Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani
II 117397

et s[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cem habetis credite in lu cem ut filii lucis

sitis di cit do mi nus Estote ℟ Tollite iu

gum meum super uos dicit dominus

et discite quia mictis sum et humilis

cor de Jugum enim meum suaue est

et ho nus me um le ue ℣ Et in uenie

tis requi em ani ma bus ues tris Jugnu

℟ Dum steteritis ante reges et pre si des

nolite cogita re quomodo aut quid loqua

mini Dadabitur enim uobis in illa ho

inuisibi lem qui clementi martir martir

condidit ha bitaculum p venite

ORANTE sancto clemente appa

ruit ei an gelus domini de

sub cuius pe des fons uiuus

e ma net fluminis impetus letificat

ciuita tem de i Vidi supra montem agnu

stan tem de sub ℟ O Ra pro nobis beate

cle mens ut digni efficia mur promissi

onibus cri sti Tu autem martir xp̄i beate

cle mens ora pro nobis de um vt

1990030
3 - 9

a domino poposci indutias ut domum

meam ecclesiam consecrarem A o e Saluuabit

A Dum aurora finem daret cecilia ex Ius eius

clamauit dicens ei amilites xpi abicite

opera tenebrarum et induimini armis

lucis E v o e A Virgo gloriosa semp

euangelium xpi gerebat in pectore suo

nondib; neq; noctib; a conloquiis di

uinis et oratione cessabat E v o e

A Beatus clemes qui pro xpi In sci clemtis

nomine cum anchora in collo in mari mergi

II 117397

II 117397

Valerii Maximi dictorum & factorum memorabilium rubricæ.

Capitula primi libri.

De religione. Capitulum .i.
De neglecta religione. cap.ii.
De omnibus. cap.iii.
De prodigiis. cap.iiii.
De somniis. cap.v.
De miraculis. cap.vi.

Secundi libri.

De institutis antiquis. cap.i.
De disciplina militari. cap.ii.
De iure triumphandi. cap.iii.
De censoria nota. cap.iiii.
De maiestate. cap.v.

Tertii libri.

De indole. cap.i.
De fortitudine. cap.ii.
De pacientia. cap.iii.
Qui humili loco uel genere nati clari euaserunt. cap.iiii.
Qui a parentibus claris degenerauerunt. cap.v.
Qui ex illustribus uiris in ueste aut in cætero cultu sibi licentius q̃ mos patrius permittebat: indulserunt. cap.vi.
De fiducia sui. cap.vii.
De constantia. cap.viii.

Quarti libri.

De moderatione. cap.i.
De his qui ex inimicis iuncti sunt amicitia aut necessitudine cap.ii.
De abstinentia & continentia. cap.iii.
De paupertate. cap.iiii.
De uerecundia. cap.v.
De amore coniugali. cap.vi.
De amicitia. cap.vii.
De liberalitate. cap.viii

Quinti libri.

De humanitate aut clæmentia. cap.i.
De gratis. cap.ii.
De ingratis. cap.iii.
De pietate erga parentes. cap iiii.
De pietate erga fratres. cap.v.
De pietate erga patriam. cap.vi.
De parentum amore & indulgentia aduersus liberos. cap.vii.
De parentum seueritate aduersus liberos. cap.viii.
De parentũ moderatione. aduersus suspectos liberos. cap.ix.
De parentibus q obitum filiorum forti animo tulerũt. cap.x.

Sexti libri.

De pudicitia. cap.i.
Libere dicta aut facta. cap.ii.
De seueritate. cap.iii.
Grauiter dicta aut facta. cap.iiii.
De iusticia. cap.v.
De fide publica. cap.vi.
De fide uxorum erga uiros. cap.vii.
De fide seruorum erga dominos. cap.viii.
De mutatione morum aut fortunæ. cap.ix.

Septimi libri.

De fœlicitate. cap.i.
sapienter dicta aut facta. cap.ii.

FZ 416/1956

Vafre dicta aut facta.
De strategematis.
De repulsis.
De necessitate.
De testamentis quæ re
Quæ ratam manserun
possent.
Qui aduersus opiniões

Infames rei qbus de cau
De priuatis iudiciis.
Quæ mulieres apud m
egerunt.
De quæstionibus.
De testibus.
Qui quæ in aliis iudica
De studio & industria.
De otio.
Quanta sit uis eloquent
Quantum momentum
corporis
Quam magni effectus a
Quædam nulla arte effi
Suæ quemq; artis & auc
De senectute.
De cupiditate gloriæ.
Quæ cuiq; magnifica co

De luxuria & libidine.
De crudelitate.
De ira & odio.
De auaritia.
De superbia & impotent
De perfidia.
De ui & seditione.
De temeritate.
De errore.
De ultione.
Dicta improba aut facta
De mortibus non uulgar
De cupiditate uitæ.
Quam exquisita custodia
fuerunt.
De similitudine formæ.
De his qui infimo loco na
inferere uoluerunt.

Vafre dicta aut facta. cap.iii.
De ſtrategematis. cap.iiii.
De repulſis. cap.v.
De neceſſitate. cap.vi.
De teſtamentis quæ reſciſſa ſunt. cap.vii.
Quæ ratam manſerunt cum cauſas haberent: cur reſcindi poſſent. cap.viii.
Qui aduerſus opiniões hominum hæredes habuerũt. cap.ix.

Octaui libri.

Infames rei qbus de cauſis abſoluti aut dãnati ſunt. cap.i.
De priuatis iudiciis. cap.ii.
Quæ mulieres apud magiſtratus pro ſe aut pro aliis cauſas egerunt. cap.iii.
De quæſtionibus. cap.iiii.
De teſtibus. cap.v.
Qui quæ in aliis iudicauerunt ipſi commiſerunt. cap.vi.
De ſtudio & induſtria. cap.vii.
De otio. cap.viii.
Quanta ſit uis eloquentiæ. cap.ix.
Quantum momentum ſit in pronuntiatione & apto motu corporis cap.x.
Quam magni effectus artium ſint. cap.xi.
Quædam nulla arte effici poſſe. cap.xii.
Suæ quemq; artis & auctorẽ & diſputatorẽ optimũ eẽ. cap.xiii.
De ſenectute. cap. xiiii.
De cupiditate gloriæ. cap.xv.
Quæ cuiq; magnifica contigerunt. cap.xvi.

Noni libri.

De luxuria & libidine. cap.i.
De crudelitate. cap.ii.
De ira & odio. cap.iii.
De auaritia. cap.iiii.
De ſuperbia & impotentia. cap.v.
De perfidia. cap.vi.
De ui & ſeditione. cap.vii.
De temeritate. cap.viii.
De errore. cap.ix.
De ultione. cap.x.
Dicta improba aut facta ſcelerata. cap.xi.
De mortibus non uulgaribus. cap.xii.
De cupiditate uitæ. cap.xiii.
Quam exquiſita cuſtodia uſi ſunt quibus ſuſpecti domeſtici fuerunt. cap. xiiii.
De ſimilitudine formæ. cap.xv.
De his qui infimo loco nati mendacio ſe clariſſimis familiis inſerere uoluerunt. cap.xvi.

u Alerius Maximus patricius Romanus fuit. Hic cũ ſexto Pompeio incertum an magni filio ĩ Aſiam nauigauit ſub Tyberio Cæſare maxime floruit: cui & opus ſuum inſcripſit & ubicũq; poteſt in toto opere adulatur. ſi dicta factis reſpondent: uirtutum omnium ſtudioſiſſimus fuiſſe comprobatur: ubiq; enim uitiorum acerrimus apparet ĩſectator: ubiq; mirificis laudibus uirtutes extollit. Quomodo quoq; tempore perierit: ignoratur. Hoc uero plane cõſtat duos fuiſſe Valerios hiſtoria præclaros: quorum alter a patria Antias cognominatus antiquiſſimus fuit annalium ſcriptor: cuius opiniones interuarias priſcorum de aliqua re ſententias non nunquam Titus liuius in decadibus refert. Alter uero hic maximus multo poſterior: qui nobis diuinum hoc opus reliquendo ita antiatis famam obſcuram reddidit ut ipſe a multis antias fuiſſe putetur: Vale.

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

u Rbis romæ exterarumq; gentium: primo quidem domestica dicta: postea exterorum idest græcorum uel barbarorum exempla ponit: quem ordinem in omni narratione operis sui seruat. Facta simul ac dicta: quia non solũ facta uerũ etiam dicta recordatione & memoria digna declarare intendit. Latius diffusa: idest uberius & copiosius tractata. Quam ut breuiter cognosci: idest latius sunt dispersa: ita ut non breuiter possint cognosci. Deligere: de aliis eligere. Documenta: præceptiones. Complectendi cõprehẽdendi.

VALERII MAXIMI FACTORVM: AC DICTORVM MEMORABILIVM LIBER AD TYBERIVM CAESAREM: PROLOGVS:

u RBIS ROMAE exterarumq; gentium facta simul ac dicta memoratu digna: quæ apud alios latius diffusa sunt: quam ut breuiter cognosci possint: ab illustribus electa auctoribus deligere constitui: ut documenta sumere uolẽtibus: longæ inquisitionis: labor absit. Nec mihi cũcta complectendi cupido incessit. Quis enim omnis æui gesta modico uoluminũ numero cõprehẽderit? Aut quis compos mentis domesticæ peregrinæq; historiæ seriem fœlici superiorum stilo cõditã: uel attentiore cura uel præstantiore facundia traditurum se sperauerit? Te igitur huic cœpto penes quem hominum deorũq; consensus maris ac terræ regimẽ esse uoluit: certissima salus patriæ Cæsar ĩuoco: cuius cælesti prouidentia uirtutes: de quibus dicturus sũ: benignissime fouẽtur: uitia seuerissime uindicatur. Nã si Prisci oratores a Ioue optimo Maximo bene orsi sunt: si excellentissimi uates a numine aliquo principia traxerunt: mea paruitas eo iustius ad fauorẽ tuum decurrerit quo cætera diuinitas opiniõe colligit: tuta præsẽti fide: paterno auitoq; sideri par uidetur. quorũ eximio fulgore multum cerimoniis nostris inclytæ claritatis accessit. Reliquos. n. deos accepĩus: Cæsares dedimus. Et quoniam initium a cultu deorum petere in animo est: de conditione eius summatim disseram.

De Cultu deorum Capitulum primum.

Cupido ĩces. idest cupiditas inuasit. Compos: mentis: idest sani consilii. Domesticæ pe. q;. hi. se. i. ordinẽ romanæ & externe historiæ. Fœlici: fœcũdo. Superiorꝝ sti. altiloquo. Stilo: scriptura: oratione. Attentiore cura: maiori diligentia. Prestãtiore facundia. i. ornatiore eloquentia quã superiores tradidere scriptores. Traditurum: expositurꝝ. Te igitur huic cep. inuocat Tyberium Cæsarẽ: qui fuit adoptiuus filius Augusti: sed hæc inuocatõ magnam habet adulationis suspitionẽ. Hominũ deorumq; consensus. i. concorditer homines: diiq; oẽs uoluerũt te maria ac terras in potestate hẽre. Certissima sa. pa: omnes. n. imperatores parẽtes patriæ appellabãtur: imitati Iulium cæsarem qui secundus a Cice. parens patriæ est. Benignissime fouẽtur: benignissime sustentãtur. Vindicãtur: puniũtur: & illius ostendit iustitiam: atq; æquitatẽ. Prisci: antiqui Orsi sunt. i. exordiũ ab Ioue acceperunt sicuti sæpius. M. Cato ĩ suis orationibus. Excellentissimi uates. i. præstãtissimi poetæ: q aliquas musas ĩuocant: quemadmodum Virg. Calliopem cum dicit: Musa mihi causas memora. Paruitas: exigua facultas ingenii. Eo. tanto. Quo. quãto. Cætera di. op. i. aliorum deorum potentiã nescimus nisi id quod opinari. aut audire potuimus. & cæteri dii opinione esse credunt. Tua præsenti fide. i. tuam potentiã non dubie cognouimus: quia patrem idest Augustum. auumq; idest Iulium dedicatos uidemus. te uero non illis inferiorẽ iudicãus.

Sideri: non multo post obitum cæsaris In. augusto faciente ludos ueneris genitricis appuit sydus crinitum p. vii. dies: quo uulgus significari credidit animam cæsaris inter deorum immortalium numina receptam. de hoc Pli. li. i. n. hi. Multum cla. i. multum splendoris uel diuinitatis. Cerimoniis: sacrificiis. Accessit: additum est. Reliquos e. d. ac: idest ab aliis cætera numina accepimus: sed nos reliquis cæsares colendos genuimus: & ostendit romã esse deorum procreatricem. In aĩo est: idest constitui. Eius. deorum cultus. Summatim disseram. i. breuiter & succincte dicam.

Tyberius Cesar filius adoptiuus Aug.

Imperatores patriæ parentes dicebant.

m Aiores. hic incipit tractare de cultu deorum cuius conditionē breuiter tangit: quom a maiori
bus sacra solēnia instituta fuerint: q̄ ratiōe & diligētia celebrata sint. Statas solēneſq;: Festus
pompeius sic iquit stata dicebantur sacrificia quæ certis diebus ficbāt Cato: sacra: stata: solēnia sācta
deseruisti. Solemnia sacra dicuntur quæ certis temporibus fiunt. Statas. i. statutas: & intelligit sa
crificia quæ singulis annis fieri consueuerant. Pontificum scientia. i. iure pontificio: quod nos ius
canonicum appellamus: pontifices. n. sacerdotes docebant: quibus templis: quibus hostiis: & q̄bus
modis sacra celebrarentur. Au
toritate rerū bene ge. hæc uidē
tur excepta ex Marci Tulii ora
tione quæ de responsis: aruspi
cū in. P. Clodium inscribitur il
lius hæc uerba sunt. Qui illorū
prudentiam nō dicā assequi. sed
quāta fuerit perspicere possint
qui statas solēneſq; cerimonias
pontificū: rerum q̄ negerēdarū
autoritates: Augurio fatoq; ue
teres prædicationes: apollinis
natum libros portentorū expla
nationes: æthruscorū disciplina
contineri putarunt. Benegerē
darum & aut. pro rebus bene
gerendis sacrificia fiebant: ut ea
rum rerū dii essent autores. Au
gurū obser. quia cū augures ca
ptasset auguria sua dixissētq; eē
sacrificandum pro aliquo nego
cio si illud prosperum fuisset in
usū tale sacrificiū uēiebat. Apol
linis pre. ua. i. oraculo accepto a
phebadibus q̄bus sacrificiis dii
irati placari possent. Libris
por. depul. i. sprætis & longe ha
bitis libris magorum: a q̄bus ro
mani longe alieni fuere. Etru
sca disci. idest secundum ætruscam disciplinam. Prisco etiam insti. ostendit romanos non solum
ætrusca consuetudine: sed etiam maiorum suorum ritu sacrificare solitos. Rebus diuinis opera
datur: idest sacrificatur. Quom aliquid com. est preca: idest cum aliquid diis commēdatur: præ
cibus: utputa exercitus antequam in hostes ducatur ab consule diis commendabatur. Cum ex.
uo. idest cum aliquid uouemus in discrimine: ut cum in prælio cum hoste pugnamus: idest uoue
mus ædem Marti uel Ioue si uictoriam dederint. Cum sol. gra. idest dum uota diis persoluimus
post uictoriam habitam. Gratulatione: idest gratiarum actione. Quom inquirendum. uel ex
tis: idest cum uolumus intelligere: quare dii: nobis irati sint per uictimarum intestina quæ si colora
ta erant: bonum omen dabant: sed si palida aliquid nobis mali significabant. Vel sortibus: idest
libris sibyllinis in quibus romanorum fata continebantur. uel potius intelligas sortes de quibus Ci
cero in libro secundo de diuinatione. Impartito cum sollen. ritu. sacrifi. pro qualitate periculi ad
hibito quædam solēnibus sacris: nonnulla inferioribus expiari solebant. Ostentorum ac: sicuti cū
lapideus imber de cælo descendit: tunc nouendiale sacrificium peractum fuit ad placandos deos.
Fulgurum: nam malum omen erat cū publica testa fulmine icta erant: & tunc maioribus hostiis
sacrificabatur. Studium: diligentia. Decem pri. fi. decem dicit Valerius: sed sex tantum modo fu
isse Cicero ostendit in libro primo de diuinatione. Illius hæc uerba sunt. Quo circa bene apud ma
iores nr̄os senatus tum cū florebat imperiū decreuit ut de principum filius. vi. singulis æthru
sæ populis in disciplinā traderētur: ne ars tanta pp tenuitatē hominū a religionis autoritate abduceret
ad mercedē atq; q̄stū. Senatus cō. i. snia seatus. Singulis po. ita ut unusquisq; populus suū p̄ncipū
ro. filiū hēret. Percipiendæ: adiscēdæ. Gratia: cā. Cereri quoq; a matrōis solis āniuersariū cereris
celebrat. Liuius sacr̄ āniuersariū Cereris itermissū ē: qa nec lugētibus facere id fas ē nec ulla illa tēpe
state matrōa luctus exps fuerat de sacrs ceteris mīta dici posset: sed ea notissīa sī ex uariis scriptoribꝰ.

m Aiores: statas: solemneſq; cerimonias pontificū
scientia: bene gerendarum rerū autoritate: au
gusum: obseruatione: Apollinis prædicatione: uatū li
bris: portentorū depulsis: ætrusca disciplina explicari
uoluerunt: prisco etiam instituto rebus diuinis opera
datur: quom aliquid commendandum est precatiōe:
quom exposcendum uoto: quom soluēdum gratula
tione: quom inquirendum uel extis uel sortibus: īpar
tito: quom solēni ritu peragendum sacrificio: quo etiā
ostentorum: ac fulgurum denuntiationes procuran
tur.

De cerere placanda.

t Antum autem studium antiquis nō solū seruā
dæ: sed etiā amplificandæ religionis fuit: ut florē
tissima tū & opulentissima ciuitate decē principum
filii senatusconsulto singulis æthruriæ populis pcipiē
dæ sacrorum disciplinæ gratia traderentur. Cereriq;
quam more græco uenerari instituerant sacerdotem

A uelia:ab oppido calabriæ ab paludibus denominato palo ἕλη palus dicitur:quia ī paludibus sita erat:& undiq; paludibus septa. Chalcitanā:nomen sacerdotis dicit. Vetustis ritibus: nā ideo sacerdotem peritam pertinere cereri:ne p imprudentiam:dū cereri sacrificarent piaculū cōmitterēt. Græco ritu.i.consuetudine græcorum. Cererē placa:nā habuerant se non posse sedere populi seditionem:nisi prius placata cerere. Inde:ex ætna monte siciliæ apud quem Pluto proserpinā raptā orcum detulit. Propiciendam.i.placandā Matri deum.i.cibeli. Compotes uicto.i. postquam uictoriam de hostibus portauerant. Suscepta uo.i.facta uota in ipso rerū discrimine. Pessimus oppidū phrygiæ: in quo Cylebe colebatur & eius simulacrum in maximo honore hēbatur. Metellus pon.max.i. q superiore anno cōsul fuerat. Flāminē mar.i.sacerdotē martis:nā romæ erant flamines.s.Dialis.i. Iouis. Martialis martis Quirinalis romuli. Africam pe.p. mo bel.pū.eūtem in africam:ut bellū gereret. Multa i.i.imposita pœna. Religioni ip.i.consolaris uir concessit sacrificiis martis:ne si illa contemp sisset bellū quod erat suscepturus aduersū sibi eueniret.

a Velia:quōm id oppidum nondum ciuitatis nomen accepisset chalcitanā peterent:uel(ut alii dicūt)caliphemā.ne deæ uetustis ritibus pita desset Antistes. Cuius in urbe pulcherrimū templū haberent:græco ritu moniti sibyllinis libris:uetustissimā cererē placarent: ænā(quoniā sacra eius)inde orta credebant; quindecim uiros ad eam propitiandam miserūt. Item matri deū sæpenumero īperatores nostri compotes uictoria(sus cepta uota pessimūtem profecti soluerunt. Metellus uero pontifex maximus posthumium consulem eundemq; flaminem martialem ad bellū gerendū Africā petentē ne a sacris discederet: mulcta īdicta incōsulta dea:urbem egredi passus non ē:religioniq; summum īperiū cessit:quo tutō se posthumius martio certamini cōmissurus nō uidebat cerimoniis martis desertis.

De Tyberio Graccho & religione augurii.

1 Audabile duodecim fascium religiosum obseq um:laudabilior quattuor & uiginti ī consimili re obediētia.a Tyberio.n.graccho ad collegiū augurum litteris ex prouincia missis: qbus significabat se quōm libros ad sacra populi pertinentes legeret: aīad uertisse uitio tabernaculum captū comitiis consularibus q ipse fecisset:eaq; re ab auguribus: ad senatum relata iussu eius Caius figulus e gallia Scipio Nassica e Corsica Romā redierūt:& se consulatu abdicauerīt:

De.P.Cælio.M.Cornelio:& reliquis.

c Onsimili rōne post.P. Cælio: M.Cornelius: cethegus &.C.claudius propter exta parum curiose admota: aris deorum immortalium uariis temporibus belliq; diuersis flamminio abīre iussi sunt: coactiq; etiam.

De Sulpitio.

u T Sulpitio inter sacrificandum e capite apex rogatis habuit. C.Figulus:Scipio nassica.hi sūt cōsules quos supius p uiginti q̄ttuor fasces denotat. Cōsulatu se abdica.i.consularem dignitatē deposuerūt. Propter exta.pa.ad mo.cu.i.adhibita parū diligētia:& nō solēni ritu. Flāminio.i.a flāminis dignitate.Flāmines secūdū Varronē dicti q; i latio capite uelato erant semp ac caput cinctū hēbant filio hoꝝ singuli cognoia hēbant ab eo deo cui sacra faciūt. Sulpitio in sa.e.ca.a.pro hūc sulpitiū coegere sacerdotiū deponere:qa cū sacrificaret

Quidā cōsules antiq cū nouos uellēt creare

Fasces.

Flamines. Varro.

apex e capite decidit. Pro lapſus eidē ſacerdotiū:apex ſecundū Seruiū proprie dī i ſūmo fláminis pileo uirga lanata:hoc ē cuius extremitati modica lana ē quod primū cōſtat apud albā Aſcaniā ſtatu iſſe. Occentuſq; ſoricis auditus:cū. Qu. Fabius Maximus eēt dictator creatus:&. C. Fláminius magiſter æquitū uox muris audita:illos magiſtratus deponere coegit. His quod publio ;q ſupius ſūt cōnumerati religionis obſeruatores. Veſtalis ſacerdos ueſtæ. Parū di.i. negligēs:qa ignē pmiſerat extingui. Flagro ad.i. flagellis crederet. Maxie ualde & referť ad pſtitit. Diſciplinā.i. ſciam ſacerdotalē illā ueſtæ. Carbaſū. i. uelū. Optimā .i. ſubtiliſſimū Faculo.i. loco illo q ignem ſuſtinet. Emicuit: appuit:& accē ſus eſt. Indulgentia.i. clemētia. Excubuit uigilauit pro populo ro. Tā ſcrupuloſa.i. ſollicita tractum a ſcrupulis. i. lapillis q ſua priuate ledunt:& ſollicitant cū itrarēt calceū nec reperiri poſſunt. Paruula quoq; mo.i. parue inclinatiōes:ſicuti ſoricis occentus. Examinari .i. diligēter inquiri:ab examine trutinæ. Exactiſſimo exaquiſitiſſimo. Cultu ueneratione. Agēs: gerens. Honori & uirtuti : quos pro diis antiq colebāt. Claſtidio ſyracuſis:oppida ſūt ſiciliæ. Nūcupatis uotis:q nūcupabat uota pro alicuius rei euentu ea libellis ſcripta tēplorū porticibus affigebant. Dicari: conſecrari. Fusrū.n. ſuple dicebat collegiū pontificū. Si quid p digii.i. monſtri ī illis ſimulacris ut cū ſimulacra ſudāt:aut lachrymas fundunt . nā ſi qd tale accidiſſet:augures dicebant nō poſſe dignoſci utri illorum deorū eſſet ſacrificandū:cū ambo uno in ſacello colerentur:& ita timebāt ne piaculum committeret. Niſi certis diis una ſe. uidelicet qui coniuncti ſunt quadam cognatione & proprietate:ut Apollo & Aeſculapius: Polux & caſtor: Diana & Herbiuſ quibuſ ſacra faciebant una & in eodem templo. Vna:ſimul. Aedibuſ tēplis. Autoritas am. uiri .quia quinqes cōſul fuerat:& tam pōtificibus paruerat. Adiectio ipenſæ.i. expenſæ:nam addebat expenſa:cū ſolū uouiſſet tēplū : deinde duo ſtruere. Quomīus .i. ut non. Suus tenor.i. proprius ordo & ſeris. Obſeruatio reddeť.i. cultus. Obruit ēt tot illuſtribus:qa ferme indignus uideť:q cōmemoreť poſt Marcellū:cuius cōſulatus qnq;:ipſū Lucium Furiū obūbrare uidenť. Furius bibaculus:q ptor fuit:ſcdo bello pūico. Fraudādus.i. pretereūdus

pro lapſus eidem ſacerdotium abſtulit.

Occentuſq; ſoricis auditus Fabio maxīo dictaturā .C. Flamminio magiſterium æquitum deponendi cauſam præbuit. De populo Licinio.

Diiciendum his quod Publio Licinio pōtifici maximo uirgo uetuſtalis :quia quadam nocte parū diligens æterni ignis cuſtos fuiſſet:digna uiſa ē : quæ flagro admoueretur. De Virgine Aemilia.

Axime uero uirginis Aemiliæ diſciplinam extincto igne:tutam ab oī reprehenſione ueſtę numen præſtitit:qua adorante:cū carbaſum quam optimam habebat:foculo impoſuiſſet:ſubito ignis emicuit.

De Marcello & templo honoris & uirtutis.

Ommirū igr ſi pro eo imperio augendo:cuſtodiē doq; pertinax:eoq; indulgentia deorū ſemper excubuit: qd tā ſcrupuloſa cura:paruula quoq; momēta religionis examinari uidentur: quia nunquā remotos:ab exactiſſimo cultu cerimoniarum oculos habuiſſe noſtra ciuitas exiſtimanda eſt.

Nqua quom Marcellꝰ qntū ꝯſulatū gerēs: tēplū honoriꝭ & uirtuti Claſtidio ꝑus:deīde ſyracuſis potitus nūcupatis:debitū uobis cōſecrare uellet:a collegio pontificū īpeditus ē:negāte unā cellā duobus diis recte dicari. Futurū. n. ſi qd prodigii accidiſſet in ea ne dignoſceret. utri rē diuinā fieri oporteret :nec duobus niſi certis diis una ſacrificari ſolere . ea pontificū admonitiōe effectū ē:ut Marcellus ſeparatis ædibus: honoris ac uirtutis ſimulacra ſtatueret:neq; aut collegio pontificū autoritas ampliſſimi uiri :aut marcello abiectio impenſæ impedimento fuit:; quo minus religionibus ſuus tenor:ſuaq; obſeruatio redderetur:

De Lucio Furio Bibaculo :

Bruitur ēt tot illuſtribus cōſularibus. Lucius Furius bibaculus:exempliq; locū uix poſt marcellū inuenit. Sed pii ſimul ac religioſi aī:laude fraudādus

sub silentio. Saliorum. Varro inquit: salii a saltando quod facere ī comitiis in sacris quottānis & solent & debent. Magistro præfecto. Sex licto. precc. quia pretorem sex tūi lictores præibant: cōsulem autem duodecim. Arma ancilia. i. scuta. cū nūma Pompilius sacrificaret ancyle de cælo lapsum ē: & cū ex oracvlo intellixisset ubi futurū orbis terrarū imperium ubi resideret illud ancyle: in illius similitudinē undecim fecit a Mamurio fabricari: ne quod de cælo lapsum fuerat: cognitū surriperetur. & cū iussus esset Mamurius: ut peteret quid nā sibi uellet pro remuneratione opis dari: nihil aliud petiit: nisi ut cum illa ancyla p urbem a saliis ferrentur: hæc in p/petuam sui memoriā uerba di/cerent uterem Mamurii memo/riā quod & factum est. Vacationem cessatiōem. Huius of/.s. gestandi ancyla. Beneficio honoris. i. prætur. In quibus. i. in illis qui fuerant summos ma/gistratus cōsecuti. Voluit. s. ciuitas nostra. Impia: homines in imperiis constituti Se futura regimen. i. tale futurum sui regimen in humanis rebus: quale ī numinibus cultū exhibuissēt.

non est qui prætor a patre suo collegii saliorum magistro iussus sex lictoribus præcedentibus : arma ancylia tulit: quāuis uacationem huius officii honoris beneficio haberet. Omnia nāq; post religionem ponenda semper nra ciuitas duxit: ét ī quibus summæ maiestatis conspici decus uoluit. Quapp non dubitauerūt sacris imperia seruire: ita se humanarū rerum futura regimen existimantia: si diuinæ potentiæ bene atq; cōstanter fuissent famulata.

De Lucio Aluanio.

q Vod aī iudicium in priuatorū quoq; pectoribus uersatum ē. urbe. n. a gallis capta cum flamē quirinalis uirgines q; uestales sacra onere partito ferrent easq; pontem subliciū transgressas: & cliuū qui ducit adianiculū descendere incipientes. L. Aluanius plaustro coniugem & liberos uehēs aspexisset proprior publicæ religioni q̄ priuatæ charitati suis: ut plaustro descenderent īperauit: atq; ī id uirgines & sacra imposita omisso cœpto itinere cerete oppidū prouexit ubi cū summa ueneratione recepta grata memoria adhoc usq; tēpus hospitalē humanitatē testant. Inde. n. īsti tutum ē sacra cerimonias uocari q̄a ceretani ea infracto rei. p. statu perinde ac florente coluerunt. Quare a greye illud & sordidū plautrū tempstiue capax: cuiuslibet fulgentissimi triumphalis currus uel æquauerit gloriam: uel anteceſſerit.

Priuatorum. i. hominum uulgariū quod probat per Lucium albanum rusticum. Honere partito .i. sacrorum honore inter se diuiso. Pons sublicius: dictus a sublicis. i. trabibus quæ in aqua figebantur: & pontem ipsum sustinebant: hic primum factus ē a pontificibus & sæpe īstitutus. Priuate char. i. propriæ pietati pp filios & coniugem. Omisso ce. it. quia familiam suam alio fuerat ducturus. Cerete: oppidū quod prius agilina fuerat uociratū: quod ut strabo testatur a pelagis e thessalia q̄ fertis conditum fuit. Prouexit. i. adduxit. Recepta. s. sacra a ceretanis. Grata me. i. iocūda usq; ab hoc tēpus recordatōe. Hospitalem hū. i. clementiā illoꝝ q hospitio tā comi illas uirgines cū sacris receperant. Testant. s. uirgies uestales. Inde. i. ex hac obseruatione ceretanorum. In fracto rei. p. t. i. īperio ro. ad nihilū redacto: galloꝝ potentia q romā oēm ī ptāte tenebāt pter capitoliū. Coluerūt ea. i. illa sacra honorauerūt. Sordidū: dicit cōparatione currū i qbus ro. deb. el latis hostibus triūphare cōsueuerāt & admodū ornati erant. Tēpestiue ea. i. quod in tēpore cepit cū uirginibus sacra. Eadem temp. i. eadē perturbatione rei pu. Statutū gentis fabiæ sacrificiū: Liuius ī li. ab urbe cōdita sacrificiū erat statutū in quirinali colle fabie genti ad id faciēdū. C. Fabius dorso gabino cinctus sacra manu gerens cum de capitolio descendisset: & cætera quæ sequuntur.

De Caio Fabio.

e Adem rei. p. tempestate. C. Fabius dorso suo memorabile exemplum seruatæ religionis dedit namque gallis capitolium obsidentibus : ne statutum fabiæ gentis sacrificium interrumperetur.

Gabino ritu cin.i.instructus more gabiorum.nam cum gabii sacrificarent:essentq; incauti ab hostibus circũuenti:deduxere paliũ inuolutũ a dextera ad siniſtrã:ut leuiores ad fugã : & expeditiores ad pugnã exiſterent: & ita ſuperiores facti:gabios incolumes petiuere. Stationes:tabernacula:tentoria. Victriciũ:uictorum gallorum arma. Perinde.i.ita.Ac ſicut. Pub.Cornelio Bebio Pãphilo con.hi bello macedonico cõſules fuere. In agro ager.n.fuit Lu.petilii:ſed Teren.cultor extitit.

Scriptura:quæ in arcis furrat reperta. Reconditos:repoſitos:abſconditos. Diſciplina ſapiẽtiæ .i.de doctrina philoſophiæ. Curauerunt.ſ.maiores. Ad ſoluendam religionem.i.ad corrũpendam culturam deorũ. Prætor urbanus.nam erat & militaris. Victimarios facto igne in conſpectu.i.miniſtros ſacrificiorum. Auocarentur amouerentur.de his libris multa quoque commemorat Plinius libro naturalis hyſtoriæ. Tarquinius autem rex:priſcus fuit. Marcũ Tullium duumuirum quod librum: patricii tantum libris ſibyllinis perficiebantur: & prio fuerunt duo tãtum cuſtodes. Inde decem:inde quindecim uſq; ad tempora ſyllana:poſt.lx. fuerunt:& licet fuerint plures decẽuirorum in his remanſit nomẽ a ſyllonis temporibus quibus quidecim eos cõſtat fuiſſe. Secreta ci.ro.conti.quia libri ſibyllini continebãt fata & ſecreta ſacrorum populo ro. Corruptus.ſ.pecunia. Culeo.i.curio lupino in quo poſtea parricidæ inſuti cũ ſerpente gallo & ſimia deinde ĩ mare precipitati. Multo poſt:nam eo tẽpore quo Marius cimbros uicit.P. Maleolus matre interempta primus omnium inſutus culeo ĩ mare præcipitatus eſt. Irrogatũ.i. conſtitutũ decretũ. Expianda:purgãda. Præceſſerit:ſuperauerit.

Ex uictore ſpecioſiſſimo.i. clariſſimo:nã multas pœnis clades ĩtulerat. Aſdrubalis: ĩperatoris pœnorum. Xantippi:lacedæmoniorum ducis.nã cũ carthaginenſes ab Attilio eſſẽt magnis cladibus afflicti adeo ut nõ ſe propriis uiribus defenſarã poſſent coacti ſunt ab lacedæmonis auxilium ĩplorare:lacedæmonii ãt miſerunt Xantippum optimũ ducem q inſtructa acie cũ Attilium ad certamẽ ꝓuocaſſet fugãq; ſimulaſſet ipſũ Regulũ inſequentẽ deduxit in inſidias cũ oĩ exercitu:illũq; captũ ad pœnos miſit. Ex ſe ſcilicet ſolo seneq;.

gabino ritu cinctus manibus humeriſq; ſacra gerens per medias hoſtium ſtationes in quirinalem collẽ peruenit:ubi ominibus ſolẽni more peractis in capitoliũ poſt diuinam uenerationem uictricium armorum ꝑinde ac uictor rediit.

De.P.Cornelio & Bebio Pamphilio conſulibus.

m Agna conſeruandæ religionis etiam Publio Cornelio & Bebio pamphilio conſulibus apud maiores noſtros acta cura ẽ. Siquidem in agro lucii petilii ſcribæ.ſub ianiculo cultoribus terram altius uerſantibus duabus arcis lapideis repertis quarum ĩ altera ſcriptura indicabat corpus Numæ pompilii fuiſſe : in altera libri reconditi erant latini ſeptem de iure pontificum ſtotidemq; græci de diſciplina ſapientiæ latinos magna diligentia aſſeruandos curauerunt,græcos qa aliqua ex parte ad ſoluendam religionem pertineꝛ exiſtimabantur .Petilius prætor urbanus ex auctoritate ſenatus peruictimarios facto igne in conſpectu populi cremauit.Noluerunt enim priſci quicquam in hac ciuitate aſſeruari : quo animi hominum a deorum cultu auocarentur.

De Tarquinio rege.

t Arquinius ãt rex.M.Tulliũ duumuiꝝ quod libꝝ ſecreta ciuilium ſacrorum continentẽ cuſtodiæ ſuæ cõmiſſum corruptus petronio ſabinio ſcribendũ dediſſet culeo inſutum in mare abiici iuſſit:idq; ſupplicii genus multo poſt parricidis lege irrrogatum ẽ: Iuſtiſſime quidem:quia pari uindicta parentũ ac deorum uiolatio expianda ẽ.

De Marco regulo Attilio.

ſ Ed quæ ad cuſtodiam religionis attinẽt: neſcio an omnes.M.Attilius regulus præceſſerit:q ex uictore ſpecioſiſſimo iſidiis haſdrubalis & Xantippi lacedæmonii ducis ad miſerabilẽ captiui fortunã deductus:ac miſſus ad ſenatũ populumq; romanũ legatus ut ex ſe & uno & ſene quamplures pœnorũ iuuenes

Pensarentur.i.compensarentur.i.redimerentur. In contrarium con.da.quia cum romam uenisset:dissuasit ne romani redderēt captiuos carthaginensibus pro se solo hoc inutile populo rō. fore dicebat. Merito digne:quia quod petebant pœni Attilius negauit. & quia multas strages illis intulerat. Verum.s.rediit. Passi sunt.s.dii. Tertio pu.bel.nam tertio punico bello Scipio Africānus posterior carthaginem funditus deleuit Spiritus tam crudeliter.s. Attilii. Vexati lacerati. Exactu ri:susceпturi dii de carthaginensibus. Decreuit.i.deliberauit post cladem ad cannas. ne mulieres luctus suos ultra dies triginta extenderet: ut cereris sacra quæ a lugentibus fieri non erat fas possent ab matronis perfici Ne matronæ .Liuius sacrum anniuersarium cereris intermissum est: quia nec lugentibus facerī id fas est nec ulla tempestate matrōa luctus expers fuerat. Nullius pœnates.i.nulla familia mœrore uacabat. Depositisq; doloris insignibus. i. depositis atris uestibus:quæ mœrorem īdicāt.

Candidam.i.albam: q̄ lætitiæ iudicium ē. Iniectum.i.impositus. Ab deoꝝ cultu.i.ab uenerationе diuina. Absterreri.i. amoueri. Creditū ē:ad neglectam religionē transitū facit .M. Varro & Paulus æmilius:cōsules fuerīt in canēsi clade. Cānas ē apuliæ:uicus. Ludos circēses: q romani ēt ludi appellāt: & fiebant Iouī:Iunōi:Mineruæ. Aedilis. nam proprie ædiles curā hēbant struendorum ludorum.

Puerꝝ hystrionem.i.qui in scæna hystrioniā exercuerat artem: & Iuno indignata ē:q̄ tā uilis officii uir in suo sacrificio ad hibitus fuisset. Excubias.i.nocturnas uigilias. Memoria repetitum.i.in memoriam redactum

Sacrificiis expiatum est.i. purgatum est aliis sacrificiis: ut Iuno placaret. Hercules quoq; d tractæ religionis suæ:q̄ post deuictū Gerionē cū ingenti copia boū puenit ad loca ubi hitabat Euander qui cū cognouisset ipsum Ioue an tū ut deorum nūerum augeret aram quæ postea dicta maxima in honorem illius struxit:& pro numine coluit post Cacchū interemptum. De tractæ religiōis suæ.i.diminutæ corruptæ. Exegisse.i. dedisse.

penſarentur: in contrarium dato consilio carthaginē petiit: non ignarus ad quā crudeles quamq; merito sibi infestos deos reuerteretur. Verum quia his iurauerat si captiui eorum redditi non forent ad eos sese rediturum: potuerunt profecto dii immortales effera tam mitigare sæuiciam cæterum quo clarior esset Attilii gloria carthaginenses moribus suis uti passi. tertio punico bello religiosissimi spiritus tam crudeliter uexati urbis eorum interitu iusta exacturi piacula.

q Vanto nostræ ciuitatis senatus uenerabilior in deos qui post cānensem cladem decreuit ne matronæ ultra trigesimum diem luctus suos extenderēt: uti ab his sacra cereris peragi possent: quia maiore pene romanorum uirium parte inexecrabili: ac diro solo iacente: nullius penates mœroris expertes erant. Itaq; matres ac filiæ coniugesq; & sorores nuper interfectorum: absterſis lachrymis depositisq; doloris insignibus candidam induere uestem: & aris thura dare coactæ sunt quaquidem constantia optinendæ religionis magnus cælestibus iniectus ē tubor ulterius aduersus eam sauiendi gentem quæ ne iniuriarum quidem acerbitate ab eorum cultu absterreri potuerit.

De neglecta religione Capitulum secundum.

De Varrone cōsule dimicante cū carthaginensibus.

Reditum est Varronem consulem apud cannas

c cum carthaginensibus tam infeliciter dimicasse ob iram Iunonis quod cum ludos circenses ædilis faceret in Iouis optimi maximi templo eximia facie puerum histrionem ad excubias tenendas posuisset: quod factum post aliquot annos memoria repetitum sacrificiis expiatum ē.

o De potitio non obseruante sacra.

h Ercules quoque detracte religionis suæ & graue: & manifestam pœnam exegisse traditꝰ

Nam cum poticii:intelligẽdum ꝙ Hercules boue eximia mactata ad miniſterium & dapem Potitios & Pinnarios adhibuit potitii ad tempus preſto fuerunt pinnarii certis adeſis ad cæteram uenerunt dapem. Inde inſtitutum eſt:ut Potitii antiſtites eius ſacri eſſent qui cum tradidiſſent ſeruis publicis hoc ſolenne miniſterium omne genus. Potitiorum interiit:de hoc Liuius in primo ab urbe condita. Auctore Appio cenſore:qui perſuaſit ut potitii ſubſtituerẽt ſeruos:q̃ ilia ſacra facerẽt. Puberes iuuenes. Super triginta.i.plures triginta. Captus.i.priuatus intelligendũ ꝙ Hercules indignatus Appium luminibus obcæcauit. Acer.i.ſeuerus. Vindex.i.ultor. Carthagine a ro. op.i.Scipione Africano poſternere iperatore ro.capta carthagine. Veſte aurea nudatus: qa cũ romani carthaginẽ intraſſẽt: eaq; dirriperent qdam miles in tẽplo ueſtem auream Apollini detraxit:quo facto manus militis in ueſte inuolutæ:& abſciſſæ ſunt compertæ. Efficax.i.uehemenſ. Perfecto:quẽ Antõiuſ pfectũ fecerat. Impio cæſaris.ſ. Auguſti. Deſtinatũ.i.condẽnatum. Thuruliũ:iſte thurulius Eſculapii lucũ igreſſus:ut naues Antonio ſtrueret: multas arbores humi deiecerat. Inter ipſũ neꝑiũ mi.i.dũ arbores incideret. Deuictus partibus. Ant.i. cũ Auguſtus apud leucadem ꝓ montoriũ: Antoniũ cũ Cleopatra debellauit. Ibi.i.illicĩ luco quẽ uiolauerat q nõ adirachio longe haberat. Eodẽ exitio. i. eo gĩie mortis. Euerſis arboribus.i.ſucciſis. Adhuc ſupantibus.i.reſtantibus: & nõ ſucciſis arboribus. Impunitatẽ cõſimilis iniũriæ.i.ut alios abſterreret: ne talı quid agredi auderent neut arbores ſuperãtes ſuccideret.

In cenſura.i.dum eſſet cenſor.

Iunonis lacinæ tẽplo Vir. Stat diua lacinia. contra. Seruius ſic ĩquit. Iunonis laciniæ tẽplũ ſecũdum quoſdam rege conditore dictum ſecundum quoſdã a latrone Lacinio:quem illic Hercules occidit: & hoc loco expiato Iunoni templũ conſtituit. hoc templum erat locris: in quo Iuno colebatur:& tegulaſ pulcherrimas marmoreas: hẽbat quas Fuluius cenſor romam ferri iuſſerat ut ædem fortunæ militaris q̃ ædificare faciebat tegeret.

Nam cum potitii ſacrorum eius ritum: quem pro dono genti eorum ab ipſo aſſignatum uelut hæreditarium obtinuerant: auctore Appio cenſore ad humile ſeruorum miniſterium tranſtuliſſent: omnes qui erant numero ſuper. xxx. puberes intra annum extincti ſunt. Nomenque potítium in duodecim familias diuiſum prope interiit: Appius uero luminibus captus eſt.

De Apolline uindicante ſe de ſacrilegio

Cer etiam ſui numinis uindex Apollo: quí carthagine a romãis oppreſſa ueſte aurea nudatus id egit:ut ſacri lege manus fragmenta eius abſciſſæ inuenirentur.

f Renus gallorum dux delphis Apollinis templũ ingreſſus dei uoluntate in ſe manus uertit.

n Ec minus efficax ultor contemptæ religionis filius quoque eius Aeſculapius. qui conſecratum templo ſuo lucum a thurulio præfecto Antonii ad naues ei faciendas magna ex parte ſucciſum: dolens inter ipſum nefarium miniſterium deuictis partibus Antonii imperio Cæſaris morti deſtinatum Thuruliũ manifeſtis numinis ſui uiribus in eum locum quem uiolauerat: traxit: efficitque: ut ibi potiſſimum a militibus cæſarianis occiſus eodem exitio: & euerſis iam arboribus pœnas lueret: & adhuc ſuperantibus impunitatem cõſimilis iniurie pareret. ſuamq; uenerationem quam apud colentes maximam ſemper habuerat:deus multiplicauit.

De Quinto Fuluio.

q Vintus autẽ fuluius flaccus impune non tulit: quod in cenſura tegulas marmoreas ex Iunonis Laciniæ templo ĩ ædem fortunæ æqueſtris: quam Romæ faciebat: tranſtulit. Negatur enim poſt hoc factũ

Mente cõ.i.negat' ſane mẽtis fuiſſe. Egritudinẽ aĩmi.i.uexationẽ & iſcipientiã. In il.in bello quod romani geſſerunt aduerſũ p ſem macedoniæ regem & illyricos. Grauiter affectũ.i. letaliter uulneratũ. Locros:calabriæ urbẽ. Decreti quod ſenatus decreuerat. Circũſpectiſſima ſãctitate: ideſt ſpecioſiſſima & ſpectatiſſima. Impium opus:ideſt piaculum ab cenſore cõmiſſũ. Retexuit ideſt deſtruxit tractum ab his qui tellas texunt. Tam ſcilicet ſenatus impiũ retexuit:& quã.i. quantum Leminii:hic leminius a Scipione ſuperiore fuerat relictus cuſtos locris:eo q hæc urbs uidebat' eẽ illius regionis munimẽtum: ſed hic auaritia correptus templum ꝓſerpinæ ſpoliauit:quod audiens ſenatus ipſũ uincũ romã ꝓtrahi iuſſit:de hoc multa Liuius libro .ix. tertiæ decadis. dicit enim locrẽſes romã legatos miſiſſe q de ipudẽtia.P.Leminii legati quererent' q pecunia ꝓſerpinæ abſtulerat:& liberos eorũ & cõiuges ſtuprauerat. Iuſta animaduerſiõe:ideſt merita pœna. Iuſſiſſet.ſ.ſenatus. Ante cau.dictõem:ideſt ante quã cauſã apud populũ diceret:nã ei dicta erat dies. Teterrimo genẽ morbi quia in uinculis ante iudiciũ periit. Quæ.ſ.proſerpina Violẽtas ſordes.ſ.auaritiæ: qa nil tã ſordidos atq; miſeros homines reddit quã auaritia. Pyrrhi regis:hic epyrotarum rex fuit q a tarẽtinis contra romanos accitus:cũ multas romanis itulliſſet clades:tandem Italiã relinquere coactus eſt:ſed cũ abiret coegit locrẽſes ſibi multã pecuniam dare ex templo ꝓſerpinæ raptã quo facto cũ uela daret indignata ꝓſerpina eũ q tota nocte nauigarat:ad littora ædi uicina ſubita tempeſtate cõpulit illiſus eſt ideſt ipulſus. At nõ ſimiliter ſic qdẽ fecit Pyrrhus,ſed maſiniſſa hoc non fecit. Prefectus:ideſt q preerat claſſi maſaniſſæ. Melitam:ideſt iſulã iter ſiciliam & Africam.ubi erat fanum Iunonis in quo dẽtes eburnei erãt quos ablatos præfectus ad regẽ detulit pro dono. Cõperit:cognouit. Quinq;remi ideſt naui quinq; ordines remorum habenti. Gentis ſue litteris:ideſt punicis litteris ſcriptis. Significantibus:ideſt indicantius. Ignorantem:ſcilicet illos e Iunonis templo raptos fuiſſe Punico ſanguini ideſt.

mente cõſtitiſſe:quin etiam per ſũmam egritudinem animi expirauit:quom ex duobus filiis in illyrico mili tantibus alterũ deceſſiſſe alterũ grauiter audiſſet affectum:cuius caſu motus ſenatus tegulas locros reportandas curauit:decretiq; circũſpectiſſima ſãctitate impium opus cenſoris retexuit.

De.P.Leminio legato Scipionis.

n Am me hercule quam.P.Leminii legati Scipionis in theſauro proſerpinæ ſpoliando ſceleratam auaritiam iuſta animaduerſione uĩdicauit:quom enĩ eũ uinctum Romam protrahi iuſſiſſet ante cauſæ dictionem in carcere teterrimo genere morbi cõſũptus ẽ pecuniam dea eiuſdem ſenatus imperio:& quidem ſũmam duplicando recuperauit.

q Væ quod ad.P.Leminii facinus pertinuit bene a patribus.C.uindicata quod ad uiolentas regis Pyrrhi ſordes attinuerat.ſeipſam potenter atq; efficaciter defẽdit:coactis enim locrenſibus ex theſauro eiuſ magnã illi pecuniam dare:quom onuſtus nefaria præda nauigaret:ui ſubite tempeſtatis tota cũ claſſe uicinis deæ littoribus illiſus eſt in quibus pecunia incolumis reperta ſanctiſſimi theſauri cuſtodiæ reſtituta eſt

Externa de Maſaniſſa rege.

a T non ſimiliter Maſaniſſa rex numidarũ:cuius quom præfectus claſſis Melitã appulliſſet:æque fano Iunonis dentes eburneos eximiæ magnitudinis ſublatos ad eum pro dono attuliſſet:ut cõperit unde aduecti eſſent quinqueremi reportandos Melitam:ĩque templo Iunonis collocandos curauit inſculptos gentis ſuæ litteris ſignificantibus regem ignorantem oẽs accepiſſe:libenter deæ reddidiſſe.factum Maſaniſſæ animo:quam punico ſanguini conueniens: quam quam quid attinet mores natiõe perpendi? in media barbaria ortus ſacrilegium reſcidit alienum.

Afro generi quod perfidum ſemper habitum eſt. Expendi:extimari tractum ab his qui aurum aut argentum ponderant. Sacrilegium alii ideſt prefecti ſui qui templum expliauerat.

Dionyſius rex ſyracuſãus: q nõ ſolũ ſacrilegia faciebat ſed ẽt io coſe argumẽtabat ſe recte facere

Per altũ idest p mare. Ioui olipio. i. ubi colebat Aeſculapius.

Amiculo. i. ueſtimẽto: Epidauri eſt eñ epidaurus: utteſta t Plinius ciuitas in achaia æſculapii delubro pcelebris. Apollinẽ i berbẽ: nã apollo crinitus & ſine barba pingit. More græcie: nã in mẽſis illis græce ſcriptũ erat: τωρ ατεωρεερω : ideſt bonorũ deorum. Victorias aureas hoc eſt ſtatuas uictoriæ quæ p dea colebat. Simulacroꝝ ideſt ſtatuarũ deoꝝ. Accipere oblatũ. Auferre: inuitũ & p ui. Argumẽtando: ideſt argumẽtis p bando. Dedecore filii: q regno expulſus ad tantã inopiã puenit ut corinthi ludũ aperuerit & in triniis docuerit. Repẽdit ideſt pſoluit: In quã ſcilicet tardita tẽ ſupplicii Incideret ideſt i curreret. Thymaſitheus: iſte fuit lipari pnceps. Excepta patera i. p inſidias occupata. Romãi dicauerãt nã Camillus impator cõtra Veios q p decẽniũ cum romanis bellũ geſſerãt: uouit ſe datuꝝ apollini decimã totius prede: ſi ipſã urbẽ expugnare poſſet qđ cũ uoti ſui cõpos factus fuiſſet: ex decima totius predæ igentẽ paterã aureã cõflauit: quã delphos dportãdã p legatos romanos ſenatus curauit. Liuius uerba hæc dictatoriſ ponit. Tuo ductu inqt phythie apollo tuoque numine inſtinctus pgo ad delendã urbẽ Veios tibiq; hinc dcimã ptẽ predæ uoueo deinde paulo poſt idẽ Li. d. legatos romanoꝝ qui donũ ferebãt apollini piratis lipentiũ exceptos deuectos lipas. Vt cõpit: ſcilicet romãos ꝓpter id uotũ delphos mittere

Auſpicato: ideſt cum auſpitio

Ominũ ẽt obſeruatio: de oibꝫ Cicero libro de diuinatõe ſic inquit neq; ſolũ deorum uoces pythagorei obſeruauerũt ſed ẽt hominũ quæ uocãt oia quæ maiores noſtri quia habere cenſebãt iccirco omnibus rebus agendis quod bonum fauſtum fœlix fortunatumque eſſet præfabantur.

ſ Yracuſis gẽitus Dionyſius tot ſacrilegia ſua quot iã recognoſcimus iocoſis dictis proſequi uoluptatis loco duxit. fano enĩ ꝓſerpinæ ſpoliato locris: quõ per altum ſecundo uento claſſe ueheretur ridẽs amicis uidetis ne ait quã bona nauigatio ab ipſis diis ĩmortalibus ſacrilegis tribuatur.

d Etracto etiã Ioui olympio magni ponderis aureo amiculo quo eũ tyrannus hiero e mãubiis carthaginẽſiũ ornauerat: iniectoq; ei laneo pallio dixit æſtate grauẽ eſſe aureũ amiculũ. hyeme frigidum: laneũ autem ad utrumque tempus anni aptius.

Dem epidauri Aeſculapio barbam auream demi iuſſit quod affirmaret: nõ cõuenire patrem Apollinem imberbem: ipſum uero barbatum conſpici.

i Dẽ mẽſas argenteas atq; aureas e fanis ſuſtulit. Quodque ĩ his morẽ græciæ ſcriptũ erat bonorũ deorum eas eſſe: uti ſe bonitate eorum prædicauit.

i Dem uictorias aureas & pateras & coronas quæ ſimulacrorum porrectis manibus ſuſtinebantur tollebat & eas ſe accipere: nõ auferre dicebat; p quam ſtultũ eſſe argumẽtando a quibus bona precamur ab his porrigentibus nolle ſumere. Qui tamen & ſi debita ſupplicia nõ exoluit: dedecore tamen filii mortuus pœnas rependit: quas uiuus effugerat. Lento enĩ gradu ad uindictam ſui diuina procedit ira: tarditatemque ſupplicii grauitate compenſat.

De Thymaſitheo principe Liparitanorum

i N quam ne incideret Thymaſitheus liparitanorum princeps conſilio ſibi & aliter atq; uniuerſæ patriæ utili prouidit exemplo. Excepta namque in freto a ciuibus ſuis piraticam exercentibus magni põderis aurea cratera quam romani Phythio Apollini decimarum nomine dicauerant ĩcitato ad eam partiendam populo; ut comperit eam delphos perferendam curauit. De ominibus. Capitulũ tertium.

d Eiotaro uero regi oĩa fere auſpicata gerenti ſalutaris aquilæ conſpectus fuit quia uiſa ſuſtinuit ſe ab eius tecti uſu: quod nocte in ſequenti ruina ſolo æquatum eſt

De ſeruatiõe ominum ſiue auguriorum

o Minum etiam obſeruatio

Aliquo contactu:ideſt áliqua coniunctione. Innexa:ideſt adiuncta. Fortuito motu: ideſt ſorru næ mutatione. Creditur:ſcilicet ominum obſeruatio. Præſidio:ideſt excubiis. Eo tempore: ſci licet quo ſenatores conſultabant utrũ romam inſtaurarent:an Veios peterent. Statue: ideſt hic fi ge. Eueſtigio:ideſt confeſtim. Quã paucis uerbis:auctoris admiratio eſt. De domici. ideſt de lo co ubi futurum erat totius orbis caput. Proſperis auſpiciis:hoc ẽ propter duodecim uultures: qui romulo apparuerunt ante conditã romã. Inclytæ uictoriæ.i. glorioſæ uictoriæ: debellatis Veien tãis. Modo abiectæ urbis:ideſt pauloãte depopulatæ ab Camil lo. Infundi:imitti. Tam præ clari opis: ſcilicet ꝙ urbs roma inſtauraretur:qa gallos fugauit. Eius:ſcilicet dei. Inuidia:ẽ alie næ fœlicitatis dolor. Ad dam natiõem: quia cum Veios expu gnaſſet Camillus accuſatus fuit ab.L.Apuleio .ri.pl.ꝙ magnam partẽ prædæ Veientanæ furtim abſtuliſſet:quo facto Camillus ĩ exilium abiit abſenſ indigne.xv. æris damnatus per idem tẽpus filio adoleſcẽte orbatus ẽ. Me rito:ideſt digne. Victoria:ſcili cet Veientana. Pia præ. quia deos orauerat ut ſe potius quã rempu.lederent. Aeque enim ui.eſt.i.æqua eſt uirtutis gloria. Quid il.ſcilicet fuit .L. Pau.ſci licet Emilio. Memorabile:ideſt memoratu dignum. Ei ſorte.e ueniſſet: ideſt per ſortem contigiſſet:nam conſules inter ſe pro uintias ſortiebantur:ſed Iuſti. in quit Paulo datum eſſe illud bel lum contra perſam extra ſortẽ. Perſa rege: ſcilicet macedonũ rege. Tertia: puellæ nomen propriũ. Animaduertiſſe:ideſt cognouiſſet. Eo uultu:ſcilicet triſti & mœſto. Preſumpſit ani mo: ideſt concepit in animo ſe triumphaturum de preſa: quod & factũ ẽ. Cecilia metel.ſ.uxor Adultæ ætatis:ideſt nubiliſ.

aliquo contactu religionis innexa eſt: quoniam non fortuitu motu ſed diuina prouidentia conſtare creditꝰ quæ effecit: ut urbe a gallis deleta deliberantibus patri bus conſcriptis utrũ Veios migrarent:an ſua mœnia reſtituerẽt:forte eo tẽpore e præſidio cohortibus redeũ tibus cẽturio ĩ cõmitio exclamaret. Signifer ſtatue ſi gnũ hic optime manebimus: ea enim uoce audita ſena tus accipere omen ſe reſpondit e ueſtigioq; Veios trãſ eũdi cõſiliũ ommiſit. quã paucis uerbis de domicilio futuri ſũmi imperii cõfirmata eſt cõditio credo ĩdignũ diis exiſtimãtibus ꝓſperis auſpitiis romanũ nomẽ or tũ Veietanæ urbis appellatõe mutari ĩclitæq; uictoriæ decus modo abiectæ urbis ruinis infundi.

c Vius tamẽ ꝑclari operis auctor Camillus: quom eſſet precatus ut ſi cui deorũ nimia fœlicitas po pulo romano uideretur:eius inuidia ſuo aliquo incõ modo ſatiaretur:ſubito lapſu decidit: quod omen ad dãnatiõem:qua poſtea oppreſſus eſt:pertinuiſſe uiſũ eſt merito autẽ de laude inter ſe uictoria & pia precatõ ampliſſimi uiri certauerũt æque enim uirtutis eſt: de bona patriæ auxiſſe & mala in ſe tranſferre uoluiſſe.

De Lucio Paulo & filia:

q Vid illud quod Lucio paulo cõſuli euenit quam memorabile:cũ eĩ ſorte eueniſſet: ut bellũ cum rege perſa gereret:& domũ e curia regreſſus filiolã ſuã nomĩe Tertiã:quæ tum erat admodũ puula oſculatus triſtem animaduerteret. Interrogauit quid ita eo uul tu eſſet:quæ reſpõdit Perſã periſſe: deceſſerat aũt catel lus quẽ puella in delitiis habuerat noĩe perſa, arripuit igitur omen Paulus ex quo fortuito dicto quaſi certam ſpem clariſſimi triũphi animo præſumpſit.

De Cecilia Metelli.

a T Cecilia mẽtelli dũ ſororis filiæ adultæ ætatis uirgĩs

More priſco:ideſt antiqua conſuetudine:hunc enim morem habuere antiqui:ut cũ filiam uellẽt alicui loquare: primo ipſam uirginem ad multam noctem uigilare faciebant in templo:ut ab diis omen aliquod caperet:utrũ proſperum eſſet futurum coniugium. Nocte concu.ideſt intempeſta nocte. Varro de lingua latina:Intẽpeſtam alius dicebat cũ tempus agendi eſt nullam:quod alii cõcubium appellarunt:q; fere tunc omnes cubarent. Eius rei gratia:ideſt cã captandi omina. Aliquã diu:ideſt multum. Perſidiſſet:ſcilicet cecilia. Propoſito congruens.ideſt conueniẽs ad ea quæ ipſæ optabant ſcire. Accomodaret locũ: ſciliet in quo ipſa ſederat. Ab indulgentia profectũ: ideſt ab clementia:& benignitate. Ad euentũ:quia ita euenit: ut breui mortua cecilia: uirgo illa in locũ illius a metello duceretur. In domũ faniæ.i.illius mulieri minturnenſis:cũ fuiſſet captus ĩ palude inditio paſtoris Marius:& domũ Faniæ deductus q̃ ol ab ipſo fuerat dãnata. Quod ſequere.i. quod agere deberet.

Oblatũ.i.oſtenſum prouidentia deorũ. Alioquin.i.aliter & ſecundam cauſam oſtẽdit ſuæ ſalutis. Interpretandarum rel.i. auguriorum exponendorum.

Confluxerat.i. concurrerat.

Produceretur.i.ipſe adduceretur. Arma uictor.i.ſyllæ uictoris. Pharſalia:emathia: campi philippi idem eſt. Cyprum.i. inſulam Pamphilii marii. Cõtraheret:ideſt compararet. Appellens:applicãs. Paphum:oppidum in cypro inſula ubi colebat uenus. Ei:ſcilicet ædificio.

Cacobaſilea:erat nomen ædificii illius:& ĩterpretat malus rex: quod pro malo nomie habuit.

Quantulacumq;:intelligimus paruam fuiſſe ſpem illius. Contraxerat.i.conceperat. Marci bruti:qui unus fuit de interfectoribus cæſaris:ut rempu. inſtauraret. Admiſſo parricidio:ideſt morte cæſaris: qui pater patriæ appellatus eſt. Nefarium opus appellat execrabile opus interemiſſe cæſarem.

more priſco noctu concubia nuptialia petit:ome ipſa fecit.nam quom ĩ facello quodam eius rei gratia aliq̃ diu pſediſſet nec aliqua uox propoſito congruens eet audita feſſa lõga ſtandi mora:puella rogauit materteram;ut ſibi pauliſper locũ reſidendi accomodaret:cui illa ego uero inqt libenter tibi mea ſede cedo;quod dictum ab indulgentia profectũ ad certi ominis proceſſit euẽtum:quoniã Metellus nõ multo poſt mortua Cecilia uirginem de qua loquor in matrimoniũ duxit.

De Caio Mario:& ominis obſeruatione.

c Aio aũt Mario obſeruatio ominis proculdubio ſaluti fuit:quo tẽpore hoſtis a ſenatu iudicatus in domum Faniæ minturnis cuſtodiæ cauſa deductus ẽ: animaduertit enim aſellũ cum ei pabulum obiiceret: neglecto eo ad aquam procurrentem quo ſpectaculo deorum prouidẽtia quod ſequeretur oblatum ratus: Alioquin etiã interpretandarum religionum peritiſſimus a multitudine:quæ ad opem illi ferendam cõfluxerat:ĩpetrauit:ut ad mare perduceretur: ac protinus nauiculam conſcendit: eaq; ĩ Africam prouectus Sylæ uictricia effugit.

De Pompeio Magno:

Pompeius uero magnus ĩ acie Pharſalica uictus a Cæſare:fuga quærens ſalutem curſu in inſulã Cyprum:ut aliquid in ea uirium contraheret:claſſem direxit appellenſq; ad oppidum Paphum conſpexit ĩ littore ſpecioſum ædificium:gubernatoremq; interrogauit:quod ei nomen eſſet:qui reſpondit cacobaſilea uocari:quæ uox ſpem eius quantulacumq; reſtabat: comminuit. Neq; id diſſimulanter tulit:auertit enim oculos ab illis tectis: ac dolorem quem ex diro omine conceperat gemitu patefecit.

De Marco Bruto.

m Arci ẽt Bruti dignus admiſſo pricidio euentus ẽ omine deſignatus:ſiqdẽ poſt illud nefariũ opus

natalem ſuum celebrãs quõ græcum uerſũ exprimere uellet ad illud potiſſimũ Homericũ referẽdum anĩo tetẽdit qui deus philipẽſi acie a Cæſare & antonio ſigno datus in eum tæla cõuertit.

De Caio Caſſio.

c Onſentãeo uocis iactu. C. Caſſii autẽ fortũa p uellit quæ orãtibuſ Rhodiis ne ab eo cũctis de orum ſimulacris ſpoliarẽtur ſolem a ſe relĩqui reſpõ dere: uoluit ut rapaciſſimi uictoris inſolentiã dicti tu more protraheret: abiectũq; macedonica pugna: non effigiẽ ſolis: quam tantũmodo ſupplicibus ceſſerat: ſed ipſum ſolẽ re uera relinquere coegit.

i Nnotatu dignũ illud quoq; omẽ ſub quo Petili us conſul i liguria bellum gerẽs occiderit. nam quom montem cui lætũ cognomen erat oppugnaret: interq; adhortationẽ militũ dixiſſet: hodie ego lætum utiq; capiam inconſideratius præliando fortuitum iac tũ uocis læto ſuo cõfirmauit.

De externis ominibus.

a Diici noſtris domeſticis duo eiuſdem gñis alie nigena exẽpla nõ abſurde poſſunt. Samii prie nenſibus auxiliũ aduerſus carras implorantibus arro gantia iſtincti pro claſſe & exercitu lembulam eis deri ſus gratia miſerũt: quã illi uelut diuinitus datum præ ſidium interpretati libenter receptam benefactorum prædictione uictoriæ ducem habuerunt.

De Apolloniatis & omine.

d E apolloniatæ quidem pœnitentiam egerunt: qđ cum bello illyrico preſſi epidamnios: ut ſibi opẽ ferrent: oraſſent: atq; illi flumen uicinum mœnibus ſuis nomine Eantem in adiutorium ſe mittere dixiſſẽt accipimus quod datur reſponderunt: eique primum in acie locum: perinde ac duci aſſignauerunt:

Natale ſuum cel. i. die ſuo natali ſacrificans. Expromere. i. enarrare. Animo tetendit. i. mente tranſcurrit. hoc ãt homericum fuit carmen qđ nolens protulit. αλλαμε μοιρα ολοη κλητουσ εκτ αρεϸ υιοσ qđ latine ſonat. Sed me pca ferox latoneq; obruit ĩfans. Quid deus. ſ. apollo. Philipẽ ſi acie. i. pugna contra cæſarẽ. A ug. & Antonium cõmiſſa: in qua Brutus periit. Tela conuertit. i. apollo in eum ſagittas dirrexit. Conſentaneo. i. conuenienti. Iactu. i. prolatione. Peruellit. i. per cuſſit. Quæ. ſ. fortunam. Orantibus rhodiis. i. cum præce petentibus rhodiis ne ſe pœnitus ꝑuaret deorum imaginibus. Reſpon dere. ſ. ipſum Caſſium. Solem .i. imaginẽ illam ſolis quã præni mia magnitudine nõ potuit aſ portare. Rapaciſſimi. i. auidiſ ſimi. Dicti tumoꝝ protraheret .i. dicti & uerborum inflatiõe & arrogantia oſtenderet ſuã inſolẽ tiam. Abiectum. i. neglectum. Supplicibus: ſupplicantibus. ſ. rhodiis. Ceſſerat: ideſt cõceſſe rat: & auferẽſis eſt. Ipſum ſolẽ: ſcilicet uitam. Cogeret. ſ. fortu na. Liguria: ideſt genue prouin tia. Montem: q nominabaꝫ læ tum. Lætum: montẽ ita noiatũ intelligebat. Inconſideratius te mere ſiue reſpectu ſalutis. For tuitum .i. ita a caſu dictum illius petilii. Adiici. i. adiungi. No ſtris. ſ. domeſticis. Eiuſdẽ. i. om nium generis. Alienigena. i. ex terna. Prienẽſibus: qui cum bel lum contra carras gererent peri culoſum petiuerunt auxiliũ a ſa miis: ſed ſamii arrogãtes ĩ irriſio nis loco miſerũt ſibi ſtatuã ſibyl le ſamiæ: quæ tamẽ cã ſalutis eo rum fuit. Inſtincti arrogantia. i. ſamii ĩducti ſuperbia. Pro claſ ſe. i. loco claſſis & exercitus quo ſe tutarentur. Sibyllam. i. ſtatu am ſibyllæ ſamiæ: alii habent lẽ biculã: ſed tunc intelligimus ſa mios paruulam nauem prienen ſibus miſiſſe in qua ſibyllæ ſimu lacrum deferrebatur. nam lem bus ſpecies eſt nauis: unde lembi cula diminutiuum fit. Deriſus gratia. i. cauſa deridendi. & deri ſus genitiui caſus ẽ. Velut diui nitus datum preſ. ideſt credentes ſe firmius ab diis quam ab homi nibus preſidiũ accepturos. In terpretati. i. rati. Receptam. ſ. imaginem ſibyllæ. Vera fa. pre. qa olim uera deorũ dederat oracula. Victoriæ ducẽ. qa cum illã i fronte pugnæ ellatam ferrent. uictoriã de hoſtibus reportauerunt. Apolloniatæ: populi ſunt qui cũ illyricis pugnabant. Pœnitentiã egerunt: ideſt ipſos non pœnituit. Eantẽ fluuium mœnibus uicinũ. ipſi omẽ eacis intellexere apollõiatæ q aiax ferme oĩum græcorũ & troianorũ fortiſſimus fu it. Ei. ſ. eanti. Perinde. i. ita. ac duci. i. tanq̃ ſi dux illorũ fuiſſet i ꝑma acie locarũt ipſũ ſimꝫacꝛ eãtis

Exinſperato:ideſt præter ſpē. Suum ſucceſſum.i.ſuam de hoſtibus uictoriam. Omini g.r.i. gratias agentes ſtatuæ eantis quam pro omine bono ſuſceperant ab epidauriis. Eanti ut deo īmol. ideſt ſacrificauerunt ita eanti.ac ſi deus quiſpiam fuiſſet. Deinceps.i.deinde. Prodigium. dicit a prædicendo quaſi aliqd prædicat futurum. Cicero libro primo de natura deorū. Prædictiōes uero & præſenſiones rerum futurarū quid aliud declarant niſi hoībus ea quæ ſint oſtendi monſtrari por tendi prædici:ex quo illa oſtenta:monſtra:portenta:prodigia dicunt. Omen:ät illud tm̄ quod uer bis enunciatur & dicitur ſecūdū Feſtum popeium quaſi oremen

Debita:conuenientia. Rela tio.enarratio. Seruio t.criſæ fi lio:qui tanaquilis aſtutia poſt re gē Ancium mar.ro. ſuum mari tum:uel ut Li.teſtatur in.i.ab ur be cōdita poſt Tarquinum pri ſcū regnum obtinuit. Emicuiſ ſe:eluxiſſe. Serua na.i.natum cū criſa mater captiua eēt. Faſti giū.i.dignitatem & gradū. Ae que f.e.i. ita fœliciter contigit.

Flāma.ſ.fuit. L.mar.qui remā ſerat dux romanorum reliquia rū cū iterfecti fuiſſēt. Pu.& Cn. Scipiones in hiſpania contra Aſ drubalem & Magonem bellum gerētes de hoc Li.in.ii b.p. Cō tionantis.ſ.martii qui oſoem cū haberet ut milites deteritos cla de accepta aiaret in hoſtes flāma apperuit ei in ſumitate capitis q̄ uiſa milites oēm metū abiecere.

Eius namq; aſpectu. i. uiſione illius flammæ. Admoniti.ſ.ſūt Redacto numero ī potātem:qa multos captiuos romani tūc ac cipere. Bina ca.i.duorū.ſ. Aſ drubalis & magonis. Referta. ideſt plena:ornata. Diutino.i. longo cōtinuo. Lacus albanuſ. x.milibus procul ab urbe. Soli tum modū.i. conſuetam menſu ram. Stagni.i.aquæ ſuæ ſtantiſ

Exceſſit:exuperauit. Explo randæ.i.inueſtigandæ. Gratia ideſt cā. Sic e.i.ita dimittendo aquam lacus p agros:romani ue ientana urbe potirent. Renun ciarent.ſ. legati delphos miſſi.

Aruſpex:hic ueientanus fuit & cum romani ueios obſiderent. Camillo duce dixit nūquam ue ios capi poſſe niſi prius albanus lacus exicaretur de hoc lacu. Cicero libro primo de diuinatione hæc inquit. Quid quod in annali bus habemus ueienti bello cū lacus albanus præter modum creuiſſet ueientem quændamad nos ho minē nobilem profugiſſe eūq; dixiſſe & ſatis: quia ueientes ſcripta haberent ueios capi non poſſe. dum lacus is redumdaret: & ſi lacus emiſſus lapſu & curſu ſuo ad mare profluxiſſet:pernicioſum populo romāo. Sin autem ita eſſet eductus & ad mare peruenire non poſſet tum ſalutare noſtris fo re. Ex quo illa admirabilis a maioribus albanæ aquæ facta deductio.

exinſperato enim ſuperatis hoſtibus: ſucceſſum ſuū omni acceptum referentes:& tunc Eanti ut deo īmola uerunt:& deinceps omnibus præliis duce uti inſtitue runt.

De prodigiis Capitulum Quartum.

Rodigiorum quoq; : quæ aut aduerſa aut ſecun da acciderunt debita propoſitio nro relatio ē. Ser uio Tullo etiā tum puerulo dormienti:circa caput flā mam emicuiſſe domeſtici oculi annotauerūt:quod p digiū Ancii regis Marci uxor Tanaquil admirata Ser uium ſerua natum in modū filii educauit:& ad regiū euexit.

De Marco & flam̄ma capitis.

Eque fœlicis euentus illa flāma quæ ex .L. Mar cii ducis duorū exercituum quos interitus Publii &.Cn.ſcipionum in Hiſpania debilitauerat:capite cō cionantis eluxit. nāq; eius aſpectu pauidi adhuc mili tes priſtinā recuperare fortitudinem admoniti octo & triginta hoſtiū milibus cæſis:magnoq; numero in po teſtatem redacto bina caſtra punicis opibus referta cœ perunt.

De lacu Albano.

Tem cum bello acri & diutino Veientes a romāis intra mœnia cōpulſi capi non poſſent: eaq; mo ra nō minus obſidentibus q̄ obſeſſis ītolerabilis uide retur exoptatæ uictoriæ itur miro prodigio dii īmorta les patefecerunt:ſubito enim Albanus lacus:neq; cæle ſtibus auctus imbribus:neq; inundatiōe ullius amnis adiutus ſolitum ſtagni modū exceſſit: cuius rei explo randæ gratia legati ad delphicum oracullum miſſi ret tulerunt præcipi ſortibus:ut aquā eius lacus emiſſā p agros diffunderēt.ſic.n. Veios in ptātem po:ro. uētu ros. Quod p̄uſq̄ legati renūciarēt:aruſpex Veientiū a milite noſtro:qa domeſtici interpretes deerāt: raptus

Milite no.i.romano qui cum ſimulaſſet ſe omnis interpretationem ab illo optare ſenex credēs extra urbem uenit:& ita ab militæ captus iu caſtra miſſus ē:deinde romam tranſlatus fuit. Dome ſtici.i.romāi aruſpices tunc nulli erant. Futurum:ſcilicet id qđ a delphis.legati ro.retulerant. Du plici pre.ſ.aruſpicis & apollinis. Religioni p.quia aquam lacus per agros diffudit. Succeſſus:ꝓ ſperitatis. Quod ſe:ſcilicet fuit. Sylla conſul:contra ſamnites bellum gerens. Sociali bel.i.bello ſociorum cum romanis qui defecerant:cum non optinere poſſent id quod illis rogantibus .Li. dru ſus. Tr.pl. promiſerat.ſ.ſe allatu rum legē de ciuitate danda illis: quos Fuluius Flaccus conſulatū gerēs prius excitauerat ut habeť apud Apianum lib.de belliſ ciui libus. Prætorium:dicitur habi tatio prætoris.i.tētorium. Im molaret:ideſt apud nolam ſacri ficaret. In expeditionem.ſ.om miſſis impedimentis. Eduxit: ideſt ex ra caſtra in hoſtes duxit

& in caſtra perlatus futurum dixerat: ergo ſenatus du plici prædictione monitus eodem pene tpe & religiōi paruit:& hoſtium urbe potitus eſt.nec parum proſpe ri ſucceſſus eſt qđ ſequiť. De Lucio Sylla conſule.

l Vcius Sylla conſul ſociali bello:quō in agro no lano ante prætorium īmolaret: ſubito ab una p te aræ prolapſam anguem proſpexit:qua uiſa poſthu mi aruſpicis hortatu continuo exercitum in expeditio nem eduxit:ac fortiſſima ſamnitū caſtra cœpit: quæ uictoria futuræ eius ampliſſimæ potētiæ gradus & fū damētū extitit. De.C.Volūnio & Seruio Sulpitio.

p Ræcipue admiratiōis ēt illa prodigia quæ Caio Volumnio & Seruio Sulpitio cōſulibus in urbe noſtra:inter motuſq; bellorum acciderunt, Bos nāq; mugitu ſuo in ſermonē humanum conuerſo:nouita te monſtri audientium animos exterruit.

c Arnis quoq; ī modū nymbi diſſipatæ ceciderunt quarum maiorē numeꝝ præpetes diripuere aues reliquū humi per aliquot dies:neq; odore tetro: neq; deformi aſpectu mutatū iacuit. Diuerſa mirabilia:

ꝺ Iuſdem generis mōſtra alio tumultu credita ſūt: puerum infantē ſemeſtrē in foro boario triūphū proclamaſſe. Aliū cū elephantino capite natum.

i N piceno lapides pluuiſſe. In gallia lupum uigili e uagīa gladium obſtuliſſe. In ſicilia ſcuta duo in ſanguinē ſudaſſe.etiam metētibus cruentas ſpicas in corbem decidiſſe.cærites aquas ſanguīe mixtas fluxiſſe.bello etiā pūico ſecūdo cōſtitit, Cn. Domicio bouem dixiſſe, Caue tibi Roma. De Gaio Flaminio.

g Aius āt Flaminius inauſpicato cōſul creatus:quō apud lacum tranſimenum cū Hānibale cōflictu rus conuelli ſigna iuſſiſſet:lapſo equo ſup caput eius humi proſtratus ē nihilq; eo ꝓdigio inhibitus ſignife ris ſigna moueri ſua ſede poſſe:negātibus malū ni cō tinuo ea effodiſſent minatus ē. Verū huius temerita tis utinā ſua tātum non ēt populi Ro. maxima clade

Future e.g.i.dictaturæ quam ſi bi uindicauit perpetuā deuicto Mario. Gradus.i.faſtigium pri cipium:nam ob hanc rē bene ge ſtam:deinde contra Mitridatem ponti regem miſſus eſtquod in ter ſe & Marium bellū ciuile con ciuit. Præcipue.i.excallentis. Illa pro.ſ.fuere Inter ini.m.i. inter pricipia motus & eſt endia dis:& intelligitur đ Mario & ſyl la:qui primi bellum ciuile exercuere. Nymbi.i.pluuiæ cū uento. Diſſipatæ laceratæ uel ſparſæ. Partes.i.fruſtra. Aues præ.quæ uolatu ſuo auguria faciebāt & hæc primo bello pūico fuere. Eiuſdem ge.quia ſecūdo bello punico monſtra ferme fuere ſimilia. Alio tu.cr. ſunt hoc dicit quia primo nulla fides hic adhibeatur ſed cū ſecundo uiſa: & audita fuere:tunc credita ſunt eſſe uera. Semeſtrem.i. ſex mē ſium. Foro.b.ſed Li.dicit in foro olitorio. Ttriumphū ꝓ.Li. dicit illum clamaſſe puerū lo triumphe. In piceno:ideſt i agro anconitano. Vigili.i. hōi qui noctu excubias faciebat. Metē tibus:ideſt colligētibus his:q antium Volſcorū oppidū colebāt. Scutaduo ſanguīe ſudaſſe.i.ſā guine manaſſe:qđ maximam ſāguinis effuſionē in bello ciuili ſignificabat. Ceretæ oppidū qđ ante agilina uocabiť. Cōſtitit. Cn.domitio.i.notum & manifeſtū fuit. In auſpicato.i.nō captatis auſpiciis. Tranſime.lacū:puſinū. Cōflicturus:bellaturus. Inhibitus.i.a ꝓpoſito ſuo amotus.

Pœnas:pependiſſet:ideſt ſuſtinuiſſet:& perſoluiſſet. Acie:ideſt prelio. Ad furandum:ideſt ad humandum:ut exequias ſolemnes faceret. Precipitem audatiam.i.pernitioſam temeritatem. Ve ſana perſeuerantia:ideſt inſana pertinacia ſua. Lauinio quod eſt Italiæ oppidum. Auctore:ideſt nullo apparẽte qui uocem illam emitteret. Qua:ſcilicet uoce. Scaphã:nauiculã paruam quæ ho nerariam ſequitur. Numero æqua.qa cum tria habuiſſet prodigia:tres ẽt paſſus ẽ clades & calami tates. Infe.pu.quia.xxx.romanoꝝ Mancino duce:a quattuor milibus numantinorũ cæſa fugataq; fuerunt. Turpi.fœ.nam iniqs conditionibus cũ ueniẽtibus pa cem fecerat icto fœdere in iuſſu ſenatus. Deditione fun. nam Mancinus romam reuerſus cũ il las ſenatus cõditiones recuſaret uictis poſt tergum manibus:tra ditus & miſſus fuit numantinis.

Val: circa numerũ fugatorũ & captorũ. Liuio diſſentit ꝙ 2 Fradis, magis ꝙ ad hęrò, ob fabiũ pictorẽ

Minus mi.te.quia ſicut Manci nus ptinax: ita & Tyberius fuit temerarius. Exitus:mors. In ho.ſ.Mancino. Lucanis:popu lis Italiæ. Repẽte.i.ſtatim. A deſo ie.quia cõſumpto corde ui ctimæ illico fugere angues in te nebras. Retulerunt:redierũt.

Ob id.fa.adeſo enĩ iecore: nõ potuerunt ſumere auguriũ: niſi alia occiſa uictima:cuius tamen angues iecur itidem adeſeẽ. Aſ ſeruatis: cuſtoditis inteſtinis:ne ſerpentes denuo iecur uorarent

Alapſus .i. acceſſus. Arceri probari. Fuga:ſcilicet ſerpen tum. Impediri:ne:ſcilicet in la tebras darẽt. Ad ſa.im.ſcilicet ut ſibi caueret imperator: ſicut enim membꝝ uitale eſt iecur ita imperator ceteros antecellit.

Perfidi:quia ius hoſpitii uiola uit. Flauii:qui illum aliquãdo hoſpicio ſuſcepat. Delituerat: ideſt in iſidiis ſe collocauerat: & abdiderat & ſecdo bello pu.hoc peractum eſt. Collegium con. Tyberius enim & Marcellus col legæ fuerant:ideſt ſimul cõſules

Erroris ſo.nam ſicut Tyberius ĩ iſidiis fuerat occiſus:ita & Mar cellus circunuentus ab hoſtibus & inſidiis Hannibalis in cautus occiditur. Par genus mor.am bo enim trucidati ſunt. Capta rum ſyra.nam ſyracuſas po.ro. infeſtas Marcellus debellauit.

Hannibalis.pr.c.f.nam cum Hannibal oppugnare uellet no lam Marcellus clam mœnia no lana cum copiis ingreſſus cœgit Hannibalem ſlicta urbe fugam petere: & ita primus Marcellus pœnas pependiſſet:in ea namq; acie:xv.milia Ro. cæ ſaꝙi. milia capta.xx. milia fugata ſunt: conſulis ob truncati corpus ad funerandũ ab Hannibale quæſitũ ẽ qui quantũ in ipſo fuerat romanũ ſepelierat ĩperiũ.

f Laminii autem præcipitem audaciã .C. Hoſtili us mãcinus ueſana perſeuerantia ſubſeqtur: cui conſuli in Hiſpaniam ituro hæc prodigia acciderunt: quom lauini ſacrificiũ facere uellet pulli cauea emiſſi in proximã ſiluam fugerunt ſũmaq; diligentia quæſi ti reperiri nequiuerunt:quomq; ob Herculis portu: quo pedibus puenerat.nauẽ cõſcendere:talis uox ſine ullo auctore ad aures eius peruẽit, Mancie mane: qua territus quõ itinere conuerſo ianuã petiſſet: & ibi ſca pham eſſet ingreſſus:anguis eximiæ magnitudinis ui ſus e conſpectu abiit. Ergo numerum prodigiorũ nu mero calamitatum eqtauit: infœlici pugna: turpi fæ dere:deditione funeſta.

Aliud de Graccho Tyberio.

m Inus mirã in hoĩe parũ cõſiderato temeritatem Tbyerii gracchi grauiſſimi ciuis exitus triſtis:& p digio denunciatus:nec euitatus conſilio facit:Conſ l enĩ cum in lucanis ſacrificaſſet angues duæ ex occulto prolapſæ repẽte hoſtiæ quam immolauerat adeſo ieci nore in eaſdem latebras ſe rettulerunt:ob id deinde fa ctum inſtaurato ſacrificio idem prodigii euenit. Ter tia quoq; cæſa uictima diligẽtiuſq; aſſeruatis extis: ne q; allapſus ſerpentũ arceri: neq; fuga impediri potuit quod q̃uis aruſpices ad ſalutem imperatoris pertinere dixiſſent:gracchus tamẽ nõ cauit: ne perfidi hoſpitis ſui flauii inſidiis in eum locum deductus: in quo pœ norum dux Magno cum armata manu delituerat: in ermis occideretur.

De Marcello.

a T conſulàtus collegium & erroris ſocietas:& par genus mortis a Tyberio graccho ad marcelli me moriam me trahit. Is enim captarum ſyracuſarum & Hannibalis ante Nolana mœnia a ſe primum fugere

docuit posse uinci Hānibalem. Stud.i.feruore & desiderio. Prosterneret.i.ad internetionē dele ret. Cecidit occisa est Iecur si.ca.i.sine sumitate & acumine. Poxima.i.secūda hostia. Duplex quia duas habebat sumitates. Trūca:priuata capite. Lætani propter duplex caput iecinoris. Cir cunuentus.i.undiq; septus. Brutiis:in brutiis est tumulus qdam & ab una parte erat Hannibal: ab alia Marcellus cū copiis Hannibal pi.us & callidus cū cognosceret Marcel.in re militari instructum obsedit clā tumulū illū suscipiens Marcel.uentur.Illuc speculatū:nam qui tumulū cœpisset prior il le erat futurus supior in acie & cū nulli cōfidens Marcellus ue nisset sicuti Hannibal cōcepat ī hostes plapsus necat. Aeq; ma gnū do.i.dolorē tātū attulit pa triæ quantū esset detrimētum:

coacti gloria inflamatus cum sūmo studio intereretur ut pœnorū exercitum aut in italiā prosterneret aut ita lia pelleret:solēniq; sacrificio uolūtates deorū explora ret:quæ prima hostia ante foculū decidit:eius iecur si ne capite inuētū est,proxima iocinoris duplex caput habuit quibus inspectis aruspex tristi uultu:nō place re sibi exta quia prima trūca secunda nimis læta appa ruissent.respondit ita mōitus.M.Marcellus:nequid temere conaretur in sequenti nocte speculandi gratia cum paucis egredi ausus a multitudine hostium ī bru tiis circunuentus æque magnū doloré ac detrimētum patriæ interitu suo attulit.

De Octauio consule.

n Am Octauius cōsul dix; omē quēadmodū timu it:ita uitare nō potuit;e simulacro enim Apolli nis per se abrupto capite & ita insixo humi ut auelli nequiret armis cū collega suo Cinna desidens presum psit animo ea re significari exitum suū in quē metus augurii tristi fine uitæ incidit: actum demum immo bile dei caput terra refigi potuit.

De Marco Crasso.

n On sinit nos:M.Crassus inter grauissimas.ro; ī perii iacturas numerandus hoc loco de se silenti um agere plurimis & euidentissimis ante tantam rui nam monstrorum pulsatus ictibus:ducturus.n.erat a carris aduersus parthos exercitū pullum ei traditum est palludamentum: quom in prœliti exeuntibus al bum aut purpureum dari soleret incesti & taciti mili tes ad principem conuenerunt qui uetere instituto cū clamore alacri accurrere debebant; aquilarum altera uix conuelli a primipillo potuit altera ægerrime extra cta in contrariam ab ferebatur partem seipsam con uertit.magna hæc prodigia:sed & ille clades aliquāto

Octauius & Cinna fuere cōsu les sed cū Cinna nouas res mo liret Octauius illū urbē linquer coegit.Cinna át cū uellet romā inuadere collecta manu intelle xit Mariū ex africa:ubi manū si bi compauerat:aduētantē ursyl lanos ísequeret cū illo de rebus oibus pactus est & ita cōiunctis exercitibus p laniculū urbē īgres si sūt & cū Octauiū in tribunali offēdisset illico ipetū in illū fece rūt & caput illius ī rostris affixū fuit. Simulacro.i.imagie apol linis. Per se.i.sponte sua & nul la ui. Abrupto.i.fracto:ná ca put apollinis in humū ðciderat & nō poterat e terra tolli. Pre sūpsit animo.i.suspicatus ē. Exi tiū suū.i.sui factum. Tristi fine quia obtrūcatus. Incidit.i. acci dit. Tū de.i. illo interempto. Refigi.i.reuelli. Ictibus ī ad monitiōibus mōstrox. Carris ciuitas est syriæ. Luca. Asyri as latio maculauit sāguine. Car ras. Aduersus parthos.i.cōtra pthos quos bello lacessiuerat. auri cupiditate inductus. Pullū nigrū. Paludamētū:est uestis ī peratoris. Purpureū:nā ituri i preliū impatores albū aut rubx sumebāt palludamētū.Ideo ma lū prodigiū fuit qa ei nigx attu lerant ministri. Taciti:malū prodigium: nā romani milites hostes inuasuri:allacri clamore bellū inchoabāt. Ad p.i. post uelites & rorarios ferētarioscq: nam isti quasi preludio quodā pugnam magis prouocabant quam gerebant sed principia di cuntur acies quæ patriæ post

hos pugnam aggrediebantur. Aquilarum al.i.prima signa in quibus aquila erat picta. Pri mipilo idest signifero primo. Egerrime:difficulter. Ac pro quam. Aliquanto.m.s. fuere.

Tot pul:l.nã quattuor legiones romanoꝝ obrute ſũt a pthis. Signa:uexilla. Intercepta capta. Obtritum:diſſipatũ. Aequitatu bar.i.ab exercitu parthoꝝ. Optime ĩdo.hic.n.in bello gallico cũ Iulio cæſare multa p̃clara geſſerat:ſed craſſus cõtra pthos iturus:egre ab cæſare filiũ obtinuerat. Strues:tumulos & cadauerũ aggerationes. Obiectũ.ſ.corpus craſſi:nã caput delatũ eſt ad regẽ q aurũ p illius os iſtilauit dicens;aurũ ſitiſti aurũ bibe,ſed Plutarchus dicit q̃ rex dixerat militibus ſi qs ſibi caput craſſi afferret ſe illud auro redẽpturũ miles aũt extracto cerebro plumbũ impoſuit ut maioris eſſet põderis:& cũ deinde ad regẽ deportaſſet rex ĩtellecta fallacia aurũ tñ non negauit militi pendere. Sed.ſ.dico. Monitus.i.admonitiones p̃ pdigia. Excádeſ.i.inflámãt ad irã. Preferũt.i.añponunt:nam hõ ſe diis áteponit cũ illis parere recuſat. Abunde.i. ſufficienter. Vlti.bel.i.inſtructa acie certaẽ Subita tri.quia cõfeſtim ĩ pliũ ituris militibus timor ingẽs iniectus ẽ. Noctur.ter.illi.n.tota nocte territi:qetẽ & ſomnum capere nequerũt. Fuga: ablatiui ẽ caſus.cũ.n.uellent belluas mactare.ille e manibus aruſpicum fugiebãt. Leges ne.i.leges fati q̃ neq; ui:neq; cõſilio p̃ũt uitari. Seneca ĩ qõnibus naturalibus Quid.n.intelligis fatũ exiſtimo neceſſitateſ reꝝ oĩum:actionũq; quas nulla uis rũpat. Pec us.ſ. põpei. Alioqn.i.aliter: ſi.ſ.nõ ſe temeẽ bello credidiſſet. Per pẽdere.i.cõſiderare:tractum ab his q aliquid põderãt. Eſtimatione.i.cõſideratiõe. Plutarcus etiã dicit ingentẽ flámã e caſtris põpei ad Cæſaris caſtra pueniſſet quod ſignificabat ſplendorẽ rerũ pompei geſtaꝝ:cæſari attribuendũ fore. Eleuat:mĩuit.ſ. inferior exiſtens. Priua.fa.i.dignitate priuati ciuis. Ad inui. ille.n.fuerat ãpliſſimis & uariis functus magiſtratibus:& multis etiã uictoriis & triũphis clarus erat:q̃ poſſunt facile ĩuidiã contraheẽ. Vnius di.quo.ſ.uictus eſt. Quo:ſ.die. Conſtat eui dens ẽ:& notũ. Sua ſp.i. nullo tractante. Signa.i.ſtatuas deorum. Conuerſa.ſ. ab oriente ĩ occidente: & ab aquilone ad meridiem:uel econtra. Clamorem quia uidebantur homines ſe audire hoſtes:ſua mœnia inuadentes. Anthiochiæ:ciuitas eſt ſyriæ Ptolomaide:aũt ægypti. Cõcure.ſ. ab oppidanis. Pergami:ciuitas aſiæ. Abditis de.tẽplis occultis. Editum auditum. Palma ui. quæ datur uictoribus:quoniam ut inquit Ariſtoteles nullo pondere flectitur. Tralibus: aſiæ ciuitas. Sub cæſaris ſtatua:quam tralenſes cæſari dedicauerant Inter co.i.p iuncturas. Quibus.ſ. pdigiis. Errorẽ:põ.quia triũphũ ipſi cæſari inuidia quadã negauerat. Inhibere ideſt corrigere.

maiores tot pulcherrimarum legionum interitus: tã multa ſigna hoſtilibus intercepta manibus: tm̃ romanæ rẽ militiæ decus barbarorũ obtritũ eqtatu:optĩe indolis filii cruore paterni reſperſi oculi corpus ĩpatris inter p̃miſcuas cadauerũ ſtrues auiũ ferarũq; laniatibus obiectũ:uellẽ qdem placidius ſed qa relatu uerũ eſt:ſic deorũ ſpreti præmonitus excandeſcũt ſic humana cõſilia caſtigantur:ubi ſe cæleſtibus præferunt.

De Cn.Põpeio monito p Iouem:ne cum Caio Cæſare pugnaret.

c Neum etiã Pompeiũ Iuppiter omnipotẽs abũ de monuerat:ne cũ.C.Cæſare ultimã belli fortunã experiri cõtenderet:egreſſo a Dyrrhachio aduerſa agmini eius fulmina iaciens;examinibus apũ ſigna obſcurando ſubita triſtitia ĩplicatis militũ aĩs:noctur nis totius exercitus terroribus ab ipſis altaribus hoſtiarũ fuga:ſed inuictæ leges neceſſitudĩs pectus alioqn p̃cul ab amẽtia remotũ prodigia iſta iuſta æſtimatiõe p̃pendere paſſæ nõ ſunt. Itaq; dũ ille eleuat auctoritatẽ ampliſſimã:& opes priuato faſtigio:excelſiores oĩaq; ornamenta quæ ab ineunte adoleſcentia ad inuidiã uſq; cõtraxerat:ſpatio unius diei confregit. Quo conſtat in delubris deũ ſua ſpõte ſigna conuerſa militarẽ clamorẽ ſtrepitũq; armorũ adeo magnũ Antiochie & Ptholomaide auditũ:ut ĩ muros cõcurreretur:ſonum tympanorũ pergami abditis delubris editũ: palmã uiridẽ tralibus in ædẽ uictoriæ ſub Cæſaris ſtatua inter coagmenta lapidum iuſtæ magnitudinis enatã: qbus appareret cæleſtiũ numẽ & Cæſaris gloriæ fauiſſe: & Pompeii errorem inhibere uoluiſſe.

Oratio ad diuum Iulium

Diue iu. hic Tyberio adulatur qa dic Iuliũ cæsarẽ eẽ deificatũ: & ita oñdit se tẽpla: & aras Iulii colu isse. Propitio. i. benigno & prospo. Cãus. i. ifortunia. Tantoꝝ: quos sup us dixit. Tui ex qa tu quoq; nõ prodigiis credidisti: & ita crudeliter iterẽptus. Delites. i. latere uel aboleri. Accepi. audi uimus. Valatus amictus. Aurea sel. q̃ i senatu erat. Studio. uolũtate senatus. Exq. i. inuestigatũ. Delatũ ho. nã senatores dicebãt: uelle illũ creare dictatorẽ ppetuũ: & appellare ẽt ipm regẽ ꝓuintia rũ oium: ꝓter q̃ Italiæ: sed cũ r̃cusaret uelle senatũ illa die ingredi pp calphurniæ uxoris sõniũ: illa. n. somniauerat pallidũ illũ: multisq; ulneribus laceratũ gremio & sinu suo fouere. Brutus illius familiarissimus apprehẽdens illũ ne si differret: cõspiratio palã fieret summope icrepauit dicẽs utrũ expectare uellet quoad sõnia calphurnie darẽt ab diis meliora: & ita i senatũ illũ ferme inuitũ adduxit: in quo. xii. uulnera accipiẽs extinctus ẽ. Eras tr. nã mortuus in cõsiliũ deoꝝ transiuisti. Vacasse. i. operã dedisse.

t Vas aras: tuaq; sãctissĩa tẽpla diue Iuli uenerat⁹ oro: ut ꝓpitio ac fauẽti nuĩe tãtoꝝ casus uiroꝝ sub tui exẽpli præsidio ac tutela delitescere patiaris. Te enĩ accepius eo die quo purpurea ueste uelatus: aurea ĩ sella consedisti: ne maxĩo studio senatus exquisitũ & delatũ honorẽ spreuisse uideretis. priusq; exoptatũ ciuiũ oculis conspectũ tui offerres cultui religionis: ĩ q̃ mox eras trãsiturus uacasse: mactatoq; opimo boue cor in extis nõ reperisse. ac respõsũ tibi a Spurima aruspice pertinere id signũ ad uitã & consiliũ tuũ: quod utraq; hæc corde cõtinerẽtur: erupit deinde eorũ parricidiũ: qui dum te hõinẽ numero subtrahere uolunt deorum consilio adiecerunt.

Laudatur hoc exẽplo taliũ ostẽtoꝝ dõestica relatione si ulterius rõana apprendero e celesti templo ad priuatas domos nõ consentaneos usus transtulisse uidear. Attingã igit̃ externaq; latinis inserta litteris: ut auctoritatis minus habẽt: ita aliquid gratæ uarietatis afferre possũt. De Equa pariente leporẽ externa.

i N exercitu Xersis quem aduersus prouinciã græciã contraxerat, equæ partu leporẽ editũ constat̃: quo genere monstri tanti apparatus significatus: est euẽtus. Nam qui mare classibus: terram pedestri operuit exercitu: ut fugax animal pauido regressu regnũ suũ repetere est coactus. Mirabile magnum

i Dẽ mõtẽ Athõ iuxta idã trãsgresso ꝑsquam Athenas deleret Lacedæmõis inuadẽdæ cõsiliũ agitãti ad mirabile ĩter cœnã ꝓdigiũ ĩcidit: ĩfusũ nãq; pater eius somniauerat pallidũ illũ: multisq; ulneribus laceratũ gremio & sinu suo fouere. Brutus illius familiarissimus apprehẽdens illũ ne si differret: cõspiratio palã fieret summope icrepauit dicẽs utrũ expectare uellet quoad sõnia calphurnie darẽt ab diis meliora: & ita ĩ senatũ illũ ferme inuitũ adduxit: in quo. xii. uulnera accipiẽs extinctus ẽ. Eras tr. nã mortuus in cõsiliũ deoꝝ transiuisti. Vacasse. i. operã dedisse.

Mactato. i. sacrificio. Opimo. i. pingui. Vtraq; hæc. s. cõsiliũ & uita q̃ a corde pueniũt. Parricidiũ: nã cæsar appellabat̃ pr̃ patrie sicuti ãtea. Ci. meruerat appellari obseruatã pr̃iam a seditõe Catiliæ. Ci. ad cassiũ. Luget ciuis amicus furorẽ ĩ dies primũ i statuta: q̃ posuit in rostris ĩ scripsit parẽti optime merito ut nõ mõ sicarii: sed ẽt pricidæ iudicemini. Cõsilio. i. cõgregationi.

Hominũ ꝙ nihil aliud ẽ q̃ occidere. Domestica re. i. exẽplorũ ro. cõmemoratio. Rõana: ro. exẽpla. E cæle. nã cõmemorato diuo Iulio cæsare: uideret il'i iiuriã facere: si post illius exẽplũ: uiliora exẽpla utpote hominũ nõ deoꝝ adducerẽ. Vsus nõ. i. cõsuetudies nõ assuetas & nõ cõueniẽtes. nã adeo ad hoies trã sire absurdũ ẽ Externa exẽpla pegrina. Inserta: ĩmixta. Auctoritatis mi. nã græci & barbari magis se oñtant q̃ dignũ qd laudẽ pagant & mẽdaces admodũ sũt. Varie. quia uariat̃ res cum alia alterius generis inseritur.

Xersis regis pfarũ q ad delendam oẽm græciã exercitũ cõparauerat: ꝙ cũ audissent athenienses cõsuluere Apollinẽ: quo pacto ĩminens piculũ uitare posset̃: q respondit si mœnibus ligneis uterent̃: quod tandẽ Temistocles ĩtellexit respõsum. s. qd oẽm ui i nauibus adhiberẽt: quo facto uictores euasere Athenienses Temistocle duce. Cõtraxerat: collegerat cõpauerat. Aecꝙ ptu. nã ĩ illius exercitu aq̃ leporẽ peperit. Editum gẽitum. Mare cl. nã q̃ttuor milia nauium: & ducẽtas adduxit. Terrã pe. nã constat illũ habuisse decies centẽa milia ꝓter naues ĩ exercitu militum. Opuit: texit yperbole. Fugax ai. s. lepus. Pauido re. timido. nã cum sola nauicula aufugit ĩ fgnum suũ cum timeret hel. lesponti pontẽ descẽdi: & ita sibi regressum negari i pr̃iam. Eodẽ trãs. i. Xerse trãsmisso: ultra gresso.

Deleret: subuerteret. Lacedæmonis ci. q̃ & sperta dr̃. Prodigium: monstrum. Incidit: euenit.

Vinum ī ſan. quod et Didoni cõtigit dũ ſacrificaret. Vir. Et ī obſenũ ſe uertere uina cruorẽ. Magi: aruſpices: nã magi ſapientes apud ꝑſas appellãt. Proponto ince. ſ. iuadẽdæ lacedæmonis. Væ cordi: ſtulto. Deleo. ná Leonida ĩperator cũ tercẽtis ſpranis: Xerſi occurrit: & termopilas anguſtias ꝑ quas oportebat Xerſẽ tranſire ad græciá iuadẽtẽ ꝓcupauit: Vbi quaſi ad deſpatiõem Xerſẽ derant multis ĩterẽptis: & his quos ĩmortales appellabat Xerſes: ná delecti ad illius cuſtodiam erant adhibiti: ſed tandẽ a multitudine circũuenti: ad internetionem lacedæmonii occiſi ſũt: & ita poterat Xerſes cognoſcer lacedæmõios nõ eẽ tẽtãdos. Mide: regi phrygũ. Explorantibus: ĩqrẽtibus

Vana predicatio. i. diuinatio: nõ fuit irrita qa ferme oĩum fuit ditiſſimus: & fabuloſe dicit qa ꝙ qcquid manibus aut corpore tangebat: in aurũ illico uertebat

Pene: dixit ꝓpter Crœſũ regẽ Lydoꝝ q fuit ditior illo. Incunabula do. nã dum in cunis eſſet diu illud bonũ ꝓdigiũ ei ꝓſtiterãt ꝙ oĩum ditiſſimus eſſet futurus. Gazis: ſupellectilibus.

Penſauit. i. cõpenſauit incunabula: qa tñ poſſidebat auꝝ atq; argentũ: quãtũ fuit ſignificatũ illi in cunis iacẽti: p formicas ĩ os illius tritici grana congerẽtes.

Formicis: q̃ omẽ diuitiaꝝ derãt. Iure: qa iure diuitias ſuperat eloquiũ. Illæ: formicæ.

Caducæ ac. f. ſ. fortunæ: nã fortuita bona caduca & fluxa ſũt at ꝙ labilia. Hæ: apes. Solidæ: integre. Aeternæ: eloquẽs. n. hõ nunquã moritꝰ famã ĩmortalẽ poſt interitũ relinquẽs. Indices: ꝑmonſtratices. Paruuli. ſ. Platonis. Mel inſe. i. ĩ labellis pueri. Prodigioꝝ ĩter. i. aruſpices. Emanaturã: effluxuram. Mõs hi. ẽ mõs atticæ abũdãs floribus thimi. Redolẽtẽ. i. emittentẽ odores. Eliconios. i. elicone m in quo fons ẽ caſtalius muſis conſecratus: & eſt in boetia.

Virẽtes: ꝓpter muſas dicit mõtẽ illũ collẽtes. Inſtinctu de. nã muſæ ĩpulere apes ĩ platonis labris melificaſſe: ut ſignificaretur quãta ĩ eo uis eloquẽtiæ erat futura. Maximo ĩ. ſ. Platonis.

Alimẽta. i. nutrimẽta eloquii.

Diſertũ ſo. i. eloquẽtẽ eloquentiã: & elegãtia uerboꝝ. Referã: cũ duo gĩa ſint uaticinandi.

Vnũ artis: alterũ naturæ ſõnia ſunt ex his q̃ a natura tradũtur. Ci. li. de diuinatione: ſed mittamus oracula ueniamus ad ſõnia de qbus diſputans Criſippus multis & minutis ſõniis colligendis facit idẽ quod antipater. Quo ce. qa ſicuti ſõniauerũt. ita etiã euenit.

Quies. i. ſomnus. Adũ. i. plena ſignificatione. Or. i. incipiã. In cã. i. in theſalia. Ro. ex. nam

uinum in ſanguinẽ: nec ſemel: ſed iterũ & tertio conuerſum ẽ. Qua de re conſulti magi monuerunt: ut ſe ab incepto propoſito abſtineret: & ſi quod ueſtigium in uæcordi pectore ſenſus fuiſſet; cauere potuiſſet ante de leonida & ſpartanis abunde monitus.

De Mida rege phrigiæ mirum.

Ide uero cuius imperio phrygia fuit ſubiecta puero dormienti formicæ in os grana tritici cõgeſſerũt parentibus deinde eius quorſũ prodigiũ tenderet explorantibus augures reſponderunt, Omniũ illũ mortaliũ futurũ ditiſſimũ; nec uana prædictio extitit, nã Midas cũctorum pene regum opes abundantia pecuniæ anteceſſit: infantiæq; ĩcunabula utili deorum munere donata honuſtis auro atq; argento gazis pẽſauit

De Platone aliud mirum.

Ormicis midæ iure meritoq; apes platonis pretulerim. ille enĩ caducæ ac fragiles; hæ ſolidæ & eternæ fœlicitatis indices extiterũt: dormiẽtis in cunis paruuli labellis mel inſerendo. Quare audita prodigiorum interpretes ſingularẽ eloquii ſuauitatẽ ore eius emanaturã dixerunt, At mihi quidẽ ille apes in montẽ hymetum thymi floré redolẽte: ſed muſaꝝ heliconi os colles omni genere doctrinæ uirẽtes dearum inſtinctu depaſtæ: maximo ingẽio dulciſſima alimẽta ſummæ eloquentiæ inſtillaſſe uidẽtur.

De Somniis Capitulum Quintum.

Ed quoniã diuitias Midæ diſertũq; platonis ſonum attigi; referam quã certis imaginibus multoꝝ quies adumbrata ſit: quẽ locum unde potius ordiar quã a diui Auguſti ſacratiſſima memoria? eius medico Artorio ſõnum capiẽti nocte: quã dies inſecutus ẽ: quo in campis philippis romãi inter ſe exercitus cõcurrere: mineruæ ſpecies aborta ꝓcepit ut illum graui morbo implicitum moneret ne ꝓpter aduerſã ualitudinẽ proximo prœlio nõ intereſſet: qd

Hymetus, Mons Attice Iucundissimus vir: semp frondentis Hymeti: Mar. Hoc Tibi Teſti populatrix miſit Hymetti, pallados Syluis nobile nectar opus.

ex una pte erant Brutus & Cassius:ex altera Augustus &.M.Anto. Spe.i.imago Palladis. Obor. i.obiecta. Im.i.grauatū & detentū. Pro.p̄.quod.s.sequēti die erat cōmissurus. Ne.i.ut itereſſet Su.ui.cor.i.ultra quā uires ſuæ pateret & notandū q̄ Augustus nō tm̄ ſuis sōniis fidē prestabat:ſed etiā externis. Excu.uigilat.s.Augustus. A Bru.nā Brutus acriter pugnās a cornu Augusti: cui erat oppoſitus:ita hoſtes fugauit ut castra Augusti fuerint capta:& credentes milites Bruti Augustū esse in lectica:gladiis totā illam p̄forarunt caput.s.Augusti. Indi.q̄a indignū erat Augustū p̄pe diuinū tam crudeliter necari. Violē.i. uim:nā dii nō ita agitāt a fortuna sicut hoīes. Preter na.i.quā uis polleret īgenio: tm̄ exemplū Iulii cæsaris fecit ut ſomnio Arthorii obtēperaret. Recens.i. paulo ante factū. Dome.quia in domo ſua:nā Iulii cæsaris Augustus filius adoptiuus fuit.Exē plū:q̄a noluerat credere uxoris sōnio:iō trucidatus fuit. Quā ul.nā in die sequēti fuit occisus.

cū Cæsar audisset lectica se deferri ī aciē iussit: ubi dū supra uires corporis p̄ adipiscēda uictoria excubat: castra eius a Bruto capta sūt. Quid ergo putāus:q̄ diuīo mūere effectū: ne destīatū iā īmortalitati caput īdignā cælesti spīritu fortūæ uiolenciam ſentiret.

a Vgustū uero preter naturalē aī motū ī oībus r̄bus ſuptiliter proſpiciēdis uigorē etiā recēs & dōesticū exēplū ut Artorii sōnio obtēperaret:admonuit. Audi uerat enī *diui* Iulii patris ſui uxorem Calphurniā nocte quam is ultimam in terris egit:in q̄te uidisse multis eum confectū uulneribus in ſuo ſinu iacentē: ſomniiq̄ atrocitate uehementer exterritā:rogare non desti tisse:ut proxīa die a curia se abstineret. Ad illū ne muliebri ſomno motus id feciſſe existimaret:ſenatum in quo ei parricidarū manus allatæ ſunt adire cōtendisse non ē inter patrē & filium ullius rei cōparationem fieri:præſertī diuinitatis fastigio iūctos. Sed iā alter operibus ſuis aditum ſibi ad cælū instruxerat, alteri lōgus adhuc terrestrium uirtutū orbis restabat. Qua p̄pter ab hoc tantūmodo pendentē mutationem ſtatus cognoſci:ab illo etiam differri dii īmortales uoluerunt: ut aliud cælo decus daretur:aliud promitteretur.

De.P.Detio &.M.Torquato.

i Llud etiā ſomniū magnæ admiratiōis & clari exitus: q̄ eadem nocte duo cōſules. P. detius &. T. mālius. Tor. latīo bello & graui & piculoſo non procul a Veſuuii mōtis radicibus positis castris uiderūt. Vtriq̄.n.qdā p quietis ſpeciē predixit: ex altera acie īperatorē: ex altera exercitū diis manibus matriq̄ terræ deberi. Vtrius aūt dux copias hoſtiū: ſupq̄ eas ſeipſū deuouisset uictoriā habiturū: id luce proxīa cōſulibus ſacrificio: uel expiaturis ſi posset auerti, uel ſi certum

Allatæ.i.iiectæ:oblatæ. Cōtendisse.i. obſtinasse & deliberasse. Nō est.i. non cōuenit.s. cōpare ulla in re patrē & filiū.i. Iuliū cū Augusto:cum uterq̄ ſit deus cōſtitutus. Cōpationem nā oīs cōpatio ē odioſa. Fasti. i.altitudīe. Alter.i.Iulius. Aditū.i.acceſſū:nā multa p̄clara geſſerat:q̄ illū ḋeitate dignū faciebant. Alteri.i.Augusto. Lō. or.i.magna ps orbis.i. mundi.

Terre.nā multa deide p̄clare geſſit post illud uitatū in castris piculū urbe.n.ro.potitus: antoniū deinde cū cleopatra deuicit ægyptū totā in ſui ptātē redegit

Ab hoc.s.Iulio cæ. Pendētē. i.īminētē. Muta.ſta.nā de mortali:erat īmortal futurus p̄pter deificationem. Ab il.augusto.

Diferri.i. p̄rogari & tardari: nā uoluerūt iuliū dii cælo addici ut decus esset cæli: ſed uoluerūt augustū differri:ut aliud decus p̄mitteret in cælo futurū.

Clari ex.i.finis illustris propter cōſecutā uictoriā. Latino.b.qñ oē latium a romanis defecit. Veſeuii:mōtis cāpaniæ:q̄ sēp emittit fumū & ignes sicuri ætna in ſicilia. Poſitis ca.i.locato exercitu. Vtriq̄.s.conſuli. Quidā.i.cuiuſdam ignota imago. Ex al.a.ex altero exercitu:uel ro.uel latino Diis ma.i.diis inferni. Matri ter.terra.n.cōis oium parens dr̄. Deberi:quaſi fato obligatū esse: nam oportebat exercitū illius diſſipari:impatoris q̄ non se p̄ ſuis copiis deuouisset. Vtri.s.exercitus. Deuouisset:more gabīo p̄cinctus. Expiaturis:purgaturis. Auerti.i.a se amoueri & ſacrifi-

cio placari ſi quid mali rei pu.ımineret. Certius ex.i.uerius inueſtigaturis. Viſum fo.ſ.ſõnium. Somnio cõ.nã ſicũti in ſõnis uiderant:ita exta quoq; ꝑſuadebãt. Laborare ce.i.cepiſſet pedẽ referre:& fundi. Is:cõſul. Capite.i.ſui corporis deuotione. Fata pa.i.romana mala a fatis deſtinata. Lucret:ꝑſolueret. Neutro for.i.detio:nec torquato cõſule abnuente ſe ꝑ ꝑria deuouere. Po poſcerũt.ſ.fata:nã detii cornu ui hoſtiũ labare prio cœpit:& ita ſe detius uouit:quo facto attõiti hoſtes:fugatiq; magnã cladem ꝑpeſſi ſunt:& cõfertiſſimi cecidere illic ubi detii corpus iacebat. Aeq̃.i æqualiter. Ad pu.nã ſicut ſupius oĩbus romanis malũ miabat:ita hoc quoq; ad cũctos ꝑtinet. Ple.lu.nã erãt ludi plebei ſecũdum Aſconiũ quos exactis regibus ꝑ libertate plebis fecerũt: aut ꝑ recõciliatiõe plebis.

Cir.fla.de circo flãminio.hæc Plu.i ꝓblematis. Quid ẽ quod circus flãminius dictus eſt: an q flãminius qdã priſcus cũ ciuitati agrũ reliqſſet eq̃ſtribus ludis eius fructu & uectigalibus utebãt:nã cũ pecũia ſuppetereꝫ uiã quoq; flãminiã munieſt:erat ẽt circus maxius. Põ.i.multitudo ſpectatorũ. Indu.i.ĩmittere tur ĩ ludoꝝ ſpectaclo. Mulcta i.affcm. Sub fu.dñi.n.ſeruos puniturꝫ:faciebãt illos i hũeris furcã grauẽ ferre. Egi.i.feſtinum agitauiſſet: & ire feciſſet. La. hoc.q Atronius noiabat. Inq.i. in ſõnis. Preſul.i. illũ ſeruũ ab hero mulctatũ flagris:nã ĩ ludis hẽbant q̃ndã præſultorẽ q ante ludoꝝ ĩchoationẽ ferme ſua ſaltatõe ſpectatores ĩuitabat: & exodiũ uocabat. Cir.l.i.ludis magnis:circẽſes. Ludi circẽſes dicti ſũt ludi ro.& magni ſub rgibus iſtituti ſecũdũ Aſco. de iis Ser.ĩ .iii.georg. Oli in littore flumis circẽſes agitabãt: ĩ altero latere põitis gladiis ut ab utraq; parte eẽt ignauiæ ꝑſẽs piculũ.unde & circẽſes dcĩ ſt q exhibebãt ĩ circutu ẽſibus põitis:licet alii a circueundo dicãt circẽſes uocari erat ãt ĩ his curſus q̃drigaꝝ ad metas & currule certam. Vir.i.iii. georgi.cẽtũ q̃drigas agitabo ad fluia currus. Attẽta.i.diligẽti ludoꝝ renouatiõe Expia.i.purgata.Nõ me.liptote ẽ.i. igẽs piculũ. Impli.ſ.i.religiõe noua irricaret:ita ut piaculũ cõmitteret ĩ ludoꝝ nouatõe:& deĩde ille pœnas luerit a ſenatu maluit tacere q̃ loq. Eueſti. ſtarim tractũ ab his q ſe e plãta mouẽtes nihil tardãt aliqd pficere: & illi negocio q ꝑ eis iminet nullã rẽ añuortũt. Inte.qa ꝓuem piguerat ꝑcepta Iouis exeq ipſe:latius ille. Ab eo.i.ab illo ioue q antea ſibi ĩ ſõnis uenerat. Mag.p.pp ãmiſſũ filiũ Imperii.ſ.Iouis mãdati. In ꝑ.i.ĩ taciturnitate. Tũ de.i. poſt filii mortẽ & ſuæ ualitudis lãguorẽ. Ex cõ.enarrata ordie re ãcis:illi cõfeſti ꝑſuaſer:ne ãplius uellet hoc ſõniũ reticer. Atri.i.ad ſedẽ cõſulũ ubi iura populo dabãt. Deĩ.ad.nã cũ rẽ oẽm conſulibus appuiſſet:cõſules uoluerũt ſenatũ hæc eadẽ ab ipo audire. Ma.cũ o.nã cũ ille extictus & mẽbris debilitatus:q ſibi ĩ ſõnis Iuppiter nũciaſſet ordinẽ ſeatui expoſuiſſet:ꝺfeſti ĩ ꝑſtinã firmitudinẽ mem

deorũ etiã monitu uiſũ foret executuris:hoſtiarũ exta ſomnio cõgrueret. Cõuenitq; ĩter eos cuius cornu prius laborare cœpiſſet:ut is capite ſuo fata patriæ lueret q̃ neutro formidãte. Detiũ depopoſcerẽt. Aliud ſõniũ:

ſ Equiť æquæ ad publicã religionẽ ꝑtinẽs ſõniũ:cũ plebeis ludis qdã ꝑfamilias ꝑ circũflãniũ ꝑuſq̃ pompa ĩduceret:ſeruũ ſuũ uerberibus mulctatũ ſub furca ad ſuppliciũ egiſſet. latino hõini ex plebe Iuppiter ĩ qete precepit:ut ꝺſuli diceret ſibi ꝑſultorẽ ludis circẽſibus ꝓxĩs nõ placuiſſe quæ res niſi attẽta ludoꝝ in ſtauratiõe expiata eẽt. ſecutuꝝ nõ mediocre urbis picu lũ. ille ueritus ne cũ aliquo ĩcõmodo ſuo religiõe ſummũ ĩplicaret ĩmperiũ:ſilentiũ egit, Eueſtigioq; filius eius ſubita ui morbi correptus ĩteriit, ipſe & ꝑ qetẽ ab eodẽ do ĩterrogatus an ſatis magnã pœnã nec lecti ĩpii ſui pepẽdiſſet:ĩ ꝓpoſito perſeuerãs debilitate corporis ſolutuſ ẽ:ac tũ demũ ex cõſilio ãicoꝝ lectica ad tribũal ꝺſulũ .& inde ad ſenatũ ꝑlatus ordine totius caſus ſui expoſito magna cũ õniũ admiratiõe recupata mẽbrorũ firmitate pedibus domũ rediit. De.M.C.Sõniũ.

a Cne illud qdẽ inuiolẽdũ ſilẽtio:inimicoꝝ cõſpiratõe urbe pulſus. M.C.cũ ĩ uilla quadã cãpi armatis diuerſaret:is aĩo in ſõnũ profuſo ploca deſerta & inuias rgiões uagãti ſibi. C. Mariũ ꝺſulatus ornatũ insignibus putauit obuiũ factũ interrogãtẽ eũ. quid ita tã triſti uultu incerto itinẽr ferret:audito deinde caſu quo cõflictabat:cõprehẽdiſſe ꝺxterã ſuã:ac ſe proxĩo lictori in monumtũ ipſius deducẽdũ tradidiſſe: q ꝺiceret ibi eẽ ei lætiorẽ ſtatus ſpẽ repoſitã:nec aliter euenit. nã in æde Iouis marianam ſenatuſconſultum de reditu eius eſt factum. De.C.Graccho.

brorum reſtitutus electica proſiliit: & ita domū rediit. Conſpi. ideſt coniuratiōe Clodii tribuni pl. Vrbe: lege portia cōtinebatur: ne qs ciuem romanum uirgis cederet: ſed qa Ci. lentulum cum reliquis in cōiuratione Catilinæ deprehēſis occidit accuſatus a Clodio potius uoluit carere prima: quā fautores ſuos in diſcrimine ponere. Inui. carentes uiis regiones. Inſi. i. faſcibus uirgarū &. xii. lictoribus. Incer. nam huc: itaq; illuc incertus quo iter dirrigitet: uacabat. Caſu: ideſt mœreris ſui: cām .i. auxilium. In æde Io. ideſt in tēplo iouis: in quo erat imago martii. Immi. q̄i fato deſtinati. Palā in patēti loco. Aperte: plus ē. i. māifeſte. Tibe. qui fuit a pu. Scinaſ. occiſus dirrupta ima pte ſubſelii cū in iuſſu ſēatus. tri. pl. agrariā legē uellet promulgare. Effigiem. i. imaginē. Nulla r. i. nllo conſilio. Eo f. i. ea morte: nā & C. gracchus tri. pl. creatus cum agrariā legem æderet a Lutio opimio cōſule fuit iterēptus mlti. ſ. hoies audierant ab graccho hoc ſomniū fratris. Celius. n. hyſtoriæ ſcriptor d̄ ea. i. de ea uiſione. Illo a. u. i. C. graccho. Actium promōtoriū ubi fugatus fuit antōius cū Cleopatra ab Auguſto cæſare. Fuerat. i. ſecutus fuerat Antoniū Cōcubia. n. i. media nocte qñ aīalia omīa ſimul cubāt. Mēte ſ. quō curis & ſolicitudinibus affectus poterat dormire caſſius cū nil tā ſomnū excutiat quā cura. Sciendū curas hoiem uſq; ad laſſitudinē deducer̄ & ita laſſus hō poſt multas uigilias ſōno corripit̄. Cachodemōa. i. malū demonē. Viſu. ſ. imagine tā horribili. Noīe hor. qa malus demō. Inclamauit. i. intus uocauit. Talis. i. ſimilis forme. Ea dē. i. cōformis imago ſupiori cō gruēs. Obſeruata ē. i. apparuit in ſōnis Pueros. i. ſeruos. Hāc i q̄ imaginē hāc in ſōnis uiderat. Et ſu. i. pœnā qua ē effectus dū obtruncaret̄. Cæſar. ſ. Auguſtus. Affecit. nā illico miſit ſatelites ſuos q caſſii caput āputarēt Propio. i. uicinioribus iteruallis & ſpaciis qa tm̄ tpris nō interceſſit. Certo. e. qa exitū talē hū it qualē i quiete portēderat. Syracuſis: citas eſt p̄ncipalis ſiciliæ. Ederet̄. i. exhiberet̄. Munus gladiatoriū ludi gladiatorii. Retiarii gladiatoris. Cōfodi. i. pforari. tores. Cōſeſſoribus. i. ſimul ſedētibus ut ſpecularēt̄ gladiatutā. Specta. i loco ubi cōuenerāt ſpecta Incidit. i. a cāu euēit. Eqte. ſ. ruffo. Mirmil. Rætiarii & mirmilōes ſūt gladiatores: ſed mirmilōes utūt̄ galea tecto ore: Rætiarius galeārū hēt nudo uultu. de his Feſ. ſic īqt: rætiario pugnāti aduerſus Mirmilonem cātat̄ nō te peto: piſcē peto: qd me fugis galle; qa mirmilōi cū genus armaturæ gallicū ē: ipſiq; mirmilōes añ galli appellabāt: i quoꝝ galeis piſcis effigies ierat: q d̄ gēus pugnæ iſtitutū ē apitaco uno ex. vii. ſapiētibus q aduerſus phrinonē dimicaturus pp ꝛtrouerſias finiū: q̄ erāt iter atticos & ātyleneos reti occultato ipediuit

c Aio aūt Graccho īminentis caſus atrocitas palā atq; aperte p qetem denūciata ē. ſomno eni preſſus. Ti. Gracchi fratris effigiē uidit dicentis ſibi, nulla rōe eū uitare poſſe: ut eo fato nō periret: quo ipſe occiſſet: id ex graccho priuſq̄ tribunatū in quo fraternū exitū habuit: iniret: multi audierunt. Cælius ēt certus rōanæ hyſtoriæ auctor ſermonē de ea re ad ſuas aures illo adhuc uiuo peruenīſſe ſcribit.

Aliud ſomnium. de Caſſio parmenſi.

Incit huiuſcemodi ſōnii dirū aſpectum q d̄ inſeq̄t̄ apud Actiū. M. Antonii fractis opibus, Caſſius p menſis q partes eius ſecutus fuerat: Athenas cōfugit: ubi cōcubia nocte cū ſollicitudinibus: & curis mēte ſopita in lectulo iaceret: exiſtimauit ad ſe uenire hōinem ingētis magnitudinis: coloris nigri ſqualidū barba: & capillo demiſſo interrogatūq; q ſnā eſſet; reſpōdiſſe: cacodemona pterritus: deinde tā tetro uiſu & noīe horrendo ſeruos īclamauit. Sciſcitatuſq; ē: ſi quē talis habitus: aut intrantē cubiculū aut exeuntē uidiſſent: q bus affirmātibus neīem illuc acceſſiſſe: iterū quieti & ſōno ſe dedit: atq; eadē aio eius obſeruata ē ſpecies. Ita q; fugato ſōno lumē introferri iuſſit. pueroſq; a ſe diſcedere uetuit: inter hāc noctē & ſuppliciū capitis quo eū Cæſar affecit: paruulū admodum tēmpus acceſſit.

De Atterio Ruffo:

Ropioribus tñ: ut ita dicā lineis Atterii ruffi eq̄tis rōani ſōniū certo euētu admonitū ē: qui cū gladiatorū munus ſyracuſis ederet̄: inter q̄tē retiarii ſe manu cōfodi uidit: idq; poſtero die in ſpectaculo cōſeſſoribus narrauit. Incidit deinde ut ꝓxīo ab eq̄te loco Rætiarius cū Mirmilōe introduceret̄: cuius cū faciē uidiſſet idē dixit ab illo ſe Rætiario trucidari putaſſe: proti

phrinonē. Introduceret'.i.in theatrū duceret':ut ambo gladiaturā exercerent Cuius.ſ.retiarii. Putaſſe.ſ.in ſōnis. Inde.i.e ſpectaculo Illi.ſ.cōſeſſores. Diſcuſ.ne.ſ.ſomniis fidē hēret. Cām exitii. i.mortis. Miſero.ſ.ruffo. Cōpulſo ī eū locū:ap̄d ruffum adacto mirmilōe Abiecto.i.proſtrato & in terra deiecto. Iacē.ſ.mirmilonē. De.i.execrādū.nā multū effudit rōani ſanguis. Certæ.i.firme diuinatōis. Hauſit.i.uidit. Propoſi.i.deliberatōe. Suis uo.qa cupiebat i Italiā trāſire. Mortali. ſ.ex.i. altiorē ſtatura hoī. Ducē.i.q ipſū in Italiā duceret. Secutus ue.dux.n.illi mādauit ut ſe ſeq̄ret':ſed hac lege ne retroſpiceret q̄d pauliſp obſeruauit:ſed cū audiuiſſet aeriſ intēperiē:illico oculoſ auertit.hoc iſōniū latiuſa Ci. ī li.de diuinatōe explicat'. Prona uo.Oui.Nitimur ī uetitū ſup cupīuſq̄ negata: & hoc dicit: qa reſpexit ꝺtra ducis ſui iuſſa. Pone:poſt. Concitato.i.ueloci. Proterē.i.,pſternētē. Eā.ſ.ſerpē tē. Cæli.i. aeris ſtrepitu pp tōi trua. Nymbos.i.uētos cū pluuia Lucē.i.diē obtectā. Interro.ſ. ducē qd ſignificaret ſerpēſ & pluuia. Vaſtitatē.i.ɔculcationē.Cetera.ſ.futura. Tacitis.i.īcerta tibi cognitōe. Viſa ī.i.uiſa forma Caſſādri: q ī ſōnis Alexādri pectus fodeſ uidebat'. Etiā:ſicut ſōniū dederat. Exitu.i.morte & fine:nā Caſſādrus ap̄d babylonē poculū uenenatū Alexādro īmiſcuit uenenū fuit aq̄ frigidiſſima ſtygis q̄ manat ex nō acria rupe arcadiæ: necꝺtineri p̄t ullo uaſe niſi eq ūgula:ut Iuſti. ſert ḋ hoc ēt apuſāias Pli.& He. Cognouit:nā ī ſōno uidit īaginē Caſſandri:q̄ deide ſibi oculſ oblatam cognouit. In.i.Alexādri. Vēiſſet .ſ.Caſſādrus. Nocturni:nā uiſo ſōnio tiuit ne ſibi aliq̄d malū īmineret. Patefacta.ſ. Caſſādri quē cognouit fuiſſe illū q ſibi dō miēti appuerat. Antip̄ri:p̄is caſſādri Alexandro āiciſſimi. Verſu græco q taſ ē: ὡϛ αβαφῳρḥσα α πεβησξο τορε᷒υπερ αὐτ ταφῤ οβτα αβαδ᷒υμ ταρο ὑτοεεοδ᷒ αἰϛωσ. Fidē.i.diſſuadet fidem ſōniis eē adhibēdā. Veneficii.i. uenēi:qḋ ī ūgula eq allatū fuit teſte.Iuſti. Aduerſ.i.ɔtra ſe. Repulit:ſuſpitionē.i.ex aīo eiecit ſuſpitionē ueneficii. Lōge.i.ualde clæmētius:qa credidit ſōnio. In hūatū.i.iſep̄crū. Ab eo.ſ. quē ſecerat ɔdi ſep̄cro. Qui.i.ſocii illius. Inde.ſ.nauī ut nauigarēt procellis.i.tēpeſtatibus. Obruti.i.ſū merſi. Credere:cōmittere. Memor.i. admonitionis ī ſomnis habite ab illo:quē ſepulturæ tradiderat. Carmie i.m̄itudie uerſuū.

nuſq; inde diſcedere uoluit:illi ſermōe ſuo metu eius diſceſſo cām exitii miſero attulerſ. Retiarius.n.ī eū loco cū cōpulſo Mirmilōe & abiecto:dū iacētē ferire conat' trāſiectū gladio Atteriū īteremit,Externa ḋ Hānibale h Annibalis quoq; ut deteſtādū rōano ſanguini ita certæ p̄dictiōis ſōniū:cuius nō uigiliæ tm̄ ſed ēt ip ſa qes hoſtilis īpio nro fuit:hauſit.n.,ppoſito & uotis ſuis ɔueniētē imaginē,exiſtīauit quoq; miſſū ſibi a Ioue mortali ſpecie excelſiorē iuuenē īuadēdæ italiæ ducē cuius monitu primo ueſtigia nullā in p̄tem ſecutis oculis:mox hūani ingenii ,pna uolūtate uetita ſcrutā di pœne rſpiciēs:aīaduertit īmenſæ magnitudinis ſerpentē cōcitato īpetu oē ꝯcq̄d obuium fuerat ,pterentē poſtq; eam magno cū cæli fragore erūpentes nymbos lucēq; caligīoſis inuolutā tenebris:attonitus deinde q̄dnā eſſet mōſtri:& q̄d protēderūt interrogatus : hic dux Italiæ uides inquit uaſtitatē proinde ſile:& cætera tacitis permitte fatis. Somniū alexandri regis.ma.

q Vā bn̄ macedōiæ rex Alexāder p q̄tē uiſa imagīe præmonitus erat:ut uitæ ſuæ cuſtos eēt diligētior Si eū ēt cauēdi piculi cōſilio fortuna inſtruere uoluiſſet.nāq; Caſſādri peſtiferā ſibi dextrā ſomnio p̄us cognouit quā exitu ſēſit. Exiſtimauit.n.ſe ab illo interfici:cū eū nunq̄ uidiſſet. Interpoſito deīde tpe poſtq̄ in ɔſpectu uēiſſet nocturni metus:patefacta imagine: ut ātipatri filiū eē cognouit:adiecto uerſu græco q fidem ſōniorū eleuat:preparati iā aduerſus caput ſuū: uenefícii quo occidiſſe Caſſādri manu creditur; ſuſpitionē animo reppulit. De Simonide poeta ſomniū:

l Onge indulgētius dii in poeta Simōide:cuius ſalutarē int' q̄tē admōitōem ɔſilii firmitate roborauerſ Is.n.cū ad littus nauē appuliſſet:inhūatūq; corpus iacens ſepulturæ mādaſſet:admōitus ab eo nē proximo die nauigaret in terra remanſit.q inde ſoluerāt: fluctibuſ & procellis in cōſpectu eius obruti ſunt.ipſe lætatus eſt:q̄d uitam ſuam ſomnio q̄ naui credere maluiſſet: memor autem beneficii elegantiſſimo carmine:

Eternitati.i.īmortalitati. Cōſe.ſ.Melius q̄ marmoreū:aut lapideū. Diuturnius.i.magis duraturū: carmia.n.q ɔpoſuit Simōides diu p̄māſura erāt.Iuxta illd ,pptii:At nō īgenio q̄ſitū nom̄ ab eu:Exci

det:ingẽio ſtat ſine morte ãcus. Deſertis.i.ũ hitatis. Maximo me.nã mortẽ filii imago illa ꝑdicebat. Dolore nã iuxta nocturnã iaginẽ piit. Cõfecit.i.affecit. Preſtãtiorẽ.ſ.Atym:nã alt̃ muto erat Deſtinatũ.i.ꝑſtitutũ:oſtitutũ. Patria c.i.diligẽtia pr̃is. Aue.i.ãmoueꝛ. Iuuẽis.ſ.atys. Arma.i.armoꝝ ſuoꝝ reponitiõis locũ. Copia.i.hũdãtia. Refertũ.i.plenũ. Vetici ac.ſ.ſũt cũ gladiis aut aliis telis. Ne.ſ.fati iminẽtis. Aditũ lu.i.cãm q̃re iterficeret̃:& ita pr̃i luctũ commoueret. Culta.i. ſata & arbores. Inuſitato m.illi.n.nũq̃ tale qd fuerãt experti Regium.i. regiſ croeſi q lydiſ ipabat.

æternitati conſecrauit. melius illi & diuturnius in animis hominum ſe pulchrũ cõſtituens. quã in deſertis & ignotis harẽis ſtruxerat. De Croeſo rege ſõnium.

Extorſit.i.pui obtiuit. Ad eũ .ſ.apꝝ. Mitte.ſ.i cuſtodia adraſti q pr̃em phrygiis ipãtẽ ueritus pr̃ia exulauit:frem.n.i uẽatione iprudens occiderat:puenitq; ad Croeſũ:ibiq; cũ ſe filiũ ẽt midis gordii eẽt ꝓfeſſus caſũq; ordie expoſuiſſet:fãliarit̃ croeſo uſus ẽ cũq; Croeſus filiũ ſuũ ad uenerationẽ eẽt miſſurus:ipm ſũmope Adraſto oñdauit:q cũ uoluiſſet i apꝝ telũ iaculari i ipo tumt̃ tu Croeſi filiũ ofodit:qđ pacto mœſtuſ cũ ad r̃gẽ croeſũ ueniſſet mẽor ẽt exitii fr̃is:orabat r̃gẽ ut de ſe ſupplciũ ſũmeret:q; cũ a rege illi negatũ fuiſſet ad Atys ſepulchꝝ ſe ipm iteremit. Seuitia dẽ.nã filius ꝑſuaſit pr̃i i dẽte apri nullũ iminere piculũ ſed in ferro tm̃. Acri ſt.i.ueheñti uolũtate. Pertinax c.dixit iõ qa đ nũciatus fuerat:& rõe uitatus & tm̃ iminebat. Violẽ.i.fatil̃ neceſſitatis petẽde.i.cã apri inuadẽdi

æternitati conſecrauit. melius illi & diuturnius in animis hominum ſe pulchrũ cõſtituens. quã in deſertis & ignotis harẽis ſtruxerat. De Croeſo rege ſõnium.

e Fficax & illa qetis imago q̃ Croeſi regis aĩum maximo ꝑus metu deĩđ ẽt dolorꝺ fecit: nã e duobꝺ filiis & ingẽti agilitate & corpis dotibus ꝑſtãtiorẽ ipiiq; ſucceſſiõi deſtinatũ Atym exiſtimauit ferro ſibi ereptũ; Itaq; qcq̃d ad euitãdã denũciate cladis acerbitatẽ ptĩebat nulla ex pte patria cura ceſſauit auerter̃. ſolitꝺ erat iuuẽis ad bella gerẽda mitti:domi detẽtus ẽ .hẽbat armamtariũ oĩs gñis tælorꝝ copia refettũ id quoq; ãoueri iuſſit gladio:cinctis cõitidus utebat̃:uetiti ſũt ꝑpus accedere:neceſſitas tam̃ aditũ luctui dedit: cũ.n.ingẽtis magnitudis ap olympi mõtis culta crebra cũ agreſtiũ ſtrage uaſtaret iuſitatoq; malo regiũ iploratũ eẽt auxíliũ filius a pr̃e extorſit:ut ad eũ oppriñdũ mitteret̃ eo qdẽ facílius q; nõ dẽtis ſed ferri ſæuitia in metu reponebat̃. Verꝝ dũ acri ſtudio iterficiẽdi ſuẽ oẽs ſt̃ in tẽti:.ptinax caſus iminẽtis uiolẽtie lãceã petẽde fere g̃tia miſſã in eũ đtorſit.& qdẽ eã potiſſimũ dexterã nefatiæ cædis crĩe uoluit̃ aſpgi:cui tutela filii a pr̃e mãdata erat:q̃q; croeſus ipudẽtis hõicidii ſãguĩe uiolatã hoſpitales uerit̃ dos ſupplicẽ ſacrificío expiauerat.de.cn Ec Cyrus qdẽ ſupior iuicte fatoꝝ neceſſitatis puulũ

argumtũ ẽ:cuius ortus ad iperiũ totius aſiæ ſpectãtis maternus auus aſtyages duos ꝑnũtios ſõnii fruſtra diſcutẽ tẽtauit:Mãdanẽ filiã ſuã q; in qete uiderat urina eius oẽs aſiaticas gentes inũdaſſe nõ medoꝝ excellẽtiſſimo:ne in eius familiã regni decus tranſferret̃. ſed perſaꝝ modicæ fortũæ uiro collocãdo:natũq; Cyꝝ expõi iubẽdo:qa ſimilit̃ qetis tẽporibus exiſtimauerat: gẽitali parte mãdanes natã uitẽ eo uſq; creuiſſet dõec cũctas dõinatiõis ſuæ partis inũbraret fruſtratus ẽ.n ſe ipſe nepotis felicitatẽ:cæleſtiũ iudicio deſtinatã humãis oſiliis ipediꝛ conãdo. De Dionyſio ſyracuſão.

Hoc somniũ recitat Trogus ꝓbeius Lo ꝑo.

aſiã oẽm i ſuũ ipiũ uidicaret.& eã cãbyſe ifimæ fortũæ uiro pſico locauit. Excellẽtiſſio.ſ.uiro pſtãtiſſio:ſicut regia ꝓpago exigebat. Trãſferret̃.i.a ſe:ad alios đduceret̃. Modicæ ſ.i.puæ oditõis:& paucaꝝ opũ. Collocãdo.i.nuptũ dãdo.Natũ cyꝝ.nã cũ ſẽſiſſet mr̃em cyri g̃uidã eẽ i regiã đduci fecit:& nõ ꝑus ab ſe dimiſit quã filiũ peperit quẽ Arpago omniũ cõſilioꝝ ꝓticipi exponẽdũ tradidit: Sed Arpagus ipm paſtori omiſit ꝓiiciẽdũ:q cũ uxorẽ hẽret:& caſu tũc filiũ pepiſſet ꝓ ſuo:educauit & cũ iã adltus eẽt:dignus uiſuſ ẽ:q ab r̃liq; pueriſ rex iter ſe cr̃aret̃ cũq; uerberibꝺ cuiuſdã nobiliſſimi

filium pulsasset: eo q; sibi cõtumax extitisset ad regẽ huius facti q̃rela puenit: & dũ rex cãm cur hoc fecisset pcũtaretur ille intrepidus recte factũ eẽ dixit. Rex át stirpẽ regiã cognoscẽs pastorẽ coegit rẽ oẽm quopacta gesta eẽt apire: & ita credidit fati necessitatẽ pactam esse: qa rex fuisset puerox: quare incolumẽ ipsum reliqt. Sed arpago proneglecto impio filiũ epulãdũ apposuit: deinde oñsis manibus & capitibus: interrogauit illũ: nunqd sciret cuius feræ carnes absũpsisset. Arpagus aũt dissimulãs dolorẽ dixit se scire & sibi placere q̃ regi placerẽt qd̃ audiens rex illũ in pristino statu reliqt capta deinde occasione cũ Arpagus cyrũ aiassset ut regnũ inuaderet: regnũ Astiagi ademit: cũ exercitus regis ipator cũ oibus copiis ad Cyrx confugisset. Quietis tpi .i. tpe noctis in sõnis. Generali p.i. ab iguie Mãdanes natã uite q̃ adeo creuit ut oẽs sui regni partes adumbraret. Eo usq; .i. i tm̃.

Frustratus. i. seipsum decepit.

Nepotis. s. Cyri. Destinatã i. concessã a fatis. Intra p̃.hĩ. i. dũ adhuc esset exps regni. Dionysio: iste pr̃ fuit illius Dionysii q regno expulsus ludũ apuit. Himera: nom̃ ppriũ mulieris. Ibi dẽ. i. in cælo. Virũ pre. i. uirum potentẽ fortẽ. Vinctũ. i. ligatũ.

Solio. i. sede. Subiectũ. i. suppositũ. Interrogato iu. q illi uaganti p deox sedes dux & comes extiterat. Gratia cõsi. cæ. i. cã cæli pspiciendi. Quisnã eẽt .s. ille ligatus. Dix fatũ. i. crudele exitiũ fato cõcessũ. Solutum .i. liberatũ uinculis. Exitio. i. ad exitiũ. nã multas urbes uastauit: cũ regnũ adeptus fuisset. Inimica liber. nã fortũa nõ ẽ passa diu syracusas libertate frui. Capitibus is. s. uirox bonox. Infesta: molesta irata. Velut fulm̃. nã ita solutus e cælo. Dionysius celeriter descendit: ac si fulmẽ fuisset.

Iniecit. i. imisit i regnũ ubi ocium & tranquilitas esset. Spectaculũ. s. uisendi regis. nã turba illuc ofluxerat ut aut ẽgi iseruiẽt: aut illũ uiseret. Id co. s. quo pacto illa clamasset: aut sõniũ declarasset. Tolẽ. i. occidẽdæ. Tutõris. i. q̃ fuerat himera. Inter. i. ex positore. Certo cũ. e. nã sicuti p̃dixerat iterp̃s: ita ẽt euẽit. Proinde. i. tã. Diuinitus. i. a diis. Pugnæ. i. ad pugnã. In quo exercitu. Inter si. & p. o. di. i. iter siciliæ uiros q exules erãt: & carthaginẽses: q de loci p̃stãtia certabãt. Castris o. i. occupatus castris Hamilcaris. Ipm: Hãilcarẽ. Deceptus spe. nã credebat foꝛ ut uictor ĩ urbe cẽaret: sed captus iuxta sõniũ cenauit. Alcibiades ut refert Plu. exclinia gẽitus & dignitate oris. & totius corpis forma oĩbus athenie sibus suæ tẽpestatis p̃stitit: discipulus socratis fuit: & multũ eloquentia uoluit: q accusatus q; contra ius & fas Cererẽ uiolasset: q; ipropria domo sodaliũ coitus habuisset: quorum alii precõis ac ministri tedarũ alii discipulox officio fũgerentur: ipse tãquã antistes arcana & mysteria diceret absens dãnatus est: & se ad lacedæmonios cõtulit. sed cũ patriæ laboranti succurrisset reuocatus est a ciuibus

I Ntra priuatũ autem hĩtum Dionysio syracusão adhuc se continente himera quædã nõ obscuri generis fœmina inter quietẽ opinione sua cælũ cõscẽdit atq; ibidẽ deorum oĩum lustratis sedibus aĩaduertit prævalentẽ uix flaui coloris lentiginosioris ferreis catẽis uinctũ Iouis solio pedibusq; subiectũ: iterrogato q; iuuene quo gra considerandi cæli duce fuerat usa: qs nã esset audiuit illũ Siciliæ atq; Italiæ dix esse fatũ solutũq; uinculis multis urbibus exitio futurũ qd̃ sõnium postero die sermone uulgauit. Postquã deinde Dionysiũ inimica syracusarum libertati capitibusq; insõtium infesta fortuna cælesti custodia liberatũ uelut fulmen aliquod otio ac tranquillitati iniecit. Himera eum mœnia inter effusã ad officiũ: & ad spectaculum eius turbã intrantẽ: ut aspexit hunc esse quẽ in quiete uiderat uociferata est: Id cognitum tyranno curam tollendæ mulieris dedit.

n Vtioris somnii mater eiusdem Dionysii: quæ cum eum conceptum utero hẽret: parere uisa est satyriscum: consultoq; prodigiorũ interprete clarissimũ ac potẽtissimũ graii sanguinis futurx. certo cũ euẽtu cognouit. De Amilcare duce Carthaginensiũ.

u T Carthaginensiũ dux Amilcar cũ obsideret syracusas inter somniũ uocẽ exaudisse credidit nũciãtẽ futurx ut ꝓximo die in ea urbe cœnaret: lætus igr̃ p inde ac diuinitus ꝓmissa uictoria exercitũ pugnæ cõpabat in quo inter siculos & pœnos orta dissensiõe castris eius syracusani subita irruptiõe oppressis ipsũ intra mœnia sua uinctũ pertraxerunt. itaq; magis spe q̃ somnio deceptus cœnauit syracusis captiuus: non ut animo presumserat uictor. De Alcibiade.

magna animi dignitate & dux belli delectus contra lacedæmonis. iteꝝ accusatus q̄ desidiose rē athe nienſē tractasset ex p̄cepto athenienſiū deposuit imperiū & se contulit pharnabazū iphrygiam pro fecturus ad Arro xerſem: Interim Lyſander lacedæmoniæ classis præfectus post uictoriam occupa/ uit athēas &. xxx. tyrannos ipoſuit q̄ cum neminem timerent præter Alcibiadem admōuerit Pausa/ niam ſtatum atheniēſium non aliter firmari poſſe niſi e medio tolleret alcibiades: ſcripſit igitur ad Pharnabazū qui Alcibiadem qui cum tymādra ſcorto in oppido phrygiæ morabatur interficiendū curauit. Non fa. ideſt uera.

a Lcibiades quoq; miſerabilē exitū ſuū haud falla ci nocturna imagine ſpeculatus ē quo. n. pallio aīcæ ſuæ dormiēs opertū ſe uiderat: eo īterfectus & ō ſe pultus iacēs ꝺtectus ē. De duobus archadibus pulchꝝ.

p Roximū ſomniū. & ſi paulo ē longius propter ni mia tamē euidentiā ne omittat: īpetrat duo fami liares archades iter una facientes Megarā uenerunt: quorum alter ad hoſpitē ſe cōtulit: alter in tabernam meritoriam diuertit: Is q̄ in hoſpitio erat. uidit ī ſom niis comitem ſuū orantē: ut ſibi cauponis īſidiis circū uento ſubueniret: poſſe enim celeri eius accurſu ſe in minenti periculo ſubtrahi: quo uiſo excitatus profil uit tabernamq; in qua is diuerſabatur: petere conatus eſt. Peſtifero deinde fato eius humaniſſimū propoſi tum tāquam ſuperuacuum dānauit & lectum ac ſō num repetit. Tūc idem ei ſaucius oblatus obſecrauit: ut qui uitæ ſuæ auxilium ferre neglexiſſet: ne ſi ſaltē ultionem non negaret. Corpus enim ſuū a caupone trucidatum: tū maxime plauſtro fieri ad portā ſterco re coopertum tam cōſtantibus familiaris precibus cō pulſus protinus ad portam cucurrit: & plauſtrum q̄ in quiete demonſtratum erat comprehendit caupo nemq; ad capitale ſupplicium perduxit.

De miraculis Capitulum Sextum.

m Vlta etiam interdiu & uigilantibus acciderunt: perinde ac tenebrarum ſomnii nube inuoluta: q̄ quia unde manauerint: aut qua ratione conſtituerint dignoſcere arduum eſt: merito miracula uocentur. quorum e magno aceruo in primis illud occurrit.

c Vm apd lacū ſgilliū aulus Poſtūius dictator & tu ſculanoꝝ dux Manilius Octauius magnis uiribus īter ſe cōcurrerēt: ac neutra acies aliquādiu pedē refer ret. Caſtor ac pollux romanaꝝ ptiū ꝓpugnatores uiſi hoſtiles copias pēitus fuderūt. De Publio Vatinio.

i Tem bello macedonico. P. Vatinius reatīæ præfec turæ uir noctu urbē petens exiſtimauit duos iuue nes excellentis formæ albis equis reſidentes obuios ſi bi factos nunciare die qui præterierat Perſam regem

Speculatus ē. ideſt uidit. Ia cens: ſcilicet hūi. Proximum. i. ſequens. Paulo lō. ſcilicet q̄ ſuperius Alcibiadis Megara: ciui tas eſt græciæ. Tabernam me. ideſt in cauponam. Excitatus. ideſt ſomno excuſſus. Diuer/ ſabatur: inde diuerſoria in qbus diuerſamur diuertendo a uia.

Peſtifero fato. c. ideſt crudeli morte illius qui cum caupone erat. Propoſitum: ſcilicet af/ ferendi auxilium comiti. Dā/ nauit: ideſt accuſauit eo q̄ ſom/ nio crederet. Idē: comes. Ne. ne. c. erraret annos. Lu. umbra q̄ erraret craſſus multa. Vltio nem: ſcilicet de caupone ſumdo ſupplicium. Conſtantibus p̄. ideſt euidentibus.. Compre. ideſt offendit & in flagitio com parit. Ad ca. ideſt ad ſuppliciū capitis. Mul. ideſt de miraculis dicturus prius rationem reddit quare miracula uocitata ſint. In terdum: ideſt de die. Inuoluta ideſt obumbrata: obſcura. Vn de: id ē a qua cauſa. Manaue/ rint: ideſt euenerint. Manilius tuſculanus gener fuit Tarquinii ſuperbi qui cum regno expul/ ſus ad Manilium confugiſſet: Manilius comperato exercitu: ut ſocerum in regnum reſtitue/ ret: contra romanos malo euen tu pugnauit. Neutra neq; ro/ manorum: neq; tuſcorum Re/ ferret: ideſt ſubtraheret. Propu gnatores: ideſt defenſores. Vi ſi: ſcilicet pugnare. Fuderunt. i. fugarunt. Reatiæ ui. p̄. Erant quædam præfecturæ quas ibāt qui a p̄tore urbano miſſi erant inter q̄s erant Fundi formiæ. Cere. Priuernum Anagnia Rea te. Nurſia. Arpinum & alia cō/ plura. Vrbem pe. ideſt romā.

Duos iuuenes: ſcilicet. Caſto rem: & Pollucem. Perſam: regem: macedonum.

A paulo.ſ.emylio:qui omen acceperat a filia q̄ dicebat pſam Catellū occidiſſe. Indicaſſet.i.narraſſet pſā captū. Vano ſer.i.mendaciis. Cōtēptor.ſ.ualerius ſpretor maieſtatis ſenatus. Illo die:i quo denūtiarat Valerius. Cuſto dia li.i.carcere abſolutus. Vacatione.i.imunitate tam urbis:q̄ belli gerendi. Etiam il.tēp.i.bello macedonico:nā dī tum ēt illos cōtra macedonas pugnaſſe. Excubuiſſe.i.uigilaſſe. Cognitū ē.i.inotuit romanis. Quo.ſ.tpe. Apud la.iu.iuturna fons iuxta numi cū fluuiū dictus ſcdm nonnullos a Iuturna Turni ſorore q̄ a Ioue compreſſa imortalitate dōata ē:& numici flumis nympha fcā iuxta hūc fontē ædes erat caſtori:& Polluci dedicata. Suū ſu. qđ ſignū erat illos p̄ po.ro .pugnaſſe. Iuncta fō.ædes.i.tēplū cōtiguū fōti iuturnæ. Illorū: Caſtoris & Pollucis. Nullius ho.m. .i.māu nullius hoīs hoium.ſ.oīum. Reſerata apta patuit. Cæterorū de. q̄ Caſtoris & Pollucis. Propēſū nu.i.procliue &p̄ pitiū. Huic ur.i.romæ. Vexata lacerata. Diuina mi.nā nullus deorū tangebat miſericordia:ut peſtē amoueret. Hūano au qa nihil medicorū medicamīta p̄deſſe rant. Cura ſa.i.diligentia. Sibyllinis li.quos ſcdm ſer.i ſextū æneidos amalthea Seruio tullo regnāte Tarqnio obtulit ī qbus erāt fata & remēdia rōana. Aīaduertit.i.cognouit. Priſtinā ſa.i. primā ſanitatē. Accerſitus:uocatus. Eo.i.epidaurū. Vnicā o. .i.ſolū auxiliū. Ref.quod fatiſ ita cōſtabat. Au.ſ.i.fama romane urbis. In terris.i.ī urbes & orbis p̄tes. Credidit.ſ.nra urbs.

Pa.ſt:æq̄li affcū.nā ñ æpidaurii minus benigne q̄ romani petierāt.p̄ſtiterūt. Petitū ab romaniſ.Promiſſū ab æpidauriiſ.Preſidiū ſubſidiū. Perductos.i.deductos legatos ro. Salubre.i.ſalutarī. Inde ex epidauro. Pro .ſ.i.ut optarēt. Sūerēt: uerbū ē electtōis. Prōptā i.i.facilē p̄miſſionē. Numē.Aeſculapii diuinitas. Subſecutū.i.imitatū. Verba mor.i.p̄miſſa hoium epidaurioꝝ. Celeſti o.i.diuīa obtēpatiōe. Cōprobauit:cōfirmauit.

Is an.q iugit ī Aeſculapii tēplo aſſidebat. Magno b.nā quotiēſ illū uidebāt:ſp bōi aliqd ſibi cōtingebat. In modū Ae.i.nō aliter ac ſi fuiſſet Aeſculapius ipſū colebāt. Celeberrimas:freq̄ntatas. Leui tr.ſuaui iceſſu. Repe.ſ.p urbē uagari. Admirationē reōēs.n.admirabant q̄ ita p̄ urbē repet cōtra morē: & tamē uenerabant illū pro deo Conſpectus.i. uiſus cū ātea raro apperet. Pre ſe ferēs.i.oſidēs. Aperitæ.i.optatæ. Clarioris ſe.p̄ſtātioris loci: uipotæ romanæ urbis. Triremem.i.nauē triplici ordine remorū ſtructa. Inuſitato ſp.i.nunq̄ uiſot.

a Paulo captū q̄ cū ſenatui īdicaſſet:tāquā maieſtatiſ eius & amplitudīs uano ſermōe cōtēptor ī carcerē dectus poſtquam pauli lris illo die Perſam captū apparuit:& cuſtodia liberatus & in ſup agro ac uacatione douatus ē. De Caſtore & Polluce.

c Aſtorē uero & pollucē ēt illo tpe p̄ īperio.P.R.excubuiſſe cognitū ē:quo apud lacū luturnæ ſuū e quorūq̄ ſudorē abuiſſe uiſi ſūt. Iūctaq̄ fōti ædes eorū nullius hoīum māu reſerata patuit. De peſtilētia.

ſ Ed ut cæterorū quoq̄ deorū p̄penſū huic urbi numen exequamur:triēnio continuo uexata epſtilētia ciuitas nra cū finē tanti & tā diuturni mali: neq̄ diuina miſericordia:neq̄ humano auxilio īponi uideret:cura ſacerdotū īſpectis ſybillīs libris aīaduertit nō aliter priſtinā recupari ſalubritatē poſſe:quā ſi ab epidauro æſculapius eēt accerſitus. Itaq̄ eo legatis miſſiſſis unicā fatalis remediis opē aucroritate ſua q̄ iā ī terris erat āpliſſima:impetraturā ſe credidit:neq̄ eā opinio decepit: pari nāq̄ ſtudio petitū ac promiſſū ē preſidiū:Eueſtigioq̄ Epidauri romanorū legatos ī tēplū Aeſculapii q̄ ab eorū urbe q̄nq̄ milibus paſſuū diſtat perductos ut quicquid idem ſalubre patræ laturos ſe exiſtimaſſent pto ſuo iure ſumerent benigniſſime īuitauerunt. quorū tam promptā īdulgentiā numen ipſius dei ſubſecutum uerba mortalium cæleſti obſequio cōprobauit. Si quidem is āguis quem Epidauri raro: nunquam ſine magno ipſorum bono uiſum in modum æſculapii uenerati fuerunt p̄ urbis celeberrimaſ partes mitibus oculis & lēi tractu labi cœpit: triduoq̄ inter religioſam omnium admirationem conſpectus haud dubiam præ ſe appetitæ clarioris ſedis alacritatem ferens ad triremem romanam perrexit: pauenti buſque inuſitato ſpectaculo nautis eo cōſcendit tibi

Qu.Ogul.hic princeps legatoꝝ ro.erat. Tabernaculum.i.ſedes hitatio. In mul.or.i.in multas ſpiras.i.reuolutiones. Perſũ.qui.nã nullos ledebat. Perinde.i.ita læti. Ac:pro q̃. Expleta g.ac. nã primo gratiaꝝ actionẽ epidauriis fecere romani hoc tale bñficiũ. Accepto an.i.audito more anguis colẽdi & paſcẽdi. A pitis.i.a doctis ſacerdotibus. In de ſo.ſ.nauẽ. Aedis tẽpli Mirto di.i.arbori ſpſæ ramis crebris. Palmã arborẽ q̃ ꝓducit fructus dactylos a digitoꝝ forma appellatos. Poſi.is.ſ.cibis. Inſulã.Expulſis Tarquiniis agere regius q̃ iter urbẽ & tyberĩ erat Marti dedicatus poſt ea dcũs cãpus Martius ſeges q̃ i eo erat:qa religioſũ erat cõſuere eũ ſtrãto:a magna ui hõinũ deiecta ĩ tyberim paulati effecit iſulã inclytã.: poſtea porticibus & tẽplis in hac ædes æſculapio dedicata fuit.Tẽpeſtatẽ.i.peſtẽ.

Cui:peſti. Queſitus.ſ.æſcula pius.Diſpulit.i.ãmouit. Minus u.ſ.q̃ Aeſculapii. Trãſitus.i.migratio. Simularũ.i.ſtatua. Iunonis m.a monẽdo dicta. nã in auentino mõte monuit gallos aduentare:ex quo illi ædẽ dedicarũt. Precipua r.i.excellẽti cl' tu. Colebat ibi.i.Veiis. Ab u. .ſ.militũ. Iocus in ad.uer.qa q̃ p iocum illam interrogauerat.

Fortunæ muliebre ſimulacrum.Dum coriolanus uolſcorum dux arma precibus matris & uxoris depoſuiſſet:decretum eſt a ſenatu ut quicquid mulieres peterent uel ad gratiam uel ad decus id conſules redderent: popoſcerunt tantum fortunæ muliebris templum ab ſe ædificari pẽs publica impenſa ædẽ conſecrarunt mulieres collata pecunia fortunæ ſimulacrum compararunt:quod dum conſecraretur:ita locutum ferunt:gratam mediis lege:riteq̃ matrõæ me dicaſtis Eam ſecundo uocem manaſſe rumor eſt. de hac relatius in uita coriolani. Plutarchus. Locutum ſcilicet ſimulacrum. Conſtitit: ideſt manifeſtum fuit. Rite dedica. ideſt ædem mihi conſecraſtis. Exactos reges.i.expulſos tarquinios Illis : ſcilicet ueientibus & etruſcis : qui in regnum tarquinios reſtituere cupiebant. Nuper partam:ideſt acquiſitam.

Qu. Ogulini legati tabernaculum erat. Inq̃ multiplicem orbem per ſummam quietem ẽ cõuolutus. tũ legati perinde atq̃ exoptatæ rei cõpotes expleta gratiarum actione cultuque ãguis a pitis excepto læti inde ſoluerẽt:ac proſperam emẽſi nauigationem poſtq uã Antium appulerunt:ãguis qui ubiq̃ ĩ nauigio remã ſerat prolapſus inueſtibulo ædis Aeſculapii myrto frequentibus ramis diffuſæ ſuper eminentem excelſæ altitudinis palmam circũdedit:perq̃ tres dies poſitis:q̃ bus ueſci ſolebat non ſine magno metu legatorum: ne in triremẽ reuerti nollet Antienſis templi hoſpitio uſus urbi ſe noſtræ ad uehẽdum reſtituit atq̃ in ripã tiberis egreſſis legatis in inſula ubi templum dicatũ eſt tranſnauit:aduentuq̃ ſuo tempeſtatem cui remedio quæſitus erat:diſpulit.

De Furio Camillo.

n Ec minus uoluntarius in urbem noſtram Iunõiſ tranſitus : Captis a Furio Camillo Veiis milites iuſſu imperatoris ſimulacrum Iunonis mõetæ :quod ibi præcipua religione cultũ erat:ĩ urbem trãſlaturi ſe de ſua mouere conabantur:quorum ab uno per iocũ interrogata dea;an romam migrare uellet;uelle ſe reſpondit:hac uoce audita luſus in admirationẽ uerſus eſt:Iamq̃ non ſimulacrum:ſed ipſam cælo Iunonẽ petitã portare ſe credentes læti in ea ꝑte Auentini mõtis in quam nũc tẽplum eius cernimus collocauerũt.

De ſimulacro fortunæ.

f Ortunæ etiam muliebre ſimulacrum quod ẽ in latina uia:ad quartum miliarum eo tempore cũ æde ſua conſecratũ quo Coriolanũ ab excido urbis maternæ præces reppuleſt nõ ſemel ſed bis locutũ cõſtitit prius his uerbis: Rite me matronæ uidiſtis : rite q̃ dedicaſtis.

De Valerio Publicola.

u Alerio autem Publicola conſule:qui poſt exactos reges bellum cum Veientibus & ætruſcis geſſit:illis Tarquinio priſtinum imperium reſtituere romanis nuper partam libertatem retinere cupientibus ætruſcis & Tarquinio in cornu dextro prælio

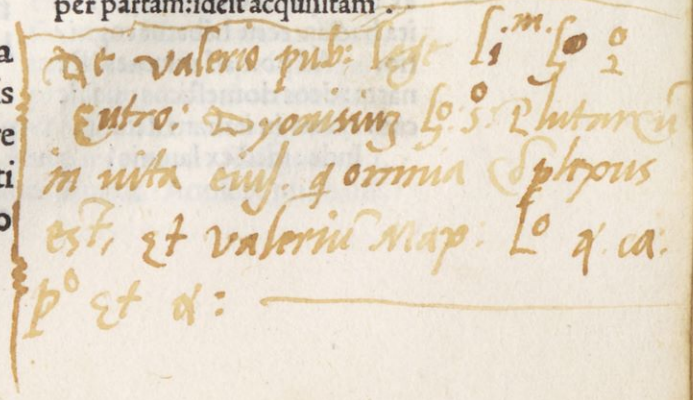

Superioribus.ī.uictoribus. Inceſſit.i.inuaſit:& etruſcos & tarquinū ſupbū. Victores.ī. targnus & ætruſci cōſortes:Veientes.ī.pticipes illius terroris. Traherēt.ſ.ad fugā. Pro argumto.i.p ꝓbatiōe illius fuge. Ingēs uox.i.maxima uox. Vno plus ætruſci cadēt.i.ex ætruſcis morietʼ uno pluſ q̄ ex rōanis ī pugna. Digeſta ca.nūero.i.diuiſa & diſcrera.ſ.cadauera rōana ab ætruſcis ut dinumerari poſſent uocē ſiluani cōprobaſt. Exhibuere.i.dedere. Quid.ſ.dicēdum ē Celebrandū memoria.ī. cōmemorandū. Incitatiſſimo odio.ī.ifeſtiſſimo. Exitiū tu.ī.ruinā turīæ urbis q̄ a brutiis:& lucāis ad romanos defecerat. Præcipuo ſtu.i.excellēti diligētia incolumitatē.i.ſalutē. In ācipiti euē.ī.i dubia fortuna utri ſupiores eſſēt. Hortari e.ſ.rōanos. Aiad uertit.i.uidit. Ad cō.ca.ho.i.ad caſtra brutioꝝ lucanoꝝ romāis oppoſita. Admotis adhibitis ſcalis. Fcm̄ ui.i.factū auditū: & initiū victoriæ. Noſtros.ſ.rōanos cōtraxit ad capiēda illoꝝ caſtra. Idē.ſ.iuuēis ipulſu.i.uibratione haſtæ cū ūbone.nā quotienſcūq; mars haſtā cū ūbone illi dret:illico hoſtes terrebat. Proho.i. metu pculſos. Quinq; .ſ.milia capta ſūt cum Statio ſtatilio:q lucanoꝝ & brutioꝝ erat iperator. Mili.i.uexillis qbus ī militia utunt. Conſul.ſ.fabricius. Honorādos.i.honoribus: & ꝑmiis orādos milites. Strenua.i.preſtāti fortitudine. Valla.co.q̄ erat & q primus hoſtiū uallum cōſcendiſſet ea donabat ab iperatoꝛ. Oppreſſa.i. occupata. Id ꝑ.i.eā coronā uallarē q̄ fortitudis erāt īdiciū. Martē pa.ſ.rōanoꝝ & ad urbis cōditores ſſpexit:nā Mars Remi & romuli pꝛ fingit. Affuiſſe.i.fauiſſe. Māifeſta ī.i.nota arguīta. Duabꝫ p.i.duobus cōis. Diſtincta.i.diuiſa. Cele.c.i.caput martis dei celeſtis:nā ita pingebat ſicut ī pugna apparuerat. Argumētū.i.notitiā. Edicto.i.iuſſu.

Adhita:ſtatuta & facta. Laumi.i.laurea ſerta hēntibus. Teſtimoniū.i.cōprobatō. Referā:ſcribā. Suo ſæ.i.ſua ætate: & tēpore. Emanauit.ſ.relatiōe: nō hyſtoriarū emolumento. nā antiqui:non ſcribebant hyſtorias: ſed pꝛ filio filius nepoti & ita hactaꝝ rerū hēbatur cognitio. Ad po.i.ad minores. Penates: deos domeſticos quos ſecum æneas in italiam detulit.

Inde: ideſt ex lauinio.

ſupioribus tantus terror ſubito inceſſit:ut nō ſolū uictoꝛs ipſi ꝓfugerēt : ſed ēt pauoris ſuí cōſortes ſecū ueientes traherēt:cui rei ꝓ argumēto miraculū adiiciť ingēs:repēte uox e ꝓxima ſilua arſia : q̄ ore ſiluani in hunc pœne modū miſſa tradiť:uno plus etruſci cadēt romanus exercitus uictor abibit:miram dicti fidem digeſta numero cadauera exhibueř. De:C.Fabritio:

q Vid Martis auxiliū quo uictoriā romanoꝝ adiuuit:nōne mēoria celebrādū ē:quom Brutii atque Lucani odio incitatiſſimo maximiſq; uiribus Turine urbis peterēt exitiū:ac ꝓncipio ſtudio eius incolumitatē:C.Fabritius Lucinius cōſul ꝓtēgeret reſq; ancipiti euentu collatis unū ī locū utriuſq; ꝓtis copiis gereretť nō audentibus romanis prælių īgredi eximiæ magnitudinis iuuenis primū eos hortari ad capeſſendā fortitudinē cœpit. ꝺinde ubi tardiores aīaduertit arreptis ſcalis per mediā hoſtiū aciē ad contraria caſtra euaſit & admotis uallū conſcēdit:Inde uoce ingēti clamitās factū uictoriæ gradū & nr̄os ad aliena caſtra capienda & lucanos brutioſq; ad ſua defendēda illuc traxit.ubi cōſerti dubio certamine terrebantť:ſed idē impulſu armorū ſuoꝝ ꝓſtratus hoſtes iugulādos capiēdoſq; romanis tradidit.xx.n.milia cæſa:qnq; milia cum Statio Statilio duce utriuſq; gētis & tribus atq;.xx. militaribus ſignis capta ſūt.Poſtrēo die cū cōſul inter honorandas quoꝝ ſtrēnua opa fuerat uſus : Vallarē coronā ei ſe ſeruare dixiſſet:a quo caſtra erāt oppreſſa: ne inueniretť:q id præmiū peteret :cognitū pariter atq; creditū ē Martē patrē tūc populo ſuo affuiſſe inter cætera huiuſce rei māifeſta īdicia galea quoq; duabus diſtincta pinnis qua cæleſte caput tectū fuerat : argumentū prebuit:Itaq; Fabricii edicto ſupplicatio Marti ē habita & a laureatis militibus magna cū animoꝝ lætitia oblati auxilii teſtimonium èi eſt redditum

De diis troianis Mirum

r Eferā nūc q̄ ſuo ſæculo cognitū manauit ad poſteros:pēates deos æneā troia aduectos Lauinii collo caſſe . Inde ab Aſcāio filio eius Albā quā ipſe ꝺiderat

Translatos al.quã Ascãius ĩ longitudinẽ ædificauerat:ideo lõga alba appellata. Pristi.i. primã se dẽ lauinii sacrariũ.n.dr̃ locus ĩ quo sacra reponũtur. Volũ.su.i.deoꝝ sniam. Significasse.i demõ strauisse. De uo.ut de uoce Syluani:& simulacri fortũæ.De motu ut de Marte & pẽatibus æneæ.In anci.opi.nã q̃ de diis aut uidentʼ aut audiũtur aliq credũt aliq dicũt hoium sensus eẽ delusos. Sed tra.i.ab aliis. Aucto fi.uendicent.i.q hæc tradidere fidem sibi ipsi acqrant. Perĩ.ac ua.i.tanq̃ ficta: Nõ refugisse.i.nõ contẽpsisse. Mẽti ur.i.memorata urbe alba. Fau.p.i.fœlix:faustũ ro.appellabãt felicẽ:& hylarẽ ut uult Plu. in scyllæ uita. Sine p̃fa.sine titulo:nã dici debet publicus paricida. Acie p.i.in bello pharsalico. Perstaret.i.pseuerarʼ cõtra Augustũ cæsarẽ. Hũa.hi.i.hois forma:& cʼtu. Augusti.i. uenerabiliorẽ. Purpu.pa.q̃ impatores dimicaturi ĩduebant. Quid.n.am.a.q.d.ĩ quo p̃ter uitam ĩ me seuire potes. Nõ oc.hic ualerius ĩ Cassiũ inuehitʼ. Vlla ui. i.ulla uiolẽtia. Extingui.i.interimi:& secũdũ illos loqtur q dicũt animã igneã eẽ. Tã ife. i.tã inimicũ deũ.i.cæsarẽ q diuinitatẽ adeptus fuerat. Lucius lentulus:de hoc Plutarchus sic inqt ĩ extremo uitæ Pompei postera uero die.L.lẽtulus hoꝝ ignarus e cypro nauigans iuxta littus uectus ut funereã pyrã ispexit philippũq; iuxta isidere.Quis utiq; inqt fatis hic qescit. Parũpq; amens factus ductis post suspiris forte ĩquit tu hic es magne põpei. Prenaui.li i.iuxta littus nauigãs. Cõburebatʼ.s.a philippo q iuxta Cn.Põpei trũcũ ĩ littore iectũ p̃mãserat nec nõ aquodã romano iã sene q quodã miles põpeii addidit se sociũ itumulãdo illũ. Ignarus.i.iscius.s.lentulus. Ca.ei.i.põpei fortunæ & mortis. Erubes:fortu.nã fortuna erubescere debuerat tãti uiri corpus tã iculto:& uili rogo cõmitti. Cõmilitonibus.i.his q si mul erãt ĩ militia. In hac flãma .i.ĩ hoc rogo. Diuinitus.i.ado aliquo. Hois.s.miraculũ fuit lẽtuli. Sed caũ.i.fortũa: nã ignorabat an illud Pompei corpus an alterius foret. Illud.s.miraculũ quod sequtur. Fides.u. qa sicuti crediderat euenit. Phiti. uatici.i.oraculi Apollinis qui a phitõe serpẽte quẽ occidit cuius corio in illius ede tripodes tecti erãt phitius ẽ appellatus uel ἀπὸ τοῦ πύθεσθαι.i.ab interrogando. Is .s.appius. Bel.c.q; iter põpeiũ & cæsarẽ ẽ cõmissũ ĩ æmathica. Abrupat ãouerat. Euẽ.gra.mo.i. quẽ exitũ bellũ eẽt hituꝝ. Viribus.i.qa achaiæ erat p̃fectus ab põpeio ostitutus. Antistitẽ.phæbadẽ.

tranſlatos:priſtinum ſacrarium repetiſſe: & quia id hũana manu factũ exiſtimari poterat: relatos albani uoluntatem ſuam altero tranſitu ſignificaſſe.

n Ec me preterit de motu & uoce deorum immortalium humanis oculis auribuſq; percepto quã ãcipiti opinione exiſtimatio uerſetur:ſed quia non noua dicuntur:ſed tradita repetuntur:fidem auctores uẽdicent:& nr̃um ſit inclytis litterarum monumẽtis conſecrata perinde: ac uana non refugiſſe.De diuo Iulio;

f Acta mentione urbis æqua primordia ciuitas nr̃a traxit diuus Iulius fauſta ꝑples eius ſe nobis offert quem.C.Caſſius nunquã ſine prefatione publici parricidii nominandus: cum acie Philippenſi ardentiſſimo ãimo pſtaret:uidit hũano habitu anguſtioré purpureo paludamẽto amictũ minaci uultu: & cõcitato æquo in ſe impetũ faciẽtẽ.quo aſpectu ꝑteritus tergũ hoſti dedit:uoce illa ꝑus emiſſa.Quid.n.ãplius agas: ſi occidiſſe paꝝ eſt? Nõ occideras tu quidem Caſſi Cæſarem:neq;.n.extingui ulla diuinitas poteſt:ſed mortali adhuc corpore utentem uiolando meruiſti: ut tã infeſtum haberes deum. De Lucio Lentulo.

i Am q̃dẽ.L.Lẽtulus littus ꝑnauigãs ĩ quo.Cn.Põpeii magni ꝑfidia Ptolemæi regis interempti corpus oſciſſe ſcaphæ lignis cõburebatʼ:ignarus caſus eius cũ ipſi fortunæ erubeſcendũ rogũ uidiſſet cõmilitonibus dixit: q̃d ſcimus an ĩ hac flãma . Cn.Põpeius cremetʼ:diuinitus miſſe uocis miraculũ ẽ.De Appio petẽte reſponſũ de ciuili bello ĩter Cæſarẽ & Pompeium .

u Tq; hoc q̃dẽ hoĩs illud tm̃ ore ipſius Apollĩs editũ : quo Appii ĩteritũ ueridica pythicæ uaticinatiõis fides ꝑcurrit.Is bello ciuili quo ſe.Cn.Põpeius a cæſaris cõcordia peſtifero ſibi nec rei pub.utili cõſilio abruperat euentũ grauiſſimi motus explorare cupiẽs uiribus namq; imperii Achaiæ ptæerat . Antiſtitem ;

Delphi.co.ĩ.apollinei oraculi cortĩa appellat' αωοτηο χορηο .i.a puella:nã ibi puella uirgo diuino ſpiritu tenebat': uel qa cor puellæ intẽdebatur.i. augebat': & cũ ad eũ locũ uirgo deſcendiſſet illico in furorem conuertebatur diuino ſpũ afflata. Cer.ſo. .i.uera oracla cõſulẽtibus ab his q̃ poſcunt. Nimi.hau. nimia attractio ſpũs in pectore. Reddentibus.i.uirginibus reſponſa dantibus. Capti.n.i. cõcepte diuinitatis. Horrendo uel uenerãdo uel treñdo. Obſcuras a.ſ.dubias uerboꝝ circuitiones. nã ãphibologice loquebat'. Fata.i.mortẽ. Cecinit prædixit.

Ad te.ſ.hoc ꝑtinet bellum Euboeæ cellã:uoluit itelligẽ illũ ñ regionẽ illã q̃ cella appellat'.ſed paruam hiturũ ſepulturã. Illi. diſ.i.illi piculo ciuiliſ belli Rhãnys uicus atticæ regionis ubi tẽplũ Amphiaria:& phidiaca nemeſis. Cary caryſtos ciuitas euboeæ.unde caryſtium marmor. Calchidico f.i.mari q̃d aluit calchidẽ euboeæ ciuitatẽ. Interiacẽs.ĩ medio iacẽs. Cellæ eubo. nã locus ille ita appellat'. Vbi:ĩ q̃ cella euboeæ. Pharſalicũ c.i. pugnã emathiæ. Illa.ſ.q̃ ſecuntur. Lo.mira.i.ĩter miracla cõnumerari. Deu.ſa.i.templo in quo ſalii ſacerdotes martis ſua ſacra reponebãt q ſalii.xii.nũero erãt. Lituũ.i.uirgã auguralẽ qua ꝑmo romulus ẽ uſus ad cõſtituẽdũ templũ augurii in aere ptes q̃ deſignabãtur ab oriente antica ab occidẽte poſtica a meridie dextra a ſeptẽtriõe ſiniſtra noiabatur. Integrũ:inuiolatũ: qa reliqua oĩa erant cõſumpta.

Edes f.i.tẽplũ fortunæ dicatũ

Quod claudiæ q̃ cũ ſtuprũ ei eẽt obiectũ deos rogauit ut certi aliq̃d darent:& cũ cybeles romam trãſferret':neq; illius pupis ãmoueri poſſet numẽ uenerata nauem ſola in portum deduxit: & itacrimen obiectum dilluit. Claudiæ:alii legunt claudii.

delphicæ cortinæ ĩn ĩtimam ſacri ſpecus ꝑtem coegit deſcendere:unde & certæ conſulentibus:ſortes petuntur:ita nimius diuini ſpiritus hauſtus reddẽtibus peſtifer exiſtit.igr̃ impulſu capti numinis ĩſtincta uirgo horrẽdo ſono uocis Appio inter obſcuras uerboꝝ ambages fata cecinit: nihil.n.ĩquit ad te hoc romane bellũ:Euboeæ cellã obtinebis:at is ratus conſiliis ſe Apollinis moneri:ne illi diſcrimini ĩtereſſet: ĩ eam religionẽm ſeceſſit:quæ inter rham nũta nobilẽ attici ſoli ꝑtem charyſtũq; chalcidico freto uicinã ĩteriacens cellæ Euboeæ nomen obtinet:.ubi ante pharſalicũ certam̃ morbo conſumptus prædictum adeo locum ſepultura poſſedit. De miraculis.

p Oſſunt & illa miraculꝝ loco referri: q̃d deuſto ſacrario ſalioꝝ nihil ĩ eo preter lituũ Romuli ĩtegrum repertum ẽ.

q Vod Seruii Tullii ſtatua quo ædes fortunæ cõflagraſſet inuio lata permanſit.

q Vod.Qu.Claudiæ ſtatua ĩ ueſtibulo tẽpli martiſ deum poſita bis ea æde ĩcendio cõſumpta ꝑus naſſica.P.Scipiõe &.L.beſtia.Itẽ.M.Seruilio:&.L. Lamia cõſulibus ĩ ſua baſi flãmis ĩtacta ſtetit. De Attilio.

a Liq̃d admirationis ciuitatĩ nr̃æ Attilii ẽt Auiolæ rogus attulit:q & a medicis & a dõeſticis mortuus creditus quom aliquãdiu humi iacuiſſet elatus poſtq̃ corpus eius ignis corripuit:uiuere ſe ꝑclamauit auxiliũq; pædagogi ſui:nã is ſolus ibi remãſerat ĩuocauit ſed iam flammis circundatus fato ſubtrahi nõ potuit Lucio quoq; lamiæ prætorio uiro æque uocem fuiſſe ſuper rogum conſtitit. Externa.

q Væ minus admirabilia phereis Pãphilii caſus facit:quẽ Plato ſcribit ĩter eos q in acie ceciderãt.x. diebus iacuiſſe biduoq; poſtquã ĩde ſublatus eẽt: ĩpoſitum rogo reuixiſſe ac mira q̃dã tẽpore mortis uiſa narraſſe.ut q̃m ad externa trãſgreſſi ſũus: q̃dã Athenis uir eruditiſſimus cum ictum lapideis capite excepiſſet cætera oĩa tenaciſſima memoria retinẽs:lr̃arum tantummodo quibus præcipue ĩſeruiuerat.oblitus ẽ:

Matris d.cybeles. Baſi.baſis dicitur quo uel ſtatue uel colũnæ ſuſtinentur. Intacta: ideſt inuiolata. Elatus: ad ſepulcrum efferri dicitur de cadaueribus. Pædagogi.i.puerorꝝ ductoris.nã cũ funus ĩ rogo ponitus eẽt oẽs abibant ꝑter unũ q rogũ ipſũ ſeruabat. Fato.i.morte.Prætorio uiro: q aliq̃n ꝑturã geſſerat. Aeq;.i ſimiliter. Cõſtitit.i.mãifeſtũ fuit. Quæ.ſ.ſupius ſũt cõmemorata

Pherei: phere theſſaliæ ciuitas. Inde ideſt ex illa ſtrage. Tempore m. ideſt eo tempore in quo mortuus humi iacuerat. Cætera o.ſ.preter litteras. Thenaciſſima.i.firmiſſima & ualidiſſia

Dirum:crudele ex deoꝝ ira ꝓueniẽs. Scrutatis ſẽ.i. diligenter inquiſitis ſenſibus ut ille in quo lr̃a rum memoria ĩerat amoueret. In eũ.ſ.ſẽſum Potiſſimũ.i.ꝑcipue. Lætabat.ſ.ille atheniẽſis. Acerbitate.i.inmanitate:& feritate. Pleno funere.i.ꝑfecta morte:nã ille ſenſus doctrĩe tenax penitus in eo ẽ extinctus. Efferendo.i.tãꝫ ad ſepulchrũ portandũ:& ꝑſtat in metaphora:qa dixit funeꝛ. Aditũ nõ impe.ne illarum ſuauitatẽ perciperet Narratio.ſ.fuit. Inopinati monſtri.nã mõſtrũ ſibi uiſũ ẽ uidere fratrem cũ ſorore illicito coitu imiſceri. Ad indignandũ.i.ad indignitatem facti enarrandã: & in dignantia uerba enuncianda. In poſterum.i.ſicuti túc uocẽ amiſit nimia admiratõe turpitudis filiorum ita ſemp muta permanſit. Illi.ſ.frer & ſoror.

dirũ malignũqꝫ uulnus in aĩo percuſſi quaſi de induſtria ſcrutatis ſenſibus ĩ eũ potiſſimũ locũ quo maxĩe lætabat:acerbitate nocẽdi erupit:ſingularẽ doctrinam hoĩs pleno ĩuidiæ funere efferẽdo:cui ſi talibus ſtudiiſ perfrui fas non erat:utilius aliquãto fuit ad illa aditũ non impetraſſe quã iã ꝓcepta eoꝝ dulcedine caruiſſe.

De Nauſimenis uxore.

m Iſetabiliorꝫ tam ſeqntis caſus narratio. Nauſimẽiſ .n. Athenienſis uxor:quom filii ac filiæ ſuæ ſtupro interueniſſet ĩopinati monſtri ꝓculſa cõſpectu & in præſens tꝑs ad indignandũ & ĩpoſteꝝ ad loquẽdũ obmutuit. Illi nefariũ cõcubitũ uolũtaria morte penſarũt. hoc mõ fortuna ſeuiens huic uocem iis uitam ademit illi propitia donat.

De Egle Samio muto Athlæta.

e Gles Samius Athlæta mutus:cũ ei uictoriæ : quã adepturus erat titulus & præmiũ eriperet : ĩdignatione ac ſẽſus uocalis euaſit. De Gorgia Epyrota.

g Orgiæ quoqꝫ epyrotæ fortis & clari uiri origo qꝫ in funere matris ſuæ utero elapſus ĩopinato uagitu ſuo lectũ ferentes cõſiſtere cœgit: nouũqꝫ ſpectaculũ patriæ præbuit:non tm̃ ex ipſo genitricis rogo lucem: ſed ẽt cunas aſſecutus:eodẽ.n.momento tẽporis altera ĩam fato functa parit: alter ante elatus quam natus eſt. De quodam Iaſone.

d Iuine fortũæ uulnus pheræo Iaſoni quidam exitii eius cupidus intulit. Nã quom inter inſidias gladio eum percuſſiſſet uomicam quæ a nullo medicorum ſanari potuerat ita rupit:ut hominem peſtifero malo liberaret. De Simonide.

q Ve diis immortalibus acceptus Simonides cuius ſalus ab imminenti exitio defenſa ruinæ quoque ſubtracta eſt. Cœnanti enim apud ſcopam in Cranona:quod ẽ in Theſalia oppidum:nunciatum ẽ duos iuuenes ad ianuam ueniſſe : magnopere rogantes ut ad eos continuo prodiret ad quos egreſſus neminem repperit ibi. Cæterum eo momento temporis

Scrutatis ſenſibus:ut ille in quo lr̃arum memoria ĩerat amoueret. In eũ.ſ.ſẽſum Potiſſimũ.i.ꝑcipue. Lætabat.ſ.ille atheniẽſis. Acerbitate.i.inmanitate:& feritate. Pleno funere.i.ꝑfecta morte:nã ille ſenſus doctrĩe tenax penitus in eo ẽ extinctus. Efferendo.i.tãꝫ ad ſepulchrũ portandũ:& ꝑſtat in metaphora:qa dixit funeꝛ. Aditũ nõ impe.ne illarum ſuauitatẽ perciperet Narratio.ſ.fuit. Inopinati monſtri.nã mõſtrũ ſibi uiſũ ẽ uidere fratrem cũ ſorore illicito coitu imiſceri. Ad indignandũ.i.ad indignitatem facti enarrandã: & in dignantia uerba enuncianda. In poſterum.i.ſicuti túc uocẽ amiſit nimia admiratõe turpitudis filiorum ita ſemp muta permanſit. Illi.ſ.frer & ſoror.

Penſaſt.i. cõpenſarunt. nam ſe ipſos occiderũt. Huic.ſ.uxori nauſimenis. His.ſ. filio & filiæ. Illi.ſ.qui ſequitur eſchidæ.

Donat.ſ.uocem Samius.i. ſamo inſula græciæ. Athlæta: pugil & luctator. Tituluſ.ſ.laudis. Vocalis e.i.locutus ẽ. Epyrotæ:ex epyro. In funere.i.in exequiis. Elapſus.i.egreſſus.nã dũ matris cadauer ad ſepulchrũ portaretur inter uias natus eſt e utero mortue matris Gorgias.

Inopinato u. nullus exiſtimabat mortuam puerum edere debere. Lectum ſe.i.capulum. In ſiſtere.i.morari. Nouum:ideſt magnum inuſitatũm Non tantum more græco : ideſt ferme.

Lucem.i.uitam.Fun.fa.i.mortua. Parit:ſcilicet puerũ Gorgiam. Alter:Gorgias. Ante elatus:ideſt in corpore matriſ ad ſepulchrum portatus. Diuine ſortunæ:uulnus:ideſt uulnus quod illi fortuna diuinitus imiſerat. Exitii:ideſt mortis. Vomicam:ideſt ulcus.innatũ . Aeque: ideſt ſimiliter ſicut Iaſon.

Acceptus: gratus. Ab iminẽti exitio.i.ab inſtanti piculo naufragii qꝫ euaſit monitu mortui illius in littore comperti quem ſepulturæ mandauerat de hoc ſupius in capi.de ſomniis. Defenſa liberata. Ruinæ: ſcilicet triclinii. Scopam.i.regem cranone. Duos iuue.i.caſtorem & Pollucem quos ſũmopeꝛ uerſibus:ſuis collaudauerat. Eo mo.t.quo.ſ. Simonides egreſſus ẽ.

Soꝝ ca:5 in hoc a, valerio dissẽ hit, ꝓh ait, Sin darũ nõ autez ſimonidez, eanẽ tez apud scopaz

Triclinium.i.locū tribus thoris ornatū in quo antiqui cœnare consueuerant:in qūorū prio herus in secundo uxor cū familia:in tertio autē hospites & familiares discūbebant. Hæc fœlicitate:q.s. bis sit a morte liberatus. Mare.i.naufragiū:quod socii illius perpessi fuerunt. Terra:dicit pp triclinium.lapsū. Non inuintus:lyptote est.i.libētissime. Huic.s.simonidi. Daphanitē:qui sophista fuit. Interfuerit:differentiæ extiterit. Ceciniſſe.i.carminæ cōcelebrasse. Deorum .s.castoris: & pollucis quorum laudes.Simonides pœta cecinerat. Numen.i.oraculum apollinis. Obtrectasse.i.uituperasse:nam propie obtrectare est cū inuidia aliquē maledictis lacessere. Ineptæ.i.fatuæ quæ neq; rei neq; personæ neq; loci neq; temporis dignitatem seruat. Equū.s.suum quē nunquam habuerat. Eduum ī uenturum.s.montem ex quo deturbatus fuit. Perturbatus ideſt deiectus. Inde:ideſt ex tē plo appollinis. Sortium: ideſt oraculorum. Lacessitū: ideſt maledictis. Eius imperio.s.a tali iussu. Vsq; cauil. nam adeo demens erat affectus ut nō solū homines sed ēt deos sutelis suis fraudare niteret. Iusta sup.i. dignā pœnā. Pependit sustinuit & persoluit. Eodē oraculo .s.delphici apollinis. Philippus macedorū rex & magni alexandri pater. Pausanias.hic pausanias ut recitat iustinus in nono libro primis pubertatis annis p iniuriam passus stuprū ab attalo fuerat:& perductus in conuiuio cōuiuis scortum libidini subiectus querelam philippo regi sæpe detulerat cū uariis frustrationibus nō sine risu differretur occupatum angustiis philippū in transitu obtruncat. Cellatā ideſt sculptam. Perti.nece.i.tā obstinata fati illius necessitas.

Consi.i.par. Siqui.ideſt qa. Calanus:Hic Caläus ut recitat. Plutar. in uita alexrandri aulo uexatus sibi pyrā orauit:deinde macedones obsecrauit ut illam læticiæ diem cū rege simul potātes exigerent.quem paucis post diebus babylone uisurū se dixit quo mortuo deinde alexander conuiuia celebrari iussit: Interpellatus:interrogatus. Ab eo: Alexandro. Sine cā.i.nō temere dictū. Vo.exces.e.i.uolūtari

triclinium in quo scopas dominus domus epulabat collapsum & ipsum & oēs conuiuas oppressit. Quid hac fœlicitate locupletius:quam nec mar nec terra sæuiens extinguere ualuit. De Daphanite.

n On inuitus huic subnecto Daphanitem: ne quis ignoret quantum interfuerit ceciniſſe deorū laudes & numen obtrectasse.hic cū eius studii esset:cuius professores sophistæ uocant ieptæ & mordacis opinionis Apollinem delphis irridendi cū cōsuluit:an equū inuenire posset : quom omīo nullum habuisset : cuius ex oraculo reddita uox ē inuenturum equum sed ut eo perturbatus periret:inde quom iocabūdus quasi deluſa sacrarum fortium fide reuerteret:incidit ī regem Attalū sæpenumero a se cōtumelioſis dictis absētem lacessitum eiusq; iussu saxo cui nomen erat equi præcipitatus:ad deos usq; cauillandos dementis animi iusta supplicia pependit. De rege Philippo.

e Odem oraculo macedonum rex Philippus admonitus ut a quadrigæ uiolentia salutem suam custodiret:toto regno disiungi currus iussit:eumq; locū quī in Boetia quadriga uocat semper uitauit :nec tamē d nunciatū periculi genus effugit:nā pausanias in capulo gladii quo eū occidit:quadrigam habuiit cælatam.

De Calano.

q Væ tam pertinax necessitas in parte & filio Alexandro consimilis apparuit.Siqdem Calanus indus sua spōte se ardētissimo rogo supiacturus īterpellatus ab eo quid aut mandaret aut dicer uellet breui inquit te uidebo:nec id sine causa:quia uoluntarium eius e uita excessum rabida mors Alexandri subest:

De quodam Remige.

r Egios interitus magnitudine miraculi Remigis casus æquat : quem in littore tyriorum sententiam haurientem cum e naui fluctus abiecisset

am mortem Calani. R.a.m.i.festina uel uiolēta nā ueneno necatus est ab filio antipatris babylone. Inter r.i.fata philippi & alexandri. Remi.i.nautæ. Caūs.i.fortuna. Tyriorum. Tyrus est ciuitas phœniciæ. Sen.ideſt aquam quæ per rimas tenuissimas ingreditur a sentiendo dicta eo q; pp fetorem suū sentiatur. Hauriret e naui euacuarit. Fluctus.i.unda maris. Abie.i.deiecisset e naui.

Altero la.i.alia parte. Contrarius.ſ.fluctus priori diſſimilis.nã primus fluctus illũ e naui adiecerat ſecundus ãt ipſum eiectũ in nauim reſtituit. Miſeri:pp lapſum. Fœlicis:pp redditum ĩ nauim. Gratulatio relatio gratiarum in deos poſtq̃ eſt in nauim relatus. Quid illa:ſ.que ſequũtur. Luna.i.luſione naturæ quæ cũ ſimilia pagit uidet fermæ ludos hominibus p̃bere. Extẽtum.i.in lõgũ ductũ loco dentiũ. Ad ſpe.i.ad pulchritudinẽ. De for.turpe.uiſu.& aſpectu. Ad uſũ.i.ad cybos ſumẽdos. Incõmodum.i.inutile & ſiniſtrũ. Mithri.regis põti cõtra quẽ miſſus ſylla deinde Lucullus ad extremum pompeius qui illũ funditus debellauit. Dripe. nomẽ proprium. Laodice: regiſ uxor. Illius oculi qui ſtrabo dictus ſecundum ſolinum. Cõſtat:manifeſtum eſt. Certa acie non dubio ituitu. Lumi.culorum. Alylibeo.i.promõtorio ſiciliæ. Ocul.il.ſtrabonis. Exica.aſtutam.Ex.i.e corpore euulſum. Cap.nã callidus erat fur. & pyrata maris. Aſtu.elap.ille enim calliditate ſua multotiens captus ab athenienſibus aufugerat. An.nomẽ propriũ. Poe. ſido.i.ex ſidone phoenicie ciuitate. Vno tantum die quo natuſ erat.i.die ſuo natali. Cer. cir.mor.firmo & ſtabili ambitu febris. Eodem momen.ideſt ſimili ſpatio temporis. Extin.i. mortui. For.quia bona & mala inuicem tollerauerũt. Ami. quia omnia inter eos ſemp fuer cõia Finitam.i.extinctã. Hæc quæ ſuperius ſunt commemorata. Po.i.præcipue. In li be.ideſt filiis ſicuti dripetimæ. mithridatis filiæ. In re.cla. ſicut in pruſia. In ua.in. flo.i. poeta floridi ingenii ut in Antipatro. In ui.eru. ut in poliſtrato & in hypoclide philoſophis. Homine.i.ſor.i.incognitæ.ut in Ariſtomene. Ipſa na.que hæc omnia fecit ne dũ philoſophi. Ar.ideſt creatrix fertiliſ. Rationem red. cur.ſ.ſupiora mõſtra euenerint.

altero latere repercuſſũ contrarius fluctus in nauẽ rettulit. Itaq; miſeri ſimul ac fœlicis cõploratiõi pmixta fuit gratulatio. De pruſia filio regis Bithyniæ.

q Vid illa nõne ludibria naturæ ĩ corporibus humanis fuiſſe credenda ſũt. tollerabilia quidẽ: qa ſæuicia caruerũt: cæteꝝ & ipſa miraculis annumerãda. Nã & Pruſiæ regis Bithyniæ filius eodem noĩe quo pater pro ſuperiori ordine dentium unum os æqualiter extentũ habuit: nec ad ſpeciem deformẽ: nec ad uſũ ulla in parte incommodum. De filia mithridatis regis.

m Ithridatis uero regis filia Dripetine laodices regi næ nata: duplici ordĩe dentiũ deformi admodũ: comes fugæ patris a Põpeio deuicti fuit. De Lynceo:

n Ec illius quidẽ paruæ admiratiõis oculi quem cõſtat tam certa acie luminũ uſum eẽt: ut a lilybæo portu carthaginẽſium egredientes claſſes intueretur.

o Culis eius admirabilius Ariſtomẽis meſſenii cor: quod atheniẽſes ob eximiã calliditatẽ exectũ pilis refertũ ĩueneŕt: quom eũ aliquotiẽs captũ: & aſtutia elapſum cœpiſſent. De Antipatre pœta Sidonio

a T poeta Antipater Sidonius oĩbus annis uno tm̃ modo die: quo gẽitus erat febri ĩplicabat: cũq; ad ultimam ætatem peruenisſet: natali ſuo certo illo circuitu morbi conſumptus eſt.

De poliſtrato Hippoclide philoſophis:

h Oc loco apte referant Poliſtratus & Hippoclides philoſophi eodem die nati eiuſdem preceptoris epycuri ſectam ſecuti: patrimonii ẽt poſſidendi alẽdæ q; ſcolæ cõione cõiuncti eodẽq; momẽto tp̃ris ultima ſenectute extincti tã æqualẽ fortunæ piter atq; amicitiæ ſocietatẽ quis non ipſius cæleſti concordiæ ſinu genitam nutritam & finitam putet.

q Va pp hoc potiſſimum fuerit: aut ĩ liberis potentiſſimi regis: aut ĩ rege clariſſimo: aut ĩ uate ingenii florentis: aut ĩ iuris eruditiſſimis: aut ĩ hoĩe ſortis ignotæ ne ipſa quidem oĩs bonæ maleq; materiæ fæcunda artifex natura orationem rerum reddiderit:

De Regis Dictys mor. filio Lege Solĩ ℔ ca. 3. Et, ℔ Lo 7 ca. xv: ℔.

Nō ma.ſ.reddet rōnem illorū quā rationē reddet. Qui.i.quō. Cā.ſilueſtres capras. Cō.i.uul-
neratas ſagittis. Tantū non.i.ferme more ſuo. Deducit q̄ſi manibus illuc trahit. Cōcepta ca.i.il
la herba deguſtata. Tela:ideſt ſagittas. Vin.ue.ideſt uiolentiam:nam uenatores uenenatis ſa-
gittis illas figunt. Reſ.ideſt e uulnere eiiciant:ſcilicet capæ. Aut:ſcilicet non reddet rationē
natura. Vbique:ideſt in ceteris regionibus. Re.ideſt ſubſtententur. Ex al.ideſt ex aere.
Se.i.leuare & amouere ſiti.nam cū apto ore uētos recipūt illico ſitim ſuā explent. Inſtituerit.i.
natura diſpoſuerit. Crotōe. ci
uitas calabriæ. Iunonis laciniæ
dictæ a latrōe qui ultima Italiæ
uaſtāſ ab hercule occiſuſ fuit. &
tēplū Iunon hercules cōſtruxit
ī facti illius memoriā. Ad oēs
uentos.nā ara tēpli Iunōis ita fa
bricata eſt ut ab una quaq; par-
te oppugnet a uentis:& tamē ci
nis aræ illius nō cōmouet a uen
tis. In calœno agro aq̄.i. agro
cāpaniæ a caliber ciuitate. Pro.
.i.uī potātē. Iſta.ſ.ſupius dicta.
Memo.u.ſ.ī mētibus nr̄is pma
neāt. Proſeq.i. cōmemorare.
Vindicari.i.acqri. Penes q.i.
apud q̄. Infini.la.qa ī cūctis gi-
gnēdis rebus:natura plurimū la
borat merito poteſt aliqd inuſi
tatū faceř. Excedētia.i. excēllē-
tia. A tito li.i.i. bello punico.
Curioſe diligēter. Relatæ.i.
narratæ ſerpētis. Is.T. Liuius.
Bragada:flumē ē q̄ prope uti
cā labit. Atilii re.q̄ conſul erat
cōtra carthaginēſes. Vſu am.i.
ɔmodo fluuii. Correptis.i.uo
ratis: & abſūptis. Voluibus.i.
ſpiris. Eliſis.i.diſſipatis: lacera
tis. Baliſta.tor.i.machinis bel-
licis ſaxa maiora iaculātibus. Si
licū.i.lapidū duroꝝ. Procubu
iſſe.i.mortuā.cecidiſſe. Oibus
co.i.ī oī exercitu pœnoꝝ. Gur.
ību.i.aquis fœdatis ſuo cruore.
Corpis.ſ.ſerpētis:q̄ humi iace
bat Pollu.ifecta. Inde:ex illo
fluuio. Belluæ c.i.pellē ſerpētiſ
Miſſū.ſ.ab Atilo regulo. Di
uæ:ad īſtituta tranſgreditur ſūt
enim īſtituta mores rōne & cō
ſilio p̄bati īſcribit̄ g̃ hoc capit. d
īſtitutis:hoc ē de moribus ab ātī
qs obſeruatīs. Prepo.i. ualde
potēs ī p̄digiis.ſ.ſupius cōnūe-
ratis.. Initiam ſ.i.ſcribere inci-
piam. Op.pr.i. ideſt. Tyberio
Elementa:ideſt principia.
Reſpectus : conſideratio.

n On magis q̄ q̄ ita ſilueſtres capas cretæ genitas tā
tope dilexerit:quas ſagittis cōfixus ad ſalutař auxi
liū herbe dictæ:tm̄ nō ſuis manibus deducit:effecit
q; ut concepta ea continuo & tæla & uim ueneni uul
neribus reſpuant.

a Vt ī cephalenia īſula cū oīa ubiq; pecora hauſtu ā
quæ quotidie recreēt:ī ea pecudes maioř exp̄te ān̄i
ore apto ex alto uētos r̄cipiētes ſiti ſuā ſedař īſtituerit.

a Vt quapp Crotonæ in tēplo Iunonis laciniæ arā:
ad oēs uētos īmobili cinere donauerit potiſſimū.
El quare alterā ī macedoniā:alterā ī calæno agro aquā
p̄prietatē uini qua homines īebrient̄ poſſidere uolue
rit:non admiratione iſta:ſed memoria p̄ſeq̄ dbemuſ
quom ſciamus recte ab ea plurimū licētiæ uēdicari:pe
nes quā infinitus cūcta gignendi labor conſiſtit.

De mirabili magnitudine & longitudine ſerpētis :

q Væ qa ſupra uſitatā rōnē excedētia attingius ſer
pentis quoq; a Tito Liuio curioſe p̄iter ac fecūdæ
relate fiat mentio. Is.n.ait in Africa apud Bragadā flu
mē tātæ magnitudīs āgue fuiſſe. Vt Attilii reguli exer
citū uſu ānis p̄hiberet:multiſq; militibus īgenti ore
correptus cōpluribus uoluminibus caudæ eliſis cū tæ
lorū iactu p̄forari neq̄ret ad ultimū baliſtaꝝ tormētiſ
undiq; petitā ſilicū crebris & ponderoſis uerberibus
p̄cubuiſſe oībuſque & cohortibus & legionibus ipſa
carthagine uiſā terribiliorē. atq; ēt cruore ſuo gurgiti
bus imbutis corporiſq; iacētis peſtifero afflatu uicina
regione polluta romana īde ſummouiſſe caſtra. dicit
beluæ corium. C. et. xx. pedum longum in urbem miſ
ſum. Valerii maximi liber Secundus.

De inſtitutis antiquis Capitulum Primum.

d Iues & prepotens natuř regnū ſcrutatus iniici
am ſtilum tam n̄ræ urbis quā cæteraꝝ gentiū
priſcis ac memorabilibus inſtitutis. Opus ē. n. cogno
ſci huiuſce uitæ quā ſub optimo p̄rīcipe fœlicem agi
mus. q̄ nam fuerint elementa:ut eoꝝ quoq; reſpectuſ
aliqd præſētibus moribus p̄ſit: De nuptiis.

De hac herba Soſi: eſt inue ri ca: 29 et Macrobius ſo xij: Cretea Con pit, abida

.a Tito Liuio.

De magnitudi ne atq; longitu dine ſerpentis Liu ius, legas, plſlo 8 ca: xiij, et Gellius lo 6, ca: 3 Oroſium, m q ſ: in epitoma tibus, et flo: in 2 o primo Bello punico

Publi. quod ad rem.p.ptineret. Priua.quod ad ciues uel alios quoq; ꝑcipue. Auſpit.i. augurio ex auiũ aſpectu facto. Quo ex m.i.ex qua conſuetudine. Interponunt.Luca.cõtẽtus & auſpice bruto. Vſurpant:i uſũ deducũtur. Fœmiæ ſe.nã fœmine i ſellis ſedebant in cœna:ſed uiri in lecto. Hoium cõ.ex cõuiuiis. Ipſe in l.cum.n.Iuppiter i lecti ſterniis inuitaretur in quibus uigiles tota nocte morabantur:ipſi in lecto ſimulacrũ locabantur:ſed imagies Iunonis & Mineruæ i ſellis cõponebãt ſeueri.i.obſeruantiæ. In ca.ſeptẽ epulones Iunoni conuiuia exibebant. Ad rẽ.i.ad utilitatẽ.

a Pud antiquos nõ ſolũ publice:ſed & priuatim nihil gerebãt:niſi auſpicio ꝑus ſumpto:quo ex more nuptiis & nũc auſpicies ĩterponunt:q quãuis auſpicia petere deſierint ipſo tam̃ nomĩe ueteris conſuetudinis ueſtigia uſurpantur.

f Oemíne cũ uiris cubãtibus ſedẽtes cœnitabãt: q̃ conſuetudo ex hoĩum cõuictu ad diuĩa penetrauit:nã Iouis epulo ipſe ĩ lectulũ Iuno & Minerua ĩ ſellas ad cœnã ĩuitabãt:q; genus ſeuentatis ætas nr̃a diligentius in capitolio quã in ſuis domibus ſeruat: uide licet quia magis ad rẽ pertinet dearum quam mulierum diſciplina contineri.

q Væ uno cõtente matrimonio fuerant corona pudicitiæ ornabant.Exiſtĩabant.n.eũ præcipuæ matrone ſyncera fide incorruptũ eẽ animũ: q poſt depoſitæ uirginitatis cubile in publicũ egredi neſciret multoꝝ mr̃imonioꝝ expiẽtiã quaſi legitiæ cuiuſdã intẽpãtie ſignũ eẽ credentes. De Spurio ſcarbilio & uxor.

r Epudium inter uxorẽ & uiꝝ a cõdita urbe uſq; ad cẽteſimũ & qnquageſimũ ãnũ nullũ interceſſit: Primus ãt ſpurius ſcarbilius uxorẽ ſterilitatis cã dimiſit:q q̃q̃ tollerabili rõe motus uidebat̃ r̃prehẽſiõe tam̃ nõ caruit.qa nec cupiditatẽ qdẽ liberoꝝ cõiugali fidei præponi debuiſſe arbitrabant̃:ſed quo matronale decus uerecundiæ munim̃to totius eẽt in ius uocãdi matronam corpus eius attingere nõ permiſer̃t: ut inuiolata manus alienæ tactu ſtolæ relinqueretur.

q Vm matronæ rõanæ uínũ nõ bibebãt uini uſus olim rõanis fœminís ignotus ſuit .ne in aliq̃d de decus prolaberent̃:qa proxímus a libero Patre intẽperantiæ gradus ad incõceſſã uenerẽ eſſe conſueuit.

c Aeteꝝ ut nõ triſtis eaꝝ & horrida pudicitia:ſed honeſto comitatis gñe tẽperata eẽt indulgẽtibus maritis & auro abundãti:& multa purpura uſæ ſũt:quo formã ſuã cõcinniorẽ efficerẽt ſũma cũ diligẽtia capíllos cineꝝ rutilar̃t. Nulli.n.tũc ſubſeſſoꝝ alienoꝝ mr̃imoniorũ oculi metuebãt̃:ſed pariter & uideꝝ ſancte: Diſcipli.i.doctrina. nã potius deaꝝ debemus imitari doctrinã q̃ mulierum. In pu.i.ĩ multoꝝ amplexũ q mos eſt meretricũ. Intemperantiæ:incontinẽtiæ. Repudium:ideſt diuortium. Interceſſit.i.interuenit. Priuſ ſ.c.qui primo repudium fecit aſſerens ſe id nulla alia de re feciſſe niſi quia illius uxor ſterilis eſſet & id iureiurando firmauit. Tollerabili r.ut.ſ.filios ꝑcrearet. Decus ma.i.pudicitia muliebris. Munimento:ideſt defẽſione & patrocinio uerecundiæ nam uiro in ius uxorem uocanti non licebat corpus uxoris tangere. Stola: genus ueſtis qua matronæ utebantur. Aliene m.ideſt manus uiri ab ſe alienati per diuortium. In aliquid dẽ decus.i.aliquam turpitudinem & infamiam. Prolabe.ideſt ĩciderent & incurrerent. A libero p.ideſt a bacco:nam uinũ in modeſte ſumptũ uenerem gignit. Gradus.i.aſcenſus. Comi.i. urbanitatis:quæ inter ſeueritatem & remiſſionem media eſt. Indul.i.concedentibus: ut aurum & ueſtes ꝑcioſas ferrent ne queri poſſent ſe ab uiri uſu & a reliqs ornamẽtis prohiberi. Quo .i.ut formã pulchritudinẽ. Cõcinni.uenuſtiorem & dignioré. Subſe. inſidiatorum aliarum uxorum & ſubſe.proprie dñr q uiatores per inſidias occidunt. Videri. hæc duo uidere.ſ. & conſpici. Cuſtodiebantur: nã qui uidebat alienam coniugẽ ĩ corruptæ & ſanctæ uidebat & q cõſpiciebãtur cũ ſummo pudore aſpicientis cernebantur. Mutuo p.i.reciproca uerecundia &

Qui ꝓmu ſpudiu mechi xerit.

Spurius iſte Scarbelius uerr fuit moꝛ7 tollerabeli cauſa. rõe: ꝛ ꝓne diuina q̃ habem7 ſacris ſtapuit male dicta mulier: q̃ nõ ſtig. ſpe ſem eius: adꝺ q̃ ſ̃ accepiſſet. qa ña ipa mulier ad hoc procreanie ne liberꝝ edorrent ut ait Gelar ſeſtimam ĩ l. q. C. ĩdicta uidentur tollenda lꝺ. vſ.

modeſtia. Contentione.i. diſſentione: & diſcordia. Colẽda: ideſt frequentanda: & litanda.

Dome.ideſt familiaris inter uirum & uxorem. Pari iu.i.equali uinculo. Sui ap.nam uiri placa dicitur a placandis uiris. Huiuſ.uere.ideſt ſimilis uerecundia ſcilicet uiri cum uxore quos itẽ iter ſe hñe pudebat. Inter cõ. bene uiri & uxoris uim uno nomine complexus eſt. Cæteras neceſ.ideſt cæteras coniunctõnes tam ſanguinis quam amicitiæ.

Conſenta.ideſt conueniẽs.

Minimo indi.i.parua ſignificatiõe. Maximam uim. ideſt ingentem uerecundiæ potentiam. Lauabatur: ſcilicet in balneis ne alter alterius nudum corpus intueretur. Sanguini propter patrem cum filio. Affini.propter ſocerum cum genero. Tam ſa.uim.ſ.filii & patris ſoceri: & generi: qui ſacro uinculo ferme copulantur. Loco ſacra: ideſt loco diis dicato

Solenne.cõui.i.conuiuiũ magnificum p̃clarum. Cariſtia: quia cognati in gr̃am redibant. ná. gr̃a dr̃. Cognati uxoris ſũt affines mariti. Interponebaṫ inuitabatur adhibebatur. Neceſſarias p̃ſonas.i. affinitate cõiũctas. Hilaritatẽ.i.iocunditatẽ: & alacritatẽ diſcũbentiũ. Fautoribuſ cõ.a.nam uocabant conuiuas cognatos qui pacis amatores: querelas illas ſedarent. Cumulatũ: perfectũ. Circunſpectũ.i.ſpectatũ. Sena die.i.in eo die: quo ſenatus fieret.

Vtiq;.i.ſemp. Propinquũ.i. affinitate coniunctũ. Paternũ. patri gratũ. Deducebãt cõitabaṅ: deducimus e domo. Reducimus domũ. Affixi.i. expectãtes. Valuiſ: portis dictis eo q̃ cũ apiunṫ ſe uellãt. Volũtaria ſtatõne q̃a nõ coacti illic ſtabãt.

Publica o.ad rẽ pu.negocia p tinẽtia. Breui p.m.i.exiguo laꝑſu tp̃ris: quo morabanṫ. In lucem.i.ſplendorem. Vere.me. lab.i.exercitatione morandi uerecunda: & prudẽti. Doctioreſ .i.prudẽtiores. Inuitati.i. uocati.ſ.iuuenes. Precurrerẽt.i. añirent. Diſcubitu.i.ordine diſcũbendi. Patres.ſ.ſeniores.nã iuuenes neq; ſurgebãt neq; abibãt niſi prius ſenes illinc ſe ãmouiſſẽt. Ex q̃bus.ſ.iſtitutis. P̃tibus.ſ. ſẽibus.

& aſpici mutuo pudore cuſtodiebantur.

De Sacello deæ Vri placæ.

q Votiens uero ĩ ter uiꝝ & uxorẽ aliquid iurgii ĩter ceſſerat ĩ Sacellum deæ urí placæ: quod ẽ in palãtio ueniebant: & ibi ínuicem locuti quæ uoluerant: cõtentione aĩorũ depoſita cõcordes reuertebanṫ. dea nomen hoc a placãdis uiris aſſecuta fert: ueneranda q̃dẽ & neſcio an precipuis & exq̃ſitis ſacrificiis colenda: ut pote quotidianæ ac domeſticæ pacis cuſtos atq; parí iugo charitatis ipſa ſui appellatione uiroꝝ maieſtati debitũ ac fœminis reddẽs honorẽ. Aliud inſtitutum.

h Víuſmodi inter coniuges uerecundia: q̃d ĩter cæteras neceſſitudines: nõne apparet conſentanea? nã ut minimo ĩditio maximã uĩ eius ſignificẽ aliquã diu: nec pr̃ cũ filio pubere: nec ſocer cũ genero lauabatur manifeſtũ igr̃ ẽ tantum religionis ſanguini & affinitati quantum ipſis diis ĩmortalibus tributum: q̃a ĩter iſta tã ſãcta uincula nõ magis quã ĩ aliquo ſacrato loco nudar̃ ſe nefas eẽ credebaṫ. De ɔuiuio cognatoꝝ:

c Onuiuiũ ẽt ſolenne maiores inſtituerũt: idq; chariſtia appellauerũt: cui preter cognatos & affínes nemo ĩterponebaṫ: ut ſiqua inter neceſſarias p̃ſonas quærela eẽt orta: apud ſacra menſæ & inter hilaritatẽ animorũ fautoribus concordiæ adhibitis tolleretur.

De honore impenſo ſenibus a iuuenibus:

ſ Enectuti iuuẽtus ita cumulatũ & circũſpectũ honorẽ reddebat tãq̃ maiores natu adoleſcẽtiũ cões pr̃es eſſẽt. Quo circa iuuenes ſenatus die utiq; aliquẽ ex patribus. C. aut propinquũ. aut paternũ amicũ ad curiam deducebãt affixiq; ualuis expectabant: donec reducendi officio ẽt fungerentur: quãquidẽ uoluntaria ſtatione & corpora & animos ad publica officia ſuſtinenda impigiṫ roborabant: breuiq; p̃ceſſurarum ĩ lucem uirtutum ſuarum uerecundia laborís meditatione ipſí doctiores erant.

i Nuitati ad cœnã diligenter q̃rebãt: qui nã ei ɔuiuio eſſent interfuturi: ne ſenioris aduentũ diſcubitu p̃currerẽt ſublataq; menſa priores cõſurgere & abíte patiebanṫ: es quibus apparet cœnæ quoq; tpe q̃ parco & quã modeſto ſermõe his præſẽtibus ſolití ſint uti.

De maioribus dantibus exẽplum uirtutis iuuenibus.

Maiores natu:hic mos a græcis tranſlatus. Superiorũ opera.i. heroum antiquorum geſta quæ ab aliquo poeta aut hyſtorico monumẽtis litterarum mandata erant:& carminibus decorata. Pãgebant.i.cantabant. Certamine.i.contentione iuuenum q ſenibus ſe æquiparare aut ſuperare contendant. Pubertas:iuuentus. Canis ſenibus. Suũ decus.i.propriũ honorem. Ingredientes uitam actuoſã.i.iuuenes intrantes uitã in qua & ipſi preclara geſta facere poſſunt cũ ſint ad tollerãdos labores apti. Nutrimẽtis fauoris:cũ eni uidebant quã eſſent ſenes collaudati ob recte & fortiter facta incendebant̃ ẽt iuuenes: ut aliquid preclari gererent. Perſequebat̃.i.inuitabat:& accẽdebat

m Aiores natu in cõuiuiis ad tibias egregia ſuperiorũ opera carmine cõprehenſa pangebãt: quo ad ea imitãda iuuenum uirtutẽ alacriorem redderent.

q Vid hoc ſplẽdidius?quid ẽt utilius certamine?pubertas cani ſis ſuũ honorem reddebat.defuncta uirium curſu ætas ingrediẽtes actuoſam uitã fauoris nutrimentis proſequebat̃:quas Athenas?quã ſcolã?quæ alienigena ſtudia huic dõeſticæ diſciplinæ prætulerim Inde oriebantur.Camilli.Scipiones Fabricii Marcelli: Fabii:ac ne ſingula imperii noſtri lumina ſimul pcurrendo ſim lõgior.inde inq̃ cæli clariſſima pars diui ferunt cæſares.

í Deo autem magna charitate patriæ tenebãt̃:ut arcana conſilia patrũ.C. multis ſæculis nemo ſenator enunciauerit.Qu.Fabius maximus tm̃modo:& is ipſe per ĩprudentiam de tertio punico bello indicẽdo: qđ ſecreto in curia erat actum.Pu.Craſſo reus petens domũ reuertenti in itinere narrauit:memor eũ triẽnio ante quæſtorẽ factum:ignaruſq; nõdum a cenſoribus in ordinẽ ſenatorum electũ:quo uno modo ẽt his qui iam honores geſſerãt aditus in curiam dabat̃:ſed q̃uis honeſtus error Fabii eẽt:uehementer tam a cõſulibus obiurgatus eſt:nunq̃ enim taciturnitatem: optimum ac tutiſſimum adminiſtrandarũ rerũ uinculum labefactari uolebant. De Eumene rege Aſiæ.

e Rgo cũ Aſiæ rex Eumenes amãtiſſimus noſtræ urbis bellũ a perſe aduerſus.P.R. cõparari ſenatui nunciaſſet non ãte ſciri potuit:quid aut ille locutus eſſet:aut pres reſpondiſſent:quã captũ Perſem cognitũ eſt.fidum erat & altum:R.Pub:pectus cura ſilentiiq; ſalubritate munitum & uallatũ undiq;:cuius limen ĩtrantes abiecta priuata charitate publicã induebãt.Ita q; non dicam unum:ſed neminẽ audiſſe crederes: qđ tam multorum auribus fuerat commiſſum.

m Agiſtratus uero p̃ſci q̃topere ſuã populiq; rõani ſo rure redeunti. A cenſoribuſ: nã cenſorũ erat deligere in ordinẽ ſenatorũ. Quo uno modo. i.qua cenſorũ electione. Honores geſſerant:ideſt qui in aliquo magiſtratu fuiſſent. Dabatur: concedebat̃ a cenſoribus.ſ. Honeſtus error eo q; per imprudentiã admiſſus. Optimum.i.ſilentium ipſum quo nihil ẽ tutius in rebus agendis. Ergo c. nollent corrũpi ſilẽtium. Eumenes rex aſiæ:& populi ro.ſtudioſiſſimuſ

A perſe:hic macedonum rex erat quem Pa.emilius captum in triũphũ deduxit. Ille.ſ.eumenes

Altum.i. profundum nã ſicuti in pectore ſecreta habent̃: ita in curia auditæ res non prodebant̃

Salubritate:ideſt tutela:& ſalute. Velatum ſeptum tractum a caſtris quæ uallabantur. Limẽ. ſcilicet curiæ. Priuata a.ideſt poſt habita propria charitate in publicam ſaliebant. Crederes. ideſt credere poſſes. Non dicã unum.ſcilicet ex ſẽatoribus: ſed neminẽ quia non minus ſilebãt ac ſi non audiuiſſent.

Maieſtatem:in qua honor & amplitudo uerbis continetur. Græcis:ideſt legatis aut ꝑuatis hõi nibus. Latinæ.i. latinis uerbis nõ græcis. Val.i.pollẽt:nam uerba græci celerius pronunciãt quã latini. Venerabil.i.dignior & cultior. Diffunderetur.i.ſpargeretur.Illis romãis preſcis. Stu.do. non id faciebant ꝓp ignorantiam:ſed ne oĩa græcis concederent. Togæ.i.romanis togatis. romãi enĩ toga utebant. Pallium.i.græcos paliatos palliũ græci geſtabant. Nulla n.ideſt cunctis in rebuſ De.ſu.i.debere græcos rõanis in cunctis ſũmitu. Litterarum.ſ.græcarum:nã in diſcẽdo ſuaues habentur Pondus ad grauitatem ĩ perii. Auctoritatem ad maieſtatẽ referẽt. Ruſtici ri. ſeueritatis ruſticæ cum nollet lĩaſ græcaſ diſcere. Crimine uituperatione.

Ge.la.i.duplici laurea in triumphis hĩta. Sene.nã ſenex lætabat̃ ꝙ de numidicis:& de germanis triumphaſſet. Tro.i.triumphis. Deui.i.græce notationi

Alienigena in.exer.i.exercitatione ingenii in ꝓdiſcendis litteris græcis. Patri ri.i.cõſuetudis patriæ q̃ latinam linguã tñmõ uolebat exerceri. Seruus tranſ. nã tranſfuga dictus fuiſſet ſi latinã linguã deſerẽs ad græcorũ doctrinam cõfugiſſet. Ser. ideo qa ſi hoc feciſſet uictor uictis ſuccubuiſſet. Græcis actionibus: nũc græci græca lingua utentes audiunt̃. Aures cu.i.aures ſenatorũ qui in curia erãt. Exurdãt̃. ideſt obtundũt̃ nimia recitatiõe

Molo:qui & Apollõius dictus eſt:quo preceptore Cicero:& Iulius Cæſar uſi ſunt.& cum cicero græce poraſſet dixit ſe grecorũ uicẽ dolere eo ꝙ ãmiſſa rei militaris gloria nũc ẽt a cicerone ellocutiæ uim illis auferri palã uideret. Interprete.i.expoſitore nam paſſi fuere ro. illum græcæ in ſenatu referre. Sũmam.ideo hoc dicit qa ciceronem inſtruxit q̃ latinæ liguæ pater princepſq; extitit. Vnicum cõ.i. marium ſingularem q̃ in re militari peritiſſimus græcas litteras diſceẽ cõtempſit. Habundãtiſſimũ fon. i.Ci. eloquẽtiæ fontẽ. In.con. & lic. nã inter lictorem q̃ nunq̃ ab conſule abibat ut præſto ad conſulis iuſſa eſſet.& cõſuli gradienti nemo ſe interpõebat niſi infans eẽt:& cõſulis filius. Dũ tax.i.tñmodo. Filio.ſ.cõſulis

Pridẽ aucto .i. olim dũ iuuenis eẽt magnæ auctoritatis. A filio ɔſule:qui cõtra ſamnites erat ſedeo rpe Fabius maxĩus eo miſſus a ppl'o ro.legatus. Elideretur.i. opprimeret̃.Id facere noluerit.ne maiorũ inſtitutionẽ uiolaret.

maieſtatem retinentes ſe geſſerint:hinc cognoſci põt: quod̃ inter cætera obtinendæ grauitatis indicia : illud quoq; magna cũ perſeuerantia cuſtodiebãt:ne græcis unquam niſi latine reſponſa darent: q̃n etiam ipſa lĩguæ uolubilitatæ quãplurimum ualent excuſſa ꝑ ĩterpretem loqui cogebant:non in urbe tantũ noſtra:ſed etiã in græcia & Aſia:quo ſcilicet latĩæ uocis honos ꝑ oẽs gentes uenerabilior diffunderetur : nec illis deerãt ſtudia doctrinæ ſed nulla enĩ re pallium togæ ſubiici debere arbitrabant̃ indignum eẽ exſtimantes illecebris & ſuauitati litterarum imperii pondus & auctoritatẽ donari. De.C.Mario.

q Vapropter nõ es dãnandus rigoris ruſtici crimĩe .C.Marii.qa gemĩa lauro coronatã ſenectutẽ tuã nũidicis & germanicis illuſtrẽ trophæis uictor deuictæ gẽtis facũdia politiorẽ fieri noluiſti:credo ne alienigẽa ĩgenii exercitatõe patrii ritus ſeruus trãſfuga exiſteres.

q Vis ergo huic cõſuetudini qua nũc græcis actionibus aures curiæ exurdãt̃ ianuam patefecit:ut opinor molo rhetor:q̃ ſtudia. M. Ciceroĩs acuit:eũ nãq; ante omnes exterarũ gentiũ in ſenatu ſina interprete auditũ conſtat:quem honorẽ non ĩmerito cœpit:qm̃ ſummã uim rõanæ eloquentiæ adiuueret. Conſpicuæ fœlicitatis Arpinas unicũ ſiue litterarũ glorioſiſſimũ contemptorẽ ſiue habundãtiſſimũ fontem intueri uelis. De more quem maiores obſeruabant in urbe romana &.Qu.Fabio maximo.

m Axima autem diligenria maiores hunc morẽ retinuerunt:ne q̃s ſe inter cõſulem & proximũ lictorẽ:q̃uis officii cã una progrederet̃ interpõeret.filio dũtaxat & ei puero ante pr̃em conſulem ãbulãdi ius erat qui mos adeo pertinaciter retentus eſt:ut.Qu.Fabius maximus q̃nquies conſul uir ẽt pridẽ ſũmæ auctoritatis:& tũc ultimæ ſenectutis a filio cõſule inuitatus:ut̃ inter ſe & lictorẽ procederet:ne hoſtiũ ſãnitũ turba ad quorũ colloq̃ũ deſcẽdebãt relideret̃ id facer̃ noluerit.

Idem:ſcilicet Fabius maximus. Sueſſam:urbem apuliæ. Sedere:in equo. Perſeuerauit. nam indignatus erat qđ filius conſul ut ſuã dignitatẽ obtineret non iuſſiſſet illum perlictorẽ equo deſcendere. Quod:ſcilicet indignatũ patrem. Vt ſibi appareret.i.ut ſibi preſto eſſet in iperando Fabio ut equo deſcenderet:Summum imperium tuũ:ideſt tuum conſulatum q ſummus in urbe rõana magiſtratus habebatur. Dictatura maior magiſtratus erat ſed nõ ordinarius. Conſulẽ agere:ideſt ſecũdum cõſularẽ dignitatem te ferre. Publica inſtituta.i.inſtituta & magiſtratus iperii. Patriæ:paternæ. Relatis:ideſt dinumeratis Viri.legati ro. Tarentũ:ciuitas mari uicina quæ theatrũ magnificum habebat ad ꝓfectũ maris expoſitum in quo cũ tarẽtini ludos agerent uiderunt quaſdã romanorum naues aduentantes & ipetu facto illas diripuerunt & ducem interfecerũt.ad res ipetendas romani legatos tarẽtum cum miſiſſent tarẽtini nõ modo res non reddiderunt ſed ẽt graui iniuria legatos affecerũt quapp bellum tarentis indictum. Ac ceperant:a ſenatu. De his.ſ.illatis iniuriis. Mandatũ.i.cõmiſſum a po.ro. & ſenatu. Antiq mor.i.ueteris cõſuetudinis ne ſcilicet plus minus ue dicerent quã quoad commiſſũ erat. Reſpectus:cõſideratio. Conuelli non potuit.i.extirpari. Ad inuidiã: quia tarentini tantas opes poſſidebant ut finitimi oẽs fœlicitati illorum inuiderent. Diu.lõgo tpe.nã multis annis ſecunda fortuna uſi fuerãt. Horride uirtu.i.rigidæ uirtutis ro. qui delitus nequaq̃ indulgebant. In ſe.ip.cõ.i.qđ nullo extrinſecus adminiculo idiget ſua ſe uirtute fultẽ tans. Nitore for.pre.i.ſplẽdore fortunæ quæ tibi erat propitia. Inflata arrogans. Faſtidioſæ exti.i.nihilipẽdis. Mucronem .i.potẽtiam. Cæca.utpote pernicieꝫ ſuam ignorãs. Aperdi.l.ſ.tarẽtinorum moribus qui nimia laſciuia fracti & effeminati erant. Aſſ.duã ſta.ſe.per.i. ſenatores romani in quendã locum q ſenatulum dicitur cõueniebãt ut cũ opus eſſet ſenatũ inire preſto eſſent. Sena.diminutiuum ſenatus dictum quia ibi omnes ſenatores habitare conſueuerãt. Edicto.i.conſulis iuſſu. Contraheretur.i.in unum redigeret. Am.lau.i. dubiæ nam ignorabat an qui ſe rogari præmiſiſſet laudem mereretur.

i Dem a ſenatu legatus miſſus ad filiũ cõſulẽ Sueſſam poſtq̃ aĩaduerterit eũ ad officium ſuũ extra mœnia oppidi proceſſiſſe: indgnatus quoq; qđ ex lictoribus nemo ſe equo deſcendere iuſſiſſet: plenus iræ ſedere ꝓſeuerauit:qđ cum filius ſẽſiſſet proxímo lictori.ut ſibi apparet:ĩperauit:cuius uoci Fabius cõtinuo obſecutus non ego:inq̃t:fili ſummũ imperiũ tuũ contẽpſi:ſed experiri uolui:an ſcires cõſulẽ agere.nec ignoro quid patriæ uenerationi debeat: uerũ publica inſtituta ꝓuata pietate potiora iudico. De mira cõſtãtia legatorũ romanorũ miſſorum Tarentũ.

r Elatis.Qu.Fabii Laudibus offerũt ſe mirifice conſtantiæ uiri: q̃ legati a ſenatu tarentũ ad res petẽdas miſſi:quom grauiſſimas ibi iniurias accepiſſent. unus ẽt urina reſperſus eẽt:in theatrũ ut ẽ cõſuetudo græciæ: introducti legatione qbus acceperãt uerbis pegerunt:de his quæ paſſi erãt.queſti nõ ſunt: ne qđ ultra ac mandatũ eſſet loquerẽt.intimiſq; pectoribus eorũ antiq moris reſpectus dolore q ex contũelia grauiſſimus ſentitur:cõuelli non potuit.finẽ profecto fruẽ datum opum qbus ad inuidiã diu abundaueras Tarẽtina ciuitas:quæſiſti. Nã dũ horridæ uirtutis ĩ ſe ipſũ connexum ſtabilimentum nitore fortunæ præſentis ĩflata faſtidioſe exiſtimas:in preualidũ imperii nr̃i mucronem cæca & amens irruſti.

f Ed ut a luxu perditis moribus ad ſeueriſſima maiorum inſtituta trãſgrediar.antea ſenatus aſſiduam ſtationem eo loci peragebat:qui hodie ſenatulum appellatur. nec expectabat: ut edicto contraheretur: ſed inde citatus protinus in curiam ueniebat: ãbiguæ laudis ciuem exiſtimans qui debitis .R.P. officiis

Debi.offi.r.pu.i.negotiis quæ pro patria mire tenemur. Exi.i.illi qui imperat. Prestanti.i.agẽti quod cogitur. Acceptũ fertur.i.gratia habet. Curiã:ubi patres cõsultabant. Val.ianuas eo qđ cũ aperiuntur se uellant. Positis subseliis.i.sedibus minorum magistratuũ sicut sella curulis maiorũ dicebatur. Examinabant.i.attente considerabant. Veteribus consultis.i.maiorum decretis patrũ Ea nota.i.illa littera.T. Censuisse:idest confirmasse & iudicasse. Qui.s.tribuni. Cõmodis plebis:quia nihil aliud querebant nisi cõmoda & utilitates populi romani & plebis. Imperiis cõpescendis occupati erant.i.in refrenandis iussionibus senatorũ si quid iussissẽt plebeis tanq̃ seruis & nõ tanquam ciuibus.nam illos consultores eẽ uolebant sed non tyrannos. Instrui.i. muniri.& ornari. Ea.s.imperia.i.homines ĩ magistratibus positos. Publice:qa ex publica pecunia emebãtur anuli & illa uasa deide magistratibus dono mittebant. Patiebantur.s.tribuni ple. Talium.i.usu illorũ ornamẽtorũ. Quorũ.s.magistratuũ. Immolatarũ: idest carnes uictimaꝝ quas magistratus mactabant. Quæstores ærrarii:nã erãt & quæstores prouinciarũ. Veniebãt.i.uendebãt ut pecunia q̃ inde eximeret reponeret ut qđ publico ære emptũ erat iterũ ĩ publicũ locaret. Cultus de im.nam qđ ad deos ꝑtinebat adurebatur:sed reliqis nõ uescebant senatores sed q̃stori assignabantur. Continentia qa tantæ erant cõtinentiæ ut nollẽt uesci illa re quæ ex publico ære empta fuerat. Apud ista altaria in qbus sacrificabant uictimas qbus abstinebant ĩperatores. Multorũ.s.imperatorũ uel in magistratu positorũ ro. Aes alie.i. debitũ:nam ita sanctæ prouincias administrabãt ut cũ nihil lucri consequerent cogerent alieno ære ꝑmi.quod tñ postea senatus ꝑsoluebat. Administrauerant.i. rex erant. Quorũ.i.labore & industria. Publica ac.i.ad omẽs ro. pertinentem. Procul:in prouĩciis. Equæstris or.iu.de origine lupercaliũ.Li.in.i.ab urbe condita recitat & Plutarchus in ãtonii uita đ iis breuiter.erat solemnis lupercaliorũ dies cæsar autẽ triũphali ueste amictus in rostris sedebat currentes lupercos inspecturus.currunt.n.& nobilium Iuuenũ & eorum q magistratum gerunt cõplures nudi atq; cicti loris albis obuios feriẽtes. Spectaculo:nã populus ad illos spectãdos conueniebat. Sub magis auctoribus.i.sub ꝑmoribus & ꝑstantioribus Ro.qui in iis ludis conueniebãt. Mos.consuetudo. Iuchoatus inceptus ẽ. Numitorũ:auus Romu.Rhemi filiam illiam habuit q̃ Marte grauida gemellos.s.Ro.& Rhe.enixa ẽ: q ab Aemulio q omnem mimitoris fratris sobolem masculinam extinxerat sũt expositi sed ab faustulo pastore aliti.

non sua sponte sed iussus fungeret:quia quicquid imperio cogitur exigenti magisq̃ præstanti acceptũ refertur.

Aliud institutum cõtra tribunos.pl.

i Llud quoq; memoria ĩpetẽdũ est:qđ tribũis:pl: intrare curiã non licebat.ãte ualuas ãt positis subselliis decreta patrũ attentissima cura examinabãt: ut siqua ex eis ĩprobassent rata eẽ nõ sinerent. itaq; ueteribus senatuscõsultis.T.littera subscribi solebat:eaq; nota significabat:illa tribunos quoq; cẽsuisse:quin q̃uis pro cõmodis plebis excubabãt. inque ĩperiis cõpescendis occupati erãt ĩstrui tamẽ ea argẽteis uasis & aulis aureis publice prebetis patiebant: quo talium rerũ usu auctoritas magistratuum esset ornatior.

q Vorũ quẽadmodum maiestas amplificabat: ita abstinentia arctissime cõstringebat. Immolatarũ .n.ab his hostiarũ exta ad quæstores ærrarii delata ueniebant.Sacrificiisq; .P.R. tũ deorum ĩmortaliũ cultus:tũ ẽt hoĩum continentia inerat imperatoribus nostris: q̃ sacras manus hr̃e deberent apud ista altaria discentibus:continẽtiæq; tantũ tribuebat: ut multorũ æs alienũ:quia prouincias sincere administrauerant:a senatu persolutũ sit.Nam quoꝝ opera publicã auctoritatem splendorẽ suum procul optinuisse uiderant: eorũ dignitatẽ domi collabi indignũ sibiq; deforme esse arbitrabantur.

De ordine equestri.

e Questris uero ordinis inuentus oĩbus annis bis urbem spectaculo sui sub magnis auctoribus celebrabat:diis Lupercalium & equitum probatiõe. Lupercalium enim mos a Romulo & Rhemo inchoatus est:tunc cũ lætitia exultantes quod iis auus Numitor rex albanorũ eo loco ubi educati erant: urbem cõdere

Permiſerat:ideſt poſtquã in regnum reſtitutus fuit cõceſſit nepotibus ut eo in loco urbem cõderent in quo expoſiti fuerant. Sub mõte palatino:quẽ montem Euander ex archadia patte græciæ Italiam petens pani ſacrauerat:qui illos educauerat. Euãder ar.i.euander ex argis.i.argiuus. Conſecraue.dedicauerat pani. Facto ſa.i.ſacrificio peracto:in quo luperci pellibus ouium imolatarum per urbẽ diſcurrentes ſe inuicẽ percutiebãt:ex quo credebãt ſe urbem expiare & ſteriles mulieres cõcipere poſſe,ſi ab illis lupcis per urbẽ diſcurrẽtibus fuiſſent pcuſſæ. Cæſis ca.nam & oues & capræ illis in ſacris mactabant. Hilaritate epul.i.letitia extorum qbus ueſcebantur. Diuiſa pa.nã iter ſe paſtorum iuuenes diſpartibãt

permiſerat ſub monte palatino hortatu Fauſtuli ¦ educatoris ſui:quẽ Euander argis cõſecrauerat.facto ſacrificio cæſiſq; capris epularũ hilaritate ac uino largiore ¦puecti diuiſa paſtorali turba:cĩcti ouinis pellibus immolatarum hoſtiarum iocantes petiuerunt cuius hilaritatis memoria ãnuo circuitu feriarum repetit.

t Rabeatos uero eqtes idibus Iulii.Qu.Fabius trãſuehi ĩſtituit.Idẽ cenſor cũ.P.detio ſeditionis finiendæ gr̃a: qua Conitia ĩ humillimi cuiuſq; poteſtatẽ redacta acceſſerãt oẽmq; forenſẽ turbã in quattuor tã tũmõ tribus deſcripſit eaſq; urbanas appellauit: quo tã ſalubri .R.P. facto Vir alioqn bellicis opibus excellẽs maxĩus cognominatus ẽ.

Aliud inſtitutum de.C.Mario.

l Audãda etiam populi uerecundia eſt: q̃ impigre ſe laboribus & periculis militiæ offerendo dabat operam ne imperatoribus capite cenſos ſacramẽto rogare eſſet neceſſe:quorũ nimia inopia ſuſpecta erat: ideoq; his publica arma:non cõmittebantur. Sed hãc diutima uſurpatione firmatã conſuetudinem.C. Marius capite cenſum legẽdo militem abrupit. Ciuis alioquin magnificus ſed nouitatis ſuæ conſciẽtia uetuſtati nõ ſane propitius:memorq; ſi militaris ignauia humilitatem ſpernere pſeueraret: ſe a maligno uirtutũ interprete uelut capite cenſum imperatorem cõpellari poſſe,Itaq; faſtidioſum delectus genus in exercitibus Romanis obliterandũ duxit:ne talis notæ cõtagio ad ipſius quoq; gloriæ ſigillationem penetraret.

De.P.Rutulio &.C.Malio cõſule.

a Rmorum tractandorum meditatio a .P. Rutulio conſule .C. Malii collega militibus eſt tradita: Is enim nullius ante ſe mperatoris

Cuius hilaritatis.i.cuius ſacrificii. Annuo circuitu:nã quotannis fiebat hic diſcurſus p urbem a lupcis. Feriarũ dierũ in qbus ſacrificabant:a feriẽdis uictimis dictarũ. Trabeatos eq.Qu. Fabius fullus ut recitat Plinius Iunior primus ex ea familia ob uirtutem maximus. Inſtituit ut eqtes romani idibus qntilibus ab æde honoris eqs inſidentes in capitolium tráſirent Idem cenſor Libertinos tribus amouit. Accenderãt an.i.inſtigauerãt aĩos .ſ. ſenatorũ qui ſi hoc fieret ſuã auctoritatẽ non ſeruabãt. Forenſẽ tur.i.multitudinem q̃ in foro uerſat.

Capite cen.Aulus gelius li. xv. q in plebe.ro.tenuiſſimi pauperimiq; erãt.neq; ampliuſq̃ mille quingentũ æris ĩcenſum deferebãt ,pletarii appellati ſũt q uero nullo aur pquam pauco ære cenſebant capite cenſi uocabantur.

Publica arma nõ com .i. arma p quæ reip.res gerebant. Conſuetu.i.morẽ & uſũ:non legibus ſcriptũ. Legem.i.eligẽdo. Abrupit.i.fregit: ná ſi lex fuiſſet nõ hoc ſine ui feciſſet. Alioquin aliter.i.in oĩbus niſi in electiõe iſtorum pauperũ. Nouitatis ſuæ. nã conſcius erat ſe nouũ.i. ex arpinate municipio nouiter aduectũ fuiſſe. Vetuſtati ãtiquitati.i. maiorũ inſtitutis. Militaris ignа. .i. imbelles milites molles eo q̃ diuites. Hũilitatẽ.i.pauptatẽ.i. rõanos paupes. A maligno interi.ab inuido & maliuolo extimatore uirtutis q illius opes potius quã uirtutẽ extimare uoluiſſet. Cenſũ ca.ipſa.i.marium imperatorem q pauper erat neq; cẽſeri poterat. Faſtidioſum delectus genus in ex.nã indignum erat milites eligere nõ ex uirtute: ſed ex opibus. Talis note cõtagio.i.corruptio talis infãiæ. Ipſius.ſ.marii:nã cũ ceteros ſingulos ɔtẽpſiſſent neceſſe erat ut marius quoq; carpet eo q̃ paup. Sigillatio.i.ad maculã ſuarũ rerum geſtarum.

Exemplũ:quia nullus antea ĩperator hoc inſtituerat. Ex ludo:nam qui potentes erant tenebant familias gladiatorũ in ludo.deinde exhibebãt qui funebres ludos fieri iubebant. Doctoribus gladiatorum.i.laniſtis. Accerſitis:uocatis:ut ſcilicet equites ro.& milites diſcerẽt dimicationẽ: non ut gladiatores eſſent:ſed ut in bello cautiores redderent. Illa.i.ars. Impe.h.ſ.uirtutis. Hæc.ſ.uirtuſ. Veli.u.i.uſus peditũleuis armaturæ. Expe.i.corporis agilis. Incuruis:ualde curuis:cũ.ſ.criſpant: & intelligimus haſtas fuiſſe ſubtiles. Semptẽnis haſtis.i.ſeptem iaculis:ut uno emiſſo alia ſupeſſẽt.

Paruo tegmine.i. breui ſcuto. Munitos.Inſtructos. Veloci ſaltu:cũ hoſtes illos p̃merent ut ueloci ſaltu equitũ equos aſcenderent in clunibuſq; auferrent ex ĩminenti piculo. Celeri mo.i.d̃ ſcendere ex eqs. Inceſſerent:iuaderent. Nouitas.qa ante Neuium nullus unq̃ hunc morẽ inſtituerat. Honos hĩtuſ eſt.nã uſq; in hodiernũ diem ſeruant rõani hũc morẽ uelitum. Vrbana caſtra:appellat ſcænam: muaqlto tiens inſtructis aciebus ita ĩ ea dimicauerant ac ſi fuiſſent ĩ caſtris contra hoſtes. Inſtruxe.cum inter ſpectatores eſſet orta rixa & quiſq; ſuos haberet fautores Volup.ad delectatiõem hominum

Reli.uero ad cultum deorum fertur. Ciui.ſan.quia ciues ĩtra ſe pugnabãt. Scænicorum portentorum.ideſt monſtrum theatri.nam monſtrum eſt cum ciuis ciuem interimit:aut pp pſõatos in ſcæna dixit. In co.ideſt theatra incepta. Appa.o.i.perſõas & reliqua ornamenta ſcænæ. Veni.ideſt uendi ne exercerẽtur.

Sub:ideſt inferiores ſedeſ:nolebat in urbe ſpectatores ſedeſ ſed ſtare. Remiſ.ani.laxationi: nã in laxandis animis utpote in ſpectaculo ludorum uolebant ſpectatores ſtare ut apparet quo pacto in aliis negociiſ prompti eẽnt

Propria: ideſt accommodata romanæ genti. Ma.deum.ideſt cybeli. Senten.quia ipſe Scipio ſententiam dixerat de diuidendis in ludis ſenatoribus & plebeis. Diſcre.lo.ideſt diuiſis: & ſeparatis locis ſenatus & populi.

Auer.animi.ideſt.Scipioni inimicum fecit. Compoſitis carminibus:ideſt hymnis:qui in honore deorum cantabantur. Circenſi ſpectaculo:ideſt ludis circẽſibus. Primus romulus:ut Plutarchus inquit. Fama diuulgata exemplũ ſecutus ex ludo.C.Aurelii ſcauri doctoribus gladiatorũ accerſitis uitandi atq; inferendi ictus ſubtiliorẽ rõem legibus ingenerauit:uirtutẽq; arti:& artem rurſus uirtuti miſcuit: ut illa ĩpetu huius fortior hæc illius ſciẽtia cautior fieret. De uſu Velitũ p̃mo repto:

u Elitum uſus eo bello primũ repertus ẽ quo capuam Fuluius Flaccus ĩperator obſedit. Nã quom equitatui campanorũ crebris excurſationibus equites noſtri:qa numero pauciores erant reſiſtere nõ poſſẽt. Qu.Neuius Cẽturio e peditibus lectos expediti corporis breuibus & ĩcuruis ſeptẽnis armatos haſtis paruo tegmine mũitos ueloci ſaltu iungere ſe equitãtibus:& rurſus celeri motu dilabi iſtituit:quo facilius equeſtri prælio ſubiecti pedites uiros pariter atq; equos hoſtiũ tælis inceſſerent. Eaq; nouitas pugnæ unicũ campanæ perfidiæ debilitauit auxilium. Ideoq; auctori eius Neuio adhuc honos eſt habitus.

p Roximus militaribus iſtitutis ad urbana caſtra .i.theatra gradus faciẽdus ẽ: qm̃ hæc quoq; ſepe numero aĩoſas acies inſtruxerũt. Excogitataq; cultus deorũ & hoĩum delectationis cã: nõ ſine aliquo pacis rubore uoluptatẽ & religionẽ ciuili ſanguine ſcænicoꝝ portentorum gr̃a macularunt:q̃ inchoata quidẽ ſunt a Meſſalla & Caſſio cenſoribus. Ceterũ auctore.P.Scipione naſſica oẽm apparatũ operis eorũ ſubiectũ haſtæ uenire placuit:Atq; ẽt ſenatus conſulto cautũ eſt: ne quis in urbe ꝓpiuſue paſſus mille ſubſellia poſuiſſe ſedenſue ludos ſpectare uellet:ut.ſ.remiſſioni aĩoꝝ iniuncta ſtandi uirilitas propria Romanæ gentis nota eſſet:

Mos Ludorum.

p Er quingentos ãt & qnquagintaocto ãnos ſẽatus populo mixtus ſpectaculo ludorũ interfuit. Sed hũc morẽ Attilius Seranus &.L.Scribonius ædiles ludos matri deũ facientes poſteriores Africani ſnĩam ſecuti diſcretis ſẽatus & populi locis ſoluerũt: eaq; res auertit uulgi aĩum & fauorẽ Scipiõis magnope q̃ſſauit

primum a Romulo cuiuſdam dei aram conditam ſub terra inuentam: eiq; deo conſo nomen idide runt: ſiue a conſilio q; conſiliarius foret: ſiue neptunus equeſtris: ara eſt in circo maximo poſita quæ reliquum tẽpus latet in equeſtribus aũt certaminibus aperitur: hæc condita ſub terra eſt quoniã con ſilium archanum: & minime palam eẽ oportet. Ludi igit̃ in honorem huius dei inſtituti a Romulo conſualia dicta in qbus ſabinas rapuit. Cõſu. nam ludos illos cõſualia appellauit. Venerabilibus .i. hymnis in honorem numinũ compoſitus. Incompoſito. i. iornata geſticulatione corporũ. Ea res: hic mos geſtiendi. Ludium .i. hyſtrionẽ: nam hyſtriones ex ætruria acciuere rõani eo q; opti me geſtus exprimera ſcirẽt. Cu ius: ludi. Decora p. i. uenuſta ue locitas in geſtu. Curetũ: popu/ lo; cretæ. Traxe. o. Atys genu it lydum: & Tyrhenũ lydum do mi ſtinuit tyrhenum ad maiora emiſit q uenit i nam partẽ italiæ quæ tuſcia dicta eſt. Nouitate gr. nam iſta nouitate geſtorũ mlt̃ tum latebant̃ romani. Ludius a ludendo hyſtrio ab hyſtro pri mo inuentore. Scenico. i. ludio ni ſcenæ. Indictum. i. impoſitũ.

Satyrarum modos. i. modula/ tiones. ſatyrica ut inqt diomedes eſt apud græcos fabula in qua in trargici poetæ non ſges ut hero es ſed ſatyros induxerunt luden di cã iocãdiq; ſimul ut ſpectator inter res tragicas feriaſq; ſatyra/ rũ quoq; iocis: & luſibus delecta retur: ut & horatius ſentit mox ẽt agreſtes ſatyros ornauit. Liui/ us poeta fuit ſeruus liuii ſalinato ris: & quom eius optime inſtruxiſ ſet filios manumiſſus eſt: q anniſ mlt̃is poſt romam cõditã p̃mus carmina in ſcena recitauit. Cice/ ro i prohemio tuſculanarũ quæ ſunt Annis fere. c. c. c. c. x. poſt ro mam conditã Liuius fabulam d̃ dit. C. claudio cæci filio u. tudita no cõſulibus. Tranſtulit. ſ. ami mis ad fabulas ſuas. Sui operis actor. i. recitator operis ab ſe cõ/ poſiti quod alii nõ faciebant. Ta citus qa raucus cantare nõ pote rat. Atellani ſũt populi cãpaniæ ab Atilla ciuitate denoiati Idem diomedes. tertia ẽ ſpeties fabula rũ latinarũ quæ a ciuitate oſco; atella i q̃ primũ ceptæ atellanæ dictæ ſunt argumẽtis dictiſq; io

n Vnc cauſam inſtituendorum ludorũ ob origine ſua repetã. L. C. Sulpitio betico. C. Licinio ſtolõe conſulibus intolerãda uis ortæ peſtilẽtiæ ciuitatem no ſtram a bellicoſis operibus reuocatam domeſtici atq; i teſtini mali cura afflixerat, Iãq; plus i exquiſito & no uo cultu religionis q̃ in ullo humano conſilio poſitũ opis uidebatur. Itaq; placandi cæleſtis numinis gr̃a cõ poſitis carminibus uacuas aures prebuit: ad id tẽpus circenſi ſpectaculo contenta q d̃ primus Romulus rap tis uirginibus ſabinis conſualiũ nomine celebrauit.

u Erum ut ẽ mos hominum puula initia pertinaci ſtudio proſequẽdi uenerabilibus erga deos obſeq is iuuẽtus rudi atq; in cõpoſito motu corporũ iocabũ da geſtus dedit: eaq; res Ludum ex hetruria accerſendi cãm præbuit: cuius decora pernicitas uetuſto ex more curentũ: lydorũq; a quibus hetruſci originem traxer̃t: nouitate grata Romanorũ oculos permulſit & qa Lu dius apud eos Hyſtrio appellabatur ſcænico nomen Hyſtrionis inditum eſt.

p Aulatim deinde ludicra ars ad ſatyrarũ modos p rexit. A qbus p̃mus oĩum poeta Liuius ad fabula rũ argumẽta ſpectantiũ oculos: & animos trãſtulit: Iſ q; ſui operis actor cũ ſæpius a populo reuocatus uocẽ obtudiſſet: adhibito pueri & tibicinis concentu geſti culationem tacitus peregit.

a Tellani ãt ab oſcis acciti ſunt: quod genus delectõ nis italica ſeueritate tẽperatum. Ideoq; uacuũ no ta eſt: nã neq; tribu mouetur neq; a militaribus ſtipẽ diis repellitur: & quia cæteri ludi ipſis appellationibus unde trahantur apparet. non abſurdum uidetur ſcecu laribus initium ſuum: cuius generis minus trita noti cia eſt reddere. De quodam Valeſio.

cularibo ſiles ſatyricis fabul̃ græcis. Ocis: populis cãpanis qui opifici quoq; dicti. Acciti ſũt .i. uocati: ut. ſ. laſciuiam: & ipudentiã q̃ in ludis utebant̃ cãpãi romana ſeueritate mitigarẽ t. Itali. ſeue. i. romana. Vacuũ no. i. carens macula: nã q ludos exercebãt nõ erant ex hoc infames: ſed i tribu ad mittebant̃: & militiã exercere p̃mittebant qbus rebus ifames prohibebãt̃. Mouet̃. i. ãmouet̃ e tribu ſua q agit comædias. Cæteri lu. ſ. in religiõe deo; cõſtituti. Secularibus. ſ. ludis. Cuius. ſ. ludo;.

His.ſ.filiis ſuis. Lares fa:ideſt ð os domeſtocos. In caput.i.ſe ipſum patrem. Vox o.i.uox eſt poſt preces illius audita. Tarẽ tũ locum iuxta cãpum martiũ q ab undis tyberis terit uox intelligebat.ſed ille tarẽtum calabriæ ciuitatem. Di.pa.i.Plutonis. Pe.a.i.aqua igne aræ calefacta Recre.refociliaſſet. Eo pre.i. eo reſpõſo. Con.dubius. Pre me.ne inſtanti morbo perirẽt filii. Lin.nauicula. Hoſ.ubi ſũt hoſtia tyberis. No.con.i.intẽ peſta nocte. Appu.applicauit. In na.in naui. Non ſup.i.non ſuccurrẽte igne.nam i naui ignis non erat quo poſſet aquã pueris calidã propinare. Flu.ſ.tyberi Hau.extractam. Le.ſ.propter uiſum fumum. Per.ðtulit ut calefaceret eam. Di.a diis ipſis. Veſ.que.i.ſigna:& notas remedii. In pro.ſ.loco ut non eẽt neceſſe tarẽtum urbẽ petere. Nac. acquiſiuiſſe. In ſo.i.i terra quæ fumum qdem ex profundo: & ſubterrãeo loco mittebat ſed nulla tamen erãt ignis ueſtigia iõq; ex ara plutõis dicitur fumus manauiſſe. Omen augũrium:nã locus ille tarentum noiabatur.

Con.in unum collectis. Nu. fomentis & fõitibus ignis. Per ſu.i.flatu perſeueranti. Euomuit. ideſt exſuſcitauit & accendit. Fur.ho.i. nigre uictimæ:nã furuum antiqui nigrum dicebãt. ſicut fures a furuo tempore noctiſ Lec.ideſt lectulos in qbus imagines deorum qbus ſacra fiebãt reponebantur. Lu.noc.noctu enim Diti ſacra fiebant utpote deo obſcuriratis & tenebrarum Eo lo.ideſt eo in loco ubi fumũ uiderat. De.ſ.a plutone:& Proſerpina. Ad ſolidum.ideſt uſq; ad ſoliditatem quo ara ſtabilior eſſet. Humo egeſ.terra offeſſa. Inſcri.in ara enim erant litteræ ſculptæ quæ ſignificabant aram illam plutonis ꝓſerpinæq; eſſe.

Vom ĩgẽti peſtilẽtia urbs ãtiqua agriq; uaſtarent Valeſius uir locuples ruſticæ uitæ duobus filiis & filia ad deſperatiõẽ uſq; medicoꝝ laborãtibus aquã calidã iis a foco petẽs gẽibus ĩnixus lares fãiliares ut puerorũ piculum ĩ ipſius caput trãſferrẽt orauit:orta deĩð uox ẽ: hĩtuꝝ eos ſaluos:ſi ɔtinuo flumĩe Tyberis deuectos Tarẽtũ portaſſet. Ibiq; ex Dictis pñis:& ꝓſerpiæ ara petita aqua calida q̃ illi deſiderarẽt:recreaſſet. Eo prædicto magnopere cõfuſus .quod & lõga & piculoſa nauigatio ĩpabat :ſpe tamen dubia præſẽtẽ metum uincente pueros ad ripam Tyberis protinus ðtulit:habitabat .n.uilla ſua ꝓpe uicinũ ſabĩæ regiõis fretũ:ac lintre hoſtiam petẽs nocte cõcubia ad martiũ campũ appulit ſitiẽtibus q; ægris ſuccurreꝛ cupiẽs igne ĩ nauigio nõ ſup petente ex gubernatore cognoſcit:haut ꝓcul apparere fumum:& ab eo iuſſus egredi Tarẽtũ:id nomẽ ei loco eſt:cupide arrepto calice aquam flumine hauſtam:eo unde fumus erat abortus. Iam letior ꝓtulit: diuinituſq; dati remedii quaſi ueſtigia quedã in propinquo ſe exiſtimans nactũ. Inq; ſolo magis fũante q̃ ullas ignis habente reliqas dũ tenacius omen apprehẽdit: cõtractis leuibus:& quæ ſors obtulerat nutrimentis ꝓtinaci ſpiritu flãmã euomít: calefactamq; aquã pueris bibẽdam dedit:qua potata ſalutari qete ſopiti diutima ui morbi repente ſũt liberati:patriq; indicauerũt uidiſſe ſe in ſõniis neſcio a quo deorũ ſpongia corpora ſua ꝓte regi & precipi:ut ad Ditis pñis & proſerpinæ arã: a qua potio ipſis fuerat allata:furuæ hoſtiæ ĩmolarent: Lectiſterniaq; & ludi nocturni fierẽt. Is q̃ eo loci nullã aram uiderat: deſiderari credens ut a ſe cõſtrueret arã empturus in urbẽ perrexit relictis q fundamentorum cõſtituendorũ gr̃a terram ad ſolidũ foderent: ii dñi ĩperiũ exequẽtes cũ ad.xx.pedũ altitudinem humo egeſta peruenĩſſẽt aĩaduerterunt aram Diti pñi Proſerpinæq; inſcriptã hoc poſtq̃ Valeſius nunciante ſeruo accepit:omiſſo emendæ aræ propoſito hoſtias nigras quæ antiqtus furuæ dicebantur. Tarenti ĩmolauit:ludoſq; & lectiſternia cõtinuis tribus noctĩbus:quia totidem filii periculo liberati erant:fecit.

De.Pu.Valerio Publicola.

c Vius exẽplũ Valerius Publicola q̃ p̃mus cõſul fu
it: ſtudio ſuccurrendi ciuibus ſecutus apud eandẽ
arã publice nuncupatis uotis cæſiſq; atris bobus Diti
maribus fœmĩs Proſerpĩæ lectiſternioq; ac ludis trino
ctio factis: arã t̃ra. ut añ fuerat obruit. De. Qu. Catulo
r Eligionẽ ludorũ creſcentibus opibus ſecuta lauti
cia eſt: Eius inſtinctu. Qu. Catulus cãpanam imi
tatus luxuriã primus ſpectantiũ cõſeſſum uelorũ um
braculis texit. De. Cn. Pompeio.
c Neus Pompeius añ oẽs aquæ per ſemitas decurſu
æſtiuũ minuit feruorẽ. De Claudio Pulchro.
c Laudius pulcher ſcænã uarietate colo⁹ adũbrauit
uacuis ãte pictura tabulis extẽtã: q̃ totã argẽto. C.
Antõius auro: Petreius ebore. Qu. Catulus prætexuit
uerſatilẽ fecerunt lutius: & Cĩna locum: quẽ argẽtatis
coragiis. P. Lentulus ſapienter adornauit.
t Ranſlatum antea phœniceis indutũ tunicis. M:
Scaurus exq̃ſito genere ueſtis cultum ĩduxit. Nã
gladiatorum munus patrum. Romæ datũ eſt in foro
boario: Appio Claudio. Qu. Fuluio conſulibus dede
rũt. M. & Detius filii Bruti funebri memoria patris ci
neres honorando. De Athlætis.
a Thlætarũ certamen a. M. Scauri tractum eſt mu
nificentia. De Prima ſtatua aurea in Italia.
s Tatuam auratã nẽc in urbe nec in ulla p̃te Italiæ
quiſq̃ prius aſpexit quam. M. Attilio Glabrione
equeſtris p̃ri poneretur in ædẽ Pietatis: eam aũt ædem
P. Cornelio Lentulo. & M. Bebio Pãphilio conſuli
bus ipſe dedicauerat cõpos uoti factus ſge Antiocho a
pud Thermophylas ſuperato.
De. C. Flauio uulgante ius ciuile.
i Vs ciuile permulta ſæcula inter ſacra cerimõiaſq;
deorum immortalium abditum ſoliſq; pontifici
bus notum. Cn. Flauius libertino patre genitus & ſcri
ba cũ ingenti nobilitatis indignatione factus ædilis cu
rulis uulgauit & fatos pœne toto foro expoſuit, qui
quom ad uiſẽdum ægrum collegam ſuum ueniret: ne
q; a nobilibus quorum frequentia cubiculum erat cõ
pletum ſedendi loco reciperetur: ſellam curulem affer
ri iuſſit & ĩ ea honoris pariter atq; cõtemptus ſui uin

Cuius. ſ. Valeſii. Pri. cõſul. ſ. poſt actos reges. Suc. ci. q ingẽ ti peſte abſumebant. Nũ. uo. i. noĩatim factis & promiſſis uotis
Atris bo. nigris. Fœmi. ſ. bo bus. Tri. i. ſpatio triũ noctium.
Ob. i. texuit: & cohopuit ſicut fuerat ante quã Valeſius feciſſet illã ara detegi. Re. lu. i. ludos ĩ religiõibus deorum cõſtitutos
Eius inſtin. i. inſtigatione lauti tiæ. Cõ. ſpec. i. locum ſpectacu li. i. theatrũ. Ve. umbra. i. ũbra.
Cn. pom. q poſtea magnus co gnominatus fuit. Aque p ſe. de curſu. i. per uarios riuulos faciẽs aquã in multas partes decurreꝛ.
Scænã: theatrum. Vacuis t. i. albis parietibus in qbus nihil pi ctum inerat. Extentam: iſtructã
Pretexuit cohoperuit. Verſa tilem locũ: ut Seruius iqt. ſcæna quæ fiebat aut uerſatilis erat aut ductilis uerſatilis tũc erat cũ ſ ub to tota machinis quibuſdã uerte batꝛ: & aliã picturæ faciẽ oſtende bat. Ductilis tunc cũ tractis tabu latis hac atq; illac ſpecies picture nudabatꝛ interior. Virg. in. iii. Ge or. uel ſcæna ut uerſis diſcebat frontibus. Argẽtatis co. i. orna mentis ſcæne argẽto ornatis.
Tranſlatũ antea. i. ſumptũ e cam panis. Phœnic. tuni. i. rubeis ue ſtibus. Cultũ: ornatum. Indu. i. in uſũ deduxit. Funebri me i. in cõmemorationem mortis pa ternæ. Athlætarũ. i. pugilum.
Marti ſc. qui potẽtiſſimus ĩ ur be erat: & aliqñ p̃ceps ſenatus extiterat. Attilio gla. q primus patri ſuo ſtatuã aureã poſuit cũ antea nullus tale quid feciſſet.
Thermophilaſ montiũ græce anguſtas apud quas Attilius An tiochũ fugauit. Inter ſa. ce. q. i. inter põtifices: q curã ſacrorũ ce rimoniarũq; hẽbãt. Scriba: cice ro pro. L. murena faſtos enĩ uul gus nõ hẽbat erãt in magna po tia q conſulebãtꝛ a qbus ẽt dies tã quã a caldeis petebantꝛ. Inuentus ẽ ſcriba Cn. flauius q cornicum oculos ꝛfixerit: & ſingulis dieb⁹ ediſcendo faſtos popl'o ꝓpoſue

rit. Scriba fuit enĩ ſcriba apii ceci. Faſtos: ideſt dies in qbus licebat ius ad populũ dici: & ius exerce ri poterat & a fari dicũtꝛ. Vnde nefaſtos appellãus in qbus ius fa nõ poterat. Honoris: pp ædilitatẽ.

Contemptus pp nobilium idignationem qui illis locū nō dederant. Vindex:ultor. Quæstio inquisitio. Moribus:nō scriptis. Legibus:scriptis. Inditio ideſt professione. Protractæ.i. ad senatum deducte. Capitali iuditio supplicio capitis:nā quæ dicebant amatorias potiōes fuisse iussu senatus illas sumpserunt potiōes quæ uero uenenū sumere recusauerunt obtruncatæ fuere. Collegiū.i.congregatio tibicinum. Ferias dies festiuos aferiendis uictimis dictas. Actiones recitatiōes. Personis laruis.

Varia ue.ne dignosci possent Trac.li.i.sumpta licentia tales habitus accipiendi. Veti.prohibiti a senatoribus. Ve.s.epulis & extis sacrorū. Minis.q.i.opa & cantu tibicinum. In pro.pse. nam precibus neq; pollicitatiōibus poterant induci ut romā redire uellent. Pristinus.ho.nam romani statuerunt: ut ī sacris Iouis uesci possent. Cir.te.ideſt ebrietatis deceptæ.nā quod sponte facere recusabant temulēti agere sunt redicule coacti. Cām h. ne.s.cum sonāt dignoscantur. Etiam.sicut superiora. Pul.nā si pulli expulte comedissēt optimum erat auspiciū. Pri.i.antiq tus. Ex li.nā ante quā uescerent antiq diis ex oībus ferculis primitias dare cōsueuerant:& libamēta dāntur p̄mæ degustatiōes. Victus sui.i.epularum suarū. Eo effica.i.eo attentius nā tot sacrificia diis nō exhibebant sed mola tantū libabāt. Simplicius dixit pp primitias duas simpliciter dabāt diis antiq. Marianorū monumētorū.i.statuarū:& ornamētorū marianorū. Tertium .s.febris templū. Vici longi:loci ita appellati. Remedia utpote scriptorum quæ collo suspensa ferunt contra febrem uel alia huiusmodi genera. Deferebantur scilicet post lāgorem expulsum Vsus utilitatis: nam templum febri statuentes illam sibi mitiorem reddebant.

dex consedit. De Veneficiis in urbe;

u Eneficii quæstio & moribus & legibus Romanis ignota cōplurimum matronarū patefacto scelere orta est:quæ cū uiros suos clādestinis insidiis ueneno perimerēt:unius ancillæ īditio protracte pars capitali iudicio dānate centū septuaginta numerū cōpleuerīt:

t Ibicinum quoq; collegiū solebat ī foro uulgi oculos ī se cōuertere:cū inter publicas p̄uataſq; ferias actiones personis tacto capite uariaq; ueste uelatis cō centus edit. Inde tractata licētia quondā uetiti in æde Iouis q̄d prisco more factitauerāt uesci. Tibur irati se cōtulerunt quorū ministerio senatus deserta sacra nō æquo aīo ferens per legatos a Tiburtibus petiit:ut eos gr̄a sua. Ro. templis restituerent: quos illi in p̄posito p̄seuerantes interposita festæ æpulatiōis simulatione: mero sōnoq; sopitos plaustris in urbē deuehendos curauerūt:qbus & honos p̄stinus r̄stitutus:& huiusce lusus ius ē datū personarū usus pudorē circunuentæ temulentiæ cām hēt. De mō comedendi antiquorū

f Vit ēt illa simplicitas antiquorū in cibo capiendo hūanitatis simul & cōtinētiæ certissima īdex. Nā maximis uiris prandere & cœnare in propatulo uerecūdiæ nō erat:nec sane ullas epulas habebāt. quas populi oculis subiicere erubescerent: erāt adeo continentiæ attenti:ut frequentior apud eos pultis usus q̄ panis esset:Ideoq; ī sacrificiis mola quæ uocabat:ex farre & sale & aqua constat:exta farre spargūt:& pullis qbus auspicia petunt: pulis obiicitur. prītus enī ex lamentis uictus sui deos eo efficatius quo simplicius placabāt.

e T cæteros qdem ad benefaciendū uenerabant: febrē autē ad minus nocendū tēplis colebāt: quorū adhuc unū in palatio:alterū in area marianorū monumentoq;:tertiū in sūma parte uici longi extat. In eaq; remedia q̄ corporibus egrorū adnexa fuerāt deferebāt

h Aec ad humanæ mentis æstus leniēdos cū aliqua usus rōne excogitata. cæterū salubritatem suā industriæ certissimo ac fideliſſimo monumēto tuebant bonæq; ualitudīs eorum quasi quædā mater erat frugalitas inimica luxuriosis epulis & aliena nimie uini abundantie & ab omni īmoderato ueneris usu auersa

Externa de Ciuitate Spartana.

Idem.i.eandem frugalitatem. Proxima:ſimillima. Grauitati:ſeueritati. Spartana ci.quæ:& lacedæmonia ē appellata. A contempłáda aſia.ná nolebant ſpartanos in aſiā proficiſci ne illecebris uoluptatū corrumperent ſpartani. Lauticiá ſplendorem uictus. Neceſſarie.uo.ſ.natutæ quæ modicis rebus contenta ē. Ionas populos aſiæ. Vnguenti corꝙ danda:ná græci in cōuiuiis pretioſis ungebant unguentis: & maiores delicias coronas & ſerta in capite geſtabāt.quæ uſum ab aſia ſumpſerant. Secundo menſæ.ſ.pomorū.ná prima ferculorum erat ſecunda aūt menſa poma capiebat.

i Dem ſenſit proxīa maiorū nr̄orū grauitatis Spartana ciuitas:quæ ſeueriſſimis Lygurgi legibus obtēperans aliq̄diu ciuium ſuorum oculos a cōtemplanda aſia retraxit: ne illecebris eius capti ad delicatius uitæ genus prolaberentur. Audierant enī lauticiā inde ēt in modicos ſumptus & oīa non neceſſaria uoluptatis genera fluxiſſe primoſq; Ionas unguenti coronarūq; ī conuiuio dandarū & ſecundæ menſæ ponendæ cōſuetudinem haud parua luxuriæ irritamenta reperiſſe:ac minime mirū eſt:q̄d hoīes labore ac patientia gaudiētes tenaciſſimos p̄ſiæ neruos externarū delitiarum cōtagione ſolui & hebetari uoluerunt: cū aliq̄to fœlicio rem uirtutis ad luxuriam quam luxuriæ ad uirtutem tranſitum uiderent.

De Pauſania.

q Vos eos non fruſtra timuiſſe dux ipſorum pauſanias patefecit:q maximis operibus editis:ut p̄mū ſe Aſiæ moribus permiſit fortitudinē ſuā effœmīato eius cultu mollire nō erubuit.

De Ciuitate ipſa.

e Iuſdem ciuitatis exercitus nō ante ad dimicandū deſcendere ſolebant:quā tibiæ concentu:& anapeſti pedis modulo cohortationis calorē aīo traxiſſent: Vegeto & crebro ictus ſono ſtrenue hoſtē inuadere admoniti. Idem ad diſſimulandū & occultandū uulnerꝝ ſuorum cruorem puniceis tunicis in prælio utebantur nō ut ipſis aſpectus earū terrorē:ſed ne hoſtibus fiduciæ aliquid afferret.

De Athenienſibus:

e Gregios uirtutis bellicæ ſpiritus lacedæmoniorū prudentiſſimi pacis moribus Athenienſes ſubſequūt apud quos inertia e latebris ſuis langore marcēs in forum perīde ac delictum aliquod protrahitur: fitq; ut facinoroſæ ita erubeſendæ rea culpæ.

De Ariopago.

Hoīes.ſ.ſpartani. Labore:in negociis conficiendis. Patiētia: magnorum laborū tollerantia.

Externarū deli.ſ.aſiaticorum.

Solui corrūpi. Trāſitū: nam facilius hoīes a bono declināt ad malum quā a malo ad bonū:nā ꝙ procliue eſt a labore ad libidinem igeniū hoīum. Pauſanias: pauſanias lacedæmōius deuicto mardonio mædo:& perſarū regis genero a deo elatus eſt uictoria ut totā græciam perſarū regi prodeſſe uoluerit accuſatus ab argilio adoleſcente quo abutebat turpē mortē ſubire coactus. Ef fœmina cultu.i.molli. Eiuſdē ci.i.ſpartanorum. Ad dimicandum.ſ in prælīū. Tibiæ concētu.nam illi prius cantilenā audiebant quæ ipſos cōtra hoſtes aīabat anapeſti pedis modulatione

Anapeſti p.qui cōtrarius eſt dactilo.cōſtat duabus primis breuibus & ultima lōga.iccirco iſte ſonus ſignificabat illos hoſtē debere inuadere p̄mo cum ictibuſ crebris:& deinde remiſſioribus:ſed fortioribus. Ardorem:inflāmationē ītra hoſtes. Vegeto.i.forti:& aſpero. Admoniti:a ſono pedis anapeſti. Idē.ſ.ſpartani.

Puniceis tunicis.i.rubris ueſtibus q color ſanguini conuenit.

Aſpectus eorū: nā non iō hoc faciebant ut ipſi uiſis uulneribus ſuis formidarent:ſed ne hoſtes illos uulneratos cernentes aioſita te concepta acrius il os iuaderēt

Terro.metum. Prudētiſſimi pa.moribus athenienſes:nā ſicuti lacedæmones ī bello pollebāt ita in adminiſtranda repu. athenienſes non inferiores erāt. Moribus pacis.i. in inſtitutis quæ in pace ſeruant. Subſequūt.ideſt lacedæmonios ſequuntur in cō memoratione. Inertia.i.homo in inertia degens: nam ſi aliquis ocioſus fuiſſet non ſecus ad forū in ius ducebat:ac ſi crimen aliq̄d

admisisset. In forum.in ius. Rea.s.inertia. Eiusdem uerbis:scilicet athenarum. Concilium:congregatio sapientū. Ariopagus:locus apud athenas marti consecratus. Sustentaretur.s. cibo potu & uestitu. Eadem:atbenarum ciuitas. Clarum ca.fama splēdidum ob res strenue gestas. Periclis. hic & ciuis:& imperator athenienſium fuit & contra Antiochum multa me moratu digna cōfecit:& ob id ab athenienſibus corona donatus ut alii ad tale aliquod faciendū gloria acc ederentur. Rem idest honoris.dignitatē & coronæ laudē. Perſo.peri.s. Vber ali.quia laudat a uirtus crescit. Con.i.comprehen us ueris ratiōibus

A pa.ab hero qui illum manu miserat. Ingra.idest imemor tā ti muneris. L ber.exui.& in ser uitutem redigitur. Superse.uer ba sunt heri seruo libertatem ra piētis.nā liberti facti ciues efficie bantur. Tā.mu.i.libertatis qua nisi maius hōi cōtingere posset.

Scelest.flagitiosū. Abi igi.usi tatus dicendi modus. Vnde:a quibus athenienſibus. Masi. Vsur.in usum rapiunt. Gra.i. scueritatē huius libertatis dādæ: & accipiendæ. Pri.mo.ātiquæ consuetudinis. Obseruā.i.imitatione. Charitate po.ro.nam semp romanorū studiosissimi fuere. Conspi.i.ornati & incliti.

Tres ma.per.re.i.tres libertates anihilari patiunt. In eo.s.liberto. Decep.fraudato. Co.s. masilienses. Quarto erro.nā si q̄s er libertate aliqs seruū donasset nō poterat āplius liberto suo libertatis donū eripere nā iā tertio illius ingratitudinē plane perspexerat. Eadē ci s.masiliæ. Acer.i.rigidissima asperrima. Mimi.s.i. hystrionibus nā nolebant ullas comædias in theatro suo recitari ne spectatores lasciuos & impudicos actus cernentes deinde illos imitarent. Argu. scilicet comædiarū. Stu.adulteriorum nā plerumq; de meretricibus tractant. Actus:gestus. Talia.s. impudica & immodesta. Consue.sp.spectator consuetus talia spectare illa expiri affectet. Reli.si.ut hodie sūt ceretani q simulant se dicturos mulierculis uaticinia & somniorū interptatiōes aut diui gregorii missas celebraturos:aut se agere auro uel argēto quod offerant diis pro alicuius ægrotatione ut dii illo uoto placati pristinam sibi ualitudinem bonā restituant quod aurum tamē in suos usus absumunt. Alimen.inertiæ.i.uitæ sustentamenta.nā in nullo opere se exercentes his artibus uectitāt. Clau.por. nullū enim istius modi hoiem urbē ingredi patiebant. Menda.factā. Fuco.i.adulteratā & simulatā.translatio a mulieribus quæ fuco utunt. Supsti.uanā religionē. Sūmo.i.alienādam a sua urbe

e Iusdem urbis & sanctissimum consilium Ariopagus quid quisq; athēienſium ageret: aut quo nā quæstu sustentaretur:diligentissime inquirere solebat ut homines honestatē:uitæ rationem memores reddē dam esse sequeretur. De eodem.

e Adem ciuitas bonos ciues corona decorādi primo consuetudinem introduxit duobus oleæ connexis ramulis clarum Periclis cingendo caput ꝓbabile institutum siue rē siue personam intueri uelis. Nam & uirtutis ubertimū alimentū est honos:& Pericles dignus a quo talis muneris dandi potestas potissimum initi um caperet.

a Ge quid illud institutū athenarū q̄ memorabile: qđ conuictus a patrono libertus īgratus iure libertatis exuitur:supsedeo te inqt hrē ciuem tāti muneris īpium æstimatorē:nec adduci possum: ut credam urbi utilem quem domi sceleſtū cerno: abi igitur & esto seruus:quoniā liber esse nesciſti. De Masiliēſibus

i Nde masilienses quoq; ad hoc tēpus usurpant disciplinæ grauitatē. prisci moris obseruātia: charitate populi Romāi præcipue cōspicui:q̄ tres in eodem manumissiones rescindi permittūt:si ter ab eodem deceptum dñm cognouerint:quarto errori subueniēdū non putant:quia sua iam culpa iniuriam accepit:qui ei se totiens obiecit.

e Adē ciuitas seueritatis custos acerrima ē:Nullum adiutū in scænā minus dando quorū argumenta maiore ex pte stuprorū:cōtinent actu:ne talia spectandi consuetudo etiā imitandi licentiam sumat.

o Mnibus autem qui per aliquam religiōis simulationē alimenta inertiæ quærūt.clausas portas habet:& mendacem & fucosam superstitionem submouendam esse existimans.

A con.ur.i.a principio conditæ maſiliæ. Rubigine.i.ſitu ferro innato. Exeſſus:abſūptus. Antique conſue.i.uetuſti mori.nam facile fuiſſet gladium unum meliorem cōparare:ſed ut antiquitati parerent gladiū illum mutare recuſabant. Momenta ueſtigia:& ſigna minutiſſima. Pláctu.per cuſſiōe pectoris uel manuum. Funeris.i.dies in quo cremabāt funus. Domeſtico:ſacrificio i quo tantūmodo domeſtici inerant. Adhibi.ne.con.nā conuiuiū funebre faciebāt & omnes affines & cognatos inuitabant:peractoq; conuiuio & ſacrificio nullā mortui amplius curam ſumebant. Indulgeri:operā dari. Inuidiam fieri: qa homines uidentur diis diuīd re cum ſuorū cadauera tantope deflent.nā uellent ſuos ſicuti dii ſunt īmortalitate dōatos. Par. participē facere. Cicuta herba uenenoſa:& frigidiſſima quæ de guſtata hoīem interimit capellaſ aūt impinguat. Ea ciuitate.ſcilicet maſiliæ. Publicæ:datis publicæ cuſtodibus. Qui c.i.dabatur illi q probabilem aliquā cauſam ſenatoribus adduxiſſet cur mori ſtatueret. Sexcentis.i.ſēatoribus q numero ſexcenti erāt Nomen.ſ.excenti. Cognitione ui.uiri enī officiū erat cāſ mortis ſcitari:& cognoſcere. Celerē fa.ui.i.ſubitum mortis īmediū:nam ſumpto ueneno illico īteribant. Vtraq;.i.aut fortuna aduerſa aut proſpera:nā qui fuerat proſperā expertus fortunam uerebat ne illa mutaretur.q aut aduerſa utebatur formidabat ne fortuna illa pſeueraret:& ita mori eligebat. Illa.aduerſa fortuna Hæc.ſ.ſecūda fortuna. Inde.i. ex hac ratione. Illam:conſuetudinem. Cæa:inſula græcie. Animaduerti.cognoui uidi. Iulide nomen opidi in inſula cæa. Vltimæ ſe.nam ad ultimam ſenectutem peruenerat erat enim ānos nata pluſquam nonaginta Præſentiæ pon. nā ſibi gloriæ fore putabat ſi pompeium inuitaſſet ut morti ſuæ intereſſet. Aſpernari:ſpernere nihilipendere Facum.ſuauiſſimam oratione. Mana.fluebat. Ab in.con.ab deliberatione mortis. Propoſitū:ut ſe.ſ.necaret ueneno. Paſſus eſt.ideſt ſuſtinuit poſtquam adhortationes ſuas caſſas eſſe cognouit. Sinceritatem:integritate nam & ſapiens:& ualida erat. Lectulo:in quo mori conſtituerat. Quantum di.e.ideſt quātū cōiectura aſſequi poteramus.

c Aeterum a condita urbe gladius ē ibi:quo noxii iugulant rubigine qdem exeſus & uix ſufficiens miniſterio: ſed īdex in minimis quoq; rebus omnia antiq̄ conſuetudīs momenta ſeruāda. De duabus Arcis.

q Væ ét ante portas eorū arcæ iacent:altera qua liberorū. altera qua ſeruorū corpora ad ſepulturæ locū plauſtro deuehunt ſine lamentatione:ſine planctu ſine luctu fūeris dies domeſtico ſacrificio adiectoq; neceſſariorum cōuiuio finit. Etenī qd attinet aut hūano dolori indulgerī:aut diuino numini īuidia fieri quod īmortalitatem ſuam nobiſcum partīri uoluerit.

u Enenum cicuta tēperatum in ea ciuitate publicæ cuſtoditur qd datur ei:qui cās ſexcentis. Id enī ſenatus eis nomē eſt exibuit: pp quas mors ſit illi expetenda:cognitione uirili beniuolentia tempata:quæ neq; egredi uita temere patitur & ſapienter excedere cupienti celeré fati uiā præbet:ut uel aduerſa uel proſperanimis uſi fortuna utraq; enim finiēdi ſpiritus: illa ne perſeueret hæc ne deſtituat rationem præbuerit cōprobatio exitu terminentur.

q Vam cōſuetudinem maſilienſiū non in gallia ortam:ſed e græcia tranſlatā inde exiſtimo:quod illam ēt ī iſulam cæa ſeruarī animaduertī quo tpe Aſiā cum Sexto Pompeio petens iulidæ oppidum intraui: forte enim tunc euenit ut ſūme dignitatis ibi fœmina ſed ultimæ iā ſenectutis reddita rone ciuibus cur excedere uita deberet:ueneno cōſumere ſe deſtinauit: mortemq; ſuā Pompei præſentia clarioré fieri magni æſtimauit: Ne præces eius uir ille ut oībus uirtutibus ita humanitatis quoq; laudibus inſtructiſſimus aſpnari ſuſtinuit:uenit itaq; ad eā facundiſſimoq; ſermone q ore eius q̄ ſi e beato quodā eloquentiæ fonte manabat ab incepto conſilio diu nequicq̄ reuocaī conatus ad ultimum propoſitū exequi paſſus ē: quæ nonageſimū annum tranſgreſſa cum ſumma & animi & corporis ſinceritate:lectulo quātum dignoſceī erat quotidiana

Quotidiana con.i.qua erat ſolita ornare alias cum quotidie illũ ſterneret:nam nunc propter ad uentum pompeii:& aliorũ magis ornauerat. Quos r.ſ.ſuperi dii tibi gratias agant. Quos p.ſ.in feri ad quos uado. Hortator u.illam eni hortatus fuerat ne e uita excederet. Specta.nam uenerat ut illius mortem ſpectaret. Hilarem u.i.iocuudum:& proſperũ fortunæ uultum. Aui ditate lu.i. cupiditatæ uitæ. Reliquias ſ.m.i.reliquum uitæ meæ. Proſ.ſine læto exitu utpote quæ nunq̃ ad uerſi aliquid ſum ppeſſa. Vnam ſimul cũ duabus.filiabus. Egrege ne..multitudinem filiorũ filiaꝝ ſuarũ. Sup.ſuperãtẽ & poſt me uiuentẽ. Diſtributo p.i.diuiſo in filias ſuas uti ſibi uiſum fuerat ſuo cenſu. Cultu ſ.i.ornatu ut ueſtium moniliũ & aliarũ rerum Sacris.d.m. f.t.nam hũc morẽ habuere antiq ut liberi maiores natu prouintiã ſumerent cõficiendi ſacra. Arri.celeriter cœpit Diffuſus d̃.ſparſis primitiis q̃ſi pro ſacrificio. Mercu.q interp̃s diuũ aĩas ducebat ad merita loca:ſicuti aĩas pallẽtes ille euocat.

Orco.& alibi alias ſub triſtia tartara mittit. Inuoca.n.ideſt i auxilium implorato noie mercurii. Placido.iti. ideſt qeto mitti uia. In meliorẽ.ſe.in.per.i.campos eliſios ubi beatorũ animæ uerſabant. Cupi.hau.auida ac tractione in uentrẽ. Rigor:frigoris durities nam dicebat uenenum occupat tibiaſ deide mediã corporis partẽ demũ ad cor tranſit. Opri.i.claudendorum:nã antiq hunc morem habuere ut filius uel filia maior natu morientũ patrum aut matrũ oc̃los claderet. Supremũ of. obſignare enim oculos ultimum officium erat quod parẽtibus ab filiis preſtaretur. Noſ.a ita inqt fecit ſibi oc̃los claudi ſed nr̃os lachrymãtes reliquit. Nouo.ſpec.inuſitato ſpectaculo. nã ante nihil tale unquam aſpexerãt. In.h.d.e.i. receſſi in hanc digreſſionem ueneni. Gratia c.i.cauſa cuſtodiẽdæ urbis a periculis ne oppidãi lederent. Hoſ.ſ.nã hũana erant hoſpitia maſilienſiũ aduenis & par erat ut & ciues quoq; tuti eſſent. Ipſis maſiliẽſibus. Egreſſo.i.mihi q pretermitto mœnia maſilienſiũ. Proditum m.eſt.i. memoratũ eſt & memoriæ dedicatũ. Mutuas.i.mutuo datas ut

conſuetudine cultius ſtructo recubans & ĩnixa cubito tibi ĩnquit Sexte Pompei dii magis quos relinquo q̃ quos peto gratias referãt:quia nec hortator uitæ meæ: mortuis ſpectator eſſe faſtidiſti:cæterũ ipſa hilarẽ fortunæ uultum ſemp experta.ne auiditate lucis triſtem intueri cogar: reliqas ſpiritus mei proſpero fine duas filias & unũ nepotum gregem relictura ſupſtilem permitto.Cohortata deinde ad concordiã ſuos diſtributo eis patrimonio & cultu ſuo ſacriſq; domeſticis maiori filiæ traditis poculũ in quo uenenũ temperatum erat conſtanti dextera arripuit. Tunc defuſis mercurio deliamentis inuocato numine eius: ut ſe placido itinere in meliorẽ ſedis ĩfernæ deduceret partem:cupido hauſtu mortiferam traxit potionẽ:ac ſermone ſignificans quaſnã ſubĩde ptes corporis ſui rigor occuparet: cum iam uiſceribus eum & cordi ĩminere eſſet locuta filiaꝝ manus ſuppremũ opprimendoꝝ oculorum officium aduocauit:noſtros ãt tam & ſi nouo ſpectaculo obſtupefacti erant:ſuffuſos tamen lachrymis dimiſit.

De ritu maſilienſiũ quod nullus ĩtrare auderet ciuitatem ſuam.

s Ed ut ad maſiliẽſium ciuitatẽ:unde in hoc diuerticulum exceſſi:reuertar intrare oppidũ eoꝝ nulli cum tello licet:præſtoq; eſt q id cuſtodiæ gratia accep tũ exituro reddat:ut hoſpitia ſua quẽadmodum aduenientíbus humana ſunt:ita ipſis quoq; tuta ſint.

De morte quem obſeruabant galli.

h Orũ mœnia egreſſo uetus illẽ mos gallorũ occurrit:quos memoria ꝓditũ ẽ.pecũias mutuas:q his apud iferos redderẽt dare:qa perſuaſũ habuerínt aĩas hoĩum ĩmortales eẽ dicerẽ ſtultos niſi idem braccati ſẽ ſiſſẽt qđ palliatus pythagoras credídit. De Gallis.

poſt mortẽ ſibi illas redderent pecunias.nã credebant ſe idigere ẽt poſt mortẽ rebus qbus uiui utũt̃

Braccati.i.galli.Gallia.n.triplex ẽ. Cõata q̃ nũc lõgobardia dr̃ citra alpes. Toga.q̃ ab alpibus uſq; ad britannicum fretũ extendit̃. Braccata.quæ adiacet rheno. Senſi.i.credidiſſent aſſeruiſſẽt.

Palia.i.pythagoras phũs græcus e ſamo ĩſula q aĩas mortuorũ in aliena corpora trãſire aſſerebat.

Auara eo ꝙ post mortē ēt pecunias optabāt. Fenera: nā uolebant plures sibi reddi pecunias quā mutuassent. Ala. Prompta. s. phyā. Cym. &. cel. populi sūt. In a. ī p̄lio ꝓ patria dimicantes. Glorio. nā p̄laꝝ sibi uidebat ī bello mori. In mor. la. nā si ægrotatione ī lecto detinerēt dicebant sibi turpe fōr si ita ignaui morerent. Spiri. d. iurabant. n. se potius aīam amissuros q̄ īpatorē desererēt. Vtro p. s. celtiberorū & cibrorū. Aī. p. i. cōstantia & fortitudo. Fid. āici. pp celtiberos q mortuo duce superesse nolebāt. Nata. h. i. dies ī qbus hoies nascūt. nā cū aliqs nasceret acrit flere cōsueuerāt cū autē moreret maxīo qspiā gaudio afficiebāt. Cōdi. n. s. hūanæ: nā q ī lucē prodeūt ad mltas iacturas & uaria laborū atqꝫ calamitatū genera tolerāda dueniūt q uero e uita excedūt īmortalitate dōati curis oībus liberātur: & huius sæculi sordes derelinquūt. Remoueat auferat a nobis. Naturalis d. u. oēs. n. natura id ficiēte salutē suā tuētur: & nisi coacti atqꝫ īuiti uita p̄uantur. Eā. i. ea uitæ dulcedīe extincta. Fœlicior quo ad meliorē fortunā. Beatior: q̄tum ad aī iocunditatem.

Beatior f. nā q īmaculati uitā deserīt æterno gaudio affici necesse est. Quo c. i. cum ita sit ut mortua dulcedine beatior finis cōpiat. Litii: populi sunt. Luctus. i. cāus aliqs q eis luctus cām apportet. Deformitate. cul. cō. qd ē. n. fedius quā se ueste muliebri optū uidere? itaqꝫ cū flere neqrent nisi p̄us muliebri hītū sūpto necesse erat breui tpris spatio luctū finiri cū diutius hītum illū tollerar neqrēt. mœrorē igr una cū hītu depōebant. Maturius uelotius. Stultū m. q s. nō in phūm: sed ī stultū cadit. Fortissimos u. q sūt supius cōmemorati. s. traces & litios. Hoc ī g. p. i. in abiciendo mœror: & luctu.

Laudē. i. laudar debeo? cū multo p̄stātiores mulieres ɔnumerari possint q̄ subsequūt. Morep. nā talis ē cōsuetudo ut unus maritus mltas accipiat uxores. Nupte: mrimonio iūctæ. In certa. ī cōtentionē. Iudiciū. i. corā iudices uel p̄torē cām agunt. Maxīe: p̄cipue. i. p̄ter cæteras: nā q̄ carior marito fuerat una cū marito cremabat: & illud uxor sibi īmortale decus existīabat. Vic. .i. q̄ dilectior erat iudicata. A ne. a cognatis: & affinibus. Preferētibus l u. qn ēt sūope letabātur illā cætas supasse. Cōiugis f. i. rogo maritali. Fœlicissīa. nā se fœlicē sup oēs eē putabat q̄ p̄mū āicitiæ locū apd uiꝝ suū obtinuisset: & ita hilaris rogū ascēdebat. Supatæ. i. aliæ uxors ab illa uictæ. Audaci. q ī acie exultabāt tāq̄ gloriosæ morerēt. Adiice. adiūge. Celtiberi. q mortuo duce eoꝝ: supstites eē recusabāt. Aīosā t. q̄ nascentes deflebat: moriētes āt cū īgēti letitiæ & hilaritate sepeliebant.

a Vara & feneratoria gallorum philosophia alacris & fortis cimbrorū & celtiberorū q in acie gaudio exultabant tāquā gloriose & fœliciter uita excessuri lamentabant in morbo quam si turpiter & miserabiliter perituri.

De Celtiberis.

c Eltiberi etiam nefas ducebant esse prælio supesse: quom is occidisset: pro cuius salute spūm deuouerant laudanda utrorūqꝫ populorum animi præstātia. quod & p̄riæ īcolumitatem fortiter tueri & fidem amicitiæ constāter præstandum arbitrabantur.

De Thracia.

t Hraciæ uero illa natio merito sibi sapīæ laudes uē dicauerit q̄ natales hominū flebiliter exequias cū hilaritate celebrat sine ullis doctorum p̄ceptis uerum conditionis nostræ habitum prouidit. Remoueat ita qꝫ nautralis omnium animalium dulcedo uitæ: quæ multa & facere & pati turpiter cogit: si ea mortua aliquāto eius fœlicior ac beatior reperietur finis.

De moribus & ritu Lyciorum.

q Vo circa recte lycii cū iis luctus īcidit muliebrē uestē induūt ut deformitate cultus cōmoti maturius stultū proiicer mœrorē uelint.

De fœminis Indicis.

f Erum qd ego fortissimos in hoc genere prudentiæ uiros laudē? Respiciant indoꝝ fœmine: quæ cū more patrio complures eidem nuptæ esse soleant: mortuo marito in certamē iudiciūqꝫ ueniunt q̄ ex iis maxime dilexerit: uictrix gaudio exultans deductaqꝫ a necessariis lætū præferētibus uultum coniugis se flāmis superiacit: & cum eo tāquam fœlicissima cremat superatæ cum tristitia & mœrere in uita remanent ꝓtrahe in medium cimbricam audaciam. adiice celtibericā fidem iunge aīosam Thraciæ sapientiā: ānectæ

Lycioꝝ q̄.q faciebāt hoies ī luctu hitū muliebrē ſuſcipe :ut cū ſe tā ī honeſto hitu idutos uiderēt ue ſtes muliebres:& merorē ſimul deponerēt. Indi.ro.i.ꝯindoꝝ rogo:i quo mortuus maritus & cōiūx carior cremabantur. Pietas u.uxor.n.amiſſi uiri pietate cōmota cremari malebat q̄ ſupeſſe. Ex c. cū.n.audimus pudcitiā ꝯdicaꝝ mulieꝝ ſtuprū & ī pudicus mos afraꝝ fœmīarū turpior extat ſi ime diate ſubnectatur. Sicæ:ciuitas africæ. Fanū.i.tēplū ueneri dicatū ī q̄ uirgineſ nubiles ſe cōferebāt deīde cū egrederent cū uno quoq; ꝓſtrabant ut dotē ſibi ex cā turpi q̄ſtu cōparēt. Quæſtū do. tur pe lucrū ꝓ cōpāda dote. Con trahe.i.ꝯgregabant. Hōeſta c. nā cū marito locatæ eēnt caſtæ admodū ꝺgebāt. Iúcturæ. i.co pulatiuæ coniugia:q̄ pro q̄dam copula uiri & uxoris non īmer i to hītur. Iā:oli:& ad ꝓſaſ trāſit

Liber ſu.i.filios ſuos quos ab ſemptio āno īfra nō aſpiciebāt q̄uis herodotus dicat ab quinto ne ſi e uita excederēt ætas.n .illa fragilis ē & pp lōbricoſ & pp ua ria ægrotationū gña q̄ illi īdicaī nequeūt nō ita dolerent ac ſi ſe cū cōſuetudinē q̄ amorē pīnum allicit hūiſſēt. In ex.faſti.i ſūma altitudie honoꝝ & dignitatum. uenera.i.p̄cioſus & magis hono ratū:nā q ita facilis ē ut oēſ facile āplectaī & colloq̄t ferme quoti diana ꝯſuetudie uilis & abiectus efficit. Ad te.uī.firmiſſimū ſta tus rōani uinculū:appoſitiue de cus & ſtabiliīmtū rōani īpii. Sta bi.firmitudo.nā quo ad diſcipli nā militarē ſeruauere rōani ſēp ī periū ſuū auxeīt. Salu..ꝑſe ſa lutifera tollerātia. Seī.ſta.ſine ꝓcella tēpeſtatis. Trā.ſine ciuiū diſſēſiōe. Pub.cor.ſcipio q & a fricanus īferior ē appellatus. eo q̄ carthaginē pēitꝯ ꝺleuit. Aui. auus.n.ſuus africāus ſupior ē no mīatus eo q̄ carthaginē feciſſet tributariā. Nu.ciuitaſ hyſpāiæ.

Sup.du.cul.i.culpa ſexti pom peii q infecto p̄lio romā rediit & Cai mācini q ꝯpator cōtra nu mātinos ab hoſtibꝯ coactus ē fe dus ꝯponeī turpe ī iuſſu ſēatus.

Cōtū.i. refrenaret & frāgeret.

Moñ.ps tpis q̄ ſectionē nō pa tiī. Inſti.ab īſidēdo iumētis dic toꝝ & hi uenalia iuñtis uehunt ubicūq; uēdere uolūt. Lix.q ca ſtra ſequūī ut militibus aq̄ por tēt uī fercula cōdiāt. Scor.meī tricū q̄ a ſcorteis pelliculis dicūī ī q̄buſ ātiq̄ ĩcubare ſolebāt:& qa ſe ita ſubiciūt meretrices uiris ſcorta appellāī. Sē.eiuſmōi ſordidoꝝ hoīū quoſ ab exercitu āouerat Scipio ſētia ꝓpe aq̄ ī fōdo nauis putrida a ſētiēdo noīata.ſētiī.n.pp.tetrū odorē. Ictu.fe.i.nā metu. ne occideret a numātis federa cōfecerāt pacis ꝯtra populi rōani dignitatē. Erecta:q̄ collapſa fuerat

lyciorum in luctibus abiiciendis callide q̄ſitam rōem: Indico tamen rogo nil eorū præferes quē uxoris pietaſ in modum ḡinalis thori ꝓpinque mortis ſecura con ſcendit.

De punicis fœminis & fano Veneris.

c Vius gloriæ punicarum fœminaꝝ ut ex cōpatiōe turpius appareat ꝺdecus ſubnectā. Sice enī fanū. Veneris ē:in quod ſe matronæ cōferebāt:atq; inde ꝓcedentes q̄ſtū dotis corporis iniuria contrahebāt hōe ſta nimirum tā in honeſto uinculo coniugia iūcturæ.

De inſtituto probabili perſarum.

n Am perſaꝝ admodū probabilē inſtitutū fuit : q̄ liberos ſuos nō prius aſpiciebant q̄ ſeptimū īpleſ ſent annum quo ꝓuulorum amiſſionem æqo re aīo ſuſtinerent.

De Numidis.

t E Numide quidem reges uituperandi : q̄ more gentis ſuæ nulli mortaliū oſculū ferebant. Quic quid enim in exelſo faſtigio poſitum ē:humili & trita conſuetudine quo ſit uenerabilius uacuum eſſe cōue nit.

De diſciplina militari. Capitulū ſecūdū.

Enio nūc ad precipuū decus & ad ſtabilimen tum romani īperii ſalutari perſeuerantia ad hoc tēpus ſincerum & incolume ſeruatū mi litaris diſciplinæ tenaciſſimum uinculum in cuius ſi nu ac tutela ſerenus tarquilloſq; beate pacis ſtatus ac quieſcit.

De Scipione.

P. Cornelius Scip.cui deleta carthago auītū cogno mē dedit ꝯſul ī hiſpaniā miſſus:ut īſolentiſſimos numentinæ urbis ſpūs ſuperiorū ducū culpa nutri tos contunderet:eodē tēporis momento quo caſtra in trauit:edixit ut oīa ex his quæ uoluptatis cā compata erant auferrentur:ac ſummouerent. Nā cōſtat tū ma ximū īde īſtitoꝝ & lixaꝝ numeꝝ cū duobus milibus ſcortorū abiiſſe. Hac turpi & erubeſcēti ſētina uacue factus exercitus noſter:qui pauloante metu mortis deformi ſe fœderis ictu maculauerat : erecta uirtute

Recreata:instaurata.nam ab ea declinauerant romani uirtute militari. Animosam: cū. n. uideret se inedia & obsidione labefactari ī platea allatis præciosioribus rebus senes.mulieres & pueros q pp ætatem arma stustinere nō poterant cremarunt.deinde reliqua multitudo ultimā belli fortunā tem ptans tam strenue cū romanis copiis pugnauit ut omnes potius in bello mori mallent:q̄ in triuphū captiui deduci. Miserabilis dedi nā Mācinus se hostibus tradiderat. Seruatæ.s.disciplīæ militaris. Speciosissimus triū.nā de numātinus Scipio triūphū:digniss̄imū cōsecutus est. Eius se.i. institutū cuius Scipionis in seruanda dis ciplina militari. Nimia ind.sp. al. q a.Iugurtha ī Afria regnāte corruptus milites ignauos fieri patiebat. Omnibus ne.i.oibus uiribus. Singulas p.non.enim sensim militarem disciplinam instaurauit:sed integram primo impetu reparauit. Ministerio seruo iu.nolebat.n.ut militet ser uos hērent qui sibi mīstrarēt ne q̄ æquos q arma aut alia neces saria portarent. Vallo f.more romano qui statim his rebus ca stra sua minubāt. Restituta cō. .s.militaris disciplinæ repararæ.

recreataq; acrē illā & aiosam numantiā incendiis exu stam ruinisq; prostratā solo æquauit. Itaq; neglectæ disciplinæ militaris indiciū Mancini miserabilis dedi tio seruatæ merces speciosissimus Scipionis trium phus extitit. De Metello.

e Ius sectā Metellus secutus cū exercitū in africa iu gurthino bello nimia spurii Albini īdulgētia corru ptū consul accepisset oibus īperii neruis ad reuocādā pristinæ disciplinā militiæ cōsus ē: nec singulas ptes apprehendit:sed totā continuo in statū suū redegit : protinus nāq; lixas e castris sūmouit :cibūq; coctū ue nalē proponi uetuit ī agmīe neminē militū mīsterio seruorū iumentoq; ut arma sua & alimenta ipsi fer rent uti passus ē.Castrorū subīde locū mutauit:Eadē tanq̄ iugurtha semp adesset uallo fossaq; aptissime cī xit.Quid ergo restituta cōtinentia q repetita īdustria profecit:?Crebras.s.uictorias & multa trophœa pepe rit ex eo hoste:cuius tergū sub ambitioso imperatore romano militi uidere non contigerat.

Repetita īdustria:a qua decli nauerāt romani. Trophœa:p prie dixit.nā auersis hostibus cō perantur:& q īperator erat qui hostes fugere coegisset columel la marmorea inscribi faciebat quo pacto hostes supasset & mi noribus:hostiis sacrificabat. Ex eo.s.iugurta quē ātea nullus po tuerat fugare. Ambitioso īpa tore.s.Spurio albino q īsolētes militet fecerat. Nō cō.i.nō eue nerat ut tergū illius fugiētis aspi cerent? Etiā:nō solū supiores ī peratores militiæ disciplinā ser uauerunt:sed ēt q secunt adiuta runt. Affuerūt fauerūt. Neces situdinū p. uin.i.nullū respectū necessarioꝝ suoꝝ humert. Vin dictā:ne āplius fiat iniuria. Cū ig.do.sua.i. q non poterat fieri sine maximo dedecore familiæ suæ. Publius ru.cō.hic ī sicilia missus ē contra fugitiuos q nūe ro.Lx.erāt quos oēs. Eulus dux illorum in unū coegerat q cum illos alloqueretur nucē sulfure

f Ene ēt illi disciplinæ militari affuerūt : q̄ necessitu dinū præruptis uiculis ultionē uindictāq; læsæ cū ignominia domuū suaꝝ exigere nō dubitauerūt. Nā P. Rutilius cōsul eo bello quod ī Sicilia cū fugitiuis gessit.Qu.Fabium generum suum quia negligentia tauromenitanam arcem amiserat:prouincia iussit de cedere: De Cotta.

n Am.C.Cotta.P. Aurelium Fuluium pecuniolā sanguine sibi iunctum: quem obsidioni liparita næ ad auspicia repetenda Mesanam transiturus pfecerat : uirgis cæsum militiæ munere interpedites

plenā ī ore tenebat:& cū flāma ab illius ore exiret ipsi credidere hoc aliquo numīe factū fuisse & ita hita fide illū secuti sūt:& multos romanoꝝ exercitus cōsūpserāt hos rutilius cōsul nō tamē deleuit. nā Marcus perpenna apud ætnam fame illos confecit. Tauromenitanam ar.i.arcem tauromenii op pidi calabriæ q̄ fabio genero rutilii.is.n.custos ibi adhibitus erat fugitiui:furtim rapuere:& ob eam cām fabius ab rutilio e prouintia illa ē expulsus. Sāguine si.de.i.necessariū suū. Obsidiōi lipa. nā cū.C.cotta obsideret liparē eoliā insulā.uideretq; sibi paꝝ prospera eē auspitia statuit petere mesa nam quæ in faucibus sicilie est ut auspicia denuo sumeret:& abiturus illi obsidioni pfecit pub. Au relium quod cum sensissent hostes eruptione facta uallū cū aggere exusere castraq; pene deleuere. reuersus autem cotta cum intellixisset illius Aurelii negligentia factum uirgis cæsum peditem fecit

Fungi m.nã ex equite peditẽ reddidit. Cẽsor:censores.n.diiudicabant de moribus & drecipue ꝑ erant discipline militari:& qui contra militiæ instituta aliquid admisisset ab censoribus plectebatur

Et nota censoria duplex erat:nã aut ex senatu atq; ex alio magistratu reos amouebant:aut ærarios .i.ut pecunias in ærarium mitterent faciebant. Cohortẽ:hic ꝑerat cohorti legionis:& in iussu consulis sui domũ cohortẽ miserat quo facto censor:& si fratrẽ illũ:& senatu in ordinẽ equestrem misit.

Vna quæq; legio in q̃ttuor cohortes diuidebat̃:& q cohortibus ꝑerãt tribuni militũ dicebantur.

Digna:hic se excusat hæc exẽ pla tã breuiter ꝛplecti. Copu. io.pp sanguinis coniunctionem & necessitatẽ sicuti & Rutilius fabiũ generũ. Ima.qa ab hisdẽ maioribus descenderant ut cotta & Aurelius:Flaccus & Fuluius

Com.no.ac.fa.se.ꝑ. hoc etiã pp cottam qui generi suo iure locate filiæ accesserat & additus erat dixit. Con ue. ignominio sa nam illum uirgis cedi iussit.

Cen. su .i.censoris austeritatẽ & asperitatem quæ i supercilii irati cõprehẽdit̃.& hoc pp flaccũ q fuluiũ fratrem e senatu amouit. Distri.i.intendere minitari.tractũ a gladiatoribus q cõtra aduersarium suum ensem stringunt.i.nudant. Aut dis. nudaꝛ idest priuare dignitate.nam e senatu in equestrem ordinẽ reduxerant Flaccus fratrẽ. Hæc si.s. exempla clara: nã si unũ tñ exẽplũ ex his cõpiatur i his ciuitatibus quæ aliquãdo rerũ potitæ sunt apparebit illas disciplìæ militaris fuisse studiosissimas: & in hac militaris disciplinæ laud̃ nõ uulgaꝛs erũt:sed si rõana ciuitas tot & tã ꝑclaris abũdat exẽplis: q̃to cæteras urbes excellit. Prosã..i.filioꝝ suoꝝ quos securi pcuti faciebãt. Cin.ultio.nã filios suos si militiæ disciplinã cõtẽ pfisset̃ iterfici faciebant ne cæteris ueniæ locus si idẽ feciſſet patet.

Pu.spe.i.q̃tũ ad rẽ pu.seruãdã ptinet ꝑstantes secures. Ac.ꝑ. lu.i.q̃tũ ad ciues priuatos erant luctu dignæ. nã ad quos ptinebat filiorũ mors hi poterant talẽ casũ deflere. Du.uul.s.leto ad gratulãdũ impatori q ut seruaret disciplinã militarẽ in q̃ salus rei pu. qescebat proprio filio illã corrũpenti nõ pepcerat mesto ãt uultu ad deflẽde casũ illoꝝ adolescentiũ. In ce.dubia nã dubitabat an iperatoris filii mortẽ lugeret an g̃tularet̃:eo q ꝑ disciplinã militarẽ corrũpi prohibuisset. Ego quo.qa secuti ciuitas dubitabat an g̃tularet̃an doleret:ego quoq; dubito an posſim ipatoꝝ q sequũt̃ laudes cõplecti. Seue.cus.nã ut discipli nã militarẽ seruarent.nõ dubitaꝛt proprios filios morti tradeꝛ. Pos.dic.hic postũius dicstator est creatus cõtra tarqnos e regno expulsos.q cũ filiũ ꝑbitate ꝑstantẽ hẽret i castris & cõtra hostes i iussu ꝑris ita fortiter pugnasset ut supior fgrederet̃:tñ pr̃ illũ iussit securi pcuti ne cæteri militarẽ discipli nã corrũpeꝛ auderẽt.Sed hoc negat. Li.nã iter cætera iditia si postũius filiũ necari iussisset.ita rõani dixisset̃ ipiũ postumiũ sicuti ipiũ mãlianũ quẽ filiũ morti adhibuisse ꝺstat.nã ipiũ illd̃ seueꝝ fuerat fungi coegit q ꝑ eius culpa ager incensus & pene castra erant capta. De.Qu.Fuluio.

q Vintus ẽt fuluius Flaccus cẽsor: Fuluiũ fratrẽ cohortẽ legionis ĩ qua tribunus militũ erat ĩ iussu consulis domũ dimittere ausũ senatu ammouit: tã digna exẽpla tã breuiter nisi maioribus urgerer non referentur.

q Vid.n.ẽ tam difficile factu quã copulatæ societati generis & imaginũ deformẽ in patriam reditũ ĩcidere:aut cõmunioni nominis ac familiæ ueteris propinqtatis serie cohærenti uirgarũ contumelioſa uerbera adhibere:aut Cẽsoriũ superciliũ aduersus fraternã caritatẽ distringere:dent̃ hæc singula quãuis claris ciuitatibus abunde tamen gloria disciplinæ militaris instructæ uidebuntur.

u T nr̃a urbs q̃ oĩ genere mirificorum exẽplorũ totũ orbẽ terrarum ꝛpleuit.Impatoꝝ ꝑprio sanguine manantes secures ne turbato militiæ ordine uindicta deesset:e castris publice specioſa ꝑuatim lugubres duplici uultu recepit: Incerta gratulandi prius an lugẽdi officio fungeretur.Igitur ego quoq; hæsitante animo uos bellicarum rerum seueriſſimi custodes. Postumi Tiburte & Mãli torquate memoria ac relatione complector quia animaduerto fore: ut pondere laudis quam meruistis obrutus magis imbecilitatem ingenii mei detegam: quam uestram uirtutem sicut par est repræsentem. Tu namq; postumi dictator

Aulum postumiũ q
successionẽ propaga
dimenta sinu atq; o
iuuenẽ armis instrux
riter ac prĩæ quia no
progressus hostes fu
& ad hoc imperiũ pa
sufficere ualuisti:nã o
luce tenebris offusos i
se. Tu aũt Mãli torqu
uocatus a geminio Ma
candũ te ignaro desc
cioſa spolia referentem
stiæ mactari iussisti:sa
lio quã patriã militari

De Iutio Quir

a Ge q̃to spiritu put
dictatorẽ eo tpe qu
missis.L.Minutiũ con
castra eius hostes iidẽ o
perio credidit quẽ nõ su
præiterat cuiq; uerecũ
tu trepida clausis portis
decim fasces penes quo
uniuerse plebis sũmũ de
tium:ac totius Italiæ uir
cũ dictatoriæ se aĩaduers
ulta foret gloria militaris
punitus.

stes eqculi in dedicionẽ cincin
tus L.minutiũ cõsulari dignita
log; ab hostibus circunuentum
ribus:sed uallo:& fossa se tutar
Clausis p.castra.n.romana fo
metu aliquo aut nocte iminẽte
res cũfascibus:& oia ipare pote
strẽ:& plebeiũ ordinẽ erat diuis
ctit̃ nũc italiæ fgionẽ. Cõsul d.

Au.poſt.more romano filiū cognominē patris. Pene.ſa.quia apud antiquos ſacra domeſtica maiori natu filio tradebant. Pro augendā. Faueras.ſuſtentaueras. Inſtruxeras. inſtitueras nā pueri litteris maiores facti armis operā dabant. Sāctū:moribus. Fortē uiribus. Securi feriri iuſſiſti. nā ſit:quemq̄ damnaſſent romani primo uirgis cedi deinde ſecuri percuti faciebāt. Ad peragendū imperiū paterne uocis miniſterio ſufficere ualuiſti.i.uox paterna tm̄ facimus imperare potuit ut.ſ.filiuſ occumberet. Nā o.uere inqt uox tua hoc iperauit:ſed tam̄ arbitror oculos tuos nō potuiſſe ſe i hilaritate conſeruare nec mortis filii aſpectū ſuſtinuiſſe. Offuſos circunfuſos. Ingens aī opus qa uidebat tā libere iperare. Vt ſe cūri pcuteretur:q; fortis aī:& cōſtantis fuit. Māli torquate: hīc contra latinos cōſul factus cū in caſtris eēt filiuſq; ab gemīo metio q erat tuſculanorū iperator ī certamen uocatus eēt illūq; iſciēte patre occidiſſe filiū necari iuſſit. Glorioſā ui.impatorem.n. tuſculanorū occiderat:& ornamēta.i.arma:& reliqua q̄ ei detraxerat in caſtra afferebat. In mo. ho.nā ita ictus ē ſecuri ſecuti cedunt ī ſacrificiis hoſtiæ & uictimæ. Macta.ꝑprie ſacrorū ē uerbū. Patri for.fi.nā cōſul exiſtiābat melius eē ſi filiū q̄us fortem necaret q̄ ab aliis q hoc exuſi fuiſſent militarē diſciplinā ſperni.

Aulum poſtumiū quē ad generis penetraliūq; ſacrorū ſucceſſionē propagādam genueras:cuius īfantiæ blandimenta ſinu atq; oſculis foueras:quē puerū lrīs:quē iuuenē armis inſtruxeras ſanctū:fortē :amantē tui pariter ac pīæ quia non tuo iuſſu ſed tua ſpōte preſidio progreſſus hoſtes fuderat uictorē ſecuri feriri iuſſiſti: & ad hoc imperiū pagendū paternæ uocis miniſterio ſufficere ualuiſti:nā oculos tuos certū ſcio clariſſima ī luce tenebris offuſos ingens opus aī intueri nequiuiſſe. Tu aūt Māli torquate latino bello cōſul filiū qđ ꝑ uocatus a geminio Mætio dulce tuſculanorū ad dimicandū te ignaro deſcenderat:glorioſā uictoriā : & ſpecioſa ſpolia referentem abripi a lictore & in modū hoſtiæ mactari iuſſiſti:ſatius eſſe iudicans patrē forti filio quā patriā militari diſciplina carere.

De Iutio Quinto Cincinato.

a Ge q̄to ſpiritu putamus uſū: L. Qu.Cincinatū dictatorē eo tpe quo deuictus æqculis & ſubiugū miſſis.L.Minutiū conſulatū deponere coegit: quod caſtra eius hoſtes iidē obſederāt:īdignum.n.maxīo īperio credidit quē nō ſua uirtuſ ſed foſſa uallūq; tutū præſtiterat cuiq; uerecūdiæ nō fuerat arma rōana metu trepida clauſis portis cōtineri:ergo īpioſiſſimi duo decim faſces penes quo ſenatus & equeſtris ordinis & uniuerſe plebis ſūmū decus erat:quorūque nutu Latium:ac totius Italiæ uires regebātur:cōtuſi atque fracti dictatoriæ ſe aīaduerſioni ſubſtrauerunt: ac ne in ulta foret gloria militaris conſul delicti omnis uindex punitus.

Quāto ſp.i.q̄ magno aīo. Lu. quintū ci.hic cū agrū ſuū coleret & arraret dictator romæ ē creatus:& cū uiatores ad illum uenīſſent nunciantes illū fuiſſe dictatorem electū.uxor dictaturā añ aratrū iduit iterū iuſſis lictoribꝫ aratrū domū ut deferrent. De uictis eqculis:hi populi lutiū minutiū cōſulē romanū uallo foſſaq; ſepſerant ita ut nullo pacto romani euadeř poſſent:q; audiētes romani piculū īminere cīcinnatū dictatorē illico creaſt q ad hoſtes progreſſus illos circūdedit:& medios clauſit ut ſi procedere uellent. L.minutium hēnt quem ſepſerant ſi autem regredi uellent ī quintum cincinnatū Dinciderent. Quod uidentes hoſtes eqculi in dedicionē cincinnati ueneřt:& ſub iugū miſſi ſunt. ebellatis itaq; hoſtibus cincinnatus.L.minutiū cōſulari dignitate ꝑuatū legatū ī caſtris ſubſtituit eo q; nō ꝑpria uirtute ſed foſſa uallo q; ab hoſtibus circunuentum exercitū ſeruaſſet. Maximo im.i.conſuli indignū eē putauit non uiribus:ſed uallo:& foſſa ſe tutari. Verecūdie.i.quē nō puduerat armatos romanos clauſos cōtineř.

Clauſis p.caſtra.n.romana foſſa uallo q; munita portas hēbant unde romani exire poſſent : & ita metu aliquo aut nocte īminēte ſe ēt claudere poſſēt. Impioſiſ.fa.xii.nā cōſul ꝑ ſe mittebat.xii.lictores cū faſcibus:& oīa īpare poterat. Sūmū de.ſūma maieſtas totius rōane urb q̄ ī ſenatoriū atq; æq̄ ſtrē:& plebeiū ordinē erat diuiſa. Latiū:regio illa ultra tiberi ī q̄ latuit ſatnus. Totius ita.totā ꝓplectit nūc italiæ r̄gionē. Cōſul d.o.p.i.ꝓſul q aliēi delicti pūitor eē ꝓſueuerat ab dictatoř nūc pūitus ē.

Piaculis:expiationibus:nã credebant ſe ſacra facere marti cũ aliquẽ dãnabant q̃ diſciplinã militarẽ corrupiſſet. Im.pa.hoc pp romulum:& remũ dicit q̃ filii martis hĩti uerbis romæ cõditores fuerĩt. Vbi.i.qñ. Tuis auſ.de.ec.i.ut auſpitia bellica minus diligenter eſſent celebrata afinitas. Co.ut. C.cotta qui pub.aureliũ peditem fecit. Fra.ut fuluius flaccus qui fratrẽ cohortis p̃fectum e ſenatui amouit. Stra fi.ut Torquatus qui filium ſecuri percuſſũ non defleuit. Eiura.cõ.i.abdicatione .nã conſules iurabant ſe rẽ.pu.bene adminiſtraturos ut Cĩcinatus q̃.L.minutiũ cõſulari dignitatem pri uauit. Aduer.ĩperiũ.i.cõtra iuſ ſum dictatoris. Qu.Fabius. hic relictuſ fuerat a papirio romam petente prefectus ĩ caſtris eiq̃ ĩ perauerat ne cum hoſtibus ullo pacto cõfligeret.q̃ hĩta occiſiõe in iuſſu dictatoris hoſtium copi as fregit cum autem eſſet papiri us reuerſus iuſſit fabium quãuis re bene geſta nudari ac uirgis ce di q̃ cognoſcens quo ĩ diſcrimi ne eẽt milites ut ſibi forent auxi lio poſtulauit.q̃ ſtatim ad dicta torem conuolãtes optinere nõ ualueĩt ut ei papiriuſ ignoſceret ſed tm̃modo ut pœna in craſti num differreretur cũ iã ĩ cõfer tiſſimos milites fabius ſe recepiſ ſet. Fabius ãt ĩ hoc tp̃is ſpacio romã cõfugiẽs dictatoris ſeuitiã accuſauit. Quod ubi papirius accepit cõfeſtim & ipſe ĩ urbem migrãs:neq̃ p̃tis fabii p̃cibus ne q̃ ſenatorũ rogatione ĩduci po tuit : ut ei ueniã p̃ſtaret demũ a populo rogatus iniuriam illã & oẽm pœnã cũ reũ petiuiſſet po pulo ꝺonauit. Neq̃ uirtu. qa cõſilio & uiribus corpis polle bat. Nobi.nõ claro gñe natus erat. Vir.ex.parari expõi. Sp. nã milites hoc aſpiciebãt. Ru. ad nobilitatem. Magiſ.e. ad uirtutem. Vic.ad ſucceſſũ ſpec tat. Nod.ic.nã nodos hẽbant uirgæ quibus pulſabatur. Cru. r.nã in acie dũ contra ſãnites pu gnaret acceptis uulneribus cruo rẽ effudit:nũc ãt cũ uirgiſ p̃merẽ tur uulnera ſanguine manabãt.

Occaſionẽ:opportunitatẽ. nã penã diſtulit exercitus:& ita tp̃s fugiẽdi Fabius hũit. Poſt dicta turã.tertiũq̃ ꝺſul.nã q̃uis fabius fuiſſet dictator & ꝺſul ter tm̃ uẽiã non potuit ipetrare niſi a populo Papirio rogato. Auxiliũ tribunoꝝ:nã tribuni q̃ plebi p̃erãt papi riũ exoraueĩt. Neq̃ hac re.i.neq̃ populi neq̃ tribunoꝝ rogatu. Calphurnius pi.hic cõ. cõtra fu gitiuos illos q̃ eadẽ ſecuti multas clades rõanis ĩtulerãt. Ti.hic magiſter eqtũ cũ ĩ ꝺfertiſſios hoſtes ĩcidiſſet arma ill' tradidit:ſed p̃us pacta cõditõe ut ip̃e icolũis deſcẽderet q̃ ex re ĩdignatus Calphur niuſ ei fimbras ãputauit & ĩ acie tã diu p̃ſtabat quoad uigiles ĩ caſtra rꝺirẽt. Circũuẽtus:circũdatus: ſeptus. Generibus ignominiæ.nã uariis modis illũ ſp̃tũ reddit. Lacinis fimbriis a lacerãdo dictis.

h Is:ut ĩta dicã piaculis Mars ĩpii noſtri p̃:ubi ali qua ex parte a tuis auſpiciis degeneratũ : erat nu men tuum propiciabatur : affinium cognatorũq̃ fra trum nota filiorumq̃ ſtrage ignominioſa conſulum euitatione. De Papirio.

e Iuſdẽ ordinis q̃ ſequit̃ papirius dictator quom ad uerſus imperiũ eius . Qu.Fabius Rutilianus ma giſter eqtũ exercitũ ĩ aciẽ eduxiſſet:q̃q̃ fuſis ſãnitibus in caſtra redierat:tamen neq̃ uirtute eius neq̃ ſucceſ ſu neq̃ nobilitate motus uirgas expediri.eũq̃ nudari iuſſit.O ſpectaculũ admirabile : & Rutilianus & ma giſter equitũ & uictor ſciſa ueſte ĩpoliatoq̃ corpore li ctorum ſe uerberibus lacerandũ præbuit ut ĩ acie exce ptorũ uulnerũ nodoſis ſectibus cruore renouato uic toriarum:quas mõ ſpecioſiſſimas adeptus erat : titu los reſpergeret precibus deinde ſui exercitus occaſionẽ Fabio confugiendi ĩ urbẽ dedit:ubi fruſtra ſenatus au xilium ĩplorauit.Nihilominus.n.papirius ĩ exigẽda pœna p̃ſeuerauit:itaq̃ coactus ẽ p̃ eius poſt dictatu rã tertiumq̃ cõſulatũ rẽ ad populũ deuocare auxiliũ q̃ tribunoꝝ plebis ſupplex pro filio peteĩ:neq̃ hac re ſeueritas Papirii refrenari potuit.Cæteꝝ cũ ab uniuer ſis ciuibus & tribunis plebis rogaret̃:teſtatus ẽ nõ pæ nam illã ſe Fabio:ſed po.ro.& tribunorum concedere poteſtati: De.L.Calphurnio.

l Vtius quoq̃ Calphurnius Piſo ꝺſul cũ ĩ Sicilia bel lũ aduerſus fugitiuos gereret:& Titius eqtũ prefec tus fugitiuoꝝ multitudĩe hoſtiũ circũuẽtus arma his tradidiſſet.his p̃fectũ ĩgnomĩæ generibus affici iuſſit: eum toga laciniis abſciſſis amictum diſtinctaque tu nica indutum nudis pedibus a mane noctem uſque

Ad principia.i.in pria acie. Interdixit prohibuit. Conuictũ hominũ:ne cũ hominibus in mensa discũberet. Vsũ balnearum:ne cũ ceteris balnea ingrederet ut se lauaret. Turmã equitũ:nõ solũ ita initium multauit:sed equites oẽs quibus Titius prefuerat adeptis equis rorarios fecit. Dedecus pa.infamia eo ꝙ romani:& liberi fugitiuis:& seruis arma dedissent. Vindicatũ ꝑ uinitũ. Cupiditate uitæ:nã ut salutẽ suam tutarẽtur hostibus arma dedere. Cruce di.f.nã fugitiui illi oẽs crucis suppliciũ merebant. Flagitiosũ iugũ.nã scelus erat ut serui & fugitiui liberis romanis iugũ imponerẽt. Amarum lucis usum.i.acerbũ. Vite usũ nõ quia suã dignitatẽ amiserãt illis nõ erat suaue uiuere. Qu.metellus q qm̃ macedones superauit macedonicus est cognominatus. Trebiã:ciuitatem celtiberoꝝ quæ pars est hispaniæ. Res.ge.i.cum hostibus dimicaretur.nã cũ certaret cum hostibus quinq; cohortes i quodã loco statuerat iusseratq; metellus ne illinc amolirent: quæ i petu hostili loco stare nõ potuerunt. Qua ex re indignatus metellus iussit:ut pristinũ locũ recuperarent credens fore ut ab hosti us occiderẽtur:& ita ignauie penas darent: sed ille cohortes pudore cõfusæ & in quadam desperatione sitæ ita acriter hostes inuasere ut quod amiserãt strennue recuparent. In quadã statõne:i loco ubi starent neq; se illic amouerent. Euestigio:cõfesti. Culpã nã loco non steterant sicuti iusserat consul. Manifesto periculo nõ.n.dubitabat quin illico paucitas suarum cohortum ab hostiũ multitudine trucidaretur. Pro.h.s.si qs ex cohortibꝰ uim hostilẽ fugiens castra peter̃ auderet nõ aliter interficeretur ac si unus ex hostibus esset. Et corporibus fatigatis.i.quamuis lassis in ꝑterito ꝑlio. Annis ip. des.uitæ nã desperabat de salutæ uitæ suæ. Iniqtatẽ asperitatẽ: arduitatẽ. Efficacis.du.ẽ.uehem̃tissimũ duram̃tũ laboꝝ.s.ẽ necessitas nã cũ uident se necessario coegi ꝓp̃as aliqñ uires exuperant. In e.p.i.i hispania. Fero.gen.a nam multos exercitus in hispania amiser̃ romani antequã totã illã debellare possent. Mansuetis inge.mitissimã naturam.constat enim. Qu.Fabiũ max.iter cæteras uirtutes fuisse admodũ mitẽ. Ad tẽ.ꝓ tp̃is necessitate. Ex pre.ro.i.ex munitis locis uel castris.nam qui ad hispanos se contulerant in ipsius scipionis potestatẽ redacti manibus carere sũt coacti. Abscidit:amputauit. Trũca b.i.truncata sicuti quæ manibus erãt priuata. Rebel. q̃.s.a rõanis d̃fecerãt. Inc.so.sp̃se: nã amputate mãus sãguine:humũ sp̃gebãt ibiq; iacer̃ ꝑmittebãt.

ad principia per omne tempus militiæ adesse:interdixit etiam ei conuictum hominum usumq; balnearũ turmasq; equitum:quibus præfuerat adeptis equis ĩfunditorum alas trãscripsit:magnũ profecto dedecus p̃riæ:magno pisonis decore uindicatum ẽ: quoniam quidem id egit piso:ut q cupiditate uitæ adducti cruce dignissimis fugitiuis trophea de se statuere cõcesserant:libertatiq; suæ seruili manu flagitiosum imponi iugũ nõ erubuerant:amarũ lucis usũ experirent̃ mortemq; quam effœminatæ timuerãt:uiriliter optarẽt.

De.Qu.Messio.

n Ec minus Pisone acriter.Qu.Messius qui quom apud Trebiam res gereretur:collocatas a se ĩ quadam statione quinq; cohortes atq; ex ea uiribus hostium depulsis repetere eandem stationẽ e uestigio iussit non quod speraret ab iis amissum locum recuperari posse: sed ut præteritæ culpam pugnæ ĩsequentis certaminis manifesto periculo puniret:edixit etiam: ut siquis ex his fugiens castra petiisset pro hoste interficeretur:quam seueritate compressi milites corporibus fatigatis:& aĩs desperatione uitæ implicatis loci tamẽ iniquitatem multitudinemq; hostium superar̃t. humanæ igitur ĩbecilitatis efficacissimum duramentũ ẽ necessitas.

De.Qu.Fabio.

i N eadem prouincia.Qu.Fabius Maximus ferocissimæ gentis animos contendere: & debilitare cupiens mansuetissimum ingenium suum ad tẽpus deposita clæmentia seuiore uti seueritate coegit:oĩum enim qui ex præsidiis romanorum ad hostes transfugerant captiq; erant manus abscidit:ut trunca præ se brachia gestantes:metũ defectionis reliquis iniicerẽt: rebelles itaq; manus a corporibus suis distracte.inque cruento solo sp̃sæ:cæteris ne idem cõmittere auderent documẽto fuer̃t.

De Africano superiore.

Firmandã d.i.ad corroborãdã militarẽ diſciplinã. Ab ali.crudelitate mutuãdũ.i.ſumẽdũ mutuo ab crudelitate ſibi alieniſſima. Nr̃is e. ex rõanis caſtris. Pœnos carthaginẽſes:nã oẽs tã romãos q̃ exteros q ab romanis defecerãt turpiter mori cœgit. Trãſ.q a romanis ad pœnos fugerãt. Tanq̃ pa.fu.cru.af.nã ſicuti dñi fugitiuos ſeruos ĩ cruce affigebãt ita Scipio ciues romanos q hoſtes petiue rant crucis ſupplicio affecit. Illos.ſ.latinos trãſfugas. Tãq̃ p.ſo.i.ſicuti colligatos proditores q ro manis fidẽ p̃ſtitã nõ ſeruarẽt.ipſos latinos ſicuti necauit. R o.ſangũini hoc dicit pp ciues ro . cruci affixoſ. Seruile ſup.i.ſuppliciũ q̃ fugitiuis ſeruis adhibebaſ ut cruci affigerẽt. Inſul.i.ci.irriſio ne aliqd inuadere. Ad ea.i.ad ea ſupplicia q̃ nõ i ro.ſed in exte roſ allata fuerẽt. Poſt africã.hic. Aemilianus fuit nepos ſupio ris affricani quẽ ĩ adoptiuum ſu perior ſũpſerat cũ pp corporis ĩ becillitatẽ filius ſuus militiã ex ercere neq̃ret. Euer.pu. i.nam hic carthaginẽ penitus deleuit.

Tranſfugas fugitiuos exteros.

In edendis populo ſpe.nã oẽs fugitiuos belluis ĩ ſcena obiecit q̃ populo ro . gratũ iter cætera ſpectaculũ erat.& hoc fecit quia defecerant a ro. Febe: ſicuti a pris . urſis leonibus. Per . rege macedonũ. Eiuſdẽ ge.i. extera rum gentiũ. Et cul.tranſfugas.

Pro.calcandos ab elephantis: nã dicimus hic elephas tis & hic elephantus ti.a gtõ elephantos formatus. Sub.i.ſubmiſit. Ac ta.i.geſta claroꝝ uiroꝝ. Sine ĩ ſo.ſuſ.nã quamuis aliquis clariſ ſimus uir aliquid crudelitatis ex erceat ut ei ita faciem forme ſit neceſſario ut periculo ſe liberet homines tamen credent illũ nõ rõnem ſed arrogãtia hoc faceẽ .

Ab ge.ca.i.abreuiato iure dicẽ di in foro . ut libelli aut aliquid ſimile mittatur.nã non oportet differre pœnam militibus.ſed il lico illã exigere. Vires militie armis continentur. A recto te nore. Deſci.ideſt cum aliquid faciunt contra equitatem. Op preſſura ſunt:ideſt ſunt alios ni mia inſolentia ſuffocatura niſi illico de his ſupplicium ſuma tur. Non a ſingulis: ideſt q̃ non ſunt facta ab ſingulis impe ratoribus ſicuti ſuperiora quæ narrauimus ſed a cuncto popu lo ſunt admiſtrata. Pro militari more obtinendo.i.ut ſue militiæ conſuetudinẽ ſeruarent. Lucius martius:hic Aſdrubale & magone ĩpatoribus pœnorũ ĩ hiſpania publio : & Cneo ſcipionibus ceſis & copiis diſſipatis cũ reliqas exercitus collegiſſet magnã cladẽ pœnis ĩtulit & eoꝝ uires debilitauit.

Eoꝝ ſu.i.fauoribus militũ nã illũ p̃ptorẽ cõſtituerãt. Orſus ẽ.i.ſic ĩcepit ſcribeẽ quo pacto hoſtes

n Ihil mitius ſupiore Africanos:is tñ ad firmãdã di ſciplinã militarẽ aliquid ab alieniſſima crudelita te ſibi amaritudinis mutuandũ exiſtĩauit:ſi quidẽ de uicta carthagine quom oẽs qui ex nr̃is exercitibus ad pœnos trãſierãt:ĩ ſuã p̃tãtẽ redegiſſet:grauius ĩ roma nos q̃ in latinos tranſfugas aĩaduertit. Hos.n . tãquã patriæ fugitiuos crucibus affixit. Illos ãt tanquam p̃ fidos ſocios ſecuri pcuſſit. Nõ proſequar hoc factũ ul terius:& qa Scipionis ẽ:& quia romano ſãguini : quã uis merito perpeſſo ſeruile ſupplicium inſultare non attinet. Quom præſertim tranſire ad ea liceat : quæ ſi ne domeſtico uulnere geſta narrari poſſunt.

De Africano poſteriore.

n Am poſterior africanus euerſo punico imperio ex terarum gentium tranſfugas in edendis populo ſpectaculis feris beſtiis obiecit.

u T.L.Paulus Perſe rege ſuperato eiuſdẽ generis & culpæ hoĩes elephantis ꝓterendos ſubſtrauit uti liſſimo quidẽ exemplo:ſi tam̃ acta excellentiſſimorũ uirorũ humiliter æſtimare ſine inſolentiæ repræhẽſio ne permittitur. Aſpero enim & abſciſſo caſtigationis genere militaris diſciplina indiget:quia uires armis cõ ſtant:q̃ ubi a recto itinere deſciuerint : oppreſſura ſũt niſi opprimantur. De.L.Martio tribuno militũ :

ſ Ed tẽpus ẽ eoꝝ quoq; mentionẽ fieri:q̃ iã nõ a ſin gulis uerũ ab uniuerſo ſenatu ꝓ militari more ob tinendo defendẽdoq; adminiſtrata ſũt:L.Martius tri bunus militũ quom reliquias duorũ exercituũ Publii & Cnei Scipionũ quos arma punica ĩ hiſpania abſũp ſerãt:diſperſas mira uirtute collegiſſet:earũq; ſuffra giis dux eſſet creatus:ſẽatui de rebus actis a ſe ſcribẽs ĩ hũc modũ orſus ẽ.L.Martius ꝓptor cuius honoris

uiciſſet. Vſurpationẽ:nã ægre tulit ſenatus q̃ hoc in uſũ rapuiſſet ut ſe pro prætore noīarent cũ magiſtratus nũ a militibus:ſed a populo decernerent. Anguſto:arcto eo q̃ uires romanæ eẽnt abſũptæ. Corrigendũ.i.emendandũ reparandũ:nã nõ minus dãni intulit hoſtibus q potiti uictoria genio ita indulſerant ut ſõno uinoq; ſepulti eſſent q̃ romani tãetſi ammiſſis ducibus toleraverãt. Vnuſ.ſ.ſolus.L.Martius.Nullũ me. hoc dicit qa iſte rem pu.ſanauerat:nã merita ab aliquo accepta aut clades hita q̃ uires īperii diminuebat nõ tañ tutabatur illos:q ꝓtra diſciplinã militarẽ aliqd admiſiſſet.

uſurpationem uti cũ pribus. C.nõ placuit: qa duces a populo nõ a militibus ſolerẽt creari quo tpe tã iniuſto tãq; graui pp īmane. R.P.dãnũ ẽt tribunus militũ adulandus erat qm̃ quidẽ ad ſtatũ totius ciuitatis corrigendũ unus ſuffecerat:ſed nulla clades nullũ meritum ualentius militari diſciplina fuit.

ſ Vccurebat. n.illis q̃ animoſa ſeueritate tarentino bello maiores eorũ uſi fuiſſent. In quo quaſſatis & atritis rei p.uiribus quom magnum captiuoꝝ ciuium ſuoꝝ numeꝝ a Pyrrho rege ultro miſſũ recepiſſẽt decreuerẽt:ut ex his q̃ equo meruerãt peditũ numero militarẽ q pedites fuerãt ī funditoriũ auxilia tranſcriberent:neue quis eoꝝ intra caſtra tenderet:neue locũ extra aſſignatũ uallo aut foſſa cingeret:neue tentoriũ ex pellibus hẽret recurſum autem: iis ad p̃ſtinũ militiæ ordinẽ propoſuerẽt.ſiquis bina ſpolia ex hoſtibus tuliſſet:qbus ſuppliciis cõpreſſi ex dformibus Pyrrhi munuſculis acerrimi hoſtes extiterunt.

Arẽ irã aduerſus illos ſenatus diſtrinxit: q apud cannas rẽ P.deſeruerũt. Nam cũ eos grauitate decreti ultra mortaliũ ꝺitionẽ relegaſſet.acceptis a.M. Marcello lr̃is eorum ſibi opera ad expugnationẽ ſyracuſanoꝝ uti liceret: reſcripſit īdignos eẽ q̃ ī caſtra reciperẽt. Cæterũ ſe ei pmittere ut faceret q̃ expediẽ rei p. iudicaſſet dũ ne q̃ſ ex eis munẽ uacaret:aut dono militiæ donaret: aut ī italiã donec hoſtes ī ea eſſent:accederet. Sic enerues animos odiſſe uirtus ſolet.

a Ge q̃ grauiter ſenatus tulit quod.P. Quintũ petiliũ ꝺſulẽ fortiſſime aduerſus ligures pugnãtẽ occidere milites paſſi eẽnt: legioni neq; ſtipendium anni

Tarentino bello in quo pyrrhuſ rege epiroꝝ tarentini ſũt uſi. Maiores.ſ.ſeniores & ſuperiores romani. Quaſſatis: contuſis. Attritis:ad extremũ ꝺducẽtis nã pyrrhus multos ciues romanos cepat quos oẽs gratis romanis tranſmiſit. Vltro. na nõ rogatus:ſed ſpõte ſua hoc fecit.

Decreuerũt deliberaueẽt. Meruerant militauerant.nã q eqtes erant ſenatus conſtituit ut pedites eſſent & qui pedis erant rorarii efficerent. Funditoꝝ. Velitũ leuis armature. Tenderet tentoria hẽret.nã intra uallũ: & foſſã ſtare nõ poterãt. Aſſignatũ:cõſignatũ.ſ.eis a conſule. nã locũ q eis extra caſtra aſſignabatur uallo aut foſſa cingere nõ ſinebantur ut hoſtibus eſſent magis expoſita. Ex pellibus pellibus.n.tentoria ſua faciebãt. Ad pri. locũ.nã oportebat illos qui ſuam primã dignitatẽ optinere uolebant duos hoſtes ſuperare & ſupatos ſpoliare. Deformibus:muniſculis:nam pyrrhus tãquam ignauos:& nullius præcii ſenatui miſerat q deinde hoſtes ei infeſtiſſimi extiterunt nimio rubore ſumptis uiribus. Apud cannas:uicum apuliæ apud quẽ ingentem ſtragem. Anibal rõanis intulit. Deſeruerant.nam e caſtris ſe in tutũ locũ receperãt.

Vltra mortuorum conditionẽ .i.ſupra penã q̃ mortuis adhiberi ſolet: nã potius mori uoluiſſent q̃ tantam ignominiam pati. Relegaſſet ab italia amouiſſet:nam poterant italiã petere.

Ad expugnationem ſyracuſanorum cum.n. Marcellus ſyracuſas expugnare uellet ſẽatu ſciſcit an uellet ut illos milites relegatos in caſtris ſuis recipet. Permittere.i.concedere ut ſi uellet illos recipet:ſed ita tam̃ ut nũq̃ eẽnt ſine labore in caſtris:& nullum domum militare accipere poſſent. Accederet.i. appropinquaret. non enim illos in italiam uenire uolebant quouſq; in ea eſſent ẽt carthaginenſes. Virtus fortitudo nam quia antea fortes fuerant non poterant horum ignauiam tolerare. Pub. Quintum:qui cũ oppidũ luguriæ obſideret montem cui leto nomen erat capere uolenti ab hoſtibus mors oblata ẽ.

Procedere:prouenire. In acie:morte nã fortiter pugnãdo contra hoſtes occiſus ẽ. In curia ultio ne pp ultionem q̃ fecit ſenatus contra milites. & ita oñdit claritatem ipſius duplici ratione. Redimendorum:exigendorũ:nã in canenſi pugna ſex milia romanoꝝ cepat Hãnibal ſcdm Valeriũ. ſed Ci. in officiis. viii. fuiſſe declarat:quos Hãnibal. uolebat redimi a rõanis. Patria ſpei:nã nullã ſpem in illis ſitã hẽbant ſenatores ꝓ patria tutãda. Hoſtis metus. i. Hãnibal nõ metuebat ut ſibi ab his ullũ ĩmineret ꝑiculũ q̃uis relaxerent. Reg. ciuitatẽ Italiæ. Iniuſto bello. nã. ii ii. equtũ ſecundũ Frõtinũ cũ dux illoꝝ Rubelius extinctus eẽt Marcũ ceſiũ eius ſcribã imperatorẽ ſuũ creaueſt rhegiũq; occupauerunt q cũ in rõanorũ poteſtatẽ ueniſſent ſenatuſ oẽs ſecuri percuti fecit & ſcdm Valeriũ ciues romani erant. L. ãt florius nõ romanos ſed cãpãos fuiſſe his uerbis declarat: Cãpana legio q̃ regiũ occupauerat ſecuri ꝑcuſſa eſt. quod tam poteſt conformari ut & cãpani & rõani nominent:nã cõſtat cãpanos urbe ro. donatos fuiſſe. M. furio flacco. hic tribunus plebis tũc tpris erat: & q̃uis de his ſuppliciũ ſumi uetaret. ſenatus tam in ꝓpoſito ꝑmanſit. Aĩaduerteret:ſæuiret. Minore cũ inuidia. ne nimiũ ptãtis hſent uno die tot milia ro. ĩterimeꝝ. Eorũq; corpora & q; rigidius fuit. noluit ſẽatus ullũ ex his humari neq; funus illoꝝ lugeri. Lẽiter. ſ. ſenatoreſ feceꝝt mãſuete:ſi penorũ ſupplicia q̃ ĩ militari diſciplia adducebant uoluerius ꝺſideraꝝ.

Violentiã intueri ĩmanitatẽ ferocitatẽ. Duces bel. cõſilio malo ger. i. ĩperatores ſui q temere cũ hoſte certabãt cruci affigebãt nã ſi res proſpe ceciſſet ita ut hoſtes ſuperarẽt dicebant diis eſſe attribuendũ q pro illoꝝ impio uigilabant. ſi autẽ male rẽ geſſiſſent dicebant hoc ſua culpa factũ q malo cõſilio hoſtilia caſtra inuaſiſſent. Clearchus: ĩpator fuit ſpartanoꝝ. Vt ſp. ut. ſ. hi noluerant cũ hoſte dubiã uitæ fortunã pugnãdo experiri e uita excedere corigent. Id: ut. ſ. magis imperatorẽ q̃ hoſtẽ timerent. Maternaꝝ: blanditiarum nã cõſtat matres ſpartanas rigidas fuiſſe ignauis filiis ad bellũ proficiſcẽtibus. quod ut melius ĩnoteſcat nõ nullaꝝ exẽpla põemus. nã mater q̃dã cuiuſdã ĩ ꝑlium proficiſcentis hũc inmodũ orſa ẽ cũ ei clipeum offerret fili aut hũc aut ĩ hoc. i. aut hunc uic

procedere: neq; æra dari uoluit: q̃a ꝑ ſalute ĩperatoris hoſtium tælis ſe non obtulerant. Idq; decretũ ampliſſimi ordĩs ſpecioſũ & æternũ Petilii monumẽtum extitit: ſub quo in acie morte: ĩn curia ultione clari cineres eius aquieſcunt

c Onſimili aĩo quom ei Hãnibal ſex milia Romãorum capta ĩ caſtrís hẽbat redimẽdorũ ptãtem feciſſet: conditionẽ ſpreuit memor q̃ tãtã multitudinẽ armatorũ iuuenũ ſi honeſte morí uoluiſſẽt: turpiter capi nõ potuiſſe: quoꝝ neſcio utꝝ maĩus dedecus fuerit: quod patria ſpei an quod hoſtis metus nihil ĩ his repoſuerit: hæc pro ſe ille ne aduerſus ſe dimicarent parui dicendo.

ſ Ed quom aliquotiens ſenatus ꝓ militari diſciplĩa ſeuere excubuerít neſcio an tũ præcipue qũo milites q regiũ iniuſto bello occupauerãt: mortuoq; duce Rubelio. M. Ceſiũ ſcribã eius ſua ſponte ĩperatorẽ delegerant: carcere ĩcluſit: ac. M. Furio Flacco tribũo plebis denũciante ne ĩ ciues romanos aduerſus morẽ maiorũ aĩaduerteret nihiloĩus propoſitũ executus ẽ. Cæterum minore cũ inuidia ut íd ꝑageret qnquagenos ꝑſingulos dies uirgis cæſos ſecuri ꝑcuti iuſſit: eorumq; corpora nulli ſepulturæ mandari: mortemq; lugeri uetuit. Externa exempla.

ſ Eniter hoc. P. C. ſi Carthaginenſiũ ſenatus ĩ militiæ negociis procurandis uiolentiam intueri ueli mus: a quo duces bella prauo cõſilio gerentes: ẽt ſi ꝑ ſpera fortuna ſubſecuta eſſet: cruci tam affigebant: q; bñ geſſerant deoꝝ ĩmortaliũ adiutorio: quod male cõmiſerant ipſorum culpæ ĩputantes: De Clearcho:

c Learchus uero lacedæmoniorum dux egregio dicto diſciplĩnã militiæ continebat. Idẽtidẽ exercitus ſui auribus inculcando a militibus imperatorẽ potiuſ q̃ hoſtem metui debere: quo aperte denunciabat futurum: ut ſpiritum pœne impenderent: quem pugnæ acceptum ferre dubitaſſent.

a Dque a duce præcipí non mirabantur maternaꝝ

tor domum referas aut in hoc mortuus iaceas facito ut deferaris. Drapea autem cũ filiũ ignauũ héret qui pre timore hostiũ domũ petierat ipsa propriis manibus iteremit sepulchroq; distichon im posuit hunc timidũ mater drapeion ipsa necauit. Nec dignũ matre nec lacedæmoniũ. Intra dome sticos parietes. nã in domo hoc sibi demandabat ne arma sua dimitterent nisi cũ nece. Accepto si. .s. admo nitionis maternæ. Propriis. s. romanis q̃ & fecundiora: & fœliciora cõperiunt. Principa tũ ro. impio. nã romanos cõstat fuisse totius orbis dños. Multarũ urbiũ: sicut toti græciæ q̃ acqsitã libertate donauit & cum preco diceret græciam liberã futurã a deo ingens clamor elatus est ut uolucres eo uolantes attonitæ i humũ deciderint. Magnoꝝ re gum. s. Ariobarzãis: & Deiotari quos debellatos senatus regnũ restituit. Validissimarũ gentiũ sicuti græcoꝝ. Regimẽ: ipiũ

blanditiarum memores: quæ exituros eos ad prælian dum monebant ut aut uiui cum armis ĩ conspectum earum uenirent aut mortui in armis referrent: hoc in tra domesticos parietes accepto signo spartanæ acies dimicabant: sed aliena prospexisse tm̃modo satis est: cum propriis multoq; uberioribus & fœlicioribus exẽ plis gloriari liceat: disciplina militaris acriter retenta principatũ Italiæ romano ĩperio peperit: & multarũ urbium magnoꝝ regum ualidissimaꝝ gentiũ: regimẽ largita ẽ. fauces pontici sinus patefecit: alpium tauri q; montis cõuulsa claustra tradidit: ortumq; e parua Romuli casa totius terrarũ orbis fecit columẽ. Ex cu ius sinu quoniam omnes triumphi manarunt sequit ut de iure triumphandi dicere incipiam.

De iure triumphandi. Capitulum tertium.

o Bleuia prælia quidã imperatores triũphos si bi decerni desiderabãt qbus ut occurreretur le ge cautũ est ne quis triũpharet nisi quĩq; mi lia hostium una acie cecidissent. Non enim numeros gloria triumphoꝝ exelsius urbis nr̃æ futurum decus maiores existimabant. Cæterum ne tã præclara lex cu piditate laureæ obliteraretur: legis alterius adiutorio fulta est: quam. L. Marius &. M. Cato tribuni plebis tulerunt: pœnam enim imperatoribus minatur: qui aut hostium occisorum in prælio aut amissorum ci uium falsum numerum lr̃is senatui ausi essẽt referr̃. Iubetq; eos quum primum urbem intrassent apud quæstores urbanos iurare de utroque numero uere ab his senatui esse scriptum. Post has leges iudicii illius tempestiua mentio introduceretur: in quo de iure tri umphandi ĩter clarissimas personas & actum & excu sum est.

Ortũq; a paruula casa romuli .s. imperium romanum natũ, in casa in qua primo adhuc pasto ralẽ uitã degens romulus hĩta uit. nã non nimiũ erat ornata: & tamen principiũ tanti imperii fuit. nã romulus conditor roma næ urbis: extiti. Columẽ. i. su stentaculum. Manat: traxert: nã nisi res p̃claras in militia ge sissent impatores nũq̃ triũphas sent. & ita capitulũ quod sequit supiori optime cõiungit.

o Bleuia p̃lia qdã ipatores: ñ nulli ĩperatores cupiditate gl̃iæ triũphãdi ducti nõ p̃claris rebus gestis triumphum sibi de cerni uolebãt quocirca lege cau tũ ẽ: ne quis triumphũ hr̃et ni quinq; milibus host. ũ uno in p̃ lio cæsis. Occurreret. i. resiste retur. Numero. i. si sæpius triũ pharẽt. Gloria tri. i. si meritos egissent triumphos. Tam pre. lex. ut. s. nemo nisi quinq; mili bus hostiũ cæsis triumphar̃ pos set. Laureæ cu. laurea enim tri umphantes coronabant. Ob litteraretur. i. obliuiõi traderet. Referre: denũciare. nam si cu piditate triumphi impulsi scrip sissent se plures occidisse hostes quam re uera essent: aut paucio res amississe ciues ro. in prælio pœna graui afficiebãtur. Quæ stores: hi enim preerant ærario & apud se imperatores urbem

itrãtes iure cogebant an uera sẽatui scripsisset. Vtroq; nu. & occisoꝝ hostiũ & amissoꝝ ciuiũ. Post has le. quaꝝ altera qnq; milia hostiũ exigebat altera pœnã ponebat his q ĩdignæ triũphar̃ uoluisset falsum numerum describentes. Iudicii illius: nam diiudicare faciebant: an hic an ille triumpho di gnus haberetur orta inter aliquos discensione. C. Lucta. con. hic contra penos siciliam inuaden tes missus est qui cum nauali in prælio interesse non posset propter malam corporis ualitudinem.

Qu. Valerius prætor Classem hostiũ deleuit. Negauit Lucta.i.consul & si prælio nõ affuisset triũphum uolebat & dicebat Valeriũ non debere triũphare & si classẽ deleuisset hostiũ : & ita inter eos orta est discensio. Minor ptãs.s.prætoria. Maiori.s.consulari nolebat.n.prætorẽ Valeriũ sibi consuli in honore adæquari. Progressa con.i.cũ cõtentio illa nõ cessaret sed procederet. Spõsione: fide iussione pecuniæ ut.s.q cãm amisisset pecuniæ dãnum pareret. Suo ductu: suis auspiciis & suo impio. Restipu.i.contra sponsionẽ a Valerio factã pecuniã obligare.quod tractũ ẽ a stipe.stips. n. æs dicebat eo ꝙ ãtiquitus æs nõ nũerabatur: sed pensabat.& i loculis nõ r̃põebat: sed i thesauris stipabãt.i.in angustũ ponebant & a stipando dicimus stipulari .i.stipẽ obligare & restipulari .i. cõtra spõsionẽ pecunia obligare. Attilius Calatius: hic romæ magne auctoritatis hẽbatur q d' Ci.in Catone maiore ostẽdit: cũ dicit quanta auctoritas attilii calatini: Egit: cãm dixit: & perorauit. Impatoriis partibus.i. oĩa officia impatoris in illa pugna administranda exercuisse. Causam suam ordiretur.i. ante quã Luctatius responderet Valerio q cãm suã iã egerat. Contrariis sententiis dissedissetis.i.si discordes inter uos sententie fuissẽt ut tu diceres dimicandũ fuisse ille uero negasset aut ẽ cõtra. Diuersa auspicia accep.i.cum captaretis auguria tu ut dimicandũ foret accepisses auspicia ille aũt aduersa habuisset & pugnam ꝓhiberent. Staretur: acqesceret assentiretur. De ĩperio suscep. i.cum susceperim cognitionem disceptandi cuius magnus & dignus eẽt imperium & auspiciũ tui.s.an consulis. Aduersariũ: tuũ.i.luctatiũ. Dubitẽ.i.diiudicare utrum triũphũ mereatur. Do litẽ.s.te.i.dico ius litis secũdum uoluntatẽ tuã. Manifesto negocio. nã clare patebat cõsulis esse triumphum: & ita laudat istos tres uariis in rebus. Non le.non proprium.nã secundum legem non patebat triumphum q consuli debebatur. Ita di.p. nam tã clara fuerat uictoria ut triumphũ mereret. Gneo ful. flac.hic consul contra etholos missus ẽ: & subacta etholia ambraciam illius regionis primã: & pyrrhi regis regiã machini bellicis rẽtauit: & cũ iã urbẽ eẽt expugnaturus etholi supplices ueniã petiuere & sese illi dedere in deditionẽ: ille aũt arrogantia quadã sp̃uit conditionẽ q tandem a quodam epirota exoratus illos accepit: & cũ deuictis etholis senatus ei d̃cerneret triũphũ flaccus recusauit ꝯcipiẽs mala q̃ sũt cõsecuta: nec illius triũphi gloriã suauẽ eẽ sinebat sollicitudo mali consecuturi.nam domũ reuersus: & arrogãtie causa damnatus exilio pœnas dedit.

Restipulari.

Attilius Catilius.

Luctatius Consul: & Quintus Valerius p̃tor circa Siciliam insignẽ pœnorum classem deleuerant: quo nomine Luctatio cõsuli triumphũ senatus decreuit: Cum aũt Valerius sibi quoq; eũ decerni desideraret: negauit id fieri oportere Luctatius: ne in honore triũphi minor potestas maiori æquaretur: ꝑtinaciusq; ꝓgressa contentione Valerius sponsione Luctatiũ prouocauit nõ se petituꝝ triumphũ nisi suo ductu pũica classis esset oppressa nec dubitauit restipulari Luctatius. Itaq; iudex inter eos conuenit Attilius Calatinus: apud quem Valerius in hunc modũ egit. Consulẽ ea pugna ĩ lectica claudũ iacuisse: se autem oĩbus imperatoriis partibus functum. Tunc Calatinus priusquã Luctatius cãm suam ordiret quæro ĩqt Valerii a te si an dimicandũ nec ne esset: cõtrariis inter uos sententiis dissedissetis: utrum quod consul an quod prætor ĩperasset: maius hĩturum fuerit momentũ. Respõdit Valerius non facere se controuersiam : quin priores partes consulis essent futuræ: Age deinde inquit Calatinus: Si diuersa auspicia accepissetis cuius magis auspicio staret. Itẽ respõdit Valerius: consulis. Iã mehercule inquit. Quom de imperii & auspicio inter uos disceptationem susceperim: & tu utroq; aduersarium tuũ superiorẽ fuisse fatearis nihil ẽ quod ulterius dubitẽ. Itaq; luctaci q̃uis adhuc tacueris secũdũ te litem do. Mirifice iudex quod ĩ manifesto negocio tempus teri passus non est. probabilius Luctatius quod ius amplissimi honoris constanter defendit sed nec Valerius quidem improbe quia fortis & prosperæ pugnæ ut non legitimum ita se dignum præmium petiit.

De Cn. Fuluio Flacco.

Tã ex.h.i.honorẽ quem alii tantopere expetebant. Ob res bene geſtas ſpreuit:nã etholiam oẽm populo ro. adicerat. Plura præcerpens.i.non plura bona in aĩo concipiens qm̃ ſupplices in dedi tione accipere uoluerat quod contra religionem erat. Quæſtione publica:inquiſitione ſenatus:& populi:& ex poſtulatione. Pœna.i.dáno exilii. Sapientiores igr̃:ita quidem ſpreuit gneus flaccus triumphũ tã ſibi decretũ:ſed qui ſequũtur ſapientiores fuere qui illũ non ſibi decretũ petiuere. Qu. Fuluius q capuam recuperauit poſt q̃ defecerat a romanis & Hãnibalẽ erat ſecuta. Lucius opimius qui fregellas ad deditionem ue nire coegit:& iuſſu ſenatus illas deleuit qm̃ pfide fuerant. Neu ter.ſ. Qu.fuluii qui capuanos: & Lu.opimii q fregellas debella uerat. Petite rei con. nã petitũ triũphum cõſequi neuter potu it:& oſtendit nõ inuidia illud fu iſſe factum ſenatorũ ſed quadã lege q̃ prohibebat illos triũpha re qui non nouas nationes ſube giſſent:& populo ro.adi eciſſẽt: ſed recuperauerant tantummõ illos:qui a romanis defecerant.

Aditum in curia eſſe uolueſt.i. ſenatores nunq̃ paſſi ſũt inuidiã in ſenatu uerſari:ſed hoc Valeri us dicit magis ex affectu aĩ q̃ ſe cũdũ rei ueritatẽ. Obſeruandi iuris.i.romanæ cõſuetudinis ſer uande cã. Pro au.im.ut q impi um augeret ro.hic triumpharet.

Beneficii iniciũ cũ acqris:q̃ ali enũ erat. Ab iniurie: cũ reſtitu is id q̃ fuerat ab aliis diminutũ.

Pub.ſ.nã hic pr̃ fuit publii Sci pionis affricani ſupioris q hiſpa nias q̃ defecerãt a romanis recu perauit. Sine ul.magiſtratu.nã illud miſſi ſũt nõ ꝯſules nõ ꝓto res nõ dictatores ſed ut facerent id q̃ rei pu.utile fore exiſtiarãt ſine ullius mgr̃atus dignitate cũ exercitibus illo profecti ſunt: & q̃uis p̃claras res feciſſent tam̃ qa priuati id egerãt ſenatus ſibi tri umphũ d̃cerni ꝓhibui romana iſtituta corrũperent. Probent collau.ironice dicit. Miroparo ꝓprie ẽ pyratica nauis. σκάφος transeo dicit .unde pyra tæ qm̃ mare tranſcurrũt. Pyra ticis roſtris.nã roſtra pyraticoꝝ nauiũ romã delata ſũt. Laudis ĩopes.i. nõ res magnas & p̃cla ras hẽntes qbus triũpharẽt. Lau reæ rãulos:uſus ẽ diminutiuo ut

q Vid facias.Cn.Fuluio Flacco q tã expetendũ aliiſ honorẽ triumphi decretũ ſibi a ſenatu ob res be ne geſtas ſpreuit ac repudiauit:nimirũ non plura præ cerpenes q̃ actiderunt. Nã ut urbẽ intrauit continuo quæſtiõe publica afflictus:exilio mulctatus ẽ:ut ſi q̃d religionis inſolentia cõmiſiſſet:pœna expiaret:

De Quinto Fuluio:

ſ Apientiores igr̃ Quintus Fuluius q̃ Capua capta: &.L.Opimius q̃ fragellanis ad deditionẽ compulſis triumphandi ptãtem a ſenatu petierũt: Vterq; editis operibus magnificus ſed neuter petitæ rei cõpos: Nõ quidem inuidia patrum conſcriptorum cui nunq̃ adi tum in curia eſſe uoluerunt ſed ſumma diligentia ob ſeruandi iuris quo cautum erat:ut pro aucto imperio non pro recuperatis quæ populi Ro : fuiſſent trium phus decerneretur. Tantum.n.intereſt adiicias aliq̃d an detractum reſtituas quantum diſtat beneficii initi um ab iniuriæ fine.

De.P.Scipione & Marco Marcello:

q Vin ẽt ius de quo loquor:ſic cuſtoditum ẽ.ut.P: Scipioni ob recuperatas hiſpanias.M.Marcello ob ca ptas ſyracuſas triũphus nõ decerneretur:quod ad eas res gerendas ſine ullo miſſi erant magiſtratu.probent nunc cuiuſlibet gloriæ cupidi: qui ex deſertis monti bus Mioparonumq; piraticis roſtris laudis ĩopes lau reæ romulos feſtinabunda manu decerpſerũt.Cartha ginis imperio abrupta hiſpãia & Siciliæ caput abſciſ ſum:ſyracuſæ triumphales iungere currus nequiuerũt & quibus uiris?Scipioni & Marcello quorũ ipſa noĩa inſtat ſunt æterni triumphi:ſed clariſſimos ſolidæ ue ræq; uirtutis auctores humeris ſuis ſalutem patriæ ge ſtantes:& ſi coronatos ĩtueri ſenatus cupiebat: iuſtio ti tamen reſeruandos laureæ putauit:

oñdat exiguas res fuiſſe qbus laudẽ q̃ritabãt:ramis.n.oleæ coronabãt triũphãtes. Caput: p̃ncipiũ nã dionyſii regiã hẽbãt ſyracuſas q̃ ſiciliæ p̃nceps erãt. Et qbus uiris.q.d.p̃ſtantibus uiris ille partæ uictoriæ nequeẽt triumphũ afferre cũ ob minimas res ſupiores impatores ſibi uellent decerni triũ phũ. Ipa noĩa.i.noĩa Scipiõis & marcelli tm̃ hẽbãt auctoritatis ut gloriam triumphi adequarent.

Coronatos.i.laureatos more triumphãtiũ & amouet ſenatoꝝ inuidiã. Subnectã:ſubiũgã. Maioris ipe.i.dignioris.nã cõſulatus ſũmus erat magiſtratus:& ita ne quis dignioꝛẽ illo locũ hẽret ĩ cœna triumphi ſui rogabat conſulẽ ne q̃is inuitatus accederet. Eo noie.i.ea de cauſa q̃is res geſſiſſet præclaras tam nõ appellabatur iperator in ciuili bello. Vlle ſuplicationes q̃ ob res proſpero geſtaſ in honore deoꝝ fiebant qđ in ciuilibus bellis nõ fiebat. Ouans.ſ.in equo:nã q ouabat eo q hoſtes in fugam conuertiſſet equo p urbem uectus ſociis militibus ad capitoliũ deducebatur:& ibi ouẽ ſacrificabat:& ab oue quidẽ ouationẽ uolunt eſſe dictam: alii ãt a uoce ſequentiũ militũ uolunt eſſe deductam. Sed q triũphabat curru deducebatur: & maioribus hoſtiis litabat.nã hoſtes ceciderat. Neceſſarie: ne boni ab malis ciuibus opprimerent. ideo neceſſariæ. Itaq;:quod ita fuerit nõ nullorum exemplis id cõprobat. Naſcica Tyberium gracchũ: Scipio naſcica cũ ſæpius Tyberius gracchus legẽ agrariam tuliſſet:ut.ſ.agri quibus romani in bello potiti fuerant eq̃liter in oẽs diuiderẽtur: qui iam in poteſtate primorum puenerant ĩdignabatur:& cum triumuiri iam conſtituti eſſent q ciues ĩ agros ducerẽt Gracchus e foro compulſus capitolium petiit:& cum ibi populi auxiliũ implora ret appoſitis in caput manibus ſenatores dixerunt illum diadema ouare quod audiens Scipio naſcica fragmentis ſubſelii illũ ĩteremit quod iure factum eẽ uidebatur:eo quod ſ̃gnũ affectaſſet. Factiones diſſeſſiones. nã populũ contra ſenatores animabãt. Mœſti:eo quod Romãos ciues necaſ cogerentur. Qu.Catulus.hic conſul erat:& cũ Marcus lepidus collega ſuus uellet reſcindere omnia acta ſylle q omnes hoſtes ſuos proſcripſerat.& illorum bona ſuis diuiſerat nõ eſt paſſus conſiliũ proſequi. Nã cũ.M.lepidus oẽs proſcriptos a ſylla qui perpetuus fuerat dictator deuicto Mario ĩ urbẽ reuocaret illiſq; oĩa ſua bõa reſtitui cogeret id Catulus pati dignũ nequit: ſed collegam perſequi cœpit. Timens autem lepidus in æturiam confugit deinde ĩ ſardiniam:ibiq; ingenti exercitu comparato romam reuertebatur. quod audiens Catulus pontem ſublicium:& ianiculum obſedit cum ſuis copiis:& cum hac inter faceret lepidus ipſe cum omni exercitu fuit trucidatus. Moderatum gau.animi enim ex hac uictoria non ſunt elati. C.Antonius:hic ĩ Catilinæ cõiuratione in conſulari dignitate Ciceronis collega fuit & cum Cicero animi magnitudine & ſapientia urbem ab incendiis: & coniuratoribus liberaſſet. M.Antonius collega eius contra Catilinam qui exercitum conflauerat non ſpernendum profectus fortiter dimicans Catilinam cum ſuis copiis deleuit. Lucius cinna. C.Marius: hi contra ſyllanos ſeuierunt: nam cum minitur nenſes Marium uinculis liberaſſent ille in nauicula ſedens africam petiit. & apertis ergaſtulis ingentem exercitum comparauit qui romam cum rediſſet Cinne coniunctus ſyllanos omnes quos deprehendere ualuit trucidauit. Hauſerant: ſperſerant. Auidi: ob acceptas iniurias a ſylla. Protinus ſtatim. Ad templa: & aras deorum:quaſi gratias agerent diis qui ſibi triumphũ comparaſſent: nam qui triumphabant diis ſacra faciebant:eo quod ſibi uictoriam perſtitiſſent.

h Is illud ſubnectã. Moris erat ab imperatore triũphum ducturo conſules inuitari ad cœnam:deinđ rogari ut uenire ſuperſedeãt:ne quis eo die quo ille triũphauerit maioris in eodem cõuiuio ſit imperii.

r Erum q̃is qs præclaris res maximeq; utiles. R. P.ciuili bello geſſiſſet:imperator tamen eo noĩe appellatus non ẽ:neq; ullæ ſupplicatiões decretæ ſũt neq; aut ouauit aut curru triumphauit. quia ut neceſſarie iſtæ:ita lugubres ſemp exiſtimatæ uictoriæ ſũt: utpote non externo ſed domeſtico partæ cruore.

i Taq; & Naſcica Tyberiũ gracchum &.C.Metellus Opimi factiones mœſti trucidarunt.

De Quinto Catulo.

q Vintus Catulus.M.Lepido collega ſuo cum omnibus copiis ſeditioſis extincto moderatum præ ſe ferens gaudium in urbem reuertitur.

c Aius ẽt Antonius Catilinæ uictor abſterſos gladios ĩ caſtra rettulit.

De Lucio Cinna & Caio Mario.

l Vcius Cinna:&.C.Marius hauſerant qdem audi ciuilem ſanguinem: ſed non protinus ad templa deorum & aras tetenderunt.

De Sylla.

Teterderunt:iuerunt:& hoc dicit ut oſtandat his exemplis nulli triumphū fuiſſe decretū:q̄uis p̄ claras res edidiſſet qa hæ uictoriæ in ciuili bello fuerant parte. Lucius ſyl.hic contra mitridatē cum exercitu m ttebat:cūq; uidiſſet ꝓuintiā hāc ſibi tolli ut mario tribueret̄ indignatus i urbē legiones duxit:& multū romanorum ciuiū ſanguinis hauſit:& hoc Sulpitio cum armatis illi reſiſtente. Crudelisſimi & insolentiſ.nam multum crudelitatis exercuit ſemper: ſed præcipue contra marianos.

Triumphum duceret: nam Sylla multas urbes græciæ & aſiæ cum triumpharet deſcriptas: ut tunc moris erat in triūphū ducebat i quo tam̄ nullū italiæ oppidū duxit:ſed nō nulla ſub haſta uēiri iuſſit triūphās ēt athēas debellatas depictas uexit. Pudet āt moleſtiæ: & ꝓteriti tp̄riſ.

i Am.L.Sylla qui plurima bella ciuilia confecit: cuius crudeliſſimi & inſolentiſſimi ſucceſſus fuerunt:quom conſumata atq; conſtricta potētia ſua triumphum duceret:ut gtæciæ & Aſiæ multas urbes ita ciuium romanorum nullum oppidum uexit.

Iget tedetq; per uulnera rei pu.ulterius procedēr: lauream nec ſenatus cuiq; dedit:nec quiſquā ſibi dari deſiderauit:ciuitatis parte lachrymante.

c Aeterum ad quercum ꝑne manus porriguntur: ubi ob ciues ſeruatos corona danda eſt: qua poſtes auguſtæ domus ſempiterna gloria triumphant.

De Cenſoria nota Capitulū Quartum.

Aſtrenſis diſciplinæ tenaciſſimū uīculum & c militaris rationis diligēs obſeruatio admōet me:ut ad cenſurā pacis magiſtram cuſtodē q; tranſcrediar.Nā ut opes populi ro. in tm̄ amplitudinis imperatorum uirtutibus exceſſert:Ita ꝑbitas & continentia cenſorio ſupercilio examinata ē:opus effectu ꝑ bellicis laudibus.Quid.n.prodeſt foris eſſe ſtrēnuum ſi domi male uiuitur?Expugnentur licet urbes corripiantur gentes regnis manus iniiciantur: niſi foro & curiæ officiū:ac uerecundia ſua conſtiterit parta rum rerum cælo cumulus equatus ſedem ſtabilē non hēbit:Ad rem igr̄ pertinet noſſe: atq; adeo recordari acta cenſoriæ poteſtatis. De camillo & Poſtumio.

c Amillus & poſtumius cenſores æra pœne nomine eos q ad ſenectutē celibes ꝓuenerant i ærarium deferre iuſſert. Iterū puniri dignos:ſi quom̄ te tā iuſta conſtitutione quæri ſunt auſi.Quom i hunc modum increparentur natura uobis quemadmodum naſcendi:ita ginendi legem ſcribit:parenteſq; uos alēdo

Ciuitatis ꝑte lachrymāte.i.ſēatus nulli triumphū cōceſſit: nec quiſq̄ illum optauit i bello ciuili i quo cū romani ciues caderēt neceſſe erat urbē lugere. Cæterum ad quercū bñ inquit nulli i ciuili bello dabat̄ laurea: ſed ſi qs eo bello ciuē ro.ſeruaſſet corona ciuica donabat̄:q̄ ex illa q̄rcu q̄ ante Auguſti ædes ingens erat decerpebatur.nā querna corona illis dabatur:q̄ in acie ciuē romanū ſeruaſſet hoſtibus circūuentū. Poſtes auguſte domuſ. nā poſtes auguſti triumphabāt: eo q̄ in quercu illa quæ ante lim̄ erat ciuicæ coronæ capiebant̄.

Caſtrenſis diſciplinæ: oſtēdit rationes cur ſit neceſſe quodam mō cenſoriā notam ſubſequi diſciplinam militarē. Tenaciſſimum uinculum:nā hoc uinculo militiæ imperiū romanū ē auctū. Cēſurā:cēſura.n.mor̄ magiſtra erat:& oīdit nihil prodeſſe foris rē bñ gereī: niſi domi recte uiuat̄. Cenſorio ſupcilio ex .i.domi minis ac terrore:cēſor̄ ēperterita. Opus effe.appoſitio ē.i.opus par efficatia.nā non minus efficatiæ hēbant in corrigēdis moribus:domi q̄ in caſtriſ militiæ diſciplinā tutabant̄. Si domi male uiuit̄.i.ſi domi īprobus & īmodeſtus fueris. Corripiant̄ igr̄ celeriter capiant̄ nationes. Regnis manus iiciant̄: ita ut i ditionē adducant̄. Curiæ: ubi cōſilia rei pu.a patribus tractabat̄:& oſtendit nil ꝓdeſſe nationes ſubigere:niſi domi conſiliū i eas quo pacto parta conſeruare poſſis. Sedē ſtabilē qa aut diminuetur aut pēitus tollet̄. Camillus ac poſtumius poſtquā cām reddidit cur cēſoriā notā:militari diſciplinæ ſubiūxerit:nunc ad exēpla more ſuo tranſit. Aera:pecunias:& erant argentei nummi. Pœne nomine.i.cā pœne nam mulctabant̄. Celibes:ſine uxoribus. nam celebs dr̄ cæleſtium uitam ducens. Conſtitutione:inſtitutione digne.n.tales mulctabantur.

Nepotum nutriendorum:ut quo pacto uos ipsi aluerũt ita ex uobis sibi nepotes adhibeatis. Fortunã.i.p fortunam. Longam aduocationẽ fortuna.n uobis fuisse uidet aduocata cũ tã longo tẽporis spacio uos frui uita pmiserit in quo potuistis nepotes patribus uestris cõpare. Noïe uacui.nam nullã sponsã ducendo patres legitime fieri nequiuerũt. Nodosã.i.pecũiam i multis nodis occlusã: & ita ostendit nimiã illoꝝ auaritiã:diffidentes.n.se posse & uxorẽ si q̃ duxissent & libros alere: oĩa q̃ acqrebãt rponebãt:& tñ celibes pstabant. Vtilẽ posteritati numerose.i.utilẽ aliqñ fortunã militi bus q̃ nascent:& pro re pu.forti ter dimicabunt. Aiaduersionis: pœnæ supplicii. Repu.i.spræ uisset sine consensu amicorũ & cognatorum. Nullo.ami.ad. nã huius diuortii nullũ amicum suũ pticipẽ fecit. Maius.nã illd ẽ de omissa uxore hoc uero de accepta & spta. Cõiugalia.i.iura cõiugii. Spta:nã nullam uoluit uxorẽ ducer. Iniuriose tractata:nã Antonius nõ mõ nõ accepit uxorẽ:sed acceptã repudiauit. Indignũ ad.c.i. existimauerunt illũ eẽ indignum cui aditus in curiã pateret. Portius cato. qui una cũ.L.flacco censor erat. nã & Cato similit. L.flãminiũ e curia abdicauit sicut Valeriusi:& Iunius Antoniũ. In ꝓuintia.i.i liguria cui delegata erat. Dãnatum.nã hic captiuus erat:& reus mortis. Tpre supplicii.s.rũc cũ iussit illũ securi pcuti.nã ipm eo i tpre necari iussit ut scorto q̃ istic hẽbat morẽ gerret. Respectu ꝺsulatus:cã ꝺsulatus.nã flãminius consulatũ gesserat. Auctoritate fr. nã Titus flãminius eius frater magnæ erat auctoritatis:eo q̃ philippũ debellasset.

Et ce.& ca.duo dicit cur ihiberi ñ potuerit.nã cẽsor erat& Cato cuius nom̃ nõ mius hẽbat seueritatis q̃ cẽsoria dignitas. Tetro faci.i.tam fedo patri scelere aliquẽ.s.necare iussu meretricis.

Indignũ pe.tractum ab his q̃ pensant aurũ.nã bene illud examinant. Meretricis oculos: ut .s.illis instatuis suis poneret quo pacto morẽ gesisset meretricũlæ:cuius oculi humanũ sanguinem hauriri cõcupiuerant: & in fratris gestis poneretur quo mõ superato Philippo macedonũ rege omnem græciam liberauerit eamque liberam esse iusserit: quo facto ob nimiam græcorum letitiam tantus clamor illico exortus est ut aues ea uolantes ad terram exanimatæ caderent. Supplices ma.ut potequæ Titum flaminium uictorem ut sui miseretur rogabant? Duobus cõ.his enim Cornelius consul fuerat. Et dicta nam dictator fuerat.

nepotũ nutriendorum debito siquis est pudor:alligauerunt:accedit ẽt iis quod fortunã longam præstandi huiusce muneris aduocationẽ estis assequuti: cũ interim cõsumpti sũt anni uestri: & mariti & patris noïe uacui: Itẽ igitur & nodosam exoluite stipem utilem posteritati numerosæ.

De Marco Valerio Maximo &.C.Iulio.

e Orum seueritatem.M.Valerius Maximus &.C. Iunius Brutus Bubulcus censores in consimili genere aiaduersionis imitati sunt.L.Antonium senatu mouerunt quod q̃ uirginẽ in matrimoniũ duxerat repudiasset:nullo amicorum in consilium adhibito: at hoc crimen nescio:an superiore maius:illo nãq; cõiugalia sacra spreta tantum:hoc ẽt iniuriose tractata sũt optimo ergo iuditio censores indignum eum aditu curiæ existimauerunt:

s Icut Portius cato.L.Flaminium quem e numero senatorum sustulit:quia in prouintia quẽdam damnatum securi percusserat: tempore supplicii ad arbitrium: & spectaculum mulierculæ: cuius amore tenebatur: electo: & poterat inhiberi respectu consulatus: quem is gesserat: atq; auctoritate fratris eius Titi Flaminii: sed & Censor & Cato duplex seueritatis exemplum eo magis illum notandum statuit: quod amplissimi honoris maiestatem tam tetro facinore inquinauerat: nec indignum pensi duxerat iisdem imaginibus ascribi meretricis oculos humano sanguine delectatos & regis Philippi supplices manus.

De Fabritio Licinio.

q Vid de Fabritii Licinii cẽsura loquar? narrauit.noïs ætas & dĩceps narrabit ab eo Corneliũ Rufinũ duobus ꝺsulatibus & dictatura speciosissime fũctũ q̃

Decem pondo.i.decem libratũ ſecundũ Varronem q̃ſi nimiæ ſuperfluitatis aliis extra pteberet. Medii fi.i.ita me adiuuet nouis filius. Ad tantã ſeue.qnanta.uſi ſunt cenſores ĩ præſtantiſſimos ciues romanos. Ne nõ noſtre.ur.ac.exiſtimentur:timẽt eni cum acta tam ſeuera littere exponant ne nõ in urbe roma facta eſſe hoies exiſtiment:ſed in exteris nationibus multitudine confuſi. Idẽ pomærium.i.eadem mœnia:nã ut Liuius teſtat pomæriũ non magis dr̃ poſt mœnium quã q̃ poſt illud mœnia ſint ergo & extra mœnia pars illa pomærium dicit & etiam intra mœnia. Inuidioſũ: ut alios ĩ inuidiã adduceret: eo q̃ ille tantum argenti poſſideret. Cohercendis cõuiuiorũ ſumptibus ideſt diminuendis ſumptibus in cõuiuiis. Tribunus ple. ſcilicet ipſe duronius: nã iunia lege primo nullus tribunus ple.eẽ poterat.niſi plebeus.ſed deinde tñ ſenatores quã plebei tribuni eẽ poterat:quod pater:nã durõius & ſenator & tribunus erat: ſed qñ cõuiuioꝝ legem dempſerat a curia prohibitus eſt. Mirifica notæ.i.ſpecioſa maculæ.i.damnationis factæ per cenſores cauſa.

decem pondo uaſa argentea cõperaſſet:perĩde ac malo exemplo luxurioſum ĩ ordine ſenatorio retentum nõ eſſe:ipſe mediuſfidius mihi lr̃æ ſæculi noſtri obſtupeſcere uidẽtur:cum ad tantam ſeueritatem referendam miſterium acõmodare cognoſcitur:ac uereri ne nõ noſtræ urbis acta cõmemorare exiſtimẽt. Vix.n.crdibile eſt intra idem pomerium decem põdo argenti & inuidioſum fuiſſe cenſũ haberi: & inopiam contemptiſſimam.

De.M.Antonio & Lucio Flacco.

m Arcus autem antonius:& Lucius Flaccus cẽſores Duronium e ſenatu mouerũt:quod legem de cohercendis conuiuiorum ſumptibus latã tribunus plebis abrogauerat.mirifica notæ cã. Quã enim impudẽter Duronius roſtra conſcendit illa dicturus:fræni ſũt iniecti nobis quirites nullo modo perpetiendi:alligati & conſtricti eſtis amaro uinculo ſeruitutis:lex enĩ lata eſt:quæ uos eẽ frugi iubet:abrogemur igitur iſtud horidæ uetuſtatis rubigine obſitum imperiũ:& enim qd opus eſt libertate:ſi uolentibus luxu perire non licet?

De Cl.Nerone &.L.Iulio:Qu.Salinatore.

a Ge par proferamus æquali iugo uirtutis honorũ q; ſocietate iunctum:inſtructum autem emulationis animo diſſidentes. Claudius Nero Liuiuſq; ſalinator ſecundi punici belli temporibus firmiſſima reipu. latera:quam diſtrictam ſimul egerunt cẽſuram? nam cum equitum centuria recognoſcerent:& ipſi propter robur ætatis ẽt nunc eorum e numero eſſent:ut eſt ad poliam uentum tribũ preco lecto noĩe Salinatoris: citandũ nec ne ſibi eẽt hæſitauit: quod ut intellexit Nero citari collegã & arma & equum uendere iuſſit:quia

Roſtra:locus in quo ſtabãt ad popl'um oraturi. Iniecti: impoſiti lege illa de arcendis cõuiuiorum ſumptibus:nã ſerui eſſe uidemur cum noſtris rebus ad ſatietatem frui nobis nõ licet. Horide uetuſtatis aſpe:legis ab antiqs conſtitute. Luxu perire .i. ſupfuſa rerum copia mori. Equali iugo uirtutis:nã i uirtutibus alter alterũ adæquabat. Honorũ ſocietate:una enĩ conſules fuerãt eo tpe quo Hannibal Italiã occupauerat. Inſtructum:eruditum ornatum. Emulationis aĩo:alter alterius ꝓbitate Emulus erat emuli dicuntur eiuſdẽ rei ſtudioſi. Firmiſſima latera: tanquam parietes reipu.extiterunt.nã hasdrubalem qui in ſupplemẽtum Hannibalis ueniebat una cum suis obtruncarãt. Ipſi:ſcilicet Claudius nero & Liuius ſalinator.

Propter robur ætatis: nã quãuis ſenes eſſent tamen quia i bellicarum rerum negociis uerſati fuerant: multum roboris habebant. Ad poliam:tribus erat romana in qua ſalinator extabat.

Lecto nomine ſalinatoris: ſcilicet a ſcriba q legebat.& preco altiore uoce declarabat.ſed nominato nomine ſalinatoris qui magnæ auctoritatis erat uir uerum a populo damnatus:preco dubitare cœpit an eũ declararet. Collegam.ſcilicet ſalinatorem qui & ipſe cum Nerõe cẽſor erat. Equũ uẽdere.dãnati enĩ eqtis equus uendebat:& pecuniæ q̃ ex equo & armis pte fuetant in ærariũ afferebãt.

Populi iuditio damnatus esset: populus Liuium dānari iusserat quoniā legem de uendendo sale asperiorem: & populo molestā imposuerer: ex quo salinatoris cognomē nactus fuit. Eadē animad uersione: eadem pœna. Neronē persecutus ē: nā sibi & arma & equū uenundari fecit. Adiecta cā. exposita damnatiōis cā: nā dicebat illum contra bonos mores fecisse eo q̄ simulatam amicitiā nō uera secū fecisset. Sincæra fide: pura & mera fide. Futurum: nūc dicit q̄ si aliquo oraculo intellexissent ex utroq; censorum q se damnauerant nasciturum. Tyberium imperatorē nō simulatas sed ueras amicitias comparassent: nam paterno genere natus ē ex familia Claudii Neronis: unde oēs nerones imperatores illi appellabāt: materno autē ex appio pulchro qui de salinatoris domo extitit.

Illustrium im. ordie nā per ordinem nerōes iperatores ro. nominabant. Salutaris prin. i. Tyberii & mor suo Tyberio assentatur. Commūi stirpe .i. Tyberio qui ex familia tā Claudii neronis quam salinatoris oriūdus fuit. Quattuor atq; præterea salinator omnes romanas tribus que. xxxv. erant numero damnauit metia tribu excepta: quæ neq; Salinatorem damnauit neq; dignum illū honore censuit. Asserebat enim talem suæ damnationis causam se iure dānandus eram: dignus cōsulatu & cēsura non eram: si uero consulatū & cēsuram meruerā iniq; me dānatū & ita in altero illos errasse cōstabat. Inter. i. inter obligatos ærario cum pecunia mulctati erunt.

Pretexuit: ꝓposuit apuit. Alterutro facto. i. aut in uno aut in altero facto. Crimine teme. q̄ illū sine legitima cā damnassent.

Aut periurii: nā contra iusiurandū fecerant: iurabant enī tribus se demēdaturos honores his qui digni administratione reipu. forēt si iure dānādus fuisset Salinator magistratu dignus non erat.

Vacuā: dānatōis expertē. Prevalidi igenii ualde firme: & prestantis naturæ: & de salinatoī dicit. Tristi iudi. qa dānatus & a colega & populo fuerat. Quadringenti iuuenes: numerū ponit damnatorū equitum. In sicilia: nā bellum erat cum fugitiuis.

populi iuditio damnatus esset. Salinator quoq; eadē animaduersione Neronē persecutus est: adiecta causa qđ non sincæra fide secum gratia rediisset. Quibus uiris si qs cælestium significasset futurū ut eorū sanguis illustriū imaginum serie deductus in ortum salutaris ꝓncipis nostri cōferret: depositis inimicitiis arctissimo se amicitiæ fœdere iunxissent: seruatam ab ipsis patriā communi stirpe seruandam relicturi.

s Alinator uero quattuor atq; triginta tribus inter ærarios referre non dubitauit: quod cū se damnassent: postea consulē & censorem fecissent: prætexuitq; causam: qa necesse essent eas adulterio facto crimīe temeritatis & periurii teneri. unā tātūmodo tribum Metiam uacuam nota reliqt. quæ eum suffragiis suis ut non damnatione ita nec honoī qdem dignū iudicauerit. Quam putemus cōsulantis & preualidi illū īgenii fuisse: qui neq; tristi iudiciorum exitu cōpelli: neq; honorū magnitudine adduci potuit: quo se blandiorem in administratione reipu. gereret.

De Marco Vallo & .L. Sempronio.

e Questris quoq; ordīs bona magnaq; pars quadrīgenti iuuenes censoriā notā patiente aīo sustinuerunt: quos. M. Valerius & .P. Sempronius qa in Sicilia ad munitionū opus explicādū ire iussi: facere id neglexerant: eqs publicis spoliatos in numerū ærariorū rettulerunt. De Marco Attilio Regulo. L. Furio.

t Vrpis ēt metus pœnā cēsorīs sūma cū seueritatē exegerīt. M. Attilius Regulus & .L. Furius. Philippus M. Metellū quæstorē cōplureſq; eqtes rōanos q̄ post

Opus munitionum explicandum .i. extendendum opus rerum quæ castra muniebant. Equis publicis: ideſt qbus utebantur in bello ꝓ repu. Aerariorum damnatorum: & obligatorum: ærario. M. metellum quæstorē complureſq; equites ro. Metellus hic: & quam plures equites romani disperantes de incolumitate patriæ post cladem ad cannas acceptam ne in manus Hānibalis puenirent coniurauerunt se italiā deserturos: qđ ubi ītellexit Scipio q̄ post ea africanus supior ē appellatus stricto gladio mortē minabat his q̄ italiam metu flīgre cupiebāt: & ita eos ab ꝓposito deuiauit. hoc aūt fuit omē uictoriæ q̄ Scipio deide de Hānibale i africa ē cōsecutus.

Infœliciter:qnquaginta eniu milia romanorũ diſſipata ſũt eo in prælio. Direptis: ſpoliatis. Equis puh.nã ex publico equi dabant eqtibus. Eoſq; gra.alios oſtẽdit fuiſſe damnatos Hánibal cũ nonnullos romanos captiuos romá mitteret ac lege ut ſi pmutatio fieret.i.ſi romani captos pœnos relaxarent ipſi liberi romã incolerẽt:ſed ſi conditionẽ ſpreuiſſẽt romani ipſi ad ſe redirent:ſicuti iure iurando promiſerãt Captiui cũ iam e caſtris exceſſiſſent:& partẽ uiæ perfeciſſent ſimulantes ſe alicu ius rei oblitos in caſtra redierũt Hánibalis:& hac fallatia credebát ſe religiõi ſatiſfeciſſe & q̃ſi iureiu rando eſſent abſoluti cũ romani conditionẽ illã ſpreuiſſet:iſti ca/ptiui romæ remanſerũt. Quod ubi audiuere cenſores captos il/los:& ligatos Hánibali remiſerũt

ĩfœliciter cõmiſſã Cánenſem pugnã cũ eo abituros ſe Italia iurauerant.direptis equis publicis inter ærarios referendos curauerunt: eoſq; graui nota affecerunt: q̃ cum ĩ poteſtatẽ Hánibalis ueniſſent legati ab eo miſſi ad ſenatum de pmutandis captiuis:neq; impetraſſent quod petebãt in urbe manſerunt: qa & romão ſangui ni fidẽ præſtare conueniens erat &. M. Attilius Regu lus cenſor perfidã notabat:cuius pater per ſũmos cru ciatus expirare quã fallere carthaginenſes ſatius eẽ du xerat.Iã hæc cenſura ex foro in caſtra tranſcendit:quæ neq; timeri:neq; decipí uolunt hoſtem.

s Equunt duo eiuſdẽ generis exempla eaq; adiecíſ ſe ſatis erit.geta cũ a.L.Metello:&.Cn.Domitio cenſoribus e ſenatu motus eſſet: poſtea cenſor factus eſt.

De Marco Valerio.

i Tem Marcus Valerius Meſalla cenſoria nota p ſtrinctus cenſoria poſt modũ ptãte ĩperauit:quo rum ignominia uirtutẽ acuit: rubore enĩ eius excitati oĩbus uiribus incubuerit:ut digni ciuibus uiderentur: q̃bus dari potius quam abiici cenſura deberet:

De maieſtate Capitulum q̃ntum.

e St & illa quaſi priuata cenſura maieſtas clarorũ uirorũ ſine tribunaliũ faſtigio:ſi ne apparitioꝝ miniſterio potens ĩ ãplitu dĩe ſua obtinenda.Grato enĩ & iocũdo introitu aĩs ho minum illabit admirationis pretexta uelata: quã re cte quis dixerit longũ & beatũ honorẽ eſſe ſine honor

Marcus attilius:hic illius attillii reguli q̃ ab Carthaginenſibus tã crudeliter fuerat laceratus filius fuit:& memor patrẽ ſuũ potius uoluiſſe crudele mortis gẽus pa ti quã fidem preſtitã prophanaꝝ iure hos pfidos damnari cenſuit

Hæc cenſura ex foro ĩ caſtra: q̃ primo in foro exercebat paulati in caſtra defluxit. Timeri: hoc dicit propter Merellũ & equites qui metu Italiã relinquebát. Ge ta:alii cotta dicũt. Poſtea:poſt quã e ſenatu expulſus fuit ita uir tutibus incubuit ut cẽſor crearet

Igno.nota damnatiõis. Dari quã: nã poſt damnationẽ ita ſe u rtutibus ornarũt ut non igno minia illa ſibi obiiceret ſed poti us idonei uiſi ſunt q̃ cenſores cre arentur. Quaſi p̃uata cẽſu.nũc tranſit ad maieſtatem & oſtẽdit quoſdã ita ſe ad bene uiuendi rõ nẽ accõmẽdaſſe ac ſi cẽſores fuiſ ſent.& dicit priuata ut oſtendat hos nõ magiſtratu ſed ſpõte ſua hoc feciſſe. Maieſtas enĩ ẽ uirtu tis &pbitatis inſtitutio quæ ſine magĩatu ſine honore hoĩem ue nerabiliorẽ reddit uel ut ipſe di/ſtinguitt Valerius breuiter. Ma ieſtas ẽ lõgus & beatus honor ſi ne honore.& q̃ ſine magiſtratu & fortuitis bonis ſit declarat di/cens. Sine tribunaliũ.i.ſine ſub limitate conſulatus: prætoris cẽ ſoris. Sine appari.ideſt ſine fa/

ſcibus & lictoribus nam apparitores dicuntur qui præibant prætorem uel conſulem cum digni/tatibus conſularibus uel prætoriis. Amplitudine:auctoritate:nã ſine magiſtratu aliquo ſe ipſã op/tinet. Grato:quoniam placet hominibus. Iocundo:quod delectet. Admirationis pre.ue. ideſt ornata pretexta non trabeata non punicea non purpurea ſed admiratione digna nam omnes admi rantur talium uirorum uitæ integritatem. Quam recte quis:ſcilicet in diffinienda maieſtate. Lõ gum honorem:non datum ad tẽpus ſicuti alii magiſtratus dabantur ſed propriũ quoad uixerit. Sĩ ne honore: ideſt ſine magiſtratus dignitate. Nam quid plus: comprobat per exempla id quod ſuperius dixerat priuatis hominibus non minus preſtitum eſſe quam his qui in magiſtratu eſſent.

Quod plus tribui potuit cõsuli quẽ est datũ reo metel.i.quid amplius tribui potuisset hõi consu lari magistratu p̃dito quam iudices dedere metello q̃si dicat nihil certe. Reo causã dicenti eo q̃ re petundarũ erat accusatus:nã accusatores dicebant illũ expilasse numidiam prouinciã sibi constitutã & accusari repetũdarum erat quotiẽs aliquis dãnabatur eo q̃ a sociis pecuniã indebite sũpsissent uel iuditium.& si digne factũ in suam utilitatem cõuertisset. Tabu.in q̃bus administratio prouinciæ.i. quo pacto prouinciã administrasse continebatur. Expos.accusatæ damnatæ. Nomẽ inspi.nã accu satores orabant iudices ut nomẽ metelli in illis scriptũ intuerent.

Totũ consilium ab earũ con.i. omnis congregatio iudicũ oc'los auertit:ne integritati uitæ Metel li diffidere uideret. Quid mig: ostendit nõ mirandũ esse si ciuis a ciuibus fuit absolutus cũ hostes idem Scipioni p̃stiterint. Ho stis.s.ãthiocus:nã cum.L. Scipio qui postea asiaticus ẽ appellatus bellum contra anthiocũ gereret quæ prouicia ei demandata fue rat gratia Scipionis supioris:qui cũ uidisset romanos uirtuti lucii diffidentes iurauit se non illa ca stra petiturum:filiũ superioris a fricãi milites cum rhodiis apud Mionesum oppidũ cœperũt: & cum ad Anthiocum fuisset p̃ductus audisset q̃ rex illũ Scipionis supioris filiũ multis donis hono ratũ sponte patri remisit. Pelle batur fini.im.nã sibi regni partẽ dempserãt romãi. Etiam laces. ideſt iniuria affectus. Vlcisci.i. ultõnem faceret eo q̃ doleret re gnũ suum sibi diminui. Linter nia ui.nam.P.Scipio exul linter niũ agrum q̃ in apulia est colens: cũ uidisset multos predonũ du ces ad se uisendũ cõfluẽtes p̃mo illorũ aduentus causam ignorãs extimuit ne ad depopulandũ uil lam suam uenirent:& ita ĩ illa tu enda erat occupatus. Videndũ: nam intelligentes Scipionem in uilla illa esse multi amore illius uiscendi compulsi ex uariis locis forte una aduentabant & uno tẽ pore. Ad ui.faci. timebat enim ne aut illum occiderent aut uillã suam expugnarent ut bõa illius diriperent. In his repellendis occupatus non enim aliud cogi tabat nisi quo pacto prædones illos arceret. Abiectis armis:q̃d erat signum pacis. Clara uoce: ideſt alta. Non uitæ hostes.i. se non ueniſſe ut illum occiderent. Admiratores:ut admirarentur. Cõspectũ:ut uideãt. Cõgre. sũ:ut alloquant. Cæleſte b.nõ enĩ minus cupide illius cõspectũ optabãt quã si numẽ cæleſte fuisset

Scipio asiaticꝰ.

Anthiocꝰ.

Linternia.

Nam q̃d plus honoris tribui potuit cõsulí q̃ est datũ reo Metello:q̃ cum cãm repetundarũ diceret:tabulæq; eius ab accusatore expostulatæ:& ad nomẽ inspiciẽdũ circa iudices ferrent:totum consiliũ ab earũ contẽpla tione oculos auertit:ne de aliq̃ re quæ in his relata erat uideret dubitasse:non in tabulis sed ĩ uita.Qu.Metel li argumenta sincære administratæ ꝓuinciæ legenda si bi iudices crediderunt indignũ rati integritatẽ tanti ui ri exigua cæra & paucis litteris perpendi.

De Metello & rege Antiocho & supiore Africano.

f Ed q̃d mirum si debitus honos a ciuibus Metello tributus est: quẽ superiori Africano ẽt hostis præ stare non dubitauit? Si q̃dẽ rex Anthiocus bello quod cũ rationis gerebat:filiũ eius a militibus suis ĩterceptũ honoratissime excepit:regiisq; muneribus donatũ ul tro & celeriter patri remisit.q̃q̃ ab eo tũ maxĩe finibus imperii pellebat.Sed & res & lacessitus maiestatem ex cellẽtissimi uiri uenerari: q̃ dolorem suum ulcisci ma luit.

De Africano Scipione.

a D Africanum eundẽ in linternia uilla se continẽtẽ complures prædonum duces uidendũ eodem tp̃e forte confluxerunt:quos quom ad uim faciendã ueni re existimasset:præsidiũ domesticorũ in tecto colloca uit:eratq; in his repellendis & aĩo & apparatu occupa tus:q̃d ut prædones aĩaduerterunt dimissis militibus abiectisq; armis ianuæ appropinquãt:& clara uoce nũ ciãt Scipiõi:nõ uitæ eius hostes sed uirtutis admirato res ueniſſe:conspectũ & cõgressũ tanti uiri quasi cæle ste aliquod beneficium expetentes: proinde securum se nobis præstandum prebere ne grauetur. Hæc post quam domestici Scipioni rettulerunt: fores reserari eosq; intromitti iussit:qui postes ianuæ tãq̃ aliquam

Religioſiſſimam arã.i.non aliter poſtes domus Scipionis ſunt uenerati quã ſi ara fuiſſet multũ celebrata:aut ſi templum aliquod ſacrũ fuiſſet. Ante ue.ad limẽ. Donis quæ.de.imor. conſecrari ſolent:ut ſerta.thura frondes. Ad lares pp.i.domos ſuas unus qſq; petiuit. Hoc.fru.i.hac uenera/tione. Admiratione ſui:cognoſcens enĩ Anthiocus Scipionẽ tanta itegritate uitæ uiꝝ ſibi filiũ a mi litibus captũ illico remiſit. Spectaculo ſuæ p.i.cũ prædones illũ præſentem intuerent. Geſtientes ocu.nam geſtire ẽ leticiam uultu:& corporis geſtu ſignificare. Non am.u.i. & ſi ſidera ut ſe homini bus offerant cælo dilabant: non tamẽ plus conſequẽt uenerationis quam Scipioni eſt attributũ. Illud:quod ſeqt. Aemilio pau/lo exanimi:ideſt mortuo: & hic fuit qui ducto perſa macedonũ rege triumphauit:& ptor in epi rum miſſus.l.milia hoſtium ob/truncauit:& ducentas & triginta urbes in deditionẽ accepit. Fortẽ:a caſu cũ fierent exeqæ.princi pes macedoniæ.qui romã legati uenerant. Legationis.noĩe.i.cã legationis. Subiecerunt:ut.ſ.lectum illum ipſi ſuis humeri efferrent. Maius uidebit quia orna/menta triũphi acti de macedoni buſ in lecto illo erant pfixa & ita illi intelligebant æmilium pro/uinciã ſuam uaſtauiſſe.& tamẽ ei honorem eximium reddid rũt.

Frontẽ:principiũ ubi erat cada uer.ferebãt enim ĩ funere illa ho norum ornamẽta qbus uiui fun cti fuerant.& hoc ut funus illud decorarent. Quãtũ.n.pau.tri. hoc cũ admiratione legendũ eſt. q̃ſi dicat multũ certe tribuerũt.

Indicia cladium:nã inſignia illa erant indiciũ cladis quã macedo nicis intulerat.& tam ferre uolu erũt lectum illũ ita ornatum pa/lam cunctis inſpicientibus. Ex horruerunt:nõ faſtidierũt. Spe ciẽ:mltitudinem.hic.enĩ honor. quẽ exibuere in funere macedo nes triũphum de pſa ge habito adequauit. Te paule: apoſtro pha utit Valerius. Incolumem ſpoliis ſuis.i. dũ uiuus & ſoſpes pre te tuliſti ſpolia macedonica in triumpho. Fato functum humeris:ideſt cũ te mortuo prin cipes macedonie ſuis humeris lectum portauerunt in quo funus tuum erat:& ſil'r erãt victorie ac tri umphi inſignia in anteriore parte profixa.ſicuti moris erat. Filii t.ſ.paule Aemili.Scipionis æmi liani.Scipio africanus ſuperior filium cum genuiſſet imbecilem admodum:ita ut filios gignere neq ret in adoptiuum filium accepit æmilium pauli æmilii filiũ & a familia ſua ſcipionẽ noĩauit. Tributum eſt cum adol.datum a Carthaginenſibus & maſiniſſam rege. A luculo:hic cum exercitu hyſpaniam prouinciam tenebat & in caſtris hunc Scipionem Aemilianum habebat:quem miſit carthaginenſibus:ut ab eis auxilium imploraret:nam erant tributarii. Carthaginenſes autem ex maſiniſſa rex non aliter hunc accepere: ac ſi conſul & imperator romanus extitiſſet.

religioſiſſimam aram ſanctũq; templum uenerati cupide Scipionis dexterã apprehenderunt:ac diu oſculati poſitis ante ueſtibulũ donis:quæ deoꝝ ĩmortalium numini conſecrari ſolent:læti quia Scipionem uidiſſe contigiſſet:ad lares propos reuerterunt. Quid hoc fructu maieſtatis excelſius? Quid ẽt iocundius? hoſtis irã admiratione ſui placuit ſpectaculo præſẽtiæ ſuæ latronũ geſtientes oculos obſtupefecit:delapſa cælo ſidera hoĩbus ſi ſe offerant:uenerationis ãplius nõ recipient.

De Paulo Aemlio triũphatore Macedoniæ.

h Oc q̃dem uiuo Scipioni illud autẽ Aemilio Paulo exanimi cõtingit:nã cum exequiæ eius celebrarent: ac forte tunc principes Macedoniæ legationis nomine Romæ morarent:funebri lecto ſponte ſua ſeſe ſubiecerunt:q̃d aliquanto maius uidebit:ſi quis cognoſcat lecti illius frontem macedonicis triũphis fuiſſe adornatam. Quantũ enĩ Paulo tribuerunt ꝓpter quẽ gentis ſue Cladiũ indicia perora uulgi ferre non exhorruerũt quod ſpectaculum funeri ſpeciem alterius triũphi adiecit:Bis enĩ te Paule macedonia urbi noſtræ illuſtrem oſtendit:ĩcolumen ſpolii ſuis fato functum humeris.

De Aemiliano Scipionis adoptiuo.

n Efilii q̃dem tui Scipionis Aemiliani: quẽ in adoptionẽ dando duarum familiarum ornamentum eſſe uoluiſti: maieſtati parum honoris tributum eſt cum eum adoleſcentem admodum a Luculo conſule petendi auxilii gratia ex Hiſpania in Africam miſſum Carthaginenſes & Maſiniſſa rex de pace

Diſceptatorē.i.cognitorem de pace illa conficienda. Ignara fatorum:qđ ſi Carthago cognouiſſet hunc aliqñ futurū ſibi exitio:nunquā tam honorifice ipſū recepiſſet. Deorū & hoīum in.dii eni & hoies adoleſcēti Scipiōi fauere uidebāt. Supe.co.af.capta eni Carthago Scipiōi cognomē idit.nā dcūs ē Africanus ſuperior. Poſterius euer.ſed poſtea deleta ab Scipiōe Emiliano cognomē ēt ſibi īpoſuit. noīatus eni eſt africanus inferior. Cornelie g.ex q̄ fuere Scipiōes. Quinto pu.ru. hic in aſia īperiū cum hr̄et publicanos nimis ſeuere uectigalia exigētes inhibuit:q cū eſſet officio ſuo

functus Rutilius romā deuenerūt & ipſū crimie leſe maieſtatis accuſarūt:q̄ tantū ualuit accuſatio:ut in auxiliū mitti ipſū coegerit.ciuitates āt oēs aſiatice nō minore ſtudio aduentū illius exulis expectaſſt quā ſi eo cū īperio miſſus fuiſſet. Conſp.nā oēs publicani ut ipſū accuſarēt cōuenerāt.

Non u.ſed dānatio & exilium. Hoc lo.q̄ſi dicat dubiū ē an taliter recipi triūphare potius quā exulaſſ appellari debeat:cū ēt dānato & exuli tātus honor exhibeatur. Abiectus:nā i carcere minturnis ſeruabaſſ. Ex uite diſcrimie:ex ipſo piculo uitæ. Emerſit euaſit:tractus ab his q naufragiū patiunſſ. Miſſus:a militibus ſcillæ. In p̄ua. do.ī domo faniæ mulieris ubi i uinculis ſeruabaſſ.

Squalore obſitū: imōditia circundatū.nā qa ī plaude latuerat ceno oblitus erat. Claritate. ſplendore.credebat.n.radios ex illius corpore manaſſ. Abiecto ſ.abiecto gladio. Inde:ex illa p̄uata domo aufugit clāitans. marium.n.īterficere nō poſſū. Calamitas:clades quā intulit cībris marius cū in italiā trāſire uellent ad nomē romanorū diluēdū & ita oñdit timore potius quā ſplēdore mariū cimbrū illū attonitū fuiſſe. Pertrinxit:obtenebrauit obfuſcauit. Interitus:mors: nā multa milia cimbroꝝ in illa clade ceciderūt. Indignū ratis:aliā cām pauoris illius ponit: nā dii indignū putabant Mariū ab uno cimbro debere trucidari cū natō nē oēm cībroꝝ deleuiſſet. Dira fa.neceſſītate oñdit nō temeritate neq; ſocordia:ſed fato capitū ſuiſſe Mariū. Incolumē:illeſum:nā illū carcere liberatū cū ſcaphā conſcendiſſet ſoſpitē abire permiſerūt. Aſperrima ſy.uictoria.ex aſia.n.uictor ſuertebaſſ. Ipſe marius.i.ipſius marii calamitas nō eni quicquā auxilii ab ipſo ſperare poterāt quē afflictū:& miſerū cō ſpiciebāt. Abſterrere poſſet:oñdit marii maieſtatē q miſer:& iops uincul' ſolutus ē ēt uictore:& potēte ſylla q mario īfeſtus erat. Marcū por.ca.portiū cognom̄ ē familiæ. Fortis ac ſincæræ:uitæ unū depēdet ab altero q.n.ſincæri ē aī cæteris fortior eē cōſueuit. Venerabilē:ueneratōe dignū. Inuito C.egreferēte. C.cæſare q ꝯſul cū ctiā ptē mercedū uectigaliū publicāos remiſſionē petētes liberaſſ uellet. Cato ſolus reliqs metu ſilētibꝫ hoc fieri,phibuit q̄ re īdignatus. Cæſar. Cato ī carcere duci iuſſit.

perſtrigo.

diſceptatorem uelut conſulē & imperatorē habuerunt Ignara qdem fatorum ſuorū carthago orientis.n. illđ iuuentæ decus deorū atq; hoīum indulgentia ad excidium eius alebaſſ:ut ſuperius cognomē africanū capta poſterius euerſa Corneliæ gēti daret. De.P.Rutilio.

q Vid dānatione? qđ exilio miſerius? At qui.P. Rutilio cōſpiratione publicanorū perculſo auctoritatē adimere non ualuerunt. Cui aſiā petendi oēs prouīciæ illius ciuitates legatos eius ſeceſſum opperiētes obuiam miſerunt:exulaſſ:aliquis loco hoc an triumphare iſtius dixerit.

De Mario.

c Aius ēt Marius in profundum ultimarū miſeriarum abiectus ex ipſo uitæ diſcrimīe beneficio maieſtatis emerſit:miſſus enī ad eū occidēdū in priuata domo Minturnis clauſum ſeruus publicus natione cīber & ſenem & inermē & ſqualoꝝ obſitū:ſtrictū gladium tenens aggredi non ſuſtinuit: ſed claritate uiri occæcatus abiecto ferro attonitus inde ac tremens fugit: cībrica nimiꝫ calamitas oculos hoīs perſtrinxit deuictæq; ſuæ gentis interitus animū cōminuit:etiā diis immortalibus īdignū ratis ab uno nationis eius interfici Mariū quā totam deleuerat. Minturnēſes āt maieſtate illius capti compreſſū iā & conſtrictū dira fati neceſſitate incolumē præſtiterūt:nec fuit eis timori aſperrima Sylle uictoria:quom præſertī ipſe Marius eos a cō ſeruando Mario abſterrere poſſet.

De Marco portio Catone.

m Arcū quoq; Portium Catonē admiratio fortis ac ſyncæræ uitæ adeo uenerabilē ſenatui fecit: ut cū inuito Caio Cæſare conſule aduerſus publicanos

dicendo in curia diem
lictore in carcerē duce
qui non dubitaret:q
flexit.
e Odē ludos floral
ſperante populo
erubuit: qđ cū ex Fau
te cognouiſſet: diſceſſ
ſua ſpectaculi cōſuetu
ti plauſu populus prof
ſcænam ꝝuocauit cōfeſ
buere:q̄ uniuerſo ſ:bi u
periis:qbus triūphis h
nium:ſtricti continent
mus ābitiōi clauſa pat
blanda frons:ſed oībus
dem effecit:ut ſi qs ſāct
reuelit:ſub nomine Ca
Externa de Ha
d Andum eſt aliqd l
domeſticis aſperſa
dii & Ariſtogitionis: q
nati ſunt:effigies æneas
gnum ſuū tranſtulit.lō
in p̄ſtinam ſedem repor
eas urbi ſuæ appulſas q
taſſet:ſacris etiam pului
hac memoria fœlicius:q
paruulo ære poſſedit.

nim admirati æreas effigies fa
rex fuit:& athenas cœpit qbus
leucus.qui deinde longo tem
In p̄ſtinam ſe.i.athenas ubi p
nes forte applicuerūt rhodior
collocare nō dubitauerint &.
ſacre imagines deorū collocar

Dicendo.i.dũ diceret contra publicanos q dicebant se remissionẽ petere:eo ꝙ uectigalia magna penderent. Cæsar ẽt reliquam partẽ uectigalium unicuiq; pro libito distruebat. Diem abstra.i. diẽ consũmi uellet. Diuini animi.s. Cæsaris qui tunc ferme erat diuinus:& Valerius ab adulatione non discedit in qua plurimus inuenit̃. Ludos flo.qui in honore deæ flore fiebãt. Mime:mulieres nude quæ gestus in theatro faciebant in ludis floralibus q ludi popl̃o gratissimi erãt:sed quas Valerius mimas dicit Lactantius meretrices fuisse declarat. Erubuit:rubore detẽtus ẽ iubere illas mulieres nudari ꝑꝑ Catonẽ.præsentẽ cuius rigor oĩbus notus erat. Fauonio: hic amicissĩmus fuit Catonis. & cũ illius seueritatẽ imitari uellet ludibrio hĩtus est.Martiales q in campo martio fiebant: & uerba sũt fauonii ita alloq̃ntis Catonẽ

Disce.s.cato ne ppl̃o molestus esset. Ingenti plausu:ingenti letitia cũ corporis gestu. Plus maiestatis: ueriti sũt magis Catonẽ quã cæteros oẽs.nã quod Catõe præsente populus facer̃ erubuit illo abeunte cunctis deide spectãtibus ꝑficer̃ nõ dubitauit. Hoc da.est.i.concessũ.& hæc interrogatio uim hẽt in se negationis.

Domus ãbi.clau.nõ.eni ãbibat magistratus & dignitates. Vna imago:nõ longã seriẽ hẽbat statuarũ sed solam imaginẽ q̃ momentũ sui gñis extabat. Minime blãda:liptote q̃si dicat asperrima. nã nulli unquã arridebat.

Omnibus nu.i.cũctis ꝑtibus q̃ q̃ttuor sũt .s. Prudentia. Iustitia. Fortitudo.Modestia & oĩbus his ꝑditus erat cato. Harmodii & Aristo.hii adolescẽtes nobiles & præstantis ĩgenii ꝑditi conuenerũt die sesto ut pr̃iam tyrãnide liberarent & quodã die cõsiliũ suum executuri cũ frequẽs eẽt populus tyrannũ aggrediũt̃: quod cũ parũ procesisset nõ tyrrannũ sed tyrãni filiũ occiderũt hyparcũ.Nã pisistratus ꝑmus athenis tyrannus fuit.quo mortuo cum duos hẽret filios hyparcum.s.& hisppiã:hisppias successit q tunc tꝑis regnabat.& hoc post expulsos r̃ges ex urbe roma fuit. Athelnienses ãt in libertatẽ redacti horum adolescentium ingeni tam uim admirati æreas effigies fabricarunt in perpetuam illorũ commemorationem. Xerses:hic asiæ rex fuit:& athenas cœpit q̃bus captis illas statuas quasi dignum quiddam in asiã deferri curauit. Seleucus.qui deinde longo tempore elapso athenis regnauit & illas imagines ex asia athenas reduxit

In ꝑstinam se.i.athenas ubi primo fabricate fuerant. Rhodii.cũ ex asia athenas ducerẽt̃ ille imagines forte applicuerũt rhodiorũ urbi q tanta ueneratione illas susceperunt hospitio ut ĩ lectulis illas collocare nõ dubitauerint &.similiter cibo inuitare qđ diis exhiberi solet. Sacris pul.i.lectis ĩ q̃bus sacre imagines deorũ collocari solẽt. In tã ꝑuulo ære.i.in tam paruis imaginibus & statuis æneis.

dicendo in curia diem abstraheret:& ob id eius iussu a lictore in carcerẽ duceretur:uniuersus senatus illum se qui non dubitaret:quæ res diuini animi perseuerãtiã flexit.

De eodem.

e Odẽ ludos florales:quos Messius ædilis faciebat sperante populos ut mime nudarent̃: postulare erubuit: qđ cũ ex Fauonio amicissimo sibi una sedente cognouisset: discessit. Cato e theatro : ne præsentia sua spectaculi cõsuetudinẽ ĩpediret:quẽ abeuntẽ ingẽti plausu populus prosecutus priscũ morẽ iocorum in scænam r̃uocauit cõfessus plus se maiestatis illi uni tribuere:q̃ uniuerso sibi uendicare:q̃bus opibus: q̃bus ĩperiis:q̃bus triũphis hoc datũ est exiguũ uiri patrimonium:stricti continentia mores : modicæ clientelæ domus ãbitiõi clausa paterni generis una imago minime blanda frons:sed oĩbus numeris ꝑfecta uirtus:quæ q̃dem effecit:ut si q̃s sãctum & egregiũ ciuem significare uelit:sub nomine Catonis definiat.

Externa de Harmodii & Aristogitonis.

d Andum est aliq̃d loci ẽt alienigenis exemplis : ut domesticis aspersa ueritate ipsa delectent Harmodii & Aristogitionis : q Athenas tyrrannide liberare conati sunt:effigies æneas Xerxes rex ea urbe deuicta ĩ regnum suũ transtulit.lõgo inde ĩteriecto tꝑe Seleucus in ꝑstinam sedem reportandas curauit.Rhodii quoq; eas urbi suæ appulsas quom ĩ hospitium publicæ ĩuitassẽt:sacris etiam puluinaribus collocauerunt. Nihil hac memoria fœlicius:quæ tantum uenerationis in tã paruulo ære possedit.

De Xenocrate.

Oĩbus mũs ꝑfcta uirtus

Sacra puluinaria

Xenocrati:hic ſummus philoſophus fuit athenienſis & peripatheticis. Sapientia:humanarum & diuinarum rerum ſcientia. Sanctitate:optima uiuendi ratione. Cū teſtimoniū dicere: coactus ē enim in iudicio dicere teſtimonium. & mos erat ut qui teſtimoniū diceret deinde ad aram accedens iuraret ſe uera oīa dixiſſe. Retu.denunciauiſſe. Quodq; ſemet ipſis:iudices enī prohibuerunt Xenocratem ne iuraret quod ipſi facturi erant.nam audito in iudicio teſtimonio iurabant iudices ſe recte iudicaturos.

Ttingam:narrabo:& hic icipit tertius liber cuius primū capitulū eſt de indole. Cunabula:nutrimenta. Elementa.i.principia. nam elemēta dīcitur rerū primordia quæ ſūt ignis aer.aqua. terra Procedente tē.labente. Summum gl.c.i.ad ſupremum dignitatis gradum. Hæmylius lepidus:hic adhuc puer erat:& nec dum bullam:& ꝓtextā depoſuerat. Statua in. documentū qđ indicat pueri illius fortiter facta Bullata:ná bullam habebat qđ erat inſigne quoddā patriciorū tantū puerorū in pectus a collo pendens: & ſignificabat pueros illud geſtātes alterius cōcilio idigere.ná conſilium dī a quo bulla denoīatur. Prætexta:ueſtis erat puerilis circūtexta purpura Senatus con.i.ex deliberatiōe ſenatus. Nundū te.i.nundū ꝓueniſſe ad tp̄s honoris:& dignitatis. Precucurrit.i.ꝓuenit. Aetatis ſtabili.ná ætas ſtabilis eē nō dī niſi cū ad uirilitatē peruenit. Celeritate:eo q; in pueritia. Duplicē lau.ſ.hoſtis interempti: & ciuis ſeruati. Spectatorē:miratorē nedū actorē. Diſcurſus ce.cū ultro citroq; torquēt. Fragor:ſtrepitus.nā fragor proꝑe é cū arbores frangūt. Concurrē tium:ſimul pugnaturi enī exercitus inuicē currunt. Coronā.ſ. ciuicam ex populeis ramis factā quæ ſeruanti ciuem ro.dabatur.

Mar.catonis qui deinde uticēſis dictus ē. Mar.druſi:hic erat frater matris Catōis:& cum Cato pater orbus eſſet apud druſū educabatur. Et ad eum tribunum ple.nam tūc auunculus Catōis tribunus plebis erat ad quē latini uenerunt ſperātes ſe illius beneficio poſſe urb ſ donationē optinere. De ciuitate:īpetebant enī ut rōani ciues fierent:& ita ciuitate donari appellabat. Quinto propedio:hic latinorū dux erat:& iocabūdus orauit puerulū Catonē ut auunculū ſuū exorāt uel et ne ſibi id denegaret. Druſi hoſpite.ná hoſpitio erat ab druſo ſuſceptus. Socios.ſ. latinos q ſecū

q Vantum porro honoris Athenis Xenocrati ſapiētia pariter ac ſanctitate claro tributum ē quom teſtimonium dicere coactus ad aram acceſſiſſet:ut more eius ciuitatis iuraret:oīa ſe uere ſtituliſſe uniuerſi iudices conſurrexerunt:proclamaruntq; ne iuſiurandū diceret.quodq; ſibimet ipſis poſt modū dicendæ ſententiæ loco remiſſuri non erant:ſincæritati eius cocedēdū exiſtimarūt. Liber Tertius. Cap. Primū de Indole.

a Ttingam nunc quaſi cunabula quædā & elementa uirtutis animiq; procedente tē pore ad ſummū gloriæ cumulū peruēturi:certo cum índolis experimēto datos geſtus referam. De Hæmylio Lepido.

h Aemylius Lepidus puer ēt tum progreſſus in aciē hoſtem interemit:ciuem ſeruauit:cuius tā memorabilis operis index eſt in capitolio ſtatua bullata & incincta prætexta ſenatuſconſulto poſita. Iniquum enī putauit eum honori nōdum tempeſtiuum uideri qui iā uirtuti maturus fuiſſet. precucurrit igitur Lepidus ætatis ſtabilimentū fortiter faciendi celeritate duplicē q; laudem e prælio rettulit:cuius eū uix ſpectatorē anni eſſe paciebantur:arma enī infeſta & diſtricti gladii & diſcurſus telorū:& aduentatis eq̄tatus fragor & concurrentium exercituū impetus iuuenibus quoq; aliq̄tum terroris incutit:Iterq; Hæmyliæ gētis pueritia coronā mereri ſpolia rapere ualuit. De Marco Catōe.

s Ic ſpiritus ne Marci q̄dem Catōis pueritiæ defuit Nam cū in domo. M. Druſi auunculi ſui educaretur:& ad eum tribunū tunc plebis latini de ciuitate impetranda cōueniſſent a. Qu. Propedio latinorū principe Druſi āt hoſpite rogatus:ut ſocios apud auunculū adiuuaret.conſtāti uultu non facturum ſe reſpondit:

uenerant. Iterum ac ſa
rum non ſenatorē adul
qui reliquos ſenatores
q; ad quartū decimū an
tuus creatus erat. Cap
ctor pueri dicit & dictio

Iterū deinde ac ſæpi
tit:tunc Propedius i
abiecturum ſe eū in
natus eſt. nec ac re a
eſt ita q; illa uox hoī
cii hunc eſſe tā paru
nobis ciuitatem licu
curiæ grauitatem pe
iura noſtræ ciuitatis

De

i Dem cū ſalutād
& capita ꝓſcriptorū
rei cōmotus pædagog
guit:quapp nemo i
occideret:quom q; is
deeſſe:qđ ſalus eius
reſpondiſſe ut ferrū ſi
ꝓfacile ſe eū interfectu
ſoleret. Pædagogus &
ruit ꝓpoſitum. eūq; p
duxit. Nihil hoc mir
tis deprehēſus uictorē
municipia:legiōes eq
tem ipſū Marium ſiq
qđ đ fuga ſua quā de S

c Vius filiū fauſtun
in ſcola ꝓſcription
quom pætatē potuiſſe
pho pcuſſit:dignā man
non contaminaret.

a Tut a græcis aliqđ
bōa an uitia patriæ
ues ſuos decepit:his aff
auunculū ſuū ueniſſet:
uidiſſet:interrogauit q

decepit:nā ciues q magnā ſp
fli.ná cruciabāt ſe q; ſe fefelli

uenerant. Iterum ac sæpius.i.secundo ac tertio. Gratulemur nobis.i.gratiã agamus hunc esse puc rum non senatorẽ adultum. Totius curiæ:to ius senatus.hunc eni plus metuebãt si adultus fuisset qui reliquos senatores qui tũc tpis erant. Pretextatus.ptextam indutus:q̃ utebant pueri nobiles:usq; ad quartũdecimũ annũ.deinde eni uirilẽ uestẽ sũmebant. Syllam:q deuicto Mario dictator perpetuus creatus erat. Capita proscriptorũ.s.ciuiũ quos ille perscripserat. Pædagogũ: pædagogus uictor pueri dicit& dictio est græca:nã puer dicit:ago duco.Inde pædagogus q quocũq; puerũ associat:sicut Sarpedon Catonẽ

Pretexta
Pedagogus.

Iterũ deinde ac sæpius interpellatus in ꝓpositio præstitit:tunc Propedius in excelsã ædium partem leuatum abiecturum se eũ inde nisi precibus obtemperaret: minatus est.nec ac re ab ĩcœpto mouere potuit: expressa est ita q; illa uox hoĩum:gratulemur nobis latini & socii hunc esse tã paruũ? quo senatore ne sperare qdem nobis ciuitatem licuisset: tenero ergo aĩo Cato totius curiæ grauitatem percepit:perseuerantiaq; sua latinos iura nostræ ciuitatis aprehendere cupientes reppulit.

De eodem Catone.

i Dem cũ salutãdi gr̃a pretextatus ad Syllã uẽisset & capita ꝓscriptorũ in atriũ allata uidisset: atrocitate rei cõmotus pædagogũ suũ Sarpedonẽ nomine ĩterrogauit:quapp nemo inueniret:qui tam crudelẽ tyrãnũ occideret:quom q; is nõ uolũtatẽ hoĩbus sed facultatẽ deesse:qđ salus eius magno militũ presidio custodiret respondisse ut ferrũ sibi daret:obsecrauit affirmando ꝓfacile se eũ interfecturũ: quod in lecto illius cõsidere soleret.Pædagogus & aĩum Catõis agnouit.& exhortuit ꝓpositum.eũq; postea ad Syllã excussũ semp ad duxit. Nihil hoc mirabilius. Puer ĩ officina crudelitatis deprehẽsus uictorẽ nõ extimuit:tũ maxime cõsules municipia:legiões equæstris ordis maiorẽ ꝓtẽ trucidãtem ipsũ Marium siquis eo loci statuisset:cælerius aliqd đ fuga sua quã de Syllæ nece:cogitasset.De.C.Ca.

c Vius filiũ faustum .C. Cassius condiscipulũ suũ in scola ꝓscriptionẽ paternam laudantem ipsũq; quom ꝓ ætatẽ potuisset idẽ facturum minitantẽ colapho pcussit:dignã manum quæ se publico parricidio non contaminaret. Externa.

a Tut a græcis aliqd Alcibiadis ille:cuius nescio ut; bõa an uitia patriæ pniciosiora fuerint.illis enĩ ciues suos decepit:his afflixit: cũ adhuc puer ad Periclẽ auunculũ suũ uenisset:eumq; secreto tristẽ sedentem uidisset:interrogauit qd ita tãtam ĩ uultu confusionẽ

Mumpra

Syllã. fœlix.
Faustulus
filij.

de Syllæ nece:cogitasset.De.C.Ca.

Iterũ deinde ac sæpius interpellatus in ꝓpositio præstitit:tunc Propedius in excelsã ædium partem leuatum abiecturum se eũ inde nisi precibus obtemperaret: minatus est.nec ac re ab ĩcœpto mouere potuit: expressa est ita q; illa uox hoĩum:gratulemur nobis latini & socii hunc esse tã paruũ? quo senatore ne sperare qdem nobis ciuitatem licuisset: tenero ergo aĩo Cato totius curiæ grauitatem percepit:perseuerantiaq; sua latinos iura nostræ ciuitatis aprehendere cupientes reppulit.

De eodem Catone.

i Dem cũ salutãdi gr̃a pretextatus ad Syllã uẽisset & capita ꝓscriptorũ in atriũ allata uidisset: atrocitate rei cõmotus pædagogũ suũ Sarpedonẽ nomine ĩterrogauit:quapp nemo inueniret:qui tam crudelẽ tyrãnũ occideret:quom q; is nõ uolũtatẽ hoĩbus sed facultatẽ deesse:qđ salus eius magno militũ presidio custodiret respondisse ut ferrũ sibi daret:obsecrauit affirmando ꝓfacile se eũ interfecturũ: quod in lecto illius cõsidere soleret.Pædagogus & aĩum Catõis agnouit.& exhortuit ꝓpositum.eũq; postea ad Syllã excussũ semp ad duxit. Nihil hoc mirabilius. Puer ĩ officina crudelitatis deprehẽsus uictorẽ nõ extimuit:tũ maxime cõsules municipia:legiões equæstris ordis maiorẽ ꝓtẽ trucidãtem ipsũ Marium siquis eo loci statuisset:cælerius aliqd đ fuga sua quã de Syllæ nece:cogitasset.De.C.Ca.

c Vius filiũ faustum .C. Cassius condiscipulũ suũ in scola ꝓscriptionẽ paternam laudantem ipsũq; quom ꝓ ætatẽ potuisset idẽ facturum minitantẽ colapho pcussit:dignã manum quæ se publico parricidio non contaminaret. Externa.

a Tut a græcis aliqd Alcibiadis ille:cuius nescio ut; bõa an uitia patriæ pniciosiora fuerint.illis enĩ ciues suos decepit:his afflixit: cũ adhuc puer ad Periclẽ auunculũ suũ uenisset:eumq; secreto tristẽ sedentem uidisset:interrogauit qd ita tãtam ĩ uultu confusionẽ

Iterũ deinde ac sæpius interpellatus in ꝓpositio præstitit:tunc Propedius in excelsã ædium partem leuatum abiecturum se eũ inde nisi precibus obtemperaret: minatus est.nec ac re ab ĩcœpto mouere potuit: expressa est ita q; illa uox hoĩum:gratulemur nobis latini & socii hunc esse tã paruũ? quo senatore ne sperare qdem nobis ciuitatem licuisset: tenero ergo aĩo Cato totius curiæ grauitatem percepit:perseuerantiaq; sua latinos iura nostræ ciuitatis aprehendere cupientes reppulit.

De eodem Catone.

i Dem cũ salutãdi gr̃a pretextatus ad Syllã uẽisset & capita ꝓscriptorũ in atriũ allata uidisset: atrocitate rei cõmotus pædagogũ suũ Sarpedonẽ nomine ĩterrogauit:quapp nemo inueniret:qui tam crudelẽ tyrãnũ occideret:quom q; is nõ uolũtatẽ hoĩbus sed facultatẽ deesse:qđ salus eius magno militũ presidio custodiret respondisse ut ferrũ sibi daret:obsecrauit affirmando ꝓfacile se eũ interfecturũ: quod in lecto illius cõsidere soleret.Pædagogus & aĩum Catõis agnouit.& exhortuit ꝓpositum.eũq; postea ad Syllã excussũ semp ad duxit. Nihil hoc mirabilius. Puer ĩ officina crudelitatis deprehẽsus uictorẽ nõ extimuit:tũ maxime cõsules municipia:legiões equæstris ordis maiorẽ ꝓtẽ trucidãtem ipsũ Marium siquis eo loci statuisset:cælerius aliqd đ fuga sua quã de Syllæ nece:cogitasset.De.C.Ca.

c Vius filiũ faustum .C. Cassius condiscipulũ suũ in scola ꝓscriptionẽ paternam laudantem ipsũq; quom ꝓ ætatẽ potuisset idẽ facturum minitantẽ colapho pcussit:dignã manum quæ se publico parricidio non contaminaret. Externa.

a Tut a græcis aliqd Alcibiadis ille:cuius nescio ut; bõa an uitia patriæ pniciosiora fuerint.illis enĩ ciues suos decepit:his afflixit: cũ adhuc puer ad Periclẽ auunculũ suũ uenisset:eumq; secreto tristẽ sedentem uidisset:interrogauit qd ita tãtam ĩ uultu confusionẽ

Iterũ deinde ac sæpius interpellatus in ꝓpositio præstitit:tunc Propedius in excelsã ædium partem leuatum abiecturum se eũ inde nisi precibus obtemperaret: minatus est.nec ac re ab ĩcœpto mouere potuit: expressa est ita q; illa uox hoĩum:gratulemur nobis latini & socii hunc esse tã paruũ? quo senatore ne sperare qdem nobis ciuitatem licuisset: tenero ergo aĩo Cato totius curiæ grauitatem percepit:perseuerantiaq; sua latinos iura nostræ ciuitatis aprehendere cupientes reppulit.

De eodem Catone.

i Dem cũ salutãdi gr̃a pretextatus ad Syllã uẽisset & capita ꝓscriptorũ in atriũ allata uidisset: atrocitate rei cõmotus pædagogũ suũ Sarpedonẽ nomine ĩterrogauit:quapp nemo inueniret:qui tam crudelẽ tyrãnũ occideret:quom q; is nõ uolũtatẽ hoĩbus sed facultatẽ deesse:qđ salus eius magno militũ presidio custodiret respondisse ut ferrũ sibi daret:obsecrauit affirmando ꝓfacile se eũ interfecturũ: quod in lecto illius cõsidere soleret.Pædagogus & aĩum Catõis agnouit.& exhortuit ꝓpositum.eũq; postea ad Syllã excussũ semp ad duxit. Nihil hoc mirabilius. Puer ĩ officina crudelitatis deprehẽsus uictorẽ nõ extimuit:tũ maxime cõsules municipia:legiões equæstris ordis maiorẽ ꝓtẽ trucidãtem ipsũ Marium siquis eo loci statuisset:cælerius aliqd đ fuga sua quã de Syllæ nece:cogitasset.De.C.Ca.

c Vius filiũ faustum .C. Cassius condiscipulũ suũ in scola ꝓscriptionẽ paternam laudantem ipsũq; quom ꝓ ætatẽ potuisset idẽ facturum minitantẽ colapho pcussit:dignã manum quæ se publico parricidio non contaminaret. Externa.

a Tut a græcis aliqd Alcibiadis ille:cuius nescio ut; bõa an uitia patriæ pniciosiora fuerint.illis enĩ ciues suos decepit:his afflixit: cũ adhuc puer ad Periclẽ auunculũ suũ uenisset:eumq; secreto tristẽ sedentem uidisset:interrogauit qd ita tãtam ĩ uultu confusionẽ

Considere:a sido. nã Sylla illũ paruulũ in lecto suo collocabat.

Aĩum ca.nã nouerat q̃tũ uigoris i aĩo illius uigeret. Excussũ: exq̃sitũ inuestigatũ. Cõsules.s. Scipionẽ & norbanũ cõsules:tũc cũ romã uenit & norbani exercitus fugatus Scipiõis autẽ copiæ sub ptextu pacis oppresse. Municipia:ciuitates latinorũ q urbe donati erãt. Equæstris or. maptem:nã duo milia ex ipso flore equæstri necari iussit: & senatores e curia tãq̃ e carcere eductos ad mortẽ rapiebat. De sua fuga:bene inqt magni aĩ fuit Cato nã si Marius optimus imperator illic affuisset:nõ quo pacto Syllã necare:sed illinc se subtrahere cogitasset. Faustulũ: hic fuit filius Syllæ: Sylla eni fœlix ab oĩbus uolebat appellari & fœlicitatis noia liberis ẽt ipposuit.marem.n. faustulũ:sed fœminã faustulã nominauit. C.Cassius.q unus exĩ terfectoribus Iulii cæsaris fuit.

Cõdiscipulũ suũ:faustulus ille sus erat cõdiscipl'us. Proscriptõnẽ pater:nã lau.faustulus eni laudabat Syllã & dicebat illũ iure ciues proscripsisse. Cũ per ætatẽ po.i.cum adultã ætatẽ pueniisset ita ut & ipse posset suos hostes,p scribere. Colapho pcussit.i.sibi cassius colaphũ incussit nimia indignatiõe percitus. Publi.paricidio.i.morti cæsaris:q pater patriæ dicebat. Cõtaminaret: cõmacularet:nam dextera illa non erat digna fedari morte cæsaris: quæ faustulum tam' seua iactantem pulsauerat. A græcis aliqd. s.accipiamus:& trãsit ad externa

Bona:nã formosus eloqnt.magni aĩ fuit Alcibiades & socratis discipl'us. Vitia: ãbitio eni & libido & ĩgni cupiditas & supbia intolerabilis illũ inuasit. Ciues

decepit:nã ciues q magnã spẽ in illius indole posuerãt:deide in eo adulto ianẽ eẽ cognouerũt. Affli.nã cruciabãt se q; se fefellisset. Peri.hic frater mr̃is alcibiadis fuit:& ꝑnceps ciuitatis. Secreto.i.

ſeorſũ merẽtẽ: ſicuti mos ẽ merentiũ q ſe a turba remouẽt. At il.ſ. poſt petitiõis defatigatũ. ꝑmo .n. eũ repulit. Propylæa Mineruæ.i. ueſtibulũ arcis in q̃ colitur Minerua: nã προ ante: & πυλησ porta: & eſt pars illa ãte portã: & uocabulo græco uſus ẽ qa ð græcis tractat. Miniſterii: illius artificii .nã neſciebat rõnem dare ubi tãtã pecuniã cõſumpſiſſet. Defectus: alienatus ãmotus. nã omiſit cõſiliũ reddende rõnis: & querere cœpit quõ nõ redderet. Finitimo bello.i. belllo poloponẽſi. nã polopo nẽſes ad bellum athenis inferendũ ĩcitarũt ut ciues bello ĩpliciti nullã a ſe rõnem illius expẽſæ exige

rent. Dubio.iuditio hoies inqt dubitant utrũ admirẽt illius uir/tutes: an illius uitia execrẽt. Fluctuatur: agitat tractũ ab maris tẽpeſtate. Nos q. nũc intẽdit trãſire ad fortitudinẽ q̃ digne poſt indolem enumerat. Initia procurſuſq; uirtutis.i. indolẽ q̃ initium: & procurſus eſt uirtutis. Actũ: ideſt fortitudinẽ quæ actuſ uirtutis dicitur. Potentiſſima uir.i. fortitudo. nam ex ui: & lacertis actus fortitudinis exprimit. Patere: ueniã ab ipſo ĩpetrat ut pa/tiatur exemplũ horatii ante ſe dinumerari. Cui.ſ. exẽplo & oſtẽdit romulũ aliqd dbeꝛ Horatio quia qđ ipſe ſtruxerat romulus horatius ſeruauit. Dillaberet ruere t. Ethruſcis. q cũ ianiculum cœpiſſent romã ingredi nitebãt: ſed forte ita euẽit tũc horatiuſ cocles una cũ aliis cuſtodiæ pontis ſublicii eſſet adhibitus q cum ingentẽ uim hoſtiũ ueni ntẽ cõſpexiſſet cognoſceretq; ſe nõ diutius illorũ impetũ ferre poſſe ſe ſolũ hoſtibus opponens ſociis ut poſt terga ſua põtem frangerent ĩperauit ne ill' in urbẽ aditus pateret. Põte ſublicio.i. per põtẽ ſublicium q dictus ẽ a fulcris: & ſuſtẽtaculis ligneis quæ ſublicæ noĩantur. Extremã ptẽ .ſ. pontis ſublicii occupauit ut hoſtium ĩpetũ toleraret. Pons abrum.ſ. ab his q una ſecũ cuſtodes fuerãt Infatigabili: nã non laſſus erat neq; ab hoſtibus repelli poterat Vidit li. nã põte deiecto hoſtes romã occupare nõ ualebãt. In columitatẽ ſi i minutã bonã ualitudinẽ. nã nullã paſſus ẽ leſionẽ tranauit. n. ſoſpes ad ſuos. Vorticis: ꝑpe uortex dr uertigo ũdarũ. Illos: hoſtes q fortitudinem horatii admirabant. Hos: ciues ro. Letitiã pp ſeruatã patriã ſua uirtute. Metũ ne tñ ciuẽ amitterẽt. Quãtũ tyberis al. nã diſrupto ponte alueus tyberis hoſtes coercuit: & ita monumẽtũ pñiæ fuit. Quapp ponit Valerius uerba q̃ hoſtes dr potuerũt: tũc pro

gereret: at illo dicentẽ mandato ſe ciuitatis Propylæa Mineruæ: quæ ſunt ianuæ arcis: ædificaſſe conſumpta q; in id opus ĩgenti pecunia nõ inuenire quo pacto miniſterii rõnem redderet: atq; ideo cõflictari. Ergo inqt quere potius quẽadmodũ rõnẽ non reddas: ĩtaq; uir ãpliſſimus & prudentiſſimus ſuo cõſilio defectus puerili uſus eſt: atq; id egit: ut athenienſens finitimo ĩplicati bello rõnibus exigendis. non uacarent. Sed uiderĩt Athenæ: utrũ Alciabiadem lamentent: an gloriẽt quoniam adhuc inter execrationẽ hoĩs & admirationẽ dubio mẽtis iudicio fluctuat: Nos ꝙ iã initia procurſuſq; uirtutis patefecimus: actũ ipſũ ꝓſequẽur: cuius põderatiſſĩa uis & efficaciſſĩ lacerti ĩfortitudinẽ cõſiſtũt

De Fortitudine Cap. ſecundũ. De Horatio Coclite.

Ec ꝓterit me cõditor urbis noſtræ / Romu/
n le ꝓncipatũ tibi/hoc in gñe laudis/aſſignari oportere: Sed patere obſecro/uno te præcurri exemplo: cui & ipſe aliquantũ honoris debes: ꝙa beneficiũ illius effectum ẽ: ne tã preclarũ opus tuum/ Roma dilaberet. Ethruſcis in urbẽ/ponte ſublicio/irrũpentibus/Horatius Cocles extremã eius partẽ occupauit: totumq; hoſtiũ agmẽ: donec poſt tergũ ſuũ/pons abrũpereturſ/fatigabili pugna ſuſtinuit: atq; ut patriam periculo ĩminẽti liberatã uidit: armatus ſe in tyberim miſit: cuius fortitudinẽ dii ĩmortales admirati in columitatẽ ſinceram ei preſtiterũt. Nã neq; altitudĩe ðiectus quaſſatuſue: neq; põdere armorũ preſſus: nec ullo uorticis circuitu actus: nec tælis ꝙdem quæ ũdiq; congerebant læſus: tutũ natandi euentũ habuit. unus itaq; tot ciuiuiũ/tot hoſtium in ſe oculos cõuertit ſtupentes illos admiratiõe: hos inter lætitiam metũq; hæſitantes. unuſq; duos acerrima pugna conſertos exercitus: alterũ repellendo: alterũ propugnando diſtraxit Deniq; unus urbi noſtre tãtũ ſcuto ſuo q̃tum tyberis alueo munimenti attulit: quapp diſcendentes Ethruſci dicere potuerunt; Romanos uicimus ab Horatio uicti ſumus.

De Chloclia uirgine.

De Mutio et De Horatio Cocle. Chloclia Virgine, lege [illegible] Lo 2 et [illegible] tropinz Lo p° et Dioniſiuz in 3

hibiti. Romanos uicimus: nã quantũ in ro mãis fuit potuimus urbe potiri: niſi ſolus Horatius nos ſuperaſſet. Immemorẽ: obliuioſũ: nã dixerat ſe unũ Romulo prepoſiturũ exemplũ: quo facto etiã aliud illum diſtrahit. Chloclia: urgo romana q̃ ob egregiũ facinus quoad ſeqtur equæſtrẽ ſtatuam in foro meruit. Obſes: dicit᷑ quaſi ob fides q̃ſi ob fidem datus: nam porſena poſtquã cognouit quã tum ſibi piculi imminuiſſet ob quito Mutio ſcæuola acceptis obſidibus iter quos non nullæ ẽt erãt uirgines urbem ro. obſidione liberare ꝓpoſuerat ſed noctu chloclia ꝺcepto cuſtode cũ aliis uirginibus ſũpto equo tyberim tranauit: & in patriã receptam ſuis uirgines parentibus ꝺdidit: ſed deide rupta fœdera porſena eẽ cũ quæreretur. romani ut illa cũ reliqs uirginibus redderet᷑ curarunt: cuius conſtantiã & animũ porſena admiratus in patriã illã remiſit. & præſea ſibi optionem dedit ut quos uellet ex obſidibus ſecũ adduceret q̃ iuniores oẽs delegit:

Obſes.

Præferẽda uiris nullus. n. uirorũ tale qequam aggredi auſus fuit. Acrone: q imperator cæninenſius erat qq̃ cũ ſingulari certamĩe Romulũ laceſſiſſet: ſupatus iteriit: & hoc fuit poſt raptas ſabinas quarũ infamia ẽt cæninẽſes urgebat. Prouocatus: laceſſitus. Nume. nam plures hẽbat milites. Fortitu. erant ẽt robuſtiores. Crederet: cõſideraret. nã q̃uis ſe ſupiorem Romulus crederet ſi tota acie dimicaret: tamẽ ſolus i aciẽ deſcẽdere nõ dubitauit. Omẽ: auguriũ. nã iterẽ pro duce cõſternãt᷑ milites. & ita uictoria acqritur. Incepto: nam ſicuti in aĩo cõceperat: ita ẽt euenit: nã ſupior euaſit. Opima: dicunt᷑ q̃ dux duci detrahit. Ioui: ĩ tẽplo Iouis illa ſpolia affixit q feretrius a ferreis inſtrumẽtis ubi ſpolia affigebant᷑ ẽ appellatus. Opi. dicũt᷑ ditia ſpolia. Hacte. .ſ. ſufficiat hoc dixiſſe. Publica. nã oẽs ro. illũ deum eẽ & in deorũ numerũ relatũ crediderunt.

Acron impatõ. (cen/ inẽſius.

Spolia opima ſuppſ. ferenſ.

Nulla. nã non ẽ opus ut ꝑuatus aliqs collaudet illũ quẽ oẽs ro. magꝝatus cõſecrarũt. Eidẽ. ſ. Ioui feretrio. Magiſter. illoꝝ ſeqt᷑

De Romulo.

i Mmemorẽ me propoſiti mei Chloclia pœne fecit: eadẽ enim tẽpeſtate certe aduerſus eundẽ hoſtẽ: & in eodẽ tyberi inclytũ auſa facinus. Inter ceteras enim uirgines obſes Porſenæ data hoſti/nocturno tempore cuſtodiã egreſſa/equũ conſcendit: cæleriq; traiectu fluminis nõ ſolũ obſidione/ſed etiam metu patriã ſoluit. Viris puella lumine uirtutis præferenda.

r Edeo nũnc ad Romulũ. q ab Acrone Cæninenſiũ rege ad ꝺimicandũ prouocatus q̃q̃ & numero & fortitudĩe militũ ſuperiorẽ ſe crederet: totiuſq; erat toto cũ exercitu quã ſolũ ĩ acie deſcẽdere: ſua potiſſimũ dextera omẽ uictoriæ rapuit: nec ĩncœpto eius fortuna defuit: ociȯſo enĩ Acrone: fuſiſq; hoſtibus opima ꝺ eo ſpolia Ioui feretrio ꝛttulit: hactenus iſtud: quia publica religione conſecrata uirtus nulla priuata laudatõne indiges.

De Cornelio Coſſo.

r Omulo ꝓximus Cornelius Coſſus eidẽ deo ſpolia cõſecrauit: quom magiſter equitum ducẽ fidenatum in aciem congreſſus interemiſſet: magnus initio huiuſce generis ĩchoatæ gloriæ Romulus. Coſſoq; multum acquiſitum ẽ: qui imitari Romulum ualuit.

De Marco Marcello.

h Aec Marci q̃dem Marcelli memoriam ab his exẽplis ſeparare debemus: in quo tãtus animi uigor fuit. ut apud Padum gallorum regem ingentĩ exercitu ſtipatum: cum paucis equitibus inuaderet: quem protinus obtruncatum armis exuit: eaq; Ioui feretrio dicauit.

De. T. Manlio Torquato.

opinionẽ q illũ coſſũ magiſtrũ eqtũ dix: rũt. nã ſicuti Liuius teſtat᷑ uarie de illo ſnĩe fuerĩt. qdã enim dicũt illũ fuiſſe tribunũ militũ: alii magiſtratũ eqtũ: nõnulli etiam cõſulẽ ſed tribunus cũ ſub ꝑfecto ſit & ꝑfectus ſub ĩperatore. magiſter aũt eqtũ ſub dictatore ueriſimilius ẽ illũ cõſulẽ. fuiſſe. & ita opima ſpolia ĩterfecto duce fidenatũ rettuliſſe. nã oportet ut dux duci detrahat ſpolia ſi opima ſũt appellãda. Initio. i. pp iniciũ: nã primus ipſe opima ſpolia ioui cõſecrauit. Acqſitũ: attributum: nam & laudem ingentẽ Coſſus ſibi cõpauit qui romulũ potuit in ill᷑ referendis imitari. M. Marcelli: qui in gallia cõtra boios: & inſubres bellũ gerẽs cũ uiridomarus rex greſſetarũ in illoꝝ auxiliũ cũ. x. ueniſſet fugatis. x. hoſtiũ cũ quingẽtis eqtibus Viridomarũ obtrũcauit: & ita opimis ſpoliis potitus e. Padus: fluuius in gallia. Ingẽti exer. ſti. circũdtaũ. nã decẽ milia militũ ſecũ hẽbat. Paucis cũ equi. qngẽtos

enim tantūmō Marcellus equites hēbat. Dicauit ea:ideſt arma illa ſacrauit. T.Manlius:hic a gallo ad dimicandum prouocatus gallū interemit:& ornamentū colli.i.torquem a torto auro dictam ſibi ademit:inde torquati nomē adeptus eſt. Vale.cum ingēti ēt exercitu gallo dimicauit in qua pugna cum galeæ Valerii coruus inſediſſet q;& uoce:& ſtrepitu alarū in gallū ſeuiebat gallus tandem cecidit:& Valerius a coruo illo coruinus ē appellatus. Aemilianus ſcipio:q pauli æmilii filius a Scipione ſuperiore in adoptionē acceptus eſt hic in bello hiſpano hoſtē interemit adhuc puer. Vltro:ipō te nullo iubente. Alienis auſpitiis.i.ſub aliorū imperio atq; ductu:nā ipſi non erant īperatoreſ.

Non poſuerūt ſpolia cōſe. nō enim licebat ioui ſpolia dicari: niſi dux ducē oppreſiſſet: ſed q̄uis hi tres hoſtiū duces iteremiſſent:tamen qa ipſi ſub impatoribus erant nō iouis ſpolia illa cōſecrarunt. Intercatia: in illa regione hiſpanie ubi erat preualidum opidū. Circunſideretur: obſideretur a lucullo q cū præmium poſuiſſet prio q mœnia illa ingrederet:Scipio honorem illū cæteris retrahentibus ſe meruit huic lucullo:deīde pōpeius ſucceſſit qui hiſpanū bellum cōfecit. Aut nobi.nā duarum familiarū nobilitate p̄ſtantium decus præ ſe ferebat æmiliane in q̄ natus erat Corneliæ in quā adoptione tranſiuerat. Animi īdo. probitatis īditio: nā adhuc puer & hoſtem occidit: & ciuē ſeruauit. Futurus a. nā hic erat ille q carthaginē romano īperio infeſtā delere debebat. Inter: quæ ſupius ſunt cōnumerata. R.ōa ni p.i.fugati apud aliam flumen a gallis quorū dux brenus erat.

Hiſco.ſ.capitolii erat enī i mō te ſita. Oēs m.ſ.rōani nō enim locus ille oēs ro.accepiſſet qđ accepiſſet uerebāt ne cōmeatus ſibi deeſſēt. Neceſſariū cō.neceſſe enī erat cōſulere quos in urbe relinq̄rent cū oēs capitoliū incolere neq̄rent. In pla.pa.nā ut diximus urbs in plāo erat ſed capitolium in monte poſitū. R.e.iperii. tue. iuuenes enī potiores erāt ad tutandam arcem: quā ſenes pp corporis fortitudinē & bene imperii reliquias dixit.nihil enī reſtabat romanis p̄ter capitoliū

Defuncti honoribus.i.hi qui magiſtratus & triūphos geſſerāt. In curulibus ſellis.ſedes.n.ille i modum currus rotas habebant ut facile huc atq; illuc deuehi poſſēt:& hoc fiebat qa in diuerſis partibus urbis ius reddebatur:& officia adminiſtrabanrur. Cum inſig.magiſtraruū:habebant enim ante poſtes ornamenta omnia:quæ domi militiæq; nacti fuerant. Sacerdotiorum:ſcilicet inſignibus:ut eē nactum pontificatum & creatū eſſe flaminem:ſaliū:quirinalem & cætera. Suſtinendos caſus .i.fortunas quæ īminebāt aduentantibus & urbē irrūpentibus gallis. Exemplū:ut & ep̄i ſe claros redderē curarent: mortēq; pro patria tuēda ſpernerent ſicut & ipſi faciebāt:nā mori ſe paratos eē oñdebant.

e Odem & uirtutis & pugnæ genere uſi ſūt. T. Mālius Torquatus & Valerius Coruinus & Aemilianus Scipioni ēt ultro prouocatus hoſtium duces ītere merunt:ſed qa ſub alienis auſpiciis rē geſſerant:ſpolia Ioui fetetrio nō poſuerūt cōſecranda. De Scipiōe

i Tem Scipio Aemilianus cū in hiſpania ſub Lucullo duce militaret.atq; Intercacia præualidū opidum circūſideretur:primus mœnia eius cōſcendit: neq; erat ī eo exercitu quiſq̄ aut nobilitate:aut animi indole aut futuris actis cuius magis ſaluti parci & conſuli deberet:ſed tunc clariſſimus q̄ſq; iuuenū pro amplificāda & tuenda patria plurimū laboris ac periculi ſuſtinebat:deforme ſibi exiſtimās quos dignitate preſtaret:ab his uirtute ſuperari. Ideoq; Aemilianus hāc militiā aliis pp difficultatē uitantibus ſibi depopoſcit

Aliud exemplum de.M.Attilio.

m Agnū inter hæc fortitudinis exemplum antiqtas offert.Romani gallorū exercitu pulſu cum ſe in capitoliū & in arcem cōferrent:inq; his collibus morari omnes non poſſent:neceſſarium cōſilium in plana parte urbis relinquendorū ſeniorum cœperūt quo facilius iuuentus reliqas imperii tueretur. Cæterum ne illo quidē tam miſero tamq; luctuoſo tempore ciuitas noſtra uirtutis ſuæ oblita eſt.defūcti enim honoribus aptis ianuis in curulibus ſellis:cū inſignibus magiſtratuum quos geſſerant ſacerdotiorumq; quæ erant adepti conſederunt: ut & ipſi in occaſu ſuo ſplendorem & ornamenta uitæ præteritæ retinerent: & plebem ad fortius ſuſtinendos caſus ſuos prouocarent.

Venerabiles.i.ueneratione digni. Et natiuitatem:qa nunquã tales uiros conspexerant. Magnificentia cul.nã insignibus magistratuũ & triumphorũ:& præterea eburneo sceptro ornati in curulibus sellis sedebãt. Ipso auda.nã & capta urbe tanq̃ si dies festus ĩminuisset ĩtrepidi ãtea hostiũ [illegible] bãt. Sed qs dubitaret:dicit qs nõ credidisset gallos tã arrogãtes statĩ deposita illa admiratiõe:ad cõtẽptũ senũ ro.trãsituros:qđ cog̃scẽs. C. Attilius nõ expectauit gallos aĩos mutare:sed illos ad necẽ sui prouocauit. Galli:nã natura supbi sunt.E uictores.uictoria enĩ hoĩes insolentiores reddit. Admirationẽ:quã de senibus conceperãt. Contume.cõtumelia in uerbis.iniuria in uerbis & rebus.

Cn.Attilius:secundũ Vale.sed Li.papyriũ illũ fuisse testat̃. Permulcenti gal.i.tractanti cũ irrisione q̃dam. Scipionẽ:sceptrum: sed p̃mus Scipio a Scipiõe ẽ appellatus:eo q̃ p̃rem cæcum ducebat & tanq̃ baculus gressus suos regebat. Capiti.i.in caput.

Capi:nec ab hostibus nec a calamitate. Patiẽtiæ de.i. obprobriũ rerũ q̃s patitur.& patientia hoc loco nõ ẽ uirtus. Oĩ fa. oĩ morte. Tristius miserius. Ducit:existimat. Noua:admirãda

Specio.ge.i.pl̃chra. Interitus: mortis. Si qsquã:oñdtt q̃ si qspiam pro uirtute morit̃ nõ iterit .i.fama remanet:nã perire.i.mori corpore.iterire ãt dicit̃ cũ non solũ corpus occidit.sed & fama delet̃:qđ Plau. innuit cũ dicit: q cum uirtute p̃iit nõ interiit. Sic extinguit̃.i.sic morit̃ cũ laude & dignitate:ut rõani illi senes fecer̃

Qu ca.sen.at.Li dicit fuisse Sẽpronĩum & Fabiũ Iubilanũ. Veruginẽ.i.siluã illã. Equis de.s.iuuentus rõana centuriauit .i. se cẽturiis peditũ substituit:& in cẽturias diuisit. Quo remoto.i.exercitu illo diuiso : nã per mediũ penetrauit. Proximũ tumulũ: ꝓpinquũ montẽ uel cliuũ. Salutare la.i.spatiũ salubre. nã nisi collẽ illũ occupassent uicti fugabãt̃. De tro.sta. statuere de tropheis ẽ colũnã eo in loco dirigeř ubi hostes fusi fugatiq̃ fuissẽt. Cogitarẽt.s.uolsci q credebãt romãos ẽ supatos. Dirimẽte no. p.nox enĩ incũbẽs bellũ illud semouit. Incerti du.nã p exercitũ illorũ trãseũtibus rõanis : & nocte ĩgruẽte ignorabãt uolsci an romãos uicissẽt an a rõanis supati fuissent p̃timore g̃ aufugerũt. Papyrio cursore:hic dictator erat & cũ romã petiturus eẽt Fabio magistro eqtũ exercitus curã cõmẽdauit iussitq̃ ne ĩ aciẽ ꝓdiret cũ hostibus. Prop.au.re.male.n.tabernaculũ auspiciorũ cœpat:& ita denuo auspitia sumere uolebat. In aciẽ.s.cõtra hostes. Manus c.i.dimicauit. Tã fe.nã fortunã aduersã patiebat̃. Quã te.i.incõsulte.

Venerabilis eoꝝ aspectus: p̃mo hostibꝫ fuit & nouitate rei & magnificẽtia cultus & ipso audatiæ gñe cõmotus. Sed qs dubitaret: qn & galli & uictores illã admirationẽ mox in risum & in oẽ contumeliæ genus cõuersuri essent. Non expectauit igit̃ hanc iniuriæ maturitatem. C. Attilius uerũ barbam suam permulcenti gallo Scipionẽ uehementi ictu capiti ĩflixit:eiq̃ propter dolorem ad se occidendũ ruenti corpus cupidius obtulit Capi ergo uirtus nescit patientia dedecus ignorat. fortunæ succumbere tristius omni fato ducit:noua & speciosia genera ĩteritus excogitat:si qsquã interit qui sic extinguitur.

De .G.Sempronio.

r Eddendus est nunc Rõanæ iuuentuti debitus gloriæ Titulus. Qu. Catulo Sempronio Atracinio cõsule:cũ uolscis apud ueruginem parum ꝓspere dimicante nec acie nr̃a iam inclinata propelleret̃:equis delapsa seipsam centuriauit:atq̃ hostium exercitũ irrupit impetũ excepit:quo dimoto proximũ tumulum occupauit:effecitq̃ ut omnis uolscorũ in se cõuersus impetus legiõibus nostris ad cõfirmandos animos salutare laxamentũ dare. Itaq̃ cum iã de trophæis statuẽdis cogitarẽt præliũ nocte dirimẽte:uictoresne an uicti discederẽt:incerti abierunt.

De Fabio Maximo.

s Trẽnuus ille quoq̃ flos ordinis equæstri cuius mira uirtute Fabius Maximus Rutilianus magister eqtum bello qđ aduersus samnites gerebatur:male cõmissi prælii crimine leuatus ẽ. Namq̃ Papyrio cursore ꝑp auspicia repedenda ĩ urbẽ proficiscente castris præpositus ac uetitus in aciem exercitum ducere nihilominus manus cũ hoste sed non tã fœliciter quam temer̃ conseruit. procul enim dubio superabatur. Cæterum optimæ indolis iuuentus detractis equorum frænis uehementer eos calcaribus stimulatos in aduersos sam

Cõtumelia. Iniuria

Mori. Interir

Verugo. silua

Tropheũ

Egit:direxit equos effrenes quo maiorē hostibus cladē inferrent. Præsentia.i.perseueranti fortitudine. Extortā ho.ui.i.per uim ablatā. Spem ma.ci.s.fabii qui quia uictor ueniam meruit a papyadem intercedente tū populo quod si uictus fuisset ꝓculdubio pœnas mortis luisset. Concitatā fugepunicam cla.in infugā conlisā.nā ꝓmo bello punico qđ lucatius gessit contra pœnos in fugā conuersam classem hostium milites ro.se in aquā deiciente fortitudines brachiorum in portū retraxerunt: & iperatori capiendā obtulit illius classis partē. Lubrici:lubricū dr quod nō sustinet ut terra madefacta q̄ prementi lapsū parat.

Camporū firmi.i.per firmitatē cāpoꝝ qa nō aliter nauesillas brachiis trahebant quā si in cōtinenti fuissent. Cānensi ꝓlio.i. bello quod paulo æmilio:&.C. Varrone apud cānas appuliæ uicū gestum ē in quo q̄nquaginta milia romanorū ceciderūt.Inutiles manus:eo ꝙ eēnt admodum uulneratæ:& icisæ. Numide:q illū ita uulneribus affectū exuere pabat. Amplexus ce.i.collū lacertis.nā manus exercer negbat

Corrosis.s.mordicis abscissis.

Sepone.i.seorsū pone:& āmoue. Iniquū eu:nā uulneratus miles ro.tandē interiit. Interfecto re: illo numida q illum uulnerata spoliar uolebat. Interfectus.s.miles ro. Vindex:ultor. Ad uerso ca.contrario:nā cū multis milibus periit. Virilis:uiro dignus nō muliebris. Relaturus: dicturus in exēplo ꝓximo. Aristonico:hic Eumenis filius fuit. & cū attalus rex populū ro.ꝛgni sui heredē moriēs reliqsset asiā occupauit.& cū rōani q̄d sibi testamto legatū eēt ablatū dolerēt Crassū cū exercitu cōtra aristonicū miserūt:q supatus & in isidias ꝓcipitatus ē.Marcus āt pari pœna substitutus aristōicū ꝺuicit & captū duxit. Is.s.aristōicus nam multos traces hēbat i castris. Eleam & smirā:ciuitates asiæ. Exceptus:i isidiis captus. Ditionē eius.i.in ptātem aristonici. Arcessita ra. uocata & iuenta rōne mortis. Oculū direxit.i. cōtorsit ac ita ut oculum excusserit.

Vi dolo.uehementia doloris effossi oculi. Sicca:gēus tæli breuioris q̄d sub ueste rectum gerit

Se ulcisciturs.barbarus crassū occidēdo. Maiestatis āmisse.i.dignitatis pp captiuitatē:nā & pōtifex maximus & iperator erat q̄d ātea nunq̄ cuiq̄ cōtigerat. Turpitudinem:nā turpe ē iperatori ꝓsertim seruitutē hostiū pati. Ostēdit for.idest declarauit fortunæ quā indigna cōtumelia illū afficere uoluisset studens illum i ditionē hostiū puenire. Iniectos laque.iposito & fabricatos. Ab ea.s.fortūa. Libera.nā eū libeꝝ i seruitutē redigere curabat. Donatū.nā barbari illi iā ꝓposuerāt illū aristōico offerre. Reddi.i. recupauit

nites egit: obstinataque animi præstantia extortam manibus uictoriam:& cum ea spē maximi ciuis Retuliani patriæ restituit.

q Valis deinde roboris illi milites? q̄ uehemeti ictu remorū concitatam fugæ punicā classem nātes lubricis pelagi quasi camporum firmitate pedites in littus retraxerunt. Mirabile exemplum.

e Iusdem tēporis & notæ miles: q̄ cannensi prælio quo Hānibal magis uires romanoꝝ contulit:quā aīos fregit:quomodo ad retinenda arma iutiles uulneribus manus hēret:spoliare se conantis numidæ cerui cem cōplexus:hos naribus & auribus corrosis ꝺforme reddidit.Inq; plenæ ultionis morsibus expirauit.sepone iniquū pugnæ euentū quanto interfectore fortior iterfectus.pœnos.n.i uictoria obnixus moriēti solatio fuit:romanus in ipso fine uitæ uindex sui extitit.

De.P.Crasso.

m Ilitis huius in aduerso casu tā egregius tāq; uirilis aīus q̄ relaturus sum iperatoris.Publius enī Crassus cū Aristonico bellū in Asia gerēs a thracibus quoꝝ is magnum numerū i præsidio hēbat:iter Eleā & smiram exceptus ne i deditionē eius pueniret ꝺdecus accersita rōne mortis effugit. Virgā enī qua ad regendum usus fuerat:equum i unius barbari oculū direxit: qui uí doloris accensus latus Crassi sicca confodit:dūq; se ulciscitur romanū imperatorē maiestatis amissæ turpitudine liberauit.ostēdit fortunæ Crassus q̄ indignū uirū tā graui cōtumelia afficere uoluisset:quoniā qui dem iiectos ab ea liberati suæ miserabiles laqueos prudenter pariter ac fortiter rupit:donatūq; iam se Aristonico dignitati suæ reddidit. De Scipione.

ſuam dignitatē. Eodem.i.potius mori quā in hoſtiū manus peruenire. Scipio me.ſocer erat Cn. Pompei.nam ei corneliā filiam deſponſauerat:& cū in africa ptes ſoceri tueret nauali pugna a Cæſa re deuictus:q ſiquas belli perſequebat in hiſpaniam ſe cōferebat.ſed cū undiq; a cæſaris militibus na uis illius ſcepta eēt latus ſibi gladio tranſegit. Infe.eo qđ ſuperatus eſſet:& hac caliditate uſus ē Cæ ſar.cū omē ab uno militū accepiſſet locū illum eē ubi Pom.hoſtes ſupauerat ne illo noie iperatoris iferior eſſe militē quendā uiliſſimū pompeianūq;.Gn.Pom.appellauit & uictor euaſit. Petens.i.p

e Odem mētis propoſito uſus eſt Scipio nāq; infœ liciter.Cn.Pompeii gñi ſui đfenſis in Africa parti bus:claſſe Hiſpaniā petens cū aīaduertiſſet nauē qua uehebat:ab hoſtibus captā:gladio præcordia ſua trāſ uerberauit:ac deinde,pſtratus in pupi querētibus cæſa rianis militibus ubi nā eſſet impator.Reſpondit impe rator ſe bene habet:tantūq; eloqui ualuit q̄tum ad te ſtandam animi magnitudinē æternæ laudi ſatis erat.

De Catone bono.

q Vi quoq; clariſſimi exceſſus Cato Vtica monumē tū eſt in q̄ ex fortiſſimis uulneribus tuis plus glo riæ q̄ ſanguinis mānauit.Si qdem cōſtantiſſime ī gla dium incūbendo magnum hoībus documētū dediſti q̄to potior eſſe debeat ꝓbis dignitas ſine uita quā uita ſine dignitate. De Portia Catōis filia & Bruti uxore.

c Vius filia minime muliebris animi: quæ quom Bruti uiri ſui conſiliū qđ de interficiendo Cæſare cœperat:ea nocte qua dies teterrimi facti ſecutus eſt co gnouiſſet:egreſſo cubiculū Bruti cultellum tonſoriū quaſi unguium reſecādorū cauſa popoſcit:eoq; uelut forte elapſo ſe uulnerauit:clamore deinde ancillarum in cubiculū reuocatus Brutus obiurare eā cœpit:quod tonſoris præripuiſſet officiū.Cui ſecreto Portia non ē hoc inquit temerariū factum meū:ſed in tali ſtatu no ſtro amoris mei erga te certiſſimū indiciū Experiri enī uolui ſi tibi propoſitū ex ſententia parum ceſſiſſet: q̄ æquo aīo me ferro eſſē interemptura. De Catone.

f Oelicior ꝓgenie ſua ſupior Cato a quo Portie fa miliæ ꝓncipia manarunt:q quom ab hoſte in acie

ficiſcens ī hiſpaniā.nā ſe ad iubā in africā cōtulerant. Deinde.i. poſtquā ſe trāſuerberauit. Pro ſtra.iacens ferme exanimis. Re ſpon.ſ.Scipio.ſe bene hſe eo q̄ non ī manus Cæſaris peruenirēt Tantū elo.i.tantū ſpiritus ſuffe cit ei. Aeternæ:nam illius fama nuuq̄ elabet. Cla.ſpecioſiſſime mortis. Cato:uticēſis q philoſo phus fuit & ſtoicus. Vti.urbs. xxx.paſſuum a carthagine ſmo ta.Debellato enī Pom. Cato in africā ad iubam cōfugerat: ibiq; cōparatis belli reliq̄s reſidebat: ſed cū audiſſet Cn. pompeiū & ſcipionē metellum fugatoſ de re publica deſpans ſibi mortē cōſci uit.& ꝑmo cū familiares accuriſ ſent uulneraq; illius colligaſſēt ille denuo illos ab eſſe itellexit fractis ligaminibus uulnus appa ruit manibus:& paulo poſt exa lauit. Cuius:catonis. Filia:por tia bruto cōiuncta. Nō mulie. aī:ſed uirilis.ſ.fuit. Bruti:hic cū aliquādo apud Cæſarem.M. An toniū inſimularet cōmotus ē:eo q̄ Cæſar dixiſſet nō tu mihi pin gues illos:& Comatos intelligēſ Antoniū:ſed macilentos dixeris itelligēs Brutū:& ſil'r cum ubiq; ſingrapha uideret quæ hūc ī mo dū dicebant.i.dormis o brute in necē cæſaris cōmotus ē. Teter rimi facti.i.detcſtandi execrandi facti: & intelligit mortē cæſaris adulaturq; more ſuo tyberio. Velut fo.i.tanq̄ ſibi ab unguibuſ ad pectus īprudenter effugiſſet.

Clamore Ancil q̄ cōſpicientes hærā uulnere affectam clamoreſuo Brutū iā ad patrādū facinus proficiſcentē reuocarūt. Preripu iſſet:occupaſſet qa nouaculā tractarat. In tali ſta.enī q̄ſi dicat tā piculoſo:nā eo res adducta uideba tur ut Bruto magnū īmineret piculū niſi res ꝓſpere cederet:& ita illa expiri uolebat ſi cōſtanter ſibi mortē īferre poſſet ſi Brutū cæſar occidiſſet. Certiſſimū indi.nā ī eo amore ſuū ſignificabat q̄ Bre to ſuperſtes eſſe nolebat quod & fecit. nam tandem extincto Bruto cum nullū ferrum ſibi relictum foret quo ſe occidire poſſet Carbones accenſos ſibi ī eos coniecit & ita extincta eſt. Propoſitum: de interficiendo Cæſare. Ex.ideſt ex uoto quam quantum. Aequo a.ideſt patienti. Fœlicior ſua p.ideſt liberis ſuis. Cato ille cenſorius qui:& orator fuit fortunatior fuit:ideſt ſuis nepotibus qui Cato uticenſis:cuius filia talem exitum huit. Portie fa.nā portius Cato dictus ē unde portia fami lia cognominata. Ab hoſte peteret.i.periculo uehementis ꝓlii ad eū hoſtes uenirent dimicantes.

Vehementis prælii:ingentis:& dubii.nã contra pſen macedonũ regem dimicabant. Subiectum: ſuppoſitũ.nam cõfertiſſimos hoſtes ceciderat. Globo plii.i.agmi pugnantiũ. Redegit:rduxit.ſ. reparauit gladiũ. Periculo oppreſſus:nã gladiũ ſuſcepit non aliter quã ſi cum familiaribus fuiſſet: &non cũ hoſtibus. Rapere:celeriter more timẽtis. Metua ua. liberatus tanta eni tranqlitate illũ ſuſtulit ut nullos hoſtium metuere uideret. Quo ſp.q̃ admiratione. Ad eum.ſ. Catonem non q pacem præſtare poſſet:ſed q impetrar ab paulo æmilio cõſule poterat. Supplices.i.humiles. To gæ.i.togatorũ in pace fortitudo eſt dicenda poſt quã de militari dixius. Ty.grac.n.gracchi fra ter qui cũ tribunus plebis agrari am legẽ ferrer i iuſſu ſenatus fra ctis ſubſeliorũ pedibus i capito lio a Scipione naſica occiſus eſt.

Pro.iordinatis diſſolutis. Oc cupato:prærepto. fauoꝝ populi q facile corrumpitur. Interem pto ſenatu omnia.p. i. omnem rẽ pu.ad plebem redigi oporteꝝ

In tali tempeſtate.i. tẽporum perturbatione. Cunctiſq; cen ſentibus.i.omnibus ſenatoribus ſanciẽtibus:nã cũ hic uerſiculus edebaꝫ. Vidẽdum eſſe cõſuli ne quid detrimenti res pu. peteretꝫ tunc conſul & inferendi belli & conciliandæ pacis cum quouis poteſtatẽ habebat. Dum iuris ordi.i.dum nihil p uim ſed ſecũ dum leges & iura facere uult.

Corruat:dilabaꝫ nam lapſo ipe rio leges quoq; non ſeruabũtur.

Priuatus:nõ cõſul ſed ſine ma giſtratu. Sublata:cleuata quod ſignũ erat nuitationis ad aliqua pagendum. Cunctatiõe dif.i. mora remota. Scelerata factio ne.i.cum conſpiratorũ multitu dine.nã & Gracchũ & cõiuratos occiderunt. Coegit.ſ.pub.Sci pio naſica.Saturnius.q ipſe quo q; eádem legẽ cum ferret e foro in capitoliũ impetu nobilium ef fugit. fractiſq; fiſtulis quæ aquã in capitolium ferrebãt: obſeſſus coactus eſt in curiam deſcendere ubi publice facto ipetu crudeli ter laceratus ẽ. Glautia:collega ſaturnini. Eqtius qui ſe Tyberii Gracchi filium aſſerebat. Sine tri.ſine ſuffragiis ſe eẽ profitẽdo

C.marium:q ſpeties cõſul exti tit. Vltima ſenectu.nã ferme in decrepita erat ætate. Dilapſũ.i. morti uicinũ. Innixus:incũbẽs ſpiculo:nã grauis annis ſed graui or armis erat:& ita apparet illi us fortitudo: & animi robur.

uehementi periculo peteretꝫ:uagina gladius eius elap ſus dcidit quem ſubiectum præliantium globo atque undiq; hoſtilibus pedibus:circundatum: poſtquã ab eſſe ſibi animaduertit:adeo conſtãti animo in ſuã po teſtatem rdegit:ut illum non periculo oppreſſus rape re:ſed maturuacuus ſumeꝝ uideretur:quo ſpectaculo attoniti hoſtes poſtero die ad eũ ſupplices pacem petẽ tes uenerunt. De.P.Scipione naſica.

t Ogæ quoq; fortitudo militaribus operibus inſerẽ da eſt:qa eandem laudẽ foro atq; caſtris edita meretꝫ. Quom Tyb.Gracchus in tribunatu profuſis largitiõi bus fauore populi occupato.R.p.oppreſſam teneret: palamq; dictitaret:iterẽpto ſenatu omnia p plem agi debere.in ædem Fideꝝ publicæ cõuocati. P:C.a cõſule Mutio Scæuola qd nam i tali tempeſtate faciundum eſſet:deliberabant cunctiſq; cenſentibus ut Conſul ar mis.R.P.turetur Scæuola negauit ſe quicquam ui eẽ acturum. Tunc Scipio naſica: quoniam inquit cõſul dum iuris ordinem ſeqtur:id agit:ut cũ omnibus legi bus Romanũ imperium corruat:egomet priuatus uo luntati ueſtræ me offero ducem ac deinde leuam ma num aperte togæ circundedit:ſublataq; dextera procla mauit. Qui rem pu.ſaluam eſſe uolunt:me ſequantꝫ: eaq; uoce cunctatione bonorum ciuiũ diſcuſſa. Grac chum cum ſcelerata factione quas merebatur pœnas perſoluere coegit.

De.G.Martio ſene.

i Tem quom Tri.Pl. Saturnius prætor glaucia & Equitius deſignatus Tri. Pl. maximos in ciuita te noſtra ſeditionum motus excitaſſẽt: nec quiſquam ſe populo cõcitato opponeret:primum.M. Aemilius Scaurus.C. Marium conſulatum ſextum gerentem hortatus eſt: ut libertatem legeſq; manu defenderet: protinuſque arma ſibi afferri iuſſit: quibus allatis ul tima ſenectute confectum:& pœne dilapſum corpus induit:ſpiculoque innixus ante fores curiæ cõſtitit ac

Paruulis re.e.ſ.i.paruo ſpũ uitæ ſupante. Pñtia aĩ.i.fortitudine & pſeuerãtia aĩ.nã ſẽatores & eq̃ ſtris ordis uiri cernẽtes illũ ad tuendã rẽ pu.iſtructus aĩos erexere ſaturninũ inuadentes occideſt & ita ſeditionẽ oẽm pacaſt.Sidertũ cla. de nã cũ Auguſtus ludos fũebres celebraret patri appaꝛuiſ aſtꝫ quoddã:quo uiſo Auguſtus pſuaſit Iuliũ in numeꝫ deorũ acceptũ in illud ſidus fuiſſe cõuertũ. In nu.m. Bello gallico ꝙ p decẽniũ geſſit cæſar.Lx.milia neruioꝝ q ſũt ĩ regiõe galliæ trãſalpine ĩpe tũ in rõanos feceſt & cũ magna ps illoꝝ cecidiſſet ex cadaueribꝰ ſibi uallũ ꝰſtruxere:& adeo cõſtãti aĩo dimicaſt ut qngenti ſolũ ex oĩ numero ſupeſſẽt.unde illẽ dẽ pſeuerantia romanoꝝ puicatia neruiorũ ſupauit. Nerui popu li ſunt galiæ. Diffudit:ſparſit. nã militeſ illũ acriter pugnãtem ꝰſpicientes pudore quodã ꝰfuſi ad pugnã alacriores reuerſi ſũt.

paruulis extremi ſpiritus reliquus ne reſp.expiraret ef fecit:præſtãtia.n.animi ſui ſẽatum & equeſtrẽ ordinẽ ad uindictã exigendam ĩpulit. De diuo Iu.Cæſare.

ſ Ed ut armorum & togæ ſuperius ita nunc ẽt ſide rũ claꝝ decus diuũ Iulium certiſſimã ueræ uirtu tis effigiẽ repreſentemus cũ innumerabili multitudĩe feroci impetu neruiorum inclinari aciem ſuam uide ret:timidius pugnanti militi ſcutum detraxit. eoque tectus acerrime præliari cœpit: quo facto fortitudinẽ p totum exercitum diffudit:labentemq; belli fortunã diuino animi ardore reſtituit. De eodem.

ĩ Dem alio prælio legiõis martiæ aquili ferũ ineun dæ fugæ gratia iam conuerſũ faucibus comprehẽ ſũ in contrariam partem detraxit dexteramq; ad hoſ tem tendens.quorſum tu ĩquit abis?illic ſunt cum q bus dimicamus:& manibus quidẽ unum militem ad hortatione uero tam acri omniũ legionum trepidatio nem correxit: uinciq; paratas uincere docuit.

De Valerio Flacco tribuno & Padanio cẽturione.

c Aeterum ut humanæ uirtutis actũ exequamur cũ Hannibal Capuã ĩ qua Romanus exercitus erat: obſideꝛt.Iubius Aceus peligꝛnæ cohortis præfectus ue xillũ tranſpunicum uallũ proiecit:ſeipſũ ſuoſq; com militones ſi eo hoſtes potiti eſſent execratus: & ad id petendũ ſubſequente cohorte primus impetũ fecit:q; ut Valerius Flaccus tribunus tertiæ legionis aſpexit: conuerſus ad ſuos ſpectatores inquit:ut uideo alienæ uirtutis huc uenimus:ſed abſit iſtud dedecus a ſãguĩe noſtro:ut Rõani gloria cedere latinis uelĩt. Ego certe aut ſpetioſã optaui mortẽ:aut fœlicem audaciæ exitũ uel ſolus præcurrere paratus ſũ hĩs auditis Padanius centurio conuulſcũ ſignum dextra retinens:iam hoc ĩ quit intra hoſtile uallũ mecum erit:proinde ſequant qui id capi uolunt:& cum eo ĩ caſtra pœnorum irru pit:totamq; ſecum traxit legionem.Ita trium uirorũ

Alio ꝑlio.i.bello q ĩ affrica geſ ſit ꝺtra Scipionẽ Metellũ gn.põ pei ſocerũ cũ reliqas põpeiani exercitus inſeq̃reꝛ. Aq̃li feꝝ: ſi gnifeꝝ.nã ĩ ſignis romanoꝝ aq la inerat. Ineũde:incipiẽdæ fu gæ. Gratia cã. Conuerſa :ab hoſtibus uerſũ. Dexteraq; ad ho.tẽ.i.dextra locũ oñdens ubi erãt hoſtes. Quorſũ: in q̃ ꝑtẽ.

Mani.qa ipm aꝑhendit ac ho ſtes oñdit. Vnũ mili.ſignifeꝝ.

Adhortatiõe tã a.i.pſuaſiõe tã forti. Trepidatiõe metũ. Cor rexit corripuit & in ꝑſtinum re duxit locũ. Vinci patas:legiõeſ pp metũ. Humanæ uirtutis.i. poſtq̃ diximus de diui cæſaris ſortitudine nunc humanã for. narremus Cum hãnibal: belio punico ſcdo cãpani defecerant ad hãnibalẽ q cũ rõanis reſiſteꝛ nequirẽt dimicantẽ in aliã italiæ ptem hãnibalẽ reuocaſt q & ip ſe haud ꝓcul a capua caſtra col locauit:& indignati romani po tiundæ urbis occaſionẽ ſublatã hannibalis caſtra iuaſerunt. In qua romanus exercitus erat: a Liuio diſſẽtit Valerius. Iubius acceus: hic trib. cohortis lati næ:& ꝑfectus erat q latini roma norum ſocii erant. Peligꝛnæ: pelignum oppidum latini nois a quo cohors peligna dr. Si eo po.eſſẽt.i.ſi hoſtes uexillũ illud in ſuã prãtem deduxerẽt. Tri ter.le.legiones in nũero erant,p ut delectus militũ hĩtus fuerat.

Spetioſam pulchram.nã pul chrũq; mori ſuccurrit ĩ armis ꝑ ſertim pro patria dimicãdo. Fœlicẽ ex.ſi uictor euaſero. Vel.i.ẽt ſolus uel aliqñ diſiungit aliqñ,p ſaltẽ ponit ut tu uel unũ nũmũ mihi conceſſeris. Proĩde.i.ergo Irrupit uiolẽtia quadã ĩgreſſus eſt.

Fortis teme.qa rectius temeritas istā q̄ fortitudo ē appellanda se.s.tali piculo exponēdo. Spe.qa spabat capuā in suā ptātē redigeꝛ. Po.nā nō potuit castra obtinere. Quoꝝ.s.iubi Valerii:& pacta uiꝛ. Quintus:q cognoīatus ē Achilles q̄ similitudie uirtutis. Nō.i.nō attigā. Quātus.i.q̄ta belli gloria p̄stiterit. Qu.Metel.q celtiberos domuit. Leg.missus sub eo ꝺsule p̄fectus Gētis hu.s.celti beroꝝ. Prouocari.i.lacessi. Educi:extra duci. Ob equitantē.i.circa castra eqtantem. Cōsecta tus: aggressus. Præstantē:superantē.s.& nobili genere & corporis uiribus. Succū.sibi.i. uictū sibi supplicare ut uita donaret. Fla. pec.iuue.i.ardētissimi & fortissi mi aī. Vtroq; exerci.spectante .i.i utriusq; exercitus cōspectu.

Ille.s.pyresus.petiit ut iure ho spicii una uterent cū pax iter ro manos & celtiberos eēt cōfecta q; signū erat sūmi amoris. At tiliū:militē quēdā ro.ī p̄ncipio .n.belli ciuilis cū Cæsar masiliā petiissēt:masiliēses ab urbis igres su illū ꝓhibuerūt.quod ubi aiad uertit Cæsar subito masiliā obsi dere cœpit:sed ut maiora aggre deret Treboniū & deciū Brutū illi obsidioni p̄fecit q cū bis ma silienses nauali certamine supe rassent i ditionē Cæsaris illos ue nire coegerit. Parū notitia pa tet.i.respectu factoꝝ atheniensi um paꝝ cōmemorat.nā atheniē ses multos hūere hystoricos q il lorū fcā cōmemorabant:sed ro mani paucos hūerunt. Cynegi rū:hic atheniēsis fuit.& cū Dari us bellū græciæ itulisset expul so pisistrati filio:& alio interēp to ab atheniēsibus atheniēses a lacedæmōiis auxiliū ipetrarūt. & Milciadē īpatorē crearūt q cū darii aduētū audiuisset tāta ala critate cōcursū ē a militibꝫ athe niēsiū ut in cāpis maratoniis fu gatū Dariū terestri pugna naues peteꝛ coegerit.& i hac nauali pu gna cynegrius abscissis dextera: & leua dū nauē retineꝛ nitit dēti bus demū nauē ap̄hēdit. Simi li ptinacia q̄li usus fuerat Attili us. Verbosa gr.q̄ gesta sua uer bis ex magnis maiora decantat .M.cesius scæua:hic centurio cæ saris fuit:& cū Pōpeius haud ꝓ cl'a macedōia eēt Cæsar se eo cō tulit:& cū cæsar in aciē suos eduxit Pōpeius se ī castris cōtinuit:neq; ei dimicādi copiā fecit. Quod ubi Cæsar cognouit dyrachiū petiit:ut illud expugnaret.nā ubi oēs belli machiæ erāt q̄s Pōpeius p̄ parauerat.Certior āt fcūs ab exploratoribꝫ Pōpeiusꝓpanti agmīe se dyrachiū añ Cæsaris aduētū re cipe studebat:sed cū iā castra cæsar ibi locasset locū eminētiorē q petra appellat Pōpeius occupat cæ sar crebris castell' illū obsideꝛ cœpit:q̄ obsessio cæsari q̄ Pōpeio pniciosior erat magis.n.ꝓmebat' io pia reꝝ cæsar q̄ Pōpeius:sed equoꝝ occisoꝝ fætor tm̄mō Pōpei exercitū ifecerat ex aeris corruptō ne cū inde abducti negrēt Pōpeius sibi turpe putās obsidionē pati:fcō īpetu:Castella illa oppugna re cœpit:& Marcus cæsius pro tutela unius castelli cui erat p̄fectus fortiter dimicās tandē occiditur.

fortis temeritas Hānibalē pauloāte spe sua capuæ po tioꝛē ne castroꝝ qdē suoꝝ potiētē eē passa ē. De.q.C.

q Voꝝ uirtuti nihil cedit.Qu. Cotius q ꝓp fortitu dinē Achilles cognoīatus ē.Nā ut reliqua eius opa nō exequar abunde tñ duobus factis q̄ relaturus sū:q̄ tus bellator fuerit cognoscet.Qu.M.consule legatus ī Hispaniā ꝓfectus celtibericū sub eo bellū getēs post q̄ cognouit a quodā gentis huius iuuene se ad dimicā dū prouocari:erat āt illi forte prandendi gratia posita mensa:relicta ea arma sua extra uallū deferri equūq; duci clam iussit:ne a Metello īpediretur. Et illū celti berū īsolentissime ob equitantē cōsectatus īteremit: detractaq; corpori eius exuuias ouans lætitia ī castra rettulit. De eodem. Qu.Cotio.

i Dē pyresū nobilitate ac uirtute oēs celtiberos præ stantē:cū ab eo in certamē pugnæ prouocatus eēt succumbere coegit:nec erubuit flagrātissimi pectoris iuuenis gladiū ei suū & sagulū utroq; exercitu spectā te tradere.Ille uero ēt petiit:ut hospitii iure īter se iun cti eēnt:quando īter romanos & celtiberos pax foret restituta. De Attilio.

n Ec Attilium qdem præterire possumus:q cū deci mæ legionis miles pro.C. Cæsaris ptibus mariti ma pugna præliaretur abscissa dextera qua masiliēsiū naui iniecerat:leua puppim apprehēdit:nec āte dimi care destitit quam captam profundo mergeret:quod factum paruū iusta noticia patet. De Cynegiro:

u T Cynegirum athenienſem ſimile pertinacia in conſectandis hoſtibus uſum uerboſa cātu laudū ſuarum græcia omniū ſæculorum memoriæ litteratū præconio inculcat. De.M.Scæua

Laſſicā Attilii gloriam terreſtri laude.M.Scæua

eiusdem imperatoris centurio subsecutus est: quom enim pro castello cui præpositus erat dimicaret. Cn. quoq; Pompeii præfectus iussu eius summo studio & magno militum numero ad id capiẽdum mitteretur omnes qui propius accesserant interemit: ac sine ullo regressu pedes pugnans super ingentem stragem quã ipse fecerat corruit: cuius corpus capite: humero: femore saucio oculo eruto centum & uiginti ictibus per fossum apparuit. Tales in castris diui Iulii disciplina milites: aluit: quorum alter dextera: alter oculo amisso hostibus inhæsit. Ille post hanc iacturam uictor: hic nec hac quidem iactura uictus: De Scæuola:

c Vm uero scæuola inexuperabilem spiritum ĩ utraq; parte rerum naturæ qua admiratione psequar nescio quoniam excellenti uirtute dubium reliquisti inter undasne pugnam fortiorem edideris: an in terra uocem emiseris: bello nãq; gallico: quo. C. Cæsar non contentus opera sua littoribus oceani clauderæ: britãnicæ ĩsulæ cælestes iniecit mãus cũ quattuor cõmilitonibus rate transuectus in scopulum uicinum insulæ quam hostium ingentes copiæ obtinebant: postquã æstus regressu suo spacium quo scopulus & insula diuidebatur in uadum transitu facile redegit: ĩgẽti multitudine barbarorum affluente: cæteris rate ad littus regressis solus immobilem stationis gradum retinens undiq; ruentibus tælis & ab omni parte acri studio ad te in uadendum nitentibus quinq; militum diurno prælio suffectura pila una dextera hostiũ corporibus adegisti ad ultimum districto gladio audacissimum quemq; modo umbonis impulsu: modo mucronis ictu depellens: hinc romanis: illinc britãnicis oculis ĩcredibili dum cernereris spectaculo fuisti. postquam deinde ira ac pudor cuncta conari fessos coegit: tragula femur traiectus saxiq; pondere ora contusus galea iã ictibus discussa: & scuto crebris foraminibus absũpto profundo te credidisti: ac duabus loricis onustus ĩter undas quas hostili cruore infeceras enatasti: uisoque imperatore armis non amissis sed bene ĩpensis quom laudem mereris ueniam petiisti magnus prælio: sed maior disciplinæ militaris memoria. Itaq; ab optimo uirtutis æstimatore: tũ facta: tũ ẽt uerba tua cẽturiõatus honore donata sũt. De Lucio Sicinio Dẽtato:

Scutum perfossum. i. traiectũ: & bis supletur. nã dicimus corpus apparuit perfossum humero femore sautio: & cætera: & scutum apparuit perfossũ. Victor. nam leua nauem hostium submersit. Hac iactura: oculi ammissi: & uitæ. Victus: non ẽ appellandus tot cæsis hostibus: & a tanto numero circũuentus.

In exsuperabilem: q superari non potuit. Scæuola: cæsaris miles. Inutraq; parte rerum. s. terræ: & maris. nã quattuor sunt rerum primordia æther aer aq̃: & terra: & hic scæuola in aqua: & terra præstantissimus fuit.

Inter undasne. for. pu. edideris an. In terra uocem miseris. i. dubium est utrum præstantius ĩ undis pugnaueris an in terra maiorem militaris disciplinæ memoriam reliqueris. nã hoc factũ est admodum commemorandum. Bello. s. britannico. britãni enim cum cæsare pace confecta deinde arma parabãt quod audiens cæsar illuc copias adduxit. Regressu su. proprium enim maris est ut fluat ac refluat. Cæteris: scilicet commilitonibus quos cæsar se cum duxerat. Acri studio: aspera uolũtate. nam barbari illum occidere affectabant. Diurno prælio idest ab ortu ad occasum solis duraturo. Pila: genus iaculi romani. Vmbonis im. umbo umbelicus. i. dimidia pars scuti dicitur. Ira: irascebantur ipsi britanni quod solus scæua tante multitudini obstaret. Pudor: pudebat etiam eos quod solum necare nequirent. Cuncta conari. i. omnia experiri: & omnia tela in eum mittere. Tragula: hastæ genus. Infeceras cõmacularas hostes cedendo. Impẽsis in perniciem hostium distributis. Veniam pe. quia non omnia arma retuleras. Militaris disci. memo. certe memorandus es. nã ita ueniã petiuisti acriter pugnando. ac si cõtra rẽ militarẽ aliqd admisisses. Optimo uirtutis esti. s. cæsare q & uirtutẽ & uirtutis imitatores magni estiabat. Cẽturionatus honor. nã illũ cæsar ex militẽ cẽturionẽ effecit.

Lucii sicci.dē.qui ob nimiā fortitudinē achilles est appellatus. Honores operū.i.p̄mia q̄ ex gestis suis fuerat consecutus. Vltra fidē ueri.i.ultra q̄ credi possit:qa uidentur excedere hois possibilitatē. Marcus uar.illū nominat quasi cæteris p̄stantiorem. Ex prouocatiōe.s.ad singulare certamē.

Ciuice q̄ donabant his qui ciuē seruassent:& suū locū obtinuissent:aut iis q ciuē seruassent & duos ex hostibus occidissent:ēt amisso loco:& coronæ hæ erant quernæ Murales:dabantur his qui prius mur̄ ascendissent hostilē:& erant ex pinu:obsidionalis tribuebat illi q exercitū romanū obsessū liberasset:& erat ex gramie eo in loco accepto ubi erāt copiæ obesse.erat & ouans q̄ erat myrtea & dabatur illi q hostes fugasset. & erat triumphalis:q̄ triumphāti dabatur impatori.& hæc erat laurea:erat quoq; oleagia q̄ nō triūphanti dabat sed illi q curabat triumphū. Torques: ornamenta coli ab torto auro dictæ.

Armille:ornamēta brachior̄.

Haste uiris fortibus donari cōsueuerant. Ex pluribus corporibus.nam multi erant dānati cāpani. In unū.i.solum Iubeliū.

Tralibus:ciuitas tamen pluraliter declinata. Fuluius Flaccus q impator & cōsul romanus p̄ncipes campanos tralis miserat: ut capitale supplicium de illis sumeret eo quod ad Hānibalem defecissent. Distrin. nudare.

Oculis tuis gratum:qui libent̄ haustum nostri cruoris cernūt.

Sugillare.i.notare ignominia Senatus.nam senatus scripserat se nolle tantos principes campanos occidi. Darii:secundum Herodotum non darius:sed Sobrias ille fuit:cum cābyses rex esset babilōe sōniassetq; fratrē suum nomine Mergim regnū optinere ad eum necandum quendam Comatem misit qui illum ita ut iusserat rex necauit iterim euaginato ēse cābyses sibi femur traiecit:& magus quidam fratri regis simillimus regnum persicum occupauerat:& cū renūciaretur regi fratrem regnare rex uocato Comate interrogat: an fecisset id quod sibi ipse mandauerat qui cum dixisset se iussa regis perfecisse rex tamen illū i uinculis tenebat:sed interim eo uulnere rex morit̄. Comates āt in q̄dā desperationē adductus:

De Sicinio Dentato est Intueri. Lij. Lo 7 ca: d Sicinio dentato et A. Gellin Lo 2 ca: xi: ⁊.

Sed quod ad præliator̄ excellentem fortitudinē attinet merito Lucii Sicinii Dentati cōmemoratio omnia romana exēpla finierit:cuius opera honoresq; operū ultra fidē ueri excedere iudicari possent:nisi ea certi auctores inter quos Marcus Varro monumentis suis testata eē uoluissent:quē centies & uigesies in aciē descendisse tradūt:eo robore animi atq; corporis utētem:ut maiorem semp uictoriæ partem traxisse uideretur:sex &.xxx.spolia ex hoste retulisse:quorū in numero octo fuisse cū quibus spectante utroq; exercitu ex prouocatione dimicasset.xiiii.ciues ex media morte raptos seruasse.quinq; &.lx.uulnera ī pectore excepisse: tergo cicatricibus uacuo:nouē triumphales īperatorum currus:secutū:totius ciuitatis oculos ī se numerosa donorū pompa cōuertentē:præferebāt̄.n. aureæ coronæ octo:ciuicæ.xiiii. murales tres : obsidialis una torq̄s.clxxxiii.armillæ.clx. haste.xviii . pharetræ .xxv.ornamenta etiam legioni nedū militi satis multa.

De Tito Iubelio Campano.

Ile quoq; ex pluribus corporibus in unū magna cū admiratione Tralibus cruor confusus ē ī quo oppido cum Fuluius Flaccus propter campanam perfidiam princeps ciuitatis ante tribunal suum capitali suppplicio afficiendos iudicaret:litterisq; a senatu acceptis finem pœnæ eorum statuere cogeretur ultro se ei. T.Iubelius taurea campanus obtulit: & quam potuit clara uoce:qm̄ inquit Fului cupiditate tanta hauriendi sanguinis nostri teneris:quid cessas in me cruētam securim distringere? ut gloriari possis aliquādo uirum quam ipse es:tuo iussu esse interēptū:eo deinde dicēte libēter id se esse facturū:nisi senatus uolūtate impediretur:at me īquit cui nihil p̄res . C.præceperunt aspice oculis tuis quidē gratum animo uero tuo maius opus edentē:protinusq; interfecta coniuge ac liberis:gladio īcubuit quem uirum illum putemus fuisse:q suorum ac sua cæde testari uoluit se Fuluii crudelitatem sugillare:quam sēatus misericordia uti maluisse?

Externa de Dario.

eo q; regiũ fratrem necaſſet in patria; locũ altiſſimũ petiuit: & cõuocato populo dixit ſe iuſſu regis regiũ fratrem occidiſſe nec eum q ignaret regiũ fratrem: ſed oropaſtẽ magũ quendã eſſe: quo dco il lico ſe præcipitẽ dedit perſe autem q magũ illum ſuſpectũ hẽbant: q; raro domũ exiret: cautius cœ perunt aduertere an is eẽt: & Darius q filiam hẽbat in regiis concubinis illi impauit ut nocte qua cũ rege dormiret ſcrutaret an auribus rex careret: cábyſes. n. fratris & magi illius ſimilitudinem cernes: mago aures fecerat amputari ut illũ cognoſceret: darii filia cũ rex alte dormiret cognouit ei aures abeſſe q; cũ pſi retuliſſet perſæ ĩ tellexerũt magum illũ eſſe & cũ in obſcuro regẽ proſtratũ ꝑmeret corpore ſuo ſocius autẽ quidã cũ non auderet magũ ferire: ne Darium uulneraret. Darius dixit per utrũq; adigas gladium dummodo Magus hic pereat.

Magorum qui Magum illum regẽ ſeruabant. Leonidas: princeps lacedæmonius. Propoſitio opẽ. nã in animũ induxerat nolle Xerxi. Thermophylæ: anguſtiæ: q̃dam q̃ ita græciã ab Aſia diuidũt ſicut apẽninus Italiam a gallia. Toti aſiæ. i. totis aſiæ copiis. centies. n. centena milia militũ ſecũ Xerxes duxerat: ut græciam deleret. Grauem illũ mari & terræ. i. cuius copias mare & terra uix ſuſtinere poterat. Neptuno cõpedes: nil aliã ẽ neptuno cõpedes minari: quã mare ponte iungere: quod ille fecit: & athon montẽ diuiſit ut celerius ĩ græciã nauigaret. Cælo teneb. multitudine ſagittarũ.

Ad ultimã deſperationẽ: ter. n. ſaluti ſuæ timens e ſolo conſternatus ẽ: cũ uideret ſuos ita ab illis. ccc. lacõibus diſſipari. Perfidia & ſcelere incolaꝝ: nã ruſticus q̃dam illius regionis docuit regẽ ut ſuperiorẽ partẽ anguſtiarum occuparet cũ nequiret p anguſtias tranſire & ita donatus ẽ ab rege. Occidere maluit enĩ mori dimicans. quam daꝛ terga quamuis imminens cerneret periculum. Stationem: locum in quo ſtare deberet. Dictori: ſcilicet Leonide nam mortem illis prædixerat cum diceret apud inferos cœnaturi eſtis. Othriade hic quoq; lacedæmonius fuit. nam cum lacedæmones d̃ tyriaco ſolo cum athenienſibus contenderent eſſentq; utrinq; inſtructe acies conuenit inter eos ut es utraque parte trecentos eligerent: & qui ſuperiores eſſent: ſolum illud poſſiderent. Quod cum facto fuiſſet tanto ardore inter ſe concurrerunt: ut omnes mutius uulneribus perirent: excepto Othriada: quem cum puderet ſolum redire in clipeo ſuo ſanguine ſcripſit ΕΥΙΚΗΣΑ: ideſt uici: deinde inter cadauera athenienſium occubuit: & cum magna omnes admiratio tenerent quod nullus ſupereſſet: uellentque lacones ſuorum cadauera humare cognouerunt Othriam inter hoſtes iacentẽ & illum ſuſcipientes uiderunt clipei titulum: & ita ſuperiores iudicari ſunt. Laude q̃ ſpacio. nam non ita ꝛmemoratus ſpacium ſoli tyriachi quam laudatur mors & pugna Othriadæ.

a Ge darii quãtus ardor aĩ: q cũ ſordida & crudeli magorum tyrãnide Perſas líberaret: unũq; ex his obſcuro loco abiectũ corporis pondere urgeret: præclari operis ſocio plagã ei inferre dubitanti: ne dũ magum petit ipſum uulneraret: tu uero inquit nihil eſt quod reſpectu mei timidius gladio utaris: uel per utrumq; illũ agas licet: dũ hic q̃ celerrime pereat.

De Leonida.

h Oc loci Leonidas ſpartãus nobilis occurrit: cuius ꝓpoſito opẽ exitu nihil fortius: Nam cũ. ccc. ciuibus apud Therpophylas toti Aſiæ obiectus grauẽ illũ & mari & terræ Xerxẽ nec hoĩbus tm̃ terribilẽ: ſed Neptũo quoq; cõpedes & Cælo tenebras minitantẽ ꝓtia cia uirtutis ad ultimã deſperationẽ redegit. Cæteꝝ ꝓfidia & ſcelere incolarum eius regionis & loci oportunitate qua plurimum adiuuabatur ſpoliatus occideꝛ dimicans quam aſſignatã ſibi a patria ſtationem deſerere maluit. Ideoq; tam alacri aĩo ſuo ad id præliũ quo perituri erant cohortatus ẽ: ut díceret ſic: prandete cõ militones tanquam apud inferos cœnaturi: mors erat denunciata lacedæmonii perinde ac uictoria eſſet promiſſa ductori intrepide paruerũt.

De Othriade.

o Thriade quoq; pugna pariter ac morte ſpecioſa Thireatiũ laude q̃ ſpatio latius ſolũ cernit: q ſãguine ſuo ſcriptis litteris direpatã hoſtibus uictoriam

Tantū nō.i.fere poſt mortē ſuā.nā paulo añ q̄ ſe occideret ſcripſit lr̄as illas:ideo adiecit fere poſt fata niſi.n. ſcripſiſſet lr̄as illas lacones nō optinuiſſēt ſolū tyriacū. Lap.i.dep̄ſſio & hūiliatio . orta .n.diſſentiōe iter lacedæmonas græciæ p̄ncipes & thebanos eo q̄ lacedæmonii qui athenas quoq; ſubegerant thebanos irriderēt thebani freti epaminūda duce atq; atheniēſiū ſuffragio lacedæmōi-is bellū indixer̄t:in quo bello epaminūdas p̄mo apud leutrā deide apud mantineā ſuperior euaſit:: & cū Ageſilaus in aſiā exercitū duxiſſet:ſpartā metropoli lacedæmonioꝝ epaminūdas tāta ui expu gnabat ut neceſſe fuerit Ageſila um aſia relicta p̄ſiæ auxiliū ferr̄. Quod cū dimicaturi eēnt theba ni & ſpt̄ái iuſſu Darii p̄ſaꝝ regiſ pax cōfecta ē. Freti āt pace lace dæmōii denuo Ageſilaus i aſiā cū exercitu mittit̄ q ēt oēm iuuē tutē ſecū duxerat.Epaminundaſ occaſionē nactus ſpt̄ā ipſā expu gnat:ſed tāto rubore ſenes ſpt̄ái & uxores dimicar̄t ut d̄ muro d̄ rectiſ thebanoꝝ copiis:p̄riam tā diu ſeruaueſt quoad ex aſia age ſilaus rediret p̄ſiæ auxiliaturus: & cū utriq; acriuſ dimicaret̄ ſupi oreſq; eēnt thebāi Ageſilaus ſu-is mādauit ut oēſ i unū epaminū dā ipetū facerēt:p̄cium ēt ſtatuit ſi qs illū occideret quo fcō letali uulnere traiectus ē epaminūdaſ.

Prima clades:antea.n. ſptani oibus in p̄liis ſupiores fuerant.

Vetuſtā gloriā.nā ſēp græciæ p̄ncipatū optinuerāt. Leutrā & loca ſūt in q̄bus epaminūdas ſp tanis cladē itulerat. Finis:morſ qa nō morior:ſed uitæ iniciū ca pio q̄tum ad famā. Leutram & ma.nā ſicuti filie ſunt patrū mo numenta ita loca illa in q̄bus ho ſtes fugauerant ſuū decus erant.

Soſpes.i.ſaluus: & hoc dicit Valerius q̄ ſi dii illū ſoſpitē ſer-uaſſent non tamē glorioſior ur-bē ſuā itraſſet q̄ fuit illiuſ mors.

Ac ne.the.lacedæmonius cum athenas ſuperaſſet xxx. præto-res qui illas regerent effecit illi autem tyrāni ſunt effecti: & cum alcibiadē ſibi formidoloſum ad mouiſſent cœpunt:& ſpoliar̄:& occidere ciues:quæ cum pati ne quiret theramenes illorū iuſſu i uinculis poſitus uenenū ſūpſit.

Illiſū:īmiſſū. Critiæ:uni ex ty rānis:& quia omium ſeuiſſimus erat illum noīat. Propino.i.in potum trado omen certe exitū hūit.nā cum Trhaſybulus tyrānos fugaret hic critias p̄mo ē iterēptus. Liberar̄ ſe ſup.ille.n.uidet̄ le uar̄ ſuppliciū cū cōſtāter illd̄ patit̄. Punitus ē.in.inimici ſui credebāt illū punīr̄:ſed ille iudicabat ſe ſuppliciū finire. A litteris & doc.ɔſtat theramenē & lr̄atū:& doctū fuiſſe & ita uirilitatem didicerat.

tantum non poſt fata ſua in ſinū patriæ cruento tro phæi titulo rettulit. De Epaminunda.

e Xcellētiſſimos ſpartanæ ciuitatis,puētus miſerabi lis lapſus ſequit̄.Epaminundas maxima thebarū fœlicitas:idēq; lacedæmoniis prima clades:quū uetu ſtā eius urbis gloriā inuictāq; ad id tēpus publicā uir tutē apud Leutrā & Mantineā ſecūdis prælīis cōtuliſ ſet:traiectus haſta ſanguine & ſpū deficiens recreare ſe conātes p̄mū an clipeus ſuus ſaluus eēt:deīde an fu ſi hoſtes penitus forent īterrogauit:q̄ poſtq̄ ex aī ſnīa comperit:non finis inquit cōmilitones meæ uitæ ſed melius & alterius initiū aduenit.Nunc.n.ueſter Epa minundas naſcitur: qa ſic moritur Thebas ductu & auſpiciis meis caput græciæ factas uideo: & fortis & aīoſa ciuitas ſpartana iacet armis nr̄is abiecta: amara dominatione Græcia liberata ē orbus quoq; nō tamē ſine liberis morior qm̄ mirificas filias Leutram & Mā tineam relinquo:e corpore deinde ſuo haſtam deduci iuſſit eoq; uulnere expirauit.Quod ſi eum dii īmorta les uictoriis ſuis perfrui paſſi eſſent ſoſpes glorioſior patriæ mœnia non intraſſet.

De Theramene.

a C ne Theramenis quidem athenienſis in publica cuſtodia mori coacti parua mētis cōſtātia:in qua triginta tyrānoꝝ iuſſu porrectā uenenī potionē nō du bitanter hauſit.Quodq; ex ea ſupfuerat iocabūdus il liſū humo claꝝ eder̄ ſonū coegit.Rideſq; ſeruo publi co quī eā tradiderat Critiæ inq̄t,p̄pino:uide igr̄ ut hoc poculū ad eū cōtinuo p̄feras.erat āt is ex.xxx. tyrānis crudeliſſimus profecto ē ſupplicio ſe liberare:tam fa cile ſupplicium perpeti.Itaq; Theramenes ,pinde ac in modeſtico lectulo moriens uita exceſſit,inimicorū exiſtimatiōe pūitus ſuo iudicio finitus:ſed Therame nes a lr̄is & doctrīa uirilitatē traxit. De Theonege.

Numātino ue. hic p̄nceps numātinoꝝ erat: & cū ſcipio affricānus poſterior nūantiā obſidiōe clauſiſſet nūantios palā exeūtes occidi phibuit: cogitabat. n. illos quo ad plures eēnt cituſ abſūpto fruīto ad famē urgeri: & cū iā numātini ad ultimam neceſſitatē eēnt redacti ita ut i rōanoꝝ māus uēire coge rēt theogenes ciues ſuos binos īter ſe dimicāt iuſſit: & ita cū oēs occiſi eēnt ipe ſe flāmis īmiſit. Cōſi milē: q̄lis fuerat illa teramenis atheniēſis. Ferocitas ſue. ge. i. p̄e gētis. nā cōſtat numātinos oium ferociſſimos extitiſſe q ſpolia ſæpe romanoꝝ adepti mancinū quoq; iniq̄s leges pacis pati coegerūt. Perditis: ideſt conſumptiſ.

n Vmantino uero Thogeni ad cōſimilē uirtutē ca peſcēdā: quaſi magiſtra gētis ſuæ ferocitas extitit pditis nāq; & afflictis rebus numantinoꝝ quum oēs eius ciues nobilitate pecūia honoribuſq; præſtaret ui cū ſuum q in ea urbe ſpecioſiſſimus erat: cōtractis undiq; nutrimentis ignis incēdit protinuſq; ſtrictū gladium ī medio poſuit: ac binos īter ſe dimicare iuſſit: ut uictus inciſa ceruice ardentibus tectis ſuperiaceret qui cum tā forti lege mortis oēs aſumpſiſſet ad ultimū ſe ipſum flāmis īmerſit. De uxore Aſdrubalis.

Erum ut æque populo. Ro. inimicæ orbis excidiū referam Carthagine capta uxor Aſdrubalis expro brata ei īpietate quod a Scipione ſoli ſibi impetrāt ui tam ꝺtenta fuiſſet dextra læuaq; tres cōes filios mortem non recuſantes trahens incēdio ſeflagrātis patriæ obiecit. De duabus puellis ſy.

m Vlieris fortitudīs exēplo æq̄ fortē duaꝝ puellaꝝ caſū adiiciā cū peſtifera obſidiōe ſyracuſarum tota regis Hieronis ſtirps euidētiſſimis exhauſta cladibus ad unicā filiā Harmoniā uirginē eſſet redacta. & ī eā certatī ab inimicis īpetus fieret: nutrix eius equalē illi puellā regio cultu ornatā hoſtilibus gladiis ſubiecit: q̄ ne cū ferro quidē trucidaret: cuius eēt cōditionis ediceret proclamauit admirata illius aīmū Harmōia & tantæ fidei ſupeſſe nō ſuſtinuit: Reuocatoſq; interfectores profeſſa quæ nā eſſet in cæidē ſuā conuertit. Ita alteri tectū mendaciū: alter ueritas aperta finis uitæ fuit. De patientia Cap. Tertium.

e Gregiis paritē uiroꝝ ac fœminaꝝ opis fortitudo ſe oculis hoīum ſubiecit patiētiāq; ī mediū p̄cedere hortata ē nō ſāe īfirmioribus radicibus ſtabilitā aut mīuſ gñoſo ſpū abūdātē: ſed ita ſimilitudine iunctā: ut cū ea uel ex ea nata uideri poſſit. De Mutio Scæuola.

q Vid. n. his q̄ ſupra rettuli fcō Mutii p̄uēiētius quū a Porſena r̄ge ethruſcoꝝ urbē nr̄am graui ac diutīo bello urgeri ægr̄ ferr̄t: caſtra eiuſ clā ferro cīctuſ ītrauit illā necare uellēt eius nutrix ciuibus miſtrā q̄dam & comitē Armoniæ coæqueuā r̄gio cultu ornatā obtulit q̄ cū mortē nō recuſaſſet Armōia illius ꝺſtātiā admirata ſupſtes eē recuſauit. Peſtifera ſeditiōe nā fūditus ferme urbē deleuerat. Euidētiſſimiſ: manifeſtiſſimis cladibꝫ. Regio cꝫtu ornatā ut ſuſpitionē leuaret.

Supereſſe: ſupſtes eſſe. Tectū mendatiū. nā cuius eēt cōditiōis noluit dicere. Alteri ueritas apta. ſ. Armoniæ. q̄ ſe regiā filiā p̄feſſa fuerat. Egregiis: nr̄ Valerius poſt fortitudinē ponit patiētiā eo q̄ fortibus patiētia maxīe expediat. Viroꝝ & fœminaꝝ de qbus ſupius mentio facta eſt.

Stabilitā: firmatā & oñdit patientiā fortitudie nō eē inferiorē.

Retulit: cōmemorauit. Facto mutii: expulſo Tarqnio ſupbo pōſēa ethruſcoꝝ rex illius rogatu romā exercitū duxit ut ſe ī re regnū reſtitueret. & cū romana ciitas obſidione p̄meret Mutius egregiæ idolis ac aī adoleſcens p̄es adiit & q̄ nā ꝺſiliū iiſſet ill' oñdit & cū traectus ī tiberī i porſene caſtra ītraſſet ſcribæ r̄gio mortē ītulit: ðið focſo ubi rex ſacrificarat manū ðxtrā ſupīpoſitā exuri paſſuſ ē eo q̄ ſcribā ñ r̄gē occidiſſet.

Immolantē: ſed Liuius dicit eū ꝑ tribunali ſedētē ſtipendia militibus ꝓbentē. Pii: eo q̄ ꝑ patria liberanda eēt. Fortis: eo q̄ morti ſe fortiter obiicerat. Oppſſus: captus: nā rex ꝺſternatus illū capi iuſſerat. Cām: dixit. n. ſe ueniſſe ut regē occideret. Mirā pa. cū dextrā uri pateret. Peroſus. i. mul tū exoſus. Foculo: focus dī q̄d ignē ſuſtinet. Nullū ꝑ d. hic exagerat hoc Valerius. & oñdit de os nunq̄ holocauſtū tā acceptū hūiſſe. In admiratiōe. nā oblitus q̄to i piculo porſena fuiſſet Mutii conſtātiā admirabat. Adulatus. nā regi dixit trecētos adoleſcētes i regis mortē ꝺiuraſſe: & ſibi ſortē ꝓmo cōtigiſſe: & ita uideret utq̄ tāta picula ſubire uellet. attōituſ itaq̄ rex legatos cū Mutio miſit q cū rōanis de pace agerēt. Cū. ſ. appoſitiue cognomīe æternæ fame. nā ſcæuola dī ſine uola uł ſceuiens i uolā. Pōpeii ēt pōpeius i aſiā legatus miſſus cū ꝑ illyriā trāſiret a gentio illyrioq̄ ſge interceptus ne cōſilia patriæ ꝑderet: & ſi tormenta regis ꝑ nihilo hēre oſtēderet digitū lucernæ ardenti admotū cōburi patiebat. rex aūt illius cōſtātiā admiratus: & pompeiū dimiſit: & populi ro. amicus ē factus. & cū rebellaſſet a licinio uictus cū omi ſtirpe romam deductus eſt. Gētio: illyriorū rege deſperationē. nā deſperabat rex ſe poſſe tormentorum ſupplicio quicquā ex pompeio audere q̄ tante eēt fortitudinis. Incuſſit: inmiſſit.

a Domi. i. in noſtra urbe romana. Ad ciuil. be. hoc dicit propter pompeium qui poſtea ciuile bellum cum cæſare geſſit.

Duobus e ro. ſcilicet ſuperius commemoratis Mutii & pōpeii. Vetuſto macedoniæ mo. qui mos erat ut ſacrificanti regi nobiliſſimi pueri miniſtrarent: & pueri cuiuſdam Valerius fortitudinem narrat qui cum thuribulum in regis Alexandri ſacris haberet carboq̄ in brachium ſuum deciꝺiſſet: ne ſacra perturbaret dolorem compeſcuit: & nullam uocem doloris emiſit.

Thuribulo: uaſe in quo thus diis comburitur. Odor. i. nidor qui ex carnis uſtrina emittitur. Aſpergeret: perturbaret.

Conſul. d. ſa. i. ſacrificiū i lōgū protraxit. A propoſito. i. a robore animi. nā q̄uis produceret ſacrificium: tamē puer i ea pſeuerantia permanſit. Darius rex perſarū q ab Alexandro ſuꝑatus fuit. Inſeruiſſet imiſiſſet oculoſ.

īmolantēq̄ āte altaria conatus ē occidere: cæteq̄ inter molitionē pii parit ac fortis ꝓpoſiti oppſſus nec cām aduētus texit. & tormīta q̄topere cōtēneret mira patiētia oñdit. poſus. n. credo dexterā ſuā. q̄ eius mīſterio ī cæde regis uti nequiſſet: infectā foculo exuri paſſus ē. Nullū profecto dii īmortales admodū aris cultū attētioribus oculis uiderī. ipſū quoq̄ porſenā oblitū periculi ſui ultionē ſuā uerterē ī admirationē coegit. Nā reuertere inq̄t ad tuos Muti: & eis refer te cū uitā meā petieris a me uita donatū cuius clārītiā non adulatus Mutius triſtior Porſenæ ſalute quā ſua lætior: urbi ſe ſe cum æternæ gloriæ cognomine. Scæuolā reddidit.

De Pompeii patientia.

p Ompeii ēt ꝓbabilis uirtus q dū legatiōis officio fungeret a gētio rege īterceptus: quū ſenatus cōſilia ꝑderī iuberet: ardēti lucernæ admotū digitū cremā dū præbuit eaq̄ patiētia regi ſimul: & deſpationē tormentis quicq̄ ex ſe cognoſcēdi excuſſit & expetēdæ populi ro. amicitiæ magnam cupiditatem ingenerauit.

a Cne plura huiuſce generis exēpla domi ſcrutādo ſæpius ad ciuiliū bellorū deteſtandā memoriā ꝑgredi cogar duobus romanis exemplis cōtentus: q̄ ut clariſſimaq̄ familiarū cōmendationē: ita nullū publicū mœrorē cōtinent externa ſubnectā. Externa.

u Etuſto macedōiæ more regi Alexādro nobiliſſimi pueri ꝑſto erāt ſacrificāti: e q̄bus unus thuribulo accepto āte ipſū aſtitit in cuius brachio carbo ardens delapſus ē: quo & ſi ita urebat: ut aduſti corporis eius odor ad circūſtātiū nares ꝓueniret/ tñ/ & dolorē ſilētō præſſit & brachiū īmobile tenuit: ne ſacrificiū Alexādri aut excuſſo thuribulo īpediret: aut edito gemitu aures regias aſpgeret. Res quoq̄ patiētia pueri magis delectatus hoc certius pſeuetātiæ expīmtū ſumere uoluit: ɔſuetudo. n. ſacrificauit diutius: nec hac re eū a ꝑpoſito reppulit: ſi huic miraculo Darius inſeruiſſet oculos: ſciſſet eius ſtirpis milites uinci ñ poſſe: cuius īfirmā ætatem tanto robore prædītā animaduertiſſet.

Quid in homine facit uirtus & philoſophia.

Focus.

Sceuola q̄ sīn uola.

Est & il.ue.hac parte ostendit Valerius q̄ philosophia nō minus corroborat aī uirtutē q̄ bella in q bus hoīes se exercendo ɔfirmāt. Animi militia.nā sicuti bella militia ē corporis ita phīa militia aī dr̄. Antistes.i.philosophia q̄ ē q̄si sacerdos institutoꝝ qbus hoīes ad recte uiuēdū alliciunt̄. Inhōesto atq; inu.af.de.recto ordine ꝓcedit p̄mo.n.uitia fugant̄ ex pectore:deīde recta īstituta admittūtur. Munim̄to.nā ita munit mētē hoīs:ut facile labores oēs perferat. Potētiore metu f.ac dolo.i. metus ac dolores oēs supat.duo dixit difficiliora durius.n.supat̄ metus ac dolor q̄ spes & gaudiū.de philosophia dixit qa philosophoꝝ exēpla subicit. Incipiā a. Zenone duo fuere Zenōes philosophi.s.senior lusei filius q & apud cratē phīam exercuit:& Iunior ex cypro q Eleates ē appellatus.hic cū agrigentinos adolēscentes ī phalaris regis necē cōcitasset idq; ad r̄gis aures pueīsset ab rege captus torm̄tis afficiebatur:& cū rex cōiuratos exqreret ab eo ille nō cōiuratos:sed amicissimos regis patefecit & simulās se uelle regē alloq cū rex aurē illi p̄staret:Zeno aurē mordicus:abscidit:& cū agrigētinorū quoq; timiditatē admirari se diceret adolescētes agrigētini cōcitati lapidibus regē obruer̄t. Eraclides aūt dicit eū nō p̄us dimisisse aurē q̄ ipsam pforaret.Sed d̄mocritus ī libro de equocis asseserit Zenonē regi nasū abscidisse. Adnisteles uero uult linguā ī os regis īmissā. Præceptoꝝ.s. alioꝝ philosophoꝝ fidē.nā sicuti ille docuit agrigētinos.e seruitute se liberare:ita cæteroꝝ officiū eē debet ut recta documēta īpendat̄. Diripi auferri hoc dicit ille tāta fidutia philosophiæ tenebat̄:ut ēt sparet crudelitatē a se auferri posse a tyranno. Et phalari maxīa emphasis ē. nā āt seuissimus fuit & cū uaria torm̄toꝝ gn̄a q̄reret philus tauꝝ æneum illi adinuenit.ī quo hoīes uiui īcludebant̄ & supposito igne cremabant̄.Rex autē opus hoc admiratus philū inuētorē p̄mo īclusit.& pœnas seuissimas ptulit.deinde.i.post philosophiæ p̄cepta p̄mo.n.īstitutis uoluit regē a crudelitate absterere:sed cū neqret tunc adolescentes incitauit:ut illū necarent. Eculeo eculeus tormenti genus de similitudine eq translati acutius habens tergum & sublati homines in eum cadere coguntur. Supplex regi enim non supplicabat. Miserabilis non.n.lamentabat̄.nā cōstanter cohortatus ē ut seuissimū regē occiderent. Fortunā:occiso.n.phalari sibi libertatē uindicarūt agrigentini. Eiusdē noīs Valerius a supradictis disentit.nā democritus unū tm̄ fuisse dicit Zenonē q oīa hæc patrauit.& Vnum tyrannū & eū nō phalarim:sed clearcū fuisse nominatū q̄ discensio fortasse euenit qa tā diuersa de eo cōmemorāt̄:sicuti supius ostīdius. Cōstat.n.supiorē Zenonē cū iā ad sūmā senectutē pueīsset gingiue morbo laborasse:& medicoꝝ iussu se duoꝝ dieꝝ cibo abstinuisse:quo fcō ita cōualuit:ut oē gēus cibi caper̄ medici nō ꝓhiberēt.ille uero asserēs se satis uixisse adeo ieiunus pmansit ut inedia cōsūptus sit.

e St & illa uehemēs & cōstās aī militia lr̄is pollens uenerabiliū doctrinæ sacroꝝ antistes phīa q̄ ubi pectore recepta ē hoīum īhonesto atq; inutili affectu depulso totū insolidæ uirtutis munim̄to cōfirmat:potētiusq; metu ac dolore facit.

De Zenone eleate.

i Ncipiā autē a Zenone eleate q quū eēt ī dispicienda rerū natura maxīæ prudētiæ:in q̄ excitandis ad uigorē iuuenū aīs prōptissimus præceptoꝝ fidē exemplo uirtutis suæ publicauit patriā.n.egressus ī q̄ frui secura libertate poterat:agrigentū miserabili seruitute obrutū petit tanta fiducia īgenii ac moꝝ suorū fretus ut sperauerit:& tyrāno:& phalari uesanæ mētis ueritatē a se diripi posse.Postq̄ deind̄ apud illū plus consuetudinē dominationis q̄ ɔsilii salubritatē ualer̄ aīaduertit:nobilissimos eius ciuitatis adolescētes cupiditate liberādæ pætriæ inflāmauit:cuius rei cū inditiū ad tyrānū manasset cōuocato ī forū populo:torq̄re eū uario cruciatus gn̄e cœpit:subinde q̄rens quos nā cōsilii participes hēret:at ille nec eoꝝ quēpiā noīauit & ꝓximū quemq; ac fidissimū tyrāno suspectū reddidit īcrepitansq; agrigentinis ignauiā ac timiditatē effecit:ut subito mentis īpulsu cōcitati phalarī lapidibus prosternerēt.Senis ergo unius eculeo īpositi nō supplex uox nec miserabilis eiulatus:sed fortis quo hortatio totius urbis animū fortunamq; mutauit.

De alio philosopho Zenone.

e Iusdē nominis philosophus quū a Clearcho tyranno de cuius nece cōsiliū inierat:torqueret̄ supplicii pariter:atq; indicandorū gr̄a consciorꝝ doloris uictor

Sed ul.more bõi philoſophi oẽm dolorẽ ſupplicii ſupauerat ſed ſe ab uindictæ ardor nõ alienauerat. Laxato.i.pœne conſũpto eculeo. Inſidiis ná iſidiatus ẽ quo ad audiẽdũ cupidus tyrãnus aure ad os ſuũ admoueret. Ipſe ui.ná regis miſtri cernentes illũ aurẽ tã ptinaciter tenentẽ illico necarũt.

Parte corporis.i.aure. Talis patiẽtiæ q̃lis fuerat Zenonis. Emulus imitator. Anaxarchus philoſophus.hic ſcdm aliquos diomenis ſcdm alios Metrodori auditor fuit.& olimpiade cẽteſima & uigeſima uixit.Qui cũ alexãdro cõgreſſus ẽ.& maximá illius familiaritatẽ inierat:& cũ q̃dá die iter rogaſſet Alexãder an cena ſibi p̃
ſtita fuiſſet ſatis ornata. Anaxarchus rñdit ſatis:ſed opportuiſſe caput magni ſatrapæ illi appõi ſignificabat ãt caput nicocreontis ſibi inuiſi:Nicocreon ãt dicti illius memor poſt alexãdri mortẽ Anaxarchũ ĩ cyprũ deduci iuſſit:quẽ in ſaxa cõcaua poſitũ maleis ferreis cedi iuſſit:In quo cruciatu dictũ illud celebre Anaxarchus fertur geiaſſe. Tũde tũde. Anaxarchi ſaccũ.nihil ſentiet intelligens cor in corpore poſitũ.

Inuicẽ:alter natĩ:ná ſicuti tyrãnus ipſum torñtis:ita ipſe male dictis tyrannũ crũciabat. Admiratione:admirabãt.n.uim illã dicẽdi. Totius mõdi.i. cæli ſecũdũ græcos q mundũ dicũt. Cõbrobauit: collaudauit:nã decet philoſophũ aduerſa fortiter tollerare. In theodoro:quoq; uiro cõſtat.xx.theodoroſ fuiſſe:q oẽs clari fuere ĩ q bus fuit hic ſyracuſanus de quo hac ĩ parte agit:& hũc ẽt d̃ remilitari ſcripſiſſe ꝺſtat. Cũ hieronymus hieronis regis ſyracuſani filius:poſt p̃is mortẽ ĩ regnũ eẽt ſubſtitutus:hic & adulatoꝝ perſuaſiõe:i maximá iſolẽtiá eẽt redactuſ aliquot ſyracuſãi p̃ncipeſ i'necẽ hierõymi ꝺiurauerũt: Interquos erat & theodorus:q cũ callonẽ regis coæqualẽ:& ĩ oĩa familiaria iura educatũ ad cõiurationẽ iuitaſſet.callo regis ſtudioſiſſimus.cõſiliũ illd̃ patefecit & ita captus ẽ theodorus.& andronodoro hieronymi ſocero traditus.q cũ eũ uariis torñtis effeciſſet.& oĩa torñta fære ꝺſũpſiſſet. ille ſimulans ſe torñtis ſupatũ. thraſonẽ regis familiariſſimũ accuſauit.q thraſo q̃uis regnũ illd̃ uerſaret tñ a rege iuſſus eſt mori ſed ultionis cupidius eẽ dixit quod ſecreto audire eũ admodũ expediret.laxatoq; eculeo poſtq̃ inſidiis opportunũ tẽpus aĩaduertit:aurẽ eius morſu corripuit: nec ante dimiſit q̃ & ipſe uita:& ille corporis parte priuaretur.

De Anaxarcho

t Alis patientiæ æmulus Anaxarchus quũ a tyrãno cypriorũ Hicocreonte torqueret:nec ulla ui ĩhibere poſſet eũ quominus amariſſimoꝝ maledictoꝝ uerberibus inuicẽ ipſe torq̃ret::ad ultimũ ãputationẽ linguæ minitanti:non erit inq̃t effœminate adoleſcens hæc quoq; pars corporis mei tuæ ditionis potiuſq; dẽtibus abſciſſã & cõmãducatã linguã in os eius ita patens expuit.multũ aũt aures illa lingua & in p̃mis Alexãdri regis admiratiõe ſui attõitas habuerat:dũ terræ cõditione hĩtum maris ſideꝝ motus : totiuſq; deniq; mondi naturã prudentiſſime & facũdiſſime exprõpſit:pœne tamẽ occidit glorioſus q̃ uiguit q̃a tam forti fine illuſtrẽ p̃feſſionis actum cõprobauit. Anaxarchi q; non uitam modo deſeruit:ſed mortem reddidit clariorem.

De Theodoro.

i N Theodoro quoq; uiro grauiſſimo Hieronymus tyrãnus tortoꝝ manus fruſtra fatigauit. Rupit.n: uerbera fidiculas laxauit ſoluit eculeũ: lamĩnas extinxit prius quã efficeret:ut tyrãnicidii conſcios indicaret Quin ẽt ſatellitẽ ĩ quo totius dominatiõis ſũma quaſi quodã cardine uerſabat falſa criminatione ĩq̃nãdo fidũ lateri eius cuſtodẽ eripuit. beneficioq; patientiæ non ſolum quæ occulta fuerunt texit:ſed etiam torñta ſua ultus eſt quibus Hieronymus dum inimicum cupide lacerat:amicum temere perdidit.

a Pud ĩdos uero patiẽtiæ meditatõ tã obſtĩate uſurpari credit ut ſint qui omne uitæ tempus nudi exigãt mõ caucaſi mõtis gelido rigore corpora ſua durãtes mõ flãmis ſine ullo gemitu obiicientes:atq; haud

cũ tñ nõ deliqſſet. Grauiſſimo.ſapiẽtiſſimo. Fruſtra.qa ille neminẽ ꝺiuratoꝝ patefecit. Fidiculaſ qbus theodoꝝ ligauerat. Cardine.ná ſicuti ianuæ ĩ cardine uerſant:ita ĩ eo ſũma ĩpii uerſabat. Vltus ẽ.i.uindicauit ná fido cuſtode regẽ p̃uauit. Apud ĩdos. Cũ ad alexãdrũ gimnoſophiſtaꝝ ĩdoꝝ fama peueniſſet ille eupdius uidẽdi illos eo ſe cõtulit & Calanũ q̃ndã noĩe ſũmæ prudẽtiæ allocutuſẽ & cũ multa inuicẽ tractaſſẽt Calanus Alexãdrũ orauit ut ſũeri ſuo itereſſe uellet:illi.n.cũ diu uixiſſe

se arbitrati sūt igneo rogo se cremāt & ita Alexandro pſēte cū doloribꝫ corpis laboraret ſtructo & accēſo rogo ī ignē ſe īmiſit. Nudi:iō ob hoc gygnoſophiſte appellati nudū ſapiens dr. Cau.mōtis.ſ.ſcythiæ. Flā.hoc dixit qa ut ſupra ꝫmemoraui rogo ſe īmittūt:aut qa cādidiſſimi ſid ris orbē ituent & igneo globo ſcerera q̄dā rimāt & ita ppetē diē ī calidiſſīs arēis ꝫſtāter tolerant Titulus nā gygnouophiſte dicūt. Hæc.ſ.q̄ ſupius ꝫmemorauit exēpla:nā huiuſce gñris plura nō ſubnectit ſed ad ſeruū q̄ndā deſcēdit. Illud.oñdit exēplū hoc ſerui nō ſupioribus inferius fuiſſe. Cœpit cōphēdit qꝫ & liuius oñdit cū Aſdrubal pœnoꝝ dux huius serui dñm īterfici iuſiſſet: ſeruus hoc egre ferēs ipſ natus aſdrubalē īteremit:q cōphenſus tā cōſtāter tormēta ſuſtinuit ut lætitia ſupāte dolores ridētiſ os uſqꝫ ad necē pbuerit. Fa.aditu:oñdit qꝫ q̄uiſ hic ſeruus eēt tam uirtus illū nō recuſauit:q̄ ſi magis faſtidit pauperē aut ignobilē aut ſeruū q̄ diuitē gñoſum aut ingeniū V. uegeta acuta. D.i.differētia nā ī ꝑſonis nullū hēt diſcrimē ſed oī bus eq̄. M.i.auguſtū ſicuti. Vir. luce maligna.i.āguſta. E.q̄tū ad ſe ptinet oībus patet. Qu.i.q̄tū cupias eā magis:reſpicit q̄ qꝫ aut nobilis aut ꝑpotēs ſis. E.i.cōſiderādū:ut ꝫſideres q̄tū ex ea ferī in aīo poſſis:& ita pro q̄litate aī multū aut paꝝ ex ea conſeq̄ris.

C.erigāt ſe magitudie aī. F.i. filii quoꝝ parētes clari :imagīes ſui inſignitas reliqueſt. Qu.nactus occaſionē trāſit ad eos q humili loco nati:clari euaſeſt. P. apriora & ita ſubiciēs extra magis declarat qꝫ ſupius dixit. R. qa ex humili loco:ad dignitatis gradū peruenire. In.tps quo ī cuius quieſcūt pueri.i.ortū. T. hic natus ē hu.milibus pentibus & puus pecora pauit q grādior natu cū in bello ſabino ſe ſtrēuit geſiſſet:& egregie opam ſuā naualſet:poſt nūme pompilii mortē dignus uiſus ē q rex a rōanis crearet. In.nā a paſtore educatus illius armīta ſeruabat. Dupli cauit nā Albæ ruinīſ:cū de Metō ſuffecio ſuppliciū ſūpſiſſet eo qꝫ

pua his haud nulla gloria cōtemptu doloris acq̄ritur: titulusq; ſapientiæ datur.hæc e pectoribus altis & eruditis orta ſunt illud tamen non minus admirabile q̄d ſeruilis animus cœpit. De quodam ſeruo.

ſ Eruus barbarus Aſdrubalē qꝫ dominū ſuū occidiſſet grauiter ferēs ſubito aggreſſus īteremit. Quūq; cōprehēſus oī mō cruciaret:lætitiā tam quā ex uindicta cœpat:in ore cōſtātiſſime rtinuit: Nō ergo faſtidioſo aditu uirtus excitata īgēia uiuida ad ſe penetrar patit. Neq; hauſtū ſui cū aliquo ꝑſonaꝝ diſcrimine largū malignū ne prebet ſed oībus equaliter expoſita qꝫ cupiditatis potiuſquā qd dignitatis attuleris extimat īq; captu bonorū ſuorū tibi ipſi pondus examinādū rlinqt ut q̄tū ſubire aīo ſuſtinueris:tm tecū auferas. De iis qui humili loco nati clari euaſerūt Cap.iiii.

q Vo euenit ut & humili loco nati ad ſūmā dignitatē cōſurgāt & generoſiſſimarū imaginū fœtus ī alio reuoluti dedecus acceptā a maioribꝫ lucē in tenebras cōuertant q̄ qdē planiora ſuis exēplis reddunt:ac prius de his ordiar:quorū ī melioré ſtatū facta mutatio ſplēdidā relatu præbet materiā. Incunabula. Tullii Hoſtilii agreſte tuguriū cœpit.eiuſdē adoleſcētia ī pecor paſcēdo fuit occupata ualidior ætas ipiū rōanū rexit & duplicauit Senectus excellentiſſimis ornamtis decorata in excellētiſſimo maieſtatis faſtigio fulſit:uerū ſi tullius magnus & admirabilis incrementi domeſticum tamen exemplum eſt.

t Arquinium autem priſcū ad romanū imperiū occupandū fortuna in urbē noſtram aduexit: alienum quod exactū: alieniorem quod ortū Corintho

cōphēdit qꝫ & liuius oñdit cū Aſdrubal pœnoꝝ dux huius serui dñm īterfici iuſiſſet: ſeruus hoc egre ferēs ipſ natus aſdrubalē īteremit:q cōphenſus tā cōſtāter tormēta ſuſtinuit ut lætitia ſupāte dolores ridētiſ os uſqꝫ ad necē pbuerit. Fa.aditu:oñdit qꝫ q̄uiſ hic ſeruus eēt tam uirtus illū nō recuſauit:q̄ ſi magis faſtidit pauperē aut ignobilē aut ſeruū q̄ diuitē gñoſum aut ingeniū V. uegeta acuta. D.i.differētia nā ī ꝑſonis nullū hēt diſcrimē ſed oībus eq̄. M.i.auguſtū ſicuti. Vir. luce maligna.i.āguſta. E.q̄tū ad ſe ptinet oībus patet. Qu.i.q̄tū cupias eā magis:reſpicit q̄ qꝫ aut nobilis aut ꝑpotēs ſis. E.i.cōſiderādū:ut ꝫſideres q̄tū ex ea ferī in aīo poſſis:& ita pro q̄litate aī multū aut paꝝ ex ea conſeq̄ris.

C.erigāt ſe magitudie aī. F.i. filii quoꝝ parētes clari :imagīes ſui inſignitas reliqueſt. Qu.nactus occaſionē trāſit ad eos q humili loco nati:clari euaſeſt. P. apriora & ita ſubiciēs extra magis declarat qꝫ ſupius dixit. R. qa ex humili loco:ad dignitatis gradū peruenire. In.tps quo ī cuius quieſcūt pueri.i.ortū. T. hic natus ē hu.milibus pentibus & puus pecora pauit q grādior natu cū in bello ſabino ſe ſtrēuit geſiſſet:& egregie opam ſuā naualſet:poſt nūme pompilii mortē dignus uiſus ē q rex a rōanis crearet. In.nā a paſtore educatus illius armīta ſeruabat. Dupli cauit nā Albæ ruinīſ:cū de Metō ſuffecio ſuppliciū ſūpſiſſet eo qꝫ

fide nati bello federa rupiſſet:unum populū fecit.& ita albanos ī urbē romanā recepit.d̄ hoc liuius abūde dicit ī ꝑma decade. S.ex belicoſo a duce:cū ſenex ſacrificiis ſe ddiſſe uenerabilior ſacerdoſcūs ē ueꝝ cū Ioui elicio ſacra ab nūma ꝰſtituta facer uellet:& ea nō rite aut negligēter curaret Iuppiter eū fulmīe iteremit ac domū ſuā flagrauit. Magnus.ſ.gloria belli. Admirabil'ic.eoq; de tā hūili loco ad regni regimē uſqꝫ pueniret. Tarq.hic Demarati corithi filius fuit:q ob ſeditiōes cypriū tyrānū fugiēs ī etruriā uēit & cū tarqniis ꝰſedit ueꝝ cū tanaql duxiſſet nobili ſtirpe natā:illius ſuaſu romā petiit:& cū romā uēiret aqla illi ī curru iacēti pileū e capite aufert:magno deīde clāore ſup carpē tū uolitās rurſus ī illius caput repōit qꝫ omē tanaql haud aſpnata ē.hic cum ī urbe roma & prudentia.& diuitiis polleret ſgis amicitiā iniit:& ita extincto anco regnū Tarqnus adeptus ē. Aduc.ad

duxit.ſ.ex etruria. Exactũ.i.expulſũ e corintho ob ſeditiões. Faſti.a patribus q̃ i r̃gnũ admitteret nã ex mercatoř.ſ. De marato natus fuerat. Proſpex̄ fortũatũ:utpote q̃ uſq̃ ad r̃gnũ puenerit. Di latauit fi.nã uimialẽqrinalẽ & eſqlias colles urbi adiectos muro mũiuit:qa latios ſupauit. Nouis ſ. .ſ.augurii:nã iuſſit ut nihil niſi p̃us captis auguriis gereret. Numex̄ ſe.nã.C.addidit pr̃es. Eq̃ſtrẽ o. uberiorẽ.nã cũ uellet centuriã unã addeř ad has.ſ.rãnẽſes:ticiẽtes:luceres ab R.õulo cõſtitutas eãq̃ d̃ noie ſuo appellař:accius nauius ea tẽpeſtate iepto augur negauit id fieri poſſe:eo q̃ auguriis p̃hibeř tũc Tarqnius mille &.ccc.eqtes in illis cẽturiis diuiſit & ſub iſdẽ noĩbus p̃miſit. Cõſumatio.i.p fectio laudũ. Pœnitentiã a.i.ut ip̃am nõ peniteret illũ regẽ creaſſe. Afiniti.ſ.etruſcis ad quos ɔfugerat. Tullio ſer.capto cor niculo ab tarqnio priſco interẽptoq̃ publio principe. p̃ncipis uxor p̃gnans triũphũ ẽ adducta romã:q̃ cognita ab Tanaql Tarquinii uxore i domũ recepta ẽ: & ibi Tulliũ ſeruiliũ peperit cui iacẽti i cuius flãma uiſa ẽ caput illius corripuiſſe:& cũ miſtra q̃dã aq̃ ut flãmã extingueret d̃ferret ab Tanaql ihibita ẽ.hic adultus tã p̃ſtãs uirtutis extitit ut ab r̃ge i genex̄ elligeret & poſt mortẽ regis r̃gnũ adeptus ẽ.ſcd̃m fabulas Tulius ſeruilius Vulcãi & criſiæ filius fuit:ſed ſcd̃m hyſtoriaſ publii cuiuſdã & Criſiæ. Vernã:ſeruũ domi natã:nã tp̃e ueris dñi cũ ancillis ſe miſcebãt & qa id tp̃ſ maxie fæturæ cõuẽit ſe:ui q̃ gñabant uernæ appellabãtur.

Diutiſſime:nã q̃ttuor q̃dragita regnauit annos. Luſtrũ.nã cũ in cãpum martiũ exercitũ oẽm duxiſſet p̃ma luce ſue oue tauriſq̃ luſtrauit:idq̃ cõditũ luſtrũ appellatũ. Ad ſũ.ut breuiter cõcludat remittit nos ad titulũ ſtatuæ illius i cuiuſ baſi ſcriptũ erat. Seruilii tulli regis rõani. Seruii oñdit ipſũ ſeruũ fuiſſe. Regiſr.oñdit regẽ fuiſſe romanũ. Quo p uenerit.ſ.ad r̃gnũ romanũ. Varro : huius pater romæ obſonia uendebat:& cũ Varro iam opulentus eſſet conſul creatus eſt cũ paulo æmilio contra Hãnibalem:q in apulia uſq̃ uenerat.L.Scipione ad trebiam deuicto. Macellaria.i.obſonaria:nam domus erat i qua obſonia uendebantur quæ macelli cuiuſdã factioſi fuerat & de quo ſuppliciũ capitale romani ſumpſerant.laniena uero taberna dicit ubi lanii carnes uendunt. Parũ du.i exiſtimauit: & hoc dicit non ſatis uidebatur fortunæ eũ conſulẽ creare:niſi etiam ei paulũ Aemilium Patriciũ:& magnæ auctoritatis uirum collegã dediſſet. Capturis:lucris q̃ſtibus. Cãnas:apuliæ uicũ ubi.lii.romanorũ occubuere. Culpa ſ.nã cum Paulus æmilius rei militaris pitiſſimus ſuaderet ptrahendũ bellũ.

Varro gloriæ cupidus auctor fuit cõmittendi p̃lii. Occidere:mori.nã hoſtes illũ opp̃ſſeř. Eduxit.ſ.fortuna extra duxit ſenatũ ſenatores.n.redeunti Varroni obuiam exeuntes gratias egerunt:eo q̃ non deſperaſſet de re pu. Excudit expreſſit:tranſlatio a fabris:q̃ ferrũ cudendo i aliquam maſſam cogunt. Auctori ſcilicet Varroni:qui poſt acceptam cladem ad cãnas dictaturam adeptus eſt.

faſtidiendum quod mercatore genitũ : erubeſcẽdum quod ẽt exule demarato natũ patre. Cætex̄ tã proſperũ conditionis ſuæ euentum induſtrioſũ pro inuidioſo glorioſũ pro iuiſo reddidit. dilatauit.n.fines romani populi:cultũ deorũ nouis ſacerdotiis auxit : numerũ ſenatus amplificauit:equeſtrẽ ordinẽ uberiorẽ reliqt quæq̃ laudũ eius cõſumatio ẽ præclaris uirtutibꝰ effecit:ne hæc ciuitas pœnitentiã ageret:quod regẽ definitimis potius mutuata eſſet:quam de ſuis legiſſet.

De Tullio Seruio rege.

i N Tullio uero Seruio fortũa p̃æcipue uires ſuas oñdit. Vernã huic urbi natũ regẽ dãdo:cui q̃dem diutiſſime ĩpiũ optineř quaſ luſtrũ cõdeř ter triũpharе cõtigit.ad ſũmã aũt unde p̃ceſſerit:aut quo pueniret ſtatuæ ipſius titulus abunde teſtatur.ſeruili cognomine & regia appellatione perplexus.

De Varone.

u Iro quoq̃ gradu Varro ad cõſulatũ ex macellaria patris taberna cõſcendit : eq̃dẽ fortũa parũ duxit ſordidiſſime mercis capturis ſolito duodecĩ faſces largiri niſi ẽt.L.Aemiliũ Paulũ dediſſet collegã atq̃ ita ſe ĩ eius ſinũ ĩfudit:ut cũ apud cãnas culpa ſua uires. po.ro.exhauſiſſet Paulũ quoq̃ q̃ præliũ cõmitteř uoluerat occidere pateret:illũ in urbẽ ĩcolumẽ reduceret q̃n ẽt ſenatũ gr̃as ei agentẽ qd̃ redire uoluiſſet:ãte portas eduxit excuditq̃:ut grauiſſime cladis auctori dicta tura deferretur. De.M.perpenna.

M.ppenna hic græcus fuit & cū romā ueniſſet apudq; pres ſe gratiorē feciſſet maximas opes acq-ſiuit: & cū cōitia hērent tm eloquentia & ambitiōe ualuit ut cōſul crearet. Regē Ariſto. cū Atalus teſtamto populū ro. aſiæ heredē reliqſſet: Ariſtonicus Eumēis filius aſiā occupauit q; egre ferentes romani Licinū craſſū ſūmū pontificē cū exercitu eo miſerūt q ī inſidias p̄cipitatus cū ad Ariſtonicū ducere illeuirga: q̄ equū regebat ī militis oculū īmiſſa: mori maluit q̄ in regiā ptātē uenire. Marcus ppenna ſubſtitutus Ariſtonicū ī deditionē accepit: & de eo triūphauit. Verū cū Sertorius populi ro. eſſet hoſtis iudicatus. M. ppēna ſe ei collegā p̄buit cōtra hos Pōpeius miſſus ē ī hiſpaniā: & cū ſuperior Sertoribus oībus p̄liis extitiſſet: factione orta cuius caput fuerat ppēna ipe occidit: quo facto. M. ppēna p̄liū oē admīſtrabat: Pōpeius leuiorē nactus aduerſariū q̄ fuerat Sertorius q;q; cohortes pallātes miſit: q̄i pabulatum miſſas. perpenna ratus rei bñ gerēdæ ſibi occaſionē datā emiſit copiis illas inſequit: illæ fugā ſimulātes ī inſidias ppēnā p̄cipitāt: q captuſ papia lege q̄ iubebat populi ro. hoſtes iudicatos occidi ab Pōpeio iuſſus ē īterfici. Papia le. ab papio cōſtituta q̄ interfici iubebat hoſtē populi ro. Patrē: p̄ ppēnæ ſe patriciū romanū aſſerebat eo q; filius ppēna cōſulatū geſiſſet: qd uidens Sabellus tri. ple. ipm in græciā redire coegit. Adūbratū: quia noīa tm̄modo clara fuit ſed re uera nundū pfecte clarificatū tranſlatio a pictoribus q; p̄mo imagies adūbrāt: deinde coloribus pfectas reddūt. Falſus c. nā ſi meruiſſet conſulatū: nūq; cōtra rē pu. arma geſiſſet. Caligīnis: nā caligo aliq̄diu ſup terra pſiſtit: ſed cū eā ſol uehemētior ī

n On puus conſulatus rubor Marci ppennæ: ut potæ q; conſul anteq; cuius: ſed in bello gerendo utilior aliqñ rei p. Varrone īperatore: Regē. n. Ariſtōicū cœpit Craſſiā æq; ſtragis pūitor extitit. quū interī cuius uita triūphauit: mors papiæ lege dānata ē. Nāq; patrem illius nihil ad ſe ptinatia ciuis romani iura cōplexū Sabelli iuditio petitū rediī ī priſtinas ſedes coegerunt. Ita Marci ppēnæ nomē adūbratū falſus cōſulatus caliginis ſimile īperiū: caducus triūphus: aliena ī urbe improbe pegrinatus ē. De. M. Porcio Catōe.

m Arci uero Porcii catōis īcremēta publicis uotis expetenda fuerūt q; nomē ſuū tuſculi ignobili romæ nobiliſſimū reddidit: ornata ſūt. n. ab eo ſupra lrāq; latinaq; monumēta adiuta diſciplina militaris: aucta maieſtas ſenatus prorogata familia in qua maximū decus poſterior ē ortus cato. Externa exēpla de Socrate.

ſ Ed ut romani externa iungamus Socrates nō ſolū hoīum cōſēſu uerū ēt Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus. Phanarēte matre obſtetrice & Sophoniſco pre marmorario gēitus ad clariſſimū lumē gloriæ exceſſit neq; īmerito: nā cū eruditiſſioq; uirorū ingēia in diſputatiōe cæca uagarēt: mēſuraſq; ſolis &

pulerit: illico diſſipat. Caducuſ iſtabilis: nā deide ipe ab Pōpeio ī hiſpania deuictus ē. Aliena ī ur. .ſ. rōana. M. uero ca. bñ inqt ppenne īſtabilis cōditio fuit ſed .M. Catonis īcremēta in oībus p̄cibus fuere ab romanis optāda. hic de municipio tuſculo fuit: & romā aduectus: pœne oēm hiſpaniā po. ro. acq̄ſiuit & p̄ſtantiſſimus orator fuit. Increm. nā cū tuſculi ſine fama degeret: romā uenit & ī ſenatoriū ordiem admiſſus eſt. Monuñ. i. hiſtoriæ. nā librū ſcripſit unde unuſqſq; rōanis originē hūiſſet: & ab eo de origibus noīauit. Adiuta di. nā optius īperator extitit. Aucta m. nā ipſe & poſteri ſui ī ordinē ſenatoriū ſunt admiſſi. Proro. declarat aucta maieſtas ſenatus. i. ppagata: āpliata familia. Poſterior c. q uticenſis ē dcūs: eo q; ſe uticæ iteremiſſet cum cæſar qui rem pu. occupauerat: parere nollet. Externa. ſ. exempla more ſuo. Socra. ut ait pla. patria athenienſis: pago aūt alopecenſis fuit & cum uideret ſapientes alios in philoſophia naturali occupatos: primus ipſe bene uiuendi rationem iniit: & primo quidem ī officinis deinde etiam palam diſputare cœpit: qui in diſputatione cum & digitos iaceret: & capillos euelleret: ab omnibus fere contēni ac irrideri cœpit ſed tādem omnium iudicio & apollinis oraculo ſapientiſſimus omnium iudicatus eſt. Apollinis oraculo q; ſ. pithia chærophōti diſcipulo ipſius dedit. Obſtetrice q̄ pturiētibus obſtaī & miſtraī conſueuerat. Marmora q marmoreas imagines cōficiebat. Vagarent: & bene uagarent. nā q̄buſdā coniecturis potius q̄ ueris rōibus curſū ſideq; aut terræ & maris ābitū metiri pñt. Mēſu. q̄titates nam aliqui dīt ſolū æquare terram: alii duplo: alii triplo nonnulli quadruplo maiorē eſſe aſſerūt.

Cato Cenſorinq. optimq; Imp^or optimq; orator. optimus ruri.

Lũæ.hãc ẽt q̃titatẽ hſe terræ cõtẽdũt. Conditio.hu.nã unuſq̃ſq; ſubiacet paſſionibus:q̃ ſequũtur. Affe.quos græci pathos uocant nos paſſiones nominamus:& ſũt ſpes:metus:dolor & gaudiũ: & nõ aliud oñdit. Vale.niſi illũ ethicẽ.i.moralẽ phiam ſecutũ relicta naturali q̃ inutilis & fallax uide batur. neq; uſui hoium cõferebat. Euripy.tragicus poeta græcus extitit & hũc ĩ familiaria Socratis iura ueniſſe accepimus: & Ariſtophães ĩ nephelæ comedia aſſerit Socratẽ iuuiſſe ĩ ſcribẽdo euripi dẽ. Demo.atheniẽſis orator clariſſius:hic cũ a pſe puer admõm relictus eẽt.& a tutoribꝫ defrauda tus decreuit aut mori aut ĩ clariſ ſimũ oratorẽ euadere ut ultionẽ ſũeſt ꝺ tutoribꝫ q ſe fraudauerãt nec eũ ſpes fruſtrata ẽ:ſꝫ arte dif ficultates ſuas ſupauit.nã linguã q̃ adeo rudis erat ut ne primã q̃ rhetoris lſam ꝓferre poſſet.i.r ita emẽdauit acceptis. n.ĩ ore la pillis ac diu uerſatis tã expeditã linguã reddidit ut nemo melius r proferret:& cũ exilẽ hẽret ſpiri tum flumina petiit q̃ murmur ingens emittebãt:& ita clarã red didit uocẽ:cũ uero debilia hẽret latera ꝺ mõtes ex aduerſo aſcẽ diſſe nunq̃ aliqd pronũciare de ſiſtes & ita latera corroborauit.

Sæculo.ip.i.tp̃re ſuo ſi g tp̃re & ætate ſua parẽtũ ſuoꝝ nomia ignorabant nos quo pacto ſcire potuius. Olera:ortoꝝ herbe ſũt. Alterius pa.ſ.demoſthẽis.

Illius euripidis.ſ.Duplicis pro miſſi ps,pmiſerat Valerius ſe di ctuꝝ de his qui humili loco nati clari euaſerant & de hiſ q a clariſ pentibus degenerauerãt.abſolu ta itaq; pre illoꝝ q clari euaſere reſtat dicere de iis q degeneraue re. Adoptis:adũbratis obfuſca tis. Neqtiæ:debilitatis flagitii.

Nobilia por.i.mõſtra.nã ſicu ti portentũ eẽt ſi mulier uitulũ pereſt ita hi q a claris p̃tibꝫ na ti degenerant potius ĩ mõſtri q̃ ĩ hoibus ſũt hẽndi. Quid.n.mõ. .L.Scipio &.gn.fratres fuere:& cũ.L.Scipio ſortitus eẽt aſiã po. ro. admodũ lætari cœpit:eo q; genus quoq; illuc,pficiſceret.L. ãt traiciente ĩ aſiã exercitũ ro.cõ tra Antiochũ nũciatũ ẽ ꝺbellatũ eẽ Antiochũ tra q̃ ab atilio regu lo mari uero ab æmilio:& iã le gati regis aduẽtabãt pacẽ cũ rõa nis facturi q Lucii quoq; filiũ na uali pugna patri reſtituẽdũ ducebãt. Fulg.nã fulmia belli appellati ſũt. Opp̃ſſa af.nã is ſupior ſci pio tributariã fecit carthaginẽ. Recupata aſia.nã.L.p̃ aſiaticus a p̃cupata aſia ẽ cognomiatus. Sur gere.i.uires recupare.ſ.aſiã. Oculis ho.& de.ſ.i.ĩ curru ſedẽdo p urbẽ ac tẽpla ĩ capitoliũ duci. Idẽ .ſ.G.Scipionis filius q cũ cãdidatus ĩ cãpũ martiũ deſcẽdiſſet p̃turã petiturus.g.circeus q gnei ſriba fuerat huiç anteponebat:q; cũ uidiſſet circeus uerecũdia ac reuerẽtia patris Scipioni ceſſit:& ita p̃tu rã turpit obtiuit. Quid iterfu.i.q differẽtia fuit:& hoc dicit q; tã turpiter obtinuiſſe p̃turã fuit quo lunæ & cæterorũ ſideꝝ loquacibus magis q̃ certis ar gumentis explicare cõaret:totius ẽt mũdi ambitũ cõ plecti auderent:primus ab his ĩdoctis erroribus addu ctũ animũ ſuũ ĩ ĩtima cõditiõis hũanæ & ĩ ſeceſſu pe ctoris r̃poſitos affectus ſcrutari cœgit ſi uirtus ꝓpſa æſtimetur uitæ magiſter optimus.

De Euripide & Demoſthene.

q Vam matrẽ euripides:aut quem patrẽ Demoſthe nes habuerit ipſorũ quoq; ſæculo ignotũ fuit:alte rius aũt matrẽ holera,alterius patrẽ cultellos uenditaſ ſe oĩum pœne doctorũ litteræ loquũt:ſed quid aut il lius tragica:ſaut huius oratoria uĩ clarius.

De his q a parentibus claris degenerauerunt Cap. V.

ſ Equit duplicis ꝓmiſſi pars adoptis illuſtriũ ui roꝝ imaginibus reddẽda:qm̃ qdẽ ſũt referendi q ab earũ ſplẽdor degenerauerẽt:tetertimis igna uiæ ac neqtiæ ſordibus imbuta nobilia portenta.

De Scipione ignobili filio africani.

q Vid.n.monſtro ſimilius quã ſupioris Africani fi lius Scipio q ĩ tãta domeſtica gloria ortus a ꝓpulo admodũ regis antiochi præſidio capi ſuſtinuit: quũ ei uolũtaria morte abſũi ſatius fuerit:q̃ ĩter duo ſulgẽ tiſſima cognomina patris:& patrui:altero maiori op preſſa Africa iã parto:altero iã maiore experte recupa ta Aſia:ſurgere incipiente manus uinciẽdas hoſti tra dere eiuſq; bñficio præcarium ſpũm obtinere de quo mox.L.Scipio ſpetioſiſſimũ deorũ hoĩumq; oculis ſubiecturis erat triũphũ. De eodẽ Scipione.

i Dẽ prætur petitor cãdidã togã adeo turpitudĩs ma culis obſolefactã ĩn cãpũ detulit:ut niſi gratia Cir cei ei qui patris eius ſcriba fuerat adiutus eſſet hono rẽ a po.ĩpetraturus nõ uideretur:q̃quã quid interfuit utrũ r̃pulſã an ſic adeptã prætura domũ referret:quã

uxorius non tamen rei pu.inut
datam penitus egit uitam. Vi
pudibundo genere mortis.nar
Qu.hortenſii conſtant horte
liſſe:ut dubiũ fuerit cicerone a
tem hũit flagitioſiſſimũ:de quo
laus eſt hortẽſii:nã q̃is ea tẽpeſ
nomen ẽ inditũ:eo q; ingurgita

dā mō repulsā pati. Pollui.s.sibi plus dedecoris q̄ honoris afferre. Sellā po.s.currulē sellā aut foro aut alio i loco pōere ne pro tribūali sedēs populo iura reddeī. Annulū de.ei q̄ī idigno q paternū ānulū gestaret:cuius tanta fuisset auctoritas. Dii b.exclamatio ad indignationē concitandā. Quas te.pp filiū tātæ ibecilitatis. E quo f.s.splēdore prīs q fulmē belli dī. Quīti fa.ma.al.hic Pauli æmilii nepos fuit: & cōtra allobroges galliæ populus missus cū.xx.milia hostiū cecidissent igentē gloriā cōpauit:deuicto & pituito quē secū duxit:nec filiū i prīa stare passus ē ne denuo bellū contra rōanos conflaret:sed hic Fabius filiū habuit sibi cognomīe de quo Val. dicit:q̄te fuerit luxuriæ. Fabius æmilii nepos Allobrox ē cognomīatus a deuictis allobrogibus: sicut Scipio asiaticus a deuicta asia ē dictus. Oblitterent.i. silētio p̄tereant. Paternis bo.i.p hibuit ab administratōne bonorū quæ pī ei reliq̄rat. In tanta .s.roma. Decre.il.i.iudicium illud ne bōa possideret paterna.

Allobrox.

quū propinq ab eo pollui aīaduerterēt:id egerīt ne aut sellam ponere:aut ius dicere auderet. Insuperq; e manu eius annulū ī quo caput Africani sculptū erat: detraxerīt:dii boni quas tenebras equo fulmīe nasci passi estis.

De filio.Qu.Fabii degenere.

a Ge.Qu.Fabii Maximi allobrogis & ciuis & impatoris clarissimi filius.Qu.Fabius Maximus quā p̄dita luxuria uitā egit:cuius ut cætera flagitia oblitterentur:tamen abunde illo dedecore mores nudari possēt q̄d ei.Qu.Pompeius prætor urbanus paternis bonis interdixit:neq; in tanta ciuitate qui illud decretū r̄prehenderet inuentus ē.dolenter.n.hoīes ferebāt pecuniam quæ Fabiæ gentis splendori seruire debebat: flagitiis dissuici:ergo quē nimia prīs īdulgentia hæredē relinquerat publica seueritas exhæredauit.

Splendori honori:ac nobilitati. Nimia ī.nā pī pietate filii p citus illū:quāuis flagitiosū hæredem suorū bonoꝝ fecerat. Seueritas:rigor Pōpeii & romanorū oium. Exhære.hæreditate p̄uauit. Possedit fauorē plebis clodius:Cōstat Clodios oēs potentie patriciorū assertores:excepto hoc clodio pulchro:q cæsare cōsule antea .n. nunq̄ data fuerat cōmoditas se plebeo & minore natu i adoptionē dedit quo fcō tri.pl.illico ē creatus:& plebē fauētē hūit i quo tribunatu ille Ciceronē ī exiliū misit eo q̄ indēnatos ciues necasset. Adherēs.oīdit hunc uxoriū fuisse.

De filio Clodii pulchri.

p Ossedit fauorē plebis Clodius pulcher:adherēsq; Fuluianæ stolæ pusio militare decus muliebri impio subiectū habuit:quorū filius pulcher præterquā q̄d eneruē & frigidā iuuentā egit p̄dito ēt amore uulgatissīæ meretricis infāis fuit:mortisq; erubescēdo neī cōsūptus ē abdomīe.n.auide deuorato fœdeī: ac sordidæ ītēpātiæ spūm reddidit.

Fuluianæ stole Metonomia ē. hītū.n.pro p̄sona pōit Valerius nā stola ē uestis muliebris:pro q̄ intelligit fuluiā ip̄am q̄ uxor clodii fuit.& q̄ extincto deinde clodio a milone Marcus Antonius uxorē duxit. Pugio.i.ip̄e miles hūit militare decus.nā quamuis uxorius extiterit:bello tñ clarus euasit. Quorum.s.clodii & fuluiæ. Filius pulcher nihil.hic nomē hūit patris:& dicit Valerius clodius certe seditiosus fuit & uxorius non tamen rei pu.inutilis.nam decus militare optinuit:sed eius filius scortis deditus sordidatam penitus egit uitam.

De Hortēsio Cor. n Am.Qu.q̄dē Hortēsii qui in maximo & ingenuorum ciuiū & amplissimorū prouentu summum auctoritatis:atq; eloquentiæ gradum optinuit nepos Hortensius Corbio: omnibus scortis abiectiorem & obseniorem uitam exegit: ad ultimumque linguam eius tam libidini cunctorum inter lupanaria

Vulgatissimæ ac si diceret de medio lupanari ereptam. Erubescendo pudibundo genere mortis.nam auidius cibum uorans suffocatus est. Abdo.sollido pingui porci.

Qu.hortensii constant hortensiū summū & clarissimum fuisse oratorem ac tantū oratoria ui ualuisse:ut dubiū fuerit cicerone an hortensius principatū optinuerit:sed hortensius corbiōem nepotem hūit flagitiosissimū:de quo Valerius hic narrat q̄lis extiterit. Prouentu:progressus & copia & laus est hortēsii:nā q̄uis ea tēpestate clari multi essent:ipse tamen superior euasit. Corbio hoc illi nomen ē inditū:eo q̄ ingurgitaret & quotidie crapulam exerceret iuxta plautum q dicit corbitant.

Proſtitit quaſi pro lucro ſtetit ſicuti meretrices proſtare dicunt & hoc inuit Valerius. Sicuti enī hortenſii corbionis aui ī foro lingua īdefēdendis reis excubuerat ita huius corbionis lingua in lupanaribus uerſabatur ſe.n.uulgo re conſiliatorem libidinis profitebat & libidinē amatoribus reconſiliabat. Animaduerto: Valerius timens ne quē ledat: in dinumerandis his adoleſcentibus qui degeneranerant a maiorū ſuorū ſplendore: ſe ipm reuocat & ita finē īponit. Periculoſū: ne alicunde mihi aut odiū aut malū cōpem. Naufragia: appellāt talia flagitia. Inutili neq; mihi neq; aliis ꝓfutura. Imo gurgite ī infimo baratro. Satius ē. i. melius ē dicere ā his q clari uiri: nō nihil nouitatis in uictu aut hītu addidere p̄ ter maiorū conſuetudinē. Nouando aliqua ex parte: nam nō nihil nouarunt habitū & uictū.

P. Scipio: hic cum in africam eſſet ducturus exercitum in ſicilia ſuplebat exercitum & cū diu cogitaſſet quo pacto africam ī uaderet: laxādi animi cauſa ſpectaculis indulſit & palium & crepida ſumpſit quæ cum ab imperatore aliena eſſe uiderentur accuſatus eſt ad ſenatum: & quos ſenatus miſerat ad explorandū ſcipionis uitā hi mira ſcipionis probitate redeūtes ſenatui renūciarūt. Augenpo. nā cū quēdā adoleſcentulū ſiculū ditiſſimum nec nō plæroſq; alios elegiſſet: ītelligeretq; eos ad arma gerēdamīe aptos edictum fecit ut is q pro ſe binos daret milites militā non exerceret: & ita exercitu auxit. Traiiciendo contra pœnos. Gymnaſio. i. theatro: & dī a nuditate: & locus erat ubi iuuenes nudi paleſtrā exercebāt. Palio: ueſte uſq; ad pedes demiſſa q̄ græci philoſophi utebāt. Crepidis: ē calcei genus cuius nomē de ſonitu fcūm ē. nā ſonāt cū ābulamus: ſūt āt ſoleæ.

Nec hac re. oſīdit Vale. q; q̄uiſ & ſpectaculo & talibo ornamētis opam dediſſet ſcipio nō tī enervatus & ſecors fuit ī admiſtrādo bello carthaginēſi. Receſſus. i. laxamēti: & qetis. Crediderī: dicit ēt fortaſſe hoc fecit ſcipio ut conciliaret ſibi ſocios. ſ. ſiculos: cū non ſperneret neq; illoꝝ ludos neq; hītus. Solēnes exercitationes ꝑ theatrum. & ſolēnes dicit nā maxima īfreq̄ntia apud ſiculos ludi erant ſicuti & apud rōanos. Militari: agitatiōe nā & manibus pugnabat & pedibus currebat. In his labor. ſ. agitationibo militaribus. In illis remiſſio la. ſed cū laxanētū q̄reret ſpectaculis operā dabat. Lucii uero ſcipionis de lucio ſcipione narrat q aſiaticus cognomiatus ē aduicta aſia: cui cum delegata fuiſſet populus ro. maxime lætatus eſt eo q; Gn. ſcipio eius frater ſe illi legatū ire dixiſſet lucius itaq; ſtatuā ſuā in capitolio fixit chlamidatā: & crepidatā: qa aliquando hoc ornatu uſus fuerat. Chlamidatā: chlamide indutam. crepidatam: crepidis calceatam. Lucius: quoq; ſylla: ſylla cum exercitum neapoli compararet ut aduerſus mitridatem eum duceret: cumq; animum a re militari laxaret: chlamidem: & crepidas ſumpſit.

proſtitit q̄ aui pro ſalute ciuiū ī foro excubuerat. aīad uerto inquā ꝑiculū iter ꝓceſſerī. Itaq; meipſū reuocabo: ne ſi reliqua eiuſdē gñis naufragia cōſectari pſe uerauero: aliqua inutili relatiōe īplicet referā igī pedē deformeſq; umbras ín imo gurgite turpitudīs ſuæ iacere patiar. Satius ē. n. narrare q illuſtres uiri in cultu cæteroq; uitæ rītu aliqua ex parte nouando ſibi īduluerunt: Qui ex illuſtribo ī ueſte aut in cætero uultu licentius quam mos patrius permittebat indulſerunt.

De. P. Scipione Capitulum ſextum.

P Vblius Scipio cū in Sicilia agēdo exercitū traiiciendoq; in Africā opportunū q̄rendo gdū Carthaginis ruinā aīo uoluerit inter cōſilia ac militionis tantæ rei operā gymnaſio dedit pallioq; & crepidis uſu nec hac re ſegniores punicis exercitibus māus inutili: ſed neſcio an ideo alacriores quia uegeta & ſtrēnua ingenia quo plus receſſus hoc uehementiores impetus edunt. Crediderim ēt fauorem eum ſocioꝝ uberiorē ſe adeptuꝝ exiſtīaſſe ſi uictū eorū & ſolēnes exercitatiōes cōprobaſſet ad quas tam̄ ueniebat quū multū ac diu fatigaſſet: & hūeros: & cætera mēbra militari agitatione firmitatē ſuā ꝓbare coegiſſet: cōſiſtebat q; ī illis labor eius: ī his remiſſio laboris. De. L. Scip.

l Vcii uero Scipionis ſtatuam chlamidatam & crepidatā in capitolio cernimus: quo habitu uideli cet quía aliquando uſus erat: effigiem ſuam formatā ponit uoluit. De Lucio Sylla.

l Vcius quoq; Sylla quum imperator eſſet chlamidato ſibi & crepidato habitu Neapoli ambulare deforme non duxit. De Gaio Duelio.

G. duellius cũ scipio primus maritima pugna pugnasse cũ pœnis neq; uictoriam cõsecutus fuisset Apius claudius ei successit: q cum trũphũ apportaret: exercitũ oẽm procellis maris amisit: fertur enĩ pulrẽ disciplinam cõtempsisse. deide. G. duellius in. lx. dies. C. & lx. Nauium classẽ fabricauit: & ob nimiam celeritatẽ creditũ est munere deorũ arbores in naues uersas: quo facto machinas ẽt adiunxit ferreas: ut ferme i solido pugnare uideret. & cũ hostiũ naues inunasissẽt: pars hostilis classis submersa ẽ: pars in iperatoris ptãtẽ redacta. Itaq; de pœnis spectosissimũ egit triũphũ. Epulaturus erat. i. cõuiuium cũ amicis celebraturus.

g Aius aũt duellius: qui primus naualem triũphũ ex pœnis rettulit: quotienscunq; epulaturus erat ad funalẽ cæterum præeũte tibicine & fidicine a cœna domũ reuerti solitus ẽ insignẽ bellice rei successũ noc turna celebratiõe testando.

De Papyrio Massone.

n Am papyrius qdẽ Masso quum bene gesta reip. triũphum a senatu nõ impetrasset: ĩ albão mõte triũphandi & ipse initiũ fecit & cæteris post ea exẽplũ præbuit: proq; laurea corona cũ alicui spectaculo interẽt: myrtea usus est.

De. C. Mario.

n Am. C. Marii pœne insolens factũ. nã post Iugurthinũ cimbricũq; teutonicũ triũphum cantharo semp potauit: qđ liber pater inclytũ ex asia deducẽs triumphum hoc usus poculi gñe ferebatur: ut ĩter ipsũ haustum uini uictoriæ eius suas uictorias compararet

De. M. Catone.

m Arcus ãt Cato prætor. M. Scauri cæterorũq; reorũ iudicia nulla induẽs tunica: sed tm̃modo amictus prætexta egit: sed hæc atq; his similia uirtutis aliqd sibi ĩ cõsuetudine nouãda licentiæ sumẽtis indicia sunt. Illis ãt quæ deĩceps subnectã: q̃tam sui hẽre fiduciã soleat cognoscẽt.

De Fiducia sui. Capitulum septimum.

p Vblius &. Cn. Scipionibus in Hispania cũ maiore pte exercitus acie punica oppressi

Iusignẽ bellice rei q̃si triũphounius diei cõtentus nõ extitisset tibicines & fidicines nocturno tẽpore præire faciebat: ut testarẽt puguæ suæ naualis ꝓsperitatem

Nã papyrius masso hic bene regesta publica in samo: hostes enĩ deuicerat cũ ei triũphus negarẽt ipse in albanũ mõtem secessit: & ibi triũpahuit cæterisq; exẽplũ dedit ibi triumphãdi. si a senatu triũphus ipsis negarẽt. Concedebatur. n. papyrio ut ouaret: q̃ ouatio dabatur cũ non ritu rõano neq; cũ hoste digno. utputa cũ piratis. aut fugitiuis dimicabatur. aut cũ ex ĩspirato uictoria esset cõparata. & corona myrtea ouans coronabatur: ut nõ martius sed uenereus ꝺnotarẽt triũphus

Iam. c. marii: hoc loco ĩsolẽtia marii carpit: q cum ꝺbellasset Iugurthã cimbrosq;: & teutões de libero patri: q ut solinus ait: ꝑmus asiã ingressus de indis trũphauit sic eẽ uolebat: nã câtharo potabat: qa ipse liber pater hoc facẽ consueuerat. Cimbricũ: cimbri & teutões cũ uxoribus & liberis in Italia descẽdebant ut depulsis romanis ipsi imperarẽt: & de his triũphauit marius. Cantharo: gñe maioris uasis. M. caro. hic ꝓtor Iudiciũ. M. scauri egit nulla ĩdutus tunica: sed solũ ꝓtexta: sed de hoc cũ dicẽt de his q absoluti sũt a iudiciis Latius dicẽt. Prætexta uestis q̃ supra tunicã ponebat̃: & honores gestãtis significabat: & hoc fecit qa æstatis tpe id egit. Indicia sũt nõ inqt sũt mõstra sed indicia uirtutis sumẽtis sibi aliqd licẽtiæ: nã hoc faciebat illi ut singulare aliquid sibi præ ceteris sumerẽt. Pu. &. cn. Scipiõibus agredit̃ dicere ualerius nũc de his q sui ingentẽ fiduciã hũerunt: & primo de fiducia scipiõis adolescẽtis q cũ nemo auderet in hispaniã ꝓficisci audacter se iturũ populo ꝓmisit. Cũ. pu. & cn. scip ones hispaniã prouinciã aliq̃diu fœliciter administrassẽt ac pœne totã populo ro. adiecissẽt: pœni Amilcarẽ: & Magonẽ duces cũ magnis copiis cõtra scipiões miserũt hi corruptis celriberis q mercenarii scipiõis erant: occisis scipiõibus pœne oẽs rõani populi copias deleuerũt. L. ãt martius tribunus pl. collectis exercitũ reliqis intẽpesta nocte: somniolẽtos pœnos & lassos agressus nõ minorẽ eis cladẽ intulit: quã ꝑori die accepissent rõani: milites enĩ cum martii concionantis caput flamma correptum uidissent alacres illius consilium consecuti sunt. & cum nullus imperator uellet amplius hanc prouinciam administrare: Scipio occisorum scipionum nepos annos quattuor & uiginti natus: populo se iturum pollicitus est: quæ fiducia: spem romanis uictoriæ præstitit.

Lucius florus ꝛ
lo 2 in limine
De Duillio
Plin. lo vigesimo. q. Tradi
statua illi ẽ
erecta. 2dꝫ lo
xo. ca. x. Et
frontinus lo
2. ca. 3 vltra
finez ꝓ.

Omnibus nationibus car.ami.ſetutis occiſis.n.ducibus ro.natiões ille a romanis ad carthaginenſes defecerũt belli enĩ fortunã ſequebãt. Eadẽq; aliã ipſius ſcipionis fiduciã aggrediť:nã cum ĩ hiſpania oppidum Badiã munitiſſimũ obſideret:ac p tribunali ſedẽs militibus ius daret: dixit ſe uelle in poſterũ diẽ uadimonia ad militibꝰ ius dixit. Vadimoniũ.ſ.ſiſtẽdi ſe. Prædicatiõe.nã pdixerat ſe daturũ ius ĩ hoſtiũ urbe q̃ nec dũ potitus erat. Celeritate:nã tercio die urbẽ cœpit. Nec mi.ani.oſidit ẽt illũ aioſũ fuiſſe cũ ĩ africã traiecit exercitũ nõ approbãte ſenatu q timebat ne ulla ſpes ſalutis reliq̃ extaret ſi ille exercitũ illũ admiſiſſet in quo trãſitu cũ ille mlta caſtella ac oppida expugnaſſet carthaginẽſes exciti ex italia Hãnibalẽ euocaſſent ut pfiæ auxiliũ ferret. Victus tandẽ Hãnibal a Scipiõe fuit. Suo conſilio cre.oſidit Valerius q ſi Scipio uſus fuiſſet potius ſẽatus cõſilio quã ſuo nũq̃ finis ſecũdi belli punici inuẽtus fuiſſet. Cui fac:nõ diſcedit a fiducia Scipiõiſq cum ſpeculatores ab hãnibale miſſos in caſtra ro.ut explorarẽt rõanoꝝ uires cœpiſſet non illos ſupplicio affecit ſed p totius exercitus ptes duxit ut.ſ.oĩa diligẽtius explorarẽt.quo facto cũ dixiſſẽt ſe oĩa cõſideraſſe dato ſibi ac ſuis iumẽtis prãdio icolumes ad hãnibalẽ dimiſit. De cõſi.i. nõ ab eis petiit qđ cõſiliũ miſſet pœni aut quot copias hẽrent. Oẽs ma.ut.ſ.rõanis uiribus deꝑhenſis pœnorũ aĩos deterreret.

Prius ani.hoſtes ãt id audiẽtes de uictoria deſpare cœpũt:& ita Scipio hac fiducia p̃us aĩos pœnoꝝ q̃ arma ſupauit. Verũ ut.q̃ ſupius cõnumerauit fidutiæ exẽpla ad bellũ ptinẽt ſed nũc q̃ dõi facta ſit cõmemoraĩ itẽdit. Dõeſtica:q̃ domi fcã ſũt Cũ a.L.Scipio cũ a tribunis ple.ad populũ accuſatuſ eẽt Catõe eius inimico ĩpulſore:ut rõem fdderet p̃dæ q̃ acqſierat ĩ bello qđ aduerſus Anthiocũ geſſerat Scipio ĩ curiã aduẽrit librũ ĩ quo ſupputatiões pecũiæ illius ꝛtinebãť e ſinu reiecto amictu ꝓmpſit illicoq; diſcidit. Abiit p̃terea idignatus q̃ ſẽatus dubitaret đ ea re quã ip̃e adminiſtraſſet. Anthiocẽſi p.i.quã adeptus erat ĩ debellãdo Anthioco Sextertiũ quadragies.i.quadragies ſexterciorum. Summe: ſupputationes pecuniæ. Refelli:dilui:nam rationes reddere poterat & quo pacto pecuniam accepiſſet & etiam expendiſſet.

omnibuſq; prouinciæ eius nationibus carthaginenſiũ amicitiã ſecutis:nullo ducũ noſtrorũ illuc ad corrigendam rẽ proficiſci audente. P.Scipio quartum & uigeſimũ annum agẽs iturum ſe pollicitus é. Qua quidem fiducia po.ro.ſalutis ac uictoriæ ſpem dedit.

e Ademq; in ipſa Hiſpania uſus eſt. Nam cũ oppidum badiã circunſederet tribunal ſuum adeunteſ in ædem:quæ intra mœnia hoſtium erat: uadimoniũ in poſterũ diem facere iuſſit:continuoq; urbe potitus & tempoř & loco quo prædixerat:ſella poſita ius eis dixit:Nihil ac fiduciã generoſius:nihil prædicatiõe ueri us:nihil celeritate efficatius:nihil etiã dignitate digni us. De eodem.

n Ec minus aĩoſus minuſue proſp illius in Africam trãſitus:in quã e Sicilia exercitũ ſenatu uetãte traduxit:qa niſi plus ĩ ea re ſuo q̃ patrũ cõſcriptoꝝ conſilio credidiſſet:ſecuudi punici belli finis inuentus non eſſet. De eodem.

q Vi facto par illa fiducia:qđ poſtq̃ Africam attigit ſpeculatores Hãnibalis in caſtris depræhenſos: & ad ſe pductos nec ſupplicio affecit:nec đ cõſiliis ac uiribus pœnorũ percũctatus é:ſed circa oẽs manipulos diligentiſſime ducendos curauit. Interrogatoſq; an ſatis ea cõſideraſſẽt:quæ ſpeculari iuſſi erãt:prãdio dato ipſis iumentiſq; eoꝝ icolumes dimiſit quo tam pleno fiduciæ ſpiritu ptius animos hoſtium q̃ arma cõtudit.

De eodem.

u Erũ ut ad domeſtica eximiæ eius fiduciæ acta uẽiamus quum a.L.Scipione ex ãthiocenſi pecũia ſeſtertiũ quadragies ratio in curia repoſceret:prolato ab eo libro: quo acceptæ expenſæq; ſũme cõtinebant: refelliq; inimicorum accuſatio poterat: diſcerpſit indignatus de ea re dubitari: quæ ſub ipſo legato adminiſtrata fuerat: quinetiam in hunc modum erit non reddo.P.Cærario ueſtro ſeſtertii quadragies rationẽ

Alieni:nam bellum contra exteras gẽtes administrauerat. Eo.i.ad id malignitatis:quãuis inimi corum meorum malignitas in dies creſcat:nõ tũ de mea inocentia dubitare debetis. Punicæ:affræ gazæ. nam ipſe pœnos ingẽti p̃lio ſuperauit ac carthaginem tributariã romanis pere coegit. Aſiati cæ.nã frater ſuus aſiã debellauerat:& aſiatici cognomen rettulerat. Magis:inuidia dilluit accõnem cũ oñdit ſe inuidia accuſatũ eſſe. Quod cũ ad:cũ quæſtores ærarium aperire recuſarẽr:ut exercitus cõparari poſſet contra celtiberos q. C. ſemproniũ tuditanũ cũ oĩbus copiis ro. deleuerant aſſerẽtes ſe lege ĩhiberi quæ ærariũ apire uetabat niſi extrema neceſſitas i grueret. Scipio claues ærarii po poſcit illudq; ſtatim apuit neq; dignũ eſſe duxit ut ipſe q̃ uirtute ſua leges ro. ſeruauerat lege æra rium apire ꝓhiberet. Neceſſari um u.ut.ſ.exercitus ſuppleretur

aliẽi ĩmperii miniſter:qd̃ meo ductu meiſq; auſpiciis bis millies ſeſtertio uberius feci. Neq; enĩ adhuc puto eo melignitatis uentũ:ut de mea ĩnocentia quærendũ ſit. Nã cum Africã totam poteſtati ueſtræ ſubiecerim nihil ex ea quod meũ diceretur:præter cognomen ĩttu li:nõ igitur me punicæ:non fratrẽ meũ aſiaticæ gazæ aurum reddiderũt:ſed uterq; noſtrũ ĩuidia magiſquã pecunia locupletior eſt. tã conſtantem defenſionẽ Sci pionis uniuerſus ſenatus cõprobauit. De eodem:

s Icut illud factũ quod cum ad neceſſarium reipu: uſum pecuniã ex ærario promi opus eẽt. idq; quæ ſtores quia lex obſtare uideret aperire non auderent: p̃ uatus claues popoſcit patefactoq; ærario legẽ utilitati cedere coegit:quã qdem fiduciam cõſcientia illa dedit quia meminerat oẽs leges a ſe eſſe ſeruatas. De eodẽ.

n On fatigabor eius facta idẽtidem referendo: quo niã nec ille qdem in conſimili gñe uirtutis edendo fatigatus eſt diẽ illi ad populũ. M. Neuius Tr.ple. aut ut qdam memorant duo petilii dixerunt: q ingẽti fre quẽtia in forũ deductus roſtra cõſcendit: capitiq; ſuo corona triumphali ĩpoſita. hac ego inqt Quirites die Carthaginem magna ſperãtẽ leges noſtras acciper̃ iuſ ſi. proinde æquũ eſt uos mecũ ire in capitoliũ ſuppli catum ſpecioſiſſimam deinde eius uocẽ æque clarius euentus ſecutus eſt:ſiquidẽ & ſenatum totũ & uniuer ſum equeſtrem ordinem & cunctam plebem Iouis op timi maximi puluinaria petens comitẽ habuit. Reſta bat ut tribunus apud populũ ſine populo ageret: de ſertuſq; in foro cũ magno calumniæ ſuæ ludibrio ſo lus moraret̃:cuius deuitandi ruboris cã in capitolium proceſſit:deq; accuſatore Scipionis uenerator ẽ factus

De Scipione Aemiliano.

Leges n.accipe. nã illã imperio ro. adiecerat. ſupplicatũ. i. cõgra tulatum ioui:cuius tẽplum in ca pitolio erat ſpecioſiſſimã. i. for moſiſſimam uocẽ:q̃ nihil pulcri us aut clarius eẽ poterat. Aeque .i. eq̃liter. nã ſicuti ſpecioſa fuit uox:ita clarũ hũit euentum. Pe tẽs puluinaria q̃ ĩ tẽplo iouis qd̃ erat in capitolio ſitũ erant. Cu ius de. oñdit ipſũ quoq; ĩ capito liũ cũ aliis proceſiſſe ut uerecun

Alias. ſ. dũ pœnos ſupauit q le ges ro. ſi ſupioreſ fuiſſent abieciſ ſent. Non fatigabor Valerius hoc dicit:qñ quidẽ agendo Sci pio non eſt fatigatus ego quoq; dicẽdo non fatigabor. Diẽ illi ad po. M. Menenius tr.pl. cũ Sci pionẽ accuſaſſet ad populũ eo q; ab Anthioco pecuniã accepiſ ſet ut gratioſis:& mollibus cõdi tiõis pax fieret cũ popl̃o ro. Sci pio roſtra triũphali laurea coro natus cõſcẽdit:ac ita orſus ẽ qri rites hoc die memini me cartha ginẽ in ueſtrã ptãtem redegiſſe: itaq; æquũ cẽſeo ut oẽs loui ma xĩmo i capitoliũ ſupplicatũ hẽa mus:& cũ primus in capitolium iret Scipio oẽs eũ ſecuti. M. me neniũ ſolũ in foro reliquer̃t Va lerius dicit nõ nullos eſſe q non M. meneniũ:ſed duos attilios fu iſſe dicãt:q Scipionẽ accuſauerit A. aũt gelius ẽt. M. meneniũ fuiſ ſe teſtat̃. Diem di. i. accuſauerat

diã leuaret q; ſolus relictus fuiſſet. Accuſatore:nã uenerat in forum ut Scipionẽ accuſaret. Venera tor:ſolus enim relictus coactus eſt gratias diis agere pro uictoria quam Scipio adeptus fuerat. Aui ti. ſ. de Scipione æmiliano narrat qui poſtea africanus cognominatus ẽ. hic cum in hiſpania interca latiam:urbem obſideret milites eius ſuadebãt ut circa oppidũ ſpargeret fereos muriceos & tabulas plumbatas ne ĩmunitões ro. hoſtes ĩpetum facere poſſent qbus ſcipio rñdit nõ opus ẽ ut illos time ret quos ſupare uellet:& haud multo poſt cum circa mœnia copias collocaſſet urbem expugnauit.

Scipio:hic filius fuit.p.æmilii q̄ perſam regē debellauit.ſed ī adoptionem ſcipionū poſtea uēit. Vrbem pr.ſ.inter calatiam q̄ in hiſpania eſt. Murices fer.murices ꝓpe dicunt acumen ſaxi:ſed hic accipitur pro q̄libet re acuta.& hec erant inſtrumēta ferrea formā tetragonam hñtia in ſilitudine trigoni quæ in quācunq; partē cecidiſſent hūi figebant. Plūbatis ta.ut ad fōdū uſq; foſſarū penetrarēt In nemo.oñdit cām Val.cur a fiducia Scipionū nō diſcebat:nā cum uelit memoranda facta ſcribere Scipionū egregia geſta illū morant in ſui cōmemoratione. Clariſſimū aucto.ſicuti enī fortē aīum hēbat ita & fortia dicta dicebat.

Annonæ ca.forte ita euenerat ut ciuitas ro.ingēti charitate ānonæ laboraret ut diutius plebs illā tolerare neq̄ret.Et cū.C. Curiatius tr.pl.i contōe prēs hortaretur:ut ipſi de frumēto emēdo:& legatis diligēdis q frumētū adueherēt opam darēt.Scipio naſica q intelligebat hāc frumēti largitionē ſine libertatis pic̄lo fieri ñ poſſe cōtrariā ſniam tribūo pletulit:& cū plebs clamaſ cœpiſſet ac ſcipiōis rōem non ꝓbaret ſcipio ut taceret plebi īpauit:ſe enī magis quā illa quid reip.expediret intelligere dixit. quo facto plebs tacita auctoritatē ſcipiōis uenerata ne uerbū ullū qd fecit.

Mit.ſ.ī ſiciliā & ſardiniā. Minime:pp libertatis detrimētum.

Inter.i.iterrūpendi. Obſtre. tumultuāte & renuente plebe.

Veneratiōis:ueluti patris non timoris. Maiorē egerūt reſpectū auc.quā.i.pluris fecerūt auctoritatē illius quā quo pacto inopiā alimētorū ſuoꝝ tollerare poſſēt cogitarēt. Liuii quoq; ſalinatoris.cū iā decimū Hānibal italiā uaſtaſſet:pte militū iā inḡueſcēt: aperte āt occiſa carthaginē legatos miſit q ſupplemētū exercituſ peterēt:magno itaq; conatu pœni exercitū cōparaſt & ei Aſdrubalē p̄fecerūt:q ī umbriā uſq; uenerat ut ſe Hānibali cōiungeret: qui duoſ conſulares exercituſ ex oppoſito habebat:ſcilicet. Liuii ſalinatoris & Neronis.Romani intelligentes actum eſſe de imperio ſuo ſi Aſdrubal Hannibali copularetur deliberarunt Aſdrubalem iuadere:& expeditōibus militibo eductis tā occ̄te ut Hānibal niſi p̄ſētiſceret.Liuius ſe tñ clā exercitui q oppoſitus erat Aſdrubali īmiſcuit ut Aſdru.pēitus iḡraret:& cū māe Aſdru.copias eduxiſſet itellexit exercitū ro.auctū eē ſed eo loci iā res pueneret ut pugnā ꝺtractare neq̄ret:cū ḡ atrox pugna diu pmāſiſſet pœni pedē r̄ferī cœpūt & acrius iſtātibo ro.occiſo Aſdru.& aliis ducibo pœnoꝝ īgentē cladē carthaginēſes accepeī:Liuius uictor caput Aſdrubaſ ī caſtra ſuerſus mūitiōibo caſtrorū aſte ipoſitū p̄fixit q uidēs Hāni.deos dixit iuidiſſe carthaginēſibo.ſed ī hac fiducia Liuii extitit q cū nūciatū eēt gallos & ligures ſp̄ſos uagari ita ut pua māu occidi poſſēt.Li.rſidit ſināus inq̄ hoc ſupſtites ut domeſtice cladis nūcii eē poſſint. Vmb.r̄gio uitbiana q̄ p̄imoniū appellat. Sine:q cū Haſdrubale occiſi erāt ſine qbus ro.potiti fuerāt Bellica hæc:aī:diē fiduciā Liuii ſaliatoris fuiſſe bellicā. nā haſdrubalē & pœnos ꝺbelládo illā nactus erat. Togata.ſ.Scipiōis naſice p̄ſtia fuit dōeſtica nā in foro obſtrepētē plebē fidutia ſua tacere coegit. Sed non mi.lau.oſtēdit laudabiles quidem fuiſſe præſentia

Viti ſpiritus egregius ſucceſſor Scipio Aemiliānus quum urbem prævalidā obſideret ſuadentibus q̄ buſdā ut circa mœnia eius ferreos murices ſpargeret: oīaq; uada tabulis plūbatis ɔſternaret hñtibɔ clauoꝝ cacunia:ne ſubita eruptione hoſtes ī præſidia noſtra ī petum facere poſſent:reſpondit nō eſſe eiuſdem & capere aliquos uelle & timere. De.C.Curiatio.

i N q̄cumq; memorabiliū ꝓtem exemplorū conuertor uelim nolimue in cognomine Scipionū hæreā neceſſe ē.cui enī licet hoc loci Naſicā præterire fidentis aī dictiq; clariſſimū auctorē annonæ charitatæ īcrebeſcente.C.Curiatius tr.pl.ꝓductos in cōtionē conſules cōpellabat.ut de frumēto emēdo atq; ad id negocium explicandū mittendis legatis in curiā referrēt. Cuius inſtituti minime utilis interpellādi gr̄a Naſica contrariā actionem ordiri cœpit.obſtrepente deinde plebe tacete q̄ſo q̄rites inquit:plus enī ego q̄ uos qd reip.expediat intelligo. qua uoce audita oēs pleno uenerationis ſilentio maiorum auctoritatē eius q̄ ſuorū alimēto rū reſpectum egerunt. De Liuio ſalinatore.

l Iuii quoq; ſalinatoris æternæ memoriæ tradendus aīus:q quū Aſdrubalē exercitūq; pœnorū ī ūbria ꝺleſſet:& ei diceret gallos ac ligures ex acie ſine ducibɔ & ſignis ſp̄ſos ac palātes ꝓua manu opprimi poſſe: rñdit ī hoc eis oportere parci:ne hoſtibus tātæ cladis domeſtici nuncii deeſſent: De.P.Furio Philo.

b Ellica hæc præſtātia aī togata illa: ſed non minus laudabilis q̄ Publius Furius Philus ɔſul ī ſēatu ex

supradictorū sed tamen illam furii fidutiam non illis inferiorem fuisse declarat. Qui cū hispaniam ꝓuintiā sortitus esset &. Qu. metellus &. Qu. Pōpeius īproperarēt ꝙ nimis cupide ī hispaniam proficiscerēt non modo non succensuit obtrectatoribus illius: sed ēt eos legatos secū in prouintiā duxit.

Consulares uiros: q aliquando consulatum gesserāt. Pœne te. pœne dixit ne quid grauius in tantū uirū dixisse uideretur. Acerrimis odi. s. q. Metelli &. q. Pompei. Ex si. ex pectore & aio. L. Crassi Crassus iste. C. Carbonē. gn. carbonis patrem in exiliū ire coegit eo ꝙ cum. C. graccho & fuluio graccho triūuiris in diuidendis uiritim agris creatis seditionē commouisset: ꝓterea ēt cōtra celtiberos rempu. infœliciter ac temere administrasset. gn. uero carbo ut patris exiliū ulciscēretur in galliam quā. L. crassus administrabat ꝓfectus est ut diligentius īspiceret si qcquam ab eo iniuste fieret & ita sibi diē ad popl'um diceret sed crassus hoc intelligēs non illum a iuditiis suis sūmouit īmo & sibi in tribunali locū dabat: & nihil eo abscēte decernebat Carbo aūt integritatē crassi speculatus cognouit parētem suum merito damnatū extitisse. Nec de ulla re. i. nullum iuditiū tulit absente carbone. Peregrinatione gallica. i. in galliā prouintiā ad quā ipse externus ꝓfectus erat.

Integerrimo. i. inocentissimo uiro. s. crasso. Cato uero: superior. i. censorius q cū hispaniā ꝓuintiā strenue administrasset & repetūdarū accusatus eēt fidutia suæ īnocentiæ fretus. Tyb. gracchū. editiū iudicē ꝺ ea re elegit q ḡues cōtra illū detractiōes exercebat. Sæpenu. nā ut plinius ꝺ uiris illustribus ait Cato q̄dragiesquater accusatus ē & gloriosissime sēper absolutus. Ca. di. i. ut ad populū cām suam diceret.

Publicā q. i. inquisitionē totius populi. nā ad populum dies illi dicta fuerat. T. gracchus: obtrectatio. n. inter gracchū & catonē erat qa uterq; ī administrāda hispania ꝓclara facinora ediderat.

Eadē. M. sc. fo. Catōi cōpat Valerius scaurū a fortūa sili a lōginqtate senectutis. ábo. n. ad prouectā ætatē puenerat. hic Scaurus cū a uarro uernonensi accusatus

hibuit. Qu. enī Metellū. Qu. q; Pompeiū consulares uiros uehemētes inimicos suos: cupidā sibi profectionem in prouinciā Hispaniam quā sortitus erat: idem tidem exprobrātes legatos se cum illuc ire coegit: fiduciam non solū fortem sed pœne etiam temerariā exhibens: quæ duobus acerrimis odiis latera sua tingere ausa est: usumq; ministerii uix tutū in amicis e sinu inimicorū petere sustinuit. De. L. Crasso.

c Vius factum si cui placet: necesse est. L. etiā Crassi qui apud maiores eloquētia clarissimus fuit: ꝓpositum nō displiceat: nā quum ex cōsul prouinciā galliam obtineret: atq; ī eā. Cn. Carbo: cuius patrem damnauerat: ad speculanda acta sua uenisset: non solū eū inde non summouit: sed insup locū ei in tribunali assignauit nec ulla de re nisi eo in cōsiliū adhibito cognouit. Itaq; acer & uehemens Carbo nihil aliud gallica ꝓegrinatōe cōsecutus ē q̄ ut aīaduerteret recta patrē suū ab integerrīo uiro in exiliū missū. De Catōe supiore.

c Ato uero supior sæpenumero ab īimicis ad causæ dictionē uocatus: nec ullo unq̄ crimine cōuictus: ad ultimū tm̄ fidutiæ ī sua īnocētia reposuit: ut ab his ī quæstionē publicam ꝺductus. T. Gracchū: a quo in administrationē remp. ad multū odium dissidebat. iudicem deposceret. Qua quidē animi præstantia pertinaciam eoꝝ infectandi se inhibuit. De. M. Scauro

Adem. M. Scauri fortuna æque senectus longa

e ac robusta idem animus: qui quum ꝓ rostris accusaretur: quod a rege Mitridate ob rempu. prodendam pecuniam accepisset: causam suam ita egit Est enim. Quirites iniquum cum inter alios uixerim apud alios me rationem uitæ reddere. Sed tamen audebo uos quoꝝ maior pars honoribus & actis meis

eēt ꝙ a mitridate pecuniā accepisset: ut rē rōanā ꝓderet: cūq; aduersa ualitudie detineret nobilissimi iuuenibo inixus ī curiā uenit dixitq; se a tali crimie alienū & cū nullus eēt testis cui potius credēdū putarēt patres sibi an uarro: quo factū ē ut uarrus pseuerāti clamore a cūctis depelleret & scaurus gl'io se absolueret. Aiaduertēdū ē ēt Valeriū ab aliis scriptoribo multū dissentire. nā ubi dicit Scaurꝝ ab mitridate pecuniā accepisse ut rēp. proderet: Liuius dicit illū fuisse accusatū ꝙ cōsilio eius bellū sociale cōcitatū: & quē Valerius uarrū uernonēsē noīat accusatorē Ascōius pediāus uarꝝ hispanū fuisse dic.

Eq̄ le. i. eq̄liter lōga ac robusta senectus fuit scauri siē catōis. Ap ꝺ. s. uarrū hispanū uel uernonensē.

Inter.non potuit:pp ætatem quia iuniores estis grites:equales enī sui ferme oēs uita excesserant. Varrus hic:tribunus ple.erat. Contra.M.Antonius.M.Antonius quē Ci. in li.de oratore inducit loquētē quæstor in asiam proficiscebaī.& cū brundusiū usq; puenisset amicorū litteris certior factus se accusatū fuisse crimine incestus romā:reuersus ē q̄is lege meuia hanc accōnem uitare posset:ibiq; tā diserte cām suā egit ut quāprimū absolueret. Se postulatū incesti.i.crimine icestus accusatum. Scopulus:translatio a nautis.nā sicuti scopīo illisi naute naufragium faciūt ita nocētes ad cassii tribunal pœnas dare cogebantur.

Beneficio le.Me.Meuius legē dederat:ne illius nom̄ citari posset q ob rempu.ipeditus fuisset. Abesset:,pcul a patria in magistratu aliquo. Recipi.s.a prætore uel ab alio quopiā. Absolutionē: nā si lege usus fuisset non absolutus fuisset tā celeriter annua enī erat ,quintia. Profectō nē ho. nā ,pfectio sua honestior fuit in asiā cū iā se ab culpa illa liberasset. Sunt illa publica ex. i.q̄ ad remp.spectant.nā senatus illa edidit ideo publica. Nā cu. eo bello cum pyrrhus epirotarū rex a Tarentinis accitus cōtra romanos in Italia bellū gereret carthaginēses indignū rati romāos ab externis hostibus præmi magonem ducē suū i auxilium rōanorū cum.C.ac.xxx.nauibus ut Valerius: sed cū .cc. xx. ut Iustinus asseruit miserī ut ēt ab externis iuuarentur Senatus ucro cū gratias egisset pœnis rūdit se nūq̄ nā bellum ullū suscepisse qđ suis militibo gerere neqret pœnos in patriā reuerti. Ad ducē.s.magonē qui classi pœnorū præerat

Suo milite:specioſa eloqutio cū singulare ,p plurali ponit.i.suis militibus sicut Virg.atq; utere armato milite cōplent. Idem po.ali.an. aliam senatus fidutiā declarat Valerius nam cum hannibal haud procul ab urbe exercitum locasset aperte ubi capēa porta erat forte ita euēit ut ager ille uenderet quem occupauerat hannibal & nihilo minoris quā si hostes ,pcul extitissēt. Quod cū itellexisset hānibal idignatus rōanos tm̄ fiducie habere tabernas q̄ circa forum ro.erant uoluit uendere:sed defuer emptores Romani agrū illum emere ausi sūt eo q; in hispania cū maiōr pte exercitus cesis gneo & publio Scipionibus aliū etiā exercitum senatus delegauerat. Post ali.an.nā superius exemplū pyrrhi tpe fuit sed hoc tēpore hannibalis. Exhau.i.consūptis uiribus ro.nā eo bello qnquagita milia romanorum cesa fuisse cōstat. Hostilium ca.ubi hānibal castra metatus erat. Capenam portam:per quam in agrū capenatum ibatur. Veniret.idest uenderetur. Ita se gerere.idest tam fortiter se gerere nihil aliud est nisi pudore quodam superatam fortunam in sui auxilium conuertere.

intereſſe nō potuit:īterrogaī. Varrus Seuerus Vernonensis Aemiliū Scaurum regia mercede corruptū īperium populi ro. prodidisse ait .M.Aemilius Scaurus huic se affinem eē culpæ negat.utri creditis?cuius dicti admiratōe populus cōmotus Varrum ab illa demētissima actione pertinaci clamore depulit.

De.M.Antonio.

c Ontra.M.Antonius ille disertus non enī respuendo:sed āplectendo causæ dedictionē quā innocēs esset:testatus est:quæstor proficiscens in Asiā Brūdusium īam puenerat:ubi litteris certior incesti se postulatū apud.L.Cassium prætorem:cuius tribunal pp nimiam seueritatē scopulus reorū dicebatur: quum id uitare beneficio legis Memiæ liceret:quæ eorū qui rei pu.causa abessent:recipi noīa uetabat:in urbem tamē recurrit:quo tam pleno fiduciæ bonæ cōsilio : tum absolutionem celerē tum profectionem honestioré cōsecutus est. De senatu Romano.

s Vnt & illa specioſæ fidutiæ publica exempla?nā quū eo bello quod aduersus Pyrrhū gerebaī.Carthaginenses.c.ac.xxx. nauium classem in præsidium romanis hostiū ultro misissent: senatui placuit : legatos eorū ad ducem ire:qui dicerent populū ro.bella suscipere solere:quæ suo milite gerere posset: ,pinde classem Carthaginem reducerent. De eodem.

i Dem post aliquot ānos cannensi clade exhaustis rōani imperii uiribus:supplementū exercitus in Hispaniā mittere ausus:fecit ne hostilius locus castrorū:tum maxime capenam portā armis Hānibale pulsante minoris ueniret:quam si illum pœni non optīerent:ita se gerere in aduersis rebus:q̄d aliud est quā sæuientem fortunā in adiutorium sui pudore uictam cōuertere. De Actio poeta.

Magno ſpacio. Valerius dicit iſte tranſitus a ſenatu ad actium quodã modo abruptus uidet: ſed ideo feciſſe ſe dicit ut melius externorum exẽpla cõnectat. Is iulio cæſari: is actius cũ ĩ collegio poetarum eſſet ſupueniretq; aliq̃do cæſar qui oẽm terrarũ orbem ĩperio regebat nunq̃ ipſi cæſari aſſurrexit non q; ignoraret ãplitudinẽ Iulii cæ. ſed q; eo in collegio ubi de uoluminibus litterarũ agebatur nõ aũt de ĩperio aut re militari ſe cæſari ſupiorem eſſe iudicabat. Maieſtatis ĩme. nõ enĩ dignitatẽ & ãplitudinẽ cæſaris ignorabat. In cõpa. co. ſtu. i. doctrine ac lr̃arũ qbus & cæſar & actius operã dabat. Se ſu. eo q; poeta eſſet.

Certa uol. i. qs: nã digniora carmina ſcripſiſſet. Nõ ima. ſ. quiſ plures ſui uel maiorũ hẽret p̃clas imagines bello & hoſtibus ptas qbus cæſar actio ſupior erat. Euripides græcus & tragœdiaꝝ ſcriptor p̃ſtantiſſimus cõſtat enĩ illũ nonagĩta duas tragœdias cõpoſuiſſe & decies ac qnqes a ſcena uictorẽ euaſiſſe. & quãq̃ Valeriuſ ſupra cõmemorauerit patris & m̃ris euripidis nom̃ ignoratũ fuiſſe ĩ illius uita iuenimus patrẽ quidẽ Mneſarchũ: matrem uero cliteoam noiatus extitiſſe. hic cũ in tragœdia q̃dã ſnĩam inſeruiſſet q̃ populo diſpliceret iuberetq; a populo illã e tragœdia tolere hũc ĩmodum rñdit ſolitus certe ſcio tregœdias ſcribere ut po. doceã & nõ ut a po. quicquã ediſcam. Arrogans: aſſnmẽs at tribuens. A contẽ. nã ſi ſibi tm̃ aliqs arrogaret ut cõtemneretur nõ fidutia ſed timiditas eſſet. Itaque. aliam ſubiũgit euripidis fidutiam nam cũ dep̃a alceſtidem euripides quæreret q; in trium dierum ſpacio nõ niſi tria carmina cõponere potuiſſiet Alceſteſq; ſe cẽtum facile ediſſe rñdiſſet: tua ĩquit euripides breui ſpacio ſcripta peribunt mea autem per omnem eui ſpaciũ celebrabunt qd̃ & factum eſt. Impen. conſũ pro adhibito labore. Dedu. i. componere tractum a nentibus

Elu. pernoctatum uigilatum opus. Adiiciam ſce. Aliud exemplum pertinẽs ad ſcænã narrat Antigenidæ: q tibiis canebat in theatro. hic cum haberet diſcipulum ĩ ea arte p̃ſtantem populuſq; eum minime probaret: iuſſit ut ſibi muſiſq; cantaret ſignificans artem ipſam & ſi a nullo probetur cum ex omni parte pfecta ſit per ſe ſatis eſſe probabĩ

m Agno ſpacio diuiſus eſt a ſenatu ad poetã Actiũ tranſitus: Cæterum ut ab eo decentius ad externa trãſeamus producat in mediũ. Is Iulio Cæſari ampliſſimo & florentiſſimo uiro in collegiũ poetarum ueniẽti nunq̃ aſſurrexit: non maieſtatis eius ĩmemor ſed qd̃ in comparatiõe communiũ ſtudioꝝ aliquanto ſuperiorem ſe eſſe cõfideret: qua p̃p inſolentiæ crimine caruit: qa ibi uoluminum non imaginum certamina exercebantur. Externa de euripide philoſopho.

d Euripides quidẽ Athenis arrogãs uiſus eſt: cum poſtulante populo ut ex tragœdia quandã ſnĩam tolleret: progreſſus ĩ ſcenã dixit: ſe ut eum doceret: nõ ut ab eo diſceret fabulas componere ſolere. laudãda p̃fecto fidutia eſt: quæ æſtimationẽ ſui certo pondere examinat: tantũ ſibi arrogans quantũ a contemptu & inſolentia diſtare ſatis eſt. De eodem Erupide.

i Ta ẽt quod Alceſtidi tragico poetæ reſpondit probabile apd̃ quẽ cum quereret: quod eo triduo nõ ultra tres uerſus maximo impẽſo labore deducere potuiſſet atq; is ſe centum perfacile ſcripſiſſe gloriaretur ſed hoc inqt intereſt: quod tui ĩ triduum tantũmodo mei uero in oẽ tempus ſufficient: alterius enim fæcundi curſus ſcripta intra primas memoriæ metas corruerunt: alterius cunctante ſtilo elucubratum opus p̃ omne æui tempus plenis gloriæ uelis feretur.

De Antigenida.

a Diiciam ſcenæ eiuſdẽ exemplũ: Anitigenidas tibicen diſcipulo ſuo magni profectus ſed parũ fœliciter populo ſe approbãti cunctis audiẽtibus dixit: mihi cane & muſis: qa uidelicet perfecta ars fortunæ lenocinio defecta iuſta fiducia non exuitur. Quamq̃ ſcit ſe laudem meritam: eam & ſi ab aliis non impetrat: domeſtico tamen acceptam iudicio refert.

De Zeuſi pictore.

lem. Eiuſdem ſc. qualis fuit euripidis in ſcenam progreſſi fiducia. Magni pro. i. qui multum profitebat. Domeſtico iu. ideſt concipit pectore: & animo ſuo ipſa enĩ ſibi conſcia eſt quantum ualeat.

Zeuſis cum helenam: poſuit fiduciã quam de ſe zeuſis preſtitit: nã cum helene imaginem pinxiſ ſet noluit de ea forma homines ſentirent expectare: ſed Homeri uerſibus adiectis credidit ſe talẽ illã pinxiſſe qualem aut leda pepererat: aut Homerus deſcripſerat. Helenam: id ẽ Helene formam. ſen ſuri iudicaturi. Protinus: illico hos uerſus adiecit ſcilicet. ho.

Non dedecus troaſq; & achiuos ære nitentes. Pro tali ſufferre nuru la crimabile bellũ: Aeternis certe eſt nimis aſſimilanda deabus. Cõprehen. i. tantum ſe comprehendiſ ſe: nam credidit ſe talem pixiſſe Helenam: qualẽ aut Leda edide rat aut Homerus deſcripſerat. Cæleſti partu: nã cũ ea Iuppiter i forma cygni cõcubuit & ita na ta Helena. Exprimere: explica re ſignificare. deſcriptione ſua. Phidias q. phidiaſ cũ olympii Io uis ſimulacrũ eburneũ finxiſſet qđ tantæ erat uenuſtatis ut ſine cõparatõe alia hoium manibus bus fabricata ſuperaret: Interro/ gatus a quodã familiari ſuo quo niã mentẽ ſuã dirigens fere ipſũ Iouem expreſſiſſet talẽ q̃lis in re gio ſolio ſidereo ſtare conſueuit rñdit ſe hũiſſe uerſus Homeri. q ſibi magr̃i in ea re fuerãt. Egre gio precipuo dicto. Alluſit ari ſit. uerſibus Homeri q fuere:

Dixit & nigris ſupciliis Saturniuſ annuit Ambro ſiæq; comæ cõcuſſe ſũt regis Capite imor tali magnũq; cõmouit olympũ.

Admirabilius: maiori admira tiõe dignum. nã ut ẽt macrobiuſ ſecundo ſaturnalium dicit: nullũ unpuã hũane mãus ſimulacrum pfecerunt quod huic cõparãdũ foret. Petitum ex ipſo cælo: nã ſi ipſũ in cælo qũo ſtare cõſueuit uidiſſet non tñ melius illũ affin/ xiſſet. Liniamentis: adũbratiõi bus tractũ ab his q fila deducũt.

Non patiuuꝫ: oñdit ſe nolle ã plius exẽpla tam uilia cõmemo rare cum poſſit fortiſſimorũ im peratorum geſta narrare. Siq dem epa. ciues thebani irati inui dia quadã epaminundæ curam ſternendæ urbis tradidcrũt: uiliſ

z Euſis aũt quũ Helenam pinxiſſet: quid de eo ope re hoíes ſenſuri eſſent expectandũ non putauit: ſed protinus hos uerſus græcos adiecit:

Haud turpe eſt troias fulgentiſq; aere pelaſgos.
Coniuge pro tali diuturnos ferre dolores:
Aeternis facies nimis eſt æquanda deabus. ídeſt.

adeo ne dextræ ſuæ multũ pictor arrogauit: ut ea tan tũ forma cõpreheſũ crederet: quantũ aut læda cæleſti partu edere: aut Homerus diuino ingenio exprimere potuit?

De Phidia pictore eximio.

p Hidias quoq; Homeri uerſibus egregio dicto allu ſit. Sĩulacro enĩ Iouis olympii ꝓfecto: quo nullũ præſtantius aut admirabilius humanæ fabricatæ ſunt manus: interrogatus ab amico: quo nã mentem ſuam dirigẽs uultum Iouis propemodũ ex ipſo cælo petitũ eboris liniamentis eſſe amplexus: illís ſe uerſibus qua ſi magiſtro uſum reſpondit.

Atq; ſuperciliis Saturnius annuit atris.
Ambroſiæ fluxere comæ de uertice regis.
Aeterni: aſt nutu magnũ concuſſit olympum: ideſt.

De Epaminunda.

n On patiunt̃ me tenerioribus exemplis diutius ĩſi ſtere fortiſſimi duces. ſiqdem Epaminundas quũ ei ciues irati ſternendarum in oppido uiarũ contume liæ cauſa curã mandarent. erat enĩ illud miniſterium apud eos ſordidiſſimũ: ſine ulla cunctatione id r̃cepit daturumq; ſe operã ut breui ſpecioſiſſimũ fieret aſſe uerauit: mirifica deinde procuratione: abiectiſſimum negociũ pro ãpliſſimo ornamento expetendum The bis reddidit.

De Hannibale.

ſimũ. n. apud eos officiũ erat: illeuero id non aſpernatus teſtatus eſt ſe facturum ut breui miniſteriũ illud tũc utiliſſimum adminiſtratõe ſua præclarum redderet̃: quod & factum ẽ: unus enim quiſq; his deinde hanc curã libenter ſuſcipiebat atq; exoptabat. hic epaminũdas præſtãtiſſimus imperator effe cit ut thebani in ſpẽ totius græciæ erigerentur & ſpartanorũ urbem qui p̃ncipatum græciæ optine/ bant ferme expugnauit. Irati: inuidia quadam eo q; in urbe principatum optineret. Expetendo reddidit. nam in eo miniſterio ita ſe geſſit ut reliqui ciues illud deinde libenter expeterent. Han nibal uero: cum hannibal ab Anthioco ad pruſiam regem confugiſſet hortareturq; eum cum eume ne rege ponti pugnam naual em cõmittere. nam eumenes pruſiã terreſtri pugna ſup auerat. dicereq;

pruſias exta id ſibi diſſuadere. ille indignatus reſpondit uis enī potius carūculæ uitulinæ fidē præſta re qua n mihi ueteri impatori credere tandē rex conſilio Hannibalis uſus ē & hannibal hanc callidi tatē in nauali pugna exercuit: ſerpētes enī cuiuſlibet generis in urnas fictiles cōieci iuſſit & ridēres ho ſtes q̄ fictilibus ſe cū dimicaret cum ſerpentū uires experirent in fugā uerſi ſunt. & ita hannibal maxi mā partē claſſis illius in ſuā redegit ptātem. Pruſiā: regem bithyniæ. Cōmittendi prælii. ſ. cum eu mene pontico. Carūculæ: pauce carni hoſtie. Si: dicit Valerius ſi uerba dinumerent breuiter illū q

h Annibal uero cū apud regē Pruſiam exularet: auc torq; ei cōmittendi prælii eſſet: atq; is non idē ſibi extis portendi diceret: an tu inqt uitulinæ carūculæ q̄ imperatori ueteri mauis credere? ſi uerba numeres bre uiter: & abſciſſe: ſi ſenſum æſtimes copioſe & ualenter Hiſpanias. n. direptas populo ro. & Galliarū ac Ligu riæ uires in ſuā redactas poteſtatē & nouo trāſitu alpi um iuga patefacta: & Tranſimenū lacū dira inuſtum memoria: & cannas punicæ uictoriæ clariſſimū monu mētū: & Capuā poſſeſſam: & Italiā laceratam ante pe des hominis effudit: uniuſq; hoſtiæ iocinori longo ex perimento teſtatā gloriā ſuam poſtponi æquo animo non tulit: & ſane q̄d ad explorāda bellica ſacrificia æſti mandoſq; militaris ductus attinebat: oēs foculos: oēs aras Bithynicæ Marte ipſo iudice pectus Hannibalis prægrauaſſet. De Codro.

c Apax generoſi ſpiritus illud quoq; dictū regis Co dri ut enī ab Atheniēſibus ciuitatē ſibi datā cogno uit: & ego inqt illis mercēdis ius dabo. æq̄uit Athenis Thraciā: ne uiciſſitudine talis beneficii īparem ſe iudi cando humilibus de origine ſua ſentire exiſtimaretur.

De utroq; Spartano.

n Obſtiner ēt uterq; ſpartanus: & q̄ increpitus a quo dā q̄d in acie claudus deſcēderet: pugnare nō fuge re ꝓpoſitū ſibi eē reſpondit: & q̄ referente quodā ſagit tis perſarū ſolē obſcurari ſolere: bene narras inqt. ī um bra enim melius præliabimur. De alio ſpartāo

u Ir eiuſdē urbis atq; aī hoſpiti ſuo pīæ muros ex celſos latoſq; oſtēdēti dixit. Si mulieribus iſtos cō paraſtis recte: ſi uiris turpit. De cōſtātia. Ca. Octauū

dem reſpōdiſſe pauca enī uerba dixit. ſed ſi ſignificatio eſtimetur copioſa fuit hānibalis rīſio. Va lenter: efficaciter ſēſus enī ſignifi cabat. Hiſpanias. ulteriorē & ci teriorē. Abreptas: ablatas galli arū. Nouo tr. a. nā magnā ligno rū uim icisā exuſſit & ſparſo ace to iter ſibi per alpes patefecit. Tranſimenū la. ubi. T. flāminū uicit: &. xx. milia romanor̄ diſſi pauit ꝓpea dicit dira inuiſū me moria. Cānas: appulie uicum ubi. l. milia ro. ceſa Varrone & æmilio ducibus. Iocinori: nam iecur iecoris & iocinus iocinoriſ dicimus: Teſtatā: patefactā glori am lōga experiētia. Explorāda bel. i. inqrenda ſacrificia pro bel lo cōmittendo. Oēs fo. i. Hāni bal. omnia ſacrificia bithynie ſu peraſſet calliditate ſua imperato ria. Marte i. iu. uel præſenti pu gna uel ēt ſi arbiter mars fuiſſet.

Capax: inter doriēſes & atheni enſes orta diſſenſiōe tali ut iā di micaturi eſſent atheniēſes codrū thracie regem ducē ſumpſer̄ qui bellū illud adminiſtraret & quo ad ipſū ſtudioſiorē & fideliorē redderent ciuē athenienſē illū cō ſtituerunt: ꝓ ubi codrus audiuit & ego inqt atheniēſes ciues thra cie facio q̄ ſignificatione thra ciā athenis cōpauit. Datā. i. ſe fac tū fuiſſe ciuē athenienſē. Viciſi tudine: cōmutatione alternatōe

Talis. ſ. ꝓ atheniēſis ciuis crea tus eēt. Humilius. iulius ſi enim geſtiēs id bñficiū ſūpſiſſet nobili ores thracibo atheniēſes iudicaſ ſet. Nobiliter: de duobo ſparta nis exempla ſubicit quorū alter claudius rñdit quibuſdā qui eū ex acie amouere uolebant eo ꝓ pter lacerū crus inutilis uideretur ſe deliberauiſſe cū hoſtibus dimicare nō āt fugā arripe inuen eū q ſtat nō eū q fugit oportere cū hoſte pugnare hic āt fuit Androclidas. alter Leōidas fuit q & ipſe dixit cuidā nūciāti barbaros tārā uim ſagittarū i aera mittere ut ſolē obſcuriorē redderēt. bñ narras ī ūbra g̃ dimicabimus. In u. q̄ cōmodior ē quā calor pugnāti. Eiuſdē Ageſilaus ſpranus cū athēas iuſſet h oſpes qdā ſuus murū urbis bñ munitū & ualide fabricatū illi oñdēs dixit. qd nā de his muris ſētiret. cui ille rñdit mulieribus aptiorſ eē muros ipſos quā uiris. eiuſdē ſnie fuit Ageſ. q cū haud ꝑcul a cori tho tranſiret uidiſſetq; illius urbis muros magna arte elaboratos īterrogauit quæ nā mulieres mœ nia illa habitarent. Eiuſdem. ſ. ſpartane. Vir ageſilaus. Cōparaſtis: ideſt fabricaſtis. Viris. qui in

h

uirtute potiusquam in munitione præsidium collocant.

a Ptum & aiosum: Valerius trāsit ad cōstantiam. & ne ex abrupto facere uideat declarat cōstantiam ferme esse cū fiducia cōiunctā: primo enī aliquid cū fiducia aggredimur: deinde illud cū cōstantia finiamus oportet. Emenso: ꝓsecuto mihi. Quasi de.o. qa hoc cū illo cōiunctū cē uī det. Obtrectet: resistat. Editū: ꝓfectum. Interpellat īpediatur. Cunctatiōe: tardatiōe mora. Exemplar: sīlitudinē. Propoite.i. cōstantie. Circūspiciēti: diligentius cōsiderāti. Capuā: cū apud cānas hānibal duos exercitus cōsulares deleuisset cāpani de īperio ro. despātes legatos hānibali miserunt: q dicerent qꝺ si hannibal cōcederet debellatis ro. cāpanos īperiū italiæ optinere se fore sub illius ditiōe hānibal qꝺ suū fī erat facile ꝓmisit. Itaq; cāpani a ro. dfecere post aliquot ānos lāguēte hānibale fuluius flaccus capuam debellauit & cōscios huius defectionis theanā calenāq; in custodiā misit. cū āt audiuisset senatū ro. statuere de liberādis illis ille nocte theanā ꝓfectus illos necauit: deide calenā cū petiuisset ut ſliquos tolleret: senatusq; lre uenissēt q illos dimitti iubebat: nō ꝓus aparuit: quā de illis supplicium sumeret. Fallacibus ꝓ.nā Hānibal oia ꝓlixius ꝓmittebat.

Tā deinde ho. qa nō oēs cāpanos delere cōstituit sed tm̄ nocētes: culpā tā fortiter extimauit sicut capuā strenue uicit. Cū ea: erāt.n. nōnulla q huic supplicio ꝓferēda erāt. Rūore: fama. De senatus: senatus.n. de illis liberandis decernebat. Debitā: meritā pœnā. De ligatis: ut uirgis cederent: deide more ro. securi pcuterent. Tū de.s. sūpto de illis supplicio. Partita.s. ab una pte uictoria: ab altera cōstātia sūpti supplicii. Maiorē.s. laudē: nā cōstātia Fuluii i sumdo cāpano⁹ supplicio ꝓstātior fuit: quā gl'ia captæ urbis cāpanæ. Ista.s. cōstātia Fuluii fuit seueritatis. Illa.u.s. fidutia Fabii fuit pietatis. Infatigabilē: nā mltis modis se cōstātē ꝓbuit ī pietatæ prīæ. Pecuniā: Fabius cū ab senatu exigere neq ret pecūiæ pactionē: quā hānibali ꝓmiserat ꝓ redimēdis captiuis ro. filiū suū ī urbē misit: q unicū fundū suū uēderet: ut redimeꝝ captiuos ro. posset. Fraudatus: nā pactionē illā pecūiæ senatus noluit illi denūerat. Dictatori. Fabius missus dictator cōtra Hānibalē: q tūc maxīe Italiā uexabat: b[illegible]lū ꝓtrahebat: qd cū uidisset Minutius magr eqtū: nūc ad milites:

a Ptum & aiosum bonæ fiduciæ pectus emēso quasi debitū opus supest cōstātiæ repræsēta re naturam: Natura enī sic cōparatum est: ut quisqs se aliqd ordine ac recta mēte cōplexum cōfidit: uel iam gestū si obtrectetur: acriter tueatur. uel nondū editum si interpelletur: sine ulla cunctatione ad effectum perducat.

De Fuluio.

s Ed dū exēplar propositæ rei ꝓsequor mihi circunspiciēti āte oīa Fului Flacci cōstātia offert. Capuā fallacibus Hannibalis ꝓmissis Italiæ regnū nefaria defectiōe paciscī ꝓsuasā armis occupauerat: tandē culpæ hostiū tā iustus æstīator q̄ spectosus uictor capuanū senatū impii decreti auctorē funditus delere cōstituit. Itaq; cathenis onustū ī duas custodias theanā calenāq; diuisit cōsiliū executurus cū ea peregisset: quorū ad ministrandorū celerior esse necessitas uidebat: rumor deinde de sēatus mitiore snīa orto: ne debitā pœnā scelerati effugerent: nocte admisso equo theanā contēdit interfectisq; q ibi asseruabāt: euestigio calenam transgressus perseuerātiæ suæ opus executurus ēt de ligatis ad palū hostibus litteras a. P. C. ne qcq̄ capuanis salutares accepit. In sinistra enī eas manu sicut erāt tradite reposuit ac iusso lictore lege agere tunc demū aparuit: postq̄ illis obtēperarī nō poterat. Qua constantia uictoriæ quoq; gloriā antecellit: qa si eū ītra seipsū partita laude æstimes maiorē: punita Capua q̄ capta repies

De. Qu. Fabio Maxímo.

a Tq; ista q̄dē seueritatis: illa uero pietatis cōstātia admirabilis: quā. Qu. Fabius Maximus īfatigabilē patriæ præstitit. pecuniā ꝓ captiuis Hānibali numerauit fraudatus ea publicæ tacuit.

d Ictatori ei magistrū equitū Minutiū iure imperii senatus æquauerat. silētiū egit cōpluribus: præterea īiuriis lacessitus in eodē animi habitu pmāsít: nec unq̄ sibi reipu. promisit irasci tā perseuerans in amore ciuium fuit.

De eodem. Qu. Fabio.

nunc ad senatū iniuriis
senatui placuit ut pari
cū fabius castra sua seo
uentum erat ut iā supa
æquo marte abire coe
citu noiauit. Cōplur

q Vid ī bello gerē
cānēsi ꝓlio pœn
cōparādos uidebat
petus q̄ manū cū i
ribus cōminatōibu
gerēdæ rei oblata n
certaminis discrim
ita ac spe superior a
ita hic nō dimicādo
uisus est: alter enī ce
alter cunctatione id

De. G.

g Aium ēt Pisonē
statu egisse cōsu
Palicāi seditiosissim
populi fauor cōsula
tere conabat: āplissi
teterrimis actis exqsi
nos dabat: nec deerat
fax tribunitia q̄ teme
guentē actiōibus sui
nter atq; erubescend
bus tribunorū ꝓ ros
eū illinc ambissēt ac
[illegible]ī: an renunciatu
[illegible]ō exstimare se tā
hu[illegible] indigniatis uenir
ac diceret: age si uentū
quidē tam abscisso re
q̄ illum adipiscerētur:
cōtempsit: dum speci
rigorem.

tē audaciam & stultitiā. M
dextera & leua. Ambisse
tatē pueniret: ut .s. palicanī
Age si. i. qd facies si ad hā
renunciabo consulē. Qu
re plēa: & ad deterrēdū apt

nunc ad ſenatū iniuriis illum honerabat: & dicebat illum id facere quo diutius dictaturā optineret: ſenatui placuit ut pari ptāte Fabius & minutius ī caſtris uterēt. itaq; biffariam diuiſi ſunt exercitus. & cū fabius caſtra ſua ſeorſū hꝛet Minutius cupidus laudis manū cum Hāni. conſerere auſus eſt: eo ꝙ p uentum erat ut iā ſuparetur Minutius: Fabius ad oē diſcrimen ītentus auxiliū illi tulit: & ita Hānibal æquo marte abire coegit. Minutius uero beneficii memor pꝛem & ſui defenſorē Fabiū cum oi exercitu noiauit. Cōplur. nam Minutius nūc ad milites: nūc ad ſenatū iniuriis ipſum afficiebat. Fruſtrari: decipe. Pluribus: q ſæpe caſtra obeqtabat ro. & Fabio quoq; minitabatur. Irritatus: cōmotus. Spe bene nā ēt iniquo loco Hānibal illum ad pugnam inuitabat. Ne pui: dicit Fabiū non mō noluiſſe cum oibus copiis dimicare: ſed ne puo quidē plio cum Hānibale cōtendiſſe. Ira ac: ſupior eni euaſit. qa ſeipſum qđ eſt difficillimū ſuperauit. Ergo: concludit Vale. Fabiū nō fuiſſe Scipione inferiorem. Celeritate: nā ī africā celeriter exercitū deducens carthagine potitus eſt. C. ēt pi. hic conſul ro. erat: & cum Cn. Pōpeius in hiſpania deuicto ſartorio de reſtituenda populo ro. tribunitia ptāte ageret: & palicano id negocii demā daſſet Palicanus cū Quito tr. pl. id egerāt ut āno in ſeqnti Pompeius &. M. licinius craſſus cōſules tribunitiā ptātem plebi reſtituerent: & hoc cū ſumma Pompeii iuidia factū ē. plebei autem & tri. ple. in ſignum bñficii acceptī palicanū conſulē creare cupientibus: pi o conſul nunquā potuit induci: ut illū conſulē aſſereret. Hoīs ſe. nā contra ſenatus auctoritatē curabat ut tribunitia ptās plebi reſtitueretur. Blādimētis p. uidebat blādiri plebi: ſi illi tribunitiam ptātē reſtitueret.

Summū de. nā ignominia īgēs erat ſi ob ſeditionē ei conſulatū decreuiſſēt. Ampliſſimū i. conſulatū. Deferre: q̄ſi pmiū beneficii. Exqſitū inueſtigatū ſuppliciū: nā cōtra ſenatus auctoritatē faciebat. Conſternate: pturbate mꝛtitudini. Furialis: nā tribuni quoq; cū plebe cōſētiebāt ut palicanus cōſul crearet. Temeritatē: audaciam & ſtultitiā. Manibus: nam tribuni illū ad roſtra manibus trahebant. Hinc atq;: ideſt a dextera & leua. Ambiſſent: circundaſſent. Offuſam: ideſt obcecatam. Huc indi. i. ad hāc indignitatē pueniret: ut. ſ. palicanū conſulem crearent. Perſeuetanter ſine intermiſſione. Inſtarēt. ſ. tribūi Age ſi. i. qd facies ſi ad hāc īdignitatē pueniet: & tribuno ꝛ uerba ſūt. Inqt. ſ. piſo ego tamē illū nō renunciabo conſulē. Quā adi. illi enī his uerbis ſpē adipiſcendi cōſulatus eripuit. Terribilia: terrore plēa: & ad deterrēdū apta. Specioſū r. pulchꝛ ꝙclarū ſeueritatis rigorē. Flecti: a recto & honeſto

q Vidī bello gerēdo: nō ne par eius cōſtātia īpiū ro. cānēſi p̄lio pœne đſtructū uix ſufficeꝛ ad exercitus cōparādos uidebaꝛ. Itaq; fruſtrari & eludere pœnoꝛ ī petus q̄ manū cū iīs tota acie cōſerere melius ratus plu ribus cōminatōibus Hānibalis iritatus: ſæpe ēt ſpe bñ gerēdæ rei oblata nūq̄ a conſilii ſalubritate ne pui qdē certaminis diſcrimine ꝛceſſit: q đq; ē difficillimū ubiq; ita ac ſpe ſuperior apparuit: ergo ut Scipio pugnādo: ita hic nō dimicādo maxime ciuitati noſtræ ſuccurriſſe uiſus eſt: alter enī celeritate ſua Carthaginē oppreſſit: alter cunctatione id egit: ne Roma opprimi poſſet.

De. G. Piſone &. M. Palicano.

g Aium ēt Piſonē mirifice & cōſtāter turbulēto reſtatu egiſſe cōſulē narratiōe īſequēti patebit. M. Palicāi ſeditioſiſſimi hoīs peſtiferis blāditiis preceptis populi fauor cōſularibus cōitiis ſūmū dedecus admittere conabaꝛ: āpliſſimū ei deferre īpium cupiēs: cuius teterrimis actis exqſitum potius ſuppliciū q̄ ullus honos dabaꝛ: nec deerat cōſternatæ multitudini furialis fax tribunitia q̄ temeritatē eius & ruentē cōitaretꝛ. & lāguentē actiōibus ſuis inflāmaret: in hoc miſerādo pariter atq; erubeſcendo ſtatu ciuitatis: tantū non manibus tribunorū p̄ roſtris Piſo collocatus. cū hinc atq; eū illinc ambiſſēt ac Palicanū ſuffragiis populi cōſulē creꝛ. ū: an renunciaturus eēt: īterrogaretꝛ: p̄mo reſpondit. nō exſtimare ſe tātis tenebris offuſā eſſe rempu. ut huc indigniatis ueniretꝛ: deinde cū pſeuerāter inſtarēt ac dicerēt: age ſi uentū fuerit: nō renunciabo īqt quo quidē tam abſciſſo reſpōſo cōſulatum Palicāo: priuſ q̄ illum adipiſceretur: eripuit: multa & terribilia piſo cōtempſit: dum ſpecioſum mentis ſuæ flecti nō uult rigorem.

De Metello.

Metellus.L.apuleus ſaturninus tr.pl.cū marianorū militum gratiā pararet:legem agrariā tulit:ut ueteranis militibus agri in africa diſtribuerent:deinde quærebat ut Siciliæ achaiæ:ac macedoniæ co loniæ renouarent:& nōnullis nō approbantibus id: qbus exiliū minitatus fuerat:cum caſu quodam tenuiſſet niſi ſiletis inqt iam grandinabit. Metellus āt ne huius leges ꝓbaret exiliū petiuit. Cōſimile ge.quale fuerat Piſonis. Funeſti:pnitioſe molitiōes. Occurre.reſiſteretur. Sententia ſua.i.ut ſē tentiam ſuā ſeruaret incorrumptā. Sūmum gradū di.maximo enī in honore apud oēs ro.erat. Suſtinuit:paſſus eſt. Cæterū ut ne minē:oñdit neminē debere me-tello anteponi:ſed tamē Scæuo la illi pōt adequari.cum.n. Scylla cōtra Mithridatem rē proſpere gereret:Mariuſq; a ſenatu pro uinciam illā peteret Scylla ī urbē armata manu reuerſus Marium & familiares eiuſ inſectari cœpit & cū Marius ab minturnenſibus abſolutus in africā ſe recepiſſet: Scylla armatis militibus occupato foro ꝓtēdebat:ut Marius po. ro.hoſtis iudicaret. Cæteri timore ſilebant.Scæuola neq; minis: neq; ullo pauore induci potuit: ut Mariū hoſtem iudicaret: cum ſniam a Scylla dicere iuberetur.

Ferrebat:inducebat: uexabat.

Audente ire.ob.reſiſtere audēte. De hac re.ſ.de iudicādo mario hoſte ro. Circunſediſti.i.ob ſediſti. Oſtentes:cū arrogantia q̄dam mihi demōſtres. Efficies: ꝑpetrabis optinebis. Exiguū ſe. q;.unū ſequit ex altero ſanguis .n.deficit ī ſenibus. Vrbs & Ita. dicitur marius urbē ro.& Italiā ſeruaſſe qa gallos ſænones cimbroſq; debellauit. Quid fe.i. qd attinet ad mulierē concio.nā pudicitiæ cā mulieres non debēt in multitudinē ꝓdire. Patrius. i.maiorū cōſuetudo. Nihil:ſibi ipſi rñdit Vale.& dicit nihil eſſe fœniæ cū contiōe. Sed ubi doōſidit neceſſitate q̄doq; tolli auctoritatē antiquæ conſuetudinis qđ ꝓbabit p ſemproniā q̄ neceſſitate q̄dam in iudicium acta eſt.

Domeſtica qu.inteſtina quies. Itaq; ſē.hec gai & tyberii gracchorū ſoror fuit & ſcipiōis æmiliāi cōiunx.& cū. L.ſaturnius tr. pl.eqtiū libertine ſortis hoiem ī ſtigaſſet ut ſe tyberii gracchi ſempronie fratris filiū fingeret ſempronia q; cogeretur a tri.ple.& ab populi clamore ei tanquam fratris ſui filio oſculum dare conſtanter illa quidē illum ignotum ab ſe reiecit neq; tribuni neq; plebis minas pertimuit. Gai & ty. gra. hi fratres fuere.& cū legē agrariā ferrent occii ſūt:ille qdē a pub.ſcipione naſſica hic uero a lutio opi n.io ꝺſule. Maxīa.i.maxīa cōfuſiōe.ſ.uerecūdie & nouitatis. Amplitu.dignitate ꝓſtātia. Perturba ri.nullus enī erat tāte auctoritatis urbī qn de ſua ſalute ſollicitus eēt cū a tribūis pl.ad populū ſibi dies

m Etellus āt numidicus ꝓp cōſimile ꝓſeuerantiæ genus excepit quoq; indignā maieſtate ac moribus ſuis ꝓcellā:cū enim aīaduerteret quo tēderēt Saturnii tribuni plebis funeſti conatus:quātoq; malo reipu. ſi nō his occurreret:erupturi eēnt:in exilium quam in legem eius ire maluit.poteſt aliquis hoc uiro dici conſtātior:qui ne ſententia ſua pelleretur patria in qua ſummum dignitatis gradum obtinebat. carere ſuſtinuit?

De.Qu.Scæuola.

c Aeterū ut neminem ei ꝓtulerim ita. Qu.Scæuolā .Augurē merito cōparauerim:depulſis,ꝓſtratiſq; ī imicorum ꝓtibus : Scylla occupata urbe ſenatū arma tus coegerat:ac ſūma cupiditate ferebat:ut Caius Marius quā celerrime hoſtis iudicaret:cuius uolūtati nullus obuiam ire audentibus ſolus Scæuola īterrogatus de hac re ſententiā dicer noluit:quinetiā truculētius ſi biminitāti Scyllæ:licet īqt mihi agminā militū qbus curiam circunſediſti oſtētes licet mortē identidem miniteris:nunquam tamen efficies:ut propter exiguū ſe nilemq; ſanguinē meum : Mariū a quo urbs & Italia conſeruata eſt:& hoſtem iudicē. De Sempronia:

q Vid fœinæ cū cōcione:ſi patrius mos ſeruetur: nihil?ſed ubi domeſtica quies ſeditionū agitata fluctibus eſt:priſcæ conſuetudinis auctoritas cōuellitur. pluſq; ualet qđ uiolentia coegit:quā quod ſua ad[illegible]: & præcepit uerecundia:ītaq; te Sēpronia Tyberii & C. Gracchorum ſoror uxor Scipionis Aemiliani non abſurde grauiſſimis uirorū:operibus inferēs maligna relatione comprehēdam.Sed qa a tr.pl.producta ad populū in maxima cōfuſione nihil a tuorū āplitudīe degeneraſti:honorata memoria ꝓſequar:coacta es eo loci conſiſtere:ubi principum ciuitatis ꝓturbari frons ſolebat: īſtabat tibi toruo uultu minas ꝓfūdēs āpliſſīa poteſtas cū clamore īperitæ multitudinis obſtreperet:

dicetur. Totū.n
uehementiſſimo ſtu
um fingebat. Neſc
Execra.deteſtabili
uiros quos ſupius co
ritta illi quoq; foue

totū foꝛ & acerri
proniæ gētis falſu
tris tui oſculū da
tractū portentū e
propinqtatē tend
n On indignab
imiū fulgorē
obtulerit:nam ut
bet:ita nobilitate f
næ indolis nouitas
i Nabigi debet
xtu:q pro Cæ
ſidio interceptus:c
rū.Cn.Pompeii ge
ſpondere nō dubit
mihi uti iſta cōdito
bus nobilem animu
i Dē cōſtantiæ pr
rio diuī auguſti
excellentes pugnas
circūuentus & ad A
rrogatuſq; qdnā d
qiube:qa non ſalu
adduci poſſum.ut a
eſſe incipiam.Cæteru
ſit:eo facilius impe
columitatē tribuit.
c Omplura huiuſ
ſed ſacietas mō u
terna iā delabi permit
ſius:cuius cōſtātia ni
ſuam præſidio punic

reges ſedē habebāt dū uiue
beneficio. Blaſius:Selapi
ciuē quorū alter .ſ.Blaſius
cū romanis Selapiam reſtit
hæc & alia multa q̄ ſe amici
bal cū utriq; diē cōſtituiſſet

diceretur. Totū.nam multitudo plebis in forū conuenerat & more ſuo tumultuabat. Acer rimo uehementiſſimo ſtudio i.cupiditate. Ius fl.falſo enī gracchorū cognationē petebat.nā ſe tyberii filium fingebat. Neſcio q.nā ab inferis exſuſcitatus uidebat equitius q cognationē ſempronie q̄rebat. Execra.deteſtabili aboīabili fidutia. Non indi.cū centuriōis exemplum ſit ānexurus:docet claroſ uiros quos ſupius cōmemorauit non iō debere indignari:nā ſicuti ipſi debēt ab inferioribus uenerari:ita illi quoq; fouere nō uilipēdere debēt ſi qſpiam ſe clarū reddere curet. Lumina.i.clari uiri. Eximium:p̄cipuā claritatem. Humilitas.i.humiles uiri. Amplitudinē:āplos uiros. Fouēda:fauoribus āplectēda. Nouitas.i. qui ſibi ſine ulla maiorū imagie nobilitatē comparat. Pontius: hic cēturio fuit cæſaris ſub caſſio cōſtitutus.Scipio lr̄is magni pōpei accitus ut celerius iret fauonium cū quinq; cohortibus apud alemeonē fluuium q theſaliā ab macedonia diuidit reliqt cū ipedimentis Caſ.aciē inſtruxit,ut fauoniū circunueniret.ſcipio ab fauonio reuocatus r̄greſſus ē. Caſſius uidēs Scipionē adeſſe ad mōtes confugit:q apud macedoniā erant ſed in expeditione captus eſt pontius qui cum mortem effugere poſſet:ſi partes Pōpei ſe queretur cōditionem ſpreuit.

Horū ex.q̄ ſuperius cōmemoraui. Contexta.narratione.

Sine ullis ima.i.ſine ullis maiorū ſuoq; titulis nobilē dico animū. Meuius cen.hic cēturio Auguſti ſæpe p̄clara facinora ediderat i bello qđ Auguſtus ɔtra Antoniū gerebat:ſed forte ita euēit ut p inſidias a militibus Antonii ĩterceptus alexādriā ad antoniū perduceret Antonius cū interrogaret qdnā de eo ſtatui deberet: ille rn̄dit me iugulari iube:nā neq; Auguſti ptes deſerere neq; tuas ſeq ullo pacto poſſū. Antonius itaq; huius conſtantiā admiratus liberū pmiſit. Antoniano bello:qđ ātonius cū auguſto geſſit cū octauiā ſororē auguſti ſpudiaſſet & cleopatrā reginā ægypti ī matrimoniū duxiſſet. Circumuētus: undiq; ſeptus. Alexādriā:quæ p̄ncipalis ægypti ciuitas fuit ubi ptolomeus cæteriq; reges ſedē habebāt dū uiuerent. Salutis:nā etſi me uita donaueris tn̄ nō ab Auguſto deficiam uitæ beneficio. Blaſius:Selapia italiæ ciuitas defecerat a romanis & hannibalē ſecuta fuerat in qua duo ciues quorū alter .ſ.Blaſius romanis alter daſius hannibali fauebat principatum obtinebant Blaſius cū romanis Selapiam reſtituere neqret ſine daſii auxilio ipſum ad defectionem prouocauit. Daſius hæc & alia multa q̄ ſe amicitiorem Blaſium uero odioſiorē reddere poterāt hānibali rettulit. hannibal cū utriq; diē cōſtituiſſet ut alter crimē p̄baret alter ſe defēderet p̄ tribunali ſedebat .populus fre

totū foꝝ & acerrimo ſtudio nitebat:ut Eqtio cui Semproniæ gētis falſum ius q̄rebatur tāq̄ filio Tyberii fratris tui oſculū dares.tu tn̄ illū neſcio qbus tenebris p̄tractū portentū execrabili audatiā ad uſurpādā alienā propinqtatē tendentē repuliſti. De Centuriōibus

n On indignabūt lumīa noſtræ urbis ſi ĩter eorū eximiū fulgorē Cēturionū quoq; uirtus ſpectādā ſe obtulerit:nam ut humilitas āplitudinem uenerari debet:ita nobilitate fouenda magiſquam ſpernenda bonæ indolis nouitas eſt. De alio Centurione.

i N abigi debet pontius ab horū exemplorū contextu:q pro Cæſaris ptibus excubās Scipionis præſidio interceptus:cū uno mō ſalus ei daretur ſi ſe futurū.Cn.Pompeii generi ipſius militē affirmaſſet:ita reſpondere nō dubitauit. Tibi qdē Scipio grās ago: ſed mihi uti iſta cōditōe uitæ nō ē opus,ſine ullis imaginibus nobilem animum. De Centurione.

i Dē cōſtantiæ propoſitū ſecutus .C. Meuius Cēturio diui auguſti cū Antoniano bello ſæpenumero excellentes pugnas edidiſſet:ī prouiſis hoſtiū inſidiis circūuentus & ad Antoniū Alexandriā perductus: interrogatuſq; q̄dnā de eo ſtatui deberet:iugulari me iqt iube:qa non ſalutis beneficio nec mortis ſupplicio adduci poſſum.ut aut Cæſaris miles ḋſinam aut tuus eſſe incipiam.Cæterum quo conſtantius uitā contemp̄ſit:eo facilius impetrauit:Antonius enī uirtuti eius ī columitatē tribuit. Externa de Blaſio.

c Omplura huiuſce notæ rōana exempla ſuperāt: ſed ſacietas mō uitanda ē:itaq; ſtilū meum ad externa iā delabi permittam quorū p̄ricipatū teneat Blaſius:cuius cōſtātia nihil p̄tinatius.Selapiā enī p̄riam ſuam præſidio punico occupatam romanis cupiēs re

h iii

quẽs ut cauſæ huius exitũ cognoſceret cõuenerat. Sed dũ hãnibal in tribunali aliud qđ præferendo huic cauſæ uidebatur decerneret blaſius ab daſio auerſo uultu dimiſſa uoce illũ hortari cœpit ut rõa nis faueret ciuibuſq; ſuis cõſuleret Daſius hoc audito audatiã illius ĩcrepãs atq; ĩpudẽtiã clamare cœ pit ſe quoq; in cõſpectu hãnibalis ad defectionẽ prouocari. cũ aũt hoc hãnibali cæteriſq; incredibili uideret blaſium abſoluerũt. indignatus daſius q; ſibi fides adhibita nõ eẽt haud multo poſt blaſii cõ ſilium ſecutus & urbẽ & preſidiũ pœnorũ ro. prodidit. Selapiam: italiæ ciuitatẽ. Cupiens ro. re. p ſuaſit enĩ ciuibus ut ĩ amicitiam ro. uenirẽt. Alioquin: ꝓter quã q; ẽt hãnibalẽ cõplectebat. Pro poſitũ con. ſ. reſtituẽde urbis ro.

Sine quo. nam & daſii magne opes erãt nec minor auctoritas.

Adeſſe ſtatuta die. Cite. ĩ. quæ magis citra erat. ĩ. celerioris nã aliud negociũ hẽbant q; hic cauſæ erat ãteponendũ. Aduer ſus eũ. ĩ. cõtra ducẽ. Vnius aureſ nemo enĩ ꝓter Daſium id audi uerat. Dictabat: dicebat ab ini mico. ſimſtrate enĩ & odio crede bant id potius fieri: quã q; ita ſe res hẽret. Veritas: Daſii ꝓp has cõiecturas fidẽ nõ meruit. Mar cello: rõano imperatori. Quingẽ tos nu. ĩ. præſidiũ carthaginẽſiũ numidia africe ꝓuicia. In ea: ſe lapia urbe ut illã ſeruarẽt. Pho cion: cũ atheniẽſes agerẽt de du cendis copiis contra thebanos: phociõ diſſuadebat ne id agerẽt nã thebana urbs & potẽs & opu lenta erat. philoſophus ãt qdam rñdit nõ eẽ phocioni pendũ: & ita athenienſes eductis copiis ſu piores fuere. phociõ lætari ſe di xit q; ſ. uictoriã cõſecuti eſſent: ſed tñ rectius cõſiliũ ſuũ extitiſſe affirmauit: qđ & ita re uera fuit: nã anteq; bellũ illud ad exitũ per ducceret: thebani cõflato ingenti exercitu athenas captas fũditus euerterunt. Phocion: Atheniẽ ſis princeps: & clarus bello. Blã dum an. ĩ. blãdus caſus: aliqñ pra uo cõſilio agreſſas res: fœliciter exeqtur. Aſpirat: fauet. facit. n. caſus aliqñ ut res proſpere eueni ant: & ſi ois ſpes de illꝰ ſublata ſit

Miſericordes: tãte modeſtie ex titit phociõ cũctis ĩ rebus: ut apđ atheniẽſes cognomẽ meruit. dic tus ẽ enĩ bonus phocion & cum Philippus magnã copiã argenti illi offerret: cõſtanter repulit: di cẽs ſi filii mei mihi ſiſes erũt: ſatiſ erit ſibi agellus: quo ego in pria uixi: ſed ſi mihi diſſimiles: nolo illorũ libidinẽ diuitiis fouere. Quã uis. n. in hac cõſtãtia ſua rigor eẽ uideret a natura datus: tñ illa cõſtãtia e leni ipſius pectore emanauit ſtituere Daſiũ acerrimo ſtudio ſecũ in adminiſtratiõe reip. diſſidentẽ: & alioqn toto aĩo Hãnibalis amicitiæ uacãtẽ: ſine quo ꝓpoſitũ cõſiliũ peragi nõ poterat: ad idẽ aggrediẽdũ opus maiore cupiditate q; ſpe certiore tẽtare auſus ẽ: qui ꝓtinus ſermonẽ eius adiectis quæ & ipſũ cõmendatiorẽ & inimicũ ĩuiſtiorẽ factura uidebã tur: Hãnibali rettulit a quo adeſſe iuſſi ſunt: ut alter crimen ꝓbaret: alter defenderet. Cæterũ quũ res ꝓ tri bunali gereretur: & illi quæſtioni oĩum oculi eẽnt intẽ ti dum aliud forte citerioris curæ negociũ tractat. Bla ſius uultu diſſimulãte ac uoce ſummiſſa moneꝝ Daſi um cœpit: ut romanorũ potiuſq; carthaginenſiũ par tes foueret enĩ uero tũc ille ꝓclamat: ſe in cõſpectu du cis aduerſus eũ ſollicitari: qđ qa ĩcredibile exiſtimabat & ad unius tantũ aures penetrauerat: & iactabatur ab ĩimico ueritas fide caruit ſed nõ ita poſt multo Blaſii mira cõſtantia Daſiũ ad ſe traxit. Marcelloq; & Sela piam & qngentos milites numidas qui in ea cuſtodiæ cauſa erant: tradidit:

De Phocione.

Phocion uero cũ athenienſes rẽ aliter q; ipſe ſuaſe rat. ꝓſpere adminiſtraſſent: adeo ꝓſeuerans cõſtã tiæ ſuæ ꝓpugnator extitit: ut in concione lætari qdem ſe ſucceſſu eorũ: ſed conſiliũ tamen ſuũ aliquãto me lius fuiſſe diceret. nõ enim damnauit: qđ recte uiderat quia quod alius male conſuluerat: bene geſſerant: fœ licius illud exiſtimans hoc ſapiẽtius: plærumq; enim temeritatem caſus iuuet. ubi prauo conſilio propius aſpirat: & quo uehementius noceat: deſperatius pro deſt; placidi & miſericordes & liberales omniq; ſuaui tate temperati mores Phocionis. quos optime ꝓfecto conſenſus oĩum bonitatis cognomine decorandos cẽ ſuit. Itaq; conſtantia quæ natura rigidior uidetur: le nis eius manſueto pectore fluxit.

De Socrate.

Socratis: Athenienſes aduerſus lacedæmonas bellū gerebant: & cū utriuſq; uerbis claſſis apud Arginuſſas inſulā applicuiſſet: placuit. x. ptoribus prælio cum lacedæmoniis ſuſcipere: in quo athenienſes ſupiores fuere: pta itaq; victoria: tanta tēpeſtas ſubito orta eſt: ut neceſſe fuerit corpa militum: qui dimicando perierant inhūata relinq̄re. plebs id audiens credēs inſolētia potiuſq̄ ſæuitia maris factū eſſe ſniam tulit de ſumēdo ptorum ſupplicio: ſed cum Socrates demarchus. i. tri. pl. id nullo pacto ſācire uellet. plebs. x. ptores occidit. Decē ptorum: qui athenienſiū remp. adminiſtrabant. Arginu. inſula eſt. Eius tribūitiæ: nā tribuni plebis ſtatuta cōprobabāt & adminiſtrabāt. Incita. minabant ſe ꝺ illo quoq; ſupplicium ſumpturos niſi plebiſcitum illꝺ diſponeret. Legitima: nā ſe uire ꝓhibebatur cū tr. pl. id non ꝓbaret. qꝺ ſi id quoq; ſocrates ſanxiſſet legitime id facere uidebat.

Socratis ātuirilitatis robore palliatus animus aliq̄to præſtantius perſeuerantiæ exemplū edidit: uniuerſa ciuitas atheniēſiū iniqſſimo & truculentiſſimo erroꝝ inſtructa de capite decē prætorū: q̄ apud Arginuſas lacedæmoniā claſſem deleuerant: triſtem ſniam tulerat: forte tunc eius ptātis Socrates: cuius arbitrio plebiſcita ordinarent indignū iudicans tot & tā bene meritos & īdigna cauſa impetu inuidiæ arripi temeritati multitudinis conſtātiam ſuā obiecit: maximoq; cōcionis fragore & incitatiſſimis minis cōpulſus non eſt: ut ſe publicæ dementiæ auctorē aſcriberet: quæ oppoſitū eius legitima craſſari uia prohibita iniuſto prætorum cruore manus ſuas cōtaminare pſeuerauit nec timuit Socrates: ne cōſternatæ patriæ undecimus furor mors ipſius exiſteret.

De Ephilate.

Proximū: & ſi non eiuſdē ſplendoris ē: tamē certū conſtantiæ haberi pōt experimentū operæ forēſis fidei non latentis. Athenis Ephilates accuſare publicæ iuſſus & inter cæteros demōſtrati nomen deferre coactus eſt: cuius filius erat Democharis excellētis formæ puer aīo eius flagrantiſſimo inhærens amore: Itaq; cōmunis officii ſorte truculētus accuſator: ꝑuati affectus cōditōe miſerabilis reus puerū ad ſe exorādū: quo ptius pīis crimīnibus inſiſteret uenientē neq; repellere neq; ſupplicē gēibus ſuis aduolutum intueri ſutiſnuit. Sed opto capite flens & gemens præces expromere paſſus eſt. Nihilominuſq; ſincera fide accuſatū demonſtratum dānauit: uictoriam neſcio laude an tormēto maiore partam: quoniā priuſquam ſontē opprimeret: ſe ipſum uicit Ephilates.

De Syracuſano.

Vem Syracuſanus diuerſitate exēpli p̄grauat: quibuſdā monentibus: ut aduerſus Eraclidē & Ca

inſula eſt. Eius tribūitiæ: nā tribuni plebis ſtatuta cōprobabāt & adminiſtrabāt. Incitabant ſe ꝺ illo quoq; ſupplicium ſumpturos niſi plebiſcitum illꝺ diſponeret. Legitima: nā ſe uire ꝓhibebatur cū tr. pl. id non ꝓbaret. qꝺ ſi id quoq; ſocrates ſanxiſſet legitime id facere uidebat.

Cōtaminare pſeuerauit: poluere perſtitit. illos enī in iuſſu tri. ple. necauit. Conſternate: aliq̄ ſubita ꝑturbatione cōcitatæ patriæ. Vndecimus fu. nā decē ne cauerant: q̄ ſi de illo quoq; ſupꝑpliciū ſumpſiſſēt undecimus fuiſſet. Furor iſani. Eiuſdē ſpl. cuius fuit illud ſocratis. Ope fo. ī foro ædiri. Ephilates: hic magiſtratū & curā hēbat athēis publicæ accuſandi eos q̄ nō rēte uiuerent ut uitæ ſuæ rōem redderēt. Et cū inter alios demonſtratum quoq; accuſaſſet Ephilatē: cuiuſ filiū democharē ſūmope diligebat: ad ſe uenientē filiū non repulit: neq; illū ꝓ parente ſuppliciantē cernere ſuſtinuit: ſed opto capite demonſtratū damnauit.

Aīo fla. ardentiſſimo aīo Ephilatis: q̄ puerum hunc amore deperibat: nā athenienſes honeſto p̄oq; amore bōe indolis puerōſ amabāt: lycurgus ēt legē tulerat: ut q̄ puer indolis ſuæ amorē nō hēret: hic uituꝑandus eēt. Communis: oēs enī male uiuētes dānabat. Truculētus: aſper accuſator. Priuati: ꝓ p̄is ſui ipſius affectus in puero. ſ. Puerū ad: puer cōſcius ſe plurimū apud cenſorē ualere ꝓ patre ſupplicare conſtituerat. Criminibus pīis: ne ipſū nimis criminādo damnaret.

Expromere: exp̄mere. ſ. puerum paſſus ē. Sincera fi. pura uera fide. Laude: nā iudiciū optinuit. Tormēto: pp amorē pueri. Syracuſanus. ſ. Dion hipini nobil filius utriq; Diōyſio affinitate cōiunctus. ſupior enī Diōyſius Arictōia cā Diōis ſororē: uxorē duxit: q̄ cū graui morbo afflictaret: medicos Dion iterrogauit an graui in uitæ diſcrimine eēt. dicebat enī de partiēdo regno ſecū āteq̄ moreret agere uelle: Minor Diōyſius hoc ubi itellexit grauiter tulit & ſimſtratis inter eos hæc p̄ma cā extitit. deide cū auctoritate & gratia apd̄ ciues Dion ualeret plurimū: triremē ei Dionyſius afferri iuſſit: & ita ipſum cū ſarcinulis ſuis abire coe

git. Ille in poloponenſũ nauigauit: & cum ſciret Dionyſium ſæuum ciuibus ſuis exoſum: exercitũ cõ tra regem parat: heraclides quoq; ab ipſo Dionyſio pulſus. præfectus eni eqtum Dionyſii fuerat ad Dionẽ confugit. q breui ſyracuſas inuaſerũt. & inter Dionẽ & Dionyſium ita conuenit: ut Dion ſyra cuſas in Siciliã oẽm. Italiam aũt tyrannus haberet. Interim Heraclides qui nauali prælio præfuerat: cũ Dion terreſtrem ductaſſet exercitum: contra Dionẽ factionem parauit. cupiebat eni par in regni adminiſtratione eẽ: q đ ubi nunciatũ eſt Dioni: aium inducere nõ potuit: ut hoc de Heraclide ſẽtiret. dixitq; ſe potius mori cupe: quã illũ in inimicorũ ſuorũ numero hr̃e. tandẽ cũ aperta eſſet heracli dis factio: Dion đ illo ſupplicĩ capitale ſumpſit: his additis uer/ bis: q̃ ex odiſſea acceperat: non bonũ eſſe mltiplex imperiũ: ſed oportere ſolũ r̃gẽ. Iu. i. æquipe rare: ut tãtope timere uellet ami cos: quam inimicos. Alexãder. i. aſiam traductus Alexander cũ triginta duobus milibus peditũ & q̃ttuor milibus equi cũ & qn gentis nauibus. C. octogĩta dua/ bus p̃mo congreſſu dariũ ſupa/ uit in cãpis adraſteis q ſexcenta milia pſarum i aciem duxerat q̃ parta uictoria urbẽ gordien pe/ tiit Alexander q̃ inter phrygiam maiorẽ & minorem iacet eamq; cœpit interim cũ nunciatũ eſſet dariũ cũ ingenti exercitu aduẽta re Alexander anguſtias loci me/ tuenſ magna celeritate tauq; mõ tem tranſcendit in qua feſtinatõ ne qngenta ſtadia curſu fecerat cũ aũt tarſũ ueniſſet captus ame nitate cigni fluuii qui p mediam urbẽ fluit reiectis armis i frigidã nudam ſe illico deiecit ut pulue/ rẽ ſudorẽq; leuaret. Ingens rigor repente eius neruos inuadit ut i clauſa uoce plus piculi quam ſa lutis ingrueret. A militibus exce ptus intra mœnia cũ ſummo me tu defert̃ accitiſq; medicis celerẽ remediũ inueniẽ cogunt̃ & cum lippon: quorũ fidei plurimũ eredebat. tanquam iſidi as ei nectẽtes cautior eſſet: reſpõdit: ſe uita malle exce dere: quam in metu uiolentiæ mortis amicos ĩimicis iuxta ponere. Quod ſequitur & rei ipſius admiratiõe: & claritate auctoris illuſtre. De Alexãdro magno.

a Lexander macedonũ rex ĩclyta iã pugna excellẽtiſ ſimis opibus Darii cõtuſis æſtu & itineris feruore in cilicia pcalefactus cygno q̃ aquæ liquore cõſpicuus tharſum ĩterfluit corpus ſuũ immerſit: ſubito deinde ex nimio hauſtu rigoris obſtupefactus neruis: ac tor pore hebetatis artubus maxima cũ exanimatõe totius exercitus: in oppidum caſtris ꝓpinquũ defert̃: iacebat æger tharſi: inq; ualitudine eius aduerſa iſtantis uicto riæ ſpes fluctuabat. Itaq; cõuocati medici attẽtiſſimo cõſilio ſalutis remedia circũſpiciebãt: qui quũ ad unã potionẽ ſniam direxiſſent: atq; eã Philippus medicus ſuis manibus tẽperatam Alexãdro: erat aũt ipſius ami cus & comes porrexiſſet a Paimeniõe miſſæ litteræ ſu peruenerũt admonẽtes: ut rex inſidias Philippi pinde ac pecuniã corrupti a Dario caueret: quas cũ regiſſet ſi ne ulla cunctatiõe mẽdicamẽtũ hauſit: ac tũc legẽdas Philippo tradidit: pro quo tã cõſtãti erga amicũ iudi tio digniſſimã a diis ĩmortalibus mercedẽ recepit q in columitatis eius præſidiũ falſo interpellari ĩdicio uolu erunt.

Liber Quartus de animi moderatione.

oĩum ſnia in unã potionẽ lata eẽt Philippus & comes & regis medicus illi hauriendũ propinat rex q̃uis ab parmenone q in capadociam miſſus fuerat lr̃as accepiſſet ut ſibi a Philippo caueret nã mil/ le talenta a dario accepiſſe eã fama erat & ſpẽ nuptiarũ ſororis darii factam intrepidus potionẽ hau/ ſit deinde Philippo lr̃as legendas ꝓbuit cũ autẽ intentis oculis ĩ illius uultu eſſet rex Philippus plus ĩ dignationis quã metus oñdens cõfide inqt rex: Iam ſalus tua meæ integritatis inditiũ erit & ita quar/ ta die ſalutem potio illa regi prebuit. Cygno: fluuio nitidiſſimo & frigidiſſimo. Tarſon: ciuitas ci litie. Hauſta rigoris: atractione frigoris. In oppidum defert̃. Q u. curtius dicit non i oppidum. ſed in caſtra delatũ. Inſtantis: ingruentis uictorie: nã alium darius cõparauerat exercitum. Sp. nam oĩs dimicatio fortunæ ſubiacet ideo fluctuabat hic erat in capadotia & ignarus morbi regis pridie lr̃as miſerat ut ſibi ab Philippo caueret darius mille talenta pronunciari iuſſerat his qui Alexandrum ne carent dicebat ergo mille talenta accepiſſe Darium ſpẽq; cõuubii ſororis Darii illi factam. Præſi dium. nam niſi medicamentum hauſiſſet ſuſpitione illa inhibitus de ſalute ipſius actum uidebatur.

Falſo: inditium illud falſum erat neq; Philippus corruptus a dario erat.

t Ransgrediar: de modestia dicturus Val. quadā pfatione utit̃ i q̃ oñdit q̃tā mereat laudē ut po-
te q̃ suadet ut ī dictis factisq; mediū quoddā: teneamus. Impotētie: insolētie arrogātiæ. Trās-
uersa: si a recto itinere deuiās ferri. Effectus suos ī claure. i. uideat q̃ efficax fuerit in claris uiro-
rū exēplis q̃ sequūtur. Incunabulis iniciis. Sūmi: honoris cōsulatus. Publius Valerius depulsis
regibus Tarquinio tricipitino cōsule pp inuisū Tarquinii nom̃ repudiato auctores ptæ libertatis pu.
Valerius & Brutus cōsules creati sūt. reges ab finitimis & pcertim ab ætruscis sūpto auxilio romā uēi
entes cōtra hūere duos cōsulatus exercitus rōanos. A rōanos Tar Arunt.
quini supbi filius. Brutusq; cōsul mutuis cadūt uulneribus. Solus Valerius cōsulatū gerit: q ne ani
mū sibi dissimile ī confirmanda re pu. hēret collegā non q̃rebat sed cū in suspitionē populo uēis-
set ne ipiū usurpare uellet: hita: pus ī otione expurgatiōe ad po-
puli pedes fasces deiecit sūpsitq; collegā Spurū Lucretiū: q pp an
nosā senectutē statim morit̃ ī cu
ius loco Hora. puluillus subsitu
tus: ē demū tā moderatus extitit
ipse Valerius in magistratu suo
ut oēm metū populo adimeret.

t Rāsgrediar ad saluberrimā darte aī moderatiōe q̃ mētes nr̃as īpotentie & temeritatis īcursu trās-
uersas ferri nō patit̃: quo euēit ut reprehēsionis morsu sit uacua: & ludis quæstu sit opulentissima: ita q; effectus suos in claris uiris recognoscat.

De. P. Valerio.

a Tq; ut ab īcunabulis sūmi honoris īcipiā. P. Vale
rius. q̃ populi maiestatē uenerādo publicole nom̃ pu-
assecutus ē. cū exactis regibꝰ īpii eorꝝ uī uniuersā oīaq;
īsignia sub titulo cōsulatus ī se translata cerneret: īui
diosū magīatus fastigiū moderatiōe sua ad tolerabilē
hītū deduxit: fasces se curibus uacue faciēdo & ī cōtio
ne populo sūmittēdo nūerꝝ quoq; eorꝝ dimidia ex pte
minuit ultro Spurio Lucretio collega assūpto ad quē
qa maior natu erat: pores fasces trāsferri iussit: legē ēt
cōitiis cēturiatis tulit: ne qs magistratus ciuē ro. aduer
sus ꝓuocatiōnē uerberat̃: aut necare uellet. Ita quo ci
uitatis cōditio liberior eēt: impiū suū paulatim dstru
xit. qd q; ædes suas diruit: qa excelsiore loco positæ in
star arcis hēre uidebant̃: nōne quātū domo īferior tm̃
gloria superior euasit. De Furio Camillo.

Ix iuuat abire a publicola: sed uenire ad Fu
rium Camillum libet: cuius tam moderatus
ex magna ignominia ad summum imperium

Libet: pp istar uirtutis. Furiū c. hic ueienta næ pdæ suspitione dānatus: Ardeā in exiliū uoluntariū petiit: & cū gal
li urbē inuasissent: oīaq; pter capitoliū occupassent: qa munitiōes & uictui necessarias res ī capitoliū
derulerāt galli ab finitimis cibaria petere cogebant̃: q dum cibo uinoq; repleti per agros pallantes
uagantur illorū negligentia ad Camillū delata est. Camil. pr̃iam suā ab barbaris obsideri indigna-
tus populos ardeares in arma conuocat & nocte in tēpesta gallos sōno uinoq; sepultos iuadit: mul-
tos obtrūcat maiorq; cedes q̃ pugna cōmittitur. R o. id audiētes sine pu. cōsilio ad Camillū transeūt
illumq; dictatorē creant. Camillus id nō fieri posse sine pu. cōsilio. fassus magistratū spernit. legatus
in capitoliū mittitur. q cū senatusconsultū id approbans attulisset Camillus ueios petit ubi reliquie
exercitus ro. relicte erant eosq; secum ducit. & cū romanos īpensatione auri intentos iuenisset ut se
illa obsidione liberarent aurū tollere iussit asserens ro. non auro sed ferro uincere solitos. q̃rentesq;
gallos fœdera rumpi usq; ad aliā flumen insectatus maiorē illis cladem intulit q̃ antea acceperāt ro.

Venerādo colēdo: nā qa popu
lū mirifice coluit publicola ē co
gnominatus. Publicole: colētis
populū. Exactis: depulsis regi-
bus. Subti. cō. nā nihil inter re
ges & consules inter erat: nisi q;
illi reges hi uero cōsules nomia
bantur. Fastigiū ī. dignitatē ī re
gibus inuidiosā. Fasces sc. i. sæ-
uitia sæuiendi fasces exarmādo.
Submi. añ pedes deiciendo cū
ī suspitionē ueniss̃et. Vltro: spō
te sua. nā dimidiū fasciū tradidit
collegæ. Fasces trā. ut prior fas
ces hr̃et: qa maior natu. Legē
tu. de ꝓuocatiōe. s. aliqs magīa
tus ciuē ro. uirgis cedere aut secu
ri percutere auderet. Comitiis
cē. habitis: per centurias dicebantur ēt comitia curiata quæ per curias habebantur. Romulus popu
lum in. xxx. curias diuisit deinde Seruius tullus in quinq; classes: q̃ in centurias diuisa erāt. Aduer.
pro ad populum factam. Imper su. consulatus q antea regiam ptātem hēbat. Dirru. disiecit. nā in
monte sitæ non minorē arcis altitudinē hēbant igitur infra ueliā oī materia delata: ubi nūc uia pu. ē:
domus sua edificata ē priore dirruta. Iuuat: delectat pp eximiā eius moderationē. Libet: pp istar
uirtutis. Furiū c. hic ueienta næ pdæ suspitione dānatus: Ardeā in exiliū uoluntariū petiit: & cū gal
li urbē inuasissent: oīaq; pter capitoliū occupassent: qa munitiōes & uictui necessarias res ī capitoliū
derulerāt galli ab finitimis cibaria petere cogebant̃: q dum cibo uinoq; repleti per agros pallantes
uagantur illorū negligentia ad Camillū delata est. Camil. pr̃iam suā ab barbaris obsideri indigna-
tus populos ardeares in arma conuocat & nocte in tēpesta gallos sōno uinoq; sepultos iuadit: mul-
tos obtrūcat maiorq; cedes q̃ pugna cōmittitur. R o. id audiētes sine pu. cōsilio ad Camillū transeūt
illumq; dictatorē creant. Camillus id nō fieri posse sine pu. cōsilio. fassus magistratū spernit. legatus
in capitoliū mittitur. q cū senatusconsultū id approbans attulisset Camillus ueios petit ubi reliquie
exercitus ro. relicte erant eosq; secum ducit. & cū romanos īpensatione auri intentos iuenisset ut se
illa obsidione liberarent aurū tollere iussit asserens ro. non auro sed ferro uincere solitos. q̃rentesq;
gallos fœdera rumpi usq; ad aliā flumen insectatus maiorē illis cladem intulit q̃ antea acceperāt ro.

Transi. in hoc fuit illius moderato q̄ potius ī exilio uiuere maluit q̄ sine se. cō. dictator fieri. Ve ios ubi reliq̄ ro. casttoꝝ erant. So. i. mō. Mag. oñdit moderationē Cāilli oēs illius uictorias supe rasse. Tri. quē cōsecutus fuit deuictis ueientibꝫ. Ga. de gallis q ro. occupauerāt pta. Cun. mora. Se. i. cupiditates. Ad pp exiliū Ca. secūda: pp dictaturā. M. Ru. dictator creatus cū populus de nuo illū dictatorē cōstitueret: aduocata ꝛtione grauioribꝫ uerbis ipsū populū corripuit: eo q̄ cōtra leges faceret neq̄ dictaturæ potentiā uererent ī libera ciuitate: q̄ qa lōgior uideret: antiq̄ sūma cura abreuiassent. nam nūciato bello etrusco. M. æmilius dictator cre atus: cū illud bellū uanū fuisse cō partū deide fuisset: ne iutiliter di ctaturā illā egisse uideret: aduo cato populo disseruit longiorē eē magistratū illū q̄ ī libera ciui tate opus eēt: p qnq̄nniū. n. dura bat: cūq̄ oratione suā populus cōprobasset: illū magr̄atū coar ctauit: & ī annū & sex mēses de duxit. Coarctādū: abreuiādū.

Vterq̄. s. & M. Rutilius & po pulus fecit. Alter. s. Rutilius. Luc. q. hic ꝛsul erat: & cū cōitia ad nouos cōsules creādos hret: sēatus nitebat ut ī seq̄nti āno & cōsulatū gereret: nō tm̄ pp illius merita ī rē pu. q̄tū pp idignatiō nē: q̄ cepāt: qa populus suos ma gistratus tribunitios ꝛtinuar uo lebat. hoc ubi itell exit Lucius & senatores ab hac snia inhibuit & populū uerecūdia quadā deter ruit: ne tribunos ī annū seq̄ntem cōtinuarēt. Cōtinuare sine iter missiōe breuiū gerer. Neutꝝ fi. po. nā cōtra leges & maioꝝ con suetudinē id erat ut magr̄atus cō tinuarēt. Vtrūq̄: uidelicet ne se cōsulē: ne ue eosdē tribūos crea rēt. Verecūdiæ suæ ex. nā cū cō sulatū sp̄uisset: pudore quodā d territi sūt tri. ple. a cōtinuatione sui magistratus. Iniu. fe. nā cū cō tra leges hoc eēt: nō poterat ca rere repp̄hēsione. Fabius ma. cū hr̄ent comitia: ut noui consu les crearentur Fabius ibi aderat: q̄ cū uideret filium suū magno ōium consensu consulē creari: habita oratione ad populū con stanter egit: ut aliq̄n uellent irer missionē huius honorir gēti fa bie cōcedere ne soli Fabii uide rentur illud imperium cōtinua re uelle. Quinqes. qntū. n. ege rat cōsulatū Patre. Qu. Fa. gurgi te. Auo. Qu. Fabio Rutiliano.

transitus fuit: ut quū præsidiū eius ciues capta urbe a gallis ardeæ exulātis petiissēt: n̄ p̄us ueios ad accipiēdū exercitū iret: q̄ d̄ dictatura sua oī solēi iure acta cōpis set. Magnificus Camilli ueiētanus triūphus: egregia gallica uictoria sed ista cunctatio longe admirabilior: Multo. n. multoq̄ seipsū q̄ hostē supar̄ oposius ē: nec aduersa ꝓpera festinatiōe figientem nec secunda effu sio gaudio aprehēdentē. De. M. Rutilio Cēsorino.

Ar Furio moderatione: Marcus Rutilius Censo rinus: Iterum enim censor creatus ad contionē populum uocatum quam potuit grauissima oratōne corripuit: q̄ eā ptātē bis sibi detulisset. cuius maiores: qa nimis magna uideret: tps coartādū iudicassēt: ut q̄ recte: & Cēsorinus: & populus alt̄: ut moderate ho nores crederent. præcepit alter se moderato credidit.

D. L. Quintio.

a Ge. L. Quītius cincinatus q̄lē consulē gessit: cū ho norē eius. P. C. cōtinuare uellent: nō solū pp illius egregia opa: sed ēt q d̄ populus eosdē tribūos ī ꝓximū annū creare conabat: quorū neutrū iur̄ poterat fieri: utrūq̄ discussit: senatus studiū simul inhibēdo tribu nos uerecūdiæ suæ exēplū seq̄ cogendo: atq̄ unus cā fuit: ut āplissimus ordo populusq̄ tutus eēt ab iiusti facti reprehensione. De Fabio Maximo.

Abius uero Maximus quū a se q̄nq̄es: & a patre auo ꝓ auo: maioribusq̄ suis sæpenumero cōsula tū gestū aīaduerteret: in cōitiis q̄bus filius suus sūmo cōsensu ꝛsul creabat: quā potuit cōstāter cū populo egit:: ut aliq̄n uacationē huius honoris fabiæ genti da ret: non q d̄ uirtutibus filii diffideret: erat. n. illustris: sed ne maximū impiū in una familia cōtinuaret: q d̄ hac moderatiōe efficatius: aut ualentius? quæ etiam patrios effectus: q̄ potentissimi habentur: superauit.

De Africano superiore.

Pro auo. Qu. Fabio: q̄ solus trecētis ad cremerā cæsis supfuit. Illustris: p̄clarus & utr ꝛsularis. Pa trior af. patres. n. sēp honoribus filioꝝ glorianti: & tam̄ Fabius hos affectus supauit moderatōe sua.

Non defu.ma moderationē Scipionis ſuperioris amplectitur cū.n.hiſpaniam redemiſſet:in africam profectus ſiphacē primo domuit:deinde carthaginē ipſam leges populi ro.accipe coegit: eaq; tributariā fecit:ob quas res egregie geſtas:ſenatus populuſq; romanus exqſitos honores illi decernebat.ſed ille cū cæteris ſuperior eē poſſet:honores recuſan :æquo tñ iure uiuere ualuit. Gra. ob bñficia accepta. Comitio:ubi populus ad ſuffragia prodibat. Roſtris:ubi contiōes hēbantur. Curia:ubi ſenatus cogebatur. Iouis optimi:i tēplo maximi Iouis q̄ in capitolio ſitū erat. Imaginē ſtatuā ſibi ſimilē. Capitoliniſpul. ei.n.q̄i diuo lectiſternia tribuere uolebant:q̄ i capitolio Ioui maximo conſecrata erāt & ſolis Iouī Iunoni Minerue tribuebātur.

n On defuit maioribus grata mēs ad præmia ſuperiori africano exoluenda.S.quidē maxima eius merita paribus ornamtis decorare conati ſunt: uoluerunt illi ſtatuas in comitio:in roſtris:in curia:i ipſa deinde Iouis optimi maximiq; cella ponere:uoluerunt imaginē eius triūphali ornatu īdutā capitolinis puluinaribus applicare:uolueŕt.n.continuū per oēs uitæ ānos conſulatū:ppetuāq; dictaturā tribuere:quoq; ſibi nil neq; plebiſcito dari neq; ſenatuſcōſulto decerni patiē do pœne tñ in recuſandis honoribus ſe geſſit: quātū egerat in merendis. De eodem Africano.

e Odē robore mentis cām Hānibalis i ſenatu protexit:quū eū ciues ſui miſſis legatis tanq̄ ſeditiones apud eos mouētē accuſarēt:adiecit quoq; nō oportere P.C.ſe reip. carthaginenſiū īterponere:altiſſīaq; moderatōe alterius ſaluti ꝯſuluit:alterius dignitati: uictoria tenus utriuſq; hoſtē egiſſe ꝓtētus. De.M.Marcel.

T.M.Marcellus q̄ primus Hānibalē uinci:& Syracuſas capi poſſe docuit:quū i cōſulatū eius ſiculi d̄ eo q̄ſtū in urbē ueniſſent.nec ſenatum ulla de re hūit qa collega Valerius Leuinius forte aberat:ne ob id ſiculi i querēdo timidiores eēnt:& ut is rdiit ultro d̄ his

Manoni dy:

Cōtinuū.i.ſine ītermiſſione cōſulatū dare. Perpetuā di.qđ nihil aliđ erat:niſi regē romanū:ꝓ oē æui tps eē. Geſſit:pſtitit ſe: qa non minoris āplitudis uſus ē i recuſādis honoribꝰ:q̄ extiterat i rebus gerendis. Eodē robore mē.i.ai fortitudie. Protexit:defendit. Cām hāni.legati romā uenerāt a carthaginēſibus miſſi accuſātes Hānibalē q̄ ſeditioſus eēt neq; illoſ frui ocio pmitteret ꝓinde orare ut ſe tā ſeditioſo ciue liberarēt. Quod ubi ītellexit Scipio reſpondit īdignū eē rōanos carthaginēſiū rēp.admiſtrāi debere.abierūt itaq; legati:& nūciarūt ut pœni ſuā ipſi regerēt rēp.& de ſuo ciue qd uellent ītatu erēt:q̄ ſniam ſenatus ois cōprobauit. Ergo & ſaluti Hānibalis & dignitati carthaginēſiū cōſuluit. Alterius.di.ſ.rei pu.pœnorū q̄ ſuā ſeruabat dignitatē cum poſſet quicqd ueller decernere.

Victoria te.i.uſq; ad uictoriā. Vtriuſq;.ſ.hānibalis & rei pu. carthaginenſiū. Egiſſe ho.i.ꝓſtitiſſe ſe hoſtē quoad illos ſupauit ſed partā uictoria nō illis ifenſus erat. M.Marcellus:cū ſyracuſas egregia uictoria cœpiſſet marcellus:ſūmaq; clemētia i captos uſus fuiſſet romā reuerſus:haud multo poſt cōſul creatur. Siculoꝝ legati romā ueniūt ut Marcellū accuſent.ſed cū forte Valerius Leuinius collega Marcelli abeſſet.nō ꝓbus illos i curiā admiſit Marcellus q̄ collega rediret.Deinde illos patiēter cōtra ſe dicere ſuſtinuit :& cū iuberent a.L.Leuinio e curia diſcedere quoad ſe Marcellus defenderet Marcellus cām ſuā ipſos audire coegit. Vtrinq; perorata cā cū ſēatuſcōſultū decerni deberet:curiā exiuit Marcellus:ne patres promerentē illū dānare prohiberentur:ſed cū ſenatus illoꝝ accuſationes īprobaſſet.ſiculi q̄tam uirī amplitudinē leſiſſent itelligētes Marcellū orarūt ut ſe i clientelā acciperet:q̄ conditionē Marcellus nō recuſauit.qn ēt cū inter ſe cōſules prouincias ſortiti eēnt Siciliā q̄ ſibi ſorte obtigerat:collegę tradidit:ne qd ſiculi ab eo grauius timerent. Hannibalē uinci apud nolā oſtidit Marcellus Hānibalē uinci poſſe.nā oportuno i loco collocatis pſidiis mitigatiſq; illoꝝ ais: q ſuſpecti eēnt in nola:cū apud portā unā caſtra Hānibal collocaſſet:eruptionē e regione a lateribꝰ fecit Marcellus i pœnoꝝ caſtra & magnā illis ſtragē itulit.poſtero die ēt exercitū i aciē deducit.& cum plures rōani cecidiſſent ipſos acriter īcrepabat.rōani pudoꝝ deuicti orāt ut die i ſeq̄nti pugnādi copiā ſibi faceret.q̄ ubi uidit Hānibal fieri dixiſſe ferť.Marcellus neq; uictor neq; uictus qeſcere pōt & cū manus ꝺſeruiſſet cū rōanis:uictus i cāpaniā ſeceſſit. Syracuſas:ciuitas Siciliæ. Habuit ſenatū:qa collega ſuus aberat noluit ſenatū cogere ne illius pudore detēti ſiculi ab accuſatiōe deſiſterent. Admittendis:recipiēdis in curiā. Iuſſos diſcedere:quoad ſe purgaret Marcellus de his q̄ illi obiecerāt.

Vtraq; parte. & marcelli & siculorũ. Excedẽtes: quoad pres senatus cõsultũ ferrẽt. subsecutus est marcellus: ne pũtia sua pribus obstaret. quominus eũ siqd admisisset dãnarẽt. Cessit cõcessit: ne siculi ab eo qd grauius timerent. Quã ẽt: Cũ minutius auguriuus cõsul Scipionẽ asiaticũ interceptæ pecũiæ in asiatico bello pdẽ dare cogeret. ille uero tribunoꝝ collegiũ ĩ sui auxiliũ uocasset. Tyberius grac. cũ pp uadimonii ĩpotentiã Scipionẽ ĩ carcerẽ duci uideret indignũ ratus eũ in carcerẽ eodẽ locari: in quo deuicti asiatici ĩpatores currũ ipsius triũphãtis secuti. paulo ante instituerãt. pmo qd iurauit se cũ scipionibus pacẽ nõ cõposuisse. deinde se nullo pacto posse hanc indignitatẽ tolerare: ut scipio: cuius opera captiuorũ magna uis ĩ publica custodia seruabat' ea custodia uteret'. populus decretũ id maxime appbauit q̃q̃ gracchũ longe aliter iudicaturũ cogitasset: pp inimiciti am q̃ cũ scipionibus exercebat.

T. gracchus. Tyberii & Cai gracchoꝝ pr̃. Professo: palã aperte ob pleraq; discẽsiones ĩ re pu. Satisdare: satisfacere. iõ qa nõ poterat satisdar'. A cõsule .s. minutio augurio. Añ currũ actos duces hostiũ: nã captiui duces hostiũ currũ triũphãtis ĩpatoris pribãt: & itelligit triũphũ asiaticũ. Opinionẽ. nam opinatus erat se cõtra scipionẽ decretũ dicturũ: qa hostis eius. Debita laude. populus. n. multis laudibus gracchi moderationẽ ãplexus ẽ.

C. quoq; simultates iter se egerãt claudius nero: & liuius saliator: sed cõsules crea cõtra hãnibalẽ simultatũ obliti sũt: & cũ asdrubal ĩ italiã cũ ingẽti exercitu deuẽiret: ut se cũ hãnibale cõiũgeret: dubitãs nero actũ eẽ de ĩpio ro. si id perficeret': electis melioribꝰ clã i castra collegæ q hasdrubali oppositus erat transiuit hasdrubalẽq; cũ oi exercitu deleuit. Senatus utriq; cõsuli triũphũ decernit. Nero qa res ĩ ꝓuincia salinatoris gesta erat: æquo collegã triũphãtẽ subsequutus ẽ: ut ipse ouaret: q̃ moderatio triumphũ collegæ supauit. Triũphauit. q̃tum ad ai moderationem.

Nec africanus qdẽ poste. Scipio posterior censor creatus cũ lustrũ conderet: scribaq; eius carmen q; eo in sacrificio aptũ erat pcineret ut. s. dii romanorũ res ampliores fdderẽt rñdit res ro. satis amplas fore sed se deos orare ut incolumes illas pẽpetuo seruare uellent iussitq; hunc in modũ tabulas publicas corrigi: quo exẽplo in lustris cõdendis cæteri censores usi sũt. Lustrũ purgatio totius populi ro. & hoc oĩ qnq̃nnio fieri consueuerat: in purgatione oẽs q arma ferre possent eligebantur ex aliis qui imbelles erãt.

admittendis rettulit: q̃rentesq; de se patiẽter sustinuit iussos ẽt a Leuinio discedeř: rẽanere: ut suæ defẽsioni ĩteressent: coegit hac deinde utraq; pte perorata ẽt excedentes curia subsecutus est: quo liberius fẽatus sñiam ferret ĩprobatis quoq; eoꝝ q̃relis supplices & orantes ut ab eo in clientelã reciperent': clemẽter excepit: super hæc Siciliã sortitus eã prouinciã college gessit. Totiẽs laudatio Marcelli uariari non potest: quotiens nouis ipse gradibus moderatione aduersus socios usus ẽ.

De. T. Gracco tribuno plebis.

Q Vam ẽt Tiberius Gracchꝰ admirabilẽ se exhibuit! Tribunus. n. plebis quũ ex professo inimicitias cũ Africano & Asiatico Scipiõibus gereret: & asiaticus iudicatæ pecũiæ satisdare nõ posset: atq; ideo a cõsule in uincula publica duci iussus eẽt: appellassetq; collegiũ tribunoꝝ nullo uolente intercedeř: secessit a collegiis decretũq; cõposuit: nec qsquã dubitauit quin eo scribendo: irati hostis aduersus Asiaticũ uerbis usurus eẽt At is iurauit primũ cũ Scipionibus se in gratiã nõ rediſſe: deinde tale decretũ recitauit. Quũ. L. Cornelius Scipio die triũphi sui ante curꝝ subactos hostium duces in carcerem cõiecerit: in dignũ & alienũ a maiestate populi Ro. uideri eũdẽ ipsum duci: Itaq; id nõ passurũ fieri libenter: tunc opinionẽ suã populus Ro. a Graccho deceptã cognouit moderationẽq; eius debita laude prosecutus ẽ. De. C. Claudio Nerone.

G Aius quoq; Claudius Nero ĩter cætã præcipue moderatõis exẽpla nũerãdus ẽ. Liuii Salinatoris ĩ Hasdrubale oppremẽdo ꝓticeps gloriæ fuerat: & tñ eũ triumphãtẽ equo seq; quã triũpho: quẽ ei senatus æque decreuerat uti maluit: qa res in prouincia Salinatoris gesta fuerat: sine curru ergo triumphauit. Eo qdem clarius quo illius uictoria tantum modo laudabatur huius etiam moderatio. De Africano posteriore.

N Ec Africãus qdẽ posterior nos ď se patiť tacere: q cẽsor quũ lustrũ cõderet: inque solito sacrificio scriba

Ex publicis tabulis:nã publicẽ tabule erant in qbus continebaṫ:dii romanas res meliores amplio/ resq; faciant q̃ uerba præcinebat ſcriba in luſtro cõdendo. Præcineret:præ ſe caneret. Vſi ſunt p/ oribus uotis:quæ in tabulis erant demptis uſi ſunt uerbis quæ Scipio ſcribi iuſſerat. Prudenter: collaudat moderationem africani.nam romanũ uotum probabile fuit.cum imperiũ ſuum anguſto fine clauderetur:nuuc autem maiore orbis parte poſſidenti turpe erat: deos præcari ut augmentũ darent: ergo ſatius fuit ipſos deos orare ut quod obtinerent romani incolume tutaren ur. Infra .i.cum imperium romanũ paru um eſſet: neq; ultra ſeptem mi/ liaria protenderetur. Neque alia in cenſura.oſtendit modera tionem africani:quam exhibuit dum exercitum recenſeret: non diuerſam fuiſſe ab illa quam in condendo luſtro præſtiterat.

Ex publicis tabulis ſoleni ei præcationis carmine præi ret:quo dii īmortales:ut populi Ro.res meliores ãpli oresq; facerent:rogabanṫ.Satis inqt bone ac magnæ ſũt.Itaq; præcor ut eas ppetuo incolumes ſeruẽt:ac p tinus in publicis tabulis ad hũc modũ carmẽ emanda rí iuſſit.Qua uotorũ uerecundia deinceps cenſores in cõdẽdis luſtris uſi ſũt.prudẽter.n. ſenſit tũc incremẽ tũ romano impio petendũ fuiſſe: quũ inter ſeptimũ lapidẽ triumphí querebanṫ:maiorẽ aũt totius terrarũ orbis partẽ poſſidẽti ut auidũ eſſet:q̃quã ultra appe tere.Ita ab unde fœlix ſi nihil ex eo q̃ optinebat amit teret.Neq; alia eius in cẽſura moderatio pro tribunali apparuit:Cẽturías recognoſcens eqtũ poſtquã. C. Li cinĩũ ſacerdotẽ citatũ proceſſiſſe aſaduertit: dixit illũ ſe ſcire uerbis conceptus peieraſſe:proíde ſiquis eũ ac cuſare uellet uſurũ teſtimonio ſuo:ſed nullo ad id ne gociũ accedente.Traduc equũ inquit ſacerdos: ad lu crifac cenſoriã notã:ne ego in tua perſona & accuſato tris & teſtis & cenſoris & iudicis partes egiſſe uidear.

De Qu.Scæuola.

Vod aĩ tẽperamentũ ét ín.Qu.Scæuola excellen tiſſimo uiro ad notatũ é.teſtis nãq; in reũ produ ctus cũ id reſpondiſſet:q̃ ſalutẽ p̃iclitantis magnoper̃ læſurũ uidebaṫ diſcedes adiecit:ita ſibi credi oportere ſi & alii idẽ aſſeueraſſent qm̃ unius teſtímonio aliquẽ credere peſſimi eſſet exempli:& religioni igitur ſuæ de bitã fidem:& communi utilitati ſalubre conſiliũ red didit.

De Metello macedonico:

Entio quos ciues quæue facta eorum ac dicta quam anguſto ambitu orationis amplectar: ſed cum magna mihí & multa breuiter dicenda ſint, claritate excellentibus uiris ſermo infinitis

Cenſor enim cum cenſeret cẽ/ turias: uidiſſetque Licinium ſa/ cerdotem proceſſiſſe: dix t il/ lum conceptis uerbis peieraſſe: & ſi quiſpiam eum accuſare uellet:poſſe teſtimonio ſuo uti.

Sed cum nullus accuſationem illam ſumpſiſſet. Iuſſit Licinĩũ equum ſuum traducere: neque illum damnare uoluit ne & ac/ cuſator: & teſtis: & iudex in eo damnando uideretur. Alia di/ uerſa a ſuperiore fuit modera/ tio. Centurias:quæ tres erãt a romulo conſtitutæ.ſ.Tıcienſis Remnẽſis & luceres. Citatũ nominatim.n.unuſq̃q; citabaṫ: ut equos traduceret. Verbis.ſ. ſe uolẽtẽ & ſciẽtẽ peieraſſe. Ad id.i.ad accuſationẽ contra eum.

Lucrifac.i.lucrare. Notã:dã/ nationẽ cẽſoris. Quod animi tẽperamentũ africani modera/ tionẽ cõparat moderationi ſcæ uolæ. Cum.n.quidam reus in iudicio ageretur:& ſcæuola eẽt cõtra eum productiis teſtis:poſt quã quæ reo maxime obnoxia eſſent edixit. diſcedens adiecit: romanos urbis ſuis fidem præ/ ſtare debere:ſi alii quoq; ipſe q̃ dixerat epprobarent: Neq; ſoli ſibi credi uoluit:q̃uis patricius conſularis: & pontifex maxius eẽt:ne id exẽplũ cæteris pnicio/ ſũ extaret. Periclitãtis.i. rei de quo ĩ iudicio ãbigebaṫ. Peſſimi

timebat.n.ne id peſſio fieret exẽplo ut ſoli fides ĩ iudicio adhiberet. Religiõi ſue.nã põtifex maxi mus erat. Fidẽ debitã:ſciebat. n.q̃ ipſe uer̃ dixerat:ſed ñ alios quoq; id ꝑbare uolebat. Cõi.uti. .i.oĩum romanor̃:noluit.n.fidẽ adhiberi ſoli accuſatori. Sentio quos ciues:excuſationẽ q̃dam fa/ cit Valerius dicens intelligere:ſe q̃ breuiter excellentiũ uirorũ facta cõmemoret:ſed tam̃ ne a propo ſito ſuo doclinet neceſſe eẽ ut tã dicta q̃ facta memorabilia ſummor̃ uiror̃ ſtrictim cõplectatur & ita uenia ipetrata metellos numidicũ & macedonũ orat ut & ipſi non ægre ferant ſi breuiter illorũ acta attigerit. Eorum:ciuiũ. Anguſto ambi.breui narratione. Excellentibus:præditis claritate.

Bō. cōmenta

Perſonis:q̄ geſſerunt. Rebus:quæ geſte ſūt Circūfuſus ſeptus. Vtrūq; ut.ſ.& res & pſonas enūe ret. Propoſiti.nā ita a principio inſtituerat ut nō oīa collaudaret:ſed breuiter cōmemoraret. Ma cedonicus q macedoniam. Numidicus:q numidiā īpio pōpuli ro. adiecer t. Accerrime cū ſci.

Veheñtiſſime diſſēſiſſe metellū cū ſcipione africano iferiore declarat Valerius ſed cicero dicit fu iſſe ſine acerbitate diſſēſionē cū de rei pu. diſſētirēt metel lus macedonicus & ſcipio odiaq; apte ex ercerēt forte ita euenit ut fuluii. C. gracchi & carbōis q erāt triūuiri actiōibus aduerſaret ſcipio .agra riā.n. legē ferebāt ſcipio e curia ſoſpes & ualidus domū ſe ſcipit haud multo poſt nunciat ſcipio nē ī cubiculo necatū fuiſſe:& cū necis auctor ignoraret ſēpronia uxor ſuſpecta fuit q; eū ueneno neciſſet. Metellus audito ſcipio nis iteritu ī publicū ꝓdit & ut ci ues concurrāt orat q̄bus collec tis ait mœnia urbis euerſa eē.i. ſcipioni uim illatā fuiſſe q mœ nia romæ dici poterat. ſolus.n. īpium ro. fundauerat. Emula tione uirtutis unuſq̄ſq;.n. illorū ꝑncipatū ī re pu. q̄rebat. Teſta tas:māifeſtas. Voce cōfuſa īpe diente dolore hieſuerba īpfecta efferunt. Mœnia ſcipionē mœ nia urbis appellat. Suos pœna tes domeſticos parietes. O rē. pu.p exclamationē & deprimit pp africani mortē & extollit rē pu.ro.eo q talē hēret ciuē.ſ.me tellū. Miti:ciuili. Idē filios ſu os:a metelli moderatione nō di ſcedit cū funus ſcipionis ādferret macedonicus ſuos filios iuſſit fu nebri loctulo humores ſubiicer aſſerens illos tale officiū maiori uiro ꝑſtare deindē nō poſſe illā ēt declarans rē pu. nullū ciuē hi turam q ſcipionē æquar poſſet.

Idē:macedonicus metellus. Fu nebri lecto:in quo funus ſcipio nis efferebat. Subiecerent ſup ponerēt ut illū efferrēt. Huic.ſ. honori exeqar. Id officium .ſ. funebre & lectuli ferēdi. Vbi illa:cū tāta moderatione metel lus in Scipione uſus fuerit. nulli certe ueriſimile uideri poteſt ſi multates atq; odia inter eos fuiſ ſe. In curia:apud ſenatū. Iurgia

perſonis rebuſq; circunfuſis utrūq; præſtar nō poſſū Itaq; propoſiti quoq; nr̄i ratio non laudāda ſibi omīa ſed recordāda ſibi ſūpſit. Quapp bona cū uenia duo Metelli Macedonicus & Numidicus maxīa patriæ or namenta ſtrictim ſe narrari potient. Accerrime cū Sci pione Afaīcāo macedonicus diſſēſerat:eorūq; ab emu latiōe uirtutis ꝑfecta cōtēptio:ad graues teſtataſq; ini micitias progreſſa fuerat ſed tamē cū interēptum Sci pionē conclamari audiſſet:ī publicū ſe proripuit. mœ ſtoq; uultu & uoce confuſa. Cōcurrite cōcurrite inqt ciues:mœnia noſtre urbis euerſa ſūt. Scipioni.n. Afri cano intra ſua mœnia quieſcēti nefaria uis illata eſt. O rēp. pariter Africani morte miſeram.: & macedoni ci tā humana tāq; ciuili lamentatione fœlicem. Eodē enim tempore & quātum amiſiſſet principem & qua lem haberet recognouit.

De eodem:

i Dē filios ſuos monuit:ut fūebri eius lecto hume ros ſubiicerent. atq; huic exequiar illū honorem uocis adiecit nō ſore ut poſtea id officiū ab illis maio ri uiro præſtari poſſet:ubi illa tot in curia iurgia ubi tā multæ pro roſtris altercationes:ubi maximorum ciui um & ducum tantor togata prælia:oīa nimirum iſta præcipua ueneratione proſequenda deleuit modera tio.

De Metello Numidico.

n Vmidicus āt Metellus populari factione patria pulſus in Aſiā ſeceſſit ī q̄ quū ei forte ludos thra libus ſpectanti litteræ redditæ eſſent:quibus ſcriptum erat:maximo ſenatus & populi conſenſu reditum illi in urbem datum. non e theatro prius abiit q̄ ſpectacu lum ederetur:non læticiam ſuam proxime ſedētibus

diſceptatiōes:q̄ fuerāt inter utrūq;. Pro roſtris:ī contione ad populū cū aliqd agendū cēt. Maxīo rū.ſ. Scipiōis & metelli. Togata ꝑ.ī re pu. diſſēſiones. Deleuit:obfuſcauit. nā hæc moderatio. oēs inimicitias oblitterauit q̄ ātea iter ipſos fuerāt. Numidicus āt:ad Metelli numidici moderationem trāſit. Metellus cū i leges lucii ſaturnini apulei tri. ple. iurare noluiſſet:ut ſuperius oñdit Valerius aq̄ & igni iterdictū ē ei. ille in ſua ſnīa pſeuerans ī aſiā abiit & ibi exulabat. Interim publius calidius tri. ple. de metello ī pr̄iam reſtituēdo egit. q̄ actionē ſēatus populuſq; ro. maxīe ꝓbauit. Metello thra libꝫ ſcdm liuiū rhodi:ludos ſpectāri lr̄e tradūt:i q̄bus cōtinebat quo pacto ſūmo cōſēſu ſēatus & po puli i pr̄iam reſtituebat. Ille āt tātæ moderatiōis fuit ut nulli aſſidētiū læticiā oñderet. neq; alio uul tus hītu fuit ī ſuocatiōe patriæ ac fuerat i exilio Populi:q ſaturnino fauebat. Thralibꝫ ciuitas ē aſiæ.

Vlla ex parte. neq; uultu. neq; uoce: neq; gestu. Summũ gaudiũ. ſ. redditus ī patriam: q̃ cara ẽ & oĩbus grata. Pari uultu: nã neq; exul: neq; restitutus uultũ uariauit. Tot fa. quot ſuperius cõnumerauimus. Portiũ. ſ. catonis portii posterioris. Posterior. lex lata ẽ p̃ publiũ clodiũ ut cypri insulæ res ī pecuniã redigerent: & romã ī ærariũ deferrentur. Catoni prouincia demãdata ẽ q; cyprũ ꝓfectus oẽm pecuniã p̃ tyberī romã uexit. Timẽs ãt tẽpestatẽ hac prudẽtia usus ẽ cato: ut lignũ leuissimũ funibus colligaret. qbus cõnexi erant loculi pecuniaꝝ: ut ligna, si forte naufragiũ feciſſet ī ſupficie aque ibi natãtia. idicarẽt ubi nã eẽnt loculi. Absente catone ī terponebant cõmitia ꝓtoria extra ordinẽ. iusta. n. cã uidebat ut absentis catonis ideo hẽretur: q̃ fieri passus nõ ẽ cato: iniustũ esse affirmãs sibi decerni quod aliis nõ dabat. Ptolomeus cypri rex audiens senatus decretũ fata ueneno p̃uenit. Indicio sæpius. n. indicauerat q̃ta esset illius modo ratio. Sanctitate ut nulla ex p̃te diminueret. Cuius. ī. hac de cã quia ī eo negocio intentus erat.

Relationẽ. ut referret in senatu ut ipse absens p̃tor crearetur.

Comitiis. ī qbus p̃tores creari consueuerãt. Ne qd in p̃sona. ī. ne quicq̃ noui in seipso fieret.

Cãpestrẽ temeritatẽ. ī. temeritatẽ populi q̃ in campo Martio comitia hẽbat. Experiri. nam potius uoluit temeritati populi subesse. ut in suis comitiis cõsuetis experiretur: an illũ creare uellent prætorem an non. q̃ p̃tor a senatu fieri extra ordinem. ne nouitas aliqua in se fieret. beneficio. nam extra ordinẽ senatus illũ p̃torem creabat. M. bibulus. Syriam prouinciã hic optinebat. Aulus autẽ gabinius proconsul ptolomeum regem ægypti reduxerat in regnũ eiecto archelao quẽ sibi ægyptus regẽ asciuerat. deiñ cũ Gabinius hãc p̃uinciã admistraret milites eius p̃rixã duos bibuli filios occideẽt: cũ cleopatra reginã interfectores filioꝝ bibuli ad eũ uinctos misisset ut pro arbitrio suo necẽ filiorũ uindicaret bibulus intactos: illos remisit dicens ultionẽ illã nõ ad se: sed ad senatũ p̃tinere. Amplissimæ di. cõsul. n. fuerat & insignes magistratus gesserat.

Inicit manus: q̃si rememoret ne prius ad externa transeã q̃ de illo mentionẽ fecerim. Gabinianis mi. ī. auli gabinii. Oblato bñi. ſ. ulciscendæ cedis filioꝝ. Dolorẽ: ammissoꝝ liberoꝝ. Tarentinus ar. Architas philosophus fuit q̃ cũ metapontũ ad perdiscenda pythagoræ p̃cepta profectus eẽt ibiq; multo t̃pre fuisset dũ integrã doctrinã perdiscere optat tarentũ reuersus uillico uehemẽter iratus: eo q̃ agros suos male coluisset cum potius impunitũ dimisit q̃ propter iram ultionis modũ excedere uoluerit. sed notandum quod Diogenes laertius platõi tribuit id q̃ hoc loco architæ ascribit Valerius. Metaponti: aduerbialiter pusitum: idest in metaponto & est ciuitas. Immergit: tradit.

ulla ex p̃te patefecit: sed sũmũ gaudiũ ītra se ɔtinuit. Eũdẽ ɔstat pari uultu & exulẽ fuisse & restitutũ: adeo moderatiõis bñficio medius sẽp inter secũdas & aduersas res aĩ firmitate uersatus ẽ. Dd Catõe posteriore.

t Ot familiis in uno gñe laudis enumeratis: Portiũ nomen uelut expers huiusce gloriæ silẽtio præterẽudũ se negat posterior Cato nõ paruo sũmæ moderationis fisus indicio cypriacam pecuniã maxima cũ diligentia & sanctitate in urbẽ deportauerat: cuius ministerii gratia senatus relationẽ interponi iubebat: ut prætoriis comitiis extra ordinẽ ratio eius hẽretur: sed ipse id fieri passus non ẽ iniquum eẽ affirmans: q̃ nulli alii tribueretur: sibi decerni ac ne inquit in persona sua nouaret cãpestrẽ experiri temeritatẽ quã curiæ beneficio uti satius esse duxit. De. M. Bibulo.

a D externa iam mihi exẽpla transire conãti. M. Bibulus uir amplissimæ dignitatis & sũmis honoribus functus manus iniicit: q̃ cũ in Syria moraret pro uincia duos egregiæ ĩdolis filios suos a gabinianis militibus ægypti occisos cognouit. Quoꝝ interfectores ad eũ uinctos regina: Cleopatra misit: ut grauissimæ cladis ultionẽ arbitrio suo exigeret: at ille oblato beneficio quo nullũ maius tribui lugenti potuerat dolorẽ moderationi cedere coegit: carnifices q̃ sãguinis sui intactos eu estigio ad Cleopatrã reduci iussit dicendo potestatẽ huius uindictæ non suam: sed senatus esse debere. De Archyta Tarentino externa.

t Arẽtinus archytas dũ se Pythagoræ præceptis metapõti pœnitus ĩmergit: magno labore lõgoq; t̃pre

Solidum opus doc.integrã philoſophia rationẽ. Iuſto gra.metuebat.n.ne ultionis terminos trã-
ſiret ira productus. Nimis li.eo q̃ ipunitũ reliquerat uillicũ. Tẽperatior moderatior fuit platõis
moderatio q̃ archytæ.Nã cũ plato uehementer iratus fuiſſet ſeruo q̃ grauiter deliquerat noluit eũ i-
punitũ relinquere:ſed ſpeuſippo nepoti demandauit ut ſeruũ illũ caſtigaret ne ipſe grauius ſupplici
um ſumens pp iracundiã culpã mereret & hoc ſcdm Valeriũ Diogenes laertius aliter ſentit dicens
platonẽ ex Ariſtone patre:& otona matre natũ fratres autẽ hũit Arimãtũ & eritonẽ & ẽt ſororẽ ma-
tris cognomine ex qua natus eſt
ſpeuſ pus iſte quẽ cõmemorat
Valerius qui platoni ſucceſſit &
ĩtra dogmata eius pſtitit:ſed cõ-
ſtat ipſum ab platone ĩ moribus
diſſimilimũ fuiſſe.fuit.n. iracun
dus & uoluptatibꝫ deditus. Ca
tellũ.n.ĩputeũ deiecit eo q̃ no-
ciferaret & ita apparet eũ fuiſſe
iracundũ.conſtat ẽt eũ ad nupti
as caſſandri fuiſſe profectũ cum
uoluptatibus operã daret .ergo
ueriſimile nõ ẽ ut credamus pla
tonẽ arbitriũ puniendi ſerui ira
cundo demãdaſſe idẽ diogenes
narrat ĩ greſſo Xenocrati curã il
lam caſtigationis platonẽ tradi-
diſſe dicentẽ pueras Xenocratẽ
puerum:nã uereor ne ego poſſi
Xenocrates ãt illius diſcipulus
erat. Diſpicere:diligentius iſpi
cere. Speuſipo nepoti ſuo. Pa
rẽ re.i.ſi ita ipſe mereret reprehẽ
ſionẽ puniendo uehemẽtius pue
ro:ſicut ipſe ſeruus meritus erat
culpã deliquẽdo. Quominus:
cũ ſupius dixetit tantã modera
tionẽ hũiſſe platonẽ cõtra iracũ
diã nunc oſtendit ſe minus mira
ri ſi aduerſis Xenocratẽ diſcipu-
lũ ſuum pclarũ:conſtantiã mo-
deratiõis exhibuer:t.uno.n.exẽ
plo patere poterit q̃tum beni-
uolentie inter Platonẽ & Xeno
cratẽ fuerit. Dion ſyracuſanus
Platonẽ magna pcii ſponſione
ſyracuſas attraxerat.ibiq; aliquã
diu ſub illiuſ dogmate fuit.Sed
cũ inuiſus eẽt Plato dionyſio ty
ranno :dionyſiuſq; aſſereret foꝛ
ut aliqñ pœnas ſuæ petulantiæ
daret Plato:iuberetq; illũ neca-
ri:Xenocrates nudã ceruicẽ tyrãno pbuit dicens ut:ſe potius tolleret quaſi uita illius ex ſalute Plato
nis penderet.non ergo platoni ueriſimile uidebatur :ut q pro ſalute ſua tam cupidus fuerat : deinde
ſibi detraheret. Iudex accuſator. Ne de periurio.i.ne uideretur exiſtimare illum fuiſſe periurum.
Non in corpore:hanc moderationem maxime extollit & dicit animum Platonis non humanum
ſed diuinum.& cõtra oẽs uiciorum impetus paratũ extitiſſe. Putes.i.putabit aliquis : & ẽ ſecunda
perſona pro tertia poſita:q; plærũq; fieri conſueuit. Numeros uirtutis: Virtus in rectum & lauda-
bile.rectũ in honeſtũ diuiditur.cuius partes ſunt prudentia:fortitudo:tempantia:& iuſtitia.q̃ cũ par
tibus ſuis numeri uirtutis appellant. Nequaq̃ Platoni uere inqt dion ſyracuſanus q̃tũ ad lras Pla-
toni non ẽ comparandus:ſed quantum ad moderationem attinet uehementioris fuit experimenti.

ſolidũ opus doctrinæ cõplexus : poſtquã in patriã re
uertitur:ac rura ſua reuiſere cœpit:aĩaduerti negligen
tia uillici corrupta & pdita. Intuenſq; male meritũ:ſũ
pſiſſẽ inquit a te ſuppliciũ:niſi tibi iratus eſſẽ:maluit
:n. impunitum dimittere quam propter iram graui
us iuſto punire. De Platone philoſopho.

Imis liberalis Archytæ moderatio:tẽperatior Pla
tonis nã cũ aduerſus delictũ ſerui uehemẽtius exar
ſiſſet ueritus ne ipſe modũ uindictæ diſpicere nõ poſ
ſet Speuſippo amico caſtigationis arbitrium manda
uit.deforme ſibi futurum exiſtimans ſi cõmiſiſſet ut
parem reprehenſionẽ culpa ſerui & animaduerſio pla
tonis meretetur.

De eodem Xenocrate.

q Vominus miror q̃ in Xenocrate diſcipulo ſuo tã
cõſtanter moderatus fuit.audierat.n.eũ multa d
ſe ĩpie locutũ:ſine ulla cũctatiõe criminationẽ reſpuit
inſtabat certo uultu iudex q̃rens cãm cur ſibi fides nõ
hẽretur adiecit nõ eſſe credibile:ut quẽ tãtope amaret
ab eo inuicẽ nõ diligeret .poſtremo cũ ad iuſiurandũ
inimicitias aſſerentis malignitas confugiſſet : ne de p
iurio eius diſputaretur affirmauit nũquã Xenocratẽ
illa dicturũ fuiſſe: niſi ea dici ſibi expediẽ iudicaret nõ
ĩ corpore mortali ſed in arce cæleſti equidẽ armatũ ani
mũ eius uitæ ſtationẽ putes peregiſſe humanoꝝ uitio
rũ incurſus a ſe inuicta pugna repellentẽ cũctoſq; uir
tutis numeros altitudinis ſuæ ſinu clauſos cuſtodien
tem. De ſyracuſano.

n Equaquã platoni lrarum commendationem par

ſyracuſãus Dion:ſe
attinuit uehemẽtio
ſio tyrãno Megarã
eius urbis domi cõu
diuq; ante fores retẽ
ẽ ait:forſitan ; n.&
mus:aliqd tale fecĩ
cõditionẽ exilii placi
t Hraſibulus e
qui populum
cia ſedes ſuas relinqu
uitã miſerabiliter exiꝫ
firmatum in patriã re
libertatis uictoriã clar
de fecit. Plebis enim f
ntarum rerum menti
miſes uocat
batum in priſtinum h
De Staſip
tudebaſq; petũt ibiq; & tuti
nuus & domi nobilis p pa
tcoꝝ finiũ occupat ciuitate
patis uiribus adiuuat lyſia
eloquẽtie in auxiliũ mittit p
ciuitate eiciũt pditionẽ tim
tur iperii ſocietatẽ pollicent
prælĩat critias & hyppolloch
Thraſibulus fugientes reuoc
gat hoſtẽ ſe eſſe: ſed uelle ade
exercitus in urbem reddidit.
ſtituunt qui nihil exẽplo pric
nuntiatur lacedæmone in be
tur qui miſericordia exulis p
tros migrare cogit pax ita ſt
lum aduerſus Athenienſes ge
ſidias comprehenſi ut pacis u
& ita per multa membra di
actis oriretur:omnes iureiura
ciuitatem confirmauit. Diſp
ſilium neque uires defuere.
retur. Obliuio:iniuriarum a
cõquaſſatum. Labentẽ:ruent

Syracusanus Dion: hic cum medicos interrogasset quid nam sentirent de salute Dionysii superioris egrotantis se. n. uelle colloqui eum de partiendo regno asserebat in suspitionē inferioris Dionysii uenit qui mortuo patre Dionē prudentia: consilio auctoritate præstantē adducta triremi in exilium corinthum ire coegit: uereri. n. se dicebat ne alter alterum præuenirent. Dion intelligēs Dionysium ciuibus exosum auxilia cōtrahit: ut syracusas petat: sed dū cū heraclide a Dionysio pulso exercitum contra Dionysium parat Megaram petit: ut a Theodoro principe auxiliū ploret añ: fores principis multum moratus cū non admitteret socio dixit: hoc æquo animo ferendū esse: nā nos quoq; cū nostram dignitatē obtineremus idē aliis fecimus. Megarā petierat: ut auxilia aduersus Dionysium cōpararet. Multū diuq; cōtra illis auctoritatem & dignitatē.

In gradu nostræ dignitatis: scilicet dū dignitatē nostrā syracusis obtineremus. Tranquilitate: eqtate effecit: ut exiliū sibi mitius uideret Thrasibulus: Alexander dux Lacedæmōiorum deuictis athēis. xxx. rectores urbi illorum præfecit: q sublato alcibiade ad artaxersem Persaꝝ regem iter intendente: tyrānidē exercētes: ciues Athenienses partim necabant: partim spoliabant: & ita urbē cedibus atq; rapinis exhauriunt. Theramenem sociū eo q; sibi aduersaret: ut alios detereret crudeliter occidunt. Ciues certatim urbē fugiunt & cum replerētur Græcia athenienſibus: iussu lacedæmōiorum exules græciā reliquere cogunt: oēs itaq; argos thebasq; petūt ibiq; & tuti fuere & spē recuperāde patriæ nacti sunt. Thrasibulus iter exules uir strenuus & domi nobilis p patria & cōi salute aliq̄d ēt cū piculo audēdū ratus cū exulibus filē castellū attico ꝓximū occupat ciuitates nō nulle casum exulum miserātes fauēt. Hysmenias thebanorū ꝓnceps ꝓuatis uiribus adiuuat lysias syracusanus orator qngentos milites stipēdio suo īstructos patriæ cōis eloquētie in auxiliū mittit præliū asperū cōmittit tyrāni deuicti in urbē se recipiunt Athenienses oēs e ciuitate eiciūt ꝓditionē timentes muros extraneis militibus tutant. Thrasibulū corrumpere nituntur īperii societatē pollicentes. Quod cum nō contigisset a lacedæmoniis auxilia accipiunt. Iterato præliat critias & hyppollochus tyrānoꝝ seuissimi cadunt aliis fuga fit cū exercitu athenienſiū quos Thrasibulus fugientes reuocat horiat ne se uictorē fugiāt: sed potius uindicem libertatis adiuuēt negat hostē se esse: sed uelle ademptā sibi libertatē restituere: confirmat his & aliis uocibus promotus exercitus in urbem reddidit. xxx. tyrānos eleusin est in exilium migrare iubet. x. qui rē pu. regant substituunt qui nihil exēplo prioris dominatiōis territi eandē crudelitatem exercent: dum hæc aguntur nuntiatur lacedæmone in bellum athenienses exarsisse: ad quod extinguendum pausanias rex mittitur qui misericordia exulis populi cōmotus patriam miseris ciuibus restituit. x. rectoꝛs eleusis ad cæteros migrare cogit pax ita statuta est tyranni dolentes exules restitutos & se in exilium missos bellum aduersus Athenienses gerūt qui ad colloquium ueluti dominatiōem recepturi progressi per insidias comprehensi ut pacis uictimæ trucidatur populus quem migrare iusserant in urbem reuocat: & ita per multa membra dissipata ciuitas in unum corpus redigitur. Et ne qua dissensio ex anteactis oriretur: omnes iureiurando obstringuntur: obliuionem iniuriarum fore: quæ res saluberrima ciuitatem confirmauit. Dispersam: huc atque illuc sparsam. Animis pariter atque: quia neque cōsilium neque uires defuere. Plebescitum: statutum: ne quis actarum rerum accusaretur: aut mulctaretur. Obliuio: iniuriarum anteque actarum: quam græci uocant. Cōcussum: cōquassatum. Labentē: ruentē statū urbis. In pristinum habitū: nā ciuitas in unū corpus ē restituta.

De Stasippo Tegeate.

Hrasibulus etiā hoc loci apprehendendus est: qui populum Atheniēsem. xxx. tyrānoꝝ sæuicia sedes suas relinquere coactū dispersamq; & uagam uitā miserabiliter exigētē: animis pariter atq; armis cōfirmatum in patriā reduxit. Insignē deinde restitutiōe libertatis uictoriā clariorē aliquanto moderationis laude fecit. Plebis enim scitum interposuit: ne qua præteritarum rerum mentio fieret: hæc obliuio quam athēienses uocat concussum & labentem ciuitatis statum in pristinum habitum reuocauit.

Minoris admiratiōis: q̄ illud thrasibuli. Stasippus: priceps tegeatarum fuit & cum in rei pu. administratione emulū quendā haberet qui tamen & ꝓbus & ornatus erat amicis suadentibus ipsum aut necaret aut in exiliū mitteret: respondit se nolle id facere: ne ī eius locū malus uel improbus ciuis succederet qui rem pu. male tutaret & ita æmulū illū sustinere maluit q̄ rei pu. male consulere. Tegeates: tagetanus dicere latīæ debuit. i. e tegeo oppido archadiæ tageates ēt Mercurius dicit quia ibi maxime colit. Grauem æmulū. i. obtectatorem molestum. Alioquin: præterq̄ ꝙ sibi molestus erat.

Qualibet ratione etiam morte. Summoueret: scilicet exilio. In tutellam: ad protectionem patriæ: utilis enim in rei publicæ administratiōe erat. Præoptauit: prælegit. Pittaci mytilenei fuit mytileneus pittacus unus e septem sapientibus habuit autem alcæum poetam iambicis uersibus præstantem maxime aduersarium qui & odio: & maledictus eum insectabatur.

Mytilenes cum athenienſibus de finibus contendebant. Pittacus dux Frinonem Atheniensiū īperatorem reti inuolutum occidit qui pancraciates appellabat eo ꝙ in lucta sepe uictor extitisset: & olimpionices nominabat: nam ī olimpiacis certaminibus uictor apparuerat: sed tamē nūc dolo pittaci tollit: quæ res mytilenes adeo grata extitit ut pittacū regem sūmo consensu creauerint: qui uocato alcæo acerrio hoste in tactum quidem dimisit sed tamē declarauit ꝙ potestatē haberet illius occidendi. Viribus īgenii: multa enim aduersus eum indigna scripserat iambicis metris. Delatam: post necatū frinonem. De septem sapiētū: nam & ipse unus e septem sapiētibus fuit. A piscatoribus: Ionici quidam adolescentes per iocum interrogarunt non nullos piscatores si sibi iactum precio uendere uellent: at illi libenter se facturos dixerunt iuuenes pactam pecuniam tradunt hac lege: ut quicquid iactu illo cœpissent: suum id omne foret. Piscatores mensam auream ex aqua detrahunt. Adolescentes dicunt se iactum emisse: & ita sibi mensam illam deberi: piscatores se piscium capturam uendidisse solum affirmant cum igitur de re præstanti contenderent: controuersia ad uniuersum urbis populum defertur: de re dubia appollo consulitur: qui sapientiori illam tradi iubet his græcis uerbis.

n On minoris admirationis illud Stasippus tegeates hortantibus amicis ut grauē in administratione rei pu. æmulū sed alioquin probū & ornatū uiꝝ qualibet ratiōe tolleret: uel sūmoueret negauit se facturum: ne in quē tutelā patriæ bonus ciuis locū obtinerēt malus & īprobus occuparet: seq; potius uehemēter aduersario urgeri: quā patriam: egregio aduocato carere præoptauit.

De Pittaco.

p Ittaci quoq; moderatiōe pectus instructū qui alcæū poetā & amaritudine odii & uiribus īgenii aduersus se ꝑtinacissime usum tyrannidē a ciuibus delatā adeptus tantūmodo quid ī opprimendo posset admonuit. dedarauit

De septem sapientibus.

c Vius uiri mentio subiicit: ut de septē sapiētū moderatione referam: a piscatoribus in milesia regione uēriculum trahentibus quidā iactū emerat: extracta deinde magni ponderis aurea delphica mensa orta controuersia est: illis pisciū se capturā uendidisse affirmantibus: hoc fortunæ ductus emisse dicēte: qua contentione propter nouitatem ei: & magnitudinem pecuniæ ad uniuersum eius ciuitatis populum delata placuit Apollinem delphicum consuli: cui nam

Genite mileti tripode rogas phœbum. Qui sapientia omnium primus huic tripoda dico. Populus Milesium talem præstantiorem & sapientiorem ratus mensam ei decernit: thales hoc sibi non arrogans illam mittit bianti prianensi. Bias Pittaco mytileneo. Pittacus cleobolo Lindonensi. Cleobolus Chyloni lacedæmonio. Chyon periandro corynthio. Periander mittit Soloni salaminio. Deinde dicto Atheniensi. Solon autem Apollinis delphici munus esse intelligens. Omnium enim sapientissimus est Apollo sibi deportandam curauit. Verriculum: geuus retis plombati: quod alueo amnis ueritur: & quicquid nanciscitur trahit. Quidam: iuuenis ionicus. Iactum: quicquid iacerent. Extracta: scilicet ex aqua. Delphica mensa: qualis erat in templo Apollinis delphici erāt enim tripodes aurei. Capturam pi. i. pisces quos cœpissent. Ductus for. idest quicquid fortuna duxisset. Nouitatem rei: antea enim nunq̄ fuerat mensa aurea extracta. Pecuniæ: idest substantiæ præciose rei. Delphicum: qui collitur delphis

Thales milesius.
Bias panensis.
Pittacus mytileneus.
Cleobolus lydiensis.
Cylon lacedmonius.
Periander corinthius.
Solon. ath.

Adiudicari:assignari. Præstaret:superaret. Illi Mytilenses. Taleti:utpote sapiētiori. Deinceps: per ordinem. Ad ultimū: postremo nouissime. Titulū ampl.sa.nam oium sapientissimus dicitur Apollo. Præmiū:ipam mensam. Trāstulit:deportauit. Atq; ut Theopōpo: Theopōpus lacedæmonioꝝ rex fuit:q cuidā interrogāti quo pacto regnū stabile esset futuꝝ respōdit: si reges cōicarent regiā licentiā eū amicis:& curarent ne subditi iniuria afficerent. Quæ non solū uerbis dixit: ueꝝ ēt re ipa cōprobauit:nā nō cōtētus regiā licentiā cōmunicasse cū amicis: ciues quoq; in regni administratione susceptit:curauit. n.ut ephori lacedæmoniæ crearēt:q regiæ potētiæ ita obiecti forent: sicuti Romæ tribūi ple.cōsulibus adᵛersi erant. Vxor Theopōpi id intelligēs:interrogauit uiꝝ nunqd id fecisset: ut filius minorē potestatē relinqret:cui ille minorē inqt relinquā gnatis potestatē: sed stabiliorē. Testioniū mod.red. i.ut exēplo ꝓbemus q̄ modestus fuerit. Ephori:a uerbo græco. idē est quod a spācio:a quo ꝓuideo:unde ephorus ꝓuisor: q ꝓ arbitrio suo statuta regis aut ꝓbaret aut repudiaret sicuti romæ tribuni acta senatus examiabāt. Legitimis uiculis.i. ut subiecti quoq; legibus essēt reges sicuti ciues. A licētia:ne liceret ꝓ arbitrio suo ageꝝ sē ephoris. Admouit:āppropinq̄uit:nā ciuiū animos hac moderatiōe sibi deiunxit. Antiochus.L.Scipio asiā nactus ꝓuintiā fauore populi eo q̄ pub. frater dixisset se cui cū eo fore legatū ꝓuintiā & regē i leges po.ro.redegit & ita asiaticus cognominatus. Cū aūt asia: & gētibus uicinis priuasset antiochum regem. Et ultra Taurum montem expulsus esset. Antiochus cernens se liberatum nimia procuratione regni gratias Populo Romano egit: qui moderato regni termino ipsum uti coegisset. Lu.Scipione: qui asiaticus postea est appellatus. Taurum montem cilitiæ. Vicinas gentes:ut Capadociam:bythiniamque. Quæ quoniam multis:quandoquidem moderationem multis exemplis ostēdimus nunc ad gratiam & concordiam transeamus: & dicit de his qui acerba odia in iracundas amicitias conuertere. Quæ scilicet moderatio. Auctoribus: supra commemoratis. Illustrata:clarificata. Egregium affectum.h.a.eo quod ex inimico amicus efficitur. Defluxum:deductum. Læto:hilari. Prosequamur:naremus. Nam sicuti placidum p similitudinem declarat q̄ delectare soleat amicitia ex acri odio conflata. Placidum: tranquillum.

adiudicari mensa deberet:deus respondit illi esse dādā q̄ sapientia cæteros præstaret his uerbis græcis.

Hi uersus sic latinæ sonant.

Phœbū de tripode rogitas milesia proles
Huic tripodem addico:cuius sapientia prima est:
tunc illi cōsensu taleti mensam dederunt. ille cessit eā Bianti.Bias Pittaco: is ꝓtinus alii: deinceps q; per omniū septē sepientū:orbem ad ultimū ad Solonē puēit qui & titulum amplissimæ prudētiæ: & præmium ad ipsum Apollinē trāstulit. De Theopompo.

ATque ut Theopompo quoq; Spartanoꝝ regi moderationis testimoniū reddamus: quū primus īstituisset :ut Ephori lacedæmone crearent:ita futuri regiæ potestati oppositi: quēadmodū Romæ consulari imperio tr.pl.sunt obiecti: atq; illi uxor dixisset id egisse illū.ut filiis minorē potestatē relīqueret relinquā inquit sed diuturniorē:optime quidē:ea.n.demūtuta est potentia:quæ uiribus suis modum imposuit. Igitur Theopōpus legitimis regnū uinculis cōstringēdo: quo longius a licentia retraxit hoc ad beniuolētiā ciuiū ꝓpius admouit. De Antiocho.

ANtiochus aūt a L. Scipione ultra Taurū mōtem imperii finibus sūmotus:cū Asiam ꝓuintiā: uicinasq; ei gētes amisisset gratias agere Po.Romano nō dissimulāter tulit:quod nimis magna ꝓcuratione liberatus modicis regni terminis uteret & sane nihil est tā præclarū aut tam magnificum quod nō moderatione temperati desideret.

De his qui ex inimicis iūcti sunt amicitia & necessitudine. Capitulum secundum.

Væ qm̄ multis & claris auctoribus illustrata ē: trāsgrediāur ad egregiū hūani animi effectū: quē ab odio ad gratiā defluxū equidē cū læto stilo ꝓsequamur nā sicut placidū mare ex

Aſpero.i.concito perturbato uentis & procellis. Cælum:aerem. Nubilo:nubilus iuoluto. Sẽ titur:uidetur & ſentitur ad oẽes ſenſus corporis demq; refertur. Off.acerbitates:aſpitates offenſio/ num. Cãdida læta narratione. Proſequenda:enumeranda eſt. M.Aemilius Lepidus. Aulus Geli us libro.xii.dicit M.Aemilus cõſularis uir:inſignibus ac uitæ grauitate præſtans diutinas & ingentes inimicitias cum Fuluio Flacco nõ minoris dignitatis uiro exercuit. Et cũ iam graui ac ſimultate cõflictati eſſent a præcone cenſores enunciati:in cãpo nondũ dimiſſa contione uterq; ultro amicitia con iungi poptauit:turpe.n.ſibi fore putabat priuatim diſſentire: cũ publicæ ĩ ſummo magiſtratu eſſet cõiunctus. Splen. bo.par uitæ grauitate: honores.n.uirtute adæquabat. Eiuſdẽ amplitudi/ nis:ſimilis dignitatis. Enũciati: a præcone prius ſuffragiis popu li creati. In cãpo.ſ.Martio:Diſſi de:ſdiſcordes eẽ. Publicæ: om niũ conſenſu. Sũma poteſtate. ſ.cenſoria. Id iudiciũ:oſtẽdit & eos q tunc tẽporis erant iudiciũ illud collaudaſſe & ueteres hiſto riarum ſcriptores æternitati cõ/ mendaſſe. Annaliũ annales libri erant in quibus annua geſta po/ puli R.o. continebantur. Sexti Liuii quoq; ſal.conſilium ſalĩna toris collaudat q cenſoria nota maxime teſtimonio Neronis dã natus. Aduerſus.n.ipſum teſtifi/ catus fuerat:indignatus ardeã in exiliũ ꝓfectus ẽ. Sed cũ ipſum ſe natus ab exilio reuocaſſet: eũq; collegã conſulatus ſalinatori tra didiſſet ĩ maxĩo rei publicæ diſ crimine. Hannibal enim tũc ma/ xime italiã uaſtabat pœnitus ani mũ induxit obliuiſci naturæ ſuæ quæ iracunda erat: & etiã contu/ meliæ quã acceperat a Nerone: ne ſi fortaſſe odio inſectaret col/ legam res publica damnum ali/ quod pateretur: & certe hæc mẽ tis tam humanæ inclinatio italiã & urbem Romam ſeruauit: nã ſalinator clam in caſtra Neronis profectus qui aduerſus Haſdrubalem pœnorum imperatorem oppoſitus erat: & ingentem pœnorũ exercitum: & ipſum Haſdrubalem trucidauit. Finiendarum:deponẽdarum inimicitiarum:ſimul tas enim latens odium eſt. Illuſtre nobile conſilium. Poſteritati.ideſt minoribus. Noluerunt. ſcilicet uereres annalium ſcriptores. Ardeam: oppidum: Teſtimonio eius: teſtificatus:nanque fuerat aduerſus ipſum:& ita cenſoria nota damnatus fuerat. Indẽ:ex ardea:in qua exulabat. Inge/ nii ſui.ideſt ſuæ naturæ. Acerrimum:iracundum: infeſtiſſimum. Diſſidente diſcordante animo Conſortionem uſurpare uo.ideſt in uſũ rapere inſectari odio collegam:qui ſorte ſibi obtigerat. Malum conſulem ageret:ideſt exhiberet ſe conſulem patriæ damnoſum. Tranquiliorem h a bitum placidiorem habitum. ſcilicet ex inimico amicum ſe præſtare. Difficili articulo: dubio temporis momento articulus dicitur breue temporis momentum. ideſt cum iam aliquid faciendũ eſt: & hoc dicit qa paꝛ deffuit qn Haſdrubal Hánibali cõiungeret: qd ſi factum fuiſſet actũ erat de romanis & articulum græci appellant. Terribilẽ.ideſt ingentẽ exercitũ quẽ ducebat Haſdru bal in italiam ut ſe Hannibali copularet. Contuderunt.ideſt ſalinator:& Nero confregerunt.

aſpero:cælũq; ex nubilo ſerenũ hilari aſpectu ſentitur ſic bellum pace mutatum plurimũ gaudii affert:offen ſarum etiã acerbitas depoſita candida relatione celebrã da eſt. De.M.Aemilio Lepido.

m Arcus Aemilius Lepidus bis conſul & põtifex maximus ſplẽdoriq; bonoꝝ par uitæ grauita te diutinas ac uehemẽtes inimicitias: cũ Fuluio Flacco eiuſdem amplitudinis uiro geſſit:quas ut ſimul cenſo res enunciati ſunt: ĩ cãpo depoſuit:exiſtimãs nõ opor tere eos priuatis odiis nõ diſſidere:q publicæ ſũma iun cti eſſent poteſtate:id iudicium ànimi eius & præſens ætas cõprobauit uobis ueteres ānaliũ ſcriptores laudã dum tradiderũt. De Sexto Liuio ſalinatore.

s Exti Liuii quoq; ſalinatoris finiendaꝝ ſimultatũ illuſtræ conſiliũ ignotum poſteritati eſſe noluerunt: Is nanq;:& ſi Neronis odio ardẽs in exiliũ profectus fuerat teſtimonio eius præcipue afflictus: tm̃ poſtquã eũ inde reuocatũ ciues collegã illi in conſulatum dede runt:& ĩgenii ſui quod era acerrimũ & iniuriæ: quam grauiſſimã acceperat obliuiſci ſibi ĩperauit: ne ſi diſſi dente animo conſortionem merii uſurpare uoluiſſet: ptinacem exhibendo inimicum malum conſulem age ret:quæ quidẽ mentis ad tranquiliorem habitum incli natio ĩ aſpero ac difficili temporum articulo plurimũ ſalutis urbi nr̃æ: atq; italiæ attulit:pari qa uirtutis im petu cõnixi:terribiles punicas uires contuderunt.

Arrondus.

Clarum etiam. Aulus Gelius idem hoc narrat exemplum. Dicit.n. Africanus ſuperior & tyb. Grac/chus C. & Tyberii Gracchoꝝ pater: & magnitudine reꝝ: & uitæ integritate: & magiſtratuũ honoꝝ ſæ: pe in re pu. diſſenſerant. Cũ aũt epulũ in templo Iouis Capitolini celebrarent patres: ſors ita tulit: ut apud eandẽ menſam duo tlli lo carent. Itaq; diis arbitris manus eoꝝ cõducẽtibus cõfeſtim concordes facti ſunt: neq; ſolũ in illa inimicitiaꝝ depoſitiõe cõcordia incepta ẽ: ſed etiã affinitas inſtituta. Scipio nanq; Corneliã filiã ſuam Tyberio Graccho eo in loco matrimonio adiunxit. Tyberio: & Tyberii Gracchorum pater qui factione occiſi ſunt. Sacra: nã in ſacris Io uis in Capitolio cõuiuiis operã dabant patres. Epulo: in epulo ſacrorum Iouis: cuius templum in Capitolio ſitũ erat. Corneli am filiam Scipiõis quã ex tertia æmiliana uxore ſuſceperat. In Cicerone. L. Piſo: & Aulus Gabi nius cõſules referẽte Clodio tri/buno ple. & legem promulgan/te: q; Cicero indẽnatos ciues ne/caſſet: Ciceronem in exilium mi ſerũt. O dii autem Gabinii cauſa hæc fuit: q; gabiniũ neceſſarium ſuum in Catilinæ coniuratione depræhenſum: atq; ĩ cuſtodiam Licinio Craſſo traditum. Cice/ro conſul iuſſerat necari: oblitus autem inimicitiarum Cicero cũ Aulus Gabinius repetũdarũ e ſy ria cui præfuerat accuſatus eſſet acri ſtudio illum tutatus eſt. Ex pulerat: ĩ exilium referente Clo dio tri. ple. contra Ciceronem. Idemque aliam Ciceronis huma nitatem ſubiungit Paulus: &. M. Licinius accuſauerant Vatinium in ſextium productũ teſtem qui prætor erat. Vatinius dicebat ſe abſoluturum Sextium. Si Licini us ſibi faueret. Litinius operam ſuam promiſit: q; ubi comper/tum eſt: crimine ambitus accuſa/tus eſt uatinius. Deinde etiam repetundarum ex Aſia damna/tus & tamen Cicero duobus his iudiciis ipſum liberauit: quanuis ſibi oppoſitus eſſet Vatinius eo q; & ipſe Conſcius coniurationis Catilinæ compertus erat. Duobus publicis iudicibus. ſcilicet repe tundarum ex Aſia: & crimine ambitus in ſua prætura. Crimine leuitatis: propter hanc defenſio/nem Cicero non leuis habitus eſt: ideo laudem meruit tuoluit enim potius beneficiis iniurias ſupera re quam alterno odio penſare. Nam illud humanitati hoc uero pertinatiæ aſcribitur. Cicero/nis autem factum: oſtendit hanc Ciceronis humanitatẽ fuiſſe tam probabilem: ut etiam ſibi inimi/ciſſimos ciues coegerit exemplum hoc imitari. Fuit autem Pub. Clodius Pulcher: qui in exilium Ci/ceronem delegauit: quod exemplo Ciceronis uſus fuerit patet. Tres enim Lẽtuli. ſcilicet Publius Ca ius: & Lutius. Clodium inceſtus crimine accuſauerant: quia habitu muliebri pontificis domum ĩgreſ ſus fuerat: ubi ſacra bonæ deæ mulieres celebrabãt: ad quæ ſacra uiris acceſſus nõ dabatur & hoc fece rat: ut Meſſalinam Cæſaris uxorem uiciaret. Alii dicunt illum ſuſpectum fuiſſe: quod cum tribus ſo/roribus ſuis rem haberet. Clodius autem cernens: & iudicem: & prætorem: & remplum bonæ deæ: apud quæ fuerat accuſatus Lutium Lentulum crimine ambitus damnatum acriter defendit.

Tribus Lentulis. ſcilicet Publio Caio: & Lutio. Iudicem & prætorem & ædem ueſte: apud quæ ac cuſabatur.. Agere: exhibere ſe amicum Lentulo. Inter quæ. ſcilicet iudicem prætorem & ædem ueſte. Hoſtili uoce: qua utunt' inuicem aduerſarii. Perorauerat: cõtionem habuerat cõtra Clodiũ

De Africano & Tyberio graccho:

c Larum etiã ĩ Africano ſuperiore ac Tyberio grac cho depoſitarum inimicitiarũm exẽplum: ſiqui dem ad cuius menſæ ſacra odio diſſidentes uenerant: ab ea & amicitia & affinitate iuncti diſceſſerunt: nõ cõ tentus. n. Scipio auctore ſenatu ĩ Capitolio Iouis epu locum Graccho cõcordiã cõmunicaſſe: filiã quoq; ei Corneliam protinus ſibi deſpõdit: ſed huiuſce generis humanitas etiam in. M. Cicerone præcipua apparuit. Aulum nanq; Gabinium repetundaꝝ rerum ſummo ſtudio defẽdit qui eũ in cõſulatu ſuo urbe expulerat.

De eodem.

e Idemq; P. Vatinium dignitati ſuæ ſemp infeſtũ duobs publicis iudiciis tutatus eſt: ut ſine ullo cri mĩe leuitatis: ita cũ aliqua laude: cui ſpetioſius aliquã to iniuriæ: beneficiis uincunt': quã mutui odii pertina cia penſantur.

De P. Pulchro:

c Iceronis aũt factum adeo uiſum eſt probabile: ut imitari id ne inimiciſſimus quidẽ illi. P. Pulcher dubitauerit q; inceſti crimine a tribus Lentulis accuſa tus: unũ ex his ambitus reũ patrocinio ſuo protexit: at que in animũ induxit & iudicẽ & prætorem & teſtẽ ue ſte ædẽ ituẽs amicũ Lẽtulo agere. Intus quã ille ſalutẽ eius fœdo crimĩe obrueĩ cupiẽs hoſtili uoce porauerat.

Caninius Gallus: ostendit Caninium & damnatum & accusatorem admirabilem fuisse. Accusauit aũt. C. Antoniũ repetundarũ: eo q̃ achaiã Silano milite fretus totã expilauerat: deinde filiã suã in matrimoniũ duxit cũ in gratiã eius rediisset. Caninius ẽt p̃turã cãdidatus petẽs: gladiatorũ minus dedit: ut populi fauorẽ sibi cõciliaret: & ita sibi adesset ĩ petitiõe p̃ture: dicebat tñ se gladiatores dare in honore funeris p̃ni eo q̃ anno supiore uernas nõ habuisset: colonius ãt ipm crimĩe ãbitus accusauit: quẽ postea gallus ꝓcuratorẽ suarũ rerũ habuit. Quẽ dãnauerat: repetundarũ ex achaia. Damnatus fuerat. crimine ambitus. Celii uero Ruffi Celius tri. ple. milonis amicissimus fuit at contra. Quintus Põpeius clodiũ maxime colebat adeo ut leges contra milonem tulerit: quia clodiũ trucidasset: populũ etiam aduersus autẽ milonẽ concitabat: dicebatq̃ milonem dedisse quẽ cremarẽt: sed se datuꝝ quem humarent: his legibus oppositus Celius dicens: Pompeium seditiosum consulatum gessisse: ipsum in exiliũ proficisci coegit. Demum p litteras Qu. Pompei rogatus ut prædia sua quæ cornelia possidebat: restitui faceret: & litteras publicæ legit: & corneliam possessiones suas restituere coegit. Vita inq̃nata sordida constat pudicitiam suam fuisse parum honestã: Ciceroq̃ ad atticum asserit hunc adolescentem fatuum non grauem: & dissolutũ. Misericordia quãuis enim ipsum exilio mulctaset misericordia tamen aduersus ipsum usus est. Cornelia: graccho rum mater: quæ tutrix. Qu. Põpei fuerat: sed cum adultus esset propter auaritiam. Prædia sua illi restituere recusabat. Epistolam: quam ad se miserat auxiliũ implorans. Indecim. iu. ul. necessitatis index erat: nam ab inimicissimo auxilium petere cogebatur. Sub Celio auctore: quãuis uita illius parum probata extiterit: humanitas tamen ista collaudãda ẽ. Magna cura: trãsit ad capitulũ ĩ quo de abstinẽtia & cõtinẽtia: cõtiet' & more suo quãdã facit p̃fationẽ: ĩ qua declarat q̃tã ex his utilitatẽ homies cõsequunt'. Faci ãt e cõtrario: nã inuit quã stabiles sint res ab auaritia atq̃ libidine alienæ: cũ incõmoda quæ ex his tolerant' declarat. Sũmoti: alĩi remoti. Hi pœnates: p̃uatæ & domesticæ domus: & ubiq̃ est supplẽdæ: facile steterint: & dicit & domos priuatoꝝ & ciuitates: & regna facile duratura: quæ sunt ab auaritia & libidine remota. Vẽdicauerit: acquisiuerit: dominabitur. Quo in eo loco: ad ciuem. Pestes. h. g. nihil enim tam pernitiosũ hominibus q̃ libido atq̃ auaritia. Infamia propter libidinem. Quartũ & uigesimũ: abstinentiã & cõtinẽriã Scipionis collaudat: q̃ in Hispaniã cum exercitu ꝓfectus: cũ Carthaginẽ nouã: sic. n. appellabat' cœpisset & multos pœnoꝝ obsides ĩ ea clausos ĩ suã potestatẽ redegisset: uirginẽ forma egregiam atq̃ nobilẽ quæ iter cæteros obses erat parentibus atq̃ sponso suo intactã restituit aurũq̃ qđ pro illa redimenda attulerat pater: recusauit Scipio summæq̃ dotis illius adiunxit. Florentẽ ætate: uxore carentẽ: uictoriã spec osissimã adeptũ: neque auaritia: neq̃ libido illũ ualuit superare. Carthagiæ noua: ĩ q̃ expugnatiõe q̃si quoddã omne capiẽdæ carthaginis maioris cœpat ꝓpea adiũgit auspitia

De Caninio gallo:

c Aninius autem gallus reum pariter atq̃ accusatore admirabilẽ egit: & C. Antonii quem damnauerat filiam in matrimoniũ ducendos: & M. Colonium a quo damnatus fuerat rerum suarum procuratorem habendo:

De Celio Ruffo.

c Elii uero Ruffi ut uita inquinata ita misericordia quã quippe Põpeio præstitit ꝓbanda: cui a se publica quæstione prostrato: quum mater Cornelia: fidei cõmissa p̃dia nõ rederet: atq̃ ita auxiliũ suum litteris imploraſſet pertinacissimæ absenti affuit. Recitauit etiã eius epistol iãn iudicio ultimæ necessitatis indicẽ: qua impiã Cornelíæ auaritiã subuertit: factũ propter nimiam & eximiã humanitatẽ ne sub Celio q̃dẽ auctoritate repudiãdũ.

De abstinẽtia & cõtinentia.

m Agna cura præcipuoq̃ studio referendũ est quantopeꝛ libidinis & auaritiæ furori similes impetus ab illustrium uiroꝝ pectoribus cõsilio ac ratione sum moti sunt: qa ii demũ pœnates: ea ciuitas id regnum: æterno in gradu facile steterit ubi minimũ uiriũ uenetis pecuniæq̃ cupido sibi uendicauerit. Nã quo iste generis humani certissimæ pestes penetrauerunt in iniuria dominat': infamia flagrat: igit' cõtrarios his tã diris uitiis cõmendemus mores.

De Scipione.

q Vartũ & uicesimum annum agens Scipio: cum in Hispania Carthagine oppressa maioris Carthaginis capiendæ sumpsisset aspicia: multosque

Obſides.ſ.celtiberorum quaſi ob fidem dati. Habuerant clauſos:metuebāt.n. ne ab ſe ad Scipionem deficerēt:iō clauſos habeat. Redegiſſet:reduxiſſet. Iuuenis:utpote. xxiiii.annorū Scipio. Victor ſpecioſiſſimā uictoriā adeptus. Indibili ꝓpriū nomē ſpōſi illius uirginis. Accerſitis:uocatis ad ſe parētibus ſpōſæ. Qua cōtinētia:cōtra libidinē:nā puellā intactā reddidit. Munificētia:cōtra auaritiā:nā ſūmæ dotis auꝛ illud adiecerat. Applicando:adiūgendo:nunq̄.n. qeuit indibilius: niſi qđ ad animos celtiberoꝝ Romanis ita cōciliauit:ut pœnos relinquētes:ī Scipionis amicitiā uenirēt

obſides:quos in ea urbe pœni clauſos habuerant:in ſuam poteſtatē redegiſſet.eximiæ īter eos formæ uirginē ætatis adultæ & iuuenis & celebs & uictor: poſtq̄ cōperit illuſtri loco inter celtiberos natā nobiliſſimoq; gentis eius īdibili deſpōſatā: accerſitus parētibus & ſpōſo inuiolatā tradidit:aurū quoq; quod pro redemptione puellæ allatū erat ſūme dotis adiecit. Qua continētia: ac munificentia Indibilis obligatus celtiberoꝝ animos Romanis applicādo meritis eius gratiam debitam rettulit:

De Marco Catone.

r Erum ut huius uiri abſtinētiæ teſtis Hiſpāia: ita M.Catōis Epyros. Achaia Cyclades īſulæ maritīa ps Aſiæ ꝓuītia Cypros: uñ cū pecūiæ deportādæ mini ſteriū ſuſtineret tā auerſū animū ab omni uenere quā a lucro habuit:in maxima utriuſq; intēperantiæ uerſatus materia:nā & regiæ diuitiæ poteſtate ipſius cōtinebant:& fertiliſſimæ delitiarum totius grætiæ urbes neceſſaria totius nauigatiōis diuerticula erāt:atq; id munatius Ruffus Cypriacæ expeditionis fidus comes ſcriptis ſuis ſignificat:cuius teſtimonium non amplector proprio enim argumento laus iſta nititur: quoniā ex eodem naturæ utero & continentia nata eſt & Cato.

De Druſio germanico.

d Ruſū āt germāicum eximiā claudiæ familiæ gloriā fratrē tyberii patriæq; rarū ornamtū & qđ ſup oīa é

Debitā gratiā quā debebat ei pp talē munificētiā. Hiſpania: in qua id egit: dicit.n.quēadmodū Hiſpania teſtis eſt cōtinentiæ Scipionis ita epyros:& achaia & reliqua loca quæ hic commemorat.M.Catonis cōtinentiā indicare poſſunt. Cato.n.ī maxīa occaſione & pecuniæ: & delitiaꝝ:ita cōtinens fuit:ut & pecuniā negligeret:& ut frōtius aſſerit ita alienus ab delitiis fuerit: ut uno eodē quo rēiges uteret':cū referēte Clodio tri.ple.cypriacā pecuniā in unū redactā in urbē Cato deportaret: cui ꝓuintia illa delata fuerat ab uniuerſo ſenatu pp uitæ illius īegritatē. Epyros:ubi Pyrrhus regnauit. Cyclades insulæ in Ionio mari dictæ:qa nauigantes ad illas longiore ambitu utant':ne tēpeſtatē expiantur.

Cypros: ubi Ptolemæus regnauit:q audito decreto ſenatus uitā ueneno finiuit. Vnde a q̄ cypro. Materia copia:& occaſione. Poteſtate ipſius in ipſius n. poteſtate hēbat diuitias Ptolemæi regis quas Romā deportabat:& hoc eſt quantum ad lucrum: quod facere potuiſſet.Si auidus extitiſſet. Grætiæ nauigādo.n. opus erat ut īfinitas pœne grætiæ urbes pagraret: quæ & ſi multis & uariis delitiis abundātes eſſent:tamen ille ab omnibus illis delitiis abhorrebat. Neceſſaria:neceſſe erat ut ad illas curſum dirigeret:ſi iter ſuum explere cupiebat. Atque id: hic catonis familiariſſimus fuit: adeo ut ſemper ipſum imittaretur.Secum etiam profectum eſſe conſtat in Cyprum. De uita ipſius Catonis ſcripſit. In qua cum continentiam illius laudet Valerius dicit ſe non illius teſtimonium amplecti:quaſi Catonis continentia per ſe clara teſtibus impingere non uideatur. Scriptis. ſcilicet de uita Catonis. Non:non approbo. Proprio: per ſe enim ſatis laudabilis eſt continentia Catonis:etiam ſi non alterius teſtimonio. Continentia:Catonem enim appellare non potes:quin continentiam quoque nomines. Druſum Germanicum:Druſus & Tyberius nati ſunt ex Liuia: & Claudio:extincto Claudio Auguſtus Liuiam duxit uxorem: & ipſius filios ſibi adoptauit. Druſus adoleſcens ciuitates trans rhenum propugnauit & multa præclara geſſit: ex quo Germanici cognomen adeptus eſt. Fuit etiam tantæ continentiæ:ut ſola uxore contentus. Aliarum amores ſemper uitauerit'. Deceſſit autem propter fracturam equo ſuper crura illius lapſo trigeſimo die poſtquam id accidit. Tyberius Nero frater nuntio ualitudinis eius in urbem accitus. Ipſum mortuum in monumento. Cai Iulii Cæſaris locauit Auguſtus in funere illius laudationem ſuſcepit. Annia Druſi uxor & forma:& ætate florens torum ſocrus Liuiæ:habuit pro thalamo mariti:neque alteri:poſtea nupſit. Germanicū:appellat ū qui Germanos debellauit. Claudiæ filius.n.Claudii fuit.

Operum ſuorum:præclara.u.i adoleſcẽtia ſua geſſit. Pro:Nam adoleſcens admodum extinctus eſt. Victrico:Auguſto q̃ liuiã extícto Clodio patre Druſi uxorẽ duxerat. Fratri aug.i. Tyberio auguſto q̃ Auguſto Cæſari ſucceſſit in regnũ. Duobus diui.oculis: ideo oculos diuios appellat Auguſtum & Tyberiũ qa tranſlati ſunt in numerũ deorũ. Reſpondentẽ nõ degenerantẽ. Clauſum:uam uxore ſola cõtentus fuit. Antonia:minor.ſ.M.Antonii:& Octauiæ ſororis Auguſti filia:Druſi Germanici uxor. Claritatẽ uirilẽ:hoc dicit:quia continentia ſua parentis gloriam ſuperauit: conſtat.n. Antoniũ libidinoſum admodũ extitiſſe:utpote q̃ Octauiam reſpuit:ut Cleopatræ adhæreret.

Penſauit:librauit: nam amori ſuo reſpondit. Exceſſũ:mortẽ.

Forma:quæ cõtinentiæ ualde ſunt aduerſa. Alterius.ſ. Druſi qui adoleſcens eſt extictus. Alterius uiduitatis.ſ.Antoniæ quæ uidua eſſe maluit q̃ alium maritum capere. Hoc cubiculũ:qa deinceps de abſtinentibus tantũ modo eſt dicturus non de continentibus. Ponendi:reponendi locandi pecuniã. Natauit:idulſt. Gneus Martius cũ poſthũius cõminius conſul Coriolum uolſcorum oppidum obſideret: & rationem ullam inueniret. qua oppidum caperet. Gneus Martius negligentia cuſtodum cum paucis electis in oppidum irrupit: igneq̃ accenſis edificiis quæ muro adiecebant:oppidãi credidere hoſtes ingreſſos: & ipſa conſternatione aperta iãua ingreſſi Romãi oppidum expugnarunt:cuius uictoriæ tãta fuit Gnei Martii qui ob hoc coriolanus eſt appellatus gloria:ut Poſthumiũ fuiſſe cõſulem ignorari poſſet:niſi in fœdere quod cum latinis ictum eſt illius nomẽ contineret. Conſul potitus uictoria maxime uirtute coriolãi cũ multa illi offerret munera: nihil præter hoſpitem captiuum & equum:quo in prælio uteretur elegit. Attici: originem. n. ab Anco rege trahebat qui nũmæ põpilii nepos fuerat. Corioli:oppidũ uolſcorũ. Cognomen: cognominatus ẽ n. coriolanus. Cõſpicue:præſtantis fortitudinis opibus ſua opera captũ ꝓfecto coriolũ fuit. Accurata:ornata oratione. Omnibus.i murali corona:nã primus murũ aſcenderat. Iugeribus: iugertiñ terræ dicit quantũ uno die unum par bouũ arare poteſt. Electione:ut ſibi eligeret decẽ captiuos quos uellet. Ornatis equis:inſtructis faleris & aliis ornamentis. Salutem ca. eo quod hoſpes ſuus eſſet. Circunſpecta:illuſtri:& probanda moderatione. Maiore cum.i. dubites an maiorem laudem meruerit i reſpuẽdis præmiis q̃ meruiſſe ſi elegiſſet:uel quam meruit in eligẽdo captiuo hoſpite & equo. M.cu.curius primus de ſamnitibus triũphauit poſtea etiã triũphauit de Sabynis: Pyrrhum epyrotarum regem a tarẽtinis accitum italia exegit:ſed quod ad præſens exemplum attinet cum ſamnitum legati ad eum ueniſſent offendere illum ſedentem & rapas in igne uerſantem:& cum agreſte ſcamnum & catinum ligneum:quo utebatur in cœna conſpexiſſent renuntiaret ſamnitibuſq̃ conſpexerant. Samnites rati illum inopia coactum tam ſordide uiuẽ magnam uim auri publicæ ad illum mittunt. legati ut illo fruatur benigne rogant. Curius in riſum ſolitus afferte inquit hoc aurũ in patriam ac ſamnitibus referte me male habentibus aurum imperare: quam aurum poſſidere intelligantque me nec uinci poſſe armis neque pecunia corrumpi exquiſitiſſima norma.

operum ſuorum pro habitu ætatis magnitudine uictri co pariter ac fratri auguſto duobus rei pu: diuinis oculis mirifice reſpõdentẽ cõſtituit:uſũ ueneris intra coniugis charitatẽ clauſũ tenuiſſe. De Antonia

a Ntonia quoq̃ fœmina laudibus uirilem familiæ ſuæ claritatẽ ſupergreſſa amorem mariti ſui egregia fide pẽſauit: quæ poſt eius exceſſum forma & ætate florẽs cubiculũ ſocrus pro coniugio habuit: in eodẽ que toto alterius adoleſcentiæ uigor extinctus eſt:alterius uiduitatis experientia cõſenuit hoc cubiculum talibus expimentis ſũmã imponat. De Cn.Martio:

d Einceps his uacemus:quoꝝ animus aliquo ĩ momento ponendi pecuniã nunquã uacauit. C.M. patritiæ gẽtis:adoleſcens regis clara progenies. Curioli uolſcoꝝ oppidũ caprũ cognomen adiecit:cũ editis cõſpicuæ fortitudinis opibus a poſthumio conminio cõſule accurata oratiõe apud milites laudatus omnibus dõis militaribus & agri.c.iugeribus & decem captiuorum electione & totidẽ ornatis equis:centenario bonũ grege:argentoq̃ quãtũ ſuſtinere ualuiſſet:donaretur: nihil ex his præter unius captiui ſalutẽ hoſpitis:equũ que quo in acie uteretur:accipere uoluit. Qua tam circunſpecta animi moderatione neſcias:utrũ maiore cũ laude p̃nia meruerit:an reiecerit. De M.Curio.

m Arcus aũt Curius exactiſſima norma Romanæ

Frugalitatis: continentiæ moderatiōis parsimoniæ. Quales epulas. s. uilis: nā apparatus etiā uilis erat: & per parēthesim legit. Soluit letus. s. nā mesti cōtrahūt: Supuacuæ nō necessariæ legationis. Ita malo hominū ex cōcisis uerbis declarat qđ stoici dicūt aurū nō bonū appellandū: dicūt. n. quicquid bonū est nō nocet aurꝝ plærūq; nocet. ergo non est bonū. Idē cum Italia aliam ipsius subiungit abstinentiam Cū pyrrhum epirotarum regem a tarentinis uocatum Italia curius expulisset & nō solum grariū: sed etiam milites p̄da locupletasset nihil ex illa præda consecutus: est & cū interceptæ pecūiæ accusatus esset. Catinum ligneum quo in sacrificio utebat in medium protulit dixitq; se nihil aliud ex hostili præda in domū suam conuertisse quo facto summo omniū consensu absolutus ē. Fxegisset expulisset. Decretis etiam a sēatu sep. iu. populo. Senatus cū populo uiritim septena iugera agri diuideret quinquaginta curio & domū unā ascripsit: eo q̄ fecisset ut tribunis plebis patres i comiciis auctores essent damandandi tribunatus antea enim sine patribus tribūi creabantur: sed curius sibi hoc đ forme existimans si plus acciperet quā aliis tradebatur nō plus quam populo assignabatur sibi assumpsit. Popularis assignationis: assignationis factæ populo. Mo. i. mensuram. Idem sē sit fabritius. Sānites legatos ad fabriciū miserunt qui multis cōmēoratis quæ fecisset post redditam sibi pacem obtulere ei. x. æris: &. V. pōdo argēti & totidē seruos asserentes par esse ut uirtutum suarum ornamenta haberet: se non posse i hac inopia claritatem atq; gloriam suam ostētare Fabritius qui modico contentus erat omnia illa in samniū remisit existimans gloriam q̄ ex illis comparauerat sibi satis fore ad continentiam suam declarandam. Omni. i. omnibus ciuibus maior honoribus & auctoritate Par. censu: quantum ad opes pauper quisq; illi par erat. In. cl. ha. mos antiquis erat ut ciuitates quæ superate fuerant bello i uictorum clientela haberentur. Prædiues ualde diues beneficio continentie nō pecunia: non enim qui plus habet: sed qui minus habere cupit diues est. Sineu. fa. declarat illum sine seruis fuisse satis comitatum id ei præstante continentia. Ergo do. e. concludit dicens q̄ quamuis domus sua: argento atq; mancipiis careret tamen plena erat gloria quā ex samnitibus pepereat. Mancipiis: seruis mancipium dr̄ quicqd māu capi potest. Ex his sānitibus quos cū curio bello subegerat.

frugalitatis idēq; fortitudinis perspectissimū speciē sānitū legatis agresti se in scāno assidentē foco ac ligneo catino cœnantē: Quales epulas apparatus indicio est: spectandū præbuit: ille enim samnitū diuitias contēpsit: samnites eius paupertatē mirati sūt. nā cū ad eū magnū auri pōdus publicæ missū attulissēt benignis uerbis inuitatus: ut eo uti uellet: uultū risu soluit: ꝓtinusq; superuacuæ inqt ne dicā ineptæ legatiōis ministri narrate sānitibus. M. Curiū male locupletibus imperar̄: q̄ ipsū fieri locupletē: atq; istud ut prætiosū: ita malo hoīnū excogitatum munus refertote: & mementote me nec acie uinci: nec pecunia corrumpi posse.

De eodem Marco Curio.

i Dem cū Italia Pyrrhū regē exegisset: nihil oīno ex præda regia quā exercitū urbēq; ditauerat: attigit: decretis ēt a sēatu septēis iugeribus agri populo sibi ēt qnq̄ginta popularis assignatiōis modū nō excessit: paꝝ idōeū reip. ciuē existimās: q eo qđ reliqs tribueretur: cōtentus non esset.

De Fabricio Lucinio.

i Dē sēsit Fabricius Lucinius honoribus & auctoritate omni ciuitate tēporibus suis maior: cēsu par unicuiq; pauprimo qa a sānitibus quos uniuersos in clientelā habebat decem æris: & quinq; pōdo argēti totidemq; seruos sibi missos in samnium remisit cōtinētiæ suæ beneficio sine pecunia prædiues: sine usu familiæ abūdæ comitatus: quia locupletem illum faciebat non multa possidere sed modica desiderare. ergo domus eius quēadmodum ære & argento & mācipiis sānitum uacua: ita gloria ex his parta referta fuit.

De eodem Fabricio.

De Fabritio Gellius lo p° ca: xiiii et Paulus orosius lo ā, eutropius in 2°, et l. florus, in p° d Tarentino bello satis abunde loquuntur:

Cõsentanea re.do.fa.uo.dicit fabriciũ in uotis aut dictis nõ minus abstinentẽ fuisse q̃ in repudiandis donis. Vota:quæ optauit pyrrho & tarẽtini. Legatus.n.ad pyr.cũ pyrrhus tarẽti èẽt & primã uictoriã sub eginio cõsulo reportasset fabritius ad eũ legatus missus est ut cũ pyrrho de redimẽtis captiuis ageret.pyrrhus uti magnanimus erat eos captiuos dono dedit fabricius in hac legatione audiuit cineã thesalũ pyrrho dicentẽ se audiuisse atheniensẽ quendã sapiẽtissimũ & epycurũ solitũ dicere ne homines quicquã nisi cã uoluptatis facere uellẽt quod ubi audiuit fabricius ĩprecatus est hãc athenienſiũ ſapientiã pyrrho & ſamnitibus nõ dubitans uictoriã ſibi paratã fore ſi pyrrhus & ſãnites omnia ad uoluptatem cõferrent. Cineam:nomẽ propriũ cuiusdã theſali. Athenienſẽ dogmatis epycuree ſecte quæ oĩa ĩ uoluptate bona ponebat. Accepit:audiuit & loco mõſtri habuit. Iſtã ſapientiã ut.ſ.oĩa ad uoluptatẽ referrẽt. Licet at do.dicit q̃ q̃uis atheniẽſes glorient & rõibus tueãt bonũ sũmũ eẽ i uoluptate tñ unuſquiſq; potius fabricii deteſtationẽ q̃ dogma illius epicuri imitari nõ dubitabit.

Vir.prudẽs.ſ.unuſquiſq; ſapiens:aut de pyrrho loquit. Quæ urbs. i. tarẽtũ cõſtãt.n. tarẽtinos fuiſſe diſſolutos & incõtinẽter.

Quæ labore.uel intelligit romã:quæ tarentinos debellauit.

Potuit donare.ſ. cæteris & regnũ & libertatẽ. Fabricii & Curii.Qu.Tuberonẽ.de cõtinẽtia: tuberonis cõſulis narrat quẽ diſcipulũ fabritii & curii merito patrẽ appellari.Bello.n.macedonico cõſul creatus uictoriã p̃mã i macedõia nactus eſt.Etoli legatos ad eũ mittũt:ut cõgratulent de uictoria parta cõtra Macedones.Domũ reuerſi legati nũciãt cõſulẽ tuberonẽ fictilibus ĩmenſa uti Etoli rati hoc inopia fieri præcioſa:& argẽtea uaſa ad oẽs uſus ĩdõea ad cõſulẽ miſerũt. Cõſul legatos monuit ſe frugalitatis potius cã id facere q̃ inopia. Eoſq; cũ oĩbus uaſis abire iuſſit.

c Onſentanea repudiatis donis Fabricii uota extitẽrũt legatus.n.ad Pyrrhũ pfectus:cũ apud eũ Cĩeam theſalũ narrãtẽ audiſſet:quendam athenienſẽ clarum ſapientia:ſuadẽtem:ne quid aliud homines quã uoluptatis cauſa facere uellent pro monſtro eam uocẽ accepit:continuoq; Pyrrho & ſamnitibus iſtam ſapiẽtiam deprecatus eſt:licet Athenæ doctrina ſua glorientur:uir tamen prudens Fabricii deteſtationẽ quã epicuri maluit præcepta:quod euentus quoq; indicauit nã quæ urbs uoluptati plurimum tribuit: imperiũ maximum amiſit:quæ labore delectata eſt occupauit & illa libertatem tueri non ualuit:hæc etiam donare potuit.

De.Qu.Tuberone Gatilio.

c Vrii & fabricii.Qu.Tuberonẽ cognomĩe Gatilium diſcipulũ fuiſſe merito q̃s exiſtimauerit cui conſulatum gerenti cum ætolorum gens omnis uſus uaſa argentea magno põdere & exquiſita arte facrica ta per legatos miſiſſet:q̃ ſupetiori tẽpore gratulãdi cã ad eũ pfecti retulerãt:fictilia ſe in eius mẽſa uaſa uidiſſe:monitos ne cõtinẽtiæ quaſi paupertati ſuccurrẽdũ putarẽt:cũ ſuis ſarcinis abire iuſſit:quã bene ætolicis domeſtica prætulerat:ſi frugalitatis eius exemplũ poſterior ætas ſequi uoluiſſet: Nunc quo uentũ ẽſt a ſeruis uix impetrari poteſt:ne eam ſuppellectilẽ faſtidiãt qua uti conſul non erubuit.

De paulo.

a T Perſe rege deuicto paulus cũ macedõicis opibus

Diſcipulũ:nã in eoꝝ abſtinẽtia nutritus uidebat. Gerẽti:adminiſtrãti cõſulatũ bello macedonico.oĩs uſus uaſa.quibus uteret ĩ eſculẽtis epulis aut ĩ lauatione manus aut ĩ poculis & ĩ aliis uſibus neceſſariis. Exquiſita arte:artificioſe elaborata. Gratulãti cã.ſ.de uictoria quã cõſecutus fuerat i macedonia. Fictilia.terrea uaſa. Monitos ab ipſo cõſule ne uellẽt cõtinẽtiæ ſuæ tãq̃ paupertati ſuccurrere. Sarcinis:oneribus. Quã bene cõtinẽtiã ipſius laudat dicẽs optimã fuiſſe rõem tuberõis:ſi poſteri illius exẽplo uti uoluiſſẽt. Sed oſtendit romanos ad tantã rerũ ſuperfluitatẽ urniſſe:ut ſerui ipſorũ ſibi turpe putẽt uti fictilibus quæ tunc cõſul non erubuerat habẽre.

Domeſtica familiaria fictilia uaſa. Nũc quoq; uẽtũ ẽ.i.ad q̃ reꝝ ſupfluitatẽ uẽtũ ẽ a rõanis. Faſtidiãt:faſtidio hẽant.ſ.fictilia. At p ſe. Cice.officioꝝ libro ſcdo hoc exẽplũ pauli æmilii põit pſa. Macedo.cũ Aſiã occupaſſet:teſtamẽto po.ro.delegatã:Paulus æmilius cõſul dſignatus & regẽ captũ ĩ triumphũ duxit:atq; oẽs illius opes ĩ ærariũ deportauit:q̃ tãtæ fuere:ut populus ro.ſe tũc tributi pſtãdi onere leuaret.paulus ĩ tanta reꝝ copia nihil elegit niſi gloriã noĩs ſẽpiternã. Perſe.macedonũ rege.

Veterē:nā romana ciuitas uſq; ad id tpis paupertatē coluerat: & ferme hæreditaria uidebatur. nam i tpis pceſſu pauptas illa durabat. Eouſq; i tm̄. Onere tributi: nā ſe liberauit a ſoluēdo tributo cæteris macedōica p̄da. Preclare actū. i. ſibi optīe cōuenire. Ipſe gloriā. i. cū alii pecuniā ipſe gloriam nois ſēpiternā acq̄ſiuiſſet. Atq; huic: dicit Fabios & Vgolinū adiūxiſſe ſe iudicio pauli æmilii. Huic iudicio. ſ. ſi gloriā nō opes occupaſſet. Animi eius. ſ. pauli æmilii. Qu. Fabius gurges. Numerus Fabius. pictor Vgolinus ad ptolemeū regē egypti legati miſſi: ut de pace cū po. ro. adiūgenda ſecū agerēt: benigne ab eo ſuſcepit ſūt. & p̄mo dona ſibi miſſa ab eo repudiarūt. Interiectis deīde diebus cū i cœna coronas aureas eis obtuliſſet. acceptas legati honoris gr̄a imagini regis ſuſpēderūt. deinde cū ēt alia dona miſiſſet rex. ne mīus grata regia dōa facerēt legati illa accipere: atq; i ærariū romā p̄us retulere q̄ ad sēatum mādata Ptolemæi regis denūciarit. Iudicabāt. n. nihil ſibi deberi i publica legatione q̄d p̄priū foret: p̄ter gloriā bñ geſte rei. Subſcripſerūt. i. ſubiūxerūt. Acced re: adiūgēr. nā ſatis erat his ſi publici miniſterii gl'am tm̄mō cōſequerent. Iā illud. In hoc sēatus humanitas diſciplina diligēs maior̄ cognoſci potuit. nā cū ſenatus itellexiſſet dona ab legatis i ærariū delata & decreto: & cōſē ſu populi q̄ſtores illa diuiſer̄ uni cuiq; legator̄. Attēte: obſeruate & diligētis diſcipline maiorū.

Quæſtores ærarii cuſtodes.

P̄opte. nā de ærario p̄mebantur dona. In eiſdē. ſ. dōis apparuit q̄ fuerit liberalis. Ptolemeuſ q̄ fuerit cōtinētes legati: quāta equrate uſi fuerit & ſenatus & populus. Legator̄: q accepta munera in ærariū locauerāt. Equitas: qui uoluere illa dona legatis diſtribui. Debitā portionē: meritā partē p̄babilis facti. Fabiorū. declarat Piſonē calphurniū fuiſſe imitatorē cōtinētie fabiorum: & ugolini quos ſupra commemorauit. nam cum ſeruus q dam bellum aduerſus romanos moueret: & fugitiuos atq; ſeruos ad libertatem uocaret: Piſo calphurnius cōſul ad id bellum exti

ueterē atq; hæreditariā urbis noſtre paupertatē eo uſq; ſatiaſſet: ut illo tpe primū po. ro. tributi præſtandi onere ſe liberaret: pœnates ſuos nulla ex pte locupletiores fecit præclare ſecū actū exiſtimans: quod ex illa uictoria alii pecuniam: ipſe gloriam occupaſſet;

De. Qu. Fabio gurgite. C. Numerio fabio pictore &. Qu. Vgolino.

a Tq; huic aī eius iudicio: Qu. Fabius gurges. C. Numerus Fabius pictor. Qu. Vgolinus ſubſcripſerunt q̄ legati ad Ptolemæū regē miſſi munera quæ ab eo p̄uatī acceperāt: in ærariū q̄dē p̄uſq; ad ſenatū legationem referrent: detulerunt: ſcilicet de publico miniſterio nihil cuiq; præter laudē bene adminiſtrati officii accedere deberet iudicantes: iam illud humanitatis ſenatus & attentæ maiorum diſciplinæ indicium eſt. data ſunt. n. legatis quæ in ærariū repoſuerant non ſolum patrū. C. decreto ſed ēt populi permiſſu ea q̄ legatis quæſtores p̄opte unicuiq; diſtribuerūt: ita in iiſdē ptolemæi liberalitas legatorū abſtinētia: ſenatus ac populi equitas: debitā p̄babilis facti portionē obtinuit.

De Calphurnio Piſone.

f Abior̄ & Vgolini cōtinētie. Calphurniū piſonē i cōſimili genere laudis emulū fuiſſe res ipſa docuēto ē cōſul graui fugitiuor̄ bello a ſe liberata Sicilia eos quor̄ precipua opa uſus fuerat: īpatorio more donis p̄ſeq̄bat: inter quos filiū ſuū aliquot locis prælitū fortiſſime titulo trium librar̄ aureæ coronæ decorauit prefatus non oportere a magiſtratu e publica pecunia errogari: q̄d i ipſius domū rediturū eēt: tm̄q; pōderis ſe teſtamēto adoleſcēti legaturū p̄miſit: ut honorē

guendum in Siciliam miſſus ēſt: qui cum ſlicœiter rem geſiſſet. his militibus qui bene ſe geſſerant: de publico militaria dona diſtribuebat: ſicuti facere conſueuerāt īperatores: cū autem filius ſuus multis in locis fortiter dimicaſſet. ne quid de publica pecunia in domum ſuam deferretur: ipſum tm̄mō titulo coronæ aureæ q̄ eēt triū librar̄ ornauit. dixitq; ſe tm̄ auri ſibi teſtam̄to legatur̄ ultra p̄priā portionē hæreditatis ſuæ. *Liberata Sicilia.* nā fugitiui illi Siciliā inuaſerāt quā liberauit piſo. Precipua p̄ſtāti & ſingulari opa. Titulo: ſi de pecūia pauca ſicuti aliis. Decorauit. ornauit: nō re ſed titulo ſolo. A magiſtratu: ab eo q magiſtratū gereret. Tātū pōderis. ſ. triū librar̄. ſicuti erat titulus coronæ.

Publicæ.quanrũ ad publicũ miniſteriũ attiet honore a duce decoratus eſt.i.titulo illius laudis. Priuati:quantũ ad ꝓuatã rẽ attinet:uoluit filiũ a ſe pr̃e ꝓmiũ accipere de ꝓprio ne qd de pecunia pu.ideſt domũ ſuã rediret:qd factũ fuiſſet ſi ei coronã de publica.nõ de ꝓpria pecunia tradidiſſet. Age ſi qs hoc ſæculo.dicit ſi qſpiã reperiret̃ princeps q faceret ea quæ cato ſuperior q cẽſorius cognomiatus eſt. qa cẽſurã acriter geſſit.nõne oĩbus admiratiõi eſſet. Cato ſuperior celtiberos hiſpaniæ robur aliquot ſecũdis ꝓliis fregit:& cũ totã ꝓuinciã adminiſtraret pellibus ædinis ꝓ tapetis uſus ẽ.& triũ ſeruorũ comitatu cõtẽtus extitit:& cum hiſpaniã ulteriorẽ peteret uiatico quingẽtoꝝ aſſiũ cõtẽtus uino ciboq;.quo nautæ frui nõ dubitauit.q̃ oĩa ſine laboꝝ tolerauit. qa in tali cõtinẽtia ſemp uitã exercuerat. Stragulis.ſtragula ueſtis uerſicolor.quã græci ταπητα appellãt. Sũptu.i.cõtẽtus uiatico qngentoꝝ aſſiũ. Prouinciã.i.hiſpaniã ulteriorẽ. Grata cõſuetudo:cõſuetudo cõtinẽtie ſuæ fecit:ut illa grauia ſibi nõ uiderent̃. Multã.Nũc declarat catonẽ poſteriorẽ multo iteruallo ꝓpis ab illa maioꝝ cõtinentia deſcendiſſe:cũ iã ad ſũmã reꝝ opulẽtiã romã ueniſſet: atq; diuitiis & lautitiis opam daret. Cato poſterior põpeiũ magnũ ſecutus i bellũ ciuile,pficiſcens:& filiũ ſuũ ſecũ trahẽs:duodecĩ ſeruos hũit. qui ſe cõmitarent̃:& q̃uis plures habuerit ſeruos:q̃ cato ſuperior nõ tñ iferior fuit.nã reliqui rõani aĩum regiũ gerẽtes.tũc tpis infinitos pene ſeruos ſecum ducebãt:hic ẽt cato ꝓnceps fuit colligendaꝝ exercitus põpei i theſſalia fugati reliquaꝝ:& i africa contra cæſarẽ bellũ cõparauit. A ꝓſca cõtinẽtia:a cõtinẽtia ãtiquorũ q pauco cõtẽti erãt. Spacio ãnoꝝ:lõgo tempoꝝ iteruallo.

Poſterior cato:q & uticẽſis dictus eſt. In ciuitate iã: natus eſt .n.cũ ciuitas i ſũmis diuitiis eſſet & lautitiis.& nitoribus indulgeret ab antiquoꝝ cõtinẽtia aliena.

publicæ a duce prætium priuatim a patre reciperet.

De Catone ſuperiore.

a Ge ſi quis hoc ſæculo uir illuſtris pellibus edinis ꝓ ſtragulis utaꝝ tribuſq; ſeruis comitatus Hiſpaniã regat:& quingẽtoꝝ aſſiũ ſũptu trãſmarinã ꝓuinciã petat:eodẽ cibo:eodẽq; uino quo naute uti cõtẽtus ſit:nõne mirabilis exiſtimet̃.atq; iſta paciẽtiſſime ſuperior Cato tolera:q̃uit illũ grata frugalitatis conſuetudo in hoc genere uite cum ſũma dulcedine cõtinebat:

De Catone poſteriore.

u Vltũ a priſca cõtinentia ſpacio annoꝝ poſterior Cato diſcẽdit utpote in ciuitate iã diuite & lautitia gaudẽte natus:is tamẽ cũ bellis ciuilibus intereſſet filiũ ſecũ trahẽs:duodecim ſeruos habuit numero plures q̃ ſuperior tẽporũ diuerſis moribus pauciores:exultat animus maximoꝝ uiroꝝ memoriam percurrens.

De Scipione Aemiliano:

ſ Cipio Aemilianus poſt duos ĩclitos cõſulatus:totidẽq; ſuæ præcipue gloriæ triũphos ſeptẽ ſeruis ſequẽtibus officio legatiõis fũctus ẽ:& puto Carthaginis ac Numãtiæ ſpoliis cõparare plures potuerat: niſi opeꝝ ſuoꝝ ad ſe laudẽ:manubias ad patriã redũdare maluiſſet.Itaq; cũ ꝓ ſocios & exteras gẽtes iter faceret nõ mãcipia eius:ſed uictoriæ numerabant̃:nec q̃tũ auri & argẽti ſed quãtũ ãplitudis põdus ſecũ ferret:æſtimabat̃ cõtinẽtia uero etiam uniuerſis plebis animis ſæpe numero cognita eſt:ſed abunde erit ex his duo exẽpla

Bellis ciuilibus:q̃ iter cæſarẽ & põpeiũ gerebant̃. Tẽpoꝝ di.inqt pauciores habuit cato ſupior:ſed ſi tẽpoꝝ cõditionem aduertamus pauciores exiſtimabuntur: quia ſuperioris catonis etate pauca appetebant romani:tempore autem catonis poſterioris ne multa quidem ſatis erant.Exultat animus.i.non mediocri letitia afficit̃ animus dum in eo eſt occupatus:ut tantoꝝ uiroꝝ documẽta cõmemoret. Scipio:hic & carthaginẽ deleuit:& numantiã ſuſtulit:ex quibus duos ſpecioſiſſimos triũphos cõſecutus eſt:& tñ cũ ad Ariſtonicũ regẽ eumenis filium q aſiã occupauerat ab Atalo rege populo ro.teſtamẽto cõmiſſã.legatus miſſus eſſet.Scipio.vii.comitatus ſeruis legatiõis munus perfecit.Romani.n.uolebant aliam eſſe liberam. Totidẽ triumphos.ſ.duos unum e carthagie.alteꝝ e numantia ꝓtos. Officio legatiõis.i.debitum legatiõis officiũ:pegit. Spoliis.nã. L.milia captiuoꝝ carthaginẽſiũ ſub haſta uẽdidit. Mãubias:mãubie:pecuniæ a quæſtore de ꝓda uendita redacte ſunt.& dicit ſcipionẽ gloria ſola opeꝝ ſuoꝝ contentũ pecuniã omnem pr̃ie permiſiſſe.

Amplitudinis:dignitatis auctoritatis. Continentia uero:qñ quidem de illuſtrũ uiroꝝ frugalitate diximus nũc de uniuerſæ plebis cõtinentia pauca dicamus.& tñmõ duo ſubicit huiuſmõi exempla

Longe diſta. maximũ. n. fuit tp̃ris interuallũ ab pyrrhi ad mariũ exẽplo. Pyrrhus ipe. ſ. fabricius ad pyrrhũ legatus miſſus ut de pace ſecũ ageret facile id ipetrauit pyrrhus romanas uires exptus: & nullã rationẽ habẽs qua poſſet illos ſubigere pecunia corrũpere tentauit quos ferro ſuperare nõ poterat. Itaq; cineã pncipẽ regis legatorũ ad confirmandã pacẽ romã miſſũ cũ ingentibus donis uenire iuſſit q̃ cũ circa plebis domos ferrent nullus iuẽtus eſt q dona illa ſuſciperet. Terrore ſoluto: fracto: nã pmo romanos ſupauit. Trãſtulit per cineã pncipẽ legatoꝝ. Circa domos: plebis ro. Tarenti no per. aĩoſus: dicit ſe ignorare an maior fuerit gloria romanorũ bello pyrrhũ Italia repuliſſe: an talibus cõtinẽtie moribus amicitiã illius ſpnẽtes ro. uictoriã obtinuiſſe. Aĩoſus: non enĩ pſi ceſ potuit: qđ i aio cõceperat. ſ. corrũpere & ſubigere rõanos.

Cineas. legat⁹ pyrrhi

In illa quoq; G. octauius conſul cũ cina collega ſuo diſſentiẽs bonoꝝ factiõe cinã ex urbe eiecit. cina cõparato exercitu: & eũ Mario cõiunctus q i africa uires collegerat urbẽ igredit. quos iſẽ ſos hẽbãt. parti trucidãt ptĩ, pſcribũt: & ut fauorẽ populi ſibi cõciliarẽt, pſcriptoꝝ domos cum oĩbus rebus depopulandas ipĩ tradiderũt: populus ãt abſtinuit ſe ab ciuiũ domibus ſi aliť q̃ ſi deorũ tẽpla fuiſſẽt Procella: calamitate. Inflixerãt: icuſſerãt. Proſcriptoꝝ: quos pſcripſerant quimos fuit talis. noĩa. n. illoꝝ ciuium quos, pſcriptos eſſe uolebãt ĩ tabula ſcripta ĩ foro ſuſpẽdebãtur: & oĩbus fas erat, pſcriptos ĩpune occidẽ. Ciuili lu. cũ calãitate ciuiũ. Tacitũ cru. uic. nã qa plebs ſe abſtinuit ab edibus illis iudicabat ſe uictoꝝ crudelitatẽ dãnaſ. Ac ne ei. trãſit ad externa. Eiuſdẽ lau. cõtinẽtie. Externis alienigẽis. Pericles at. picles atheniẽſibus ſuaſerat ut lacedæmonĩs bellũ ĩdicerẽr q qa in urbe illuſtris erat ptor ab illis ẽ deſignatus & ei collegã ſophoclẽ tragi cũ tradideſt: ſed cũ ĩ caſtris eẽnt: picles collegã uehemẽter ĩcrepuit dicẽs. op ortere ptorẽ ſi mõ manus a cupiditate pecũiæ cõtinẽtes hẽ: ſed etiã oculos ab uenereo ĩtuitu alienos: eo q; ſophocles formoſũ pueꝝ ptereun

G. optauius. Cinna. Marius.

proſcriptũ

longe inter ſe diſtantium ſæculorum rettuliſſe.

De Pyrrho.

p Yrrhus ĩpetus ſui terrore ſoluto: ac iã epiroticis armis lãguẽtibus: bẽiuolẽtiã po. ro. mercari: quia uirtutẽ debilitare nequiuerat cupiẽs pœne totũ regiaꝝ opum apparatũ in urbẽ noſtram tranſtulit: Cæterum cũ & magni præcii & uarii generis a legatis eius tã uirorũ quã fœminarũ apta uſui munera circa domos ferrẽtur nulla cuiq̃ dõa ianua patuit. Tarẽtineq; petulãtie animoſus magis quã efficax defẽſor haud ſcio: maiore cũ gloria huius urbis armis quã moribus repulſus ſit.

De. C. Mario &. L. Cinna.

i Nilla quoq; pcella quã. C. Marius &. L. Cĩna rei p. inflixerãt abſtinẽtia po. ro. mirifica cõſpecta ẽ. nã cũ a ſe, pſcriptoꝝ pœnates uulgi manibus diripiendos abieciſſẽt: inueniri potuit nemo: q ciuili luctu prædam peteret. Vnus. n. quiſq; ſe ab his perinde ac ſacris ædibus abſtinuit. Quæ quidem tam miſericors cõtinẽtia plebis tacitum crudelium uictorum conuitiũ fuit.

Externa de Pericle.

a Cne eiuſdẽ laudis cõmemorationem externis inuideamus. Pericles atheniẽſiũ princeps cũ tragœdiaꝝ ſcriptorẽ Sophoclẽ in prætura collegã haberet: acis publico officio una deſtrictus pueri ingenui prætextis formam ĩpenſioribus uerbis laudaſſet: intẽperãtiã eius increpitãs dixit: prætoris nõ ſolũ manus a pecuniæ lucro: ſed ẽt occulos a libidinoſo aſpectu cõtinẽtes eſſe debere.

De Sophocle.

ſ Ophocles aũt ætate iã ſenior: quũ ab eo quidã q̃ reret an etiã nũc rebus uenereis uteret: dii meliora inquit libenter enim iſtinc: tanquã ex aliqua furioſa, p fugi dominatione.

De Xenocrate.

tẽ uehemẽtioribus uerbis collaudaſſet. Sophoclẽ: optimũ tragediaꝝ ſcriptorẽ cuius hodie etiã non nullæ extãt tragediæ. Punico officio: prætores. n. erãt publicæ cõſtituti. Impẽſioribus: uehemẽtioribus uerbis. Sophocles: in ſuperiore exẽplo ſophoclis intẽpãtia appuit: in hoc aũt ipſius cõtinẽtia laudat: cũ qdã ex adoleſcẽtibus ut fieri ſolet: ſophoclẽ iã ſenẽ interrogaſſet an etiã nũc uenereũ offiñ exerceret: ille dic meliora reſpõdit. iſtic. n. me tãq̃ ab aliquo iſão tyrãno expediui. Iſtĩc: e rebus uenereis. Dãnatiõe tyrãnide. Plato. dicit. i. libris de re pu. illũ naraſſe ſe iſtinc fuiſſe tãq̃ a furioſo tyranno

Eque.ĩ.ita abstinẽtis senecte:sicuti fuerat sophocles. Xenocratẽ:xenocrates Agatenoris filius calcedouius fuit Platonis auditor:q & ipsũ i Siciliã,pficiscẽtẽ subsecutus est.plato tarditatẽ Xenocratis. & Aristotelis prõptitudinẽ & celeritatẽ intuẽs fertur dixisse:cui equo asinũ adiũgo p equũ Aristotelẽ p asinũ Xenocratẽ itelligẽs. In achademia aũt cũ frequẽs eẽt:oẽs turbe ipudicoꝝ trãsitũ suũ cũ ad urbẽ ueniret obseruabãt ut ei aliquã molestiã ferrẽt:demũ adolescẽtes illi phrynẽ formosissimã meretricẽ adierunt:pignus cũ ea deponẽtes:orãt ut illius abstinentiã secũ cubantis corrũpant: Xenocrates noctẽ nõ aspnatus mulieris nullis illecebris ad uenerẽ concitari potuit. Adolescentes pactũ pciũ reposcũt meretricẽ irridentes q̃ uoti cõpos non extiterit. Illa se nõ cũ hoie sed cũ statua noctẽ illã exegisse respõdit. Nõ pua fides:uidebaṫ.n.ferme icredibile: iõ fidẽ facit. Peruigilio.i.i totius noctis uigilia. Phyrne.meretrix elegãs:alii tñ dicũt fuisse laydẽ. Nobile scortũ:famosa meretrix. Tactu.se.n.ptractari sustinuit. Sermone blanda illius uerba ẽt audiuit. Irritã,ppositi .i.ipotẽ uoti sui. Imbuti .i. plẽi aĩ sapiẽtia. Deridentibus:q̃.s. ipsũ corrũpere nequiuisset. Potati senis:grauis uino quod maius fuit. Pellicere alicere illecebris. Pactũ pciũ quod pepigerãt cũ ea. Nulla pte.i.nec re nec uolũtate. Quid rex: Dicit Alexandrũ pecunia nõ potuisse xenocratẽ magis mouere:q̃ meretrix ad libidinẽ iducer̃ potuerat. Cũ.n. Alexãder legatos ad xenocratẽ cũ igẽti pecunia misisset xenocrates ĩ achadẽia illos frugaliter excepit. In sequẽti die hĩturi legati:iterrogãt cui nã iubeat denumerari pecuniã:q̃ ipsi attulerãt. Tũ xenocrates externa ĩ cœna nõne itelligere potuistis cum fuerĩ puo & modico appatu cõtẽtus me pecunia nõ idiger̃. Diogenes ãt laertius dicit ipsũ tribus milibus tñmõ acceptis:reliquã pecuniã Alexãdro remisisse assẽrẽs sibi maiorẽ pecuniã opus eẽ eo q̃ plures ẽt aleret. Idẽ tradit diogenes xẽocratrẽ ab Antipatro sibi missã pecuniã repudiasse & cũ ad philippũ regẽ macedõie ũa cũ cæteris legatis missus eẽt solũ idõ atũ regressũ fuisse cõstat. Quater̃ cõmouer̃. Statuã.nã sicuti meretrix nõ hoiem.sed statuã tractauerat ita euẽit ĩ eo Alexãdro nõ.n.eũ magis pecunia mouit ac si statua fuisset. Solito sibi cõsueto sũptu. Me ea nõ idi.utpote modico cõtẽtũ. Alexãder uero:alexãder macedo.q̃uis iuictus noiaret̃ nõ ualuit tñ diogẽis moderationẽ supar̃.

Habes hoc in diogenis epistolis, in ea, ad Phanoniũ, missa.

Inuicti co.pp igẽtes uictorias cõsecutas. Diogẽis cy.diogenes cesii mensarii filius fuit q una cũ pre pecuniã adulterauerat .supplic ũ itaq̃ timẽtes athẽas petiuerũt.diogenes athẽis ab ãtistene ĩ philosophia itroductus ẽ demũ pstãtissimus philosophus extitit.& cũ qdã ei obiceret q̃ pecuniã oli adulterasset respõdisse fert̃ tũc talis erã qualis tu es nũc aũt talis sũ qualis tu:nunq̃ eris. Alexãder fama ipsius cõpulsus ad eum in sole sedentẽ peruenit & cum diceret diogenes.pete ame quid uis ille subiunxit ne mihi umbram feceris. Diogenis cy.cynicorum dogma erat ut ubicunq̃ eos necessitas.

a Eq̃ abstinentis senectæ Xenocratẽ fuisse accepimus:cuius opiniõis nõ parua fides erit narratio quæ seq̃t̃. In ꝑuilegio Phyrne nobile Athẽarũ scortum iuxta eũ uino graue accubuit:pignore cũ qbusdã iuuenibus posito añ tẽperãtiã eius corrũpeꝛ posset q̃ nec tactu nec sermõe aspernatus:quoad uoluerat ĩ sinu suo moratã,ppositi irritã dimisit;factũ sapientia ĩbuti animi abstinẽs. Sed meretriculæ quoq; dictũ per q̃ facetũ deridẽtibus.n.se adolescẽtibus:qa tã formosa tãq̃ elegãs potati senis aĩum illecebris pellicere non potuisset pactũq; uictoriæ pretiũ flagitãtibus de hõine se cũ his nõ de statua pignus posuisse respõdit:põt ne Xẽocratis cõtinẽtia a quo quã uerius ꝑpiusq; demonstrari: q̃ ab ipsa meretricula expressa ẽ : Phyrne pulchritudine sua nulla ex parte cõstãtissimã eius cõtinẽtiã labefecit.

De Xenocrate philosopho.

q Vid rex Alexãder diuitiis eũ q̃tere potuit:ab illo quoq; statuã equidẽ æque frustra tẽptatã putes: legatos ad eũ cũ aliquot talẽtis miserat:quos in Achademiã perductos solitos sibi.i.modico apparatu & ad modũ paruulis copiis excepit:postero die interrogãtibus cui nã adnumerari pecuniã uellet:Quid uos inqt hesterna cœna nõ intellexistis:ea me non indigere ita rex philosophi amicitiã emere uoluit: philosophus regi suam uendere uoluit.

De Diogene.

a Lexãder uero cognomẽ inuicti assecutus: cõtinẽtiã Diogenis cynici uincere nõ potuit : ad quẽ cũ in sole sedẽtẽ accessissẽt:hortareturq; ut siq̃ sibi prestari uellet ĩdicaret quẽadmodũ erat ĩ crepidĩe collocatus

corpori inſeruire cogeret.iō in loco tanq̄ canes id agere ſibi liceret: Vñ cū qdam eū in foro comedentem corriperet .i foro inqt eſurio. In crepidine.nō.n. Alexādro aſſurexit:ſed ut i ſaxo ſedebat reſpōdit. Sordide:cynicus. Robuſte uir.i.acerrimæ cuiuſdā pſtantiæ. Quibus uerbis. Alexander cū uerba illius audiuiſſet:dixiſſe fert: Alexander putauit ſe opibus diogenis cōtinētiā ſuperare: ſed celerius dariū armis propulſabat. Idē ſyracuſis: Ariſtippus apd dionyſiū plurimū ualebat: & inter cæteros pricipatū obtinebat: q cū diogenē holera lauāte cerneret. ſi inquit diogenes dionyſio adulareris tu nō iſta māducares: cui ille rñdit. īmo tu ſi iſta comedere uelles: nō adulareris dionyſio. Diogenes tñ Laert. dicit platonē diogeni olera lauāti i aure dixiſſe ſi Dionyſio adulari uoluiſſes non iſta comederes: ille uero in aure platōis īſonuit: ſi tu iſta plato comedere uoluiſſes nō illū ſecutus fuiſſes. Syracuſis: ubi Dionyſius regnauit. Olera. ortorū herbe. Eſſes ederes. Eſſe: māducare. Maxia or. agreſſurus capitulū de pauptate Vale. oſtēdit corneliā nō in diuitiis ſed in idole filioꝝ ornamenta ſua collocaſſe. Nōnulli exiſtimāt hoc exēplum nihil ad pauptatis cap. pinet q pfecto fallunt: nam ſpectat ad illud ut oſtēdat illos falli: q nihil pter diuitias magnificiēdū eſſe arbitrāt. Cornelia: mī gracchorū nō a Scipiōe patre: ſed a filiis cognomē accepit: adeo ut cū ſtatua illi decerneret. titulus infraſcriptus extiterit: cornelia gracchoꝝ mr ad eā cū q̄dā campana mulier ueniſſet: illa hoſpicio bēigne ſuſcepit: quā ornamēta ſua illa etate pcioſa oſtēntē tā diu ſermōe ptraxit: quoad filii ſui e ſchola redirēt: dixitq; hi mea pcioſa ſūt ornamēta: q̄ſi nō diuitias ſed īdolē filioꝝ miraretur. Graccho tyberii & cai gracchorū mr. Hoſpita: dicius.n.hic & hæc hoſpes: & hæc hoſpita.tæ. Ornamēta: ſicuti monilia: redimicula capitis āuli ī digitis & alia huiuſmōi. Traxit. pduxit. E ſchola: e ludo lrāꝝ: publicæ.n. liberos erudiebāt. Hæc.i. iſti filii mei. Oia ni. hoc loco cōtiet dclaratio huius capi. ī q̄ Vale. & pauptatē laudat: & diuitias culpat. qñ illa pīmis bōis ſferta ē. hæ uero mltas amaritudies poſſidētibus afferr ſolēt.

ſordide appellationis: ſed robuſtæ uir præſtātiæ: mox inqt de cæteris: interim uelim a ſole mihi nō obſtes: q bus uerbis illa nimirū inhæſit ſētētia. Alexāder Diogenē gradu ſuo diuitiis pellere tētat celerius Dariū armiſ

De Diogene & Ariſtippo.

Dem ſyracuſis quū holera ei lauāti Ariſtippus dixiſſet: ſi dionyſio adulari uelles: iſta nō eſſes: īmo inquit ſi tu iſta eſſe uelles: Dionyſio non adulareris.

De pauptate Capitulū Quartū De Cornelia.

Axima ornamenta eſſe matronis liberos apud Pōponiū Ruffū collectorū libro ſic inuenimus. Cornelia gracchorū mater cū campana matrona apud illā hoſpita ornamēta ſua pulcherrima ſæculi illius oſtenderet. traxit eā ſermone quouſq; e ſchola redirēt liberi & hæc inquit ornamenta mea ſūt: oīa nimiꝝ hēt q nihil cōcupiſcit: eo qdē certius q̄ qui cuncta poſſidet: qa dominiū reꝝ collati ſolet bonæ mētis uſurpatio nullū triſtioris fortunæ recipit incurſū. Itaq; quorſū attinet aut diuitias in pma fœlicitatis pte: aut paupertatē ī ultimo miſeriarū ſtatu ponere cū illarū frōs hilaris multis intus amaritudinibus ſit referta. & huius horridior aſpectus ſolidis & certis bonis abūdet: quod melius p ſōis q̄ uerbis repræſētabit. De Valerio Publicola.

Egio īpio ppt nimiā Tarqnii ſupbiā finito cōſulatus initiū Valerius publicola: cum Iunio Bruto

holera

Maxima ornam.

Cornelia

Hoſpita: dicius.n.hic & hæc hoſpes: & hæc hoſpita.tæ. Ornamēta: ſicuti monilia: redimicula capitis āuli ī digitis & alia huiuſmōi. Traxit. pduxit. E ſchola: e ludo lrāꝝ: publicæ.n. liberos erudiebāt. Hæc.i. iſti filii mei. Oia ni. hoc loco cōtiet dclaratio huius capi. ī q̄ Vale. & pauptatē laudat: & diuitias culpat. qñ illa pīmis bōis ſferta ē. hæ uero mltas amaritudies poſſidētibus afferr ſolēt.

Qui ni. tātūdē. n. ē nihil optare & cūcta poſſidere. Eo. i. ob hoc hēt certius q nihil cōcupiſcit. Dñium re. ſicuri athēaꝝ lacedæmoniis thebaꝝ rōanū regnū lapſū ē. Vſurpa. cōſuetudo uſus bōe mētis q̄ nihil cōcupiſcit. Incurſū: īpetū. ná & ſi p āi libidine oīa mutet. nihil illi moleſtiæ afferr conſueuit. Quor. ad quē fnē. In pma: ut ſūmū bonū ī diuitiis pōas. Vltia ſta. ut ultia miſeriaꝝ cōditio ſit paupertas. Frōs hy. pma. n. fronte diuitiæ ſpecioſæ uidētur. Amaritu. ut cupiditas augēdi: tior āmittēdi: cura ſeruādi opes. Solitis & paup uitā ſine cura ſine piculo ſine iuidia exigit. Quod melius. id ita eē exēplis expſſius oſtdet: q̄ oſone. Regio ipe. ſupbiā: de pauptate Vale. publicolæ pmo narrat: cū ob raptā lucretiā tarqnii ſupbi expulſi eēnt. Iunius Brutus: & Lucius tarqnius collatius creant cōſules paulopoſt ob iuiſū tarqnoꝝ nom̄ Tarqnius collatius ſe cōſulatu rogatu pfum abdicat i cuius locū Vale. publicola ſucceſſit: q deide ter cōſulatū geſſit: & q̄q̄ multa pclara geſſiſſet: tñ funus eius deferri niſi publicæ accepta pecūia ñ potuit. Regio ip. ſub cōſulibus. n. poſtea rōa fuit: ñ ſub rgibus. Initiū: pncipiū: qa collatius tarqnius añ tps cōſulatū amiſerat. decēter pōit publicolā i initio cōſulatus.

Auſpicatus:per auſpicia ſortitus. Acceptiſſimos:nã & leges de prouocatione tulit:& alias quibus ad libertatẽ romanos iuitauit. Et plurimoꝝ:aduerſus.n.porſenã regẽ ethruriæ tarquiniis fauẽtem obſidionẽ ro.ur.obtiuit. Ti.ima.i ifima imagis pte ſcribebat.pub.Vale.ſemel cõſulis: deide bis po ſtea ter.& ita augebat titulos. Interi dũ.ſ.ampliat. Id co.ſuſtẽtaculũ. Faſtorũ:i faſtis enĩ magiſtra tus ſcribebant. Patrionio.re familiari. Publi.i.cẽſũ ſextãtibus i capita collatis i funere illius.nõ at ti.dicit nõ opus eẽ uerbis qd poſſederit exprimere.cũ i exequiaꝝ ſuſtẽtatiõe pſimoniũ defuerit. Vl teriore,plixiore oꝛone. Lectus ſu.in funere lecti deferebantur. Defuit:q̃tũ ad ipſius pſimoniũ. nam de pu.pecunia ſepultus eſt

Quãte ap.papyrius cũ fœneratoribus ſatiſſacere neqret.fœneratoꝛs ipſũ i uicula cõiecerẽ quo ſibi uniuerſũ fœnus redderet:interim fœnerator prio illũ egregiæ indolis adoleſcentẽ blanditiis corrumpere fruſtra tentauit: mox crudeliter uulneribus ipſũ lacerauit.papyrius uinculis ſolutus.tergum populo cicatricibus plenũ oſtentat.quo pacto indigne habitus ſit declarat. populus cõmotus in dignitate rei in montẽ ſacrum ſeceſſit.timens ſe natus ne ſeditõ populi pernitio ſa foret.Meneniũ agrippam ad ſedandã plebẽ mittunt.Ille æſopi fabula narrata.qd ſcilicet mẽbris eueniſſet poſtq̃ uẽtri alimẽta negaſſent.plebis aĩos mitigauit.dicebat enim ſicuti confecto uentre:confecta ſunt membra: ita incõmoda ſenatus in uos redundabũt.hic tamen menenius tante auctoritatis uir.publica pecunia funus accepit. Amplitudinis.auctoritatis. Quãte.ſ.eſſe debuit.reſpõdet Valeri. ipſũ cũ publice ſalutis arbiter.& conciliator fuerit:magnæ certe fuiſſe ãplitudinis. Publicæ ſalutis ad plebẽ & patres pertinentis. Collatis ſextantibus:ſcilicet cenſu.quot enim uniuſcuiuſq̃ familie capita eſſent.tot ſextantes dabant. Funeratus.ſepultus. Iccirco.ob hanc cauſam dicit plebem peroptaſſe. ut uniretur cum patribus manibus agrippe quæ pauperes:ſancte quoq̃ exiſtimabantur. Diuidua ciuitas.diuiſa nã plebs a patribus diſſentiebat. Cuius ut ſuperſtitis.dicit romanam concordiam. tante amplitudini ſibi fuiſſe mortuo.quante fuiſſet ſi uiuus omnes croeſi diuitias poſſediſſet. Ampliſſimum: matrimonium.ideſt maior memoria. Romana concordia:quam ipſe conciliauit patribus cum plebe. In Cai.de.C.Fabricii.&. Qu. æmilii paupertate loquitur.qui q̃uis ſua ætate urbis principes eſſent tamen non nihil tantum auri atq̃ argenti habuere quantum ſatis eſſet ad peragenda ſacrificia.ſolam enim patellam atq̃ ſalinum habuiſſe tradũt. Emilii pappi.In huius familia. Ti.anni us milo:multo poſt tempore adoptatus eſt. Sæculi.etatis ſue. Patellã.uas rotundũ.in quo exta diis in ſacris offerebantur. Salinũ.etiam uas ubi ſal reponi conſueuerat.quo utebantur ad molã faciendam. Pediculo corneo.paruo pede ex cornu confecto. Satis animoſe:nam patellam hæreditate acceptam a maioribus.nunq̃ uoluit alienare. Cauſa religionis.ea enim in ſacris utebatur.

auſpicatus ẽ:Idẽq; poſtea tres ꝯſulatus acceptiſſimos po.ro.geſſit:& plurimorũ ac maximorũ operum præ textu titulũ imaginũ ſuarũ ãplificauit: quomodo interim faſtorũ illud columẽ patrimonio:ne ad exequiarũ quidẽ impẽſã ſufficiẽter deceſſit.Ideoq; publica pecunia ducte ſũt:nõ attinet ulterioꝛ diſputatiõe tãti uiri paupertatem ſcrutari.Abunde.n.patet quid uiuus poſſederit:cui mortuo lectus funebris & rogus defuit

De Menenio Agrippa.

Vantæ amplitudinis.M.Meneniũ agrippã fuiſſe arbitremur quẽ ſenatus & plebs pacis in ſe faciendæ auctorẽ elegit:q̃te. ſ.eſſe debuit arbiter publicæ ſalutis:hic niſi a populo collatis in capita ſextãtibus fũeratus eſſet:ita pecuniæ inops deceſſit:ut ſepulture honore caruiſſet:uerũ iccirco pnicioſa ſeditione diuidua ciuitas manibus Agrippæ in unũ cõtrahi uoluit:quia eas pauperes q̃dẽ ſed ſãctas aĩaduerterat:cuius: ut ſuperſtitis nullũ fuit qd̃ in cẽſũ deferret:ita extincti hodie qd̃ ãpliſſimũ ẽ patrimonium romana concordia:

De Caio Fabritio &.Qu.Aemilio.

N.C.uero Fabricii.&.Qu.Aemilii pappi pricipũ ſæculi ſui domibus argẽtũ fuiſſe cõfitear oportet: uterq;.n.patellã deoꝝ & ſalinũ habuit:Sed eo Lautius Fabricius:qd̃ patellã ſuã corneo pediculo ſuſtineri uoluit.Pappus quoq; ſatis aĩoſe q cũ hæreditatis noie ea accepiſſet.religiõis cã ab alienanda non putauit.

Illi etiam dicit locum esse aut procul ab urbe sterilem & saxosum.in quo se exercẽtes nobiles romani ad magistratus capiendos romã uocabant.& primo genera inter dicit.deide nõ nullos specialiter nomiat. Prædiuites ualde diuites. Voluptа.id.n.i delitiis hẽbant. Estuosissimũ:arridissimũ humore carens. Pupine:uille haud procul ab urbe. Gratia delitiarũ:delitias suas in hoc opere ponebant. Sudore labore.nã aliud ex alio procedit asserebant:eligebant enunciabant. Quid cesso: quasi turpe sorte imperatores ro.hoc uocabulo noiare:se ipsum reprehendit q̃ tardet ipsos bubulcos appellare : & proprio noie describere. Attiliũ: transit ad speciem. Attilius Calatinus p̃mo punico bello consul creatus & prouinciá africam sortitus:cõtra pœnos exercitũ ducit.munitissima & expeditissia loca æthnam lilybeũ & drepanum expugnat : & ad æthnam profectus inde p̃sidiũ inde hostile cũ maxima carthaginẽsiũ clade disiecit. cum ãt ad mõtis illius angustias peruenisset.ibi obsidetur. Calphurnius tribunus eqtum cum trecentis militibus superiorẽ locum occupat:cuius opa & si fortiter dimicando ipse & trecenti illi trucidati sunt. Attiliusq̃ tamen liberatus de hostibus triumphauit. Sed quod ad pñs exemplũ pertinet qui lictores eum ad urbem accessere missi fuerant:ipsum in agro colendo conspexerunt occupatum. Qui.s.lictores & nuncii. Rustico opere .s.arando terram uersando serẽdo. Salutem.nã siciliam recuperarunt & hostium copias trucidarunt. Habenas.i. lora equorum alborum sub curru existentium ad capitolium rexit.

i Lli ẽt prædiuites qui ab aratro accersebant̃:ut cõsules fierent uoluptatis cã sterile atq; estuosissimũ pupiniæ solũ uersabant : delitiarumq; ignari uastissimas glebas plurimo cũ sudore dissipabant :ĩmo uero quos pericula rei.p.ĩperatores asserebant angustie rei familiaris.Quid cesso proprium nomen ueritati reddere bubulcos fieri cogebant. De Attilio.

a Ttilium autem q̃ ad eũ accersendũ a senatu missi erant ad imperiũ porro suscipiẽdum semen aspergentẽ uiderunt sed ille rustico opere attrite manus salutem publicam stabilierunt ingẽtes hostium copias pessundederunt.Queq; modo arantium boum iugũ rexerant triumphalis currus habenas retinuerunt. nec fuit his rubor eburneo Scipione depositо agrestẽ stiuam aratri repetere potest:pauperes consulari Attilius:sed multo magis docere locupletes quam non sit necessaria solide laudis cupidini anxia diuitiarum cõparatio. De Attilio Regulo.

e Iusdẽ noĩs & sanguĩs Attilius regulus primi pũici belli gloria cladesq; maxima:cũ ĩ africa insolẽtissime.Carthaginis opes crebris uictoriis contunderet.ac prorogatum sibi ob bene gestas res in proximũ annũ

Scipione. sceptro eburneo. omnem enim ornatum iouis capitolini habebant romani duces triumphantes. Stiuam. capulum aratri. Repetere.post triumphum reposcere. Pauperes consulari .ut & ipsi possint ad summos magistratus peruenire.non obstante inopia . Sed multo.nam p̃t intelligere : non opus esse diuitiis ad laudem & gloriam comparandam. Solide. uere laudis. Cupidini.uoluntate. Anxia.sollicita. Comparatio.acquisitio. Eiusdem nominis & familiæ. Aliud exemplum Attilii reguli subiungit.qui consul creatus aliquãdiu africam prouinciam cum summa laude & gloria obtinuit. multas enim ex pœnis uictorias consecutus fuerat. tandem Xanthippi ducis lacedæmoniorum in auxilium pœnorum euocati.in insidias productus. maxima parte exercitus romanus deleta ipse quoq; in seruitutem peruenit.Deinde romam missus cum pœnorũ legatis cũ romanoꝝ partes egisset.ad dura supplicia reuerti non dubitauit.Sed cũ prouinciã Africam bñ admistrasset senatus imperium illi in proximũ annum prorogauit. Attilius autem eo q̃ uillicus suus occubuisset:& mercenarius ipsius omnia rustica nstrumenta fugiens abstulisset:nolebat ĩperiũ sibi prorogari periculũ.n.iminebat ne familia sua famæ conficeretur:nisi culto agello suo.vii.iugerum alimenta inde ei tribuerentur. Senatus ubi hoc intellexit omnia Attilii ex publico fieri iussit : quæ ad ipsius necessitatem spectare uidebantur . ipsumq; in prouintia continuit. Eiusdem nominis nam & ipse Attilius est nominatus. Sanguinis.eiusdem familiæ. Gloria. pp res fœliciter gestas. Clades maxie ámisso exercitu & se capto. Insolentissime.supbissimæ carthaginis. Contũderet.frangeret. Prorogatũ:prolongatũ. In proximum.i.sequentem annum.

Imperium.ſ.conſulatus. Villicũ.cuſtodẽ uillæ. Pupinia.loco arrido & ſterili. Occaſionẽ nactum:mer.pp mortem uillici habilitatem habuit abendi. Ammoto ruſ.i.ablato inſtrumento ruſtico.ſicuti uomer eſt.& falx & culeitra & ligones. Inde.ex uilla. Ideo.pp has cauſas. Non eſſet.ſ. peculium. Quæ poſtq̃ ſenatus accepit.liberalitatem ſenatus erga regulum laudat Valerius. Accepit audiuit. Alimenta nutrimenta. Ruſ.inſtrumenta ruſtica. Redimi.recuperari. Publicæ. publica pecunia. Tanti ærario noſtro.dicit quod omnis poſteritas cum gloria non mediocri hoc exemplum paupertatis Attilii celebrabit. Tanti.ſ. præcii conſtitit ærario.q̃tum in ſuſtentationem familiæ & reſtauratione inſtrumentorum ruſticoꝝ erogatũ eſt. Stetit.conſtitit. Eq̃ dicit prædia cincinati fuiſſe tãta quãta fuere attilii regul.:Quidã tribunus plebis ceſonẽ cincinati filium accuſauit.q; nocte q̃dam in ſuburra uico celeberrimo cũ iuuentute craſſabũdus fratrẽ ipſius tribuni excepiſſet:ibiq; orta rixa cũ pugno pulſaſſet.q quietem petens e cubiculo poſtea non ſurrexiſſet : quæ quamuis falſa eſſet tribuni actio:ille tamẽ quia ad populum die ſtatuta nõ uenerat.abſens.n. erat dãnatus eſt & exilio mulctatus:pr̃ cincinatus indignatus filium ſuũ indigne dãnatum tranſtiberim ſi recepit.prædiaq; ſua colere cœpit:q̃ primo noualia:deide cicia prata ſũt appellata. vii. iugera poſſidebat cintius:ſed pro amico fideiuſſor ac ſponſor tria iugera amiſit. quattuor iugerum prouentum alienauit ut filium damnatum liberaret: & tamen: & familiam ſuſtentauit & dictaturã præclare adminiſtrauit.

Equæ magna.æqualiter magna:ſicut reguli. Latifundia: prædia. Aſſignauerat:propter uadimonium amici. Non cum a tribuno dies ei dicta eſſet ad populum dicta die non uenit ut pœnam purgaret. Dignitas non coactus eſt familiam dimittere:ſed eã abunde ſuſtentaui[t]. Conſtitit.firma pmanſit. Dicctatura.in qua exercitum ro. & conſulẽ ab equis & uolſcis circũuentũ liberauit. Anguſte ãt ſe hĩtare:eo inqt puentũ ẽut anguſtias hĩtationis hr̃e credatis:qui non latiorẽ domũ poſſideat q̃ fuere cicinati iugera. Anguſte hĩtare: ãguſtas ſedes hẽre. Quid ælia familia:de eliæ familiæ paupertate narrat:ælii uno tpe ſedeci fuere: q domũculã ſolã hĩtarunt:& parũ admodũ agri obtinuerũt i uciẽtana regiõe.locũ ẽt hũere i theatro: quẽ honoris gr̃a publicæ eis populus cõceſſerat:& tñ ne minimã qd argenti ptem domus illoꝝ nũq̃ ãtea habuetat:q̃ paulus æmilius deuicto pſe macedonico ælio tuberoni genero ſuo qnq; libras argenti de p̃da tradidiſſet.xvi ælii q oẽs i bello canenſi ocubuere. Mariana monu.ubi Marius & ſui poſteri ſepulti iacebant. Culrores.tot.n.operis non indigebat quot dños hẽbat. Circo flãminio: theatro quod flãminius qdã edificauit. Donata publicæ:populus:honoris gr̃a loca illa eis cõceſſerant. Scrupulũ:qui.vii.ſiliquas continet. Aſſis enim ptes ſunt dragma denarius ſcrupulus ſiliqua.

impiũ cognouiſſet:Conſulibus ſcripſit uillicũ ĩ agello : quẽ ſeptẽ iugerũ in pupinia habebat mortuũ eẽ : occaſionẽq; nactũ mercenariũ amoto inde ruſtico inſtrumẽto diſceſſiſſe ideoq; petere ut ſibi ſucceſſor mitteretur:ne deſerto agro nõ eẽt unde uxor ac liberi ſui alerentur. Quæ poſtquam ſenatus a conſulibus accepit:& agrum edili illico colendum locari : & alimenta coniugi eius ac liberis præberi:reſq; quas miſerat redimi publicæ iuſſit. Tanti ærario noſtro uirtutis attilianæ exemplum quo omnis ætas romana gloriabitur : ſtetit.

De Quinto Cincinato.

a Equæ magna latifũdia.L.Quintii Cincinati fuerunt ſeptem enĩ iugera agri poſſedit:ex hiſq; tria quæ pro amico ad ærarium obſignauerat:mulctæ nomine amiſit pœnam quoq; pro filio Ceſone:quod ad cãm dicendam nõ occurriſſet:huius agelli reditus ſoluit:& tamen ei quattuor iugera aranti non ſolum dignitas patris familiæ conſtitit:ſed etiam dictatura delata eſt.anguſte ſe hĩtare nũc putat cuius domus tm̃ patet:quantum Cincinati cura potuerunt.

De Aelia Familia.

q Vid Aelia Familia:q̃ locuples:ſedecim eodẽ tẽpore Aelii fuerũt:qbus una domũcula fuerat eodẽ loci:quo nũc ſũt mariana monum̃ta:& unus ĩ agro uẽiente fundus minus multo cultores deſiderãs q̃ domi nos hẽbat.Inq; maximo circo flamĩo ſpectaculi locus q̃ quidẽ loca ob uirtutem publicæ donata poſſidebãt.

e Adẽ gẽs nullũ añ ſcrupulũ argẽti hũit quã paulus

Perſe.rege macedonico.Pondo.libras. Taceo oſtendit Valerius ſe non admirari q̄ paulus æmilius princeps ſuæ ætatis illuſtris dederit filiā ſuā ælio tuberoni tā pauperi: cū & paulus ipſe in tā ta inopia extinctus ſit ut uxori ſuæ dos tradi nō poſſet: niſi prius fundo uendito quē unicū poſſidebat. Princeps.ſ.paulus æmilius ieiunos domos exauſtas pecunia. Animi: oſtidit tūc aīos romanorum principū floruiſſe: q̄ non diuitiis ſtudentes ī uirtute & moribus oēm ſpem repoſuerant malle bant.n.potius pīam locupletē hr̄e q̄ ipſi diuites impiū pauperrimū optinere. Et tam oīa uirtutis ornamenta ſine pecunia acqrere nō dubitabant: uirtuſq; ipſa nō opes ī illis eſtimabat. Eorū bonis.ī.moribus aī eorum romāorum. Ponderabatur: penſabat eſtimabatur. Imperia.ſ.bona illa aī ſtabilibant imperiū romanū ſicuti menenius agrippa plebem & pīes conciliauerat. Iungebant: pauli æmilii cum ælio tuberone ſibi.n.filiam ſuam locauerat. In foro tam in publicis q̄ in priuatis cauſis ualebant.

Præclaro potius augendi rē patriæ: q̄ ſuā. Quæ debent: ut imperia conſulatus dictaturam prætura m: ædilitates & ſīlīq̄ huiuſmodi. Emere: q̄ſi tpa ſua deplorās Valerius dicit tūc p uirtute magiſtratus principibus ro.afferebant ſine pecunia: nunc autē non q uirtutē poſſident: ſed qui maiores opoſitiones hūt magiſtratus adoriūtur. Etiā: magīratus honor.dignitas. Illuſtriū: p̄ſtantiū inopiæ uirorū: nā Attilii reguli fundū arādum locauit ſenatus familiæ ſuæ alimenta p̄ſtitit: inſtrumēta ruſtica reſtituit ex publica pecunia. Itaq; : publius & Gneus Scipiōes fœliciter aliq̄ diu ī hiſpāia pugnātes ferme totā illā ꝓuintiā po.ro.adiūxerant cū iterim ab Anone & amilcare ducibus pœnoꝝ opprimūt̄.ꝓuīciā ḡ admiſtrans Gneus ſenatū p lr̄as uoluit.ut ſucceſſorē mitter̄t opus.n.eē dicebat ut domū r̄peteret nubili filiæ ſuæ dotē cōparet. Sēatus hoc ubi accepit ne rei pu.tātus īpator abeſſet dotē dedit & Sci.filiā locauit. Itaq; ḡ cū illuſtriū uiroꝝ inopie publicæ ſuccurrebat̄ Secūdo bello

p Erſe lege deuīcto: Qu.Aelio Tuberoni genero ſuo quinq; pondo argenti ex præda donaret. Taceo.n. quod princeps ciuitatīs filiā ei nuptui dedit: cuius pecunia tā ieiunos pœnates uidebat: q̄ ipſe quoq; adeo ī ops deceſſit: ut niſi fundus quem unum reliquerat uenīſſet: uxor eius dotem unde reciperet: non extetiſſet.

a Nimi uirorum & fœminarum uigebant in ciuitate: eorūq; bonis dignitatis eſtimatio cunctis in rebus ponderabatur hæc īperia cō ſiliabant: hæc iungebant affinitates: hæc ī foro hæc ītra priuatos pœnates plurimū poterant patriā.n.rē unuſq̄ſq; non ſuā augere properabat: pauperq; ī diuitæ: q̄ diues ī pauper ī perio uerſari malebat: atq; huic tā præclaro propoſito illa merces reddebatur: quod nihil eoꝝ quæ uirtuti debentur: emere pecunia licebat īopie quæ illuſtriū uirorum publicæ ſuccurrebatur. De.Cn.Scipione.

i Taq; cū ſecundo punico bello: Cn.Scipio ex Hiſpania ſenatui ſcripſiſſet: petēs ut ſibi ſucceſſor mitteret̄ quia filiā uirginē adultæ iā ætatis hēret: neq; ei ſine ſe dos expediri poſſet ſenatus ne res publica bono duce careret patris ſibi partes deſūpſit: conſilioq; uxoris ac propinquorū Scipionis cōſtituta dote ſummā eius ex ærario errogauit ac puellā nuptui dedit. dotis modus.xl.milia æris fuit. qua noti ſolum humanitas patrū. C.ſed ēt habitus ueterū patrimoniorū cognoſci poteſt. nāq; adeo fuerūt arcta: ut Tacia Ceſonis filia maximā dotē ad uirū.x.milia æris attuliſſe uiſa ſit & Megulia quia quingentis milibus æris mariti domum intrauit dotate cognomen inuenerit.

i Dem ſenatus Fabricii Lucinii Scipioniſq; filias ab indotatis nuptiis liberalitate ſua uīdicauit:

pūico. Tēpore ſecūdi belli pūici cū hānibal italiā uaſtaret. Patris ſibi.i.ſibi p̄is ſūpſit officiū. Erro gauit p̄buit ſūmā dotis cū ɔſēſu uxoris & cognatoꝝ eius. Eris gēus nūiſmatis uſitatiſſimū: & dos minor erat cētū aureis. Nō ſolū. ex ſūma illius dotis hūanitas ſēatus & patrimōiorū q̄litas ītelligi potuit: cū tātula dote p̄ncipis filia cōtēta. & ornata fuerit. Arcta: exigua p̄imōia. Tacia: filia ceſōis filii cicinati & declarat puā dotē tūc tp̄is ſolēnē apparuiſſet. Megu.alia matrōa ro. Dotate co.cognomiata.n.ē dotata: & quotiēs rōani aliq̄ bñ dotā ſignificare uolebāt ipſā megiliā appellabāt. Idē ſēatus.oſtdit filias. Fabricii Lu.& Scipiōis ex publica pecūia a ſēatu dotē accepiſſe. Vindi. liberauit.

Quoniam pater. cãm ſubiungit quare hoc fecerit ſenatus: nã uirgines illæ nihil in pña hæreditate habebant quod in dotem ferre poſſent ꝓter opimã illoꝝ gloriã. Quod acceptũ. nihil erat. cui gratias agerent i hæreditate patris: ꝓterq̃ gloria rerum geſtarꝝ. M. Scaurus. M. Scaurus pr̃ fuit ſcauri illius q ad iugurthã miſſus: q̃uis ſeueritati pr̃is ſtuderet: pecunia tamen & largitionibus illius corruptus extitit. hic poſtea principatum in urbe obtinuit & cũ a Varro ueronenſe accuſatus fuiſſe q̃t ipſe italici belli auctor extitiſſet: inixus adoleſcentiũ humeris æger. n. erat: ĩ contionẽ ꝓductus: ſũmo conſenſu omniũ abſolutus eſt. dixit .n. ſe ab illa culpa alienũ. Et tſi quãtulas opes poſſederit. ipſe ꝺclarat. Eorũ librorũ. Refert: narrat. Hæc pecunia. ſ. tam exigua. Ille ſpũs. ſ. ſcauri tam illuſtris. Hæc ıgr̃. Inquit Valerius cũ uideamus in q̃ta egeſtate ꝺgerint principes romani. hoc maximũ nobis afferre põt gaudiũ q inopiam cenſus noſtri lamẽtari nõ deſiſtimus. In tanta. n. inopia rerũ ſummos magiſtratus principes ro. nacti. æternã inde gloriam conſecuti ſũt. Hæc exempla: illuſtrium uiroꝝ ſuperiorus enumeratorũ. Acquieſcere. hac conſolatione nos recreare.

Paruulos cenſus. exiguũ patrimoniũ. Admodũ parui: hoc dicit pp tuberonem qui a Paulo æmilio quinq; pondo argenti accepit. uel pp æmilium papum & Fabriciũ. q & patellam & ſalinum deorũ habuerunt. Aridæ terræ: ſterilis humore carentis.

Funera indigentia do. impen. hoc dicit pp Valerium publicolam & Meneniũ agrippã. q publica pecunia ſepulti ſunt. cũ non haberent: unde expẽſas e ſuo cẽſur in ſepulture honore errogarent. Inopes dotũ filias. hoc pp filias Fabricii & Scipionis refert q̃ ex ærario dotẽ: ſũt conſecute.

Egregios cõſu. ut Attilii reguli ut Scipionis. Mirificas dicturas. ut quintii cincinati. Innumerabiles: ut oĩum iſtorum quos ſuperius cõmemorauit. Cernimus. in tanta. ſ. paupertate principum romanorum & illorum cenſu: oĩa q̃ ſuperius cõnumerauit cernimus. Quid ergo. commendat hoc loco paupertatem dicens eos reꝓhendendos eſſe. qui cõuitiis paupertatem quaſi humano generi obnoxiam. quã maxime lacerant. Iureiurando etiam affirmat nullas diuitias paupertati illuſtrium uirorum quos ſupra commemorauit eſſe anteponendas. Mendicã fortunã. paupertatem.

Præcipuum. primariũ malum. Diuturnis cõuitiis quotidianis & longis uituperationibus. Quæ ut dicit fortunã publicolis æmiliis. tribuiſſe ut ad dignitatis gradus eueherẽt: ẽt i tanta rerum iopia.

Abundã. copioſis uberibus. pu. e. cæteros quos ſupius enumerauit. Paria robora uirtutis. dico paria his ſupius nũeratis. i. nõ tm̃ hos aluit: ſed ẽt alios his ſimiles: ut fabios ut ælios & cætera. Priſtini tẽporis. i. priſtine ætatis uiris q̃les extitere illi: quoꝝ mentionẽ ſupra expoſuit. Caſam Romuli iurat p caſam Romuli quæ p ſucceſſum tẽporis cadens ex parte renouabatur: & intelligimus puum admodũ fuiſſe tugurium. Humilia tecta. nõ in altum eleuata: ſicuti nũc. Eternos ſemp puigiles focos: nam ſemper ignẽ ſuſtentabãt. Fictilibus: terreis uaſis. Etiam nunc. i. etiam ad nr̃am ætatem.

quoniam paternæ hæreditati præter opimam gloriam nihil erat quod acceptum referret.

De. M. Scauro.

m Arcus autẽ Scaurus quantulã a patre hæreditatẽ accepit in primo libro eorum quos de uita ſua tranſcripſit: refert: ait. n. ſibi decem ſola mancipia: totumq; cenſũ qnq; atq; triginta miliũ numum relictũ in hac. n. ille pecunia futurus ſenatus princeps nutritus eſt ſpiritus hæc igitur exempla reſpicere: his acquieſcere ſolatiis debemus: qui puulos cenſus noſtros nũ quam quærelis uacuos eſſe ſinimus: nullum autẽ ad modum pui ponderis argentum. paucos ſeruos: ſeptẽ iugera aridæ terræ indigentia domeſtica impenſa fũera: ĩopes dotum filias. ſed egregios conſulatus: mirificas dictaturas ĩnumerabiles triũphos cernimus. Quid ergo mendaciã fortunã quaſi præcipuũ generis hũani malum diurnis conuitiis laceramus? quæ ut non abũdantius ita fidis uberibus. Publicolas. Aemilios Fabricios. curios. Scipiones. Scauros. hiſq; paria robora uirtutis aluit exurgamus potius aĩs pecuniæq; aſpectu ꝺbilitatos ſpiritus priſtini temporis memoria recreemus. namq; per Romuli caſam perq; ueteris capitolii hũilia tecta & æternos ueſtre focos fictilibus ẽt nũc uaſis contẽtos uiros nullas diuitias paupertati taliũ uiroꝝ poſſe præferri.

De Verecundia Cap. quintũ.

a Qua tempestiuus: A paupertate ad uerecundiã apte transiens Valerius oñdit uerecundiam iu sisset ut p̃ncipes ro. potius uellent paupertatẽ perferre: q̃ rẽ pu. ĩopẽ relinquere deinde illam ꝓ numine colendã asserit: qm̃ parens atq; magistra oĩum uirtutum existens oĩbus grata: atq; iocunda uidetur. Iustissimimis uiris iustitia præditis quales fuere duces romani quos supra pauco con tentos sed gloria illustres ostendit. Parens oĩs: Aristoteles in æticha dicit uerecũdiam esse dedecoris timorem. Accepta grata exteris. Fauorabilem. aspectum gratia plenum. Præ se ferens osten dens. Sed ut a: omissis laudi bus illius Valerius trãsit ad ex emplam dicens tantã fuisse in ur be roma uerecundiã: ꝙ plebeius nullus nunquam in theatro oc cupare ausus est loca principum romanorum: ne ante senatores spectaculi ludos operam daret quamq̃ promiscuus & non dis cretus spectaculi locus populo patribusq; foret. A condita: us q; ad hos consules quingenti & octo ãni ĩtercesserant. promiscu us: mixtus sine discretione. Sci pio. n. postea egit per consules ut patribus in ludis populus se pararetur. ex quo populi fauo rem amisit. Spectare spectaculi locum hr̃e ante senatores. Sui: tunc maxime apparuit ĩquit ue recundia plebis cum. L. Flãmi nius pudor̃ detentus postremũ theatri locũ occupauit: nã flãmi nius in consulatu suo ad grati ficationem scorti sui: unum e ca ptiuis ĩ cõspectu suo securi ꝑcu ti iussit. M. Ca. & L. Flac. cẽso res hoc ubi audiuere: ipsũ censo ria nota dãnatũ e nũero senato rũ ẽt ãmouerũt: neq; illi ꝓfuit: ꝙ cõsularis uir extitisset. neq; ꝙ fr̃ esset. Titi flãminii: q oẽm græ ciã ex mãibus philippi macedo niæ regis liberatã: suis legibus ui uere ꝑmisit. Et cũ p̃co dixisset senatus d̃creto populoq; ro. ius su. T. flãminius græciã liberã eẽ iubet tantus plaudẽtũ clamor ethera cõpleuit. ut aues ĩde uolã tes atonite ĩ terrã laberent̃. L. g̃ Flãminius pudore cõfusus extre mã ꝑtẽ spectaculi eligens. ab oĩbus tñ plebis ĩ locũ sue amplitudini aptũ transire coactus ẽ. Certissi mũ. signũ haud dubiũ. Extrema ultima ꝑte qa censoria nota dãnatus fuerat. Senatu motus. i. e nu mero senatoꝝ amotus. Honore cõ. cũ ãtea ɔsulatũ gesisset. Cõfregit. Terẽtius Varro Pauli æmi lii collega tꝑe secũdi belli punici auctor fuit cõmittende pugnæ cũ hãnibale apud cãnas: ĩ q̃. L. milia romanoꝝ dissipata sũt post acceptã cladẽ romã reuersus senatũ oẽm obuiã hũit gratulantẽ ꝙ de re pu. nõ desperasset: & ob id dictaturã ei ẽt obtulit: q̃ pudore quodã cõfusus Varro repudiauit. Quæ res ignomĩã accepte cladis ab illo ꝓpulsauit. Cõfregit: afflixit. Temerario. ĩcõsulto ꝓcessu. Acies iræ: aciẽ q̃ res pu. afflicta fuerat dicit: dii irati potius auctores cladis illius hĩti st̃. q̃ Varro ꝑꝑ modestiã uerecũdiæ q̃ p̃stitit recusãdo dictaturã. Dictatura. i. si ĩ titulo suæ imagĩs scribet̃ Varro dictaturã ue recũdæ sp̃uit plus illi afferet decoris q̃ illis q mgr̃atũ illũ gessere. Ascribi: attribui. uel re uera scribi.

a Qua tempestiuus ad uerecundiam transitus uidetur. Hæc. n. iustissimis uiris præcipit: ut priuatas facultates negligerent publicas quã amplissimas esse cuperent: digna cui per ĩde ac celesti numini templa extruantur: areq; consecrentur: qa pa rens est oĩs honesti consilii: tutela solenniũ officiorũ magistra innocentie: cara proximis: accepta alienis: oĩ loco: omni tempore fauorabilem præ se ferens uultũ.

s Ed ut a laudibus eius ad facta ueniamus a condita urbe usq; ad Africanum & Tyberium longum cõ sules promiscuus senatui & populo spectandoꝝ ludo rum locus erat: nũquã tamẽ quisq̃ ex plebe in theatro ante. P. C. spectare sustinuit: adeo circũspecta nostræ ciuitatis uerecundia fuit.

q Væ quidẽ certissimũ sui documentum ẽt illo die exhibuit quo. L. Flãminius extrema in parte thea tri constitit quia a. M. Catone & L. Flacco cẽsoribus senatu motus fuerat: consulatus iã honore defunctus frater ẽt. T. Flãminii macedõiæ philippiq; uictoris om nes enĩ transire in locũ dignitati suæ debitũ coegerũt.

De Terrentio Varrone.

c Onfregit rem. Terentius Varro canensis pugnæ temerario ingressu. Idem delatam ab uniuerso se natu & populo dictaturam recipere nõ sustinendo pu dore culpam maxime cladis redemit: effecitq; ut acies deorum ire modestia ipsius moribus ĩputaretur: Ita q; titulo imaginis eius speciosius non recepta dictatu ra quam aliorum gesta ascribi potest.

De Cn. Scipione & Scriba Cicereio.

Nos aũt:ad transit da Valerius uerecundiã cicerei q africani ſuperioris ſcriba fuerat:hinc cũ in cam pũ martiũ candidatus deſcenderet & ĩ ꝓturæ petitione æmulũ hꝫet Gneũ Scipionẽ Africani ſuperio ris filiũ ab oĩbus cẽturiis ſibi delatã ꝓturã Gneo Scipioni cõceſſit.nõ ob filii Gnei merita:ſed pp me moriã bñficiorum a ſuperiore Africano patre acceptoꝝ:ná illius ſcriba fuerat. Nos:q de uerecun dia agimus. Cum magna inuidia.oẽs inuidebant fortunæ q̃ feciſſet ut q patris ſcriba fuerat:nunc fi lii in ꝓtoriis comitiis competitor eſtaret. Prætoriis comitiis in qbus ꝓtores creabantur. Nimis ĩ potens.i.nimiũ inſolens fortũa.

Tanti uiri.ſ.Scipionis Africãi ſuperioris ſãguinẽ dicit pp Gne um ipſius filium. Clientelam. hoc ait pp cicereium q Africani cliens fuerat. Cõmiciali certa mine.i. ĩ competitione ꝓturæ q̃ prætoriis comitiis populus præ ſtare conſueuerat. Cõfuderat. miſcuerat. Crimen eius.ſ.for tunæ quam populus carpebat.

E templo deſcẽdit.i. e campo martio diſceſſit q quia ſacer erat ideo templum appellatur. nam non niſi i loco ſacro cum popu lo agere licebat. Memorie afri. ideſt Africani ſupioriſ. Nec mi nimum.i.maximũ ꝓcium cõſtat uerecundiæ attribui. Conſtat. manifeſtum eſt. Magiſtratus la ti.quãtum ad centuriaꝝ fauorẽ.

Ac ne.aliud huiuſmodi ſubiũ git exẽplũ:ne a cõitiis diſcedat tã ſubito. M.Craſſus:cũ.M.C. cogeretur ĩ petitione cõſulatus populũ ſuppliciter orare:ut ſuf fragiis ſuis ſibi adeſſet: rubore quodã detinebaꝫ ne ĩ magſtatus petitiõe populũ ambiret qa his comitiis. Qu.Scæuola ſocer ſu us magnæ ſciẽtie & auctoritatiſ uir adeſſet. Itaq; iuſſit ut Scæ uola ĩterim e cõitiis diſcederet quoad ineptũ offm̃ ſuũ pficeret.

Omniũ cãdidatorũ:oẽs.n.can didati hãc cõſuetudinẽ hẽbãt:ut & populũ ꝓhenſarent & ſuffra gationẽ illius ſupplices implora rent. Circũ forum ubi magſtatus tribui ſolebant. Qu.Scæuola:hic eſt ille Scæuola:a quo Cicero ſe ius ciuile didiſciſſe libro de amicitia fatetur. Socero ſuo.M.enim Craſſus mutiam Scæuole filiam uxorem duxerat. *Inepte rei.i.dum circa forum ſupplex populo iret contra dignitatem ſuã.* Maiorem uere. *dignitas enim ſcæuolæ plus apud craſſum uolebat quam reſpectus acquirendi conſulatus.* Togæ ſuæ.*i.craſſi qui candidatus conſulatum petebat.* Pompeius. *Pompeius hanc de ſe uerecundiam præſtitit. cum enim i theſalia a cæſare uictus profugiens die in ſequenti lariſſam ingrederetur:uideretq; omnes la riſſeos ciues honoris gratia ſibi obuiam factos abite inquit & cæſari uictori hunc honorem præſta te.* Pharſalica acie. *pugna in pharſalica regione commiſſa. theſalia eſt appellata pharſalia a pharſalo rege theſaliæ.* Lariſſam *theſaliæ oppidum.* Dicerem: *tanti pompei uerecundia fa cienda eſt:ut uinci non meruerit. niſi ab ipſo cæſare. cæſaris enim amplitudo tanta extitit: ut non turpe fuerit Pompeio ab illo ſuperari. Modeſtus in calamitate.i.pompeius & in miſericordia mo deſtiam comtinuit. Dignitate ſua.uictus.n.opes amiſerat quibus dignitas ſua innixa fuerat.*

n Os ãt ad præclarũ uerecũdiæ opus tranſgrediãur magna cũ ĩuidia:fortũa prætoriis comitiis africãi ſuperioris filiũ:C.Scipionẽ & ſcribã Cicereiũ in cãpũ deduxerat:utq; nimis ĩpotens ſermõe uulgi carpebaꝫ quod tanti uiri ſanguinẽ cliẽtelãq; comitiali certamĩe cõfuderat.Cæteꝝ crimen eius in ſuã laudẽ.Cicereium conuertit.Nã ut uidit oĩbus ſe cẽturiis Scipioni ante ferri:tẽplo deſcendit:abiectaq; cãdida toga cõpetito ris ſui ſuffragatorẽ ageꝝ cœpit:ut.ſ.præturam melius Africani memorie concederet:quã ſibi uendicaret:nec nõ maximũ uerecũdiæ præciũ Scipio tũc honorẽ ade ptus ẽ:ſed Cicereio magſtatus lati ſũt. De.L.Craſſo.

a Cneꝰptinus comitiis hẽamus cõſulatũ petens.L. craſſus quomõ oĩum cãdidatoꝝ more circũ forũ ſupplex populo ire cogeretꝫ nũq̃ adduci potuit: ut id præſente.Qu.Scæuola gũiſſimo & ſapiẽtiſſimo uiro ſocero ſuo faceret:Itaq; rogabat eũ: ut a ſe dũ ineptæ rei ĩſeruiret:diſcederet: maiorẽ uerecundiã dignitatis eius q̃ cãdidæ togæ ſuæ ĩſpectũ agẽs.De.Põ.Magno.

p Ompeius autem magnus pharſalica in acie uic tus a Cæſare cũ poſtero die Lariſſam intraret op pidiq; illius uniuerſus populus obuiã ei ꝓceſiſſet: ite inquit & iſtud officiũ præſtate uictori: dicerẽ non di gnus qui uinceretur niſi a Cæſare eẽt ſuperatus: certe modeſtus in calamitate.Nã quia dignitate ſua uti iã non poterat uſus ẽ uerecundia. De.C.Iulio Cæſare.

Quam præcipuã. Declarat Valerius. tũ alias sæpe. tũ p̃cipue ultimo uitæ suæ die. C. cæsarẽ uerecũdiæ modestiã significasse. nã neq; dolor uulnerũ neq; mortis acerbitas illũ ab uerecundia ammouerũt. Corruens. n. multis cõfossus uulneribus magnopere curauit ut iferior pars corporis ipsius utraq; manu tegeretur. Sed tanta adulatione Valerius hoc exemplũ cõmemorat ut puditius appareat. Paricidas q; paricidas senatores uocat qui libertatis uindices potius sunt appellandi. Diuinus. hoc dicit quia i numerũ deorum dr̃ esse translatus. Tecta. ne obscenũ aliqd labens ostenderet. In hũc. ipso moriẽdi mõ cæsar nõ se hoiem sed deũ esse declarauit. In hũc. in uerecundiæ obseruationem.

q Vam præcipuã in Caio quoq; Cæsare fuisse sæpe numero apparuit: & ultimus eius significauit dies: cum pluribus. n. paricidarũ uiolatus mucronibus inter ipsum illud tempus quo diuinus spiritus mortali secernebatur a corpore: ne tribus quidem & uiginti uulneribus: quin uerecundiæ obsequeretur : abstreri potuit: siquidem utraq; togam manu demisit: ut inferior pars corporis tecta collaberetur: in hunc modum non homines expirant sed dii immortales sedes suas repetunt. Externa de spurina.

q Vod sequitur externis adnectam: quia ante gestũ est quam ethrurie ciuitas daretur excellentis in ea regione pulchritudĩs adolescens nomine Spurina cũ mira specie cõplurium fœminarum illustrium solicitaret oculos: ideoq; uiris ac parẽtibus earum se suspectum esse sentiret: oris decorem uulneribus cõfudit deformitatẽq; sanctitatis suæ fidẽ quã formã irritamẽtũ alienæ libidinis eẽ maluit. De quodã sene Atheniẽsi

a Thẽis qdam ultimæ senectutis cũ spectatũ ludos ĩ theatrũ uenisset: eũq; nemo e ciuibus sessũ recipere ret ad lacedæmoniorũ legatos forte peruenit: q hoĩs ætate moti canos cius & ãnos assurgendi officio uenerati sũt sedẽq; ei iter ipsos honoratissimo loco dederẽt: qđ ubi fieri populus aspexit maxĩo plausu alienæ urbis uerecundiã cõprobauit: ferũt tũc unũ e lacedæmoniis dixisse: ergo atheniẽses q̃d rectũ sit sciunt: sed id facere negligũt. De amore coniugali Capiulũ. Vi.

a Placido: & leni affectu ad æque hõestũ uerum aliq̃to ardentiorẽ & concitatiorẽ p̃gã: legitimi q; amoris quasi quasdã imagines non sine maxima ueneratione contẽplandas lectoris oculis subiiciam ualẽter : ĩter coniuges stabilitate fidei opa p̃currẽs

Quod: dicit se uelle exemplũ quod sequtur ideo externis adiũgere quia etsi in etruria factũ sit: tamen cũ gestũ fuit etrurii nundũ ciuitate romana dõati fuerãt Exemplum tale fuit. Spurima egregie forme adolescens cũ uideret plæraſq; mulieres nobili genere natas ipsius amore arderẽ & ob hanc causam se illarum uiris ac parentibus suspectũ esse itelligeret oris sui decorem multis sibi illatis uulneribus extĩxit cicatricibusq; deturpauit. Voluit. n. deformitatem fidem cẽ sue castitatis. neq; passus ẽ pulchritudinem esse incitamentũ aliene libidinis. hoc & si ĩ media xp̃iano rũ religione fiat. tĩ dignis satis laudibus ornari & proseq non poterit. Adnectã. i. adiungam.

Ciuitas. s. roma donaret etrurie. i. tusci ciues romani fierent.

Solicitaret: solicitos redderet

Irritamentũ incitamentũ libidis non sue sed aliarum mulier̃.

Athenis quidã de lacedæmoniorũ uerecũdia dicit: q̃ maioribus natu p̃stare consueuerant legati athenis cũ essent lacedæmonii. & in theatro ludis adessent. decrepitus qdam senex atheniẽsis iter ipsos cũ ueneratione susceptus ẽ. cum nullus e ciuilibus athenienſibus illi p theatrũ errãti assurrexisset. populus lacedæmoniorũ uerecundiã admiratus gentẽ plausũ edidit: tunc e lacemoniis unus tenent inquit athenienses quid rectum sit. sed illud facere recusat. Vltime. ætatis decrepitæ. Canos: capillos pp

senectutẽ albos. Annos: grauis erat annor̃ multitudine. Inter ipsos. i. i medio ipsorum. Quod. i. assurgi: & locũ dari seni. Maximo: q letitiã & fauorẽ significat. A placido: transiturus ad amorem coniugalẽ. oñdit parẽ uerecundiæ & cõiugalis amoris affectũ eẽ: sed tĩ hoc nõ sine magno ardor̃ & ai cõcitatione eẽ potest. cũ uiri uxor̃ uitã suæ & uxores quoq; fatũ uirorũ suo ãteposuerit. Cõcitatiorẽ maioris incitationis nã q̃tum ad honestatẽ ptinet amor cõiugalis par ẽ uerecundiæ : sed i ardore uerecundia supat. Legitimi: qa inter maritũ & uxorẽ. Stabilitate constantis: corroborate fidei.

Ardua: quæ oēs nequeunt imitari: nam pauci sūt q uellint suā cū uxoris uita commutare. Excellētissima inqt opus ē ut ille q intellexit uirosꝫ pro uxore & uxorem pro uiro occubuisse q̄ excellentissima sunt: Multo rubore cōfundat'. si noluerit mediocre officiū uxori præstare. Ty. Gracchus: exēplo Gracchi cōprobat quod superius dixit. nā ille uxoris uitā suæ anteposuit. Cū Ty. Gracchus duos āgues ī edibus suis cœpisset marē. s. & fœminā: ga portenti loco hītum est: illos angues in domo sua fuisse dep̄hensos augures consuluit qdnam' portenderent. Auspices respondere quod si marē necasset dimissa fœmīa se paulopost moriturum: sed si fœminā occidisset dimisso masculo: uxorem eius breui interituram. Quo audito marem tolli iussit: ac fœminā dimisit passusꝫ est se potius q̄ uxorem euita discedere. Ty. Gracchus: Semprōius dictus & Gracchorum p̄. Aruspice: augure ab ara & specio. Instare: īminere. Salutarē partē cōiugii nā fœminā dimisit q̄ uxoris salutē continebat. In conspectu suo: se aspiciente & p̄sīte. Interitu: q interitus serpentes sibi quoꝙ mortē minabat'. Itaꝙ cornelīā dicit se ignorare Valerius an fœlicitate p̄stantior fuerit cornelia: qa tante auctoritatis urū habuerit: an miseria plenior fuerit q̄ illū amiserit. O thesaliæ rex admete. sūt q existimēt hoc exēplū potius ad externa pertinere: q̄ non gratia exempli positū est sed potius ad amorem Sempronii gracchi erga uxorē exagerādum & declarandū cōmemoratū est. n. contrariū superiori. Nā sicuti Gracchus pro uxore mori uoluit. ita admetus uxorem suā p̄ se mori sustinuit. Admetus rex thesaliæ cū graui & periculoso morbo laboraret consuluit Apollinē quo pacto p̄stinam ualitudinē recuperaī posset. Apollo si īquit aliquis sponte pro te mori uoluerit. morbo isto leuaberis. cū admeti parētes hāc cōditionē recusassent. Alcesta uxor ipsius illā recipere nō dubitauit ut marito suo salutē afferret. Admetus amīs qa id fieri passus ē merito laceratus O thesaliæ rex Admete ī ipsa exclamatiōe auctor factū suū detestat'. Crudelis eo q̄ uxore mori sustiuit. Sub maxīo iudice. s. apollīe quē cōsuluerat. Dānatū. s. dico te dānādū fuisse. Voluntario obitu: moī nō coacta. Lucē ī hoc ēt magis uituperandus q̄ pro te extincta uxore mortē tibi nō asciuisti. Indulgentiā: q pro te mori recusauerant rogati. Fœmineo aio animū ībecilliorē habuit uxore: q nō potius mortē elegerit: q̄ pateret' uxoris fato salutē recupare. Vilior Grac. Gai plautii exēplū subiungit. q īferior gracchо fuit quantū ad honorē & dignitatē: sed tñ ī amore cōiugali supari haud passus ē. cū. n. uxoris mortē itellixisset nimio dolore p̄citus pectus suū gladio p̄fixit ne uxori supstes eēt. deīde cū familiares eius accederent ut ipsum cōsularent' uulnus q̄ sibi īdiderat adhibitis. medicaminibus celeritet colligarunt neqꝫ cœptum opus perficere passi sūt ille āt simulat abierūt domestici: & fascias lacerauit & uulnus manibus apuit & ī proposito suo constāt' expirauit. Vilior: lōgo īteruallo. hic a gracchо q̄tum ad amplitudinem pertinet maxīe separatur. Iniqꝫ: quæ sibi eripuerat quam tātopere amabat.

Victima: plautium uictimam appellat quia ita ipsum iugulauit quemadmodū uictimæ solent.

ardua imitatu: cererum cognosci utilia: quia excellentissima aīaduertenti ne mediocria quidē præstare: rubori oportet eē. De. T. Graccho & cornelia eius uxor.

t Yberius graccho āguibus domi suæ mare ac fœmīna apprehensi: certior factus ab aruspice mare dimisso uxori eius fœmīa ipsi celerē obitū instare salutarem coīugii potius quā sibi p̄tem secutus augurii marem necari fœminā dimitti iussit sustinuitqꝫ in conspectu suo se ipsū in interitu serpētis occidi. Itaqꝫ corneliam nescio utrum se fœliciorem dixerim quod talē uirum habuerit an miseriorem quod amiserit.

De Admeto rege Thesaliæ.

t Hesaliæ rex ademe crudelis & diri fati crimine sub magno iudice damnatum qui coniugis tuæ fata p̄tuis permutari passus est: eaqꝫ ne tu extingueris uolūtario obitu consumpta lucem intueri potuisti: & certe prius parentum indulgentiam temptaueras fœmineo animo īpar inuentus.

De. C. plautio.

u Ilior Graccho iniqꝫ fortunæ uictima quāuis ſéatorii uir ordinis. C. Plautius numida sed ī consímili amore par exēplū morte. n. uxoris audita doloris īpotens pectus suū gladio p̄cussit. Interuentu deīnde domesticoꝝ īcœptū exequi prohibitus colligatusqꝫ ut p̄mū ē occasio data: scissis fasciis ac uulnere diuulso cōstanti dextera spūm luctus acerbitate p̄mixtū ex ipsis

Præcordiis:inteſtinis uitalibus. Eiuſdē.M plautius ſicuti cognominis fuit. C. plautii ita eodem amore uxoris detētus uxori ſuperſtes eē noluit. Hiſtoria talis ē.Romani tertio bello punico.xl.nauium claſſē:opa quarū contra carthaginēſes uſi fuerant in aſiā remittendas curauerūt.illas eni a ſociis acceperāt.Cui rei.M.plautium p̄fecerunt.qui cum tarentū acceſſiſſet.ibiq; horeſtilla eius uxore lāgore ſplicita occubuiſſet:nimio aī doloī perculſus uidēs illam elatā.& rogo ſpoſitā gladio nudato præcordia ſua penetrauit:ne uxori ſupuiueret.Amici eius illū togatum &calciatum una cū uxore cremauerunt.ābosq; uno in ſepulchro cōdiderunt.qđ .i.amātium noīatum.ualerii quoq; tpibus tarenti cōſpitiebatur. Inter officiū:mos enim erat apud antiquos ut cadauera ūgerēt & oſculārentur anteq̄ rogo imponerēt quem morē tāgit Virgilus cū dicit.Corpuſq; lauant lugentis & ungunt. Vtrumq;.& plautium & horeſtillā. Nec dubito dicit. non ābigendum eſſe.qn ābo illi ad tartareas ſedes geſtiētes deſcēderint.ſi modo ſenſus aliqs mortuis relinquit. Siqs ſenſus.loqt̄ ſecūdū epicurros.q ſtulte & ſine rōne dicebāt aīam una cum corpore extingui:qđ ueritate caret.

Fati conſortiōe.cōiunctione mortis geſtiētes. Sane.certe: & dicit melius ē mutuo amore cōiunctos morte cōiugi q̄ unū ab altero diſtrahi uita: ut.ſ.alter alteri ſit ſuperſtes. Idē amor:ideſt mutuus.& quaſi hoc nō ſufficiat addit honeſtiſſimus.pōt enī ēt mutuus amor turpis eſſe. q non laudem:ſed crimen potius mereretur. Præſtat.melius ē. Cōſimilis affectus.ſicuti uirorum erga uxores ardens affectus apparuit:ita & in iulia erga uiꝝ ſuum annotari poteſt. Edilitiis comitiis orta diſſenſſione multi antepedes Pōpei magni comitiorū p̄fecti occubuere: q cū ceſorum morte perfuſam ueſtem mutare uellet:famſos domum ut aliam ſibi afferrent miſerat.Serui magno tumultu domū cum cruēta ueſte ingrediuntur:quam reſperſam ſanguine Iulia aſpiciens timenſq; ne uis pōpeio illata fuiſſet exanimis cōcidit:abortumq; edidit.nec diu poſtea ſupuixit. Edilitiis.i.comitiis qbus ediles creabant. Cruore.ſ.occiſorū nō ſuo Conſternatione.commotione aī debilitate. Magno qdē.declarat mortem iuliæ quæ Pōpeio nupſerat cū cæſar pōpeius. & Craſſus cōcordes eēnt.maximā cladē orbi terraꝝ attuliſſē. nā ſi cōcordia cōmunis affinitatis cōiūctiōe iter pōpeiū & cæſarē facta ītegra remāſiſſet bella ciuilia nūq̄ interueniſſent:in qbus multa milia ciuiū ceciderūt:totūq; orbē terraꝝ ī furorē uerterēt. Tuos quoq; ca.Nec minus laudāda ē charitas Portiæ catōis filiæ:hæc cū audiuiſſet brutū maritū ſuū ī cāpis philippis pugnantem nō ſolū uictum ſed & occiſū fuiſſe:ſumptis carbonibus accenſis ī os.& illiſis mirati manes

præcordiis & uiſceribus hauſit:tā uiolēta morte teſtatus qnantū maritalis flammæ illo pectore clauſum habuiſſet.

De.M.Plautio.

e Iuſdē ut nominis ita amoris quoq;.M.plautius: nā cum īperio ſenatus claſſem ſociorum ſexagīta nauium in Aſiam reduceret: Tarentūq; appuliſſet: atq; ibi uxor eius Horeſtilla quæ eū illuc proſecuta fuerat:morbo præſſa deceſſiſſet: funerata ea & ī rogū impoſita inter officiū ungendi & oſculandi ſtricto ferro incubuit.quē amici ſicut erat togatū & calciatum corpori coniugis iunxerūt:ac deinde ſecibus fabicius utꝝq; una cremauerunt:quorum ibi factū ſepulchrū eſt. Tarenti etiā nunc conſpicitur qđ uocatur nec dubito qn ſiquis modo extinctis ſenſus ineſt plautius & Horeſtilla fati cōſortione geſtiētes uultus tenebris intulerint: ſaneq; ubi idē & maximus & honeſtiſſimus amor eſt: aliquanto præſtat morte iungi q̄ uita diſtrahi.

De Iulia Caii Cæſaris filia.

c Onſimilis affectus Iuliæ .C. Cæſaris filiæ annotatus ē quæ cū edilitiis comitiis pōpeii magni coniugis ſui ueſtē cruore reſperſam e cāpo domum relata uidiſſet:territa metu ne qua uis ei eſſet allata: exanimis cōcidit:partūq; quem utero conceptum habebat ſubita animi conſternatione & graui dolorē corporis eiicerē coacta eſt:atq; ita expirauit:magno qdem cum totius terrarum orbis detrimento:cuius trāquillitas tot ciuiliūm bellorum truculentiſſimo furore perturbata nō eēt: ſi Cæſaris & Pompeii concordia cōmunis ſanguinis uinculo conſtricta manſiſſet.

De portia Catonis filia uxore Bruti:

t Vos quoq; caſtiſſimos ignes Portia.M.Catonis

fubſecuta eſt:hoc autē fecit quia famuli ferrū omne ei abſtulerant timentes ne ſe confoderet: nam cū Brutus conſilium iniſſet cum cæteris occidendi .C. cæſaris timens illa ne ex ſentētia res procederet: accepta nouacula dicens ſe uelle ungues mutilare graue ſibi uulnus incuſſit. Serui effuſionem ſāguinis admirati clamore brutum reuocarunt.q grauiter illā obiurgare cœpit.illa rñdit ſe id feciſſe ut cō ſtantiam ſui experiretur.Itaq; timētes ſerui ne tale quid faceret audita morte mariti ferrum illi oē abſtulerant. Caſtiſſimos ignes:ideſt amores in maritum. M.catonis.qui uticenſis dictus ē. Cuncta ſæcula.i.oīum ætatum tempora

Philippos.ſ.campos:ab philippo rege macedoniæ ibi deuicto nominatos. Brutū.cum brutuſ & caſſius in cāpis philippis exercitum ducerent contra.M.Antonium: & Auguſtum cæſarē qui exercituſ iunxerāt:forte ita euēit ut Auguſtus graui morbo præſſus in aciē deſcendere neqret.Antonius nocte quā dies ſequebat: in q̄ romani exercitus cōcurrere inter ſe debebant uiſus ē uidere ſpēm Mineruæ iubentē:ut cæſarē moneret ne i caſtris cōſiſteret. Audito ſōnio auguſtus lectica ſe exſtra in caſtra deportādū curauit.Cūq; dimicarēt iter ſe cornu Bruti ſtrennue dimicans caſtra Auguſti capit:milites lectica mucronibus pforāt:Auguſtū necaſ arbitrantes.at e cōtra caſſii collegæ cornu ſuperaſ:q credēs Brutū tali fortuna uſum gladio incubuit:poſtero die audita collegæ morte Brutus p ſeruum uitā fini uit. Imitata uirilē.M.Cato portiæ pr̄:cū oīa in ptāte cæſaris eſſent utice ſe iteremit:dolēs libertatē romanā ab uno ſolo occupatā fuiſſe. Hoc fortius:ignorat an filiā patri præponat:nā cato ferro ſe interemit:qd genus mortis uſitatum eſt:portia āt prunis in os ſumptis amoto ferro ſibi fata rupit. quo gñe mortis nullus ante ſe unq̄ uſus fuerat. Sunt & aliæ:ad externa trāſiturus Vale.dicit alienigenas in amore cōiugali ſe tā præclare geſſiſſe.ut cōmemorari mereantſ.ſed de his pauca exempla commemorat. Alienigeni a.externæ beniuolētiæ. Iuſti ci.mortuorū maritorū.uxorum amores. Gentis car.artemiſiæ charitatē quā erga mauſolū uirum ſuū præſtitit cōmemorat Vale.mortuo mauſolo marito arthemiſia Briſen ſcopā Timotheū Leocarē marmorarios acciuit uiroq; ſuo tātæ præſtantiæ ſepulchrū fabricari iuſſit.ut iter ſeptē mundi miracula locum facile optinuerit. Deide etiam marito ſuo agona ſtatuit.& certātibus in illo ornādo pecuniā & alia præclara p̄mia ſtatuit. Conſtat aūt theopōpum theodoctem eucaren.& ut nōnulli uolunt ſocratē ad hoc certamen ueniſſe. ſed cū in mauſoli laudibus ſupior theopompus euaſiſſet.carminibus.n.ſuis alios ſupauerat p̄mia accepit.Theodecti ēt tragœdia noīe mauſoli cōpitur.neq; his honoribus cātata arthemeſia cineres & oſſa mariti potiōe quadā aſperſa tanq̄ in tumulo in ſuo pectore oculuit. Cariæ.prouincia aſiæ ē. Mauſolū.Au.geliuſ ſatrapē appellat. Leue eſt.i.facile. Cōq̄ſitorū.i.diligenti cura iq̄ſitorū honorū. Inclyto.glorioſo tumulo. Ipſa:arthemiſia.n.ſepulchrū uiri extitit dū oſſa ac illius cineres haurit. Spirās:ſpiritū ducēs. Eorum.ſ.doctorū teſtimonio. Hipſicratea quoq;:hipſicrateā:quoq; uiri ſui ſtudioſiſſimā fuiſſe cōſtat.cū enī magnus pompeius mithridatē nō ſolū e ponto ſed e capadotia & bythinia expuliſſet atq; eum per magnas ac uaſtas aſiæ ſolitudines aliquandiu proſecutus eſſet hipſicratea uxor ſumpto muliebri habitu equo armiſq; aſſuefacta.laborum ac periculorum illius comes ſemper extitit. laboreſq; uiri ac ſolicitudines mitiores multo reddidit:nam familiam ac pœnates ſuos ſecum habere arbitrabatur.quia una ſecum in exilio tori cōſociā intuebatur. Effuſis.laxis habænis tranſlatio ab equo currente ſumpta. Propter quod: ideſt propter quam charitatem in maritum.

filia cuncta ſæcula debita admiratione proſequuntur quæ quom apud Philippos uictū & interemptum uirū tuum Brutum cognoſceres:qa ferrum nō dabatur: ardentes ore carbones haurire non dubitaſti:muliebri ſpiritu uirilē patris exitum imitata : ſed neſcio an hoc fortius quod ille uſitato:tu nouo genere mortis aſumpta es.

Externa.

s Vnt & alienigeni amores iuſti obſcuritate ignorātie non obruti ex q̄bus paucos attigiſſe ſatis erit. Gentis cariæ Regina Arthemeſia uiꝝ ſuum Mauſolū fato abſumptū quantopere deſiderauit: leue eſt poſt conquiſitorum omnis generis honorū monumentiq; uſq; ad ſeptem miracula prouecti magnificentiā argumentari.Quid enī aut eos colligas:aut de illo inclyto tumulo loquere:quomodo ipſa Mauſoli uiuū ac ſpirans ſepulchrum fieri concupierit: eorū teſtimonio q illam extincti oſſa potioni aſperſa bibiſſe tradunt.

De Hipſicratea Vxore Mithridatis.

h Ipſicratea quoq; regina Mithridatem cōiugē ſuū effuſis charitatis habænis amauit : propter quem

Præcipuũ forme decus. dicit Valerius cũ reliquis mulieribus innatũ ſi non ſolũ pulchritudinẽ tutari. ſed ẽt illã ſtudio atq; multo ornatu adiuuare hypſicratea tamẽ uirilẽ habitum ſumẽs illam contempſit. nõne maximũ ſignum amoris in uirũ ſuũ ſignificauit. Præcipuũ decorẽ. ſingularem pchritudinem. Tõſis capillis uirorũ more ceſis. Facilius inter. ommiſſis mulieribus ornamẽtis quæ illas mulieres maxime tradere ſolẽt. Tãta fi. quã in laboribus & piculis pſtabat. Lenimentũ mitigamentũ. Cum domo: ná ubi comitem ſibi uidebat aſiſtere uxorem aĩo fingebat ſe & familiam oẽm & regiã ſecum habeſ. Verũ quid a. magnam pfationẽ facit ſe ipſum fere me reprehendens: qp in barbararũ nationũ exemplis immoret cum ſparta clarioꝛẽ ac laudabiliorem uxorie fidei exẽplũ ſubminiſtret qđ ꝓpter efficatiam facti multis & præclaris rebus geſtis illius cõparari põt. Immẽſas ſoli bar. p quas Mithridates inſequentẽ põpeium fugiens trãſiit. Latebras i. Ignobilitatẽ ponti ubi ſignum & regiam mithridatẽ hũiſſe conſtat. Scrutor: in ueſtigo. Splẽdidiſſimũ. pricipatũ enĩ optinuit diu i græcia lacedæmon: q̃ alexandro duce ẽt athenas ſubegit.

Præcipuũ. ſingulare experimẽtum. Vxorie. quã in uiros ſuos uxores exhibuerunt. Cõparandũ plurimis ac. tantæ inqt admirationis experimentũ illud fuit ut merito cõparari poſſit pclariſ & crebris uictoriis quas ciuitas illa in acqrenda ditõe fuerat aſſecuta. Admiratiõe fa. q̃tum ad facti admirationẽ ſpectat. Miniæ quorũ: orta ſeditiõe miniæ q multis ánis ſuũ regnũ optinuerãt ab pelaſgicis expulſi cacũina montiũ ſpartanoꝝ uagantes occupãt. Lacedæmõii illorũ uenerationem ac nobilitatis auctoritatẽ: præterea reſpectu caſtoris & pollucis commoti: e montibus illis in urbẽ reuocant leges ſuas: atq; cõmoda largiuntur: nobiles etiã uirgines illis in matrimoniũ iungunt: miniæ procedente tempore tantorum beneficiorum quæ receperant ĩmemores: regnum ſpartanorũ affectant. ſed patefacta fatõne capti in carcerem includuntur ſupplicium q̃ capitale decernitur. Illorum cõiuges die qui noctem ſupplicii antecedabat: meſtæ ad cuſtodes deueniunt: & tãq̃ pituros uiros ſuos poſtremo allocuturæ ĩpetrato aditu: cuſtodiam in qua meriti aſſeruabantur ingrediuntur. Cõmutatiſq; cum illis ueſtibus capita uirorũ tegentes in meroris ſignum carcerem reliquere coegerunt. hacq; fallacia liberati uiri ĩcolumes euaſerunt: Miniæ: populi lemnii. Origo quorum ex i. origo miniaꝝ talis fuit: cum argo nautæ: quorũ dux Iaſon fuiſſe dicitur aureũ uellus petentes forte ad lemnum inſulam applicuiſſent: ubi mulieres ſolæ occiſis maritis ſuis eo ꝓ cum getis diutinũ bellum gererent neq; ſui curam gererẽt regnũ obtinebãt: urbes uiſere cœperũt. Mulieres primo teſtituere & heroas illos nõ ſegnes mulieres a muris arcuere. nobilitate deinde illoꝝ cõmotæ heroas benigne hoſpitio ſuſcipiunt: amoreq; ipſorum captæ minias utero conceptos generant. Inclyto nu. gloſa multitudine. oẽs eni proceres græciæ electi extiterant. Vices: alternatiões temporũ. Pelaſgicis: q poſtea ab archade iouis & caliſtõis filio archades ſunt appellati. Alienæ opis: aliaꝝ urbium auxilio. Targetarum: montiũ altiſſimoꝝ in laconia. Supplices non per uim. Tindaridarũ. i. caſtoris & pollucis iouis & ledæ filiorũ q̃ leda tindari filia fuit: qui una cum iaſone fuerunt & genus ab his quoq; miniæ trahebant. Illo nauigio: ideſt argo naui ſic nominata. Par frũm. i. duo fratres. ſ. Caſtor & polux. Deſtinatũ ſideribus. poſt mortem. n. Caſtor & polux in ſidera tranſlati ſunt. in zodiaco collocata: q̃ gemini nomẽ obtinuerũt.

præcipuũ forme ſuæ decorẽ in habitũ uirilẽ conuerterẽ uoluptatis loco hũit tõſis enĩ capillis equo ſe & armis aſſuefecit: quo facilius laboribus & periculis eius intereſſet q̃n ẽt uictũ a. Cn. Põpeio p efferatas gentes fugiẽtem aĩo pariter & corpore ĩfatigabili ſecuta ẽ: cuius tãta fides aſperaꝝ atq; difficilium rerũ Mithridati maximũ ſolaciũ & iocundiſſimũ lenimentum fuit cum domo enĩ & penatibus uagari ſe credidit. Vxore ſimul exulante.

De Lacedæmone.

u Erũ quid Aſiã quid barbarie ĩmenſas ſolitudines q̃d latebras pontici ſinus ſcrutor? quom ſplẽdiſſimũ totius Græciæ decus lacedæmon præcipuũ uxorie fidei ſpecimẽ tantum non noſtris oſtentet opulis plurimis & maximis patriæ ſuæ laudibus admiratione facti comparandum.

De Miniis.

m Iniæ quorũ origo ex inclyto ſociorũ Iaſonis nũero lemniorũ in inſula concepta per aliquot ſæculorũ uices ſtabilis in ſede manſerat: a pelaſgicis expulſi armis aliene opis indigentes excelſa taygetorum mõtium iuga ſupplices occupauerunt: quos ſpartana ciuitas reſpectu tyndaridarum: namq; in illo nobilis fama nauigio deſtinatũ ſideribus par fratrũ fulſerat deductos inde legibus cõmodiſq; ſuis ĩmiſcuit: ſed hoc

Legibus ſuis: ut ſuis legibus admitterent & ciuitate donarentur. Cõmodis. ut urbis cõmoda acci perent. Bene merite urbis. cui non parũ debebãt. Vetere inſtituto. i. antiquo more ſpartanorum, qui erat ut rei & nocentes noctu pœnas maleficiorũ ſuorũ penderent. Illuſtris ſanguinis. nobili genere natæ lacedæmonæ. Cõmutata ueſte. ſ. cum maritis. Velatis: tectis uelo capitibus tanq̃ ſimularent dolorẽ mortis coniugũ. ſ. hoc fecerunt ne exeuntes mariti a cuſtodibus dignoſcerẽt. Hoc loco: quã maiorem laudẽ harũ mulierũ dicam: nihil eas tantorũ uirorum tanq̃ nobiliũ cõnubia meruiſſe.

c Ontemplemur nunc: capitulũ de amicitia narrat atq; agreditur Valerius quæ qm laudẽ magnã meretur. proemio etiã non mediocri indiget. hanc non minorẽ uim hñe in hominũ uita declarat quã habeat ſanguinis uinculũ uel ẽt cognationi: illã præponit. nã cognationẽ fortũa ipſa comparat. amicitiã aũt coniungit uoluntas affinem alienaq̃ militiæ aſcribitur. ſed in amici a uerſione leuitatis atq; incõſtãtie crimen damnat. deniq; concludit ſine uĩculo amicitiæ hoies ui uere non poſſe. idq; conſulit ne temere eligamus quẽ amare ueli mus. amatum cõſeruare cupiãus.

Hoc ẽt certius. plus hẽt certitudinis amicitia quã ſanguis. Illd .ſ. uinculũ ſanguis nobis iungit ſors naſcẽdi. Fortunatũ opus. munus a fortuna datũ. Hoc .ſ. uinculũ amicitiæ uolũtas cõpat.

Solido iuditio: cõſtãti explorato iudicio. Propinquũ. ſanguie coniunctũ. Auerſere. alienabiſ.

Altera direptio .i. ꝓuatio propinq. Crimini leuitatis. icõſtãs enim uidet & leuis q amicũ ſpõte electũ: deinde a ſe amouet.

Deſerta ſit: nã Cicero ſolẽ e mõdo tolli cõmemorat. cũ amicitia tollit. Præſidio. auxilio. Tã neceſſariũ: q̃lis ẽ amicitia. Sincere fidei: declarat qbus in rbus uera amicitia dignoſci poſſit. Fœlicitatis cultus .i. q hoies ifœlicitate & rerũ copia ſitos colũt potius adulatores q̃ ueri amici diiudicãtur & cultus ille ſimulatio potius q̃ amicitia æſtimat: nã illis ꝓſtãt tantũmodo a qbus multo maiora expetũt quã tradãt. Accedit huc ꝙ ifracte fortunæ hoies. Ad ſupradictã rõem hoc ẽt additur qđ ſequitur. ꝓbat enĩ homines afflictæ fortunæ magis egere aut auxilio aut cõſilio quã illos q ſecũda utunt fortuna: diuites enĩ cũ ab diis ſuffragationẽ hẽant humanã opẽ non deſiderant. Accedit huc. i. ad hanc ſuperiorem rõnem. In fractæ: ualde fractæ & afflictæ forrune homies. Studia: fauores amicorum. Leta & proſpera negocia: ideſt homines in letis proſperiſq; rebus ſiti. Diuina ſuffragatõe: diuino auxilio. Foueantur: nutriantur: nam dii opes ac bona hominibus ꝓſtant. Tenatius igitur eoꝝ nomina: cõcludit Valerius dicens: quãdoquidẽ amici melius in aduerſis q̃ in proſperis rebus cognoſcuntur ſupiores maiori laude proſecuti ſunt eos: q in rebus aduerſis amici perſtiterunt: q̃ qui diuites: ac potentes amplexi ſunt.

tantũ beneficium ĩ iniuriam benemeritæ urbis regnũ affectantes uerterunt. igitur publicæ cuſtodiæ incluſi capitali ſeruabant ſupplicio: qđ cũ uetere inſtituto lacedæmoniorũ nocturno tpe paſſuri eſſent cõiuges eorũ illuſtris ibi ſanguinis: uelut allocuturæ parituros uiros ĩpetrato a cuſtodibus aditu carcerẽ intrauerunt. cõmutataq; ueſte per ſimulationẽ doloris uelatis capitibus eos abire paſſæ ſũt. Hoc loco qd aliud adiecerim quam dignas fuiſſe quibus Miniæ nuberent.

De amicitia Capitulum ſeptimum.

Ontemplemur nũc amicitiæ uinculũ potens

c & prævalidum: neq; ulla ex ꝑte ſanguinis uitibus ĩferius hoc etiã certius & exploratius: qa illud naſcendi ſors fortuitum opus hoc uniuſcuiuſq; ſolido iudicio inchoata uoluntas cõtrahit. Itaq; celerius ſine reprehenſione propinquũ auerſere quam amicum: qa altera direptioni utiq; iniqtatis: altera utiq; leuitatis crimini ſubiecta eſt. Cum enĩ deſerta ſit futura uita hoĩ nullius amicitiæ cincta præſidio: tã neceſſariũ ſubſidium temere aſſumi non debet: ſemel aũt apprehenſum recte ſperni non conuenit. Sinceræ uero fidei amici præcipue in aduerſis rebus cognoſcunt: in qbus qcqd præſtatur totũ a conſtanti beniuolentia proficiſcitur ſfœlicitatis cultus maiore ex parte adulatioĩ quã charitati erogatus certe ſuſpectus ẽ: perinde ac plus ſẽper petat quã impẽdar. Accedit huc quod infractæ fortunæ homines magis amicorum ſtudia deſiderant uel præſidii uel ſolatii gratia: nam læta quidem & proſpera negocia utpote cum diuina ſuffragatione foueantur humana minus indigent. Tenacius igitur eorum nomina poſteritatis memoria apprehẽdit: qui

Aduersus amicorū ca.i. amicos in aduersis casibus positos. Prosperum cursū uitæ.i. hoīes in ꝓ speris & lautis rebus degentes. Nemo de sardanapali: ꝓbat neminem cōmemorare eos q potentes comitati sunt exemplo familiarū sardanapali:nā nullus ē qui amicos sardanapali memoriæ manda uerit.Sardanapalus rex assiriorum fuit uir muliere corruptior:ad quē uisendū cum Arbactus præfe ctus medorum uenisset:qđ nullus ātea obtinuerat ægre ipsum admisit.Arbactus ad socios ꝓgressus negat se uelle parere regi tā æffeminato.ipsum enī inter meretricū greges offenderat purpurā colo trahentē:& habitu muliebri pen sa iter ancillas patientē. Indigna ti socii se uiro lanā potiusq̄ arma tractanti iseruire.coniuratōe fac ta bellum sardanapalo inferunt. Rex audito sociorū aduentu cū paucis incōpositis obuiā ꝓgres sus fugatur. uictusq̄ i regiam se recipit structaq; ibi pyra se opes q̄ suas cremauit: hoc solo uirū imitatus. Orestes pylade.at e cōtra orestē & pyladē omnis æ tas cōmemorabit:qui aduersa in uicem passi sunt. Interfecta ma tre clytemnestra orestes in furiā uersus diuersas orbis partes pe ragrauit:pylades illius comes sē per extitit & cum rex quidā ore stem necare uellet neq; illum co gnosceret pylades se orestem eē asserebat:ut pro illo moreretur: Orestes autem ita ut erat orestē se esse affirmabat: qua de re pa cuuius thragœdiam scripsit. Et ita dicit Valerius notiorem fuis se orestem propter pyladē ami cum quam propter Agamēno nem patrem præstantissimum regem. Illorum amicitia:scilicet familiarū Sardanapali. Cōsor tione:cōiunctione. Cōtabuit: sorbuit obfuscata ē. Duræ aspe cōdi.qa exilium & erroref & me tū læti passi sunt. Solatiū:nam

Nemo de sarda.

aduersus amicorum casus non deseruerunt. quam q prosperum uite cursum comitati sunt.

De Sardanapali Oreste & Pylade.

n Emo de Sardanapali familiaribus loquit Orestes pylade pœne amico quam Agamēnone patre no tior est:Siquidem illorum amicitia in consortione de litiarum & luxuriæ contabuit.horum dure atq; asperē conditionis solatium ipsarum miseriarum experimē to enituit. Sed quid externa attingo: cum domesticis prius liceat uti?

De Graccho damnato &.C. Blosio ipsum defendēte:

i Nimicus prīæ fuisse gracchus existimatus ē: nec īmerito:quia potētiam suā saluti eius prætulerat quam constantis tñ fidei amicum etiam in hoc tam p uo proposito.C.Blasium cumanum habuerit: operæ pretium est cognoscere.hostis iudicatus: ultimo sup plicio affectus:sepulture honore spoliatus:beniuolen tia tamen eius non caruit. Nam quom senatus Ru tilio & lenati consulibus mandasset: ut in eos qui cū graccho consensserant: more maiorum animaduerte rent: & ad lelium cuius consilio precipue consules utebantur: pro se Blosius deprecatum uenisset fami liaritatisque excusatione uteretur: atque is dixisset.

alter alterum solabat. Sed qd externa:se ipsum corripit q̄ contra propositū suū faciat cum externa p̄us attingat exēpla q̄ domestica. Inimicus patriæ Gracchus.C.Blosius Cumanus gracchi amicissi mus fuit:& cū senatus iuberet lenati & rupilio consulibus ut punirēt eos. q cum Tyberio graccho iā occiso consenserant blosius ad leliū cuius cōsilio maxime consules utebāt deprecatum uēit hanc cau sam ut sibi ignoscat affert:q̄.s.tanti gracchum fecisset:ut qcqd ille uoluisset faciēdū sibi necessariū du xisset. Tū Lelius ingt.qd nam fecisses si te in templū iouis maximi faces ferre uoluisset:nunq̄ rndit Blosius hoc iussisset.Sed cū assidua Lelu iterrogatiōe p̄meretur:dicere nō dubitauit:si Gracchus hoc iussisset:illius āt dicto ēt nutui paruissem. Inimicus prīæ existimatus:leges enī agrarias cōtra senatus auctoritatē tulerat. Potentiā suā:hoc enī faciebat ut populi fauore caprato i urbe potētior eēt. Ta mē:q̄is esset hostis iudicatus & dānatus tñ amicum habuit & cætera. Cōstātis:perseuerantis fidei.

Prauo proposito.s.ferendi leges agrarias. Operæ p̄cium:idest utile. Hostis iudicatus:a senatu. s.Ty.gracchus. Vltimo supplicio affectus: a Scipione nassica quē fractis subselliis ipsum crudeliter necauit. Sepulturæ honore spoliatus:a senatu populoq; ro.qui sepulturam illi denegarunt. Eius: scilicet Blosii qui ipsum tam male habitum nephas esse duxit amicitia carere. Animaduerterent: idest punitionem contra eos exerceret. Lelium:qui illius consilii princeps erat & cui consules pluri mum credebant. Deprecatum:supplicatum ut sibi uenia præstaretur. Excusatione familiarita tis:q̄ scilicet amicissimus:ita fuerit Gracchi ut quicquid ille iuberet sibi factu necessariū putasset.

Quid.ſ.dicis. Templo Iouis optimi:qđ in capitolio edificatū erat. Iactas:cum iactantia oñdis uel profers. Satis imo nimiū.ſ.dixit.Bloſius enī excuſare uolebat tū mores cuius totus ſenatus dānauerat. Dānatos mores.ſ.Tyb.Gracchi nā inuebat ipſum nūq̄ potuiſſet iubere ea quæ cæteri illū facturum declarabant & ferme illum inique damnatū autumabat. Verū qđ ſequitur:ſatis ſupq; ſuperius rñdit.ſed qnod ſeqtur audacius ē exiſtimandū. Periculoſius:periculū enī erat ne de ſe ob tā deteſtabilē profeſſionē conſules ſuppliciū ſumerēt perſeueranti. Interrogatione. Lelii:aſſidua Lelii interrogatione. Cōſtāti gradu:forti aīo: tranſlatio ab hiis q dimicāt tracta q ſe loco pelli nō patiuntur. Hoc:ut faces iferret capitolio. Modo.i.ſi tantūmodo annuiſſet.i.nutu capitis ſignificaſſet ne dū iuberet. Quis ſceleratū:nemo inqt illum putaſſet temeritati Ty.gracchi paruiſſe niſi tā nefariā uocem emiſiſſet q ſignificabat ipſū non modo propoſiti praui gracchi comitē ſed ēt ducem fuiſſe. Pro neceſſitate tp̄is.ut ſi dixiſſet ego Gracchi obſecutus fuiſſē uoluntati.ſed q̄ tēus rei publicæ & patriæ charitas cōceſiſſet. At bloſius nec ſilentio.Sed bloſius neq; prudentiæ neq; ſalutis rōnem habuit timens ne aliqua in parte gracchi amicitiam deſerere uideret ſi negaſſet ſe factur⁹ quod ille iuſiſſet Prudenti ſermone:ſi p̄ temporis neceſſitate dixiſſet ſe rei pub. rationē habiturū:& ſi tale quid Gracchus iuſiſſet. Salutem ſuam:nam hac amititia quæſtione noua perterritus ad Ariſtonicū regē in aſiā ſe contulit q populiro.hoſtis erat fractis deinde Ariſtonici r̄gis opibus Bloſius ſe ipſum uita p̄uauit.Itaq; graues rei pu.pœnas iuſtaſq; perſoluit. In fœliciſ amicitiæ:quæ factione & calamitate debilitata & diuiſa fuerat morte Gracchi cuius exitus ifœlix extitit. In eadē domo æque robuſta:de.C.Gracchi fratris tyberii ſeditiōe loquitur Valerius qūi & ipſe in illa dementia ſerendi leges agrarias perſeuerantiſſimos habuit amicos.Cum enim.C.Gracchus leges agrarias ederet & ſenatus id conſilium non approbaret facto impetu coactus eſt Gracchus terga dar.Et cum Lutius opimius conſul cum bonorum multitudine eum inſequeretur.ut temeritatis ſuæ pœnas daret: reliquis gracchi amicis timore languentibus ſoli Pomponius & lectorius auxilium ei præſtare contenderunt quorum Pomponius dum ſe inſequentium multitudini offert in tregemina porta lacerat⁹ expirauit.lectorius autem pontem ſublicium ſtrenue occupans pontem illū intercluſit quo facilius gracchus ab īminenti periculo ſi liberaret.ſed cum diutius multitudinis impetum ſuſtinere neq ret gladium ſuum per præcordia exigens:agili deinde ſaltu ſe in tyberim p̄cipitem dedit. Itaq; expirans lectorius ardorē amicitiæ declarauit in amicitia unius gracchi quā in eodē p̄te horatius coclesē ab īnfenſis hoſtiū tælis libertatem ro.defēdit toti p̄riæ ſignificauit.In hoc ār ſupauit horatiū lectorius:q; horatius diſſipato p̄te incolūis ad ſuos enatauit.lectorius uero p̄ amico ſibi uim iferēs i ipſo tyberi uitā extinxit. Eadē do.gracchorū. Cōſpiratio eius quā fecerat legē ferēdo agrariā cōtra ſenatus auctoritatē. Concitatū cōmotum agmen.quod.L.opimiū ſeqbatur ut gracchum tollerent.

Quid ſi te Gracchus tēplo Iouis optimi maximi faces ſubdeř iuſſiſſet obſecuturus ne uolūtati ipſius: ꝑpter iſtā quā iactas familiaritatē fuiſti? Nunq̄ iſtud inquit Gracchus īperaſſet:ſatis īmo etiam nimiū: totius nā q; ſenatus conſenſu damnatos mores defēdere auſus ē. Verum qđ ſeqtur multo audatius : multoq; periculoſius:cōpreſſus enim p̄ſeueranti interrogatione Lelii in eodē conſtanti gradu ſtetit:ſeq; ēt hoc ſi modo gracchus annuiſſet:facturū reſpondit. Quis illū ſceleratū putaſſet fuiſſe ſi tacuiſſet:quis etiā non ſapientē:ſi ꝑ neceſſitate tēporis locutus eſſet? At Bloſius nec ſilētio honeſto : nec prudēti ſermone ſalutem ſuā ne qua ex parte īfœlicis amicitiæ memoriā deſereret tueri noluit

De.C.graccho & pōponio & lectorio amicis.

N eadē domo æque robuſta cōſtantis amicitiæ exēpla oboriunt. proſtratis enim iam & præditis : C. gracchi conſiliis rebuſq;:quō tota eius cōſpiratio late quæreret:deſertū omni auxilio:duo tātū amici pōponius & Lectorius ab īfeſtis & undiq; ruētibus tælis oppoſitu corporū ſuorū texerūt quo⁹ pomponius quo is facilius euaderet:concitatum ſequentium agmen in

Porta trigemina: dicta q ibi ſpolia fratrũ curiatiorum trium aliquandiu affixa fuerunt ab horatio amiſſis duobus fratribus parti. Trãſitum ſuper cadauer. ſ. d. cadens eni operam dedit ut ex trãſuerſo porte laberet: ut ẽt mortuus perſequentiũ gracchũ ardori impedimento eſſet. Ponte ſublicio: dicto a ſublicis palis in aqua fixis. Sepſit. clauſit: itercluſit. Petiit: iuit in ꝑfundum tyberis. Horatius cocles: in eo põte ab infenſis etruſcorũ telis patriã defendit. Adiecta uol. mortẽ & adiecit lectoribus in quo horatiũ ſupauit. Quã bonos: fortunã tyberii & cai gracchorũ laudat. ſi aut patrem aut maternũ auum uoluiſſent imitari: poſſumus intelligẽ quã multos ac ꝑſeuerantiſſimos habuiſſent in bellicis rebus adminiſtrãdis milites q trophea & illoꝝ triumphos auxiſſẽt atq; ornauiſſẽt cũ in tam deteſtabili propoſito adeo uehementes ꝑpugnatores hũerit ut illorũ charitatẽ patriæ amori ꝑferre non dubitauerint.

porta trigemina aliq̃diu acerrima pugna inhibuit: nec uiuus pelli potuit: ſed multis cõfectus uulneribus trã ſitũ ſuper cadauer ſuũ eis credo ẽt poſt fata: iuitus dedit. Lectorius aũt in põte ſublicio cõſtitit & eũ donec gracchus tranſiret ardore ſpiritus ſui ſepſit: ac ui iam multitudinis obrutus cõuerſo in ſe gladio celeri ſaltu profundum tyberis petiit quãq; in eo ponte charitatẽ toti patriæ Horatius cocles exhibuerat: unius amicitiæ adiecta uolũtaria morte præſtitit: quã bonos gracchi ſi aut patris aut materni aui ſectã uitæ ĩgredi uoluiſſẽt habere milites potuerant? Quo enĩ ĩpetu: qua ꝑſeuerantia aĩ Bloſius & põponius & lectoribus trophæa ac triũphos eorũ adiuuiſſẽt furioſi conatus tã ſtrenui comites ſiniſtris q̃dem auſpitiis amicitiæ cõditionem ſecuti: ſed quo miſeriora hoc certiora fideliter culte nobilitatis exempla.

Gracchi .ſ. tyberius & Caius gracchi. Patris: tyberii ſẽpronii Materni Scipiõis africani ſupioris. Sectã: ĩtegritatẽ uiuendi. Bloſius Tyberii amicus. Põponius & Cai gracchi ꝑpugnatores: Trophea: cũ fugatis hoſtibuſ uictor ĩ patriã reuertebat erecta ꝑ uus colũna eo loci ubi ĩ fugã uerſi hoſtes fuerãt: & hoc ĩ uictoriæ monumẽtũ fiebat. Furioſi co. molitiões ĩſane eo q cõtra rẽpu. eẽnt. Siniſtris. i. ſecuti cõditiõem amicitiæ malo omine eo q nõ potuerint illoꝝ ſalutẽ tueri ꝑ q̃bus fortiter dimicando ẽt mori nõ horruerũt. Sed quo: oñdit horũ exẽpla ꝑbuiſſe certa amoris indicia ĩ eo q gracchos ĩ aduerſis nõ ãt in ſecũdis rẽbus tutari cõati ſũt. Culte. obſeruatæ amicitiæ nobiliũ gracchorũ fideliter & nõ fictæ. neq; ſimultatæ.

De Lucio Rhegino.

L Vcius ãt Rheginus ſi ad debitã publico miniſterio ſinceritatem exigat poſteritatis cõuicio lacerãdus: ſi amicitiæ fido pignore eſtimetur in optimo laudabilis cõſciẽtie portu relinquẽdus ẽ. Tribunus enim plebis Cepionẽ in carcerem coniectũ: q̃ illius culpa exercitus noſter a cimbris & teutonicis uidebat deletus: ueteris arcteq; amicitiæ memor publica cuſtodia liberauit: nec eatenus amicum egiſſe contentus ẽt fugẽ ius comes acceſſit:

Lucius ãt. Gneus martiuſ cõſul &. Qu. cepio ꝑ cõſul cũ duobuſ cõſularibus exercitibus aduerſuſ cimbros & teutonicos ꝑfecti temeritate. Qu. cepionis q contra college uolũtatẽ pugnam cõmiſerat exercitus deletos ãmiſerũt Deinde cũ q̃ſtio hr̃etur cõtra cepionẽ cõſul eũ ĩ carcerẽ deduci iuſſit. Quẽ Lucius rheginus de quo nũc agit cũ eẽt tribunus ple. ꝑſti ne beniuolẽtiæ memor q̃ maxime deiũcti erãt noctu e cuſtodia publica liberauit. ſeq; illi fugæ comitẽ applicuit. Valerius ergo dicit i hoc culpãdus eſt Rheginus q cũ eſſet in publico miniſterio conſtitutus tribunus enĩ ple. erat: non tĩ pegit ea q̃ ad remp. pertinebãt. nõ enim illũ e uinculis liberare debuerat: ſed potius ãnecti: ut quẽ ab oĩbus damnatũ conſul in carcerẽ cõiecerat de eo ſecundũ romanorũ morem ſuppliciũ ſumeret. Sed ſi qs noluerit conſtantiam eſtimare quam pro amico præſtitit non modo non culpandus ſed ſumopere laudandus ẽ. Sinceritatem pu. nam iuiolabiliter quæ ad ſalutem reipu. ſpectarent ſeruare debuerat. Fido pignore. fideli ſigno & experimento. In optimo: ideſt i ſumma tranquillitate. Laudabili. quæ maxime laudari mereretur. Arctæ. ſtrictæ neceſſitudo eni fuerat. Hactenus. i. hucuſq;. i. egiſſe ſe amicũ cepionis uſq; ad ꝺliberationẽ carceris ſibi nõ atis fuit: ſed etiã ſecum una exilium petiuit. Proh magnum. admiratur ferme, per exclamationem

Exclamatio ad Amicitiam.

P Roh magnũ & inexupabile tuũ numen amicitia: quom ex altera parte reſpu. manum iniiceret: ex

q̄ tantam hēat uim amicitia:ut quēadmodum numina nemo ſupare poteſt:ita & amicitia nullo pacto ſuperari ſe patitur qđ probat exemplo regii:q & pr̄iæ cōmoda & tribunitiam ptātem relinquēs uoluntarium exiliū dū amico comes eſſet eligere non dubitauit. Tuū:tua potentia o amicitia. Manum:ut illū remoraretur ne amici cōmoda ſuis aſſerret. Tua dextra.ſ.ad liberandū quē tantope amaret. Sacroſanctus:inuiolatus īcorruptus ne quid contra reip.ſalutē moliatur.ſacer tribunus pl. ideo dicebatur q̄ ſi quiſpiā illum uiolaſſet caput uiolatoris cū ſuis bonis oibus templo cæteris ſacrabatur. Exiliū.ī. iuberes ut exilium una cū amico toleraret. Honori:ſue dignitati & rei publicæ cōmodos. Prætulit:antepoſuit nā & tribunitiū honorem & rei pu. curā neglexit:amore cepiōis nimium correptus. Admirabile:Apoſtrophās ad amicitiā Valerius dicit Lutii regini factū mīta admiratione proſequendum. Sed tī exemplum uolumnii qđ huic ſubiungit qa ſine ulla repu. iactura fuit laudationē maiorē meretur. Acie pharſalica cū Bruti & Becii copiaſ Auguſtus &.M Antonius deleuiſſent.M.lucullū captū quo familiariter utebatur Volumnius.M.Antonius occidi iuſſit:eo q̄ detii & bruti ptes adiuuiſſet. Volūnius audito amici fato cū fugere poſſet: cadauer luculli amplectitur lachrymis & gemitibus intētus.clamorē quo q̄ emittere cœpit.Idq̄ de induſtria faciebat ut antonii milites eiulatū ſuum'accipientes ipſum ad Antoniū deducerēt:qđ & ſibi euenit. Capiť.n.& in conſpectū Antonii. protrahitur. Quē ubi conſpexit.Antoni inqt me in eū locū ubi lucullus iacet:deduci iube:meq̄ illi mortis comitē adiūge:nulla enim cā ē cur ſuperſtes illi eſſe uelim:nā ego ipſi auctor fui ut bruti deciiq̄ partes ſeq̄retur.his incenſus Antonius illū ad lucullū ductū:uita quā exōſſā hēbat p̄uauit. Tuū:a te profectū & tibi attribuendū o amicitia. Laudabilius.laudatiōe digniori p̄ſequēdū. Recognoſce:intellige o amicitia. Quouſq̄:qa ad mortē uſq̄ acceſſit. Sine rei.nā nō contra rēp.hoc factū ē uolumnii ſicuti fuerat illud regii. Qui:Volūnius.Equeſtri loco natus:eques enī rōanus extitit. In magna f.licētia licentis.n.fugere potuiſſet ſi libuiſſet. Exanimi:mortuo amico. Adheſit:applicauit. Arceſſeret:aſſiſceret. Supeſſe:ſupuiuere. Infœlicis mili.quæ malū hūit exitum nā & reip.copiæ diſſipatæ erāt:& Lucullus fuerat uita p̄uatus. Quid hac amicitia fidelius. Laudat Valerius beniuolentiā Volūnii:q dum amicū inſontē fuiſſe aſſerit:ſeipſū odioſiorē Antonio reddebat:quo facilius ſibi mortē inferri iuberet. Mortē amici hoſtis odio leuauit.i.odiū oē antonii q illū fecerat occidi a mortuo lucullo āmouit. Leuauit:leuiorē fecit. Conſilii crimīe:qcqd enī fecerat lucullus hoc totū uolumnio erat attribuendū.q conſiliū illi dederat ut reip.ptes ſequeret. Aſtrinxit:damnauit. Miſerabiliorē.maiori miſeratione dignū. Inuiſiorē:odioſiorē. Difficiles au.i. facile qđ audiuit illū uelle antonius pfecit. Quo uoluerat:in locū ubi lucullus iacebat. Deinde: poſtq̄ oſculatus manū eſt & caput ſuo pectori adiunxit. Demiſſā:depoſitā:inclinatam ceruicē. Victori gladio.i.uictorū gladio. Loq̄tur græcia nephā.the.Nunc p ſil'itudinē declarat amicitiā romanorū quos ſupius cōmemorauit:multo laudabiliorē extitiſſe:quā illorum quos mendax græcia fabulas & figmenta potius q̄ ueritatem ſecuta tantope celebrare cōtēdit. Theſeus & Peritheus opas mutuas

altera tua illū dextra traheret:& illa ut ſacroſanctus eē uellet exigeret. Tu exiliū īdiceres : adeo blādo uteris īperio qđ ís ſupplicium honori prætulit: admirabile ē opus tuū : ſed quod ſequitur aliquanto laudabilius .

r Ecognoſce.n.quoſq̄ Volumnii cōſtātē erga amicū ſuū charitatē:ſine ulla reip.iniuria euexeris : q ortus equeſtri loco cōmodo Marcū lucullū familiariter coluiſſet eūq̄ Marcus Antonius qđ Bruti & Caſſii ptes ſecutus fuerat:interemiſſet:in magna fugiēdi licētia exanimi amico adheſit.hucuſq̄ ī lachrymas gemitus profuſus:ut nimia pietate cām ſibi mortis arceſſeret.nā pp̄ præcipuā & perſeuerantē lamentationē ad Antoniū pertractus ē : cuius poſtquā in conſpectu ſtetit.Iube me inqt īperator ,ptinus ad Luculi corpus ductū occidi. Neq̄ enī abſumpto illo ſupeſſe debeo : cū ei īfœlicis militiæ auctor extiterim . Quid hac fidelius beniuolentia? mortē amici hoſtis odio leuauit:uitā ſuam cōſilii crimine aſtrinxit:quoq̄ illū miſerabiliorem redderet.ſe fecit inuiſiorē:nec difficiles Antonii aures habuit:ductuſq̄ quo uoluerat . Luculli dextrā auide oſculatus.Caput qđ abſciſſum iacebat ſublatū pectori ſuo applicauit:ac deinde demiſſā ceruicem uictoris gladio præbuit.

De Theſeo & Pirithoo.

I Oquatur Græcia nephādis Theſea pirithoi amori

inter se fore: si quid aduersi contigisset promiserant: & cum perithous Theseo affuisset in raptu Helenæ quæ una cũ reliquis uirginibus palæstrã exercebat: Theseus quoq; perithoũ ad inferos tendentem: ut Proserpinã quã pluto adduxerat eximeret prosecutus est. Pluto illos hospitio susceptos ĩ carcerẽ subito deduci iussit & perithoũ cerbero deuorandũ obiecit. Deinde cũ iussu euristei Hercules ditem adiuisset: & cerbeꝝ ex orco euexit: & a patruo impetratũ Theseũ carcere liberauit: sed hoc secundum fabulã: historia aũt est talis. Pluto indiæ & ethiopiæ rex fuit. Et qm̃ Ethiopes colorẽ nigrũ ducũt ideo orci rex fuisse creditur. Ad hunc cum Theseus & Perithous ueniissent benigne suscepti sunt hospitio procedente: deinde tẽpore perithous amore Proserpinæ ditis uxoris incẽsus de illa abducenda consiliũ inierat: q̃ cum innotuisset Plutoni statim perithoum necari & Theseum ĩ uinculis seruari præcepit: canem etiam regiæ suæ custodẽ sæuissimũ habuit Pluto: deide cũ ad ipsum Hercules accessisset & canem dono obtinuit: & similiter Theseũ e publica custodia liberari facile impetrauit. Nephãdis: detestabilibus amoribus q̃ illicitis: nã alterius uxorem Perithous amauit. *Subscribentẽ*: subiungentẽ.

Ditis patris.i. Plutonis. Commisisse: credidisse se orco. Vani.i. homines mendacis est talia narrãt. Stulti: sed hominis stulti est hæc audita credere. Mixtum cruorem: argumentis p̃bat amicitiam Romanoꝝ tam aptã fuisse: ut quiuis facile intelligere ipsam potuerit: Innexa: adiuncta uulnera. Morti mortem inhærentem: ut uolũnium cum Luculo exanimes uidere cõiunctos

Inditia uera.i. uera testimonia.

bus subscribentem Ditis se patris regnis cõmisisse: nã uani est illud narrare. stulti credere: mixtũ cruorẽ amicorũ & uulneribus ĩexa uulnera mortemq; morti inhærentẽ uidere. Hæc sunt uera Romanæ amicitiæ indicia illa gentis ad fingendũ parate mõstro similia mẽdacia.

De Lucio Petronio.

LVcius quoq; Petronius huiusce laudis consortionem merito uendicat: pari.n. inclytæ amicitiæ ausu par gloriæ portio asserenda est: admodũ humili loco natus ad equestrẽ ordinẽ & splendidæ militiæ stipẽdia Publii Celii beneficio puenerat: cui gratũ animum quia in materia læta exhibere non cõtigerat: in ea quã iniquã fortuna esse uoluit: cũ multa fide præstitit: erat ab Octauio consue Placẽtiæ præpositus Celius: qua ciciniõ exercitu capta & senior iã & graui ualitudine affectus: ne in potestatẽ hostiũ ueniret: ad auxiliũ dextræ Petronii confugit: quẽ is ab incepto cõsilio frustra conatus abstrahere: in iisdẽ pseuerãtẽ precibus interemit cædiq; eius suam iũxit: ne eo iacente p̃ quẽ omnia dignitatis incrementa assecutus fuerat superesset. Ita alterius fato uerecundia alterius pietas causã præbuit.

De Seruio Terentio.

Illa mendacia.i. græcorum fictiones sunt potius monstris cõparandæ: q̃ ueritatis admiratione prosequendæ. Gentis ad fing. paratæ.i. græcorum natura mẽdaces sunt & loquaces. Lutius quoq; petronius: dicit petronio posse hanc laudem charitatis attribui: qui cũ multis precibus orantẽ celiũ: ut sibi uitam adimeret: occidisset ne illi a quo multa uirtutis insignia acceperat: superstes foret: in se quoque magnus conuertit. Octauius & cĩna cons. fuere: sed cĩnã rem pu. non ciuiliter sed tyrãnice administrantẽ non passus Octauius facto bonorum ĩpetu ipsum ex urbe deiecit: quo eiecto p̃sidia urbibus cũ senatu præponit. Celium præfectum Placentiæ constituit: sed cũ cina cũ mario coniunctus placẽtiã expugnasset. Celius ne eo potirent rei pu. Hostes Petronium quẽ humili loco natũ ad æquestrem ordinem p̃duxerat: intrepidus adit: orat ut se occidat. Petronius cum illũ ab ĩmani p̃posito amouẽ nequiuisset: celio spiritum adimit: conuersoq; deinde in se gladio illi superstes esse noluit qui argumenta dignitatis multa sibi præstiterat. Consortionem: coniunctionem. Par enim inclitæ amicitiæ.i. tantũ gloriæ meret patronus quãtum ausus est pro amico præstare: nã seipsum interemit. Splẽdidæ militiæ stipẽdia: nã in lauta rei militaris pte situs erat. Cui gratũ aium: bñ inqt ĩ aduersis rebus uolũtatẽ suã erga celiũ declarauit: q̃ in lætis & iocũdis fortũis exhibere nõ potuit. Gratũ aium: pp beneficia q̃ natus fuerat. Læta materia: fœlici iocunda re. Exhibere: p̃stare. In ea. s. materia. Placẽtiæ ciuitas Italiæ. Ciniano.i. cine exercitu. Senior: nã celius iã senex erat: & male habẽs. Dextræ: quæ se occideret. Is Petronius. Ab incepto. idest a proposito: nolebat enim: ut se iuberet occidi: In his: orabat enim ut sibi uitã adimeret. Suam. scilicet necem ne ille qui se tantopere ornauerat superuiueret. Eo.i. celio mortuo. Verecundia: nã ãmissa placẽtia in manus hostiũ puenir erubuit.

Iungendus: Terentius dicit non minus charitatis præstitisse Bruto q̄ Petronius exhibuit Celio: nā & si ei fortuna mortē ademit: tamē q̄tum in se fuit & morti se obiecit: & Brutū ab iminēti piculo liberauit. Decimus Brutus pter Bruti: & Cassii secutus: cū ad se interfectores ab Antonio missos a Mutia q̄ deuictis Bruti & Cassii copiis acie farsalica ipse occupauerat: ut se occiderent. Tugurium quoddā intrauit: ut in latebris tutus uersaret: q̄d' cū irrupissent Antonii milites Terentius: ut Deciū liberaret interfectoribus se obtulit: seq; Deciū eē affirmauit. Furius interfectorum p̄fectus illū ēt in tenebris cognitum in columen dimisit. Brutūq; cuius gr̄a uenerat e tenebris abstrahit ip̄umq; uiuēdi cupidū hortari cœpit: ut sorti animo necem toleraret. Brutus erectus tunc dixisse fert. Iuro q̄ uiuam: paulo deinde post ingeminat uiuā: deinde paulū miratus gladiis ceruicē p̄buit. Ex his constat igit' ipsum uitæ cupidum admodū extitisse. Incepto q̄uis.n.nō cōtigerit mori: tamē propositum illius: nō uanum euentum existimare debemus: nā uoluntas pro facto habet'. Irrito: uano fine.

Estimari: considerari debet ip̄e Terentius. Quantū .i. quātum ad illum pertinuit. Extinctus: quia se telis obiecerat hac spe ut pro Bruto tolleret': & Brutū ab instanti malo leuaret. Qui Decimus Brutus. Ab An. Antōius parta uictoria qui aduersus se sterāt auide prosequebat'. Debitum: obligatum iustæ pœne qa hostis illius fuerat alludit more suo augusto Valerius. Eo. idest in eum locum. Facta: ingressis militibus Antonii. Fideli mendatio. Suffragante: nam obscuritas opitulabatur mendatio Terentii: q brutum se eē asserebat: ut pro illo fideliter moreret'. Trucidādū: obtruncādū. Obiecit: obtulit credēs i umbra se nō posse dignoscier. Furio: furius iste interfector̄ decii præfectus erat. Officium brutianæ ultionis. i. cui data erat p̄uintia ulciscendi Bruti. Fortuna quæ fecerat: ut dignoscerētur in umbra: Ab hoc horrido: in hoc ultiō domesticor̄ exēplo charitatē & amicitiā laudat Lelii cū Scipiōe & Agrippæ cū augusto sanctæ fideliterq; cultā. Dicit āt hos iter se i secūdis rebus amicitiā coluisse: Itaq; dignū eē ut ab supioribus quor̄ charitas mīris miseriis referta fuit: amicitiā reuocet: q̄ in domicilio fœlicitatis collocata: iocūdos amicor̄ affectus iubēs cōmemoret. Lelius ita Scipionē colu isse dī: ut nihil q̄d cōtra fidē cōtra iusiurandū eēt unq̄ ab illo petierit: semp̄q; in eodē charitatis ardor̄ p̄stiterit. Agrippa āt ita augusto cōiunctus fuit: ut & filiā ei in mīimoniū dederit & i administratione regni qcq̄d uoluit facile ipetrarit. Quin ēt cū ad acciū p̄mōtoriū cū An. & Cleopatra dimicarēt. Augustus dext̄ Agrippa sin: st̄ cornu obtiēs pibo auspiciis uictoriā peperūt. Horrido: aspo rigido. s. ul'tu priacis amicitiæ: i q̄ hoies nō mō pseuerāter: sed priaciter usq; ad mortē p̄stiterūt. Vbi. i quo ul'tu horrido. Quo dignior digna.n. ē q̄ potius i lætis & scdis rebus uersēt' amicitia q̄ in tristi & aduersa: cōmemoratōe imoret': qñq̄dē oia plēa sq̄lor̄ cōmūicauimus nūc circa res alacres & nitidas uersemur

Gr̄a: qa Scipio: & Le. maxie se iuicē amauer̄. Honore: magr̄atus magnos assecuti sī. Abundātissimis opibus: hi amicī p̄ncipes rōani & ditissimi fuer̄. Vt Ag. ut Augstus. Orī: o amicitia nascere q̄.

Ab illa sede. s. capitolii cælesti. Vmbris sāctor̄: hoc dicit pp augustū quē mira fidē coluit Agrippa iperatores.n. i Capitolio sedes habuere: sicuti augustū habuisse cōstat: & Scipio orta luce capitolium quottidie petebat: & secretus ibi mīltum morabat': iō cū Ioue colloqum habuisse credit'. Vmbris sanctorum: uel augusti quem pro deo collebant. uel Scipiōis q deor̄ colloqo utebatur. Decime Leli q Scipionem amicum habuisti: q princeps & duces romani facile superauit. Illinc: ex altera parte

i Vngendus est Petronio Seruius Terentius: quan quā ei sicut cupierat p̄ amico suo perire nō cōti git: incepto nanq; egregio opere non irrito euentu æsti mari debet: quia quantū in illo fuit & ipse extinctus ē: &. D. Brutus piculū euasit mortis: q fugiens a Muti na ut ad se interficiendū ab Antonio missos equites ad uēisse cognouit quodam in loco iustæ pœne debitum spiritum tenebris furari conabatur: eoq; iam facta irruptione: Terentius fideli mendatio obscuritate ipsa suffragāte Brutum se esse simulauit: & corpus suum trucidandum equitibus obiecit: Verum cognitus a Furio cui brutianæ ultionis officium mādatum fuerat: nece sua amici supplicium discutere non potuit: sic inuitus fortuna cogente uixit.

De Decimo Lelio &. M. Agrippa:

a B hoc horrido & tristi p̄tinacis amicitiæ ad lætū .& serenum uultū trāseamus atq; inde eā euocatā ubi omnia lachrymis gēitu: cedibus fuerāt referta: ī eo quo digniore ē fœlicitatis dōicilio collocēus gr̄a honor̄ abūdātissimisq; opibus. Fulgente orire igit' ab illa quæ sanctor̄ umbris dicata eē credit' sede: hīc D. Lelii illinc.

M. Agrippa: qui auguſtum coluiſti: qui etiam aliqd amplius cõſecutus eſt: q̃ Iulius Cæſar eius pater Cæſar. n. poſt mortẽ in numer̃ deor̃ eſt tranſlatus: ſed auguſto uiuo Romani aras dicauerunt. Alter: tu o Agrippa. Deor̃. ſ. maximũ Auguſtũ. Sortiti. i. cũ ſorte uobis obtigerint, ptrahit & cætera Totũ beatæ. turbæ gregem. i. multitudinẽ omnẽ amicor̃: q integre & fideliter in amicitia pſtiterũt: uobiſcũ in ſplendorẽ ducite. Beatæ turbæ: beatos illos q amicitiã coluere nominat. Stipendia ueneranda: ac ſi diceret amicitiæ militiam. Sincere fidei incorrupæ amicitiæ. Honuſtus. i. ornatus grex. Peregit: pfecit. Veſtros. n. conſtantes animos: nunc dicit cũ poſteri intelligent quæ uos p amicis exhibueritis: libentius & ſanctius amicitiæ uincula colere nõ dubitabunt. Cõſtantes animos: nã incœptam amicitiã nunquã ſpræuiſtis. Strẽua miniſteria: quæ alter pro altero exhibuiſtis. Taciturnitatẽ inexpugnabilem: in continendis archanis q̃ inuicẽ cõicabat. Excubationẽ: continuã attentionẽ quæ pro ornando & tutãdo amico aſſidue excubabat. Vberrimos fructus quos inuicẽ carpebatis: cũ alius alius alum ope adiuuaret aut leniter. Poſterior ætas. i. qui poſt nos naſcituri ſunt. Erit opata. i. operã dabit in ſeruãdo iure amicitiæ his rebus quæ uos geſſiſtis accenſa. Heret animus: nõ poſſum inqt Valerius pœne: a Romanis exẽplis diſcedere: ſed ſplẽdor & fides ro. alienis benefactis non inuidens me hortatur ne exteror̃ charitatẽ ſub ſilẽtio prætream. Cãdor: ſplendor & fides Romana. Damon & Pythias: hi ãbo famii: & Pytagoræ famii diſcipuli fuere: q cũ ſyracuſis degerent alter ipſor̃ in ſeditionis: & proditionis ſuſpitionem Dionyſii uenit. Et cum tyrãnus ſupplicium de eo ſumere uellet impetrauit: ut ad diſponendas res ſuas ante ſupplicium domũ proficiſceretur ſi fideiuſſorem quoad rediret dibyſio tradidiſſet. Alter cum hoc intellexiſſet regi ſe offerre non dubitauit ut in uinculis haberetur quoad amicus ſuus rediret. Itaque alter e carcere liberat. Alter i uincula cõicitur. Sed cũ die ſtatuta nõ adeſſet q domũ pfectus fuerat: q in uiculis erat ab omnibus temerarius fuiſſe prædicabatur quod capitis periculum etiam pro amico ſubiuiſſet: ille autem nihil de amici conſtantia ſe ambigere prædicabat. Sed cum ſtatuta hora qui relaxatus fuerat rediuiſſet admiratus Dionyſius horam tam præſtantem beniuolentiam & reum inſontem atq; tutũ dimiſit: & ut ſe tertium in ſuum ſodalitium reciperent magnopere orauit. Initiati ſacris ſcientiæ dicati enim erant præceptis Pythagoræ famii. Interficere: crimine proditionis. Tempus nã ſe prius ſuos uiſere uelle dicebat. Vadem: ſpõſorẽ fideiuſſorẽ. Pro reditu eius. i. quoad ſocius ſuus rediret. Gladio: nã ipſum obtrũcari facere uolebat. Cui ſecuro. i. ille cui: nã q in loco tuto uerſabat' piculũ mortis p amico ſubiit in quo dignoſcitur quãta fuerit uis amicitiæ iter eos. In primis. i. præter omnes Dionyſius admiratus eſt. Nouæ: nũquã uiſæ: ut alter pro altero morti ſe dedicaret: ul' nouæ qa ille i ſimili amicitia nũquam fuerat uerſatus. Ancipitis dubie: dubium eni erat rediret ille: nec ne

M. Agrippa alterum uirorũ: alterum deorũ maximũ amicum & certa mente & ſecundis omnibus ſortiti: totumq; beatæ turbæ gregẽ qui ueſtro ductu ueneranda ſincere fidei ſtipendia laudibus & præmiis onuſtus peregit in lucem uobiſcũ protrahite: ueſtros enim conſtãtes animos. ueſtra ſtrenua miniſteria: ueſtram inexpugnabilẽ taciturnitatẽ: proq; dignitate & ſalute amicor̃ perpetuam excubationẽ teſtatiorẽ beniuolentiã & rurſus har̃ rer̃ uberrimos fructus poſterior intuens ætas in excolẽdo iure amicitiæ q̃ libentius: quã etiã religioſius erat opata. Hæret animus in domeſticis: ſed aliena quoque benefacta referre romanæ urbis candor hortatur.

Externa.

d Amon & Pythias pythagoricæ prudentiæ ſacris iniciati: tã fidelẽ iter ſe amicitiã iniũxerũt ut quo modo alterũ ex his Dionyſius ſyracuſanus interficere uellet atq; his tẽpus ab eo quo priuſquã piret domum profectus res ſuas ordinaret: impetrauiſſet: alter uadẽ ſe pro reditu eius tyrãno dare non dubitauit: ſolutus erat periculo mortis qui mõ gladio ceruices ſubiectas habuerat: eidẽq; caput ſuũ ſubiecerat cui ſecuro uiuer̃ licebat. Igit' oẽs & i p̃ms Dionyſius nouæ atq; ãcipitis nec rei exitum ſpeculabant'. Appropĩquante deinde finita die: illo redeunte: unuſquiſq; ſtultitiæ tã temerarium ſpõſorem dãnabat. At is nihil ſe de amici cõſtãtia

Appropinquante finita die. i. inſtanti ſtatuta die. Temerariũ. i. inconſideratũ. Dãnabat ſtultitiæ

ideſt ſtultum prædicabat. Prædicabat.i. affirmabat qui in cuſtodia ſeruabatur. Eodem momento ideſt poncto. Qui eã acceperat.i. ille domũ profectus qui horã illã accepetat. Remiſit ſuppliciũ fidei.i. tã fideli amico uitam pepcit. Inſuper: præterq; ſuppliciũ remiſit. Eos: Damonẽ & Pythiã.

Tertium gradũ ſodalici: terrius.n. eſſe uolebat in ea tã ſancta amicitia. Culturũ: obſeruaturum tertium gradum. Vltima beniaolentia: uſque ad mortem duratura. Haſcinæ uires amicitiæ. Laudat Valerius hanc amicitiæ uim: quã ideo poteſtati deorum ſimilem eſſe ait: quia & feros domat animos & uitæ cupiditatem nõ nullis aufert: ſæpe etiam beneficium propœna exhibere coegit. Contẽptũ mortis: ut Terentius q ſe p amici ſalute morti obiciebat. Dulcedinẽ uite extinguente: ut lutius petronius & alii qui pro amicis occubuerunt: & unũ ex altero ꝓcedit: nam qui uitam contemnit: mortis pœnas nõ phoreſcit. Crudelitatẽ: ſicuti damon & Pythias Dioyſii ſæuitiam domuerunt. Odiũ in amorẽ conuertere. Dionyſius.n. quos morti deſtinauerat paulopoſt orare cœpit ut ſe in ipſorum amicitiã admitterẽt. Pœnam beneficio ut idem Dionyſius mortẽ dimiſit fidei amicitiæ damonis & Pythiæ. Beneficio: cũ ſupplendũ eſt. Quibus: uiribus amicitiæ.

Publica ſalus: nam dii oĩum ſalutẽ tutant. Atq; ut illaꝝ ædes: oſtendit non minus uenerandas eſſe uires amicitiæ q̃ deos ipſos. Dii.n. tẽpla habẽt ſacra: ſed amicitiæ ſedes in hominum fidis pectoribus diuĩo ſpiritu plenis cõſiſtit. Tẽpla: ubi coluntur ergo cũ in ſacris ædibus deoꝝ cerimoniæ colantur: uires aũt amicitiæ in fidis pectoribus ſeruent: pari ĩ honoꝝ ferme eſſe debẽt. Quod ita eſſe.i. tantã eſſe amicitiæ uim

metuere prædicabat: eodem autem momento: & hora a Dionyſio conſtituta qui eam acceperat: ſuperuenit: admiratus amborum animum tyrannus ſupplicium fidei remiſit. Inſuperq; eos rogauit: ut ſe in ſocietatem amicitiæ tertium ſodalitii gradum ultima culturũ beniuolentia reciperẽt haſcine ſane uires amicitiæ mortis contemptũ ĩ generare: uitæ dulcedinẽ extinguere: crudelitatem manſuefacere: odium in maiorem conuertere: pœnam beneficio penſare potuerunt: quibus pœne tantum uenerationis: quantum deorum immortaliũ cerimoniis debebatur. Illis publica ſalus: iis priuata cõtinet: atq; ut illoꝝ ædes ſacra dõicilia: haꝝ fida homiñ pectora quaſi quodã ſãcto ſpiritu referta tẽpla ſũt.

q Vod ita eſſe rex Alexander ſenſit Darii caſtris: in quibus omnes neceſſarii eius erãt: potitus. Epheſtione gratiſſimo ſibi latus ſuum tangere ad eos allo quendos uenit cuius aduentu mater Darii recreata: humi proſtratum caput erexit. Epheſtionemque quia & ſtatura & forma præſtabat more perſarum adulata tã quam Alexandrum ſalutauit admonita deinde erroris per ſummam trepidationem excuſationis uerba quærebat: cui Alexãder nihil eſt inquit: quod hoc nomine confundaris: nam & hic Alexander eſt utri prius gratulemur: qui hoc dicere uoluit: an cui audire contigit maximi enim animi rex etiam totum terraꝝ orbẽ: aut

Alexander: rex macædonum.

Epheſtion alexandri Regis.

Senſit: intellexit. Declarat hoc loco quantum Alexander epheſtionem principem unum e macedonibus apud ſe ualere paſſus ſit. Cum enim captis caſtris Darii: ipſumq; fugato neceſſarios ferme omnes darii: inter quos matrem uxorem & liberos cœpiſſet. Alexander ſolo epheſtione aſſociatus ad uiſendas regias matres iter direxit: Cui Darii mater obuiam prodiit: & cum more perſico humi proſtrata epheſtionem loco Alexãdri coluiſſet a circunſtantibus erroris admonita quaſi Alexandrum grauius offendiſſet ſupplici atq; humili uoce tremebunda ueniam petiit. Tunc Alexander ne timeas inquit mulier Alexãdrum enim ſalutaſti: & ita ſignificauit epheſtionem eſſe alium Alexandrum. ideſt ſeipſum. Epheſtionem: tantũ hunc dilexit: ut nunquam fere ſine illo incederet. Mater Darii: nomine ſicambis. Recreata: refocilata: primo enim humi proſtrata iacebat captiuitatem conquerens: ſed intelligens tantum regem ad ſe uiſendam ueniſſe dolore leuata eſt. Præſtabat: præſtãtior erat. Statura: quia procerus erat:

Sicabis Darij mr.

Tanquam Alex. quia non aliter ſalutauit epheſtionem: ac ſi fuiſſet Alexander: Admonita: ab his qui circunſteterant. Erroris: eo ꝙ non regem: ſed epheſtionem ſalutaſſet. Excuſationis: accurate enim ſe excuſare cupiebat. Confundaris: perturberis. Hic eſt ideſt alter ego. Vtri prius. In dubium trahitur cui gratius fuerit dicenti alexando an epheſtioni illa uerba audienti. Qui hoc ideſt alexandro. Nam quod dixit: non niſi a liberalitate: & animi magnitudine prouenit. An cui ideſt epheſtioni cui inoteſcere poterat quantum ab alexandro æſtimaretur cui tantum attribuebat.

Victoriis:quē orbē uicēdo optīuerat. Spe:si qd debellādū reſtaſſt ut italia q̄ ñ attigerat. Septitus ideſt ſe diuiſit:nā dimidiū ſui erat epheſtio. O donū:p exclamationē hāc ābox amicitiā āplificat.

Specioſū:pſchx tā dāti q̄ accipiēti:p̄clarus tñ ē bñficiū daſ q̄ accipe:nā q dat eū cui dat obligatū reddit. Quid hoc exēplo claudit hoc capitulū:īquo tractauit de hisq ītegr & ſāctæ aīcitiā coluer agēs d ſua & vi.Pō.charitate ſūma & ſigl'ari neceſſitudie ſibi deiūcti. Clariſſimi:nobilitate:hōribꝫ rebuſq; geſtis.ſ.pōpei. Prōptiſſimā:p̄nā erga me beniuolētiā. Nec.m.ñ.n.uereor abſurdū uideat'ſi me pō peiū ad ſil'itudinē alexādri eē dixero. Ne.p.c.i.paꝛ cōuēiēs ſit: Inſtar ad ſil'itudinē:ut quēadmodū Ale.dixit epheſtionem ſe eſſe ita ego pōpeiū me eē ſignificauero. Ego.u.uiderer inqt eē ñ mediocriter accuſādus ſi Pōpei mētionē ñ facerē cū alioꝛ aīcitiā itē ſe fideliter cultā attigeri. Obnoxius:obligatus. Cuius ī a.ſtatus uitæ & ī lætis & ī aduerſis rebus ab ip̄o ē ita hītus ac ſi mihi pens extitiſſet. In a.quē erga me ſēp p̄ſtitit. Lætior: iucūdior ſtatus.

Vigit floruit: & pl's dignitatis obtīuit. Vltro.o. ñ obſtabat:ut ea peterē q̄ ad me ornādū ſpectarēt. Tutior a.c.ſ.i.ſecurior cōtra aduerſa pmāſi Studia.n.i.dignitatis fauoꝛs. Ductu.&.a.ſ.ita diē ac ſi fuiſſet ip̄ator. Itaq;.p.ī.q. hic Val.q̄dā cōq̄ſtionē faē cōtra īuidos:& d̄tractores ſuos:q maxīe lætabāt:q; Val.tāto aīco p̄uatus eēt q̄tus erga ſe fuerat Pom. orat ēt ut q pōpei morte læti ſt: ita p̄priis calamitatibꝫ p̄māt ne aliēis icōmōis īſultēt. Paui:facia ui expleui qa talē iacturā feci: ui debāt.n.plærīq; q; Val.tā cōi pō peio ueteret. Iactura:amiſſione Pōpei. Videlicet.i.ſ.hoc faciebāt qa ego alios ab illius familiaritate amouerē. Nō.m.m.rñdet nō cā mea mihi īuidebāt:nā gr̄am q̄ omnē apd illū obtiebā cū illis lībētē cōmūicabā. Quātacūq; magna īqt erat gr̄a mea:ſed tñ omnē cū illis diuidebā. Partitus:cōmunicaui. Veꝛ.n.t.m.f.non īqt ille īuidiorū cāæ erāt:nā nulla tā modeſte ſeruit' fœlicitas:q̄ a morſu maliuoloꝛ tuta eē poſſit. Maligni tatis.ī.maliuoloꝛ. Dētes:obtrectationē. Et.q.ſ.& quo receptaculo:quo loco ſepato & ſecreto maliuolos uitabis:aut qbus iſignibus calamitatis illos mitigare poteris:ne ip̄i alioꝛ iacturas ſuas putent fœlicitates? Seceſſu:ſepato loco & ſecreto. Quoſdā:inuidos obtrectatores. Infulis: iſignibus miſeriæ tranſlatio a ſacerdotibus tracta q tali iſigni ornāt:quo uenerabiliores ſint & facilius qcqd uelint ipetrēt hoc ornatu miſſi ſūt ad coriolanū ut eū quē neq; ciues neq; p̄tia m'cer poterāt ip̄i ſacerdotes īfulſis tecti capita ab rōana obſidiōe amouerēt. Permſſeris:mitigaueris. Peride.a.i.tanq̄. Lætent: aīo. Geſtiāt:geſtu ēt corpis læticiā ſignificēt. Diuites.ſ.a.i.nā q̄tū alii pdūt tantū ipſi ſe lucrari exiſtimāt. Locupletes.c.i.cū alios ī calāitatibꝫ uerſari aſpexerīt:ſe tūc fortūatos iudicāt. Imortales.ſ.alioꝛ morte ſibi credūt immortalitatē tribui. Sed illi quos:aliēis icōmōis fortūa īqt q̄ mortaliū uices alternat & uariat:cū ſit īſolētiæ iuſta ultrix ſit quouſq; patit' illos exptes iacturæ:alioꝛ calāitatibꝫ lætari. Quatēus quouſq;. Exptes ſuoꝛ ſiñ pte icōmodoꝛ ſuoꝛ. Inſultēt p cauillationē irrideāt. Inſolētiæ arrogātiæ petulātiæ. Varietas.i.fortūæ cōditio q̄ hūanas res uariat p animi ſui libidīe. Nūm opꝛ: nūc Val.a digreſſiōe q̄ pietate q̄dā fecerat dic̄ ſe uelle ad p̄poſitū ſuæ mētis redīr ut p̄ſtantium uiroꝛ

uictoriis:aut ſpe cōplexus tā paucis uerbis ſe & ip̄um cum comite ſuo partitus eſt. O donum īclitæ uocis dāti pariter atq; accipienti ſpecioſum. De Pompeio.

q Vod p̄uatim quoq; merito ueneror clariſſimi :ac deſertiſſimi uiri pr̄optiſſimā erga me beniuolētiā exptus nec merito ne paꝛ cōueniat mihi Pōpeiū meū īſtar eſſe Alexādri:quū illi Epheſtio uſus ſuus alter fuerit Alexāder Ego uero g̃uiſſimo crimini ſū obnoxius cōſtātis & bēignæ aīcitiæ exēpla:ſine ulla eius mētiōe trāſgreſſus cuius ī aīo uelut ī pentū amātiſſimorū pectoꝛ letior uitæ meæ ſtatus uiguit triſtior acqeuit a quo omnium incrementa cōmodorum ultro oblata cœpī: per quem tutior aduerſus caſus ſteti qui cuſtodia mea ductu & auſpiciis ſuis lucidiora & alacriora r̄ddidit. Itaq; paui īuidiā quorūdā optimi amici iactura uidelicet qa fructu torſerā nō q̄dā meo merito gratiā meā q̄tacūq; cū his fuit q ea uti uoluerāt p̄titus:ueꝛ nulla tā modeſta fœlicitas eſt: q̄ malignitatis dētes uitari poſſit: & quo ſeceſſu quoſdā fugeras aut qbus īfuſis miſericordiæ p̄mulſeris ñ cohibebis:ne ut aliēis malis perīde ac bōis ſuis lætēt ac geſtiāt diuites ſūt alioꝛ iacturis:locupletes calāitatibus: īmortales fūeribus: ſed illi quatenus.aliēis incōmōis ſuorū adhuc exptes īſultēt. Optīa uindex īſolentiæ uarietas humānæ conditōnis uiderit.

De liberalitate. Capitulū octauū.

m Onſtrū opus pio egreſſu a p̄priā rē p̄uectā

exẽpla connũeret. Et ita ad liberalitatẽ trãsit: q̃ oñdit ꝓbabilẽ esse cũ dignis atq; ꝓbis beneficia pstãus & cũ hõesta & legitia bñiuolẽtia nos liberales eẽ cogit. Ad ꝓpriã rẽ. i. ꝓuatã q̃ ad me spectat. In ordinẽ ut ꝓpositũ nr̃um seruemus illustriũ uiroꝝ ꝓcepta & exẽpla narrãdo. Duo s.m. dicit duo ꝓcipue ꝓncipia liberalitatẽ hr̃e. Veꝝ i. ut i eos liberales simus q de nobis benemeriti fũt. Honesta b.ne turpitudis gr̃a qd̃ amatoribus: & ꝓcis cõtingit beneficiis sumus: sed honesta q̃dã cõne inducti beneficia pstemus. Ab his. s. uero iudicio & honesta beniuolẽtia. Rõ: stabilitas certitudo constat liberalitati.

Dono aũt: & si magnitudo doni: ipsum gratũ reddit tam̃ si in tẽpore fiat. i. cũ necesse fuerit: solet gratius eẽ & si exiguũ fuerit. Magnitudo ẽ. i. maguitudo donum reddit gratũ sed oportunitas reddit efficatius illud donũ. Accedit: id qd̃ donũ acceptum sit magnitudine sua addit̃ occasio quæ doni magnitudinẽ supat occasio n. doni q̃ Fabius maxie captiuis ro. pstitit non magnitudo ipsum post multos annos posteris celebrandũ tradidit. Et hoc exẽplo Fabii maximi liberalitatẽ ãplecti tur & ad id spectat qd̃ dixerat occasionẽ gr̃ius donũ facere solitã. Qu. Fabius maxius pacta pecũia cũ Hãnibale ro. ciues i pugna canensi captos redemerat: hac spe fretus: ut po. ro. pecũiã illã: e publico errogaret: sed cũ senatus illos ñ rediñdos eẽ cẽseret q capi q̃ ꝓ salute pr̃iæ fortit̃ dimicãtes mori maluerãt. Fabius ne R o. p fidia notarent̃ filiũ sibi cognom i ne romã misit q uẽdito fũdo vii. iugeꝝ quẽ solũ i pupia regione hẽbat: pecũiã oẽm pr̃i detulit: q̃ sine ulla cũctatiõe. Fab. Hãnibali nũerauit. Accepit addit̃. Inexti momẽtũ: inclinatio occasiõis: in suũ ordinẽ reuocet̃: liberalitatisq; cõmemoratiõi uacẽus. Cuius duo sunt maxĩe ꝓbabiles fontes ueꝝ iudiciũ & honesta bẽiuolẽtia: nã quomõ ab his orit̃: nunc demũ eius ratio cõstat dono aũt ipsi gr̃am & magnitudo qdem sua: sed efficaciorem aliquanto oportunitas conciliat.

De Fabio Maximo.

a Ccedit. n. ꝑcio rei inestimabile momẽtũ occasionis quæ Fabiũ Max. tot añ sæcula ob paruã pecuniæ sũmã erogatæ ad hoc usq; tẽpus laudabilem fecit captiuos. n. ab Hãnibale interposita pactiõe nũoꝝ recepat. q quomõ a sẽatu nõ pstarent̃ misso in urbẽ filio fundũ quẽ unicũ possidebat uendidit: eiusq; præcium Hanibali ꝓtinus nũerauit: Si ad calculos reuocet̃ paꝝ utpote septẽ iugeribus: & hoc in pupinia additis redactum si animo prærogãtis omni pecũia maius se. n. pr̃imonii q̃ patriã fidei iopẽ eẽ maluit: eo qdẽ maiore cũ cõmẽdatione qd̃ ꝓni studii certius iudiciũ ẽ supra uirs niti q̃ uiribus ex facili uti: alter. n. qd̃ põt pstat alter etiam plusquam potest.

De Busa.

Atque iusdẽ temporis fœmina busa nomine regionis autem Apuliæ ditissima: merito quidem liberalitatis testimonium recepit: sed excelentes opes suas

quæ inæstimabilis est: trãslatio a libra tracta: q̃ cũ iustas lãces habuerit se i illã partẽ flectit ubi aliqd adideris: & paꝝ illud q̃ addit̃ momẽrũ appellat̃. Parua sũma: pua q̃titatæ pecũiæ. Ad h. u. i. ad nr̃am usq; ætatẽ. Captiuos: captos i canẽsi pugna. Pactiõe: ꝓmissiõe: nã fidei Fabii. Hãnibal credẽs captiuos illi tradiderat. Præstarẽt̃: darent̃ nũmi: sicuti ipe crediderat. Si a. c. si inqt q̃titatẽ spectes huius ꝑcii: paꝝ fuit: sed si exqsite & diligẽter fabii donũ cõsiderare uolueris: & q̃to feruore animi illud argẽtũ numerarit: facile oẽs facultates exsupat. Calculos: ad exqsitã suppurationẽ. Paꝝ. s. fuit. Vtpote: ꝓ sicut. Addictis: astrictis. i. ager tanq̃ carcere strictus: nã pupia uilla solũ hẽt sterile: & infœcundũ

Redactũ: redẽptũ. Prærogãtis: ꝓbentis. Maius. s. fuit omni pecũia: nã si q̃ hũit dedit si plures ẽt habuisset tadidisset. Se. n. p. q̃ p. f. iopẽ eo maluit. i. maluit ut ipi potius pauptas q̃ pr̃iæ ꝓfidia obici posset. Eo. Quidẽ maioñ. s. ꝑciũ illud nũerauit: nã facultates suæ ñ patiebãt̃: ut ipe de suo captiuos redimeret: g̃ plus ẽt fecit q̃ posse opinabat̃ q̃ idiciũ fuit ueheñtis animi erga suos ciues: sed si pr̃imoniũ suum sustinuisset ipum captiuos illos redier̃ ñ tãtã fuisset laudẽ cõsecutus. Viribus e. f. ille facile uiribꝫ utit̃ q q̃ sue facultates patiunt̃ pstat. Alter. n. s. q uiribꝫ ex facili utit̃. Alter. s. q supra uires nitit̃: pstat pr̃sq; pot. Itaq; eiusdẽ fœmina hoc exẽplũ ad supioris ꝓbationẽ spectat: uidelicet certius idiciũ dar̃ eũ q supra uires nitit̃: q̃ q uiribus ex facili utit̃. Nã busa. x. milia romãoꝝ ciuiũ q cladi ad cãnas ab Hãnibale accepte supstites fuerãt alimñtis suis abũdæ sustẽtauit cũ canusiũ apuliæ oppidũ itrasset̃ ex quo liberalis hita ẽ: sed tñ m'to minus pstitisse dr̃ q̃ fabius. Fabius. n. plusq̃ potuit pstitit: illa uero exprouẽtibꝫ suis alimñta rõanis pstãsq̃ potuit errogauit. Itaq;: qa ille certius idiciũ liberalis animi dat: q supra uires nitit̃. Eiusdẽ tẽ. cuius fuit ẽt Fabius. i. cãnẽsis cladis. Busa mulier ex canusino oppido apuliæ. Liberalitatis testi. ñ fraudãda ẽ liberalitate. Excellẽtes: igẽtes opes: ditissima. n. fuerat. Fabiãis angu. i. tenuitati fabiã. Reliqas can. si tot fuer̃ reliqe cladis: cõstar̃ põt q̃tã iacturã rõani accepint. Intra c. nã

canusinũ cũfugerãt: q ſupſtites fuerãt. Saluo ſtatu: nihil tñ de re ſua familiari diminuit i illo⁹ ſuſtẽta tõe. In honorẽ: ne pfida hẽret rõa fũdũ ſolũ uẽdẽs ex paupe factus ẽ iops: nã paup ẽ q pa⁹ hẽt: iops ãt q nihil poſſidet. In q.q.c. liberalitatẽ. Qu. Cõſidii pſtãtiſſimi fœneratoris ſubiũgit: hic tẽpore con iuratiõis Catilinæ cũ i agris uaſtitas facta eẽt: nã cĩtores ſpe magnæ p̃dæ Catilinã ſecuti agros incĩtos reliq̃rant: ñ paſſus ẽ quenq̃ debitor⁹ ſuo⁹ uexari q̃q̃ cẽties atq; qnq̃gies ſextertii ſũmã mutuũ dediſſet Videbat. n. locupletes nedũ paupes, puẽtuũ uilitate debitã peccũiã non poſſe pſoluere: teſtatus ẽt ſe nolle ſãguinẽ a ciuibꝰ ſed pecũiã exigere: ſua lenitate pturbationẽ publicã ſedaſ maxime cõtẽdit.

fabianis rei familiaris anguſtiis nõ cõparauerit. Nã & ſi circa. x. milia ciuiũ nr̃orũ cãnen ſis prælii reliq̃as beni gniſſimæ iter cãuſina mœnia alimtis ſuſtentaui: ſaluo tñ ſtatu fortũa⁹ ſua⁹ mũificã ſe po. ro. pſtitit Fabius inhonerem patriæ pauptatem inopia mutauit.

De Quinto. Conſidio.

i N Qu. quoq; Conſidio ſaluberrimi exẽpli: nec ſi ne puo ipſiuſ fructu liberalitas ãnotata ẽ q Catili næ furore ita conſternata rep. ut ne a locupletibus qdẽ debitæ pecũiæ pp tumultũ prætiis poſſeſſionũ dimiu tis ſolui creditoribus poſſẽt quomõ cẽties atq; qnqua gies ſeſtertii ſũmam in fœnore haberet. neq; de ſorte quenquam debitorum ſuorum: neq; de uſura appel lari a ſuis paſſus ẽ: quantumque in ipſo fuit amaritu dinẽ publicæ confuſionis p̃uata trãqllitate mitigauit: oportune mirificeq; teſtatus: ſe nũmorũ ſuo⁹ nõ ciui lis ſãguis eẽ fœneratorẽ. Nã q nũc p̃cipue negociatõe delectant: quõ pecuniã cruentã domũ rettulerint: quã in p̃bando gaudio exultẽt: recognoſcent: ſi diligẽter ſe natuſconſultum quo Conſidio gratiæ actæ ſunt lege re nõ faſtidierint.

De Populo Romano.

q Veri iã dudũ mecũ Populus Romãus uideť: qd cũ ſingulorum munificẽtiã conſecter: de ſua ta ceam: ad ſũmam. n. eius laudẽ pertinet quẽ animũ: re gibus & urbibus: & gentibus preſtiterit recognoſci qa omne p̃clari facti decus crebra mẽoria in ſeip̃o reuiſcit

Queri cõqueri expoſtulare. Ad ſu. ad cumulum. Quod omne enim præcla⁹ facimus quãto ma gis cõmemorať tanto magis rẽ ouari quodãmodo uideť. Aſiã mortuo eumenæ aſiam bello captam Populus Romanus occupauit quam cum iure belli retinere poſſet turpe tamen exiſtimans ſe occupa re quod ad attalum eumenis filium hæreditatis iure pertinebat totum aſiæ imperium attalo tradidit ipſumque regem creauit: putauit. n. imperium romanum clarius & præſtantius fore ſi prouintiam locupletiſſimam potius alteri dono daret quã ſe in ſuos uſus illam conuertiſſet. Aſiam. ſcilicet poſt eumẽis regis mortem. Attalo: Eumenis filio. Dituſſimam. ideſt Aſiam quam omnium rerum feraciſ ſimam eſſe cõſtat. In bene. ſcilicet Attalo dando. Quam in. ſcilicet poſſidendo. Ipſa uictoria ma. dicit Valerius. Plus gloriæ acquiſiuiſſe Populum Romanum prouintiam illam dãdo attalo regi do no quam acquiſiuerat in ea occupãda: nam tantam regionem in ſuam poteſtatem redigere poſſiden ti inuidiam conſtat: tam autem ſpecioſum minus tribuere perhenem l gloriam damnati attribuit.

Donum. ſcilicet fuit fœlicius ipſa uictoria & ipſe cauſam annectit. Inuidiã: ſolent homines nimia poſſidentibus inuidere. Tantum quanta eſt Aſia. Illius ue. plus tacendo libe ralitatem hanc Valeri us laudauit quam ſi illam muris laudibus proſecutus fuiſſet: dicit enim nullas litteras poſſe meritas ei laudationes accommodaſ. Celeſtem: hæc munificentia potius diuina qua humana eſt diiudicãda

Quid ſi uolue rit alio⁹ liberalitatẽ numerare: neq; ullã mentionẽ populi ro. fa cere tunc populũ cauſam habitu rum qua de ſe conquerať & ſecũ eo expoſtulet: cũ ad ſummã lau dis illius pertineat ad declarare regibus nationibuſq; præſtiterit

Nec ſ. p. i. f. nã igentes gr̃æ ei a ſenatu populoq; ro. habitæ ſũt. Cõſternata: cõmota: concuſſa: Nec a. l. nedũ a paupibus. De ſorte de ea ſũma q̃ ip̃e pſtiterat. i. de capitali: Quãtũ i. i. f. i. q̃tum ip̃e facere potuit. Publicæ con fuſiõis: perturbationis q̃ ad oẽs ſpectabat. Priuata t. ideſt pprii ipſius ip̃os. n. trãqllo dimittebat cũ ab ip̃is pecunias nõ exigeret.

Ciuilis ſ. i. ciuiũ ſãguinis: q̃ fit qñ ui pecunias extorq̃mus. Nã q. n. p. n. ætate nr̃a: q lucr⁹ quaſi cruentũ donũ reportãt & quo⁹ mens omnis ẽ in cõpandis p fas: & nefas diuitiis ĩtelligẽ poterũt q̃ temere exultẽt niſi faſtidio affe cti ſenatus decretũ p̃ cõſidii libe ralitate habitũ legẽ recuſauerit.

Pecuniã cru. utpote e uiſceribꝰ hoium r̃dactã. Improbãdo. d. g. ſ. adeptæ pecuniæ. Senatus: ſe natus. n. ſtatuit ut conſidio publi cæ gratiæ haberẽť. Quæri me cum. Vale. de munificẽtia popu li ro. dicturus oſtẽdit q̃ ſi uolue rit alio⁹ liberalitatẽ numerare: neq; ullã mentionẽ populi ro. fa cere tunc populũ cauſam habitu rum qua de ſe conquerať & ſecũ eo expoſtulet: cũ ad ſummã lau dis illius pertineat ad declarare regibus nationibuſq; præſtiterit

nam parua aut mediocria largiri humanitatis:est magna autem dii donare consueuerunt. Philippo enim Titus. Quintus Flaminius proconsul contra philippum macedonie regem qui magnā græciæ partem occupauerat missus eum primo in epiri faucibus superauit:& ipsum regionem suam petere coegit:thessaliam deinde cum etolis & attalo uexauit.Frater etiam procunsulis acarnanas leucade expugnata quæ caput illius regiōis in suam potestatem redegit Flaminius præterea apud nocephalas ita ipsum uicit & profligauit ut fonditus eum debellaret.accepta philippus tam insigni clade pacem petens ab procōsule optinuit ꝙ senatus populusq; romanus ciuitates græciæ omnes q̄ ab tyrannide philippi liberatæ fuerant: & libertatæ & imunitate affecit

Superato: deuicto ab.Quinto Flaminio. Illud ad huius declarationem hoc prius ennaremus quod ad ludos huius spectaculi spectat & quo in loco spectaculū id ederetur. Isthmos terra i græcia duo maria diuidens nissō autem insula est in medio mari posita:ibi ludi in honorem matris matute& portuni omnis achaia celebrabat:& hi ludi ab Isthmo isthmiaca appellabantur. Ad hoc spectaculū cū totius græciæ homines cōueniss̄ent Flaminius silentio clangore facto præconē hæc uerba efferre iussit.Senatus Populusque Romāus:& Flaminius oēs grætiæ ciuitates ab Philippi seruitute liberatas liberas: immanesque ēsse iubet:sed cum magnitudie rei attoniti græci ne sibi quod credentes obmutescerent:denuo procōsul eadem uerba enuntiari mandauit qbus auditis tātus gestientum clamor exortus est: ut aues quæ illac iter habebant: exanimes attonitæq; in terram cadere cogerentur.

Istud:ludorum leocothoe: quā athamas occiso learco usque ad mare insectatus est. Ditiōe tyrannide Philippi. Immunes ab omni genere tributi. Clamoris:nā clamor ille lætitiæ signū exhibebat. Certe manifestū & exploratū sit. Decidisse:inter cæteras hāc ꝑcipuā rationē Plutarchus affert cur aues nimio clamore in terrā decidāt:dicit.n.omne aīmas suū solū habet:homo terrā: pisces æquora aues aerē si ergo terram homini subtraxeris cū non habeat solum ad ima baratri cadat necesse ē.Si piscibus mare āmoueris ad imū fundū ruēt.Et ita cū nimius tollit clamor illico aerē ipellit.quo ipulso ipse illum occupat:& sic aues ad terrā præcipites deferuntur. Magni:per comparationem exaggerat hāc liberalitatē.Vale.dicit.n.si qspiā tot uiros a seruitute.liberasset quot urbibus po.ro.libertatem pmisit īgēti laude dignus extitisset:sed cū po.ro.& gētes illas tyrānide spoliauerit & libertate donauerit qs dignas ei laudes accōmodare poterit.Magni ad magnū aīum ptinuisset. Ad cuius:ad externa trāsiturus mor suo dicit ad āplitudinē po.ro.ptinere nō solū cōnumerari ea q̄ ipe cæteris præstitit sed ēt ea q̄ ab aliis ipi collata st:nā & po.ro.cōmēdamus cū id ꝙ pstitit cōmemorāus:& sil'r hieronē q senatui po.q; ro. libalitatē reddidit:& hoc ad seqns exēplū spectat:ne ex abrupto ad externa transitū facere uideat: Spectat : ut asiā attalo regi & libertatē urbibus græciæ.Alio ut hieroē syracusão. Cōmemorate l.nā Senatum populumq; romanū i illis commemorandis commendamus.Reddite ipsi præstitæ:nam alios etiam commendo qui liberales in eo populo romão extiteret. Hiero syacusarum rex.Apud trāsimenum lacum Titus flamminius eo ꝙ cōtra auspicia pugnam commisisset.ab

a Siam bello captam Attalo regi muneris loco possidēdam tribuit eo excelsius & speciosius urbi nostræ futurū imperiū credens si ditissimam atque amœnissimā partem terrarum orbis beneficio quam ī fructu suo reponere maluisset:ipsa uictoria donum fœlicius quia multum occupasse habere inuidiam potuit tātum tribuisse gloria carere non potuit illius uero romanæ liberalitatis celestem spiritum nullæ litteræ satis dignis laudibus prosequūtur.

De.T.Quinto Flāminio.

p Hilippo enim Macedonie rege superato:quum ad id tam insigne spectaculum tota græcia cōuenisset.T.Quintus flāminius tubæ signo silentio facto per præconem hæc uerba recitari iussit.Senatus Populusque Romanus & Quītus Flāminius imperator omnes græciæ urbes quæ sub ditione philippi regis fuerūt liberas atque īmunes esse iubet. Quibus auditis maximo & inopinato gaudio hōines perculsi primo ueluti non audisse se quæ audiuerunt.credentes obticuerunt Iterata deinde prænuntiatione præconis tanta cælum clamoris alacritate compleuerūt:ut certe constet:aues que superuolabant.attonitas pauentesque decidisse: magni animi fuisset a tot captiuorum capitibus seruitutem detraxisse:quot tunc nobilissimis & opulentissimis urbibus populus romāus: libertatem largitus ē

Hannibale ſuperatus eſt: & ingenti parte exercitus deleta occiſus eſt. cū. n. in hoſtes eēt iturus ſignifer ſignū euellere nō potuit. & cū ille præceps inſtaret ut illud euelleret: pœne ē æquo diſcuſſus. hiero ſyracuſanus audita clade quá romani acceperát liberalitatē ſuā in populū ro. effudit. nam & tercēta milia modiorum tritici: & ducēta ordei: ducentaq; & quinquaginta pondo auri illi dono dedit. Neq; ignarus uerecundiæ maiorū: Nouerat inquit Valerius q̄ uerecúdi eſſent maiores noſtri in accipiēdis ab aliis muneribus: itaq; hiero timens ne ſua dona populus ro. remitteret: non ſolū liberalitate ſed & magna arte uſus eſt: coronā enī magni ponderis inter illa munera in templū iouis optimi maximi deportari iuſſit: & ita ſub religionis prætextu populū romanum ſua liberalitate uti coegit.

ad cuius maieſtatem pertinet non ſolum q; ipſe benigne tribuit: ſed etiam quod alio tribuente ſenſit commemorari. ut. n. illic cōmemoratæ: ita hic laudis commendatio eſt.

De Hierone ſyracuſano. Externa:

h Iero ſyracuſanorum rex audita clade qua romāi apud Tranſimenum lacū afflicti erant trecenta milia modiorum tritici. ducenta ordei: auriq; ducenta & quinquaginta pondo urbi noſtre pro munere miſit nec ignarus uerecundiæ maiorū noſtrorū ne nollēt accipere ī habitū id uictoriæ firmauit: ut eos religiōe motos munificentia ſua uti cogeret uolūtate mittēdi ꝑus: iterum prouidentia cauendi ne remitteretur liberalis.

De Agrigentino Caſſio.

ſ Vbnectam huic Agrigentinum Giliam: quē propemodū ipſius liberalitatis præcordia conſtat habuiſſe: erat enim opibus excellens ſed multo ēt animo quā diuitiis locupletior: ſemperq; in errogāda potius quā ī cōtrahēda pecūia occupatus: adeo ut domus eiꝰ quaſi q̄dā munificētie officina crederet. illinc. n. publicis uſibus apta monumēta extruebāt. illīc grata populi oculis ſpectacula edebant. illīc epulasq; magnifici apparatus libētiq; animo ānone ſubſidia tribuebant: & quō hæc uniuerſis priuatī alimeta inopia laborātibus dotes uirginibus: pauptate præſis ſubſidia detrimtorū

magna arte uſus eſt: coronā enī magni ponderis inter illa munera in templū iouis optimi maximi deportari iuſſit: & ita ſub religionis prætextu populū romanum ſua liberalitate uti coegit.

Verecundiæ maiorum noſtrorum: qui pudore quodā tenebā-tur: ne ab aliis dona reciperent. In habitū id uictoriæ formauit. nam coronam illā boni hominis gratia romani acceperāt: nō nulli dicūt Hieronem in uictoriæ deæ ſtatuā aurum illud formaſſe. Munificentia: liberalitate ſua. Voluntate mittendi prius: dupliciter Hieronem liberalem fuiſſe oſtendit Valerius: q & libere munera miſit & callidus fuit artem inuenire ne ab ſe miſſa dona populus recuſaret. Iterum: ſecundo liberalis. Prouidentia: arte cauendi. Remitterentur: ab populo ro. utpote pudore repudiata. Subnectā huic agrigentinum giliam: hoc eſt ultimum exemplum in quo agitur de gilia quæ ī omnibus anteponendum eſſe Valerius cenſuit: nec immerito: nam & publicæ: & priuatim tanta uſus eſt munificentia ut domus ipſius quaſi officina exiſtimata ſit. in qua nihil aliud quam liberalitas uēderetur. tanti etiam fuit animi: ut & ſepulcra in uſus publicos fabricaret & ſpectacula populo de ſuo ederet. Lauta quoq; cōuiuia & ānonæ auxilia cūctis libētiſſime præſtare: non grauabat: quoſq; benigne hoſpicio receperat eos muneribus honuſtos abs ſe dimittebat. demū Valerius ipſū nō mortalē fuiſſe dicit: ſed portū quendā mitioris fortunæ in quo & egeni & afflicti tutam ſtationē habere poſſent. Agrigentinū giliā. i. giliam de agrigento quod eſt oppidū ſiciliæ. Ipſius liberalitatis præcordia conſtat habuiſſet: quaſi in præcordiis illius ſedem ſuam liberalitas poſuiſſet. Animo locupletior quam diuitiis: plus animi habebat quam diuitiarum q; illico declarat dicens ipſum magis intentum fuiſſe in diſtribuendis opibus quam in illis comparandis. Erogāda: exhibenda pecunia. Corripienda: congreganda. Officina. nam ſicuti in aliis officinis res uenales continentur ita ipſius domus officina exiſtimabatur. in qua nihil aliud quam liberalitas uenderetur. Munimenta apta publicis uſibus ideſt ſepulcra de ſuis pecuniis fabricari faciebat: ubi ciues ſepulcro carentes humarentur: Grata populi oculorum ſpectacula edebantur: in edendis pupulo ludis expēſæ de ſuo erogabātur. Epulasq; magnifice apparatus cōuiuia. n. lauta oibus p̄ſtabat. Annonæ ſubſidia. pecuniæ tpe ānonā in alimētū populo gratis exhibebat. Et cū hæc uniuerſis. qū qdē de his quæ publicæ p̄ſtitit diximus: nūc quæ priuatim erogauit ſignificādū uidetur: Priuatim ad unū quemq; non publicæ. Alimenta laborantibus inopia: egenis enim ciuibus alimenta præſtabantur.

Dotes uir. ſi ſocabiles uirgines uiro adiũgi dotis penuria reqrẽt ipe dotes oẽs ſupplebat. Paupta te p. i. uirginibꝫ dotẽ inopia dare nõ ualẽtibꝫ. Subſidia dederit i curſu q̃ſſatus his q ipetu icõmodorũ afflicti eẽnt bẽigne ſuccurrebat. Hoſpites quoq; cũ i agris nec i urbe ſolũ ſed ẽt i agris hoſpites habuiſſe teſtat. Vrbãis pẽatibus. Ruſticis te. i. uillis q̃s i agris ſtruxerat. Dimittebant cũ. n. hoſpiciũ illis bẽigne p̃ſtitiſſet ſi illic abire uellẽt nõ niſi dõati dimittebant. Quodã u. t. nõ ſolũ duos ad ſumũ tres ſim̃ recipiebat: ueꝛ qngẽtis eqtibꝫ gelẽſiũ aduerſa ui uẽtoꝛ p ſuos agros trãſire coactis hoſpiciũ bẽignũ exhibuit & p̃ter uictũ ẽt ſingulos ueſtibꝫ ornauit. Gelẽ ſiũ denoiatoꝛ a gela ſiciliæ ciuitate q̃ a Fluuio uicino gela noie ita ẽ appellata: & ita itelligimus p hũc fluuiũ hos eqtes aduectos i galiæ p̃dia tẽpeſtate fuiſſe compulſos. Quid m̃ta: & qd opus ẽ ut huius mũificẽtiã lõga ꝓſeq̃r oꝺoe cũ uno uerbo: ut dici ſolet illã o p̃hẽdere poſſim: tãta. n. fuit ut illũ ñ hoiem ſed bl̃dæ fortunæ portũ: i quo laborantes ſe & recreaꝛ & libere cõſiſtere poſſẽt poſſis appellare. Quid m̃ta. ſ. mẽoro. Mortalẽ aliquẽ. i. non ip̃m hoiem fuiſſe credas. Propitiæ ſo. fauẽtis fortũæ. Bẽignũ ſinũ: tráqllũ portũ. Quod. i. illud qd poſſidebat gilias. Cõe p̃ſi. nõ ſuũ: ſed oium & publicũ peculiũ illd uideri poterat: cũ oium iopiã atq; calamitatẽ leuaꝛt.

Pro cuius ſalute: Et qd ex hac giliæ libalitate euẽiebat ut. ſ. nõ ſolũ ciues agrigẽtini: ſed & uicie regiões uota diis p̃ſoluerẽt: ut & illi ꝑpetuã ualitudinẽ p̃ſtarẽt & ei p̃imõiũ maxie augerẽt. Colloca: ecõtraria: nũc Valerius p ſimilitudinẽ e cõtrario facta q̃ta fuerit ipſius liberalitas ꝺclarat. dicit. n. qd q̃uis ab una pte oium auaroꝛ diuitias colloces & ab alia giliæ mũificẽtiã excellentiorẽ tñ eẽ giliæ errogationẽ q̃ auaroꝛ diuitiaꝛ cuſtodiã. E contraria parte ex oppoſito. Inexorabilibus: inuincibilibus: quæ nulla ratione neq; præcibus aperiri poſſunt. Aliquanto: ſine comparatione. Illam impenſam: giliæ errogationem. Hanc cuſtodiam: capſarum & archarum reſerationem.

Liberalitati q̃s aptiores comites: Trãſiturus ad capi. de hũanitate & clæmẽtia: q̃ſi q̃dã p̃fatiõe has uirtutes liberalitati affine eẽ oſtdit: cũ illas pibus laudibus ornãdas eẽ fateaꝛ. una. n. ferme ex altera deducit. Hũanitatẽ: hũanitas ẽ q̃dã ſuauitas ex hũana pietate, pueniẽs. Clæm̃tiã: clæmẽtia ſuadet ut nos laceſſiti aut aliq̃ iiuria affecti uẽtiã facile p̃ſtemus. Idẽ genꝫ laudis. i. eãdẽ collaudationẽ. Pria. ſ. liberalitas. Preſtaꝛ iopia: nã cũ aliquẽ aut egeſtate aut iopia laboraꝛ uidemꝫ: libales illico eẽ ꝯpellimur Phia. i. ſcda. ſ. hũanitatis. Occupatiõe. i. calamitate: nã cũ uidemꝫ aliquẽ miſeria aut calamitate opp̃ſſũ hũanitatẽ exercemus. Tertia. i. clæm̃tia. Ancipiti for. cũ aliqs uꝫ publicæ uꝫ ꝑuati i diſcrimine capitis poſitus ſit clæm̃tia utimur & illã abſoluimus. Cũq; ne. Sed ſi qſpiã p̃poſuerit q̃ iſtaꝛ potiſſimũ laudes nõ facile diiudicari põt: & tñ ipa libalitas eo qd a numie nomen ſortita ſit p̃ſtãtior eẽ uꝫ

Cõmẽdatio eiꝰ. i. libalitatis laus. Exip̃o nã a libo p̃e. i. baccho libalitas ẽ denõinata. Añ oia Quiq̃dẽ d hũanitate & clæm̃tia dicturi ſumꝰ p̃mo a ſẽatu icipiemus: & merito: nã ſẽatꝰ maior ẽ auctoritas q̃ alioꝝ. iõ ab ſẽatus actis icipe cõpetẽtius eẽ uꝫ. Añ oia ſup oia: i p̃mis. Acta hu. & clæmẽtie facta.

Qui cũ: Cũ Scipio tributa: nã carthaginẽ populo ro: feciſſet. Carthaginẽſiũ legati romã miſſi ſũt q captiuos quos ſcdo pũico bello ceperãt rõani ꝑcio redimerẽt. Sẽatus ãt audita pœnoꝝ legatiõe gratis oẽs captiuos legatis carthaginẽſiũ reddidit: q duo milia ſeptigenti & q̃draginta numero fuerunt.

Nulla accep. pecũia: quã legati, p redimẽdis captiuis ſoluti fuerãt: Veꝝ tñ ho. Nedũ aliꝰ: dico ipſos legatos tãta ſẽatꝰ liberalitate ſtupidos ſtetiſſe. Tñ exer. nã remiſerat rõanus ſenatus numeꝝ duũ miliũ ſeptigẽtoꝝ. lx. captiuoꝝ. Tãtã pecuniã cõtẽptã q̃tã cãtus captiuoꝝ nũerus, p redẽptiõe ſui exhibuiſſet. Tot punicis iiuriis: qa rotiẽs fœdifragi funerãt pœni aduerſus rõanos. O munificẽtiã g.

ĩ curſu quaſſatis ſolatia erogabant hoſpites quoq; tũ urbãis pẽaribus tũ ẽt ruſticis tectis bẽigniſſime excepti uariis mũeribus ornati dimittebant. Quodã uero tpe qngẽtos ſimul gelẽſiũ eqtes ui tẽpeſtatis ĩ poſſeſſiões ſuas cõpulſos aluit ac ueſtiuit: Quid multa nõ morta lẽ aliquẽ: ſed ꝑpitiæ fortũæ benignũ eẽ diceres ſinũ. Ergo qd Gillias poſſidebat oium q̃ſi cõe p̃imoniũ erat: p cuius ſalute & icremẽtis tũ Agrigẽtia ciuitas tũ ẽt uicinæ regiões uotis excubabãt collocata ecõtraria pte arcas ĩ exhorabilibꝫ clauſtris obſeratas nõne præſtãtiorẽ aliquanto exiſtĩes illã impẽſam q̃ hanc cuſtodiam.

Liber. Quintus. de humanitate.

Liberalitati quas aptiores cõites q̃ hũanitatẽ & clæmẽtiã dederĩ? qm̃ idẽ genus laudis expetũt quaꝝ p̃ma inopia: ꝑxia occupatiõe: tertia ãcipiti fortũa præſtaꝛ: cũq; neſcias quam maxime ꝑbes: eius tñ commẽdatio præurere uidetur: cuius nomen ex ipſo numine quæſitũ eſt. Ante omnia tamẽ humaniſſima & clæmẽtiſſima ſenatus acta referã. Qui cũ carthaginẽſiũ legati ad captiuos redimẽdos in urbẽ ueniſſent: ꝑtinus his

nulla pecunia
miliũ & ſeptĩ
exercitũ dimi
riis ueniã data
cũ dixiſſe. O r
eq̃ndã: O ẽt n
quod nũquã
Llud quo
Siphacẽ.
captiuũ in cuſt
ſuit efferẽdũ: ut
Cõſimiliq; clæm
die cã relegatus
publico funere e
noratas patereꝰ
ctis officia rgibu
uis tributa ſũt.
Onfecto ma
lius cũ eqtib
rat: ab ĩperatore p
ſe diſpſa Brũduſi
uit: cõtinuo illo q̃
um adoleſcẽti exp
ſẽt præberẽtur: imp
tatui præſtarẽtur: r
actuto cũ ſuis in
libras argẽti: & qu
Cõſimili cl. q̃li ĩ ſiph
ciuitas ẽ q̃ Aſcãius ꝺdid
hæc hũanitatis officia q
mutauerãt. nũc ãt ꝺ his
re. Regibꝫ hoſtibꝫ q rõ
ſæ. Cõfecto macedõico
macedonũ regẽ. Nã cũ
um rõanoꝝ uẽit & ſub
teret uẽtoꝝ p cella brũdu
ut adoleſcẽti idõeũ hoſp
ret expẽſas ẽt & uictũ ei e
Muſchanes accepta ualit
ſtertios tribui ſẽatus ſpau
ẽ ãte q̃ pf. Maſiniſſe: num
ti diẽ pmãſiſſe. Delatꝰ: ãf
tibꝫ. Sigl̃as libras. i. ſingl̃i

ro.eos legatos iducit nimia tãte clæmẽtie admiratiõe ꝓpulſos hũc i modũ loquẽtes. Certẽ rõana libe
ralitas pot ꝺoꝝ imortaliũ clæmẽtiæ eqperari. Benignitati eq clæmẽtiæ deoꝝ aſſimiládã. Supra u
ſe.i. pluſq̃ ſpauius fœlicitatis hũtẽ.ná gtis accepát qꝺ ptio petierát. Ná qꝺbe.nũq̃ de.nos.n. tot rõa
noꝝ captiuos hũiſſemuſ.nũq̃ illiſ ſine grãdi pecũia eoſ rꝺdidiſſemus. Q. ꝺ be.ſine pecũia acceptoꝝ
Illꝺ q.nõ p.hu.ſe idiciũ: Bello pũico ſcꝺo qꝺ ſcipio africãus ſupior geſſit Siphax numidiæ rex i ſo
cietatẽ rõanoꝝ ꝑmo uẽit deide ꝑcibꝫ haſdrubalis pœnorum ducis ab romáis ꝺfecit accepta haſdru

nulla pecunia accepta reddidit: iuuenes numeꝝ duũ miliũ & ſeptigẽtoꝝ q̃dragĩtatriũ explentes: tm̃ hoſtiũ exercitũ dimiſſũ: tãtã pecuniã cõtẽptã: tot punicis ĩiu riis ueniã datã ipſos legatos obſtupuiſſe arbitror: ac ſe cũ dixiſſe. O munificẽtiã gẽtis rõane deoꝝ bẽignitati eq̃ndã: O ẽt nr̃ã legatõnẽ ſupra uota felicẽ: nã bn̄ficiũ quod nũ quã dediſſemus accepimus. De Senatu ro.

i Llud quoq; nõ parue hũanitatis ſenatus ĩdiciũ ẽ Siphacẽ. n. quodã opulentiſſimũ Numidie regẽ captiuũ in cuſtodia Tiburii mortuũ publico funer̃ cẽ ſuit efferẽdũ: ut uite dono honorẽ ſepulture adiiceret. Cõſimiliq; clæm̃tia ĩ ꝑſa uſus ẽ: nã cũ Albe ĩ qua cùſto die cã relegatus erat: deceſſiſſet: quæſtorẽ miſit: qui eũ publico funere efferret: ne reliquias regias iacere inho noratas pateretur: hoſtibus hæc: & miſeris & fato fun ctis officia r̃gibus erogata: illa amicis & fœlicibus & ui uis tributa ſũt. De eodẽ ſenatu ĩ filiũ Maſiniſſe.

c Onfecto macedõico bello Muſcães Maſiniſſæ fi lius cũ eqtibus quos ĩ præſidiũ rõanoꝝ adduxe rat: ab ĩperatore paulo ad ꝑrem remiſſus tẽpeſtate claſ ſe diſpſa Brũduſiũ æger̃ delatus ẽ: qꝺ ubi ſẽatus agno uit: cõtinuo illo q̃ſtorẽ ire iuſſit: cuius cura & hoſpici um adoleſcẽti expediret̃: & oĩa q̃ ad ualitudinẽ opus eſ ſẽt præberẽtur: impẽſeq; liberalit̃ tũ ipſi: tũ toti comi tatui præſtarẽtur: naues ẽt ut ꝑſpicerẽt̃: qbus ipſe bn̄ ac tuto cũ ſuis in Africã traiiceret̃ equitibus ſingulas libras argẽti: & quingenos ſeſtertios dari imperauit:

balis. Sophoriſta filia i mr̃imõiũ Itaq; cõtra hũc miſſus Scipio ip ſũ ĩ q̃ꝺã ciuitate ali q̃ꝺiu obſe dit. captũ deide uiuũ romã ad ſe natũ miſit. Sẽatus tiburi ĩ cuſto dia ſuari iubet quoad ꝺ illo qꝺ nã uellet ſtatueret. Interi aũt ſi phax morte ꝓuẽtus ẽ qꝺ ubi au diuit ſẽatus ipm̃ ꝺ publi. pecũia ſepeliri ſecit ne illi ſepl̃chri nitor deeſſet cui clæm̃ter uitã p̃ſtiterat

Quõꝺã: nũq̃ capet̃ a romanis.

Opulẽtiſſimũ Nũidiæ regẽ: il le. n. maioꝝ ex pte nũidiã magnã africæ ptẽ ipio regebat. neq; le ue decus nactus ẽ Scipio ĩ illo ꝺ belláꝺo: cõnũerat̃. n iter illius in clita geſta ut qꝺ ẽt luue. ꝓbat dicẽs tolle tuũ p̃cor Hãnibalẽ ui ctũq; ſiphacẽ. Tiburi ẽ datiu ꝑ ablatiuo poſitus. Efferẽdũ: effer ri ꝑpẽ ẽ mortuoꝝ. Vite dono: nã illũ uita dõauerat ſẽatus cũ u re belli ſuppliciũ ꝺ eo ſũer̃ licuiſ ſet. Cõſimili c. ĩ p.u. ẽ ſẽatus: ta lẽ ẽt pſe macedonũ r̃gi p̃ſtitit. Pa ulus æmi. aduerſus pſã cũ exerci tu miſſuſ q occupata aſia rõanis bellũ itr̃erat prio ꝓgreſſu & exer citũ pſæ diſſipauit & regẽ uiuũ i ſuã ptãtẽ r̃degit. hic g̃ romã ꝺduc t⁹ ab ſẽatu albã mittit̃ ut ibi ĩ cu ſtodia ſeruaret̃. pſes aũt breui ni mia cura effecto moriť Sẽatus al bã cõfeſti q̃ſtorem mittit q & re gẽ publico funer̃ efferret & exe quas illius r̃gio honoꝝ decoraret.

Cõſimili cl. q̃li ĩ ſiphacẽ uſus ẽ. Perſa rege macedonũ & pſes pſæ dr̃ pſes ẽt pſis aliqñ uariat̃. Albe ciuitas ẽ q̃ Aſcãius ꝓdidit Relegatus miſſus ihonoratas: ſine honoꝝ ſepulchri. Hoſtibus h. & mi. Et hæc hũanitatis officia q̃ ſupius cõnũerauimus data ſũt r̃gibꝫ q & hoſtes rõani fuerãt & uitã cũ nece cõ mutauerãt. nũc ãt ꝺ his dicemꝫ q & amici rõanoꝝ extitere & felices ſupſtiteſq; hũaitatẽ ſẽatus itellexe re. Regibꝫ hoſtibꝫ q rõanoꝝ hoſtes extitere.. Miſeris qa ĩ captiuitatẽ uenerãt· Regibꝫ: ſiphaci & p ſæ. Cõfẽcto macedõico bello: hoc eodẽ macedõico bello geſtũ ẽ: qꝺ geſſit Paulus æmilius ꝺtra pſã macedonũ regẽ. Nã cũ Paulus æmilius bellũ gereret. Muſachães maſiniſſe filius cũ pſidio eqtũ i auxi um rõanoꝝ uẽit & ſub Paulo ipatoꝝ militauit. Cũ ãt debellato rege paulus Muſachanẽ ad ꝑrem r̃mit teret uẽtoꝝ ꝓcella brũduſiũ peter̃ coactus ẽ. Et dũ ibi ægrotaret. Sẽatus ſine dilatiõe illuc q̃ſtorẽ mitit ut adoleſcẽti idõeũ hoſpiciũ ꝑpararet: & oĩa q̃ illi ad r̃cupãdã p̃ſtinã ualitudinẽ eẽnt neceſſaria tribue ret expẽſas ẽt & uictũ ei eqtibuſq; ſuis erogaret: ꝑterea iuſſit ſẽatus ut naues reficeret q̃ſtor qbus tuto Muſchanes accepta ualitudie ſe ad ꝑrem recipet. Eqtibus ẽt ipſius ſingulas argẽti libras & qngẽtos ſe ſtertios tribui ſẽatus ĩpauit. Cõfecto macedõico ꝑlio debellato rege Perſa. Muſchanes: q mortuuſ ẽ áte q̃ pr̃. Maſiniſſe: numidie regis: hũc ãt rõanoꝝ amiciſſimũ fuiſſe ꝺſtat & ĩ aĩcitia uſq; ad ultimũ fa ti diẽ pmãſiſſe. Delatꝰ: ꝺferrimꝰ neceſſario uẽimus ãt ſpõte. Impẽſæ uictus ſũpt⁹. Toti co. i. oibꝫ eq tibꝫ. Sigl̃as libras. i. ſingl̃is militibꝫ unã libr̃ã. hæc ãt p̃ſtabat q̃ſtor ut uiaticũ hẽrẽt: quo ſe ĩ pr̃iã r̃cipẽt

Paulus æmilius ꝙ: perſas rege bellũ geſſit.

Quæ tã. Tãta hũanitate ĩ huc adoleſcẽtẽ uſus ẽ ſẽatus ut potuerit illius morte cololari: ſi ẽt añ q̃ ad pfem träſiret: fato fũctus eẽt. Eqore aio: mitiore lẽiore aio q̃ tuliſſet niſi illi hũanitas ſẽatus erga filiũ pſtita ĩnotuiſſet. Idẽ ſẽatus: De clæmẽtia loqt: q̃ ſẽatus ĩ pruſiã bithyniæ regẽ tpe macedõico exhibuit. Pruſias cũ ſẽatui populoq; ro. gratulatũ uẽiret eo q; pſã debellaſſẽt. Sẽatus Corneliũ Scipio. q̃ ſtorẽ capuá uſq; illi obuiá miſit: q hoſpitiũ ipi ꝓparet. Iuſſitq; ut d̃ publico rõæ domus ei tribueret: ĩ q̃ & rex & cæteri ſui cliẽtes cõmode hoſpitaret. Sũptus ꝓterea pruſiæ & cõitatui ipius erogati ſũt. Et tã

ta hũanitate ĩ eũ uſus ẽ ſẽatus: ut q romã amicus uenerat. is dupli cata bẽiuolẽtia ĩ regnũ amiciſſimus reuerteret. Cõduceret: pcio ærarii ĩ ẽgis uſus acciper. Copiæ ſũptus uictus. Publicæ: de publica pecũia. In eoq; excipiẽdo: Et ita ſe geſſit rõana ciuitas ĩ illo excipiẽdo: ut unus aicus uid ret: q aliũ læta fronte reciperet.

Ne e. Liberalitas & clæm̃tia ſẽatus ppliq; ro. egy. uſq; puẽit: q̃ ĩ ptolõæũ colata fuerat. De hoc ptolõæo mlta a Ci. ĩ epiſtolis cõmẽorãt: & hoc q̃i pmæ epiſtolæ argumẽtũ exta. ptole. rex egypti a miore fre regno puatus: ſordidus cũ paucis ut auxiliũ ĩploraret romã ĩ domũ cuiuſdã fãiliari ſui ſe cõtulit. Quod ubi ſẽatus ĩtellexit attẽta expurgatiõe pmo uſus ẽ cũ ad ſe illũ accerſiuiſſet dixitq; ſe ſi culpandũ eẽ crimie negligẽtie: & ſi ipi q̃ſtorẽ moꝛ maioꝝ obuiá nõ miſiſſet & ſi publicæ eũ nõ ẽcepiſſet hoſpitio nã repẽtius & occultus eius aduentus fecerat ne maioꝝ ueſtigia imitarẽt. e curia deiñ dimiſſũ ad hoſpitiũ publi. deduxit: pſuaſitq; ut d̃ poſito hitu ſq̃lido diẽ eligeꝛt ĩ q̃ ſẽatũ adiret: poſtrẽo a q̃ſtore ipi quotidie mũera offerebãt. q̃ tãta clæm̃tia illũ ppe d̃ſperãtẽ d̃ reditu ĩ pſiã ĩ maximá ſpẽ aduxit recupãdi regni oẽmq; tiorẽ quẽ ex aduerſa fortũa ꝺtraxerat: ſpe po. ro. ꝓtmiſit hũc tãdẽ põpe. ĩ ẽgnũ ẽſtituit a quo pꝛea crudelit fuit it ẽpt⁹. Egyp. rex egy. Sq̃loꝛ ob. circũdatus ĩmũditia qd̃ faceꝛ ſolẽt q ĩ miſia ꝛſãt: ut ẽliquos ad miſationẽ flectãt. Accerſito iu. uocato ptolo. ĩ curiã. Accurata: attẽta diligẽti excuſatõe. Moꝛ m. qd̃ faceꝛ ſoliti erãt maiores. Adeũdi i. ſ. ſẽatus: ut d̃ ipius ẽſtitutõe ĩ ſẽatu ageꝛt. Mũera: qbꝺ ſe ſuoſq; ſuſtẽtaꝛ poſſet. Hiſ g. nã prio excuſatiõẽ faẽ. dide hoſpiciũ publicũ pauit demũ mũera dari iuſſit a miore. n. ad maius ſẽp träſierat. Lacẽtẽ: deſtitutũ ꝓpe d̃ſperãtẽ. Vt plus. ſ. ut plus ſparet ĩ auxilio. ro. q̃ metueret ĩ ſua calãitate. Atq; ut ab uniuerſis pribus ꝺſcriptis. Ne d̃ ũiuerſi ſẽatus clæm̃tia. ſolũ diſſerat puatoꝝ quoq; exẽpla ſubnectit. & prio. l. cornelii clæm̃tiã ãplectit: q p̃mo pũico bello aduerſus pœnos miſſus ſiciliã corſicã ſardiniã ĩ p̃mis obtiuit. deiñ balearicæ regionis obliã oppidũ expugnauit: ĩ quo hão carthaginẽſiũ ſperator q ad oppidi illius pſidiũ poſitus erat, acrit dimicãs occidit. l. cornelius ãt ſibi pſuadẽs uictoriã illã diis hoibuſq; nõ foꝛ iuiſã ĩ q̃ mltũ hũani officii eẽt errogatũ hãnõis corpꝺ e ẽliqs cadaueribꝺ exceptũ & ad ſuũ taba̅naclũ d̃latũ hõrifico fũere ſepeliuit. Ab u. P. C. ab uniuẽſi ſẽatꝺ clæm̃tia. Olbiá: urbs ẽ balearicæ ẽgiõis Não: hic cũ pſidio miſſꝺ erat ut opidũ illd̃ tutaret. E ta. ſ. itelligimꝺ illũ e cadaueribꝺ exceptũ ĩ cornelii taba̅naculũ p̃mo fuiſſe d̃latũ

q̃ tã prõpta & tã exq̃ſita patrũ. C. hũanitas efficere potuit: ut ẽt ſi expiraſſet adoleſcẽs æquiore aio deſideriũ eius pater toleraret. De eodẽ in pruſiam.

Dẽ ſenatus cũ ad g̃tulãdũ ſibi pruſiã Bithyniæ regẽ pſe deuicto uenire audiſſet: obuiã illi Põpei Corneliũ Scipionẽ q̃ſtorẽ Capuã miſit: cẽſuitq; ut ei domus Romæ quã optĩa cõduceret: & copiæ nõ ſolũ ipſi: ſed ẽt comitibus eius publicæ præberẽt: In eoq; excipiẽdo tota urbs unius humani amici uultum habuit: Ita q a mãtiſſimus nri uenerat duplicata erga nos bẽiuolẽtia ĩ regnũ ſuũ reuerſus ẽ. De eodẽ in Ptolomæum.

Ec egyptus q̃dẽ romãe hũanitatis exp̃s fuit. Rex in. ptolemæus a minore fratre regno ſpoliatus: petẽdi auxiliũ gr̃a cũ paucis admodũ ſeruis ſqualore obſitus romã uenerat: ac ſe ĩ hoſpiciũ alexãdrini pictoris cõtulerat: Id poſtquã ſenatui relatũ ẽ accerſito iuuene quã potuit accurata excuſatiõe uſus ẽ quod nec q̃ſtorẽ illi more maiorũ obuiã miſiſſet: nec publico hoſpicio eũ excepiſſet: eaq; nõ ſua negligentia: ſed ipſius ſubito & clandeſtino aduẽtu facta dixit: & illũ e curia ſubito ad publicos pœnates deduxit hortatuſq; ẽ ut d̃poſitis ſordibus adeũdi ipſius diẽ peteret: qn ẽt curiæ habuit uti mũera ei p q̃ſtorẽ quotidie darẽt: his g̃dibus officiorũ iacẽtẽ ad regiũ faſtigiũ euexit: fecitq;: ut plus ſpei ĩ auxilio po. ro. q̃ mœtus ĩ ſua fortũa r̃põeret. De. L. Cor:

a Tq; ut ab uniuerſis patribus. C. ad ſingulos uẽiã

. L. Cornelius cõſul primo pũico bello. cũ Olbiã oppidũ cœpiſſet: p quo fortiſſime pugnãs Hãno dux carthaginẽſiũ occiderat corpus eius e tabernaculo ſuo amplo funere extulit: nec dubitauit hoſtis exeq̃as ipſe

Ingrat⁹ ꝓtolomeꝰ

meſtici ſunt ſed pro edi
me defendere quam ad
ſancte apud romanos c
ne deterrere. Dii ho
lia pignora: uincula no
tum a tua ſententia alien
cognitum te incolumita
Vmbonis. ſicuti. Tuu
uacabo. Meũ. i. tu hoſp
liã dextrã cõcludit dicen

Quid de quinto crispino loquar: hoc quoq; exẽplũ Liuius libro secũdi belli punici quito tractat. Quãta. s. crispinus hũanitate & clæmentia fuerit cõtra efferatã imanitatẽ badii hospitis sui. dũ roma norũ studiosi essent cãpani badiũ crispinus benignæ suscepit hospicio grauiq; morbo implicitũ sana ri diligenti cura fecerat. Cũ aũt ad Hãnibalẽ ab romanis defecissẽt cãpani fuluius flaccus imperator eo cũ ingenti exercitu missus est: qui campanoꝝ perfidiã ulciscerẽt. sub quo etiã Quitus crispinus mi litabat. Sed dũ prælia cõsererent. Badius solũ quintiũ ad singulare certamẽ prouocabat. Quintus id audiẽs primo ipudẽtiã hominis repræhendẽs ne ius hospicii uiolaꝛ uellet Badio persuadebat. Et quãquã corporis uirtute superi or esset. Crispinus tamẽ dicebat hospitalitatis deos & uinculum amicitiæ quæ ille pro nihilo ha beret ne secũ cõcurreret inhibeꝛ Itaq; hortabatur ut aliũ bellato rẽ quæreret: cuius dextra exhala re cogeretur. dii itaq; huius inte gritatẽ illius pfidiã admirati & Badiũ eo in prælio expirare & Crispinũ cũ igenti gloria super esse passi sunt. Liuius autẽ a Vale rio dissentit: dicit enim primo qui dem Crispinũ impudẽtiã Badii coripuisse. deinde cum ī propo sito præstaret Badius dimicare coactus. Quintus eũ hasta ipul sum equo deturbauit: & cum de nuo potestatem alcondendi ba dio fecisset ille se concursurũ si mulans adactis equo calcaribus celeri fuga in cãpania mœnia cõ fugit. Et cum fugientẽ quintius reuocaret dixisse badius fertur: O nescis canterium in fouea la psum mei egere auxilio: & ita si gnificauit se alio negocio esse ī plicitũ: ut mortẽ declinaret. Ira & gloria: nõ inferiores animi af fectus sunt ira & gloria: quæ ho mini maxime dominant. Qua tere: comouere ui sua. Ingratũ beneficiorum hospitii & salutis.

Transuersum a recto declinan tem. Parũ ne habes. i. parui exi stimas si ī publica conspiratione furis. Pẽatibus cuius idest ædi bus cuius pœnates ꝓprie dii do

celebrare: eã demũ uictoriã & apud deos & apud homi nes minimũ inuidie habiturã credens: quæ plurimum humanitatis habuisset.

De Quinto Crispino:

q Vid de: Qu. Crispino loquar: cuius humanitatẽ potẽtissimi affectus ira atq; gloria quateꝛ nõ po tuerũt. Badiũ cãpanũ & hospitio benignissime domi suæ exceperat: & aduersa ualitudine correptũ attẽtissi ma cura recreauerat: a quo post illã nephariã cãpano rũ defectionẽ in acie ad pugnã ꝓuocatus. cũ & uiribus corporis & animi uirtutibus aliquãto esset supior: mo nere ingratũ q̃ uincere maluit: nã quid agis inquit de mens: aut quo te praua cupiditas trãsuersũ rapit? paꝛ habes publica ipietate fuere: nisi ẽt ꝓuata lapsus fueris unus tibi rõanoꝝ uidelicet qntius placet: in quo scele sta exerceas arma cuius pænatibus & honoris uicissitu dinẽ & salutẽ tuã debes at me fœdus amicitiæ diiq; ho spitales sancta nostro sãguini uñis pectoribus uilia pi gnora hostili certamine cõgredi tecũ uetant qn ẽt si in cõcursu exercituũ fortuito umbonis mei impulsũ pro stratũ agnouissẽ: applicatũ iam ceruicibus tuis mucro nem reuocasse: tuũ ergo crimen sit: hospitẽ occideꝛ uo luisse: meũ nõ eris hospes occisus: ꝓinde aliã qua occi dat dexterã quæꝛ: qm̃ mea reseruaꝛ didicit dedit utriq; cæleste numẽ debitum exitum: si quidem in eo prælio Badius obtruncatus est. Quintius insigni pugna cla rus euasit:

mestici sunt sed pro edibus ponuntur. Honoris uicissitudinem: nam debes beneficii uice potius me defendere quam ad bellum prouocare. At me fœdus: dicit ius hospitii & deos hospitales qui sancte apud romanos coluntur: ita ut romanorum proprii esse dicantur: ipsum ab illo pio certami ne deterrere. Dii hospitales: quibus hospicio iuncti sumus: & qui hospicii iura obseruant. Vi lia pignora: uincula nobis paruifacienda. Timent si in concursu: immo etiam ut intelligas quan tum a tua sententia alienus sum. si tibi in tumultuaria pugna casu gladium ad ceruicem applicuissem cognitum te incolumitate donassem. Fortuito nam dimicantes exercitus fortuito multa gerunt

Vmbonis. sicuti. Tuum crimen. Tibi enim imputabitur ꝙ me occidere uolueris: ego aũt culpa uacabo. Meũ. i. tu hospes occisus non eris meũ crimen. Hospes: quẽ hospicio suscepi. Proinde a liã dextrã cõcludit dicens quãdoq dẽ a me hoc ipetrare nõ potes: aliũ lacesce cuius dextera moriaris

Age in.M.hoc etiam liuius cõmemorat quo pacto Marcellus tandẽ captis ſyracuſis cũ milites ad p̃
dã diſcurrerent:arcẽ urbis illius aſcẽdit ut ab alto ſpeculareť caſũ urbis. Sed cũ ciuitatẽ paulo añ oium
rer̃ affluentẽ & inſignẽ.nũc aũt miſerã & ſqualidã aĩaduerteret.adeo i lachrymas effuſus ẽ ut quiuis
ignotus credere poſſet illũ nõ uictorẽ ſed unũ e uiſtis extitiſſe. Age:hortãtis eſt. Cohibere fletum
.i.tẽperare ſibi a lachrymis. Itaq; ſyracuſana ci. Apoſtrophat ad ſyracuſanos & dicit q; q̃uis uiſti fue
rint uictoriã tamen illã non ſine cõſolatione extitiſſe:quia tam pius: tãq; clæmens ĩperator illã expu
gnaſſet. Clade.calamitate:iactu
ra:nã bona illor̃ fuerãt direpta.

Si tibi:incolumi ſtare phas nõ erat.i.ſi in tuo florido ſtatu pma nere nõ dabatur.Manſueto clæ/ menti ĩperatore.ſ.Mar. Qu.ue ro metellus:hic.q.metelli numi dici filius a deuictis celtiberis cel tibericus eſt cognominatus qui cũ oĩa ſuo conſilio gereret ami/ co eũ interrogãti quidnã eẽt ,fa/ cturus:reſpõdit ſi ueſtis mea cõ ſilii mei particeps eẽt illico ipſã cremari facerẽ:ſed quã p̃ſtitit hu manitatẽ uideamus cum bellũ ĩ hiſpania aduerſus celtiberos ad miniſtraret:centobricũq; oppi/ dũ obſideret centobricenſes mu rum urbis machinis cõtundi cer nẽtes filios Rethogẽis eo q; ad merellũ cõfugiſſet machinis ob ieceŕt.Metellus aũt & ſi Retho/ geni aliter uideret ne corã parẽ/ te pueri tã crudeliter necarentur ciuitatẽ illã obſidiõe liberauit.re liqui celtiberi huius clæmẽtiã ad mirati haud paulopoſt in ptãtẽ romanor̃ ſua ſponte uenerunt. Quæ ſola conuelli poterat: alia .n.parte oppidũ munitiſſimum erat ita ut nulla ui cõuelli poſſet

Propiq; uictoriæ:quæ iã ĩ ma nu erat.eruta enĩ parte murorũ tuptionẽ facile feciſſet. Retho genis:hic optimus & præſtãtiſſi mus & p̃nceps oppidi illius erat & relictis in urbe gnatis ad Me/ tellum confugerat. Crudeli ge nere mortis confracti & diſſipa/ ti machinar̃ ĩpulſu. Eſſe ĩmpe/ dimẽto.i.nõ opus eſſe ut ,ppter hoc expugnario oppidi impedi retur. Exitum ſui ſanguinis ideſt per mortem filiorum. Non multis obſi.nam ſponte ſua ſe roma nis cõiunxerunt. Africani quoq; poſterioris:Et hoc quoq; exemplum Scipionis ab humanitate ,p/ uenit.Cũ.n.Carthaginẽ expugnauiſſet: ibiq; multa ſyracuſanor̃ & aliar̃ urbiũ Sicilie ornamenta tẽ plorum inueniſſet litteras per omnes Sicilie pattes miſit quæ ſiculos iuitabant ut unuſquiſq; legatos carthaginem mitteret:qui inuenta ibi tẽplorum ſuorum ornamẽta ĩ priſtinũ locum deportanda cu/ rarent. Specioſe lateq; pa.nã per cũctam ſiciliam inotuit: Apœnis rapta:quæ rapuerant pœni cũ ſiciliam iuaſiſſẽt. Per legatos:qui carthaginẽ miſſi ornamẽta ibi cognita ĩ ſuis quæq; templis collo carent. Priſtinis ſedibus:undæ pœni primo illa abſtulerant: Beneficium diis hominumq; acceptã hanc Scipionis humanitatem:non minus diis quam hominibus gratam fuiſſe Valerius teſtatur.

a Ge Marci Marcelli clæmentia.q̃ clarũ quãq; me morabile exẽplũ hr̃i debet:q captis a ſe ſyracuſis in arce earũ conſtitit ut urbs mõ opulẽtiſſime tũc affli cte fortunam ex alto cerneret:cæter̃ caſũ eius lugubrẽ inuẽtus fletũ cohibere nõ potuit:quem ſi qs ignarus uir aſpexiſſet:alterius uictoria eredidiſſet.Itaq; ſyracu ſana ciuitas maxima clade tua aliquid admixtum gra tulatiõis habuiſti:qa ſi tibi incolumi ſtar̃ fas nõ erat. leniter ſub tam manſueto uictore cecidiſti.

De Quinto Metello.

q Vintus uero Metellus celtibericũ in hiſpania ge rens bellũ:quom urbẽ Centobricã obſideret: & iã admota machina partẽ muri:quæ ſola cõuelli pote rat diſiecturus uideretur humanitatẽ ,ppinq; uictoriæ prætulit.Nã cũ Rethogenis filios q ad eum trãſierat. Centobricẽſes machine ictibus obiecĩſſent:ne pueri in cõſpectu patris crudelis genere mortis cõſumerentur: quãq̃ ipſe rethogenes negabat eſſe ĩpedimẽto:quo mi nus etiã per exitum ſanguinis ſui expugnationẽ page ret:ab obſidiõe diſceſſit:Quo quidẽ tã clæmenti facto & ſi nõ unius ciuitatis mœnia oĩum tamen celtiberar̃ urbium animos cœpit effecitq;:ut ad redigẽdas eas in dicionẽ populi ro.nõ multis ſibi obſidiõibus opus eẽt

De Priore Africano.

a Fricani quoq; poſterioris humanitas ſpecioſe la teq; patuit:expugnata enim carthagine circa ſici lie ciuitates litteras miſit:ut ornamenta tẽplorũ ſuorũ a pœnis rapta per legatos recuperarẽt.Inq; priſtinis ſe dibus reponenda curarẽt:beneficium diis atq; homini bus pariter acceptum. De eodem.

Huic facto par eiusdē uiri hu. Aliā posterioris Scipionis humanitatē āplectitur: quæ superiorē asse/quit. nā cū numantiā deleuisset quæstor qui prædā omnē & captiuos sub hasta uendebat puer/ quoq; formosissimū & cultu corporis præstantē sub hastā miserat. hūc Scipio forma & liberali habitu cō motus qui nā sit iterrogat: ille se numidicū sine pre esse asserit & masinisse nepotē. addidit ēt se igno rāte masinissa apud quē educatus fuerat ad illud bellū fuisse, pfectū. Quæ postq̄ scipio itellexit & er/rori illius & ueneratiōi masinisse q populi ro. amicitiā icorruptā seruauerat idulgēs hūc puer/ diuer sis muneribus donatū p equites suos masinisse remisit. Huic fa cto: quo ornamēta templorum restitui fecerat. A q̄store. quæ/stores iperatores habebāt. quo/rū officiū erat spolia ex hostibus capta sub hasta uēdere. Libera lis: qualē decet liberū hēre. Ex/plorasset: cōpatū habuisset Sci/pio. Numidā ex numidia regi one. Auūculū: masinissa sororē suā pfi huius pueri locauerat: & ita auūculus ipsius erat. Imma turā: nā afi tps iuuenis ad; modū militauerat. Errori illius: quia ignorabat masinissa: aduersus romanos dimicare. Amicitiæ: nā masinissa semel populi ro. ac ceptā amicitiā usq; ad ultimū fa ti diē integre seruauit. Debitā: quæ propter fidē illius sibi debe bat. Anulo: nam mos romano rum erat anulos gestare. Fabu la. i. balteo aureo: pars pro toto Tunica: toga latos clauos hīte. nā laticlauatas uestes purpureas iperatores ro. gestare consueue rāt. Sagulo. sagulū uestis ē ipe/ratoria. Ornato equo. freno au/reo: & phaleris insignito. Eos: hoc iō fecit: qa hūc uel maximū fructū ex uictoria cōseq existia/bat: si & diis ornamēta tēplorū: & regibus filios restituēdos cura ret. Lucii etiam pauli. Ab his qui humanitatem præstitere nō

h Vuic facto per eiusdē uiri hūanitas a q̄store suo hastæ subiectos captiuos uēdēte: puer eximie for mæ & liberalis habitus missus ē: de quo cū explorasset numidā eē: orbū relictū a pre educatū apd auūculum Masinissā eo ignorāte īmaturā aduersus rōanos īgres sū militiā: & errori illius ueniā dādā: & amicitiæ regis fidissimi po. ro. debitā ueneratiōnē tribuēdā existīauit Itaq; puer anulo fabulaq; aurea & tūica laticlauia hi spanoq; sagulo & ornato equo dōatū: datis q eū pfeq ret eqtibus ad masinissā remisit: eos uictoriæ maxīos fructus ratus diis & tēplor ornamēta rōanos regibus sanguinem suum restituere.

De. L. Paulo.

l Vcii ēt pauli in tali genere laudis mēoria apprehē dēda ē: q cū pfem pui tēporis momento captiuū ex rege ad se adduci audisset: occurrit ei rōai īperii deco ratus ornamētis conatūq; ad genua pcūbēt dextra ma nu alleuauit sermōeq; grato ad spē exhortatus ē intro ductū ēt in tabernaculū lateri suo pximū in cōsilio se dere fecit: nec honorē mēse indignū iudicauit: ppōat in cōspicuo acies q̄ pstratus ē perses & har reg quas re tuli cōtextus utro magis spectaculo delectēt hoīes du bitabūt: nā si gregiū ē hostē abiicere non minus tn̄ lau dabīle infœlicis scire misereri.

De. Gn. Pōpeio.

Lucius paulus sepetādus. Qui persam regem acie deuictum in samotraciam cum decem milibus talentum fugientem: & ab Gneo Octauio captum audiens. cum intellexisset ipsum ad se deduci ob/uiam cum insignibus consularibus factus est. eum ubi uidit Perses quasi se regem esse oblitus ad ge/nua imperatoris prouolutus est. Paulus regem manu exceptum. in prætorium suum adduxit & ad sui dextrum latus collocauit: suum conuiuā: præterea esse iussit: & ita tacentē regis aium clæmētia sua bene sperare coegit. L. pauli. s. æmilii. In tali genere laudis. s. clæmētiæ & humanitatis. Parui tēpo/ris memēto. i. iclinatione exigui tēporis. Captiuū. nā Gn. octauius eū cœperat. Decoratus insigni tus. ornatus insignibus cōsularibus. Græco sermone. nā qa Perses latiæ nesciebat iō illū græcis uer bis sperare īpauit. i. bonū aium habe. & ita hortatus ē: In tabernaculū. i. ī ptoriū suū. Honore mēse. nā suū cōuiuā illū esse iussit ut una epularetur. Proponant in cōspicuo: p cōparationē nūc hāc æmi lii humanitatē collaudat. dicit. n. si inde uictoriā posueris quá in debellando rege pepit paulus. & in/de humanitatem qua in captiuo rege usus est collocaueris nesciēt hoies utrū potius admirentur. In conspicuo. in māifesto. Acies. i. exercitus. Prostratus. prolegatus. Harum rex: uidelicet q; manu illum leuauit grato sermone ad spē exhortatus est & cætera. Vtro spectaculo. s. uictorie an clæmē/tie. Si egregiū. i. q̄is pulchrū pstans sit. Abiicere. pfligare, psterner. Infœlicis. i fœlicitate uersāti.

Hæc.i.humanitas. Quia tanta humanitate usus fuerat erga regē pfā paulus admonitur se dicit uale rius ut de magni põpei clemētia dicat.q̄ tigrani regi pstitit. Cū lucius scylla & luculus fermæ mithri/ datē cōtriuisset:lucullo magnus põpeius succesſit.q illū pulsū pūto p asie solitudines pseq̄bat ut ipsū in suā ptātē redigeret:qđ qa cōseq nō poterat.Nā & si per.xlvi.ānos cū populo ro.mithridates bella gesisset.ita.tñ sēp uictus extitit ut in restaurādo bello maior clariorq; resurgeret dānisq; suis: ut cime ra terribilior redderet aduersus tigranē armeniæ regē bellū summo apparatu cōcitauit cui Tigranes mior filius regis patrē exosus se cū igentibus copiis cōiūges oēs urbes & natiões quacūq; iter ha berēt in suā ptātē redigebāt siri/ amq; ciciliā phæniciā & sophe/ nē subegerant. Tigranes ad ulti/ mā necessitatē redactus accintis militibus q regiā seruarēt .audie rat.n.Põpeiū cleméti igenio eē cū paucis ad Pompeiū trāsit ad quē cū uēisset duo lictores regē equo descēdere iubent.R ex dia dema abiciēs paret & ad Põpei genua ꝓuolutus accitū ensē illi haud segniter tradit hūc dexte/ ra exceptū a đxtris collocat põ. filiū aūt a sinistris:culpaq; sua q; natiões illas amisisset factū eē di xit.Et cur rex qdnā iuberet iter/ rogauit põponiusꝑ ptē regni quā adhuc icolumē seruabat suā: eē iussit Tiphenē aūt filio cui pes/ set tradidit.īpauit insup ut tigra nes mille talēta ob iniuriā popu/ lo romano dinumeraret:Bellum enim cum populo romano.gesserat mithridatiq; imperii romāi in festissimo auxilium tulerat.conueneratq; inter utrūq; ut urbes agriq; mithridati homīes uero & quæ cunq; auferri possent e locis pugna partis. Tigrani cederent his conditionibus a Pompeio datis læta tus est rex & minam singulis militibus decem centurionibus.talentum autem.magnum tribunis ple/ bis se daturum promisit.Accepto itaq; diademate ab omnibus & rex salutari & magno i honore ha/ beri cœpit.huius successui prospero filius inuidens Pompeium lacerare non dubitauit quem uinctū ille ad triumphum seruari iussit patrem uero in regnum suum restituit. Diadema insigne regium.i. coronam. Abiecerat:cum ad pedes illius se prouoluerēt. Certis rebus imperatis:nam partem re/ gni ablatam non restituit pompeius sed iussit ut quam partem incolumem haberet eam seruaret. fe/ citq; ut mille talenta ut populo ro.satisfaceret errogaret. Quā præclarum tribute humanitatis spe/ cimem. Capta occasione auctor de humanitate. C. Cæsaris loquit qua aduersus gn.Pompeius usus ē Pompeius acie farsalica a Cæsare profligatus ad ptolemæum egypti regem qui illius cliens erat se re cipiebat ptolemæus autem cum illis aduentum præsensisset ut cæsaris gratiam iniret de illo occiden/ do consilium quæsiuit.Itaq; in honoris speciem obuiā illi missa triremē cum atina & fotino quorum auctoritate rex utebatur admissus in triremē obtruncatur corpus in nudas deicitur caput ptolemæo offertur quod ille in aduentum cæsaris seruari fecit.cūq; eo applicuisset cæsar oblatū caput & põpei generi sui & gnatæ memor multis lachrymis humectauit illudq; quod solū superat pstātissimis & ua riis odoribus cremādū curauit.põpeius ergo quā reliquis humanitatem præstitit ab ptolemæo iani ter desiderauit & quod tetrius fuit in orbe terrarū nusquā ubi humaretur locum habuit Præclarum : singulare expimētū humanitatis tigrani pstitæ. Desiderate.s.humānitatis quā ab ptolæmeo merito desiderauerat. Tempora.i.caput ps pro toto. Tribus.i.lauris qbus triumphantes coronabantur ter.n.põpeius specioſissimū egerat triumphum.p̄mo.i.affrica cum gn.carbonem domitium qui fu/ gitiuos contra romanos commouerat debellasse:secūdo in europa eo q; pyrratas dissipauerat:tertio in asia mithridate tigraneq; debellatis. In.i.habitu terre. Mō.i. pauloante suo orbe. quia de asia af frica & europa triumphū ageret.ideo orbē terrarū suū fuisse appellat Inops.i.sine honore sepulcri.

Egyptie.nam Atinas & Fotinus ptolemæo caput obtulere quod in perfidie modum obtruncari fe cerat missa in honoris speciem trireme. Etiam.i.cæsari ne dum aliis. Miserabile:miseratiõe dignū

h Aec.L.Pauli humanitas admõet me:ne de.Gn./ Põpei clæmētia taceā.Regē Armeniæ tigranē q & per se magna cū populo ro.bella gesserat: & infestissi mū urbi nostræ Mithridatē põto pulsū uiribus suis,p texerat in conspectu suo diutius iacere supplicē passus nō est:sed benignis uerbis recreatū diadema qđ abiece rat.capiti reponere iussit.certisq; rebus īperatis in pśti nū fortunæ habitū restituit:eque pulchrū eē iudicans & uīcere reges & facere. De Gn.pom.

q Vā præclaꝝ tribute hūanitatis speciē: Gn.põpe ius q miserabile desiderate idē euasit exēplū. nā q̄ tigranis tpa īsigni regio texerat.eius caput tribus co rōis triūphalibus spoliatū in suo mō terraꝝ orbe nus quam sepulture locū habuit:sed abscissū a corpore in ops regi nephariū egyptie perfidie portatū munus ē : etiam ipsi uictori miserabile.ut enim id Cæsar aspexit

Oblitus hostis: oblitus q; illius hostis fuisset Põpeius. Induit. i. accepit uultũ soceri: motus. s. miseri cordia. Diuini p̃ncipis: hoc dicit qa Cæsar post mortẽ in numer; deor; cessit: & more suo ei alludit. Columẽ: sustentaculũ. Habitũ: reputatũ a cunctis anteq̃ uinceret a Cæsare. Sic mortaliũ negocia fortuna uersat: p parenthesim legit. i. ita fortuna pro libidine animi hoĩum res & extollit & deprimit & alternat. Catonis quoq; morte Cæsar audita: de eiusdẽ cæsaris hũanitate loquit his uerbis qbus ostẽdit mortẽ Catonis ei molestissimã fuisse: cui quẽadmodũ cæteris salutẽ p̃stitisset. Cato. n. debellato põpeio in africam p̃fectus: ne afflictæ & oppressæ rei pu. superesset: utice seip̃um iteremit. Cæsar mortẽ illius lachrymis effusis uehemẽter deplorauit: filiis quoque ipsius omnia parentis bona integerrime restituit. Catonis: uticẽsis. Et se illius gloriæ inuidere: hoc ideo se gloriæ catonis inuidere Cæsar dixit: qa mortẽ extincta libertate seruituti anteposuisset. Et illũ suæ: dixit etiã ob hoc catonẽ gloriæ suæ inuidisse q; se cæsari seruandũ relinquer recusauerat: quæ igẽs cæsari gloria extitisset. Incolumem: integr; & nulla ex parte diminutũ seruauit: qa non uendidit. Et hercle diuinor; operum. Nec ĩmerito dixit Catonẽ suæ gloriæ inuidisse. Si. n supstes esse uoluisset maximo decori tãti uiri salus a se p̃stita cæsari redũdasset: quæ cæteris illius operibus anteponenda fuisset. Diuinor; operum: quæ nõ hũano sed diuino animo gesserat. Marci aũt Antõii animus M. Antonii humanitatẽ qua aduersus Brutũ usus est: nũc amplectit quæ clæmentiæ Cæsaris merito cõparat. M. Antõius & octauius aduersus Brutum & Cassium. In campis Philippicis anciptiti pugna dimicarunt: demum Cassii cornu labefactum est qui collegam eadem fortuna usum existimans gladio incubuit. Cassii autem morte audita Brutus per seruum e uita sponte excessit. In strage uero cadauer Bruti inuentũ Antonius mortuum diligens: quem uiuum hostiliter fuerat persecutus liberto suo cremandum commisit & ut honorificentiores ac excellentiores exequias redderet paludamentum suum quo Bruti corpus tegeretur tradere non dubitauit. Libertus nitore: & precio paludamẽti capi non in funere: sed in suos usus illud reseruauit. Cuius rei indignitate accensus Antonius capitis eum pœna affecit: cum prius hæc uerba pauca prædixisset. An forte ignorasti quam præstantissimi uiri funus tibi curandum demandassem. Quam clæmentiam collaudans Valerius dicit: non dubito deos immortales uictoriam quam Antonius in Philippicis campis peperit libenter non aspexisse: sed tamen uerba quæ generositate quadam mentis effudit magis grata fuisse constat. Animus non caruit talis huma. intellectu ideſt talis humanitas in illius animo uiguit intellectu sensu. Quo. ideſt: ut Honoratius honorificentius: cremaretur comburetur. Iniici superimponi. Ei: bruti corpori. Paludamentum: indumẽtũ quo utit imperator: cũ ad pugnã gradit & erat puniceũ. Iacentẽ mortuũ deposito odio q; odiũ secũ dũ uiuefi exercuerat illo mortuo Antõius dposuit & illo honor quo ciues iter se uti debẽt honorifice eremãdũ curauit. In eũ aiaduertit. i. capitali supplicio illũ affecit. Fortẽ qa uirilter pugnauerat Piã qa hũanitatẽ exercuerat. Victoriã philippicã. i. i philippicis cãpis prẽ. Generosissime idignatiõis q̃ indignatio ab hũanitate & cæmẽtia p̃ficiscebat. Indignabatur. n. q; libertus nõ ita funus curasset. Bruti quẽadmodũ ille demãdauisset. Verba: quæ p̃locutus fuit anteq̃ de liberto supplicii sũeret.

oblitus hostis soceri uultum induit: ac Põpeio tũ proprias tum etiã filiæ suæ lachrymas reddidit. Caput etiã plurimis & speciosissimis odoribus cremandũ curauit quod si nõ tã mansuetus animus diuini principis extitisset pauloante romani ĩperii columẽ habitũ: sic mortaliũ negocia fortuna uersat: inhumatũ iacuisset:

De Cæsare.

a Ntõnius quoq; morte audita: & se ĩuidere illius gloriæ: & illũ suæ ĩuidisse: dixit p̃imoniũq; eius liberis ipsius incolumẽ seruauit: & hercule diuinorum Cæsaris operum nõ parua pars catõis salus fuisset:

De M. Antonio: & M. Bruto.

m Arci aũt Antonii animus talis humanitatis ĩtellectu non curauit. M. n: Bruti corporis liberto suo sepelliendũ tradidit: quoq; honoratius cremaret: iniici ei suum paludamentum iussit iacentem non hostem sed ciuem deposito existimans odio: cunq; inter ceptum a liberto paludamẽtum cõperisset: ira percitus protinus in eũ animaduertit hac ante præfatiõe usus. Quid tu ignorasti cuius tibi uiri sepulturã cõmiserim fortem piamq; eius uictoriam Philippicam libẽter dii uiderũt: sed ne ista qdẽ generosissimæ ĩdignatiõis uerba inuiti audierũt. Externa de Alexandro.

m

Cõmemoratione Romani exempli. Et quia iquit cõmemoratio de præſtantium uirorum Romanorum humanitate a me facta eſt: merito de externis dicturus ad Alexandri laudes trãſibo: cuius clæmẽtia bellicã uirtutẽ adequaſſe uidetur: deuicto. n. Dario cũ orbẽ terrarũ circũiret regionẽq; quæ Gazaba nominat aditurus eſſet niuali ꝓcella ſubito oppreſſus ſiluã quæ illi occurrerat ut a frigoris uiolentia milites tutaret incendit. Sedemq; ſuam igni admotã ne frigus ſentiret aſcendit: dũ aũt circũſpiceret gregariũ quendã militẽ ſenio cõfectũ & Macedonem nimio frigore contractũ inter reliquos cognouit máibuſq; ſuis hunc igni appropinquatũ i ſua ſede decrepita illius ætate cõmotus collocauit. Miles paulopoſt lento frigoꝛ ad ſe reuerſus: cũ ignoraret cuius ope refociliatus fuiſſet: & quo pacto in ſolium regis aduenisſet trepidus attõituſq; ſe illic amouere feſtinabat cui rex: nunquid miles itelligis quam diuerſo moꝛ a perſis nũc uiuamus qđ enim apud pſas capitale tibi fuiſſet id ſalutẽ tibi bẽigne præſtitit. Capitale enim erat apud perſas ſi quiſpiam ſolium regium conſcendiſſet a qua cõſuetudine Alexandrum alienum fuiſſe cõſtat.

Obſtupefactum: contractũ qa torpor illum corripuerat. Facta que non fortunæ. ñ. n. q; ipſe rex eſſet ille miles & Gregarius extimauit: ſed qa cũ ſenẽ & đcrepitũ ſe aũt robuſtũ & ferme adoleſcẽtem cognouit ideo i ſede ſua illũ collocauit. Fortunæ: quæ ſe potentem & regẽ illũ ibecillem & gregariũ fecerat. Aetatis: decrepitus miles Alexander pœne puer

Vtriuſq; ſui & militis. Illis manibus q. d. ꝓſtantiſſimis. Duplicatum: frigus. n. hominẽ rotã fecerat. Quid ergo miꝛ eſt? Nũc Valerius infert ex hac humanitate quam Alexander tantam militi præſtitit non eſſe mirandum ſi ſub eo duce multos annos militare pulchrum exiſtimabant macedones cum unius Gregarii ſalutem propriæ dignitati anteponeret. Proprio faſtigio. ideſt dignitate excellentia ſui ipſius. Idem non hominum ulli: de eiuſdem Alexandri clæmentia dicit quam in morte præſtitit. Antipatris conſilio uenenatus Alexander. Nam Caſſandrum miſit cum ueneno Antipater qui Philippo & Idæ id deferret qui Caſſandri fratres regi poculum miſcebant. Alexander accepto ueneno uelut telo confixus ſemi animis e conuiuio elatus ingenti dolore ingenuit ferrumq; in morbi remedia quæſiuit. Magna enim uis ueneni in aqua frigida ſumpti fuerat. Quarto die indubitatam mortem ſentiens Alexander tumultuantes milites tanquam inſidiis perire regem ſuſpicantes ſedauit: & ad ſe admiſſos cubito innixus cõſolari cœpit oſculandamque dextram ſuam flentibus. Ipſe quoque flens benigne porrexit. Non hominum ulli: nam tantam fidutiam militibus ſuis fecit: ut illo præſente nullius hoſtis arma ipſi: inermes timuerint. Itaque cum nullo hoſtium unquam congreſſus eſt: quem non uicerit. Nullam urbem obſedit quã non expugnauerit. Nullã gentem adiit quam non calcauerit. Victus denique eſt non uirtute hoſtili ſed inſidiis ſuoꝛ & fraude ciuili: ut Iuſtinus aſſerit. Naturæ: quæ omnes morti cogit. Fortunæ q̃ homines deprimit: aut uenino tollit aut alio fati genere afficit. Quis autem illã oſculari. Quis durus adeo eſſe potuit qui ad eam oſculandam non feſtinarit: quæ fato deficiens humanitate tamen tam ualidas uires ſumpſit: ut Alexander ad ſuorum amplexum ſufficeret. Spiritu uiuidiore robuſto & forti ſpiritu.

c Ommemoratione Romani exẽpli in Macedoniã deductus moꝛ Alexandri præcõum facere cogor cuius ut infinitam gloriã bellica uirtus ita præcipuum amorẽ clæmentia meruit: his dum omnes gentes infati gabili curſu luſtrat quodam loco niuali tempeſtate oppreſſus ſenio iam confectum militem macedonem nimio frigore ob ſtupefactum ipſe ſublimi & propĩqua igni ſede ſedẽs aniaduertit: factaq; ñ fortũæ: ſed ætatis utriuſq; æſtimatione deſcendit & illis manibus: qbus opes Darii afflixerat corpus frigore duplicatum in ſuã ſedem impoſuit: id ei ſalutare futurum ducens: quod apud perſas capitale extitiſſet ſolium regiũ occupaſſe. Quid ergo miꝛ eſt ſi ſub eo duce tot annis militare iocundũ ducebant cui gregari militis icolumitas ꝓprio faſtigio carior erat.

i Dem non hominum ulli: ſed naturæ fortunæq; cedens: quaq̃ uiolentia morbi dilabebat: icubitũ tamen erectus dexteram omnibus qui eam contingere uellẽt: porrexit. Quis aũt illam obſcurari non curaret quæ iam fato oppreſſa maximi exercitus cõplexui humanitate quam ſpiritu uiuidiore ſuffecit.

De Piſiſtrato.

Non tam robusti. Nunc de humanitate pisistrati loquitur: qui & si inferior Alexandro extiterit cõmemoratione tamen digna ꝓsequendus uidetur. Pisistratus arte & dolo ut alibi dicet athẽasꝫ patriæ regnũ adeptus est. Et cũ ia potestatẽ illius sine suspitõie teneret. Adolescẽs qdã nobilis filiæ ipius nubilis ipatienti amore correptus cũ illa sacrosꝫ gratia aquatũ iret. In patenti loco obuiã factam ẽ deosculatus. Virginis mater id grauius ferẽs q̃ quis credere posset: dolensꝙ adolescentis suæ integritatẽ delibatam: regem orat: ut capitis pœna iuuenem illum afficere uelit: cui subridens pisistratus ait: quid

n On tã robusti generis humanitas: sed & ipsa tamen memoria prosequenda pisistrati atheniensium tyranni narrabitur. Qui cum adolescens quidam amore filiæ eius uirginis accensus: in publico obuiam sibi factam osculatus esset hortante uxore: ut ab eo capitale supplcium sumeret: respondit. Si eos qui nos amant interficiemus. quid his faciemus: quibus odio sumus: minime digna uox cui adiciat eã ex tyrãni ore de hũanitate manasse in hunc modum filiæ iniuriã tulit suam multo laudabilius. De Thrasippo.

Hrasippo amico inter cœnã sine fine conuicio laceratus: ita & animum & uocem ab ira cohibuit: ut putares satellitem a tyranno male audire: abeuntem quoque ueritus ne ꝓpter mœtũ maturius se conuiuio subtraheret iuitatione familiari cœpit retinere. Thrasippus concitatæ temulentiæ impetu euectus os eius sputo respersit nec tamen in uindictam sui ualuit accendere: ille uero etiam filios suos uiolatæ patris maiestati subuenire cupiẽs retraxit: postero quoque die Trasippo supplicium a se uoluntaria morte exigere uolẽti uenit ad eum dataqꝫ fide in eodem gradu amicitiæ mansurum ab incœpto reuocauit. Si nihil aliud dignũ honore memoriæ gessisset: his tamen factis abunde se posteritati cõmendasset.

De Pyrrho rege.

his faciemus? qui nos odio prosequuntur si nostri studiosos uita priuamus. Quæ uox ab hũanitate prouenies indigna est quæ de tyranni ore prouenisse dicat.

Non tam robusti generis hu. ideſt uir pi. non tantæ dignitatis fuit: quantæ Alexauder Macedo

In hunc modum filiæ iniuriam tulit: sicuti enim connumeraui mus iniuriam filiæ tolerauit: sed nũc u deamus quam strenue sui ipsius contumeliam sit perpessus. A thrasippo amico iter cœnam. Thrasippus in conuiuio ꝙ Pisistratus rex apparuerat uino correptus. Suæ mentis inops regem multis conuitiis lacerauit. Rex id non ægre ferens cum eũ ante finem cõuiuii abire uideret timens ne timore quodam perculsus Thrasippus maturius discederet inuitatiõe qua erga amicos uti consueuerat quoad conuiuium expleret retinuit. A quo id præmii accepit: ut os suũ sputo deturparetur. Ille non modo iniuriam ultus non est: sed & filios dignitati paternæ succurrere cupientes inhibuit. Postero die iam digesto uino conuiciorum: & idignitatis quam erga regem effuderat conscius Thrasippus mortẽ sibi inferebat: nisi Pisistratus pollicens se in eodem amicitiæ uinculo permansurum ad eũ ueniisset. Factum ferme incredibile & in socrate quoqꝫ mirandum: quem oium patientissimum fuisse constat. Sine fine: sine intermissione. Laceratus. scilicet Pisistratus. Animam: spiritum. Cohibuit: continuit. Putares satellitem a tyranno. Non uidebatur Pisistratus a Thrasippo satellite lacerari: sed non magis percitus est rex q̃ si ipse satellitem laceraſſet: Male audire: conuitiis onerare: Propter mœtum: conuitiorum conscius. Maturius: uelotius: Subtraheret: submoueret. Concitate: commote ebrietatis. Euectus: productus. Os: faciem. Eius: regis. Retraxit: inhibuit. Postero die insequenti die. In eodem gradu: quo ante. Ab incepto: ab proposito suo. Reuocauit: repressit. .Si nihil aliud dignum ho. memo. gesisset. Nũc Valerius dicit hanc tantam humanitatem Pisistrati & totiẽs demonstratam potuisse ad æternam eius memoriam satis esse: & si nihil aliud memoria dignum gesisset.

Equæ mitis animus Pyrrhi: humanitati Pisistrati clæmentiam Pyrrhi cõparat Valerius. In hoc exẽplo qd etiã i ipsius uita Plutarchus cõmemorat. Cũ apud tarentinos esset Pyrrhus & eoꝝ iperator factus bellum aduersus Romanos administraret: forte ita euenit: ut tarentini adolescentes inter se conuiuiũ celebrarent: in quo illi uinosiores multa & uaria sordidiora aduersus iperatorẽ dictitarũt pyrrho postq̃ nunciatũ cõuiuas illos ad se uocari iubet & si uera sit quæ ad se delata fuerant diligenter

interrogat. Tunc e conuiuiis unus non negauit: sed ingenue professus ait: Quæcõtra dignitatem tuã diximus pauca admodum fuere respectu eorum quæ dixissemus nisi eo in conuiuio caruissemus: hãc tam facetam professionem Pyrrhus cum risu & lætitia prosecutus est. Cuius clæmentiam cernentes adolescentes sobrii iam facti gratias regi ingentes egerunt: deinde etiam crapulæ dediti omnia bona ei impræcari consueuerunt. Ludus in rebus cum fructu. Iocus in uerbis sine fructu. Si simplex confessio. Non enim ambagibus neq; circuitione usus rem sicuti gesta fuerat enarrauit. Ebrii: si post hac conuiuio indulgentes uino corriperentur. Ab eadem altitudine hu. hac humanitate Pyrrhus etiam memorandus est: qui cum intellexisset Romanorum legatos ad se uenientes: ut captiuos suos redimerent: & Lyconem molosum illis obuiam misit & ipse cum equitatu extra portam processit. Veritus neqd iniurio sum a militibus audirent aut paterent: hoc fecit. Nã & si ei secũda fortũa alluderet tñ officii qd etiam hostibus præstari solet nõ est oblitus. Ab eadem altitudie profunditatæ humanitatis quã tarentinus præstitit. Redimendos captiuos: primo enim prælio Pyrrhus superior euaserat & ex Romanis plæros sq; in seruitutem redegerat. Tutius: ne uis aut contumelia eius inferetur.

Lyconem qui apud se magnæ erat auctoritatis. Molosson: molossia pars est epyrrhi. Prouentu: successu: nam supperauerat Romanos. Non corruptus solent enĩ uictores insolentiores fieri. Officii: non inquit successus illum detrahere potuit ab officio quod etiam hostibus erogat. Cuius tam mitis ingenii debitum: transitum a Pyrrho ad antigonum facturus ne ex abrupto facere uideatur quam inquit humanitatem tarentinis & Romanis præstitit Pyrrhus eandem fato functus ab Antigono hoste est consecutus. Debitum fructum qui tantæ humanitati debebatur. Nam cum diris. Ab Italia discedens Pyrrhus in Sicilia ab pœnis nauali pugna deuictus ab Antigono exercitus supplementum petit per legatos quod cum non obtinuisset profectionem dissimulans socios bellum instaurare iubet Tarentinorumque custodiam Heleno filio Milonique amico commendauit: ipse in epyrrhum reuersus Macedoniæ fines inuadit: cui cum Antigonus occurisset prælio inferior fugam Antigonus amplectitur. Itaque Macedoniam uictor Pyrrhus inuadit. Euocatoque deinde filio ac milone ad se Asiæ Græciæque regnum meditatur primum omnium ille spartanos inuadit quorum cum urbem expugnaret uerecundius ab mulieribus Spartanorum superatus recessit: & in ea expugnatione Ptolemæum filium strenuum: ac manu fortem in mediam spartanoꝝ urbẽ equo ꝓuectũ ubiq; a multitudine occisũ amisit cadauere filii ad se delato pyrrhus hãc i modũ orsus eũ eẽ dr̃ aliquãto tardius eũ q̃ tiuerat ipse uel temeritas eius meruerat occisũ eẽ: ille.n. corcirã urbẽ cũ sexagesimo milite cœpat i triremẽq; ex scapha cũ septio milite insiluerat captãq; tẽuerat. A spartanis repulsus pyrrhus argos petit urbemq; ingressus ad arcem usque ubi Antigõus clausus erat peruenit ubique dum acerrime dimicatur mulier quædam e tectis mortarium magni ponderis in caput pyrrhi deiecit Cassidemque & illius caput perfregit alcinous Antigoni filius accurrens exanimis pyrrhi ad patrem gestiens obtrũcatum a caput detulit pater filiũ mobilis ac uariæ fortunæ imemorem

q Væ mitis animus Pyrrhi regis audierat apud quosdam in conuiuio tarẽtinorum parum honoratũ de se sermonem habitum: accersitos qui ei interfuerũt percontabatur. an ea quæ ad aures eius peruenerant dixissent. Tum ex his unus iquit nisi nobis uinum defecisset: ista quæ tibi relata sunt præ his quæ de te locuti eramus lusus ac iocus fuisset tam urbana crapulæ excusatio. tãq; simplex ueritatis confessio iram regis conuertit in risum. Qua quidem clæmentia & moderationæ assecutus est ut & sobrii sibi tarentini gratias agerẽt & ebrii bene præcarentur.

De eodem Pyrrho.

a Eadem altitudine humanitatis legatis romanorum ad redimendos captiuos castra sua petenti bus: quo tutius uenirẽt Lyconem molossum obuiam misit quo honoratius exciperẽt ipse cum ornatu equitum extra portam occurrit: secundarum rerum prouẽtu non corruptus: ut officii prospectum in his deponeret: qui tum maxime armis cum eo dissidebant.

De Antigono Rege.

c Vius tã mitis ingenii debitum fructũ ultimo fati sui tempore recepit: nam cum diris auspiciis argi

castigauit uelumq; quod tempora sua tegebat capiti superimposuit illudq; cum corpore honorifice cremari iussit deinde Heleno Pyrrhi filio captiuo & cultum regium & aium gerere iussit & patris ossa in aurea urna inclusa ad Alexandrū fratrem in patriā gestanda tradidit. Diris a. in fœlicibus auspiciis. Argiuoꝝ. i. argos. Propugnatorē: ipsius. s. urbis defensorem. Laborans qđ facere solent q rem aliquā sūmo studio suscipiunt. Velud aliquod se. non aliter lætus erat ac si hostem fortiter dimicans superasset spoliaq; eius cū ingēti laude reportaret. Subitæ ru. nā q pauloañ uictor p urbē uagabat ipe collapsus occubuerat. Sublatū q; i cōtēptū sui. Alcinous i terrā deiecerat. Gausea uelo. Cultū. nā pp pris mortē: & captiuitatē sordidum cultū habebat. Animū: credebat. n. se non in patriā redituꝝ: sed seruitutem apud antigonum ppessurum. Cāpani án exerci. titus ueturius & Posthúius cōsules in insidias præcipitati cum aditum arboribus osculum cōperissent tū demū fraudem sānitū intellexerunt & cum nullo pacto illinc exire daretur hāc cōditionem accipere coacti sunt ut cū singulis tūicis sub iugum missi relictis equis & armis columes abirēt campani autem nō alter quā si uictores extitissent romanos excipiētes cōsulibus isignia consularia & militibus uestes arma equos & uiaticū tradiderunt quáque in clade inopiam & nuditatem acceperāt sua munificētia campani leuauerunt hanc mētem si secūdo punico bello erga Romanos seruassent cū ad Hannibalem defecerūt Fuluius Flaccus consul secures suas campanorum sanguine nō cruentasset cū illorum perfidiam uindicaret.

uorum inuasisset urbem: absciſſumq; caput eius Altioēus Antigōi regis filius ad patrem propugnatorem laborās lætus uelut aliquod fœlicissimū uictoriæ opus attulisset. Antigonus correpto iuuene quod tanti uiri subitæ ruinæ immemor humanorum casuum effuso gladio insultaret: humo caput sublatū gausea qua uelatum caput suum more macedonum habebat texit: corporiq; Pyrrhi redditum honoratissime cremādum curauit. Quin etiam filium eius Helenū captiuum a se pertractum & cultum & animum gerere regium iussit: ossaque Pyrrhi aurea inclusa urna epyrrhum in patriā ad Alexandꝝ fratē portāda dedit. De cāpanis.

c Ampani autem exercitum nostrum cum consulibus apud caudinas furcas sub iugū a samnitibus missū nec inermē tantū: sed etiam nudum urbem suā intrantem perinde ac uictorē & spolia hostium præ se ferentem uenerabiliter exceperunt: protinusque consulibus insignia honoris: militibus uestem: arma equos commeatum benignissime præstando: & inopiam: & deformitatem Romanæ cladis mutaret: quo animo si pro imperio nostro aduersus Hannibalem quoq; usi fuissent truculentis securibus materiam seuiendi non præbuissent. De Hannibale.

f Acta mentiōe acerrimi hostis māsuetudinis eius operibus quam Romano nomini præstitit: locū q; inter manus ē finiam. Hannibal enim Aemilii pauli apud cannas trucidati quæsitum corpus: quantum in ipso fuit inhumatum iacere passus non est.

De eodem Hannibale.

h Annibal Thyberium Gracchū Lucanoꝝ circuentum īsidiis cū sūmo honore sepulturæ mādauit & ossa eius ī patriā portāda militibus nostris tradidit:

Cōsulibus: Tito ueturio & posthumio. Caudinas: locus angustus montibus & siluis septus.

Nudū: cū singulis uestimentis. Insignia honoris cōsultans ornamenta. Comeatum uiaticum.

Deformitatem nuditatis. s. turpitudinē. Facta mentione acerrimi hostis. Quandoquidem de Hánibale mentionē feci q hostis aspimus populi. ro. semper extitit in cōmemoranda illius humanitate finē huic capitulo ponere constitui. Hannibal. n æmilii pauli: cum apud cannas æmilium paulum: & Varronem consules deleuisset Hannibal hac clæmentia usus est: ut pauli æmilii trucidati corpus diligēter īquireret quo illud honorificētissime sepulturæ mādaret: sed q; Liuius sētit & alii cōprobāt cadauer pauli nunq; inuētū fuit Quātū. i. q̄tū ad se ptinuit: nā si illud cōperisset crēari iussisset. Hánibal tybe. grac. Tyberius Gracchus flauii hospitis sui & Lucani in locū ḋductus ubi Ano & Hannibal delituerent undique circunuentus occiditur cuius corpus Hánibal summo honore cremandum tradidit & illius ossa per milites Romanos deferri curauit. C. rcunuentum septum insidiis Lucanorum. ideſt fluuii Lucani hospitis sui.

Hannibal.M.Marcel.Marcellus hic fuit qui docuit primo uinci posse Hannibalem :cum autem ca/stra ipse & Hānibal non lōge hērēt in brutiis cāpis cū paucis Marcellus speculatus est locū eminentē quem ad uictoriam spectare credebat:nam qui illum prius occupasset uictoriā cōsequi posse spabat Hannibal calliditate usus illud futurum quod euenit existimans circa locum illum insidias collocaue rat ad quem cum Marcellus uenisset ab pœnis militibus septus undique occiditur corpus ipsius sagu lo purpureo & laurea corona ornatum Hannibal honorificentissime cremauit & i tabernaculi sui ue stibulo cieres & ossa collocauit.

Conatus:molitiones. Cupi/dius quam consi. & bene non.n. ipse ad speculādos hostes ire de buerat:sed aliquem fidum e suis mittere. Legitimo iure.idest iu re pietatis. Extulit:efferri iussit

Punico sagulo:ueste afra.scili/cet punicea. Ergo humauitatis dulcedo: nunc concludens dicit tantam uim atq; suauitatem ha/bere humanitatem: ut etiam in mania barbarorum præcordia possit penetrare cunque hostiles animos aliquando in lachrymas ire cogat non arma hostium illi nō nudaros gladios sibi impedi/mento esse quo minus quacūq; uoluerit liberum iter acquirere possit. In efferata crudelia feri/tate plena ingenia sicuti Hanni/balis. Orbos priuatos humani tate. Truces: sæuos oculos

Victoriæ:sicuti Cæsaris de Pō pei capite & hānibalis ī his quos supra cremari iussit. Mollit:qa ad lachrymas cogit. Spiritus in solentissimos animos superbissi mos quales uictores gerere solēt secunda fortuna elati. Flectit:ad misericordiam commouit. Vincit iram:ut Pyrrhi in tarentinos adolescentes. Et prosternit odium:superat odium: ut antigoni in Pyrrhum. Hostilem sang.host. la.permiscet:quod fecit Cæsar cum in caput Pompei lachrymas effudit. Admirabilem Hannibalis uocem admirabilis uox Hannibalis ideo dixit:nam pœnus erat perfidus immanis & tamen iussit: ut Ducum Romanum corpora sepulturæ mandarenturq; uox in homine sæuo & uictoriæ satis fuit ad miratione prosequenda. Vox:quam emisit statuens Romanos efferri. Arbitria statuentis: pote/statem facientis:ut Romani duces insidiis occisi sepelirentur. Quia ei aliquanto plus gloriæ:maio/rem enim gloriam Romani duces attulere Hānibali sepulti quam uicti quia quos calliditate supera uerat clæmentia quæ Romanorum non barbarorum propria ē efferri iussit quæ pœnis conueniūt.

Romana mansuetudine:clæmentia & humanitate quæ Romanorum propria dicitur. Honora/uit. Vos quoque fortes ac piæ umbræ nūc apostrophat ad Romāoꝝ ducū animas:quos pauloāte cōmemorauit ab Hānibale sepulturæ datos:& dicit uos Romanoꝝ animas pœnitere nō debet tales exeqas ēt a Barbaris aqsiusse nam & si in patria nobis morī nō contigit tamē q̄ pro patria spiritum amiseritis pulchrius & glorioſius ab oībus fuisse iudicat & quē forruna dignitatis locū abstulerat uir tus uestra recupauit. Fortes & aimo & corpore p̄stātes. Optabilius ī patria.s.collapse fuissetis nā in p̄ria morī maluissetis. Speciosius:pulchrius honorificētius fuit ꝑ p̄ria labi q̄ si in p̄ria occubuissetis.

In f.fortūa aduersa. Virtute: nā uirtute uestra cōmotus Hannibal uos supræmo honoꝝ decorauit.

g Ratas uero animi significatiōes.In pricipio huius capituli ostendit Vale.qbus de rebus nā dicturus sit & similiter causam subiungit cur de gratitudine: & ingratitudine uelit tractare: si uiciū cū uirtute cōparare uoluerimus intelligemus quantā laudem grati quantumque de/decus ingrati mereantur. Quæ quum iam inter se diuersa sunt hæc quoq; distinguens auctor primo loco gratitudinem collocauit:& quæ facta publicæ sunt percipienda in primis tradere constituit.

h Annibal Marcum Marcellum in agro brutio dū conatus pœnorum cupidius quam desideratius speculatur interemptum legitimo iure extulit:punico quoque sagulo:& corōa donatū laurea rogo imposuit ergo humanitatis dulcedo etiam inefferata barbarorū ingenia penetrat orbosque & truces hostium mollint oculos:ac uictoriæ insolentissimos spiritus flectit: nec illi arduum ac difficile est inter arma contraria inter di stractos comminus mucrones placidum iter reperire: uincit iram prosternit odium hostilemque sāguinem hostilibus lachrymis permiscet:atque etiā admirabilē Hānibalis uocem:profunetibus Romanoꝝ ducū arbi tria statuentis expressit:quia aliquanto ei plus gloriæ: Paulus & Gracchus & Marcellus sepulti quam oppres si attulerunt:siquidem illos punico actu decepit roma na mansuetudine honorauit.uosque fortes ac piæ um bræ non pœnitendas sortiti estis exequias:nam ut op tabilius in patria speciosius ꝑ patria colapsæ supræmi officii decus in fœlicitate amissum uirtute recupastis:

De gratis Capitulum secundum.

Gratas significatiõcs animi.i.exẽpla ante oculos põere cõstitui qbus & grati & ingrati cognosci possint. Significationes:inditia animi. Vt uitio ac uirtuti iusta merces:ut quantũ ꝓbari uirtus & quantum repræhendi uiciũ debeat ipsa cõparatiõe pateat:nam oppositiõe ipsa uirtus abuitio facilẽ discerni potest. Cõtrario ꝓposito sese distinxerunt quãdoquidẽ naturaliter contraria sunt & quæ cõtraria sunt stare simul non possunt:ego quoq; inscribendo alterꝝ ab altero diuidã natura .n.uirtuti uiciũ contrarium tradidit. Atq; ut a publicis actis ordiar.M.Coriolanũ ut primo incipiat a factis publicis

g Ratas uero animi significationes : & ingrata facta libuit oculis subiicere:ut uitio ac uirtuti iusta merces æstimatiõis ipsa comparatione accederet:sed quoniam contrario proposito sese distinxerunt nostro quoque stilo separẽtur propriorẽq; locum obtineat qui laudem quam qui repræhensionẽ merentur.

De Senatu Populoque Romano & Marco Coriolano.

a Tque ut a publicis actis ordiar Marcum patriã oppugnare conãtem admotoque portis urbis ingenti uolscorum exercitu fumus:ac tenebras ro.imperio minantem. Veturia mater ac Volumina uxor nefarium opus exequi præcibus suis passæ non sunt in quarum honorem Sẽatus matronarum ordinem benignissimis decretis adornauit sanxit : nãq; ut fœminis semita uiri cederent:confessus plus salutis reipublicæ in stola quam in armis fuisse:uetustisq; aurium insignibus nouum uitæ discrimen adiecit:permisit quoq; his purpurea ueste & aureis uti segmentis:super hoc ædem & aram fortunæ muliebri eo loco Coriolãus exoratus fuerat faciendam curauit: memorem beneficii animum suum exquisitæ religionis cultu testando.

De Fuluio & de Senatu Populo Romano.

q Vem secundi etiam belli punici tempore exhibu

Coriolani exemplũ propõit in quo patet quã gratus sẽatus fuerit erga ueturiam & uoluminam uxores. Gneus Martius Coriolanus in magna annone pẽuria eo ꝓ frumentum plebi tradi uetabat exeuntẽ e curia plebs multũ cõmota occidere ferme uoluit: sed in tẽpore tribunus plebis affuit q illi ad populũ diẽ diceret indignatus Coriolanus: ꝙ indigne dánatus eẽt ad uolscos cõfugit:& accii tulli hospitio usus est deinde indignati uolsci ꝙ a magnis romanoꝝ ludis:tanq; ꝓfani essent depulsi comparato exercitu Coriolanum & Accium impatores diligunt qui in potestatem redactis multis urbibus Romanorum urbi etiam castra admouere nõ dubitarũt:cũq; obsidere tur ro. primo legatos Coriolão miserunt orantes:ut patriam suã tandem obsidione liberaret:qui frustra legationis officio functi sunt: deinde sacerdotes missi cũ insignibus suis tantumdem egerunt:postremo Romanæ mulieres ueturiam Coriolani matrem & Voluminam eius uxorẽ orãt: ut Coriolani duriciem temptẽt quæ ad Coriolanũ delatæ ipsum a suo rigido proposito reuocarunt:& ita patriam obsidionem liberarunt. Senatus gratum animum gerens decreuit:ut uiri mulieribus de uia cederent: addidit etiam ut præter anulos quos in auribus tam publicæ quam impudicæ gestabant sine discrimine: matronæ uittas in differentiam gestare possent. Vestem præterea purpuream qua antea non utebantur:& aurea ornamenta illis cõcessit:deinde eo in loco ubi exorarant Coriolanum mulieres fortunæ muliebri in perpetuam illius rei memoriam:templum & aram fabricari iussit:hoc hitu religionis testatus plus mulierum præces quam arma ad tutelam urbis ualuisse. Funus ac tenebras.idest mortem & cladem. Nefarium opus obsidionem detestandam eo quod contra patriam fieret. Oordinem matronarum numerum mulieꝝ castarum. Semita: de semita.idest de uia. Cederent: locum darent. In stola: in præcibus mulieribus : nam stola muliebris uestis est. Vetustis aurium insignibus. idest in auribus quæ ornamenta sunt aurium:ut anuli :& hæc ornamenta tam pudicæ quam impudicæ sine discrimine gestabant. Nouum discrimen:inusitatam differentiam:ut a meretricibus matronæ discerner entur. Aureis segmentis :ut caput auro tegere & ornare possent. Super hæc:præter hæc.

Aedem:templũ. Fortunæ muliebri:nã mulieres secunda fortuna usæ patriã defensauerant. Memorem:gratum tanti beneficii. Exquisito cultu:diligenti accurata ueneratione religionis.

Quem ſe.etiam pu.bel.nunc Valerius dicit ro.ſimilem gratitudinis animum duabus mulieribus cā panis ſecundi belli punici:tempore præſtitiſſe. Campanorum ciuitas primo populo romano ſocieta te & amicitia coniuncta fuit:deinde cum ter Romani ſuperati fuiſſent ab Hannibale credentes cāpa/ni totius italiæ imperium apud ſe fore a Romanis defecerunt. Cum autem in proceſſu tēporis uires Hannibalis langueſcerent Fuluius Flaccus conſul capuam debellauit. Senatus autem ueſtiæ oppidæ matronæ & Cluuiæ Faculæ meretrici fœminis campanis & libertatē & omnia ſua bona reſtituit:ſeqꝫ quicquid ille petiuiſſent daturū promiſit quia altera pro Romanis copiis quotidie ſacrificarat: altera uero captiuiſ Romanorū alimenta beingne præſtiterat:& quod memorabile fuit nunquā animum a Romāis alienum habuerant. Quem animū memorem beneficii. Fuluio Flacco cō ſule. Dimittere ex animis quā ſemel acceperant erga Romāos beniuolentiam eandem i animo ſemper tenuerant. Captis militibus:ab Hannibale. Vrbe illa oppreſſa:a Fuluio Flacco debellata. Libertatem:in ſeruitutem enim romanorum cum cæteris uenerant:ſed ſenatus illas gratis cum ſuis bonis liberauit. Vacaſſe tanto gaudio. Mirandum eſt: dicit Vale.qꝫ ſenatus in tanto: & publico gaudio tēpus habuerit ſtatuendi debita præmia mulieribus:ſed mīto admirabilius fuit qꝫ & qđ ſtatuerat re ipſa præſtiterit:cum.n.animus tāta lætitia afficitur:ſolet mīoris beneficii obliuiſci. Vacaſſe.i. aīum uacuū fuiſſe pribus cōſcriptis:i tāto gaudio. Du.humilibus ſe.i fine conditiōis. Referre gratiam .i.ad referendam gratim beneficiorum quæ accepāt. Ne dū.i.multo magis mirandū eſt. Præ ſe tuliſſe.i. re ipſa efficiſſe:credidiſſem inqt patres conſcriptos nō ſolum non habuiſſe tempus occiſum in referenda gratia mulieribus illis campanis in tanto gaudio ne dum ipſos intentos eſſe in perficiendo re ipſa quod animo conceperant arbitrarer. Quid illa quoque iuuen. quam grata fuerit Romana iuuentus in tuſculanos nunc commemorat Valerius Oronius manu ingenti exulum & fugitiuorum de improuiſo Capitolium occupauerat & ſeruos omnes ad libertatem euocauerat:ſed cū plebis patribus irata eo quod legem agrariam ferri prohibebant ab imminenti & infeſtiſſimo periculo patriā liberare recuſarat. Tuſculani cū ingenti exercitu & Romāis capitolium reſtituerunt:& Oronium cum fugitiuis diſſipauerunt paulopoſt equis tuſculanum agrum inuadentibus iuuentus Romana accepti beneficii memor ſponte ſua ſe ipſam militiæ obtulit. Quintio Minutioque conſulibus ut tuſculanorum agros ab equis liberarent. Sacramento militari:iurabant enim ſe fore pro patria promptos & fideles. Imperium:nam recuperarunt Capitolium Romāorum tu tamen. Ergo quod audi:quod uix credendum uidetur plebs quæ antea irata militiam recuſauerat ut memor beneficii accepti uideretur ſeipſam ultro conſcripſit: ut tuſculanis adeſſet. Ne patriæ grata uoluntas ceſiſſet.ideſt ne uoluntas illa grata quam erga tuſculanos habebant obſeruatam patriam e mentibus ſuis ceſiſſe uideretur: ideo ſeipſos romani militiæ obtulerunt. Magnum grati pop. cum Quintus Fabius Maximus qui cum Hannibale protrahendo bellum ſapientius quam fortius bene rem geſiſſet & quinqꝫ cōſulatus i ſalute reipu.adminiſtraſſet eſſet i ultima calamitate extictus pro redēptiōe.n.captiuoꝝ romanoꝝ fundi quē unicū habuerat pecuniā Hānibali dederat:populus: ut illius funus ſpecioſius efferetur:& ut gratus uideretur æs certatim exhibuit ne cui tm debebat ſepulturæ decus deeſſet.

it: quom etiam a Fuluio Capua obſideretur: ac duæ campanæ mulieres beniuolentiam erga Romanos dimittere ex animis noluiſſent. Veſtigia oppida materfamilias. & Cluuia facula meretrix: quarū altera quotidie pro ſalutæ noſtri exercitus ſacrificauit: altera captis militibus Romanorū alimenta ſubminiſtrare nō deſtitit:urbe illa oppreſſa ſenatus his & libertatem:& bona reſtituit:& ſi quid amplius præmii petiſſent libēter ſe daturum aſſeuerauit uacaſſe in tanto gaudio. P. C. duabus humilibus fœminis referr gratiam ne dum tam præ ſe tuliſſe mirandum

De Quintio & Minutio.

q Vid illa quoque iuuētute Romana gratius? quæ Quintio: & Minutio conſulibus ultro nomina ſua militari ſacramento obtulit:ut Tuſculanis quorū fines æquiculi occupauerant præſidium ferrent:quia paucis ante menſibus conſtātiſſime:& fortiſſime imperium Romani populi defenderant. Ergo quod audi tu nouum eſt. ne patriæ grata uoluntas ceſſaſſe uidere tur exercitus ſe ipſe conſcripſit.

De Fabio Maximo

Magnum ſpecimẽ enituit:magnũ experimentũ apparuit. Cũ ſalubriter populo romano geſtis: omneſ enim uno tenore rexerat cũ rei pu.utilitate. Certatim eſ.certabant inter ſe ciues q nã priores æs ferrent. Deceſſiſſet mortuus eſſet. Eleuet aliquis præmia uir gratificationẽ populi laudans Valerius ſperiatur inquit aliquis qui audeat uirtutẽ deprimeſ cum ante oculos propoſuerit præſtantes uiros honorificentius ſepeliri q̃ nullius præcii hoĩes uiuere. Eleuet.deprimat tractũ ab illis qui cum ex ingenti aceruo aliquid eleuent illud ſine dubio diminuũt. Fabio etiã incolumi:nõ ſolum inquit mortuo Fabio ſed etiam uiuo ſe

m Agnum grati Po.Ro.ſpecimẽ in Quinto Fabio Maximo enituit:Nam cũ quinq; conſulatibus ſalubriter rei pu.adminiſtratis deceſſiſſet:certatim æs contulit quo maior ac ſpecioſior eius funeris pompa duceretur:eleuet aliquis præmia uirtutis:quõ aĩaduerterat fortes uiros fœlicius ſepeliri:quã uiuere ignauos

De Minutio magiſtro equitum

f Abio ãt ẽt ĩcolumi ſũma cũ gloria gratia relata ẽ dictatori enim magiſter equitum Mĩutius ſcito plebis:quod nunq̃ antea factum fuerat equatus:partito exercitu ſeparatim in ſamnio cũ hãnibale conflixerat:ubi temere inito certamine peſtiferum habiturus exitum ſubſidio Fabii conſeruatus:& ipſe eum patrẽ appellauit:& a legionibus ſuis patronum ſalutari uoluit:ac depoſito æqualis imperii iugo magiſterium eq tum ſicut par erat:dictaturæ ſubiecit: Imprudentiſq; uulgi errorem gratæ mentis ſignificatione correxit.

De Terentio Culeo.

n Am hercle,pbabilit quã.Qu.Terẽtius culeo prætoria fãilia natus & iter paucos ſenatorii ſplẽdidus ordinis optimo exẽplo.Africãi ſuperioris currum triumphantis quia captus a carthaginenſibus ab eo fuerat recuperatus:pileum capite gerens ſecutus eſt:

mortuo Fabio ſed etiam uiuo ſecundi punici belli tẽpore populus ſe gratum exhibuit.Cũ enim dictator ille in ſamio contra Hãnibalẽ miſſus more ſuo bellũ ꝓtraheret ne rei pu.ſtatum ĩ diſcrimen ſiſteret Minutius magiſter equitũ adoleſcẽs feruore quodã mentis prouectus.dixit:Fabiũ,ꝓducere:bellũ:quo ĩ eo magiſtratu diutius permaneret: q̃ ſi ſibi daret poteſtas dimicandi ſe paulo poſt Hãnibalem debellaturũ aſſeuerauit:& quod uirtuti fabii attribui debuerat:ipſe minutius ambitioni aſſignabat.uerba illa exercitus primo excepit deinde ad ſenatum delata ſũt populus iam tedio affectus q̃ Hãnibal tã diu in italia uerſaretur:magiſtrũ equitum dictatori adæquauit diuiſis itaq; exercitibus Minutius data occaſione pugnã cũ Hãnibale init.& cũ in eo eſſet ut ipſe cũ ſuis deleretur: Fabius e mõte ſpeculatus infœlicẽ rei euentum Minutiũ cum exercitu faucibus pœnorum erripuit.Ferunt tum hæc uerba Hanni.emiſiſſe.Verebar equidem ne nebula illa iam diu plueret.poſtero die Minutius ſupplex ad Fabiũ uenit & patrem illum appellauit:militeſq; ſuos patronum ſalutare coegit. ſe etiam ſicuti dignũ erat dictatori ſũmiſit.quæ res populo ro.

Vet Ambahl.

gratiſſima fuit. Scito plebis.decreto plebis quæ facile in contraria.inclinat. Peſtiferum.calamitoſum exitum. Diſpoſito iugo.depoſita paritate.nam ita uterq; exercitum ducebat ſicuti duo boues iugum unũ trahunt. Vulgi.gratitudine enim ſua refellit.id quod plebs temeritate fecerat ut dictatori magiſter equitum æquaretur. Significatione grate mentis.ideſt inditio gratitudinis. Tam hercle probabiliter q̃ Qu.Terentius ideſt non minus probabiliter fecit minutius q̃ fecit Terẽtius culeo. uterq; enim gratã mentem ſuis patronis præſtiterunt.ſed de Terentio nunc diſſeramus.Cum Scipio africanus ſuperior carthaginem po.ro.tributariã reddidiſſet quattuor milia captiuorũ romanorum a pœnis accepit.iter quos fuit Terentius culeo magnæ amplitudis & ſenatorii ordis uir qui ne ingratus eſſet recuperatæ libertatis currum Scipionis triumphantis cum pileo ẽ proſequtus. Neq; aliter Scipioni cuius uirtute in libertatem aſſertus ſe gratum ſignificauit q̃ ſolent ſerui patronũ ſuũ colere poſt libertatis munus acceptum. Probabiliter.i.laudabilitet fecit. Prætoria familia.pater enim ipſius cognominis prætor extiterat. Inter paucos ſe or.in numero paucorum.patricii n.pauci erãt reſpectu plebis & æqueſtris ordinis. Optimo exem.quod,enim exemplum laudabilius eẽ poteſt quam per quod gratitudo accepti beneficii ſignificatur. Triumphantis.eo quod carthaginem tributariam feciſſet. Capite pileum gerens. quod ſignum erat uindicate libertatis.

Auctori.ſcipioni cuius auſpiciis & ductu liber e captiuitate euaſerat. Patrono.hero.qui eũ tanq̃ libertate donaſſet. Spectãte popu.ro.nã populus in cõſpiciẽdo triũpho ſcipiõis intẽtus Terentii etiã currũ ſequẽtis gratificationẽ notauit. Merito nõ ſine cã digne. At flãminii.de philippo rege triumphantis.ſolus inquit terẽtius culeo cuꝫ ſcipiõis ſecutus ẽ:ſed hãc gratitudinẽ romãi ciues Qu. Flãminio i libertatẽ aſſerti reddiderũt cũ Flãminius debellato philippo græciã oẽm liberã eſſe & ſuis legibus uiuere iuſiſſet curauit diligẽter ut romãi ciues bellis punicis capti inquirerent quos iuẽtos oẽs libertate donauit: fuere aũt circa duo milia qui oẽs pileati ingratitudinis ſignũ triũphãtis flãminii currũ ſũt comitati & ſicuti duplici ornamẽto flãminius triũphauit debellato philippo & collectis rõanis ciuibus q antea ſerua uerãt ita ciuitas dupliciter letata ẽ:& qđ tãti eſſẽt redẽpti ciues & tã grati. Philippo rege macedonũ. Punicis. q̃ geſſerat Scipio ſupior & inferior. Geminũ decus:qa & regẽ debellauerat & captiuos rõanos redemerat. Spectaculũ: nã ciuitas cõtẽplabat & multitudinẽ & gratificationẽ q̃ erga flãminiũ præſtiterunt alias recuperauerunt. Optatum ſtatum quem cum ſeruirent optauerant. Metellus uero pius:hic filius fuit metelli numidici: qui ne i leges apulei ſaturnini tribuni plebis iuraret exilium uoluntarium ſibi elegerat.nam cum a grariam legem:promulgare uellet ſaturninus fecerat ut illi aqua & igni prohiberetur qui non ꝓbaret.qđ ipſe ſtatuerat ſed Metellus eſt ĩ patriam reſtituus: hic ergo Metellus qui quia nunq̃ flere deſtitit niſi quoad pater reſtitutus eſt pii cognomẽ fuerat cõſecutus cum eſſet conſul populum ſupplex ambuit ut Qu. Callidio præturam præſtaret præterea etiam ipſũ patronũ ſui & familiæ appellare nõ dubitauit. Quæ tam grati animi ſignificatio nihil de illius dignitate diminuit ſed multo magis amplificauit:nam & ſi ipſe eximie dignitatis uir. Callidio longe inferiore ſe ſubmitteret hoc tamen non imbecillitatis fuit indicium ſed grati animi ſignũ. Pius metellus:ipſe enĩ pietate erga parentẽ adeo ualuit: ut tantum tan ꝙ excellens cognomen ſit conſecutus quantũ uictoriis uis romani imperatores ſunt conſecuti: nam pius eſt cognominatus. Lachrymis:nã lugere non deſtitit quoad pater reſtitueretur. Alii:ſcilicet romani uictores qui a uictis nationibus cognomen ſibi ſumpſerunt ut Metellus numidicus a deuicta numidia & ſcipio aſiaticus a debellata aſia & ſic de cæteris. Prætore candidato: nam qui prætura candidatus petebat. Tribunus plebis ſcilicet. Quintus callidius. Principatu. & nobilis & conſul erat. decerpſit. dimminuit. Humili abiecto ignauo: nam humilis proprie eſt quod appellamus tapinoſi ideſt abiectionem q̃dam. Longe ualde inferioris nam plebei. Hominis callidii Maximo ꝓpter ingens præmiũ quod acceperat iu liberatione patris ſui. Eximiã conſularẽ. Summittebat.eo ꝙ patronũ eum nominaret qui ſuperior ẽ cliẽte. Nã.C.marius cõſul ſecũdo creatus cõtra theutonos ſenones cimbros q̃ etiam conſulares exercitus romanus deleuerant ut. Qu.catulo & Qu.cæpione debellatis in ipſo certamine duas camertium cohortes qui cimbrorum impetum ſummis uiribus ſuſtinebant ciuitate donauit. deinde parta uictoria cun ſenatus diceret id Marium facere nequiuiſſe. nam fœdus erat inter latinos & romanos ne ipſi poſſent ciues romani.

auctori enim libertatis ſuæ tanquã patrono accepti beneficii confeſſionem ſpectante populo romão merito reddidit. De Philippo rege & de Flãminio.

.t. Flaminii de Philippo rege triumphantis currũ non unus ſed duo milia ciuium romanoꝝ pileata comitata ſunt:quæ his punicis bellis: intercepta & in græcia ſeruiẽtia cura ſua collecta in priſtinum gradum reſtituerat:geminum ea re decus imperatoris: a quo ſimul & deuicti hoſtes & cõſeruati ciues ſpectaculum patriæ præbuerunt. Illorum quoq; ſalus duplici ter omnibus accepta fuit: & qa tã multi & qa tã grati exoptatũ libertatis ſtatũ recuperauerunt. De Metello.

m Etellus uero pius pertinaci erga patrẽ exulẽ amoꝛ tam clarũ lachrymis quã alii uictoris cognomen affecutus nõ dubitauit cõſul pro Quinto Calidio prætore candidato ſupplicare populo quod tribunus plebis legem qua pater in ciuitatem reſtitueretur.: tulerat quĩ etiam patronum eum domus & familiæ ſuæ ſemper dictauit. Nec ac re de principatu quẽ proculdubio obtinebat quicquã decerpſit quia non humili ſed grato animo: longe ĩferioris hominis maximo merito eximiã ſubmittebat dignitatem. De Mario.

n Am.C.quidẽ Marii non ſolum præcipuus: ſed

q̃rebat

ereari. Marius ut ratū esset quod præclare fecerat confestim respondit id sibi uitio minime esse attribuendum: non enim quid dicerent leges in tanto armorum strepitu exaudire potui. Recte dixit Marius: tunc certe periculum erat ne ciuitas ro. cum legibus opprimeretur. Duas camertium cohortes. Auxiliares ex fœdere a latinis missas & circa tria milia fuerunt: Mira uirtute: admirabili fortitudine. Aduersus condi. fœderis: contra fœdus: quod erat ne camertes ciuitate donari possent. Ciuitate donauit: idest ipsos ciues romanos constituit. Vere: nam ita re uera fuerat. Egregiæ: præstanter.

etiam præpotens gratæ mentis fuit impetus: duas etiam Camertium cohortes mira uirtute uim cibrorū sustinentes in ipsa acie aduersus conditionem fœderis ciuitate donauit: quod quidem factum & uer & egregie excusauit dicendo inter armorum strepitum uerba seuris ciuilis exaudire nō potuisse. Et sane id tēpus tūc erat: in quo magis defendere q audire leges oportebat.

De Lucio Scylla.

Id tempus dimicationis. C. marii uestigia: Quemadmodū. Scylla cum mario de imperio certauit: ita etiam in certamine laudis illum adequauit gratus marius fuit erga camertes Scylla autem erga Pompeium gratum animum exhibuit. nam quia annos decemocto natus pōpeius pōpei strabōis filius scyllæ plurimum cōtulerat in bello quod aduersus Marium susceperat. dictator perpetuus Scylla ne acceptī beneficii ingratus haberetur Pompeio caput nudabat & sella assurgebat & si equo uehereturse dimittebat: Pompeius. n. illius ætatis. Domitium & Cn. carbonem in africa deleuerat q partes Marii secuti infestissimi scyllæ fuerāt. Sed cum triūphū: peteret Pōpeius scylla id sibi negabat. lex enim erat quæ āte trigesimum annum nemini neque magistratum neq triumpbum decernebat tunc ad scyllam accedens pompeius nihil est inquit cur mihi triumphum non decernas ego enim sol oriens sū: tu uero occidens quod audiēs ab his qui aderāt scylla. ille enim uerba illa non acceperat in hæc uerba prorupit triumphet quasi mœtu concederet: quod ātea negauerat. Et ita præter maiorum consuetudinem ipse pompeius triumphauit. Vestigia ac si diceret cuncta opera.

c. Marii uestigia ubiq;. L. Scylla certamīe laudis subsequitur. dictator enim priuato Pompeio & caput adoperuit. & sella assurrexit: & equo ascendit ea q; se libenter facere in contione prædicauit memor ab eo duo de uiginti annis nato: partes suas exercitu pater no adiutas multa īsignia pompeio: sed nescio an hoc quicquam admirabilius contigerit: q; magnitudine beneficii sui scyllam obliuiscī coegit.

s It aliquis ī sūmo splēdore etiā sordibus gratis locus Marco cornuto prætore fumus Hircii & Pan

Certamine laudis contentione laudis non solum militiæ sed etiam domi. Dictator: debellato mario dictaturam perpetuam induerat: quam postea cum quietem habere nequiret deposuit. Priuato: sine magistratu. Adaperuit: nudauit: in uenerationis significationem. Sella: curuli ubi ius dabat. Partes suas: ipsius scyllæ cōtra Marium. Paterno exercitu: copiis Gnei pompei strabonis qui sociali bello consul omnium coniuratorum fines ferro & igne uastauerat: & ita rei publi. plurimum adiumenti attulerat. Multa insignia pompeius nunc Valerius dicit multa ornamenta pompeio contigisse: sed tamen hanc erga eum scyllæ gratificationem facile cæteris anteponit. Magnitudine. nam ingens illi beneficium contulerat superando hostes sibi tam infensos. Sit aliquis in summo splendore in fine huius domestici exempli de polintorum gratificatione quam patriæ præsti- terant. A cassio & bruto occisio Iulio cæsare: Antonius aduersus senatum bellum susceperat cui senatus Octauianum imperatorem una cum hircio & pansa consulibus opposuit. Itaq; graui & periculosa pugna apud mutinam commissa Antonius fusus est: sed hircius & pansa letali uulnere sauciati haud multo post e uita excesserunt quorum funera quæ polintoribus iussu senatus. Marcus. cornutus locare uolebat: polintores & instrumenta sua & operam sine præcio promittentes gratis sepelienda acceperunt eo q; pro patria fortiter dimicantes cecidissent optinuerunt etiam ut apparatui exequiarum sestertium addi posset. Aliquis locus uel in fine domesticorum exemplorum.

In summo splendore: inter homines summi honoris quales fuere quos superius connumeramus. Sordibus gra. idest hominibus sordidis: qui patriæ grati extitere. Locante: nam precio locabant polintoribus funera. Libitinam. idest polintores qui sepulturæ indulgent. nam libitina mors dicit sed hoc loco curā sepulturæ itelligimus. Hii hircius & pansa. Excuderūt exp̄serūt optinuerūt.

Ipſis p̄.ſ.& inſtrumēta & operā. Quorū lau.nunc Vale.dicit q̄ & ſi tā uiles hoīes funera illorū gratis adminiſtrarint tamē nihil de cōſulū extinctor̄ laude diminutū eſt ſed potius adauctū quoniā illi q tantūmodo ex quæſtu uitā ducerent in illis humandis pecuniā neglexerunt. Quorū hircii & panſæ

Adiecta lege:ná p̄pter legē funerū curā gerebāt. Conditio.ſ.hoium tam uiliu:ſunt q credant hunc locū corruptū eſſe:ná lege tollunt & dicūt. Abiecta cō.i.ſordida conditio:quod non alienū uideť.

Viuentes:nam nullā aliā ob rem uiuebant niſi ut quæſtū facerēt. Pace cinerū:tranſiturus ad externa. Vale.dicit ſi poſtq̄ de his ſordidis diximus qui bene de repu. meriti ſūt ſi poſt hor̄ exemplū rege mēorabimus externos: ipſi equo aio patientur:nā tam uillis hoīes aut ſilētio p̄tereundi aut i ultima exemplorū parte collocandi fuerant.ſed cū memorandi fuerit ne erga patriā tam grati affectus memoria aboleretur ideo ultimū locū eis conceſſi ut nec addicerētur externis nec domeſticis p̄ponerentur exēplis.

P ace.i.ſine iniuria cinerū ſuorū. Cōtēptū gre.uilem conuentum polintorū. Intercidat coruat. Separatū ab aliis diuiſū.i. in fine ne aliis immiſceantur. Illis nominibus romanis quos ſupra cōmemorauit. Darius priuate adhuc fortunæ.Herodotus id quoq; tradit de Dario ante q̄ darius occiſis magis perſarū regnū optineret ſilophon quidā familiaris eius chlamydē habebat præſtantē & artificioſe elaboratā cuius nitore captus Darius identidē illud amiculum collaudabat & quotienſcūq; ad eū ueniebat ſūma cura admirabať. Silophō itelligēs id dario placere & ſi gratū ſibi foret amiculū ſi exutū illi cōfeſtū dono tradidit. Cuius aīum admiratus Darius deīde regno potius urbē & ſamū iſulā ſub iperio ſilophōtis cōſtituit.& ita cōſiderauit a quo domū id acceperat potiuſq̄ cui erogatū fuerat. Priuatæ fortunæ.qa necdū rex p̄ſarū erat. Vltro.ſpōte nō rogatus tī. A Cupido.ſilophōte nō.n. illud ſilophon cōtēnebat ſed gratū habebat. Nō rei p̄ciū eſti. nō Darius eſtiauit q̄ti amiculū uēdi potuiſſet ſed quo aīo illud ſibi ſilophō tradidiſſet. Occaſio.nā i tpe fuerat liberalis. Mithridates quoq; rex: Tpe quo aſiā occupauit: &.M.plotū & Gn.apuleū i uicula cōiecit oēs rōanos i aſiæ p̄tibus inuētos trucidauit.rodios quoq; inuaſit a q̄bus aliquot naualibus p̄liis deuictus turp̄iter īde diſceſſit.Sed captū in eo p̄lio leonicū q acerrimus fuerat regis p̄pugnator traditis oībus rhodiis captiuis ſolū recupauit:exiſtiauitq; ſatius eē hoſtiū iſidias īcurrer:q̄ bene merēti mēorē & gratū aīum non exhibere. Mithridates:rex ponti. Leonico.hic pro ipſius regis ſalute multa pericula ſubierat. Acerrimo fortiſſimo defenſore. Inuiſiſſimis:infeſtiſſimis inimiciſſimis.

ſæ iuſſu ſenatus locante:qui tunc libitinam exercebāt tum rerum ſuarum uſum.tum miniſterium ſuū gratuitum polliciti ſunt:quia hi pro rep.dimicantes occiderant:perſeuerantiq; poſtulatione excuderūt.ut exequiarum apparatus ſeſtertio nummo ipſis præbentibus adiiceretur.quorum laudem adiecta lege conditio auget magis quam extenuat: quoniam quidem quæſtum contempſerunt nulli alii rei quam q̄ſtui uiuētes

p Ace cinerum ſuorum reges gētium exterarum ſecundum hunc tam contemptum gregem referri ſe patientur:qui aut non attingendus:aut non niſi in ultima parte domeſticorum exemplorum collocādus fuit:Sed honeſti actus etiam ab infimis ſunt æditi memoria non intercidant:licet ſeparatum locum obtinant.ut nec his adiecti:nec illis prælati uideantur.

De Dario Externa:

d Arius priuatæ adhuc fortunæ amiculo ſilophontis ſamii delectatus curioſa contemplatione fecit ultro ſibi & quidem a cupido daretur.Cuius muneris quam gratia æſtimatio animo eius eſſet allapſa:regno potitus oſtendit:totam namq; urbem & inſulam ſamiorum. ſilophonti fruendam tradidit:non enī præcium rei æſtimatum:ſed occaſio liberalitatis eſt honorata:magiſq; a quo donum proficiſceretur: quam ad quem peruenīret prouiſum.

De Mithridate.

m Ithridates quoq; rex magnifice gratus apparuit q̄m pro leonico acerrimo defēſore ſalutis ſuæ a Rhodiis nauali pugna excepto oēs hoſtium captiuos p̄mutauit.ſanctius eſſe exiſtimans ab inuiſiſſimis circunueniri q̄ bene merito gratiam non referre.

Liberalis populus ro. de gratitudine dicit attali regis asiæ quã populo ro. præstitit. deuicto tigrane patre senatus populusq; ro. asiam oẽm attalo eius filio dono concessit huius beneficii memor attalus cum moreretur populũ ro. hæredem suũ substituit. i quo & popu. ro. liberalem & attalũ gratum fuisse intelligimus. Magnitudine muneris: ná omnem asiam dono dederat. Itaq; hæc huius muni. concludens nunc dicit. In liberalitatis romenæ & attali gratitudines collaudatiõe uix tot uerbis uti possemus quot præstantissime urbes & dono dedit populus ro. & ab ipso attalo recœpit. Laudari: si qs piam amborum uirtutẽ laudare uellet. Cæterum nescio an: Masinisse regis nũidiæ ergo populum ro. & familiam scipionis superioris gratificationem subiungens dicit Valerius se ignorare an illam cæteris omnibus antepõat. Ille enim usq; ad extremũ fati diem quam acceperat beniuolentiam ipsam incorruptam & uno tenore seruauit. scipio in africam ꝓuectus: primo ab masinissa fuit benignissime affectus: deinde etiam eo in bello se cum suis strenuissime gerens scipioni plurimum affuit: expugnata demũ. carthagine & tributaria redita romam reuersus scipio in senatu rettulit masinissæ ob egregie nauatam operã cõtra carthaginenses regni fines esse dilatandos & ita qa scipio rẽ bñ & fœliciter administrarat: & etiam qa sententiã in senatu de masinissa habuerat regno adauctus ẽ masinissa qui qualis erga po. ro. & q̃ gratus erga scipionem extiterit: sequentia exempla facile declarant & non solũ africa sed etiam relique nationes intellexerunt: illum po. ro. & scipionis amicitiam suæ saluti antepositisse. Beneficio: nã ductu & auspiciis suis scipio africã subegerat. Persuasu i sẽatu. n. sententiã habuit uel lent romani illius regnũ amplia re. Longa occurebat. n. non fuit mirandũ si gratus fuit: ná paulum uixit post acceptũ munus: sed dicit longum uite spaciũ fuisse sibi a diis immortalibus donatũ centũ annis. n. uixit. Ille cũ gra. Qu. Luculus cõsul in hispania bellum gerens scipionem æmilianum qui sub eo militabat in africam misit ut ab masinissa auxilium peteret qui quamuis uix tutari fines suos ab carthaginensibus posset: tamen accepti ab roma. beneficii memor electiores & robustiores milites suos Scipioni tradidit qnos in hispania traduceret ex quo facile diiudicari posset iminentis periculi imemorẽ fuisse masinissa dũmodo gratus uideret. Grauí. periculoso bello. Ac uix tutele. uix inquit iperiũ suũ tutari poterat Scipiõi æmili. hic pauli æmilii filius i scipionũ familiã adoptatus ẽ: Nepos: nã adoptiuus. L. Scipiõis filii. Cn. africái superioris. Bonã ma. nã de electioribꝫ & robustioribꝫ illi tradiderat. A quo. s. lucullo. Missus. scipio ad masinissã. Prõptissima mẽte. Præsẽti piculo. i. piclo i quo uersabat. Pristini bñ qd aña a ro. accepat

De Attalo rege.

Liberalis populus ro. magnitudine muneris q; Attalo regi asiã dedit dono: sed Attalus testamenti æquitate gratus qui eandem Asiam populo romano legauit. Itaq; nec huius munificentia: nec illius tã memor beneficii animus tot uerbis laudari potest: quod ãplissimæ ciuitates uel amicæ datæ uel pie redditæ sũt

De Masinissa rege.

Aterũ nescio an præcipue Masinisse regis pectus grati animi cũ pignoribus fuerit refertum: beneficio enim Scipionis & persuasu regni modo liberius auctus memoriam inclyti muneris da ultimũ uitæ finem: longa etiam a diis immortalibus senectute donatus constantissima fide perduxit: adeo ut eum non solum Africa: sed etiam cunctæ gentes scirent amiciorẽ corneliæ familiæ atq; urbi romanæ quam sibimet semper fuisse: ille quom graui carthaginensium bello præmeretur. ac uix tutela suæ imperii sufficere: tamen Scipioni Aemiliano: quia nepos Africani erat bonam magnamq; partem numidici exercitus quam Lucullo consuli a quo ad auxilia petenda missus fuerat in Hispania duceret prõptissima mente tradidit præsentiq; periculo respectum pristini beneficii antepositisse.

Lle quoniam ætate deficiente magnas regni opes quattuor & qnquaginta filiorũ numerum relinquens in lectulo laberetur. Marcum Manilium qui p consul Africã obtiebat litteris obsecrauit: ut a se scipionem Aemilianum sub eo tunc militantem mitteret: fœliciorem mortem suam futuram ratus si in cõplexu

Ille etiam ætate defi. in ſupiore exemplo gratũ aĩum erga populũ romanũ oſtendit. nunc uero quã tũ familiæ ſcipionũ attribuerit declarat Intelligens maſiniſſa fatũ ſuũ adeſſe marco mãilio procõſu li ĩ africa pugnãti litteras miſit obſecrãs ut ſibi anteq̃ e uita excederet ſcipionẽ æmilianũ ſub ſe militã tẽ mittere uellet. nã inſtar fœlicitatis ſibi fore ducebat ſi in ſcipionis ãplexu & expiraſſet & ſui regni: ac liberorũ curã tradidiſſet. Magnas opes. nã numidiã & nonnullas africæ partes regebat. Ille ad uentum ſcipiõi fa. ſ. præcur. Scipionẽ quidẽ acerſiuit. ſed cũ intelligeret ſe ante moriturũ q̃ Scipio ad ſe ueniret uxore ac liberis ſuis ac citis ĩperauit ut uellẽt ĩ regni ſui diuiſiõe arbitrũ æmilianũ habe re: & quicqd ille feciſſet nõ aliter firmũ ac inuiolatũ haberent q̃ ſi ipſe teſtamento idẽ ſtatuiſſet: & hoc inquit facere uolui ut inte gra oia ſcipioni reſeruarẽ quia ĩ orbe terrarũ nullũ aliũ noui po pulũ q̃ rõanũ & in urbe roma ſo lã ſcipionũ fãiliã. Ita etiã factum eſt ſicuti ille iuſſerat: nullus eni quæ fecit deinde ſcipio auſus eſt reſcindere. Fatis ſuis præcurrẽ tibus: ideſt morte ſua p̃ueniente aduentũ ſcipionis. Hæc quæ ſecuntur cõmiſſa. Vnũ ſolũ po pulũ. Scipionis. i. familiã ſcipi onum. Integra ĩacta ut omnia de diuiſione regni in illius eſſẽt poteſtate. Eũ ſcipionem æmi lianũ. Arbitriũ iudicẽ. Is æmi lianus. Statuiſſet decreuiſſet. Tot tãq; uariis rebus ſe maſiniſ ſa: in collaudatiõe huius gratifi catiõis dicit ualerius q̃ maſiniſ ſa ĩ tãta regẽ uarietate nũq̃ a pie tate deſtitit q̃ ſcipiõi & populo ro. debebat. quod haud dubie ipſa exempla ſignificarũt. Extendit. i. perduxit ſe ad centeſimũ annũ quia quãdiu uixit tãdiu ſcipioni & populo romano gratum ſe exhibuit: His in fine præcedentis ca pituli laudem ponit quandam benificentiæ dicit enim cum homines uiderint ſua beneficia p̃be collocata tunc maxime incitantur & ſtudent munificentiores fieri & ab his exẽplis gratificationis faces & ſtimulos liberalitatis accipiunt cum intelligant nullas eſſe maiores diuitias homini q̃ cum multis & gratis uiris beneficia præſtiterunt. Beneficia liberalitas benefaciendi. Nutritur fouetur: & auge tur: nihil enim tam reddit homines beneficos q̃ grate mentis ſignificatio. Fa. ardores: benefaciendi. Iuuã. afflie. Beneficiis erogatis: ideſt præſtitis fœliciter: ideſt gratis: nam ſicuti magnum infortuni um eſt male l locare beneficia ita fœlicitatis genus eſt illa ingratos cõtuliſſe. Late poſſe cenſeri: ſpa tioſe poſſe æſtimari & ab amplo patrimonio tranſlatio ſumpta eſt qui. n. ingentes habet diuitias late cenſetur. Quorum quandoquidẽ de his diximus qui gratificationem beneficiorum coluerunt de his reſtat dicere qui illam neglexerunt ut ex oppoſitione intelliganus quantũ dedecoris incurrat in gratus & quã ſit iocunda gratitudo ſimiliter præcipiamus & ita ad ingratos tranſitũ facit & more ſuo a generalitate incipit. deinde ad particularitatẽ deſcendit. p̃mo. n. ſenatus & populo ro. ingratitudinẽ amplectitur. poſtea uero priuatorũ ciuium ingrati animi ſignum oſtendit. Religioſũ cultum: ſtudi um obſeruationem piã & ſanctam. Gratiam ſuggilandi ideſt cauſa notandi. uituperandi.

dextre eius ſupremum ſpiritum: ac mãdata poſuiſſet ille aduentum Scipionis fatis ſuis præcurrentibus hæc uxori liberiſq; præceperat unum ĩ teris populum ro. & una ĩ popuolo ro. Scipionis dõium noſſe: inte gre omnia Aemiliano reſeruare: eum diuidendi regni arbitrium habere: quod his ſtatuiſſet perinde ut teſta mento cautum immutabile ac ſanctum obtinerent: tot tãq; uariis rebus ſe Maſiniſſa infatigabili pietatis ſerie ad centeſimũ extendit ãnum. his & horum ſimi libus exemplis beneficẽtia gẽeris humãi nutritur: atq; augetur: hæ ſunt eius faces hi ſtimuli propter quos iu uandi & emerendi cupiditate flagrat: & ſane ampliſſi me & ſpecioſiſſime diuitiæ ſũt fœliciter erogatis bene ficiis late poſſe cenſeri: quorum quoniam religioſum cultum inſtituimus: nunc neglectum ſuggilandi gra tia: quo ſit gratior referemus:

De ingratis capitulum tertium.

u Rbis noſtræ parẽtẽ: ſenatus in ampliſſimo dignitatis gradu ab eo collocatus ĩ curia: u Rbis noſtræ parentẽ: primo ingratitudinem ſenatus carpit: quam aduerſus romulum urbis ro manæ conditorem exhibuit. Romulus extincto remo centũ ſenatores creauit eoſq; cæteris an teposuit fecerat enĩ ut totius urbis conſiliũ ac regimẽ eſſent ne ſiñ illorũ conſẽſu rex ipſe nihil decer nere poſſet: patres haud multo poſt occaſione data & orta ſubita tempeſtate apud caprã paludẽ: ubi exercitum recẽſebat eũ occiderunt a quo romani ciues robuſtũ aĩum & ad iperium erectũ acceperãt. Parẽtẽ: romulũ. In curia: nam & illi in caſtris eũ ſequebantur. ut adminiſtrandis rebus intereſſent.

Lacerarunt q̃uis dicat fabulose Liuius in illa tẽpestate Romulum fuisse in cælũ a dijs eleuatum: tamen secundũ aliorum sentẽtiam: ipsum fuisse discerptũ a patribus etiam cõmemorat. Duxit nefas: idest ipiũ existimauit. Eternũ ro. iperio: idẽ aium uiuidũ romani imperii fundauerat. Rude nimirũ illud & ferox fec. iuehitur Valerius inhorribilitatẽ hoium illius sæculi: quod usq; adeoq; grassati sint ut tanta sæuitia in Romulũ uti potuerint. Fœde maculatũ. cruenter fœdatũ scilicet fuerit. Ne sũma quidẽ post dis. pietas. quãuis inquit id posteris ignominiosũ esse uideatur. tamẽ hanc sæuitiã a patribus factã nequeunt occultaꝛ.

lacerauit: nec duxit nefas ei uitam adimeꝛ. qui æternũ roma. imperio spiritum ingenerauerat: Rude nimirũ illud & ferox sæculum: quod conditoris sui cruore fœde demaculatum: ne summa quidem posteritatis dissimulare pietas post hũc ingratum lapsæ mentis errorem consentanea ciuitatis nostræ pœnitẽtia sequitur:

De Camillo.

Irum romanorum incrementum latissimum & tutela fortissima. Furius camillus in urbe incolumitatem suam tueri nõ ualuit: cuius ipse salutem stabili erat fœlicitatem auxerat a Lucio. n. Apuleio tr. pl. tanq̃ peculator Veientanæ prædæ reus factus: duris atq; ut ita dicam ferreis sententiis in exilium missus est: Et quidem eo tempoꝛ quo optimo iuuene filio spoliatus: solatiis magis alleuandus. quã cladibus onerãdus erat: sed ĩmemor patria tanti uiri maximorum meritorum exequijs filij damnationem patris iunxit: at ĩquit ærario abesse. tr. pl. quærebatur quindecim milia æris tanti nãq; pœna finita est. indignam summã propter quã populus romanus tali principe careret.

Sũma pietas posteritatis. summa & ampla pietas posterorum qui inquit posteri pij sunt & humani. hoc tamen ipiũ fuisse fatẽtur. Hũc ingratum lapse mẽtis errorẽ. hanc ingratitudinẽ senatus quam ferme Valerius errore quodã factã fuisse dicit eo q̃ rude sæculũ illud: quid uirtus q̃d uicium esset ignoraret sequit̃ totius populi ro. ingratus erga Camillũ aius. Lapse mentis negligentis incultæ mentis. Errorẽ senatus in romulũ: nã error quodam impsum dissipauit. Consentanea conueniens congrua: pœnitẽtia: nã deinde cõsiliũ suũ dãnauit ciuitas romana a gallis obsessa. Nostræ: romuli exemplũ ad senatũ sed hoc camilli ad uniuersã ciuitatẽ spectat. Viriũ ro. & Camillus totius iperi ro. sũma aliquãdo extitit & principatũ suis temporibus in ea optinuit Etruscorũ munitissimã ciuitatẽ Veientiũ populo ro. infestissimã debellauit: deinde post aliquod tẽporis in suspitionẽ cũ uenisset Ab. l. apuleio ei dicta die q̃ ueientanẽ prede partem usurpasset absens dãnatus est camillus amicos rogauit ut ab se hoc iudiciũ propulsaret quod quia efficere nequiuerant indignatus q̃ iiuste dãnatus esset & tãtã pecuniã q̃ti fuerat mulctatus a senatu spuit & i exiliũ uetos est, pfectus discedens aũt deos orauit ut facerẽt hãc tã ingratã pfiã aliquãdo sui desiderio teneri q̃ pces nõ irritæ extiterũt. nã a gallis capta urbe cũ nihil pter capitoliũ restaret rõanis dictatorẽ camillũ absentẽ creare coacti sũt rõani: q collectis exercitus apud aliã flumen dissipati reliquis romã petiuit: aurũ qd pro liberãda pfia pensabat auferri iussit & eo gallos insectatus ad internetionẽ usq; cecidi. Incrementũ lætissimũ. nã ueientanos populo ro. adiecit.

Tutela certissima. nã tuti sub illius auspiciis atq; dictu esse poterãt. Incolumitatẽ suã. i. sospitalitatẽ suã: nã in ea urbe quã tutabat ipse tutus uersari nequiuit. Salutẽ: nã etruriæ populos debellauit q̃ mltas clades a rõanis intulerant. Fœlicitatẽ: nã iperii fines dilatauerat. Peculator: fur & ꝓprie dixit nã peculator de publica re dicit: fur aũt de priuata. Atq; ut ita dicã ferreis: quasi patũ dixisse uideret duris addidit ferreis idest in exorabilibus. Equidem eo tempore. nec inquit romani cum illum in exilium egerunt temporis rationem habuerunt. filius enim tunc ei fato ademptus fuerat. itaq; romanorum officium potius esse debuerat in illo consolando quam acerbitatem acerbitati glomerando.

Equidem: certe eo tempore missus est in exilium. At inquit ærario abesse: dicere posset aliquis quæreretur tribunus quindecim milia æris esse ærario diminuta si absolutio Camillo fieret. sed intelligat ille nõ dignũ fuisse ut populus romanus tam præstanti principe careret ob summam illam pecuniæ illius respectu tam uelim tamq; abiectam. Inquit aliquis dicere posset. Tribunus plebis. Lucius apuleus. Quærebatur conquærebatur. Tanti namq; pœna finita est: idest tanti damnatus est & is damnationi suæ finis est impositus scilicet quindecim milia numismatis. Summam scilicet æris. Tali idest tam præstanti principe qualis fuit Camillus.

Priore adhuc quærela uib. uix inquit una populi romái quærela deſtitit ecce alia exoritur: & ita trā ſit ad ingratitudinem quam ſuperiori africano populus romanus præſtitit. Priore quærela ſcilicet camilli lamentatione. Vibrante criſpante clamitante tranſiatio tracta a iaculatore qui ante q̄ miſſū iaculum uibrare deſiſtat aliud ingerit. Deinceps ſubſequenter. Exurgit: exoritur. Africanus ſuperior non ſolum cōtuſam quam ſuperiori āfricano ingratitudinem exhibuerit populus romanus ſubiungit Valerius. nam totam propemodum italiam Haunibal uaſtauerat & illam per decenium poſſidens romanorum uires debilitauerat atq; cōfregerat. Cūq; iam nullus reperiretur qui aduerſus tantum ducē ducere exercitū auderet Scipio prouintiam illam aggredi non dubitauit qui non modo patriā a tāta cladē liberauit uerū etiam uictam carthaginem populi ro. tributariā fecit procedente deinde tēpore. L. Aſiatico eius frarre damnato ac in uincula coniecto eo q; dicerent ipſum anthiocēſem prædā uſurpaſſe: romani maximorū meritorū immemores coegerunt ſuperiorem Scipionē indignitatē fratris non ferentē exilium potius q̄ ingratam adeo patriā toleraſſ. itaq; in apuliā ſe recipiens aut p culā Linterno abiecta & uili urbe i uico quodā ſedem locauit. Ibiq; e uita excedens iuſſit ſepulchro ſuo iſcribi. Ingrata patria ne oſſa qdē mea habes: quaſi cō tētus eēt patriæ tā leuē ultionem tradidiſſe. Cōtuſā: q̄ſſatā. Beli punici. hānibalis prælijs. Car. dñam. nā populi rōani tributatiā fecit. Cuius claſ. nūc dicit ſcipionem ob egregia merita ſua iniuriis a populo romano oneratum fuiſſe quem uilis ciuitatis & paludis deſertæ cultorem reddiderunt romani. Ciuitatis igno. ideſt linterni appuliæ oppidi. Deſerte. quæ urbi uicina erat. Accolam. bene dixit accolam. nam uicinus urbi erat in uico non in urbe quod ſi fuiſſet Incolam dixiſſet. Fecerunt ſcilicet ſenatus populuſq; romanus fratrem damnando. Non taci. immo narrans. Ingrata pa. roma quæ iniurias pro clariſſimis operibus reddidiſti.

Quid iſta. nunc ualerius quodammodo ſcipionis conditionem lamentatur. iniquum fuit q; ſcipio in exilium compelleretur æqua. fuit illius lamentatio ſed tamen ultionem acerbitatis ſuæ moderate patrie intulit: nā quam ab imminenti incendio liberauerat ei oſſa ſua & cineres dare recuſauit. Neceſſitatem indignius aut quærela. nam indignum fuit ut ad hanc neceſſitatem exilii peruenire ſcipio.

Quærela: quam fecit dicens: Ingrata patria ne oſſa quidem mea habes. Vltione. oſſa ei prohibendo. Moderatius temperatius: nam non ferro ſed paucis uerbis ſe uultus eſt. In cinerem: niſi enim pœnos debellaſſet illi ferro & igne omnia uaſtaſſent. Paſ. i. non ſuſtinuit & notandum q; annus ille i quo extinctus eſt ſuperior ſcipio inſignis fuit funeribus trium præſtantiſſimorum ducum philopomenis acheorum ducis hānibalis pœnorum & ſcipionis romanorum. Igitur hanc. laudat hāc ſcipionis uindictam quod tanta moderatione fuerit referta ſed tamen multo maiorem fuiſſe confirmat illam q̄ coriolani impetum. nam coriolanus mœtu romanos affecit. ſcipio autem uerecundia & rubore eos confudit atq; aſperſit. Hanc quod patriæ oſſa non commiſit. Ingrati animi. nam ingratam patriam appellauerat cum ei cineres denegaret. Violentia: nam uim maiorum habuit: hæc ultio ſcipionis quam arma coriolani. Ille coriolanus. Metu: ne urbem deleret. Pulſauit affecit. Verecundia ſcilicet pulſauit. De qua re ne quæri huic modeſtie quam oſtendit in ultione aliam quoq; ſubnectit: nam nunquam iniuriam ſibi a populo illatam niſi poſt mortem culpauit. De qua re. ideſt de iniuria ingratitudinis. Quæri conqueri ſuſtinuit. Tanta uere pie. conſtantia: tanta fuit conſtantia ueræ pietatis erga patriam quod eam ad ultimum uſq; fati diem ſeruauit. Poſt fata: ideſt mortem in ſepulchri inſcriptione.

De Scipione Africano.

Priore adhuc quærela uibrante alia deinceps exurgit. Africanus ſuperior non ſolum contuſam & confractam belli punici armis remp. ſed pœne iam exā guem atq; morientem. Carthaginis dominam reddidit: cuius clariſſima opera iniuriis penſando uici ignobilis eum: ac deferte paludis accolam fecerunt: eiuſq; uoluntarii exilii acerbitatem non tacitus ad inferos tulit: ſepulchro ſuo iſcribi iubendo: Ingrata patria ne oſſa quidem mea habes. Quid iſta aut neceſſitate indignius aut quærela iuſtius aut ultione moderatius? cineres ei ſuos negauit. quam in cineres collabi non fuerat paſſus: Igitur hanc unam Scipionis uindictam ingrati animi urbs ro. ſenſit maiorem meherchle Coriolani uiolētia. ille enim mœtu patriam pulſauit: hic uerecundia de qua re nec quæri quidem tanta ueræ pietatis conſtantia niſi poſt fata ſuſtinuit.

Talia passo credo quæ fratri eius dicere posset aliquis tam & si ingrata patria erga superiorē africanum extiterit tamen beneficia in fratrem suum errogata lenimen aliquid ei afferre potuerunt: sed non ita fuit:nam & ipse deuicto Antiocho & maiore parte Asiæ populo Romano subacta & speciosso ex ea prouintia:debellata triumpho peracto inuidia ciuium damnatus est tanq̄ si partem prædæ asiaticæ usurpasset:& in uincula coniectus talemq; pro aucto imperio munificentiam meruit. Talia quæ supra cōmemorauī. Passo.Scipioni supiori. Fratri eius.s.Lucio Asiatico. Accidere:cōtigeſ. Cu.asiatico. Antiochus asiaticus rex. Adiecta:addita. Speciosissimus triūphus:nā de Antiocho & Asia triumphauit. Peculatus reus fieret:furti. Causā præbuit:nā ob has res fœliciter administratas inuidiam cōtraxit

t Alia passo credo quæ fratri eius acciderūt solatio esse potuerūt:cui rex Antiochus deuictus :& alia imperio populi Romani:adiecta speciosissimusq; triūphus ut peculatus reus fieret:& in carcerem duci iubetur:causam præbuit.

De Africano posteriore.

n Ihilo uirtute minor posterior Africāus:sed ne exitu quidem fœlicior:duabus enim urbibus numātia atq; Carthagine imperio romano imminentibus ex rerum natura depulsis raptorem spiritus domi inuēit mortis punitorem in foro non repperit.

De Scipione Nasica.

q Vis ignorat tantum laudis Scipionem Nasicam toga quantum armis utrunq; Africanū meruisse Qui pestifera Tyberii Gracchi manu faucibus oppressam rempublicā strangulari passus non est:sed his quoq; propter iniquissimam uirtutum suarum apud ciues æstiationē sub titulo legationis Pergamū secessit Et quod uitæ superfuit:ibi sine ullo ingratæ patriæ desiderio peregit. De Lentulo.

Nihilo uirtute posterior africanus minor:dicit inferiorē africanū & uirtute & fato parē supiori fuisse:nā & ipsæ patriæ ingratū spiritum sensit in morte. C. Carbo & C. Gracchus de lege agraria populum concitauerant: quibus Scipio obnixe restiterat:deinde cum domū se recepisset: acquietem caperet in cubiculo occiditur:cuius facti sēpronia uxor suspecta fuit:q; uiro suo uenenū exhibuisset: & tū tanti uiri quæstio nulla facta est qđ fuit isignis ingratitudinis signum. Numātia:numātiā.n. deleuit Carthagine:carthaginē funditus euertit Imminētibus:ingruētibus: isultantibus: Ex rege na.ex orbe terrarū:nam eas sustulit. Raptorē spiritus: inuenit qui sibi uitā eriperet. Quis ignorat tantum laudis sci.nas.to. nasicam Scipionē qui & ipse de genere Cornelia extitit dicit in reip.administratione tantum gloriæ meruisse quantam superior & posterior Scipiones armis sibi comparauerant:neque tamen patriæ ingratitudinem ualuit euitare:quanuis sibi patriam magno beneficio deuinxisset.Ille enim Tyberium Gracchum contra senatus auctoritatem concionantem:ut legē agrariam ferret & sibi populi fauorem conciliaret fracti subselii parte occidit:neque sustinuit rem publicam a tam pernitioso tribuno plebis suffocari. Cum uero non laudem:sed inuidiam a ciuibus comparasset in legationis modum in asiam secessit: ibique sine ullo patriæ desiderio:reliquum uitæ tempus exegit. Quis ignorat:quasi dicat omnes sciunt.

Toga. in pace & reipublicæ administratione. Pestifera manu:multitudine coniuratorum mortifera:nam rempublicam occupare intendebat Gracchus. Oppressam faucibus:nam iam rempublicam fauces elidebantur. Strangulari:suffocari. Iniquissimam æstimationem: nam quem i honore summo habere ciues debuerāt:ob tale meritum illum & odio & inuidia insequebantur. Pergamū ciuitas asiæ. Secessit:se recepit. Sine ullo ingratæ:nam ingratæ patriæ amore nunquam captus est in exilio degens. Peregit:perfecit:nam ibi extinctus est. In eodem nomine uersor:dicit Valerius se in eadem populi Romani ingratitudine uersatam esse usq; adhuc:& tamen:se necdum Corneliæ familiæ lamentationes omnes expleſſe profitetur:nam restat etiam Publius Lentulus qui huius ingratitudinis sensit effectum. Caius Gracchus fraternas leges excitans ab Lucio Opimio & Quinto Lentulo turbatus cum seditiosis ciuibus in auentinum montem se receperat. Quintus Publius Lentulus rei publicæ amantissimus ingenti prælio illū cum suis de auentino monte deturbat quem ad pontē sublitium etiam productum usque adeo est insectatus quoad pœnas suæ temeritatis Gracchus sustinere Itaque Publius Lentulus grauiter confossus & leges & populi Romāi libertatem uiriliter deffendit: sed cum ciues ei maledicerent uideretque se inuidia præmi timens ne ei ad populum dies diceretur: quod indamnatos ciues necauisset ab senatu impetrata legione in siciliam est profectus:ante tamen

habita contione in qua deos immortales orauit:ut ſibi hoc darent ne unquam ingrati populi deſiderio correptus domum reuerteretur. Dii faciles quod petiuerat haud inuiti tradiderunt:ante enī quam patriam uiſeret uoti ſui compos ad manes deſcendit. Eodem nomine:ingratitudinis. Exhauſi: finiui. Quintus Publius Lentulus de Cornelia domo. Auentinum: mōtē Romæ iuxta Tyberim. Nepharios conatus:pernitioſas molitiones & impetus. Pia eo quod pro patriæ ſalutæ forti robuſta pugna. Leges obſeruationem legum:nam contra leges Gracchus agrariā legem tulerat. Pacem ne ius ciuile oriret aut plebis patribus ſuccenſeret. Libertatem periculum erat:ne ſuperior gracchus rempublicam occuparet. Hanc mercedem: hanc remūerationem prælii illius. Tulit conſecutus eſt. Inuidia minorum. Obtrectatione:conuitio equalium. Lega. libera:proficiſcendi quocunque ſibi libitum eſſet. Habita contione:nam inter loquendum & inter contionandū populi Romāi ingratitudinem ſignificauit:deoſque & orauit & deteſtatus eſt ut ſibi concederent ne ad populum Romanum reuerteretur. Perſeueranter iugiter. Compotem ſe uoti fecit.i. optinuit ne ad patriam unquam rediret quēadmodum a diis petiuerat:ibi enīm conſumptuſ eſt. Quinque igitur deinde Cornelii nunc concludens dicit Valerius exempla Corneliorum quæ ſuperius commemorauit oſtendiſſe patriæ ingratitudinem eo quod omnes iniuriis indigne affecti exilium patriæ prætulerūt. Quinque cornelii.ideſt quinque uiri de cornelia familia. Horum quinque Corneliorum. Seceſſus uoluntarii': diſceſſus & ex illa ſponte electa. Halla uero:cū magiſtrum equitum bene inquit ſupra commerorati ſeceſſus uoluntarios elegerunt: ſed Halla exilium coactus. Hoc quoque Liuius ab urbe condita commemorat quomodo ſpiritus melius in maxima charitate annonam ex diuerſis partibus contractam in populum diſpartitus eſt ex qua re tantum populi fauorem contraxerat:ut periculum imminueret:ne rei publicæ iura ſpurius occuparet. Senatus itaque ut tantum malum tolleretur contra ſpurium cicinnatum dictatorem creauit qui cum in foro ſellam poſuiſſet magiſtrum equitum ad ſe uocat ille dictatori parere recuſat. Halla ſeruilius dictatoris iuſſu ſpurium tam inſolenter agentem confeſtim uita priuauit dictator cum illius redentis cruentum gladium aſpexiſſet mirum in modum eum laudibus extulit paulopoſt populus quaſi memor in tanta pœnuria rerum ſe fuiſſe a Spurio ſuſtentatum damnatum Hallam in exilium ire coegit Halla.ſcilicet ſeruilius. Regnum affectantem. Nam iam largitione populum corrumpendo magna præſidia ſibi comparauerat. Pœnas cuſtodit libertatis. Nam quia libertatem ciuium defenſauerat exilii pœnas ſuſtinuit. Pependit perpeſſus eſt. Cæterum ut ſenatus populique mens poſtquam inquit de ſenatus populique Romani ingratitudine diximus nunc ſingulorum ingratitudinem perſtringamus, qui liberius accuſandi uidentur:nam quod plebs impulſu quodam mentis deliquit non eſt aſperioribus urbis tractandum. Quicquid enim multitudine fit ratione non poteſt præuideri cum alius alium impediat:ſed priuati quibus nil tale obſtat qui uitium a uirtute ſcelus a pietate ſe cernere poſſint conuitiis onerandi uidentur. In modum ſubitæ tempeſtatis:ferme excuſat ſenatus ingratitudinem: quod ſcilicet impulſu quodam mentis inconſiderato fiat Concitata: commota: in bene meritos ciues romanos. Leui querela exigua:repræhenſione. Singulorum:priuatorum ingratitudo.

i Neodem nomine uerſor: nec dum Corneliæ gentis quærelas exhauſi. Namque Paulus Lentulus clariſſimus & amātiſſimus reipu. ciuis:cū in aduēitem Caii Gracchi nefarios cōatus & aciē pia ac fortis pugna magnis uulneribus exceptus fugaſſet. prælii illius quo leges pacem libertatemq; in ſuo ſtatu retinuerat hanc mercedem tulit:ne in noſtra quidem urbe moreretur. ſiquidem inuidia obtrectatione compulſus legatione a ſenatu libera impetrata habitaque cōciōe: qua a diis immortalibus petiit ne unquam ad ingratum populū reuereret:in Siciliam profectus eſt ibique perſeueranter moderādo compotem ſe uoti fecit:quinque igitur deinde Cornelii totidem ſunt notiſſima īgratæ patriæ exempla atque horum quidem ſeceſſus uolūtarii:

h Alla uero quum magiſtrum equitum Spurium melium regnum affectātem cecidiſſet: cuſtodi tæ libertatis ciuium exilio ſuo pœnas pependit.

c Aeterum ut ſenatus populique mens in modum ſubitæ tēpeſtatis cōcitata lēi q̄rela ꝓſequēda ē. Ita ſingulorum ingrata facta liberiore indignatione ꝓſcin

Liberiore copioſiore indignatione: proſcindenda laceranda oneranda conuitiis. Potentes cõſilii nulla multitudine impediti deliberare poſſunt quid rectum quid iniquum ſit. Vtrunq; ſcilicet pietatem & ſcælus uirtutem & uitium gratitudinem ingratitudinẽ. Perpendere: diligenter conſiderare ratione examinare. Quo enim nymbo qua procella uerborum de ſingulorum ingratitudie dictus primo quidem quanto conuitio ſit proſequendus Sextilius declarat ingentis beneficii nõ modo immemor: ſed pœnitus ingratus exiſtens: ad cuius intelligentiam eſt notandum quod .C. Cæſar hic

denda ſunt. quia potentes conſilii cum utrũque ratione perpendere liceret: ſcelus pietati prætulerunt.

De C. Cæſare.

q Vo enĩ nymbo qua procella uerborũ impium Sextilii caput obrui meretur: quod. C. Cæſarem a quo tum ſtudioſe tum etiam fœliciter grauiſſimi criminis reus defenſus fuerat. Cinianæ proſcriptionis tẽpore profugum præſidium ſuum in fundo tarquinenſi cladis conditiones imploraræ beneficii iura repetere coactum a ſacris perfidæ menſæ & altaribus nefandoꝝ pœnatuum auulſum truculento uictori iugulandum tradere nõ exhorruit: finge accuſatorem eius: fortuna publica in ſuppliciis nomen conuerſum tã luctuoſam illã opem genibus annixum oraſſe: crudeliter tamẽ repulſus uideretur quin etiam quos iniuriæ inuiſos faciunt gratioſos miſeriæ reddunt: uerum Sextilius nõ accuſatorem: ſed patronum ſæuiſſimæ inimici uiolẽtiæ ſuis manibus obiecit ſi mœtu mortis uita indignus ſi præmii ſpe morte digniſſimus.

De. M. Cicerone.

de quo loquit auctor fuit & humanitate præditus & eloquẽtiæ ſuauitate pollens: quem Cicero in libris de oratore cum cæteris diuinitus ferme diſputantem inducit. Ille quodam tempore Sextilium parricidii damnatũ & accuratæ & acri oratione apud iudices liberauerat: ſed cum cinna ab Octauio collega quia non ciuice: ſed tyrannicæ conſulatum gereret expulſus ſe una cum mario coniungiſſet: ac patriã ingreſſus omnes ſibi infeſtos aut occidiſſet: aut dãnaſſet. Cæſar & ipſe proſcriptus Sextilium qui ĩ fundo tarquinenſi degebat ſupplex petit: oratq; ut ſe a cinne clade liberare uelit Sextilius ſollidi bñficii immemor cum interfectores a cinna miſſi adeſſent Cæſarem e pœnatibus ſuis abſtractum hoſtibus laniãdum exhibuit. Quo nymbo: quo impetu turbine. Procella uerborum: tempeſtate uerborum. ideſt qua uerborũ aſperitate. Impiũm caput. ideſt Sextilium ipſum qui pietatis iura neglexit. Obrui. ideſt. Lacerari: & tranſlatio eſt ab ſatis quæ ſubita tempeſtate opprimuntur. C. Cæſarem: oratorem intellige.

Studioſe: diligenter accurate. Fœliciter: nam id egerat Cæſar: ut abſolueretur: Grauiſſimi criminis. ſcilicet parricidii. Cinianæ proſcriptionis: proſcriptionis quam fecerat Cinna & Marius: nã in publico ciuium Romanorum: nomina in tabula ſcripta ponebant: & quicunque deinde eos in urbe expexiſſet impune occidere poterat: & hæc erat proſcriptio. Præſidium ſuum: ſuum auxilium & ſubſidiũ Sextilii. In fundo tarquinenſi: ibi enim prædia ſua Sextilius habebat. Cladis conditiones. ideſt proſcriptionis quæ urbi romæ magnam cladem attulit. Implorare præcibus petere fiducia beneficii colati. Beneficii iura: ius beneficium eſt ut qui beneficium contulit beneficium accipiat. A ſacris perfidæ menſæ: menſe ſacra poſuit ubi præcipue hoſpicii iura coluntur. Nefandorum pœnatum altaribus. ſcilicet diis domeſticis & familiaribus quos deteſtabiles fuiſſe dicit quia perfidus ille hoſpitii iura cruentauit. Finge ac. eiuſ. cupiens Valerius huius ingratitudinem exagerare dicit quod ſi quis accuſator ipſius ſupplex & genibus eius prouolutus auxilium in tanta perturbatione petiiſſet: neque id ab eo impetraſſet crudelem Sextilium omnes certe exiſtimaſſent cũ ergo nõ accuſatorem: ſed patronum a quo ſalutem acceperat iugulandum tradiderit dignum de illo ſupplicium ne quid excogitari. Finge. ideſt animo tuo concipe. Fortuna. ideſt ĩ clade quæ ad omnes pertinebat ut cinne proſcriptio. In ſupplicis. ideſt de accuſatore ſupplex factus. Genibus prouolutum genibus qđ fecerat. C. Cæſar. Quin: hoc etiam ſepe contigere uidemus: quod qui ante propter iniuriam nobis inuiſi fuerant ſi in miſeriam ceciderint nos ad miſericordiã commouent. Violentiæ. ideſt obtulit uiolentiæ truculentiſſimæ cinæ qui inimicus Cæſaris erat. Si mœtu: optima complexione uſus eſt: nã aut mœtu mortis aut ſpe præmii id fecit Sextilius ſi mœtu mortis timens ne ob ſeruatum proſcriptum à cinna occideretur non ẽ dignus qui uiuat: nam mœtu mortis ab honeſto diſcedere nemo debet: ſed ſi ſpe præmii: id egit cum patronum ſuum prodiderit mortem acerbam meretur.

Sed ingratitudinem amplectit quæ Sextilii ingratũ aĩum adæquat & illi dissimilis nõ est existimanda popiliũ lenatẽ parricidii defenderat. Cicero sicut ĩ illius uita Plutarchus significauit ꝓcedente tempore cũ Brutũ & Cassiũ philippicis cãpis debellassẽt. G. Octauius: & Antonius cũ M. Lepido placuit ut Antonius oriẽti. Augustus italiæ hispaniis & galiis. M. aũt Lepidus africæ siciliæ sardiniæq; ꝓesset: & ita triũuiri hi sunt appellati: ná totũ orbis terrarꝫ regnũ ĩter se diuiserãt. Cõuenit ẽt ut singulorꝫ hostes ꝓscriberent: &. M. Lepidus fratrẽ suũ. L. Paulũ Antonio cõcessit. Antonius L. Cæsarẽ auũculũ suũ Octauio rradidit. Octauius q̃is iuitus Ciceronis morte Antoniũ cõpotẽ fecit quẽ inimicissimum habebat qm philippica cõtra se cõposuerat Popilius lenas Ciceronẽ ꝓscriptũ cẽ ĩtelligẽs ad Antoniũ ꝓficiscit oratq; ut huius tã fœdi ministerii occidẽdi Ciceronis sibi ꝓuintia tradat. Exorato itaq; Antonio Caietã petit: ibiq; reptũ Ciceronẽ romani eloquii ꝓncipis: pacisq; firmũ stabiliñtũ patroni ĩmemor atq; ꝓstantis beneficii ĩmãiter obtrũcauit. Neq; aliter gestiens ac si opia spolia retulisset ingẽti alacritate cũ capite & dextera ipius romana mœnia ingressus ẽ: ĩgratus certe aius popilii q ĩsano quodã furore ꝓpeditus nõ intellexit se illius caput ferre q suaui & ꝓpe diuia eloq̃ntia eũ ab iminẽti fato liberauerat

quo tpe mortuus sit vid plin. ĩ uita sud ĩ fine.

Lenatẽ: ex lena oppido picenæ regiõis. Rogatu: rogatiõe. M. Cælii. M. Cæ. adolescẽs. M. Cicero. amicissimus fuit: quẽ Ci. ex prouintia discedens illi ꝓfecit. Causa: ná accusatores suspitiões acerrimas ingerebãt. Ad pœnates suos: ad deos domesticos. i. domũ suam misit. Detestabilis nefandi officii occidẽdi patroni. Amplissime: nã principatũ Romanũ optinebat. Studio. i. excellentis beneficii: ná ob hoc ꝓuati ipum uenerari debuerat. Romanæ: omnes. n. Ciceronẽ Romanæ linguæ auctorẽ appellabãt. Et pacis: pacis. n. sp. auctor extiterat Cicero. Per sũmũ: ociose náq; & sine cura caput illius amputauerat: neq; aliter ac si nunq̃ ab eo beneficiũ accepisset. Sarcina onere. Inualide. Cõmiserat Ciceronis necẽ Valerius & simul indignatur exagerans hãc Popilii ingratitudinẽ: ostendit náq; facultatẽ suã imbecillẽ esse ad culpandũ: hoc monstrꝫ qd Ciceronis lingua indigeret si dignis conuitiis esset lacerandũ. Inualidæ: impotentes litteræ. Hoc monstrũ: hoc factũ lenatis qd monstro simile existimari potest. Suggilandum: notãdũ culpãdum. Alius Cicero ingens Ciceronis laus. Quo nunc te: Nescio ĩquit quomodo de tua ingratitudine Põpei dicere debeã. Ab una. n. parte amplitudinẽ tuã uideo totũ orbẽ terrarum illustrasse: ab alia cũ infœlicitatẽ tuam cõsidero te ad ultimã miseriã deuenisse ĩtelligo: sed si etiã tacere uoluero omnes tũ te ingratũ aduersus Gn. carbonẽ fuisse iudicabũt. Gn. Pompeius Strabo magni Pompei pater picenũ agrũ cõsul ferro & igne uastauerat asculũ ceperat. Illo extincto Põpeius magnus ex asculana præda quã pater usurpauerat repetũdarꝫ dãnatur Põpeius Alexãdrũ patris libertũ qui & retia & alia multa ex illa præda cõsecutus fuerat causidicis tradit. Fatetur ille hæc quæ duæ sibi obiciebatur ab Strabone accepisse: sed in ingressu marii & cinnæ sibi edomo a militibus direpta extitisse. Pompeium cum cæteri causidici tum carbo in illa causa absoluerũt. In qua & audacia & magna nimitas sua plurimum contulit. Nam & absolutus fuit: &. M. Antistius prætor. Antistiam eius gnatã Põpeio adolcescẽti despõsauit: postea cũ scylla Marii partes ꝓsequeretur. Põpeius cũ paterno exercitu ĩ africã missus. Domitiũ & Gn. Carbonẽ Scyllæ inimicissimos deleuit & captũ Carbonẽ q sibi anna affuerat in paterna causa: cum magna totius exercitus ĩdignatione crudeliter necari iussit. Fert carbo cupiditate quadam uitæ: ab his qui eum necare debebant. Leuandi corporis spacium petiuisse.

Sed ut ad alium cõsentaneum huic ingrati animi actum transgrediar. M. Cicero. Gneũ Popiliũ lenatẽ picenæ regionis: rogatu. Marci cælii non minore cura q̃ eloquẽtia defẽdit: eumq; causa ad modũ dubia fluctuantẽ saluũ ad pœnates suos remisit. hic popilius postea nec re nec uerbo a Cicerõe læsus: ultro Marcum Antoniũ rogauit: ut ad illũ proscriptũ ꝓsequendũ & iugulãdum mitteretur: impetratisq; detestabilis ministerii partibus gaudio exultans caietã cucurrit: & uirũ omitto quod amplissimæ dignitatis certe salubritatis eius auctorẽ studio præstantis officii priuatim sibi uenerãdũ iugulũ præbere iussit. ac protinus caput romanæ eloquẽtiæ & pacis clarissimã dexterã per sũmũ & securum ocium amputauit: eaq; sarcina tãquã optimis spoliis alacer in urbẽ reuersus est: neq;. n. scelestũ portanti onus sucurrit illud se caput ferre: qd pro capite eius quõdã perorauerat: inualidæ ad hoc mõstrũ suggilandũ litteræ quoniã qui talẽ Ciceronis casum satis digne deplorare possit: alius Cicero non extat.

De Gneo Carbone.

Attingam: ut ingratitudinē notem tuam. Amplitudinem præſtantiam fœlicitatis. Omnes terras & maria. i. totū terraꝝ orbē & maris ambitū. Fulgore: ſplendore ſuo cōpræhenderat. Attētari: cōtingi manu mea: non. n. illā magnitudine ſua poſſum tractare manu mea. Sed tñ. i. q̄is manu mea non debebat attentari: tñ & cætera. De paternis: nā repetundaꝝ damnatus fuerat: qa pater aſculanā prædā male diuiſerat. Dimicans. i. tu Pōpei contendēs. Quia tā ingrato facto: merito īquit repræhendent te homines quia ſcyllæ uiriū rationē habens uerecūdiá tuā contēpſiſſe uiſus es. Ingrato facto: eū. n. occidi paſſus es: a quo fueras liberatus. At ne noſtra confeſſis alienigene urbes inſultent. De ingratitudine romanorum diximus: nūc de externis dicendū eſt ne nobis inſultent: quaſi nulla tali nota digni. Et primo de ingratitudine carthaginenſiū dicit: quā Hānibali præſtiterunt. Quantus fuerit īperator Hannibal monumenta omnia declarāt quot p tutella patriæ clades ītulerit Romanis: Liuius cæteriq; ſcriptores teſtant. Hic tñ cū tributaria a Scipione facta eſſet Carthago: ab emulis & obtrectatoribus accuſatus eſt q̄ occultis mandatis Antiochi ſocietatē inire ſtuderet: & pacē exoſus nouam belli cauſam circunſpiceret. Quæ & ſi falſa fictaq; eſſent Romani tñ Gn. Manilium: qui acta Hannibalis ſpecularetur tanq̄ legatū Carthaginem mittunt. Hannibal cuius rei gratia ueniſſet: utpote callidiſſimus confeſtim ītelligit. Et cum die inter princeps urbis: & legatum Romanum uerſatus eſſet clam abrepto equo rus quod in ſuburbis erat non longe a mari petit: ibiq; nauē præparat: poſtea uero grandi accepta pecunia: cū aliquot pœnis adoleſcentibus nauem cōſcendit: & ad Antiochū profectus eſt. Noſtra cōfeſſis. i. nobis cōfeſſis noſtra ingrata facta. Inſultent: irriſionē īferant: quaſi nil tale fecerint. Tot iperarores. T. Flāminiū. M. Marcellum. Paulū æmilium: & dicit Valerius q̄ Hānibal magnam fuiſſet glorima conſecutus ſi tot gregarios milites ſuperaſſet: quot Romanoꝝ duces & exercitus uirtute ſua deleuit. Gregarios: ī fine conditionis milites. E cōſpectu ſuo: ex urbe ne illum intuerentur. Neminē lycurgo aut maiorē lacedæmonioꝝ īgratum aīum aduerſus lycurgum ſubiūgit auctor lycurgum ciuē legum latorē nobiliſſimum fuiſſe cōſtat: q nō ſolū ob leges patriæ traditas ſed etiam quia fide mira præditus fuit ingētem laudē meruit. Extincto. n. fratre lacedæmoniorum duce relicta uxore prægnante. Poſthumum Cirilaum auunculum ſuum tanta diligentia nutriuit: ut maiore nequiuerit ſi ex ſe natus foret. Ei deinde adulto paterni regni regimen tradidit: huic apollo oraculum petenti reſpondit. Dubito te an hominem an Deum appellem. Nobiles huius lycurgi legibus commoti eo quod ſibi rigidiores uiderentur & contra illorum libidinem factæ. Sepius eum lapidibus obruere tentarunt: hunc etiam e foro ī Mineruæ alcecæ templum fugere coactum turba perſequitur. Alcander quidam banculo: quem in manu geſtauerat ei in tumultu oculum eruit: peccato furore ex publico conſenſu Alcander lycurgo traditur: ut pro ſua libidine illum cruciet atque occidat. Vindictæ lycurgus immemor cum uitæ uictuſque ſocium facit & optilem appellauit. Dores. n. optiles oculos uocant. Sed cum legibus ſuis æternitatem donare uellet: ciues omnes iurare coegit ſe leges illas obſeruaturos quoad ipſe rediſſet: dicebat enim ſe delphos petere ut ab apollinæ: quid addendum quid diminuendum illis legibus eſſet ſciſcitaretur. Ciues omnes iurant. Lycurgus cretam petit: ibique cum moreretur oſſa ſua in cinerem reſolui iuſſit: & in fluctus maris ſpargi: ne ſi ciues Lacedæmonii oſſa ſua in patriam retuliſſent ſe a iuramento liberatos eſſe exiſtimarent.

q Vo te nunc modo magne Pōpei attīgam neſcio. Nā & amplitudinē fortunæ tuæ: quæ quōdā omnes terras & omnia maria fulgore ſuo occupauerat: ín tueor & ruinā eius maiorē eſſe: q̄ ut manu mea attentari debeat: memini. Sed tamen nobis quoq; tacentibus Gn. Carbonis a quo admodum adoleſcens de paternis bonis in foro dimicās protectus es: iuſſu tuo interēpti mors animis hominum obſeruabitur non ſine aliqua repræhenſione: quia tam ingrato facto plus. L. Scyllæ uiribus quam proprie indulſiſti uerecundiæ.

De Hannibale.

a T ne noſtra confeſſis alenigenæ urbes ínſultent Carthaginenſes Hānibalē qui pro illoꝝ īcolumitate & uictoria tot imperatores totq; exercitus noſtros trucidauerat quot gregarios milites hoſtiū ſi occidiſſet magnæ gloriæ foret e conſpectu ſuo ſubmouere in animum induxerunt:

De Lycurgo:

n Eminē Lycurgo aut maiorem: aut utiliorē uirū

Apollo Pythius i. delphicus apelle pythonis serpentis quæ illius tripodas tegebat. Sinceritas: nam pie sẽp uixit & auunculo fidẽ summã seruauit. Constantissimus amor: perseuerantissimus exilium enim e legit ne leges quæ patriæ salubres erant corrũperent & etiã moriens patriæ respectũ habuit.

Eiectus e foro in tẽplũ Mineruæ qđ potes æros habebat. Priuatus oculo ab alcandro. Ad ultimũ postremo cũ illius leges nollent ciues seruare. Quid aliæ facient urbes: si inquit urbs quæ & humanitatis & gratitudinis ministra est benemeritos ciues patria expellit: quid alias facturas existimamus

Gra. gratitudinis Atticam terram diuersi pagi homines habitabant hos dispersos Theseus in unum coegit: quo melius coalescere posset: neq; solũ ciues suos in unũ cõtraxit: sed etiã patriam suam factis fortiter gestis insignẽ reddidit effecitq; ut per totũ orbẽ terraq; Athẽiẽsiũ fama increbresceret. Ille. n. latrões per diuersas regiones sustulit ille ab cruento minois tributo athẽas liberauit Ille thebaq; insolentiam domitãs extictis ducibus græciæ sepulturam præbuit. Ille gnatis extincti Herculis auxilio affuit. Et tamen inuidia: & obrectatione ciuium suorum in exilium profectus in tyro degẽs patriæ sepulturã ĩi habuit. Cum ergo tot tãq; insignia gesserit: aut nullæ fuissent athenæ: aut multo obscuriores nisi ipse Theseus extitisset. Detrahe: aufer. Nullæ: nisi ille dispersos accolas ĩ unum contraxisset. Nõ tã clare: si nihil ille præclarum gessisset p orbẽ terraq; decantandũ. In suam unam urbem scilicet athẽaq; quæ illius ppria erat. Agresti mare: icultæ uiuẽti sine doctrina sine lege. Amplissimæ athenarum: cuiuslibet doctrinæ disciplina uigentis. Idem. sceua potentissimi regis minois. Androgeus minois filius fortissimus & præstantissimus athleta fuit: & cum iuuenes omnes athenienſium superasset socii illius inuidiam contraxerunt: & illũ in excelsam turrim inuitauerũt: unde omnis urbs circunspici poterat. Ille nil tale suspicans turrim ascendit: & cum in urbis spectaculo intentus esset socii præcipitẽ inde detruserunt & ita extunctus est pater cũ filium in patriam redeuntem nõ cerneret nonnullos e suis athenas misit qui illum ingrerent. Redeũt illi nihil certi minoi nunciantes hoc minos ĩtelligens legatos etiã misit qui athenienſibus bellũ indicerent nisi filium sibi restituerent. Cũ aũt extictum illum athenienses restituere nequirent ingentem exercitum minos parat: primo megaram nisi regis urbem: q sibi negaret auxilia deleuit. Deinde atticũ solũ omne uastauit: postremo athenas obsidere cœpit. Egeius uiribus minois ĩpar pacem petit quam hac lege ĩpetrauit: ut quotanis septena corpora uirorum ĩ alimentum minotauri traderet. Plebs indignata quod hæc clades se tantum præmeret regẽ armati circunsistunt. Impetrantq; ut sorte uiri eligant qui ĩ cretam mittantur ad minotaurum: sors Theseo regis filio contigit qui Arianæ auxilio & minotaurum iteremit & ĩ patriam icolumis euasit. Sed historia hoc habet: nã cum peste præmerẽtur athenæ: apollo dixit opus esse ad extinguendam hanc luem: ut septem uiros in cretam mitterent: qui adplacandas ĩferias Androgei imolarentur. Itaq; eo cum aliis Theseus profectus: ita contigit: ut ludo q a minoe celebrabatur superior ipse Theseus euaderet. Aridanæ regis filia & forma & uirtute Thesei capta: accepta ingenti pecunia & naui una cum Theseo fugam petit. Ille nãque promiserat: illam sui fore coniugem & Fœdram sororem Hypolito daturum in uxorem. Sceua imperia: crudelia eo quod sanguinolenta forent. Vix dum ætate pubes. ideſt uix xiiii. annorũ. Idẽ effrenatã thebaq;

Androgeus

Megara nisi urbs.

lacedæmon gẽuit: utpote cui Apollo pythius oraculũ petenti respondisse fertur: nescire se utrũ illum hominum an deoq; numero aggregaret. huic tamen neq; uitæ summa sinceritas: neq; constantissimus erga patriã amor: neq; leges salubriter excogitatæ auxilio esse potuerunt: quo minus infestos ciues experiretur: sæpe. n. lapidibus petitus aliquãdo eiectus publico furore etiã priuatus oculo ad ultimũ ipsa patria pulsus est. Quid aliæ facient urbes etiã ubi illa quæ constãtiæ & moderationis & grauitatis sibi laudem eximiam uẽdicat: tam ingrata aduersus tã benemeritum extitit.

De Theseo.

d Etrahe Athenienſibus Thesea nullæ aut nõ tam claræ Athenæ erunt: siquidẽ ille uicatim: dispsos suos in suam unã urbem cõtraxit: separatimq; & agresti more uiuẽti populo amplissimæ ciuitatis formam atq; imaginem imposuit. Idẽ sceua potentissimi regis Minois imperia uix dum ætate pubescente reppulit. Idem effrenatam thebarum insolẽtiam domuit. Idem

insol. Etheocles & phynices œdipi filii ea crudelitate fuerũt qua & pater. Orbato patre cõuenit inter eos ut alternis annis thebis imperarent: & primo etheocli sors cessit. Polynices ad adrastum se argos recepit & desponsata argia regis argiuorum gener efficitur. Exacto annuo imperio regnũ poscit polynices Etheocles se fratri cõcessurum negat. Adrastus coactis ducibus græciæ contra thebas proficiscitur: ibiq; aliquam diu pugnatur. Etheocles & polynices mutuis tandem uulneribus concidũt & ad unum omnibus occisis. Adrastus solus in patriam est reuersus. Creon thebanorum dux substituitur qui & ipse superiorum sæuitiam immitatus extinctis ducibus argiuorum sepulturã denegabat. Cæsorum uxores athenas deuolant: Theseum orant ut suis uiribus insolentiam hanc creõtis ulciscí uelit. Atroci re percitus theseus collectis copiis thebas aggreditur. Vrbem expugnat: occisoque creonte omnibus extictis sepulturam comparauit: quo beneficio & græciam omnem obligauit: & apud omnes gentes laudem acquisiuit. Domuit: occiso creonte. Idem opem liberis Herculis. Occiso Hercule qui ab eo læsi fuerant gnatos eius persequebantur illi athenas confugerunt: quibus Theseus dedit ut templum misericordiæ conderent: quod asillum etiam appellauit: & qui eo confugissent: nulla ui inde poterãt ad supplitium trahi. Monstri: nam cretæ tuarum cœpit quem ĩ marathoniis campis immolauit. Minotaurum etiam occidit. Sceleris: nam sceleratos plærosq; sustulit. Eritionem enim uiarum obsessorem & latronem morte affecit. Sironem qui fauces & angustias montium occupabat eadem pœna: qua ipse cæteros affecit: nam pedes sibi oscularí iussit Theseus. Et cum ille pronus esset per saxa & montem præcipitem dedit: procustem latronem qui lecticas hominis longitudine minores habebat & quicquid superfuisset siue caput: siue pes aut manus extensorum in eis captiuorum resecabat: eadẽ pœna affecit. Etheombem qui ramalia quercus a uertice ad terram flectebat & homines ibi ligatos in auras laxatis ramis emittebat: artem ipsius secutus quasi fundam in aera dimisit. Summoti: expulsi inuidia & obtrectatione. Tyros insula græciæ. Exule minor: Thesei enim magnitudinem non cõtinebat tyros: dignitas namque illius & gloria totum orbem terrarum occupauerat. Mortui Thesei ibi enim sepultus est. Iam solon qui tam præclaras leges. Due ciuitates rerum potitæ. scilicet lacedæmon & athenæ duos legum latores præstantissimos habuere. scilicet lycurgum & solonem: qui ambo ingratum patriæ animum sustinuerunt. Extincto codro nullæ tunc ciuitati athenarum leges erant quia libido regum pro lege habebatur. Ciues solonem eligunt uirum pietate insignem qui uelut nouam ciuitatem legibus conderet: cuius tanta fuit equitas inter plebeios & senatores: ut si quod pro altero ordine tulisset: alteri displiciturum uideretur: ab utrisq; tamen parem gratiam traheret præter leges: hoc quoq; memorandum edidit: cum enim inter Athenienses & megarenses de proprietate salamine prope usque ad interitum armis dimicatũ fuisset & post multas clades capitale esset apud athenienses: siquis legem tulisset de uindicanda insula. Solicitus Solon ne aut tacendo parum reipublicæ consularet aut consulendo periculum ipse incurreret. Subitam amentiã simulat quo liberiore dicendi licentiam haberet. Itaque deformi habitu uecordiam more ĩ publicum euolat. Lapides in orbem pueros imitatus disponere cœpit: facto que ibi concursu hominum: ut magis consilium dissimulet in solitis sibi uersibus suadere populo cœpit quod decreto uetebatur omniumque animos ita accendit ut confestim contra Megarenses arma gererentur insulaque deuictis hostibus athenienſium fieret. Pisistratus insidiis Megarenses: deinde oppressit qui naues conscenderant ut Athenienſium matronas noctu in eleusinis sacris diriperent: paulopost sibi non patriæ uictoriam comparasse existimãs Pisistratus tyrannidẽ per dolum occupaſ contendit. Solon id itelligens aduocata contione propinqui sui cosilium aperit. Senatus qui pisistrato fauebat eũ insanum esse confirmat Solon & fortior & sapientior sum inquit uobis sapientior his qui insidias Pisistrati ignorant. Fortior illis qui sciunt: neque resistere audent Loricam prætera induit & scutum animumque cuiusque hortabatur: ut sequerentur ad opprimendum Pisistratum. Cum autem uerba sua irrita esse animi aduertisset & paulopost Pisistratus patriam in seruitutem redegisset. Solon ĩ ægyptum migrauit: deinde cyprũ post ea ad cresum Lydorum regem confugit: postremo etiam in cyprum reuersus est: ibique moriens ossa sua in insulam salaminam deferri iussit: quæ in illa insula hũi conderentur. Præclaras præstantes leges: totum enim orbem peragrauit in illis inquirendis. Salaminam insulã. Ex propinquo: nam

non longe ab urbe athenienſium ſita erat. Bene egiſſent Athēienſes cum Milciade: præſtantiſſimū fuiſſe imperatorem Milciadem nemo eſt qui dubitet qui cum Darius Perſarum rex bellum Athēienſibus inferret & Hypiam regno Athenienſi pulſum ducem elegiſſet ſexcenta milia i marathonius campis magna fiducia fretus cū decem milibus ſuperauit. Deuictis deinde Artapherne & Ati. eidē ſeptuaginta naues Athenienſes tradunt ut inſulæ quæ defecerant reſtaurarētur. Ex his nonnullas armis nō nullas oratione in amicitiā recipit. Sed cum pharum inſulam oratione conciliare nequiret eam uaſtare cœpit & undique milite cingere admotis etiam machinis urbē expugnare cœpit cūque in eo eſſet ut ciuitas caperet neſcio qua forte ignis i nauibus cōſpicitur: & multe naues in auxilium pharos aduentabant timens Milciades ne paucitas a multitudine ſuparet relicta urbe domū cū magna ciuium indignatione eſt reuerſus timebant enim ciues proditionem. Itaque in expugnatione urbis grauiter confoſſum milciadem damnant qui cum ſe defendere nequiret Sagoras frater pro eo cām dixit & capitis ipum exoluit lis. Illa tamen. lxx. talētis damnata ē cuius ſummam cum ſoluere nullo modo poſſet i carcerem deductus eſt & breui i eo extinctus eſt non eo cōtēti athenienſes funus illius ſepeliri prohibebant magna impietas ne dicam ingratitudo lege cautum eē aſſerentes ne damnatus & mortuus liberari poſſet niſi quiſpiā pro illo aut ſoluiſſet aut uincula ſubiſſet. Cimon illius filius ingenue pietatis ne pater honore ſepulturæ careret ne uīcla illa ſubire nō dubitauit: qui poſtea adultus præſtātiſſimus iperator extitit. Bene. i. proſpere ceſſiſſet milciadi. Deuicta: nam in marathōiis campis perſe deuicti ſunt. Hactenus. i. uſq; ad mortem & hanc neceſſitatem. Immo certe non ſatis exiſtimaret. Sic quaſi dicat tam turpiter. Hanc: tanti ducis filius ex hæreditate paterna hoc ſolum eſt aſſecutus. ſ. carcerem & uicula quæ pro patre ſubiuit. Secuiſſe tenuiſſe: nam ſecare eſt proprietatem poſſeſſionis eius qui illam alienauit tenere. Vnde ſectores rerū quæ ſub haſta uendunt emptores dicuntur: quod. n. alterius fuerat id ipſi poſſident. Ariſtides etiam quo totius græciæ: Ariſtides ꝙ præter modum iuſtus eſſet patria pulſus eſt: nam eius equitē & modeſtiam libertati ſuæ Athenienſes periculoſam fore exiſtimabant. Et ita ipſum exoſtratizarunt: exoſtratizare eſt quodam decreto damnare. Oſtracum. n. ideſt teſtam ſumebant lateritiā athenienſes & ſi quē damnare uolebant in ea ſcribebant: ſed ſi indignus uideretur damnari nihil in ea pingebāt. In hac aūt dānatiōe aderat Ariſtides q apud quēdā ciuē ſedēs iterrogat eū qd nā fecit Ariſtides cur ipſum dānare ſtudeāt: cui ille nō noui hominē cur igitur illum damnas? Iterum iterrogat Ariſtides: nā in teſta. ciuis ille ſcribebat. Reſpondit ille: hoc idem cæteri faciunt: pulſus ergo: Ariſtides hoc decreto exilium petiuit. Cenſetur: eſtimatur: nam omnem græciæ iuſticiam continuit. Eximium ſpecimen: ſingulare experimentum continētiæ poſt enim magnarum rerum adminiſtrationē pauper adeo mortuus eſt: ut neceſſe fuerit dotes ex publico uirginibus ſuis errogari. Excedere: diſcedere. Fœlices athēas: fœlices athenienſes appellat ꝙ poſt tanti uiri tāque iuſti damnationem qui ſecum ſanctitatem ipſam tulerat aliquem reperire potuerint qui reipublicæ curam ſuſciperet. Illius Ariſtidis.

ſempiternum habituri fuerīt imperium qui ſalamina uelut hoſtilē arcem ex propinquo ſaluti eorum immi nentem recuperauit qui piſiſtrati tyrannidem primus uidit orientem: & ſolus armis opprimi debere: palam dictitare auſus eſt ſenectutem. Cypri profugus exegit: neq; ei i patria de qua optime meruerat hūani cōtīgit.

De Milciade.

b Ene egiſſent Athenienſes cum Milciade: ſi eum poſt trecenta milia perſarum Marathōæ deuicta in exilium protinus miſſiſſent: ac non in carcere & uinculis mori coegiſſēt: utputo hactenus ſæuire aduerſus optime meritum abunde duxerunt. Immo ne corpus quidem eius ſic expirare coacti ſepulturæ prius mandari paſſi ſunt quam filius eius Cimō eiuſdem uinculis ſe conſtringendum traderet: hanc hæreditatē paternā maximi ducis filius & futuris ipſe ætatis ſuæ dux maximus ſolā ſecīuiſſe cathēas & carcerē gloriari potuit.

De Ariſtide.

a Riſtides etiam quo totius græciæ iuſtitia cenſetur continentiæ quoq; eximiū ſpeciī pria iuſſus excedeī ē fœlicis athēas quē poſt illius exiliū īueniī aliquē aut

Virum bonum.nam ipſe ſanctitatem abduxerat.. Amantem ſui propter igratitudinem qua erga benemeritum fuerat uſa Themiſtocles eorum q igratam admouerat themiſtocles marathoniã uictoriam non finem belli ſed cauſam maioris prælii fore. Ducentas itaq; naues athẽiẽſes fabricauerũr. Et illum opinio ſua non fefellit:nam xerſes infinita multitu. græciã occupare contendit.in cuius aduentu urbẽ reliquentes. Athenienſes ibellem multitudinem die ſalaminã mittunt:& quia ab apolline acceperant ut ſalutem muris ligneis quærerent opes omnes in conſtruendis nauibus impendunt. naues aſcendunt reliquæ ciuitates athenienſiũ exemplum ſecute i unum congregantur. Sed cum ſalaminii freti ãguſtias occupaſſent:ne a multitudine perſarum qui decies centena milia nauiũ: duxerant circunueniri poſſent: diſſenſio inter principes græciæ oritur.nam unuſqſq; ad ſua mœnia tutanda proficiſci itẽdebat.

uirũ bonum aut amãte ſui ciuẽ potuerunt: cum quo tunc ipſa ſanctitas migrauit.

De Themiſtocle.

t Hemiſtocles eorũ qui ingratam patriam experti ſũt celeberrimũ exemplum: quom illam incolumẽ claram:opulentam:principem græciæ reddidiſſet. eo uſq; ſenſit inimicam:ut ad xerſis quem pauloante deſtruxerat:non debitam ſibi miſericordiam perfugere neceſſe haberet.

De Phocione.

p Hociõ uero his dotibus q̃ ad pariẽdũ hoĩem potentiſſimæ iudicantur: Clæmẽtia & liberalitate

Timens themiſtocles ne diſceſſu ſociorum uires minuerentur perfidum ſeruũ xerſi nunciat: facile eſſe contractam unum in locum græciam capi poſſe ſi prælium iniat q̃ ſi principes qui iã abire uellet diſſipentur maiore labore ei ſingulos conſectãdos eſſe dicebat hoc dolo impellit regem ſignum pugnæ dare pricipes iam aduentu hoſtium occupati pugnam laceſcunt.Ioues in ipſo prælio antea a themiſtocle ſollicitati a rege xerſe deficiunt. Quæ res animos hoſtium fregit.fugamq; capere coacti facile ſuperantur.In ea trepidatione multæ naues captæ multæ ſubmerſe ſunt.xerſes dubius quodnam conſilium caperet ab mardonio admonitus in patriã redire præparat relicta tamen magna parte exercitus ſibi qua græciam omnem uaſtaret.Et cum pontem quem mari fecerat græci rumpere deliberaſſent ut aut deleretur aut pacẽ peteret cogeretur. Themiſtocles regem admonet ut fugam acceleret qui abylon cum paucis profectus piſcatoria naui ſolus in patriam ſe recepit.Interim in græcia mardonius olympum expugnat athenienſeſq; in ſpeciæ pacis amicitiãq; ſollicitat.q̃ ubi non datur incendio omnia uaſtat.deinde in boetiam copias traducit. quem.C.Milium græcorum exercitus inſecutus eſt.Ibiq; pugna atrox commititur ſed tandem ſuperiores fuere græci. Caſtra opulentia regiarum opum referta capiuntur.Auro iter ſe partito & ſpoliis athenienſes & gloriam belli & præmia conſecuti urbẽ:quam perſe ſolo adequauerant.deintegro cõdere moliuntur.Et cum maiora mœnia quæ antea habuiſſent complecterentur lacedæmoniis ſuſpecti cœpunt eſſe.rectæ putantibus:quibus ruina urbis tm̃ incremẽti dediſſe quãtũ ſit datura munita urbs:legatos igitur mittunt qui monerẽt ne munimenta hoſtibus & receptacula futuri belli extruãt. Themiſtocles ut uidit ſpei urbis inuideri nõ exſtimãs abrupte agãdum reſpondit legatos ſe miſuroſ lacedæmona q̃ de ea re pariter cum illis conſulant ſic dimiſſis ſptanis hortat ſuos ut opuſ maturẽt.Interiecto de tpe ipſe i legationẽ,pficiſcit & nũc in itinere ifirmitate ſimulata:nũc collegarũ tarditatẽ accuſãs.ſine q̃bus agi nihil poſſet diẽ ð die,pferẽdo ſpaciũ cõſumãdo operi q̃rebat.Interi nũciat lacedæmoniis opus athenis maturari,ppter qð legatos denuo mittũt ad iſpiciẽdã rẽ.Tũ themiſtocles magiſtratibus p ſeruũ nũciat. ut lacedæmõioꝝ legatos uinciãt.pignuſq; teneãt ne i ſe grauius conſulatur. Adiit deide cõtionẽ lacedæmõioꝝ nũciat pmunitas athenas ee & iã illatũ bellũ nõ armis tm̃ ſed muris etiã poſſe ſuſtinere ſi quid ob eã rem de ſe crudelius ſtatuerẽt legatos eorũ athenis in hoc pignus tenẽtos. Grauiter deinde eos caſtigauit q̃ non uirtute ſed ſociorum ibecilitate ſibi potentiã quærerẽt. Sic dimiſſus ueluti triũphans a ciuibus ſuis excipitur paulopoſt inuidia ciuiũ & tyrãnidis ſuſpitione coactus eſt ad xerſem ſupplex confugere quẽ pauloante ſuperauerat.Eiq; cũ promiſiſſet daturũ operã ut totius græciæ potiretur.rex neq; id perficere poſſet aut nollet patriæ memor tauri ſanguinem hauſit.quem uim ueneni habere conſtat Et ita extinctus eſt Opulẽtam ſpoliis hoſtiũ. Non debitã ſibi.nam ab eo miſericordiam mereri non debuerat quem pauloante fugauerat cui ẽt tãtũ cladis intulerat. Phociõ uero his dotibus Phocioni clæmentia & munificentia ornato atheniẽſes igratitudinẽ ſignificarũt:cũ ẽt extictũ illũ urbe:& finibus p̃uarũt.Cõtigit ut duæ eſſẽt urbis factiones:una quidem plebis altera primatũ iter quos phocion fuit & demetrius. Vtraq; factio apud ptolemæũ regẽ ægipti patronũ habebat plebs polyperconti p̃mates uero Caſſandro fauebant deide cum polypercon.

Caſſandrū regna expuliſſet hoſtes ſuos plebei proſcribūt. Et cū oībus ferre phociō eſſet exōſus eo q̄ Pyreū Alcanori tradidiſſet: apud regē accuſatur qdē uerbo: ſed re apud poly perconte q̄ regis ītimus erat & familiariſſimus. Agnone igit̄ referēte & accuſante capitis dānatur Phocion q̄ athenas in uehiculo tū mittit̄. nā ager pedibus erat ut ſecūdū leges ſuas athenienſes de illo ſuppliciū ſumant. Vndeci uiris tradit̄ q̄ iudicia agebant. ut de illo decernāt. Cōfectis legibus ut ad capitale ſuppliciū trahatur cō feſtim iperant. Cū aūt ad ſuppliciū ꝓficiſceret̄ obuiā habuit. Emphilatū familiarē & amicū cuius hæc fuit horatio. O quā idigna pateris Phociō: At ille uerū ait. ſed ſi inopinata. athenienſes non liberos hoīes ſed ne ſeruos quidē curā illius ſepeliēdi ſuſcipere ſūt paſſi quodq̄ indignum fuit extra fines ſuos delato ſepulturā tradiderūt. His dotibus: bonis animi .ſ. dementia & liberalitate. pariē dū hominē inſtruendū. nihil enī eſt qd̄ magis hoīes cōſtituat quā clæmentia & liberalitas aut magis ornet. Iniiceretur ſuppone retur ut oſſa illa tegeret. Glebulā nimināterræ partē. Optimus ciuis: nā & ciuis fuit ſingulari pietate prædītus & iperator p̄ſtātiſſimus. Quid abeſt igit̄ qn publica demētia nūc in eos iuehit̄ q̄ adeo ingrati extiterunt ut etiā i mortuos ſæuire nō dubitauerīt. Et hoc demētiā potius exiſtimandā eſſe cōfirmat quā furorē publicū cum tā benemeritos ciues nō gloria & p̄mio ſed exilio & ſupplicio affecerit. Quid abeſt: quid deeſt qd obſtat publica dementia quæ ad oēs ſpectet Sūma cōſenſu nullo diſcrepāte.

inſtructiſſimus non tantū in eculeo ab athenienſibus īpoſitus eſt: ſed certe poſt obitū nullā atticæ regiōis q̄ oſſibus eius iniiceretur: glebulā inuenit. Iuſſus extra fines proiici intra quos optimus ciuis uixerat: qd abeſt igitur quin publica clæmētia ſit exiſtimāda ſumo conſeſu maximas uirtutes quaſi grauiſſima delicta punīr beneficiaq̄ iniuriis repēdere: quod cū ubiq̄ tū præcipue Athēis intolerabile uideri debet in qua urbe aduerſus ingratos actio cōſtituta ē: & recte quia dandi & accipiēdi beneficii cōmertiū ſine quo uix uita hominū extat pdit: tollit & qſq̄s bñmerito parem referre gratiā negligit. Quātam ergo repræhenſionē merētur: qui cū eqſſima iura ſed iniquiſſima haberent ingenia: moribus ſuis quam legibus uti maluerunt: Quodſi qua prouidentia deorum effici poſſet: ut excellentiſſimi uiri quorum modo caſus rettuli: legem ingratorum uindicē retinētes patriam ſuam in ius ad aliam ciuitatem pertraherent: nōne ingenioſum & garrulum: populū mutū atq̄ elinguē hac poſtulatione reddidiſſēt diſcordes foci tui paciſq̄ diuidua tuguria: græce facta ſt̄ columē

Maximas uir. maximarū uirtutū uires. Delicta: errata. Beneficia: benefacta ſua. Repēdere: recōpenſare. Quod cū ubiq̄ tum athenis. Vbiq̄ culpādi ſūt īgrati: ſed ī hac urbe potiſſimū ſunt lacerādi. nā leges habebāt ut q̄ ingratus extitiſſet dānari iure poſſet. nec īmerito nā ſi beneficiorū alternationē amoueri humanū genus breui pereat neceſſe eſſe uidet̄. Quod. ſ. beneficia iniuriis repēdere. Actio. i. īgratos. n. agere licebat lege ſolōis. Cōſtituta a ſolone fabricata. Cōmertiū: neceſſitudo: nā ſine mutatiōe beneficii hoīes uix poſſet uitā ducere. Quāta ergo repræhenſiōe. Cōcludēs ait illos maxie culpādos fuiſſe: q cū eqſſima iura ſed naturas & aīos feros haberēt: nihilominus mores ſuos ſeruātes: qd ſibi leges uellēt ū aīaduerterūt. Merētur. i. quāta repḥēſione ſūt lacerandi. Eqſſima iura. ſ. cōtra īgratos: æquū ē. n. ut ingratos dānemus. Legibus: quas ſolon ī augmētū p̄riæ excogitauerat. Quod ſi q̄ puidētia deoꝝ. ſ. iqt hoc dii cōcederēt: ut ab iferis acciri poſſet hii q̄ p̄riæ ſuæ īgratitudinē paſſi ſūt: ut leges cōtra īgratos geſtātes p̄riam ī ius traherēt ad aliā ciuitatē q̄ iniq̄ facta dānare poſſet certe atheniēſes īgenio & eloquētia pollētes: hac ī cā nihil haberēt qd̄ a ſe iudiciū hoc ꝓpulſar poſſēt: muti itaq̄ & confuſi turpiter diſcederent. Prouidentia ac ſi dicerent conceſſione deorum. Legem ingratorum. i. legem quæ īgratos punire concedebat. Vindicem; ultricem. Ingenioſum: nam omnium diſciplinarum auctores extitere athenienſes. Garrulū. mira uolubilitate uerba enuntiant. Horatius grais ingeniū grais ddit ore rotūdo muſa loq. Hac poſtulatione: hac accuſatione ingratitudinis. Diſcordes foci tui paciſq̄. Verba ſunt quæ dicere poſſet theſeus contra patriam ingratā: cū alius alio habitaret nō poteratis atheniēnſes pacē inter uos tolerare quos in unū collectos ego totius græcie p̄ncipes reddidi. Diſcordes diſētiētes foci tui q. n. diuerſis ī locis hītāt plærūq̄ diſcordāt. Tuguria diuidua pacis. tuguria diuiſa & a pace aliēa & orbata pace. Columē. ſuſtēraculū. Lucet marathō. Milciadis uerba athene ñ nobis ī mētē uēit me duce p̄ſas i marathōis cāpis fuiſſe ſupatos. ex qua uictoria ſpolia multa fuiſtis aſſecuti.

Lucet marathō clara eſt & inſignis: Tropheis perſicis: ſpoliis pſarū qui dariū regē habebant. Salamina Solō. q contra leges ſuaſit populo arma capeſcerent cuius etiā hortatu Salamina potiti ſunt athenienſes Vel ſalamīa & arthemiſiū Xerſis naufragia. Ad themiſtoclē referť quo duce atheniē-ſes cū timore Xerſis patria exceſiſſent. Anguſtias maris occuparūt inter ſalaminā & arthemiſium ne a multitudine paucitas ſuperaretur. Et ſuperiores græci multas Xerſis naues ſūmerſerunt. Salamīa īſula. Arthemiſiū oppidum. Perualidis manibus: ad themiſtoclē etiā refertur. nā barbari Xerſis athenas inuaſere cū eas athenienſes reliqſſēt nauibus freti & mœnia atq; edificia ſolo adequarūt. Themiſtocles deuicto Xerſe naualī pugna. & paulopoſt terreſtri bello Mardōio ſupato. operā dedit ut ampliora & ualidiora mœnia urbis fabricarent. Neq; iuidia lacedæmōioꝝ ut ſupra oſtendimus. illius caliditate potuit ſuperari. Prævalidis manibus. potentiſſimis uiribus regis. Xerſis. Exhauſta. cōfecta. euulſa. Haꝝ reꝝ tot tāq; pclaras uictorias es cōſecuta. ſed eſt quod ſcire expectem. Vbinā uixerunt illi quorum ductu atq; auſpiciis

Arthemeſiuꝫ

lucet Marathon perſicis trophæis ſalamin & Arthemiſium Xerſis naufragia numerantur: prævalidis manibus exhauſta mœnia pulchrioribus operibus conſurgunt: harum rerum auctores ubi uixerunt ubi iacent reſponde nempe Theſea paruulo in ſcopulo ſepeliri: & milciadem in carceī mori: & Cimōa paternas īdueī cathenas & themiſtoclē uictorē uicti hoſtis genua cōplecti Solonēq; cū Ariſtide & Phociōe pœnates ſuos ingrata fugere coegiſti: cū interim cineribus noſtris fede ac miſerabiliter diſpſis. Oedipodis oſſa cæde patris

gloriā hāc belli & igentia ſpolia tibi cōparaſti. Certe ingratitudo tua eos ī exiliū ire coegi. Vbi iacēt quo in loco ſepulti ſunt. quaſi dicat ī ſordidis & minime ſe dignis locis obruti ſunt. Nempe. certe. Theſea. conditorē urbis. Paruulo ī ſcopulo. ſ. īſule tyri. Milciadē. qui darii copias ī marathōis cāpis deleuit. Paternas īduere quia nō prius paſſi ſunt corpus milciadis ſepeliri q̄ cimon eius filius cathēas pīis ſubiret. Themiſtoclē. q xerſē fugauerat pti cōſilio pti armis. Victi hoſtis. xerſes ad qm̄ cōfugit profugus ipe. Solonē. legū latorem & ſalaminæ uictoriæ auctorem. Ariſtides: q iuſtiſſimus fuit & cōtinentiſſimus. Pœnates ſuos: patriā ſuam & lares domeſticos: Ingrata: beneficiorum immor. Cū: ſuæ īſectationis contra athenas argumentū intendit ab exēplo quod argumentū aut a maiore ad minus aut a mīore ad maius ſumit ſed hoc eſt a maiore ad minus. dicit. n. cum īpios & parricidas & externos ī ſūma ueneratiōe teneas. cur pii & benemeriti ciues abſte eiciuntur: athenienſes oſſa oedipi q & patrē iteremit & matrem duxit uxorē in ariopago poſuerant & ī arce athenarū ei aras in honorem conſtruxerant. Itaq; artus ſcelerati oedipi ſanctiores habebantur cineribus ciuiū benemeritorū. Interim dum īgratitudinē ī ſupradictos exerces. Cineribus. uerba facit eſſe ſupradictorū ciuium quorū diſperſi erāt cineres: nam ī diuerſis partibus erant ſepulti aut quia nonnulli iuſſere cineres ſuos ī auras proiici & ſanctiores hic ſpectat. Oedipodis regis thebarū. Contamiata. hiſtoria talis ē. Laius thebaꝝ rex oraculū accepit fore ut a filio ſuo q naſciturus erat iterficeret. Itaq; uxori iuſſit ut qcqd pareret illico exponi iuberet. Mater pietate cōmota nati pueri pedes cadēti ferro pforari & ī celeberrīo loco expōi iuſſit. ut & dignoſci poſſet ſi adulto fieret & a paſtoribo īuēiri & educari: paſtor q dā iuētū pueꝝ Polibio regi offert quē ille pro ſuo educari iuſſit. Iā adulto Oedipo ſocius qdā p cōuiciū dixit filiū regiū te eē arbitraris cū ſis ſubditius. hoc dictū illius pectori altius inſedit. Reginā itaq; adit cōfeſti iterrogatq; an ipſius ſit filius an aliūde ſūptus. Regia pmo ſuū filiū illū eē aſſeuerabat. Ille cū ueꝝ exculpere neqret accepto gladio pectus trāſuerberaſ iſtituit. Et cū iā ſciſſis ueſtibus ī eo eēt ut ſe tráſſigeret: Regia ſe ueꝝ dictaturā pollicēs ab ppoſito illū reuocauit. Alienū ſe itelligēs Oedipus cōſulit apollinē quo pacto parētes ſuos iueniſ poſſit. Si inqt pmū q tibi occurret occideris. facile erit tibi iuenire qd q̄ris. diſcedēs Oedipus cū phocidē peteret & a phocide ueniret Laius ita euēit ut pōs illis occurreret in quo obuiā facti miniſtri regis iubēt Oedipum cedere currui regis. Oedipus & miniſtros & regē ſuſtulit ī ipſa cōtētiōe. Deide Thebas intendēs haud procul ab urbe monſtrū ſpinga iuenit q problema tranſeuntibus opponens unū quēq; q illud neſciret extricare morte mulctabat problema tale erat quodnā eſſet illud aīal qd prio eſſet quadrupes deinde tripes inde bipes. poſtea etiā redderetur tripes deide quadrupes. hoc ubi audiuit Oedipus ut callidiſſimus erat & pblema euoluit & ignorante ſpīge quæ nā eſſet arbor conuerſa œdipus illū uita puauit cuius ſupior pars uirgiea erat poſterior aūt ſerpētina. Thebani qa multa idigna a ſpīge paſſi fuerāt directo aña facto iocaſtā Oedipo deſpēſarūt. Illa cū eo iacēs pedū foramina fēcit ſequēti die ut pedes lauet regē iuitat & tūc qd ſuus eēt filius, pbe itellexit: Oedipus q & patrē occidiſſet & cū matre cōcubuiſſet ſe luminibus puauit deinde cū nemo illū reciperet athenas puenit & ī ariopago ſepulturā meruit. Cōtamiata: cōmaculata

Nuptiis cõnubio matris.s.Iocastæ. Ariopagũ:lucus est martis non procul ab urbe athenarũ. Venerabile.nã in honore habebat locus ille apud atheniẽses: Diuini.hoc dixit propter neptunũ & palladem qui de imponendo noĩe urbi in eo certarunt. Humani nã ibi iudicia atheniẽses faciebãt. Erat enĩ iudicii locus & philosophi in eo uersabant. Excelsis præsidiis minerue.i.in arce palladi consecrata in qua arã Oedipodi construxerant. Adeo tibi aliena mala:hoc facis inquit quia externi flagitiosi gratiores tibi sunt q̃ benemeriti ciues: potes ergo cõtra iusiurandũ te fecisse facillime intelligere si legẽ q̃ ingratos dãnat lectitaueris. Tuis.ciuibus benemeritis q tibi profuerũt. Obstrictã obligatam iurauerant enim se saloni us leges seruaturos. Et quos ĩmerito dãnasti exilio aut morte eis pœnas d̃disti quas digne passa es atq; merito pro tuo Lesis exilio aut morte mulctatis. Iusta.nã quæ totius græciæ regina fueras in seruitutẽ nunc es redacta scylla primus athẽas subegit excoluisti. Tacent mute illorũ umbre: Quãuis.n. supradictorũ umbre necessitate fati de te conqueri nequeant:non desunt tam̃ scriptores athenienses qui ingratitudinẽ hanc tuã acriter culpẽt.

Lingua.s.tua. i.tui scriptores.

Non tacent: de ingratitudine tua.sed omittamus. Ingratos q̃do satis de ingratis diximus ut ĩ re laudabiliori uersemur.nũc de piis cõmemorationẽ faciemus.

Piis.qui pietatẽ erga parentes coluerunt. Fauorabili:quæ laudem meretur ut pietas. Inuise: odiose ut ingratitudo est. Venite igitur in manus:nunc ĩuitat pios uenire uelint & se offerre. Valerio ut illorum laudes decãtare possit q faciũt ne patres peniteat talem sobolẽ peperisse.& etiã alios incendit ad genus propagandũ credentes se illis similes parituros. Prospera parentũ uota:appositio est uota parẽtũ sũt filii uirtute p̃diti. Fœlicibus auspiciis: ꝓsperis omnibus.

nuptiis matris contaminata:inter ipsum Ariopagũ diuini atq; humani certaminis uenerabile domicilium: & excelsis præsidiis Mineruæ arcẽ honore aræ decoratos sacrosanctiores colis:adeo tibi aliena mala tuis bonis gratiora sunt. Lege itaq; legẽ:quæ te iureiurãdo obstrictam tenet:& quia benemeritis debita reddere præmia noluisti læsis iusta piacula exolue. Tacẽt mutæ illorum umbræ fati necessitate cõstrictæ:At ĩmemores beneficiorũ athenæ reprehensione:lingua:sermone licenti soluta non tacet. Sed omittamus ĩgratos & potius de piis loquamur. Aliquãdo.n.satius est fauorabili quam inuisæ rei uacare. Venite igit̃ in manus nostras prospera parentum uota:fœlicibus auspiciis propagate soboles:quæ efficitis ut & genuisse iuuet:& generar̃ libeat:

De pietate erga parentes:erga fratres erga patriã Capitulum quartum.

c Oriolanus maximi uir animi & altissimi consilii:optimeq; de re pu. meritus:iniquissime damnationis ruina prostratus:ad uolscos infestos tunc romanis confugit:magno ubiq; precio uirtus estimatur: itaq; quo latebras quesitum uenerat: ubi breuissime summum adeptus est imperium. Euenitq; ut quẽ ꝓ se salutarem ĩperatorem ciues haber̃ noluerant:pœne pestiferum aduersus se ducẽ experirent. frequenter.n.fusis exercitibus nostris uictoriaꝝ suaꝝ gradibꝫ aditũ iuxta mœnia urbis uolsco militi struxit.

Iuuet genuisse.eiusmodi filios. Generare libeat:Alii credentes se tales suscipere gnatos:libẽter generant. Et primo coriolani pietatem amplectitur.

c Oriolanus maxĩe uir:Coriolanus summus imperator:& urbis ro.princeps ĩ maxĩa ãnone penuria frumentũ e sicilia uectũ patres uetabat plebi diuidere.nisi prius iura patribus dempta ut tribunitios magistratus ut postulationẽ restituerent. Indignata plebs manus ĩferre illi uoluit:sed tribunus casu affuit:& illi diẽ ad populũ dixit. Dãnatus Coriolãus ad uolscos se r̃cepit:q ĩperio ro.auersi ducẽ Coriolanũ creãt:ille debellatis mltis latinoꝝ ciuitatibus:demũ ad tertiũ lapidẽ non ꝓcul a urbe castra collocauit.obsessi romani legatos primo deinde sacerdotes ad illum depræcãdum mittunt quod senatus populusq; ro.ĩpetrare nequiuerãt. Alti:profundi consilii. Bene de re pu.meritus:nã coriolis captis ab eis cognomẽ fuerat assecutus. Magno ubiq; p̃cio uirtus:generalis sẽtẽtia huic loco acõmodata. Salu.ĩpatorẽ.nã si illũ detiuissẽt rõani potuissẽt saluti suæ cõsuler̃. Pœne pestiferꝝ. parũ defuit quin illos fũditus deleret. Gradibus:nã bis terq; deuicerat romanos & latioꝝ urbes cœpat

Qua propter faſtidioſus: & quia populus illũ pro ſe tenere noluerat ſed in exiliũ miſerat: coactus ẽ pro ſui ſalute exuli ſupplicare. Faſtidioſus. recte dixit: nã adeo faſtidioſus erat populus in eſtimãdis ſuis bonis q̃ faſtidire cœperat uirtutes ciuiũ ſuorũ. Reo. Coriolano qui frumentũ plebi dandũ negabat. Depræcandũ. mitigandũ. Legati. a romanis miſſi. Profecerunt. nihil propter eos eſt commotus Coriolanus. Sacerdotes: nam cum inſignibus ſuis ſacerdotes ad illũ mitigandum miſerant romani. Eque. equaliter ſicut legati: Effectu. impetratione. Stupebat ſenatus. cum rationem nullam inueniret. qua placeret Coriolanus. Trepidabat. timebat exitium: periculũ iminens. Lamentabantur: lamẽtatione proſequebãtur. Tũc ueturia: oſtendit quid fecerit Coriolãi matri tãta urbis trepidatiõe. Et ferme hiſdẽ uerbis utitur etiã Liuius in pietate Coriolani. quibus & Valerius. Caſtra uolſcorũ: quorũ dux erat coriolanus. Illa ex p̃cibus in irã uerſa: Veturia quæ pfecta erat ut præcaretur gnarũ illius pietatẽ cernẽs iram ſuſcepit.

Captiua. ſine intelligã an ad filiũ ueneri an in ptãte hoſtis ſim captiua. In hoc me longa uita: Vitæ munus iquir me ad hoc ſeruauit ut te prio exulẽ: deinde & hoſtẽ patrie quæ te genuit aſpicerẽ: quaſi dicat nõ facile iudicaueri utrũ moleſtius mihi fuerit uidere te exulẽ: aut acerrimũ patriæ hoſtem. Infœlix ſe in qua aduerſa multa pertuli. Popularí: diripeẽ. Oppugnaret urbe te quo imperatoꝛ uolſci illã oppugnant. Inſuper: præter quã ea quæ mẽoraui. Quibus. ſ. multis quæ addidit & fletibus uxoris & paruulorũ: ſic. n. eſt intelligendum. Expugnaſti: debellaſti. Eius matris. Admotis p̃cibus appropinquatis præcibus: & additis: nam præterquã q̃ me utero geſtaſti & ad me præcibus ueniſti. Merito inuiſã: qa ipſũ i digne dãnauerat. Ergo pectus dolore accepte iiurie: Et q̃uis iqt i coriolãi aio multa eſſẽt q̃ eũ i diuerſa traberẽt pietas tñ mris oĩa illa ſupare ualuit. Pectus refertũ plenũ. Dolore iiuriæ q̃ accepat iiuſte exilio multatus. Spe potiende uictoriæ ppe erat ut ro. expugnaret. Verecũdia. neq̃. n. ſine pudore fieri poterat ut ille iperiũ depõeret qđ uolſcis p̃miſerat. Detractãdi: recuſãdi miſterii. Mœtu mortis. ne. ſ. irati uolſci q̃ urbẽ q̃ expugnari poterat reliqſſet & i eũ grauius ſtatuerẽt. Extãt tñ q̃ dicãt iratos uolſcos đ coriolão capitale ſupplicĩũ ſuſcepiſſe: Totũ. prſus uacuũ reddidit. Vnius parẽtis. aſpectus ſolius mris bellũ cũ pace cõmutauit. Et i hoc pietatis uis dignoſci potuit. Salutari pace. q̃ pñiæ ſalutẽ attulit. Eadẽ pietas uiribus ſuis iflãmatũ africanũ ſupi. Liuius i tertio decadis đ ſcđo bello pũico pœne puer ẽdidit. Cũ alpes trãſgreſſus i italiã uẽiſſet. Hãnibal pub. ſcipio obuiã ei cũ exercitu rõano ẽ factus. pugna apud Ticinũ flumẽ haud lõge ab Papia urbe init. dũ iter p̀mos ordines publius cõſul iprudẽtius dimicat ab hoſtibus circũuentus & grauiter ſauciatus haud procul aberat ut caperetur. Scipio eius filius adhuc puer in tãto diſcrimine conſulem cernens ſtimulante pietate ab iminente periculo patrem liberat & quernam coronam quæ his tribuebatur: qui ciuem romanum ſeruaſſẽt fortiter dimicans pro patris: & imperatoris ſalute meruit accipere. pietas ergo effecit ut & annos & ætatem. Scipio ſuperaret.

Qua propter faſtidioſus ille in æſtimandis bonis ſuis populus qui reo nõ pepercerat: exuli coactus ẽ ſuplicare miſſi ad eum depræcandũ legati nihil profecerunt: miſſi deinde ſacerdotes cum iſdem eque ſine effectu redierũt ſtupebat Sẽatus: trepidabat populus uiri parẽ & mulieres exitiũ iminens lamentabantur. Tunc Veturia Coriolani mater Volumniã uxorem eius & liberos ſecum trahẽs caſtra uolſcorum petiit quam ubi filius aſpexit prope ut amens matris complexum petiit: illa ex precibus i irã uerſa ait. Sine ut priuſquam complexum accipiam. ſciam: an ad hoſtem: an ad filium uenerim: captiua mater ne in caſtris tuis ſim. In hoc me lõga uita & infœlix ſenecta traxit ut exulem deíde te hoſtem uiderẽ potuiſti populari hãc terram quæ te gẽuit atque aluit niſi te peperiſſem Roma ñ oppugnaretur: multaque inſuper addidit cõplorando quibus & uxoris ac paruulorum fletibus motus: matrem complexus. Expugnaſti inquit & uiciſti iram meam: patriam præcibus huius ad motis cuius utero delatus ſum: quamuis merito mihi inuiſam dono: continuoque agrũ romanum hoſtilibus armis liberauit. Ergo pectus acceptæ dolore iniuriæ: ſpe potiundæ uictoriæ: uerecundia detrectandi miniſterii: mœtu mortis refertum totum ſibi pietas uacuefecit. uniuſque parẽtis aſpectus bellum atrox ſalutari pace mutauit.

De ſuperiore Africano.

lamentabant

Eadẽ pietas

Timinuens

Eadē pietas: quæ coriolanū deuicit inflāmatū accensuū uiribus suis. Africanū superiorē: ex psona poetæ dictū ē. nō. n tūc erat sed postea fuit superior africanus. Vix dū ānos puerilitatis. uix ānos natus q̄ttuordecī. Aduersis auspiciis: cōtrariis oībus. Infirmitas ætatis: nā puer ferme erat: & pueri ibeciliores sūt: q̄ uiri q iā ad maturā & solidā ætatē puenerē. Tirociniū: nouitas & pricipiū militiæ. tūc .n. militare discebat. tyrōes sūt noui milites. Exitus: nā superati fuere rōani. Veterāo: assuefacto bellatori. Interpellare: ꝓhibere. Duplici gloria: nā & prem & eū īperatorē liberauit. Imperatore simul & pre: Scipio. n. & pr erat: & īpator africani. Auribus ista tā pclara: Romana ciuitas inqt exēpla hæc pietatis tā pstātia audiuit sed dicēdū nūc est de his q̄ oculis cōspexit. Ista: q̄ supradicta sūt & coriolāi: & Scipiōis africani exēpla. Lucio manilio. De hac pietare māilii Liuius ab urbe cōdita facit mētionē. Torq̄tus manilius filiū suū manilium eo ꝙ ebetioris ingenii & tardioris liguæ eēt q̄si relegatū rure cōtinebat. Pōponius tr. pl. occasionē nactus diē dicit ad populū lucio torquato ꝙ dictaturæ suæ q̄ bello latino gesserat paucos dies addidisset ꝙꝙ filiū optie idolis ab administratiōe rei pu. rure cōtinēdo submouisset. hoc audiens māilius adolescēs relicto rure urbē petēs tribūi domū digredit. Ratus tribunus adolescētē a pre aspius hītū uēisse: ut pris crimina īdicaret: quo uiā latiorē ad eū dānādū faceret. auidius illum recepit: iussitq; ut oēs excederēt cubiculo: ne pudore aliquoꝝ inhiberet manilius pris crimīa prodere. Manilius amotis oībus gladiū confesti nudat: & sublatū tribunū lectulo supiniecit. Trepidus tribunus minis ac mœtu iurare cogit. ñ ulterius accusationē secutuꝝ. Itaq; māilius ab hac īfestissima tribūi dānatiōe prem pstāti pietate liberauit. Diē dixerat accusauerat. Bñfaciēdi belli. bene administrādi belli latini. Legitimū obtinēdi. i. dictaturæ aliquos dies addidisset. Legitimū tpus semestre erat dictaturæ spaciū. sed torquatus belli occasionē benegerendi hñs tps illud prolongauit. Grauatū intentū agriculturæ. Publicis usibus. i. ab rei pu. administratione. Vrbem petiit: rure romā peruenit. Prima luce ī ortu solis. Cubiculo: e loco ubi cubare solebat. Minis. nam necē minabatur. Terrore. aliqñ gladium iugulo ītentabat Torquatus. pater manilii. Causā diceret. qua se ad populū purgaret: respōderet accusationi. Cōmendabilis ē pietas. Intendit hāc pietatis laudem Valerius a minore ad maius dicit ergo ꝙ si laudantur q parētibus humanis & īdulgentibus pietatem præstant q̄to magis cōmendandis ē manilius qui rigorem patris expertus nullas amoris paterni blanditias senserat. neq; quicq̄ habuit quod illum inuitaret ad auxilium patri præstandum præter sanguinis coniunctionem. Cōmendabilis: cōmendatiōe digna. Præstat. s. a filiis. Horridiorē. asperiorē patrem. Naturalē amorem quem a natura acceperat. Inuitatus fuerat: a patre blandi. n. parente sibi filioꝝ amoꝝ cōciliāt.

e Adem pietas uiribus suis inflāmatū Africanū superiorē. Vix dū ānos pubertatis īgressū ad opē patri ī acie ferēdā uirili roboř armauit: cōsulē. n. eū apud Ticinū Fluuiū aduersis auspiciis cū Hānibale pugnātē sautiū grauiter intercessu suo seruauit. neq; illū aut ætatis īfirmitas: aut militiæ tyrociniū: aut īfœlicis prælii ēt ueterano bellatori ptimescēdus exitus interpellař maluit: quo minus duplici gloria cōspicuus coronā īperatore simul & patre ex ipsa morte rapto mereretur: auribus ista tā præclara exēpla. Ro. ciuitas accepit: illa uidit oculis.

De. L. M. Torquato.

l Vcio Manilio Torquato diē ad populū Pōponius. tr. pl. dixerat: qd occasiōe benefaciēdi belli inductus obtinēdi legitimū īpii tēpus excessisset. Quodq; filiū optie indolis iuuenē rustico ope grauatū publicis usibus subtraheret. Idq; postq̄ Manilius adolescēs cognouit: ꝓtinus urbē petiit: & sein Pōponii domū p̄ma luce direxit: q existimās ī hoc eū uenisse: ut pris crimina a quo plus iusto aspe tractabat deferret: excederē oēs iussi cubiculo: quo licētius remotis arbitris iudiciū pageret: nactus occasionē oportunā ꝓposito suo iuuenis gladiū: quē tectū attulerat: distrinxit: tribunumq; minis ac terrore cōpulsū iurare coegit. : a pris eius accusatiōe recessuꝝ: eoq; effectū ē: ne Torquatus cām diceret cōmēdabilis ē pietas q̄ mansuetis parētibus præstatur: sed Manilius quo horridiorem partē habuit: hoc periculo laudabilius ei subuenit: q ad eū diligēdū præter naturalē amorē: nullo indulgētiæ blādi mēto inuitatus fuerat.

De Marco cotta.

Hanc pietatē. æmulatus Marcus cotta: pietatē. M. cottæ cōparat auctor pietati manilii: qua in p̄rem usus est. Aurelius cotta ab Gn. carbone dānatus fuerat: ꝙ iudicia in equestrē ordinē transtulisset quo facto multū de senatus auctoritate diminuerat: Cotta aūt Aurelii filius ut patris ulcisceret iniuriā ip̄o die quo togā uirilē sūpsit Gneū carbonē postulat adductūq; in iudiciū accusat: & ita patris cōtumeliā iuuuenis ad modū ultus est. Quo togam uirilē sūpsit: quattuordecim ānos egressus prætexta bulla q; deposita. Protinus simul atq; uirilē togā sūpsit & e capitolio descēdit. nam ī tēplo Iouis maximi togati uirilem sumebāt. Pater Aurelius cotta. Reū. nam Gn. carbo fuluius flaccus &. C. gracchus triūuiri seditionē lege agraria concitauerāt. Et ingeniū & adolescentiā præclare operā auspicatus. i. ꝓsperis auspiciis & oībus īgenii & adolescētiæ præclarū facinus edidit ī Gneo carbōe accusando qua Carbonis accusatione paternā iniuriā uindicauit. Auspicatus: auspiciis testatus. Apud. C. quoq; flāminiū: auctoritas patria eque potēs fuit. Flāminius hic nihilo minorē pietatē in patrē exercuit. Cū enī tri ple. esset Flāminius neq; præcibus neq; minis senatus neq; exercitus terrore quē patres aduersus actiōes suas cōscripserāt adduci posset quo minus agrariā legē d̄ diuidēdo agro placētino uiritim ꝓmulgaret. paterna pietate fractus rostra descēdit cū illū pater iā recitantē appræhēdisset e rostris ipsū abstraheret & illius seditionē r̄frenaret. Auctoritas patria: dignitas paterna.

Gallico agro. s. cisalpino agro & placentinū agrū intelligimus quē ipse populo ro. addiderat.

Præcibus: senatus prīo præces flāminio dederat. deinde minas

h Anc pietatē æmulatus. M. cotta eo ipso die: quo togam sumpsit uirilē: protinus ut e capitolio descendit. Gn. Carbonē a quo pater eius dānatus fuerat: postulauit. pertractumq; reum iudicio afflixit & ingenium & adolescētiam præclaro opere auspicatus.

De Caio Flāminio.

a Pud Caium quoq; Flāminium auctoritas patria æque potens fuit. nam quom. tr. pl. legē de gallico agro uiritim diuidendo inuito & repugnāte senatu promulgasset: præcibus minisq; eius acerrime resistēs. ac ne exercitu quidem aduersus se conscripto: si in eadem sententia perseueraret: absterritus postquam pro rostris ei legem iam referēti: pater manū iniecit: priuato fractus imperio descendit e rostris: ne minimo quidem murmuræ destitutæ concionis repræhensus.

De Claudia uirgine uestali.

m Agna sunt hæc uirilis pietatis opera: sed nescio: an his omnibus ualentius & animosius Claudiæ uestalis uirginis factum quæ cum patrem suū triumphantem & curru uiolenta. tri. ple. manu detrahi animaduertisset: mira celeritate utrisq; īterponēdo se: amplissimā ptātē inimicitiis accensam depulit: igitur

Conscripto: ut hanc tribuni insolentiam reprimeret. In eadem sententia promulgandi agrariam legem. Manum iniecit: ut e rostris abstraheret. Priuato fractus imperio: uictus paterno imperio quod patres priuatim habent in filios. Nec minimo quidem murmure dest. In hoc etiam populi modestiam laudat qui & si magnam haberet spem consequendi agri tribuni lege nullum tamen edidit murmur ꝙ ab Flāminio destituta uideretur. Destitute contionis: multitudinis plebis derelictæ a tribuno pietate paterna fracto. Magna sunt hæc uirilis pietatis. Opera quæ superius uirorum exēpla de pietate commemorauit. Valerius plæclara fuisse affirmat. sed illis tamē omnibus claudiæ uestalis erga parentem pietatem præponit. Appius cognomēto audax Ceci appii frater cōsul creatus ut ad liberandos obsidione camertinos proficisceretur. Et carthaginenses debellauit: & Hieronem syracusanum imperatorem apud syracusas ī deditionem accepit. his fœliciter administratis rebus cum inuito populo triumpharet. Appius tribunus plebis triumphātis currum aggreditur ut ipsum e curru abstraheret. Quod ubi uidit claudia uestalis uirgo & Appii filia mira celeritate accurrens & tribunum a curru prohibuit. & patri additum capitolium fecit. Itaq; claudiæ gloria patris triūphum adequauit. Virilis pietatis: quam uiri exhibuere superius. Claudiæ: filiæ appii: sed secūdum suetoniū ipsius sororis. Vtrisq;: & tribuno & patri. Interponendo. interferendo. Accensam inimicitiis: tribunus enim hoc ideo faciebat quia Appiū exosum habebat: omne enim Appium nomē semper fuit plebi inimicum. Depulit: diceret aliquis non ne tribunus poterat mulieri resistere? poterat quidē ui sed religione astrictus manum illi inicere noluit. Alterū: unū triumphum propter deuictos hostes.

Alterum:triumphũ in templũ ueſte duxit claudia:ob liberatum patrẽ:ab inimiciſſimi tribuni uiolẽ tia. Nec diſcerni potuit:non Valerius dicit incertũ fuiſſe uter maiorẽ laudem fuerat aſſecutus:an pa ter ex uictoria ex hoſtibus parta an claudia ex pietate:quam patri præſtitit. Ignoſcite uetuſtiſſimi fo ci. Quia dicturus eſt de quadã muliere ignobili & ſordida:ideo ueniã a ueſta dea petit:ignoſcat ſibi ſi poſt ueſtalis uirginis & templi commemorationẽ ad ignobilẽ mulierem & carcerem tranſitum fece rit. Eterni ignes:in templo enim ueſte peruigil ignis ſeruabatur. Neceſſariũ:nam neceſſe eſt ut car cer in urbe ſit qui nocentẽs accipiat. Cõtextus:ordo tenor noſtri operis. Progreſſus fuerit: nam quia a templo ad carcerem tranſeo iiuriam uobis uideor facere. Nulla enim acerbitate fortunæ:& eſt iuſta ratio cur ueniã præbeatis:nam & ſi aduerſa fortuna uſi:& ignobili loco nati homines aliquid cum uirtute iunctum fecerint:tñ benefactum illud nulla ex pte ſordeſcit:& maiorem laudem meretur:quam ſi eſſent in ſũma fortuna conſtituti. Acerbitate:aſperitate fortunæ.i.aduerſa fortuna. Nullis ſordibus:nulla ignobilitate. Vileſcit:uilius efficit. Sanguinis ingẽui.i. liberi.nã libera erat mulier ſed humili loco nata. In carcere necandã:nã maiores i carcere ſupplicia noxioꝝ ſumebant.

Suſtẽtaret.mulier illa pduraſſ neq; morereť. Exerto.nudato ubere. Lenientẽ:leuantẽ.nõ explentẽ. Spectaculi nouitas.nũquã.n.aſia auditũ:aut uiſũ fuerat ut filie mſ ubera ſuggeret. Ab ipſo:cuſtode. Triũuiꝝ: q dãnatos faciebat occidi. Ad cõſiliũ iudicũ:q illã dãnauerãt.. Perlata deducta. Remiſſionẽ pœne ideſt tantã uim habuit: & admiratiõis hæc pietas ut coegerit iudices ueniã mulieri reæ cõcedere. Quo ad quẽ locũ. Nõ penetrat:nã i carcerẽ uſq; trãſiuit.

Nouã inuſitatã:inauditã rationẽ. Quã matrẽ uberibus natæ alitã:non mater a filia ſed filia a matre lac ſumere cõſueuit. Alitã:nutritã. Hoc cõtra reꝝ naturã factũ.i.hãc rẽ.repugnaſ naturæ. Idẽ pdicatũ de pietate ruis æſtimeť hoc exẽplũ cimonis athẽienſes qdẽ:ſed nõ illius q uiculis patris Themiſtoclis ſucceſſit externũ ẽ:qđ a ſupiore nihil diſſẽrit. Cimõ hic dãnatus capitali crimie i carceꝛ ſeruabaťut inedia moreretť.ad quẽ uiſẽdũ filia excuſa,pficiſcẽs.iã ultie ſenectutis penti lacte ſuo alimta pſtitit. Idẽ.ſcilicet exẽplũ quod dicturus ſum ſuperiori ſimile iudicetur. Prædicatum:dictum. Cimona accuſatiuus græcus eſt. Herent ac ſtupent hominum oculi:Commendat hanc pietatem filiatũ erga parentes Vale.

alterum triumphum pater ĩ capitolium alterum filia ædẽ ueſte duxit nec diſcerni potuit utri plus laudis tribueretur:cui uictoria an cui pietas comes aderat: ignoſcite uetuſtiſſimi foci:ueniamq; æterni date ignes.ſi a ueſtro ſacratiſſimo templo ad neceſſariũ magiſq; ſpecioſum urbis locum contextus operis noſtri ꝓgreſſus fuerit:Nulla enim acerbitate fortunæ nullis ſordibus precium care pietatis euileſcit:quin etiã eo certius quo miſerius experimentum habet.

De amore filie erga matrem.

ſ Anguinis ingenui mulierẽ prætor apud tribunal ſuum capitali crimine damnatam triũuiro in carcere necãdam tradidit:quo receptam his qui cuſtodie preerat miſericordia motus non protinus eam ſtrãgulauit:aditum quoq; ad eam filiæ ſed diligenter excuſe ne quid cibi inferret dedit:exiſtimans futurum:ut inedia conſumeretur. Quũ autem iam dies plures interderẽt:ſecum ipſe quærens : quid nam eſſet:quod tam diu ſuſtentaretur:curioſius obſeruata filia aĩaduertit illã exerto ubere famẽ matris lactis ſui ſubſidio leniẽtẽ quæ tam admirabilis ſpectaculi nouitas ab ipſo ad triumuirũ:a triũuiro ad prætorem:a prætore ad conſiliũ iudicum perlata remiſſionem pœne mulieri ĩpetrauit quo non penetrat:aut quid non excogitat pietas: quæ in carcere ſeruandæ genitricis nouam rationem ĩuenit Quid enim tã inuſitatũ?quid tam inauditum?quam matrẽ uberibus natæ alitã eẽ putauerit aliquis hoc cõtra rerum naturam factum:niſi diligere parentes pria naturæ lex eſſet.

De Rue erga Cimona patrẽ.

i Dem prædicatum de pietate Ruis exiſtimetur :q̃ patrem ſuũ Cimona conſimili fortũa affectũ pariq; cuſtodiæ traditum iam ultime ſenectutis uelut infanté pectori ſuo admotũ aluit. Herẽt ac ſtupẽt hominum oculi:quom huius facti pictam imaginem uidẽt

Nota, ꝺ Rue
gie patrez
morti ꝺſtinx
nz, ꝑprijs, vbe
ribꝫ aluit, qđ
ſcribit Soſ
ca: G: quazuꝫ
ipsaꝫ nouꝫ
ꝑpellet. ꝛt. Plꝰ
lo: 7: ca: xxxvj

Casusq; antiqui conditionem.i.illius infortunii conditio renouatur cum præsentes uidemus pictas imagines & ferme uidentur aspicere antiquoꝝ illorum infœlicitatem in noua picture admiratione.
Conditionem antiqui casus.i.cõditionem antiquæ ifœlicitatis. In illis mutis liniamentis mẽbrorum.i.in illis umbratiõibus picturæ ianimis. Liniamentis quibus picturæ formantur: nã non pictas imagines: sed spirantes uiros intueri arbitrantur. Effi.uiuidiore pictura nam litteræ notã facile abolentur quã picturæ. Vetera: quæ gessere ueteres. Pro recentibus: ꝓ his quæ sua ætate fiunt: uident enim non audire aut legere quæ ab antiquis facta sunt: sed homines res illas propemodum cernere se existimant. Nec te qdem Cimon silentio inuoluam: quandoquidem de Cimone diximus cui pietatẽ filia præstitit dignum nunc uidetur: ut de alio Cimone dicamus qui patris uicula & carcerẽ subire non dubitauit: ut illius cadauer nõ foret insepultum alioquin athenienſium lege humari non poterat. Lex erat ꝙ si damnatus aliquis fato functus in carcere fuisset non ante sepulturæ daretur quã alius: aut tantũ solueret quantũ ille debebat aut pro illo uincula subiret. Igit dam nato Themistocle & mortuo cũ non haberet Cimon facultates: neq; copias & soluendo nõ esset ne inhumatus iaceret pater uincula & carcerẽ tolerauit. Quæ pietas illum clariorem redidit q̃ præclara ab eo gesta pro reipublicæ administratione procedẽte enim tẽpore & cuius & imperator clarissimus euasit. Cimon filius fuit Themistoclis. Volũtariis uinculis nam sponte uincula subiuit patris. Relique uirtutes: ut fortiter pro patria dimicare rẽpu. sãctæ administrat & alia eiusmodi. Admiratiõis nam admirantur solum homines fortia facta. Vos quoque fratres memoria complectar quoꝝ animus origine fuit nobilior: pater quidam infimo loco natus filios ex uxore duos susceperat: qui parentes in tãta rerum penuria esse intelligentes: ut uix possent uitam sustentare: hoc negocium sumpsere audacissimum ut parentibus suis alimenta compararent. Filios patietis cuiusdam nobilis a tyranno extincti adeunt. Illi enim quoquo pacto patris necem ulcisci constituerant: orant quid parentibus suis in alimentum decernant: si tyrannum sibi exosum tollant patietis nati duodecim milia nummorum promittunt: si modo ꝓmissa appareant. Iuuenes hac pactione facta. Epastũ Hispaniæ tyrrãnũ uiriliter aggrediuntur: & in ipso tumultu prius tamen occiso tyranno capti pœnas capitis luerunt. Quam ergo nobilitatem origo illis non dederat animus pietate potens adiuenit. Quorum animus origine fuit nobilior: ignobiles erant: sed animi nobilitate claruerunt. Siquidem: quia. Admodum humiles: ualde ignobliles: nam parentes misere degebant in magna calamitate. Erogando spiritum: præstando uitam. Inclaruistis: clari euasistis. Specioso: pulchro exitu uitæ: nam præclarum fuit mori pro patris sustẽtatione. Epastũ: Hispaniæ tyrannũ. Nec ausi solũ isigne facinus: nõ solũ aggressi fuistis p̃clar opus: nã ꝙ accepistis: ad exitũ ẽt perduxistis. Exitu: morte: nã capti supplicio capitis sũt affecti Hisdẽ mãibus: dinũerat nũc Val. quot p̃clara gesta simul illi iuuenes pfecerint. Patietis ultionẽ: occidẽdo tyrãnu ulti estis patiet ẽ q ab eo fuerat trucidatus: & ita duoꝝ originũ pietatẽ cõplexus ẽ latẽter: & eoꝝ qui patris ulcisci mortẽ cupiebant: & illorum qui morte sua parẽtibus alimẽta p̃stiterunt.

casusq; antiqui cõditionem præsentis spectaculi admiratione renouãt in illis muris membrorum liniamentis uiua ac spirantia corpora intueri credẽtes quod necesse est animo quoq; euenire aliquanto efficatiore pictura litterarum uetera por recentibus admonitos recordari.

De Cimone erga patrem.

d E te quidem Cimon silentio inuoluam: qui patri tuo sepulturam uoluntariis uinculis emere nõ dubitasti. Nam & si maximo tibi postea & ciui & duci euadere contingit: plus tamen aliquanto laudis in carcere. quam in curia affecutus es: cæteræ. n. uirtutes admirationis tantũmodo multum pietas uero etiã amoris plurimum meretur:

De quibusdam fratribus in Hispania natis.

u Os quoque fratres memoria complectar quoꝝ animus origĩe fuit nobilior. Siquidem admodũ humiles in hispania nati pro parentum alimentis spiritum erogando specioso exitu uitæ in clausstris. Duodecim enim milia nũmũ quæ post mortẽ uestram his darẽtur: a filiis patietis pacti estis: ut eorum patris ĩterfectorem Epastũ gentis suæ tyrannum occideretis: nec ausi solũ insigne facinus estis: sed etiam strenuo ac forti exitu claruistis. Eisdẽ. n. manibus pacietis ultionẽ.

Epaſto pœnam:nam capti propter epaſti mortem ſunt interempti:& ita epaſto pœnam dederunt. Vobis præclara fata:uobis mortem præſtantē. Tumulis ſepulchris. Viuitis:fama.ſ.quæ hoium memoriā deleri non patit'. Notiora ſunt fratrum paria. Exēplum ſubiungit qđ ſuperiore notius eſt: ſed non clarius:quod.n.fratres iſti quos cōmemorat Vale.de pietate præſtiterunt collaudabile qdem fuit:ſed non tm̄ laudis meretur quantū meriti ſunt illi qui pro parentū alimentis morti ſe oppoſuerūt fratꝝ horꝝ pietas talis eſt. Cū peſtilentia quadā iumēta omnia cōſumpta eſſent in græcia. Inſtaretque dies quo ſacra Iunoni perficerentur. Cleobs & Byton fratres iumentorꝝ officio fūcti currui ſe ſubiciūt:& ad templum Iunonis matrē uehunt:ut de more ſacrificia peragerent:pactis ſacris mater dulcedie quadā capta: ꝙ ſibi ſacerdoti tā pium officium erro gaſſent filii:Iunonē depræcata ē ut illis daret qđ optimū eē mortalibus intelligerer.Sequenti mane in cubiculo cōperti ſunt extincti:ex quo cognitū eſt optimum eſſe mortalibus mori.Amphion aūt & Anaphas fratres cū ad mōtem æthnæ deuēiſſēt:& maiores ignes mons ille euomuiſſet:parētes ꝓpter ſenectā tardos humeris ablatos ab incendio liberarūt Sine periculo.n.tranſire non poterāt ſenes niſi filiorꝝ pietas auxilium eis repentinū præſtitiſſet.

Paria notiora:hæc duo fratrū paria ſupioribus fratribus nobiliora fuerunt: quo ad famam.

Cleobis & Bytonis: hi argiui fuerunt & matrem ad ſacra Iunonis uexerūt. Amphiōis & Anaphis:hi humeris patres ab incendio liberarunt. Illi:Cleobs & Byton. Iunonis:Iunōis argiuæ Peragenda perficienda. Matrem:quæ ſacerdos erat. Hi:amphion: & Anaphas. Medios ignes: æthnæ montis incendia.

Propoſitum fuit.ideſt uolūtas Nec ego argiuā detracto laudē nō iquit Valerius nego quin horum fratrū pietas magna extiterit neq; de illius laude nihil dimi

Epaſti pœnam genitoribus nutrimenta:uobis glorioſa fata peperiſtis. Itaque tumulis etiam nunc uiuitis: quia parentum ſenectutem tueri quam ueſtrā expectare ſatius eſſe duxiſtis.

De Cleobi & Bytōe fratribus Amphinomo & anapha

n Otiora ſunt fratrum paria Cleobis & Byton Amphinomus:& Anaphas :illi qa ad ſacra Iunonis peragenda matrem uexerunt:hi quod patrē & matrē humeris ꝑ medios ignes æthnæ portarunt:ſed neutris pro ſpiritu parentum expirare propoſitū fuit: nec ego argiuam detrecto laudem:aut æthne ī montis gloriam inuoluerim :uerum obſcuriori propter ignorantiā pietati noticiæ lumen admoueo.

De Dario Rege.

ſ Icut ſcythis libenter pietatis teſtimonium reddo: Dario enim totis regni ſui uiribus in eorꝝ regionibus ſubinde impetum facienti paulatim cedētes ad ultimas ſolitudines peruenerant. Interrogati deinde abeo per legatos quem fugiendi finem : aut quod initiū pugnandi facturi eſſent : reſponderunt ſe nec urbes ullas nec agros cultos pro quibuſ dimicarent:habere. Cæterum quom ad parentum ſuorum monumēta uenirent:ſciturum quemadmodum ſcytæ præliari ſolerēt: Quoquidem uno tam pio dicto immanis : & barbara gens ab omni ſe feritatis crimine redemit:prima igitur & optīa rerꝝ natura pietatis ſte magiſtra:q̄ nullo uocis miniſterio nullo uſu litterarꝝ īdigēs ꝓpriis ac tacitis uiribus charitatē ꝑētū liberorꝝ pectoribus īfūdit:qd ergo

nuo.Sed hac cōparatione uti libitū eſt:ut quorꝝ ignobilitate obſcurius ē nomē eos oratiōe mea illuſtriores redderē. Argiuā laudē:argiuorum fratrum laudē. Obſcuriori pietati.i.pietati illorꝝ q pro alimētis parētū mori uoluerunt. Obſcuriori ꝓpter ignorātiā:nā illorꝝ noīa ignorant'. Lumen notitiæ admoueo.i.hac cōparatione appropinquo lumē quoddā p q illorꝝ pietas omnibus inoteſcat. Teſtioniū pietatis:nā teſtor ſcitas pios eē. Dario:regi pſarꝝ. Solitudies : ſuæ regiōis. Quo q.u.r. p.d.Nūc Val.dicit hoc ſolo ſermōe ſcytas tā & ſi barbarorꝝ nom̄ hēbāt oñdiſſe tñ ſe nō fuiſſe ab pietate alienos cū parētū ſuorꝝ ſepulchra tutari ſtatuiſſent. Immanis:effera gēs. Barbara:nā ꝓter græcos & latios barbari oēs appellat'. Prima i.&.o.r.n. Vis inqt pietatis quæ a natura exhibet' magna ē quæ ſine litterarꝝ ſtudiis & doctrīa uī ſuā facile declarat filii.n.naturaliter pentes & amāt & colūt. Nullo m.u.nullo ꝓceptore. Nullo u.l.nullis præceptis. Quid e.d.p.ſi iquit nullo præceptore nullis inſtitutis egentfilii ad pietatem parentum colendam:doctrina ergo pœnitus inutilis eſt atque ſuperflua. Si uerum excutere uoluerimus doctrina bonitatem non affert:ſed lautitiam quandam & aſtutiam.

Doctrina proficit: quæ ratione: quæ arte tradatur. Politiora: astutiora nam pietas a natura tributa facit ut liberi omni pietate parētes ꝓsequantur: scientia uero pollitiores illos reddit nō meliores. Quis.n. paluſtris uagos: reſpondet nunc: quæ nā uis fuerit quæ ſcytas more belluarum degentes ita Dario reſpondere fecerit. Virtus eadem inquit pietatis quæ ſcytas reſpondere perſis docuit. Filium etiam Crœſi mutum miniſterio uocis inſtruxit. Siluarum latebris corpora ſua tegentes: nam ingruē te ſole in arboribus deliteſcunt. In modum ferarum pecudum laniatu uiuentes. Nam ſolis carnibus & lacte fruuntur. Nimirū certe illa pietatis uis fuit q̄ēt loquelam Crœſi filio compararuit. Defectum: priuatum. In columitatem: ſalutem. Miniſterio uocis: loquela. Inſtruxit: præparauit. Captis.n. a Cyro ſardibus: Crœſus lydoꝝ rex multa & ingentia munera delphico apollini tulerat. Tandem cū ſciaretur quem nam exitum habiturū eſſet bellum q̄ contra Cyrum perſarum regem erat geſturus hoc amphybologicum accepit reſponſum. Crœſus trāſgreſſus Alym perdet plurima regna exiſtimauit ita dici Crœſus ꝑdet deſtruet: ſed perdet amittet re uera apollo dixerat: nam Alym flumen lydiam & perſiam diuidēs tranſgreſſus Crœſus primo congreſſu uictus eſt: reuerſuſq; in regnum ſe in pœnitiſſimam ſuæ regionis partem contulit. Cyrus ipſum in urbe ſardium incluſum obſideī cœpit. Ea parte qua præruptus mōs acceſſum ad urbē negabat malos errigi iuſſit Perſarū rex in quorum ſummitate armatorum ſimulachra poſita erant. Deinde aliā urbis partem oppugnare cœpit. Orto ſole oppidum oppugnantes: & ſimulachra armatorum intuentes crediderunt hoſtem a tergo ingruere. Itaque in fugam uerſi perſis uictoriam pepererunt. In irruptiōe urbis miles quidam gladium iam iugulo Crœſi aduouerat: ut illum occideret: cum filii Crœſi mœtu maloque pciti: qui uſque ad id tempus mutus fuerat uocem hunc in modum audiut. O homo ne interfice Crœſum. Qua uoce audita confeſtim gladium reduxit: edictum enim Cyri erat ne quis regem Crœſum occideret: ſed uiuum captum ad ſe deduceret pietas effecit ut mutus filius in ſalute patri præſtandi uocem reciperet. Solinus ad Herodoto diſſentit: dicit.n. Athym Crœſi hunc filium fuiſſe quem Adraſtus hoſpes imprudenter occidit. Aulus Gelius aūt cum Herodoto dicunt nomen huius muti obſcurum extitiſſe. Crœſus etiam Apollinem conſulens ſi unq̄ hic filius ſuus loqui deberet: tale oraculū a phebade accepit. O Crœſe demens genere lydius multorum rex ne uelis permagnifice edificatam domum uocem audire clamantis filii: hoc enim multo melius eſt ipſum ſine uoce eſſe: nam loquetur in die qui tibi infœlix erit. Quod factum eſt: locutus eſt enim cum capto patre & patria illū i magno uitæ diſcrimine conſpexiſſet. Sardibus: Metropolis ciuitas lydiæ erat. Quid ſibi fortuna naſce denegaſſet. ideſt oblitus ſe mutum eſſe. Eadem charitas italico bello. Latino. ideſt ſociali bello cum Gn. Pompeius Strabo pinam urbem obſideret: neque ullam capere poſſet: Puleonis patrem captiuum in locum unde ab oppidanis conſpici poſſet adduci iuſſit: minitatuſque eſt ſe illum occiſurum ni filius aditum in oppidum præbuiſſet: puleo qui una cum reliquis cuſtodibus urbis erat: in ambiguitatē uenit: utrū parentem in tanto diſcrimine relinqueret: an patriæ pro ſalute patris male conſuleret: paulopoſt in deſperationem quandam adductus ſolum diſſipatis qui parentis cuſtodiam haberent: & patrem redemit: & patriæ debitam charitatem præſtitit. Charitas: pietatis. Italico bello: ſociali bello. Pinenſem: Pina ciuitas eſt. Robore: fortitudine. Armauit: inſtruxit. Clauſtris: ianuæ. Præeſſet: præfectus eſſet. Romanus imperator. Gn. Pompeius Strabo. Eius: Puleonis. Conſtiturum:

doctrina proficit: ut politiora: ſed non ut meliora fiāt ingenia quoniam quidem ſolida uirtus naſcit magis quam fingitur. Quis enim paluſtris uagos: & ſiluarū latebris corpora ſua tegentes in modumque ferarum laniatu pecudū uiuentes ſic Dario reſpondere docuit.

De filio Crœſi Regis.

i Lla nimirum quæ etiam Crœſi filium loquendi uſu defectum ad protegendam patris incolumitatē miniſterio uocis inſtruxit: captis enim a Cyro ſardibus quum unus e numero perſarum ignarus uiri in cædem eius concitato impetu feretur: uelut oblitus qd ſibi naſcenti fortuna denegaſſet: ne Cæſum regem occideret: proclamando pœne iam impreſſum mucronem iugulo reuocauit. Ita ut qui ad id tempus mutus ſibi uixerat: ſaluti parentis uocalis factus eſt.

De quodam iuuene dicto Plutone.

e Adē charitas italico bello Pinenſē iuuenē cui Plutoni erat cognomē: tāto animi corporiſq; robore armauit: ut quomō abeſſe urbis ſuæ clauſtris p̄ſideret

firmatum. Districtis nudatis romanorum gladiis militum. Circundedisset:sepsisset. Irruptioni: uiolento aditui in urbem. Eorum militum ro. Senem:parentem suum. Rapuerit:p uim recepe rit. Memorandus:collaudādus. Seruator patris: qa ipsum liberauit. Nec patriæ fuit proditorme que.n.pro patris salute:patriā hostibus ꝑdere nolens se ipsum potius periculis exposuit.

h Anc pietatem proximus fraternæ beniuolentiæ gradus excipit. Dicturus de amore fraterno:p bat illū pietati paternæ recte subiungi:nā prima pietas est beneficium accepisse:quod si cū alio simul excipiat:amor etiā ī ipum participē generat. Merito ergo pietas primū gradū in parentes: secūdū aūt amor erga fratres obtinet. Recordari uos & genus & alimenta coram cū fratribus habuisse non paruā affert in animo iocundi tī:nā cum a parentibus discedis cariores habeī debes fratres. Simul accepisse:nā quæ accipimus nos a parentibus beneficia eadem fratres accepere. Illa recordatio:eorum quæ simul sū psimus & quæ sint ipse subiūgit

In eodē domicilio: in corpore matris ubi & frater meus habitauit. In hisdem incunabulis: ī eisdem cunis. Eosdē appellaui parētes. i. nominaui eosdem parētes quos fratres mei nominauerūt.

Eadē pro me uota excub. nam quotiensqūq; pro fratribus meis orabāt parētes:ꝑ me ēt supplicabāt. Excubuerūt:uigilauerūt parem ex maiorū imaginibus gloriam traxi: nā ex titulis maiorū q uirtutis ꝑclara ediderunt facinora gloriam parē filii aut nepotes cōsequuntur. Cara est uxor: p cōparationē ostēdit quāti sit estimanda pietas:nam si omnes hos charitate non mediocri prosecūtur homines:quāto magis & parentes & fratres sunt uenerandi.

Se postea cognitis nulla beniuolentia accep. ideſt prior charitas nō debet animo excidere illa superueniente. Cognitis. scilicet uxore liberis affinibus. & cætera qui post parentes cognoscuntur.

& Romanus imperator patrem eius captiuum in conspectu ipsius constitutum districtis militum gladiis circundedisset:occisurū se minitans:nisi irruptionis suæ iter præbuisset:solis e manibus senem rapuerit duplici pietate memorādus quod & patris seruator nec patriæ fuit proditor.

De pietate erga fratres. Capitulū qntum;

h Anc charitatem proximus fraternæ beniuolentiæ gradus excipit. nam ut merito primū amoris uinculū ducitur plurima & maxima beneficia accepisse:ita proximum iudicari debet simul accepisse. quā copiosæ enim suauitatis illa recordatio ē in eodem domicilio ante quam nasceretur habitaui in hisdem incunabulis infantiæ tempora peregi eosdem appellaui parentes eadem pro me uota excubuerunt: parem ex maiorum imaginibus gloriam traxi:cura est uxor:duces liberi: iocundi amici: accepti affines: sed postea cognitis nulla beniuolentia accedere debet:quæ priorem exhauriat.

a Tque hæc teste Scipione Africāo loquor q tā & si arctissima familiaritate Lælio iūctus erat: atamē senatum supplex orauit. Ne prouintiæ sors fratri suo erepta ad eū transferetur:legatūq; se. L. Scipiōi in asiā iturū promisit. qa maior natu mīori & fortissimus & belli gloria excellens laudis īopi & qđ super omnia est: nondum asiatico iam Africanus itaq; clarissimorum

Accedere:addi. Exhauriat:euacuet:tolat. Atque hoc teste Scipione Africano loquor. Incipit nūc exequi quod superius promiserat fraternam charitatem commemorare. Et primo quam fratri suo pietatem præstiterit:Scipio Africanus narrat. Cum Lælius & Lucius Scipio Asiæ prouintiæ contra antiochum:qui Asiam occupauerat:competitores essent Scipio Africanus Lucii frater: & Lælii amicissimus amicitiam pietati fraternæ postposuit populum supplex orat fratri suo prouintiam tradere uelit:& quia Lucius minime idoneus uideretur qui tantam administrationem belli susciperet Africanus se iturum fratris legatum promisit quo audito populus magistratum illum confestim Lucio tradiderunt. Neque puduit Africanum iam præclarum bello natu maiorem fratri suo & iuueni & laudis egēti officium præstare legionis & illius imperio subiacere:ex quo patet quanta pietatis fraternæ uis in eo uiguerit. Hoc:quod tantam uim habeat pietas. Inopi laudis:egenti:gloria: nam præclarum nihil ediderat Lucius Scipio ex quo sibi gloriam comparasset. Et quod super omnia est. ideſt & quod omnia transgreditur. Nundum asiatico: quia nundum a deuictis Asia & Antiocho Lucius asiatici cognomen fuerat consecutus. Iam Africanus:nam Scipio iam Carthaginem tributariā redd derat:

& Africani cognomen fuerat ſortitus. Itaque clariſſimoꝝ cognominum: duo ergo cognomina præſtantia opera ſua in familiam ſuam peperit Scipio. ſ. & Africani cognomẽ & aſiatici. Alterum aſiatici dedit Lucio fratri: nam eius gratia prouintiam illam optinuerat. Huius: cognominis africani ꝙ ſumpſit ꝓtextã triũphi cœpit. Illius aſiatici ꝙ dedit ꝓtextã triumphi Lucio tradidit: nam Lucius ſpecioſiſſimũ egit triumphũ deuicto antiocho. Marcus uero Fabius conſul inclyta pugna: Liuius ab urbe cõdita tãgit. quomodo Marcus Fabius conſul debellatis ueientibus triumphũ a ſenatu populoq; Romano decretum recuſauerit quod Quintus illius frater cõſularis uir dum inter primos fortiter dimicaret ab hoſtibus confoſſus uita exceſiſſet. Quæ moderatio maiorem ei gloriam attulit: q̃ ſi in tanta domus ſuæ lamẽtatione triumphũ etiã ſpecioſum egiſſet. Inclyta: glorioſa pugna Non ſuſtinuit: non eſt paſſus. Cõſularis: qui ſuperiore anno conſul fuerat. Occiderat: mortuus fuerat. Quantam in eo pectore: hanc fraternam pietatem cõmendat Valerius. Hoc exemplo uetuſtas: illo ſæculum nr̃um ornatum eſt. De pietate Tyberii erga druſum fratrem dicturus dicit ſuo tẽpore id factũ fuiſſe: ſed antiquã fuiſſe Fabii charitatem. Druſus hic eſt qui germanicus ẽ cognominatus: hic cum rẽpublicam in germania fortiter ſimul: & fœliciter adminiſtraret æquus ſuper eum collapſus & corpus illius cõtudit: & crus ſimiliter perfregit Tyberius qui ad uiſẽdam Iuliã & Auguſtum ierat ticiniũ conſecuta de germanis uictoria cum fratre audito fratris caſu confeſtim inde turbatus diſcedit: neque ſuorum quenquam ſecũ ducens præter Andabiliũ locoꝝ & regionis illius peritum alpes renumque tranſgreſſus equos frequenter mutat. Inque breui temporis ſpacio ducẽta milia paſſuum per Germaniam pauloante ſubactam perfecit. Tantum uere pietatis charitas potuit: ut periculi & laboris Tyberius obliuiſceretur: dum nimio uiſendi fratris impetu fertur. Hoc exemplo Marci Fabii. Illo: quod ſequitur. ſcilicet Tyberii: qui tempore Valerii floruit. Cui: ſæculo noſtro. Iugum fraternum. ideſt par fratrum. ſcilicet Druſus & Tyberius qui Claudii Neronis filii ab Auguſto: poſtea in adoptionem fuere recepti: inde Tyberius auguſto ſucceſſit in imperio. Prius claudiæ. ideſt anteq̃ illos adoptaret Auguſtus. Nunc & iuliæ gentis quia adoptiuos fecerat: Auguſtus Iulii filius. Decus iugum oppoſitiue decus. ideſt ornamentum ſplendor. Princeps: parenſque noſter: patriæ principes & parentes appellabantur Romani imperatores. Princeps: Tyberius. Inſitum: infixum animo. fratris Druſi. ideſt habuit tantum amorem fratris Druſi inſitum animo. Ticini: Papiæ: quo ad quẽ locum. ſcilicet Ticinii. Victor hoſtium. ſcilicet Germanorum quos cum fratre ſuperauerat. Complectendos parentes: uiſendos parentes. Illum. ſcilicet Druſum. Graui & periculoſa ualitudine. ideſt ex fractura cruris. Fluctuare: in periculo uitæ uerſari. Attonitus mœtu: perculſus ne frater moreretur. Erumperet: cum impetu exiret. Præceps: in conſideratum. Velut uno ſpiritu: quaſi nunq̃ ſpiritum reciperet niſi ad fratrem perueniret. Corripuerit: celeriter rapuerit. Eo. ideſt ideo. Patet: manifeſtum eſt. Renum: flumen Germaniæ. Subinde: frequenter deinceps. Per modo. i. pauloante deuictam Germaniam cum fratre Andabilio duce: ſolum comitem itineris habuit.

cognominum alterum ſumpſit: alterum dedit: triumphiq; prætextã huius excepit: illius tradidit miniſterio aliquanto maior quam frater imperio.

De Marco Fabio conſule erga fratrem.

m Arcus uero Fabius cõſul inclyta pugna etruſcis: & ueientibus ſuperatis delatum ſibi ſummo ſenatus populique ſtudio triumphum ducere non ſuſtinuit: quia eo prælio. Qu. Fabius frater eius conſularis fortiſſime dimicans occiderat: quantam in eo pectore pietatẽ fraternæ charitatis habitaſſe exiſtimemus propter quam tantus ampliſſimi honoris fulgor extingui potuit.

De Tyberio Cæſare.

h Oc exemplo uetuſtas: illo ſæculum noſtrum ornatum eſt cui cõtingit fraternum iugum claudiæ prius nunc & Iuliæ gentis intueri decus: tantum enim amorem princeps parenſque noſter ĩſitũ animo fratris druſi habuit: ut cũ ticini quomõ uictor hoſtiũ ad cõplectẽdos parentes uenerat: graui illũ & ꝑiculoſa ualitudĩe ĩ germãia fluctuare cognouiſſet: ꝑtinus ĩde mœtu attõitus erũperet. Iter quoq; quã rapidum: & præceps uelut uno ſpiritu corripuerit: eo patet ꝙ alpes renũq; tranſgreſſus die ac nocte mutato ſubĩde æquo ducẽtis milibus paſſuum ꝑmodo deuictã barbariam: Andabilio duce ſolo comite contentus euaſit: ſed eum

Andabilium & ducem locoꝝ & illius regionis peritum. Euasit: perfecit. Sed.n. tunc maximo labore & periculo implicatum. Tā & si Tyberius ꝑ barbarā & efferatā gentē & sudore & periculo affectus iter faceret. Tamē & pietas numen & cælestes omnes dii & Iuppiter affuerunt q hunc nobis incolumē seruare uolebant ne deesset q īperiū ro. pie sanctæq; administrare posset more suo Val. Tyberio adulat' neq; ab ingenio suo discedit. Maximo: qa requiē ī itinere nō capiebat: Periculo qa comites nullos habebat in barbaris gentibus. Implicatum: implicitū intentū. Mortalium frequentia defectum

tunc maximo labore & periculo implicatū mortalium que frequentia defectū sanctissimum pietatis numen: & dii fautores: eximiarum uirtutū & fidissimus romani imperii custos Iuppiter comitatus ē. Drusus quoq; quanquā fato iam suo quā illius officio ꝓprior erat uigore spiritus & corporis uiribus collapsus eo ipso tam̄ quo uita & mors distinguit' momēto legiōes cum insignibus suis fratri obuiā procedere iussit: & ut īperator salutaret' præcepit: & dextera in parte prætorium ei statui & consulare & īperatorium nomen obtinere uolēs eodē tēpore & fraternæ maiestati cessit: & uita excessit.

De quodam milite Gn. Pompei.

h Is scio equidē nullū aliud quā Castoris & Pollucis specimē cōsanguineæ charitatis cōuēiēter adici posse: sed omnis memoriæ clarissimis īperatoribus ꝓfecto nō erit ingratū si militis sūma erga fratrē suū pietas huic uoluminis parti adhæserit: his nāq; in castris Gn. Pōpei stipēdia pagens: cū sertorianū militem acrius sibi in aciē instātē cominus īteremisset: iacētēq; spoliaret: ut fratrē germanū eē cognouit multū ac diu cōuicio deos ob domū īpiæ uictoriæ insecutus ꝓpe castra transtulit: & præciosa ueste optū rogo īposuit: ac deīde subiecta face ꝓtinus eodē gladio quo illū interemerat: pectus suū transuerberauit: sedq; super corpus fratris prostratum cōmunibus flammis cremandum tradidit. Licebat ignorantiæ beneficio innocenti uiuer̄ sed ut sua potius pietate quā aliena uenia uteretur comes fraternæ neci nec defuit.

De pietate erga patriā. Capitulum: VI:

a Rctissimis sanguinis uīculis pietas satisfecit restat nūc ut patriæ exhibeatur: cuius maiestati: etiam illa quæ deoꝝ numinibus æquat'

i. destitutū mlt̄itudie & societate hoīum. Et dii fautores uirtutum exi. Tyberius.n. uirtutis eximiæ fulgorē ꝑse ferebat. Iuppiter custos: nā ī capitolio templū Iouis erat q romanos seruar̄ consueuerat: nā Romulus cū edē Iouis uouisset cum sabiniis cōfesti fœdus iniuit. Drusus quoq; quāq̄ iam fato suo: de pietate Drusi nūc loquit' q̄ fratri suo Tyberio ꝑstitit: nā postq̄ audiuit fratrē suū aduētare oēs copias exercitus cū insignibꝰ īpatoriis obuiā ꝓcedēr̄iussit. ut ip̄um īpatorē salutarent locū ī dextera ꝑte ꝑtorii locauit fr̄i sibiq; cedēs ī īpio uitā quoq; exhalauit. Col. d̄fectꝰ. nā & sp̄uꝫ & uires corpis amiserat. Insi. cōsularibꝰ & īpatoriis ornam̄tis. Impator: nā ip̄um sustinebat īperatorē qa se moriturū uidebat. In q locus erat īperatoris. Imperatoriū: īperatoris nomē uoluit tyberiū optinere. Eodē: simul.n. & fr̄i cessit in impio & uita excessit. Casto: nā castor & pollux tāta īter se pietate extiter̄: ut cū pollux īmortalis eēt. Castor āt mortalis Pollux īmortalitatē suā cū fr̄e cōmunicās ꝑte d̄dit illiꝰ fr̄i & mortalitatis ꝑtē accepit. Hoc iō fingit' qa uno occidēte alter orit' & ita uices alternāt. Sed quāuis n. tyberio & druso nō castoris & pollucis charitatē subiungā: sed mlt̄is humilis cōditiōis nō tn̄ īdignabunt'. Impa. i. druso & tyberio īpatoribus q ꝑ oīa sæcula memorabunt'. Is: bello ꝙ cōtra sertorium ī hispania Gn. Po. gessit Stipē q sub Pōpeio duce militabat. Serto. i. militē sertori q contra rē pu. arma gerebat. Insectatus: conuiciabat'. n. diis dicens: o iniq & īpii dii q me uictorē de fratre eē uoluistis. Impie: nā fr̄em occiderat ꝙ ē cōtra pietatē. Licebat i. pietatē hāc laudat & āplificat Val. Sua q̄ erat ī fr̄em. Aliēa: q̄ ꝑstabat ignorāti. Restat reliquū nūc ē

T patriæ. s. pietas: hactenus de patrū & fr̄um charitate dixus: nūc dicāus de eoꝝ exēplis q pii ī patriā extiterūt. Illa quæ deoꝝ numinibus equat' aucto. parētū. i. pietas quæ auctoritati paternæ ꝑstat' quā deoꝝ nūinibus cōparamus se supari patit' a pietate patriæ. Tm̄. n. ueneratiōis debēus ꝑentibus ꝑstare q̄tā diis exhibemus: sed pr̄iæ charitas est ꝑferēda. Cedit: supat' a pietate pr̄iæ; & rationem

ſubiungit. Nã familia una perire poteſt ſine patriæ incolumitate ſed euerſa patria: nulla familia ſtare põt: nã ſecũ oĩum pœnates ducit & trahit. Sint teſtati: cõprobauerint id ita eſſe. Impendio. i. impẽſa ſuæ ſalutis: nã ſalutẽ ſuã pro patriæ incolumitate poſuerunt: neq; mortẽ ſubire ptinuerũt. Brutus conſul primus cũ Aronte: primũ de pietate Bruti erga patriã exẽplũ cõmemorat: pulſo Tarquio ſuperbo potiſſimũ opa Bruti: qui occiſa Lucretia iurauerat ferro flammaque inſecuturum ſe regẽ & regios filios. Brutus conſul cũ Tarquino creat. Tarquinus ſuperbus regno excluſus ad porſenam confugit: & latinoꝝ auxilia petit. Manlio Octauio duce regis genero exercitũ cõparant reges. Arõs tarquini filius cũ militibus: qui illius cuſtodia erãt ſpeculatũ uenerat quid facerẽt romanoꝝ copiæ. Brutus quoq; q obtutandã libertatẽ arma ſumpſerat cũ eqtibus ſpeculatũ exierat. Arõs conſularibus inſignibus ornatũ brutum cognouit: q deos ſcelerum ultrices præcatus: ſubdidit equo calcaria: Brutus & ipſe citato calcaribus equo cõtra arontẽ direxerit. Vterq; ergo ſui egendi immemor: mutuis uulneribus æquo delapſi cõciderũt. Vnde digne obicit Val. patriæ magni cõſtitiſſe libertatẽ quæ talẽ ciuẽ in ſui tutelam amiſerit. Cũ aũt i mediã ptẽ fori. In media pte fori hiatus terræ ſubito apparuit: q cũ nullo pacto occludi poſſet ſupiniecta multa terra. Aruſpices reſpõderunt claudi nõ poſſe: niſi id q̃ melius haberent romani i uoraginẽ mitterent. Cæteris qd illud eſſet conſultãtibus. Curtius adoleſcẽs nobilis animi: romanos & uirtute: & armis præſtare intellexit. Armatus itaq; ornatum pariter æquũ cõſcẽdit: quẽ acerrime adactis calcaribus p̃cipitẽ i hiatũ illum deſcendere cõpulit. Ciues q aderant fruges inferentes certatim ſuperiacebant: quaſi Curtius diuus eſſet: & prõ ſalute patriæ conſecratus. Eo una cũ æquo immiſſo uorago illa cõfeſti occluſa eſt: quæ res cunctis maxime miranda apparuit. Vaſto: amplo Repẽtino: ſubito hiatu. Subſideret: aperiretur. Illũ: hiatum Populus plurimum ualeret: q̃ meliorem populus ro. haberet. Illud p̃fũdum: illam uoraginẽ Certatim: alius. n. aliũ uĩcere tẽtabat i ſuſpiciẽdis frugibus. Plaudato: plaudamẽto ornato quæ eſt ueſtis iperatoria. Noui admirãdi: iuſitati. Veluti cornua: bĩ dixit: nã nõ cornua erãt: ſed uidebant, ꝓpter demonũ illuſionẽ. Reſponſum: ab aruſpice. Quod. ſcilicet ne rex eẽt. Septẽ regibus: q urbi imparunt. Effigies capitis: imago illius genitii cũ cornibus.

auctoritas pãrẽtum uires ſuas ſubiecit: fraterna quoq; charitas æquo animo ac libenter cedit: ſũma quidem cum ratione quia euerſa domo interdum reipu. ſtatus manere poteſt urbis ruina pœnates omnes ſecũ trahat neceſſe eſt: uerum quod attinet urbis iſta cõplecti quorum tãta uis ẽ: ut aliq ſalutis ſuæ impẽdio teſtati ſint.

De Bruto primo conſule.

b Rutus conſul primus cũ Aronte Tarquinii ſuꝑbi filio regno expulſi in acie ita equo cõcurrit: ut pariter illatis haſtis uterq; mortifero uulnere ictus eximis ꝓſterneret merito obieceri populo ro. libertatẽ ſuã magno ſtetiſſe. De Curtio Romano:

c Vm autẽ in mediã partẽ fori uaſto ac repentino hiatu terra ſubſideret: reſponſũq; eſſet ea re illũ tantũmodo cõpleri poſſe qua populus ro. plurimum ualeret. Curtius & animi & generis nobiliſſimus adoleſcens ĩterprætatus urbis noſtram uirtute armiſq; præcipue excellere: militaribus inſignibus ornatus equum conſcendit: eumq; uehemẽter admotis calcaribus præcipitẽ ĩ illud profundũ egit ſuper uniuerſi ciues honoris gratia certatim fruges iniecerũt: cõtinuoq; terra priſtinũ habitũ recuperauit magna poſtea decora in foro romano fulſeret. Nullum tamen hodie pietate Curtii erga patriam clarius obſeruat exẽplũ cui principatum gloriæ obtinẽti conſimile factum ſubnectam.

De Genitio Cippo prætore.

g Enitio Cippo prætori plaudato portã egredienti noui & inauditi generis prodigiũ incidit. Nãque in capite eius ſubito ueluti cornua emerſerunt: reſponſumq; ẽ eũ regem fore: ſi in urbẽ reuertiſſet. Quod ne accideret uoluntarium ac ꝓpertuũ ſibimet indixit exiliũ: dignã pietatem: quæ quod ad ſolidam gloriam attinet ſeptem regibus præfertur. cuius teſtandæ rei gratia capitis effigies æreæ portæ qua exceſſerat incluſa eſt dictaque Randuſcula olim raudera dicebatur.

Huius laudis ſucceſſionē tra. hoc dicit quia gēitio ī patriæ charitate Aelius ſucceſſit: nā poſt ipſum Aelii factum ſubnectit Valerius. Picus: auis eſt quæ roſtro arbores perforat. Conſeruato eo. ſcilicet pico impune dimiſſo. In contrarium utrunque futurum: ſed rem publicam fore fœliciſſimam: familiæ uero ſuæ miſerrimum ſtatum futurum. Eueſtigio: confeſtim ſine mora. Decem & ſeptem militum: decem & ſeptem ſecundum Valerium: ſed frontinus de re familiari quattuordecim tantum fuiſſe confirmat. Familiam: nam omnes de ælia familia extitere. Canenſi prælio apud cannas ab Hannibale commiſſo contra Romanos. Amiſit: nam occiſi fuere fortiter dimicantes. Summum faſtigium imperii: poſtea enim Romāi imperii fines dilatarunt & totius orbis domini facti ſunt

Hæc exempla ſuperius memoratorū. Scylla marius cinna hi bella ciuilia exercuere. Publius Decius qui conſulatum primus in familiam ſuam intulit: hic Publius Decius plebeius fuit & ſuæ familiæ primus conſulari imperio ornatus fuit. Cum bello latino Decius & Titus Manlius torquatus conſules creati eſſēt ſomnium idem uterque uidit. Iuppiter enim ī ſomnis illos admonuit dicens. Alterius exercitus ducem diis inferis manibuſque deberi: & cuius exercitus ſe pro omnium ſalute dux deuouiſſet eundem uictorem euaſurū hæc ſomnia cum iter ſe comparaſſent cōſules ita cōuenit ut utrius cornu ſe inclinaſſet ille ſe pro ſalute patriæ deuoueret. Cum autem contra latinos pugnaret ſiniſtrū cornu cui præerat Decius pedē primum referre cœpit. Tum Decius Gabinio ritu ī cinctus cum pontifex uerba deuotionis referret ſtricto gladio ī cōfertiſſimos hoſtes ſe immiſit multiſque oculis tandem letaliter confoſſus ſuper latinorum ſtragem corruit: nouitate rei attoniti hoſtes ad internetōnem uſque trucidantur.

Primus: nam antea nullus familiæ ſuæ conſulatum geſſerat.

Inclinatam in fugā conuerſam

Ingenti: cladem intulerat hoſtibus: nā ex eis multos occiderat ante quam opporteret.

De Aelio prætore.

g Enitius huius laudis ſeceſſionem tradidit Aelio prætori cui ius dicenti quom in capite picus conſediſſet aruſpexque affirmaſſet: conſeruato eo fore domus ipſius ſtatum fœliciſſimum reipublicæ: miſerrimum occiſo. in cōtrarium utrumque cæſum: e ueſtigio picum morſu ſuo in conſpectu ſenatus necauit decem & ſeptem militum familiam eximiæ fortitudinis uiros canenſi prælio amiſit reſpublica procedente tempore ad ſummum faſtigium imperii exceſſit. Hæc nimirum exempla Scylla & Marius & Cinna tanquam ſtulta irriſerunt.

De Publio Decio.

p Vblius Decius qui conſulatum in familiam ſuā primus intulit cum Latino bello Romanam aciem inclinatam pœne iam & proſtratam uideret: caput ſuum pro ſalute reipublicæ deuouit ac protinus concitato equo in medium hoſtium agmen patriæ ſalutem ſibi mortem petens irrupit: factaq; ingenti ſtrage plurimis tælis obrutus ſupercorruit: ex cuius uulneribus & ſanguine inſperata uictoria emerſit.

De filio Publii Decii.

u Nicum talis impatoris ſpecimē eſſet: niſi animo ſuo reſpondentē filium genuiſſet. Is nanque in quarto conſulatu patri exemplū ſecutus deuotione ſimili æque ſtrenua pugna conſentaneo exitu: labentes perditaſq; uires urbis noſtræ correxit. Itaq; dignoſci arduum ē. Vtrum Romana ciuitas decios utilius habuerit duces: an amiſerit: quoniam uita eorum ne uincerentur: obſtitit: mors fecit ut uinceret.

De Scipione. A. ſuperiore

Vnicū talis imperatoris ſpecimen eſſet: hic ſolus fuiſſet Decius q tale pietatis experimentum in patriā exhibuiſſet: niſi filium generaſſet q eiuſdē animi cū patre exiſtēs: ſe quoq; bello etruſco ꝓ reipu. ſalute deuouiſſet: & hoc ſecūdum Val. Cice. uero tuſculanarū q̄ſtiōe tertia dicit tres fuiſſe decios q ſe ꝓ comuni icolumitate conſecrarūt. ſed Publius Decius bellum cum latinis gerens ſe deuouit. Filius cū etruſcis: nepos aūt cū Pyrrho. Patris & filii Valerius mētionē dūtaxat facit.

Vnicum ſpecimen: ſolum experimentum. In quarto conſolatu: nam quarto conſul fuerat creatus. Pr̄is exēplū: ſe ꝓ pr̄ia deuouēdi. Simili deuotione: nā quēadmodū pr̄ bello latino: ita filius etruſco p̄lio ſe deuouit. Strēua robuſta p̄ſtāti pugna. Vt uin. nā deuouēdo ſe pr̄iæ uictoriā cōparūt.

Non est extinctus pro re pu. superior Scipio Africanus. Scipio publii Scipionis ex hostibus liberati filius secundo punico bello cū omnes de re pu. desperarent accepta canensi clade iuuenis admodum iuuenū ro. fugam inhibuit. Hānibal apud cānas apuliæ uicū quinquaginta milia romanorū deleuerat. Iuuenes romani qui cladi superfuerant credentes fore: ut oīa in potestatem & dītionē hānibalis essent futura. Qu. Metelli hortatu patriam relinquere & ex italia discedere consultabant: huic cōsilio cū Scipio qui postea cognomen Africani superioris meruit: superuenisset exerto gladio singulis mortem minari cœpit: si amplius huius cōsilii mentio fieret. Illos p̄terea iureiurando astrinxit: nunq̄ e p̄ria excessuros. Qui ergo patriæ diffidebant: scipiōis tribuni militū uirtute aīos resumeī in illius tutelā coacti sunt. Scipio Africanus: ex Valerii persona dictum: non. n. tunc erat superior africanus; sed postea fuit. Canē si clade: quā Hānibal apud cānas apuliæ uicū romāis intulit. Nihil aliud q̄ præda uictoris eē hānibalis uideretur. Desperabant. n. iuuenes posse romanos hānibali resistere quo minus in illius potestatē uenirent: bona etiā sua in Hānibalis ditionē uētura existimabant. Ideo: propter hanc cognationē. s. patriā in hostium manus futurā. Reliquiæ ꝑstrati exercitus. i. qui superfuerāt cladi canēsi. Auctore. Qu. Metelli q dicebat fieri non posse: ut a tātis malis romana ciuitas emergeret. Consiliū agitarēt. i. cōsultarent de deserēda italia rebus dꝑsperatis de exilio cogitabāt iuuenes romani. Ipse: Scipio admodū: ualde iuuēis. Stricto: nudato gladio. Vnicuiq̄: singulis.

Plenissimā: integerrimā pietatē: ex omni sua parte perfectam. Exhibuit: præstitit: nam a tam pnitiosa sentētia populū reuocauit. Abeūtē: discedētē pietatē ex illorū pectoribus q p̄riæ īmemores italiā linquere studebāt. Reuocauit: ex itinerī retraxit. Age ut a singulis ad uniuersos transgrediar.

n On est extinctus pro re pu. superior Scipio Africanus sed admirabili uirtute ne respu. extinguere tur prouidit. siquidem cum afflicta canensi clade urbs nostra nihil aliud q̄ præda uictoris esse Hannibalis uideretur: ideoq̄ reliquiæ prostrati exercitus deserendæ italiæ auctore Quinto Metello consilium agitarēt: tribunus militū admodū iuuenis stricto gladio mortem unicuiq̄ minitādo iurare omnes nunq̄ se relicturos patriā coegit. pietatēq̄ nō solum ipse pleniſſimā exhibuit: sed etiam ex pectoribus aliorum abeuntē reuocauit.

De Publicanis.

a Ge ut a singulis ad uniuersos transgrediar quāto & quam æquali amore patriæ tota ciuitas flagrauit. nam cum secundo punico bello exhaustum ærarium ne deorū quidem cultui sufficeret: publicani ultro additos censores hortati sunt ut omnia sic locarent: tā quā resp. pecunia abūdaret: seq̄ præstituros cūcta nec illum assem nisi bello confecto petituros polliciti sunt

De dominis seruorū Equitibus & Centuriōibus.

d Omini quoq̄ eorū seruorū quos Sēprōius Gracchus ob īsignē pugnā beneuētī manūisserat: prætia ab īperatore exigerī superſederūt. in castris etiā non eques: nō Centurio īpēdiū sibi dare desiderauit uiri ac fœminæ quicquid auri: argenti ue habuerūt. Itē pueri

De pietate totius ciuitatis ī p̄riā hoc exēplo cōmemorat ualerius. Nā secūdi belli punici tpe cū multis cladibus & uastatiōibus nō solō urbē romā afflixisset hānibal: sed ēt totā italiā oppſſisset: & ita exhaustū ærariū esset ut nec deorū culture sufficeret: publicani cēsores adiuerūt. Suaserūtq̄ ut q̄ ad belli ca opa spectarēt nō minori locare uellēt q̄ si ærariū maxie pecunia abūdaret: ꝑterea ēt, pmiserūt se ne minimū qdē nūmū petituros eoꝝ q̄ ipsa ad res necessarias, p re pu. exhibuissēt: nisi eo bello confecto.

A singulis. singuloꝝ pietate. Secūdo punico bello: qd̄ cū Hānibale gessere rōani. Cultui deorū. i. nō satis esset ad emēdas uictimas quibus dii colluntˇ. Censores aditos. i. censores quos ipsi adierāt.

Cūcta: rei pu. necessaria, p ministratiōe belli. Locarent oīa: quæ ad bellū spectarēt ut classes machinas & his similia. Domini quoq̄ eoꝝ seruoꝝ: Sēpronius gracchus propter clades īnumeras ab Hannibale acceptas coactus est nomina omnium seruoꝝ accipere ut contra hostes ducerat. Sed si bene se gessissent promisit omnibus libertatē paratā fore. Illi re fœliciˇ gesta apud beneuentū dicebant consuli tempus esse ut illos manumitteret. Sempronius si inquit unusquisq̄ uestrum mihi hostile caput attulerit libertate uos donabo. quo factū est ut unusquisq̄ tanto impetu ī hostes sine ullo salutis sue respectu ferretur ut singuli Sempronio caput hostis afferrent qua re confecta omnes libertate donauit. domini autem seruorum quibus pecunia a re publi. debebatur illā exigere tūc tēporis recusarūt.

Insignia ingenuitatis.i.bullas aureas à collo pendentes quæ ipsos esse patricios significabant. Nõ ignorabant captis uehis. cũ Camillus ueios obsideret uouit ꝙ si ad exitum rem illam duceret: ac urbe potiri daretur se omnium spoliorũ decimas apollini delphico daturum. Cum autem urbem expugnasset neq; aurũ id contrahi posset ciues omnes quicquid haberẽt auri patriæ præstiterũt ex quo igentis ponderis crater aureus conflatus delphico apollini missus fuit. Camillus:dictator. Similiterq; audierant:Breno duce galli fugatis ad aliam flumen romanis quorum reliquie uehios se contulerat urbem romanam inuaserunt ab romanis destitutam qui aptam bello multitudinẽ in capitolium transire iusserant. Romani obsessi nullũ sperantes auxilium gallis mille auri põdo ꝓmittunt si ab obsidione desisterẽ uellint.hæc cõditio gallis maxime placuit. Cum autem aurum id comparari non posset de publico mulieres aurea omnia ornamenta in medium collocaueruut ut gallis erogarentur. Et cũ iam aurum id pensaretur Camilli interuentu negatum est gallis ipsosq; ferme ad internetionem deleuit. Mille pondo: mille libras. Debebatur:promissione obligatũ erat gallis: Earũ.s.mulierum ornamentis Expletum completum perfectũ. Itaq; ꝓprio ingenio & exemplo.Ergo secundi punici belli temporibus naturali & innata pietate homines præditi & exemplis his maiorum adducti omnia errogare & pati pro salute patriæ non dubitauerunt. Proprio ingenio: naturali pietate. Exẽplo uetustatis:exemplo:quod maiores simile præstiterant. Nulla in re etiam si ardua fuisset. Cessãdũ desistendum a patriæ utilitatæ.

Age externa eiusdem propositi exempla attingamus:cum ueterum simultates offensarum inter athenienses & dorienses eẽnt neq; se athenienses tutari possẽt codrus rex.consuluit. Apollinẽ. quopacto cladem illam deuitare possent athenæ:& oraculum accepit:incolumẽ fore patriam si hostili manu ipse cecidisset. Attica atheniensis regio. Diffidentia humani consilii:diffidebat codrus humanis uiribus hostes ammoueri posse. Percrebruit:diuulgatum est. Familiarem cultum:habitũ.& uestem cuiuspiam famuli. Globo:multitudini hostium qui herbatum ierant. Athenæ occiderent.i.urbs athenarũ deleretur.

Ab eodẽ fõte pietatis thrasibuli quoq; aĩus manauit. Cũ trigĩta tyrãni ab alexãdro duce lacedæmoniorum positi ut athenas regerent:stabiliẽdi imperii gratia unũquẽq; consilio aut uiribus pollentem amouissẽt:& ab oĩbus etiam ciuitatibus græciæ interdictũ eẽt atheniensibus: illi thebas se contulerũt ubi tutũ erat hospiciũ. Inter hos exules: Thrasibulus erat pr̃iæ priceps uir magni animi atq; cũsilii:q pauca mãu tyrãnos illos eiicere ꝑparãs philẽ castellũ atheniẽsiũ cõfiniũ iuadit:paulopost athẽas ꝓfectus bello supior tyrãnoꝝ ꝑuitute ḡ pr̃iam liberar̃ moliret ꝯscius qdã thrasibulo dixit q̃tas gr̃as illi debebũt athenæ ꝓ libertate a te donata. Cui ille deos oro ut q̃tas ego illis gr̃as debeo uidear retulisse.

insignia ingenuitatis ad sustentandum temporis difficultatem contulerunt.ac ne beneficio senatus qui muneribus his functos tributi onere liberauerat: quisquã uti uoluit:sed insuper id omnes prõptissimis animis præstiterunt.non ignorabant enim captis Velis cum decimarum nomine quas Camillus uouerat:aurum apollini delphico mitti oporteret:neq; emẽdi eius facultas esset matronas ornamenta sua in ærarium retulisse similiterq; audierant mille pondo auri quæ gallis pro obsidione capitolii promissa debebantur earum cultu expleta:itaq; & proprio ingenio & exemplo uetustatis admoniti nulla sibi in re cessandum existimauerunt: Age externa eiusdem propositi exempla attingam.

Externa de Codro rege atheniensi.

r Ex Atheniensium codrus cum ingenti hostiũ exercitu Attica regio debilitata ferro: igni uastaret diffidentia humani auxilii ad Apollinis delphici oraculum confugit:perq; legatos sciscitatus est quodam modo illud tam graue bellum discuti posset. Respondit deus:ita illi finem fore si ipse hostili manu occidisset. Quod quidem non solum totis Atheniensium in castris sed etiam in cõtrariis percrebruit. Eoq; factum est:ut ediceret ne quis codri corpus uulneraret.id postquã cognouit depositis insignibus ĩperii familiarẽ cultum induit. Ac palantium hostium globo se obiecit: unũq; ex his false percussum in cedem suam compulit:cuius interitu ne Athenæ occiderent:effectum ẽ.

a B eodẽ fonte pietatis Thrasibuli quoq; aĩus ma

Triginta tyrannorum: quos alexander lacedæmoniorũ dux: deuictis Athenis posuerat ut illas ĩperio tenerent. Teterrima: crudelissima donatione: nam & opes ciuium populabantur & ipsos quoq; occidebant. Parua manu: trecentis militibus. Molem difficultatem: nõ. n. facile erat tyrannos eiicere. Conscius: huius cõsilii liberande patriæ. Consecutæ: adeptæ libertatem. Debebunt: obligate erunt. Respondit. s. thrasybulus. Illis: Athenis. Quo affectu: hac animi affectione: quam urbis expræssit. amplificasse laudæ uidetur: opus illud qđ pro liberanda a tyrãnide patria errogauit. Quo affectu: quo affectione animi.

nauit. his cum atheniensium urbem triginta tyrannorum teterrima dominatione liberare cuperet: paruaq; manu: maxime rei molem aggrederetur: & quidam e consciis dixisset: quantas tandem tibi Athenæ per te libertatem consecute gratias debebunt: respondit: dii faciant: ut quanta ipse illis debeo uidear retulisse: quem affectum inclytum destructæ tyrãnidis opus laude cumulauit.

De Themistocle.

Themistocles autem quem uirtus sua uictorem ĩ iuria patriæ imperatorem persarum fecerat ut se ab ea oppugnanda abstineret: instituto sacrificio exceptum patera tauri sanguinem hausit: & ãte ipsam arã quasi quædam pietatis clara uictima cõcidit: quoquidem tã memorabili eius excessu ne græciæ altero Themistocle opus esset: effectum est.

De duobus Philenis Fratribus Carthaginẽsibus.

Sequitur eiusdem generis exemplum: Cum inter Carthaginem & Cyrenes de margine agri pertinacissima contentio esset: ad ultimum placuit utrinq; eodemq; tempore iuuenes mitti: & locum in quem hi conuenissent finem ambobus haberi populis uerum

Inclytum: gloriosũ opus. Destructæ tyrannidis. Primo enĩ tyrannos fugauit. deinde & illos dolo captos occidi iussit. Cumulauit amplificauit. Themistocles autem quẽ uirtus sua uictorem. Ingrata patria cum Themistoclem hostẽ iudicasset: & omnibus ciuitatibus græciæ illi ĩter dixisset: ad Xersem persarum regem quem apud salaminam nauali prælio superauerat: cuius ẽt pedestrem exercitum deleuerat: confestim se contulit. per interp̃tem petiit: ut sibi tantũ anni spacium daret: quo linguam Persicam disceret: se enim ꝓfecto dicebat uelle secũ agere quo modo græciam omnem in suam ditionem redigeret. Tantum ingenio & sollertia ualuit ut quod difficile est: ita persicam linguã disceret ut non modo cum rege quicquid uellet cõmunicare posset. uerum etiã & disertus & eloquens haberetur. rex præparatis rebus ad bellum necessariis imperatorem themistoclem constituit. Themistocles more græciæ ante initium belli præparato sacrificio tam & si se deuictũ xersi intelligeret qui ciuitates sibi tradiderat ut sibi suisq;: quæ necessãria forent compararet. tamen ne patriam lederet tauri sãguinẽ patera exceptum hausit: ibiq; ante aram non secus ac uictimæ solent exanimis concidit: constat enim sanguinem tauri ueneni uim habere. Victotem. scilicet persarum apud salaminam. Instituto præparato sacrificio in quo deos orabant ut sibi fœlicem belli exitum præstarent. Sequitur eiusdẽ generis exemplum: Miram narrat pietatem duorum fratrum pœnorum in patriam. Cum diu de extremitate agrorum cyrenenses & carthaginenses contendissent. tandem conuenit inter eos ut ex utraq; parte duo Fratres mitterentur & in quem locum conuenissent isti hinc atq; inde currentes ibi termini essenr amborum populorum. duo autem iuuenes pœni ut latiores sua patria haberet terminos diffiniti temporis horam non expectantes terminos longius porrexerunt. hanc fraudem inttellexerũt: cyrenenses: ac diu quæsti. In ipsa altercatione dixerunt non aliter terminum illum fore ratum: nisi se uiuos eo in loco obrui paterentur credebant enim cyrenenses ita fore ut pœni conditionem illam respuerent: quod contra illorum consilium euenit. nam carthaginensium fratres confestim ne patriæ commoda morarentur corpora sua ibi cirenensibus tradidere obruenda. Illorum umbræ fœlices appellantur quia se uiuos humicundi passi sint ut patriæ fines dilatarent. Eiusdem generis: pietatis in patriam cum interitu uoluntario cyrenas: Cyrenæ affricæ ciuitas & pars: & hoc exemplum etiã Salustius ĩ iugurthino bello plene cõplectitur. Margine. extremitate agri. Pertinacissima: cõtinẽtia. Ad ultimũ: postremo. Vtrinq; ex carthaginensibus & cyrenẽsibus. Conuenissent hinc cyrenenses illinc carthaginẽses currentes conuenissẽt. Ambobus populis cyrenẽsibus & carthaginẽsibus.

Hoc pactum:hanc pactionem mittendorum utrinq; iuuenum. Cucurrerunt:præocupauerunt nã tempus præstitutum non expectarunt:sed ante horam cursum intenderunt. Maturato: accelerato gressu. Permotis:porrectis terminis. Quod idest quam perfidiam. Quæsti conquæsti. Acerbitate conditionis:nam acerbum uidetur ut quis se uiuum obrui patiatur. Discutere:refellere ammouere. Eum finem:eum terminum. Ibi:eo in loco finis. Obrui:humari. Consilio: consilium cyrenensium erat ne illi conditionem tam acerbam accipere uellent. Euẽtus:exitus:nam præter opinionem ipsis euẽit. Illi scilicet phileni. Bene iacẽt fœliciter sepulti sũt. Terribilis classis:nã quoq; se applicuerat pœnorum classis terrorem omnibus incutiebat:

Spiritus non contenti:animi illi excelsi qbus non satis erat una pars orbis africa:italiam enĩ possidere etiam & hispanias & siciliam cupiebant. Partita est: diuisit:nam superior tributariã fecit carthaginẽ iferior autem Scipio eam funditus deleuit. Patriæ iteritus:excisa carthagine.tñ eoꝝ mẽoria restat. Mortali animo ac manu.i.animo & manu mortalium.Animus.n.immortalis ẽ

Aristoteles uero: Stagiritanus fuit Aristoteles cuius cũ patriam Alexãder ille macedo. cœpisset atq; solo adequasset:ille in lecti ca iacens se deferri ad locum patriæ iussit: hunc cum uenientem conspexisset alexander credidit id quod erat.Aristotelẽ sibi obuiam fieri:ut patriam suã reedificari impetraret.Et quoniam Sagiritanis maxime iratus erat per omnes deos iurauit se omnia in contrarium facturum quæcũq; ipse petiuisset Aristoteles hominum qualitates in facie nõ ignorans Aristoteles itellexit perturbatum esse regem suspicatusq; est se nihil impetrare posse eoꝝ quæ flagitasset. Cũ ergo factus esset regi proprior postulo inquit Alexãder ne stagiram euersam unquam restituas. Sapientiam Aristoteles admiratus alexander patriam stagiram instauravit. Aristoteles igitur & patriam suã reedificauit & ciues partim dispersos partim seruientes in unum contraxit. Hostilibus armis:nam ipse in lecto iacẽs ab macedonibus patriam eripuit.

hoc pactum duo fratres Carthaginenses nomine Phileni perfidia præcucurerũt citra constitutam horã maturato gressu in longius promotis terminis quod cum intellexissent cyrenensium iuuenes diu de fallacia eoꝝ quæsti postremo acerbitate conditiõis iniuriam discutere conati sunt:dixerunt namq; sic eum finem ratũ fore.si Phileni uiuos se ibi obrui passi essent:sed consilio euentus non respondit.illi etiam nulla interposita mora corpora sua his terra operienda tradiderunt:qui quoniam patriæ quam uitæ sue longiores terminos esse maluerunt.bene iacent manibus & ossibus suis punico dilatato imperio:ubi sunt superbe Carthaginis alta mœnia:ubi maritima gloria inclyti portus:ubi cunctis littoribus terribilis classis:ubi tot exercitus:ubi tãtus equitatus:ubi immenso Africæ spacio non contenti spiritus:omnia ista duobus Scipionibus fortuna ptita est:At philenorum egregii facti memoriam ne patriæ quidem interitus extinxit:nihil est igitur excepta uirtute quod mortali animo ac manu immortale quæri possit.

De Aristotele.

Vuenili ardore plena hæc pietas: aristoteles uero supræme uite reliquias sẽilibus ac rugosis mẽbris in summo litterarum ocio uix custodiens adeo ualenter ꝓ salute patriæ incubuit:ut eam ab hostibus armis solo equandam in lectulo athenienſi iacens equitum macedonum mãibus quibus adiecta erat eriperet. Ita urbs non tam strata atq; euersa Alexandri:quam restituta:Aristotelis notum est opus patet ergo quam benigne quãq; profuse pietatis erga patriam omniũ ordinum:omnis ætatis homines extiterĩt. Sãctissimiq; naturæ legibus mirificorum etiam exemplorum clara mundo subscripserit ubertas:

Ita urbs nõ tam prostrata atq; euersa.Nomẽ stagirie restitutiõe aristotelis clarius fuit q̃ ruina atq; clade alexandri.plus enim laudis meruit in restituenda patria. Aristoteles quã alexander in illa debellanda atq; solo adequanda:sensus ẽ urbs prostrata atq; euersa non est tam motũ opus alexandri quã illa restituta ẽ notũ opus aristotelis. Omnium ordinum:nobilium:ignobilium:diuitum:pauperum:regem:imperatoꝝ:& alia huiusmodi. Omnis ætatis:iuuenũ:senũ.

ſ Ed nūc uela pii & placidi affectus indulgētia. Tranſgreditur Valerius ad.vii. capitulum de parentū erga liberos indulgentia. Et ne ex abrupto facere uideat. Inquit quandoquidē de pietate patriæ nunc de indulgentia patrum erga liberos diſſeramus. Et primo Fabii Rutiliani erga filium indulgentiam complectitur. Pii & placidi affectus: quis magis pius aut placidior affectius eſſe poteſt: quam parentes eſſe erga liberos ſuos indulgentes præſertim ſi filii grati fuerint atq; obſequentes. Salubri aura. ſalubri ſucceſſu: & perſtat & tranſlatione quia ſuperius dixit Vela. Prouecta: progreſſa ipſa indulgentia. Dotem: fructum ſuauitatis. Fabius Rutilianus quinq; conſulatibus. Cū Fabius gurges conſul rem male in ſamnitibus geſiſſet: & eum ſenatus ob acceptam ſtragē amouere uellet. pater rutilianus ſūme dignitatis & auctoritatis uir hanc ignominiam filii non tulit ſed ſenatum adiit: deprecatuſq; eſt ne quemquam filio ſuo ſubſtituere uellent. ſed nulla res magis ſenatum mouit: quam q; rutilianus ſenex ſe filio legatum iturum promiſit. id ergo conſilio & opera ſua egit rutiliāus ut filius & ſamnites ſuperaret & ſpecioſum triumphum ageret. Fabius ru. qui & maximus. Quinq; conſulatibus peractis: quinq; es conſul fuerat: & ita oſtendit hanc in filium ſuum indulgentiam maximā fuiſſe: eo q; ille grauis & annis & dignitate: non tamen filio legatus ire recuſauit.

Auctor: nam ipſe conſilio ſuo triumphum filio pepererat. Nō tam ſpecioſa ceſ. nunc ceſeti indulgentiam narrat: quem fabio in dignitate inferiorem facit. ſed in indulgentia erga filium ſuum fabio equiparatur. Cum ludi celebrarentur romæ: Marcus antonius & ipſe accepit perſonam eorum qui ludos celebrarent q cū diu ſaltaſſet coronam in capite cæſaris ponere uoluit: quod cū faceret pauci admodum plaudebāt qui ad eam rem parati uenerant. ſilētium populi cæſari perſuaſit id populo non placere: cō feſtimq; coronam illam reiecit quo facto populuſ clamorem letitia ingenti mixtum ad aſtra tulit. Tūc dixiſſe cæſar fertur cupere eſſe aliquē qui eū occideret quia tā tā populi iuidiā cōtraxiſſet: peractis ludis ceſetus cum manilio tribuni plebis habita contione ad populum grauiter accuſare cœperunt antonium qui cæſarem iritaret ad regnum italiæ affectandum. cæſar ceſetum filii cognominis patrem orat: ut filium ſuum qui inuidiam illi affectanti regnum fecerat: abs ſe abdicare uellet: multa honorum incrementa etiam pollicebantur duobus ceſeti iuuenibus. ſi hunc ſibi infenſum amouiſſet. Tūc ceſetus potius inquit mihi filios omnes eripies q̄ ſolū unum cum dedecore & infamia dimittā. Speciosa ſors patria: ideſt nobilis ſors patriæ. nam equæſtris ordinis: erat ceſetus. fabius autem patricius. Diuini principis: cæſaris in deorum numero translati.

De parētū amore & īdulgētia ī liberos. Cap. ſeptimū.

ſ Ed nūc uela pii affectus & placidi parentum erga liberos īdulgētia: ſalubriq; aura ꝓuecta gratā ſuauitatis tecū doté afferat Fabius Rutiliāus quīnq; conſulatibus ſumma cum gloria peractis omnibuſque uirtutibus & uitæ meritis ſtipendiis lenatus ire: Fabio gurgiti filio ad bellum difficile & periculoſū conficiendum grauatus non eſt: pœne ipſo per ſe duntaxat animo: ſine corpore militaturus: utpote propter ultimam ſenectutem lectuli ocio quam labori prælio rum habilior. Idem triumphantis currum equo inſidens: ſequi quem ipſe paruulum triumphis ſuis geſta uerat in maxima uoluptate poſuit: nec acceſſor glorioſæ illius pompæ ſed auctor ſpectatus eſt.

De Ceſeto Romano.

n On tam Ceſeti ſpecioſa equitis romani ſors patria: ſed par indulgentia: qui a Cæſare omnium iam externorum & domeſticorum hoſtium uictore: cum abdicare filium ſuum iuberetur quod his tribuple. cum Marulo collega inuidiam ei tanquam regnū affectanti fecerat: in hunc modum reſpondendo ſuſtinuit. Celerius tu mihi Cæſar omnes filios meos eripies quam ex his ego unum nota pellam mea. Habebat autem duos præterea optimæ indolis filios: quibus Cæſar ſe incrementa benignæ dignitatis largiturum pollicebatur: hunc patrem tam & ſi ſumma diuini principis clæmentia tutum præſtitit. Quis tamen nō humano ingenio maius auſum putet: quod cui totus orbis terrarum ſuccubuerat: non ceſſit.

De Octauio Balbo.

Sed neſcio an octauius balbus: Octauius a triũuiris proſcriptus fuerat: qui cũ milites ad ſe occidendum miſſos eſſe intelligeret per poſticũ egreſſus facile periculũ illud uitare poterat: fuga enim ſibi in promptu erat: uicinia interim credens octauii filium a militibus occidi: ipſum octauiũ clamor ſuo reuocarunt: itaq; indulgentia balbi erga filium tantã uim habuit ut cogeret eũ iam e periculo ſubtractũ morti ſe offerre neq; infenſa militũ tela filio ſuccurrere ſtudens octauius perhorruit. Concitationis: uehementioris. Ardentioris: acrioris beniuolentiæ. Proſcriptus: exilio mulctatus. Triũuiris: ſcilicet Octauio: Antonio: & lepido. qui tres totum terrarum orbẽ ſibi diuiſerunt. Poſtico: per poſticum: poſticum porta breuior eſt a tergo domus: unde aliqs clam egredi poteſt. Expeditũ: liberum initiũ fugæ. Falſo clamore uiciniæ: non occidebatur filius: ſed ita uicinia exiſtimabat quæ ipſum fugientem clamore reuocauit. Iocundiora cognitu quæ cognitione iocundiora ſũt q̃ ſupiora. Seleuci regis ſyriæ

Improbis facibus. nam & ipſe nephas eẽ ſciebat ut præuignus nouercã amaret. Impium. qa iniuriam patri faciebat quod eſt contra pietatem. Diſſimulatione diſimulabat ſe nouercæ amore correptum eſſe. Diuerſi affectus: cupiditas amoris: & uerecũdia maximi ſunt affectus & diſſimilimi. Hiſdem uiſceribus: ſcilicet adoleſcentis. Vltimã tabẽ ultimã corruptionem. Redegerunt: reduxerunt. Moribundo: morienti. Neceſſarii: cognati. Proſtratus: afflictus. Vnici filii: ſolum hunc habebat filium

De miſerrima orbitate: ſe. n. filiis orbum fore uidebat ſi hic occubuiſſet. Vultus. i. ſpecimẽ totius domus. ideſt familiæ erat in luctu nõ. n. regia domus uidebatur: ſed in funere intenta. Nubem triſtitiæ: ideſt obſcuritatem mœroris. Leptini mathematici mathematicus dicitur qui diſciplinarum peritus eſt: ut arithmeticæ geometriæ muſicæ aſtrologiæ: quæ omnes in demonſtratione perſiſtunt. nam reliq; in p̃ceptis & arte uerſant: ſcilicet grãmatica rethorica dialetica. Medici phiſici. Diſcuſſit: diſpulit. Iuxta. ſecus antiochũ. Sedẽs. in lecto. Introitũ ĩgreſſũ. Increbeſcerẽ dẽſiorẽ fieri ſpiritũ. Ea. ſtratonice. Egrediẽte. Pallere. pallidũ fieri. Excitatiorẽ hanelitu. intẽſiorẽ & rariorẽ hanelitũ. Curioſa obſeruatione. diligentiore attẽtiõe poſt diuerſitatem ſpiritus & haneli tus. hoc etiã experimentũ cœpit medicus ut pulſũ brachii tangeret & ita intrãte nouerca pulſus uegetatior fiebat abeunte illa deinde languidior reddebatur. Itaq; his ſignis facile uerum diſcuſſit. Penetrauit. tranſiuit ad ueri cognitionem. Diſſimulanter appræhendendo. nam non ob eam cauſam oſtendebat ſe. brachium tractare adoleſcentis. Modo uegetatiore. uiuidiore illa ingrediente.

ſ Ed neſcio an Octauius Balbus concitationis & ardentioris erga filium: beniuolẽtiæ fuerit. proſcriptus a triumuiris cum domo poſtico clam eſſet egreſſus: iamq; fugæ expeditum initium haberet: poſtquã intus filium trucidari falſo clamore uiciniæ accepit: ei ſe neci: quam euaſerat obtulit: occidendũq; militibus tradidit. Pluris nimirum illud momentũ quo illi præter ſpem uidere filium incolumem contingerat: quam ſalutem ſuam æſtimans: miſeros adoleſcentis oculos quibus amantiſſimum ſui patrem ipſius opera ſic expirantẽ intueri neceſſe fuit. De Seleuco rege.

c Aeterum ut ad iocundiora cognitu ueniamus Seleuci Regis filius Antiochus nouercæ Stratõices infando amore corruptus memor quam improbis facibus arderet: impium pectoris uulnus pia diſſimulatione contegebat. Itaq; diuerſi affectus iiſdem uiſceribus ac medullis incluſi ſumma cupiditas & maxima uerecundia: ad ultimam tabem corpus eius redegerũt Iacebat ipſe Antiochus ĩ lectulo moribũdo ſimilis: la mẽtabãtur neceſſarii: pater mœrore proſtratus de obitu unici filii: deq; ſua miſerrima orbitate cogitabat. totius domus funebris. magiſquã regius erat uultus. ſed hãc triſtitie nubem Leptini mathematici uel ut quidã tradunt Eraſiſtrati medici prouidentia diſcuſſit: iuxta enim Antiochum ſedẽs: ut eũ ad introitũ Stratonices rubore perfundi & ſpiritu increbeſcere: eaq; egrediẽte palere & excitatiorem anhelitũ ſubinde recuperaſſe aiaduertit curioſa obſeruatione ad ipſã ueritatem penetrauit ĩtrãte. n. ſtratione & rurſus abeunte brachiũ adoleſcẽtis diſſimulanter appræhendendo: modo uegetiore

Modo lãguidiore illa abeunte. Comperit. cognouit. Cuius morbi. ſ. amoris. Cedere: concedere. Quod in amorẽ incidiſſet fortunæ acceptũ referens: qđ in amorẽ filius incidiſſet fortunæ & formæ aſcribebat ſed quod amorẽ diſſimularet etiã in morte eius modeſtiæ attribuebat. Acceptum referens for. iputans fortũæ. Eũ. amorẽ diſſimulare. Pudori ipſius: uerecũdiæ adoleſcẽtis. Animis ſenex rex amãs: nunc exagerat hãc ſeleuci in filiũ indulgẽtiã eo quod. ætatẽ & cupiditatẽ & uoluptatẽ ipſius ſuperauerit ut filio tã ferme expiranti ſalutẽ afferret. Subiciatur animis. i. animis imitatur q̃ ſenex eẽt ſeleucus q̃ rex q̃ amãs & intelliget quanta & quã difficilia ſuperauerit. Senex: nã ſenũ ætas in amore ſuſpicioſior ẽ. Rex: nã reges uoluptatibus maxie dediti ſũt. Amans: nã ſtratonicẽ miro amore cõplexus fuerat & q̃ nobis placent ægre alienamus.

modo languidiore pulſu uenarũ comperit: cuius morbi eger eſſet: protinuſq; id ſeleuco expoſuit qui cariſſimã ſibi coniugem filio ſuo cedere nõ dubitauit: quod in amorem incidiſſet fortunæ acceptum referens: diſſimulare eum uſq; ad mortẽ paratus eſſet: ipſius pudori imputans ſubiiciatur animis ſenex reſq; amans iam iam patebit quam multa quãq; difficilia paterni affectus indulgentia ſuperauit.

De Ariobarzane rege Cappadociæ:

a TSeleucus quidem uxore Ariobarzães filio ſuo Cappadociæ regno ceſſit in conſpectu. Gn. Pompei cuiuſ cũ ipſe tribunal conſcendiſſet inuitatuſq; ab eo in currulli ſella ſederet: poſtquã filium ĩ cornu ſcribe humiliorẽ fortuna ſua locũ obtinentem conſpexit: non ſuſtinuit ĩfra ſe collocatũ intueri: ſed protinus ſella deſcendit: & diadema in caput eius tranſtulit: hortatiq; eũ cœpit: ut eo tranſiret: unde ipſe ſurrexerat. excidẽrũt lachryme iuueni cohorruit corpus. delapſũ diadema eſt nec quo iuſſus erat progredi potuit. quodq; pœne fidem ueritatis excedit. lætus erat qui regnũ deponebat triſtis cui dabatur. nec ullum finem tam egregium certamen habuiſſet: niſi patriæ uoluntati auctoritas Põpei affuiſſet: filiũ enim & regem appellauit: & diadema ſumere iuſſit. & in currulli ſella conſideř coegit. Comice lenitatis hi patres de quibus dictum eſt tragice aſperitatis illi de quibus dicendum eſt.

De parentum ſeueritate aduerſus liberos:

Seleuco rege. Multa nam ætatẽ uoluptates amorẽ ſuũ refrenauit. Difficilia difficile enĩ eſt naturæ & cupiditatibus repugnař. Affectus paterni: nã maximi filium ſuũ faciebat. At ſeleucus qdẽ uxore Ariobarzanes filio ſuo regno ceſſit.

Currulli ſella magiſtratus patriciorũ ro. ſella curruli utebantur.

In cornu: in extremitate tribunalis. Humiliorẽ fortũa ſua locũ: regia dignitas honorabiliorẽ locũ poſtulabat. Infra ſe. i. i loco inferiore. Diadema ꝓprie ornamẽtũ capitis. Egregiũ certamẽ. Indulgẽtiæ. patris & pietatis filii. nã ſpectaculũ minime credẽdũ uidebatur. Auctoritas Põpei: auctoritate ſua cõfirmauit Põpeius id quod uolebat pater. Affuiſſet: fauiſſet. Comice lenitatis hii patres oportunæ & cõmode tranſitũ facit ad ſeueritatis patrũ: exẽplũ. Comice: lenitatis ĩ comediis enĩ patres in filios faciles & lenes inducũtur: & illarum iocundus eſt exitus.

Tragicæ aſperitatis: in tragœdiis res nefandæ & truces inducuntur & illarum exitus miſerabilis eſt. Brutus par gloria Romulo: Brutus extincta Lucretia ductor fuit exigendi reges & regis ſtirpem ferro flammaq; perſequendi quoad deleretur expulſi igitur reges ad porſenam tuſciæ regem confugerunt. ibiq; ſpe belli facta legatos romam mittunt qui omnia bona tarquiniorum poſcerent. In ſenatu relata re conſultatio dubia exoritur qui negabant danda eſſe illis bona hac adducebantur ratione non eſſe danda ne adminicula inferendi belli haberent: alii autem dicebant ipſos legitimam inferendi prælii cauſam habituros ſi bona ſibi denegarentur. poſtremo ſenatus iuſſit ut bonis ſuis reges fruerentur. legati conficiendorũ uehiculorum quibus bona illa abducerent ſpacium obtinuerunt. Interim familiares regios ſollicitant legati & de proditione urbis conſultatur. quidam nomine Vinditius proditionis huius uerba accepit ad conſules uenit: & rem omnem ordine enarrauit: Brutus conſul in proditores animaduertens duos ipſius filios iã adultos: quia quẽ ipſe pepereat alienare cupierãt libertatem pro tribunali ſedẽs ad palũ ligari uirgis cædi: ſecuri percuti iuſſit. Facto deinde ſenatuſcõſulto in contrarium legatos ĩcolumes dimiſerunt.

p Ar gloria:tantam laudem meruit Brutus in acquirenda libertate:quantam contraxerat Romulus in condenda urbe romana. Pro tribunali:ante tribunal. Patrem humanitatem patris:ut consulem ageret:nam cōsulatus administratio exigebat ut supplicium ex his sumeret qui libertatem ro.opprimere uoluerant. Orbus:in orbitate sine filiis:Publicæ uindictæ: quæ ꝑ repu.& comuni libertate fiebat Huius emulatus exemplum cassius:hic seruilius cassius quem Valerius tribunum ple.dicit secundum Liuium consul fuit:quem quia legem agrariam tulerat tribunus pleb.etiam uariis modis fauorē plebis contraxerat pater deposito tribunatu:affectati regni crimine damnatum domi & uirgis cædi & securi percuti fecit:& peculium suum in cereris templū transferri iussit. Multis aliis rebus:nam quam habebat populi pecuniam in plebem distribuerat & largitionibus illius amorē sibi conciliabat. Populariter: fauore populi. Deuictos astrictos. Illam potestatem: tribunitiam. Damnauit: filium ꝙ regnum affectasset. Affectum. mulctatum uerberibus. Necari.occidi:causa cognita:pater illum necari iussit:ut perhibet Valerius. Damnatum necatumq; fuisse cassium constat:sed an pater extiterit dubitat Liuius qđ Valerius confirmat. Domestica cognitio fuit & animaduersio: pater fuerit an alius. Peculiū scilicet castrense:nam hoc alienari poterat neq; ad patrem spectabat. Cereri:deæ frugum.

Consecrauit: dedicauit. Caius autem manilius torquatus: Cassius in damnatione filii amicorum & necessariorum consilium adhibuit:sed suo ipsius iudicio contentus fuit torquatus.

Præter egregia multa raræ dignitatis,non multis contigerat id quod sibi euenerat:ut omnibus rei publi.honoribus fungeretur: & præter hæc decora iuris ciuilis & pontificii scientia plurimum pollebat. In consimili facto: ideſt damnatione filii. Macedonia:ideſt macedones. Filio:qui decimus scyllāus nominabatur. Eius: torquati.

Quærelas: conqueſtiones iniuriarum quas acceperant Macedones. Detulisset:denunciasset macedonia. Petiit: torquatus. De ea re:de causa filii & macedonum. Statuerent:decernerent. Inspexisset: diligenter intellexisset. Cum:partim. Amplissimi ordinis:senatorii. Eorum qui quæstum uenerant sciicet legatorum macedoniæ consensu:nā petenti torquato non modo senatus libere filii causam cōcessit: sed etiam macedones.permittere non dubitarunt: Auditis testibus:utriusq; partis. Ita pronunciauit:hunc immodum iudicauit. A sociis scilicet macedonibus in iudiciorum corruptione.

De Lucio Bruto. Capi.octauū.

b Rutus par gloria Romulo quia ille urbē hic libertatem romanam condidit:filios suos tarqni dominationem a se expulsam reducētes sūmū imperium obtinens compræhensos proq; tribunali uirgis cæsos & ad palum religatos securi percuti iussit:exuit patrem ut cōsulē ageret:orbusq; uiuere:q̄ publicæ uindictæ deesse maluit.

De cassio.

c Vius æmulatus exemplum cassius filium qui tr.pl.Agrariam legē primus tulerat: multisq; aliis rebus populariter animos hominum amore sui deuictos tenebat: postquā illam potestatem deposuit: adhibito propinquorum & amicorū consilio affectati regni crimine domi clamauit. Verberibusq; affectum necari iussit:& peculium eius cereri consecrauit:

De Manilio torquato.

t Itus autē Mānius Torquatus ꝑpter egregia multa rare dignitatis iuris quoq; ciuilis ē sacroꝝ pōtificalium peritissimus in cōsimili facto: nec consilio q̄ dē necessariorū indigere se credidit:nam cū ad senatū Macedōia de filio eius Decio Scyllano:qui eam ꝑuinciam obtinuerat quærelas ꝑ legatos detulisset:a.P.C. petiit:ne quid ante de ac restituerent:q̄ ipsi macedonū filiiq; sui causam inspexisset:summo deinde tum amplissimi ordinis:tum etiam eorum qui quæstum uenerant cōsensu cognitiōe suscepta domi cōsedit:soluſq; utriq; parti ꝑ totū biduū uacauit:ac tertio plenissime die diligentissimeq; auditis testibus ita ꝑnunciauit:cū Scyllanū filium meū pecunias a sociis accepisse mihi

Probatum: & teſtibus & ratione. E cõſpectu meo abire: ne in conſpectum patris uenire audeat: Satiſfactũ reipu. Nam qđ ad rempu. pertinebat nocentẽ punire perfecerat torquatus. Vltionẽ habebat macedonia: ná iniuriarum quas acceperant macedones decimus ſyllanus pœnas dederat. Conſulere ſe. i. petentibus auxiliũ. Vacuas: ocioſas aures ná ita ipſos audiuit ac ſi nulla cura p̃meretur. Imperioſi illius torquati ſeueritate. Seuerus admodũ & imperioſus fuit Manilius torquatus: de quo hic loqtur. Bello latino conſul torquatus edixerat ne qs in iuſſu ſuo cũ hoſtibus dimicaret huius filius a Geminio mecio duce tuſculanorũ ad dimicandũ prouocatus. uerecundũ exiſtimãs ſibi ſi præliũ & certamen ꝺtractaſſet ignorante patre in pugnã deſcenderat quẽ ſpecioſa victoria redeuntẽ cum ſpoliis iterempti hoſtis pater & uirgis cedi & ſecuri percuti iuſſit. Sanctiuſq; exiſtimauit patrẽ robuſto nato q̃ patriã militari diſciplina carere.

probatũ ſit: & reipu. eum & domo mea indignũ iudico: protinuſq; e conſpectu meo abire iubeo: tã triſti patris ſententia percuſſus Scyllanus: lucem ulterius ĩtueri non ſuſtinuit: ſuſpendioq; ſe ꝓxima nocte conſumpſit Peregerat iam torquatus ſeueri & religioſi iudicis partes: ſatiſfactũ erat reip. habebat ultionem Macedonia. potuit tam uerecundo obitu filii patris inflecti rigor. Atq; neq; adoleſcentis exequiis interfuit: & cum maxime funus eius duceret conſulere: ſe uolẽtibus uacuas aures accomodauit. Videbat enim ſe in illo atrio conſediſſe. in quo illius imperioſi Torquati ſeueritate cõſpicua imago poſita erat prudentiſſimoq; uiro ſuccurrebat effigies maiorũ ſuorum cũ titulis ſuis. iccirco in ꝓma ædiũ parte poni ſolere ut eorũ uirtutes poſteri nõ ſolũ legerent: ſed ẽt imitarent.

Imago cõſpicua. ideſt illuſtri claritate ſeueritate. Sucurrebat: in mentẽ ueniebat. Legerent. non ſatis erat maiorũ uirtutes legere niſi illas ẽt imitari contenderent

De Marco Scauro.

m Arcus uero ſcaurus lumen ac decus patriæ: cum apud Atheſim flumen ĩpetu cimbrorum romãi eq̃tes pulſi deſerto conſule Catulo pauidi urbem repeterent. conſternatiõis eorum participi filio ſuo miſit: qui dicerent ſe libentius in acie eius interfecti oſſibus occurſurũ: quã ipſum tam deformis fugæ reũ uiſurũ. Itaq; ſi quid modo reliquũ in pectore uerecũdiæ ſupereſſet conſpectũ degenerati patris uitatuꝝ: recordatione. n. iuuẽtute ſuæ qualis. M. Scauro aut hẽndus aut ſpernendus eẽt: filius admonebat: quo nũcio accepto iuuẽis coactus: eſt fortius aduerſus ſemetipſũ gaudio uti: quã aduerſus hoſtes uſus fuerat.

.M. uero ſcaurus lumẽ ac decus patriæ: Scauri in filium ſeueritatem anectit Valerius catulus cõſul cũ equitibus Melinũ caſtellũ apud atheſim tenebat. ſed cũ impetus cimbrorum aduentaſſet eqtes deſerto conſule ĩ roma mœnia ſe recipere feſtinabant. Scaurus cũ intellexiſſet filiũ ſuum interfugientes eſſe nunciũ ei obuiam miſit q diceret libentius patrẽ occurſurũ oſſibus eius in bello trucidati quã ipſũ tam turpiter fugiẽtẽ admiſſurum. Cogitabat enĩ Scaurus filiũ debere patriſ cõſpectũ fugere niſi pœnituſſ pudor ex illius pectoꝛ exceſiſſet Iuuenis ubi cõmiſſa patris accepit ſibi ipſe mortẽ conſciuit quã ab hoſtibus timuerat. Lumẽ ac decus patriæ: in eo enĩ romanæ uirtutis exẽplum uigebat. Atheſim flumẽ Italiæ. Cõſternatõis: i. timiditatis eoꝝ equitũ. Participi: ipſe etiã fugiebat. Occurſurum: obuiã iturũ. Deformis: ignominioſæ fugæ. Recordatione ſuæ iuuentẽ: hoc ideo fecit Scaurus quia cum recordaretur eorum quæ feciſſet ipſe in iuuentute ſua admonebatur quomodo filium aut ſpernere aut habere deberet. Fortius aduerſus ſe gladio uti: quã mortẽ ab hoſtibus timuerat a ſe ipſo non timuit. Nec minus animoſæ Aulus Fuluius uir ſena. ordinis: non minus animoſæ aulus Fuluius filium ad catilinã ꝓficiſcentẽ ex itinere retraxit: quã ſcaurus fugientẽ filiũ ex acie reꝓhendit. Retraxit: ite iã intẽderat.

De Aulo Fuluio:

h Ec minus animoſæ Aulus Fuluius uir ſenatorii ordinis euntem filium in aciẽ retraxit: quã Scaurus e prælio fugientem increpauit. Nam iuuenem & ingenio & litteris & forma inter quales nitentem pra

Ingenio litteris:forma nitentem:nam & animi & corporis bonis splendebat. Præfatus: cum ante dixisset. Licuit donec belli ciuilis rabies: licebat aulo filium suū in carcere inclusum tenere quoad catilne furor extingueretur:sed si id fecisset non seueri nomen nactus fuisset aulus sed cauti:quæ laus inferior extitisset. Belli ciuilis:qđ contra patriam sūpserat catilina. Illud inclusum carcere: narretur opus cauti patris. Sed ut hanc incitatā & asperam seueritatem:Ad moderationem patrū in liberos digrediens iuqt ut asperitatem patrum:lenitate mitigemus:post seueritatis exempla.mitiores mores patrum referemus. Seueritatem:de qua supradiximus Clæmentiæ mixtura:translatō ab aqua sumpta:quæ uinum asperis & ualidius tēpat. Cōcessa uenia in moderatione iūgat pœnæ exactæ.i.sūptæ in seueritate.

L.Gelius oībus honoribus ad censurā defunctus: primum celii narrat exemplum: q non subito de filio suo supplicium sumpsit cū ferme pro explorato haberet illum & nouercam compressisse & de nece sui cogitasse:sed omnibus patribus i cōsilium adhibitis suspitiōes quas de filio habebat exposuit:& causa cognita. extra enim noxam erat adolescens ab senatus consilio absolutum ipse etiam sua sententia liberauit.hunc celium celii filium.Cicero habita in senatu oratione defendit. Omnibus honoribus ad censuram defūctus:idest qui omnibus honoribus administratis ad censuræ magistratum peruenerat. Grauissima:asperrīa crimina:& quæ sint ea ipse declarat. Stuprum: adulterium in nouercam patratum. Nouerca dicitur noua sup inducta. Non tamen ad uindictam cōti.præcu.mitior fuit celius in filium qui prius de filio sumere supplicium noluit quam rem & illius causam diligenter examinaret. Quod si impetu ire abstractus: laudat huius patris maturitatem qui noluerit temere in filium animaduertere: sed causam illam diligenter cōsiderare:si enim ille nimia iracundia percitus filum occidisset:scelus potius cōmisisset:quā sui iniuriam uīdicasset. Abstractus perductius. Seuire in filium. Admisisset scelus:cōmisisset scelus occidendo innocentem filium. Quam uīdicasset:quia nullā sibi intulerat adolescēs iniuriā. Qu.át hortensii qui sui temporibus:mira hæc quoq; fuit hortensii erga filiū uenia:nā quáuis tantæ eēt filius īpietatis ut etiam de morte patris cogitasset:quod in oratione testatus est:quā habuit pro Mesalla sororis filio hortensius cū dixit. si hūc dā naueritis iudices nihil erit in quo acquiescere possim præter nepotū osculū tamen ne nature seriem confunderet non nepotes quos ob nequitiam filii instituere cogitauerat bonorum suorum successores sed filium reliquit hæredem. Viuus ergo hortensius moribus suis testimonium uerum: mortuus autem sanguini debitum honorē reddidit. Habiturus hære.deliberauerat bona sua mesalle relictur

uo consilio amicitiā catiline secutū:inq; castra eius temerario impetu ruentem in medio itinere abstractum supplitio mortis affecit:præfatus nō se catiline illum aduersus patriam:sed pattiæ aduersus catilinam genu isse licuit:donec ciuilis belli rabies præteriret: īclusum arcere. Verum illud cauti patris narret opus:hoc seueri refertur:sed ut hanc incitatā & asperam seueritatem mitiores relatu patrū mores clæmentiæ suæ mixtura temperent.exacte pœne concessa uenia iungatur.

De parentum moderatiōe aduersus susceptos liberos. De Lucio Gelio capitulum nonum.

l Vcius gelius oībus honoribus ad cēsurā usq; defunctus cū crimina grauissima de filio in nouercā cōmissum stuprū & patricidiū cogitatū prope modū explorata hēret non tamen ad uindictam procurrit continuo:sed pœne uniuerso senatu adhibito in consilium expositis suspicionibus defendendi se adolescenti potestatem fecit: Inspectaq; diligētissime causa absoluit eum: tum consilii tum ēt sententia sua quod si impetu ire abstractus seuire festinasset admisisset magis scelus q̄ uindicasset.

De.L.Hortēsio.

q Vinti autem hortensii qui suis temporibus ornamentum romanæ eloquentiæ fuit:admirabilis in filio patientia extitit. cum enim opusq; impietatem eius suspectam & nequi iam inuisam haberet: ut Mesallam suæ sororis filium hæredem habiturus:

Ambitus reum:nã pecunia corrupto populo:præturam poſtulauit quẽ accuſatum hortenſius defendere conſtituit. Nihil ſuper futurum præter oſculũ nepotum cum enim damnato meſalla diceret ſe nihil habere in quo acquieſceret præter oſculũ nepotum:innuebat ita ac ſi filiũ non haberet in quo ſpem ullam reponeret. Acquieſceret:ideſt ſe oblectaret. Edite oratiõi:quã edidit pro reo meſalla. Inſeruit intexuit. In tormento animi:in moleſtiis & ſollicitudinibus. nam cum nullam filii faceret mentionẽ in conſolatione.in his quæ ſibi moleſta erant eum ꝛponebat. Ordinẽ:naturæ natura exigit ut filii nepotibus in hæreditete proponantur. Debitum hono.par enim erat ut filio bona ſua relinque:et moriẽs

ambitus reũ defendens iudicibus diceret:ſi illum damnaſſent:nihil ſibi præter oſculũ nepotum ĩ quibus acquieſceret ſuper futurũ:hac ſcilicet ſententia quã ediæ orationi inſeruit filiũ potius in tormẽto aĩ q̃ ín uoluptatibus reponens : tamen ne naturæ ordinem confunderet:non nepotes ſed filium hæredem reliquit:moderate uſus affectibus ſuis : quia & uiuus moribus eius uerum teſtimonium : & mortuus ſanguini honorem debitum reddidit.

De Fuluio:

Idẽ fecit clari generis magnæq; dignitatis uir fuluius: Fuluius hic magnæ dignitatis & amplitudinis uir fuit:nã iugurtini belli maximã partem ſibi attribuit deuicit ambraciam quã ſeptam machinis bellicis in deditionem accepit huic etiã addidit cephaloniam & racyntũ. Ergo fuluius tantæ dignitatis cum intellexiſſet filiũ ſuum de nece ſua tractare ſenatus auxilium implorat ut diligenter examinare faciat filiũ ſenatus cũ a triumuiris eſſet reuſ compertus ipſum captum & cõprehenſum in patris ptãtem tradidit pater nullũ non ſolum de filio ſumpſit ſupplicium ſed etiã moriens eum bonorum ſuorũ dominum ſiliquit.A ſe genitum hæredem inſtituens non qui in paricidio fuerat deprehenſus.

Clæmentibus:actis .i. clæmentiæ illuſtriũ uirorum quos ſuprius cõmemoraui. Ignoti:ignobilis patris cuius nomẽ ignorat.

Verum ſanguinem: uerum filium. Ad hoc ſceleris ad necem patris. Seductam:deceptam illectã ab alio. Subieciſſet.i.ſuppoſuiſſet:nam ſuppoſiti:dicunt qui aliunde a ſterili uxore tollũtur. Aſſeueratione perſeueranti affirmatiõe. In locum:deſertum.ſ.extra urbem ut melior occidẽdi ſui filio daretur poteſtas

Et ſitam obſe. q̃uis indulgens admodum mihi ſis tamen filio cede hoc me interfice hoc ipſo gladio. Sed tamen quæ: quod ſi me ſuperſtitem eſſe uolueris quæſo te ne amor meus uilior exiſtimetur:quia poſt pœnitentiam te amare incipio.

De Fuluio:

Dẽ fecit clari generis magnæq; dignitatis uir Fuluius:ſed in filio aliquantum tetriore,nã cum auxilium ſenatus imploraſſet:ut ſuſpectus in parricidio & ob id latẽs per triumuirum conquireretur : ac iuſſu patrum .C. comprehenſus eſſet non ſolum eum non notauit : ſed etiam decedens dominum omnium eſſe uoluit : quem genuerat hæredem inſtituens:non quẽ fuerat expertus.

De quodam patre ignoto:

Agnorum uirorum clæmentibus actis ignoti patris nouæ atq; inuſitatæ rationis conſilium adiiciam quí cum a filio necti ſibi inſidias comperiſſet nec ĩducere in animũ poſſet:ut uerum ſanguinem ad hoc ſceleris ꝓgreſſũ crederet : ſeductam uxorem ſuſpicans ſuppliciter rogauit: ne ſe ulterius celaret. ſiue illũ adoleſcentem ſubieciſſet . ſiue ex alio concepiſſet : aſſeueratione deinde eius & iureiurando ſe níl tale debere ſuſpicari : perſuaſis in locũ deſertum filio perducto gladium quẽ ſecum occultum attulerat:tradidit:ac iugulum feriendum præbuit:nec ueneno nec latrone ei ad peragendum parricidium opus eſſe affirmans:quo facto non paulatim ſed magno impetu recta cogitatio pectus iuuenis occupauit. Cõtinuoq; abiecto gladio : tu uero inq̃t pr̃ uiue:& ſi tã obſequẽs es, ut hoc præcari filio ꝓmittas:me quoq; exupera : ſed tãtum q̃ſo:ne meus erga te amor eo ſit utílior:qđ a pœnitẽtia oritur

Solitudinẽ ſanguine: dicit nunc ea facta fuiſſe: quæ incredibilia uidẽtur: ut quẽ neq; ſanguis neq; pœnates neq; alimẽta in amicitia continuerant: ſolitudo ſiluæ ferrũq; a parricidio ſine mora abſtraxerint. Alimentis. nutrimẽtis quæ filio pater errogauerat. Oblatæ mor. quam filio pater obtulit. Datæ uitæ: quã filius patri conceſſit.

h Oratius puluillus Liui. ab urbe cõdita dicit quõ Vale. publicola poſtq̃ ſe purgauit populo dẽ regni ſuſpitione quã contraxerat populus eo q̃ ſolus conſulatũ optineret Horatiũ puluillum collega ſumpſerit Vale. belli gerendi ſortitus eſt prouinciã: ſed Horatio puluillo urbana prouintia ceſſit: contigit ẽt ut Horatius tẽplũ iouis optimi maximi in capitolio dedicaret: quã dedicatiõnẽ Valerii amici plus æquo grauiter ferentes eã diſturbare conatu maxio contenderunt: ſed cũ fruſtra elaborarẽt: iam enĩ ad dedicationẽ uenerat Horati. illi ſolẽnia uerba nunciauit: & de more tẽpli poſtem tenenti: nunciãt illius filiũ eſſe extinctũ & funera tam familiã dedicationem ageẽ non poſſe. id ubi audiuit horatius: nihil aliud ſe a ꝓpoſito amouit niſi ut diceret cadauer ſit: hoc iraq; fecit ne uideret oblitus pontificatus quẽ gerebat & patrem ſe potius meminiſſet. Interrumperet. nã his uerbis ſe abſtinebãt funere ipediti: neq; niſi prius lũſtratione facta dedicare templũ dabatur. Nũc fœliciſſimi: ꝓp q̃ttuor optimæ indolis filios. Miſerrimi: qa in orbitatẽ redacti. Funere ſuo. i. morte: nã fortuna triũphum illius cũ ſincera uoluptate eẽ paſſa non ẽ. In triũphali curru. i. ĩ curru triũphãtis patris. Ad donãdos liberos nã duos in aliorũ familias dederat adoptiuos. Oratione: nam debellata macedonia & pſe rege capto & bene adminiſtrata repu. cũ daret ſenatus de rebus a ſe geſtis oſonem hũit: Adiiciẽdo clauſam. i. cõcludendo oſonem clauſa finis dr orationis. Maximo prouentu: maxio ſucceſſu: & acceſſiõe fœlicitatis: nã & macedoniã debellauit & regẽ perſã captiuũ duxerat. Optimũ: optimũ iouem dicebãt. quẽ bonorũ datorẽ eſſe uolebãt. Alienis luctibus: funeribus externis eoq; filiorũ mortes fortiter tulerũt

Vagari: tranſitũ facere & uerſari. Rex. ſ. ſacrorũ quem anteq̃ reges amouerent faciebant: ſed cũ expulſis regibus deſiderio re ſolitudinẽ ſanguine meliorẽ: pacatioreſq; pœnatibus ſiluas & alimentis blandius ferrum: ac mortis oblatæ q̃ datæ uitæ fœlicius beneficiũ: commemoratis patribus qui iniurias filiorũ patienter exceperunt. Referamus eos qui mortes æquo animo tolerarunt:

De Horatío Puluillo Capitulum decimum.

h Oratius puluillus cũ in capitolio Ioui optimo maximo ædem pontifex dedicaret interq; nuncupationem ſolemnium uerborum poſtem tenens mortuum eſſe filium ſuum audiſſet: neq; manũ a poſte remouit: ne tanti templi dedicationẽ interrumperet: neq; uultum a pub. religiõe ad priuatum dolorem flexit. ne patris magiſtq̃ pontificis partes egiſſe uideretur.

De Aemilio Paulo:

c Larum exemplũ nec minus tamen illuſtre qd ſequitur Aemilius Paulus nũc fœliciſſimi: nunc miſerrimi patris clariſſima repreſentatio ex quattuor filiis formæ inſignis egregiæ indolis duos iure adoptionis ĩ Cotneliam Fabiamq; gentem tranſlatos ſibi ipſe denegauit: duos ei fortuna abſtulit: quorũ alter triumphũ patris funere ſuo quartum ante diem præceſſit: alter triumphali curru proſpectus poſt diem tertium expirauit: Itaq; qui ad donandos uſq; liberos abũdauerat: in orbitate ſubito deſtitutus eſt: quem caſum quo robore animi ſuſtinuerit oratione quam de rebus a ſe geſtis apud populum habuit. hanc adiiciẽdo clauſulam nulli ambiguum reliquit. Cum in maximo prouectu fœlicitatis ueſtræ quirites: timerem ne quid mali fortuna moliretur Iouem optimum maximum: Iunonẽ q; reginam: & Mineruam præcatus ſum: ut ſi aduerſi quid populo ro. immineret, totum in meam domũ conuerteretur. Quapropter bene habet ſe res: annuendo enim uotis meis id egerunt ut uos potius meum caſum doleatis quam ego ueſtrum ĩgemiſcerem: uno etiam nunc domeſtico exemplo addito in alienis luctibus orationi meæ uagari permittam:

De Quinto Martio Rege.

gum teneretur populus in sacrificiis. Brutus & Horatius consules regem sacrificulum creauerunt.

Superioris catonis censorii. Parua accessio: nã qui unicum amittit filium plus dolet q̃ si duo aut tres alii supuiuerent. Altitudine magnitudie cõsilii. Oportebat lege habere: necesse erat ut eo die senatum ipse euocaret: nã cato superior collega in bello hispano ĩplicitus erat. prouinciam enĩ illam tenebat. Strenuum consulem: nã mœrore nihil impeditus ẽ quo minus senatum euocaret quod ad consulẽ pertinebat. Princeps athenienſium: nunc redit ad id q̃d promiserat se. s. de externis dicturũ esse: & primo periclis fortitudinẽ amplectitur. Vultum pristi. habitum: uultus nullũ mœrorẽ significabat. Infractiore uoce masçula uoce & æquali. Concionatus est: in contiõe oõnem habuit. Solito more: solita cõsuetudine. Cornatum: pricipis more. Sustinuit: passus ẽ. Vetera ritu antiqua consuetudine.

Domesticum uulnus: filiorum obitum. Detraheret: diminueret. Roboris: tãtæ fortitudinis

Olympii iouis: nam uirtute sua piclesappellatus est iuppiter olympius. humanos enim casus sua uirtute inferiores faciebat.

Xenophon autem quod ad socraticam disciplinã attinet. athenienſibus auxiliantibus thebani lacedæmoniis epaminũda duce bellum indixere. & cum utrinq; instructe starent acies primo ad leutram dimicauit epaminũdas & cum ibi bellum diffiniri non potuisset deinde etiã apud mantineam dimicatum est & superati abiere lacedæmonii. Multi tamen ex athenienſibus qui in thebanorum auxilium iuerant eo in prælio cecidere: inter quos ẽt fuit filius Xenophontis. Proximus a platone recte dicit Valerius: ná plato & Xenophon præstãtiores fuere socratis discipuli: & q̃uis in eloquẽtia superior habeat plato tamen & Xenophon mira sermonis suauitate floruit. hi fuere æmuli nam cum uterq; scripserit: unus tamen alterius in operibus suis nullã facit mentionem. uterq; enim socratem ĩ dialogis inducit disputãtem. Proximus: secũdus gradus. nam plato primus: xenophon uero secũdus. Grillum: grillus aui paterni nomen optinuit. Mantineã locum in laconia regione. Occidisset mortuus fuisset filius. Dolori succũ. i. supari a dolore.

q Vintus Martius Rex superioris Catonis in consulatu collega filium summæ pietatis magnæ spei & quæ nõ parua calamitatis accessio fuit: unicum amisi. Cũq; se obitu eius subrutum & euersũ uideret: ita dolorem altitudine consilii coercuit: ut a rogo iuuenis protinus curiã peteret: senatumq; quem eo die lege habere oportebat: euocaret: quo nisi fortiter mœrorẽ ferre scisset unius diei lucem inter calamitosum patrẽ & strenuum consulẽ neutra in parte cessato officio partiri non potuisset.

De Periclide Principe Athenienſiũ Externa

p Rinceps Athenienſiũ Periclides intra quatriduũ duobus mirificis adolescẽtibus filiis spoliatus his ipsis diebus & uultu pristinũ habitũ retinẽte & oõne nulla ex parte infractioꝝ cõcionatus est. ille uero caput quoq; solito more coronatũ gerere sustinuit ut nihil ex uetere ritu pp domesticũ uulnus detraheret nõ sine cã igitur tanti roboris animus ad olympi iouis cognomen ascendit.

De Xenophonte.

x Enophon aũt quod ad socraticam disciplinam attinet: proximus a Platone fœlicis ac beatæ facundiæ gradus. cũ solemne sacrificiũ perageret: e duobus filiis maiorẽ natu nomine Scyllum apud mantineam in prælio cecidisse cognouit: nec ideo ĩstitutũ deorum cultum omittẽdum putauit: sed tantũmodo coronã deponere contentus fuit: quam ipsam percunctatus quonammodo occidisset: ut audiuit fortissime pugnã tẽ interriisse: capiti reposuit: numina quibus sacrificabat testatus maiorẽ se ex uirtute filii uoluptatẽ: quam ex morte amaritudinẽ sentire. Alius remouisset hostiam. abiecisset altaria: lachrymis ĩsperſa tura deiecisset Xenophontis cor pia religione immobile stetit: & animus in consilio prudentiæ stabilis mansit: ac dolori succumbere ipsa clade quæ nunciata erat: tristius dixit

De Anaxagora.

Nec anaxagoras:anaxagoras anaximenis filius. Supprimendus:ꝑtereundus ſilentio. Has uo ces utiliſſimis ꝑceptis:nunc eiuſmodi laudat conſtantiam:& animi fortitudinem:tū in aliis: tum etiā in philoſophis cognitam. Vtiliſſimis ꝑceptis:ideſt multū inhumana uita conferentibus. Eodem momento tēporis:nam q̄ primum uiuendi legem accipiunt liberi ſimul & moriendi:nam omnes in hoc uenerunt ut tranſeant.

Nde te uirorū ac fœminarum pariter præcipuū firmamentum. De pudicicia dicturus Valerius ipſam inuocat. Vnde.i. ex quo loco. Præcipnū:ſingulare firmentū:nā nihil melius mulie res uiris cōiūgit q̄ pudicicia. Ve ſtæ focos incolis:nā uirgines ue ſtales perpetuā pudicitiam ſer uabant in templo ueſtæ. Capi toline iuno. antiquis placuit ut iuno quāuis adoleſcentula cum fratre ſtuprum cōmiſerit ꝑſſet parturientibus:iunoni in primiſ cui uincula ſocialia curæ Sterne bantur aūt puluinaria.ſolū Ioui Iunoni & Mineruæ. Incubas:in uigilas palatii columen.i. faſtigi um palatii auguſti. Genialem: matrimonialem thorum: nam hic aperte mentitur Valerius. Iuliæ:Auguſti ſororis. Inſignia pueriliſ ætatis:nihil magis com petit puero quā pudicicia. Iu uentutis ſincerus flos:ideo enim ſincera permanet iuuentus quia in ea pudicicia uiret. Stola:ue ſtis matronalis. Cenſetur:apre ciatur magni fit.i.ipſa mulier. Ades:præſens ſis. Dux roma næ pudiciciæ Lucretia: Lucretia poſtq̄ amiſit pudiciciā per uim a Sexto tarquinio Tarqni regis filio ſtuprata patrem u rum cæ teroſq; neceſſarios conuocauit. cunq; ſuū caſum illiſ expoſuiſſet Tarquiniū hoſtem pro hoſpite ad ſe ueniſſe & pudorē ſibi per uim erripuiſſe gladio quem tec tum hēbat pectus ſuum trāſſixit neq; āmiſſa pudicicia ſuperſtes eē uoluit ne exemplo ſui deinde romanæ matronæ ureret. diuus Auguſtinus multa de hac Lucre tia diſputat. tandem uituperan dam fuiſſe Lucretiam confirmat his ualidiſſimis rōnibus utens ſi pudica ē cur moritur: ſi īpudica cur laudatur. Cuius uirilis ani mus: Errauit fortuna quæ tām uirilem aīum muliebri corpore incluſerit.uirum ipſam potius quam fœminam creare debuerat. Concilio:congregatione cognatorum. Cauſamq; tā animoſo interri tu:cauſa fuit Lucretiæ interritus ut ſummum imperium a regibus in conſules tranſferretur.nam edu cto e uulnere telo Brutus iurauit ſe reges & omnem illorum ſtirpem ferro flammaque inſecuturum: Concitatoq; populo tarquinios omnes eiecerunt & loco regum conſules crearunt.

a T Anaxagoras quidem ſuprimēdus ē. Audita nā q; morte filii.nihil inq̄t mihi inexpectatū:aut no uum nuncias. Ego enim illum ex me natum ſciebam eſſe mortalem.has uoces utiliſſimis præceptis imbuta uirtus mittit:quas ſi quis efficaciter auribus percepit: non ignorabit ita liberos eſſe procreandos:ut memine rit his a rerum natura & accipiendi ſpiritus & reddēdi eodem momento temporis legem dici atq; ut mori ne minem ſolere qui non uixerit: ita nec uiuere aliquem quidem poſſe qui non ſit moriturus.

De Pudicitia. Liber Sextus.

i Nde te uirorum pariter ac fœminarum præci puum firmamentum pudicicia inuocem? tu enim priſca religiōe conſecratos focos Veſtæ incolis:tu capitolinæ Iunonis puluinaribus īcubas tu palatii columen: auguſtos pœnates ſanctiſſimū q; iu liæ genitalem thorū aſſidua ſtatiōe celebras. Tuo præ ſidio puerilis ætatis īſignia munita ſūt. Tui numinis reſpectu ſincærus iuuentæ flos permanet. Te cuſtode matronalis ſtola cēſetur. Ades igitur & cognoſce: quæ fieri ipſa uoluiſti. De Lucretia.

d Vx romanæ pudiciciæ Lucretia:cuius uirilis aīus maligno errore fortunæ muliebre corpus fortius eſt. A Sexto Tarquini regis ſuperbi filio per uim ſtu prum pati coacta cū grauiſſimis uerbis iniuriam ſuā in cōcilio neceſſariorum deploraſſet: ferro ſe quod ue ſte tectum attulerat īteremit. Cauſamq; tam animoſo interitu imperium conſulere pro regio permutādi po pulo ro. præbuit. atq; hanc illatam iniuriam nō tulit.

De Virginio uiro Plebio.

Virginius plebei generis. Claudius appius decẽuir insano amore uirginiæ correptus mũneribus primo atq; blanditiis illam expugnare tẽtauit: cũq; id parum succederet ui atq; dolo illius pudititiã expugnare non dubitauit. Itaq;. Claudio clienti suo atq; liberto iussit ut illa seruã esse assereret paret cliens in ius ducit uirginia: sed cũ Litinius sponsus puellæ iterueniſſet: ueritus Claudius ne seditio aliq̃ oriret: si de illa sniam tuliſſet: acceptis uadibus in sequentẽ diẽ ũindicias transtulit. interi e castris euocatur Virginius q accepto nuncio intelligẽs quanto i discrimine filia uersaret confestim urbẽ petit. Ille cũ in iudiciũ filiam adductam uideret & de uidiciis dandis ageret Claudius de ea q̃ uadata fuerat iniuriã hanc expostulare cœpit & multa indignia in Claudium iactitare: Claudius decẽuiratus ptãte fretus Virginii uerba puifaciebat: tũ Virginius simſauit se penitentiã agere eorũ quæ in claudiũ iniqua dixisset postulauitq; ut illã a turba amotã alloq concederet. se enim uelle percũctari si unq̃ meminisset quomodo error hic iterueniſſet dicebat seductã itaq; filiã secreto gladio suo occidit dicẽs hoc uno te mõ quo possum nata libero. hoc facto p mediam turbam iter faciẽs in castra peruenit: ibiq; seditionem maiorem fecit quam in urbe cõmouerat. Tũc secessio plebis a patribus facta est & tribuni plebis creati. Ergo Virginius ne impudice uirginis pater esset in corruptam illã proprio gladio transfixit. Hãc iniuriam: stupri Illatã: quæ asserebat. Plebei gñis sed patricii uir spiritus: quã uis enim esset plebeius animo tñ patricio præditus erat. Contaminaretur: cõmacularetur deturparet. Nec alio robore aĩ præditus fuit pontius: hic pontius aufidius fauniũ saturninum pedagogum habuit cuius fidei liberos suos cõmendauerat. Scelerato seruum: pedagogum q hæro infidus fuerat. Quid publius meuius: seueritatẽ meuii cõmemorat in custodienda filiæ suæ pudicitia. Quam seuerũ pudicitiæ cnstodem egit: idest q̃ rigidum se ostendit custodem pudicitiæ gnataæ? qui occidit seruum non qui filiam uiolasset sicuti pedagogus pontii: sed qui osculum tantum modo tulerat. Animaduertit in libertum: idest punitionem fecit in libertum: ipsum enim necauit.

Præsertim cum non libidine sed errore lapsus: idest cũ diuturna cõsuetudine excusari poterat libertus: illam enim osculatus fuerat tenellam: quæ consuetudo poterat ipsum in ætate nubili excusare.

Sed errore: ipsam paruulam osculatus fuerat. & illa consuetudine nunc in filiæ osculum irruerat.

Amaritudine pœnæ: idest propter amaram necem de liberto sumptam. Teneris sensibus: adhuc enim tenera erat: & non pœnitus matura. Tam tristi exemplo: nam ob tam leue crimẽ seuere liberto necẽ tulerat. Virginitatem illibatam: idest corpus incorruptum. Quintus Fabius maximus rutilianus. Qu. Fabius rutilianus omnibus honoribus emeritis in censura seueriſſimus fuit hic cum suspectam haberet filii pudicitiam: ipsum enĩ impudicum esse existimabat: ipsum occidit: deinde rubore quodam confusus q̃ tam flagitiosum habuisset filium: ex urbe discedens uoluntarium sibi indixit exilium: nec post hoc factum amicorum conspectum declinans in urbem unquam redire sustinuit.

De. P. Aufidiano.

n Ec alio robore animi præditus fuit põtius Aufidianus æques rõanus: qui postq̃ cõperit filiæ suæ uirginitatem a pedagogo proditã Faunio saturnio non cõtentus sceleratũ seruum affeciſſe supplicio: ẽt ipsã puellã necauit: ita ne turpes eius nuptias celebraret: acerbas exequias duxit.

De Publio Meuio.

q Vid Publius Meuius quã seuerũ pudicitiæ custodẽ egit. In libertũ namq; gratũ admodũ sibi aĩ adiuertit. quia eũ nubilis iã ætatis filiæ suæ osculũ dediſſe cognouerat: præsertim cũ non libidine: sed errore lapsus uideri posset. Cæterũ amaritudine pœne teneris adhuc puellæ sensibus castitatis disciplinã ingenerari magni estimauit. Eiq; tam tristi exemplo præcepit ut non solum uirginitatem illabitam sed ẽt oscula ad uirũ sincera perferret.

De Quinto Fabio maxĩo Seruilião.

q Vintus uero Fabius Maxĩus Seruilianus honori

Splendidiſſime:cum ſũma gloria & laude. Cõſumatis:e meritis honoribus.iam enĩ honoribus omnibus functus fuerat. Pependit:ſuſtinuit & ipſe pœnas:nam exilium elegit. Dicerem cenſoriũ A ſeueritate punitæ pudicitiæ Fabii maximi ad ſeueram pub. Attili punitionẽ trãſit. Attilius faliſcus ſeruus in puerili ætate fieri meritorius ab hæro ſuo coactus ẽ. Sed cũ in libertatem aſſertus eſſet uxorem duxit:ex q̃ filiam ſuſcepit:cuius cum ſtuprum intellexiſſet:morte ipſam affecit. Itaq; qui in puericia pudicitiã uiolauerat. illius deinde uiolatæ ſeueriſſimus uindex extitit. Cenſorium uirum.i. Qu. Fabium maximũ qui cenſuram ſeuere exercuit. Atrocẽ: crudelẽ:q; dubiæ caſtitatis filium occiderit. Quæſtum:turpe lucrum

Poſtea:cum iam manumiſſus eſſet ac uxorem duxiſſet. Inquinauerat:macĺauerat: ſedauerat.

Inſtitores libidinis.i.uiles libidinis negociatores qualis fuerat faliſcus in pueritia. Inſtitores,proprie dicuntur:qui iumentis mercaturam faciũt. Vindices:ultores. Seqtur excellẽtis nominis ac memorabilis facti exẽplum. M.Marcellus: hoc exẽplũ apud Plutarcum & apud Liuiũ ſecundi belli punici libro legitur. Excellentis nois: præſtantiſſimus enĩ fuit Marcellus & ille fuit qui apud nolam docuit primo ſuperari poſſe Hãnibalem. Sacroſãctam poteſtatẽ.i. tribunitiã ptãtem.qui enim uiolaſſet tribunũ eius caput ſacrũ erat. Tribunicium auxi.i.collegarũ ſuorũ. Intercedere:inhibire. Tentatus:iterpellatus erat. In roſtra:ubi iudices cõſtiterãt. Defixo iterram uultu:qđ pudibundi facere ſolẽt. Metellus quoq; celer ſtuproſe mentiſ acer.hic Sergius ſilius nihil aliud fecerat niſi q; ingẽtẽ pecuniã promiſerat cuidã matrõæ ſi illa libidini ſuæ obſeq̃reť Metellus ãt celer nõ delictũ ſemp ſed ẽt delicti uoluntatem punendã eſſe exiſtimans diem illi ad populum dixit & accuſatum dãnari fecit Itaq; nõ de ſtupro ſed de animo cã habita eſt. Stuproſæ mẽtis:nã ſolam habuit ſtupri uolũtatẽ. Factũ tunc:qa ſtuprũ non cõmiſerat. Pluſq; uoluiſſe peccare:nõ peccare illũ integrũ faciebat.uelle aũt peccare reum reddebat. ſed tñ illi plus obfuit uoluiſſe peccare quã ꝓfuerit nõ peccauiſſe.nã quãuis non peccaſſet tñ dãnatus eſt. Titus ueturius filius Veturii: Titus ueturius ueturii illius filius q ad furcas caudinas fraude obſeſſus in iuſſu ſenatus cum ſamnitibus turpe fœdus iecerat qđ cum nõ probaſſet ſenatus uinctum ſamnitibus ueturium miſit Samnites idignati & pfidos romanos eẽ dicebãt. & Veturiũ accipe recuſarũt. Rõani q eo cõſule ſub iugũ miſſi fuerãt ifamiã illã leuare geſtientes ſimul ac pugnæ copia facta fuit ſe in medios hoſtes fortiter dimicantes imiſere & uictos hoſtes terga dare coegerunt. Itaq; ignominiã illam ꝓpulſarunt & ſimiliter Veturius cũ laude abſolutus eſt.

bus quos ſplendidiſſime geſſerat cenſuræ grauitate cõſumatis:exegit pœnas a filio dubie caſtitatis & punito pependit:uoluntario ſeceſſu conſpectum patriæ uitãdo.

De publio Attilio philiſco.

l Icerem Cẽſorium uirum nimis acerbum extitiſſe: niſi publius Attilium philiſcum in pueritia corpe quæſtũ:a domino facere coactum: tã ſeuerum poſtea patrem cernerem. filiam enim ſuam eo quod ſtupri ſe crimine coinqnauerat:interemit. Quã ſanctam igiť i ciuitate noſtra pudicitiam fuiſſe exiſtimare debemus: in qua & inſtitores libidinis tã ſeueros eius iudices euaſiſſe aĩaduertimus:ſeqtur excellẽtis nominis ac memorabilis facti exemplũ.

De Marco Claudio Marcello Aedile curuli de filio ſuo

m Arcus Claudis Marcellus ædilis curulis .C: Scantinio capitolio tr.pl.diẽ ad populum dixit:quod filiũ ſuum de ſtupro appellaſſet:eoq; aſſeuerãte ſe cogi non poſſe ut adeſſet:qa ſacroſanctam poteſtatẽ haberet:& ob id tribunitiũ auxilium implorante:totum collegium tribunorũ negauit ſe ĩtercedere:quo minus pudicitiæ quæſtio perageretur. citatus itaq; Scãtinius reus uno teſte qui tentatus erat: dãnatus eſt. cõſtat iuuenem productũ in roſtra:defixo in terrã uultu perſeueranter tacuiſſe:uerecũdoq; ſilentio plurimũ in ultionem ſuã ualuiſſe:

De Metello Celere.

m Etellus quoq; Celer ſtuproſæ mẽtis acer punitor extitit. Gn. Seruio ſilo promiſſoꝝ matrí familiæ nũmorum gratia:diem ad populum dicendo: eumq; hoc uno crimine dãnando:non enĩ factũ tunc:ſed aĩs in quæſtione deductus eſt. pluſq; uoluiſſe peccare nocuit quam non peccaſſe profuit.

De Tito Veturiofilio Veturii.

c Oncionis hæc illa curiæ grauitas Titus Veturius filius eius Veturii q̄ ī cōsulatu suo samnitibus ob turpiter ictum fœdus deditus fuerat: quom ꝓpter domesticam ruinam & graue æs alienum Celio plocio nexum se dare adolescentulus admodum coactus eēt seruilius ab eo uerberibus quia stuprum pati uoluerat affectus quærelam ad consules detulit: a quibus ac de re certior factus senatus: Plocium carcerem induci iussit In qualicunq; enim statu positam romano sanguini pudicitiam tutam esse uoluit. & quid mirum si hoc uniuersi. P. C. Censuerunt:

De Caio fescenino triumuiro.

m aius fescenīnus triumuir capitolinus. C. Cornelium fortissime militiæ stipendia emeritū uirtutisq; nomine quatur honore principali ab īperatoribus donatum q; cū ingenuo adolescentulo stupri cōmertium habuisset publicis uinculis onerauit: a quo appellati tribuni: cum de strupo nihil negaret sed sponsionem se facere paratum diceret quod adolescens ille palam atq; aperte corpore quæstum factitasset: intercessionem suam ponere noluerunt. Itaq; cornelius in carcere mori coactus est: nō putarunt enim tri. ple. rēp. nostram cum fortibus uiris paciscī oportere ut externis periculis domesticas delitias emerēt.

De Tribuno plebis siue populo Romano.

l Ibidinosi Cēturionis suppliciū Marci Lectorii mergi tribuni militaris æque similis fœdus exitus seq̄tur. Cui comīnius tri. pl. diē ad populū dixit. q; cornicularium suū stupri cā appellasset. Nec sustinuit eius rei snīam lectorius: sed se ipse ante iudicii tēpus fuga prius subtraxit: deīde ēt morte se puniuit. nature modū expleuerat: fato tñ fūctus uniuersæ plebis snīa crimine īpudicitiæ dānatus ē. Signa illū militaria sacratæ aquilæ & certissima romani imperii custos seuera castrorū disciplinam usq; ad inferos persecuta ē. Quoniam cuius uirtutis magister esse debuerat. sanctitatis corruptor tentabat existere. De. C. Mario.

h Oc monuit. C. Marium imperatotrem tum cū clusium sororis sue filium tribunum militum a celio plotio manipulario milite iure cesum pronunciauit: quia eum de stupro compellare ausus fuerat.

Turpiter: deformiter. Ie tū fœdus ad furcas: caudinas.

Domesticam ruinam: quia res familiaris pierat pater ære alieno præmebatur quod cum nō soluere posset filius se fenerato ri dari passus est uinctum qui satisfacere non poterant ærī alieno nexi usq; adeo apd̄ fenerato res seruiebant quoad debitū omne redderent. In seruicium. in seruitutem. Nexum ligatū.

Seruilibus. nam ipsum non aliter pulsauerat quam solēt hæri inseruos animaduertere. In qualicunque statu etiam seruili: uolebant enim ne dominus licētiam haberet patrandæ libidis in seruum. Militiæ stipendia emeritum: sepius enim uictoriam ex hoste pepererat. Honore manipli: honore centurio natus. Sponsionem fa. idest dare sponsores: & uades. Fœdus exitus: turpis obscenus finis uitæ. Cornicularium: ministrum suum: corniculares etiam dicuntur qui in extrema parte. i. cornu acici ponebantur.

Ante iudicii tempus: idest ante quam ad populum adduceretur in ius. Aquilæ: aquilæ in uexillis romanorum pictę erant. Persecuta: tanquam infensa ipsi lectorio: & inimica insecuta fuerat quia qui pudicitie minister esse debuerat illam contaminare tentauerat. Corruptor: nam cornicularium stupri causa appellauerat. Hoc monuit. G. Marium. Salustius in iugurtino hoc quoq; narrat exemplum.

Hoc: scilicet seuerum iudicium in lectorium. Manipulario qui erat unus ex militibus unius manipuli: centum milites continet manipulus.

Dolore ſuo.nam dolor quem contraxere ex deꝑhenſo adulterio coegit ita animaduerti in eos ac ſi lege pu.damnati fuiſſent. Strictim:breuiter.nam plures una cõplectitur. Percurram:leuiter attingã. In adulterio.ſ.cũ uxore. Flagellis cecidit.i.uerberibus affecit. Pernis contudit.i.fructis carniũ ſalſaꝝ uſq; ad mortem contudit & oppreſſit. Carbo:carbonẽ inuentum in adulterio abieniuſ pontiũ aũt pu.enius euirauit.Broccũ: furius:furios malũ malo addidit.nã non ultus eſt iniuriam ſed ſcelus ſceleri coniunxit.hic deꝑhenſum broccũ i adulterio ſtuprandũ oĩ ſuæ familiæ tradidit ut par pari referret. Sententiam latã .i.accuſationem datam. Fraudi periculo non fuit.nam ex doloꝛ ſuo:nullũ paſſi ſunt detrimẽtũ.

Hippo atheniẽſis mulier. Appulſum ab undis expoſitũ. Eterne traditã memoriæ.nã in hyſtoriis celebratur. Exercitu & copiis gallogræcorum a Gn.manilio cõſule bello aſiatico quod contra Anthiocũ geſtum ẽ gallogræcos inter regis auxilia fuiſſe creditum eſt quo circa Gn.manilius conſul ad eos expugnãdos cũ copiis ẽ proiectus hi aduentu hoſtis primo i altiſſimũ olympi montem ſe receperunt cõſul ſagittis & iaculis e montibus illos deturbauit .Itaq; magna illorũ pars deleta eſt:multi etiam ex illis in romanorum poteſtatẽ captiui puenerunt.Triumphus huius uictoriæ manilio eſt denegatus q; dicerent illum non iure arma ſumpſiſſe:incertum enĩ erat fuiſſent in auxilio regis anthiochi. Gallogræcorum: hi galli breno duce aſie parrem occupauerunt: deinde etiam græciam inuaſerunt:& quia non probe linguam græcam tenebant gallogræci ſunt appellati : nam & gallicum & græcum ſermonem immiſcebbant. Olympus : mons græciæ. Conſulis iuſſu : ſcilicet Gnei manilii.

Expetente: peroptante nam auidus erat accipiendi auri.

Lingua ſuæ gentis: id eſt lingua gallogræcorum ne centurio intelligeret. Eum: centurionem. Caput : centurionis. Coniugem : maritum.

Abiecto : expoſito ſcilicet capite. Iniuriæ:quam acceperat. de ſtrupo . Vltionis:quomodo fecerat illum occidi ut pudicitiam ſuam ulciſceretur.

Pudicitia capi : nam & ſi mulier inuita ſtupretur non tamen pudicitiam perdit ſi modo animus integer extiterit.

ſ Ed ut eos quoq; qui in uindicanda pudicitia dolore ſuo pro publica lege uſi ſunt : ſtrictum per currã Sempronius muſca : C.gallium deprehenſum in adulterio flagellis cecidit.C.menius.L:Octauium ſimiliter deprehenſum neruis contudit : Carbo actienus a Bibieno. Item pontius a . P.cernio deprehenſi caſtrati ſũt Cn.etiam Furius Broccum quẽ depræhẽderat familiæ ſtuprandum obiecit : quibus ire ſuæ in dulſiſſe fraudi non fuit.

Externa de Hippo fœmina græca.

a Tq; ut domeſticis externa ſubnectã græca fœmina nomine Hippo cum hoſtiũ claſſe eſſet excepta:ĩ mare ſe ut pudicitiam morte tueretur abiecit . cuius corpus erichtheo littorĩ appulſum ꝓxima undis humus ſepulturæ mandatum ad hoc tempus tumulo conegit.ſanctitatis uero gloriam æterne traditam memoriæ græcia laudibus ſuis celebrando quotidie florentiorem effecit.

De Orgi agontis uxore Reguli.

Ehementius hoc . illud conſideratius exemplũ pudicitiæ.Exercitu & copíis gallogræcorum. Cn. Manilio conſule in olympo monte ex parte deletis ex parte captis Orgi agõtis Reguli uxor miræ pulchritudinis a Centurione cui cuſtodienda tradita erat . ſtuprum pati coacta : poſtquam uentum eſt ín eum locum in quẽ conſulis iuſſu Centurio miſſo nuncio ne ceſſarios mulieris præciũ quo eã redimerent : afferre iuſſerat auꝝ expendente Centurione: & ĩ eius põdus animo oculiſq; intento gallogræcis lingua gentis ſuæ imperauit ut eũ occiderent:interfecti deĩde caput abſciſſum manibus retinens ad coniugem uenit : abiectoq; ante pedes eius & iniuriæ & ultionis ſuæ ordinẽ expoſuit:huius fœmine quid aliud quiſq; quã corpus in poteſtatem hoſtium ueniſſe dicatur:nãq; animus neq; uinci nec pudicitia capi potuit.

Theutonicorum uero coniuges marium uictorem orarunt hoc exemplum nō de sola muliere sed de pluribus traditur. Theutones cum gallis & senonibus Italiam inuaserant ea spe ut pulsis romānis ipsi romanā urbem incolerent quod fortasse perfecissent: nisi ætate illa Marium ducem habuissent romani q primo apud athesim partem theutonicorum q ibi castra collocauerant debellauit: deinde ad alias ipsorum copias se transtulit. Forte leuibus prælijs ex his aliqui capti sunt: quos cū iterrogaret Marius cur nō in aciem descenderent illi dicebant se expectare affines suos q athesim petiuerant: tunc ipsos in bella ruituros cum illi se sibi coniunxissent. Tunc marius quos expectatis inquit: uos cito eos salutabitis. Intelligens eos quoq; ad inferos prope diem transituros. illi se ludibrio haberi credentes minitabantur Marium suæ proteruitatis pœnas daturum. sed cum marius interfectorum principes adduci iussisset deinde eos captos dimisisset in castra se recipiunt nūciant delectos esse: quos ipsi expectarent: hac audita suorum clade theutones desperatis rebus in aciem descendunt in qua diu ancipiti fortuna dimicatum est. tandem uicti atq; deleti theutonici sunt.

Virginibus uestalibus. i. sacerdotibus uestæ quæ uirginitatem perpetuam seruabant. *Virilis concubitus expertes.* i. castitatis sanctitatem seruaturas. Ea re ut dono uestalibus darētur. *Dii melius:* scilicet fecerunt. *Trophea.* i. uictoriam icertam dimisissent ignorauissent enim romani uictores an uicti abirent uictoria illa magnum ro. attulit detrimentum. *Libertatem autem uehementis spiritus dictis pariter & factis testatam.* de libere dictis factis dicturus Valerius quasi proemium facit in libertatem loquendi. *Vehementi spiritus* concitati animi. *Inuitatam:* nam non illam iuitaui: sed se mihi ipsa sponte obtulit. Et uitium si temeraria fuerit. Profudit latius prolata ē quam par est. Ac uulgi sit auribus grati or. nam quemadmodum populus & uulgus gratam habet non ita sapientissimus quisq; eam ꝑbat: quia ipsa per se non tuta est: sed aliorū indiget auxilio. Ancipiti cāu dubia fortūa: nam alii ꝑdere alii absoluer eos optabāt.

Victoribus & iratis: nam romani uictores erāt & i eos irati.

De Vxoribus Theutonicorū.

Theutonicorum uero coniuges Marium uictorē orarunt ut ab eo uirginibus uestalibus dono mitterentur: affirmantes æque se atq; illas uirilis concubitus expertes futuras eaque re non impetrata laqueis sibi nocte proxima spiritum eripuerunt: dii melius: quod hunc animum uiris earum in acie non dederunt. Nam si mulierum suarum uirtutem imitari uoluissent: incerta teutonicæ uictoriæ trophea reddidissent.

Quæ libere dicta aut facta sunt Capitulum secundū.

Libertatem autem uehementis spiritus dictis pariter & factis testatam ut non inuitauerim ita ultro uenientem non excluserim: quæ inter uirtutem uitiumq; posita sibi salubri modo se tē perauerit: laudem: si quo non debuit profuderit reprehensionem mereretur ac uulgi sic auribus gratior quam sapientissimi cuiusq; animo probabiliore ē. utpote frequentius aliena uenia quam sua prouidentia tuta: sed quia humanæ uitæ partes prosequi ꝑpositū est: nostra fide æstimatione propria referatur.

De Quodam principe priuernatum.

Priverno capto interfectisq; qui id opidum ad rebellandum incitauerant. senatus indignatione accensus consilium agitabat: quid nam sibi de reliquis quoque priuernatibus faciendum esset. Anciptiti igitur casu eorum salus fluctuabat: eodem tempore & uictoribus & iratis subiecta: Cæterum cum auxilium unicum ī præcibus restare animaduerterēt: ingenui & italici sanguinis obliuisci non potuerunt. Princeps enim eorum incuria interrogatus quam pœnam mereretur: respondit. quam mererentur qui cum se dignos libertate iudicarent arma sumpserant exasperatisq; .P.C. animos uerbis inflammauerat. sed Plautius consul fauens priuernatum causæ

Regreſſū ani.i.ipſum monebat ut ſe reciperet.i.corrigeret iſolenter dictū. Qua uoce.i.quo dicto priuernatū. Ius & bñfi.nā ciuitate Romana donati ſūt. Sic ī ſenatu loqui priuernas:ita inqt priuernatum princeps locutus eſt in curia ſed liberius ēt locutus eſt.L.Philippus conſul ī ſenatu lege q̄ lata erat ut iudicia pœnes equeſtrē ordinē eſſent ſenatus & equites diſſentiebant & cepio equites.rutilius autem P.C.tutabat.ſed cū equites tributa & iura in ſe tranſtuliſſent & ea & magiſtratus pro ai libidine diſtribuerēt philippus cōſul ſenatui plebē adiungere lege agraria curabat & Italiæ ciuitates bñficio donatæ urbis cōciliare ſtudebat.cū autem languidiores in ea re uideret ſenatores.opus ē inqt mihi alio ſenatu neq; id dictū cū pante.L.Craſſo magne auctoritatis & eloquentiæ uiro ac dicente ſenatū recte ſentire qui his artibus auxilia cōparare recuſaret pœnituit ipſum dicti ſui ſed cōfeſtim lictorē craſſo manus inicere iuſſit.Tunc craſſus propulſato lictore non es mihi philippe conſul quandoquidem tibi ego non ſum ſenator:magna utriuſq; libertas fuit. Lucio craſſo hic præſtantiſſimus fuit orator qui poſt orationem quam habuit contra philippum die.vii.lateris dolore conſumptus eſt.paulo enim poſt & ipſe cū .C.gracho Tyberii fratre ſuſceperat agrariam legē. Idem orientium ciuilium mal.nam marii partes ſcyllæ infenſi ſecutus fuerat. Anumantiæ ruinis .nam numantiam tunc temporis deleuerat.

Summo cum gloriæ:ſpecioſiſſimum enim ex ea uictoria egit triumphum. Cuius.ſ.ſempro/niam habuit uxorē pub. ſcipio tyberii gracchi ſororē. Inchoato incendio.ſ.ſeditione incepta.ipſe etiam agrariam legē inci/tabat ut blebem nobilitati infeſtam redderet. Incrementi aug mēti.nā plebis furorem auxiſſet ſcipio ſi inique occiſum fuiſſe dixiſſet tyberium.Tribunitio furore inſtincta: ideſt inſtigata furore Gn.carbonis qui tribunus ple.incitabat plebem conrra nobiles. Quibus italia.i. taceant qui non ſūt ueri italici ciues. nā nouerca dī filiorū ex alia natos tanq̄ mater. & hoc dicit qa magnā illorū partē q ſeditionē incitabant duxerat ante currū captiuos cū triūpharet de carthagine deleta.ſed deinde libertate & ciuitate fuerant donati proprii itaq; nō erant illi ciues ſed adulterini.

regreſſum aīoſo eius dicto obtulit quæſiuitq; qualem cū eis pacē habituri romani eſſent īpunitate donata: at is cōſtantiſſimo uultu:ſi bonā dederit inqt perpetuam:ſi malam nō diuturnā.qua uoce perfectū ē ut uictis non ſolū uenia:ſed ēt ius & beneficium noſtræ ciuitatis daretur:ſic in ſenatu priuernas loqui auſus eſt.

De Lucio Craſſo.

l Vcius uero philippus conſul aduerſus eundē ordinem libertatē exercere nō dubitauit:nā ſegniciem pro roſtris exprobrans alio ſibi ſenatu opus eſſe dixit: tantumq; a pœnitentia dicti abfuit ut etiā Lucio Craſſo ſummæ dignitatis & eloquentiæ uiro id ī curia grauiter ferenti manum iniici iuberet:ille reiecto lictore: non es inquit mihi Philippe conſul:quia nec ego tibi ſenator ſum.

De Publio Scipione Africano.

q Vid Philippū ab incurſu ſuo tutū libertas reliqt: ime & ſimiliter agreſſa:& æque experta patientia ē.Cn. Carbo.tri.pl.nuper ſepultæ grachanæ ſeditiōiſ turbulentiſſimus uindex.idemq; orientium ciuilium malorum fax ardentiſſima Publium Africanum a nnmantinæ ruinis ſummo cum gloriæ fulgore uenientē ab ipſa pœne porta in roſtra productum :quid de Tyberii gracchi morte cuius ſororē in matrimonio habebat ſentiret interrogauit,ut auctoritate clariſſimi uiri inchoato iam incendio multum incrementi adiiceret. quia non dubitabat quin propter tā artam affinitatē: aliquid p interfecti neceſſarii memoria miſerabiliter eſſet locuturus: At his iure eum cæſum uideri reſpōdit.cui dictio:cum concio tribunitio furore inſtincta uiolenter ſucclamaſſet; Taceant inquit quibus Italia nouerca eſt,orto deinde murmure: non efficietis ait ut ſolutos uerear. quos alligatos adduxit uniuerſus populus iterum ab uno contumelioſe correptus erat:

Orto:plebis cū ſe adulterinā appellari intelligeret. ſolutos.liberatos uinculis. Correptus.caſtigatus appellatus contumelioſe. nā adulterinos ipſos eſſe ſignificabat:& ſeruitutē etiam obiciebat.

Quantus est honor quasi dicat ingens & inuit tantā fuisse scipionis auctoritatem & rerum gestarū admirationem ut nemo ex tanta plebe contra eū dicere ausus fuerit. Actuū rerum gestarum. Patris macedonica .i. uictoria macedoniæ Aemilii pauli naturalis patris. Deuictæ carthaginis hīta spolia. s. scipionis superioris q illam tributariā fecit & huius erat pr̄ adoptiuus. Catene duorum regum. nā uincti in triumphū adducti fuere. Siphacis: capti a scipione auo putatiuo. Persæ: capti a paulo æmilio pr̄ naturali in macedonia. Ceruices superbiā totius fori. i. plebis. Præmentes. s. cathenæ quæ ora p̄mebant plebis .i. uictoriæ ex illis r̄gibus partæ.

quantus est honos uirtutis & actuum tacuit recens uictoria ipsius numātina: & patris macedonica deuictæq; carthaginis spolia habita ac duorum regum Siphacis & Persæ ante triumphales currus catenæ ceruices tunc totius fori præmentes ora clauserunt: nec timori datū est silentium: sed quia beneficio Aemiliæ & Corneliæ gentis multi mœtus urbis atq; italiæ finiri erant plebs romana libertati scipionis libera non fuit. Quapropter mīus mirari debemus quot amplissima. Cn: pompeii auctoritas totiens cum libertate luctata est: nec sine magna laude: quoniam omnis generis hominum licentiæ ludibrio se esse quieta fronte tulit.

De. Gn. Pisone.

c N. Piso cum Manilium Crispum reum ageret: eūq; euidēter nocentē gratia pōpeii uideret eripi. iuuenili impetu ac studio ad accusationem profectus multa & grauia crimina præpotenti defensori obiecit interrogatus deinde ab eo cur se quoq; non accusaret. Da inquit uades reip. te si postulatus fueris ciuile bellum non excitaturum: iam de tuo priusquam de Manilii capite in consiliū iudicis mittam ita eodem iudicio duos substinuit reos accusatione Manilium. libertate pompeium & eorum alterum lege peregit. Alteꝝ professione qua solum poterat. De Catone.

q Vid poterat ergo libertas sine Catone? nec magis quam Cato sine libertate. Nam cum in senatorē nocentem & infamem reum iudex sedisset tabelleq; Gnei Pompeii laudationem eius continentes prolatæ essent: proculdubio efficaces futuræ

Aemiliæ. i. Pauli æmilii gentis ex qua natus fuerat inferior scipio. Corneliæ gentis: scipionū in qua gēte adoptatus fuerat. Libera non fuit quia plebs nō libere locuta est contra scipionē quē admodū ipse contra plebē. Licentiæ hominū omnis generis: tulit. n. ꝙ omnes auderent licentioribus uerbis in eum uti. Gneus piso cum manilium crispum reddens Valerius quod superiuī promiserat se dicturū quomō oēs libertatem dicendi habuerīt ī pōpeiū. primo dicit qua libertate in eum usus fuerit Gneus piso cum cā pompeii: reus manilius crispus absolueretur. hūc maniliū crispum ut tradit Varro in cōmenrariis a Tito ānio inuētū constat esse ī adulterio. & graui pecunia mulctatū & uerberibus affectū in iudicium ꝑtraxit. Gn. piso. in hac itaq; accusatione cū pompeius faueret reo multa & grauia crimina ī pompeiū dixit. Tum pōpeius cur nomē quoq; accusas. Accusarē inqt piso nisi uererer te rē pu. īfestatuꝝ: sed si spōsores d̄deris te ciuile bellū n̄ exsuscitaturū potius te q̄ crispū ad iudices deferā. Impetu iu. uigor maior est in iuuene: & ꝑpea cōsideratiores & uehemētiores sūt iuuenes q̄ senes. In cōsiliū. i. te ad iudices deferā. Professiōe nā nulla alia dabat' facultas cura accusandi pōpeiū nisi sola ꝓfessio libertatis. nā ꝓfessus est se eū accusaturū si rei pu. uades dedisset non exsuscitandi bellū ciuile.

Quid ergo li. q̄doqdē d̄ ciuiū ro. libertate dicimus: credendum ē catonē sine hac libertate extitisse minime: nā ī ipso catonis noīe maxima libertas significatur. nā cato ipse super comitē habuit libertatē neq; extincta libertate superuiuere sustinuit apud catonē q̄ iudex in causa erat. pu. Vale. adolescens triarius. M. scaurū repetundaꝝ ex sardis accusauerat. Interī a nouē principibus urbis īter quos pompeius procōsul erat tabellæ catoni mittuntur: q̄ laudes scauri continentes ut absolueretur postulabant & certe nisi sub catone controuersia fuisset nō paꝝ scauri cām adiuuissent. Cato ubi tabellas esse intellexit subito eas amoueri iussit: dixitq; legē esse qui prohibebat senatorem reum laudatione principum uti posse. Gnei pompeii: qui proconsul extra urbem morabatur.

Proxima: sequenti quæstione in qua iudiciũ erat futurum. Impune: sine periculo liberc. Inuidiosa q̃rela in cõquestione cũ de magni Pompeii potentia nimia q̃reretur: nã ea ipsum ĩ inuidiã populi concitabat. Lamentatione miserabili cũ dixit acclamate quirites dũ licet. nã significabat oĩa in solũ Pompeium cito puentura. Nõ refert nulla differentia ẽ. Qua ĩ parte corporis: & si non in capite sit: ubi diadema ferri consueuerat. Diadema capitis regiũ ornamentũ. Inferioris generis: ignobilis generis. E quorum turba. s. eorum q ĩfime conditionis ausi sunt Pompeio cõuiciari. Aelius ælii liberti filius. Formianus: ex italico oppido formiarũ quod edificauit Antiphates Lestrygonius Vlyxem secutus. Lucium libo. hic ãicissimus & familiarissimus Pompeii fuit. Accusabat. s. stupri contra matrẽ familias. Humilitatem: humilis generis cõditionẽ. Etatem. s. senectã in qua homines desipiunt ĩmoderati si ad exactã peruenerint ætatem.

Gn. domiciũ: hic cõsul a Scylla proscriptus in africam confugit ibiq; cum Pierita rege numidiæ bellum cõtra Scyllam mouebãt contra hunc missus Pompeius captũ domiciũ occidi iussit. Aenobarbam: hoc cognom̃ ita sortitus est cũ paulus æmilius persã macedoniæ regẽ deuicit eo ipso die ĩ urbe fama increbruit persã & uictum & captum eẽ: duoque iuuenes apparuere Domicio equos cũ æstu releuantes mouentesq; domiciũ ut diceret romãis debellatũ fuisse persam. & cũ ipse respondisset id sibi non credituros romanos illi iuuenes crediti castor & Polux domicii barbã permulserunt q̃ nigra in æneum colorem uersã ẽ. & ab ænea barba ænobarbus ẽ appellatus.

Summo. i. patricius Brutum. hic pr̃ fuit Bruti q Iulium Cæsarem occidit. hic Brutus galliam cisalpinã obtinebat: & cũ mutiæ a Põpeio obsideret: tãdẽ ĩpetrata uita sibi & militibꝰ se dedit ĩ põpei fidẽ. Itaq; missus cũ ad oppidũ iuxta padũ puẽisset. A geminio quẽ miserat Põpeius occidit. Perfidia. nã fidẽ acceperat se ĩcolumẽ futur. Crudelitate: nã auide illius cruorẽ hauriri fecit. Gn. carbonẽ: hic carbo fuit q extincto pompeio carbone defendit pompeiũ repetundar. rerũ factũ ex p̃da esculana q̃ pr̃ consul diripuisse dicebatur. Capta aũt urbe a scylla carbo proscriptus ĩ africã se recepit. Põpeius q in maximo honore habebat a scylla q ptes suas adiuuisset adolescens admodũ cũ exercitu ꝯtra carbonẽ missus ẽ. Capit carbo illari frõte põpeius illũ apd se collocat. Paulopost sedẽtẽ uinciri iubet & ĩ locũ e castris semotũ d̃duci: ibiq; occisus est pompeii iussu carbo: qui cupiditate uitæ ab interfectoribus petiuit leuãdi corporis spatium.

proxima submouit eas e q̃stione legẽ recitando q̃ cautum erat: ne senatoribus tali auxilio uti liceret. Huic facto persona admirationẽ ademit nãq; ĩ alio audacia uideretur in Catone fiducia cognoscitur.

De Caio Lentulo Marcellino consule.

N. n. Lentulus Marcellinus consul cũ in conciõe de Magni Pompei nimia potentia conq̃reretur: assẽsusq; illi clara uoce uniuersus populus esset acclamate inquit. acclamate quirites dũ licet: iã. n. nobis ĩpune facere non licebit: pulsata est tũc eximii ciuis potẽtia: hĩc ĩuidiosa: quærela: hinc lam̃tatiõe. miserabili

q Vi candida fascia crus alligatũ habenti Fauonius non inquit refert: qua in parte corporis sit diadema exigui panni cauillatione regias eius uires exprobrans: Ad his neutra in parte mutato uultu utrunque cauit: ne aut hilari fronte libenter agnoscere potentiã aut tristi irã profiteri uideretur: eaq; patientia inferioris ẽt generis & fortunæ hominibus aditũ aduersus se dedit. e quorum turba duos rettullisse abunde erit.

De Aelio Mantia formiano. filio libertini.

a Elius Mantia formianus libertini filius ultime senectutis. L. Libonem apud censores accusabat: in quo certamine cũ Pompeius Magnus humilitatẽ ei ætatemq; exprobrans ab inferis illũ ad accusãdum remissum dixisset: non mẽtiris inquit Pompei uẽio ab inferis in. L. Lidonem accusator uenio: seu dum illic moror uidi cruentum. G. Domicium ænobarbam deflentem. quod summo genere natus integerrime uitæ amantissimus patriæ in ipso iuuentutis flore tuo iussu esset occisus. Vidi pari claritate cõspicuum Brutũ fero laceratum quærentem id sibi prius perfidia: deinde ẽt crudelitate tua accidisse. Vidi. Cn. Carbonem

Acerrimum:uehementiſſimū defenſorē & hoc obicit elius quaſi magnæ ingratitudinis uiciū. In tertio conſulatu.nā conſul erat tunc domicius & antea bis conſulatū geſſerat. Aduerſus oē.i.cōtra omne ius diuinū atq; humanum:nā cōſulē romanus eques uiolare non debuerat. Eodem.hītu.i.ſimilibus inſignibus conſularibus. Quiritatu.i.ciuilitate:& hoc dicit:qa græcus fuit:ſed ciuitate dōatus & conſul ēt creatus geſſerat. Perpennā.hic eſt q Ariſtonicū uicit uictumq; ī triumphū duxit & Craſſi ultus eſt mortem q ab uno milite captus ne ad regem traheretur baculo oculū militis percuſſit. Tunc indignatus miles craſſū tranſuerberauit. Deide perpēna cū ſertorio in Hyſpaniā exercitum duxerūt & prouintiā illā omnē occuparūt. Egre ferens ppennā q priores ptes obtineret Sertorius una cū Antonio ſertorium interficit & īpium in ppennā tranſfertur pompeius q ptra hos miſſus fuerat leniorē nactus aduerſariū in inſidiis ppennā capit captūq; & uictum trucidari iuſſit. Obducta.i.occluſa uulnera & tranſlatio ſumpta a cicatrice.nā ſicuti uulnus ſolet uehemētiorē dolorem ferre:ſi illud iā ad cicatricem perductū renouetur: ita recordatio belloꝝ ciuilium q̄ iam euanuerat poterat maius dānum afferre Pompeio. Vetuſtis.cicatrix ſignum eſt uulneris. Municipali hōi qui erat ex municipio formiarū. Interactū ideſt recitationem Magnus ē.ſ. Pompeius ē miſeria noſtra qa illius potentia formidabat. Directis protenſis manibus ī Pompeiū: ut de eo edictū uideretur.

Reuocatuſ.ſ.a populo ut id ſe pius diceret. Nimiæ:nā ſignifi cabat ipſū nō ciuis ſed regis potentiā habere. Virtutē iſtā.ſ.tuo populo aliqñ gemes iſtā pompei uirtutē cū ille oīa ī ditionē ſuam cōuerterit. Marci ēt:hoc fuit tēpoꝝ belli ciuiliſ qđ Scylla & Marius geſſere. Nam cum Gn. carbo conſul qui partes Marii ſecutus placentiā inuaſiſſet Caſtelicio ptori q a ſenatu miſſus fuerat ut illam urbē adminiſtraret: imperauit ut decretum faceret quo obſides dare placentini cogerentur. Ille aūt ꝺſuli parere recuſauit. Gereret magiſtratū.i. ptura adminiſtraret. Obſides:ut nobiliū filios ciuiū darēt placēti ni. Materiā exiguā:nā parū illi uitæ reſtabat.& ita parū illi iniuriæ afferre poterat. Cōſumatiſ ui.poſt bellorū ciuiliū uictoriā. Inſpellaſ:appellaſ iterrūpe ius.

acerrimū pueritiæ tuæ bonorūq; patris tui defenſorē ī tertio cōſulatu catenis quas tu ei iniici iuſſeras uictū obteſtātē te aduerſus omne fas & nefas cū ī ſūmo eēt imperio:a te equite romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu tuo prætorē uirum perpennā: ſæuitiam tuam execrantem omneſq; eos una uoce indignantes:quod indēnati ſub te adoleſcentulo carnifice occidiſſent:Obducta iā uetuſtis cicatricibus bellorum ciuilium uaſtiſſima uulnera:mūicipali homini ſerui tutē paternā redolenti:æfrenate temeritatis intollerabilis ſpiritus īpune reuocare licuit. Itaq; eo tēpore & fortiſſimū erat. Cn. pompeio maledicere & tutiſſimū ſed nō patiē nos hoc lōgiore q̄rela proſequi pſone iſe q̄ntis aliquāto ſors hūilior. De Diphilo Tragoedo.

d Iphilus Tragœdus cū apolinaribus ludis inter actū ad eum uerſum ueniſſet :in quo hæc ſnīa continetur:miſeria ueſtra magnus ē:directis in Pompeiū Magnū manibus pronunciauit reuocatuſq; aliquoties a populo ſine ulla conctatione nimie illū & ītolerabilis potentie reū:geſtu perſeueranter egit: eadē petulantia uſus ē in ea quoq; parte uirtutē iſtam ueniet tēpus cū grauiter gemas. De Marco Caſtritio.

m Arci ēt Caſtricii libertate inflammatus animus q dum Placentie magiſtratū gereret Cneo Carbōe conſule iubente decretum fieri:quo ſibi obſides a placentinis darentur nec ſūmo eius īperio obtemperauit nec maximis uiribus ceſſit:atq; etiam dicenti multos ſe gladios hēre reſpondit:& ego annos : obſtupuerūt tot legiones tā robuſtas ſenectutis reliq̄as intuentes q̄: carbonis quoq; ira q̄ materiam ſeuiendi p quam exiguam habebat paruulum uitæ tempus ablatura in ſe ipſa colapſa eſt. De Seruio galba.

n Am Seruii galbe temeritatis plena poſtulatio q̄ diuum Iulium conſumatis uictoriis ī foro ius dicentem ī hunc modū interpellare ſuſtinuit. C. Iuli cæſar pro. Cn. Pōpeio Magno quondā genero tuo ī tertio eius conſulatu pecuniā ſpopondi. quo noīe nunc

Appellor. a feneratore. Dependam soluam ne? Caselius præstantissimus iurisconsultus: de quo loquitur Horatius in pœtria sua cum dicit: Nescit quã tum Caselius aulus & tamen in prætio est. Triumuiri: Augustus Autonius Lepidus. Formulam: instrumentum alienationis

Extra ordinem legum. nã non iure: sed ui proscriptorum res alienabant. Orbitatem nullos enim liberos sum relicturus ad quos libertatis meæ periculũ aut infamia peruenire possit.

Inserit se tantis uiris muler elienigeni sanguinis. Hic agitur quomodo libere mulier dixerit contra Philippum. Nam cum ius diceret & mulierem iniuste damnasset. illa inquit prouocarem ad Philippum si sobrius esset. quo audito Philippus cognouit se nimium uino indulsisse. causaq; diligentius inspecta damnatam mulierem absoluit.

Itaq; mulier libertate sibi salutem peperit quam temulentia regis damnauerat. & caute ad externa Valerius transgreditur cum dicit mulier alienigeni sanguinis. Inserit. īmiscet. Temulento: ebrio. Immerenter: indigne immerito. Oscitanti dormitanti languescenti. Præsentia animi: idest diligentia: nã ille præsens animi dicitur qui rẽ quam tractat diligenter considerat. Reispicere. i. ad se redere. Coegit: scilicet animi pręsẽtia. Intollerabilia onera: id ẽ præsſuras quas tollerare nõ poterãt. Superstes: ut post se uiueret. Non debitam beniuolẽtiam: nam sciebat nihil bene meritum esse de hac muliere. Importuniorem: in quietiorem.

Caput uoueo: hic ideo dixit: mori cupiebat & illũ supstitẽ eẽ. appellor. Quid agam? dependam? palam atq; aperte ei bonorum Pompeii uenditionem exprobando ut a tribunali summoueretur. meruerat: sed ipsa illud mã suetudine mitius pectus: æs alienum Pompei ex fisco suo solui iussit.

De Caselio uiro sapiente.

a Ge Caselius uir iuris ciuilis scientia clarus quam periculose contumax? nullius enim aut gratia aut auctoritate compelli potuit: ut de aliqua earum rerum quas triumuiri dederant: formulam componeret. Hoc animi iudicio uictoriæ eorum beneficia extra omnem ordinem legum ponens. Idem cum multa de temporibus Cæsaris liberius loquæretur: amiciq; ne id faceret: monerent: duas res quæ hominibus amarissime uidentur magnam sibi licentiam prebere respondit: senectutem & orbitatem:

Externa de quadam muliere.

i Nserit se tantis uiris mulier alienigeni sanguinis quæ a philippo rege temulento immerenter dãnata. prouocarem ad philippum inquit: sed sobrium excussit crapulam oscitanti. ac præsentis animi ebriũ reispicere: causaq; diligentius inspecta iustiorem sentẽtiam ferre coegit. igitur equitatem quam impetrare nõ potuerat. extorsit: ac potius præsidium a libertate quam ab innocentia mutuauit.

De Quadam fœmina syracusana.

n Am illa non solum fortis: sed etiam urbana libertas: senectutis ultimæ quædã syracusis omnibus Dionysii tyranni exitium propter nimiam morũ acerbitatem & intolerabilia onera uotis expetentibus sola quotidie matutino tempore deos ut incolumis ac sibi superstes esse orabat? Quod ubi his cognouit nõ debitam sibi admiratus beniuolentiam accersit eam: & quid ita hoc aut quo suo merito faceret: interrogauit: tum illa certa est inquit ratio propositi mei: puella enim cum grauẽ tyrānũ haberemus carere eo cupiebã: quo ĩterfecto aliquanto tetrior arcem occupauit. eius quoq; finiri dominationem magni æstimabam: tertiũ te importuniorẽ superioribus habere cœpimus rectorẽ te: itaq; ne si tu fueris absumptus deterior ĩ locum tuum succedat: caput meum pro tua salute deuoueo tam facetã audaciã. Dionysius punire erubuit:

De Theodoro Cireneo.

Inter has & theodorum ci. Cireneus iquit Theodorus his mulieribus cõnubio recte coniungit': nã ſicuti ille magni aĩ & fortis fuere: ita & hic: non. n. in maximo ẽt cruciatu potuit a, libertate detereri.

Cirenæũ cirenæ inſula eſt græciæ. Animoſi ſpũs. i. aĩ magnanimi. Coniugium ordo ẽ: coiugiũ quaſi animoſi ſpiritus par uirtute diſſimile fœlicitate potuit eſſe inter has & theodorum cirenæum: nã & mulieres & theodorus magnum animũ declararunt. Fœlicitate diſſimile. nã ille dũ libere loquuntur ſalutẽ nacte ſũt: ſed theodorus crucis ſuſtinuit ſuppliciũ. Liſymacho regi egypti. Magnifica: præclara res. ironice. Cãtaradis uim es aſſecutus: cãtarides animalia exigua ſunt: q̃ ſimul ac aliquem momorderint ille permanet ĩ eadem exercitatione & animi diſpoſitiõe: & ſi aut ĩ riſu aut in triſtitia: aut ĩ alia qualitate mentis fuerit: ille q mordetur: ad mortem uſq; habitum illũ & animi & uultus ſeruat dicit ergo q; quemadmodum cantarides occidunt homines: ita ẽt liſymachus imperio potius uitæ neciſq; poteſtatem habet. Purpuratis: purpurati ſunt principes qui apud regem plurimum ualent: dicti q; purpura iduti regem colere & obſeruare conſueuerunt: quaſi iferat hoc ſuppliciũ quod purpuratis tuis eſſet terribile mihi moleſtũ nõ ẽ. Nihil intereſt: ad me nihil attinet. i. paruifacio.

a Rmet ſe pectus duritia neceſſe eſt. De ſeueritate dicturus Valerius inquit eam uirtutem eſſe aſperiorem cogitatu ſed tamen utilem eſſe legibus & inſtitutis ciuitatum. Inexorabiles: quæ præcibus uitari non poſſunt. In medium: ante oculos in apertum. Præcurret: uerſabuntur. Munimẽta: pignus & recordationes: & eſt appoſitio. Marcus manilius unde gallos depulerat. Capta a gallis urbe cum in tempeſta nocte galli ac motis ſcalis capitolium inuadere contenderent & iam in eo eſſent ut ĩgrederentur. Manilius clamore anſerũ excitatus umbone eos depulit. deinde alios etiam excitauit cuſtodes. & ita tutatus eſt capitolium. ſed quia deinde opes ſuas maiores eſſe uolebat quam par eſſet priuatum ciuem habere uiſus eſt iter ad regnum ſtruere. Itaque ſenatus ipſum e capitolio præcipitem dedit quod ille antea ab hoſtibus liberauerat. Hæc præfatio antequam illũ præcipitem daret ſenatus hoc proemio uſus eſt. Vnus ex ſenonibus. nam ſicuti illi capitoliũ occupare & libertatem ro. adimere conati ſunt. ita tu quoq; romanũ ĩperium affectaſti. Monetæ. ſ. Iunonis monetæ & huius templum in capitolio eſt. in ipſa area ubi domus Manilii fuit templum monetæ fabricatum fuit. Dicitur autem moneta eo q; ibi audita uox eſt muninis mouentis aduẽtare gallos a monendo itaque moneta eſt appellata. Par indignatio talis qualis fuerat illa Manilii.

De ſeueritate capitulum tertium.

a Rmet ſe duritia pectus neceſſe eſt: dũ horridæ ac triſtis ſeueritatis acta narrantur: & omĩ mitiore cogitatiõe ſe poſita rĩbus auditu aſperis uacet ita. n. diſtricte & ĩexorabiles uindicte & uaria pœnarũ genera in medium procurrent: Vtilia quidem legum munimenta: ſed *minime* in placido & qeto paginarũ numero reponendi. Marcus Manilius unde gallos depulerat: inde ipſe præcipitatus ẽ: quia fortiter defenſã libertarem nefarie opprimere conatus fuerat: cuius iuſte ultionis nimirum hæc præfacio fuit: Manilius eras mihi cum præcipites agebas ſenones poſtquam imitari cœpiſti: unus factus es ex ſenonibus: huius ſuppliciio æterne memorie nota ĩſerta ẽ. propter illum enim lege ſanciri placuit: ne quis patricius in arce: aut in capitolio habitaret qui domum ei loci habuerat: ubi nunc eodem monete uidemus.

De ſeueritate Romæ in Spurium Caſſium.

p Ar indignatio ciuitatis aduerſus Spurium caſſiũ erupit cui plus ſuſcipio concupite dominationis nocuit: quam tres magnifici couſulatus: ac

Duo triumphi.bis de ſamnitibus triumphauit. Monumentum recordatio religionis p ſeueritatē factæ a ſenatu populoq; ro. Eadem. Cum magna charitas Annonæ in urbe eſſet Melium magnā copiam frumenti i populum diuiſerat. ex cuius largitione maximum populi fauorem contraxerat. & cum potentia ipſius in dies creſceret timens ſenatus ne libertas romana opprimerentur Quintiū cincinatum aduerſus huius potentiam dictatorem creat. Quintius cū ius diceret Alam ſeruiliu magi ſtrum eqtum mittit ut Melium uocet i ius: ſed cum Melius dictatoris iuſſa ſperneret & tribunorū & populi auxilia imploraret ſtricto gladio Ala ipſum interfecit. Cunq; adhuc cruentato gladio rediſſet ad dictatorē Ala laudatus ē a Quintio: quod iuſte occidiſſet eum q dictatoris imperiū parui eſtimaſſet. Vt etiam nota magis poſteris eēt iuſtitia dōus Melii cognomen eqmelii eſt aſſecuta & iubente ſenatu fūditus eſt euerſa. Itaq; maiores noſtri oſtendebant in edium euerſiōe q̄to odio inſectarentur eos q libertati obſtitiſſent. Equimelii .i. arrea domus melii ſolo æquatæ. Traxit: duxit nā ita eſt appellata. Hoſtes. i. ciues q libertatem opprimere ſtudebāt. Teſtabantur: oſtendebant ſignificabant. Ideo ēt. M. flacci &. L. ſaturnini: Subiungit de ſeueritate qua uſi ſunt rōani aduerſus eos qui patriam occupare atq; euertere conati ſunt. primo Ty. gracchus agraria lege ſeditionē i urbe cōcitauerat ex quo idignatuſ Scipio naſica eū crudeliter trucidauit. deīde &. C. gracchus eius frater p̄mo legem frumentariā tulit ut frumētū ſe miſſis & triente i populum diuideretur. Multas ēt colonias i italiam deduxit & unā ex carthagine cū p̄tor illiſ ruinis fuiſſet. Addidit ēt ut trecētis patribus C. ſexcenti equites adderent: quo ſenatoribus poteſtas adimeretur. Itaq; cum tribunatum tā ſeditioſiſſimum ageret: Lucius opimius conſul cum bonis ciuibus impetum in eum fecit: & crudeliter ex auentino monte depulſum occidit: fautores etiā ſuos inter quos fuit. Gn. &. M. Flaccus pœnas ſuæ temeritatis pati coegit ſenatus & illorum domoſ euertit. Lucius ſaturninus & ipſe adiuuante Mario tribunus eſt creatus qui omnes ciues in leges rei pub. perniciosas iurare coegit: præter metellum qui potius exulare maluit quam ſaturnino parere ne contra patriam perniciosum quicquam moliretur. Saturninus etiā agrariam legē tulit: ſed mutata in contrarium ſententia Marius eum bonis inſecutus eſt cum: qui cum in capitolium confugiſſet tādem coactus eſt in deditionem uenire captus itaq; lapidibus obrutus eſt: & domus illius funditus euerſa. Ideo: quia teſtabantur ruinis tectorum q̄to odio hoſtes libertatis inſequerētur maiores. M. Flacci: q ſeditionē. Gn. gracchi ſuſtētabat. L. Saturnini. tribuni plebis. Flacciana arrea. i. ſpacium domus Flacci. Pœnatibus uacua: nā locus ille ſine ædificiis uacuus ſteterat. A. Qu. Catulo cimbricis ſpoliis eſt adornata. Qu. catullus qui una cum Mario cimbroſ deuicit in arrea ubi domus Flacci ārea fuerat. tropheum ſtatuit: nam ibi ſpolia hoſtium fixa ſunt. Inſepulta cadauera: nā necatos illos noluit ſenatus humi mandari ut cæteris exemplo eſſent. Suppremus honos: ideſt exequiæ quæ in funere celebrabantur. Gracchi. ſempronii gracchi qui illorum pater extiterat.

duo ſpecioſiſſimi triumphi profuerūt: ſenatus enim populuſq; romanus non contentus capitali eum ſupplicio afficere: interempto domum ſuperiecit: ut pœnatum q̀uoq; ſtrage puniretur: in ſolo autē edem Telluris fecit. Itaq; quod prius domicilium potentiſſimi uiri fuerat: nunc religioſe ſeueritatis munumētū ē.

De eadem ciuitate in ſpurium Melium.

e Adem auſum ſputium Melium conſimili exitu patria mulctauit area uero domus eius quo iuſtitia ſupplicii notior ad poſteros perueniret æquimelii appellationem traxit.

q Vantum ergo odii aduerſus hoſtem libertatis inſitum animis antiqui haberet parietum ac tectoꝝ ī quibus uerſati fuerant ruinis teſtabantur. Ideoq; &. M. Flacci &. L. Saturnini ſeditioſiſſimorum ciuiū corporibus trucidatis pœnates eb imis fundamīntis eruti ſūt Cæteꝝ Flacciana arrea cū diu pœnatibus uacua manſiſſet a. Qu. catulo cimbricis ſpoliis adornata ē.

De eadem in Tyberium & Caium Gracchos.

Iguit ī nr̄a ciuitate Tyberii cai Gracchorū ſūma nobilitas: ac ſpes āpliſſima: ſed qa ſtatū ciuitatis conati erāt cōuellere in ſepultura cadauera iacuerunt: ſu præmuſq; humanæ conditionis honos filiis gracchi &

Nepotibus Africani.i.gracchis.nam illi ex cornelia africani superioris filia nati sunt:& ita nepotes Scipionis erant. Idem sibi licere tam pub.mutius quam senatus:Spurius cassius primo legē agrariam ferens grauiter mulctatus fuit:deinde cum legem ageret ut non subrogarentur magistratus ut cōsule & aliis magistratibus priuata ciuitas facilius opprimi posset.pub.Mutius solus collegis q spurii partes sequebantur diem ad populum dixit:& eos nocentes dānatos ī igne uiuos cremauit. Omnes collegas.i.nouem collegas.nā e decem tribunis plebis:solus Mutius pro re pu.senserat. Magīratibus nō cōmitia.n. impediebāt ne consules aut magistratus subrogarentur. Cōis libertas.nam magistratibus priuata res pu. in magnum discrimē erat futura.

nepotibus Africani debuit: quin etiam familiares eorum ne quis reipu.inimicus amicus esse uellet: de robore præcipitati sunt.

De Publio Mutio Tribuno plebis.

I Dem sibi licere tam.P.mutius tri.ple. quam senatus & populus romanns credidit: qui omnes collegas suos qui duce Spurio cassio id egerant:ut magistratibus non subrogatis cōmunis libertas in dubium uocaretur:nouem uiuos incremauit.Nihil profecto hac seueritate fidentius: unus enim tribunus eā pœnam nouem collegis inferre ausus est:quam nouē tribuni ab uno collega exigere exhorruissent.

De senatu in Marcium clodium.

I Bertatis adhuc custos & uindex seueritas:sed pro dignitate etiam ac pro disciplina equæ grauis. M. enim clodium senatus corsis: qa turpem cū his pacē fecerat:dedit:quem ab hostibus nō acceptū in publica custodia necari iussit.semel læsa maiestate imperii quot medis ira pertinax uindex:factum eius rescidit: libertatē ademit: spiritum extinxit:corpus contumelia carceris:& detestanda gemoniarum scalarum nota fœdauit: æquæ hic quidem senatus animaduersionē meruerat.

De Gn.Cornelio Scipione:

G Neus autem Cornelius Scipio Hispali filius priusquam mereri posset expertus est.nam cum ei Hispania prouincia sorte obuenisset:ne illuc iret decreuit:adiecta causa quod recte facere nesciret. Itaque Cornelius propter uitæ inhonestum actum sine ullo prouinciali ministerio tantummodo repetundarum lege damnatus est.

De Senatu Romæ in Caio Vetieno:

E in :C.quidē Vetieno qui sinistræ manus digitos ne bello italico militaret:abscciderat:seueritas sēatus

Tribus nō cōmitia.n. impediebāt ne consules aut magistratus subrogarentur. Cōis libertas.nam magistratibus priuata res pu. in magnum discrimē erat futura.

Disciplia.s.mox seruāda. Eq̄ .i.nō minus seuera fuit ea: quæ & in seruāda auctoritate rei pu. & ī morum disciplina adhibita est. M.enī Bello punico.M.claudius consul exercitum contra corsos duxit:qui cladem similē mancino passus est:uictus.n. ne ī hostium potestatem ueniret:& arma & impedimēta hostibus relinquens turpe pacis fœdus iussu senatus populiq̄ romani cū illis fecit:hoc ubi sēatus audiuit uinctum claudium corsis mittit quem quia hostes recipere recusauerant supplicio capitis affecit exanimiq̄ caput per scalas gemonias unco perrahi iussit quo ignominiosius illi nihil accidere potuit. Corsis.i.hoibus de corsica.quæ īsula una cum sardinia iter Hispaniam & Siciliam sita est. Turpem:ignominiosā pacem relictis armis & impedimentis contra senatus dignitatē. Abscidit.i.irritum fecit factum.nam quod ipse fecerat.i.pacem senatus culpauit. Libertatē ademit:cum ipsum unctum hostibus misit. Detestanda nota .i.abhominabili & nefāda ignominia. Gemoniarū scalarū appellatarum a Gemo fabro qui eas constructit.obtruncatum .n. illius caput unco per scalas illas pertraxerunt ut in rostris figeretur & per illas scalas descēdebatur ad carcerē qui Tulianum nominabatur:i quo proditores dānati necabant & humili & turpi rogo cremabantur. Animaduersionem supplicium.Gn.cornelius scipio:de hoc africani superioris filio hēbimus quomō degenerauerit ī capitulo eox qa supioribus suis degenerauerit. Mereri .i.merito.pati. Est exptus.s.aīaduersionē senatus. Inhonestū actū.i.qa turpit uiuebat.Sine ullo ꝓuinciali misterio.nā ꝓnibuit senatus ipm in prouiciā ꝓficisci & tī ipsum repetundarū lege dānauit.

Id factum imitatus.M.curius:Pyrrhus rex epirotarum a tarentinis contra romanos accitus cū aliq̄ diu bellum in Siciliam trāſiit captus ſpe occupande Sardiniæ & Hiſpaniæ.Sed cū in Sicilia ſtetiſſet neq; res ex uoto ſibi contigiſſet.rurſus i italiam reuerſus eſt. Tunc.M.curius dentatus cōſul creatus d lectū ſubitum iperare poſtq̄ uidit neminem ex iunioribus reſpondere.tribuni.n.pl.obſtabant ne nomina darentur: Tribunum oium nomina ciuium ſingraphis i ſcripta i urnam imiſit ut ſorte exercituſ eligeretur. Delectum ſubitum:ut comparato exercitu Pyrrho reſiſteretur. Edicere:imperare. Iuniorum :nam iuuenes bellū gerebant. Reſpondiſſet:cū interrogarentur qs arma ſumere uellet.

Omnibus tribubus:quæ trigintaquinq; fuerant. Nom̄ tribus.

Proxima.nā prima ē extracta. Citari.i. uocari. Eo cuius nomē exierat. Adoleſcentis: q citatus nō reſponderat. Eque tenax.i. æqualis perſeuerās fuit domicius quemadmodū extiterat.M.curius. Eximiæ excellentis magnitudis.nam eximius dr q aliquid excellētiæ hēt p̄ter cæteros:quaſi ex aliis exēplis. Venabulo telo quo uenatoreſ utuntur:i apros & urſos. Exturbanda.i.expellēda latrocinia. Hoc aliquis in fine ſeueritatis & ſeuitiæ ponēdum dixerit:aliq̄s inqt hoc factū domitii ſtatuet mediū eſſe quoddam iter ſeueritatem: & ſeuitiam: nā ſiquis diſputare uoluerit reperiet hoc & ſeueritati:& ſeuitiæ attribui poſſe:cum utrinq; probabiles adduci poſſint rōes.Sed quia prætor ſenatus populiq; ro.amplitudinē atq; auctoritatem rep̄ſentat: non hoc ſeuitia: ſed ſeueritas exiſtimetur. Vtroq; & ad ſeueritatē: & ad ſeuitiam:ad ſeuitiā ſi p̄ſonam priuatam tantummō aliqſ exiſtimauerit. Ad ſeueritatem: quia ī prætore totius rei pu. auctoritas ſignificat Horatius poſt præliū triū curiaciū: Ab urbe cōdita liuius late hoc tractat:quomō tullus hoſtilius rex romanorū & metius ſuffetius albanorū p̄nceps dimicaturi ſtatueŕt ut trigemini pro iperio dimicarēt. & q uictores eēnt pœnes eos eēt iperium. Albani curiacios tres fratres romani autem tres horacioſ elegerunt qui ī prælium deſcenderent.primo cōgreſſu tribus curiatiis confoſſis:duo horatii cecidere altero icolumi:hic cū ſe ſolū cerneret exiſtimās nō poſſe ſe tribus reſiſtere:ſingulis aurē ſe ſupiorē eē fugā ſimulat: diſtractoś crudatos trucidat:quo facto inſignē uictoriā aſſecutus ē:qua impiū albanum populo ro.uindicauit.Cū autē cū curiatiorum ſpoliis patriam peteret:inter alios cognatos ſoror etiam occurrit:quæ cernens paludamentum quod ipſa curiatō uiro ſuo texuerat : in maximos clamores & eiulatus conuerſa eſt.Tum Horatius ſtricto gladio quo hoſtes ſuſtulerat ſororem occidit indignatus q̄ ſola in tāta patriæ lætitia lamentationem exerceret:addiditq; ſic eant quicunq; populo ro.fœlicitatem doluerint.

ceſſauit:publicatis enim bonis eius ipſum æternis uinculis puniendum cenſuit:effecitq;:ut quem honeſte ſpiritum profundere in acie noluerat:turpiter in caternis conſumeret.

De Marco Curio conſule.

i D factum imitatus.M.Curius conſul cum delectum ſubito educere coactus eſſet: & iuniorum nemo reſpondiſſet coniectis in ſortē omnibus tribubus poliæq; proxima exierat:primum nomen urna extractum citari iuſſit:neq; eo reſpondente bona adoleſcentis haſtæ ſubiecit Quod ut illi nunciatum eſt ad conſul tribunal cucurrit collegiumq; tribunorum appellauit. Tunc Marcus curius præfatus non opus eſſe eo ciue rei publicæ qui parere neſciret:& bona eius & ipſum uendidit. De Lucio Domicio prætore.

Eque tenax propoſiti.L.Domicius:nam cum Siciliam prætor Romanus regeret.& ad eū eximiæ magnitudinis aper latus eſſet:adduci ad ſe paſtorem: cuius manu occiſus erat.iuſſit. Interrogatumq; quaui eam beſtiam confeciſſet: poſtquam comperit uſū uenabulo: crucifixit:quia ipſe ad exturbanda latrocinia:quibus prouincia uaſtabatur: ne quis tælum haberet edixerat.hæc aliquis in fine ſeueritatis & ſeuitiæ ponendum dixerit: diſputatione enim utroq; flecti poteſt.Cæterum ratio pub.imperii prætorem: nimis aſperum exiſtimari non patitur.ſic ſe in uiris puniendis ſeueritas exercuit.Sed nec in fœminis quidem ſupplicio afficiendis ſegniorem ſe egit.

De Horatio erga ſororem.

h Oratius poſt prælium trium curiatium cæterum

conditione pugne hominum albanorum uictor. cum ex illa clarissima acie domum repetens sororem suam uirginem curiatii sponsi mortem profusius quam illa ætas debebat flentem uidisset: gladio quo patriæ rem bene gesserat interemit: parum pudicas ratus lachrymas quæ præpropero amori dabantur. Quem hoc nomine reum apud populum actum pater defendit. Ita paulo propensior animus puelle apud memoriam futuri uiri fratrem ferocem uindicem & uindicte tam rigidum assensorem patrem habuit

De Spurio posthumo Albīo & Quīto. M. philippo.

c Onsimili seueritate senatus postea usus. D. Spurio posthumo Albino &. Qu. M. Philippo consulibus mandauit ut de his quæ sacris bacchanalium in cestu usæ fuerant inquireret a quibus cum multæ essent damnate in omnes cognitas inter domos animaduerteret latæq; patens obprobrii deformitas seueritate supplicii emendata est: quia quantum ruboris ciuitati nostræ mulieres turpiter se gerendo incusserant: tantum laudis grauiter punite attulerunt.

De propinquis Publicæ & luciniæ fœminarum.

p Vblicia autem q̄ Posthumum albinum consulē item Licinia quæ Claudiū Aselium uiros suos ueneno necauerunt propinquoꝝ decreto strāgulatæ sūt non. n. putauerūt seueriſſimi uiri: ī tā euidenti scelere longum publicæ quæstionis tēpus expectandū. Itaq; quarū innocentiū defensores fuissent. sontiū maturi uindices extiterūt magno scelere horum seueritas ad exigendam uindictam concitata est.

De Egnato Metello.

e Gnati autem Metelli lōge minori de causa q uxorem quod uinum bibisset: fuste percussam interemit. Idq; factum non accusatore tantum sed etiam reprehensore caruit: uno quoq; existimāte optimo illā exemplo uiolatæ sobrietatis pœnas pependisse: & sāe quecunq; fœmina uini usum immoderate appetit: & uirtutibus omnibus ianuam claudit & delictis apuit.

De Caio Sulpitio gallo.

h Orridū. C. quoq; Sulpitii galli maritale supplicīū nā uxorē dimisit q̄ eā capite apto foris uersatā cognouerat abscissa snīa: sed tamen aliqua ratione mota

Conditione: recte dixit. nā ita cōuenerat inter eos ut parerēt illi quorum perdulles fuissent occisi. Sororem suā: nomine Horatiam. Quo patriæ rem bīī gesse. nam eo gladio occidendo curiatios imperiū ro. auxerat.

Lachrymas sororis. Præpropero amori ī maturo amori: nā sponsa dūtaxat erat. Hoc noīe ac de causa quia sororem interemerat. Propēsior: procliuior.

Futuri uiri curiatii cuius spolia frater humeris sustinebat. Ferocem uindicem: īmanem punitorem. nā eam sustulit. Rigidū assensorem. i. aspersum comprobatorem uindictæ: nam pater q̄ filius fecerat probabat: dicebat enim se quoq; nisi hoc contigisset in filiam animaduersionē facturum: īmoderati amoris erga futurum uirum. Consimili seueritate senatus: postea usus. Macedonico bello: nō libro Liuius hanc senatus seueritatē tractat. Mulieres q̄dam bacchanalibus dedite erant in q̄bus multa adulteria cōmiserant. qd̄ ubi uulgatū ē senatus operā dedit ut unusquisq; maritus ī propris pœnatibus de sua supplicīū priuatim sūmi iuberet: quo facto supplicīū illud quod seueritate senatus sūptum fuerat deformitatē stupri iam uulgati emēdauit. Spurio posthumio albīo &. Qu. Martō philippo cōsulibus: ostēdit quo tēpore senatus exercuerit hanc seueritatē. Incesto incestus ē uestalium uirginū & sacrarū sed qa iste sacris ferme iniciate erant: ī cesto dixit pro adulterio. Deformitas: inhonestis stupri in sacris q̄ uenerationem merentur.

Publicia: uxor posthumii cōsulis. Licinia claudii aselii conīunx & utraq; uiros suos occidit. Longe ualde minore de cā. s. ad uindictā exercendā est concitata seueritas metelli. Maritale supercilium. i. maritalis seueritas. supcilio. n. mētis aspritatē declarāt hoīes. Dimisit ꝑpudiauit.

Abscissa sē. huius snīa breuis fuit atq; concisa: sed tamen nonnullis rationibus munita & quæ sint ipse Valerius declarat.

Lex.n.in uerba ponit auctor quibus uti iure i uxorem potuisset gelius .Inquit gelius. Lex.f.uxoria. Decoris istru .i. instrumenta pulchritudinis. In suspitione.i.in suspitione criminis.i.stupri. Aliter sen.q̃ senserat gelius. In publico foris in aperto. Secreto:ammotis arbitris seorsum ab aliis. Incunabulis:principiis. Ipsa cul.nam non dubitabat ipsam culpam admisisse sed occasionem illius pãtrandæ quærere. Cite.i.ultionem dedit ante delictum. Ludos qui in scena & theatro fiebant.

Lacedæmonii libros ar.e ciuitate sua expor.iuss. De externis dicturus qui seueritatem coluerit primo lacedæmoniorum ponit exemplum qui adeo seueri extiterũt ut iusserent libros archilohi extra spartam deportari :neque passi sunt illos in urbe legi uerẽtes ne mores adolescentum suorum magis corrũperet lectio illa quam ingeniis prodesset iambicis enim rithmis totam domũ licambe obsceniter lacerauerat q̃ filiam sibi desponsatam deinde dare recusasset : & adeo maledicta illa lecambem mouerũt ut laqueo illa effugere studuerit ipsum etiam archilochum exilio mulctarunt indignati spartani: quod poetice scripsisset satius esse in bello armis exui quã uita & extant illius græca carmina. Archilochi hic poeta primus iambum inuenit horatius in poetria.Archilochum primo rabies armauit iambo . Impudicam : immodestam : nam omnia obscæna libere edixerat.

Domum inuisam :familiam licambæ soceri sui . quam habebat exosam quia filiam sibi desponsatam dare deinde noluerat licambes. Obsceni : fœ impudicis maledictis. Atheniẽses autẽ timagoram : Athenies timagoram legatum in persas miserant ad darium regem quem cum intellixissent ad genua regis prouolutum fuisse ut gentis illius morem seruaret capitali supplicio affecerunt existimantes.nõ unius hominis sed totius ciuitatis maiestatem dario fuisse subiectam . quam ipse officio legationis fungens refe rebat. Timagoram:legatum suum. Adulatum :nam ad genua regis prouoluebãtur qd erat adulationis genus & notandũ q̃ dicimus adulor te & tibi.

Lex enim inquit tibi meos tantum præfiniuit oculos quibus formam tuam approbes : & placere desideres: his decoris instrumenta compara : his esto speciosa horum te certiori crede notitie : ulterior tibi conspectus superuacua irritatione accersitus in suspitione & crimine hæreat necesse est.

De.Qu.Antistio uetere.

n Ec aliter sensit Quintus Antistius uetus repudiando uxorem quod illam in publico cum quadã libertina uulgari secreto loquentem uiderat : nam ut ita dicam incunabulis culpe & nutrimentis non ipsa commotus culpa citeriorem delicto præbuit ultionẽ ut potius caueret iniuriam quam uindicaret.

De Publio Sempronio Sopho.

Vngendus est his.P.Sempronius sophus qui cõiugem repudii nota effecit : nihil aliud quam se ignorante ludos ausam spectare ? ergo dum sic olim fœminis occurritur . mens earum a delictis aberat : cæterum & si romanæ seueritatis exemplum totus orbis terrarum instrui potest : tamen externa summatim cognoscere fastidio non sit:

Externa De archilocho poeta.

l Acedæmõii libros Archilochi e ciuitate sua exportari iusserunt quod eorum parum uerecundam ac pudicam lectionem arbitrabantur: noluerũt enim ea liberorum suorum aĩmos imbui ne plus moribus noceret quam ingeniis prodesset . Itaq; maximum poetam: aut certo summo proximum quam domum sibi in uisam obscenis maledictis lacerauerat : carminũ exílio mulctarunt:

De Athenienſibus:

a Thenienses autem Timagoram inter officium salutationis Darium regem more gentis illius adulatum capitali supplicio affecerunt Vnius ciuis humilibus blanditiis totius urbis suæ decus perfice dominationi summissum grauiter ferentes:

De Cambyſe rege.

Iam cambyſes inuſitate ſeueritatis: hic cambyſes cyri filius fuit qui non caruit inſanie ignominia: ſed ſiue inſania ſiue ſeueritate fecerit iudici cuidam q nonnullos iniquo dānauerat iudicio pellē detrahi iuſſit q̄ deinde arte in ſella extendi fecit in qua tā male mulctati iudicis filius iudicaturus ſucceſſit. Cambyſes rex perſarum. Inuſitate: qa nullus antea talem exercuerat ſeueritatē. Filium: magum .i. iudicē lingua perſica.

m Agnā & bonā partē laudis ī claris uiris ēt illa uendicāt: trāſit Valerius ad capitulū ubi de g̃uiter dictis aut factis tractat ex q

i Am Cambyſes iuſitate ſeueritatis: q̄ mali: cuiuſdā iudicis ex corpore pellem detractam ſelle intendit in eaq; filium eius iudicatuꝝ conſidere iuſſit cæterum & rex & barbarus atroci ac noua pœna iudicis ne quis poſtea corrumpi iudex poſſet prouidit.

Grauiter dicta aut facta. Capitulum quartum.

m Agnā & bonā laudis partē ī claris uiris ēt illa uendicant q̄ aut ab his grauiter dicta aut fcā pertinax memoria uiribus æternis compræhēdit: quorum ex abundāti copia: nec parca nimis nec rurſus auida manu quo magis deſiderio ſatiſ faciat q̄ ſacietati abundet: hauriamus. De. M. Torquato:

c Iuitate noſtra canenſi clade percuſſa cū admodū tenui filo ſuſpenſa reip. ſalus ex ſociorū fide penderet: ut eorum animi ad imperium romanū tuendū conſtantiores eſſent: maiori parti ſenatus principes latinorum in ordinem ſuū ſublegi placebat: anius autē Campanus ēt conſulem alterum Capuæ creari debere aſſeuerabat. ſic contuſus & eger romani imperii ſpiritus erat: tunc Manlius torquatus filius eius: qui latinos apud ueſerim inclinata pugna fuderat: quam poterat clara uoce denunciauit: ſiquis ſociorum inter P. C. ſententiam dicere auſus eſſet continuo ſeipſum interempturum: hæ unius mine & romanoꝝ lāguentibus animis calorem priſtinum reddiderunt: & italiam ad ius ciuitatis nobiſcum exequendum conſurgere paſſe non ſunt: nāq; ut patris armis ita uerbis fi lii fracta ceſſit. De Manlio.

p Ar illius quoq; Manlii grauitas cui cum conſulatus omnium conſenſu deferretur: eumque ſub excuſatione aduerſæ ualitudinis oculorum recuſaret inſtantibus cunctis alium inquit quirites quæritæ: ad quem hunc honorem tranſferatis: nam ſi me gerere eum cœgeretis nec ego mores ueſtros ferre: nec uos meum imperium perpeti poteritis ſi

dictis aut factis tractat ex q bus non parua utilitas legētibuſ acccidere ſolet cū legerint q̄tum profuerit dictis grauibus aut factis uti. Claris: nobilibus uiris p tinax ualde tenax & firma memoria. Eternis uiribus: nunq̄ perituris & ceſſuris e memoria.

Quorum ex abundanti copia multa ſunt q̄ grauiter dicta & facta narrari poſſūt. ſed ex ea multitudine ſolū ea eligamus q̄ deſideriū lectoris expleant nō ſacietatis faſtidiū afferant. Parca nimis manu: auara nimis manu ne minus q̄ ſufficiat ex his tollāus.

Nec auida manu: ne auiditate ducti tot hauriamus exēpla q̄ faſtidiū generent. Sacietati abūdet .i. abundet ad ſacietatam.

Ciuitate nr̄a canenſi clade perculſa Apud cānas apuliæ uicum ab Hānibale labefactatis uiribuſ romanis placebat cōſulibus ut primores latinorū ī P. C. numero admitterentur. Et cum adeo afflicta res pu. eſſet ſecundi belli punici tempore ut per ſe ſuſtētari poſſe nō uideret p̄ter latiorū relationē cāpani ēt ut alter cōſul capuæ traheret ī petrare cōtēdebant. maior pars ſēatus ī hoc prona erat ut latinorū principeſ in patrū conſcriptorū ordinē ſuum ſūeret. quo illos redderet cōſtantiores. Manlius āt torquatus clara uoce denunciauit. ſi ſociorū quiſq̄ ſniam inter ſenatores dixerit aut ſi ciuiū aliqs poſtulatū hoc conceſſerit mea dextera confeſtim pibit. his minis p̄ſtinus feruor romanoꝝ animos ſegnes occupauit neq; italiā paſſe ſūt torquati minæ ī paria ſenatoꝝ auſpicia deuenire: ſed quē admodū uicti armis patrıs ceſſerāt itali. ita ēt filii Manlii uerbis cōfuſi abierūt. Tenui filo: ſuſtētatiōe exigua. nā ſi ſocii ad Hāni

balē defeciſſēt: actū erat d̄ rōanis. Calorē p̄. feruorē uirtutis quē aīa hūerāt. Par illius. quo. Mā. g̃.

De grauiter dictis ait Manlii. patris illius q uerbis italiā ſuperauit. Inſtātibus cūctis ut. ſ. eū ſūeret.

Priuati Manlii ſine magiſtratu. Ponderoſa uox:grauitate plena uerba. Quam faſces:quam ponderoſum fuiſſet iperium illius cõſulis.nam faſces duodecim conſuli præferebantur. Nihilo:ideſt non minus grauiter locutus eſt Scipio quã manlius. Pro roſtris:ideſt in roſtris.& hoc Exemplũ ſpectat ad id quod dixerat in contione Valerius.nam ſequens exemplũ reſpicit ad id quod dixit i curia.

Viriatum ducem hiſpaniæ qui decem annis cum romanis dimicauit. Diſſenſio:ſcilicet utri prouintia illa demandaretur. Optinuit:omnes enim illius comprobarunt ſententiam.

Inuicem:uice uerſa. Ipſam curiam:ideſt omnium ſenatorũ ordinem. Ante oculos regis ſtupentiſ huius magnanimitatẽ.

Ei tanquam ſoc. nam ubi intellexit popilius antiochum populo romano obtemperare dextram ei tum demum apprehendit tanquam amici non hoſtis romani. Publii autem:hæret. Va.grauiter dicta an grauiter facta prius commemoret rutilii certamen grauiter dicta ipſius aduerſus amicum primo narrare contendit. Iniuſte rogationi:iniqne petitioni. Reſiſteret : renueret. Sũmam indi.nam indignabatur qđ omnia ab eo nequiret obtinere.

priuati tam ponderoſa uox quam graues faſces cõſulis extitiſſent.

De Scipione Aemiliano.

n Ihilo ſegnior ſcipionis Aemiliani:aut ī curia:aut in contione grauitas qui cum haberet conſortem cenſuræ. Mumium ut nobilem ita eneruis uitæ pro roſtris dixit.ſe ex maieſtate reip.omnia geſturum : ſi ſibi ciues:uel dediſſent collegam:uel non dediſſent :

De Eodem Scipione.

i Dem cum Seruius Sulpitius galba & Aurelius cõſules in ſenatu contenderent:uter aduerſus Viriatum in Hiſpaniam mitteretur : ac magna inter P.C. Diſſenſio eſſet:omnibus quo nam eius ſnīa inclinaretur expectantibus neutrum inquit mihi mitti placet : quia alter nihil habet:alteri eſt nihil ſatis:æque malã licentis imperii magiſtram iudicans īopiam:atq; auaritiam:quo dicto ut neuter in prouintiam mitteretur obtinuit.

De Popilio legato.

c N.uero popilius a ſenatu legatus ad Antiochum miſſus:ut bello ſe quo ptolemæum laceſſebat:abſtineret cum ad eũ uẽiſſet:atq; his prõpto aĩo & amiciſſimo uultu dextrã ei porrexiſſet:inuicem ei ſuã porrigere noluit.ſed tabellas ſenatuſconſultum continentes tradidit quas:ut legit Antiochus:dixit ſe cum amicis collocuturum.indignatus popilius quod aliquam moram interpoſuiſſet:uirga ſolum quo inſiſtebat:denotauit:& prius inquit quam hoc circulo excedas: da reſponſum quod ſenatui referam:non legatum locutum:ſed ipſam curiam ante oculos poſitam crederes. continuo enim rex affirmauit fore: ne amplius de ſe ptolemæus quæreretur:ac tum demum popilius manum eius tanquam ſocii apprehendit. Quam efficax eſt animi ſermoniſq; abſciſſa grauitas!eodem momẽto Syriæ regnum terruit:ægypti texit.

De Publio Rutilio.

p Vblii ãt Rutilii uerba ꝑus :an facta eſtimẽ:neſcionã utriſq; æque admirabile ineſt robur.Cũ amici cuiuſdã iniuſte rogationi reſiſteret atq; is ꝑ ſummam indignationem dixiſſet. Quid ergo inqt mihi opus ẽ amicitia tua:ſi quæ rogo non faſcis!reſpõdit īmo q̃d mihi tua ſi propter te aliquid īhoneſte facturus ſum!

Huic uoci: ſcilicet immo quid mihi opus eſt tua ſi propter te iniuſte aliquid ſum facturus. Ordi num diſſenſione: nam de iudiciis patres & equites cõtendebant. Obſoletam: ſqualidam ueſtem inſi gnum mœroris. Inſignia ſenatoris: nam togam & palium detinuit. Supplices: ideſt ipſe ſupplex nõ orauit iudices ne ſe damnarent. Splendore præteritorum annorum humilius: ideſt nihil ſubiectius dixit claritate exactæ uitæ. Periculum: damnatio. Impedimentum grauitatis: nam ſicuti ante cla riſſimis fuerat ita damnatus cauit ne quid ſua grauitate faceret indignum. Impotentis armis: ideſt armis arrogantis ſuperbi ſcyllæ

h Vic uoci conſentanea illa opera quod magis ordi num diſſenſione quam ulla culpa ſua reus factus nec obſoletam ueſtem iduit: nec inſignia ſenatoris de poſuit: nec ſupplices ad genua iudicum manus teten dit: nec dixit quicquid ſplendore præteritorum anno rum humilius. effecitq; ut periculum non impedimẽ tum grauitatis eius eſſet: ſed experimentum: atq; etiã cum ei reditum in patriam ſcyllana uictoria præſtaret in exilio ne quid contra leges faceret: remanſit: quapro pter fœlicitatis cognomen iuſtius qs moribus grauiſſi mi uiri quã impotentis armis aſſignauerit. Quod qui dem Scylla rapuit: Rutilius meruit.

De Marco Bruto.

m Arcus Brutus ſuarum prius uirtutum quam pa triæ parentis parricida. uno enim facto & illas ĩ p fundum præcipitauit: & omnem ſui nominis memo riam inexpiabili deteſtatione profudit: ultimum præ lium imiturus negãtibus id quibuſdam cõmitti opor tere: fidenter inquit in aciẽ deſcendo: hodie enĩ aut rec te erit: aut nihil curabo. præſumpſerat uidelicet neq; uiuere ſe ſine uictoria neq; mori ſine ſecuritate poſſe.

De populo Cininienſi.

c Vius mẽtio mihi ſubiicit. quod aduerſus. D. Bru tum in Hiſpania grauiter dictũ eſt: referre: nam cum ſe ei tota pœne Luſitania dedidiſſet: ac ſola gẽtis huius urbs Cinania pertinaciter arma retineret: tenta ta redemptione propemodum uno ore legatis Bruti re ſpondit: ferrum ſibi a maioribus quo urbem tuerẽtur non aurum quo libertatem ab imperatore auaro eme rent: relictum. Melius ſine dubio homines noſtri ſan guinis hæc dixiſſent: quam audiſſent. Sed illos natura in hæc grauitatis ueſtigia deduxit.

De Socrate philoſopho.

s Ocrates ãt græciæ doctrinæ clariſſimũ columẽ: cũ Athenis cauſã diceret: defenſionem quã ei Lyſias a ſe cõpoſitam qua in iudicio uteretur: rĩcitaſſet: dimiſ ſã & ſupplicẽ ĩminẽtiq; procellæ accõmodatam: aufer inquit quæſo iſtã: nam ego ſi adduci poſſem: ut ea in

M. Brutus ſuarum prius uirtu tum quam patriæ parẽtis parri cida: Nõ poteſt Valerius hoc ex emplum ſine crimine adulatiõis narrare cum dicat ipſum potius Brutum uirtutes ſuas extinxiſſe quam Iulium Cæſarẽ uita ꝑuaſ/ ſe. Parricida: Cæſaris occiſor q patriæ patrem ſe appellari cu/ piebat. Inexpiabili deteſtatiõe implacabili iuincibili deteſtatio ne: nã tale fuit facinus ut purga/ ri nequeat. Perfudit: abiecit. ſed aperte mentitur Valerius ut aduletur Tyberio. Nihil cura bo: ſi uictus quaſi dicat moriar.

Cinania: ciuitas munitiſſima. Tentata redemptione: nam de tius per legatos ipſos ad redem tionem laceſſiuerat. Imperato re auaro: qualis erat Detius qui auro illos obſidione liberare pollicebatur. Socrates ãt græ ciæ doctrinæ clariſſimum colu/ men: Accuſatus Socrates ꝙ reli/ gionem uiolaret quia quos ipſe acceperat deos in patria recuſa/ ret. accuſatus etiam ꝙ contra iuſ & fas pueros corrumperet: cau/ ſam dicebat cum Lyſias præſtan tiſſimus orator orationem lucu lẽtam & copioſam de illius cau ſa recitans ei perſuadebat ut illã commiſeratiõi idoneam. Pro ſe tutando agere uellet. Defen ſionem: Ideſt defenſionis oratio nem. Lyſias: præſtantiſſimus orator. Dimiſſam commiſera tionis plenam. Imminenti. iſtã ti periculo. nam capitali ſuppli/ cio damnatus erat.

Vltima:conſtat ĩmanes & efferatas gẽtes in ſcythia extitiſſe. Extingui:mori hauſtu cicutæ. Qua .ſ.uoluit ipſum ſupereſſe.i.ſuperuiuere. Ideo.i.quia uirtutem eius expertus erat. Tauro.i. tenus tauro monte & uim hẽt tenus quam tenet uerſus.melius enĩ poſt ponit̃. Parmenion:alexandro amı ciſſimus. Vocem duabus:Vox ĩqt non ſolũ reſpondebat duabus uictoriis quas fuerat cõſecutus: ſed ẽt q̄ fortuna conceſſit:tertiam merebat̃. Tertia.ſ.uictoria:in qua oẽs uires darii exhauſit:& ipſe a ſuis occiſus eſt darius. Magnifici aĩ:nam magnanimitate hoc dixerat alexander. Status ꝓſperi:ui ctoriis enĩ oneratus erat:& dein de ẽt uictor euaſit. Cõditionẽ ſuam: ad ultimã neceſſitatẽ per ducti:magna miſeria afficiebant̃

Glorioſior:nã gloriã certe me ruit uox illa. Optabilior:non optanda tam̃ quia in calamitate uerſabant̃. Implicanti:intrican ti:nã quia accuſati fuerãt q̄ arcẽ thebanam inducıarũ tempoĩ oc cupaſſent:tanta pecunia dãnabã tur quanta exſolui non poſſet.

Prælaturos.i.ſe antepoſituros mortẽ:oneri intollerabili. Nec parũ.Spartanus ẽt quidam noĩe pedaretus ut ĩqt plutarcus gra uiter rn̄dit:nã cum ille & uite & moribus p̄ſtans contenderet:ut in numero trecẽtorũ poneretur qui ordo apud ſpartãos cæteris honore p̄ſtat:neq; id impetrare potuiſſet:ridens & geſtiens diſce debat.Reuocatus ab ephoris:in terrogatuſq; cur tantopere ride ret̃ præſertim in magiſtratu uic tus reſpondit:non mediocri læ titia afficior cum intelligam no ſtram remp. nõnullos meliores uiros hr̃e. Spartani cuiuſdam: nomine pedaretus.

t Empus eſt quoq;: poſtq̄ in quit ſatis d̄ aliis uirtutibus diximuſ:dignũ eſſe uidetur:ut ẽt iuſtitiam ipſam cõmemoremus in cuius penetralibus & æquita tis & probitatis reſpectus uerſat̃

Sancta penetralia: penetralia dicunt̃ interiora loca tẽplorum: ubi ſacra reponunt̃. Religioſa cũ obſeruatione:nã ea fide ſeruã da eſt iuſtitia: q̄ deorum religio & cultus uenerat̃. Studiũ:appe titus uolũtas cedit uerecũdiæ:nã pudor appetitui nr̃o nonnunq̄ repugnat:& nos a uoluntate no ſtra deterret. Cupiditas:cedit romani:nã ratione adhibita:cu piditates ſuas homines repellũt

Ducitur: exiſtimatur: & fer me concludens dicit: nihil in ea utile exiſtimari debere: quod non etiam honeſtum uideatur.

ultima Scythiæ ſolitudine perorarẽ:tum meipſũ mor te mulctandũ concederẽ.ſpiritum cõtẽpſit: ne careret grauitate.maluitq; Socrates extingui:quam Lyſias ſu pereſſe.

De Alexandro rege.

q Vantus hic in ſapientia tãtus in armis Alexander illã uocem nobiliter edidit. Dario enĩ uno iam & altero prælio uirtutẽ eius experto atq; ideo partẽ regni Tauro tenus monte & filiam in matrimoniũ cum de cies centum milibus talentum pollicente cum Parme nion dixiſſet:ſe ſi Alexander eſſet uſurum ea conditio ne r̄ſpondit:& ego uterer ſi Parmenion eſſem: uocem duabus uictoriis reſpondentẽ dignaq; cui tertia: ſicut euenit:tribueretur.

De Lacedæmoniis.

a Tq; hæc quidẽ & animi magnifici & ꝓſperi ſtatus illa uero qua legati lacedæmoniorũ apud patrem eius miſeram fortunæ ſuæ conditionẽ teſtati ſunt:glo rioſior quam optabilior.intolerabilius enĩ oneribus ci uitatem eorum implicanti ſiquid morte grauius ĩpera re perſeueraret:mortem ſe prælaturos reſponderunt.

De quodam ſpartano.

n Ec parũ graue Spartani cuiuſdam dictum:ſiqui dem nobilitate & ſanctitate præſtans:& in petitio ne magiſtratus uictus maxime ſibi eſſe letitiæ prædica uit:quod aliquos patria ſua ſe meliores uiros haberet: quo ſermone repulſam honori adequauit.

De iuſtitia.Capitulum quintum.

t Empus eſt iuſtitiæ quoq; ſancta penetralia adire:in q̄bus ſemp æqui ac ꝓbi facti reſpec tus religioſa cũ obſeruatõe uerſat̃:& ubi ſtu diũ uerecundie cupiditas rõi cedit:nihilq; utile q̄d pa rum honeſtũ uideri poſſit:ducitur:eius aũt præcipuũ & certiſſimum inter omnes gẽtes noſtra ciuitas exem plum eſt.

De ſenatu populo romano.

Camillo cõsule: Liuius ab urbe condita: hoc ẽt exemplum narrat iustitiæ: quam de se p̃stitit camillus cum exercitũ haberet contra falisços. Cũ longa obsidione præmerẽtur falisci: neq; tñ illorũ urbe imperator romanus potiri posset: Ludi magister qui publicæ puerorũ curam gerebat: occasionem sibi oblatã reatus consequẽdi præmii nõ mediocris a romanorum duce: si opera sua falisçorũ urbs expugnaretur: plurimos falisçorum principũ & nobilium pueros cũ simularet se eorum aios relaxare: longius ab urbe pertraxit: & nullo tale qd sperante: in castra romana deductos impatori tradit: hoc tam infandũ consiliũ diuersum a præceptoris snia habuit exitũ: nam camillus primo hunc magistrum grauiter reꝑhendit q̃ ad sui similem se uenisse credidisset deinde pueros iubet uirgis p̃ceptorẽ manus post terga ligatum & nudatum cedẽtes itra mœnia remitti: quo pacto falisci tãta camilli: humanitate cõmoti urbis quam armis expugnare non poterant ro. portas apperuerunt & se in ptãtem ro. ducis cõmiserũt.

c Amillo consule falisços circunsedente magister ludi plurimos & nobilissimos ĩde pueros uelut ambulandi gratia eductos in castra romanorũ perduxit: qbus interceptis non erat dubiũ quin falisci deposita belligerendi pertinacia: traditurι se nostro ĩperatori essent: ea re cognita senatus censuit: ut pueri uinctũ magistrum uirgis cedentes in patriam remitterẽtur: qua iustitia animi eorũ sunt capti: quorũ mœnia expugnari non poterant: nanq; falisci beneficio magisq̃ armis uicti portas romanis aperuerunt.

De eodem senatu.

e Adẽ ciuitas aliquotiens rebellando: sẽperq; aduersis cõtusa præliis. tandem se Quinto Luctatio cõsuli dedere coacta est: aduersus q̃ seuire cupiens populus ro. postq̃ a Papyrio cuius manu iubente cõsule uerba deditionis scripta erant: doctus ẽ falisços non ptãti sed fidei se romanorum cõmisisse: omnẽ iram placidamente deposuit: pariterq; & uiribus odit non sane facile uinci assuetis: & uictoriæ obsequio quæ promptissime licentiam subministrat: ne iustitiæ suæ deesset: obstitit.

De eodem populo romano.

i Dem cũ cõsul. P. Claudius camerinos ductu atq; auspiciis suis captos sub hasta uẽdidisset: & si ærarium pecunia fines agris auctos animaduertebat: tamẽ quia parũ liquida fide id gestum ab imperatoꝝ uidebatur: maxima cura conqsitos redemit: hisq; habitandi gratia locũ in auentino assignauit. & prædia restituit: pecuniam ẽt non ad curiam sed ad sacraria edificanda sacrificiaq; faciẽda tribuit. iustitiæ quæ promptissimo tenore effecit: ut exitio suo lætari possent: quia sic renati erant: Mœnibus nostris & finitimis regionibus quæ adhuc rettuli: quod sequitur per totum terrarum orbẽ manauit.

De eodem senatu & Fabricio.

t Himocares ãbracienſis Fabricio cõsuli pollicitus ẽ se Pyrrhum ueneno p̃ filiũ suum: q potõibus præ

tam infandũ consiliũ diuersum a præceptoris snia habuit exitũ: nam camillus primo hunc magistrum grauiter reꝑhendit q̃ ad sui similem se uenisse credidisset deinde pueros iubet uirgis p̃ceptorẽ manus post terga ligatum & nudatum cedẽtes ĩtra mœnia remitti: quo pacto falisci tãta camilli: humanitate cõmoti urbis quam armis expugnare non poterant ro. portas apperuerunt & se in ptãtem ro. ducis cõmiserũt.

Camillo. fallitur Va. ná tpe tribunorum militũ fuit Camillus. & quãuis consules crearentur tamen ut asserit Liuius nunquam constat Camillũ cõsulẽ extitisse. fuit ergo tribunus militũ uel magister eqtũ. fuit ẽt dictator. Circunsedente. i. obsidente. Ambulandi. causa laxandi illorum animos & recreandi. Ea. laudem oẽm huius eqtatis Camillo tollit Valerius: ná si Liuio credimus iniussu sẽatus hæc omnia pfecit quæ senatu Valerius ascribit: sed sẽatus qd fecerat Camillus ꝓbauit. Eadem: primo bello pũico cũ rebellassent falisci. Q. Luctatium consulem aduersus eos populus romanus illis infensus mittit. hic debellatis falisçorũ copiis septimo die illorũ urbẽ obsidere cœpit. & eos paulo post in fidẽ accepit. Aduersis: ifœlicibus p̃liis nam semp superabãt. A papyrio: scribã cõsulis q huius fœdus deditionis iussu ꝺsulibus scripserat. Viribus odii: odiũ q̃st inuincibile ẽ. & odiũ intelligit qd aduersus falisços romãi cõcepãt Nõ: ná odii uires difficulter uincunt. Victoriæ. i. licentiæ victoriæ. oía enim uictori licẽt. Luctu. bñ dixit nã cõsul & iperator erat Claudius. Parũ liquida: parũ sincera fide. illi eni se in rõanorum fidẽ cõmiserãt. In auẽtino monte romano ab aduentu auium denominato. nã secus tyberim situs est. Adtribuit ut & templa struerent & sacra perficere possent ipsi camerini. Thimocares ambricienſas. plutarcus & Aulus gelius nõ senatui sed cõsulibus, id

iustitiæ genus attribuunt. & nõ Timocarẽ sed niciam qui ueneno pyrrhum tollere uoluit fuisse confirmãt. Neq; legatos missos ad Pyrrhum sed epistolas asserunt: In quibus significabant se iniuriis ipsius cõmotos arma sumpsisse admonebantq;: ad nos uenit nicias pollicens se ueneno occisurum te si a nobis præmium sibi decerneretur. præmiũ negauimus & ne qd tale a nobis speraret prædiximus tales deuita insidias. nã nisi caues iacebis. hoc equitatem admiratus pyrrhus captiuos oẽs ro. cõsulibus restituit. Ea res: quã pollicitus erat thimocares si ꝑmium accepisset. Huius generis. s. ueneni. Vr

bem romã. A filio martis: a romulo conditam q martis progenies creditus est. Vtroq; modo duplici in re iustitiam senatus significauit: nã pyrrhũ noluit ueneno necari: ne reliquæ natiões romanorum exẽplo usæ hostes suos necarent: noluit ẽt indicare regi illum q romanis uoluerat ꝑ desse. Malo exẽplo: ne exẽplũ cæteris gentibus darent ueneno occidendi hostis. Sũma iustitia hoc exemplũ apd Titũ Liuium ab urbe cõdita legitur. Ferigine: lacus in uolscis. Inclinatam: in fugã uersã. Correxerãt: emẽdauerant enĩ id quod negligẽtia ducis factum fuerat. Collega eorũ: qui & ipse tribunus pl. erat

In squalore: in atris uestibus & merore. Quoad: quousq;. Imperator ipsorũ: atracinus qui fuerat illorum imperator. Retinẽtes: ipsi tribunitiam ptãtem gerẽtes. Qua iustitia. i. illa iustitia q̃tuor tribunorũ. Exasperassent concitassent: aiassent aduersus se

Perduelliõis. i. capitis: nam perduelliones dicuntur qui pertinaciter bellũ optinent usq; ad mortem: ide perduellio dicitur capitale iudiciũ. Cõem cõsternationẽ. i. totius populi concitationẽ

Priuata: sui ipsius ira. Demoliri: idest destruere. Primæ classis: nã classes suas hẽbant centurias & in iudiciis ad suffragia danda uocabant tribus. Claudiũ: cuius gens plebi inuisa erat.

Collega suo: claudio: ãbo enĩ censores fuerant. In factis: nã d eadẽ censura iudiciũ erat. Gracho causæ. i. popilius ẽt in dicta cã gracchum reum esse noluit. i. noluit ipsũ cãm dicere. Sacrosãcte ptãtis: tribunatus: tribuni enĩ sacrati hẽbant. Priuatæ pfidæ: pfidie solius cotte. Obtentui: prætextui. Latentem in tri. i. q tutus erat i tribunitia potestate.

erat: necaturum: ea res cũ ad senatum delata esset: missis legatis Pyrrhũ monuit ut aduersus huius gñis ĩsidias cautius se gereret: memor urbẽ a filio Martis cõditã armis bella nõ uenenis gerer debere. Thimocaris ãt nomẽ suppressit: utroq; mõ æquitatẽ ãplexus: qa nec hostẽ malo exẽplo tollẽ: nec eũ qui bene mereri paratus fuerat: ꝑdere uoluit. De quattuor tribunis ple.

s Vmma iustitia ĩ quattuor quoq; tribũis plebis eo dẽ tpe cõspecta ẽ. Nã cũ Lucio Atracinio sub quo duce aciẽ nr̃am apud feruginẽ a uolscis inclinatã cũ cæteris equitibus correxerãt: diẽ ad populũ. L. Hortẽsius collega eorũ dixisset: pro rostris iurauerũt ĩ squaloꝝ se esse: quoad ĩperator ipsorũ reus esset futurus. nõ sustinuerĩt enĩ egregii iuuenes cuius armati periculũ uulneribus & sãguiẽ suo defẽderãt: eius togati ultimũ discrimẽ: ptãtis ĩsignia r̃tinẽtes ĩtuer: q̃ iustitia mota cõtio actiõe Hortẽsiũ desistere coegit: q̃ se ẽt ei facto qd̃ seqt̃ exhibuit. De Tyberio Graccho & Caio Claudio.

c Vm Tyberius Gracchus &. C. Claudius ob nimis seuere gestã censurã maiorẽ ꝑtem ciuitatis exasperassent diẽ: his. M. popilius tribunus ꝑduelliõis ad populũ dixit: præter cõem cõsternationẽ: ꝑuata ẽt ira accensus qa necessariũ eius. Rutiliũ ex publico loco pariẽtẽ demoliri iusserãt: quo ĩ iudicio ꝑmæ classis pmultæ cẽturiæ: claudiũ apte dãnabãt: de Gracchi absolutiõe uniuersæ cõsentire uidebant̃: q clara uoce iurauit si de collega suo grauius eẽt iudicatũ ĩ factis se paribus eandẽ cũ illo pœnã exilii subiturũ: eaq; iustitia tota illa tẽpestas ab utrisq; fortunis & capite depulsa est claudiũ enim populus absoluit: Graccho causæ dictione. M. popiliuꝰ remisit. De collegio tribunorum.

m Agnã laudẽ & illud collegiũ Tribunoꝝ tulit: qd̃ cũ unus ex eo. L. cotta fidutia sacrosãctæ ptãtis creditoribꝰ suis soluere nollet: d̃creuit: ut si neq; solueret pecuniã: neq; daret se: cũ quo spõsio fieret: appellantibꝰ eũ creditoribꝰ auxílio futuꝝ ĩiquũ ratus maiestatẽ publicã ꝑuatæ ꝑfidiæ obtẽtui eẽ. Itaq; cottã ĩ tribũatu

Quasi in:quasi in templo lateret:nã qui in templis latebant nulla ui ledi poterant:neq; inde auelli. Eque illustrẽ:equaliter lucidũ.i.parem laudi tribunorum. In iudiciũ:causa actionis hæc fuit: dabat enim crimini illi q; ab eo sacra publica pœnatũ quæ fierent lauini non recte factitaret:qa se nolu erat collegio augurũ ascribi. Fortuna:nã dubiũ erat dãnaretur Scaurus an absolueret. Aspireret: faueret suæ actioni. Ruinã.i.traheret Scauri pniciem. Si:idest si nõ faueret fortuna. Obtrectatione.i.q; ausus fuisset tanti uiri quãtus erat Scaurus accusationẽ suscipere. Sũmo.ĩmensa uoluntate & appetitu. Inimicus:nã inimicissimum hẽbat Scaurus. Domitius.cõstat eũ sup acerrimũ fuisse.& tam oĩa hæc superauit iustitia. Diuersa.nã diuerse ab odio sentiebat. Nefariũ.detestabile iudiciũ actiõis. Obseruatis. nouit enĩ serui uocẽ audire. Indicis.nã os clausit serui crimĩa dñi ĩdicare uolẽtis. Cõsulẽ: cũ Cassio cõsul extitit. Põtificẽ.nã in .q.Marii cõsulatu popl'us domiciũ pontificẽ maximum creauit.

Nec.L.Cras.tãto odio prosecutus ẽ.Gn.car.quãto Scylla Marium insectatus ẽ & hoc pp factiones q̃ erant inter eos:alter enim Marii alter Scyllæ partes tutabatur.Sed cũ Scylla legatis senatus populiq; romani rñdisset se in illorũ ptãte fore si eiues p̃cinnam & mariũ proscriptos q; ad eum cõfugerãt restituerent' in priã reliqs pribus id probantibus. Gn. Carbo quo minus id fieret ipedimẽto fuit.qn ẽt obsides a ciuitatibus latinis coloniis & municipiis oĩbus exigebat ut in marii fide pstarent.q d̃ tam fieri senatus passus ñ ẽ. Detulerat:accusauerat.L.Crassus q; ẽt patrem huius Carbonis dãnauerat. Vt sicut: erat signatũ sigillatũ. Iã.L.Scylla.Laudat ĩ scylla iustitiã Vale.q̃ usus est in seruũ sulpitii ruffi q̃ nihil p̃stãtius agere potuit. Sulpicius ruffus tr.pl.legẽ ꝑmulgauit in populũ ut ꝑuintia ponti quæ scyllæ demandata fuerat ĩ Marium trãsferet': hic ẽt iaudita temeritate atq; insolentia extitit. sup enĩ trecentis militibus stipatus ĩcedebat q̃si satellitibus huic legi cũ senatus cõsensu. Qu. Põpeius

quasi in aliquo sacrario latentẽ tribunitia inde iustitia extraxit. De Gneo Domitio tribuno plebis.

c Vius ut ad aliũ eque illustrẽ transgrediar .Gn. domitius tribunus plebis .M. Scaurũ pricipem ciuitatis in iudiciũ populi deuocauit:ut si fortuna aspiras set ruinã:si minus: certe ipsa obtrectatiõe amplissimi uiri:incrementũ claritatis apprehenderet:cuius oppri médi cum sũmo studio flagraret:seruus Scauri ad eũ nocte ꝑuenit:instructus; se eius accusationẽ multis & uariis dñi criminibus ꝑmittẽs : erat in eodem pectore inimicus:& Domitius & dñs diuersa æstimatiõe nefariũ iudiciũ perpendẽs.iustitia uicit odiũ : cõtinuo enĩ & suis auribus obseratis & ĩdicis ore clauso duci eũ ad Scaurum iussit.accusatorẽ ẽt reo suo ne dicã diligẽdũ certe laudandũ quẽ populus tũ propter alias uirtutes: tũ hoc nomine libentius & cõsulem:& censorẽ:& pontificem maximũ fecit. De Lucio Crasso.

n Ec aliter se.L.Crassus in eodẽ iustitiæ experimento gessit.Cn. Carbonis nomen infesto aĩo utpote inimicissimũ sibi detulerat:sed tamẽ scriniũ eius a seruo allatũ ad se cõplura continẽs : q̃bus facile opprimi posset ut erat signatũ cum seruo catenato ad eum rmi sit.Quo pacto igit' inter amicos uiguisse tunc iusticiã credimus cũ inter accusatores quoq; & reos tantum uirium obtinuisse uideamus. De.L.Scylla.

i Am.L.Scylla non se tã incolumen quã Sulpiciũ Ruffum perditũ uoluit tribũitio furore eius sine ullo fine uexatus.Cæterum cũ eum ꝑscriptũ & in uilla latentẽ a seruo proditum cõperisset: manumissum paricidam ut fides edicti sui extaret : præcipitari protinus saxo Tarpeio cũ illo scelere pto Pileo iussit uictor

& Scylla resisterent ui sulpicii e foro expulsi sunt & cõsulis filius iterẽptus.scylla clã se subtraxit & ad castra ꝑfectus ẽ.legati a rõanis missi ne exercitus curã Mario cõmitterẽt a militibus ĩdignatis nouitate rei occidũt'.in urbẽ cũ copiis reuertit' scylla & dubia aliq̃diu fortũa cũ Mario usus tãdẽ oĩa in ptãtẽ suã redegit & infestos sibi ciues ꝑscripsit.inter quos ẽt hic sulpitius fuit q; sibi fuerat tã ifensus. Sed cũ nusquã reperiet' sulpicius cuius salute nihil erat scyllæ molestius edictũ fieri iussit q; si qspiã seruus illũ indicasset cõfestim a se libertate donaret'. Manumissam.i.seruũ illũ q; herisui mortẽ q̃siuerat libertate donatũ. Fides:nã ita spopõderat scylla in edicto suo. Saxo:ex arce tarpei mõtis. Parto:adepta manumissiõe cũ illo scelere ĩdicii herilis:raso eni capite insignũ donatæ libertatis:seruis dabat' pileus

Alioquin:aliis in rebus. Hoc imperio.i.in hac iussione qua fecit seruum illum præcipitari: iustissimus apparuit. Pittacus:ex mitylena fuit: & unus e septē sapientibus quos græcia celebrat.

Sygæo:promontorio:qđ athenienses usurpare cupiebāt. Reclamantibus:renuentibus obstātibus mityleneis. Deposuit:imperio se abdicauit. Minuere: homines enī existimassent ipsū auiditate præmii:non gloria uirtutis pro patria dimicasse. Alterius:themistoclis prudentia. Alterius:ideſt aristidis possit præsētari:ideſt īdicari iustitia. In classem: in naues propter apollinis oraculum. Xerse:rege persarū.

Ru.patriæ: nā athenas xerses destitutas solo equauerat. Dominatio:ditio maris:nihil enim deinde erat qđ athenienſibus obstaret. Vniuersa contio:omnis populus: & in hoc ēt cōtionis iustitia continet. Nec expedire: non utile esse id qđ equū non uideretur. Incœpto delende spartanorum classis. Seleucus urbe seleucus hic locrensium princeps fuit & quemadmodum pisistratus lacedæmoniis leges saluberrimas tulerat:ita & hic locrensibus legum lator extitit:qui inter cæteras leges hanc quoq; tulit. Si quis publicæ ī adulterio comparatus fuerit:utrūq; ei oculum eruito. Necessitatem pœnæ.necesse enim erat filio oculos erue re:si leges seruari deberēt. Vsū: utilitatem uel consuetudinem uiuendi. Debitum:mensuram quæ debebat:uā oportebat ipsū supplicium sumere de legū iure.

alioquin insolens hoc imperio iustissimus.

Externa De Pittaco Mityleneo.

u Erum ne aliēigenæ iustitiæ obliti uideamur Pittacus Mityleneus cuius aut meritis tantum ciues debuerunt:aut moribus crediderūt:ut eius suffragiis tyrannidē deferrent:tādiu illud imperium sustinuit: q̄ diu bellum de Sygæo cū athenienſibus gerendū fuit: postq̄ autem pax uictoria parta est:continuo reclamātibus Mityleneis đposuit:ne dominus ciuium ultra q̄ reip.necessitas exegerat permaneret:atq; etiam cum recuperati agri dimidia pars consensu omnium offerret auertit animum ab eo munere:deforme iudicās uirtutis gloriam magnitudine prædæ minuere.

De Aristide athenienſi.

a Lterius nūc mihi prudentia ſferenda est:ut alterius repræsentari iustitia possit cū saluberrimo consilio themistocles migrare athenienses in classē coegisset. Xerseq; & copiis eius Gratia pulsis ruinas pſiæ in pstinum hītum reformaret:& opes clādestinis molitōnibus ad principatū græciæ capessendū nutriret: ī cōtione dixit:hre se rem deliberatōe sua prouisā:q̄ si fortuna ad effectū perduci passa eēt nihil maius aut potentius athenienſi populo futurū:sed eā uulgari nō oportere: postulauitq; ut aliquis sibi cui illā tacite exponere daret:datus est aristides. Is postq̄ recognouit classē illam lacedæmoniorum:quæ tota apud Citheum subducta erat:uelle incendere:ut ea consumpta domīatio maris ipsis cederet:processit ad ciues:& ſttulit Themistoclem ut utile consilium ita minime iustum animo uoluere:euestigio uniuersa contio quod æquum non uideret:nec expedire qdē proclamauit:ac ptinus Themistoclē incœpto iussit desistere. De seleuco locrēsi.

n Ihil illis ēt iustitiæ exemplis fortius Seleucus urbe locrensiū a se saluberrimis atq; utilissimis legibus mūita:cū filius eius adulterii crimīe dānatus scđm ius ab ipso constitutū utroq; oculo carere deberet:ac tota ciuitas in honorē pris necessitatē pœnæ adolescentulo remitteret:aliquādiu repugnauit:ad ultimū prcibus populi euictus suo pus:deinde filii oculo eruto usum utriq; uiuēdi reliqt:ita debitū supplitii modū legi reddidit æqtatis admirabili tēpamēto se īter misericordē patrē & iustū legislatorē ptitus. De Charunde Tyrio.

s Ed aliq̃to Charunde tyrii præfractior & abſciſſior iuſtitia & uí & cruorẽ uſq; ſeditioſas cõtiões ciuiũ pacauerat: lege cauendo ut ſiqs eas cũ ferro intraſſet: cõtinuo interficeretur: ĩteriecto deinde tpe ex lõgĩquo rure gladio accíntus domũ repetẽs ſubito ĩ dicta cõtõe ſicut erat: in eã ꝓceſſit ab eoq; q ꝓxime cõſtiterat ſolute a ſe legis ſuæ mõitus. Idẽ ego illã inqt ſanciã: ac ꝓtinus ferro qđ hẽbat diſtricto incubuit: cũq; líceret culpam uel diſſimulare: uel errore defendere: pœnam tamen repreſentare maluit nequa fraus iuſtitiæ fieret.

De fide publica. Capitulum Sextum.

c Vius imagine ante oculos poſita uenerabile fidei numen dexteram ſuam certiſſimum ſalutis humanæ pignus oſtentat: quã ſemper in noſtra ciuitate uiguiſſe & omnes gentes ſenſerunt: & nos paucis exemplis recognoſcamus

De ſenatu populo Ro. & Marco Aemilio Lepido.

c Vm Ptolemæus rex tutorẽ populũ ro. filio reliqſſet: Senatus. M. Aemiliũ Lepidũ pontificẽ maximum bis conſulẽ ad pueri tutelã gerendã Alexandriã miſit: ampliſſimiq; & integerrimi uiri ſanctitatẽ reip. uſibus & ſacris comparatã externæ procurationi uacare uoluit: ne fides ciuitatis noſtræ fruſtra petita exſtimaretur: cuius beneficio regia cunabula cõſeruata pariter: ac decorata incertum Ptolemæum reddiderunt: patris ne fortuna magis an tutoris maieſtate gloriari deberet.

De Ciuitate Romana.

s Pecioſa quoq; illa romana fides ingẽti pœnorum claſſe circa Siciliam deducta: duces eius fractis animis cõſilia petẽde pacis agitabãt. Quorum dux Amilcar ire ſe ad conſules negabat audere: ne eodem modo catenæ ſibi iniicerẽtur: quo ab ipſis Cornelio Aſine cõſuli fuerant iniectæ. Hanno aũt certior romani animi eſtimator nihil tale timendum ratus maxima cũ fiducia ad colloquiũ eorum tetendit: apud quos cũ de belli fine ageret: & tribunus militum ei dixiſſet: poſſe illi merito euenire qđ Cornelio accidiſſet: uterq; cõſul tribuno tacere iuſſo. iſto te ĩquit mœtu Hãno fides ciuitatis noſtræ liberat: claros illos fecerat tantum hoſtiũ ducem uincere potuiſſe: ſed multo clariores fecit noluiſſe.

De eodem ſenatu.

Charunde: principis tyrii. Tyrii: phenicie oppidi. Præfractior: rigidior. Interiecto: ꝓcedente tpe. Proxime conſtiterat. i. q ꝓximior & uicinior erat

Solute: uiolatæ legis a ſe ꝺditæ

Idẽ. i. ego ipſe qui eã ſolui. Sãciam: firmabo illam. Ne q̃. i. ne alii ſub erroris ꝓtextu: arma ferrẽt: & ius eqtatis uiolaret. Cuius. ſ. iuſtitie imagine. Poĩta: illã enĩ poĩtã repreſentauit exemplis. Venerabile. i. fides in nũero deorũ coli debet. Dextram maiores enĩ in dextera fidẽ cõtineri dicebãt & páno cádido iuoluebant dexterã ſignificãtẽ ſincerã fidẽ eſſe debere. Certiſſimũ: dexteræ appoſitio ẽ. certa náq; eẽ debent quæ iunctura dexteræ firmant. Oẽs. quæ cũ nſa rep. negociũ habuere. Alexandriá: egypti oppidũ. Ampliſſimi pp honores & mgſtatus quos geſſerat Integerrimi pp uitæ moderationẽ. Reipu. uſibuſ: reip. utilitati inſeruiebat. & ĩ ea plurimũ pollebat. Sacris: publica enĩ ſacra adminiſtrauerat Aemilius ut pote põtifex maximus. Fruſtra. i. ne alii eſtimarent irritã fuiſſe Ptolomæi fiduciá quã in po. ro. fide repoſuiſſet. Cõſeruata: nã i illũ incõlumẽ ſeruauerat. Decorata: ornata pp tãti uiri curam & adminiſtrationẽ. Ptolomæum pñis cognominẽ. Specioſa: primo punico bello. C. du. & Gn. Cor. aſina cõſules aduerſus pœnos ĩ Siciliã exercitũ duxerũt. Cornelius ãt ab haniõe & Amilcare ducibus carthaginẽſiũ q ingentẽ claſſẽ illuc deduxerant circũuẽtus & ad colloqum accitus dolo capıt & in uícula conicitur

Fractis. nã uidebant ſe uiribus ro. inferiores. Cornelio: quem ad colloqum uocatũ aĩciri iuſſerãt. Certior q melius fidẽ ro. intelligebat. Fine. nã ut bellũ finiret pacẽ ĩpetrare ſtudebãt. Claros. hoc uidelicet potius ſe tã ꝑſtantiſſimũ pœnoꝝ ducẽ uícere ſplẽdidos reddit conſules ro. ſed noluiſſe illum dolo ſuperaſ ſplẽdidiores ipſos reddidit.

Eosdem hostes:carthagiñ. Parem fidem:qualẽ consules Hanioni præstiterãt. In:ut ius legatio ni debitum tuerentur neq; uiolari peterent. Legatis q romam se contulerant ut pacem optinerent. Manus.i.eos pulsauerant. Claudio.s.existente.nam fæciales cũ prætore ipsos tradidere in potestatem legatorũ: Se tunc senatus.i.quid se dignum esset aspexit. Non eos qbus præstabat: nõ aspexit indignos esse legatos carthaginensiũ qui totius fœdera rupissent.qbus Minutius & Manilius traherẽtur. Repræsentemus.i.in medium referamus. Romã missos:ut fœdus renouarent. Eos:Fabium & Apronium qui ius legationis uiolauerant. Illam curiam:locũ in quo senatus habebatur:& est ordo:qs ideſt aliquis dixerit illã curiam esse mortalium conciliũ an non dixerit potius fidei tẽplũ

Post duorum in hispaniã Scipionum.Mirandum est cur Valerius dicat hanc Saguntinorum fidem præstitam esse post cladẽ duorum scipionũ in hispania occisorum.cũ constet hanc sagunticladem in p̃ncipio secundi belli punici fuisse acceptam. quod ipse liuius testatur a quo Valerius dissentit:& a ueritate etiam alienus esse uidet.Hannibal domita hispania cũ animo agitaret italiam inuadere:& romanor̃ imperium euertere.saguntum populo romano cõfederatum aggreditur:& illud expugnare contendit.quod cum parum processisset:totum oppidum septum obsidere cœpit. Romani saguntinis q aliquotiens auxilium iplorauerant.lõgitudine itineris nõ tam repente succurrere poterãt q̃ illorum necessitas exigeꝛ uidebatur.Itaq; ad ultimã necessitatẽ redacti cum neq; commeatus neque aliæ res necessariæ suppeterent. Rogum in foro accendunt:in mediumque rebus quæ unicuiq; cariores erant collatis & res & seipsos potius cremari passi sũt:quam a romanorum fide desistere uoluerint. Totidem exercituum: nam duo Scipiones cum exercitibus suis in hispania deleti fuere a carthaginẽsibus. Collatis: simul allatis in aceruum. Publico: nam in foro erat & omniũ consensu rogus constitutus. Crediderim tunc ipsam fidem: quasi per deplorationem tantæ fidei:hoc dicit Valerius. Speculantem: ex alto considerantem. Mœstũ gessisse uultum:ideſt mœstitiam quandam per se tulisse.

a Duersus eosdẽ hostes parẽ fidem in iure legatiõis tuendo.P.conscripti exhibuere.M. enĩ Aemilio Lepido.L.Flãminio cõsulibus.L.Minutium.L. Manilium carthaginensiũ legatis quia manus his attulerant:per sęciales reddendos curauerũt:Sed tunc Senatus non eos qbus hoc præstabatur:aspexit.

De superiore Africano.

c Vius exemplum superior Africanus secutus cum honustam multis & illustribus carthaginensium uiris nauem in suam potestatem redegisset: inuiolatã dimisit:qa se legatos ad eum missos dicebant: tam & si manifestũ erat illos uitandi præsentis periculi gratia falsum legationis nomen amplecti:ut romani imperatoris potius decepta fides q̃ frustra implorata iudicaretur.

De Senatu populo Romano.

r Epræsentemus etiã illud senatus nullo modo prætermittendum opus.legatos ab urbe apollonia romã missos:Qu.Fabius.Cn.Sẽpronius ædilis orta cõtentione pulsauerunt:quod ubi comperit cõtinuo eos per fæciales legatis dedit:quæstorẽq; cum his Brundusiũ ire iussit:nequam in itinere a cognatis deditorum iniuria acciperent:illam curiam mortalium q̃s concilium an templum fidei dixerit: quam ut ciuitas nostra semper benignam præstitit:ita etiam ĩ sociorum quoq; animis constantem recognouit.

Externa.

p Ost duorum in hispania Scipionum: totidemq; rõani sanguinis exercituũ miserabilẽ stragem.Saguntini uictricibus Hannibalis armis intra mœnia urbis suæ compulsi: cum uim punicam ulterius nequirent arcere: collatis in forum quæ unicuiq; erant carissima atq; undiq; circundatis:accensisq; ignis nutrimẽtis ne a societate nostra desisterent.publico & communi rogo semetipsi superiecerunt. Crediderim tunc ipsam fidem humana negocia speculantem mœstum gessisse nultum perseuerantissimũ sui cultum inique fortunæ iudicio tam acerbo exiut damnatum cemẽtẽ

Perſeuerantiſſimum ſui cultum: ideſt ſaguntinos tam perſeueranter ſui numinis cultores. Iniq; fortunæ iudicio: iniuſta fortuna tale de illis iudiciū egerat: ut tā acerbe tollerent. Acerbo exitu: crudeli morte. Damnatum. i damnatos ſaguntinos. Idē præſtando: quod præſtiterāt ſaguntini. Laudis: fidei. Implorātes: petentes. Recentem: pauloante acceptā cladem cannēſem in qua quinquaginta milia romanorū deleta ſunt. Vrbe egeſta. i. exhauſta fœminis & oī ætate ībelli. Famē trahe rent: prolatarent famē. i. ut cōmeatus non tam ſubito aſumeretur. Reſpectū romanæ ſocietatis de po. i. quam obliti uiderent ſocietatis quā cum romanis habuerāt Petiliam: ciuitatem Calabriæ. Fidum ſepulchrū: nam ut ī fide cū romanis pſiſterent mori oēs maluerunt & in ea humi mādari quā pœnorū gratiam amplecti.

ĩ Dem præſtando Petilini eundē laudis honorem meruerunt ab Hānibale: qa deficere a noſtra amicitia noluerunt: obſeſſi legatos ad ſenatū auxiliū īplorantes miſerūt: qbus pp recētem cladē cannenſem ſuccurri non potuit. Cæterū permiſſum ē eis: ut facerent quod utiliſſimum incolumitatī eorū uideretur. liberū ergo erat carthaginenſiū gratiā amplecti. Illi tamē fœminis oīq; ætate ībelli egeſta: quo tutius armati famē traherent ptinaciſſime ī muris conſtiterunt: expirauit q; p̄us eorū tota ciuitas quā ulla ex parte romanæ ſocietatis reſpectum depoſuerit: Itaq; Hannibali non Petiliam ſed filium Petiliæ ſepulchrum capere contigit.

De fide Vxorum erga uiros. Capitulum Septimū.

a Tq; ut Vxoriā quoq; fidē attingamus: Tertia Aemilia Africani prioris uxor: mater Corneliæ matris. Cn. &. T. Gracchorū tātæ fuit comitatis & patientie: ut cū ſciret uiro ſuo ancillulā ex ſuis gratā eē diſſimulauerit: ne domitorē orbis Africanū fœmina magnū uirum īpatiētie reū ageret: tātūq; mēs eius a uindicta abfuit: ut poſt mortē Africani manumiſſam ancillulam in matrimoniū liberto ſuo daret.

De Turia uxore Quinti Lucretii.

q Vintum lucretium proſcriptū a triumuiris uxor Turia inter cameram & tectum cubili abditū una conſcia ancillula ab īminente exitio nō ſine magno periculo ſuo tutum præſtitit: ſingulariq; fide id egit: ut cum cæteri proſcripti in alienis hoſtibus regionibus p̄ ſummos animi & corporis cruciatus uix euaderent: ille in cubiculo & in coniugis ſinu ſalutem retineret.

De Sulpicia uxore Lentuli.

s Vlpicia autem cum a matre Iulia diligētiſſime cuſtodiretur: ne Lentulū Cruſtelionē uirū ſuum p̄ ſcriptum a triūuiris ī Siciliā p̄ſequeret: nihilominus

a Tq; uxoriā quoq; fidē attinga. De fide uxorū erga uiros ſuos loqui: nūc incipit. & p̄mo quā fidē Tertia æmilia marito ſuo Scipioni africano præſtiterit. Valerius cōmemorat. Vxoriam fidē. i. fidem qua uſe ſunt ī maritos ſuos uxores. Tertia æmilia: Pauli Aemilii qui perſam deuicit filia extitit quā ipſe africano ſuperiori uxorē tradiderat fuit ēt africani inferioris ſoror & mater corneliæ quā africanus ſupior Tyberio Sempronio gracho cōiunxit. ex qua Sempronius Tyberiū & Caiū gracchos ſuſcepit. Comitatis: benignitatis lenitatis. Diſſimulauerit. i. finxerit ſe id neſcire. Domitorē orbis: ille enī ſardiniam corſicā ſiciliam hiſpaniā & africam domuerat. Magnū uirum: magnæ auctoritatis uirum. Impaciētiæ libidinis incōtinentiæ. Reum ageret. i. accuſaret. Quintū lucretiū p̄ſcriptū a triūuiris uxor turia inter camerā. Auguſtus Antonius & Lepidus q totius orbis partes ſibi diuiſerant debellatis ī philippis cāpis Bruto & Caſſio p̄ repu. dimicantibus hunc magiſtratū ſumpſerūt ut rēp. cōfirmarent. ſed ſuorū conſiliū totū huc euaſit ut unuſquiſq; ĩimicos ſuos relegaret. Itaq; multos proſcripſerunt inter quos fuit etiam Quintus Lucretius quē hoc ī loco cōmemorat Velerius. Camerā. i. arcuatā cameram. nā cubile arcuatū camera dicitur. Nō ſine magno ſuo periculo: nam capitis pœna puniebat qui proſcriptum occultaret aut nō occultatū ī dicaret. Per ſūmos: ideſt per extremos cruciatus animi & corporis: nam & cura & mœtu & labore p̄mebantur proſcripti. Vix euaderent: nam multi etiam extra urbem occiſi ſunt. Lentulum hic ſulpiciæ maritus erat quem proſcripſerāt triūuiri. Nihilominus: quamuis diligētiſſime cuſtodiret.

familiari ueſte ſumpta cum duabus ancillis totidem qꝫ ſeruis ad eum clamdeſtina fuga peruenit: nec recuſauit ſeipſam proſcribere: ut ei fides ſua in coniuge proſcripto conſtaret.

De fide ſeruorum erga dominos. Cap. Octauum.

r Eſtat ut ſeruorū ēt erga domīos: quominus expectatā hoc laudabiliorem fidē referamus. Marcus Antonius auorum noſtrorū tēporibus clariſſimus Orator inceſti reus agebatur: cuius in iudicio accuſatores ſeruū ī quæſtionem perſeuerantiſſime poſtulabāt quod ab eo cum ad ſtuprum iret laternam prælatam cōtenderent: erat ātis ēt tum imberbis & ſtabat coram uidebatqꝫ rem ad ſuos cruciatus pertinere: nec tam eos fugitauit. Ille uero ut domum uentum eſt Antonium hoc nomine uehementius confuſum & ſollicitū ultro eſt hortatus. ut ſe iudicibus torquendū traderet: affirmans nullū ex ore ſuo uerbum exiturum: quo cauſa eius lederetur ac promiſſi fidē mira patientia præſtitit plurimis etiam laceratus uerberibus eculeoqꝫ īpoſitus candentibus etiam laminis uſtus omnem uim accuſatoris cuſtodita rei ſalute ſubuertit. arguí fortuna merito poteſt quod tam pium & tam fortem ſpūm ſeruili nomine incluſit. De quodam ſeruo Caii Marii.

c Onſulē aūt. C. mariū præneſtine obſidiōis miſerabilē exitū ſortitū: cuniculi latebras fruſtra euadeſ

Familiari ueſte. i. ſumpta ueſte famuli: ne cognoſceretur. Clādeſtina: occulta cæleri fuga. Proſcribere. i. exiliū ſibi ipſi īdicere. r Eſtat ut ſeruorum etiam erga dominos quominus expectatā: de fide ſeruorum quā erga dominos præſtiterunt. dicere aggreditur Valerius: quam dicit ideo iocundiorem fore: qa inexpectatam. Laudabiliorem: maiori laude dignā. M. Antonius auorū noſtrorū temporibus præſtantiſſimus orator: Superius etiam habuimus qꝫ cū antonius hic ī prouintiam proficiſceretur: & ei nunciatum in itinere eſſet ipſum reū factum fuiſſet romæ iceſtus crimine: romam reuerſus: ſe ante expurgare uoluit quā in prouintiam tēderet: quæ laus non uulgaris in eo apparuit cum liceret illi magiſtratus tutela uti. Sed quod ad ſerui fidem attinet diſſeramus. cum īceſti accuſatus eēt Antonius qꝫ cum uirgine ueſtali concubuiſſet: & accuſatores illius ſeruum imberbem in tortura habere uellent: quem laternam noctu pertuliſſe dicebant ei ad inceſtum proficiſcēti Antonius ſollicitus ne tormētis coactuſ ſeruus aliquid: quod ſibi pernitioſum foret proferret maxime cruciabatur. Tēporibus auorum noſtrorum: nā tempore auorum Valerii floruerat Antonius. Clariſſimus orator: q cæteroſ eloquentia ſuperabat: & in oratore ſuo Cicero quantum ingenio polluerit facile declarat

In quæſtionem: in tormenta id quod procedit pro eo quod ſequitur: nam poſt inquiſitiones ſceleris tormenta ſequuntur. Videbatqꝫ rem: nam cognoſcebat cruciatus ad ſe ſpectaſ ſeruus. Hoc nomine: huius inceſtus cauſa.

Confuſum: conturbatum. Eculeo: equo ligneo acutius tergū habente. Candentibus laminiſ ignitas enim laminas ferreas pedibus ſuis ſubiiciebant. Nomine ſeruili: in eo qui ſerui nomen ſortitus eſt. Conſulem autē. C. Marium præneſtinæ obſidionis Marius hic ſenioris Marii filius fuit: qui conſul præneſte ī cuſtodia habebat. Sed cum mortuo Mario e prouincia in urbem rediſſet ſcylla. cœpiſſetqꝫ omnes iſequi etiam extra urbem q ſibi fuerant hoſtes. copias ſuas quæ ad obſidendum Marium tenderent præneſte miſit: hic cum diu Marius obſidionem pertuliſſet: tandem capta urbe a ſcyllanis militibus per cuniculos euadere tentauit. quod cū parum ꝓceſſiſſet: omnia enim loca armato milite ſeruabantur: teleſinum amiciſſimum ſibi cum quo mori cō ſtituerat: orat ut ſe uita ptiuaret. Teleſinus huius præcibus commotus leniter ipſum uulnerat. Sed cū illatam uulnus ei uitam non eriperet. ſeruus qui ipſum in poteſtatem hoſtium futurum cernebat: niſi auxilium ſubito præſtaret ſtricto gladio præcordia domini traiiciens ſpiritū exalare coegit: & quā uis magna præmia eſſent his decreta per ſcyllam qui uiuum illum ſibi obtuliſſent: ſeruus tamen hic omnia poſt poſuit: ut ab hoſtium ſeuitia hærum ſuum liberaret. Marium: marii ſenioris filium.

Præneſtine obſidionis. nā obſidebatur in præneſtina urbe a ſcyllanis militibus. Miſerabilem exitū ſortitum: quia aliquamdiu obſeſſa ciuitas capta eſt & ipſe occiſus: ne in ſeuitiam hoſtium deueniret.

Cuniculi: ſubterranei meatus a cuniculis animalibus tranſlatio. qui cauernas huiuſmodi ſtruunt.

Aletesino:nã cum eo mori cõstituerat. Perstrictum:leuiter uulneratũ. Opportunum ministerium:beneficium cũ maxime oportuit factum & opus necessarium. Nihil cedit:nulla ex parte uincitur. A quibus:ut a seruo Antonii oratoris:de quo modo diximus. In beneficio: nã plura beneficia in nece quã in uita sita habebat. Reposita:deposita ẽ:nam ita mors illi beneficium extitit quem admodum Antonio uita & salus. Eque illustre qđ sequitur:cum Tyberii leges exsuscitaret.C.Gracchus eius frater ut seditionem in urbe cõmoueret.L.Opimius cõsul cum magna patriciorum manu

conatum:leuiq; uulnere a Letesino cum quo mori destinauerat: perstrictum. seruus suus ut scyllanæ crudelitatis expertẽ faceret:gladio traiectũ interemit cum magna præmia sibi proposita uideret:si eũ uictoribus tradidisset:cuius dxteræ tam opportunũ ministerium nihil eorum pietati cedit:a quibus salus dominorum protecta ẽ quia eo tpe Mario nõ uita sed mors in beneficio reposita erat.

De Philocrate seu Euporo seruo Gracchi.

n Eq; illustre quod sequitur.Gracchus ne ĩ potestatem inimicorum deueniret: Philocrati seruo suo ceruices incidẽdas præbuit:quas cũ celeri ictu abscidisset gladium cruore domini madentem per sua egit precordia.Euporum alii hunc uocitatum existimant:ego de nomine nihil disputo.familiaris aũt tantummodo fidei robur admiror:cuius si præstantiam animi generosus iuuenis ĩmitatus foret: suo non serui beneficio ĩminentia supplicia uitasset:nunc cõmisit ut Philocratis quam Gracchi cadauer speciosus iaceret.

De Pindaro seruo Cassii.

a Lia nobilitas:Alius furor:sed fidei par exemplum Pindarus.C.Cassium philippẽsi prælio uictũ nuper ab eo manumissus iussu ipsius obtruncatũ insultationibus hostium subtraxit: seq; e conspectu hominum uoluntaria morte abstulit ita: ut nec quidem corpus eius absumpti inueniretur. Quis deorum

gladiatorio aĩo ipsum insectari cœpit ne illius temeritas ĩpunita euaderet.Tum .C. Gracchus cum uideret fore ut in manus insequentium deueniret accito ad se Philocrate seruo libera inquit me a tanto ĩminenti piculo. Seruus ut hero suo morẽ gereret roganti ut ipsum uita priuaret ne uiuus in potestatem nobilium ĩ cideret sine dilatione caput eius amputauit.deinde cum illud abscidisset ne domino suo supstes esset gladio adhuc recẽti sangui ne Gracchi repente præcordia sua transuerberauit. Inimicorũ Lucii opimii & nobilium. Ab scidisset:amputasset Philocrates

Familiare robur:fortitudo serui qui in sua Gracchi familia nutritus erat. Præsentiam:fortitudinem animi. Generosus iuuenis:Gracchus nobilissimus. Imitatus:secutus suo sui ipsius bene [illegible] nõ serui. Nunc comisit ut philocratis:Gracchus ĩquit effecit ut magis philocratis mors q̃ sua laudaretur. Alia nobilitas alius furor.Brutus es & Cassius arma contra Octauium & Antonium ꝓ rei publicæ libertate sumpserunt tam & si eis aduersa fortuna contigerit.Nam cum uaria uictoria aliquamdiu pugnassent in philippis campis postremo dimicantes dextrum cornu Brutus sinistrum Cassius in pugna obtinuerunt ex alia parte etiam dextrum Octauio.sinistrum autem Antonio cessit. Forte ita accidit ut a sua parte Brutus uinceret & per hostium agmen irruens tabernaculum Octauiani caperet. quod ille somnio perterritus reliquerat.& in Aciem se in leticia deferri iusserat quæ res ipsum morti subtraxit.Ex altera autem parte Antonius qui sinistrum cornu habebat uictor euasit.Cassius ratus simili fortuna collegam suũ:usum in collem se recepit timensq; ne inimicorum manus ĩcideret pindarum libertum suum orauit ut se uita priuaret.Cuius præcibus commotus pindarus hærum primo. deinde seipsum gladio transuerberauit.Sed pindari cadauer nusquã cõpertum est. Alia nobilitas: idest ab Gracchi nobilitate diuersa fuit Cassii nobilitas. Alius furor:Gracchus agrariã legem ꝓmulgauit.Cassius aũt Cæsarem occidit. Pax exemplũ:a superiore nihil dissentiens. Philippẽsi prælio pugna in philippis campis cõmissa. Insultationibus.irrisionibus & periculis. E conspectu:ne conspici posset:nam in locum adeo abditum se recipiens:uitã finiuit & nunquã illius cadauer apparuit.

Grauiſſimi ſceleris:īmaniſſimi ſceleris:ideſt mortis iulii cæſaris. Parentis patriæ.patrem patriæ cæſarem appellat:quem melius tyrannum nominaſſet. Tremebunda:tremens non ueriſimile eſt ut illius dextra qui uoluntarie mori uolebat:tremens eſſet:ſed Valerius aperte adulatur. Genibus:pro ſtratus orans ut ſe uita priuaret. Publici parricidii.i.parricidii quod ad omnes ſpectabat:& cæſaris necem parricidiū nominat. Diue:nam in deorum numerum tranſlatus eſſe creditur. Cæleſtibus uulneribus: cæleſtia appellat uulnera quæ cæſari a ſenatoribus illata fuerūt. Perfidum caput.caput caſſii qui te occiderat. Sordidis auxiliis: auxiliis ſordidi liberti: & quē pauloante fidum inducit nunc ſordidum eū apellat. His cladibus:ideſt dominis illis qui ī procellis ſeruorum fidem ſūt experti. Conſularis & cenſorii:cō ſul enim & cenſor fuerat numatius. Salernitana:ſalernum uicus non longe ab urbe roma.

Delicatiore uitæ genere:nā delitioſe ſemp uixerat. Iſtis ueſtigiis:unguentorum: nam ita eos ad locum ubi ipſe latebat occiſores unguenti odor deduxit: ſicuti ueſtigia pedum facere ſolent.

Miſeros:proſcriptos. Odorata eſt:odore perſenſit:more canum qui ſagaces:ideſt boni naſi ſunt. Ordo autem hic eſt: ſagax cura eorū qui miſeros perſequebantur inducta iſtis ueſtigiis eſt odorata abditum cubillæ fugæ eius. Multum:ad tormētorum quantitatem. Diu:ad tps. Tā fideles: quia tanta fide domini ſalutem tutabant. Tam boni exempli: nā cæteris exemplum fidei eſſe poterant. Mutuæ beniuolentiæ:reciproci amoris:nā dominus ita ſeruos quemadmodum ſerui ipſū amabant. Conſtantē:ſtabilem fidem. Quæſtionis ſeuitia:crudelitate ſupplicii qđ pro dñi inquiſitione ſerui patiebantur. Liberarentur: abſoluerent: nam dño inuento nulla opus erat inqſitione. Quid ur. incredibilis hæc quoq; ſerui pietas aduerſus dominū ſuū apparuit.panopio & ipe proſcriptus a triumuiris in reatinam uillam ſe cōtulerat:ibiq; latebat huius familiares milites q proſcriptos inſequebant admonēt eo inuico panopionē abditum eē.cum āt eo ſe recepiſſent milites ut ſibi necē inferrent Panopionis ſeruus incredibilis fidei ueſtem cum domino ſuo cōmutat anulum ēt herilem aſſumit ut ſe ciuē romanum ſimularet.deīde emiſſo clam p poſticū Panopione talamū igreſſus ſe ipſum in lectulum collocat.neq; renuit ſupuenientibus iterfectoribus ſe pro dño ſuo trucidari. Quid .ſ.fecit ſeruus Panopionis urbani.Macrobius aūt Panopionē Vrbinum non urbanum nominatū fuiſſe cōfirmat. Quam admirabilis fidei.i.fidei ſupra humanam cōditionem maioris fuiſſe uidet. Proſcriptū a triumuiris. Domeſticorū inditio:nam cæteri familiares īdicauerant militibus quo in loco lateret Panopio. Milites q a triumuiris miſſi fuerāt ad occidendum ꝓſcriptos. Poſtico:hoſtio ſe

grauiſſimi ſceleris ultor illam dexteram: quæ ī necem patriæ parentis exarſerat:tanto corpore alligauit:ut ſe tremebunda Pindari genibus ſubmitteret: ne publici parricidii quas merebatur pœnas: arbitrio pii uictoris exolueret: tu ꝓfecto tu diue Iuli celeſtibus tuis uulneribus debitam exegiſti uindictam:perfidum erga te caput ſordidis auxiliis ſupplex fieri cogendo eo aī æſtu compulſum:ut neq; retinere uitam uellet:neq; finire manu ſua auderet.

De ſeruis Caii Plotini planci & de ipſo Caio.

a Diunxit ſe his cladibus. Cn. Plotinus plācus munatii planci cōſularis & cenſorii frater:q cum a triumuiris ꝓſcriptus in regione ſalernitana lateret delicatiore uite genere & odore unguēti occultam ſalutis cuſtodiam detexit:iſtis enim ueſtigiis eorum qui miſeq; perſequebantur:ſagax īducta cura abditum fuge eius cubile odorata eſt: a qbus comprehenſi ſerui latentes multūq; ac diu torti negabant ſe ſcire ubi dominus eſſet. Non ſuſtinuit deinde plancus tā fideles tāq; boni exempli ſeruos ulterius cruciari: ſed proceſſit in medium iugulūq; gladiis militum obiecit: quod certamen mutue beniuolētiæ arduum dignoſci facit. Vtrum dignior dominus fuerit:qui tam conſtantem ſeruorum fidem experiretur:an ſerui qui tam iuſta domini miſericordia quæſtionis ſeuitia liberarentur.

De quodam ſeruo panopionis.

q Vid urbani Panopionis ſeruus: quam admirabilis fidei: qui cum ad dominum proſcriptum occidendum domeſticorum indicio certiores factos milites in reatinam uillam ueniſſe cognoſceret: commutata cū eo ueſte: permutato etiam Anulo illum poſtico

clam emisit: se autem in cubiculum ac lectulū recepit: & ut Panopionem occidi passus est, breuis huius facti narratio: sed nō paruā materia laudationis. nam si qs ante oculos ponere uelit subitum militū accursum, cō uulsa ianuæ claustra minacem uocem: truces uultus: fulgentia arma: rem uera existimatione prosequet̄: nec quam cito dicitur aliquem pro alio mori uoluisse tam id ex facili etiam fieri potuisse mirabitur. Panopio āt quantum seruo deberet amplum ei faciēdo monumē tū: ac testimonium pietatis grato titulo reddendo con fessus est: Cōtentus essem huius exempli generis: nisi unum me dicere admiratio facti cogeret.

De seruo Antii Restii.

a Ntius Restio proscriptus a triūuiris cum oēs domesticos circa rapinam & prædā occupatos uideret: quam maxime poterat dissimulata fuga se pœnatibus suis ītempesta nocte subduxit: cuius furtiuum egressum seruus ab eo uinculorum pœna coercitus in expiabilīq; litterarū nota per summā oris contumeliā inustus curiosis speculatus oculis: atq; uestigia huc atq; illuc errantia beniuolo studio subsecutus lateri uoluntarius comes arrepsit: Quoquidem tā exquisito: tā ancipiti officio perfectissimum expectate pietatis cumulū expleuerat. his enī quorum fœlicior ī domo status fuerat: lucro ītentis. ipse cum nihil aliud q̄ umbra & imago suppliciorum suorum maximū sibi eēt emolumentum eius a quo tam grauiter punitus erat: salutem uendicauit: cumq; abunde foret iram remittere: adiecit etiam charitatem: nec hactenus beniuolentia p cessit: sed in eo cōseruando mira quoq; arte usus ē: nā ut sensit cupidos sanguinis milites superuenire amoto domino rogum extruxit: eiq; egentē a se cōprehēsū & occisum senem superiecit: interrogantibus deīde militibus ubi nam esset Antius: manum rogo ītētā ībi illum datis sibi crudelitatis piaculis uri respōdit quia

clam emisit: se autem in cubiculum ac lectulū recepit: & ut Panopionem occidi passus est. breuis huius facti narratio: sed nō paruā materia laudationis. nam si qs ante oculos ponere uelit subitum militū accursum, cō uulsa ianuæ claustra minacem uocem: truces uultus: fulgentia arma: rem uera existimatione prosequet̄: nec quam cito dicitur aliquem pro alio mori uoluisse tam id ex facili etiam fieri potuisse mirabitur. Panopio āt quantum seruo deberet amplum ei faciēdo monumē tū: ac testimonium pietatis grato titulo reddendo confessus est: Cōtentus essem huius exempli generis: nisi unum me dicere admiratio facti cogeret.

De seruo Antii Restii.

a Ntius Restio proscriptus a triūuiris cum oēs domesticos circa rapinam & prædā occupatos uideret: quam maxime poterat dissimulata fuga se pœnatibus suis ītempesta nocte subduxit: cuius furtiuum egressum seruus ab eo uinculorum pœna coercitus in expiabilīq; litterarū nota per summā oris contumeliā inustus curiosis speculatus oculis: atq; uestigia huc atq; illuc errantia beniuolo studio subsecutus lateri uoluntarius comes arrepsit: Quoquidem tā exquisito: tā ancipiti officio perfectissimum expectate pietatis cumulū expleuerat. his enī quorum fœlicior ī domo status fuerat: lucro ītentis. ipse cum nihil aliud q̄ umbra & imago suppliciorum suorum maximū sibi eēt emolumentum eius a quo tam grauiter punitus erat: salutem uendicauit: cumq; abunde foret iram remittere: adiecit etiam charitatem: nec hactenus beniuolentia p cessit: sed in eo cōseruando mira quoq; arte usus ē: nā ut sensit cupidos sanguinis milites superuenire amoto domino rogum extruxit: eiq; egentē a se cōprehēsū & occisum senem superiecit: interrogantibus deīde militibus ubi nam esset Antius: manum rogo ītētā ībi illum datis sibi crudelitatis piaculis uri respōdit quia

lus tal̄ erat hic iacet seruus q̄ singulari pietate prædītus p̄ domino suo mori nō dubitauit. Cō tentus essem huius exemplis generis .i. nulla fidei seruorum erga dominos amplius exēpla subnecterem nisi me admiratio facti aliud referre psuaderet. Pro scriptus: & ipse a triūuiris. Omnes domesticos: cæteros seruos. nā contentus erat ut rapinæ intē ti essent ne fugam suā impedirēt

Rapinam: nā bona sua dirripiebāt. Intempesta: media nocte.

Coercitus: nam aliq̄diu ipsum in uiculis habuerat. In expiabili nota litterarū ĩnustus: nam litterarum maculis faciē illius notauerat dominus candenti ferro

Inexpiabili nota litterarum: in delebili nota ut furis nomen in fronte inscribere. Per summā contumeliam oris: nam flagitiosum ipsum fuisse notæ ille i facie insculptæ significabant. Huc atq; illuc errantia: non recto itinere ibat Antius ne uestigia eius occisores sequi possent. Exquisito diligenti officio. nam omni obseruatiōe adhibita illum secutus est. Ancipiti: dubio ambiguo: nam magno se periculo expōebat cum proscriptum sequeretur. Spectate: probatæ pietatis. Quam umbra & imago: ideſt similitudo suppliciorum: nam qui eum uidebant domini supplicia contemplabantur.

Maximum emolumentum: ingens lucrū. Abunde: supra quā satis erat. Nec hactenus bēuolētia: ideſt non cōtentus fuit huc usq; beniuolentiā suam progredi: aliud enim ēt maius operatus est. Hactenus: usq; ad remissionē iniuriæ & charitatē. Amoto clā emisso dño. Egentē & se. q̄si beneficiū ēt occiso p̄stitit q̄ egēti & seni uitā eripuisset. Supiecit: supimposuit tectum uestibus domini. Militibus: qui superuenerant: nam ipsum interrogabant ubi nam esset Ancius dominus eius. Manum rogo intentans: ideſt digito rogum monstrans.

Verisimilia:nam erat uerisimile q; seruus tam crudeliter a domino suo habitus:in illius necem cō spirasset. Habita est fides uoci.i.uerbis serui fides adhibita ē a militibus. Quærendæ incolumitatis occasionem:nā abeuntes milites quo minus abiret Antius impedimento non extiterunt.

m Vltū ais hoīum & fiduciæ adiicere. Scripturus de mutatiōe morum Valerius ita p̄fatur ut huius cognitionē dicat nobis utilē fore:nā cū uiderimus ab adolescentia mīltos fuisse solutiores. deide prouectiori ætate maturiores factos:de nobis aut de nostris melius sperare incipiemus nec fortunas aliorum spectantes:ea quæ īcerta sunt:desperatiōe quadā certa iudicabimus. Multum fiduciæ adiicere:cū sperabimus de nobis aūt nostris posse ad illud culmē dignitatis puenire:quod illi clari uiri post mutatos mores in melius sunt assecuti. Et sollicitudinis detrahere:unū sequitur ex altero: nā cum bene speramus mīnus curæ ex animo amouemus

Fortunæ:nam fortuna illorū mentes mutat. In claris uiris:q̄ post morum mutationem clari euaserunt. Proximorū ingenia ideſt naturas filiorū aut nepotū

Nam cum aliorū fortunas spectādo:probat q̄d superius dixit posse nos meliora sperare. cum intelleximus adolescentes solutos ad claritatem maximā deuenisse. Spectando:ideſt considerando fortunas aliorū: quomodo fortuna & mores fuerint īalios īmutati. Ex conditione abiecta:nam horū adolescentum cōditio uilis erat cū sordidam agerent uitā. Emersisse:effulsisse: nā ex illa cōditione abiecta claritas emersit. Quid aberit.q̄d impediet: q̄d deerit. Prædānare: iudicio quodā dānare se. Spem q̄:spes naturaliter incerta est:nā est futurorū bonorū expectatio.

Recte fouetur:sic enī uiuendū est ut semp meliora speremus.

Manlius torq̄tus:hoc etiam Iiuius cōmemorat:quo pacto .L. manlius hunc manliū torquatū. filium suum rure cōtinuerit quasi īergastulis.ut agriculture operam d ret cum adeo obtusi ingenii esset ut neq; rei familiaris neq; reipu.administrationi idoneus esse uideretur.hic tanta deinde morum mutatione usus est:ut ad summam claritatem cum laude & gloria peruenerit. Amplissimo ui.magnæ auctoritatis uiro. Relegatus:quasi exul.nam nunquam in urbem remeabat sed assidue agriculturæ operam dabat. Agresti rustico opere. Liberauit:nam iudicium & accusationem omisit tribunus mœru ne occideretur. Filium: qui deuicerat latinorum pricipem & spolia etiam rertulerat. Imperium: edictum nam capitale erat in ius consulum cum hoste dimicare. Tumultu: consternatione latini belli. Speciosissimo.nam deuictis latinis triumphum clarissimum est assecutus. In hoc nubilo:in hac umbratione & obscuritate fortunæ. Contemptu adole.adolescentia ipsius abiecta erat & spreta. Decus splendor gloria:nam præclara in senectute multa gessit.

uerisimilia loquebatur habita est uoci fides: quo euenit:ut Antius statim quærēdæ īcolumitatis occasionē assequeretur.

De mutatione morum & fortunæ. Capitulū .ix.

m Vltum animis hominum & fiducia adiicer & sollicitudinis detrahere potest morū ac fortunæ in claris uiris recognita mutatio: si ue nostros status siue proximorum ingenia cōtemplemur. nam cū aliorum fortunas spectando ex conditione abiecta atq; contempta claritatem emersisse uideamus:q̄d aberit quin & ipsi meliora d̄ nobis semper cogitemus memores stultum esse perpetuæ infœlicitatis se damnare:spemq; quæ etiā incerta ratione fouetur: interdum certam in desperationem conuertere.

De Manlio Torquato filio Lutii Manlii torquati.

m Anlius autem Torquatus adeo hebetis atq; obtusi cordis inter initia iuuentæ existimatus ut a patre Manlio amplissimo uiro quia & domesticis: & rei publicæ usibus inutilis uidebatur:rus rlegatus agresti ope fatigaretur. postmodum patrem reū iudiciali periculo liberauit:filium uictorem q̄d aduersus imperiū suum cum hoste manum conseruerat: securi percussit:patriam latino tumultu fessam speciosissimo triūpho recreauit. In hoc credo fortunæ nubilo cōtemptu adolescentiæ perfusum quo senectutis eius decus luci dius enitescceret.

De Scipione Africano Superiore.

Per omnes:ideſt ordines omnes qui ſunt quattuor.ſ.Prudentia Iuſtitia Fortitudo Modeſtia.in eo enim homine oēs uirtutis gradus contemplari poterāt. Teneriores ānos moliores effœminatiores Trophæis:uictoriis in africa partis. Et impoſito iugo.deuicta carthagine ipam populi romani tributariam fecit.dicit ergo ſi quis uidiſſet teneros adoleſcētiæ ſcipionis ānos nunq̄ ſpem tantam de ipſo ſumpſiſſet ut poſſet animū inducere ſcipionem fore carthaginis domitorem. Caius quoq; ualerius hic eo diſſolutior fuit q̄ ſcipio quod cum ille a luxuriæ crimine alienus eſſet etiam hic.in diſſoluta adoleſcentia etiam luxui operam ſedulo dabat.Et tamen Licinius opimius pōtifex maximus huius ualerii indolem contēplatus ipſum flāminem dialem creare non dubitauit. Ratus poſſe hūc a flagitiis amoueri ſi modo animum ad rligionem frugalitatis miniſtram conuertiſſet. Flamen:ideſt creatus flamen dialis. flāmines tres erant in urbe roma flamen dialis:ideſt Iouis flamen quirinalis: ideſt romuli. flamen Martialis.i.martis:& flāmines q̄ ſi filamines dicebantur qđ ſacerdotes illi filum laneum in ſūmitate pilei geſtarent. Conuerſo aio adhibita mente ad curam ſacrorum & cerimoniarum. Religione:quæ ē frugalitatis magiſtra. Duce frugalitatis:magiſtra continentiæ & tēperantiæ. Tantū ſpecimen.i.tam magnū documentum & experimentum

Nihil. Qu.Fabio maximo qui gallica:hic eſt qntus Fabius qui allobrox eſt cognominatus. nā cum aluerni & allobroge galliæ populi elueos inuaſiſſent eluiq̄ quærelas ad populū ro. dferētes auxiliū implorarent ſenatui q̄ illi ſemp in ſocietate romanorum perſtitiſſent uiſū eſt opem eis ferre.itaq̄ q̄ conſuli fabio prouintia illa ſorte obueniſſet duo tam conſulares exercitus contra allobroges miſſi ut p dignitate populi romani bellū adminiſtraret

Cipio autem africanus Superior: quem dii īmortales naſci uoluerunt: ut eſſet in quo uirtus ſe per omnes numeros hominibus efficaciter oſtenderet: ſolutioris uitæ primos adoleſcētiæ:ānos egiſſe fertur: remotos quidem a Luxuriæ crimine:ſed tamen punicis trophæis deuicte Carthaginis ceruicibus īpoſito iugo teneriores.

De Caio Valerio Flacco.

Alerius quoq; Flaccus ſecundi punici belli temporibus luxu perditam adoleſcentiam inchoauit.cæterum a .P. Licinio pontifice maximo flamen factus quo facilius a uitiis recederet.ad curam ſacrorum & cerimoniarum conuerſo animo uſus duce frugalitatis religione quantū prius luxuriæ fuerat exemplū tantum poſtea modeſtiæ & ſanctitatis ſpecimen euaſit.

De.Qu.Fabio Maximo.

Ihilq; Fabio Maximo q gallica uictoria cognomē allobrogi ſibimet ac poſteris peperit adoleſcentiæ magis infame:nihil eodem ſene ornatus:aut ſpecioſius illo ſæculo noſtra ciuitas habuit:

De.Qu.Catulo.

Vis ignorat Quinti Catuli auctoritatem in maximo clariſſimorum uirorum prouentu excelſū gradum obtinuiſſe.cuius ſi ſuperior ætas ſuoluatur:multi luxus.multæ deliciæ reperirentur:quæ quidem ei impedimento non fuerunt: quo minus patriæ princeps exiſteret:nomenq; eius in capitolino faſtígio fulgeret ac uirtute ciuile bellum ingenti motu oriens ſepeliret.

De Lucio Scylla:

cum hoſtibus apud iſnaulā uidalicū & rodanū dimicatū eſt.& apud hæc flumīa diſſipati pœnitus ſūt galli. Gallica uictoria:nā allobroges populi ſūt galliæ. Poſteris nepotibus q & ipſi allobroges nominabant. Ornatius ſpecioſius:ꝑclarius honeſtius.nullus enī tꝑibus illis ipſū uirtute ſupauit. Illo ſæculo:ea ætate. Quis ignorat.Qu.catuli aucto.cū.Qu.catulus & lepidus cōſules eēnt:lepidus bella ciuilia ſuſcitās auctoritate catuli college ex urbe deiectus ē q in etruriā ſe recipiens regionē illā oēm in arma concitauerat:huius āt motus fax ab ſcyllæ rego originē ducebat. Nouarū enī rerū cupidus lepidus rogatiōe quærebat:ut oia ſcyllæ facta reſcinderent & proſcripti ſi q ſupereſſent in urbē reuocarent bonaq; ſua oibus reſtituerent.huiusrō tā & ſi iuſta uideret:ſenatus tū timens ne uulnera ciuilis belli recrudeſcerent:ipſū a tali rogatiōe deſiſtere uolebat:cū id ſine magno tumultu fieri poſſe negaret.ſed cū hic in ſnīa pſtaret indignatus catulus eius collega ipſū:ciuitatē cōtionibus mouentē eiecit. cūq; ille cōparato exercitu romā ꝓperaret:catulus cū Gn.pōpeio pontē miluiū diſiecerunt:ſtructiſq; copijs etruriam incruēta uictoria trāſire coegerūt.deinde ēt in ſardiniā:ubi ille ſibi mortē conſciuit.

Quis ignorat:q̄ſ dicat oēs ſciūt. Luxus:multæ luxuriæ:libidinoſus enī fuit. Capitolino faſtigio:

in ſumitate capitolii nam princeps ſenatus ẽt extitetat. Ciuile bellũ:nam eiecit lepidum qui ſeditionis in urbe cõmouebat:cum uellet ſua proſcriptis reſtitui qđ non ſine magno motu & perturbatione fieri poterat. Lucius uero ſcylla:q̃ perditus extiterit in adoleſcentia.L.Scylla declarat Vale.& qđ ẽt Plutarchus i illius uita cõfirmat. Vſq; ad q̃ſturæ.i.uſq; ad tempus comitiorum in quibus quæſtor ẽ creatus:& cum Mario conſule cõtra Iugurtham militaret in africa. Vino:uino.i.potatiõibus multũ indulgebat. Ludicræ artis:nã hyſtrionicam artem in ſcena exercuit cupiditate q̃ſtus inductus. Per inquinatam:ual de ignominioſã

Quapropter:ideſt ob cuius uitæ turpitudinẽ. Aſperrimum bellũ.ſ. contra iugurtham numidarum regẽ qui rerum bellicarũ peritiſſimus erat. In africã:nam numidia africæ pars eſt. Perruptis clauſtris nã uirtus illius indignara q; a flagitiis occuparetur clauſtra oia nequitiæ pfregit: ut uires ſuas exerceret. Iniecit:ipo ſuit cathenas manibus iugurthæ nã eloq̃ntia ſcyllæ perſuaſus bochus rex uinctũ Iugurthã rõanis tradidit. Mithridatẽ cõpeſcuit: exercitũ eni aduerſus mithridatẽ regem põti ducenſ ponto cappadocia atq; aſia eũ depulit:ipſũ ẽt a rygrane rege armẽniæ auxiliũ implorare coegit. Socialis bell luctus maxie opera ſcyllæ romana ciuitas liberata ẽ mœtu cũ ſocii oẽs romanorum contra eos arma ſumpſiſſent. Socialis belli:belli latini. Luctus:romanorũ ex nimia trepidatione prouenientes. Cinæ dominationẽ fregit:cũ cinna nõ conſulatũ ſed tyrannidem exerceret:Octauiuſ eius collega indignatus q; ille tã ta inſolentia in ciues ro. uteretur ex urbe facto ipetu ipſum eiecit qui pulſus contra patriam exercitum comparauit.deinde cum proſcriptus Marius delituiſſet in plaude apud minturnas cum occiſores ad ſe occidendum miſſos contemplaretur inuentuſq; & a minturnenſibus uinculis abſolutus q; cimber.qui miſſus fuerat ut in carcere eũ necaret ſe illum tollere poſſe negauiſſet & in nauiculam poſitus ſe in africam recepiſſet atq; ingentem exercitum inſtruxiſſet quem aduerſus ſcyllam duceret:cinnam orauit ut ſe ſibi coniungeret quam conditionẽ confeſtim corripuit cinna:itaq; coniunctis exercitibus cinna & marius urbem romam iuaſerunt:quã captã & obſeſſã ſcylla a uictoria mithridatis rediens haud difficulter liberauit. Proſcriptum:nam nomen ipſius in roſtris expoſitum ſignificabat eum capite damnatum eẽ. Quis?quaſi dicat nemo. Tã diuerſa:q̃ fuerunt in ſcylla diſſimilia. Cõtraria:aduerſa nam uirtus & uitiũ contraria ſunt. Attentiore comparatione:diligentiore comparatione:ut diligenter comparet adoleſcentiæ uitia:& maturioris ætatis uirtutes. Expendere:examinare uelit. Duos ſcyllas:nã adoleſcentia nihil prorſus commertii cum uirilitate habuit. Virum fortẽ: alius ſcylla & dicit ipſum uirũ fortem nominarẽ niſi ſe fœlicẽ ipſe appellaſſet.Fœlicẽ:nam in epiſtoliſ ita ſcribere conſuẽuerat ſcylla fœlix ſalutem dicit.

a Tq; ut nobilitatẽ beneficio pœnitentiæ poſtq̃ ſatis de mutatiõe morũ diximus:nũc de mutatõne fortunæ dicamus. Nobilitatẽ nobiles adoleſcentes turpes.ſ.ſubtexuimus. Beneficio pœnitentiæ:nam hoc beneficium pœnitentia præſtitit illis:ut cum male actæ adoleſcentiæ ipſos pœniteret poſtremo uirtutem amplexarentur. Admonitam reſpicere ſeipſam:nobilitatem beneficio pœnitentiæ admonitam ſeipſam conſiderare q̃ turpis eſſet niſi in melius mores conuerteret. Altiora:præſtantiora nam a paruis magiſtratibus iſti quos commemorat ad altiores tranſiuerunt.

1 Vcius uero Scylla uſq; ad quæſturæ ſuæ comitia uitã libidine uicit ludicræ artis amore perinquinatam perduxit.Quapropter.C.Mariũ conſulẽ moleſte tuliſſe traditur : quod ſibi aſperrimum in africa bellũ gerẽti tã delicatus quæſtor ſorte obuẽiſſet eiuſdẽ quaſi perruptis & diſiectis neqtiæ qua obſidebat clauſtris: cathẽas iugurthæ mãibus iniecit. Mithridatẽ cõpeſcuit ſocialis belli fluctus repreſſit. Cinæ dominationem fregit : eumq; in Africa qui ſe quæſtorem faſtidierat : ipſam illam prouinciã proſcriptum & exulem coegit petere : quæ tam diuerſa tamq; inter ſe contraria ſi qs apud animum ſuum attentiore comparatione expendere uelit : duos in uno homine Scyllas fuiſſe credidit: turpem adoleſcentulum & uirum dicerem fortem niſi ipſe ſe fœlicem appellari maluiſſet.

De Sublimitatis a ſtatu humili. Cap. Decimum.

De Tito Aufidio.

Asiatici publici: publici hoc loco substantiatur. i. uectigalis. tributi asiatici. Proconsulari imperio. nam proconsul creatus asiā omnem obtinuit. Aliena tribunalia: aliorum tribunalia magistratuum qui erant i asia præfecti cum Titus tributorium redemptor eēt. Adulantem: blandientem ut sibi in exigendis uectigalibus fautores exrarent. Pristinum q̄stum turpe lucrum quod antea fecerat exigē do uectigalia. Suæ fortunæ. i. fortunæ ascribi debere: quæ ipsum compulit ad talem exercitationē abiectam cum aliunde se sustentare nequiret. Præsens dignitatis incrementum. i. præsens augmentum amplitudinis. nā ex publicano proconsul creatus extiterat.

Itus Aufidius cū asiatici publici exiguam admodum particulam habuisset: postea totam Asiam proconsulari imperio obtinuit. nec indignati sūt socii eius parere fascibus: quem aliena tribunalia adulantem uiderant: gessit se etiam integerrime ac splendidissime: miroq; id modo demonstrauit pristinum quæstum suum fortunæ: præsens uero dignitatis incremētum moribus suis imputari debere.

De Tito Publio Rutilio.

T. P. Rutilius non Publicanum ī Sicilia egit. sed opus publicanis dedit. idem ultimam inopiā suā auctorato sociis officio sustentauit: ab hoc postmodū consule leges uniuersi siculi acceperunt/acerbissimoq; prædonum ac fugitiuorū bello liberati sunt: portus ipsos (si quis modo mutis rebus īest sensus) tantam in eodem homine uarietatem status admiratos arbitror. Quem enim diurnas capturas exigentem animaduerterant: eundem iura dantem classesq; & exercitus regē tem uiderunt.

De Publio Ventidio.

h Vic tanto incremento maius adiiciam. Asculo capto. Cn. Pompeii Magni pater. P. Vētidium ætate puberem in triūpho suo populi oculis subiecit. hic est Ventidius qui postea Romæ ex parthis/& per parthos de Crassi manibus in hostili solo miserabiliter iacentibus triumphum duxit: itaq; qui captiuus carcerem exhorruerat: uictor capitolium fœlicitate celebrauit. In eodem etiam illud existimari quod eodem āno prætor & consul est factus.

De Varietate Casuum. De Lucio Lentulo. Cap. xi.

Non publicanus ut aufidius fuerat. Operas publicanis dedit. i. publicanorum minister extirit. Officio auctorato soc. i. officio ex auctoritate publicanorum præstito sociis. s. asiaticis. ex ministerio. n. exacturæ uectigalium uitam sustentabat. Leges: q bus recte degerēt. nā ipse siculis leges composuit. Prædonū & fugitiuorum: nā crispus & enomaus gladiatores: p̄dones & fugitiuos oēs contraxerāt & sicilīā prouintiā infestabant: hos post ea dissipauit rutilius. Siqs mō mutis rebus ineſt sensus. i. si mō mutæ res quicq̄ sentire possunt aut uidere ita ut portus cōspicer potuerit illius rutilii uarietatē.

Diurnas capturas: mercedes quotidianas: nam ī portu uectigalia exigebātur: ideo portus admiratos existimat. Iura: nam p̄fectus siculis iura r̄ddebat. Classes: naues collectas cōtra p̄dōes.

Exercitus: cū consul eēt fugitiuosq; p̄sequeretur. Huic tāto incremento maius adiicia: cum pompeius strabo magni pompeii p̄ asculum debellasset: matrē uētidii captiuā q̄ paruulum uentidium in sinu gestabat ante currum duxit: cum ex uictoria parta speciosum ageret triumphū. Vētidius post ea hic contra parthos consul missus & ex parthis p̄mus triūphauit & manes crassi quem arsacides pthorum rex una cum filio & romano exercitu trucidauerat est ultus signaq; cōsularia: quæ crasso pthi abstulerāt ipse recuperauit. Maius. s. incrementum uentidii: q; certe maius extitit. Asculo capto oppidū apuliæ est. Pater pompeius strabo qui bello latino cōsul est creatus. Puberem primæ lanuginis. Oculis populi. nam populus ipsū captiuum aspexit cū triumphantis strabonis currum cū reliquis captiuis præcederet. Ex parthis: seuissimis populi romani hostibus. Manibus crassi. nam ex crassi manibus triumphauit. quia eos miserabiliter iacentes in solo hostili: ipse ultus est. Manibus umbris cadauere. nā Arsacides eū deuiceret atq; occiderat. Captiuus: cū deuicto asculo strabo ipsum cum matre cepisset. Exhorruerat: timuerat carcerē cū inclusus eēt. Victor: deinde de parthis. deleto. n. crasso contra parthos missus est uentidius cum exercitu. Capitolium. nam triunphantes curru in capitolium ducebantur.

Casuum nunc contemplemur uarietatem qñ quidem de mutatione fortunæ differuimus:nũc de uarietate casuũ aliquid præponemus.& primũ de uaria.L.Lentuli fortuna exemplũ subicit.Lentulus hic missus ẽ aduersus crisonomũ qui cum e circo flãminio cũ. xL. seruis aufugisset. deinde ẽt seruos omnes & fugitiuos ad libertatem inuitasset tñ comparauerat exercitũ:ut totam siciliam i ptãtem suam redigeret:& nonnullos ẽt consulares exercitus deleret. Tandem flãminius fugitiuoꝝ temeritatem repressit:& de illis triũphauit.post consulatum lege q̃ cecilius quidã tulerat repetundarum ex si

eilia dãnatus ẽ qꝫ prouintiã illã male administrando ipse expiassset.cũ ãt damnatus eẽt censor cũ. L.censorio suffragiis populi creatus ẽ. Lege cecilia:q̃ cecilius promulgauerat. Dedecora dãnationẽ & actionem repetundarum. Alterna uice: alternati modo ornamẽtis:mõ dedecore ipm afficiendo. Cõsulatui illius:quõ alternauerit ipsum ꝺclarat:nam post consulatũ dãnatio successit rursus post damnatõnẽ cẽsor ẽ creatus. Iisdem uiribus uti uoluit:cũ hãno & amilcar duces carthaginẽsium siciliam iuassisset: Scipio asina &. C. duellius consules aduersus ipsos mittũtur sed dũ inconsiderate se gerit scipio asina a classe pœnoꝝ apd liparim circũuenitur & in collo qum protractus dolo a ducibus carthaginensium i uincula conicitur paulo post duellius dissipata pœnoꝝ classe speciosissimã nactus uictoriã sũma cũ gloria triũphauit: & pœnos fœdus cũ rõanis inire coegit. Redẽptus postea Scipio asina:q̃ quis oia iure belli amisisset tñ aspirante fortuna cũcta restaurauit:& secũdo cõsul creatus ẽ. Iisdem uiribus: qbus fuerat usa i. L. Lentulo. Liparas isulas siciliæ. Oia: nã in seruitutẽ deuenerat iureꝫ belli oia amiserat. Recuperauit:redemit.nã redemptus i sua bona rediuit. A.xii. securibus a cõsulatu:nam consulẽ anteibãt duodecim lictores totidem secures præferentes. Ad cathenas cartha. ut ex consule in uincula carthaginensium peruenirẽt.

c Asuum nunc contemplemur uarietatem. L. Lẽtulus consularis lege cecilia repetundarum crimine oppressus censor cũ. L. Censorio creatus est: quẽ qdẽ fortuna inter ornamenta & dedecora alterna uice uersauit consulatui illius damnationem: damnationi cẽ suram subiiciendo:& neqꝫ bonis eũ perpetuis frui nec malis æternis ingemiscere paciendo.

De Cneo Cornelio Scipione Nasica.

Isdem uiribus uti uoluit. Cn. Cornelio Scipione Nasica: qui consul a pœnis apud lipparas captus cũ belli iure omnia perdidisset lætitiore subinde uultu eius adiutus cũcta recuperauit consul etiam iterum creatus. Quis crederet illum a duodecim securibus ad carthaginẽsium peruenire cathenas? quis rursus existimaret a punicis uinculis ad summa imperii peruentu rum fastigia sed tamen ex consule captiuus & ex captiuo consul factus est. De Crasso dicto Diuite.

q Vid Crasso nonne pecuniæ magnitudo locuple tis nomen dedit? sed eidem postea inopia turpem decoctoris superlationem immisit si quidẽ bona eius a creditoribus quia solidum præstare non poterat: uenierunt. Itaqꝫ amara sugillatione non caruit:cũ egens ambularet diues ab occurrentibus salutabatur.

De. Qu. Cepio.

c Rassum casus acerbitate. Qu. cepio præcurrit: is nãqꝫ præturæ splendore triumphi claritate consulatus decore. Maximi pontificis sacerdotio:ut senatus

Quid crasso: scilicet dicimus. Locuple is nomẽ locuples enim nominabatur. Turpem superlationem: infamem hyperbolem. Decoctoris lixe: coqui pauper factus lixe nomen est assecutus. A creditoribus creditores bona crassi sub hasta uendiderunt cum ille soluendo non haberet. Solidum præstare: idest soluere in integrum. Venierunt: uendita fuerunt.

Amara sugillatione amara nota. Crassum casus acerbitate ce. q. præcur. cepio hic prætor in hispania extitit & cum fugitiuorum bellũ in prouincia illa extinxisset speciosum egit triumphum. pontifex etiam maximus est creatus proconsul etiam cũ. Cn. manlio contra cimbros est missus a quibus octuaginta milia romanorũ deleta sũt temeritate potissimum & opera cepionis qui repugnante collega prælium illud inierat. qua re cognita cum romam reuersus esset reus factus cepio perpetuo carceri damnatur. Triumphi claritate debellatis fugitiuis triumphauit cepio.

Cognomen patronus ſenatorum nominabatur propter magiſtratus ſpecioſiſſime geſtos. Funeſti tetri carnificis manibus. Schalis ge. nõnulli dicunt eas ſchalas gemonias a gemitu fuiſſe appellatas alii autem a gemonio fabro nominatas eẽ uolũt & per illis ĩ profundũ carceris deſcendebatur q tullianum dicebatur in eoq; capite dãnati ſeruabantur. Iacens:nã in ſchalis expoſitum erat corpus cepionis. Totius fori ro.nã ĩ foro uerſantes illud conſpexerant. Iam.C.M.maxime fortunæ lu. ẽ.ille primo conſul africam domuit iugurthã numidiæ regẽ uinctũ ĩ triumphũ duxit. Gallos deinde cimbros ſenones qui romanũ nomen delere conſtituerant ad internecionem uſq; deleuit in tertio eius conſulatu cum ſulpitius triple. ſubrogaret ut puincia quæ ſcylle demãdata fuerat aduerſus mithridatẽ regem ponti mario decerneretur coactus eſt marius in exilium proficiſci urbe a ſcylla occupata comparatoq; poſtmodũ in africa exercitu una cũ cinna quem eiecerat octauius in cõſulatu collega patriã occupauit poſtrẽo cũ a ſcylla q mithridatis opes hauſerat romana ciuitas obſideretur & iã in eo eẽt ut caperetur. Marius dr̃ cũ amicis cõuiuiũ celebraſſe: & illis cõſiliũ ſuũ aperuiſſe deide cũ i ea ſenectute ſcyllæ potẽtiæ reſiſtere neq ret ĩ cubiculũ ſe recepit: & mortẽ ſibi propria manu conſciuit.

Maxima lu.for.i.certamẽ maximũ fortunæ Marius extitit.nã nõ minore aĩ robore q̃ corporis oẽs fortunæ ipetus ipſe Marius tollerauit. Arpinatibus honoribus:cũ inqt arpini indignus uideret' q honoribus arpinatibus frueretur. Patiẽtia ſua:nã repulſã patienter tulit. Irrupit ac ſi diceret p uim ingreſſus ẽ. Cõſimilẽ notã.i.ignominiam cõſimilẽ:nã ſicuti repulſus fuerat cũ p̀mo præturam petiuiſſet:ita etiã cũ peteret tribunatũ & ædilitatẽ ſimiliter repulſã a populo ſuſtinuit. Tribunatus:tribunus militũ fieri poptabat. Præturæ inheſit.i.p̃turã obtinuit cũ cãdidatus ſecũdo eã petiuiſſet. Ambitus accuſatus ẽ Marius q̃ populum corrupiſſet:itaq; crimine ãbitus dãnatus ægre a iudicibus eſt abſolutus.

Tam humili.i.uili q indignus honoribus illius municipii hitus fuerat. Arpinate:q̃ patria ſua fuerat. Tã faſtidiẽdo candidato hoc dicit pp notã repulſa:nã tertio cãdidatũ eũ populus faſtidierat.

Iugurtham quẽ prodiderat bocus eloquẽtia ſcyllæ legati perſuaſus romanorũ partes ſequi. Deleuit diſſipauit cimbros theutones & ſenones. Duo trophæa:erexerat.n.ĩ urbe roma duas columnaſ cimbroꝝ & theutonicorũ ſpoliis ornatas. Cui poſt exilium conſulem creari ille cũ proſcriptus a ſcylla in exilium profectus eſſet:comparatoq; exercitu in africa urbem romam cũ cinna occupaſſet:conſul creatus eſt ſcyllamq; cum ſuis fautoribus & ipſe proſcripſit. Poſt exilium.poſt ſcyllæ ꝓſcriptionem. Proſcripto.ſibi a ſcylla. Proſcriptionem facere.nam reuerſus romam ſcyllanos omnes proſcripſit. Contigit.euenit. Quid huius conditione inconſtantius nunc Valerius dicit nihil repperiri poſſe iſtabilius aut mobilius marii conditione q & miſerrimus extitit & fœliciſſimus eſt iudicatus.

Conditione huius.i.marii ſtatu. Inconſtantius inſtabilius. Mobilius.mutabilius.ſ.fuit' quaſi dicat nihil. Quem marium. Miſerrimus.quia impetum fortunæ auerſiſſimum eſt expertus.

Fœliciſſimus.nam ex humili ſtatu ad extremum dignitatis gradum peruenit.

patronus diceretur aſſecutus in publicis uinculis ſpiritũ depoſuit:corpuſq; eius funeſti carnificis manibus laceratũ in ſchalis gemoniis iacens magno cum horrore totius fori romani cõſpectũ ẽ. De.C.M.Cã.

I Am Caius Marius maxime fortunæ luctatio eſt: omnes enim eius impetus tã corporis quã animi robore fortiſſime ſuſtinuit:arpinatibus honoribus iudicatus inferior quæſturam Romæ petere auſus eſt: patientia deinde repulſarum irrupit magis in curiam quã uenit. In tribunatus quoq; & ædilitatis petitione conſimilem campi notam expertus prætura candidatus ſupræmo loco inhæſit:quam tamen non ſine periculo obtinuit:ambitus enĩ accuſatus:uix atq; ægre abſolutionẽ a iudicibus impetrauit: ex illo Mario tã humili arpinate: tam ignobili Romæ tamq; faſtidiẽdo candidato *ille Marius* euaſit qui Africam ſubegit: Iugurtham regem ante currum egit: qui theutõicorũ cimbrorumq; exercitus deleuit: cuius bina trophæa ĩ urbe ſpectantur. cuius ſeptem infaſtis conſulatus leguntur:cui poſt exilium conſulem creari proſcriptoq; facere proſcriptionem contigit. Quid huius conditione inconſtantius aut mutabilius? quem ſi inter miſeros poſueris miſerrimus: inter fœlices fœliciſſimus reperietur.

De Caio Cæſare:

Caius autē Cæsar cuius uir. si. dictū ē Marius & scylla graues inimicitias & aspera odia i re pu. inter se exercuerunt: Marius. n. plebem scylla aūt patricios sustentabāt. Tūc temporis cū adolescens admodū Cæsar eēt populari aurea delectabatur cuius conditionem & ai statum scylla confestim deprehēdit & cū auctor esset ut cæsar e medio tolleretur nōnulli senatorum inter quos ēt Cicero extitit scyllā a proposito suo deteruerūt. Id cū ad cæsarē puenisset optimū sibi fore duxit si interim se āmoueret: quoad respu. meliorem statum nāciscceretur itaq; iter incepit ut i asiam transiret: sed cum in eo eēt. ut iam iā pharmacusā peruēturus esset ab pyratis iprudens interci pitur: q ei tributum imposuerūt si se redimi poptaret: socios Cæ sar romā mittit qui ab amicis tā tā pecuniā mutuo acciperent q̄ tam maris prædones pro sui re demptione petisset. interim nō tāquā captiuus: sed tāquam do minus illis imperabat. Struxe runt: parauerūt. Priuatus: sine magistratu. Asiā petēs cū scyllā haberet infensū. Pharmacusā: i sula est. Parua igr̄ sūma clarissi mū mundi sidus: fortuna uoluit tm̄ sidus recōpensari parua sum ma i pyratar naui. i. fortuna uo luit ipsum sidus capi & redimi. Clarissimū sidus: cæsarē q dei de i numero deor est trāslatus.

In pyratico in pyratica naui. nā mioparo ꝑpriæ pyratica na uis dr̄. Rependi recompensa ri. Cæleste nu. Cæsar diuinus. Ab iniuria q̄ a pyratis accepat. Attento stu. accurata diligētia. Polemo: adolescēs fuit turpis simus. Illecebris eius: turpitudi ne luxuriæ. Ipsa infamia ifamiā q̄ ex libidie luxuriæ prouēiebat ipse tota mēte cōplexabat. Xe nocratis: hic phūs nobilissimus fuit & stoicus & cū iā senior eēt ac cū reliqs intrasset ut d̄ phiæ p̄ ceptis cōicaret. Agesilaus iterro gauit qsnā hic eēt: cui cum quidā dixisset. hō ē q pcepta phiæ stu dioosissime q̄rit ille qa iā senior eē Xenocrates respondit & q̄do ea utet si nōdū ipsā muēit? Per lucida ue. īdutus uestē adeo tenu iter textā ut pluceret illius cor pus. Nō cōtētus. i. nō cōtentus intrasse tāto luxu q̄ gēus ignominiæ fuit nō mediocris addidit ēt ut sederet. Indigna. nā oēs idigna bāt q̄ illudēdi gra illuc intrasset tā uiolētus. Vultū: q̄ signū fuit nō pturbati ai. Modæ. hæc differt int se. nā gustus & tactus ad tēperantiā. reliq uero sēsus ad modestiā referūt. Resipi. ad se redire coac tus polēo. Et hoc admiratiōe nō mediocri prosequndū ē q̄ adeo pditus adolescēs tā subito a sua osue tudine discedere posset. Intra paliū re. intra paliū: qd̄ fuit pudoris ac modestiæ signū. Oris cōui ualis hilaritatē. i. deposuit uultū exhilaritatem qualē conuiuantes hēre solent. Totam luxuriam .i. omnem luxuriæ libidinem. Vnius orationis: quam habuerat Xenocrates. Ex ifami ganeo ne: ex turpi libidinoso: nam ganeum dicitur lupanaria cubilibus uulpium denominatum: quæ in foueis habitant. Euasit effectus est: ipse enim præceptis philosophiæ se præbuit.

Mioparo

c Aius autem Cæsar cuius uirtutes aditū sibi in cælū īstruxerunt: inter primæ iuuentutis initia priuatus Asiam petens a maritimis prædonibus circa insulā pharmacusā exceptus: quinquaginta se talentis redemit: parua igitur summa clarissimū mundi sidus ī piratico mioparone repēdi fortuna uoluit. Quid est ergo quod amplius de ea re q̄ramur sine consortibus quidem diuinitatis suæ parcit? Sed cæleste numen se ab iniuria uindicauit: continuo. n. captos prædōes crucibus affixit. attēto studio nostra commemorauimus remissiore nunc animo aliena narrentur.

Externa De Polemone Athenense philosopho:

p Erditæ luxurie Athenis adolescens Polemo neq; illecebris eius tantummodo: sed ēt ipsa infamia gaudens: cum e conuiuio non post occasum solis: sed post ortum surrexisset: domumq; rediens Xenocratis philosophi patentem ianuam uidisset uino grauis unguentis delibutus: sertis capite redimito plucida ueste amictus refertā turba doctorum hominum scholam eius intrauit. nec cōtentus tam deformi ītroitu consedit ēt ut clarissimum eloquiū & prudentissima præcepta temulentie lasciuiis eleuaret: orta deinde ut parerat omnium indignatione Xenocrates uultum in eodem habitu continuit: omissaq; re quā differebat de modestia ac tēperantia loqui cœpit: Cuius grauitate sermonis resipiscere coactus Polemo: primo coronam capite detractam proiecit: paulopost brachium intra palium reduxit: procedente tempore oris conuiualis hilaritatem deposuit ad ultimum totam luxuriam exuit: uniusq; orationis saluberrima medicina sanatus ex infami Lenone maximus philosophus euasit

Peregrinatus est huius animus: illud de animo polemonis dici potest cum uidelicet peregrinatũ fuisse in nequitia nõ habitasse. Peregrinatus ẽ: peregrinamur ĩ aliena regiõe. Nõ habitauit hitamus. n. ĩ nostra regione. Piget themistoclis adolescẽtiam attingere: De mutatione morum themistoclis narrare incipit. quæ profecto magna extitit: nã cum ab adolescentia sua flagitiosus esset: neq; rei familiaris curã haberet sũptuosus. n. uitam ducebat: pater Neocles ipsum a se abdicauit: matrem ẽt Neacarnãdem adeo dolor stimulauit: ut cũ obscelera exhæredatũ filiũ cerneret nõ dubitauerit laqueo gulam frangere: ne tanta sollicitudine ĩdies præmeretur: hæc tam̃ patris abdicatio nõ themistoclis animum fregit: sed erexit. cũ. n. intelligeret ignominiã illam nõ sine magna uirtutis specie extingui posse ad cognatos & familiares confugit moderatæq; se agere cœpit. Patrẽ: neoclem. Natã ignominiam abdicationis pp. n. uitæ turpitudinẽ pater ipsum exhæredauit. Matrem neacarnãdem. s. aspitiam. Suspẽdio finire uitam. nã se suspendit mater cũ dolore nimio afficeretur ꝙ tam turpẽ filium haberet. Græci sanguis totius græciæ. Medium pignus. i. pignus inter europam & asiã. Europæ. i. græciæ quæ ĩ eurpa sita est. Asiæ propter persas qui in asia sunt. Spei. nã deuicto Xerse ĩ spem græcia erecta ẽ. Desperationis. nã desperatis rebus solus Xerses patriã petiuit. Patronũ: defẽsorẽ cũ apud salaminã persas fugauit. Vadẽ uictoriæ spõsorem uictoriæ cũ Xersi promisit se facturum ut græcia omnis ĩ suam potestatem deueniret. Cimonis uero ĩcunabula cimõ hic Milciadis filius fuit quem fa uum ĩ adolescentia fuisse omnes atheniẽses crediderũt. procedẽte uero tempore impatorẽ cum utilissimum experti sunt: magnitudineq; rerum ab ipso gestarum admirati quẽ in sanum ãtea crediderant uariis ornatum ttopheis nunc conspiciebãt. ille enim apud strimonẽ flumẽ tracas fugauit. Amphibolĩq; ciuitatem struxit & eo decem milia atheniensiũ hĩtatũ duxit. Apud michalem & phichalem trecentarum nauium classem phœnicum superauit asperos & atheniẽsibus infestissimos dolopas dispulit Cũq; ex integro bellum græcis Xerses instituisset græci ducem cimonem atheniẽsem constituunt filium Milciadis quo duce apud marathonem pugnatũ est. sed cimonis magnitudinẽ futurã pietatis documenta prodiderunt. quippe pr̃em ob crimen peculatus ĩ carcerem proiectũ: ibiq; defunctum trãslatis ĩ se uinculis ad sepulturã redemit: nec ĩ bello deligẽtiũ græcorũ iudiciũ ipsos fefellit. siqdem nõ inferior uirtutibus pr̃is cimon Xersem terrestri naualiq; bello superatũ trepidum se recipere ĩ regnum suum coegi. Incunabula: p̃ncipia adolescentiæ. Opinione stulticiæ: omnes enim ipsum stultum esse opinabantur. Imperia salutaria: patriam enim suã ductu atq; auspiciis suis græciæ principem fecit. Nãq; Alcibiadem quasi duæ fortunæ ꝑtitæ sunt: Et secũda ĩquit & aduersa fortuna ĩuicem sibi alcibiadẽ diuiserunt. Illa enim ipsum oĩbus opibus atq; honoribus cõdecorauit. hæc uero oĩa illa præclara abstulit ipsumq; miserũ factum uiolenta morte affecit. Vitia atq; uirtutes ipsi Alcibiadi parere uidebantur tãtaq; ĩter utrasq; uarietate extitit. ut oĩbus inotuerit naturã ĩ eo uiro ostẽdere uoluisse qd efficere posset nihil ẽt admirabilius ĩ utraq; uitiorũ & uirtutũ sorte apparuit. Duæ fortunæ: secunda. s. & aduersa. Nobilitatẽ eximiã: nã picli p̃ncipi athenaꝝ cõiũctissimus fuit. Formã p̃stãtẽ: singularẽ pulchritudinẽ: oẽs. n. ætatis sue uiros ille supauit forma. Fauorẽ eximiũ ciuiũ: ciuibus. n. g̃tus erat. Sũma ĩpia: ĩpator sũmus extitit.

peregrinatus est huius animus in nequitia non habitauit.

De Themistocle Græco:

Piget Themistoclis adolescentiam attingere siue patrem aspiciam abdicationis in iungentem notã siue matrem suspendio sui finire uitam propter filii turpitudinem coactam: cum omnium postea graii sãguinis uirorum clarissimus extiterit: mediumq; Europæ & Asiæ uel spei uel desperationis pignus fuerit. hæc. n. eũ salutis suæ patronum habuit: illa uadem uictoriæ assumpsit.

De Cimone Atheniensi.

Cimonis uero incunabula opinione stulticiæ fuerũt referta eiusdem stulticiæ imperia salutaria Athenienses senserunt: itaq; coegit eos stuporis semetipsos damnare: qui eum stolidum crediderant.

De Alcibiade.

Anq; Alcibiadẽ quasi duæ fortũæ ꝑtitæ sũt altera q̃ ei nobilitatẽ eximiã: abũdãtes diuitias formã præstãtissimã: fauorem ciuium propensum: summa ĩperia

Præcipuas ſingulares uires potẽtiæ. Flagrantiſſimũ ingeniũ:callidiſſimum ingenium. Altera: fortuna aduerſa. Damnationẽ.nam damnatus fuit & deuoratus. Venditionẽ bonorũ: nã dãnati ipſius bona publicæ uendita fuerẽt. Odiũ patriæ omnes.n.poſt cladem ĩ Aſia acceptã ei infeſtiſſimi fuerunt Violentã mortem.nã iuſſu triginta tyrãnorum eſt trucidatus. Perplexa:implicita.nã modo a ſecundis ad aduerſa modo ab aduerſis ad ſecunda trãſiuit. Ad ĩuidiam uſq; polycratis ſamiorum tyrãni abundãtiſſimis bonis conſpi.uitæ fulgor euaſit:Polycratis mutationem fortuuæ cõmerat q mira fœlicitate uſus omnium ĩ ſe inuidiam cõtraxit quicquid ille ſperabat facile conſequebatur:nihilq; fruſtra conabatur: fortuna.n.id ſibi confeſtim offerebat.Itaq; cum uelle ac poſſe ſibi ĩ manu eſſent nulla cura nulla ſuſpitione præmebatur. Societatem ẽt cum ſamnitico egyptiorum rege iniuit q cum miraret cur illi omnia ex ſnĩa cederent. ĩuidia commotus dixit ſe nolle illius amicitiam niſi moleſtũ aliquid ſentire poſſet. Polycrates ne perpetua fœlicitate fueretur Anulo quem cariſſimum hẽbat ſe priuauit & in profundum maris dei ecit haud multo poſt piſcatores piſcem miræ magnitudinis capiunt regi dono tradunt. coquus in inteſtinis piſcis inuentum Annulũ quem ipſe rex abiecerat geſtiens Polycrati offert. id cũ ad aures ſamnitici puẽiſſet ratus ingens malum illi iminere ſe amicitia polycratis abdicat.Interea horontes darii regis ſatrapes magna cupiditate eius interficiendi flagrabat. mittit igit ad eum legatos qui nuncient ſe cupere illius fœdus atq; amicitiam dicentq; Horonti pecuniã ingentem eſſe:Polycrati ãt prudẽtiam & fortunã:& ita facile eſſe utriuſq; imperium bello augeri. Audita Horontis legatione polycrates ſuos mittit q opes illius ĩtueantur. qbus Horontes uaſa multa plumbo plena:ſed quibus aurei philippi ſuperpoſiti erant.Illi aurum rati polycrati nunciãt ditiſſimũ eſſe Horontem.Filia polycratis cũ eum proficiſci uideret ipſũ ab itinere retrahere contendebat:illa.n.ſomniauerat ſe uidiſſe patrem ſublatũ die qdem ſudantem.nocte uero rore ſtilantẽ qd ſomnium ſibi peſtiferum eẽ credebat.ſed ſatis impellentibus pr̃ iritum ſomniũ filiæ ratus ad Horõtem profectus ẽ quẽ ſimul ac ĩ poteſtate habuit horontes in mõte mitilenẽſi. Ad inuidiã uſq; uſq; ad aĩum hominũ odiũ. Conſpicuus:iſignis fulgor uitæ. Oẽs cõatus:oẽs aĩ molitiones. Placido itinere: ſecũdo curſu fortunæ excipiebãt. Spes.n.cõcupite rei.i.qcqd ille ſpabat facile coſequebat: g̃ facile capiebat fructũ rei optate. Vultũ mutauit.i.ex hylari ſubtriſtẽ fecit. Succuſũ p q̃.i.uultũ quaſſatũ aſperitate exigua triſtitiæ. Abiecit:hortatu ſamnitici regis egyptiorum. Capto piſce. nã piſcis ĩ inteſtis annulũ habebat:quẽ regi piſcatores dederant. Plenis uelis trãſlatõ ſumpta ab his q nauigãtes a puppi uentũ hẽnt. Proſperũ curſũ proſperã nauigationẽ:uno.n.tenore fœlicitas illũ habuerat. Mitilenenſis montis:mõtis mitilenæ:unde pittaco fuit. Exquo uertice q a ſamiis cõſpici poterat. Putres artus:putrefacta mẽbra ĩ cruce.Illã leuã:manũ ſiniſtrã eius:nã ĩ leua anuli geſtãt.

præcipuas potentiæ uires flagrantiſſimum ingenium aſſignaret. Altera quæ damnationem :exilium.uenditionem bonorum.inopiam.odium patriæ uiolentam mortem infligeret :nec aut hæc aut ille uniuerſa : ſed ab ira : perplexa freto atq; æſtui ſimilia.

De Polycrate tyranno Samiorum.

a Dinuidiam uſq; polycratis Samiorum tyranni abundantiſſimis bonis conſpicuus uitæ fulgor exceſſit:nec ſine cauſa:omnes enim conatus eius placido excipiebantur itinere:ſpes certum cupite rei fructũ apprehendebat uota nuncupabantur ſimul : & ſolue bantur:uelle ac poſſe in equo poſitum erat: ſemel dũ taxat uultum mutauit:per quam breui triſtitiæ ſale bra ſuccuſum : tunc cum admodum gratum ſibi anulum de induſtria in profundum:ne omnis in commodi expers eſſet.abiecit : quem tamen continuo recuperauit capto piſce qui eum deuorauerat. ſed hunc cuius fœlicitas ſemper plenis uelis proſperum curſũ tenuit. Orontes Darii regis præfectus in excelſiſſimo Mitilenenſis montis uertice cruci:affixit : ex quo putres eius artus & tapido cruore manantia membra : at q; illam leuam cui Neptunus annulum piſcatoris manu reſtituerat:ſitu marcidam ſamos amara ſeruitute aliquandiu præſſa liberis ac letis oculis aſpexit.

De Dionyſio Tyranno.

Dionyſius autē hic dionyſius filius fuit illius dionyſii ſacri legii q cū templum delphici apollis ſpoliaſſet ſecundūq; uētum domum rediēs haberet conuerſus ad ſuos uidete iquit quam proſperū curſū ſacrilegis dii tribuant. Ille q̄is nō dederit pœnas delicti ſui filius tam nō uulgares ſuſtinuit. Nā cū hic de quo nunc loqtur. Dionyſius flagitiis plenus crudelitatē pluſquā credi poſſet in ſiculos exerceret: ſyracuſani facta conſpirationi ip̄m eicere tentabāt. Id cū ad tyrannū peruēiſſet: dubitauit primo an ſp̄te cederet. Deinde ſimulauit ſe pacē inire uelle cum ſuis. Itaq; petiuit ut ad ſe legatos mitterent. Sed cōfeſtim legatos ad ſe miſſos ī uincula coniecit: maiore indignatione turbati ciues ſūt. & creſcente tumultu cū ornatu regio & ſociis: ī italiā peruenit dionyſius: exulq; a locrenſibus excipitur: Ad ſolitā callidita tē cōuerſus dionyſius cū nil tale timerent locrenſes Arcē illorū occupat. & cū apud illos eēt: forte ita accidit ut locrenſes bello a pœnis p̄merētur. qui cum nulla ui illud ammouere poſſent: uouere ueneri uirgines ſuas. Cū āt aliter bellum ꝓcederet quā ipſi arbitrarent' credideī hoc accidere qa uota ceſſarent dionyſius ī contione ſuaſit ut uxores oēs atq; uirgines ornatiſſimo cultu in templū ueneris migrare facerēt: deinde lupanari conſecrarēt. prius tī oibus iureiurando aſtrictis ne ullas tangerent niſi proprias uxores: hanc locrenſes ſniam ſecuti ſūt: & cū uirgines atq; uxores ornatu p̄cioſo cultas in tēplū ueneris īmiſiſſēt: milites a dionyſio legati ornamenta illa omnia mulieribus detrahunt: nōnullas etiā habuit in quæſtione cū ſciſcitaretur quo ī loco uiri theſaurū occultaſſent. vi. ānis his dolis ac calliditatibus regnauit. Demū a locrenſibus expulſus in Siciliam reuertitur: ſyracuſanoſq; q ſe tutos lōga itercapedine exiſtimabāt iuaſit: & in urbē admittitur: hic deinde cū ad ſolitā ſeuitiā ſe conuertiſſet denuo a ciuibus ſuis propulſatur: q corinthū ſe recipiēs ad tātam īopiā peruenit: ut neceſſe ei fuerit & ludū aperire & pueros ī triuiis litteras edocere. Hæreditatis noīe: Cā hæreditatis. nam patri ſucceſſit. Syracuſanorū: ſyracuſæ metropolis ſiciliæ. Eqtatuū potens: multos habebat equites. Seqtur hunc Siphax rex conſi. fortunæ iniqua. expertus: Siphax numidiæ rex fuit. Secūdi autem belli pūici tēporibus q̄ maximū uictorie momentū ī eo uidebatur. Forte ita euenit. ut hinc a Scipione romanorum duce: illīc ab Haſdrubale cartaginenſiū imperatore ſolicitaretur. Scipio. n. in amicitiā romanorū ipſū adducere cupiebat: Haſdrubal āt ut carthaginēſibus auxilia ferret: nitebat'. Paulopoſt Siphax qui tāte dignitatis & poteſtatis fuerat: ut nō modo arbiter ſed ferme & romanorum & pœnorum uictor uideretur a ſcipione ad ultimam neceſſitatē redactus q̄ romanos ſpreuiſſet ī deditionem romanorum uenire cogitur. Conſimilem iniqtatem fortunæ. nā ſicut Dionyſius ita & Siphax regno priuatur. Expertus: Siphax rex numidiæ. Roma per Scipionē: nam per ſcipionē dignitas oīs roma reꝑſētabat'. Haſdrubalē: ducē carthaginēſiū. Ad pœnates deos eius: ad proprias illius ſedes ī qbus dii pœnates colebantur. Eo claritatis: ad eam claritatē. Victor: nā uictores ſe fore credebant illi quos auxilio ſequeret'. Legato. nā ī caſtris Lelius Scipiōis legatus erat. Regio iſidēs ſolio. nam regio more ī ſolio erat tūc cum ad eū peruenit Scipio ut auxilia peteret. Procubuit: prouolutus ē cū ad eū uinctus eductus eēt. Caduca nimiū & fragilia puerilibuſq; conſētanea crepidis ſūt iſta: hic Valerius de inanitate humanar̄ rerū loqtur quas fluxas & caducas adeo eē dicit ut nr̄a appellāda non ſint. cū bona minime diiudicētur: ea q̄ ſub poteſtate fortunæ poſita a nobis auferri poſſūt. Vera aūt bona dicūtur ea q̄ nullo fortunæ impetu agitātur ut prudētia. iuſtitia. temperantia. fides. modeſtia.

d Ionyſius autem cū hæreditatis nomine a patriæ ſyracuſanorum ac pœne totius Siciliæ tyrannidē accepiſſet maximarum opum dominus exercitū dux: rector claſſium: equitatuum potens propter inopiam litteras puerulos corinthi docuit: eodemq; tempore tāta mutatione maiores natu nequis nimis fortunæ ce deret magiſter ludi factus ex tyranno monuit.

De Syphace Rege.

ſ Equitur hunc Syphax Rex conſimilem fortunæ iniquitatem expertus: quem amicū hinc Roma per Scipionem: illinc Carthago per Haſdrubalem ultro petitum ad pœnates deos eius uenerat. Cæterū eo claritatis euictus ut ualidiſſimorum populorum non tm̄ arbiter uictorie ſed & uictor exiſteret: parui temporis interiecta mora catenatus a Lelio legato ad Scipionem imperatorem pertractus eſt cuiuſq; dexteram regio inſidens ſolio arroganti manu attigerat: eius genibus ſupplex procubuit. Caduca nimium & fragilia

Seqtur hunc.

Crepũdia q̃d ſit

Puerilibus crepidis:calceos puerorum intelligit pictos & ornatos qui ſpecioſiores quidem ſunt ſed cito euaneſcunt:aut dicit crepũdii.nam quecunq; ludi cauſa pueris dantur munuſcula crepundia nominantur. Affluunt cito.homines cito parant quæ etiam cito dilabũtur. Incertiſſimo flatu fortunæ:mobili temeritate fortunæ. Immergunt:obruunt.& eſt tranſlatio tracta ab his qui ſe maritis uentis cõmittunt.qui fortunæ inſtabilitati comparantur. Inflictorum malorum:malorum incuſſorum. Amaritudine.nam amara uidetur fortunæ mutatio ĩ peius. Deſiderium ſui duplicant. nam quãto plures homo poſſiderit diuitias tanto maiore earum deſiderio tenetur cũ eas amiſerit.

Nõ

Duplicant geminant deſiderium ſui:deſideramus autem ea quæ abſunt:cum.n.dicimus deſiderio fidem in te ĩtelligo fidem tibi deeſſe. Nixa firma ſtabilibus radicibus.

u Olubilis fortunæ:mobilis inconſtantis fortunæ Propitiæ:clæmentis benignæ fortunæ. Admodũ pauca:ualde pauca exempla.nã duo dũtaxat ſe fœlicitate exẽpla Valerius cõmemorat. Cupido animo:feruenti animo ac prodigo. Parco tenaci auaro aĩmo. Sibi imperauit:bene dixit ſibi ĩperauit quia contra naturam fortunæ eſt magna & ſtabilia bona hominibus erogare. Imperauit:ac ſi diceret coegit ſe obliuiſci malignitatis ſuæ. Plurima: ad numerum. Maxima ad quãtitatem perpetua ſtabilia bona.

Congerit : accumulat & ĩ unũ confert. Videamus ergo quot gradibus beneficiorum. Qu. Metellum:Nunc Valerius exequitur quod ſuperius promiſerat uelle dicere de his qui propiciã atq; ſtabilem fortunam ſenſerũt & primum exemplum eſt. Qu. Metelli macedonici: q̃ pſeudo ideſt falſum philippi macedoniæ regis filium ſuperauit.ſpecioſiſſimum ex illa uictoria triumphũ egit. Quot gradibus quot uarietatibus beneficiorũ.

puerilibuſq; cõſentanea crepidis ſũt iſta: q̃ uires atq; opes humanæ uocantur affluũt ſubito repẽte dilabũtur:nullo in loco:nulla in pſona ſtabilibus nixa radicibus conſiſtũt ſed incertiſſimo flatu fortũe huc atq; illuc acta quos ſublime extulerunt in prouiſo recurſu deſtitutos in profundo cladiũ miſerabiliter ĩmergũt itaq; neq; debent exiſtimari neq; dici bona quæ inflictorum malorum amaritudine deſiderio ſui duplicãt.

De fœlicitate. Liber Septimus.

u Olubilis fortunæ complura exempla retulimus:cõſtãtis propicie admodũ pauca narrari poſſunt:quo patet eam aduerſas res cupido animo infligere:ſecundas parco tribuere:eadem ubi malignitatis obliuiſci ſibi impauit non ſolum plurima ac maxima.ſed etiam perpetua bona congerit. De.Qu.Metello.Capitulum primum.

u Ideamus ergo quot gradibus bñficiorũ.Qu. Metellum primo originis die ad ultimũ uſq; fati tẽpus:nunquã ceſſante indulgẽtia ad ſũmũ beatæ uitæ cumulum perduxit.Naſci.n.in urbe terrarum principe uoluit parentes eĩ nobiliſſimos dedit:adiecit animi rariſſimas dotes & corpis uires:ut ſufficere laboribus poſſet uxorem pudicitia & fæcunditate conſpicuã cõciliauit.Conſulatuſ decus:imperatoriam poteſtatem ſpecioſiſſimi triumphi prætextam largita eſt.fecit ut eodẽ tẽpore tres filios conſulares:unum ẽt cenſorium triumphalẽ & quartum prætorium uideret : ut quæ

Nunquam ceſſante idulgentia benignitate fortunæ:nunquam ceſſante. Naſci.natus eſt rome quæ orbis terrarum princeps erat : quod fuit non parum fœlicitatis teſtimonium. Nobiliſſimos parentes. Qu.Metellus pater nobiliſſimus extitit. Rariſſimas animi dotes præcioſas dotes animi. nam ingenio plurimum & conſilio ualebat. Vt ſufficere laboribus poſſet: nam parũ profuiſſet illi habuiſſe ingenium : niſi etiam corpus animi conſilio ſuppeteret. Conſulatus decus: nam conſul fuit: quem domi foriſq; fœliciter adminiſtrauit. Imperatoriam poteſtatem. nã imperator contra pſeudo philippi miſſus eſt. de quo ipſe triumphauit. Prætextam. palmatam ueſtem. qua utebantur triumphantes. Tres filios conſulares. quam fœlicitatem in liberis ſenſerit auctor declarat. nam uno tempore quinq; habuit filios quorum tres conſulatum geſſerant. Quartus cenſor & triumphans: Quintus uero prætor extiterat. Plinius de uiris illuſtribus quatuor dũtaxat filios Metellum habuiſſe aſſerit: quod idem cicero in finibus bonorum & malorum

ſentit cum dicit. Qu.Metellus honoratus quattuor filiis quem extinctum filii filiæq; nepotes & nepte in rogo poſuerunt. Auguſtinus tamen in libro de ciuitate dei Valerii ſniam imitatur nuptui derat:in matrimonium locauerat. Sobolem:progeniē. Sinu ſuo exciperet.i.pectori admoueret. Tot partus.ſ.fuerunt illi:& ſuis. Incunabula:principia pueritiæ:incunabula proprie tempus eſt in quo pueri in cunis conſiſtūt ſed itelligamus adoleſcentes. Togæ:nam togati nobiles romani incedebant. Tam multæ nuptiales faces.i.tot connubia. Summa abundantia honoꝝ:nā honores plurimos ipſe cum ſuis fuerant aſſecuti. Imperia:iperatores extiterant. Omniſ gratulationiſ:omnes.n.affines & amici gratulabā tur q tāta fœlicitate uteret. Interim:iter hoc tēpus fœlicitatis.

tres filias nuptui daret:earumq; ſobolem ſinu ſuo exciperet:tot partus tot incunabula:tot uiriles toge tam multe nuptiales faces:horum imperiorum:omnis deniq; gratulationis ſumma abundantia : cum interim nullum funus : nullus gemitus nulla cauſa triſtitie : Cælum contemplare uix tamen ibi talem ſtatum reperies.quoniam quidem luctus & dolores deorum quo q; pectoribus a maximis uatibus aſſignari uidemus : hunc autem uitæ actum eius conſentaneus finis excepit:nam.Qu.Metellum ultimæ ſenectutis ſpacio defunctum leniq; genere mortis iter oſcula compreſſuſ q; chariſſimorum pignorum extinctum : filii:& generi humeris ſuis per urbem latum rogo impoſuerunt.

De Gyge domino lydiæ.

c Lara hæc fœlicitas obſcurior illa. ſed diuino ſplē dore præpoſita cum enim Gyges regno lydiæ armis & diuitiis abundantiſſimo inflatus animo Apollinem Pythium ſciſcitatum ueniſſet:an aliquis mortaliū ſe eſſet fœlicior decus ex abdito ſacrarii ſpecu uoce miſſa Aglaum ſophidiū ei prætulit. Is erat archadū pauperrimus: ſed ætate iā ſenior terminos agelli ſui nunquā exceſſerat paruuli ruris fructibus ac uoluptatibus contentus. Verū profecto beatæ uitæ finē Apollo non adumbratum oraculi ſagacitate complexus ē. Quo circa inſolenter fulgore fortunæ ſuæ glorianti

Nullum funus:nullū fatū ſuorum. Nullus gemitus.nullus dolor. Nulla cauſa triſtitiæ nihil illi extitit aduerſi:ex quo triſtitiam concipere poſſet. Contemplare cælū:ſi inquit cæleſtes conſiderare uoluerīſ Metello cō tigit id quod diis eripitur dii enī ſine ulla triſtitia eē non potuerīt ſi poetīſ fidem adhibere uoluerimus: q plærumq; deos:aut gemītes ut flētes inducunt. Contemplare.cōſidera. Cælum.i.cæleſtes. Ibi:i cælo. Talem ſtatū : *fœlicitatis qualis fuit ille metelli.* Quoniam quidē: Luctus & dolores:ut apud uirgiliū in decimo.Adiit alcides iuuenem:magnūq; ſub imo. Corde p̄mit gemitū:lachrymaſq; effūdit ianes.

A maximis uatibus a p̄ſtantiſſimis poetis ut ab homero & marone quoꝝ auctoritas magna ē apud oēs:ut ideo fides illis ſi adhibēda. Hūc actū uitæ hūc curſum uitæ tā fœlicē. Cōſentaneus finis mors cōſimilis excepit.

Clara hæc fœlicitas exēplum īquit q; ſequitur q̄uis hoc ſit obſcurius tī hoc illi p̄ſtat: q; ſnia & apollinis oraculo cūctis præpoſitum eſt. Obſcurior illa.i.quæ ſequitur hoīs fuit uilioris & ignobilioris. *Diuino* ſplendore:reſponſo apollinis p̄clariſſimo. Cū .n.gyges lydiæ armis:ad externa tranſit ad alterum dūtaxat ſubicit exemplū ut facile oſtendat:uerū eſſe quod ſupra commemorauerat fortunæ conſtantis ac propitie pauca admodum exempla narrari poſſet. Inflatus animo elatus regno lydiæ abundatiſſimo armis & diuitiis:lydia opum ditiſſima eſt. Pythium:apollo pythius dicitur a pythone ſerpente quem occidit. Ex abdito ſacrarii ſpecu ex intimo templi antro : ad quod phebas trāſibat cum mente deum concipere uolebat. Voce miſſa : per phebadem quæ oracula dabat. Aglaum ſophidium:nomen proprium. Archadum archadia pars eſt græciæ. Fructibus ac uoluptatibus:nam & uoluptatem & uictui neceſſarios prouentus ex prædiolo ſuo cupiebat neq; quicquā aliud ultra expetebat. Adūbratum: ornatū dubium inuolutum qualis eſt qui in diuitiis conſiſtit qui cum beatus finis uitæ eſſe uideatur a fœlicitate maxime eſt alienus. Sagacitate:calliditate oraculi cum pauperimum aglaum ditiſſimo regi præpoſuit. Quocirca: ideſt quapropter quia uerum finem beatæ uitæ eſt complexus.

Glorianti gyge qui gloriabatur ſplendore ſuarum opum adeo ut ſententia etiam apollinis oīum

beatissimus appellari peroptaret. Securitate tugu.i.uilem casam aglaii lœtam securitate. Curis & sollicitudinibus.i.curis quæ sollicitũ hoiem facer possũt. Paruasq; glebas.i.exigua iugeret mœtu carentia:& ubiq; intelligitur se probare respondit. Pinguissima lydiæ:nam fertilissima arua lydiæ esse perhibentur. Referte mœtu plena timoris.nã reges semper timent ne aut ueneno peant aut regno eiicantur. Vnum aut alterũ.i.unum aut duo paria boũ. Facilis tutelæ:quæ facile custodiunt secũdum aliquos unũ aut alterum iugum.boũ significat unum aut duo iugera.nam iuger est tãtum spacium q̃tum unum par boum ī die colere potest:sed quia supius agrorũ mẽtionem fecit satius est nos non iugera hoc loco. sed boues intelligere. Exercitus & ar.i.armatos milites. Voracibꝰ ipensis exercitus.n.militũ & eqtũ non nisi imoderatis sũptibus sustineri possũt. Nulli ni.ap.nã qa horreolũ ẽ & ī eo fructus pauci sũt nõ magnope ab aliis desiderat & ppea insidiis caret. Thesauros:auri & argẽti copiã. Astipulatorẽ assertorẽ. Vanæ op. nã persuaserat sibi se oĩum fœtu natissimũ eẽ cũ tñ nõ eẽt. Vbinã: quo in loco.i.in securitate.

Solida:firma integra. Sincera:mœra fœlicitas.

n Vnc id genus fœlicita.ex. Valerius ad capitulũ de sapienter dictis aut factis trãsitu rus dicit hanc eẽ aĩ fœlicitatẽ: & facile cæteris antepõit:Nulla.n. maior aut eẽ aut dici põt fœlicitas q̃ ea q̃ ẽ cũ prudentia cõiuncta q̃ prudentia sapiẽter dicta aut facta enitescit. In hĩtu aĩ: nõ in agris frugibus modicis ẽ sicuti superioris fœlicitatis genus: sed qd totũ ĩ dote & possessione aĩ uersat. Pectoribus p̃.i.ornatis sapientia.nã sapiẽtes solũ hac fœlicitate fruunt. Enitescit: claresçit dictis aut factis sapiẽtibus.i.p dicta aut facta sapĩa declarat in dictis.n.aut factis hoĩum sapĩa cõphendit. Apiũ cla.cre.soli.ac. hic narrare ĩcipit exẽpla uirorũ q aut sapiẽter aliqd dixert aut fecerũt. Negociũ:rei militaris exercitationẽ. Nõ q̃ igno.qũo hoc dicebat apius nõne ĩtelligebat fœlicẽ illoꝝ uitã q ĩ ocio uiuũt intelligebat sed alia rõe mouebat:credebat magna ĩperia ĩ rerũ admistratione gloriã aucupari nimio uero ocio ĩ lãgorem q̃ndã cõuerti. Præpotẽtia impe.magna & ãpla ĩpia q̃ta fuerat romanorũ & carthaginẽsiũ. In di.in ignauiã & lãgorẽ. Negociũ no.h.i.negociũ q̃ hoĩbus aspioris appellatiõis uidet iuisus ẽ.n.nomẽ negocii q̃ ocii. In suo sta.nã dum ĩ bellis gerẽdis occupati fuere rõani nõ solũ tutati sũt fines suos.sed ẽt impiũ dilatarũt & ẽt bñ uiuẽdi disciplina sẽp stabilis & itegra pmansit. Blãde ap.q.i.ociũ q̃ nom̃ placidius hẽt. Respit.i. cõmaculauit mores romanos.plurimis ui.sublatis.n.his q romãos ĩ armis cõtinebant urbs oĩs in luxũ atq; lasciuiã dissoluta ẽ.q̃ rõanis ociũ pniciosũ extiterit his uersibus iuuenalis declarat.Nũc patimur lõge pacis mala: seuior armis luxuria ĩcubuit uictũq; ulciscit orbẽ:nullũ crimẽ abest facinusq;:ex quo facile ĩtelligi potest q̃tis rõana urbs flagitiis abundaret. Scipio af.scipio ille africanus supior. Nõ pu.nã mlti post acceptas clades dicere solent nunq̃ putassẽ id ita euentuꝝ. Explorato:certo. Excusso diffinito cõ-

respondit magis se probare seueritate ridens tuguriũ: q̃ tristẽ curis & sollicitudinibus aulã: paucasq; glebas pauoris expertes:quã pinguissima Lydiæ arua mœtũ referta:& unum aut alterum iugũ boũ facilis tutelæ: quam exercitus & arma & equitum uoracibus impensis onerosum & usus necessarii horreolũ nimis nulli appetendum quam thesauros omnium ĩsidiis & cupiditatibus expositos. Ita gyges dum astipulatorem ua ne opinionis deum hẽre cõcupiscit ubi non solida & sincera esset fœlicitas:didicit.

Sapiẽter dicta aut facta. Capitulum secundum.

n Vnc id genus fœlicitatis explicabo q̃ totum habitu animi est:nec uotis patitur sed in pectoribus sapientia prædits natum dictis factisq; prudẽtibus enitescit. De Apio Claudio.

a Pium Claudiũ crebro solitũ dicere accepimus negocium populo ro. melius quã ocium cõmitti nõ q̃ ignoraret:q̃ iocũdus tranquillitatis status esset sed quod aĩaduerteret præpotẽtia ĩperia agitatione rerum ad uirtutem capescendã excitari nimia quiete ĩdesidiã resolui:& sane negociũ nomine horridũ ciuitatis nĩæ mores in suo statu continuit:blande appellationis q̃ es plurimis uitiis respersit. De Scipiõe Africano.

s Cipio uero africanus turpe esse aiebat in re militari dicere non putaram: uidelicet: quia explorato & excusso consilio quæ ferro aguntur administrari oportere arbitrabatur summa ratione:inemendabilis enim error qui uiolentia Martis committitur.

silio. Quæ se. a. q̃ bello tractãtur. Violentiæ ma. i. error q uiolẽto bello uel potãti martis cõmittit. i. error q ĩ bello cõmittit. Occasio: habilitas gerẽdæ rei. Aeqꝫ. i. utrũqꝫ & hoc & supius dictũ sapiẽter dixit. Prosperã. i. demẽtia ẽ ommittere bñ gerendæ rei occasionẽ q̃ cũ semel spreueris nũq̃ postea tibi fortasse offerret. Angustias: in necessitatẽ pugnãdi. Pestifere ignauiæ exitũ. i. exitũ & finẽ afferr ignauiæ q̃ pestifera ẽ alqñ. n. ad externã necessitatẽ adducunt. Ista cõmittit: uidelicet q neqꝫ occasiõe sumũt neqꝫ coacti pugnãt & ẽ ordo alter eoꝝ q ista cõmittunt. Iniurie resistere ne. iniuriã appellat

i Dẽ negabat aliter cũ hoste cõfligere debere: quam aut si occasio obuenisset: aut necessitas icidisset: æque prudenter: nã & prospe gerendæ rei facultatẽ ommittere maxima demẽtia ẽ: & in angustias utiqꝫ pugnãdi cõpolsũ abstinere se prælio pestifere ignauiæ affert exitũ eorũqꝫ q ista cõmittunt alter beneficio fortunæ uti alter iniuriæ nescit resistere. De. Qu. Metello.

q Vinti quoqꝫ Metelli tũ grauis: tum ẽt alta in senatu snĩa: qui deuicta Carthagine nescire se illa uictoria bõi ne plus an mali reip. attulisset asseuerauit: qm̃ ut pacẽ restituendo profuisset: ita hãnibalẽ submouẽdo non nihil nocuisset: eius. n. transitu ĩ Italiam dormientem populi ro. uirtutẽ excitatã metuiqꝫ debere ne acrí æmulo liberata in eundẽ somniũ reuolueretur in æquo igitur malorũ posuit uri tecta: uastari agros: exhauriri erarium & prisci roboris hebetari neruos.

De Licinio Fimbria Consulari.

q Vid illud factum licinii Fimbriæ consularis quã sapiens a. M. Luctatio pinthia splendido eqte ro. iudex additus despõsione: quã is cũ aduersario: quod uir bonus esset fecerat. nũquã ad iudiciũ pronũciatione sua finire uoluit: ne aut probatum uirũ si cõtra eũ iudicasset: fama spoliaret: aut iuraret eũ uirũ bonũ eẽ cum ea res ĩnumerabilibus laudibus contineatur forẽ sibus: hæc illa militaribus stipendiis prudentia exhibita est.

De Papyrio Cursore consule.

p Apyrius cursor consul cum Aquiloniã oppugnãs prælium uellet committere. pullariusqꝫ nõ prospantibus auibus optimũ ei auspicium renunciasset: de fallacia illius factus est certior sibi quidem & exercitu bonum omen datum credidit ac pugnam iniit. Cæteꝝ mendacẽ ante ipsam aciem constituit ut haberent dii cuius capite si quid iræ conceperant expiarẽt: directũ ẽ aũt siue casu siue cælestis numinis prouidẽtia: qꝫ primum cõtraria pte missum erat tælum in ipsum pilla

necessitatẽ ab hoste illatã cũ dubius sẽp belli euẽtus sit & tu ad necessitatẽ cõplectãdi fueris cõpulsus satius ẽ belli fortunã expiri q̃ sine marte ad ultimã necessitatẽ deduci. Ignauia. n. nĩa plæꝫ qꝫ hostes aiantur. Grauis auctoritate tãti uiri. Alta snĩa qa exꝑ fundo illius ingenio ꝓuenerat.

Deuicta carthagine: a scipione supiore africano. Profuisset: uictoria utilis fuisset restituẽdo pacẽ. Sũmouẽdo: pellendo hãnibalẽ ex Italia. Aemlo: hãnibale q uirtutẽ romã æmulabat. Eundẽ somnũ: ĩ translatione ꝑstat. i. in ꝑstinũ torporẽ. In æquo igi. ma. po. existimabat nõ minus ꝺ trimenti prouentuꝝ ex ocio si uirtus rõana lãgueſceret q̃ si flã ma atqꝫ bello italia populareť.

Exhauriri: euacuari ærariũ ut crebros exercitus rõani cõparẽt.

Et prisci roboris neruos hebetari. i. uirtutẽ romanã lãgueſceť.

Quid illꝺ factũ licinii fimbrie cõsularis q̃ sapi. M. luctatius eq̃s rõanus cũ aduersario suo spopõderat se uiꝝ bonũ eẽ & huius rei licinũ fimbrium iudicẽ elegerat ut ille eẽt ne ita diiudicaret licinius ne aut famã probati uiri minueret si aduersus eũ dixisset aut falso iuraret eũ uirũ bonũ eẽ cui aliqꝺ defuisset nunq̃ adduci potuit ut ꝺ ea re snĩam ferꝛt. Quid .s. dicimus. Quã sapiẽs. i. q̃ta sapientia refertũ. Despõsione: q̃ aduersario fecerat. luctatius. Nũ quã id iudiciũ pronũciatiõe sua finire uoluit. i. nunq̃ de ea re iudicare uoluit. Iuraret. nã iureiurãdo ipm affirmare oportebat luctatiũ uiꝝ bonũ eẽ. Innumerabilibus laudibus nõ paꝝ ẽ uiꝝ bonũ eẽ. nã necesse ẽ bonũ uiꝝ oĩbus uirtutis nũeris ꝓditũ eẽ. & ille ĩ quo sola uirtus defuerit uir bonus appellari nõ potest. Stipendiis forensibus. i. officiis in foro adhibitis. Papyrius cursor consul cũ aquiloniã oppugnans. hoc ẽt papyrii factum sapiens liuius ab urbe condita narrat. Aquloniam: urbẽ samnitium. Prælium

uellet cõmittere cum his q oppidum egreſſi fuerant. Pularius q per pullos auſpitia captabat. Nõ properantibus auibus.i.pullis nõ accelerantibus obiectã eſcam quod malũ erat omẽ. Omẽ ore da tũ credidit poſtq̃ inqt omen fœlix ore rettulit pularius latis eſt. Expiarent expurgarent. Directũ intentum. Siue caſu.i.forte quadã. Mendacem pulariũ q in auſpitio mentitus fuerat ut haberent dii:ut expurgarent dii periculo illius quicqd iræ ex ipſius mendatio contraxiſſent. Fidente aio: qa irã huius interitu dii ſatiauerant. Tã cito aiaduertit laudat huius uiri prudentiã:atq; iudiciũ Valerius q; oĩa ſimul uiderit:q̃ ad eã rẽ ptinerent. Iniuria ĩperatoriſqa a pulario deceptus fuerat. Violata religio qa deorum ſniam pperã ille declarauerat & mentitus fuerat. Egit:geſſit ſe papyrius. Virum ſeuerũ:qa iniuriam ultus eſt. Conſulẽ religioſum: uiolatã.n.rligionẽ expiauit. Imperatorẽ ſtrenuũ. nam uictoriã cõſecutus ẽ. Timoris modũ dato auſpitio bono ore nihil ultra timuit & pſertim cũ diis pulariꝰ pœnas dediſſet. Pœnæ gẽuſ qua pœna & quo genere mortiſq falſum dixerat affici deberet.

Spei uiam.nã qa culpa ſua nõ eẽt:occiſo pulario aquiloniã fidenti aio inuaſit. Nunc ad ſẽatus acta tranſgrediar:poſtq̃ auctor priuarim dixit de fortiter factis aut dictis:nunc illud idẽ publicæ facere cõtendit: ut dicat q̃ publicæ ſenatus ſapiẽter fecerit.

Acta ad ea q̃ ſapienter egit ſenatus. Inter ſe diſſidentes:cenſores ambo inter ſe inimicitias geſſerũt in qbus alter alterũ dãnauerunt. Reducit i gratiam.i. reconciliauit:ne eis rẽ pu.pmitteret:q inter ſe parum cõcordes eſſent. Priuatas diſſenſiones,p prias & ad eos ſolũ ptinẽtes diſſenſiones. Quia cõſimili ĩpio: optima ratio cur duces belli iter ſe rẽ bñ regere nõ poſſũt.nã q inter ſe diſſentiũt nõ ſtudent quo pacto ipſi pclaꝝ aliqd edant ſed quemadmodũ alter alterius acta interpellare poſſit. Cõſimili ĩpio:ĩ pari potãte:cõſulũ.n.alter alteri ſupior nõ extabat. Vbi:in quo ĩpio. Aliena opa acta inimicoꝝ nr̃orum & collegarũ. Interpellãdi:ipediẽdi. Vbi uero ẽt ptinax itercedit odiũ:aliã rationẽ ſubiũgit:ſed ubi ſolũ concordia nõ ẽ uerũ ẽt odiũ interceſſerit:nõ ſolũ ſe ĩpediũt:ſed ẽt iter ſe q̃ cõtra hoſtes ſeuiores eẽ cõſueuerũt. Pertinax odiũ:obſtinatũ odiũ.nã ptinax ẽ q ĩ eo pſeueráter tenet:q; nõ debet. Cõtrariiſ caſtris:caſtris hoſtilibus. Certior hoſtis,pfici. nã magis iter ſe inimicitias gerunr q̃ aduerſus hoſtilia caſtra. Eoſdẽ:claudiũ neronẽ & liuiũ ſalinatorẽ. Actã:adminiſtratã cẽſurã. Agerent rei.i.accuſarent. Ante dictionẽ:anteq̃ cãm diceret. Decreto ſuo .nã ſenatuſconſultũ factũ ẽ. Vacuũ oĩs iudicii mœtu:nã decretũ ſẽatus fecit ne iudicio aliquo timerent ſe dãnari cẽſores quo minus alioꝝ delicta pũirent. Eũ honorẽ:cẽſuræ magſtatũ. Exigere deberet.i.qui ab aliis uitæ rõem exigere deberet. Par:eq̃lis illa ſenatus ſapia. *Mulctauit more.i.* interemit.naſica. n. parte ſubſelii conuu'ſa illũ iuſſũ ſenatus occidit. Secundum legem:quemadmodum gracchi lex iubebat. Per triumuiros.magiſtratus romæ erat qui agros uiritim diuidebat.

ri pectus eumq; exanimem proſtrauit:id ut cognouit conſul fidente animo & inuaſit Aquiloniam & cœpit Tam cito animaduertit:quo pacto iniuria imperatoris uindicari deberet.quemadmodum uiolata religio expianda foret. qua ratione uictoria apprehendi poſſet egit uirum ſeuerum conſulem religioſum imperatorem ſtrenuum timoris modum pœnæ genus. ſpei uiam uno montis impetu rapiendo. Nũc ad ſenatus acta tranſgrediar. De ſenatu Romæ.

c Vm aduerſus Hannibalem ſenatus Claudiũ Neronem & Liuium ſalinatorem conſules mitteret eoſq; ut uirtutibus pares: ita inimiciciis acerrime iter ſe diſſidentes uideret.ſummo ſtudio in gratiam reduxit:ne propter priuatas diſſenſiones remp.parum uti liter adminiſtrarent: quia conſimili imperio ubi concordia ineſt maior aliena opera interpellandi quã ſua edẽdi cupiditas naſcitur:ubi uero pertinax intercedit odium:alter alteri quam uterq; contrariis caſtris certior hoſtis proficiſcitur. De eodem ſenatu.

e Oſdem ſenatus cum ab nimis aſpere actam cenſuram. Cn.Bebio tri.ple.roſtris agerentur rei cauſæ dictione decreto ſuo liberauit. uacuum omnis iudicii mœtu eum honorem reddendo:qui exigere deberet rationem non reddere. De eodem ſenatu.

p Ar illa ſapiẽtia ſenatus Tyberiũ Gracchũ tri.plẽ agrariam legẽ promulgare auſum morte mulctauit. Idem ut ſecundũ legẽ eius p triumuiros ager populo

Viritim: per singulos uiros. Egregiæ censuit:sapienter decreuit. Grauissime seditionis. nam plebs aduersus patres concitata erat. Auctorem:gracchú q legem illam tulerat. Causam:ná plebs partem agri petebat quã nobiles usurpauerant:causã itaq; sustulit seditionis cũ agrum illum diuidi iussit senatus. Quam deinde se prudenter:nõ potest necari hanc fuisse prudentiã singularẽ senatus. Gessit:egit se senatus. Fidelissima opera:semper.n.romanis fidem seruauit. Libertatem solutã.i. ut libere cui uis bellum inferre posset Masinissa in iussu populi romani.cũ enim confœderatus est iussi fœderis erat:ne bellũ inferre aut cũ alio fœdus inire posset i iussu senatus:sed nunc ipsum lex quã ferri iussit senatus:libertate dõabat. Mauritaniæ:regio est afri cæ apud atlantem mõtem. Numidiæ:mediteranea pars africæ.

uiritim diuideretur:egregiæ censuit: siquidem grauissime seditiõis eodem tempore & auctorem & causam sustulit. De eodem senatu.

q Vam deinde se prudenter in rege Masinissa gessit:nam cõpromptissima & fidelissima eius opera aduersus carth.usus esset:eumq; i dilatando regno auidiorem cerneret:legem ferri iussit:qua Masinissæ ab imperio populi romani: solutam libertatẽ tribueret quo facto tum optimæ meriti beniuolentiã retinuit tũ Mauritaniæ & Numidiæ cæterarumq; illius tractus gentium nunquam fida pace quiescentem Feritatem a ualuis suis repulit.

t Empus deficiet domestica narrantem: quoniam impium nostrũ nõ tã robore corporum q̃ animorum uigore incrementũ ac tutelam sui cõprehendit maiori: itaq; ex parte rõana prudentia in admiratiõe tacita reponatur:alienigeniscq; huius generis exemplis detur aditus. Externa De socrate philosopho.

Cæterum gentium ut getuliæ. Illius tractis:illius longitudis: & africæ regionis. Nunquã fida pace: nã fœdi fragi semp extitere afri & multotiens fœdera cum romanis fregerũt. Feritatẽ: immanitatem:crudelis enim sẽper habiti sunt afri:& imunitate prædiți. A ualuis suis:a ianuis & finibus suis.s.italiæ. Pepulit fiecit:nam masinissa reguloſ illos africæ adeo bello præmebat ut bellum romanis inferre non ualerent. Robore corporum.i.fortitudine corporum.

Quam animorũ uigore.i.cõsilio atq; ratione. Tutelam amplificationis defensionẽ.unũ.n. sine altero parũ prodesse:nõ satis esset homini rem augere:nisi ẽt auctam defẽdere posset. Romana prudẽtia.i. facta quæ prudenter romani gesserũt. In admiratione tacita .nã admiratiõnem desiderant propter multitudinem atq; præstantiam. Socrates humanæ:socratem Vale. appellat quasi humanæ sapiẽtie oraculum respiciens ad illud q̃ cũ apollinis templũ ingressus esset ab illiuſ sacerdote hũc immodũ salutatus est salure sapientissimus oĩum. Iidẽ.s.dii. Vnicuiq;:mortaliũ. Inuoluta dentissimis tenebris.nã mens hoĩum nimiis cupiditatibus obfuscatur.

f Ocrates humanæ sapientiæ quasi quoddam terrestre oraculum nihil ultra petendem a diis immortalibus arbitrabatur:quã ut bona tribuerent: qa ii demum scirent. quid unicuiq; esset utile nos autẽ plærumq; id uotis expetere:quod non impetrasse melius foret & enim densissimis tenebris inuoluta mortalium mens in quam late patentẽ errorem cæcas præcationes tuas spargis:diuitias appetis:quæ multis exitio fuerunt:honores concupiscis. qui complures pessundederunt.regna tecũ ipsa uoluis:quorũ exitus sepænumero miserabilis cernuntur: splendidis cõiugis iniicis manus:at hæc ut aliquando illustrant: ita non nunquam funditus domos euertunt: desine igitur

Errorem patentem q̃ late: nã bonũ id putat quod plærũq; pernicioſũ cernitur. Cæcas:temerarias iconsideratas pces tuas.nã auidirate quadã opũ aut bonorũ nõ considerat qd præcetur. Diuitias appetis: optas opes qi bonas q̃ bonæ non eẽ probantur. Plures pessũdederunt:multos oppresserũt gracchos saturninũ & multos alios. Exitus miserabiles:fines calamitoſi ut neronis cæsaris præse. Splendidis coniugis ini.ma.i. opulenta coniugia tibi uendicas quæ:ita nonnunquã euertunt domos sicuti aliqñ clarificant. Illustrant familias cum nobili loco natæ.ducuntur uxores si etiã dotes animi sunt consecute. Euertũt ẽt cũ arrogantes sunt & intolerabiles. Terrẽtia Ciceronis uxor illius domũ euẽit cũ ab eo discessit.

Stulta:mens fatua. Inhiare nimium cupida eē & inuigilare. Futuris tuorum malorum.i. rebus quæ mali tibi causa ernnt cum ea acqsiueris. Quasi fœlicis re.i.quæ tibi malum potius quam fœlici tatem afferrent. Et te totam arbitri.ce. cōmitte.i.sine deos quid utile sit tibi sine uoto tribuere. qđ se totam permittere debeat arbitrio deorum etiam Iuuenalis declarat his uersibus.si consuli uis permites ipsis expendere numinibus quid conueniat nobis rebusqꝫ sit utile nostris. nam pro iocundis altissima quæqꝫ dabunt dii. Carior ē homo illis quam sibi nos animorum impulsu & cæca magnaqꝫ cupidine ducti cōiugiū petimus partūqꝫ uxoris at illis notum q̄ pueri qualisqꝫ futura sit uxor.

Quia q̄ tribuere bona ex facili solent bona & eleganſ rō cur nostri arbitriū diis relinquere debemus. Eligere aptis.i.optime bona eligere possūt ab his quæ noxia probātur. Idem expedita & cōpendiaria uia.hoc idē i libris đ officiis cicero declarat optimam & compēdiariā uiam eē qua homines ad gloriam q̄uenire possint:ut tales sint quales ēt uideri exoptant. Nullus est.n .q̄ nō optimus uideri uellit. Itaqꝫ si ita optimus erit quemadmodū uideri cupit non ē dubium quin breui temporis momēto ingētē laudem cōsequatur. Ipsam uirtutem ueram:uirtutem.i.ut bōi essēt. Vmbrā eius uirtutis imaginē. nam multi dant operā ut uiri optimi uideantur cum tam̄. sint flagitiosi. Itaqꝫ potius ūbrā uirtutis q̄ ipsam uirtutē cōsectātur. Vtrū eoꝫ i.utrum duceret uxorē an oīum matrimonio abstineret. Actuꝫ pœnitentiā.i.si ue duxeris siue nō duxeris te pœnitebit. Solido.nā solus uiues & qui solus uiuit eius uita uō sua uis iudicatur. Generis interitus nam illius genus nisi successione foueatur uanescet. Hæres alienus non enim filios suos sed aliorum bonorum suorum hæredes relinquet. Perpetua sollicitudo assidua cura parandi ea quæ uxori & liberis fuerint necessaria.

stulta futuris malorum tuorum causis quasi fœliciſſimis rebus īhiare:teqꝫ totam cælestium arbitrio permite: quia qui tribuere bona ex facili solent etiam eligere aptissime possunt. De eodem socrate.

i Dem expedita & cōpendiaria uia eos ad gloriam peruenire dicebat qui id agerent:ut quales uideri uellem tales etiam essent qua quidem prædicatiōe apte mouebat ut homines ipsam potius uirtutem hauirent:quam umbram eius consectarentur. De eodē:

i Dem ab adolescentulo quodam consultus utrū uxorē duceret:an se omni matrimonio abstineret Respondit utrum horum feciſſet acturum pœnitētiā hinc te inquit solitudo:hinc orbitas:hinc generis interitus:hinc hæres alienus excipiet. illinc ꝑpetua sollicitudo:contextus quærelarum dotis exprobratio affinium graue supercilium:garrula socrus līgua:subsessor alieni matrimonii incertus liberorum euentus:nō passus est iuuenem in contextu rerum asperarum quasi lætæ materiæ facere delectum:

De eodem:

i Dem cū atheniēsiū scelerata dementia tristē de capite eius snīam tuliſſet:fortiqꝫ animo & cōstanti uultu potionē ueneni e manu carnificis accepiſſet

Contextus quærelarum: congeries lamentationum. nam cum modo hoc modo illud postulauerit uxor dicet nihil nunquam a te consequi possum. Dotis exprobratio improperatio dotis solent enim dicere mulieres te locupleraui marite & non nunquam imperium maritis perdit si uxorem dotatam duxerit. Garrula socrus lingua. nam uerbose sunt socrus: & socrus nunquam uel raro cum nuru conuenit solet: sed socrus hoc loco genitiui casus est. Subsessor: insidiator alieni matrimonii.i adulter. Incertus liberorum euen.incertum est enim an liberi nostri uirtute an flagitiis prædi ti sint futuri. Quo circa probe sapiens ille commemorauit dicens beatus fuit ille qui fœlices habuit filios non calamitatis monitores. Euentus.f.excipiet te. Non passus est iuuenem cum utriusqꝫ partis incommoda narraret socrates non sustinuit adolescentem rei quæ iocunda foret delectum habere: sed oīo quid sequeretur incertum reliquit. Non est non sustinuit socrates. Contextu rerū asper.in ordine congerie eorum difficilium. Quasi letæ materiæ.i.ita delectum facere in rebus asperis sicuti in letis feciſſet. Scelerata:impia demetia qui eum damnarunt i quo omnia uirtutis exmepla conspexerant. Tristem:rigidam sententiam. Fortique animo.nam quam in animo sapientiam habebat eam etiam in uultu representabat.

Admoto apropinq̃to poculo labris. Ergo:cū inocēs ſim ꝓpiturus. Nocentē ſontem. Satius: melius. Duxiſti exiſtimaſti. Exceſſu uitæ ſine uitæ.nā etiam de imortalitate animorū moriens diſputabat. Age iam q̃:hoc in uita ſolonis apud plutarchū legitur ꝙ ſapienter dixit. Crœſus lydorum rex ſolonis fama cōmotus ad ſe ipſum euocari iuſſit quē ad ſe delatū comiter & hoſpitaliter accepit deinde cū aliquot dies apud illū permāſiſſet rex ꝓcioſa oīa q̃ poſſideret illi ſingula oſtendit ſperabat .n. his rebus fœlicitatis nomē auctoritate ſolonis ſe conſecuturum. itaq; cū ſolon uidiſſet oīa ea quæ mortales ꝓcipua exiſtimant rex ipſum iterrogat quem beatum appellaret·& ēt quis ſibi fortūatus uideretur. perſuaſerat nāq; ſibi debere confeſtim ſolonē regem oīum fortunatiſſimū declarare.ſed ille atheniēſem quendā ꝙ pro patria fortiter dimicās occubuerat beatum ſibi uideri reſpondit cum autē peteret rex q̃ poſt hunc fœlix ſibi appareret. Bitoni & cleobi ſecundas fœlicitatis partes attribuit ſolon. ꝙ hi matrē uehexiſſent curru ad peragenda iunonis ſacra cum labe iumenta oīa occubuiſſent. Mater iunonis ſacerdos illius numē ut pro pietate quā ſibi præſtiterant daret quod optimum eſſet mortalibus pactis ſacris orauit poſtero mane in cubiculo exanimes filii ſunt inuenti. ex quo facile apparuit morte nihil melius poſſe hominibus euenire ire his itaq; ſolon ſecundū beatitudinis ordinem aſſignauerat. Tū crœſus quaſi indignatus & quid nullum ne mihi attribuis beatitudinis gradum. Cui ſolon ego inquit te fœlicē dixerim:ſed beatum minime appellauerim nullus.n.beatus appellari poteſt niſi qui uſq; ad ultimum uitæ tempus in beatitudne uixerit quod beatus non eſſet crœſus euentus ſignificauit.nam haud multo poſt ambiguitate oraculi fretus cyro regi perſarum bellum intulit. Deinde primo congreſſu uictus ſe ī pœnitentiam regni ſui partem ſe recepit. Cyrus qui ipſum ſequebatur in urbe ſardium quæ ſedes erat eum aliquādiu obſedit tandem captum in ſuam poteſtatem redegit. Sed cum regia cyrus ingētem rogum ſtruxiſſet & illum ſuper impoſuiſſet quā maxima potuit uoce ter clamaſſe crœſus dicit. ſolon o ſolon.id confeſtim cyro narratur cyrus ex eo quæri iubet cur nomē ſolonis ter imploraſſet. cui ille ſolonis ſententiam aperuit tunc cyrus ſe quoq; aduerſa præmi fortuna poſſe ratus ad ſe reuertitur diligentiuſq; omnia animo uoluens ut ex flammis liberaret lydorum rex imperauit:ſed adeo rogum flamma occupauerat ut nemo propius accedere auderet. Crœſus ubi intellexit cyri ſententiam ſublatis ad cælum manibus apollinem. cui multa olim obtulerat orauit ut ſi gratum unq̃ ab eo quicq̃ habuiſſet:nunc ſui miſereretur:uix finita præce imber cælitus demiſſus flammas omnes rogi extinxit & ab iminēti periculo crœſū liberauit. Appellationē fœlicitatis nomē. Rogus.i. mors: nā mortuos rogus abſumit. Cōſumat perficiat finiat:qa beatus iudicabit uere q in fœlicitate occubuerit. Idē cū ex amicis quēdā grauiter metentē uideret hoc ēt ī illius uita continet. Subiectoꝝ ædificioꝝ.i.domoꝝ q̃ altiori loco ſubiectæ erant. Oculos circūferret.i.luſtraret oculis. Animaduertit cognouit ſolon. Ac dimitte mortaliū icommoda tanq̃.i.noli lamentari:luctus & calamitates hominum tanq̃ propria:ſed cōia potius illorum incommoda exiſtima. Septa miſeranda.i.miſerabilia clauſtra & ouilia. nam ſicuti clauſtrum oues ita urbes humana incommoda continent.

admoto iam labris poculo : uxori Xanthippæ inter flætum & lamentationem uociferanti innocentem eū perimi quid ergo inquit nocenti mihi mori ſatius eē duxiſti ? O immenſam ſapientiam quæ ne ipſo quidem uitæ exceſſu obliuiſci ſui potuit.

De ſolone

a Ge q̃ prudenter ſolon neminē dū adhuc uiueret beatum dici debere arbitrabat: quod ad ultimū uſq; fatí diem ancipiti fortunæ ſubiecti eſſemus: fœlicitatis igitur humanæ appellatione Rogus conſumat qui ſe incurſui malorum obiicit.

De eodem ſolone.

i Dem cum ex amicis quendam grauiter mœrentē uideret arcem perduxit.hortatuſq; ē:ut p omnes ſubiectorum edificiorum partes oculos circunferret: quod ut factum animaduertit cogíta nunc tecum inquit quam multi luctus ſub his tectis & olim fuerint hodieq; uerſentur īſequentibuſq; ſæculis ſint habituri : ac mitte mortalium incommoda tanquam propria deflere: qua conſolatione demonſtrauit urbes eē humanarum cladium conſepta miſeranda.

De eodem ſolone.

Idem aiebat ſi in unum locū.hoc cum ſuperiore Plutar.cōiunxit.quod ſeparatim narrat Vale.cum .n.ſolonis familiaris primo conſolationem nullā admitteret.ſolon ne deſperatione grauius quicq̄ i ſe conſuleret amicus ille.hoc quoq; conſolationis genus addidit. Finge inquit animo oīa omnium mala in unū aceruū eſſe cōgeſta nūquid tuam potius q̄ æquā illorum malorum partem domū depor tabis? hæc cū diligentius adoleſcens cogitaſſet deſperatione depoſita mœrore tandem ſe liberauit.

Ex cōi miſeriarum.ita ut oīa mala uiritim diuiderentur.& ipſe ſuis in cōe collatis malis.deinde por tionē q̄ ſibi contigiſſet aſporta/ ret nō īquit hāc acciperēt hoies conditionem. Hoſtes.perſæ.

Seuitia belli incolumes abire paſſa fuerat.multi enim fuerant occiſi. Pectore.n.illa geſtabat. Reddit rationem Valerius cur ita bias reſpōderit. Pectore bo na animi intelligit ut prudentiā fortitudinem iuſtitiam temperā tiam pietatē religionem & alia huiuſmodi quæ hominum pro pria ſunt. Non humeris.ut cæ teri qui pondere rerum præme/ bantur. Nec oculis uiſenda. aī bona inuiſibilia ſunt. Sed ex timanda animo.quæ enim ī ali/ quo uirtus oculiſ cerni ñ poteſt animo tantum eſtimatur. Do/ micilio mentis incluſa quæ bōa in animi ſede condita.nec deoꝝ manibus: non ſolum homines: ſed nec dii quidem poſſūt animi dotes hominibus auferre. deus enim nō patitur hominē bona mentis ammittere quia ipſum creauit ad uirtutem. Manenti/ bus.i.ipſis in tranquilitate & in patria quieſcentibus. Iam Pla tonis uerba abſtricta: ſed ſenſu prævalens ſententia:Platonis ſa pienter dictum cōmemorat qđ quamuis paucis uerbis continea tur magnam tamen uim conti/ net. Verbis abſtricta: abſolu ta conciſa. Sed ſenſu præua/ lens.i.uim magnam continens ſententia & fuit ſupplendum ē.

Rex ille nomē cuius ignorat̄.

Subtilii iudicii.i.acuminis per ſpicacis extitit. Ferunt: tradūt.

Diadema honor capitis. Re tentum diu:diu uerſatum mani/ bus. Nobilem:pannum: quia diadema hoīes claros facit atq; inſignes. Magis q̄ fœlicē quia amaritudinis plus hēt q̄ dulcedi nis. Pœnitus recognoſcat:iterius ītelligat. Periculis: ne a ſuis trucidētur aut ueneno tollant̄. Miſe ris.nā ſollicitudo & pericula miſeros reges reddunt. Maledico ſermoni quorūdam.i.ī cœtu multi/ tudinis q maledicebant. Summo ſilentio:qa ne uerbū qdē ullū emittebat. Intereſſet: pſens eēt.

Vno ex his:uno ex maledicis. cæteris ad maledicendū paratis. Cur ſolus linguā ſuā cohiberet qa.i.cur ſolus ſilētiū ſibi induxiſſet. Ariſtophanis:ariſtophanes præſtantiſſimus comediaꝝ ſcriptor.

i Dem aiebat ſi in unum locum cuncti mala ſua contuliſſent:futurum: ut propria deportare do mum quam ex omni miſeriarum aceruo portionem ſuam ferre malent:quo colligebat non oportere nos qua fortuito patiamur:præcipue & intolerabilis ama ritudinis iudicare. De Bia prienenſi.

b Ias autem cū patriā eius Prienem hoſtes inuaſiſ ſent oībus quos mō ſeuitia belli incolumes abire paſſa fuerat præcioſaꝝ rerum pondere honuſtus fugi entibus interrogatus qđ ita nihíl ex bonis ſuis ſecū fer ret. Ego īquit uero bona mea mecū porto: pectore.n illa geſtabat non humeris nō oculis uiſenda: ſed eſti manda animo q̄ domicilio mentis incluſa nec morta lium nec deorum manibus labefactari queunt: & ut manentibus præſto ſunt ita fugientes non deſerunt:

De Platone Philoſopho.

i Am Platonis uerba abſtricta: ſed ſenſu prævalēs ſententia:qui tum demum beatum terrarum or bem futurum prædicauit: cum aut ſapientes regnare aut reges ſapere cœpiſſent.

De Quodam rege:

l Ex etiam ille ſubtilis iudicii quem ferunt traditū ſibi diadema priuſquam capiti imponeret reten tum diu conſideraſſe: ac dixiſſe. O nobilem magis q̄ fœlicem pannum: quem ſi quis pœnitus cognoſcat quam multis ſollicitudinibus & periculis & miſeriis ſit refertus ne humi quidem iacentem tollere uellet.

De Xenocrate Philoſopho.

q Vid Xenocratis reſponſum:quam laudabile:cū maledico ſermoni quorundam ſummo ſilentio ī tereſſet: uno ex his quærente cur ſolus linguam ſu am cohiberet: quia dixiſſe me inquit aliquando pœ nituit: tacuiſſe nunquam.

Altioris prudentiæ.profundioris ſapientiæ quã illud xenocratis. Periclem: hic eloquentia ſua tyrannidem apud athenienſes adeptus eſt.Leonem:potentiã nimiã. Monet enim:declarat nunc qd ſibi uelit hæc ſiſtitudo. Concitati ingenii iuuenes.i.adoleſcentes elatioris & feruentioris aĩ. Refrenent:reprimantur. Nimio uero fauore:ſed.ſ.monet ne ſi fauorem nimium aſſecuti fuerint in comparandis uiribus ullo modo ĩpediantur. Profuſa indulgentia: ĩmenſa indulgentia ut ſibi qcqd uoluerint cõcedatur. Paſti:aliti ſuſtentati. Ne impediãtur:nam periculoſũ ẽ ne ſeditiones exſuſcitent

De Ariſtophane.

a Riſtophanis quoq; altioris ẽ prudentiæ præceptũ qui in comœdia introduxit remiſſum ab inferis athenienſium tyrannum Periclem uaticinantem non oportere in urbe nutriri Leonem, ſin autem ſit aliter obſequi ei conuenire:monet enim ut præcipue nobilitatis & concitati ingenii iuuenes refrenentur: nimio uero fauore ac profuſa indulgentia paſti. quo minus potentiam obtineant:ne impediantur quod ſtultum & inutile ſit eas obtrectare uires quas ipſe foueris.

De Thalete philoſopho.

m Irifice ẽt Thales:nã interrogatus an facta hoĩum deos fallerẽt:nec cogitata inquit ut non ſolũ manus:ſed ẽt mentes puras hr̃e uellemus:cũ ſecretis cogitationibus noſtris cæleſte numẽ adeſſe credidiſſemus.

De Themiſtocle.

a Cne quod ſeqtur quidẽ minus ſapiẽs unice filiæ pater Themiſtoclẽ conſulebat;utrum eã pauperi ſed ornato:an locupleti parum ꝓbato collocaret; cui is malo inquit uirũ pecunia: quam pecuniam uiro indigentem quo dicto ſtultum monuit:ut generum potius q̃ diuitias generi legeret.

De rege philippo patre Alexandri.

a Ge philippi q̃ probabilis epiſtola ĩ qua alexandrũ quorundã macedonum beniuolentiam largitiõe ad ſe attrahere conatum ſic increpuit: quæ te fili ratio in hãc tam uanam ſpem induxit:ut eos fideles tibi futuros exiſtimares: quos pecunia ad amorem tui compuliſſes:a charitate iſtud præſtatur.At uero auus Philippus maiore ex parte mercator græciæ quam uictor.

De Ariſtotele philoſopho.

a Riſtoteles autem Caliſtenẽ auditorem ſuũ ad alexandrum mittens monuit; ut cũ eo aut quã rariſſime aut quã iuncundiſſime loqueret quo ſcilicet apd̃ regias aures uel ſilentio tutior uel ſermone eſſet acceptior at ille dum alexandrum perſica macedonum ſalutatione gaudentẽ obiurgat;& ad macedonicos mores

Quod ſtultum:rõnem reddit cur nõ impediendi ſint. Inutile ná nihil proficiũt. Eas uires eã potentiã. Obtractare:recuſare Foueris.i.tu ipſe foueris. Mirifice:hic ĩterrogatus nunqd facta hoĩum deos fallerẽt.non ſolũ facta inqt nõ deos fallũt.ſed nec excogitata.qdẽ. Thales.ſ.dicit hic unus e ſeptẽ ſapientibus fuit Deos fallerẽt.i.dii ignorarent quorſũ euaderent. Nec cogitata inqt: r̃ſpondit thales nõ facta ſolũ nõ fallũt deos:ſed ne cogitata qdẽ.i.ea quæ cogitãt hoies deos fallere nõ poſſunt. Secretis cogitationibus:cogitatiõibus q̃ tumlibet occultis. Ornato:uirtutibus ꝓdito. Parũ probato:q nõ eſſet ꝓbris oĩo uacuus. Collocaret: ĩ matrimoniũ daret. Virũ indigentẽ pecũia .i. malo pauperẽ ſed probatũ. Quã pecuniam .i. quam locupletẽ ſed parũ ꝓbatũ. Stultũ.q diiudicare qd melius eẽt ignorabat. Age philippi hoc ẽt in uita ipſius alexandri legit. Probabilis epiſtola magna collaudatiõe digna. Ad ſe trahere:in amorẽ ſuum cõuertere. Vaná ſpem:quæ manis ẽ ſpes: ſi fideles ipſos fore ſperas pecunia illectos. Futuros fideles:innuebat.n.ſi alter plus pecuniæ attulerit eũ ſequent:aut deficiente pecũia te deſerẽt. A charitate:a uero animi affectu & ab amore. Iſtud:ut amorẽ alicuiuſ cõſequamur:& nobis fidelis exiſtat. Præſtat:tribuit dico amor & fides a charitate nõ a pecunia Auus phi. philippus philippi illius pr̃ qui alexãdri auus extiterat. Mercator:qa largitiõe ptẽ illã græciæ obtinuit. Victor.qa non bello uictor extitit. Mittẽs ut illius acta lr̃is traderet. Silentio:ſi nihil diceret qd̃ illi moleſtũ eẽt. Perſica ſalutatiõe. Nã pſæ reges adorabant cũ ſalutare uellẽt. Ad macedo.m.ad p̃ſtinos moſs macedõiæ ſaluberriof.

Inuitum:contra uoluntatem eius:nã magnopere adorantiũ blanditiis gaudebat alexander. Be niuole:nam beniuolentia regis ductus ipsum ad beneuiuendi mores reducere nitebatur. Spiritu ca rere iussus:idest uitã:nam & ipsum & nonnullos principes macedoniæ.q adorare regem noluerant: occidi iussit. Seram pœnitentiam:quæ nihil profuerat illi.Salubres consilii: qđ sibi tradiderat Ari stoteles. Neglexit:quod neglexerat:nã iocunda regi non dixerat Calistenes. De semetipso: ut ali/ qs de semetipso loq̃tur. In neutrã partem:nec laudãdo nec culpando. Vani:futilis inflati. Stulti. nã insani est seipsum culpare.

Idem aristoteles:Aristoteles ne gabat neminẽ de se aut laudãdo aut uituperãdo loqui debere: q̃ seipsũ laudare uani esset. Vtilis simũ præceptũ: non enim parũ affert utilitatis fructũ illud obser uantibus. Voluptates abeũtes .i.q̃tũ amaritudinis afferrẽt uolu ptates cũ homines reliquerent.

Sic ostẽdendo.i. ostendendo il larũ exitum. Falsas:quæ iocun dæ uident cũ amare sint & felli/ te. Plenas pœnitentiæ.hominũ đniq̃ pœnitet se i uoluptatibus fuisse inuolutũ. Anaxagoras: optimus phũs. Fœlices:nã ille rerũ aut honorũ possessores fœ lices eẽ credebat. Ex miseris:ex his q a te miseri eẽ existimantur. utpote pauca habẽtes. Nõ am bicioſæ doctrinæ:ut nõ doctriæ studeat cã ãbitiõis:sed doctrinæ operã dat non ut doctior sed ut melior efficiatur.Beatus g̃ erit il le q aut pauco cõtentus erit aut doctrina sua gaudebit quã nõ in ostẽtatiõe sed in bonitate exerce bit. Beatior:fœlicior hic talis. In secessu:i secrero aĩ & in mẽte nã agelo suo cõrẽtus uiuet & fru gibus illis admodũ letabit. nihil ultra cõcupiscẽs. Quã in frõte .i.in ostẽtatiõe:nã q̃is i frõte nõ beatus appareat tñ sua ipsius cõ sciẽtia fœlicitatẽ optinet mauult q̃ beatus eẽ quã aliis uideri. De madis.Demades hic tp̃e Demosthenis orator præstãtissimus fuit. Diuinos:culturã deor̃ ut se quo q̃ in numero deorũ colerent.qa Hãmonis filius esset. Decernere:exhibere.statuere. Cælũ.i.nihil facere uultis contra cælestes.i.dũ timetis cælo nouos addere deos. Terrã.i.imperiũ a uobis auferat Quã. Anacharsis.thrax fuit.& interrogatus cur nõ sunt tibicines in thracia.respondit quia nec uites uinũ enim saltare facit. Infirmiora.ibeciliora animalia ut muscas culices. Valentiora:potẽtiora ut oestrũ aut cabrones.transmittere:nam telas illas perforant. Nihil etiã agesilai facto sapientius.Mul tum dissentit a Plutarcho Valerius:sed Plutarchi auctoritas magis cõprobatur q̃ ueriſimilior & ue/ ritati proximior uidetur. Cũ in leutrensi pugna quæ iter lacedæmonios & thebanos cõmissa est.ubi dux thebanorum epaminunda clara uictoria parta multos e lacedæmoniis ex acie fugeret coegit cla dem lacedæmonii accepissent fugitiui oẽs in iudiciũ protrahuntur qui omnes secundũ leges licurgi capitis pœna obnoxii erant.in lege enĩ erat.Si qs ex acie fugerit capitis pœnas dato. Sed tñ Ephori timẽtes ne si de his oĩbus suppliciũ sumeret milites pro tutãda patria deessent. Agesilai sententiam illiusq̃ de hac re iudicium expetebant. Tunc Agesilaus non ego inquit aliarum legum lator ero. nam legibus aut Abrogare aut addere aut minuere nihil possum. Sed bene res habebit si odia illis ommissis cras ipsas licurgi leges seruauerimus.& ita censuit fugitiuos in tãto discrimĩe laborãdos eẽ.

inuitũ reuocare beniuole perseuerat:spiritu carere iuſ sus seram neglecti salubris cõsilii pœnitẽtiã egit.

De eodem Aristotele.

i Dem Aristoteles de semeptipso in neutram partẽ loqui debere prædicabat;quoniã laudare se uani uituperare stulti essent. De eodem.

e Iusdẽ ẽ utilissimũ præceptũ : ut uoluptates abeũ tes consideremus: quas quidem sic ostendẽdo mi nuit:fessas enim pœnitentiæq; plenas animis nostris subiicit:quo minus cupidæ repetantur.

De Anaxagora Philosopho.

n Ec parum prudẽter Anaxagoras interrogãti cuidã quis nam esset beatus : nemo inquit ex his:quos tu fœlices existimas:sed eũ in numero reperies : q a te ex miseriis constare credit. non erit ille diuitiis & hono ribus abundans. sed aut exigui ruris:aut non ambitio sæ doctrinæ fidelis ac pertinax cultor in secessu: quam in fronte beatior:

De Demade.

d Emadis quoq; dictum sapiens : nolentibus enim athenienſibus diuinos honores Alexandro decer nere. uidete ĩquit ne dum cælum custoditis:terrã amit tatis.

De Anacharsi.

q Vam porro subtiliter Anacharsis leges aranearũ tælis cõparabat:nã ut illas ĩfirmiora aĩalia r̃tinere ualentiora transmitter̃:ita his humiles & pauperes cõ stringi:diuites & præpotẽtes nõ aligari.

De Agesilao.

Valerius aũ
primere co
bus suppli
legem dedi
de opprim
ebant. De

n Ihil e
aduer
ortam no
gauit : qu
compreh
stigio rest
animadue
q; ut semp

s Ed ne
consil
senatui pœ
anulos aur
fundente:
quæsiuit a
manis defe
balem tran
quos de pa
ualuisset:n
neq; tertio

romãis ad Ha
romã mittant
gius distulerit
qui antea uict
pœnorũ extit
nibale ut quan
fides adhibere
uno in plio. F
cõfœderatis cũ
Valuisset. Ap
reddidit. Tert
uit. Nec samn
ab urbe condita
ercitum duxisse
qui a romanis c
ad obsidendam
dissentiunt. cum
or consules statu
luceriæ breuiori
appellatur:unde
nuncios mittit in

Valerius aũt aliter dicit quod causa conspirationem agesilaus noctu comperisset eorũ qui remp. op primere conabantur neq; legibus licurgi eos damnare posset: cõfestim sublatis legibus illis de omnibus supplicium sumpsit. deinde etiam leges ipsas restituit. Sed non est uerisimile quod licurgus legem dedisset quæ sontes puniri uetaret. Siquidem: qua. Conspirationem ortam: nã plures ciues de opprimenda de repu. consilium inierant. Noctu: nam noctu ne palã fieret: conspirationem faciebant. De indemnatis. Lex erat. Nemo de ciue indemnato capitale supplicium sumito: nam ideo leges illas sustulit: ut indemnatos conspiratores necãr posset. At q; utrunq;: quanta sapientia agesilai consilium prædicũ fuerit declarat Valerius. Vtrũq;: uel iniusta esset: uel iure impediret. Salutaris animaduersio: pœna sontiũ quæ salutem reipu. afferret.

n Ihil etiam agesilai facto sapientius: si quidem cũ aduersus rempu. lacedæmoniorum conspirationẽ ortam noctu comperisset. Leges licurgi continuo abrogauit: quæ de indemnatis suppliciũ sũmi uetabant: comprehensis autẽ & interfectis sontibus eaſdem euestigio restituit: atq; utq; simul prouidit: ne salutaris animaduersio uel iniusta eẽt: uel iure impediretur: ita q; ut semper esse possent: aliquanto non fuerunt.

De Hannone.

s Ed nescio an Hannonis excellentissime prudẽtiæ consilium: Magone enim cannensis pugnæ exitũ senatui pœnorũ nunciante inq; tanti successus fidem anulos aureos trium modiorum mensuram explentes fundente: qui interfectis nostris ciuibus detracti erant quæsiuit an aliquis sociorum post tãtam cladem a romanis defecisset: atq; ut audiuit neminem ad hannibalem transisse: suasit: ut protinus legati Romam per quos de pace ageretur; mitterentur; cuius si sententia ualuisset: neq; secundo punico bello deuicta carthago neq; tertio deleta foret. De herẽnio põtio Samnitũ.

Sed nescio an hãnonis: Apud Titum Liuiũ de secũdo bello punico id euidentissime patet quõ apd cãnas apuliæ uicum duo exercitus cõsulares ab hãnibale deleti fuerint: cũ Terentius uarro cõtra pauli æmilii sententiã cum hoste manũ conseruisset. Illa parta uictoria Hãnibal magonẽ nũcium misit carthaginem: q exitũ illius prælii ciuibus suis denunciaret. In senatu pœnorũ Mago & romanorũ cladem nunciauit & in testimoniũ tãtæ rei trium modiorum anulos: q ciuibus romanis occisis fuerant detracti: in oĩum conspectũ exposuit. Et cum cæteri nõ solũ Hannibalem laudarent: qui totiẽs romanos dissipauerat: uerũ ẽt illius gesta admirarentur: hãno ab Magone petiuit: nũqd sociorum quisquã ab romãis ad Hannibalẽ post illam cladẽ defecisset. Mago respõdit: ne tum hãno censeo inquit ut legati romã mittant: qui cum romanis fœdus ineant: dũ æquas pacis cõditiõis ipetrare possumus: q; si longius distuleritis carthaginenses hæc uictoria in maximã calamitatẽ conuertetur: qd & factum est: nã qui antea uictoriis floruerant dũ pertinacius pugnant: uicti sub iugũ mittuntur. Hannonis: iperator pœnorũ extiterat. Exitũ: finem pugnæ ad cãnas habitæ. Nunciãte: nã missus fuerat magno ab hãnibale ut quam consecutus fuerat uictoriam carthaginẽsibus nunciaret. In fidem tanti successus: ut fides adhiberet tantæ fœlicitati: nã ferme incredibile uidebat qnquaginta milia romanoꝝ fuisse cesa uno in plio. Fundente: in mediũ exponente. Detracti: e digitis extracti. Aliqs sociorũ: quisquã ex cõfœderatis cũ rõanis. Neminẽ: a romanis ad Hannibalẽ transisse. nã Mago neminẽ trãsisse dixerat Valuisset. Approbata fuisset. Victa cũ scdi belli punici tpe tribunitiam carthaginẽ scipio superior reddidit. Tertio deleta. i. tertii belli punici tpibus cum ipsam scipio africanus inferior pœnitus deleuit. Nec samnites quidem paruas pœnas consimilis erroris pependerunt: hoc ẽt exemplum Liuius ab urbe condita cõmemorat. Ti. ueturius & Aulus posthumius consules cum aduersus samnites exercitum duxissent: pontius herenius samnitium imperator quosdã milites in forma pastorum misit qui a romanis capti & ad consules ducti cum interrogarentur quidnam facerent hostes. responderũt ad obsidendam luceriam profectos esse. rursus alii simili fallacia instructi capiunt: qui nihil a primis dissentiunt. cum duæ uiæ essent quarum altera longior erat sed tutior. altera breuior sed periculosior consules statuẽtes sociorum urbẽ obsidione liberare ne longinquũ iter aliquid incõmodi afferret luceriæ breuiori uia illis auxiliũ præstare contenderunt. Itaq; inciderunt in locũ quæ caudinæ furcæ appellatur: unde neq; egredi neq; ulterius progredi poterãt. Pontius qui romanos tenebat inclusos nuncios mittit in urbem qui patrem suũ consulant quidnã de romanis faciendũ foret. pater dicit oẽs

ſine iniuria dimittendos eſſe. Id cū imperatori neutiquam placeret rurſus mittit alios út de hac re cō ſilium exploratius habeat. pater omnes trucidandos eſſe cenſet romanos. Cū illius ſententriæ ſuperio ri diſſentiens eſſet. īmo pœnitus aduerſa exiſtimabant exercitus principes illū admodum ſenen deli rare. & tamen placuit ut in caſtra callidus ſenex adduceret. hic cum grauis animus eſſet lectica ductus & interrogatus quidnā ſibi tam diſcordes ſententiæ uellent cōſilii ſui rationem expoſuit. Dixi inco lumes laxandos eē romanos ut hoc īmortali beneficio eos uobis deuinceretis. Sed cū id conſiliū non placeret omnes occidendos eſſe cenſui ne tanta clade romanorū fractæ uires amplius uobiſ mole ſte eſſe poſſint. Si enī hos duos exercitus cōſulares pœnitus de lebitis non poterūt romani tam ſubito auxilia cōparare. Deinde filio dicēte qd ſi medium quod dam ſeruauerimus. nihil feceritiſ inqt. nā ſi ſub iugum eos miſeri tis ita irritabitis romanos ut pro hac leui clade mltiplicem uobis reddant qđ etiam euenit. Mul tis & magnis ſapientiæ exēplis p uulum adiiciam: aliud quoq; ſu perioribus addit exemplū. Id eſt huiuſmodi Cretes orabāt deos & optabāt ut illis quos maxime oderāt mala conſuerudine delec tarent. Et quāuis leuis uideatur i precatio ſub ea tamen nō medi ocris uindictæ modus continet. nā qui uitiis ſuis delectatur pau latim dulcedine cladis conſumi tur. Vehæmenter oderunt. i. quos capitales hoſtes habuerint

Modeſto uoti genere: nā in hiſ uerbis modeſtiā quædam cerniť uidentur enim ferme exiguum quiddam optare. Inutiliter ali quid concupiſcere: mala conſue tudo. nihil aliud eſt niſi cum ali quid inutiliter cupimus & in eo perſeueraťer īmemoramur. quæ iocunditas nos ad exitiū trahit.

Caſſny.

Proximo deflexu: digreſſione proxima. nam a ſapientia proue nit cum qua niſi militia extiterit perfici nullo modo poteſt. Ad

Vafrum: callidum nomen. & Va frum dicitur ualde afrum. nā cō ſtat afros callidiſſimos extitiſſe.

Vafrug. qđ. vñ.

Niſi fallacia uires aſſumpſerit. i. niſi aſturiæ coniunctum fuerit

Fidem propoſiti non inuenit: ideſt ad exitum perduci non po teſt. neq; quod intendebat perficere poteſt. Occulto tramite: uerſutia quadam latente. Quam ap ta uia: ideſt uirture mera: ut ſapienter dicta aut facta faciunt. Seruio tullo: ſexto rege. Præcipue: præſtantis magnitudinis. Certiſſimi auctores: ueriſſimi āruſpices quorum indicia ita uera erāt: ac ſi oracula extitiſſent. Auentinenſi dianæ: dianæ cuius templum auentino monte ſitum erat romæ. Eo: ſcilicet oraculo: quippe qui ſabinos totius orbis terrarum principes eſſe uolebat.

Diana auentina

d E Samnites quidem paruas pœnas conſimilis er roris pependerunt: q; Herēni pontii ſalutare conſi lium neglexerant: qui auctoritate & prudētia cæteros præſtans ab exercitu & duce eius filio ſuo cōſultus qd nam fieri de legiōibus romanis apud furcas caudinas incluſis deberet inuiolatas dimittendas reſpōdit poſte ro die eadem de re īterrogatus deleri eas oporteť dixit: ut aut maximo beneficio gratia hoſtium emereť: aut grauiſſima iactura uires confringerentur. ſed improui da temeritas uictorū dum utrāq; partem ſpernit: utili tatis ſub iugū miſſas in perniciem ſuam accēdit. mul tis & magnis ſapientiæ exemplis paruulum adiiciam:

De Cretenſibus.

c Retes cum acerbiſſima execratione aduerſus eos: quos uehæmenter oderunt: uti uolūt: ut mala cō ſuetudine delectentur: optant modeſtoq; uoti genere efficaciſſimum ultionis euentum reperiunt. Inutiliter enim aliquid concupiſcere: & in eo perſeueranter mo rari exitio ea dulcedo uicina eſt.

Vafre Dicta aut Facta. Capitulum Tertium:

St aliud factorum dictorumq; genus a ſapiē

e tia proximo deflexu ad Vafre nomen ꝓgreſ ſum: qđ niſi fallacia uires aſſumpſerit: fidē propoſiti nō inuēit: laudemq; occulto magis tramite q̄ aperta uía petit. De Quodā Antiſtite Romano.

s Eruio Tullo regnante: cuidam patrifamiliæ ī agro ſabino præcipue magnitudīs & eximie formæ uac ca nata eſt: quā oraculorū certiſſimi auctores in hoc a diis īmortalibus editā reſpōderunt: ut q̄ſq; eā auenti nēſi Dianæ īmolaſſet eius patria totius terrarū orbis ī periū obtineret: lætus eo dñs bouem cū ſūma feſtina tiōe Romā mactādā in auētino añ arā dianæ cōſtituit:

Sacrificio .i. hac bouis imolatione:nã ideo ipsam imolabat.ut domini rerum sabini essẽt. Proxima aqua amnis:nã in infima uelle montis tyberis amnis fluebat. Abluissẽt:quod genus erat purgationis. Quo in genere:hac historiam apud Liuium ab urbe condita legimus. Auunculo suo: nam ex illius sorore tarquia iunius natus fuerat. Omnẽ nobilitatis indolem.i.adolescentes omnes nobiles incrementũ uirtutis præ se ferentes. Inter cæteros:nã sapientes & nobiles occidebat. Fratrẽ suum:iunium brutum. Vegetioris:uiuidioris ingenii animaduerteret. Simulauit:nã stolidum se esse ostendebat:cũ tamen callidissimus esset. Profectus etiã delphos cum tarquinii filiis:aliã ipsius bruti calliditatem subiungit: nam regnante eodem tarquinio fertur apparuisse prodigia quædam:serpens enim e colũna lignea lapsus est:& quia id ad rẽ familiarem pertinere uidebatur rex titum & arõtem duos filios suos delphos misit:ut cum aram apollinis dõis atq; sacrificiis imbuissent:quidnam sibi monstrũ illud uellet sciscitarentur. Abeũtes regii filii iunium brutum nõ comitem.sed ludibriũ secum duxerunt:quo nauigationis suæ laborem leuare possent. Honorandum:colendum.propter anguem illum qui e columna delapsus fuerat. Tutum:securum. nã hoc ideo fecit ne si aperte id fecisset simulationem detegeret quam ad tempus seruare melius duxerat. Peractis patris mãdatis: idest cum id quod mandauerat rex executi fuissent. Casu lapsus idest tanquam si pedem offẽso lapsus esset:sæpe enim eiusmodi ineptias simulabat. Omnium cõmunem matrem: nam terra omnium mater esse dicitur

Xbluti6 membroꝝ erat genꝰ purgation.

Vegetius ingenij.

Existimans: iuuenes intelligebant genitricem suã: sed Brutus melius terrã matrẽ existimauit.

Impressum telluri fixum oscułũ. Vrbi libertatẽ:nam brutus & collatinus reges excluserũt. In fastis:libri erant in quibus dierũ religiosũ & magistratuum series continebat. Locũ primũ:qa primus Brutus cõsul creatus ẽ post exactos reges ideo primũ magistratum locũ in fastis optinuit.

Trecentorum numerũ equitũ nam pedites uolebat equitatum qui deerat supplere. Instruere armis & eqs ornare. Angustiæ temporis:breuitas temporis nõ opus erat tanta mora.

Assecutus est: ad impleuit.nam calliditate id quod temporis breuitas non patiebatur est assecutus.

Nobilissimos:nam quia nobiles erant & diuites uitæ ẽt erant cupidiores.

sacrificio sabinis regimen humani generis/daturus/de qua re antistes templi certior factus/religionem hospiti intulit: ne prius uictima cederet/q̃ proxima se aqua abluissẽt:eoq; alueum tyberis petente/uaccam ipse immolauit/& urbem nostram tot ciuitatum : tot gentiũ dominam/pio sacrificii furto/reddidit.

De Iunio Bruto.

q Vo in genere acuminis/ĩ primis Iunius Brutus referendus/nã cum a rege Tarquinio auunculo suo: oẽm nobilitatis indolem excerpi/interq; cæteros/ẽt fratrem suum : q; uegetioris ingenii erat interfectum/animaduerteret:obtusi se cordis esse simulauit./æque fallacia maximas uirtutes suas texit/profectus etiam Delphos cum Tarquinii filiis/quos is ad apollinem pythiũ muneribus/sacrificiisq; honorandum miserat/aurum deo/nomine doni/clam cauato baculo/inclusum tulit: qa timebat/ne sibi cæleste numẽ/aperta liberalitate/uenerari:tutum non eẽt/peractis deinde mandatis patris/ Apollinem/iuuenes consuluerunt :/quis nam ex ipsis Romæ regnaturus uideretur. At is pœnes eũ summã urbis nostræ potestatem futurã respondit:qui ãte oẽs matri osculum dedisset. Tunc Brutus/perinde/atq; casu prolapsus/de industria se abiecit/terramq; communem omniũ matrem existimãs/osculatus est: qd' tam Vafre telluri impressum osculum urbi libertatẽ. Bruto primum in fastis locum tribuit.

De Scipione Superiore.

s Cipio quoq; supior/præsidium calliditatis amplexus est. Ex Sicilia enim petẽs/Africam/cum ex fortissimis peditibus romanis/trecentorum equitum numerum implere uellet : neq; tam subito posset eos instruere/quod temporis angustiæ negabant:sagacitate consilii assecutus est:namq; ex his iuuenibus quos secum ex tota Sicilia nobilissimos & ditissimos sed inermes hẽbat: ad se uocatos trecentos speciosa arma &

Electos:ex aliis lectos nitidos equos. Vt cæleriter:nã ſiculi cæleriter quidem Scipioni paruerũt. ſed tamen ſolliciti erant:q̃ longa eſſet militiæ expeditio. Longinqui: nam traiecturi erant mare. Periculoſi belli:bellicoſi enim erant.carthaginenſes & illorũ urbs munitiſſima & potẽtiſſima erat. Sollicitis:curioſis aĩs & cura affectis. Rapuit:raptim accepit conditionẽ. Ducis:Scipionis q̃ poſtea ſuperior africanus cognominatus eſt. Si protinus:ſi conſeſtim iperaretur:nã ſi tributũ hoc illis ipoſuiſſet ut arma & equos romanis militibus darẽt antiquã iuſſiſſet eos militare graue uſum fuiſſet

Mœtu militiæ:timebant enim ne ſi in Africã tranſirent periculũ aliquod incurrerẽt. Maximũ beneficiũ fieret:nã adoleſcentes illi ſiculi q̃ inſtrumẽta bellica romanis tradiderũt:maximũ ſe beneficiũ a Scipiõe accepiſſe exiſtimarunt q̃ illiſ militiæ expeditionẽ ipſam remiſiſſet. Quod ſequitur narrandũ ẽ. Qu.fabius labeo hoc exẽplum labeonis libro de officiis primo ẽt Cicero poſuit.

Narrandũ:potius quã probandũ. Arbiter:dicitur ille q̃ totiuſ rei de qua agitur uim oẽm & facultatẽ habet. Conſtituendorũ terminandorũ finium.nã iter ſe de finibus ambigebant. In rem pñtem.i.ad fines de q̃bus cõtrouerſia erat. Ommiſſa cupiditate:ne cupidi nimium eẽ uelllent in ampliãdis finibus. Regredi quam ꝓgredi mallent.i. mallent citra fines ſe cõtinere quã ultra ꝓcedere. Vtraq̃ pars: & nolani & neapolitani. Reliq̃ ſoli.i. q̃ quid agri in medio relictum fuerat. Dicta ſnia:nam Labeo ita fines diffiniuerat ſicuti illi dixerant. Improbo ꝓſtigiorum genere:iiquo fraudis genere. Nouum uectigal: tributũ inuſitatũ qa nũq̃ antea talibus artibus q̃d q̃ populo ro.acciderat.ponit ãt uectigal pro agro illo in medio relicto. Ex fœdere icto:nã ita iter eos cõuenerat. Iam .M. Antonio remittendũ conuicium eſt laudat Valerius uel non improbat factum Antonii illius: q̃ tantum eloq̃ntia ualuit: ut cũ ad eũ occidendũ Marius iterfectores miſiſſet:ille tanta ui eloquii aures ipõrũ adeo ꝺmulſit:ut torpere quodã a ſe manuſ abſtinerent hic id dicebat ſe nunq̃ oꝛonem ullam ſcribere uoluiſſe:ne ſi quid in ſupioribus cauſis dixiſſet:q̃d obnoxiũ rẽ poſſet clienti:quẽ poſtea defenſurus eſſet:id ſcripto a ſe dictũ fuiſſe affirmari poſſet. Cõuiciũ:cui pœ laceratio. Orationẽ:nã q̃uis orationes habuerit in foro & roſtris:tñ nullã litteris mãdauit. Superiore iudicio:in patrocinatione alicuius ante habita. Nociturum eẽt:ut ſi aliquid in orationibus ſuis ante dixiſſet q̃d lederet eum cuius poſtea defenſionem ſumpſiſſet. Affirmare:pſeuerare poſſet q̃d facere non potuiſſet:ſi ſcriptum id reliquiſſet:nam ſcripta uanitatis ſuæ teſtimonium reddidiſſent.

electos equos quam celerrime expediri iuſſit: uelut eos continuo ſecum ad oppugnandã Carthaginem aduecturus: q̃ cum imperio ut celeriter ita longinq̃ & periculoſi belli reſpectu ſollicitis animis pueniſſent:remittere ſeſe Scipio illam expeditionẽ ſi arma & equos militibus ſuis tradẽr uoluiſſent edixit.rapuit conditionẽ imbellis ac timidia iuuentus inſtrumentoq̃ ſuo cupide noſtris ceſſit.Ergo callidꝰitas ducis ꝓuidit: ut ſi q̃d protinus imperaretur:graue prius.deinde remiſſo militiæ mœtu maximum beneficium fieret:q̃d ſequitur narrandum eſt. De.Qu.Fabio Labeone.

q Vintus Fabius Labeo arbiter a ſenatu finium cõſtituendorum inter Nolanos & Neapolitanos datus cum i rẽ præſẽtem ueniſſet:utroſq̃ ſeparatim monuit ut ommiſſa cupiditate regredi modo cõtrouerſiã q̃ progredi mallent: idq̃ cum utraq̃ pars auctoritate uiri mota feciſſet: aliquantũ uacui in medio agri relictum eſt: conſtitutis deinde finibus ut ipſi terminauerant: quicquid ſoli fuit populo ro. adiudicauit: Cæterum & ſic circunuenti Nolani ac neapolitani quæri nihil potuerunt: ſecundum ipſorum demonſtrationem dicta ſententia: improbo tamen præſtigiorum genere nouũ ciuitati noſtræ uectigal acceſſit. De eodẽ Fabio.

e Vndem ferunt cum a rege Antiocho quem bello ſupauerat:ex fœdere icto dimidiã partẽ nauiũ acciperẽ deberet:medias omnes ſecuiſſe:ut eum tota claſſe priuaret. De Marco Antonio.

n Am Marco Antonio remittendum conuitium eſt: qui iccirco ſe aiebat nullam orationem ſcripſiſſe: ut ſiquid ſuperiore iudicio actum ei quem poſtea defenſurus eſſet nociturum foret: non dictum a ſe affirmare poſſet: qui facti uix pudentis tolerabilem

Causam tollerabilem:exorabilem causam:cui uenia dari debeat: nã tam & si factum uix pudens esset ut quod antea affirmauerat nunc negaret. tamen ueniã meretur:nam paratus erat nõ modo elo quentia sua uti:sed etiã uerecundia abuti:ut in discrimine capitis laborantibus auxilium ferret. Elo quentia:ut eos liberaret sua eloquentia. Verecundia:pudore abuti:ne qs enim diceret:hoc contrari um est defensioni:quã ãte feciſti. ideo orationẽ nullam scripsit. Et ita pudore abutebatur cũ quod an tea dixisset inductũ assueueraret. Sertorius uero corporis robore:atq; animi cõsilio parem naturæ i dulgẽtiã expertus:Cum bella ci uilia inter se Scylla & Marius ex ercuissent:& multos romanos ci ues utercq; pscripsissent. Tandem scylla dominãte proscriptus est Sertorius rei militaris pitissimus qui in hispaniã profectus lusita norũ imperator ẽ creatus aduer sus hunc pompeius & metellus cũ duobus consularibus exerciti bus missi sunt. hispani oibus co piis cum romanis cõfligere cupi ebãt: quos cũ oratione flectere non posset calliditate sertorius a ppposito suo alienauit. Corpo ris robore: nã illi natura tam aĩ quam corporis dotes concessit: fuit enim & corpore robustissi mus & animi cõsilio fortissimus

Sertoñ ꝑ sẽptus est. Sylla dominãte.

Metellꝰ ⁊ pompeius ⁊

causam habuit:pro periclitantium enĩ capite non so lum eloquentia sua uti:sed etiã uerecundia abuti erat paratus.

De Sertorio.

Sertorius uero corporis robore atq; animi consilio patrem naturæ indulgentiã expertus: proscriptiõe scyllana dux Lusitanorum fieri coactus: cum eos orati one flectere non posset:ne cum romanis uniuersa acie confligere uellent: Vafro cõsilio ad suam sententiam perduxit: duos enim in cõspectu eorũ constituit equos: alterum ualidissimum alterum infirmissimũ: ac dein de ualidi caudam ab imbecillo sene paulatim carpi sin firmi a iuuene eximiarum uirium uniuersam cõuelli iussit:obtemperatũ imperio est. Sed dum adolescẽtis dextera irrito se labore fatigat: senio confecta manus ministerium executa ẽ: tunc barbaræ concioni quorsũ ea res tenderet cognoscere cupiẽti subiecit: equi caudæ consimilẽ esse nostrũ exercitum:cuius partes aliqs ag grediens opprimere possit: uniuersum conatus ꝑster nere cælerius tradiderit uictoriam:quam occupauerit: Ita gens barbara aspera & regi difficilis in exitium suũ ruens quam utilitatem auribus respuerat:oculis perui dit.

Flectere:a proposito remoueñ ne tota acie cũ romanis cõcurre rent. Imbecillo sene:á sene effe to uiribus:paulatim carpi ut sen sim caudá expilaret. Vniuersã totam simul caudã conuelleret.

Irrito:uano inutili labore:neq; enĩ caudã totam cõuellere pote rat. Ministeriũ executa est:ideſt opus perfecit. nã pedetentĩ cau dam ualidissimi equi carpsit.

Quorsum ea res tẽderet: ideſt ad quem finem id imperator fe cisset. In exitium sui:in pernitiẽ sui ruens præceps cũ uellet præ liũ inire. Auribus respuerat:ne q; enim orationi suæ parere uo luerãt. Cuius nõ dimi. infinitũ uerbi ꝑs ꝑ re uerbi hoc loco po nitur. i. non dimicatio cuius fuit uictoria. nam hic fuit de quo En nius dixit. unus q nobis cunctan do restituit rem. ponitur etiã res uerbi pro rẽe infiniti. ut in Terẽ tio:non est opus facto: ideſt face re non est opus. Præcipue:singularis fortitudinis. Dubia fide sup. nam dubitabatur utrum ro manos an pœnos sequi mallet. Strenuæ operæ:cuius opera singularis in præliis cognita fuerat.

Res vbi ponit ꝑ rẽe ⁊ finiti.

De Fabio Maximo.

Fabius autem Maximus cuius non dimicare sed uince re fuit. cum præcipue fortitudinis Nolanum pedi tem dubia fide suspectum: & strenuæ operæ Lucanũ equitem amore scorti deperditum in castris haberet: ut utroque potius bono milite uteretur: quam in utrumq; animaduerteret alteri suspicionem suam dis simulauit:in alterum disciplinam paululum a recto te nore deflexit: nãq; illum plene pro tribunali laudãdo

Amore scorti deperditum:quĩ insano & nimio meretricis amore tenebatur. Suspitionem suam dissimulauit:nam dissimulabat se nihil de illius fide dubitare. Disciplinam paulum a recto teno re deflexit:nam disciplinam militarem nõ nihil corrupit ut eum haberet propugnatorem. edictũ enĩ erat asperrimum ne quis sub pœna capitis scortum haberet in castris. Nãq; illũ:peditẽ nolanum. & quomodo dissimulauerit Fabius declarat. Plene laudãdo:nã nullũ genus laudis in eo prætermisit.

Omni genere honoris: sepe enim ipsum donis militaribus ornauit. Animū suum a pœnis: his artibus affectus oēs pedites i pœnos ad rōanos Fabius retraxit. Redimere meretricē: emere scortū. quod impatienter amabat. Paratissimū. expeditissimum bellatorē. nā excussorēs proprie dūtur illi q̄ i expeditionē aduersus hostes ducunt. Pro. p utilitate nostri iperii. Aedilis tribunus: hic apte corrupta ē littera. nam & ædilis & tribunus ple. esse nō poterat. Sed ita credendū ē ut dicere uelit ædilis plebeius. ædiles enim tā patricii quam plebei erant. hoc autem inter utrosq; intereat q̄ plebei ædiles neq; sellā currulē habebant. neq; ius dicebant. at contra oīa habebant patricii. nā & currulem sellam habebant & ius dicere poterant. Assūpto Isiaco habitu. i. sumpto habitu sacerdotū isidis quæ ap̄d egyptios colebatur habitus sacerdotū isidis erat ad sili tudinem mendicātis quo & galli utebantur antistites cybelis: & hi sacerdotes ita instructi p uicos & urbes uagabantur: & hoībus futura pollicentes prædicere magnū quæstū assequebātur Stipē petens: pecuniā mendicans mor sacerdotis. M. bruti castra: nam Brutus & Cassius pro repu. pugnātes contra triumuiros arma sumpserāt. Illa necessitate nam necesse fuit illi occultare se si uolebat præsens deuitare periculū.

Magistratū populi ro. i. uolusium in magistratu positū. Abiecto honoris p̄texto: idest deposito ædilitatis isigni. Alienigenæ religionis insignibus. i. habitu isidis quæ colebat apud egyptios.

Obscuratū occultatum magistratū ro. Per urbem: romā cū mendicaret ne dignoscereturr.

Omnes hi. q magistratu deposito: mēdici habitum induerunt

Suæ uitæ cupidi. nō enī uitam tanta turpitudine seruare debuerant. Illi: triūuiri & Octauianū M. Antoniū &. M. Lepidum triumuiros carpit. q; in aliorū cedem nimium exarserint. Alienæ mortis cupidi. auidi mortis proscriptorum. Talia ipsi sustinuerūt. q uitæ cupidi tam deformem habitū sustinuere. Vel alios perpeti coegerūt. i. qui alienæ mortis cupidi causa extiterē cur proscripti talia machinarentur. Aliquanto speciosius sentētiis Saturnii uetulionis. Alia rōne honestiore atq; diuersa saluti suæ consuluit Saturninus uetulio. nā sicuti Volusius deposuit magistratum romanū. & alienigenæ religiōis insignia sumpsit. Ita saturninus priuatus sumpto romano magistratu incolumis euasit. Sententiis. per sententias si utriusq; sētentia comparet. In eodem gñe casus. in simili genere proscriptionis. Vltimæ sortis. nā nullū ei aliud quo uitam tueret auxilium relictū erat. Nomen suū inter proscriptos præpositū audis. tabula ænea noīa proscriptorum in foro ꝓponebantur. Suborna tis. īstructis seruis suis in modū lictorū p̄cedere faciebat. nā p̄tor ita lictores habebat sicuti consul sed cōsul duodecim. p̄tor āt sex tm̄ præeuntes habebat lictores. Aparitorū pub. ministrorū publicorū: Appparere significat p̄sto eē. unde appitor minister dī q ad hæri mandata p̄sens existit. Vehicula cōprehendit: nā locatim sibi uehicula dabant: q̄bus res suas ferret gratis tanq̄ in publicū officium migraret. Hospitia occupauit: ei & suis urbes & uiri apta dabant hospitia credentes eum re uera populi romani prætorem esse. Obuios submouit: qui obuiam fiebant de uia illi cedebant: propter magistratus insignia. Audiet. usurpatione imperii: nam audax fuit uelle se tutari: tali honoris prætextu.

Excussor. quisi.

omniq; genere honoris prosequendo animū suum a pœnis ad romanos coegit reuocare: & hunc clam meretricem redimere passus paratissimū pro nobis excussorē quæ reddidit.

De Marco Volusio: Aedile.

u Eniam nunc ad eos q̄bus salus astucia quæsita est .M. Volusius ædilis plebis proscriptus assumpto isiaci habitu p̄ itinera uiasq; publicas stipē petēs quis nam re uera esset: occurrentes dignoscere passus non ē eoq; fallaciæ genere tectus ī. M. Bruti castra peruenit. Quid illa necessitate miserius? quæ magistratū Populi romoni abiecto honoris prætextu alienigenæ religionis obscuratum insignibus per urbem iussit incedere oēs aūt hi suæ uitæ aut illi alienæ mortis cupidi q̄ talia uel ipsi sustinuerunt. uel alios perpeti coegerunt.

De Saturnio Vetulione.

a Liquanto speciosius sententiis Saturnii Vetulionis ī eodem genere casus ultime sortis auxiliū qui cum a triumuiris inter proscriptos nomen suum ꝓpositum audisset: continuo præture īsignia inuasit: præcedentibusq; in modum lictorum & apparitorum publicorum seruis subornatis uehicula comprehendit: hospitia occupauit: obuios summouit: ac tam audaci

Vsurpatione:nam priuatus ipse ornamenta prætoris usurpabat. In maxima luce:in eximia clari tate:nam non opertus ibat sicuti uolusius:& in habitu magistratus erat ut facilius in se hominum ora cõuerteret. Densissimas tenebras crassas obscuritates. Hostilibus oculis:nã hostes sui illum icogni tum abire dimiserũt. Effudit.sparsit:Idem saturnimus. Puteolos:oppidum ubi classis romana erat Perinde ita ut pro sicut. Publicũ ministerium agens:tanquam agistratu publico populi romãi fungeretur. Summa cũ licentia:nam licenter naues sumpsit q en m classi prærerat prætorem ro.eum imesse existimabat ꝓpterea contra dicere illi non audebat. Corre ptis nauibus:raptim acceptis na uibus qbus in siciliam nauigaret

usurpatiõe imperii in maxima luce densissimas hosti bus oculis tenebras effudit. Idem ut puteolos uẽit per inde ut publicum ministerium agens summa cum li centia correptis nauibus in Siliciam certissimum tunc proscriptorum profugium penetrauit his uno adiecto leuioris note exemplo ad externa reuertar.

Certissimum proscriptorũ ꝓ fugium:nam proscripti q in sici liam se recipiebant tutissimi erãt

His uno adiecto exemplo leui oris notæ ad externa reuertar.

De amore cuiusdam Patris in filium.

a Mantissimus quidam filii cũ eum inconcessis ac periculosis facibus accensum ab insana cupidita te pater inhibere uellet:salubri consilio paternam ĩdul gentiam temperauit. petiit enim ut priusquã ad eam quam diligebat iret/uulgari/ac permissa uenere uteret. cuius præcibus obsecutus adolescẽs/ĩfœlicis animi im petum facietate licentis concubitus/resolutum ad id quod non licebat: tardiorem pigrioremq; afferẽs pau latim deposuit.

Valerius se ad externa trãsiturũ esse dicit si prius ignobilioris cõ ditiõis exemplum superioribus addiderit. Id tale est pater quidã studiosissimus filii ubi sensit illũ insano amore & periculoso cu iusdam matrone teneri uafro cõ silio paterne indulgentie coniũ cto usus est ut filium a tam demẽ ti insania auerteret. orauit enim tanta face accensum adolescentẽ ne prius ad matronam illã quã deperibat accederet quam con cessa ac uulgari libidine uteretur filius paternis præcibus uictus il lius iperio paruit. quo factũ ẽ ut adolescentis furor in uulgari me retrice saciatus cũ languidior ad matronã reuerteretur paulatim ab eius ardore auersus breui ex tingueret. Itaq; hoc Vafro consi lio a piculosa uenere pater filiũ liberauit. His:quos supius cõ memoraui. Leuioris notæ:pi culi mitioris uel notitiæ &igno bilioris cõditõis. patris enim no men quia obscurum fuit a Vale rio reticetur. Quidã.s.pater fi lii studiosus. Periculosis faci bus:idest amore periculoso: ma tronam enim amabat quod ca pitale erat si in adulterio reperiretur. Salubri consilio quod filio suo salutem attulit. Paternam indulgentiam:benignitatem paternam.nam ita permisit ut amore matronæ teneretur ne consilium suum sperneret quod erat ut prius publicum scortum adiret quam ad amicam transiret. Resolutũ sacierate licentis concubitus:obtusum & refrenatum quia saciatus erat in concessa meretrice. Ad id quod non licebat.ad amorẽ inconcessum matronæ. Tardiorem:cur tardũ impetum ferebat?qa in licentì Venere imoratum.

De Quodam Asinario.

c Vm Alexãder Macedonum Rex sorte monitus ut eum qui sibi porta egresso primus occurisset iter fici iuberet: Asinarium forte sibi obuiã factum ad mor tem arripi imperasset:eoq; quærente quidnam se ĩme rentem capitali supplicio innocentem adiiceret: cũ ad excusandũ factum suũ oraculi præceptum rettulisset: Asinarius si ita est inquit rex alium sors huic morti de stinauit:nam Asellus quem ego ãte me agebam prior tibi occurrit:delectatus Alexander & illius tam callido dicto:& quod ab errore ipse reuocatus erat occasionẽ ĩ

Cum Alexander macedonum rex:cum Alexander exercitum cõtra persas ducturus esset ab apolline sciscitatus est quẽnam exitum bellum illud foret habiturum. Apol lo respondit ita eum fore uictorem si cum qui sibi rempli fores egresso occurrisset primus ĩmolaret.

Immerentem:qui nihil tale meritus fuerat. Excusandum factum suum: Alexander inuitum se id facere dicebat sed sorte oraculi impulsum. Ab errore: errabat imprudens & forte imminebat periculum ne tanti belli inferiores partes haberet si aliter quam iusserat Apollo fecisset.

t

Aliquanto uiliore animali:nã hoc ideo dixit quia parum distabat inter asinum & asinarium rõe solum supior erat agaso:alter uilis ut asinus. Expiandæ religiõis:purgandi oraculi. Sũma in hoc cum calliditate mansuetudo:in hoc exemplo enĩ & ingẽs regis humanitas & agasonis Vafre dictum apparuit. Sũma mansuetudo:regis Alexandri q & audiuit asinarium & intellecto errore illi uitam cõdonauit. Cum calliditate:nã callido dicto instans periculum euitauit. Sũma quoq; in alterius regis equisone calliditas:In superiore exẽplo & calliditas & mansuetudo apparuit.sed in hoc quoq; Darii regis persaꝝ facto non minor calliditas extitit. Alterius regis.s. Darii non q rex esset sed qui calliditate hac regnũ est assecutus. Eqsone:equiso minister equorum. Sordida magorum dominatione perfide oppressa: Magi persiæ imperium occupauerunt hoc pacto. mortuo Cyro rege persaꝝ Cambyses eius filius successit qui imperio patris egyptũ adiecit sed offensis superstitionibus egyptiorum apim q singulis ãnis Nilũ egrediebatur gladio uulnerauit.& Apis & aliorum deorũ templa dirui iussit. Deinde cũ babilone esset per quietem uidit fratrẽ suum noie smerdĩ regnaturũ. Itaq; dubitans ne uerũ somnium sortiret effectum prixaspem amicissimum & fidissimum sibi ad occidẽdũ fratrem Smerdim mittit. Interea cũ rex equum ascenderet casu e uagina tus gladius illius femur pcussit: & illo uulnere qa sacrilegus fuerat & fratricida mortem obiuit. Prixaspes magus audita regis morte ante quam fama uulgaretur: & Smerdidẽ cui regnum debebat. gladio obtruncat & fratrem sui oropastẽ subiecit. erat enĩ corporis liniamentis regio germano simillimus: & cũ nemo dolum subesset arbitraret:pro Smerdide oropastes rex persarũ constituitur. Quod eo opertius extitit q apud psas regis persona sub spetie maiestatis occulitur. Sed cũ magi ad conciliandũ populi fauorẽ tributa & militiæ uacationẽ in triennium remisissent ut regnũ quod dolo nacti fuerant liberalitate stabilirẽt. otanes nobilissimus q in cõiecturis sagacissimus erat suspicari cœpit hũc nõ nõ uere fratrem esse ẽgium:sed alium qui quod alterius eẽt ipse occupasset. Itaq; per interpũcios quærit a filia sua alii sua sed darii dicunt:nunqt cyri filius sit nouiter rex constitutus. Illa neq; sciente. neq; ex aliis regiis pollicibus itelligente q oẽs seperatim seruarent:ut dormiẽti illi caput tractaret iussit:uideretq; num auribus rex careret. Cambyses enĩ illi mago pp ffis similitudinẽ ãbas aures ãputauerat. Factus deinde certior p filiã sine auribus regẽ eẽ fraudem cõfestim inesse sensit & pncipibus persaꝝ rẽ oẽm apperuit: & in cedẽ falsi regis ipulsor sacri religiõe obstringit:huius cõiuratiõis conscii septem dũtaxat fuerũt q timentes ne si spaciũ ad eã rẽ daretur: aliqs eoꝝ coniurationẽ profiteret:occultato sub ueste ferro recta ad regiã pergũt:ibi obuiis interẽptis ministris ad magos perueniũt:q cũ ex coniuratis duos sustulissent tandẽ a pluribus corripiũt. Recuperato regno pncipes q & nobilitate & uirtute adeo pares erãt:ut difficilem ex his populo electionem æq̃litas faceret:uiam inuenerunt:qua se & religioni & fortunæ cõmitterent: pacti enĩ sunt ut statuta die oẽs hi æquos ante regiã primo mane ducerẽt & cuius æquus in ortu solis hinitium pmus emisisset:is rex a reliqs salutaret. sol enim apud psas ,p deo colitur: & equos illi sacratos eẽ existimant. Per side oppressa:persaꝝ regno occupato. Darius rex:nõ q rex esset sed q deinde rex creatus ẽ. Adiutoribus dignitatis eius.i. principibus & nobilibus cõiuratis:nã pclari operis in occidendis magis adiutores extitere. In quendã locum:añ quandam curiam regiã. Hinnisset:hinnitum edidisset hinire proprie æquorum est. Competitoribus.nã omnes simul petebant. Fortunæ beneficium:nã in fortuna positum erat cuius equus prius hinniret. Ebaris:nomẽ est equisonis. Assecutus est : aquisiuit nõ fortuna sed fraude famuli. Candidati:utpote magistratus regii cõpetitores. Humi prostratis:

Equuso. mr eqo.

aliquanto uiliore animali expiandæ religionis rapuit. summa in hoc cum calliditate mansuetudo. summa quoq; in alterius regis equisone calliditas.

De Dario Rege:

s Ordida magorũ dominatione pside oppressa Darius rex adiutoribus eiusdem dignitatis assũptus pactum cum præclari operis consortibus fecit:ut eqs ĩ sidentes Solis ortu cursum in quendã locum dirigerẽt isq; regno potiretur:cuius equus in eo pmus hinnisset cæterum maxime mercedis cõpetitoribus fortũæ beneficium expectantibus : solus accumine Equisonis sui Ebaris prosperum exoptate rei effectum assecutus ẽ:q̃ ĩque genitalem partem demissam manũ cum ad eum locum uentum esset:naribus equi admouit: quo odore irritatus ante omnes hinnitum edidit auditoq; eo fex reliqui summæ potestatis: continuo equis delapsi candidati:ut est mos persarum humi prostratis corpo

nam perſæ cum aliquem ſalutãt:prouoluuntur genibus illius:quẽ uenerant. Bias autem: Quod bi anti attribuit Valerius hoc chiloni Plutarchus aſcribit. Cuius ſapientia:nã proſtrata & euerſa prie ne patria illius.Fama ſapientiæ eius ad hoc uſq; tps immortalis uiget. Priene.patria biantis fuit. Etiam:ad hanc uſq; ætatem. Spirat.uiuit:nã fama immortalis eſt. Extincte.euerſe & in trãſlatio ne perſiſtit.nam qa ſpirat dixit ideo ſubiunxit extincte Conuerti:ut ex amico aſp nimicus fieri poſſit Quod quidẽ præceptum:Cicero in Lælio hanc maxime culpat ſententiam qui tamen Valerius cõ mendat. Prima ſpẽ:prima itel ligentia. Calidũ nimis: nam ni mium calidus ẽ ille qui ubi non opus fuerit aſtutia utitur. Sim plicitati.nã qui ſimpliciter amat ſine dolo uſq; in finem amat aut ſi ſimplici odio teneatur uſq; ad exitũ odit. Quæ familiaritas gaudet:nã amicitia ſimplicitate le:atur.neq; duplicitas i familia ritate exigitur. ſimplex enī dicit qui quod dicit facit & quicquid cogitat dicit. Sed ſi cogitatio aī fuerit dimiſſa altior.i.ſi diligẽ tiuſ cogitatio hoc dictũ uoluta uerit. Per quã u.i.utiliſſimũ:nã nõ tantũ in amore ꝓgredi debe mus ne cum neceſſitas coegerit gradũ reuocare poſſimus. Lã pſacene uero urbis ſalus unius uaframẽti beneficio cõſtitit:hoc etiã qđ Valerius anaximeni dat nõnulli Ariſtoteli tribuunt.utro q; enim præceptore Alexander ẽ uſus.ex quo facile apparet quã lſarum ſtudioſus extiterit. Sũ mo ſtudio:imenſa cupiditate qa a ſe defeciſſet. Vt ꝓces ſuas iræ eius opponeret.i. ut ꝓcibus ſuis regiæ iræ obſtaret. Dirruas: euertas. Alii aũt dicũt Alexandꝛ id iuraſſe cum Ariſtoteles ad ſe ueniſſet: ut ſtagras patriã ſuã iã euerſã reſtitui faceret.& cũ peti uiſſet ille ne urbẽ illã repararet.

Alexandrũ:tunc ſtragas reſtitu iſſe. Vetuſta nobilitate: nam mlto tempore ante ædificatum fuerat. Cui deſtinatum:cui aſtri ctum erat:nam propoſuerat ſibi Alexander illius uidere ruinas. Demoſthenis quoq; aſtutia mi rifice cuidam ancillæ ſuccurſum eſt:ẽt demoſthenes mira callidi tate in cuiuſdam ancillæ patroci nio uſus eſt. Obſitus ſqualore: nã imundus erat & atra ueſte ob ſitus tanq̃ de ſocii morte dolorẽ ſimularet. Deceptæ:nã pſuaſit mortuũ eẽ illũ q ſupſtes erat. Ma xima pariter pecuniæ & defenſiõis penuria:nã & pecunia quã redderet & eo q ſe i hac cã defenderet indigebat. De laqueo ut ſe ſuffocaret timẽs ne i uincula quoad ſolueret depoſitũ cõiceretur. Op portune:cũ oporteret. Patronus:defẽſor. Affulſit:appuit. Aduocationẽ:patrocinĩ eius. Ipſe

ribus Darium regem ſalutauerunt: quantum imperi um:q̃ paruo interceptum eſt uaframento.

De Bia Prienenſi.

b Ias autem cuius ſapientia diuturnior inter hoĩes eſt:q̃ patria priene fuit.Si quidẽ hic etiam nũc ſpi rat:illius perinde atq; extincte ueſtigia tantũmodo ex tant:ita aiebat oportet homines in uſu amicitiæ uerſa ri:ut meminiſſent eã ad grauiſſimas inimicitias poſſe cõuerti quod quidem præceptum prima ſpecie nimis fortaſſe callidum uideatur inimicũ q; ſimplicitati:qua præcipue familiaritas gaudet:ſed ſi altioribus aĩs cogi tatio demiſſa fuerit:per quam utile reperietur.

De Anaximene præceptore Alexandri.

l Ampſacenæ uero urbis ſalus unius uaframenti be neficio cõſtitit: nã cum ad excidium eius ſummo ſtudio Alexander ferretur:progreſſumq; extra mœnia Anaximenem præceptorem ſuum uidiſſet:quia mani feſtum erat futurũ: ut præces ſuas iræ eius opponeret non facturum ſe quod petiſſet iurauit:tunc Anaxime nes peto inquit ut Lampſacum diruas: hæc uelocitas ſagacitatis oppidum uetuſta nobilitate iclytum exitio cui deſtinatum erat:ſubtraxit.

De Demoſthene.

d Emoſthẽis quoq; aſtu tia mirifice cuidam ancillæ ſuccurſum eſt.quæ pecuniã depoſiti nomĩe a duo bus hoſpitibus acceperat ea conditione ut illam ſimul utriſq; redderet.quorum alter interiecto tempore tan quam mortuo ſocio ſqualore obſitus deceptæ omnes nummos abſtulit.ſuperuenit deinde alter & depoſitũ petere cœpit: hærebat miſera in maxima pariter & pe cunie & defenſionis penuria:Iamq; đ laqueo & ſuſpẽ dio cogitabat:ſed opportũe Demoſthenes ei patronus affuit.qui ut in aduocationem uenit mulier inquit pa rata eſt depoſiti ſe fidem ſoluer.ſed niſi ſocium addu xeris id facere non poteſt.quoniam ut ipſe uociferaris

uociferatis: idest ut tu ipse uociferãdo dicis. Hæc dicta lex est. i. ea inter uos conuentio facta est. Pecunia: quã deposuistis. nã nisi utrisq; simul dinũmerari potest. At ne illud quidem parum prudẽter quidam athenis: De cuiusdam atheniensis calliditate hic agitur cuius nomen nec Valerius ponit. nec ẽt alibi lectum est. Dicturus: ut obiecta dilueret. Maximũ honorem. i. pritaniã. i. dispositionem & gubernationẽ totius ciuitatis athenarum. Omissa cã magistratum petiuit. Illũ consequi posse. i. posse magistratum illũ optinere. Procursum iræ: impetum iræ: quã in eum conceperant: uolebar enim hoĩes habere ubi saciarent iram.

Acerrimus eẽ solet: asperrimus est iræ impetus. odiũ enim & ira in humanis mentibus maximos fluctus concitãt. Tam callida consilii rõ: nã sicuti cogitauit ita etiã euenit: saciatus nãq; popl'us in impudentia illius: deide ipsũ ĩ crimine capitali liberauit. Cõuitiis: nam oẽs conuiciabantur ei q; tã audax eẽt ut capitali pœna damnatus: magistratum q̃si præmium peteret. Crebris sibillis: ĩ signum contẽptus sibillos edebant: ne illius petitio audiri posset. Nota: ignominia repulse nã magistratũ petenti ignominiam addiderant. Clæmẽtissima suffragia: auxilia saluberrima: nã misericordia motus populus eũ absoluit: q ludibrio pauloante oĩbus fuerat. Periculũ capitis obiecisset. i. si ante q̃ calliditate iram & odiũ contra se popl'i mitigasset: ad causæ dictionem iuisset: & in arbitrio populari uitæ suæ discrimen posuisset. Aures odio obserate. aures popl'i quæ clausæ erant propter illius odiũ.

Huic uaframento cõsimilis: plinius d̃ uiris illustribus a Valerio dissẽtit: nã quẽ Valerius fuisse dicit hãnibalẽ: plenius hasdrubalẽ fuisse confirmat. Superior hannibal: duo hãnibales fuere superior & inferior. Dare pœnas. s. crucis: qa in iussu senatus pugnauerat. Nuncius: q deletã eẽ classem: nũciaret. Formatũ: instructum. quo pacto se gerer̃ deberet

Maritimas copias: exercitũ nauali pugna dimicaturꝝ. Oporteret: pugnare. hãnibalem. Ille: internuncius inqt. Conflixit: pugnauit hãnibal. Liberum: integrũ qa iam iudicauerãt eẽ dimicandũ. His: senatoribus pœnorũ.

Id factũ: qd̃ admiserat pugnando hãnibal. Ipsi: senatores. Fieri debuisse. nã oportere cõfligere iudicauerant. Itẽ hãnibal Fabiũ maximũ inuictã armorũ suorũ uim: Fabius maximus dux electus contra hãnibalẽ uires hãnibalis bellũ protrahẽdo fregerat: & q acie uinci non poterat: eũ conctando ipse se languidiorẽ reddiderat. Quapp indignatus hãnihal q; ita ludificaret' a Fabio ingẽti calliditate usus ẽ ut eũ populo ro. infensũ redderet. Saluberrimis cunctatõibus: ꝓtractiõibus quæ salutẽ rõanis pepererũt. Ludificantẽ; nã consilio & sapiẽtia usus ludificari hãnibalẽ iudicabat'. Trahendi belli. i. q;

hæc dicta est lex: ne pecunia alteri sine altero numeret'

a C ne illud quidem parũ prudẽter. quidã Athenis uniuerso populo inuisus; causã apud eum capitali crimine dicturus maximũ honorem subito petere cœpit: non qd̃ speraret se illũ consequi posse. sed ut hẽrẽt homines ubi procursũ iræ qui acerrimus esse solet effunderent: neq; eũ tam callidi consilii rõ fefellit: comitii enĩ clamore in festo & crebris totius contõis sibillus uexatus nota ẽt denegati honoris perstrictus eiusdem plebis paulopost in discrimine uitæ clæmẽtissima suffragia expertus est. Quod si adhuc ei ultionẽ sitiẽti capitis sui periculũ obiecisset. nullam partẽ defensionis odio obserratæ aures reciperent huic uaframento consimilis illa calliditas.

De Hannibale.

h Annibal a Iulio cõsule nauali prælio uictus timẽsq; classis amisse pœnas dare: offensam astutia mire auertit: nã ex illa infœlici pugna priusq̃ cladis nuncius domum ꝑueniret: quẽdã ex amicis compositum & ornatum Carthaginem misit: q postq̃ ciuitatis eius curiam intrauit: cõsulit inquit uos Hãnibal cum dux Romanoꝝ magnas secũ maritimas trahens copias aduenerit. an cum eo cõfligere debeat acclamauit uniuersus senatus: non esse dubium quin oporteret: tum ille conflixit inquit & superatus est. Ita liberum his nõ reliquit id factum damnare quod ipsi fieri debuisse iudicauerant.

De eodem Hannibale.

i Tem Hãnibal fabiũ Maximũ inuictam armorũ suorũ uim saluberrimis contatõibus pugnæ ludificantẽ: ut aliqua suspitiõe trahẽdi belli respergeret totius italiæ agros ferro atq; igni uastãdo unius eius funditus ĩmunẽ ab hoc iniuriæ gñe reliq̃t: ꝓfesisset aliq̃d

bellum protraheret. Tanti beneficii: quantum erat intactos agros seruare. Insidiosa adūbratio: recte dicit Valerius non enim id beneficiū erat sed umbra quædā beneficii: In quo insidiæ latebant. nā id nō fecit Hānibal ut Fabio ꝑdesset sed ut eū populo ro. suspectum redderet. Fabii pietas: qua usus est cū & agrum suū uendidit & captiuos romanos ab Hānibale recuperauit. Tusculanis ēt acumine cōsilii icolumitas parta est hoc exemplū caliditatis ēt Liuius ab urbe condita cōmemorat. quo aduersus romanorū iram usi sunt tusculani. Crebris rebellatiōibus: nam sæpe a romanis ad sānites defecerāt. Eorum urbē: Tusculū. Ad id exequendū: ad æquā dam illorum urbem solo. Maximus dux: nā hic multotiens ex hostibus uictoriā reportauit. & cū ardeæ exularet dictator creatus & a gallis urbem liberauit. & eos ad internetionē ferme deleuit. q breno duce romanā urbē inuaserant. Togati. non militari ueste induti neq; ad bellū istructi. Vultu mutato. nā alacres se camillo obtulere. Habitu: uestibus ornatioribus tecti erāt. Cōstantia tranquillitatis: illa perseuerantia securitatis. Ad ius amititiæ .i. ad romanā familiaritatē & societatem. Ad cōmunionē ciuitatis: ad participationem ciuitate enim romana donati fuerunt. Mœtum: quē habebant ne urbs eorum euerteretur. Officio: beneficio. nam beneficia camillo & romano exercitui conferebant. Dissimulare: nam timoris expertes esse uidebant. cū tamen timidi essent. Protegē tutari mœtū armis. At uolscorum ducis Tulli execrabile cōsilium: Salubre enim fuit tusculanoꝝ consiliū. sed Tulli ducis uolscorum calliditas detestabilis extitit. Id etiam apd Liuium ab urbe condita notissimum est. Execrabile: detestabile consilium.

Accensus propter coriolāi suasiones. Contusos aios suoꝝ aduersis ꝑliis: lāguidos aios uolscorū q infœlicibus ꝑliis sæpenumero a romanis cladē acceperant.

Et ob id: qa contusi eēnt. Paci proniores: inclinatiores ad pacē

tanti beneficii īsidiosa adumbratio eius. nisi romanæ urbi & Fabii pietas & Hānibalis Vafri mores fuissent notissimi: De Tusculanis.

t Vsculanis etiam acumine cōsilii incolumitas parta est. cū enim crebris rebellationibus meruissent: ut eorum urbem funditus Romani euertere uellēt. at q; ad id exequendum Furius Camillus maximus dux: ualidissimo īstructus exercitu uēisset: suniuersi ei togati obuiam processerūt: cōmeatusq; & cætera pacis munia præstiterunt. armatum etiam intrare mœnia passi sunt. nec uultu. nec habitu mutato: qua cōstantia tranquillitatis non solū ad amicitiæ nr̄æ ius: sed etiam ad cōmunem ciuitati usq; penetrauerūt. Sagaci Herculi usi simplicitate: quoniam apertius esse intellexerant mœtum officiis dissimulare: quam armis protegere.

De Tullo Duce Volscorum.

a T Volscorum ducis Tulli execrabile consiliums. q ad bellum inferendū romanis maxima cupiditate accensus. cum aliquot aduersis præliis contusos aios suorum: & ob id paci proniores aī aduerteret. insidiosa ratione quo uolebat compulit. nam cum spectandoꝝ ludoꝝ gratia magna Volscorum multitudo. Romam conuenisset. consulibus dixit: uehementer se timeī. ne quid hostile subito molirentur: monuitq; : ut essent cautiores. ēt protinus ipse urbe egressus est. Quam rē consules ad senatū rettulerī: qui tam & si nulla suspitio suberat: auctoritate tamen Tulli cōmotus ut ante noctem Volsci abirent: decreuit. qua contumelia irritati facile impelli potuerunt. ad rebellandū: ita mendaciū uersuti ducis simulatione beniuolentiæ inuolutū

Aīaduerteret: intelligeret. Insidiosa rōanæ: rōne plena insidiis. nā tā romanos quā suos fefellit sub amicitiæ ꝑtextu. Quo uolebat: ad sumenda contra rōanos arma. Spectandorū ludorū: q instaurabant. qa ante a sene seruo fuerāt celebrati. Magna multitudo. nā & uxores & liberos secū duxerant uolsci. Cōsulibus dixit: sed Liuius dicit nō ad consules: sed ad senatū Tullū iuisse. Ne quid hostile .i. perturbarēt aliqd uolsci. Sub eo. s. sub se. i. quod ad ius societatis uiolandū pertineret. Moliret: ꝑpararetur fieret. Cautiores: considerationes: ut callide aduerterent ne qd rixe a uolscis in ludis fieret. Nulla suspitio suberat: nā nihil tale futuꝝ suspicabat. Auctoritate tulli: auctor magis romanos mouit quā res: nā amplitudine tulli cōmotus ē senatus. Irritati uolsci ꝓuocati & accēsi. Ita mēdaciū uersuti ducis: quā uim astutia Tulli habuerit: ipse Valerius declarat. Cū dicit eā tatā uim hūisse ut

Tetus Liuius a Valerio discrebat.

uno tempore adumbratione quadã beniuolentiæ duos populos in errorẽ adduceret: romanum ꝙ iniuria immeritos affecit. Volscum ꝙ quibus alter falsa rettulerat romãos exosos habuit. Duos populos romanũ & uolscum: & ratiões adducit cur ambo populi falsi fuerint. Deceptis: romanis: quibus Tullus illã suspitionẽ incusserat. Irasceret: nam iratus populus uolscorum bellũ rõanis mouit.

i Lla uero pars calliditatis: hoc capitulo Valerius de astutia militari dicer̃ aggredit: quæ strategemata nominatur: cuius sermonis qa haud cõmode significationem latinæ exprimere poterat græco sermõe strategemata nominauit. Ab oĩ rep̃hensione: hoc dicit qa in superiore uafroꝝ caliditate non nihil fraudis inest & cũ fraus insit culpæ uidet̃ adiũcta. Vix apte exprimi: nam tã & si latinæ dici possit militaris astutia: nõ tamẽ uno uerbo exprimitur. Strategemata. i. astutia militaris. eni exercitũ duco signat: ide strategemata proprie astutiæ dicuntur q̃ in p̃lio exercent̃. Oibus copiis: hoc factũ apd̃ Liuium ab urbe condita abunde tractatur: quõ fidenates iuncti ueniẽtibus cõparatis exercitibus aduersus romanos dimicauerint. Tullus hostilius: tertius romanorũ rex. Fidenas: nõ urbẽ fidenatiũ: sed exercitũ uult liuius. Incunabula primordia: nã infantũ prima alimenta incunabula dicũt̃. Torpere: languescere. nã crebro fidenates aduersũ romanũ imperiũ rebellantes in usu armorũ continuere romãos: ita ut torpere nõ possent. Finitimis trophæis i. uictoriæ: nõ procul partæ: suaserũt romanis: ne tam exiguo impio cõtenti esse uellent: sed fines magis ampliarẽt. Dubiã: nã dubitabãt romãi q̃li fide esset erga se metius. Detecto latere: nam cornu sinistrũ obtinebat. Consedit: collocauit se. Speculator nã cũ auxiliũ romanis præstare deberet non aliter in colle constitit q̃ si ad spectaculum uẽisset. Insultaret. cum uituperatione irrideret. Victores: romãos defatigatos in uincendis hostibus.

duos simul populos fefellit: Romanũ: ut insontes notaret Volscum ut deceptis irasceretur.

Strategemata. Capitulum quartum.

i Lla uero caliditas egregia & ab oĩ reprehensiõe procul remota: cuius opera qa appellatiõe nr̃a uix apte exprimi possunt: græca pronunciatione Strategemata dicantur.

De Tullo Hostilio.

o Mnibus militaribus copiis Tullus Hostilius fidenas aggressus qua surgẽtis imperii nostri ĩcunabula crebris rebellatiõibus torpere passe nõ sũt: finitimisq; trophæis ac triumphis alitam uirtutẽ eius spes suas ꝓmouere ulterius docuerũt. Metius suffetius dux Albanorũ dubiam & suspectã semper societatis suæ fidẽ repente in ipsa acie detexit: detecto enim Romani exercitus latere in proximo colle consedit ꝓ adiutore speculator pugnæ futurus: ut aut uictis insultaret. aut uictores fessos aggrederetur: nõ erat dubium qn ea res militum nostrorũ animos debilitatura esset: cum eodẽ tpe & hostes confligere & auxilia deficer̃ cerneret. Itaq; ne id fieret Tullus prouidit: concitato enĩ equo pugnantium globos præcurrit: prædicãs suo iussu secessisse metiũ eumq; cum ipse signũ dedisset & inuasurum fidenatium terga: quo imperatoriæ artis ꝯsilio mœtum fidutia mutauit. pro quæ trepidatione alacritate suorũ pectora repleuit.

De Sexto Tarquinio.

a T ne continuo a nr̃is regibus recedamus. Sextus Tarquinius Tarquinii filius indigne ferens qd̃ patris uiribus expugnari gabii nequirent. ualentiorem armis excogitauit rationem: qua interceptum id oppi

Aggrederetur. ipse cũ recantibus albanis inuaderet. Ne id fieret: idest ne ea res animos romanoru mdeliberaret. Oẽs: oẽs ordines pugnantiũ. Percur. i. currit per oẽs globos. Prædicans: exclamans. Secessisse: seorsũ iuisse. Quo imperatoriæ artis consilio: hæc inqt Tulli calliditas fecit ut & romani q metuebant considerẽt & tristitiã in alacritatẽ cõuerterent. Imperatoriæ artis: nã regis consilium calidũ extitit. Trepidatione: dubitatione & pauore. Et ne cõtinuo a nostris regibus recedamus sextus Tarquinius: hoc quoq; a Liuio plene declaratur prima decade. At ne cõtinuo a nostris regibus recedamus. i. ne statim de strategematibus nostrorum regum differentiæ desistamus. Valẽtiorem: potentiorem ualidiorem rationẽ armis. nam qui armis uinci non poterant astutia uicti sunt. Quæ uoluntate sua perpessus erat: qa se ipsum de industria uerberari iusserat ut uerior simulatio

De Astutia adelitati.

uideretur. instructis blandiciis cũ seuitiã paternam damnaret & multa illis pollicitaretur. Alliciendo illecebris qbusdam attrahendo beniuolentiam. Apud omnes plurimũ posset: ut quicquid uellet ab omnibus optineret. Fieri uellet. i. quid faciundum rex ipse censeret. Iuuenili caliditati senilis astutia respondit. i. senilis patris caliditas astutiã iuuenilem adequauit. nã pater tacitus quid sibi uellet indicauit. Re eximia: pater delectatus: ꝙ filius uaframento. gabios in ptãte haberet. Fidei nuncii parum credulus: uerebat totius rei arbitriũ internuncio cõmittere. Nihil respõdit: quantum ad uerba nihil enim uerborum ad ea quæ peteret filius dedit. sed tñ tacitus r̃spondit. Cognito silentio: nã quid sibi peteret pater ẽt silendo cognouit. Ac facto uidelicet id qđ in orto fecerat in deiiciendis papauerum capitibus. Causã alterius argumenti prouidit: id est præuidit rẽ illã quã præsente nũcio pater fecerat ad aliud spectar̃. neqꝫ id frustra eũ fecisse sed latẽtiorẽ in eo existere causã existere causam existimauit. Nec ignorauit: exponit nũc qd nam significaret argumentũ illud. nã quemadmodũ pater maiora & altiora papauerũ capita deiecerat ita eũ significare credebat ut ipse principum gabinorũ capita decuteret. Excellentissimũ quẽqꝫ: unũquenqꝫ primarium gabinum. Exilio sũmoueret: in exilium relegaret. Aut morte cõsumeret: aut nece afficeret. Ergo spoliatã bõis propugnatoribus ciuitatẽ: sicuti pater ꝑ ambages oñderet filius urbẽ principibus priuatã sine labore atqꝫ ĩpensa ĩ eius ptãtem redegit. Bonis propugnatoribus: primariis uiris q & opera & cõsilio pro p̃ria dimicabãt. Illud quoqꝫ a maioribus & cõsilio prudentes & exitu fœliciter prouisũ: hoc stratagema quo usi sunt ro. i. capitolio & recte excogitatũ fuit & lætum atqꝫ fœlicẽ exitũ hũit. Et cõsilio prudenter & exitu fœliciter. nã inuẽtum prudentissimũ fuit. & fœlicẽ exitũ sortitum ẽ. Solã spem potiundi. unicã spem capiẽdi capitoliũ. In fame: ut fame caperẽtur romani. Vnico ꝑseuerãtiæ irritamento: Vnũ erat qđ eos ꝑseuerare irritabat: scilicet fame laborar̃ romanos: nam adeo natura munitus erat locus: ut armis capi non posset: & tamen unicam spem gallis astutia obsessi dempserunt. Victores gallos: qui fere capitolium in potestate habebant. Quo spectaculo: iactum panis spectaculum appellat. Obstupefactos: gallos: quos enim ad externam necessitatem redactos esse credebant: tanquam eis frumentum superesset panes iacere mirabantur. Ad pactionem: nã aurum pro libertate restituenda pacti sunt. Mutuate ab astutia. nã uirtus romana cuius misertus ẽ iuppiter auxiliũ ab astutia mutuatus ẽ. Ita ꝑiculoso: qa si galli astutiæ illi nõ credidissent: spoliati pœne rõani ãplius obsidionẽ pati nõ poterãt.

dum romano ĩperio adiiceret. Subito nãqꝫ se ad gabios contulit tãq̃ parentis seuitiam: & uerbera: quæ uoluntate sua perpessus erat fugiens ac paulatim uniuscuiusqꝫ: fictis & compositis blanditiis: alliciẽdo beniuolentiã ut apud omnes plurimũ posset consequutus familiarem suũ ad patrem misit ĩdicaturũ. quemadmodum cuncta ĩ sua manu haberet. & quæsiturum quid nam fieri uellet iuuenili caliditati senilis astutia respõdit. Siquidem re eximia delectatus Tarquinius. fidei ãt nuncii parum credens nihil respõdit sed seducto eo in hortum maxima & altissima papauerꝫ capita baculo decussit. cognito adolescens silentio p̃ris simul ac facto causã alterius argumẽti ꝑuidit nec ignorauit præcipi sibi ut excellentissimũ quemqꝫ gabinorũ aut exilio sũmoueret: aut morte cõsumeret: ergo spoliatã bonis propugnatoribus ciuitatis tantummodo iũctis manibus ei tradidit.

De Romanis.

i Llud quoqꝫ maioribus & cõsilio prudenter & exitu fœliciter prouisũ cũ enim urbe capta: galli capitolium obsiderint solamqꝫ ponẽdi eius spem in fame eorũ repositã animaduerterent: perq̃ calido genere cõsilii romani usi unico perseuerantiæ irritamento uictores spoliauerunt: panes enĩ iacere cõpluribus ex locis cœperũt. Quo spectaculo obstupefacti infinitãqꝫ frumenti abundantiã nostris superesse credentes ad pactionem omittendæ obsidionis cõpulerunt. Misertus est tũc profecto iuppiter romanæ uirtutis præsidium ab astutia mutuãtis cum sũma alimentorum inopia proiici præsidia inopiæ cerneret igitur ut Vafro ita periculoso consilio salutarem exitum dedit.

Idem iuppiter poſtea præſtantiſſimorũ ducum noſtrorũ: tempore ſecundi belli punici iuppiter q capitoliũ a gallis liberauerat ducibus ẽt romanis affuit. Alterũ italiæ latus. ſ. lucaniam regionẽ. La ceraret: ferro atq; igni uaſtaret. Alterum: brutios in umbria. Inuaſiſſet: nam italiam inuaſerat ut ſe hannibali coniungeret. Intollerabili onere feſſas: nã hãnibal laſſauerat romanos in italiæ uaſtatio ne. Hinc a lucania & hãnibale. Vegetum conſiliũ: conſilium aſtutum. Compreſſo hannibale: in arctum deducto. Præſentiam ſuã mentitus hoſti: nam falſo ſe in caſtris eẽ ſimulauit. & ita calide diſceſſit. ut hãnibal nihil audiret.

Quoniã ita rõ: nam ſi ſenſiſſet hãnibal diſceſiſſe neronẽ: caſtra romanorum expugnaſſet. Per longũ iter: nã multum erat inter uallũ a lucania in brucios. Salinator in umbria. De ſtrategemate nunc dicit liuii ſalinatoriſ: quãta caladitate uſus fuerit in recipiendo collega ſuo. cum ad ſui auxilium ueniſſet. Vmbria: regio quæ nũc patrimonium dicitur.

Vmbria. patrimoniũ. dr. nũc.

Methaurum. fluuius eſt inter fanũ & ſenogalliam oppida. Tribunos enim a tribũis: nunc oſtẽdit qua prudentia militari uſus fuerit ſalinator. A tribũis. quoſ ipſe habebat in caſtris. Haſdrubal: hannibalis frater qui in eo p̃lio & uictus & occiſus eſt. & cum caput illius ante caſtra expoſitũ uidiſſet hannibal. hunc in modũ uerba habuiſſe dicitur. nunc ſedemum carthaginenſium fortunam cognoſcere. Illa ita toto terarꝝ orbe infamiſ punica caliditas. & ea diſſimulatiõe effectum eſt. ut q caliditate cæteris præſtabat pœnos romana prudẽtia oppremeret. Infamis pũica caliditas: nã pœni ſemper calidi habiti ſunt atq; fedifragi. Hãnibalẽ neroni: cũ inſcio Hãnibale a caſtris nero diſceſſit ad opẽ collegæ ferẽdã. Haſdrubalẽ ſalinatori: cum ſine tumultu neronis exercitũ recepit. Memorabilis ẽt conſilii. Qu. Metellus caliditatẽ nunc Metelli qui pius cognominatus eſt amplectitur Valerius. hic cum pro conſul contra celtiberos prælium aliquandiu geſiſſet: neq; uiribus caput illius religiõis trebiam expugnare poſſet aĩum tãdẽ ad caliditatẽ applicuit. Qu. Metellus: pius cognominatuſ qd nunquã flere deſtiterit: quoad pater Saturnini factionibus i exiliũ miſſus i patriã reſtitueret.

Haſdrubal.

i Dem iuppiter poſtea præſtãtiſſimorũ ducum noſtrorũ ſagacibus cõſiliis propitius aſpirauit. nam cum alterum italiæ latus hãnibal laceraret: alterũ inuaſiſſet. Haſdrubal ne duorũ fratrũ iunctæ copiæ ĩtollerabili onere feſſas ſimul res nr̃as urgerent: hinc Claudii neronis uegetum conſiliũ. Illinc Liuii Salinatoris ĩclyta prouidentia effecit. Nero enĩ compreſſo a ſe ĩ lucanis hannibale præſentiam ſuã: quoniã ita ratio belli deſiderabat: mentitus hoſti ad opem ferendã collegę p longum iter celeritate mira tetendit. Salinator in umbria apud Methaurum flumen proximo die dimicaturus ſũma cum diſſimulatione neronẽ caſtris noctu recepit: tribunos enĩ a tribunis centuriones a centurionibus: eqtes ab equitibus: pedites a peditibus excipi iuſſit: ac ſine ulla tumultuatione ſolo uix unũ exercitum capiente alterum inſeruit: quo euẽit ne Haſdrubal cũ duobus ſe cõſulibus prælіaturũ prius ſciret q̃ utriuſq; uirtute proſterneret. Ita illa toto terrarũ orbe infamis punica caliditas romana eluſa prudentia Hãnibalem Neroni: Haſdrubalẽ Salinatori decipiendũ tradidit.

De Quinto Metello conſule.

m Emorabilis ẽt conſilii. Qu. Metellus ſq̃ cum proconſul bellũ in Hiſpania aduerſus celtiberos gereret: urbẽq; trebiã caput eius gentis uiribus expugnare nõ poſſet: intra pectus ſuũ multũ ac diu cõſiliis agitatis uiam repperit: qua propoſitũ ad exitum perduceret: itinera magno impetu ingrediebatur: deinde alias atq; alias regiones petebat. hos obſidebat montes paulopoſt ad illos trãſgrediebatur: cum interim tam ſuis omnibus quã ipĩs hoſtibus ignota erat cauſa inopinatæ eius ac ſubite fluctuationis, interrogatus quoque a quodam amiciſſimo ſibi quicquid ita ſparſum. & ĩcertum militiæ genus ſequæretur: abſiſte inquit iſtud quærere. nam ſi huius conſilii mei ĩteriorem tunicam

Celtiberos: Hiſpaniæ popl̃os. Tã ſuis oĩbus q̃ ipſis: nihilo plus eius milites quã hoſtes cõſilii ſui rõem itelligeẽ poterãt. Fluctuatiõis undatõis uariæ ꝓfectõis.

Conſciam eſſe ſenſero: Frontinus dicit ſi tunica eloqui poſſet. Errore: nã alia ipſũ moliri arbitrabantur. Ergo niſi mentẽ ſuã dolos ſcrutari cœg. ergo niſi hanc aſtutiã inueniſſet in obſidione apud trebiam cõſenuiſſet. Apud mœnia. ipſius trebiæ quia nunq̃ uiribus opprimi potuiſſent. Agathocles ãt ſyracuſarum rex: Sicuti ẽt Iuſtinus dicit agathocles hic belli peritiſſimus extitit. Et cũ Amilcar giſgonis filius pœnorum dux maximus copiis Siciliam oẽm in ſuam potãtẽ redegiſſet ſyracuſasq; ẽt præter Acardinem qui locus i urbe erat fortiſſimus & munitiſſimus occupaſſet. Agathocles q ſe uiribus iparem eſſe intelligebat repẽte collecto exercitu i africã tranſſuit ut quæ belli incõmoda ſentirẽt ſiculi eiuſdẽ carthaginẽſes afficerentur Maiori ex pte occupaſſent: nã pter acardinẽ munitiſſimũ locũ oĩa occupauerãt.

conſciam eſſe ſenſero continuo eam cremari iubebo. Quorſum igitur ea diſſimulatio erupit? aut quem finem habuit? poſtq̃ uero & exercitum ſuum ignorãtia & totam celtiberiam errore implicauit cum alio curſũ direxiſſet: ſubito ad Trebiam reflexit: eamq; inopinatam & attonitam oppreſſit. ergo niſi mentem ſuam dolos ſcrutari coegiſſet: ad ultimam ei ſenectutẽ apud mœnia Trebiæ armato ſedendum foret.

De Agathocle rege Syracuſarum.

a Gathocles autem ſyracuſarum rex audacter callidus cum. n. urbẽ eius maiore ex parte Carthaginẽſes occupaſſent exetcitum ſuũ in Africã traiecit: ut mœtũ mœtu: uim ui diſcuteret: neq; ſine effectu. nã repentino eius aduentu perculſi pœni libenter incolumitatẽ ſuã ſalute hoſtiũ redemerunt: pactiq; ſunt ut eodẽ tpre. & africa ſiculis & ſicilia punicis armis libera ret. Agathocles Syracuſaꝝ mœnia ſi tueri pſeueraſſet: illa belli malis urgerent: bona pacis fruẽda ſecure carthagini reliquiſſet. nũc inferendo quæ patiebãtur. dũ alienas potius laceſſit opes: q̃ ſuas tuetur: quo equior ãimo regnũ deſeruit eo tutius recepit.

Quid hãnibal: Nunc de ſtrategemate dicit qua uſus ẽ hãnibal cõtra romanos: cũ eos apud cannas cũ duobus cõſularibus exercitibus deleuit. Nam adeo mltis aſtutiis & calliditatibus eo ĩ plio uſus ẽ ut romanos nõ minus armis q̃ dolis uicıſſe uideat. Quid hãnibal. q. d. nõne callidiſſimus cõprobatus eſt. Cõpluribus laqueis: bona tranſlatio: nã quẽadmodum fere laqueis captant: ita hãnibal aſtutiis romanos cœpit.

De Hãnibale.

q Vid hãnibal cãnenſem populi ro. aciem ſpeculatus? nõne priuſ quã ad dimicãdũ deſcenderet cũ pluribus aſtutie cõplicatam laqueis ad tã miſerabilẽ perduxit exitum? ante omnia. n. prouidit: ut & ſolem & puluerẽ: qui ibi uento multus excitari ſolet: aduerſum hẽret: deinde partem copiarum ſuaꝝ ĩter ipſum prælii tempus de induſtria fugere iuſſit: quam cũ a reliquo exercitu abruptã legio romana ſequeretur: truci dandam eã ab iis quos ĩ inſidiis collocauerat: curauit: poſtremo quadrigẽtos equites ſubornauit: qui ſimulata tranſitione petierunt conſulem: a quo iuſſi more trãſfugarũ depoſitis armis ĩ ultimã pugne partẽ ſe cedere diſtrictis gladiis quos inter tunicas & loricas abſciderant: poplites pugnantium Romanorũ ceciderũt

Ad tã miſerabilẽ exitũ: nã altero ammiſſo cõſule qnquaginta milia romanorũ cecidere. Vento multis. apulia enim uentis abundat: & pſertim iapige. Ad

uerſum: a tergo ut & puluis & ſol ora romanoꝝ occuparẽt. Simulata trãſitione: q̃ſi ab hãnibale deſicerẽt ad romanos. Poplites. i. genua: nã proprie ꝓples ẽ os ĩ ſũma genu pte. Cecidẽt ſecuẽt.

Hæc fuit: Vult hic Valerius leuare pœnorum uictoriam: quam potius a fallacia & dolis quam a uirtute dicit esse profectam romanorumq; excusat cladem: eo q̄ circumuenti magis quam superati eo in prælio extiterunt. Virtutis nostræ: romanæ fortitudinis.

c Ampi quoq;: hoc capitulo de repulsis scripturis Valerius præfatur. Ambitiosam uiam: nā populū ambibant candidati. Pa℞ prosperos euentus comitio℞ impetus suffragiorū & incertitudinem: ubi magni uiri p̄ter opinionem repulsam patiuntur. Vtiliter instruxerit: præparauerit. cum .n. cognouerint præstātes uiros sua spe fraudatos esse sibi quoq; idem pati æquius ferendū eē diiudicabunt. Ita prudentiore aī iudicio: dubitabunt & sibi p̄suadebunt id sibi negari posse. Aliquid ab oībus: uni negari: Intendit argumentū auctor dicens: si singuli inuenti sunt: q cunctorū sententiis resistere licitum eē aliqñ duxerint: qd ergo indignū ē si cuncti uni magistratū petenti resistunt? Fas: cōcessū: qd̄ fecit scipio cū iure cesū Tyb. gracchū affirmauit: q̄uis id tri. ple. uniuersoq; populo molestū esse intelligeret. Qu. ælius tubero. a. q. fabio maximo incipit nūc Valerius exēpla præponere p̄stantissimorū hoīum q ī petendis magistratibus r̄pulsæ nota affecti sūt.

Populo ro. epulum dante q̄ta amplitudo: q̄tæ essent romanorū opes hinc dignosci facillime potest. Tricliniū cenaculū. Lectos pūicanos. i. rubeos. Samia terrea uasa. nā ī samo huiusmōi fictilia fabricabant. Notatus repulsa: nā magistratū obtinet nō ualuit. Quocirca urbs non minus cōuiuii numer℞: ciuitas nr̄a: e totā in edinis pellibus iacuisse existimans nō potuit hanc ferre indignitatē: sed sequentibus cōitits populi ignominiam ulta ē.

Vnius cōuiuii numer℞: nā pauci ī illo cēnaculo cōsederūt. Ruborē. i. pudorē populi. Publius āt scipio nasica togatæ potentiæ clarissimū lumē: nasicā scipionē laudat auctor & illius amplitudinem: atq; dignitatem p̄fert: ut ferme incredibile uideatur talem uirum tantæq; integritatis exemplum aliquando repulsa notatum. Togatæ potentiæ nam splendor senatorum erat nasica. Iugurthæ nasica cōsul iugurthæ bellū īdixit: quē metellus fregit Marius deuicit. Matrē ideam. i. cybellē. E phrygiis sedibus. i e pessinūte. Focos lares pœnates: cū e phrygia i urbē romā mat deum transferreter edixit: ut apud oīum optimū sedes sibi p̄pararetur quoad templum ei fabricatū esset cum omnium consensu sanctissimus haberetur nasica: ipse idei numinis hospes extitit.

hæc fuit punica fortitudo dolis & īsidiis fallacia īstructa: quæ nunc certissima circumuente uirtutis nostræ excusatio est: quoniam decepti magis quam uicti sumus.

De repulsis. Capitulum Quintum.

c Ampi quoq; representata conditio ambitiosam ingredientes uiam ad fortius sustinendum parum prosperos comitiorum euentus utiliter instruxerit: quia propositis ante oculos clarissimorum uirorū repulsis: nā ut minore cum spe honoris: ita prudentiore cum animi iudicio petēt: meminerintq; nefas nō esse aliquid ab omnibus uni negari cū sæpenumero singuli cunctorū uolūtatibus resister̄ fas eē duxerint: sciētes etiā patientia quæri deber̄: q̄ g̃tia īpetrari nequerint.

De. Qu. Aelio Tuberone.

q Vintus Aelius Tubero. a. Qu. fabio maximo epulū populo ro. nomine. P. Africani patrui sui dāte rogatus ut triclinium sterneret lectulos punicanos pellibus hædinis strauit: & pro argenteis uasis samia exposuit: cuius rei deformitas sic omnes offēdit: ut cum aliquin uir egregius haberet: comitiisq; prætoriis cādidatus ī campum. L. Paulo auo &. P. Africano auūculo nixus descendisset: repulsa inde abiret notatus: nā ut priuatim semper continentiam probabant: ita publicæ maxima cura splendoris habita est. quo circa urbs non huius eonuiuii numerum: sed totam se in illis pelliculis iacuisse credens ruborem epuli suffragiis suis uindicauit.

De Publio Scipione Nasica.

p Vblius autem Scipio Nasica togatæ potētiæ clarū numen is qui consul Iugurthæ bellum indixit qui matrem ideā e phrygiis sedibus ad nostras aras focosque migrantem sanctissimis manibus excepit qui

Multas & peſtiferas ſe. Tyberiũ.n.gracchum legis agrariæ promulgatione ſeditiones excitãtem propria manu interemit. Auctoritatis ſuæ ro.i.firmitate ſuæ dignitatis quæ i urbe roma plurima erat. Senatus gloriatus:i ſummo loco ſenatus putabat talẽ principem hẽre. Aedilitatem car.i.patriciam:nã erant i plebeia q̃ ſedem curulẽ non habebat. Opere duratam.i.q̃ labore ad callũ puenera. Morte:ex cõſuetudine candidatorũ q populũ ambiẽdo circuibant. A circunſtantibus:na qui proximi cõſtiterãt:nõ in iocũ accepunt:ſed in dedecus:& tandẽ eorum murmur ad populũ trãſiuit.

multas & peſtiferas ſeditiones auctoritatis ſuæ robore oppreſſit: quo principe ſenatus p aliquot ãnos gloriatus é: cũ ædilitatẽ curulẽ adoleſcens peteret: manũq; cuidam ruſtico opere duratam more candidatorũ tenacius apprehẽdiſſet: ioci gratia interrogauit eum: nũ manibus ſolitus eſſet ambulare. Quod dictum a circũſtantibus exceptum ad populum manauit: cauſamq; repulſæ ſcipioni attulit. Quẽs nãq; ruſticæ tribus paupertatem ſibi ab eo exprobratam iudicantes iram ſuã aduerſus contumelioſam eius urbanitatẽ diſtrinxerũt. Igitur ciuitas noſtra nobilium iuuenũ ingenia ab i ſolentia reuocando magnos & utiles ciues fecit: honoribuſq; non patiendo eos a ſcurris peti: debitũ auctoritatis pondus adiecit.

Cãm repulſæ indignatus populus ædilẽ illũ creare nõ ſuſtinuit.

Ruſticæ tribus: tribus q̃ operi faciundo operã dabant. Pauptatem ſibi ab eo exprobratã: exiſtimabãt pauptatẽ ſuã ab eo notari. Cõtumelioſã urba. iocũ i quo cõtumelia inerat: cõtumeliam.n.exiſtimabãt eẽ q̃ ille p iocũ dixerat. Diſtrinxerũt. nudauerũt apperuerũt. Inſolẽtia arrogãtia laſciuia. Magnos & utiles ciues fecit. nã a ſupbia deterriti iuuenes deide adulti & ad maturã ætatem prouecti & honori & munimento erãt rei pu. A ſcurris: a ridiculis hoibus. Debitũ auctoritatis pondus: ga ſeria auctoritati honor cõueniũt nõ ioci. Nullus error talis i: de repulſa loqtur pauli æmilii q pſã macedonũ regẽ uicit uictũ cœpit captũ in triũphũ duxit & tũ tantæ auctoritatis uir multotiẽs i cãpo repulſæ nota ſuggilatus ẽ. Nullus e. q̃lis fuerat ſcipiõis naſſicæ neq;.n. æmilius p iocũ tribuum paupertatẽ contempſerat ppea indignatus populus repulſã illi tribueret. Fatigaſſet: pſeuerantia ipſius hinc dignoſcitur. Ampliſſimũ gra. princeps ſenatorũ extitit & ſolus extra ordinem cõſul creatus prouintiam macedoniam optinuit. Vt populum quem hoc ideo fecit ut quos uirtute atq; nobilitate ſua non uicerat pertinacia & perſeuerantia ſuperaret. Animi bonis. i. uirtute. Pertinacia perſeuerantia. & hoc loco in bonam accipitur partem. Quintum autẽ cecilium Metellum hanc eandem repulſam cecilius metellus ſuſtinuit. hic fuit ille qui macedonicus eſt appellatus qui pſeudo philippum macedoniæ regem ſuperauit. nam poſt deuictum perſam ſurrexit adoleſcens q̃dam: & quia ſimilimus erat philippo ciuium fauorem nactus eſt. præterea cum ſe filium regis ex concubina natum aſſeruiſſet facile macedoniam occupauit aduerſus hunc poſtea miſſus cecilius de ipſo & macedonia triumphauit & macedonici cognomen obtinuit. Cecilium Metellum poſtea macedonicum cognominatum. Pſeudo philippo falſo philippo utpote qui falſo philippi genus & nomen ſortitus fuerat: & macedoniam his artibus occupauerat. In capitolium: nam triumphantes imperatores uniuerſus ſenatus in capitolium proſequebatur.

Diſtringere.

Paulus æmilius.

Pertinacia.

Pſeudo philippus.

De Lucio Aemilio paulo.

n Vllus error talis ĩ. L. Aemilio. P. cõſpectus ẽ: ſed tamen aliquotiẽs fruſtra conſulatũ petiit. Idẽq; cũ iã campum repulſis ſuis fatigaſſet bis conſul & cenſor factus ẽ: ampliſſimũ ẽt dignitatis gradũ obtinuit: cuius uirtutẽ iniuriæ non fregerũt: ſed acuerunt: qm̃ quidem nota ipſa accenſam cupiditatem ſummi honoris ardentiorẽ ad comitia detulit: ut populum quia nobilitatis ſplendore & animi bonis mouere nõ potuerat: pertinacia uinceret.

De. Qu. Cecilio Metello:

q Vintũ ãt Ceciliũ Metellũ pauci & mœſti amici cõſulatus rpulſa, afflictũ triſtitia ac rubore plenũ domũ reduxerũt. eũdẽ de pſeudo philippo triũphãtẽ uniuerſus ſenatus lætũ & alacrem in capitoliũ proſecutus ẽ: achaici ẽt belli cui ſummam manũ. L. Mumius adie

Achaici contra corinthios gesti. Summā.i.finē.nā mumius uictoriā itercepit. Profligata: pstrata. Achiā in bello achaico cōsul fuit. Macedonicā cōtra pseudo philippū missus ē. Industriæ.i.q̄ ta cū idustria & ē aduerbiū. Excellens pscriptorū ciuiū. Impia:post occupatā rē pu. Leges ue sustulit antiqs leges q̄ rōibus suis obsisterēt & hoc fuit cū exules a mario proscriptos reduxit. Nouas: nouas leges edidit cū uictor alios ipse i exiliū misit. Postea:nā oia i potātē suū reduxit post deuictū mariū. Sugilatus.i.notatus maculatus ē.nā pturā nō optinuit. Omnia loca:nā i diuersas regiones

Industrie. adubing

ptores mittebāt & ipse oium ptoꝝ loca optinuisset nedū uniuſ si cognosci potuisset quātus uir erat futurus. Petiti pturæ q̄ cā didatus petebat. Imaginē simi litudinē i.si deorū aliquis pictā potētie eiusꝫ imaginē populo oñ disset ille.n.mlta bella admistra uit & tādē deuicto mario ipium romanū occupauit. Sed ut de repulsa alioꝝ nō mirādū ē:sed d repulsa porcii catonis nō sine d testabili scelē narrare possumuſ & i hoc stultos fuisse rōanos dicit qꝫ ei pturā dare recusauerint.

Maximū igētē culpā & errorē.

Portius cato q uticēsis postea dictus est. Plus mo .cato si p tor fuisset creatus honoratiorē ipe reddidisset pturā q̄ eū ptura.

Prætexa eius ptexta uestis p q̄ honor alicuius significabat. Laturus:accepturus. Proxia.i.pœne stulta fuē suffragia i hoc stultitiā notat rōanorū qꝫ i comitiis tāti uiri uirtutē nō itellexert. Vatinio:adolescēti flagitioso q largitione populū corrupat hunc postea Cice.de crimie ábitus de fēdit. Coacti sūt:nā nemo petere uolebat pturā ne se catōi pferre uideret in hoc romanoꝝ modestia conspicitur.

a Bominādæ quoqꝫ:cū supiore coniungit hoc capitulū.

Abominādæ:detestāde necessitatis. Amárissimæ q̄ his amaī uidēt q pter dignitatē suā idigna patiūt. Tū ēt:id nō solū domesticis: sed ēt externis possumus cōprobare exēplis: sed extereas gētes dixit qa i superiori capitulo solū domestica narrauit exempla. Nā aliquot aduer.d cladibus sæpe dictū ē q̄s rōanis itulit hánibal & pserti de cānēsi q̄ totius rōanæ urbis opes adeo fregit ut huius cladis necessitate Valerius dicat rōanos cōpulsos fuisse qꝫ átea nūq̄ fecerāt secūdo punico bello militaribus seruis uti. Aliqd aduer.diuersas clades hánibal rōanis itulit. Tito graccho:titus sēpronius gracchus dcūs ē. Strenuā: promptā impigrā operam.

cit:maxima pars ab hoc uiro profligata est: ei ne ergo populus cōsulatū negare potuit:cui mox duas clarissimas prouintias aut daturus erat aut debiturus achiā & macedoniā:& qdē hoc facto meliore eo ciue usus ē intellexit.n.q̄ industríæ sibi gerendus eēt consulatus quē tanto labore īpetrari senserat. De.L.Scylla.

q Vid tā excellēs:qd tā opulētū quā.L. Scylla? diuitias īpia largitus ē:leges uetustas abrogauit: nouas tulit:hic quoqꝫ in eodē campo cuius postea dominus extitit:repulsa prætura fugillatus est: oīa loca petiti honoris:si quis modo deorum formam & imaginem futuræ eius potentiæ populo ro.repræsentasset impetraturus. De Marco Portio Catone.

s Ed ut comitioꝝ maximū crimē referā.M.P.Cato plus moribus suis prætura decoris adiecturus:q̄ ptexta eius splendoris ipse laturus cōseq illā a populo alī qñ nō potuit:pxima demtiæ suffragia: q̄ qdē satis g̃ues pœnas erroris sui pepēderit:qm̄ quē honorē Cato ni negauerant: uatinio dare coacti sunt.Ergo si uere æstimare uolumus non Catoni tunc prætura:sed prætura cato negatus est. De necessitate.Capi.sextū:

a Bominādæ quoqꝫ necessitatis amarissimæ leges & truculentissima imperia tum urbem nostram:tum ēt exteras gentes multa non intellectu tantum,sed ēt auditu gra uia ppeti coegerūt.Nā aliquot aduersis prælis secundo punico bello exhausta militari iuuentute Rōana senatus auctore Tito Graccho consule censuit uti publicæ serui aduersus propulsandorū hostium impetū emerent:seaqꝫ de re p tribunos plebis apud populū lata rogatione tres creati sūt uiri:q quattuor & uiginti milia seruoꝝ cōparauerūt adiectosqꝫ iureiurādo strenuā se fortēqꝫ operam daturos quoad pœni eēnt i ita lia laturos arma in castra miserunt.Ex appulia etiā & a fidiculis septuaginta atqꝫ ducēti ad supplemētū eq

A fidiculis:urbe & populis apuliæ. Ad id tempus ad eam uſq; cladem apud cănas acceptam. Capite:capite cenſi dicebantur hi q nullo cenſu hębantur: ſed eorum capita ſolũ cenſebantur hos q̃uis liberos romani militiam ĩgredi nõ patiebantur. Cællis ſeruilibus:cællis ubi ſerui a dominis ſuis ſeruabant. Generoſus ſpiri.generoſitas ai quæ neq; liberos inopes milites eligebat. Concidendũ eſt: pereundũ eſt:nam aliq̃do urgente fortuna relinquenda ẽ dignitas ut cõſilia utiliora legamus quod ſi aliter qs fecerit funditus cõcidet. M.iunio dictatore.nã iunius dictator ita faciendũ eẽ cẽſuit. Deorum numini:marti & Ioui. Cõuellerentur.ſ.e tẽplis erriperent.

Prætextati pueri poſt quintũ decimũ annũ depoſita p̃texta:uirilẽ togã ſumebant. Addictorũ nexorum eoꝝ q in uinculis erãt.

Conſcriberentur exercitui adderent. Per ſe reſpectu ſui nulla cõſiderata neceſſitatis ui. Aliquid ruboris:nõ nihil pudoris: nã cõtra romanã dignitatẽ extitere. Ponderentur:diligentius conſiderent & liberent:ac examinẽtur. Conueniẽtia:idonea p̃ſidia tp̃is. n.anguſtia ẽt ab ĩfimæ conditionis hoĩbus p̃ſidia ſũere ſuadebat. Propter eandẽ cladẽ ſenatuſ octacilio ſiliciam:hæc neceſſitas de eadẽ clade prouẽit qn & liuius cõmemorat. Quærẽtibus:conq̃rentibus. Stipendiũ: quod militibus erogaret. Affirmantibus:aſſeuerantibus in l̃is ſignificantibus. Longinquis:remotis ĩpenſis circa.n.italiã occupati erãt:adeo romani ut remotis prouintiis auxilia p̃ſtare non poſſent. Tantæ inopiæ: tantæ ægeſtati:& pœnuriæ ſtipẽdioꝝ & cõmeatus. His litteris: q̃s p̃ pretoribus miſerant. Nutrices nã maiores prouintias illas populi ro.horrea appellare cõſueuerãt. Gradus:recte dicit.nã p ſiciliam & Sardiniã exercitus romani in africam traiiciebantur.

Stabilimẽta firmamẽta bellorũ. Sanguine.nã i ſubigendis illis ,puintiis multi romanorũ pierant. Eadẽ Caſilinates: caſilinatũ neceſſitatẽ ĩnuit.de q̃ ẽt liuius tertio libro ſecundi punici belli mentionẽ facit. Caſilinẽſes:caſilinũ italie oppidũ. Eadem:neceſſitate. Defecti:euacuati egẽtes alimentis. Neceſſariis:ſubtracta neceſſariis uſibus:& lora calciamẽtoꝝ erãt & cigula. Pelles ſcutoꝝ tegmia. Reſolutas molles redditas. Voluiſtis:conati eſtis:ſed non potuiſtis. Cõſtantiam perſeuerantiam:nam extremas neceſſitates paſſi ſunt.ut in romanorum fide perſtarent.

tatus ſũt empti. Quãta uiolentia ẽ caſus acerbi? Quæ ciuitas ad id tempus ingenuæ quoq; originis capite cẽſos habere milites faſtidierat: eadem cællis ſeruilibus extracta corpora & a paſtoralibus caſis collecta mancipia uelut præcipuũ firmamentũ exercitui ſuo adiecit: Cælit ergo ínterdum generoſus ſpiritus utilitati/et fortunæ uiribus/ſuccumbit: ubi niſi tutiora conſilia legeris/ſpecioſa ſeq̃nti concidendũ ẽ. De ciuitate romæ.

c Anenſis autẽ clades adeo urbem nr̃am uehemẽter confudit: ut opera. M. Iunii dictaturam reſpu. ad miniſtrãtis/ſpolia hoſtiũ affixa tẽplis deorũ numini conſecrata inſtrumenta militie futura conuellerẽtur: ac prætextati pueri arma ĩduerent: ſabditorum ẽt capitali crimine dãnatorum ſẽdecim milia cõſcriberentur quæ ſi per ſe aſpiciantur aliquid ruboris habeant/ſi autem admotis neceſſitatis uiribus/ponderentur/ſeuicie tp̃is cõueniẽtia præſidia uideant. De eadẽ Ciuitate.

p Ropter eãdem cladẽ/ſenatus octacilio/q ſilitiam: Cornelio mamulq ſardiniã propretores optinebant: q̃rentibus/q̃ neq; ſtipendiũ/neq; frumentũ claſſibus eorũ/& exercitibus ſocii præberent: affirmãtibus ẽt ne hr̃e qdẽ eos unde id præſtar̃ poſſẽt: reſcripſit: æra riũ longinq̃s expenſis nõ ſufficere/proide quo pacto tãte ĩopie ſuccurrendũ eẽt: ipſi uiderent/his l̃ris qd aliud quam ĩperii ſui gubernacula é manibus abiecit. Siciliamq̃/& Sardiniã benigniſſimas urbis nr̃e nutrices/ gradus & ſtabilimenta bellorũ tã multo ſudore/& ſanguine ĩ poteſtatẽ redactas paucis uerbis ita ſcilicet neceſſitate iubente dimiſit. De Caſilinatibus.

e Adẽ Caſilinates obſidione Hãnibalis clauſi alimẽtorũq; facultate defecti/lora/neceſſariis uinculorũ uſibus ſubducta/æq̃ ſcutis detractis pelles/feruenti reſolutas aq̃ mãdere uoluiſtis. Quid illis ſi acerbitatẽ caſus ĩtuer̃ miſerius? ſi cõſtãtiã reſpicias fidelius? q ne a Romanis deſciſerẽt: tali uti cibi genere ſuſtinuerũt? cũ pinguiſſima arua ſua/fertiliſſimoſq; cãpos mœnibus ſuiſ

đ aduer. diuerſas clades hãnibi
uã: promptã impigrã operam.

Subiectos: suppositos mœnibus. nã hostes arua sua occupauerant quæ pinguia erant. Punicam seritatem: pœni semper sæuissimi fũt habiti. Delitiis suis fouit: sustentauit suis delitiis: nam constat cãpanum agrũ rerũ oium fuisse feracẽ & campanorũ delitiæ Hãnibalis & pœnorum uires fregerunt.

Cupida non. n. necessitatem expectauit: sed ultro Hãnibalem secuta ẽ. In Casilinum haud procul distat ab urbe campana. Mõ. nũc colonis desolatũ. nã ætate Valerii dirutũ erat Casilinũ. Clarũ pseuerantis amicitiæ pignore: sed nobilitatũ qa in amicitia romanorum perseuerarunt. Et de hoc i arte ueteri Cicero loquitur cũ dicit. Necesse est se Casilinos dedere nisi malint fame perire. Impios oculos: oculos immanes & inique fidẽ Casilinensium aspicientes Verberarunt: pulsauerunt & notauerunt. dolor. n. erat Capuanæ urbi Casilini i amicitia pseuerantia. In illa. Ad aliã trãsit prænestinorum necessitatẽ. Hãnibal cum prænestinos obsidione præmeret & oppidani oẽs in edia consumpti fuissent præter trecentos qui arcem seruarẽt. forte ita euẽit ut unus ex his qui obsidebantur murem caperet. Interrogatusq; a quodam nunqd ducentis illum denariis uendere uellet in tanta rei penuria cõditionem accepit. Trencẽti. q. arcem seruabant. Leniẽdæ. sustẽtandæ famis nõ explende. Cõsumere auaritia. n. pecunias accipere suasit. Auaro. q pecunias acceperat deficiente cibo periit.

Manubiis: recte dixit. nã manubiæ dicuntur pecuniæ ex spoliis hostium redacte: quod & iste fecerat ex p̃da. n. i. ex capto mure pecunias collegerat. Sordium suaꝝ: auari proprie sordidi dicũtur. Equi ai uir: emptor recti iudicii q in illa necessitate sumptũ facere recte iudicauerat. Saluta rẽ impensã expensa illa salutẽ ei peperit. qa paulopost præsidio romano obsessi superstites liberati sunt. Care: caro prætio emit murem. Necessarie: necessitas ita requirebat nisi inedia absummi mallebat quam tantum expendere. Comparato cibo: mus ille famem leniuit quoad obsidione liberaretur. Caio autem Mario Gn. Carbone consulibus: hoc etiam in Mari uita apud Plutarchum legitur. Ciuili bello quod Scylla & Marius gesserunt inter se. Quo tempore. nunc uter ipsorum uicisset rẽ pu. non erat redditurus meliorẽ: sed res pu. præmiũ erat uictoris. Stipendia: militare salarium. Conflata: in pecuniã fabricata. Digna. ironica auctoris oratio. Proscriptione. nã Marius scyllanos. scylla marianos aut occidebat aut proscribebat. Volũtas nõ uolebãt pẽs hoc scelus admitti. sed uictoris iussu id senxerẽt ut ornamenta diis acrata conflarentur. Stilum suũ tenorẽ suũ. Impressit: sculpsit. notauit. immisit. Diui. Iulii exercitus de necessitate loquit. Diui Iulii cæsaris q̃ non detestatur quia more suo cæsari adulator bello hispano quod extremum inter. Gn. pompeium & sextũ gestum est id euenit ut cæsar in aciẽ non p̃ cõsueta fortuna lætus. sed tristis descenderet & cum neq; aliud fieret nisi ut utrinq; multi cederentur illico silentium ortum ẽ ibi. nihil intentatum cæsar reliquit quod ad militarem artem attineret. & tamen ueterana legio quæ semper uincere consueuerat pedem retulit quo factum est ut cæsar de extremis etiam cogitaret. sed cum quædam subiectos intuerentur. Itaq; Campanæ urbis quæ punicam feritatẽ delitiis suis cupida fouit in propinquo sitũ Casilinum moderatum uirtute claꝝ pseuerantis amicitiæ pignore impios oculos uerberauit.

De Prænestinis.

In illa obsidione & fide cũ trecenti prænestini permanerent: euenit: ut ex his quidã murẽ captis ducentis potius denariis uendere: q̃ ipse leniendæ famis gratia consumere malet. Sed credo deorũ prouidẽtia effectũ: ut uẽditori & emptori quẽ uterq; merebatur exitũ attribuit. Auaro. n. & fame cõsumpto manubiis sordium suarũ frui nõ licuit: Aequi animi uir ad salutarem impẽsã faciendã care quidẽ sed necessarie cõparato cibo uixit.

De ciuitate Romæ.

Caio autem Mario Gn. Carbone cõsulibus bello ciuili cũ. L. Scylla dissidentibus, quo tẽpore non reip. uictoria querebatur, sed præmiũ uictoriæ res erat publica. senatusconsulto aurea atq; argentea templorum ornamenta ne militibus stipendia deessent cõflata sũt digna enim cã erat hi ne an illi crudelitatẽ suam proscriptione ciuium faciarent: ut dii imortales spoliarentur: non ergo patrum conscriptorum uoluntas: sed teterrime necessitatis truculenta manus illi consulto stilum suũ impressit.

De Diuo Iulio.

Iui Iulii exercitus ideſt inuicti ducis inuicta

Care.

Manubiæ.

Stilus.

cohortes ex transuerso missæ pugnam restaurassent & hostes ĩ fugam uertissent cæsaris milites reparatis aĩs & uiribus pompeianam aciem dissipauerunt cæsar deinde uictoriam secutus mundam oppidum in quod se receperãt fugati exercitus reliquiæ obsidionem præssit. Diui iulii. nã post mortem in deorum numerum fuisse translatus creditur. Mundam: oppidum hispaniæ. Quã desi. cadauera aggeris altitudinem struxerunt. Tragulis: tælis gallicis. Pilis romanis tælis. Magistra necessitate: nam taliter cadauera transfigere ut connexa tenerentur necessitas docuit. Nouæ. i. inusitatæ munitionis. Atq; ut diuinã exacta iulii cæsaris necessitate illico augusti eius filii aliam subiũgit quod remedium huic necessitati adhibuerit augustus Valerius non narrat: sed dixit dũtaxat q̃. nam hæc fuerit necessitas nos uero quod remedium inuenire coegerit disseremus. Diuinam filii: commemorationem augusti qui uiuens diuinos meruit honores. hic. n. adoptiuus iulii Cæsaris fuit. Phaartes: parthorũ rex fuit. Subita. nam ex ĩspato inductum bellum fuerat. Bospho. regione hellespontiaca. nã hellespontus tractus bosphoramus dicebatur à boue/& ferẽdo Iuppiter. n. ĩ forma tauri europã per illud mare traduxit. deinde cum summersa fuisset helle. phrixi soror hellespontus cognominatus ẽ tractus ille. Totidem: quot modios frumenti accipiebant totidẽ seruos dabant. Amarissimam: aspertam temporis illius difficultatem. Tutelæ: intẽta tutelæ orbis terrarũ. Dispulit dimouit. nã uẽalitias familias. i. q̃ ex uenalibus rebus degebãt: & lanistarum familias. i. quæ a gladiatoribus pecuniã exigebãt ex urbe eiecit. præterea etiam ab ĩpetu parthoꝝ regiones illas tutatus ẽ. Cretensibus ni. de necessitate nunc subiungit cretẽsium q̃ a metello acceperunt q deĩde a d̃uicta creta creticus ẽ denominatus. Ad ultimã: ad extremã penuriã. Terser̃t: cruciar̃t: nam sitim nõ sedar̃t sed suo quodam supplicio affecer̃t. Id passi: sitĩ urina leuaret. Victor: metellus nam metellus nunq̃ passus fuisset eos urina uesci ꝓ potu. Numantini autem: immanis numantinorũ narrat̃ necessitas. Omnia: ad uictum necessaria. Artus: cõiunctiones neruorum. Excusatio: non possunt hanc excusare necessitatẽ. Necesse non fuit. necessitas eos non ad id impellere debuit. Horum trucem pertinaciam in consimili: Inuenti sunt etiam in hispania sertorium proditione perpennæ Cn. Pompeius uictor galliguritanos obsidere cœpit. In consimili. in eodem usu humanæ carnis. Calligurgitanorum populorum hispaniæ. Interẽpti ser. extincti sertorii proditione perpennæ. nam etiam post mortem sertorii ei fidem seruare cupiebant.

dextera cum armis mundã clausisset: aggeriq; extruẽdo materia deficeret/congerie hostilium cadaueꝝ/quã desiderauerat: altitudinẽ instruxit. eamq; tragulis/& pilis/quia roboreæ sudes deerant/magistra/nouæ molitionis necessitate usus uallauit. De Diuo Augusto.

a Tq; ut diuinam filii mentionem/cælestis patris recordationi subnectam: cum effusurus se ĩ nostris prouintias parthorum rex Pharaates uideretur/unicæq; imperio eius regiones subita indicti tumultus denunciatione quaterentur: tanta in bosphorano tractatu commeatus penuria incessit: uti sex milibus denariis singula uasa olei frumẽtiq; modiis totidem mancipia permutarentur: sed amarissimam tempestatem Augusti cura tutelæ tunc terrarum uacans dispulit.

Externa. De Cretensibus.

c Retẽsibus nihil tale præsidii affulsit q̃ obsidione Metelli ad ultimam usq; penuriã cõpulsi sua iumentorũq; suoꝝ urina sitim torserũt: iustius dixerĩ: q̃ sustentauerunt: qa dũ uinci timent id passi sunt: quod eos ne uictor quidem pati coegisset.

De Numantinis.

n Vmantini autẽ/a scipione uallo/& aggere circundati: cum omnia quæ famem eorum trahere poterant/cõsumpsisset ad ultimum humanorum corporũ dapibus usi sunt: quapropter capta iam urbe complures inuenti sunt artus/& membra trucidatorum corporum/sinu suo gestãtes nulla ẽ in his necessitatis excusatio: nã quibus mori licuit/sic uiuere necesse nõ fuit:

De caligurgitanis.

h Orum trucẽ ꝑtinaciã/ĩ cõsimili facinore caligurgitanoꝝ execrabilis impietas/supergressa ẽ qui quo ꝑseuerantius interempti sertorii cineribus obsidionẽ.

Gn.pompei:qui aduersus sertorium missus erat. Animal.i.iumentum nullum restabat. Nefariæ.abominandæ dapis.nam gnatos & uxores sustulerunt ut eis uescerentur. Salire sa'e.cõdite quo melius conseruarentur. En unq̃.si hæc consuetudo iã teneretur quis ciues in prælio adortari posset ut obsidionem paterentur aut cum naturaliter pro salute filiorum & coniugum dimicetur quis hortaretur aliquem ut in acie fortiter pro coniugũ aut natorum incolumitate dimicare uellet superflua .n.esset adhortatio & tamen caliguritani suorum exitio obsidionem patiebantur. Ex hoc nimirum dicit Valerius Pompeium nõ debuisse ex eiusmodi hoste uictoriam:sed pœnã potius quæref:nã si hostem illum ultus fuisset plus libertatis ex ultione q̃ gloriæ ex uictoria peperisset. Pœna: pœna quæritur cum non satis est uictori eũ superasse:sed pœnitus illum abolere cõtendit. Victoria uictoria uero petitur cum satis hẽt uictor uicisse. Vindicatus ultus.supplicio affectus hostis pp feritatem. Plus libertatis: libertatẽ.n.habuisset pompeius. posthac enim nemo tale quicq̃ i obsidione facere ausus fuisset.

Gloriæ:paruam laudem ex superata tam fera gente cõsecutus esset. Proprio spiritu cariora,pria uita cariora:nam nullum piculum declinant cum pignora sua affligi conspexerint. Prandia atq; cœnæ extiterũt:i cœna & prandio calliguritani filios'os 'alimenta uentri exhibentes obruerunt.

u Acemus nunc negotio q̃ actorum hominis: Incipit nunc Valerius de testamenti sdicere. Est actorũ hominis:hoc negociũ ad hoium actinet.

Præcipue curæ est: singularis curæ:nam testamenta ad bona oĩa testatoris disponẽda spectãt.

Vltimi ẽ temporis.nam in fine uitæ testamenta fieri cõsueuerũt.

Legitime iure facta & oi solẽnitate requisita. Ad alios:nã nõ milli hæredes se fore credentes patefactis postea testa mẽtis spe sua frustrari sunt nã p octo dies testamenta occlusa seruabantur

Cn.Pompei frustrantes fidem præstarent:quia nullũ iam aliud in urbe eorum supererat animal:uxores suas natosq; ad usum nefatiæ dapis uerterunt quoq; diutius armata iuuentus uiscera sua uiscenbus suis aleret. Infœlices cadauerum reliquias salire nõ dubitauit En inquam aliquis in acie hortaretur ut pro salute cõiugum & liberorum fortiter dimicaret .ex hoc nimirũ hoste tanto duci pœna magis quam uictoria petenda fuit: quia plus uindicatus libertatis quam uictus gloriæ afferre potuit cum omne serpentum ac ferarum genus comparatione sui titulo feritatis superatis:nãq; illis dulcia uitæ pignora proprio spiritu cariora sũt ea calígurgitanis prandia atq; cœnæ extiterunt.

De testamentis quæ rescissa sunt. Cap.septimũ.

u Acemus nunc negocio quod actorum hominis & præcipuæ curæ & ultimi est temporis cõsideremusq; quæ testamenta aut rescissa sunt legitime facta:aut cum merito rescindi possent:rata manserunt:quæ ue ad alios quam qui expectabant honorem hæreditatis transtulerunt.

De quodam milite.

a Tq; ita ut ea ordíne quo proposui exequar militãtis cuiusdam pater cum de morte filium falsæ castris nuncium accepisset:aliis hæredibus scriptis decessit: peractis deinde stipendiis adolescens domum petit:errore patris impudentia amicorum domum sibi clausam repperit. Quid enim illis inuerecundius? florem iuuente pro rep.absumpserat: maximos labores & plurima pericula tollerauerat: aduerso corpore exceptas ostendebat cicatrices: & postulabat: ne

Atq; ita ut ea ordine: quẽ superius ordinem testamentoꝝ proposuit eundem in exemplorũ narratione seruat.primo.n.de testamẽtis põnit q̃ legitime facta irrita tñ extiterunt. Ordine quo proposui:ut primo dicã de testamentis q̃ rescissa sunt cũ iure facta eẽ uiderentur. Pater:ignobiliras nomẽ subtraxit. Falsum nunciũ nõ.n.filius extinctus erat sicuti nuncius ille narrabat. Decessit:mortuus ẽ. Errore patris qui existimabat filium extinctum esse. Impudentia amicorum:nam amicos eius pudere debuerat:illi domum occludere. Illis inuerecundius: idest amicis illis impudentius & eos intelligit qui erant hæredes'relicti & etiam incommoda proponit quæ passus fuerat iuuenis ut maiorem hæredibus incutiat ruborem. Aduerso corpore in pectore. Cicatrices signa consolidatorum uulnerum.

Auitos lares:domũ ab auis relictã. Ocioſa:urbi onera:appoſitio eſt.onera ocioſa urbi ſunt: qui in ocio degentes nullam reipu.afferunt utilitatem. Togatam militiam:diſceptationem iudicialẽ.
Centumuiros:centum uirale iudiciũ erat.nam trigintatribus ſiue curiæ fuerunt ĩ urbe roma e quarum ſingulis terni eligebantur iudices:& q̃uis quinq; plus eſſent:tamen centum uiri dicebantur. horum unus haſtam tenebat:quod ſignũ præcipuum fuit cum iudicia audirent: hi omnes iurabãt ſe ſecundũ leges:& iura urbis iudicaturos. Decreto etiam auguſti factũ eſt:ut quam haſtã uiri cenſorii cogere conueniſſent:prætores dei de cogerent. Oibus cõ.quæ habita ſunt inter centũuiros. Sententiis ab ipſis latis. Superior: uictor deceſſit:nã hæredes illi ſe a paternis eius bõis abdicare ſũt coacti. Item.M.anci:idem fecit .M.anci filius ipſe enim cũ in familiã ſuffenatis auunculi ſui adoptione tranſiſſet a patre irato ex hæredatus eſt:cum aũt poſt pris mortem hæreditatẽ peteret paternam q̃uis difficulter:tamẽ ut patris teſtamẽtum reſcinderetur optinuit. Sufenatæ fratre matris eius. Naturalis patris: q eũ genuerat:non qui adoptauerat
Præteritus: neglectus nam nõ eum ſed cognatos reliquerat hæredes. Ipſo pompeio ſignatore hoc magis admirandum fuit qđ teſtamentum reſciderit cuius ſignator extitiſſet pompeius teſtamẽta ſeptem præſentibus tutoribus condebantur qui oẽs condito teſtamento ſigna ſua imprimerent aperiri ãt non poterant niſi octaua poſt q tulliano ſumebat conditũ teſtamẽtũ die. Gratia: itaq; plus illi negocii dedit põpei auctoritas q̃ parentis exitus. Vtraq; : & teſtamentũ pris & põpei auctoritas illum oppugnarent. Nitebant moliebãtur
San.cognati teſtatoris erãt hi duo ppea partem hæreditatis conſecuti fuerãt. Sacramto cũ adole.contendere auſi non ſunt uere inquã obtinuit cõtra Tullianũ quia aduerſus hos nullum habuit certamẽ.q̃uis & ipſi cohæredes ſtatuti eẽnt.In iudicio illi iureiurando cum adoleſcentulo certare non ſunt auſi.Iudices ſimul ac in iudicium aliquos admittebant eos exiſtimare opinionem ſuam ueram eſſe iurare cogebant.Itaq; cum adoleſcens iureiurando affirmaret iniuriam ſibi a patre illatam eſſe:opus erat ut cohæredes ſacramento contenderet iure ipſum exheredatum fuiſſe.quod illi facere auſi non ſunt. Magnis uiribus.i.magni Pompei uiribus Inuitarũ:incitari:nam Pompei fauor illos audaces reddere potuit. Aliquantum adiuuabat hæredes:alia ratio cur contendere poſſent.hoc enim ipſos ſuſtentare poterat q̃ filius in alterius familiæ iura adoptione tranſiuiſſet. Sacra:iniciatus erat ſacris ſcdm familiã ſuffenatis. Arctiſſimũ. inter hoies hæc rõ fuit cur ſuperior euaderet adoleſcẽs:quia plus ualuit ſanguinis neceſſitudo quã aut pris uoluntas aut Põpei principis auctoritas. Voluntatẽ:pr̃ ipſum exhæredare cupiebat.iratus q̃ ĩ aliam tranſiſſet

auitos eius lares ocioſa ipſi urbi onera poſſiderent. Itaq; depoſitis armis coactus in foro togatam ingredi militiam acerbe:cum improbiſſimis enim hæredibus de paternis bonis apud centumuiros cõtendit: omnibuſq; non ſolũ conſiliis ſed ẽt ſententiis ſuperior diſceſſit

De Filio.M.Anci Carſeolani equitis Romani.

ITem.M.Anci Carſeolani ſplendidiſſimi equitis Romani filius ſufenate auunculo ſuo adoptatus teſtamentum naturalis patris quo præteritus erat apd centumuiros reſcidit:cum ĩ eo Tullianus Pompei magni familiaris ipſo quidem Pompeio ſignatore hæres ſcriptus eſſet:itaq; illi in iudicio plus cum excellentiſſimi uiri gratia : quam cum parẽtis cineribus negocii fuit.cæterum q̃uis utraq; hæc aduerſus ſe nitebantur: tamẽ paterna bona optinuit.nam.L.quidem Sextilius &.P.Pompilius quos .M. Ancus ſanguine ſibi coniũctos eadem ex parte:qua Tullianũ hæredem fecerat ſacramento cũ adoleſcentulo contendere auſi non ſunt. tametſi præcipuis eo tempore magni uiribus ad defendendas tabulas teſtamenti inuitari poterant: & ſi aliquãtulũ adiuuabat hæres:quod .M. Anci filius ĩ Suffenatis familiam ac ſacra tranſierat.ſed actiſſimum inter homines procreationis uinculum patris ſimul uoluntatem & principis auctoritatem ſuperauit.

De Tectio filio Tertii.

cognationē. Caiū autem tectium a patre infantem exhæredatum: De alio dicit testamento quod rescissum est:cū tamen iure factum uideretur a patre q & ipse. C.tectius dicebatur. Decreto suo nā ita Augustus sanxit.ut paternam filius hæreditatem consequeretur. Patris patriæ animo usus: laudat huius decretū Valerius. In proprio iure:legitio matrimonio. Paternū exuerat pœnitus paternum nomē.patres naturaliter clæmentes sunt in filios:sed iste rigidus extabat. Trachalorū iuuenū de trachalorum familia. Ariminensium :de oppido ariminio uenerāt romam. Iā parere.nam per ætatem generare non poterat.

Vtroq;.e duobus filiis nullū reliquit hæredem. Iudicia: idest testamentum quod in extremo uitæ tempore cōstituitur. Dotem contra matris uoluntatē filios constituit hæredes dotis.neq; passus ē nouū maritū eam opprimere dotem.quia mater non cā suscipiendorum liberorum. sed ut ignominia filios aspgeret nupserat. Interceſſerat: interuenerat contractum fuerat. Si ipsa. laudat hoc Augusti iudiciū Valerius. Spernis quos genuisti.uerba sunt qbus uteretur adu ersus sepiciam æquitas si ꝓmere posset uoces. Testamenti.ordo ꝫtestamenti ē ut primo filii deinde nepotes postea pronepotes hæredes instituātur. qd' mulier peruertebat cum filios bonorū suorum possessores esse non poteretur. Addicere:astringeī obligare. Polluto corpori:Antea libidie ingnato:nā aliaſ nouerat mulieres. Marcidā tuā:idest te senectute cōfectā suppositi. Ergo dum sic te egeris: Quādoquidē te turpiter te habuisti. Augustus suo seuero iudicio te ad inferos usq; detrusit. Te egeris sic .i. tā turpiter te gesseris. Cælesti fulmine:hoc dixit respiciens ad augustum q uiuus,pro deo colebat & cū fulmine pingebatur.Fulmine:iudicio suo seuerot Afflata es:detrusa es. Egregia .C. calphurnii pisonis: calphurnius ꝓtor non aliter iudicando quā augustus testamtū cuiusdā aboluit.

c Aium āt Tectium infantē a patre exhæredatū Petronia matre quā Tectius quoad uixit ī matrimonio habuerat natu diuus Augustus in bōa paterna ire decreto suo iussit paternis patriæ animo usus quoniā Tectius ī proprio iure procreato filio summa cum iniquitate paternum nomen abrogauit.

s Eptícia quoq; mater Trachalorum Ariminensiū filiis irata in contumeliam eorū cum iā parere nō posset Publio Seni admodū nupsit testaméto ēt utroq; præterito:a quibus aditus diuus Augustus & nuptias mulieris & suprema iudicia ímprobauit:nā hæreditatem maternā filios habere iussit dotem qa non creā dorum liberorū cā coniugium interceſſerat: uirum retinere uetuit. Si ipsa æqtas hac de re cognoscere potuerit iustius ne aut gratius pronūciaret.spernis quos genuisti:nubis effeta: testamenti ordinē uiolēto animo confundis neq; erubescis ei totum patrimoniū addicere: cuius polluto iam corpori marcidam senectutem tuam substrauisti.ergo dum sic te egeris:ad inferos usquam cælesti fulmine affiata es.

De Gaio Calphurnio Pisone.

e Gregia quoq; calphurnii pisonis præfecti urbis constitutio:cū enim ad eū terentius ex octo filiis quos in adolescentiam pduxerat:ab uno in adoptōnē dato exhæredatum se quærelā detulisset:bonoꝝ adolescentis possessionem ei dedit:hæredesq; lege agere passus non ē:monuit profecto pisonē patria maiestas donū uitæ:beneficium educatiōis sed aliquid etiam ipsum flexit circunstantium liberorum numerus:quos cum patre septem fratres ímpiæ exheæedatos uidebat:

Terentius octo suscepat ex uxore liberos:quorū unū alteri dederat adoptandū.Immatura morte ingruēte indignatus filius ꝙ eū pater abdicasset.& ab se alienasset:neq; parētē neq; fratrū quēquā:sed alios reliqt hæredes.Id audiēs terentius q̄relā ad calphurniū prætorē defert:cā cognita ꝓtor nō ē passus hæredes illos lege uti.sed testatoris bona confestim p̄ri assignauit. Ab uno filiorū:quē alteri in adoptionē dederat. Hæredes: quos filius suorū possessores reliq̄rat. Agere lege:tutari se secundū leges. Patria maiestas:auctoritas p̄ris adeo mouit pisonē.ut bona filii p̄ri assignaret. Donū uitæ.meminerat filiū a patre eē accepisse.& ab eo ēt ducationem habuisse.ideo subiungit beneficiū educatōis.dupliciter parētibus debemus.& ꝙ nobis eē dant.& qd̄ educationē præstant. Sed aliud ēt flexit.fuit ēt alia rō quæ ad miseri cordiā pisonē flexit. Videbat enim cū p̄e natos septē cōtra pietatē ab uno hæreditate priuatos neq; putauit uici attribuendū fuisse patri q̄ in tanta liberorum copia unū alteri adoptandū exhibuisset

Quid.ſ.dicimus. Quã graue decretũ:qua auctoritate plenum iudiciũ. Matris magnæ: cybeles quæ deorũ mater dicebat. Gallus:ſacerdos:a fluuio enim q ptãtes inſanos reddit gallo denomina to:galli ſacerdotes cybeles ſunt appellati:qa ſeipſi euirarent. Veniani:liberti Surdini a quo gallus hæres erat cõſtitutus. Surdino:cuius uenianus erat libertus:hic conſulẽ adiit: poſtquam a ptore: ut reſcinderet teſtamẽtũ illud fruſtra petiuerat. Prætoriã interdictionẽ:phibitionem ptoris ne tabulæ illæ teſtatoris abolerentur. Ipſius ſponte:de induſtria ſe euirabant:ut gullæ operã darent: quæ genitaliũ amputatio ab Athi puero initium ſumpſit. Cõueniẽs mamerco: laudat hoc mamerci decretũ:q ſe dignũ præſtiterit iudiciũ. Obſcena præſẽtia genutii:utpote ſpadonis. Inquinata uoce:qa rauci:nam ſpadões raucam habẽt uocem ut galli. Sub ſpecie petiti iuris: cũ ſimularent ſe ius petere tribunal fœdabant rõnibus antepoſitis. Prætorẽ: nõ ſuperflue dixit urbanũ: nam & ptores erãt punciatũ. Quã Oreſtes:q & ipſe ptor bona Genutii ſpadõi adiudicauerat. Iuuelii:Iuuelius lenoni bona ſua reliquerat cũ moreret. Secundũ tabulas teſtamenti:nã in tabulis teſtamẽti Leno ſcriptus erat hæres. Fori:ubi ius dicebat:nã q in foro agunt remota ſũt a Lupanaris cõſuetudie. Lupanaris:pſtibuli nã lupæ meretrices dicũt

Separandã cõditionẽ: ptores teſtamenta cõprobabant: Itaq; Metellus q in foro iura dabant nihil ad Lenonẽ ſpectare exiſtimauit. Factũ illius: teſtamentũ Iuuelii. In ſtabulũ cõtaminatũ: in inqnatũ lupanar.i.Lenoni daret. Tãq.nec Lenoni ius dedit qa ex oĩ parte pfectus nõ erat ciuis. Abruperat:alienauerat.Lenones eni nullum habent cũ honeſtate commercium.

De Genitio Quodam.

q Vid Mamerci Aemilii Lepidi conſulis q̃ graue decretũ:genitius qdam matris magnæ gallus a.Cn. Oreſte prætore urbis ipetrauerat ut reſtitui ſe in bona Veniani iuberet:quorũ poſſeſſionẽ ſecũdũ tabulas teſtamenti ab ipſo acceperat apellatus mamercus ſurdinio cuius libertus genitiũ hæredem fecerat:prætoriam iuriſdictionẽ abrogauit:qd diceret genitium ãputatis ſui ipſius ſpõte genitalibus corporis partibus:neq; uiroꝝ neq; mulieꝝ numero haberi deberet cõueniẽs.mamerco conueniens pncipi ſenatus decretum : quo pui ſum eſt : ne obſcena genitii præſentia inqnataq; uoce tribũalia magiſtratuum ſub ſpecie petiti iuris pollue tentur.

De Vetulio Lenone.

m Vlto.Qu.metellus prætorem urbanũ ſeueriorẽ egit q̃ Oreſtes geſſerat:q Vetulio Lenoni bonoꝝ iuuelii poſſeſſionẽ ſecundũ tabulas teſtamẽti non dedit : qa uir nobiliſſimus & grauiſſimus fori ac lupanaris ſeparandã cõditionẽ exiſtimauit:nec aut factũ illius cõprobare uoluit:q fortunas ſuas in ſtabulũ cõtaminatũ piecerat:aut huic tanq̃ integro ciui iura reddere.qui ſe ab omni honeſto uitæ genere abruperat.

De teſtamentis quæ rata manſerunt. Cap.octauum.

h Is reſciſſorum teſtamentorũ exemplis cõtenti attingamus ea:quæ rata mãſerunt cũ cauſas haberent.pp quas reſcindi poſſẽt quam certe quam ẽt notæ inſaniæ Tuditanus. utpote q populo nũmos ſparſerit.togamq; uelut tragicã ueſtẽ in foro trahens maximo cum hominum riſu cõſpectus fuerit.ac multa his conſentanea fecerit:teſtmento filium inſtituit hæredem:qd. T.Longus ſanguine ei proximus haſte iudicio ſubuertere fruſtra conatus ẽ: magis enim cẽtumuiri qd ſcriptum eẽt in tabulis quam quis eas ſcripſiſſet conſiderandum exiſtimauerunt.

De Ebucia contra uxorem.L.Manei Agryppæ.

Is:Nunc ad aliud capitulũ tranſit i quo de teſtamentis e cõtrario tractat.q̃ cũ cãs hẽnt cur reſcindi poſſẽt.tñ rata mãſerũt. Quam certe:ad exẽpla digredit eoꝝ q teſtamẽta firma habuerũt.ſcimus i lege otineri q̃liter furioſo & inſano teſtari nõ liceat. Lex.n.exiſtit talis ſi furioſus aut inſanus fuerit gentiliũ agnatorũ reꝝ & pecuniæ ius eſto. Populo nũmos ſparſit:ſigna inſaniæ pfert:nã cũ ille pecuniæ q̃ntitatẽ hẽt populo colligendã in foro diſſeminabat. Togã:hic ſimulabat ſe tragicũ mimmũ nã ueſtẽ ex humeris demiſſã cũ:firmate trahebat. Sãguine:quo nullus illi erat cognatior. Haſtæ iudiciis;centũ uiraꝝ iudicio quoꝝ unus cũ iudi

eia haberentur haſtam tenebat primo cenſores cogebãt haſtam. deide prætores decreto Auguſti cogere cœperunt. Centũuiri: qui reſcindendi teſtamẽta ius habebãt. Quod ſcriptũ eſſet: id qđ in tabulis teſtamenti continebat. Quis. ſ. homo inſanus. Vita oſtendit adhuc teſtamentũ Ebuciæ cãm habuiſſe cur reſcindi poſſet cũ tñ ratum manſerit. Vita. nõ inſana fuit ebucia ut tuditanus: ſed tabulæ eius furore referte. Probitatis: in uirtute alteri altera nõ cedebat. Animi. nulla rõne alia ducebatur id facere niſi q̃ Petroniã maiore beniuolentia fuerat cõplexa. Nullis. nullã habuerat ab alia cõtumelia. Officiis. neq; id fecit q̃ ab Patrõia maiora tuliſſet beneficia. quã ab altera. Viginti nũmos. cum amplas poſſideret opes uiginti nũmos legauit filiſ Afroniæ q̃ ad cõtumeliã potius ſpectare uidebat quã ad gratiam

Sacramẽto: nam apud centũ uirale iudiciũ iurãr poterat ſe iniuſte exhæredatã a matre fuiſſe: & magna huius mulieris ſignificat modeſtia. Pacientia honorare: pacientia ẽt ſua non ſuſtinuit ut matris tabellæ reſcinderent: qđ nõ niſi cum matris infamia fieri poterat. Indigniorem iniuria: nã pacientia illius ipſã inique iniuria affectã cõprobabat. Erro rẽ muliebrẽ. i. errorẽ ebuciæ mulieris: q̃ prona erat ad delinquẽdum. Metellus fecit: ſi uir natura robuſtior peccauerit admiratiõẽ delictorũ muliebriũ tollit.

Eiuſdẽ nominis: nã multi erãt ꝓſtantes metelli in urbe roma.

Claudioq; familia: nã materna linea originẽ a claudiis ducebat.

Arctiſſimo. i. ſtrictiſſimo uinculo ſanguinis: nam metellus ſupior claudiã duxit uxorẽ: ex qua iſte. Qu. Matellus natus fuerat.

Florẽte: uigẽte: q̃ſi dicat ex claudiorũ familia unũ cõſtituere poterat hæredẽ. Currinatẽ: nõ ipi cũ eo qdquã erat. niſi q̃ familiaritas iterceſſerat: qđ fere mirãdũ fuit. Attẽtauit. i. impediuit: aut euertere ſtuduit. Ad coarguendã iniqtatẽ: ad probãdã. ſris ipietatẽ. Vtriuſq; ordinis: ſenatorii & eq̃ſtris. Magna ex pte: in eis maiorẽ bonorũ ſuorum ptẽ ſcripſerat fratri: a quo ipſe nũc fuerat neglectus. Seſtertiũ: ſeſtertiũ dr̃ duaq; librarũ & ſemis: q̃ſi ſemidẽpta de tribus. Quod ad haſte iudiciũ: ſed qđ ad centũ uirale iudiciũ ſpectabat: noluit: fratris extremam uoluntatẽ deleri. Ad haſte iudiciũ: ad centũuiros attinebat: qbus hæreditates ſuppoſitæ erãt.

Cineres fratris quietos eſſe paſſus: fratris teſtamentum reſcindi noluit ne fratris manes agitarẽtur.

Erant ab eo conſtituti hæredes: laudat pompeii huius modeſtiam: & ferme mirandũ eſſe dicit: q̃ tãta patientia uti potuerit cum non ſolũ flagitioſum fuerit teſtamentum: ſed etiam ignominioſa ruſticorum hæredum prælatio. Sanguini pagano afines: erant a fratre homines conſtituti hæredes: qui neq; uillano ſanguini comparari poſſent. Alieni: ad id quod dixit proximi. Humiles: abiecti: ad id quod dixit pagano ſanguini pagani dicuntur ruſtici: quaſi ex uno fonte potantes.

u Ita Tuditani demens: Ebuciæ autem quæ. L. Manei Agryppæ uxor fuerat: tabulæ teſtamenti plene furoris: nam cũ haberet duas ſimilime probitatis filiaſ Pletoniam & afroniam. animi ſui potius iclinatiõe prouecta: quam ullis alterius iiuriis aut officiis cõmota Pletoniam tantũmodo hæredem inſtituit filius ẽt Afroniæ ex admodũ ãplo patrimonio uiginti nũmos legauit. Afronia tum cum ſorore ſacramento contẽdere noluit: teſtamentum quæ matris patientia honorãr quam iudicio conuellere ſanctius eſſe duxit: eo ſe ipſã indigniorem iniuria oſtendens: quo eam equiore aio ſuſtinebat. De. Qu. Metello.

m Inus mirandũ errorẽ muliebrem. Qu. Metellus fecit. Is nãq; plurimis & celeberrimis eiuſdẽ noſtris uiris in urbe noſtra uigentibus claudiorũ ẽt familia q̃ arctiſſimo ſanguinis uinculo cõtingebat florente Currinatẽ ſolum hæredẽ reliquit: nec hoc teſtamentũ eius quiſq̃ attentauit. De Pompeio Rheginõ.

i Tem pompeius Rheginus uir tranſalpinæ regionis cum teſtamento fratris præteritus eſſet: & ad coarguendam iniquitatẽ eius binas tabulas teſtamentorũ ſuorũ in comicio inciſas habita utriuſq; ordinis maxima frequentia recitaſſet: in quibus magna ex pte hæres frater erat ſcriptus: prælegebaturq; ei centies & quinquagies ſeſtertium multum ac diu inter eſſẽtientes indignatione amicos quæſtus qđ ad haſte iudiciũ attinet cineres fratris q̃etos eẽ paſſus ẽ: & erant ab eo ĩſtituti hæredes neq; ſanguini Rhegino pares neq; pximi pagano: ſed & alieni & humiles: ut non ſolũ flagitioſũ ſilẽtiũ ſed ẽt prælatio cõtumelioſa uideri poſſet

Aeque fœlicis.i.ita impune constituta sunt:sicut ea de qbus diximus testamenta:rata enim pman serunt. Teterioris delicti:nã hi conditores multomagis peccasse uidentur quam illi de qbus enarra uimus.

Qu.Cecilius:nunc de testamentis loqtur in quibus elluſi sunt.qui se hæredes esse existimabant. & eos cõmemorat qui ludibundi quodammodo ex uita excedebant. Maxima liberalitate:nã multa in eũ contulerat beneficia. Honestum:nam in ordinem equestrem transierat. Amplissimũ maximum pceuliũ comparauerat fauore Luculi. Anulos suos nã anulos aureos hæredibus tradebant. Testamento.testamentũ condens & adoptauit Põponium & hæredem constituit:nulla habita de luculo rõne. Filiũ habuit hæredem: nã Pomponius quem adoptauerat hæreditatem optinuit. Quales meruit: nã dignus erat quin per uias traheretur. Aliis:exequiis quã his quas cecilio popl'us romanus assignauerat. Infimo.Tirociniũ ille exercebat. sed e gregario mi lite equitem illum fecit augustus Vberrimus:ideſt lucris frequẽtibus:nam præmia militiæ tulerat multa ab augusto. Pridie:p̃ ori die quam ex uita excederet. Nomen:nã in tabulis testamenti nullam mentionem de Augusto fecit. Lutius autem Valerius cui cognoñ Heptachordo: hoc admiratione non mediocri prosequendum est exemplum.togatum hostem nõ armatum sed forensẽ. Opera eius: nã ipse multoriens eũ accusauerat. Subiecto accusatore: ipse subiecit quendam accusatorem q capitali crimine Valerium damnaret. Præteritis.nam aduocatos suos qui causas illius defensauerant in tabulis testamenti prætermi. Cõsternatio:cõcitatio insania. Sordes suas:sua crimina amasse creditur. Pericula i quibus fuerat uersatus cum ab Cornelio uersaretur. Damnationem.i.damnationem quam re expertus non erat uotis optasse uidetur. Propulsatorẽ.i. patronos suos prætereundo uisus est odio ipsos insectatũ fuisse. Spintheri cognomen ẽ. Liberalissimam ex illius familiaritate multa fuerat consetus commoda. Nulla.nec minimũ quod nũmum ei legauerat.

Quantũ. Vale.nũc quodãmõ iuehitur i hũc ingratũ testatorẽ.

æque fœlicis impunitatis:sed nescio an teterioris hæc delicti testamenta. De Quinto Cecilio & Lucio Luculo. Capitulum nonum.

u Ecilius.L.Luculi promptissimo studio maximaq; liberalitate & honestũ dignitatis gradũ & amplissimum patrimoniũ cõsecutus: cum præ se semper tulisset unũ illum sibi esse hæredẽ moriens ẽt anulos ei suos tradidisset.Pomponũi Atti cum testamento adoptauit:omniũq; bonorum reliqt hæredem:sed fallacis & ĩsidiosi cadauer populus Ro: ceruicibus reste circundatum per uiã traxit.Itaq; nefarius homo filium quidem & hæredem habuit: quem uoluit:funus autem & exequias quales meruit.

De Tito Mario Vrina.

n Eq; aliis dignus fuit T.Marius Vrinas:qui ab ũfimo militiæ loco beneficiis diui augusti ĩperatoris ad summos castrẽses honores perductus eorumq; uberrimis quæstibus lo uples factus::non solũ cæteris uitæ temporibus ei se fortunas suas relĩquere à quo acceperat prædicauit:sed ẽt pridie quam expiraret idem illud ipsi augusto dixit. Cum interim ne nomen quidem eius tabulis testamenti adiecit.

De Lutio Valerio & Cornelio Balbo.

l Vtius ãt Valerius cui cognomẽ Heptachordo fuit togatũ hostem Cornelium Balbũ expertus ut pote opera eius & cõsilio compluribus p̃uatis uexatus litibus ad ultimũq; subiecto accusatori capitali crimine accusatus prætermissis aduocatis & patronis sui solũ hæredem reliqt:nimirum consternatio quæ animum eius transuersum egit:amauit enim sordes suas: & dilexit pericula & damnationem uotis expetiuit: auctorem harũ rerum beniuolentia propulsatorem odio insecutus. De Tito Barrulo Lentulo.

b Arrulus Lentulo Spintheri cuius amãtissimum animum liberalissimumq; senserat amicitiam:decedẽs suos anulos perinde atq; unico hæredi tradidit: quem nulla ex parte hæredem relinquebat:quantum

Illo:ideſt illo articulo temporis cũ aĩa e corpore excedebat. Conſcientia:nã maius tormentum qđ homines angat eſt conſcientia iuxta illud Iuuenalis & tacita ſudant p̃cordia culpa. Et apud alios, neq; enim cõſiſtere mentẽ crimina ſæua ſinũt. Vires:ná magnas uires certe habet conſcientia. quod probat etiam Perſius cũ dicit. & intus palleat infœlix. Fallacis:ſubdole. cum anulos dedit. & tamen hæredem Lentulũ non conſtituit. Ingratæ culpæ. multa habuerat beneficia ab eo quem cõſtituere hæredem recuſauerat. Intus:pœnitus cõſcientia ipſum cruciabat qđ ſe turpiter habuiſſet. Marcus de ridiculo potius Pompilii dicit Valerius q̃ de teſtamẽto eo q̃ ĩ extremo uitæ tempore familiariſſimum ſuũ ludificatus ſit. De multis qui aſſidebant:ná quãuis multi lectum circũſederent tamẽ ſolum oppiũ eſt oſculatus. Videlicet. ironice loqtur Valerius. uidelicet hoc fecit ut integrã haberet oppius hæreditatem. quã tamen nõ erat cõſecuturus. plenũ cõtumeliæ ludibrium: appoſitio eſt. Oppius ludificatio amici Pompilii moriẽtis plena ignominie. quia præter oĩum ſpem exhæredatus erat: cum ipſũ tam benigne accepiſſet. Locellum: repoſitario⁊ præcioſarũ rerum ut marſupiũ. A p̃ſentibus aſſignatos: ab aſſidentibus ipſi aſſignatos. Quid hoc loco inhoneſtius? uitupat Valerius & merito huiuſmodi morientium ludificationes. Inhoneſtius. turpius pp ingratitudinẽ quã moriẽs declarauit. Intẽpeſtiuus:præter tp̃s:ná tp̃s non patiebatur ludificari familiares. Senator:põpilius ſenatorii ordinis. Tũ:paulo ante. Vitæ fructibus: ſpiritu: nam mors ĩpendebat. Sanctiſſima iura familiaritatis:deſũpſit iura amicitiæ:quæ inuiolata ſeruari debẽt. Morte præſſis oculis:ná iã illi mors oculos reſignabat. Suggilanda iura fami: notanda polluenda:nã familiarem ſuũ in articulo mortis ludendũ tradidit.

Locellum.

Multi multa sentiũt, & Appiã liuius, pul ũ ipsũ apellãs et, et suetonius, Claudiũ q̃ ubi alibi, p̃ & nusquam, ꝛn Quę rome, ꝛmq; Apiop futre

Marcus Horatius Tullus hostilius.

t Vnc quoq; ut equiore aĩo ancipites iudicii motus tollerent: Tranſgreditur nunc Valerius ad primum octaui libri capitulum: in quo de his continetur qui in iudicio præter oĩum opinionum aut damnati aut abſoluti ſunt: hoc autem ideo facit ut cum aliqui aliis exoſi dãnati fuerint: memores idem cæteris cõtigiſſe æquo re animo pariantur. Equiore animo: placidiore animo. Ancipites iudicii motus: dubii in utranq; partem. ideſt in abſolutionem & damnationem: nã cum aliquis in iudicium adducitur dubium eſt damnetur aut liberetur. Inuidia laborantes: laborantes inuidia dicunt multis exoſi. odio enim ĩ iudicium uocabant. Marcus horatius interfecte ſororis crimine a Tullo rege damnatus: Cum paratis animis ad dimicandũ ſtarent hinc romãi illinc albani. Tandẽ inter Tullum hoſtilium regẽ romanũ & Mecium ſuffecium albanorum ducẽ conuenit ut tres utrinq; eligerent uiri qui ea lege pugnarent ut utrius partis milites ſuperiores euaderẽt altera bona pace uictori pareret. Itaq; hinc Horatii tres illinc totidem curiatii deligunt. pugnatur primo congreſſu duo cadunt horatii prius tamen tribus cu

illo momento temporis conſciẽtia ſi modo uires quas habere credit. poſſidet: a teterrimo homine ſuppliciũ exegit: inter ipſam enim fallacis & ingratæ culpæ cogitationem ſpiritũ poſuit: quaſi tortore aliquo mẽtem eius interius cruciãte: quod animaduertebat e uita ad mortem tranſitũ ſuũ & ſuperius diis inuiſum eẽ: & in feris deteſtabilem futurum: De. M. Popilio:

p Vero popilius ſenatorii ordinis Oppium gallum ab ineunte ætate familiariſſimũ ſibi moriens prouetuſto iure amicitiæ & uultu benigno reſpexit: & uerbis magnum præ ſe amorẽ ferentibus proſecutus eſt: unum etiam de multis qui aſſidebant ultimo cõplexu & oſculo dignũ iudicauit: ſuperq; anulos quoq; ſuos ei tradidit: uidelicet neq; ex ea hæreditate quam non erat adituruſ: amitterer. Quos Oppius uis diligẽs ſed morientis amici plenum contumeliæ ludibriũ in locellum depoſitos: & a præſentibus aſſignatos diligentiſſime hæredibus illius exhæres ipſe reddidit. Quid hoc loco inhoneſtius: aut qđ intempeſtiuius? Senator populo. curia egreſſus homo uitæ fructibus cõtinuo cariturus ſãctiſſima iura familiaritatis morte præſſis oculis & ſpiritu ſupremos anhelitus reddente ſcurrili luſu ſuggilanda ſibi deſũpſit. Liber Octauus:

Infames rei q̃bus ex cãis abſoluti aut dãnati ſũt. Ca. i:

Vnc quoq; ut eq̃ore animo ãcipites iudicio

t rũ motus tollerent: recordemur in iniuria laborantes q̃bus de cauſis aut abſoluti ſũt aut dãnati. M. Horatius interfecte ſororis crimĩe a Tullo

riatiis uulnere confossis. Marcus Horatius integer qui se imparē tribus cernebat si una manū conferret fugam simulauit. Illi uictoriam ferme exploratā habentes Horatium insequuntur: hos ubi distractos uidit Horatius primū occidit secundum similiter sternit. tertium uero profundiore uulnere affectum haud difficulter cōfecit. Itaq; cum domum uictor rediret Horatius curiatiorū spoliis honustus Horatia eius soror quæ obuiam processerat ei ubi paludamentū mariti q̄ ipsa texuerat in humeris fratris cognouit nomē sponsi inuocans miserabiliter lamentabat. Indignatus Horatius q̄ hæc in publica lætitia sola lacrimis ora rigaret gladio quo erat accintus mediā illam transuerberauit. aī tamen præfatus sic ea quicunq; reip. successum luxerit. huius rei atrocitate cōmotus rex in iudicium uocat Horatiū dānatur deinde a pduelliōe ad populum causam detulit: ubi cū salus ipsius fluctuaret tandē patre mariti perorante & mouente populū absolutus est horatius qui non minorē ex nece sororis quā ex curiatiorū uictoria gloriam ē assecutus

Absolutus est: patris opa qui orbitatem suā quærens populi animos facile flexit. Causa flexit: iuī cæsam fuisse existimabat horatiā. Immaturū: itempestiuum amorē uirginis quē habuerat ex Curiatio quem nundū cognouerat. impudica quodāmodo iudicabatur. Forti punitione liberata fratris dextera. i. Horatii dextera hac punitiōe forti & seuera qua in sororē usus fuerat q̄ in publica lætitia lamentaret. Consanguineo: cognato sāguine sororis. tantā gloriā ex occisa sorore quantā excuriatiorū uictoria hausit. Acrē se tunc pudicitiæ custodē: in absoluendo iquit Oratio populus quāti esset faciēda pudicitia declarauit. Sed in sequenti iudicio mitem se iudicē plus æquo præbuisse uidet. Custodem puditiæ: nā iure cæsam iudicauit Horatiam quæ impudica uideri poterat cum imaturum spōsi amorē tantopere lugeret.

rege damnatus ad populum ꝓuocato iudicio absolutus est quorum alterum atrocitas necis mouit: alterū causa flexit: quia immaturum uirginis amorem seuer magis q̄ impie punitum existimabat. Itaq; forti punitione liberata fratris dextera tantum consanguineo: quātum hostili cruore gloriæ haurire potuit: acrem se tūc pudicitiæ custodem populus ro. postea plus iusto placidum iudicem præstitit.

De Sergio Galba.

c Vm a Libone tri. ple. Sergius galba pro rostris uehemēter increparet: quod lusitanorum magnam manum interposita fide prætor in Hispania iteremisset: actiōiq; tribunitiæ. M. Cato ultime senectutis oratione sua quam in origine rettulit: subscriberet: reus ꝓ se iam nihil recusans paruulos liberos suos: & galli sāguine coniunctum filium flens commendare cœpit: eoq; facto mitigata contione qui omnium consensu periturus erat. pœnæ nullum triste suffragium habuit misericordia ergo illam quæstionem nō æquitas texit: quoniam quæ innocentiæ tribui nequierat: absolutio respectui puerorum data est consentaneum quod seqtur.

De. A. Gabinio.

g Abinius in maximo infamiæ suæ ardore suffragiis populi Memio accusatore subiectus abrupte esse spei uidebatur: quoniam & accusatio partes suas

Cū a Libone tribuno plebis Seruius galba: Galba in Hispaniā missus prætor lusitaniam oēm quæ a Sertorio capita fuerat in fidē romanorum acceperat paulopost magnā lusitanorum partē trucidari iussit. Et qa id cōtra populi ro. auctoritatem semp fidem colentis factū uidebatur a Libone tribuno ple. ei ad contionē dies dicit. Lusitanorum: lusitanea regio Hispaniæ. Interposita fide: nā ipos in fidē popli ro. acceperat acceptos occidi iusserat. Vltimæ senectutis q̄si plus auctoritatis ætas illa haberet. In origine: in libro originū. Rettulit: nā orationē illam quæ cōtra galbam erat i originū libro rettulerat. Iam nihil recusans: se dignū supplicio existimans. Et Galbe filiū: sulpitius galba ex Seruii sorore filiū susceperat quem nunc populo cōmēdabat. Omnium cōsensu periturus erat: oēs in eum coniurasse uidebantur: ut ppea iudicari posset fore ut de eo certū sumeretur supplicium.

Galba

Lusitania.

Innocentiæ. nocens erat Galba. ergo ipsū innocentia absoluere nequerat. Respectui puerorū paruuli liberi quos patre orbari misarabile uidebat absolutionem optinuerunt. Consentaneum quod seqtur. i. exemplū quod seqtur huic cōsimile est. Antonius gabinius in maxio infamiæ ardore. Gabinius hic a Memio apud populū de repetūdis e Syria accusabat. In maximo infa. ardore: Syriam eni in qua ꝓtor fuerat expilauerat. contra hūc ēt cicero oronem hūit in qua dicit. An in syria semiramis illa diutius detinenda est. Et ēt a tribuno plebis nunc de repetundis accusabat. Abrupte spei fra

cte ſpei:nihil boni ſperare poterat. Partes ſuas plene exhibebat:crimen ipſius accuſatiõi reſponde bat. Carcer:operiebatur ut in carcerẽ coniiceretur. Ante oculos obuerſebantur:nã hæc ſibi euẽtu ra iam in animo conceperat. Propitie fortũæ aduentu:acceſſu benignæ fortunæ. Conſternatiõis impulſu: inſtinctu trepidationis erat eni metu periclitantis parentis quaſi amens. Nã actionem ip ſe ſumpſerat:& illius uitam in diſcrimen adduxerat. Victor inſolens:ſuperbus arrogans memius. qa fauorem populi ſibi adeſſe conſpicabat. Excuſſo e manu aulo:torue memius puerum repellens manum iactu apage iquit & for te quidã anulus ei excidit. Hu mi iacere.i.ſuſtinuit multum hu mi puerum iacentem intueri.

Quod ſpectaculum:id cum ui diſſet lelius pro menenio iterceſ ſit: indignabatur enī quod inſo lens accuſator non filiũ ſupplicẽ ſurgere iuſiſſet cũ humi reiectus iaceret. Debilitari.i.ne homies in aduerſis conſtituti diffiderent res illas in melius cõuerti poſſe quod acciderat gabinio: q̃ pter omniũ opinionẽ abſolutus fue rat cũ iamiam ſuppliciũ expecta ret. Appius Claudius neſcio re ligionis maiõr an patriæ iniuria Appius claudius cũ prætor i afri cam electus eſſet:& claſſem con tra carthaginẽſes duceret: auſpi cia ex more puellariũ capere iuſ ſit:puellarius nunciat pullos ob iectam eſcá ſpernere:indignatus appius capta cauea inundas illã cũ auibus præcipitauit dicens:ſi eſcam negligunt ſaltem bibant. Quod facto nulla habita religio nis ratione in africam nauigauit hoſtium agros uaſtat: ingentem captiuorũ atq; prædę uim addu cit. Sed cũ iocabundus rediret: ſubita ui tẽpeſtatiſ exorta & præ dã & naues oẽs miſit. Itaq; cũ ei ad populũ dies dicta eſſet q̃ & ligionẽ cũ maximo populi ro detrimento cõtempſiſſet & i eo eſſet ut damnaret ſubitus e cælo demiſſus imber dãnationẽ illam excuſſit. Appius claudius: præ tor in africã miſſus. Maiore in iuria religionis:nam ligionem ſpreuit:cũ contra oia nauigauit.

plene exhibebat:& defenſionis præſidia inualida fide nitebantur: & q̃ iudicabant ira perciti pœnã hominis cupide expectabant: Igitur lictor & carcer ante oculos obuerſabantur: cum ĩterim omnia iſta propitie fortu næ ĩteruentu depulſa ſunt: filius nãq; Gabinii Siſen na conſternationis impulſu ad pedes ſe Memii ſuplex proſtrauit:inde aliquod formentũ procelle petens un de totus ĩpetus tempeſtatis eruperat:quem truci uul tu a ſe uictor inſolens ſpulſum excuſſo e manu anulo humi iacere aliquandiu paſſus ẽ. Quod ſpectaculum fecit ut Lelius tri.ple. approbantibus cunctis Gabini um dimitti iuberet:ac documentũ daretur neq; ſecun darum rerũ prouentu inſolenter abuti neq; aduerſus propere debilitari oporteſ:idq; proximo exẽplo æque patet.

De Appio Claudio.

a Ppius claudius neſcio religiõis maior an patriæ ĩ iuria.ſi quidem illius uetuſtiſſimum morem ne glexit:huius pulcherrimam claſſem amiſit infeſto po pulo obiectus cum effugere debitam pœnã:nullo mo do poſſe crederetur ſubito coorti ibris beneficio tutus fuit a damnatione diſcuſſa enim quæſtione aliã uelut diis interpellantibus de integro inſtaurari non placuit Itaq; cui maritima tempeſtas cauſæ dictionem contra xerat:cæleſtis ſalutem attulit.

De Tutia Virgine Deæ Veſtæ.

e Odem auxilii genere Tutiæ uirginis Veſtalis ince ſti criminis reæ caſtitas infamiæ nube obſcurata merſit:quæ cõſcia certæ e ſinceritatis ſuæ ſpem ſalutis ancipiti argumento poſita petere auſa eſt: arrepto enī cribro Veſta inquit:ſi ſacris tuis caſtas ſemper admo

Patriæ:cladem non mediocrẽ attulit romanis:nam & uiri & naues obruti ſunt. Vetuſtiſſimũ mo rem:antiquiſſimũ ritũ: omnes enī antea contra auſpicia nihil geſſiſſent. Pulcherrimã claſſem: mul tæ naues erant militibus inſtructæ. Obiectus:ordo eſt appius claudius obiectus infeſto populo ne ſcio maiore iniuria religionis an patriæ. Crederetur:propter iram atq; populi indignationem.

Tutus fuit: a damnatione:imber enim diuerſum egit populum:ita ut a damnatione illa amoue retur. Diſcuſſa quæſtiõe:diſſipata inquiſitione. Diis ĩterpellãtibus.i.diis ꝓhibentibus qa religio ſũ fuit renouare q̃ſtionẽ quã orti imbris tẽpeſtas excuſſerat. Cauſæ.nã qa naues obrupte fuerant in mari cã fuit cur ipſe ad populũ accuſaret. Eodẽ:Magna fuit huius uirginis fides. Emerſit:ꝓſiliit. ordo autẽ eſt caſtitas. Obſcurata nube. Tutiæ uirginis ueſtalis reæ inceſti criminis obſcurata nube

infamiæ emerſit eodem genere auxilii. Audacter: quid potuit eſſe audacius quam aquam in cribro perferre. Temere: ſine ratione nulla inerat ratio cur aqua nō per rimas cribri flueret. Ipſa rerū natura ceſſit: natura aquæ eſt ut illa liquida e tenuiſſimis etiā rimis emanet: quod minime in uoto tuciæ fecit. Item. L. piſo a Lucio claudio pulchro accuſatus q̄ graues & intollerabiles iniurias ſociis ituliſſet: Lucius claudius piſoni diem ad populū dixerat q̄ prætor in macedonia magnā ſociis pecuniā imperaſſet: & magnā illius partē in ſuum quæſtum cōtuliſſet. præterea etiā q̄ nōnullas uirgines ſe in puteos ut incorruptam pudicitiam ſeruarent deiicere coegerat. L. piſo: qui præfuerat macedoniæ.

ui manus/effice ut hauriam ex Tyberii aquā: & in ædē tuam perferam: audacter & temerē iactis uotis ſacerdoti rerum ipſa/matura ceſſit. De Lucio piſone.

i Tem. L. Piſo a. L. Claudio pulchro accuſatus qđ graues & intollerabiles iniurias ſociis intuliſſet: haud dubie ruinæ mœtū fortuito auxilio uitauit: nāq; per ipſum tēpus quo triſtes de eo ſententie ferebātur: repentina uis nymbi incidit: cūq; proſtratus humi pedes iudicum oſcularetur: os ſuum cœno repleuit: qđ conſpectū totam qōnem a ſeueritate ad clæmentiā & manſuetudinē tranſtulit: quia ſatis eum pœnas ſociis dediſſe arbitrati ſunt: huc deductū neceſſitatis ut abiicere tam ſuppliciter: aut tollere tam deformiter cogeretur: ſubnectam duos accuſatorum ſuorū culpa abſolutos. De. Qu. Flauio.

q: Flauius a. T. ualerio ædili apud populum reus actus cum quattuordecim tribuum ſuffragiis dānatus eſſet: proclamauit ſe innocentē opprimi: cui Valerius eque clara uoce reſpondit: nihil ſua intereſſe nocēs ne an innoxius piret: dūmodo piret: q̄ uiolentia dicti reliquas tribus aduerſario dōauit: abiecerat inimi cū eundē dū p̄ certo peſſundatū credidit: erexit: uictoriamq; in ipſa uictoria perdidit. De Caio Coſconio.

c Aium etiam Coſconium ſeruilia lege reum propter plurima & euidentiſſima facinora: ac ſine ulla dubitatiōe nocentem Valerii Valentini accuſatoris eius recitatum iudicio carmen quo ipſum puerum prætextatum & ingenuam uirginem a ſe corruptam

Dubiæ ruinæ mœtū: timebat enī q̄ quorſum tenderet populi iudicium. Nymbi: nymbus dicitur uētus cū pluuia. Proſtratus: prouolutus humt cū auxiliū iudicum iploraret. Cœno: luto ex imbre celitus miſſo cœnū cōcretum erat. Quod conſpectum. ſ. cœnū cū ſe ille attolleret uel quæ res cōſpecta. Totā q̄ſtionem. i. omnē inquiſitionē: alii legunt contionē. i. multitudinē.

Huc deductū neceſſitatis. i. eū ad tantam neceſſitatē coactum.

Abiicere ſe tam ſuppliciter: ut humi prouolutus iudicū pedes oſcularetur. Attollere tam deformiter: tam inhoneſte ſe erigeret ut os cœno repletū haberet.

Subnectam: duos accuſatorū ſuorum culpa abſolutos: nūc Valerius dicit ſe duorum exempla cōmemoraturū: quibuſ accuſatores abſolutionē cōparauerūt; Subnectam: ſubiūgam his quos narraui. Duos: qui ſecuntur.

Abſolutos: liberatoſ. Qu. Flauius a. C. Valerio ædili apud populū reus actus: hic Flauius cymber eſt cognominatus: & dum p̄ eſſet cymbriæ multa contra populi ro. auctoritatē indigna cōmiſerat. Itaq; eum apud populū C. Valerius ædilis accuſauerat indignum ratus romanorū ſocios a gubernatoribus ſuis tam male

mulctari. Qu. Flauius: cymber cognominatus. Aedili: ædiles præerat tēplis & rebus mundis.

Reus: accuſatus: reus. n. dicit ille de cuius re agit etiā ſi innocēs fuerit. Eodē: nā ſicuti aq̄ deſup miſſa appiū abſoluit: ita tyberis aqua ī cāæ dictiōe tutiæ ſalutē attulit. Eque clara uoce: nā nō remiſſiōr uoce reſpōdit: qđ ſatis euidēs fuit arrogātiæ ſignū. Nihil ſua itereſſe: nihil ad ſe attinere. Reliq̄s tribus q̄ una & uigiti reſtabāt. Abiecerat: dicit nūc quō dānatus Flauius accuſatoris culpa fuerit liberatus.

Pro certo: futurū aut dubie credebat ut dānaret Flauius. In ipſa iā. n. q̄ttuordeci tribus ſenierat p̄pitias. Perdidit: cū tāta uiolētia dicti reliq̄s tribus ī odiū ſuū cōuertit. C. ēt coſconiū ſerui. Valerius ualētinus repetūdaꝝ coſconiū ad populū accuſauerat: cūq; iā coſconius lege ſeruilia dānaret q̄ ī legatiōe aſiatica pecuniā p̄miaq; accepiſſet. Seruilia lege reū: Seruilius legē ediderat contra eos q̄ legati pecuniā recipēt. Itaq; cū coſconius ī aſiatica legatiōe pecuniā accepiſſet: & ppea nō plene reip. officiū executus eēt lege ſeruilia reus erat. Carmen: obſcenum uerſum alicuius poetæ. Puerum prætextatum: nobilem adoleſcentem: nam prætexta nobiles utebantur.

Poetico ioco: more poetarum in uersibus ludentiũ. Correxit. i. suo flagitio emendauit. i. liberauit. De se dare: quia ẽt aduersariũ i flagitiis superabat. Absolutione: dũ absoluitur cosconius damnatur Valerius. In sua cã: nã cã sua nunq̃ absolutus fuisset cosconius nisi obscenitas accusatoris iudices pturbasset. Attingã eos quoq;: Nũc Valerius se ẽt de his dicturũ promittit: q cũ nocentes eẽnt: tñ maiorũ suoꝝ & proximoꝝ bñmeritis sunt absoluti. Propriis obruta criminibus: q̃tum ad se attinebat damnationẽ merebãtur. Actiũ attiliũ collatinũ soranorum oppidi proditione rerũ: hoc bello punico secundo fuit quo tempore Hãnibal italiã uastauit: nã cũ calatinus hic præesset soꝝ oppido calabriæ: & illius oppidi ciues ad carthaginenses defecissẽt suspicio fuit id consilio calatini factũ fuisse. Itaq; cũ huius proditiõis auctor extitisse crederetur in iudiciũ calatinus rapitur: nec dubiũ erat quin ab infesto populo dãnaretur: nisi pauca fabii maximi uerba iudicialem illum ipetum a genero propulsassẽt. Proditione rerum: nã quia ciues sepeius tradidissent ipse proditionis illius reus habebatur. Direpturum: abrupturum affinitatem. filiam. n. suã ei dempsisset.

Pœne iã exploratam sñiam suam: nã quia euidens crimẽ erat: pœne sñiam aduersus reum tulerat. Difficillimis rei pu. tẽporibus cũ uires romanas pœne hãnibal contriuisset secũdis p̃diis. Bñ se credidisse. i. optime se cõmisisse: nã protrahendo bellum Fabius & exercitum romanum seruauit & uires hãnibalis debilitauit: cum antea multas clades romãis intulisset. Marcus quoque æmilius scaurus repetundarum reus: hic æmilius. M. scauri filius fuit eius qui priceps sẽatus fuit: quiq; non solum a scylla munifico in rei pu. calamitate nullum munus accepit. sed etiã ædilitatem tam sãcte gessit ut & de suo expenderet & æs quoq; alienum conflaret. Quo circa filius pp maioꝝ suoꝝ i re pu. bñ merita p̃turam haud difficulter optinuit. & Sardiniã puintiam administrãdã sumpsit. Sed cum hic socios ferme omnes auaritia ductus per fas & nefas expilasset ei e prouintia redeũti Atriarius adolescens ad dicendũ promptus diẽ ad populũ dixit. M. æmilius Scaurus: scauri principatum i senatu optinẽtis filius. Cõploratã: quasi actũ eẽt de illius salute. trãslatio sumpta ab his qui mortuos lugent. q cum actum esse de eis uident dicunt post complorationẽ cõclamatum est. Accusator: Atriarius adolescens paratus ad dicendum. Denũciare testimonium. i. i cã centum & uiginti homines testes adducere. Totidem nominasset i. si i prouintia centum & uigiti ipse nominare posset. qbus nihil p iniuriã eripuisset. Tam bona cõditione uti non po. hoc leui absolutiõis gñe uti nõ potuit. neq;. n. cẽtũ & uigiti noiare ualuit quos nõ mutilasset. Amplissimorũ uiroꝝ: ut Fabii maximi ut scauri quos ꝛmemorauius. Euidẽter no. sõtibus & apto i crimiẽ cõuictis. poetico ioco significauerat correxit: Siq̃dẽ iudices iniquum rati sũr eum uictorem dimittere qui palmã nõ ex alio ferre: sed de se dare merebatur. Magis ergo Valerius in cosconii absolutione dãnatus q̃ Cosconius in causa sua liberatus ẽ.

De. A. Attilio Callatino:

a Ttingam eos quoq; quorum salus propriis obruta criminibus proximoꝝ claritati donata ẽ. A. attiliũ callatinũ soranoꝝ oppidi proditione reũ admodũ infamẽ iminentis dãnationis periculo. Qu. Maximi soceri pauca uerba subtraxerũt: q̃bus affirmauit si in eo crimine sontem illum ipse cõperissẽt direpturũ se fuisse affinitatem: cõtinuo. n. populus pœne iã explorata sententiam suam unius iudicio concessit. indignum ratus eius testimonio non credere cui difficilis reip. tẽporibus bñ se exercitus credidisse meminerat.

De. M. Aemilio Scauro.

Quoq; Aemilius Scaurus repetundarũ reus adeo perditam & comploratam defensionẽ in iudiciũ attulit: ut cum accusator diceret lege sibi centum atq; uiginti hominibus denunciare testimonium licere si non recusaret: quo minus absolueretur: si totidem nominasset: quibus in prouintia abstulisset: tã bona cõditione uti non potueri: tamen propter uetustissimã nobilitatem & recentem memoriam patris absolutus est.

De Cotta.

f Ed quemadmodum splendor amplissimorum uirorum in protegẽdis reis plurimum ualuit: ita opprimendis non sane multum potuit: quin etiam euidenter noxiis dum eos acrius ipugnauit: profuit:

Posterior scipio æmilianus cottã apud populũ accusauit: Valerius narrare incipit quomõ peccantiũ uirorũ amplitudo aliqñ causis accusatorũ profuerit. populus. n. uidens accusatõres potentia sua fretos nõ passus ẽ a maioribus ibecilliores opprimi. Accusauit: q; Ggrachanæ seditionis auctor fuisset. ideo offensione ordinũ infamatũ i iudiciũ pertraxit. Grauissimis criminibus: pp seditiões agrariæ legis q̃ contra auctoritatẽ senatus & equestris ordinis ferebat. Confossa: afflicta cõuicta trãslatõ a gladiatoribus sumpta: q; sibi inuicẽ uulnera in. erunt. Ampliata: iter cõperhẽdinationẽ & ampliatam causam hoc interest cõperhendinatio est cum altera tantũ partium petit ut in aliũ diẽ iudicium differatur. eo q; dicat iudices cãm non probe tenere. cã uero ampliata est cum cã intellecta si iusta est reus cõfestim absoluitur. si mala est non statim dãnatur. sed in aliud tempus differtur: Et i tabulis si scriptũ erat. A. absolutionem factam esse significabatur. Si uero. K. dãnatum rerum eẽ intelligebãt. Sed si differebatur in tabulis imprimebãt. N. & L. id quod inuebat nõ liquet. Octauo iudicio: septies fuerat ampliata: octauo aũt iudicio liberatus ẽ cotta. Homines: iudices. Verebant: timebant. Præcipue accusatoris amplitudini: rationẽ ostidit quamobrem fuerit absolutus. dubitabãt. n. ne damnatio Scipioni p̃cipue donata existimaretur. nulla habita turpitudinis dãnati mẽtione. Quos hoc secũ locutos crediderim. Valerius q̃si quadã fantasia ponit uerba q̃ dicere iudices potuerũt. Nolumus caput alterius potentẽ: Volumus ipsũ accusatorẽ in iudiciũ uenire cũ spoliis suis subnixũ. Rostra. d uictarũ: classes pœnorũ obruerat. Tã uehementes iudices: iudices tã seueri aduersus Scipiõis ãplitudinẽ extiterũt. sed remissiores i reo minime cõditionis se pstiterũt. Cãm adulterii diceret. i. se de crimine adulterii putgaret. Tãq̃ frag. nau. fecit quẽadmodũ q naufragiũ patiũt qcqd occurrit arripiunt: siue pfit: aut obsit. Adolescẽtia ipsius. nam adolescẽtiæ ætas i libidinẽ pcliuis eẽ censet. Cõfessio itẽperantiæ: qa pueri amorẽ iudicibus exposuit. Remissioris leuioris materiæ: qa d adulterio. Aliq̃to g̃uioris: uehemẽtioris materiæ: nã de parricidio agit. Celii: fratres ita nomiati. Terracinæ. Auxur pmo postea terracina ẽ appellata ciuitas italæ. Altero lecto: cõtiguo pris cubiclo. Ad quẽ suspicio: aberãt serui: aberãt liberi q affines huic morti cõprobarẽt. Sõnus in. sõnus præ se ferebat a cpa eos aliẽos extitisse: natura. n. phibet parricidã post pris necẽ qeri opã dar. Miseris discrim uitæ adductis pp parricidii suspitionẽ. Opẽ auxiliũ tlit: ob eã. n. cãm absoluti st. Quietẽ sõnũ: sciẽtia. n. sceleris cõscia dormitionẽ eis excussisset.

L. Scipio Aemilianus Cottã apud populũ accusauit cuius causa quamuis grauissimis criminibus erat confossa: septies ampliata & ad ultimum octauo iudicio absoluta est: quia homines uerebantur: ne præcipue accusatoris amplitudini damnatio eius donata existimaretur. Quos hæc secũ locutus crediderim: nolumus caput alterius potestatẽ in iudicium triumphos & trophæa spoliaq; ac deuictarum nauiũ rostra deferre: terribilisq; sit is aduersus hostes: ciuis uero salutẽ tanto fulgore gloriæ subnixus ne insequat tã uehemẽtes iudices aduersus excellẽtissimũ accusatorẽ q̃ mites lõge iferioris fortunæ reo.

De Callidio bononiensi.

c Allidius bononiensis in cubiculo mariti nocte deprehẽsus: cũ ob id cãm adulterii diceret: inter maximos & grauissimos infamiæ fluctus emersit tanquã fragmentũ naufragii leue admodũ genus defensionis amplexus: affirmauit. n. se ob amorẽ pueri sui eo eẽ pdoctum: suspectus erat locus: suspectũ tps: suspecta matrissamiliæ persona: suspecta ẽt adolescẽtia ipsius. Sed crimen libidinis confessio intẽperãtiæ liberauit.

De Celiis fratribus & filiis Titi Celii.

r Emissionis hæc: illud aliq̃to grauioris materiæ exẽplũ. cũ parricidii cãm duo fratres celii dicerẽt splẽdido terracine loco nati quor pr̃ Titus celius in cubiculo quiescens filiis altero cubantibus lecto erat interẽptus: neq; aut seruus quisquã: aut liber iueniretur ad quem suspicio cædis pertineret. hoc uno nomine absoluti sũt: quia iudicibus planũ factũ ẽ illos aperto hostio inuentos esse dormientes: somnus innoxie securitatis certissimus index miseris opem tulit: Iudicatũ ẽ enim rerũ naturã non recipere. ut occiso pater super uulnera & cruorem eius quietem capere potuerint.

De Lucio scipione.

Præcurremus nunc eos qbus in cãæ dictione nunc Valerius dicere incipit de his q dãnati sunt non tam ppea q̃ in cã q̃ ppea q̃ extra causam erant. Sua inocentia:sua certe cã absolui merebatur.cũ cui pa uacaret. Lucius Scipio q asiatici cognomẽ ẽ assecutus. Perinde ac:tanq̃. Etiam europæ: Anti ochus nõ cõtentus Asiã subegisse:europã ẽt inuadere ꝓpabat. Summoueret :citra taurũ montem oia in ptãtẽ romanor scipio redegerat. In duor:pub & Lucius scipiones fratres fuere. Publius:a deuicta africa africanus.Lucius ob deuictã asiã asiaticus ẽ cognominatusihæc ãt cognomina inuidos urebant. At Scipioni qdẽ ma/ximus fulgor:Furius i cõiuratio ne Catiline una cũ reliqs coniu/ratis socius fuit. hunc accusauit C. decianus & cum aduersus rei scelera i cõtione oronem hẽret. forte ita euẽit ut quadã i oronis parte apulei Saturnini quẽ in ca pitoliũ Marius insecutus occidi iusserat mortem deploraret.qd cũ ad populi aures pueniisset a/deo totã contionẽ offẽdit ut ab/soluto furio dãnaret Decianus & pœnas q̃ ascripte erãt reo ipse pati cogeretur. Inqnatissimæ uitæ flagitiosorũ mor:cũ Cati/lina.n.sẽserat cũ patriã opprime re conaretur. L. Saturnini: hic Apuleus tri.ple.gracchanæ sedi tionis memor legẽ agrariã ꝓmĺ/gauit & seditiones i urbe cõcita/uit.cuius insolentiã nõ ferẽs Ma rius cũ bonis ipetu facto eũ occi dit. Damnauit idignata contõ contra accusatorẽ reo saluẽ ꝓsti tit. Pependit:sustinuit:nã dam natus Decianus i carcerẽ fuit de tensus. Sextũ quoq; Titium si milis casus prostrauit:pp Satur ninũ damnatus fuit Decianus: sed pp eundem ẽt Sextus Titius exitũ sensit. Agr[illegible]ia lege lata: pp agrariã legẽ q̃ tule[illegible] de diui dendis uiritim agris. Gr[illegible]ioſus plænus gra & fauore.nã popu/lo agraria lex gta erat Adiiciat hic claudia q̃ insontẽ crimie quo accusabatur:Claudia hæc Appii Claudii soror & uirgo uestalis fuit Hannibale Italiam uastante ex libris sibyllinis mater deum ex pessinunte in urbem delata est. Sed dum in portum delata nauis nulla ui moueri posset.forte ita euenit ut incesti claudia accusare/tur :quæ integritatis suæ conscia cum libri sibyllini dicerent ipsam diuelli posse: si pudica mulier su nem nauis cœpisset nõ dubitauit funem arripere prius tamen his præcibus fusis:si falso insimulor te præcor Cibele ut me sequaris quo apud omnes uitæ meæ nitor elucere possit: Vix præces finierat nauis per tybe rim ducentẽ mulierem sponte comitata est quæ res spectaculo digna illius uirginis in nocentiam significauit.Et tũ ob uotum impium populi damnationẽ experta est.nã cũ e ludorũ spe ctaculo rediret atq; a turba quæ freqns erat ita huc atq; illuc iactaretur ut se expedire negret. utinã inquit frater meus reuiuisceret ut classẽ romanã sepius obruens tantã urbis frequentiã minuere pos/set. Crimine incestus.s. Votum impiũ optatio:ipia. A ludis qui celebrati fuerant in honore deæ. Eli deretur huc atq; illuc iactaretur.suffocaretur.Præcipua iactura:singnlaris calamitas.nã dum Appius prætor classem in africam contra omnia duxisset rediens omnem maris tempestatem amisit.

p Ercurremus nũc eos qbus in cã dictione magis q̃ extra qõnẽ erãt nocuerẽt : q̃ sua inocẽtia opẽ tulit L.S.post speciosissimũ triũphũ de rege antiocho du ctũ pinde ac si pecuniã ab eo accepisset:dãnatus ẽ. nõ puto quod prætio corruptus fuerat:ut illũ totius asiæ dominũ:& iam etiã europe uictrices manus iniicientẽ ultra Taurum montem summoueret:se alioquin uir syncerissime uitæ & ab hac suspitione procul remotus inuidie q̃ tunc in duor fratrũ inclytis cognominibus hitabat:resistere non potuit. De publio Furio.

a T Scipioni quidem maximus fortunæ fulgor.P. autem Detiano spectatæ integritatis uiro uox sua exitium attulit:nã cũ.P.Furiũ inqnatissimæ uitæ pro rostris accusaret:qa quadã in parte actionis de morte Lucii Saturnini q̃ri ausus fuerat:nec reum dãnauit : & insuper ei pœnas additas pepẽdit. De Titio Sexto.

s Extum quoq; Titiũ similis casus prostrauit: erat innocens agraria lege lata generosus apud popu lũ tam quia saturnini imaginẽ domi habuerat suffra giis eum tota concio oppressit. De Claudia.

a Diiciatur his claudia qua ĩsontẽ crimine quo accu sabatur:uotum impium subuertit quia cum alu dis domũ rediẽs turba elideretur: optauerat ut frater suus maritimarum uirum nostrarum præcipua iactu ra reuiuiscceret:sepiusq; consul factus infœlici ductu nimis magnam urbis frequentiam minueret.

Possumus & ad illos breui diuerticulo transire: hic ēt non uidebimur dissentire a proposito: si eorū exēpla subiciemus q leui crimine dānati sūt. Marcus miluuius. Gneus Lelius. Lucius Sextilius tri umuiri ortū fuerat in sacra uia incendū ad quod extinguendū qa serius uenerant triumuiri tri .ple. die illis ad poculū dicta ut damnarētur cā extitit. Triūuiri hi tutelæ urbis præerant & eorū officiū erat incendia si qua exorta fuissent sedare. Breui. breui digressione. Sacra uia: sacra uia dicta ē: q p eam tensa aureo: siue argento uehiculo ī auentinū sacra deferri solebāt. Triumuir nocturnus: erat magistrarus hic qualis ē uenetiis eoz: q noctu maleficios q̄runt: & furta reprimūt. Illius dānatio ignobilitas nomē eripuit. Oma sū dī pīgue bouis iteſtinū. Bubulæ. bouine carnis. Desiderīū eius expleuit. domiti bouis oma sū ī cæna p̄parauit. & ita pueri uoluptatē ipleuit. Pub. q̄stiōe. īqsitione pub. nā ad populū accusatus fuit. Atq; ut eos quoq; referamus. hoc ferme ad incredibilitatē iudicioz ptinet. d̄ his. n. narrat q cū capitali iudicio reus affici d̄berēt: neq; absoluti neq; dānati a iudicibus abierūt. Prætorē: urbis p̄tores plebi iura decernebāt. Quædā mulier ignobilis. Cām dixit i. in iudicio se defēdit. Neutrā in partem: neq; ī dānationē neq; in absolutionē.

Necatorū liberorū ueneno: nā mater filiæ īsensa liberos ei uenemo sustulerat: quo dolore pcita filia īperū ī matrē fecit. Parricidiū: q ī filios suos mī cōmiserat.

Quoz altez: parricidiū mīs aīaduersione dignū fuisse p̄tor existimauit: se filiæ parricidiū fuisse tale autūauit: ut absolui nō mereretur: Itaq; neq; absolutā eā neq; dānatā dimisit. Eadē hesitatione pub. quoq; dolobelle, p cōsulari īperio Asiā optinentis aīus fluctuatus ē: aliō subicit exēplū mulieris q̄ neq; absolui neq; dānari meruit. Eadē hesitatiōe eadē dubitatiōe q̄ pompilius dubitauerat Smyrnea: a loco Smyrna ciuitas græciæ: ex qua homerū originē traxisse ferunt. Ex p̄ore uiro: duos habuerat maritos. Ariopagi cognitionē ariopagus senatus erat athenensiū: quē solon coegerat. Quia ipse neque liberare R cddit rationē cur reiecerit dolobella, causam.

Duabus cædibus: cæde duorum patris & filii.

De Militio gneo Lolio. & Lucio Sextilio.

p Ossumus & ad illos breui diuerticulo transgredi: quos leues ob cās dānationis īcursus abripuit. M. Militius. Cn. Lolius. L. Sextilis triūuiri q̄ ad īcendiū ī sacra uia ortū extinguendū tardius uenerāt tr. pl. die dicta apd̄ populū dānati sū. De publio bilio triūuiro.

Tem. P. trium uir a. P. aquilo tri. ple. accusatus populi iudicio concidit: quia uigilias negligentias circūierat. De Marco Aemilio porcina.

a Dmodum seueræ notæ & illud populi iudicium: cum. M. Aemiliū porcinā a. L. cassio accusatū crimine nimis sublime extructe uille in alsiensi agro graui mulcta affecit. De Quodam.

n On supprimenda illius quoq; dānatio: q pueruli sui nimio amore corruptus rogatus ab eo ruri ut omasū in cœnā fieri iuberet: cū bubule carnis in propī quo emende nulla facultas esset domito boue occiso desideriū eius expleuit eoq; nomine publica quæstiōe afflictus est innocens nisi tam prisco sæculo natus eēt.

De quadam muliere quæ matrem interfecit.

a Tque ut eos quoq; referamus: qui in discrimē capitis adducti neq; dānati neq; absoluti sunt. apd̄ .M. Popilium Lemnatem prætorem q̄ matrem pcussam fuste interemerat: cām dixit de qua neutrā in partem late sententie sunt quia abunde constabat eandē ueneno necatorum liberorum dolor commotā: quos auia filie infensa sustulerat parricidium ultam parricido esse: quorum alterum ultione: alterum absolutione non dignum iudicatum est.

De quadam muliere quæ uirum & filiū interemit.

e Adem hesitatione publii quoq; dolobelle, p cōsulari imperio. Asiā optinētis animus fluctuatus est materfamilias Smyrnea uirum & filium īteremit. cū ab eis optime indolis iuuenem: quē ex priore uiro enixa fuerat occisū cōperisset: quam rē dolobella ad se delatā athēas ad ariopagi cognitionē relegauit: qa ipse neq; liberare cedibus duabus cōtaminatā neq; punire eā

Iusto dolore impulsam:instigatam ad maleficiū legitimo dolore:nam ei optimum iuuenem insidi ose sustulerant. Ariopagitæ:senatores athenienses. Non minus sapientes:sapienter quidē fecit do lobella:sed nō minus callide se ariopagitæ gesserunt. Eodē affectu moti: id fecere senatores moti eadē miseratione qua dolobella. Differendo:prolatādo:nā post centū annos qōnem dilulerunt. p Vblicis iudiciis:q̄ apud contionem acta sūt. Priuata:q̄ a priuatis uiris facta sunt. Immodera ta turba:dānatorū turba dissoluta & inuerecūda. Submittere:deprimere humiliorē facere. Ex arce:in qua auguria captabant.

Officiebat his nocebat auguri bus:nā domus altitudo nō sine bat ab q̄dripartita pte cæli spa cia auguriis apta lituo designat.

M.portiū Catonē: censoriū.s. Inclyti catonis glorioſi catōis .i.uticensis patrē. Ex fide bona secundū uerū iudiciū: Catonem orauit ut iudicaret ipse ne an cla udius dānum demoliendarum ædiū faceī teneretur. Edictū sa cerdotum: imperiū augurū: nā claudius uendens domū qd sibi sacerdotes iussissent nō idicauit emptori. Illum calphurnio dā nauit.i.iussit ut claudius damnū calphurnio instauraret. Cōmo dorū spē augere.i.in uenditione non ita se gerere debet ut ostendat maiorem ex re uendita utilitatem emptori prouenturam q̄ re uera sit. Incōmodorum cognitionē obscurare:neq; uitium quod ipse nouit occultaī debet. ne deide illud emptor experiat.

Notū suis tēporibus iudiciū: ætate illa Catonis iudiciū p̄clarū sed q̄ subiungitur nō ē ullo pac to supprimendū. Obliteratū: inuoluendū silentio.i.memora bile dignū ut p̄teriri nō debeat

Correptus iplicitus op̄ssus pi culoso morbo. Expensa sibi.i. trecenta milia nummorū a se ex pensa.nā sustinuit ut diceret tre centa milia nūmorū accepta ab octacilia fuisse a se expensa quo posset illa mulier post illius fata ab hæredibus cōseq. Ab hære dibus:q uos ipe ostituisset. Libi dinosā liberalitatē:liberalitatē a libidīe ꝓueniētē uolebat is edul terii p̄miū eē. Debiti no.cā de biti sub noīe debiti īfamiā libidi nis obtegebat. Ex illa tē.ex illa picu'osa ægrotatione. Aduer sus uota octaciliæ:nā uotū octa ciliæ erat ut moreretur:quo pecuniā illā corriperet. Obsequentē amica:illico ex amica facta est ap ta fœneratrix:ut nō tm̄ ei obsequi q̄ illius bona absumere studeret. Districtam: nudatam non mi nus ipsum præmebat quam solent debitoribus infesti esse fœneratores. Fronte inuerecunda:im pudenti fronte:non ipsam pudebat petere pecuniam quasi debitam:q̄ dolo malo consequebatur.

iusto dolore impulsā sustinebat cōsideranter et man suete populi ro. magistratus: sed ariopagitæ quoq; nō minus sapiēter:q̄ inspecta cā & accusatorē & ream post centū ānos ad se reuerti iusserūt eodē affectu mo ti quo Dolobella:sed ille trāsferendo q̄stionē hi disse rendo dānandi atq; absoluendi inexplicabile cūctatō nem mutabant. De priuatis Iudiciis.Cap.secūdū.

Vblicis iudiciis adiiciam. quorū magis æq p tas quæstionū delectare q̄ immoderata tur ba lectorem offendere poterit. Claudius cē tū malus ab auguribus iussu s altitudinē domus sue q̄ in Cælio monte habebat sūmittere ca his ex arte au guriū capientibus officiebat uendidit eā Calphutnio lanario:nec indicauit quod imperatū collegio augu; erat:a qbus Calphurnius demoliri domū coactus. M. Portium Catonē inclyti Catonis patrem arbitrū cum Claudio adduxit:ut formulā daret quicqd sibi ḋ ea re facere oporteret ex fide bona Cato ut ē doctus de indu stria Claudium edictum sacerdotū suppressisse conti nuo illum Calphurnio dānauit:summa quidē cū æq tate:qa bonæ fidei uenditorē nec cōmodorū spem au gere:nec īcōmodoq; cognitionē obscuraī oportet. No tū suis tp̄ibus iudiciū memoraui sed nec q̄ relaturus qdē sum oblitteratum ē silentio. De Gallo Aquilio.

Viselius Varro graui morbo correptus trecenta milia nummum ab octacilia laterensi cum qua commertium libidinis habuerat expensa ferri sibi pas sus ē, eo consilio ut si decessisset: ab hæredibus eam summam peteret.quam legati genus esse uoluit: libi nosam liberalitatē debiti nomine coronando: euasit deinde ex illa tēpestate aduersus uota Octaciliæ quæ offensa quod spem prædæ sue morte non maturasset ex amica obseq̄nti subito districta fœneratricē agere cœpit nummos petendo:quos ut fronte uerecūda ita

Inani ſtipulatione.i.uana tabella.nam ſtipulatio a ſtipe dī: & intelligit promiſſionē q̄ ei fecerat uiſelius: cū tñ ab ipſa nihil habuiſſet. De qua re: de quo iudicio & octaciliæ & uiſelii. Magne auctoritatis. C. hic fuit q primus de dolo malo legem tulit. Excellens: p̄ſtans ī iuris ſcientia. Adhibitis in cōſiliū p̄ncipibus ciuitatis. Aqlius p̄ncipū cōſiliū cōgregauit áte q̄ ſniam ferret. Eadē formula: ea dē iuris regula. Priuatæ actionis petitiones priuatarū & p̄onarū actiones priuate dicunt. Publicæ q̄ſtioni īquiſitioni publicæ adulteria. n. moribus & legibus ciuitatum puniebantur: & nō a priuatis uiris: ſed a contiōe. Multo aio ſius: ſe geſſit Marius q̄ Aquilius: neq; n. hic principes urbis in turpi cauſa coegit. ſed ſolus contro uerſiā diffiniuit. In conſimili genere iudicii: nam de meretrice agebatur. Conaretur: moliretur: nam lex impudicas repudiatas dote priuabat. Sæpius fruſtra feciſſet: ter. n. & quater ipſum hortatus eſt ut uellet fanniæ dotem reſtituere. Seſtertio nūmo damnauit mulierē ſeſtertio q̄ impudica eſſet probata. Struentem: præparantē inſidias exiſtimans ei impudicitiæ crimine poſſe diuitias auferre. Fánia autem hæc eſt q̄ poſt ea Marium hoſtem a ſenatu. Cōmendat quodammodo Valerius Fániam. q̄ memor ſe fuiſſe, impudicitie ſeſtertio nūmo a Mario dānatam: tñ exuli eidem & e palude minturnenſi extracto nulla in re quæ utilis eſſet ad ipſius commoda defuit: cum ītra pœnates ſuos eum accepiſſet ſeruandum. Hoſtem a ſenatu iudicatum: ſenatus Marium hoſtem populi romani iudicauerat cogente ſcylla qui armatus urbem oppreſſerat. Cæno: ideſt luto. Palludis: in palude minturnenſi delituerat Marius: ut interfectores ad ſe occidendum miſſos declinaret: ſed ſenis cuiuſdam indicio captus eſt. Obſitum: oblitum. Domum ſuam: Fannie quod ab eo damnata fuiſſet cuſtodiendum tradidere Marium. Acceptum fieri debere: ideſt aſcribendum eſſe. Manauit: prouenit: nam uulgatum fuit. Furti quidā. tenebatur furti ex eo ſpacio qđ prætericrat. nam furabatur illud itineris. Aricia: ciuitas italiæ. Illius municipii ariciæ. Muniti exceſſus. ideſt exigue a uerecundia declinationes: nam ipſum non puduerat ulterius equitare quam promiſiſſet.

inani ſtipulatione captauerat: de qua re Caius aquilius uir magne auctoritatis & ſcientia iuris ciuilis excellens iudex adductus & adhibitis in cōſiliū principibus ciuitatis prudentia & religione ſua mulierem repulit. Quod ſi eadē formula & Varro dānari & aduerſaria abſolui potuiſſet: eius quoq; non dubito quin turpē & inconceſſū errorē libenter caſtigaturus fuerit: nunc priuate actionis calūniā ipſe cōpeſcuit: adulterii crim̄ publicæ quæſtioni iudicādū reliqt.

De Caio Mario.

m Vlto animoſius: & ut militari ſpiritu dignū erat ſe inconſimili genere iudicii. C. Marius geſſit: nā cum. C. ticinius minturnienſis Fanniam uxorem quā impudicā de induſtria duxerat eo crimine repudiatam dote ſpoliare conaretur: ſumptus īter eos iudex in conſpectu habita qōne ſubductum Ticinium monuit: ut incœpto deſiſteret ac mulieri dotem redderet: Quod cū ſæpius fruſtra feciſſet coactus ab eo ſentētiā pronunciare mulierē impudicitiæ ſeſtertio numero ticiniū ſūma totius dotis dānauit præfatus ideo ſe nūc iudicandi modū ſecutū quod liqueret ſibi Ticinium patrimonio Fannie inſidias ſtruentē impudice coniugium expetiſſe. Fannia autē hæc eſt: quæ poſtea marium hoſtē a ſenatu iudicatū cenoq; paludis qua extractus erat oblitū ēt in domum ſuā cuſtodiēdū mintur nis deductū ope q̄tacūq; potuit adiuuit: memor qđ impudica eēt iudicata ſuis moribus q; dotē ſeruaſſet illius religioni acceptū fieri debere.

De quodam damnato furto.

m Vltus ſermo eo ēt iudicio manauit: in quo q̄dā furti dānatus q̄ eo cuius uſus illi uſq; aricia cōmodatus fuerat: ulteriore eius municipii cliuo uectus eſſet. Quid aliud hoc loci quā uerecundiā illius ſæculi laudemus: in quo tā municia pudore exceſſus puniebantur. Quæ mulieres apud magiſtratus pro ſe aut aliis cauſas agerent. Capitulum tertiū.

d Ehis quidem fœminis nunc de mulieribus dicit quæ ipſe pro ſe uel pro aliis cauſas agere non dubitarunt. Conditionatu.naturæ muliebris nō eſt cauſas in foro agere. Verecundiæ ſto. ueſtis muliebris cauſi dico non eſt competēs pudorq; a concione forenſi mulieres arcere debent. In foro & iudiciis.i.inforēſibus iudiciis. Armeſia ſnia prætoris: de Armeſia muliere primo loquitur q̄ adulterii crimine accuſata ſine ullo patrocinio patronoꝝ aut cauſidicorum ita cām ſuam coram p̄ tore egit ut nullū p̄termitteret actionis modum quo facto oīum pœne ſuffragiis incolumis euaſit. In ſuper ēt androgynis cognomen eſt ex illo iudicio aſſecuta. Sententia præ.prætor ita ſenſerat ip ſam fuiſſe adulteram. Motus oēs.ut modo ad iram modo ad miſericordiā auditores flecteēt.

Numeros defen.ad ptes defē ſionis attinent numeri.ut aduer ſariorū cām cōfutemus noſtram corroboremus. Executa ē.ad i pleuit oīa defenſionis adiumenta. Androgynē uiraginem: nā uir mulier dr̄ ac ſi diceret uir fœmina. Caia affrania uero licinii bructionis: affraniæ in adeundas cauſas impudē tiam notat: hæc adulterii crimīe accuſata ſemel iudices adiit & d̄ fenſionē ſuam egit. Aduocatis de.i.carebat patronis.& notāda dicēdi cōſuetudo deficio hac re dicimus.i.careo hac re. Inuſitatis.i.clamoribus īſolentibus: neq;.n.mulieres ante tribunal iſanire ſolebant. Improbis: īprobis & male moratis fœminis.nā cum uicia alicuius male moratæ fœmine ſugillare uelent eccam affraniam dicere conſueuerant.

Prorogauit oſtēdit Valerius e uita exceſiſſe hāc impudētē mulierē. C. Cæſare &. M. ſeruilio ſecundo cōſulibus. Prorogauit. .i.uitā prolongauit. Tale monſtro cōparat affraniā pp nimiā ipſius īpudētiā q̄ in litibus utebatur. Hortēſia uero.q.hortēſii filia hortenſia hæc modeſtior fuit q̄ affrania: nā hæc ſæpius pro ſe tribunalia defatigauit: illa in iuſta cā ſemel dumtaxat p̄ matronarū ordie apud triūuiros cām egit Qu.hortenſii: p̄ſtātiſſimi ætate ſua oratoris. A triūuiris .ſ. Lepido. M. A. & Auguſto q̄ orbē ſibi diuiſerūt. Oneratus: p̄ſſus. ordo oportet matronas īperatā ſoluere pecuniā. Quiſq̄ uirorū aduocati nolebant mulierū cām ſuſcipere. nā proſcriptionem metuebāt in qua illi profuſiores erāt

Repræſentata patris ſa. nam q ea audiebant hortenſii eloq̄ntiā audire uidebant: quæ magna laus ē mulieris huius. Verbis filiæ aſpirauit: fauit & aſpirare uiſus eſt uerbis filiæ. nā p̄ narranti filiæ dicdi facultatē exhibere uidebatur neq; .n. aliter cām egit illa q̄ ſi præſens pater ſibi oīa dictaſſet. Poſteri uirilis ſexus: qui poſtea mares ex ea nati ſunt. Tāta hæreditas hoc ideo dicit qa patris eloq̄ntiā filia exhæreditario iure cōſecuta uidebantur: nā extincto patre facūdia ad filiā peruenīſſet uidebat.

d Ehis quidem fœminis tacendum ſt: quas conditio naturæ & uerecundiæ ſtola: ut in foro & iudiciis tacerent cohibere nō ualuit ameſia prætoris ſententia rea cām ſuam Lucio Titio prætore iudicium cogente populi maximo concurſu egit motuſq; omnes ad neruos defenſionis non ſolum diligenter ſed ēt fortiter executa: & prima actione & ferī cunctis ſententiis liberata eſt: q̄ quia ſub ſpecie fœmine uirilem animum regebat: Androgynē appellabāt.

De Calphurnia Vxore Licinii Bructionis.

c Aia affrania Licinii Bructionis uxor prompta ad lites cōtrahendas pro ſe ſemp apud prætorem uerba fecit non quod aduocatis deficeret: ſed quod īpudētia abundabat. Itaq; iuſitatis foro latratibus aſſidue tribunalia exercendo ad muliebris calumniæ notiſſimū exemplū euaſit: adeo ut pro crimine improbis fœminatum moribus. C. affranie nomem obiiciatur: p̄rogauit autē ſpiritū ſuū ad. C. Cæſarē Tertium iterū ſeruilium conſulē. tale.n. monſtrum magis quo tempore extinctū quā quo ſit ortū memorie tradendū ē.

De hortenſia filia. Qu. Hortenſii.

h Ortenſia uero. Qu. Hortenſii filia cum ordo matronaꝝ graui tributo a triūuiris eēt oneratus: nec q̄ſquā uiroꝝ patrocinium eis accommodare auderet: cauſam fœminarum apud triūuiros & conſtanter: & fœliciter egit: repræſentata. n. patris facundia impetrauit ut maior pars īperatæ pecunie his remitteretur. Reuixit cū muliebri ſtirpe. Qu. Hortenſius uerbiſq; filie aſpirauit: cuius ſi uirilis ſexus poſteri uim ſequi uoluiſſent: Hortenſianæ eloquentiæ tāta hæreditas una fœminæ actione abſciſſa non eſſet.

De Quæſtionibus. Capitulum Quartum.

Tque ut omnes iudiciorum numeros exequamur quæstiones quibus incipit nunc Valeri-
a us tractare de iudiciis quæ acta sunt erga eos qbus aut fides nulla aut temere habita est.
Magni argẽtarii seruus: exẽplũ ponit quæstionis cui temere creditũ est. Insimulatus: falso accantus. Eo nomine: ea de causa qꝑ raffanii seruũ occidisse diceret. Sulpitio affectus ẽ. i. capitali iudicio afflictus est. Interiecto: interposito: intercedẽte haud multo post tẽpore. Credi: fidẽ adhibuerant seruo q dicebat se illi intulisse uim. Ei cul. i. eam necẽ ad se ptinere. Perinde: tanq̃ confessus.

Tque ut oẽs iudicioꝝ nũeros exequãur q̃stiones qbus aut creditũ non ẽ: aut temeꝛ habita
a fides ẽ: referamus. M. Agrii Argẽtarii seruus Alexandrũ Titi Fãni seruũ occidisse ĩsimulatus ẽ eoq; noĩe tortus a dño admisisse: id facimus cõstãtissime asseuerauit. Itaq; Fannio ꝺditus supplicio affectus ẽ par uulo deinde tẽpore ĩteriecto ille cuius de nece creditũ erat: domum rediit. De Alexãdro seruo Fãni.

c Ontra Fãni seruus Alexãder cũ in hãc suspitionẽ C. Fl. eqtis romani occisi uenisset: septies tortus pnegauit ei se culpæ affinẽ fuisse: sed pinde atq; cõfessus & a iudicibus dãnatus & a. L. Calphurnio triũuiro in crucẽ actus est. De Fuluio Flacco.

i Tem Fuluio Flacco cãm dicẽte Philippus seruus eius in quo tota q̃stio nitebat octies tortus nullũ omnino uerbũ quo dns pstrĩgeret: emisi: & tñ reus dãnatus ẽ: cũ certius argumẽtũ ĩnocentiæ unus octies tortus exhibere: quã octo semel torti præbuissent.

De testibus. De C. & Quinto Seruilio:
Capitulum quintum.

Equitur ut ad testes ptinentia exẽpla cõmorẽ. C. & Qu. Seruilio cæpionibus iisdẽ na
f tis & p omnes honoꝝ gradus ad sũmã ãplitudinẽ parẽtibus ꝓuectis idẽ fratribus metellis. Quinto & L. consularibus censoris altero etiã triũphali ĩ Qu. Põpeiũ Aufidiũ repetundarum reum acerrime dicentibus testimoniũ non abrogata fides absoluto Põpeio sed ne potẽtia inimicũ oppressisse uideret occrusum ẽ.

De Marco Aemilio Scauro.

Etiã Aemilius Scaurus princeps senatus. C. Memiũ repetundaꝝ reũ districto testimonio insecutus ẽ. Itẽ. C. Flauiũ eadem lege accusatũ testis ꝓscidit.

i Am. C. Norbanũ maiestatis crimĩe pubilcæ subiectum questiõi exprofesso opprimere conatus ẽ nec tamẽ aut auctoritate qua plurimũ pollebat: aut religione de qua nemo dubitabat quẽquam illorũ affligere potuit. De Lucio Crasso.

Iudicibus: iudices dãnatum seruum triũuiris puniendũ tradiderunt. Itẽ Fuluio. Flaccus repetundaꝝ ex asia accusatus ab arprientibus populis pecuniã accepisse dicebat: sed qa eius seruus conscius illius largitionis esse existimabat in questione habitus ẽ: ut domini crimen ĩdicaret fidus seruus nullo supplicio octies. n. tortus fuerat adduci potuit: ut quicquã quod hero suo obnoxium esse posset a se æderet. Emidit uerbũ quo fateret domini crimẽ quo ĩsimulabat. Semel: quã octo alii semel dũtaxat affecti nãsi octo semel torti nihil ĩdicassẽt nõ tamẽ tantũ fidei habuissent q̃ solus octies tortus pareꝛ debuit.

Sequitur ut ad testes pti. ex cõme. postq̃ dixius ꝺ his ĩ qbus fides habita est: aut neglecta nunc dicamus de fide testiũ quo modo cõtra reos ualuerit aut ñ ualuerit. Ad summam amplitudinem pro. nam omnibus magistratibus ĩ urbe Romana functi fuerant: & in magna auctoritate apud omnes erant. Quinto & Lucio: hi fratres erant Quintus & Lucius Metelli. Altero triumphauit Quito Metello qui deuicta creta triumphauit & Cretici cognomen assecutus est. Inimicum Põpeium quẽ uehementer impugnabãt. Reũ accusatum repetundaꝝ ex asia. Eadẽ lege: de repetũdis ex asia diuersis tẽporibus hæc facta sunt. Proscedit: obiectis lacerauit. Maiestatis crimine qꝑ scyllæ legatis uim intulisset. Ex professo palam ex manifesto. Qua plurimum pollebat: nam plurimum auctoritatis habebat quod consul sæpius fuisset: & princeps senatus præter ea apud omnes summa iustitiæ opinio erat huius Scauri.

L. Crassus: orator præstantissimus quem disputantem in oratore suo Cicero inducit. Patres cõscriptos. i. senatores erat Scaurus: qui princeps curiæ erat. Regebat: nã quocũq; uoluisset eloquẽtia sua iudicum animos flectere poterat. Fori princeps fori causas agẽdo. Curiæ: senatus sententiã proferendo aut patribus consulendo. Impetu primo accusatiõis congressu. Vanus: inanis aperuit quia nihil ratio nocere potuit: nã a iudicibus dimissus est. Age q. Omnes hos commemorat Vale. ciuitatis principes qui q̃uis acerrime. C. Cornelium lite agitarent tamen nihil suis testationibus profecerũt hac de causa. Cornelius factus ẽ reus q; ipse tribunus ple. legem promulgasset: nequis legibus 'ni si per populum damnari posset q; etiã ab antiquis fuerat aliquãdo seruatum hoc quia contra senatus auctoritatẽ erat Serulius globus Cornelii collega inhibẽ uoluit. Cum. n. p̃co scriba subiciente legis uerba prolaturus esset ipse interdixit: tũc Cornelius codice in manibus accepto legem ædere nõ dubitauit Lucius piso consul indignatus q; tanta uteretur tribunus plebis temeritate lictorẽ in eũ remisit: sed orto in contione tumultu & sublato clamore in consulem lapides missi sunt & recitatio legis occupata ꝑpter populi seditionẽ q nimia ira extuabat. Exacto ãno Cornelium accusarũt hic Val. commemorat q testimonio asserebãt ui disse se Corneliũ codices imanu tenẽtem & uerba legis ꝓnuntiãtẽ. Maiestatis rei accusati crimine læse maiestatis q; legẽ edidisset quæ amplitudini ciuium & senatorum derogabat. Quæ decora ci. tantos uiros urbis decora nominauit. Pudet re. quasi indignum fuerit ipsos repelli.

Vmbone iu. uiolentia: iudicii translatio sumpta a militibus in pugna uersantibus qui alius aliũ umbone propulsant. Repulsi sunt: sꝑti sunt nihil. n. testes ipsi reo nocuerunt. Quid. M. Ci. ipse quoq; Cicero qui sũmũ amplitudinis gradum ĩ foro optinebat hãc ignominiã expertus fuit: ut cũ testis contra Clodiũ adductus esset se inteſtãdo inutilem fuisse sentiret nam sacrilegi & incestus accusatus Clodius quod in ædes Cæsaris pontificis maximi irruisset cũ sacra flore fierẽt ĩ qbus uiris adesse ñ licebat. Ille se una dũtaxat ratione defendit q; illa die in qua dicebat sacris flore affuisse ob turpes Pompeiæ Cæsaris uxoris amores ab urbe abfuisset & cũ cicero testis ea in re adhibitus esset iureiurando affirmauit Clodiũ non ab urbe abfuisse: sed ea die apud se extitisse.

Castris. forum appellat castra eloquentiæ quia in eo semper uersabatur & translatione perstat: nam antea dixerat forensi militia. Iurauit: iureiurando affirmauit apud se fuisse Clodium. Flagitium: incestum: nã propter Cæsaris uxorem sacra abfuisse egerat. Incesti cri. recte dixit incesti quia in loco sacro erat. Infamia periuriæ: abiectus Cicero periurii nota affectus est. Tot eleuatis testibus tot leuibus & uanis factis testibus de quibus diximus. Iudicium ingressa: nam casu quedam præteriens forum uidensque contra reum testes ipse quoque testibus affuit. Consularis: consulatum enim gesserat. Censorius censor fuerat triumphalis: nam insauriam debellauerat: & ex ea uictoria speciosum triumphum reportauerat. Isaurici: nam deuicta isauria isauricus est cognominatus. Summam

q Voque Crassus tãtus apud iudices quãtus apud patres. C. Aemilius Scaurus nãque eorum suffragia robustissimis & fœlicissimis eloquentiæ stipendiis regebat eratque sic fori ut ille curiæ princeps cum uehementissimum testimonii fulmen in M. Marcellum reum iniecisset ímpetu grauis exitu uanus apparuit:

De Quĩto Metello pio Lucio Marco L. Hortensio & Qu. M. Lepido.

a Ge Quintus Metellus pius. L: Marcus Luculi Qu. Hortensius. M. Lepidus. Cn. Cornelii maiestatis rei quam non onerarunt tantũmodo testes salutem: sed etiam negantes illo incolumi stare rempublicam posse depoposcerunt quæ decora ciuitatis pudet referre umbone iudiciali repulsi sunt.

De Marco Cicerone.

q *Vid M. Cicero forensi militia* summos honores ãmplissimumque *dignitatis* locum adeptus nõne in ipsius eloquẽtiæ suæ *castris testis* abiectus ẽ dum Publium Claudiũ Romæ apud se *fuisse iurauit*: illo sacrilegium & flagitium uno argumento absentiæ tuente: siquidem iudices: Claudium incesti crimine quam Ciceronem infamia periurii liberare maluerunt.

De Publio Seruilio consulari

t Ot eleuatis testibus unũ cuius noua ratiõe iudicium ĩgressa auctoritas cofirmata ẽ referã. P. Serui. consularis censorius triumphalis qui maiorum suoꝝ

admirationem omnes.n.admirabantur q̄ tantus uir ad testificandum non uocatus accederet. Laurentia uia qua in laurentia agr̄ tendebat. Iter uia & iter in hoc differunt uia namq; ſpaciū dicitur qđ eundo tranſimus iter uero labor ipſe appellatur quē in eundo patimur. Ad modum:ualde arcto loco ita ut duos eqtes nō admitteret. Equo:equo deſcendebat hīs q honore digni eſſent quod honoris genus Seneca cōplexus eſt cū dicit:equo deſcendo caput aperio de ſemita decedo. Vix au.adeo ipſos ſeruilii oratio cōmouerat ut nullos alios cōtra reū teſtes expetererēt cū ille tāti uiri auctoritate neglexiſſet. Grauis uehementer indignabantur q̄ illius dignitas a reo neglecta fuiſſet. Facinus in omne flagitiū incurſurū exiſtimant q tantor̄ uiror̄ honorem poſt haberet. Ne illos quando quidem de teſtibus diximus nūc eos cōmemoremus q ſupplicio digni habiti ſunt q̄ ī alios ſtatuerant. Oploma armis pugnans dicitur nō armis hic:ſed dētibus dimicauit. Interdice.i.ab rei familiaris adminiſtratione ,phiberetur. Ampla:ingentia prædia: nam fundus poſſeſſio dicitur in qua omnis ſubſtātia cont netur.

titulis Iſaurici cognomine adiecit:cum forum præteriens teſtes in reum dari uidiſſet:loco teſtis conſtitit :ac per ſummam inter patronorum pariter ac accuſatorū admirationem ſic orſus:hunc ego iudices qui cauſam dicit:cuius ſit:aut quam uiam egerit quāque merito uel iniuria accuſetur:ignoro illud tantum ſcio cum occurriſſet mihi laurentina uia iter facienti admodum anguſto loco equo deſcendere uoluiſſet. Quodam ali quid ad religionem noſtram pertineat:ipſi exiſtimabitis:ego id ſupprimendū non putaui. Iudices reum uix auditis cæteris teſtibus damnauerūt. Valuit enī apud eos tum amplitudo uiri:tum grauis neglectæ dignitatis eius indignatio eumq; qui uenerari prīceps neſciret in quoſlibet facinus procurſurum credideret.

Qui quæ ī aliis uindicarēt ipſi cōmiſerūt. Ca. VI.

Nillos quidem latēr patiamur qui quæ aliis uidicarēt ipſi cōmiſerūt. C. Lucinius cognomen Hoplomachus a prætore poſtulauit ut patri ſuo bonis tanquam ea diſſipanti interdiceretur: & quidem quod petierat:īpetrauit: ſed ipſe paruo poſtea tempore mortuo ſene ampla ab eo relicta latifundia feſtinanter conſumpſit:dignus ac uiciſſitudīe pœne fuit:quoniā hæreditatem abſumere quā hæredem maluit tollere:

De Caio Mario:

C:Autem Marius cum magnum & ſalutarē reipu. ciuem in L.Saturnino opprimendo egiſſet:a quo immodū uexilli pileum ſeruituti ad arma capienda oſtētatum erat. L.ſcylla cū exercitu in urbem pileo ſublato confugit. Itaq; dum facinus quod punierat:imitat̄: irrumpente ad auxilium ſeruorum alterum Marium a quo affligeretur inuenit.

De Marco Lucinio Stolone.

Hac: dignus fuit : ut uiciſſim ipſi bonis interdiceretur. Hæreideſt ducare hæredē:nā bona ab ſumēdo nullos potuit habeř hæredes. C.aūt ſuperius etiam dictum eſt quomodo M.Scaurus auctor fuerat:ut Marius ſe Lucii ſaturnini qui gracchanas ſeditiones exſuſcitabat temeritati oppo neret: nā cum ſeditiones in urbe Romana ſaturninus trib. plebis cōmoueret:ubi Marium cū magno impetu ad ſe uenientem: cognouit ſe ſine cunctatione in Capitolium contulit ſuperpoſitoq; haſtæ pileo ſeruos omnes qui pro ſalute ſua arma ſumerent ad libertatem inuitauit: aliquamdiu a Mario obſeſſus eſt: & cum fiſtulas quibus aquæ ī Capitoliū uehebatur rupiſſet Marius pœnuria aquæ tri.in poteſtatem obſidentium peruenit ſeque dedeř coactus eſt. Magnum præſtantiſſimus erat ciuis & ex principibus. Salutarem:ſeditiones i urbe romana quas concitauerat ſaturninus ipſe peccauit. Immodum: morem ſignorum. Pileum: hic pileus & hoc pileum dicimus pileū.n. Marius ſuppoſuit haſtæ & eū erexit tanquam uexillum extitiſſet. Seruituti.i.ſeruis:nam ſeruos in libertatem aſſerebat q pro ſe tutando arma ſumpſiſſent. Irrum.p uim ingredientē:nā armatus cū exercitu Scylla Marium perſequebat̄. Pileo : & ipſe Marius ſeruos in arma uocās pileum erexit. Facinus:ſcelus:nam ſeruos ad bellum ciuile inuitabat Imitatur:ſequitur non aliter ſuſtullt pileum quam fecerat Saturninus. Alterum. i.alterū Mario ſimilem.i.ſcylla neq;.n.aliter ſcelus Marii ſcylla puniuit q̄ Saturnini flagitium Marius oppreſſerat.

Cuero li. alia exequitur exempla eorum qui damnati sunt propter ea quæ ipsi in aliis punientes de inde incurreret. Plebi duas hic stolo natas locauerat unam patricio alterã plebeio uiro plebeia ad so rorem salutandi gratia uenerat cum interim patriciæ maritus cõsul creatus se domũ recipiebat lictores ut moris erat cõsulis hostiũ uirgis pulsare cœperũt illa quæ plebeiũ uirũ habebat nouitate rei perita: uirgarũ strepitũ contremuit risit consulis uxor dixitq; sorori ita consueuisse cõsules petere domos uidebaturq; per iocũ publicæ conditionẽ ludificari quæ irrisio. Alterius pectori altius insedit itaq; mœsta domi consolationem non admittebat. Cuius mœroris causã ubi pater accepit ipsam ociosam esse iussit asserens prope. diẽ futurum ut maritũ suum tali honore insignitũ cerneret paulopost legem ad populum promulgauit: qua liceret populo tã plebeiũ quam patricium creare consulẽ ergo beneficio huius ad petitionem cõsulatus plebs accedere nõ dubitauit. Simulãdi gratia: causa occultandi criminis: nam contra legẽ fecerat. Quam ob cau. ob quã criminis simulationem.

Docuit stolo: aliis exẽplum dedit. Imperauit: primo aliquis se præparere debet ad ea seruanda quæ cæteris iubet. Qui. aũt uarrus prop. hic ẽ uarrus qui trib. le. legem tulit: ut cõtra collegarum intercessionem de his quæreretur quorũ ope & consilio latini cõtra populum Romanum arma sumpsissẽt grati iactus præterea est in Marco cepioni qui q; princeps concitandi latinum bellum existimaret. M. Scaurũ accusauerat: sed ipe uarus sua lege dãnatus est: nam dum seuerius contra eos qui causa fuerant concitãdi belli se agit illi non solum sociale bellum: sed etiã ciuile exsuscitarunt: itaque dum seditiõem inter ciues tribunus plebis concitat propria lege opprimitur. Propter obscurum: nam nouus erat in urbe atque ignobilis. Hybrida quasi contumelia dignus: nam contumelia dicitur. Intercessionẽ collegarũ: ná aliis tribuni plebis pro his intercedebant qui latinos ad arma inuitassent: sed hic contra eos legem tulit. Prorogauit: promulgauit. Socialẽ bellum sociorum quod periculosissimum fuit quod tandem Pompeius Strabo sedauit. Ciuile bellum: quod gestum est inter senatores & plebem cum alteri parti Marcus Drusus tribunus plebis alteri Philippus consul præesset. Excitauit commouit: nam ipsius lex seditiones in urbe concitauit. Certum ciuem hoc dicit quia Veronensis fuit ideo incertus erat ciuis Romanus. Lex sua quam contra eos qui sociale bellum concitassent prorogauerat. Absumpsit: consumpsit: de eo enim capitale supplicium sumptum est: quod non sociale solũ sed etiam ciuile bellum concitasset: dum contra collegarum intercessionem legem prorogare non dubitauit.

q Væro Licinius Stolo cuius beneficio plebi petendi consulatum potestas facta est: cum lege sanxisset. ne quis amplius quam quingenta agri iugera possideret. Ipse mille comparauit simulandique criminis gratia dimidiam partem filio emancipauit: quam ob causam a Marco Popilio lenatæ accusatus primus sua lege cecidit: ac docuit nihil aliud præcipi debere: nisi q; prius quisq; sibi imperauit.

De Quinto Varro Tribuno.

Autem Varrus propter obscurum ius ciuitatis Hybrida cognominatus tri. ple. legem aduersus iterceſſionem collegarum prorogauit qua iubebat quæri quorũ dolo malo socii ad arma ire coacti essent magna cum clade reipublicæ sociale enim prius: deinde ciuile bellũ excitauit: sed dum ante pestiferum trib. ple. certum ciuem agit: sua lex eum domesticis laqueis constrictum absumpsit.

De studio & industria. Capitulum septimũ.

q Vid cesso uires industriæ commemorare: cuius alacri spiritu militiæ stipendia roborantur: forensis gloria acceditur fido sinu cuncta studia recepta nutriuntur: quicquid animo quicquid manu: quicquid lingua admirabile est:

Vid cesso uires industriæ cõm. dicturus Val. de studio atq; industria præfatiõe quadã utit' i qua utranq; laudat uirtutem & de utriusq; dicendum esse quasi necessario probare intendit. Industria: studiũ & industria in hoc differũt q; studio discimus: industria uero exercemus. Militiæ stipendia: sine industria militaris disciplia nihil ualet. Forẽsis glo. i. eloquẽtia quæ in foro in causis adhibet'. Fido si. translatio sumpta a matribus quæ filios sinu gestare cõsueuerũt. Cuncta: parum prodesset studiũ nisi industria adhiberetur. Animo quod dicitur. Manu quod operatur.

Ad cumulum laudis perducitur: nam quicquid discimus operamur peroramus & enũtiamus admi ratione dignũ si industriã adhibueris ad summũ laudis illud perduxeris. Duramẽto sui confirmatur cõprobat duramento sui nã hoc ipum industria uocat qa durat & se ipsam sustẽtat nullius admiracu lo idigẽs: Cato lxxxvi. annũ agens dũ in reipu. libertate tuẽda. Cato cẽsorius cõsul cũ i hispania celti beros domuisset timens ne a populo ro. deficerent ad singulas illoꝝ ciuitates litteras misit q edicto paruerunt quo facto non ausi sunt romanos relinquere cũ nullas haberẽt urbes ubi tuto cõsisterẽ pos sent: ita ubi laudẽ meruerat inui dia ei malũ obiecit: nã nõ defuerẽ q illi ad ppl'um diẽ dicerẽt quod populi ro. ꝓuintiã deleuisse Ca to causam egit & ea memoria & laterũ r obore ac uolubilitate lin guæ q̃ etiã i meliori ætate posse derat: quæ omnia uirtutũ parẽs industria ita i senecta cõseruaue rat: ut nulla ex pte dimiuta uide rent. In repu. tu. nã celtiberorũ mœnia dirui iussit ne a romanis deficerẽt. Iuuenili animo: nam octogenarius cato iuuenilẽ gere bat mentẽ. Accusatus: nã inimi ci obiciebant ꝙ po. ro. ꝓuintiã deleuisset. Firmitatẽ lateris ꝓla tione nihil hanelabat qđ faciuut hi q iã sp̃um habẽt inualidiorem

ad cumulũ laudis ꝓducitur. quæ cũ ꝓfectissima sit uir tus duramẽto sui confirmatur. De Catone

c Ato sextũ & octogesimum annũ agens dum in reipu. tuenda iuuenili pstat ab inimicis capitali crimine accusatus causam suam egit: neq; aut memo riã eius quisquã tardiorẽ: aut firmitatẽ laterís ulla ex parte quassatã aut hos hesistatione impeditũ animad uertit. qa omnia ista in statu suo equali ac perpetua in dustria cõtinebat: quin etiã i ipso diutissime actæ uitæ sine disertissimi oratoris Galbæ accusatiõi defensionẽ suam pro Hispania opposuit.

De eodem Catone.

i Dẽm græcis litteris eruditi cõcupiuit: quã sero in de existimemus: quod etiã latinas pœne iã senex didicí: cũq; eloquentia magnam gloriã partã haberet id egit: ut iuris ciuilis quoq; esset ꝓtissimis.

c Vius mirifica ꝓles Cato propior nostræ ætati ita doctrinæ cupiditate flagrauit: ut ne in curia qdẽ senatus cogitur emperare sibi quo mius græcos libros lactitaret: qua quidem industria ostẽdit aliis tẽpora de esset alios temporibus supereſſe.

De Terentio Varrone.

Quassatam: fractã ꝙ ẽt in ea si gnificatiõe posuit Maro. Quas satã uentis liceat subducere clas sem. Hesitatõe ipeditũ: neq; tar dus erat in enuntiacione: sed om nia uerba ꝓfecte & celeriter ꝓfe rebat. Quin etiã in Galba cato ni inimicissimus ipsum catonem accusauerat ꝙ celtiberiã in euer tendis mœnibus deleuisset. Tũc cato hispaniã accusationi galbe oppositit & eũ populo damnan dum reliquit. Galba contra lusi tanos Hispaniæ populos exercitum duxit & cum lusitanie ciuitates se in fidem populo romano dedis sent galba trium ciuitatũ populum tanquam de illarum cõmodis acturus conuocauit: cumque ibi flos esset iuuẽtutis detractis armis lusitanis quia multi conuenerant eos partim trucidauit partim sub corona uenũdari iussit hac immanitate commotus. L. trebõius tri. ple. legẽ promulgauit ut omnes usi tani qui uendit fuerãt liberi essent quid id contra senatus populique romani auctoritatem factum ut deretur præterea etiam galbam acusauit qui maiestatem romanam lesisset. fuluius nobilior illius cãm patronus egit qd frustratã. n. fecit nam catonis uehemẽs oratio multũ accusationẽ rei adiuuit quã de inde in libris suis annotauit. Diutissime actæ uitæ. nã sex & octuagita annos egerat Dissertisimi ora toris galbæ optimus erat galba orator qui catonem reum fecerat. Defensionem suam sui ipsius de fensionem cato oppositit pro hispania. nã accusatorẽ galbã cato in iudicium adduxit quid lusitanos hispaniæ populos occidisse atq; sub hasta uẽdidisset. Quam sero: quam sero ad litteras græcas acces serit inde æstimari potest quia pœna senex latinis operam dedit. Cuius mirifica proles propior æta ti nostræ cato ita cupiditate doctrinæ flagrauit: de iduſtria nunc dicit. M. catõis censor uticensis qui ad eo diligens in lectiõe extitit ut in curia etiam siquando moraretur quod cæteri senatores cogerẽtur græcorꝝ uolũina & libros lectitaret. Propior erat nostræ cato. i. cato uticẽsis cẽsorii filius. Aliis tẽ pora deesse qa q̃is tẽpus ei deesset supabat tñ tẽpus: nã in ipsa temporis angustia lectionem anticipa bat. Tempora deesse tempus deest illi qui non potest negocia perficere propter temporis angu stiam. Alios supereſſe temporibus: superabat ipse tempus cum illud quodammodo furaretur hoc etiã cicero de finibus bonorum & malorum catonis egregie factum commemorat.

Terẽtius aũt Varro hu.hic eſt ille Varro qui multa uolumina ſcripſit:& de lingua latia libellos cõpoſuit quo circa Diuus Au. ip̃um reꝝ doctorẽ appellauit. Humanæ uitæ ex.qa ſemp cum ueritate: & induſtria uixit ita ut cæteris exemplũ:pœne uiuendi p̃ſtare poſſet. Et ſpacio :nã ætatẽ uſq; ad centum annos ꝓduxit & tñ ſcripta ſua uiuatiorẽ illũ reddiderũt q̃ tot pacti anni. Sæculi tẽpus:ſæculum ſpaciũ .c.annoꝝ dicit ab his q recte ſentiunt. Eodẽ le.eodẽ in lecto & uitá & ſcripturá ſuá terminauit nã nimio ſenio confectus in lecto ſtilo incũbebat. Egregioꝝ opum:curſus præclariſſimoꝝ librorum nã a ſcriptura nunq̃ deſtitit. Cõ ſimilis pſeuerãtiæ:druſus hic p̃ fuit druſi tri.ple. quẽ Cicero in libro de oratoꝝ cõmemorat. Vtiliſſima monumẽta: ſcripta iuris ciuilis ſalutaria. Nature ſe naturale ẽ ad ſeniũ deuenire q̃d uires hoibus tollit. Cæcũ for.nõ natus fuerat cæcus druſus: ſed neſcio quo caſu aciẽ oculoꝝ amiſit

Neutra natura atq; fortũa. Interpellaret ipedire potuit. Animo ui. mentẽ omnia itelligebat ad iuſciuile cõgruentia & referẽ ad id quod dixit cæcum fortuna facere potuit. Vigeret ualidus eſſe ad id quod retulit ſenẽ illum natura. Publius uero ſe.hi duo cauſidici admiráda iduſtria præditi ſunt.Fuluius ſenator patricius erat ex numero ſenatoꝝ. Lucius p.equeſtris ordinis uir erat.

Ingenio eo.dele. nã magna uis eloquentiæ in eis uigebat. Conſtãtiã admirabanť:nã q; ſine oculis forũ adirent admiratiõe quæ dã ora oium ĩ ſe cõuertebãt. Incommodo iſto:icomodũ appellat cecitatẽ & luminũ carentiam.

Duplicát ingemínát tenebras: nã cecitatẽ q̃ fortuna aſſecuti ſũt ipſi ĩ tenebris & abditis locis degentes duplicare uidentur. Voluntaria:nã de induſtria ipſi abdita loca & obſcura eligũt ne a frequẽtia cõſpici poſſint.Iã pu.craſſus cũ in aſiã ad ariſtõicũ regem debelládũ cõſul ueniſſet.Magna profecto fuit publii craſſi induſtria q cũ litterarũ græcaꝝ ignarus cõtra Ariſtonicũ cũ exercitu miſſus eſſet q impiũ q; pplo ro. Athalus moriens teſtamẽto aſſignauerat dolo & aliquorum ſuffragiis inuaſerat tãta diligẽtia uſus ẽ ut græcoꝝ liguas in qnq; partes diſtributas probe & breui pdidicerit quæ res ſocioꝝ animos multũ in fide populi ro. cõtinuit. Ariſtonicũ regẽ:hic aſiam occupauerat q̃ attalus romáis moriẽs delegauerat. In quinque diuiſam genera:quinque ſũt græcorum linguæ.ſ.Attica ionica dorica eolica & quinta quæ dicit cõmunis. Socio rum græcoꝝ qui ſocii romanoꝝ erant. Qua lin.aut ionica:aut attica:aut dorica:uel eolica uł cõmuni. Apud cõſulis tribũal cũ ius redderet eadẽ ſimili liġua. Reddẽti nã:qdnã ip̃e decerneret eadẽ lingua q̃ iterrogatus fuerat oĩbus reſpõſa dabat. Roſcius minus p̃ſtãtiſſimus. Suhtrahať a ſupioꝝ cõtextu amoueať. Scenicæ induſtriæ minoꝝ & hyſtrionũ q ſe in ſcena exercẽt. Meditatus exercuerat

t Erentius aũt Varro humanæ uítæ exẽplo & ſpacío nominãdus non ãnis qbus ſæculi tẽpus equauit:quã ſtilo uiuatior fuit :in eodem.n.lectulo & ſpiritus eius & egregiorum curſus extinctus eſt.

De Liuio Druſo.

c Onſimilis pſeuerãtiæ Liuius Druſus q & ætatis uiríbus & acie oculorũ defectus ius ciuile populo benigniſſime interprætatus eſt:utiliſſimaq; diſcere id cupientíbus monumenta cõpoſuit : nã ut ſenẽ illũ natura & cæcũ fortuna facere potuit ita neutra interpellare ualuit ne nõ animo & uideret.& uigeret:

De Publio ſenatore & Lupo Põtio equite romão:

p Vblius uero ſenator & Lupus Põtius eques Romãus ſuis tẽporibus celebres cauſaꝝ auctores luminíbus capti eadẽ induſtria forenſa ſtipendia executi ſunt. Itaq; frequetius etiã audiebãtur concurrentibus aliis qa ingenio eoꝝ delectabať aliis qa cõſtantiã admirabanť:nãq; alíi ícõmodo perculſi ſeceſſum petũt duplicant tenebras fortuitís uoluntaria adiicientes.

De Publio Craſſo.

n Am.P.Craſſus cũ ĩ aſiã ad Ariſtonicũ regẽ debellandũ cõſul ueniſſet tanta cura græce linguæ noticiã animo cõpræhẽdit:ut eã in qnq; diuiſam genera p omnes partes ac numeros pœnitus cognoſcere.Quæ res maximũ ei ſocioꝝ amorẽ conciliauit qua qs eorum lingua apud tribunal eius poſtulauerat eadem decreta reddenti.

De Roſcio.

n Eroſcius quidẽ ſubtrahať ſcenicæ induſtriæ notiſſimũ exẽplũ: qui nullũ unquã ſpectãte populo geſtũ niſí quẽ domi meditatus fuerat ponere auſus eſt.Quapropter nõ ludicra ars Roſcium:ſed Roſcius

ne quid inuenuſtæ. aut ĩcõpoſitæ ederet & in hoc illius induſtria cõpræhenditur quia nunq̃ geſtu corporis fabulã egit niſi prius domi repræſentaſſet. Ludicra ars ludionũ & mimorum. Cõmẽdauit dignioré reddidit nõ. n. ars roſcio: Roſcius dignitatẽ edidit arti. Hæc ſunt atiẽti anxii & nunq̃ ceſ. nũc Val. cõmẽdat hãc de qua locutus ẽ iduſtriã. Præmia: ẽt: q̃ hac arte decẽter & uenuſte geſtus corporis edens in ĩteſtinis p̃ncipũ ro. familiaritatibus ſe ĩnſinuauit. Attenti anxii: & induſtriæ diffinitio eſt: nã induſtria eſt attentũ anxiũ & nunq̃ ceſſans ſtudiũ. Tãtorum uiroꝝ: ut catonũ Varrõis Druſi & aliorum quos cõmemorauit. Non impudẽter: non ĩmerito cũ præſtãtibus uiris Roſcius cõmemoratur. Perſona hyſ. Roſcii perſona q̃ minus fuit oĩum p̃ſtantiſſimus. Noſtræ ꝓfuit: nã oĩa humanitatis ſtudia a græcis ad latinos manarũt. Quẽ meret fruc. latina lingua græcoꝝ iduſtriam poſterorꝝ memoriæ cõmendat.

Demoſthenes: de iduſtria loqt demoſthenis: q ineptus omnino ad oratoriã artem natus tñ induſtria ualuit: ut naturæ difficultates omnes ſupauerit & in eũ oratorẽ euaſerit q optimus & eſſet: & ab omnibus haberet quæ aũt incõmoda deuicerit ſtudio ſenſim apperiemus. Maxime eloquẽtiæ cõſumatio: pfectio ſũmæ eloquẽtiæ: nã cum demoſthenes nominat uir ille repſẽtat in quo ſũma & pfecta eloquẽtia uiguit.

Cũ inter initia iuuẽte inter cætera incõmoda quæ demoſthenes naturaliter habuit: hoc quoque apparuit: ut cum oratiõe arti operam dare cuperet & rhetoricæ p̃ncipiũ nullo modo exprimere poſſet & tñ aſſidua exercitatione ita os ſuum formauit: ut & R. litterã expedite pronunciaret: & etiã nulla aliaꝝ melius ꝓmeret. Affectabat: cupiebat: nã in ea ſolum elaborabat. Primã r. nã non r. ſed L. proferebat. Deinde prop. ſcdum ipſius incõmodum ẽ ſonũ etiã uocis muliebrẽ: & exilem a natura habuit: ſed &

Ludicram artem cõmendauit: nec uulgi tantum fauorem. uerumetiam principum familiaritates amplexus eſt: hæc ſunt atẽti & anxii nũquã ceſſantis ſtudii præmia: ꝓpter quæ tantoꝝ uirorum laudibus non impudenter ſe perſona Hyſtrionis inſeruit.

De Demoſthene philoſopho. Externa.

g Ræca quoq; induſtria quoniam noſtræ multum profuit: quem meretur fructum: latina lingua recipiat. Demoſthenes cuius cõmemorato nomine maxime eloquentiæ conſumatio audientis animo oborit cum inter initia iuuentæ artis quã affectabat: primam litteram dicere non poſſet: oris ſui uitium tãto ſtudio expugnauit: ut ea a nullo expreſſius referretur. Deĩde propter nimiam exilitatem acerbam auditu uocẽ ſuã exercitatione continua ad maturum ad gratũ auribus ſonum perduxit. Lateris etiã firmitate defectus: quas corporis habitus uires negauerat a labore mutuatus ẽ. Multos. n. uerſus uno impetu ſpiritus complectebat: eoſq; aduerſa loca celeri gradu ſcandens pronũciabat. Ac uadoſis littoribus inſiſtẽs declamationes fluctuum fragoribus obluctantibus edebat: ut ad fremitus concitarum concionum pacientia duratis auribus in actiõibus uteretur. Fertur quoq; ore inſertis calculis multũ ac diu loqui ſolitus quo uacuum promptius eſſet & ſolutius præliatus eſt cum rerum natura: & quidẽ uictor abiit malignitatẽ eius pertinaciſſimo animo robore ſuperando. Itaq; alterum Demoſthenem mater: alterũ induſtria enixa eſt.

hoc induſtria ita correxit: ut cũ ĩgrata eẽt illius uox audiẽtibus tãdẽ ſuauis redderet. Gratũ: iocũdũ auribus ſonũ. Lateris: a ualitudie lateris deſtitutis. Negauerat: natura ipſum tã imbecilẽ formarat. Mutua: accepit nã labore uires cõparauit. Vno. im. ſpu uerſus añq̃ hanelitũ duceret ꝓnunciabat. Scãdens: ex aduerſo ciuili alicuius ſcãdebat & hoc mõ lateꝝ firmitatẽ iuẽit. Ac u. l. ꝓterea ꝓturbari cõſueuerat ita ut ſi qd ĩ cõtiõe ageret a recitatiõe abduceret ſi ſorte cõtiõis ſtrepitũ auribus cõcepiſſet ſed & hoc uitiũ naturæ ſuperauit. Declamatiões: actionũ exercitatiões. Fluctuũ fra. ſtrepitibꝰ aquaꝝ ĩuicẽ repugnãtibus: nã ubi breuia littora ſt fluctibꝰ ĩuicẽ fluẽtes murmur maius emittũt: nã unda illdit undæ. Vacuũ: os calculis liberatũ. Solutius: uolubilius eẽt ad ꝓlationẽ. Præliatus ẽ c. r. cũ tot & naturæ ĩcõmoda ſibi ipſius iduſtria euicerit ſeq̃t q̃ aduerſus naturã pliũ ſũpſit ĩ quo ſupior euaſit. Cũ na. r. nã q̃ ſibi natura dare noluerat ſtudiũ cõparauit. Victor ab. nã qcqd uoluit obtiuit. Pertiaciſſimo roboꝛ pſeuerãtiſſimo ſtudio atq; iduſtria. Alteꝝ. d. m. mr̃ eius ipuꝫ ĩeptũ mltis ĩcõmõiſ oppſſũ genuit. Alterũ i. e. ẽ quẽ mr̃ iutilẽ peperat iduſtria aptũ & ad oẽs res oratori neceſſarias idõeũ formauit.

Atq; ut ad uetustiorē industriæ actum pythagoras etiā summa industria præditus fuit: & mnesarchi sculptoris filius patria aūt samius: hic ab adolescentia sapiētiæ intētus persidē petiit: ut magoꝝ præcepta acciperet: & diuersoꝝ sæculoꝝ obseruationē intelligeret quē proficiscentē amasidi regi polycrates maxime cōmēdauit. Ad ægyptios deinde transiuit ubi deoꝝ cultū qui frequēs apud eos est plene ꝑdidicit peractis studiis cū domū reuersus sanū a Polycrate occupatam offendisse cursum in italiā dirigens crotanā uenit: ibiq; philosophiæ præceptis intentus cum trecentis discipulis uiguit & italicæ philosophiæ princeps extitit.

Vetustiorē: nam multo tēpore añ pythagoras fuerat q̄ demosthenes. Pythagoras mnesarchi filius. Omnis honestatis: philosophia ī honestate uersatur cuius materies ē sapiētia: philosophia n. bene uiuendi præcepta omnibus tradidit. Nihil. n. quod ad i. maturæ incœpit facere ut ad pfectā sapientiā peruenisse posset.

Ad ultimum fi. ad sapientiam nā omnia sua huc tendebant: ut perfectus in omni scientia esset.

Mature cōpositæ: maturare. n. ē aliqd maturaī & ordine faceī

Aegyptum pe. in ægyptū profectus est: ut ægyptioꝝ doctrina imbutus multoꝝ sæculoꝝ obseruationes disceret quas in scriptis sacerdotes reliquerāt. Sacerdotum cōmen. cōstat ægyptios nō modo religiosos uerumetiā supsticiosos extitisse. Innūerabiliū sæculoꝝ: recte dixit inumerabilium sæculoꝝ: nam si sequit' herodotū a creatione sæculi usq; ad suū tēpus decies miliadas annorum fuisse cōfectas cōstat: sed illū xp̄iana lex nō sequitur: nam a primordio reꝝ & creationis sex milia annorum quadringentos: & qnquaginta septē fluxisse patet. Exactissime exquisitissime prudentiæ magi. n. acuti disciplinaꝝ īdagatores fuere. Tra. præbuit ut astroꝝ & phisionomie cognitione haberet. Vniuscuiusq; rei ꝓprietatē & effectū physionomiā inuit cuius pitissimus fuit causas reꝝ etiā optie tēuit. Docili aīo: natura facilis erat ad præceptionē. Scripsit oīa quæ accepat monumentis litteraꝝ cōmisit. Legibus: a rege minore ita īcreta scriptæ sunt leges: ut a lycurgo lacedæmone. Moribus: institutis nō scriptis. Cūq; mul. sci. cū oībus tātarum reꝝ cognitio admiratiōe cōmouisset mirabant'. n. pythagoræ ingeniū ad oīa studia accōmodatū qdā ipsum interrogauit quo uteret' cognomine cui ille nō me sed uoco non se doctum sed sciētiæ amatorē respondit. Specimen: experimentū sua sapientia. Interrogatus: a philonte rogatus. Illud septem excellētes uiri oc. p parentesim id legit' non se sapientē nominauit qm̄ septē sapientes quos græcia omnis celebrat iā cognomē id sapiētis usurpauerant quoꝝ nomina sunt hæc Bias prienæus. Solon athenienſis. Thales milesius pitracus mithyleneus chylon lacedæmōius. Pertāder corinthius. Cleobolus lindius. In ita par. deinde etiam cum patria a tyrānō oppræssam offendisset in italiā peruenit ubi ꝓcepta philosophiæ exercens multos habuit discipulos. Tum græcia maior appellabat': pars hæc est Calabria quæ maior græcia nominabatur. Approbauit: collaudauit & maxīe se crotōe exercuit ibi. n. trecētos habuit discipulos. Cu. a. r. alii sētiūt: aliter de morte Pythagoræ: sed heraclidē seqt' Val. q dicit metapōtū iuisse Pythagorā. Deide redisse Crotonē rursus Milōis Crotoniate familiaritatē īsidam cognouisset in Metapontū se recepisse ubi cū fastidiū uitæ

De Pythagora philosopho:

a Tque ut ad uetustiorem industriæ actū trānsgrediar. Pythagoras perfectissimum opus sapientiæ a iuuenta peritus & omnis honestatis percipiendæ cupiditatem ingressus. nihil enim quod ad ultimum sui peruenturum est finem: non & mature & celeriter incipit. Aegyptū petiit ubi litteris gentis eius assuefactus præteriti æui sacerdotum commentarios scrutatus in numerabilium sæculorū obseruatione cognouit. Inde ad persas profectus magorum exactissime prudentiæ se formandum tradidit: a quibus sideꝝ motus cursus qui stellaꝝ & uniuscuiusq; rei proprietatem & effectū benignissime demonstratū docili animo sumpsit. Cretam deinde & lacedæmoniā nauigauit: quarū legibus: ac moribus inspectis ad olympicum certamen descendit. Cumque multiplicis scientiæ maximam toti græciæ admirationē ac specimē exhibuisset: quo cognomine cēseret' iterrogatus n̄ se sapiētē iā. n. illud sapiētē sapiētes uiri occupauerāt: sed amatorē sapiētiæ. i. græciæ philosophō ꝺdidit. In italie ēt pte q̄ tūc maior græcia appellabat' prexit: ī plurimis & opulētissimis urbibus effectus suoꝝ studioꝝ approbauit cuius ardentē rogū

cepisset a cibo se abstinuit quo ab inedia absumeretur creatus. itaq; in metaponto humi cõditus est.
Plenum ue omnes uenerabantur ardẽtem pythagore regum propter tãti uiri uenerationem. Pythagore: alii dicũt q; plus claritatis metapontus habuit a nomine pythagore q̃ a cineribus illius. Plato autem patriã: plato non inferior fuit q̃ pythagoras in studio atq; industria collenda. Locum doctrinæ fœlicissimũ id propter athenas dicit ubi: omnia humanitatis studia uigebant. Hominem doctrine fertilissimũ socrates illius præceptor omniũ sapientissimus erat. Ingenii quoq; diuina instructus abundantia præter cõmoda patriæ & ꝓceptoris hoc etiã illi accessit q; ingeniũ non humanũ sed diuinum habere uidebatur. Iuppiter ipse: si iquit iuppiter relicto cælo terras potuisset & loqui cœpisset non facundiore ratione usus fuisset quam plato hæc hyperbole ad maximã platonis laudem spectat. Multiplices idest geometrie partes q̃ uarie sunt: nam numeri sunt. pũctus lilia superficies deinde triãgulus quadrangulus quinquangulus sexangulus & postremo circulus anguli partes etiam requiruntur ut rectus angulus tortus angulus consideratur etiam latitudo longitudo & amplitudo & alia huic. Cælestium obseruatione: geometræ enim per hanc scientiã cursus ortus & obitus stellarum intelligũt. nam sciẽtia geometriæ quam tarde aut uelociter sidera moueãtur quo spacio aut longo aut paruo stellæ distẽt inter se: intelligit. Studiosissimis iuuenibus: iuuenes q̃ studiis litterarum dediti essent athenas petebant: ut platonis ꝓcepta haurire possent. In explicabiles ripas bene inexplicabiles ripas dixit: nemo enĩ adhuc scire potuit unde originem trahat nilus quãquam militi reges id frustra tentauerint si herodoto fidem adhibemus. Vastissimos cãpos: tractus ægypti longe lateq; porriguntur. Effusam: barbariem: sparsos barbaros quia uastissimi sunt egyptiorum campi ideo per uastam regionem sparsim habitant barbari. Flexuosos fossarum ambitus: tortuosas fossarum circuitiones: ægyptus fossarum plena est: & nisi fossas frequentes haberet: q; singulis annis nilus inundat, regio illa habitari non posset. opus est enim ut fossæ sint quæ nili aquam accipiãt. Egyptiorum senũ discipulus discipulus ipse senum sacerdotum qui in ægypto degebant. Lustrabat: circuibat inuestigabat. Archita tarenti archita tarentinus & hii quos. cõmemorat pythagoræ discipuli extiterant ad quos peruenit plato ut pythagoræ institutiones intelligeret. Thimeo Arione Chete locrenses fuere Thimeus: ario & chete qui omnes ꝓcepta ab platõe hauserunt: nam & Tarẽti & locris ludum philosophiæ exercuit. Pythagore pre. & insti. præcepta differunt ab institutis hoc modo præcepta generaliter omnium philosophorũ dicunt aut totius philosophiæ istituta uero sũt sua cuiusq; philosophi: ut academicorũ aut stoicorũ aut epicureorũ uel pythagore uel socratis: Tanta enim ideo hoc faciebat plato coligens undiq; sapientiam ut deinde per uaria orbis loca eã spargeret.

plenum ueneratiõis oculis Metapontus aspexit oppidum Pythagoræ quam suorum cinerum nobilius clariusq; monumentum.

De Platone Philosopho.

Plato autem patriam Athenas præceptorem socratem fortitus & locum & hominem doctrinæ fertilissimũ ingenii quoq; diuina instructus abundantia cũ omnium iam mortalium sapientissimus haberetur, eo quidẽ usq; ut si ipse Iuppiter cælo descẽdisset nec elegantiore nec beatiore facũdia usurus uideretur: Aegyptum peragrauit: diuina sacerdotibus eius gentis geometrie multiplices numeros cælestium obseruationem rationem percepit. quoq; tempore a studiosis iuuenibus certatim Athenæ Platonem doctorem quærentibus petebantur ipse Nili fluminis inexplicabiles ripas uastissimosq; campos effusam barbariem & flexuosos fossarum ambitus ægyptiorũ senum discipulus lustrabat. Quo minus miror in Italiam transgressum ut ab Archita Tarenti a Thymæo & Arieno, & Chetelocris Pythagore præcepta & instituta acciperet. Tanta enim uis tanta copia litterarum undiq; colligẽda erat: ut inuicem per totum orbem dispergi: &

Dilatari:propagari posset ab ipso platone qui philosophiæ præcepta omnibus præbuit. Altero & octo.an.aliam ipsius industriam narrat:nã cũ octogẽarius moreretur sub capite sempter sophrõis uersus seruauit ne etiam in ipso uitæ excessu studii oblitus esse iudicaretur. Vacua inanis fuit & expars studii. Diuitiis.c.æstimari propter diuitias ingentes magnã apud homies æstimationẽ habuisset.. Exercitui.ex hoc facile cõprehendi potest immensas democriti fuisse facultates constat.n. xersem Ecaton miliadas.i.centies decẽ milia hominum secum duxisse cum ad delẽdam græcam magno impetu ueniisset. Magis ua.animo magis libero animo uoluit studia sua impediri tãto diuitiarũ regimie. Parua sũ re.tñ retinuit quãtũ necessitati sue sufficeret. Patriæ exappida ciuitate oriũdus fuit. Omnia tẽpoꝛ cũ se athenas reduxisset sine interuallo parua etiam temporis spacia studiis accõmodabat. Ignotus illi ubi uixit: abditus non in publicum prodibat sed studiis incumbebat. Quodam uolumine.quodam in libro quẽ ipse composuit. Carneades labarios⁹ & diuturnus sapientiæ miles hic carneades philosophus Democritum etiam superauit in industria. Diuturnus:nam lõgissime produxit uitam. Sapientiæ miles: sicuti miles in castris se exercent ita in studio philosophiæ se carneades exercebat.

Recubuisset: ad mensam discubuisset ut cibo potuq; corpus reficeret. Melissa: mulieris nomen. Temperato inter studia officio:ut ad studia sufficere potest si cibum naturæ necessarium sumpsisset. Interpellandi. impediendi studia. Inedie:penurie.nam si id non fecisset periculum imminebat ne fame Carneades moreretur. Ergo animo tantũmodo uita fruebatur. sequitur ergo ꝙ Carneadis solummodo uita animi erat non corporis nam alienatus sensu animo uigebat. Idem cum Chrysippo disputaturus: aliam ipsius diligentiam ponit cum industria coniunctam. Chrysippum constat sophistam accusatissimum fuisse. ergo ut acutius ingenium haberet ad proponẽdum & confutandum Carneades nũq; cũ eo disputauit nisi heleboro pus sũpto. Idẽ Carneades. dilutra cerebrũ purgat. Quas potiões industria potiones helebori tametsi amarissimæ & periculosissimæ sint industria carneadis tñ effecit ut a studiosis qui acriter disputare cuperẽt auide expeterentur.

dilatari posset:altero etiam & octogesimo ãno decedẽs sub capite sophrõis numeros habuisse fertur:sic ne extrema quidem eius hora agitatione studii uacua fuit.

De Democrito philosopho.

a T democritus cum diuitiis censeri posset:quæ tãtæ fuerunt:ut pater eius Xersis exercitui epulum dare ex facili potuerit:quo magis uacuo animo studiis litterarum esset aptus parua admodum summa retenta patrimonium suum patriæ donauit. Athenis autẽ compluribus ãnis moratus omnia temporum momẽta ad percipiendam & exercendam doctrinã conferens ignotus illi urbi uixit:quod ipse quodam uolumĩe testatur. stupet mens admiratione tantæ industriæ:& iã transit alio.

De Carneade philosopho.

c Arneades laborioſus & diuturnus miles ſapiẽtiæ ſiquidem nonaginta expletis annis idem illi uiuendi ac philoſophãdi finis fuit:ita ſe mirificæ doctrinæ operibus addixerat:ut cum cibi capiendi cauſa recubuiſſet:cogitationibus inhærens manum ad menſam porrigere obliuiſceretur:Sed eum Meliſſa quam uxoris loco habebat. temperato inter ſtudia animo non interpellandi:ſed inediæ ſuccurendi officio dexterã ſuã neceſſariis uſibus aptabat. Ergo animo tantummodo uita fruebatur:corpore uero quaſi alieno & ſupuacuo circundatus erat.

i Dem cum Chryſippo diſputaturus eleboro ſe ante purgabat:ad exprimẽdum ingenium ſuum attentius:& illius refellendum acrius: quas potiones in duſtria ſolidæ laudis cupidis appetendas effecit.

De Anaxagora philoſopho.

Heleboro:heleborus herba q̃ niſi p̃parata fuerit hoies necat: ſed

Quali porro ſtudio anaxagoram flagraſſe credimus: Anaxagoras & ipſe diu peregrīatus Athenas ægyptū lacedæmonē & alias orbis partes diſciplinarū amore accenſſus peragrauit. deinde cū iā philoſophiæ ſcientiā percepiſſet. domū reuerſus: nulla animi perturbatione pcitus eſt: ſed cum pdia ſua quæ uillico cōmiſerat inculta aſpexiſſet. bene habet inquit: nā ſi poſſeſſiones iſtæ periſſēt ſaluus ego non eſſē. Ego ſaluus: non ſapiens eſſē & bene uiuendi artibus inſtructus. Vocē. laudat Valerius & uerba & Anaxagore ſententiam. Ingenii. exercitationi mentis: quæ in ſtudiis uerſatur. Dominus. mā

q Vali porro ſtudio Anaxagorā flagraſſe credimuſ qui cum poſt diutinam peregrinationem patriā repetiſſet poſſeſſioneſq; deſertas uidiſſet non eſſem in quit ego ſaluus: niſi iſtæ periiſſent: Vocem petitæ ſapientiæ compotem: nam ſi prædiorum potius quam ingenii culturæ uacaſſet: dominus rei familiaris ītra pœnates manſiſſet non tātus Anaxagoras ad eos rediſſet

De Archimede philoſopho.

a Rchimedes quoq; fructuoſam īduſtriam fuiſſe dicerem: niſi eadem illi & dediſſet uitā & abſtuliſſet: captis enī ſyracuſis Marcellus machinationibus eius multum ac diu uictoriam ſuam inhibitam ſenſerat: eximia tamen hominis prudentia delectatus ut capiti illius parceretur: edixit: pœne tantum glorie in archimede ſeruato quātum in oppreſſis ſyracuſis hoſtis reponens. At is dum animo & oculis in terram defixis formas deſcribit: multi qui predandi gratia domū irruperat: ſtrictoq; ſuper caput gladio quiſnam eſſet interrogabat: propter nimiam cupiditatem inueſtigādi quod requirebat: nomen ſuū indicare non potui. Sed protracto manibus puluere noli inquit obſecro iſtum circulum diſturbare: ac perinde quaſi negligens imperii uictoris obtruncatus ſanguine ſuo artis ſue liniamēta confudit. Quo accidit ut propter idem ſtudiū modo donaretur uita: modo ſpoliaretur.

De Socrare Philoſopho:

ſ Ocratē etiam conſtat ætate puectum fidibus tractādis operam dare cœpiſſe: ſatius iudicantē eius

ſiſſet. i. ſi domi manſiſſet rem familiarē optinuiſſet & conſeruaſſet. Archimedis: Oſtedit Vale. quanta in archimede fuerit īduſtria: quæ admirabilis quidē extitit. nā quēadmodū etiā Liuius teſtatur ſyracuſas Marcellus obſideret. ipſe ſuis inſtrumētis claſſem exercitūq;. Marcelli diu deluſit machinæ. n. ille a mœnibus romanorū copias propulſabāt. Tandē cum proditione urbē cæpiſſet Marcellus militeſq; ad populandā urbem diſcurrerent. imperauit Marcellus ne uis ulla archimedi inferetur ſed uiuus ad ſe captus deduceretur. ſed cum miles quidā ipſū in puluere mœtas ſignantē offendiſſet: interrogauit ubinā facultatis ſuæ latitarent. Tunc ille utpote qui id qđ intendebat iam pœne cōfeciſſet noli inquit miles has meas abolere quo dicto cū miles ſe illudi exiſtiaret ſtricto gladio arti ſuæ intentum tranſfixit. cuius fatum Marcello acerbū fuit. Archimedis: hic fuit mathematicus. Machinationibus eius: inſtrumentis bellicis: quæ ipſe archimedes fabricauerat. Eximia prudentia: ſingulari prudentia archimedis.

Tantum gloriæ in archimede ſeruato: laudat auctor Marcellū q tm̄ fauebat ingeniis: ut nō minorē gloriā duceret ſeruato archimede q̄ ex debellata urbe ſibi prouēturū exiſtimaret. Formas: ſiue triangulas: ſiue quadrāgulas ſiue circulū. nam mœtas i puluere obſignabat. Protracto mānibus puluere ſicuti forma geōetriæ reqrebat. Vel ꝓtecto mānibus puluere: tecto puluere: ubi mœtas inſcripſerat: timens ne opus ſuum deleret. Victoris militis: non enī ad ea quæ interrogabat miles: mathematicus reſpondebat. Liniamenta: mœtas & ſigna geometriæ artis: cui erat intentus.

Modo donaretur uita: nam quantum in Marcello fuit donatus eſt uita. nam ſtudio & prudentia eius delectatus edixerat ut incolumis ſeruaretur archimedes. Socratem etiam conſtat ætate proiectum fidibus tractandis operam dediſſe. Nunc de induſtria loquitur ſocratis: qui & ipſe cum prior fuiſſet qui philoſophiam ad hominum uſus atq; commoda reduxiſſet: magnam in prouecta ætate induſtriam declarauit. Fidibus tractandis operam dediſſe: ideſt fidibus didiciſſe. Cur muſicæ iam ſenex operam dederit. Hanc cauſam fuiſſe legimus. In conuiuio imitatus ſocrates a quodam caneret: reſpondit ſe fidibus neſcire; quod ab his qui aderant riſu exceptum: ad

muſicam perdiſcendã Socratẽ incitauit: ut ſero potius q̃ nunq̃ artis illius rationẽ haberet. Sed q̃tula Socratis acceſſio: cũ ſcientiã oẽm. i. naturalẽ & moralẽ philoſophiã: methaphyſicãq; cõplexus eſſet: perexiguũ illi incremẽtũ ars muſica addere potuit ad uirtutẽ: & tñ uſũ illius artis nõ prætermittendũ eſſe exiſtimauit. Quãtula acceſſio: quaſi dicat q̃ exiguũ incremẽtũ. Pertinax hominis induſtria: certe nõ niſi a ſũma induſtria accidere potuit: ut q omnẽ cõplexus eẽt ſciẽtiã: nõ idignaret ẽt digitos ꝑceptori i muſica erudiẽdos. Tãtis diuitiis: tantæ ubertati doctrinæ ſuæ. oĩum. n. ſapiẽtiſſimus fuit. Viliſſimũ elemẽtũ: id dicit quia ſtudia quædã adoleſcẽtibus cõgruunt ut grãmatica dialetica rhetorica: alia grauioris & maioris ſũt exercitatiõis & ĩgenii ut philoſophia phyſica. ſ. & methaphyſica muſica uero eaꝝ reꝝ ẽ quæ inferiores ſunt: & materiæ leuioris: rectæ ergo dixit uiliſſimũ elemẽtũ. Locupletiſſimũ: ditiſſimũ: nã luculẽtiſſime alios docere poterat: cũ tantã doctrinæ ubertatẽ haberet q̃tã nemo aſſecutus fuerat. Atq; ut lõgæ: Vt inqt Valerius oẽm induſtriæ rationẽ i uno hoĩe compræhẽdamus Iſocratis perſeuerãtiſſimũ exẽplũ lectoribus ſubiciamus. q quartũ & nonageſimu agens annũ librũ quẽdã nominatũ cõpoſuit qđ opus totius athenarũ urbis ſtudia cõtinẽs tanta ſcientia atq; prudentia refertũ erat. ut oẽs admiratiõe nõ mediocri tenerent.

Atq; ut lomgæ & fœlicis induſtriæ: quanta induſtria i Iſocrate uiguerit ꝑ omne æui ſui tꝑus ſi hoc dixerimus qđ itẽdimus diu dicari poterit. In unũ aceruũ: i unũ locũ. Redigamus: reducamus exẽpla: nã cũ illius iduſtriã q̃ uſus ẽ i ſenecta exẽpla iduſtriæ illus oĩa ferme ĩnuit. ad eã. n. ætatẽ uſq; iduſtria ꝑſeuerauerat Inſcribit: nã omne dr athenæ liber ille oẽm athenaꝝ urbis laudẽ cõtiebat & qñ ab hac urbe oĩa liberalia ſtudia originẽ duxerãt tãtæ iduſtriæ laudẽ i eo ope compræhenderat. docebatq; quãta urbis athẽniẽſiũ. ſtudia fuiſſent atq; artes. Opus ardentis ſpiritus plenũ: eo in opere omnẽ dicendi uehemẽtiã expræſſit: ſed liber ille hominũ ĩcuria obſoleuit. Induſtriæ bñficio induſtria aĩos ſenũ in ſapĩa ſeruat. Iuuente retinere: nõ ſecus uigent eruditorũ ſenũ ai q̃ ſi in ipſo ætatis flore uerſarẽtur. Neque hoc ſtilo: poſt editũ librum nõ ſtatim uita exceſſit ſed aliquot ſupuixit ãnos ut ſuæ induſtrie fructum percipere poſſet. Quinquennio percepit: accepit fructum poſt ſcriptum libbrum quinq; ãnos ſuperuixit. Citerioris ætatis mœtas ſed non tañ parũ ſpacii Chryſippi uiuacitas: De induſtria Chryſippi nunc loquitur: quẽ conſtat acutiſſimum adeo logicũ extitiſſe ut philoſophi aſſeuerarent Iouem ipſum eius acutioribus. argumentis uix reſiſtere potuiſſe: & ſi relicto cælo terras petiuiſſet. hic librum ante quadrageſimũ ãnum inchoatũ octogeſimo ætatis ſuæ anno pfecit. Citerioris ætatis mœtas hoc dicit qa Chryſippus non tantum uixit q̃tum Iſocrates: nã nouem & nonaginta annos Iſocrate peregit: ſed Chryſippus ad octogeſimũ uixit annũ. ĩ quo logica & philoſophorum conſiderationes continebat. Te quoq; cleanthe tam laborioſe haurientem. Nunc Cleanthis ſingularem induſtriam commemorat. hic cum admodum pauper athenas uenĩſſet philoſophiæ ardore correptus Chryſippum ſtudioſe audire cœpit: ſed cũ nõ hẽret unde neceſſitatibus corporis poſſet ſuccurrere nocturno tẽpoꝛ cũ diſcipl'is aq̃ hauriebat ex cuius laboris merce pe tñ lucri feciſſe tradit' ut nõ ſe ſolũ: ſed & alios cõplures ſuſtẽtare potuerit: ſicuti i illius uita cõtiet'.

artis uſum ſero q̃ nunq̃ percipere: & quãtula Socratis acceſſio illa futura ſcientie erat ſed pertinax hominis induſtria tantis doctrinæ ſuæ diuitiis etiam muſice ratio nis uiliſſimum elemẽtum accedere uoluit. Ergo dũ ad diſcendum ſemper ſe pauperem credidit ad docendũ fecit ſe locupletiſſimum.

a Tq; ut longe & fœlicis induſtriæ quaſi in unum aceruum exempla redigamus: Iſocrates nobiliſſimũ librum qui inſcribitur panathenaicus quartum & octogeſſimum annum agens ita ut ipſe ſignificat: compoſuit opus ardentis ſpiritus plenum. ex quo apparet ſeneſcentibus membris eruditorũ intus animos induſtriæ beneficio florem iuuentæ retinere: neq; hoc ſtilo terminos uitæ ſuæ clauſit: nãq; admirationis eius fructum quinquẽnio percepit. De Chryſippo.

c Iterioris ætatis mœtas ſed nõ tamen parui ſpatii Chryſippi uiuacitas flexit: nam octogeſſimo ãno cœptum ante quadrageſimum logicõ exactiſſime ſubtilitatis uolumen reliquit: cuius ſtudium in tractandiſ ingenii ſui monimentis tãtũ operis laboriſq; ſuſtinuit ut ad ea quæ ſcripſit pœnitus cognoſcenda longa uita ſit opus. De Cleante Philoſopho.

t E quoq; Cleantem tã laborioſe haurientẽ: & tam

Cleanthe uocatiuus a græco deductus Laborioſe hauriẽtem:cum multo ſudore diſcentẽ. Numẽ ipſius induſtriæ:dea ipſa induſtriæ.nam antiqui uirtutum nomina inter numina collocabant ut prudentia:dea prudentiæ Fides:dea fidei:pax pacis dea.& ſic deinceps. Extrahende aquæ:hauriendæ ḋ puteo aquæ. Diurno:lucrũ quidem nocturno tempore faciebat ſed interdiu philoſophiæ intentus erat. Percipiendis:diſcendis philoſophiæ præceptis.quæ a Chryſippo tradebantur. Adunde cẽteſimũ annũ:ideſt ad nonum & nonageſimum annũ:ideſt uno dempto de centum. Duplici enim labore unius ſæculi ſpacium occupaſti:Vere te induſtriæ numen ſuſpexit.nam & diſcendo & docendo in controuerſiã uenit melior ne diſcipulus an præceptor euaſeris. Duplici labore.ſ.diſcẽdi labore atq; erudiendi. Vnius ſæculi ſpaciũ.tempus centum annorũ.Sæculũ alii & recte ſpacium centum annorum eſſe uoluit.quod uidemus plane nã centeſimũ fere annuu degebat Cleanthes. Alii tamen dicunt ſpaciũ ſaturni continere. qui triginta errans occupat annos. Occupaſti.ſemper enim quoad uixit aut ipſe ſe ornauit aut aliis præcepta tradidit. Sophocles quoq; cũ rerũ natura glorioſum habuit certamen. Magna etiã fuit Sophoclis induſtria:qui fere ad centeſimũ annum ſua ſtudia ſcribendi perduxit.& in ultimo ætatis ſuæ ſpacio tragœdiã œdipodem ſcripſit quæ tantæ præſtantiæ fuit ut oium poetarum gloriam ſuperaſſe potuerit. Sophocles. ãtiquiſſimus tragœdiarum ſcriptor. Cũ rerum natura certamen habuit hoc dicit quia natura ei ſpacium ætatis dedit quo poſſet ſcribendo gloriam cõparare.ipſe etiam ſpacium datum fruſtra conſummi non eſt paſſus laudabile profecto certamen. quod cum natura ſophocles geſſit. Certamen.certabat enim non fruſtra terere ſpacium a natura datum:nam quanto natura ſibi longius ætatis ſpacium dedit tanto ipſe in ſcribendis uoluminibus intẽtus fuit. Prope.ferme:nam quaſi ad centeſimũ peruenit annum. Sub ipſum tranſitũ ad mortem:in ipſo mortis articulo. Edipode ſcripto:nam tragœdiam q̃ Oedipodem coloneum nomiauit ſcripſit Coloneum autem: propter editum locum ubi Oedipus iuſſu Lai patris & a litibus expoſitus fuit propter reſponſa quæ acceperat fore ut a filio ſuo occideretur. Qua ſola fabula:nam &ſi nihil aliud edidiſſet fabula tamen illa quæ adhuc extat facile omnes poetas eragicos gloria preſtabat Idq; ignotũ eſſe poſteris:induſtriam filii Sophoclis ponit Sophon ſophoclis filius ne uetuſtas tam præclarum opus aboleret.præter cætera quæ patris monumentis inſcripſit.hanc etiam fabulam. Oedipodem ſculpſit:ut illius cognitio ad poſteros peruenire poſſet Simonides.poeta græcus & optimus. In eorum certamen: in theatrum deſcendit' ut carmina ſua quæ recitaret cæterorum poetarum uerſibus potiora eſſe probaret:quo propoſitum præcium caperet. Ex ingenio ſuo:ingenii ſui uoluptatẽ accipiebat:cũ ſuis ſcriptis quæ cæteros gloria præſtabant delectaretur. Diu præcipere: longo tẽpore capere: nã ad octogeſimũ annũ uitã perduxit. Traditurus eſſet.tradebat eã uoluptatẽ carminũ ſuorũ poſteris qui ea legerent. nã lictores ingenii ſimonidis dulcedine capiebantur.

pertinaciter tradentem ſapientiam numen ipſius ĩduſtriæ ſuſpexit :cum adoleſcentem quæſtu extrahende aquæ nocturno tempore inopiam tuam ſuſtentantẽ: diurno Chryſippi præceptis præcipiendis uacantẽ eundemq; abundæ ad centeſimũ annum attenta cura erudientem auditores tuos uideret:duplici enĩ labore unius ſæculi ſpacium occupaſti:incertum reddendo diſcipulus ne:an præceptor eſſe laudabilior.

De Sophocle.

Sophocles quoq; cum rerum natura glorioſũ certamen habuit tam bẽignæ ille mirifica opera ſua exhibẽdo:quam illa operibus eius tempora liberaliter ſumminiſtrando :prope enim centeſimum annum attigit ſub ipſum tranſitum ad mortẽ œdipode coloneo ſcripto:qua ſola fabula omnium eiuſdem ſtudii poetarum præripere gloriam potuit:idq; ignotum eſſe poſteris filius Sophoclis noluit Sophõ ſepulchro patris quæ rettuli in ſepulchro.

De Simonide Poeta.

Imonides uero poeta octogeſimo anno & docuiſſe carmina:& in eorum certamẽ deſcendiſſe ipſe gloriatur:nec fuit iniquũ illum uoluptatẽ ex ingenio ſuo diu percipere:cum eam omni æuo fruendam traditurus eſſet.

De Solone.

Nam ſolon quanta induſtria flagrauit & uerſibus cõplexus eſt: Et magna in ſolone uiguit induſtria qui atheniẽſibus ut leges ſalubres ponerẽt diuerſas orbis partes in illis indagandis peragrauit: ſed q̃to ſtudio exarſerit carmina illa ſua declarant. in q̃bus hunc in modũ ait. Multa ſeneſco quottidie addiſcens. deinde etiã cũ ille extremũ fati diẽ ſuſtineret & ſermonẽ quẽdã inter ſe apud lectulũ haberent familiares q ad eũ ſalutandi gratia ueniſſẽt: caput erexit. Tũc aſſidentes illũ aliquid petiturũ exiſtimantes quidnã ſibi uellet interrogarũt: q̃bus ſolon ego inquit nulla alia de cã caput ſuſtuli niſi ut cũ audiuero id de quo cõfertis e uita excedã. Adeo diſcendi cupidius extitit ut etiã moriẽs a cõſuetudine diſcendi non diſceſſerit. Solon: atheniẽſis unus e ſeptẽ ſapiẽtibus & legũ lator. Supræmo uitæ die cũ ſupræmũ fati diẽ ſuſtineret. Cõfirmauit quãta fuerit induſtria cõprobauit. Aſſiſtentibus amicis: aſſidẽtibus amicis qui ad lectulũ Solonis uenerant ſalutãdi gratia. Id feciſſet neceſſitate aliq̃ ipſũ eẽ Solonẽ exiſtimãtes fãiliares q̃ caput erexiſſet interrogatũ quãobrẽ id fecĩſſet. Moriar: excedã uita. huiuſmõi exẽpla ĩ hoc ualet ut adoleſcentes quanta uis induſtriæ in his uiguerit ĩtelligẽtes ad doctrinæ ſtudia incitentur. Vitã igrederentur: ideſt uitã intrarent. & orirẽtur. *Eã egreſſus eſt Solon*. i. Solon uitã dereliquit: uel ætatem termiauit & metas æui finiuit. Induſtrius: induſtriæ ſtudioſus. Themiſtocles athenienſiũ præſtãtiſſimus imperator: cuius conſilio inumerabilis xerſis exercitus & claſſes deleti ſũt & græcia iã oppreſſa reuixit. Maximarum rerũ cura rebus bellicis & rei pu. adminiſtratione ĩplicitus erat. Memoria cõprehendit: memoriter didicit q̃d ſũme & ĩcredibilis induſtriæ opus fuit. & tot ciuiũ nomina compræhendiſſe uix humanũ iudicatur. Summam iniquitatem rectæ dicit: quid enim iniquius eſſe potuit: q̃ patriæ liberatorem pellere: & exilio muctare: ciues ſui inuidia ipſum ad xerſem ſibi infeſtiſſimũ confugere cœgerunt. Xerſem: perſarum regem. de quo multa ſuperius diſeruimus. Deuicerat: apud ſalaminã græcie inſulam: Coactus: nam græciã colere non poterat. Eius: Xerſis. Labore parta commendatione: ſe regi commendare noluit per interprætem: ſed labore atq̃ induſtria perſicam linguam perdiſcendo ſe commendabilem reddidit.

n Am Solon quanta induſtria flagrauerit: & uerſibus complexus eſt quibus ſignificat ſe quottidie aliquid adiſcentem ſeneſcere: & ſupræmo uitæ die confirmauit: quod aſſidentibus amicis & quadã de re ſermonẽ inter ſe conferentibus ſatis iam præſſũ caput erexit. Interrogatuſq; quapropter id feciſſet reſpondit. ut cum iſtud quicquid eſt: de quo diſputatis præcepero: moriar. Migraſſet profecto ex hominibus inertia ſi eo animo uitam ingrederentur: quo eã Solon egreſſus ẽ:

De Themiſtocle.

q Vam porro induſtrius Themiſtocles qui maximarum rerum cura diſtrictus omnium tamẽ ciuium ſuorum nomina memoria compræhendit: per ſummam namq; iniquitatem patria pulſus & ad xerſem quem pauloante deuicerat confugere coactus priuſquam *in conſpectum* eius ueniret perſico ſermoni ſe aſſuefecit: ut *laborem parta commendatione* regiis auribus familiarem & aſſuetum *uocis* adhiberet cuius utriuſq; induſtriæ laudem duo reges *partiti* ſunt.

Regiis auribus: rex gratum habebat patrium ſermonem. Familiarem: domeſticum. Aſſuetum: ideſt patrium quo utebantur perſæ. Adhiberet: acommodaret. Cuius utriuſq; induſtriæ laudem duo reges partiti ſunt. Quæ duo induſtriæ opera in Themiſtocle uiguerunt: duo reges ea ſibi diſpartiſſe crediti ſunt: uidelicet Cyrus & Mithridates: memoriam enim non inferiorem Themiſtocle habuit Cyrus: Linguæ autem uarietas in Mithridate ĩcredibilis apparuit: Sed de his ſtatim dicemus. Cuius: Themiſtoclis. Vtriuſq; induſtriæ: & memoriæ cum nomina ciuium compræhendit: & uarietatis linguæ cum perſicum ſermonem didicit. Duo reges: Cyrus & Mithridates.

Partiti ſunt: ideſt laudem ſibi diuiſerunt. Cyrus omnium militum ſuorum nomina: quantum Cyrus ualuerint memoria hinc dignoſcitur: nam adeo militum ſuorum nomina memoriter tenuit ut unumquemq; nominatim & ſalurare & uocare poſſet. Cyrus: perſarum rex: ſcilicet partitus eſt laudem memoriæ quæ in Themiſtocle apparuerat. Militũ ſuorum nomina. ſcilicet ediſcẽdo Mithridates uiginti duarũ gentium: Solinus etiam hoc dicit. rex Ponticus Mithridates quattuor & uiginti gentibus quibus imperitabat propria ſingularum lingua ſine interprete iura reddebat. quæ profecto linguæ ueritas ſtuporem legentibus non mediocrem exhibet. cum in unn uiro tot gentiũ idiomata fuiſſe percurramus. Sine monitore exercitũ ſalutaret: Imperatores monitiores nominũ

ſæper habere conſueuerant: qui noia militū eorum auribus inſerebant: quo blande & nominatim mi lites appellādo imperatores eorū animos ſibi redderēt beniuolos & obtēperātes. Monitore: moni tores hos romani nomenclatores appellabāt. quia nomina militum imperatoribus ſubicerent.

o Cium: quod induſtriæ & ſtudio q̄ maxime contrariū uidetur: nunc ad capitulū tranſgreditur: ubi de ocio agitur. Et primo præfatione urēs cauſā reddit: cur ociū induſtriæ ſubici debuerit quod alicui abſurdū uideri potuiſſet: quāuis enim cōtraria eſſe uideantur hæc duo induſtria. atq; ociū tñ non incōgrue a ſe fieri id Valerius declarat. Nā neceſſe eſt ut poſt uaria īduſtriæ opera animi defatigati aut corpus laſſū: ocio relaxetur. quo deinde ad labores homines reddātur robuſtiores. Studio: ſtudiū uehementē animi applicationē ad aliquid conficiendum notat. Nō quo uirtus euaneſcat: duo ocii genera tangit. Vnum eorū qui nunq̄ ingenio aut corpore exercētur: & hoc a ualerio improbatur. Alterū eſt ocium: quod induſtrii ac ſtudioſi uiri propter laxamentū requirere ſolent: & hoc expetendum eſſe cōfirmat. Virtus euaneſcat: ut a uirtute diſcedamus.

Recreetur. i. laxetur. nam poſt uaria opera uirtus laxari ſolet.

Strenuis: oppōitur inertibus *ideſt promptis*. Interdum. aliquando. ne in extrema delabantur. Appetendum: optandum.

Illis inertibus eſt uitandū. Ne proprie uitam inertem exigant. ne ocio torpeſcant: ita ut ſine exercitatione uitā omnē perficiāt.

His ſtrenuis eſt interdū appetēdū. Tempeſtiua: opportuna laboris intermiſſione. Ad laborandū fiāt uegetatiores: nā cū induſtrii uiri laſſi fuerint: ſolent deinde robuſtiores atq; alacriores ad exercitationē redire: ſi tamen prius ocio fuerint recreati. Vegetiores: uiuidiores. nam opus eſt ut recreētur a laborē corpora & ab intenſione animi: quod innuit naſo cum dicit: ſi nunquam ceſſes tendere mollis erit. Par uere amicitiæ. clariſſimum ſcipio & lælius: poſt rationem præcipue ſubnecti ocium deberet induſtriæ. exēpla & documenta ocii tradit. Et primo diſſerit de ocio. quo uſi ſūt ſcipio atq; lælius. quorum familiaritas inter ſe mutuo amoris uinculo conſtricta tantum effecit. ut inter pauca amicorum paria ipſi dinumerari poſſēt paria enim erant omnibus in rebus eorum ſtudia. hii itaq; poſt defatigatos animos hanc laxamenti gratia exercitationem ſumpſerunt ut in littore Caietæ atq; tyreni maris conculas aut conculos lectitarent. quod certe ocio ſuo⁊ eſt opus atq; puerū: & tamen tantis uiris non incongruū iudicatur. Par uere amicitiæ: ideſt duo ueri amici. hii inter pauca amicorū paria dinumerantur. Clariſſimū. nobiliſſimū par. Scipio. Africanus ſuperior. Cum amoris uinculo: cauſam amicitiæ illorum fuiſſe dicit non ſolum amoris uinculum. ſed etiam uirtutū quibus referti erant ſimilitudinem. Amoris uinculo partim q̄ mutuo amore inter ſe iuncti erant. Iuncta ſocietate. nam uirtutes eedem ambos copulauerant. nam morum ſimilitudo maximam contrahit familiaritatem. & e contra diſparia ſtudia rixas plærumq; inter coniunctos exſuſcitant. Actuoſæ uitæ iter. & in exercitatione & in ocio ſimul uiuebant & ſimul exercebantur. Actuoſæ uitæ. uariis actionibus deditæ. in re pu. adminiſtranda una uoluntate erant. & cæteris in negociis non diſſentiebant. Caietæ. in littoribus caietæ. quæ a nutrice æneæ nomem ſumpſit. Laurenti: in littoribus thyreni maris. Vagas: diſperſas per littus conculas. Conculas: quas græci appellant. & ſunt teſtæ piſcium lucidæ quæ a mari in littus eiciuntur Et his conculis maiores romani poſtes & lecticas ornare conſueuerunt.

Calculos: lapillos minutos & pulchros: qui in littore iacent. Lectitaſſe: ſæpius collegiſſe.

p Yrus omnium militum ſuorū nomina. Mithridates duarum & uiginti gentium quæ ſub regno eius erant linguas ediſcendo: ille ut ſine monitore exercitum ſalutaret: hic ut eos quibus imperabat ſine ītermæte aloqui poſſet.

De Ocio Capitulum octauum.

o Cium quod induſtriæ & ſtudio maxime cōtrariū uidetur: præcipue ſubnecti debet. non quo euaneſcit uirtus: ſed quo recreatus: alterum enim etiam inertibus uitādum. alterum ſtrenuis quoq; interdum appetendum eſt. Illis ne propriam uitam inertem exigāt: his ut tempeſtiua laboris intermiſſione ad laborandum fiant negociores:

De Scipione & Lælio.

p Ar uere amicitiæ clariſſimū Scipio & Lælius tū amoris uīculo tum etiam omnium uirtutum inter ſe iunctum ſocietate & actuoſæ uitæ iter equali gradu exequebantur: ita animi quoq; remiſſioni communiter acquieſcebant. conſtat namq; eos Caietæ & laurenti uagos littoribus conculas & calculos lectitaſſe.

Idq; se pub. Crassus dicit se id audisse ex scæuola socero suo & Lælii genero. cuius testimonio atq; auctoritate utimur. Pub. crassus: orator præstantissimus quē Cicero in oratore suo inducit disputātem. Scæuola: scæuola Lælii gener fuit & Crassi socer. Lælius ergo scæuole octiū tuū atq; Scipionis narrauerat. deinde scæuola crasso idem dixerat. Prædicauit. exposuit. Lælius: est hic quē de amicitia inducit disputantem cicero. Scæuola. iure peritissimus fuit. Scæuola autem quiete remissionis eorum certissimus testis. Scæuola testis fuerat Scipionem & Lælium in littore caietæ aut laurenti gratia sæpius cōculas & calculos lectitasse: sed ipse quoq; ludo utebatur honesto. nam in foro defatigatus pila lusisse dicitur. deide etiam cū & ciuiū iura & quæ ad deos spectabant administrasset tesseris atq; aleæ operam dare consueuerat: ut ocio laborem intermitteret. Itaq; quēadmodū i rebus seriis grauem se & auctoritate plenū præstabat: ita in iocis ac ludis hominem se esse significauit: qui naturali lege post laborem quietem requirit: ut labori superesse possit. Scæuola: peritissimus iuris fuit. Quiete remissionis eorum: ociose laxationis Scipionis & Lælii. Certissimus: uerissimus testis. Optime lusisse pila: hoc in genere ludi exercitatissimus erat ita ut eius ludi rationē probe teneret. Quia uidelicet ad hoc diuerticulum: rationem adducit cur hoc ludo optime luserit. ut scilicet laxaret animum in causis forensibus defatigatum. Ad hoc diuerticulum: translatio sumpta a uiatoribus qui nimio itinere lassi se de uia flectunt ut in diuersorio conquiescant. Diuerticulum: non modo flexus de uia dicitur. sed ipse etiam locus quo diuertimus. Forensibus ministeriis: negociis fori. Transferre: traducere ad pilæ ludum.

Calculis: ludo talorum. nam calculum pro taxillis posuit. Vacasse operam dedisse. Iura ciuium: hoc dicit: quia iure peritissimus erat. Cerimonias: sacra deorum: quia pontifex maximus extitit qđ in lælio Cicero probat cum dicit: quo mortuo me ad pontificem Scæuolam contuli. Rebus seriis: grauibus & præstantibus rebus: ut in causis fori & cerimoniis. Scæuolam: quasi dicat auctoritate plenum: nam cum maturitate omnia ordinabat. & eius uiri ingens in urbe roma amplitudo extabat.

In scurrilibus ludis: idest lusionibus quasi scurrilibus: nam pœtæ & historici plærumq; quasi demunt aduerbum: ut etiam Virgilius Venatrix: pederatq; commam. Venatrix dixit idest quasi uenatrix: scurræ huiusmodi ludis operam assidue dant: sed quod uoluptatis causa faciunt curæ hic laxamenti gratia interdum facere consueuerat. Hominem: nam cum ludis uacaret ostendebat se non esse humanitatis expertem: quæ perpetuum sufferre laborem nequit. Continui laboris patientem esse non sinit: natura non patitur hominem in iugi labore persistere si labori superesse uoluerit.

Idq; uidit cui nulla pars sapientiæ obscura fuit: Socrates etiam qui quoddam quasi sapientiæ sacrarium extitit: ab ocio liberali non alienus fuit. Nam cum Alcibiades eius discipulus ad ipsum salutandi ueniisset gratia inuenit tantum uirum cum filiolis paruulis ludentem: non erubuisse harundines: puerorum more inter crura sua ponere. Cumq; res illa alcibiadi risum concitasset: philosophus naturæ legis memor quæ laxamenta hominibus concedit: nullo rubore perfusus est. Idq; uidit scilicet naturam non pati ut in assiduo labore homines uersentur. Nulla pars sapientiæ: ille omni doctrina præditus fuit: apollinis oraculo: omnium mortalium sapientissimus est iudicatus.

Ideo: quia id uidit. Interposita: inserta arundine: nam illi insidebat. sicuti faciunt pueri dum equitem imitantur. Paruulos filiolos: nam cum puerulis se in ludo exercebat laxamenti gratia. Alcibiade: discipulo suo formosissimo. Derisus idest ludificatus est: nam ludus ille tanto philosopho conuenire non uideatur alcibiadi: itaq; ipsum iridebat. Cælestis ingenii: diuinum habuisse creditur

idq; se. P. Crassus ex socero suo. Qu. Scæuola qui gener Lælii fuit audisse sæpenumero prædicauit.

De Scæuola.

Scæuola autem quietæ remissionis eorum certissimus testis optime pila lusisse traditur: quia uidelicet ad hoc diuerticulum animum suum forēsibus ministeriis fatigatū transferre solebat: alueo quoq; & calculis uacasse interdum dicitur: cum bene ac diu iura ciuium & cerimonias deorum ordinasset: ut enim in rebus seriis Scæuolam: ita & in scurrilibus lusibus hominem agebat: quoniam rerum natura continui laboris patientem esse non sinit:

De socrate philosopho. Externa.

Dq; uidit: cui nulla pars sapientiæ obscura fuit Socrates: ideoq; non erubuit tūc cum interposita arūdine cruribus suis cum paruulis filiolis ludēs ab Alcibiade risus est. De Homero poeta:

ingenium propter nimiam carminum elegãtiam. Non aliud ſenſit:non alterius fuit ſententiæ q̃ Socrates q uidit qd reꝛ natura exigerer. Vehementiſſimis:robuſtiſſimis manibus achillis. Vt earum militare robur id faciebat Homerus:ut bellicos labores tali ſtudio paci idoneo laxaret. Leui pacis ſtudio relaxaret.i.humili pacis ſtudio leniret:nã cytharæ operã dare nõ eſt hoĩs ĩ bello ĩpliciti officiũ ſed in pace degẽtis ꝓpea dixit Val.ſtudío pacis. Plurimũ:maximã efficatiã hr̃e:ad ſuadẽdum aut diſſuadendũ. Propriis:ut exẽplis ipſius potentiã ſignificet. Vires eius teſtatiores:ſi inqt exẽpla ꝓpoſuerit:ꝓbabilior fiet eloquẽtiæ uirtus:atq; uulgatior. Recognoſci:iteꝛ itelligi:p ſe.n.ſatis patet: ſed ſi exẽplis ẽt declaret recognoſci dicit. Regibus exactis plebs diſcedẽs a pr̃ibus:de ui eloquentiæ quæ i Val. apparuit dicit auctor. Regibus exactis pulſis tarquiniis ſupbis. Diſcedẽs:ſepans ſe a pr̃ibus. Anienis: fluminis.

Armata: nã arma ſũpſerãt plebei:cũ pr̃ibus irati eſſent. Non ſolũ:turpis ſtatus:nam ſicuti corpus mutilatũ deforme eſt ita romãæ urbis ſtatꝰ plebe q̃ſi altero mẽbro ꝓuatus deformis uidebat

Sed ẽt:nã ſi externũ bellũ ĩgruiſſet ſtatus reipu.magnã miſeriã incurriſſet:cũ diuiſas urbis ꝓtes facile opprimere hoſtes potuiſſent. A capite eius:a patriciis q ꝓmi in urbe erãt. Cætera parte reliquã corporis ptẽ plebẽ nominat. Valerii:oratiõẽ ſua Val. & Horati.uterq;.n.legatus extitit: plebẽ lenierũt. Spes: recte dicit ſpes nõdũ.n.ad eã puenerãt potẽtiã:ut toti orbi ĩperitarent Romani. Inſolita liberta. neq;. n. antea tale qcq̃ in urbe euenerat: ut ſine pr̃ibus qcq̃ plebs inchoaret. Gaudẽtẽ:aĩos populus crexerat ad libertatẽ. Saniora:ſalubriora cõſilia:ſi diuiſi plebei regimen patrũ recuſaſſent:nõ dubiũ erat qn oẽs delerent:cõſilia g̃ populus ĩ melius rettulit cũ ſp̃ta libertate iutili pr̃es amplexus ẽ. Vrbi. i.pti urbis ſenatoribus iũxit. Val.plebis aĩos allata æſopi fabula mitigauit q̃ docet totius corpis machinã piſſe cũ manus pedeſq; uẽtri alimẽta negarẽt. Quæ etiã ma. Marius ex africa rediens ſe cinnæ quẽ octauius cõſul & eius collega urbe eiecerat cõiũxit: deĩde facto ĩpetu & ianiculo capto tãdẽ uterque urbẽ ro. obtinuit:urbe potius Marius ſæuire cœpit aduerſus cõtrariæ factiõis ciues.M.Anto.orator q ptes ſcyllæ fuerat ſecutus ubi ſe audiuit ꝓſcriptũ ad familiarẽ quẽdã ſuũ cõfugit a quo benigne ſuſceptus eſt hoſpicio. Sed cũ intra illius tecta lateret Antõius:ut cinnæ mariiq; deuitaret ĩm anitatẽ: hoſpes miniſtꝛ ſuũ ad cauponẽ miſſit q uinũ ſuauius cõpararet quo familiarẽ ac patronũ ſuũ ac latius accipet:caupo nouitate rei attẽtior factus:neq;.n. cõſueuerat ille uinũ carius cõparaꝛ cũ admiratiõe ſeruũ interrogaui cur uinũ emeret:cui ille nihil mali ieſſe ſuſpicãs herus inqt meus Antoniũ recepit: his auditis caupo rẽ omnẽ mario rettulit & cinæ:itaq; Marius & cina lectis militibus ad pegrinãdũ ſcelus idoneis ad eũ trucidandũ miſerũt.P.Antonius p̃fectus occiſoꝛ ĩ porticu ambulãs miniſtris ĩpauit ut ad necẽ.Marci A.ꝓperarent:ſed illi ſanguinis hauriendi auidi domũ ubi latebat Antonius irruiſſẽt ac ſtrictis gladiis latẽtis capiti iminerẽt ille ꝓ ſalute ſua habita ad eos oratione ita oĩum aĩos ꝓmulſit ſuauitate ſermonis:ut repoſitis gladiis ifectaq; re pœnates illos relinq̃rẽt:quos cũ uidiſſet egrſſos Pu. Antonius q facũdiæ non interfuerat irruẽs illoꝛ gnauia increpare cœpit:ſtrictoq; gladio tãti uiri ca-

h Omerus quoq; ingenii cæleſtis uates non aliud ſenſit uehemẽtiſſimis Achillis mãibus canoras fides aptãdo:ut eaꝛ militare robur leni pacis ſtudio relaxaret. Quãta uis eloquẽtiæ eſt.Capi.nonum.

p Otentiã uero eloquẽtiæ & ſi plurimũ ualere animaduertimus:tamẽ ſub ꝓpriis exemplis quo.ſ:uires eius teſtatiores fiant:recognoſci conuenit. De Valerio.

l Egibus exactis plebs diſcedens a patribus iuxta ripã fluminis Aniẽis ĩ colle q ſacer appellat:arma ta cõſedit:eratq; ñ ſolum deformis:ſed ẽt miſerrimus reipu.ſtatus a capite eius cætera pte corporis peſtifera ſeditione diuiſa ac Valerii ſubueniſſet eloquẽtia ſpes tanti ĩperii in ipſo pœne ortu ſuo corruiſſet.Is nãq; populũ noua & inſolita libertate temere gaudẽtẽ oratiõe ad meliora & ſaniora cõſilia reuocatũ ſenatui ſubiecit ideſt urbẽ urbi iunxit. Verbis ergo facundis ira cõſternatio arma ceſſerunt:. De Marco Antonio.

q Væ etiam marianos cinnanoſq; mucrones ciuilis profundendi ſanguinis cupiditate furentes inhibuerunt:miſſi enim a ſæuiſſimis ducibus milites ad Marcum Antonium obtruncandum ſermone eius obſtupefacti diſtrictos iam & uibratos gladios cruore uacuos uiginis reddiderunt quibus digreſſis:

put obtruncauit:qđ ad Mariũ delatum inter epulas proh ſcelus indignum omnibus ſpectaculo fuit.
Mucrones arma marii cinnæ:q urbẽ occupauerũt. Ciuilis ꝓfun.nã in eo intẽti erãt:ut ciues romanos q Scyllæ fauiſſẽt occidi facerẽt. Sermone eius ob tãta ui antonianæ facũdiæ attoniti. Cruore: ſanguinis exptes nõ.n.corpus orãtis ſauciauerunt. Quibus.ſ.ſæuiſſimis illis militibus egreſſis infecto negocio. Pu.Antonius hic qa affinis Ma.Antonii erat nõ ſe ꝓdiderat. In ãbitu in porticu:nam ibi ambulãs expectabat necis miniſtros quos ad Antoniũ miſerat:nã pfectus erat. Admittere:recipere

hoc dicit quia ſe uocẽ eius publi us habuiſſet nunq̃ ei uim intuliſſet. Diuus quoq; Iulius q̃ cæleſtis tãtiã humani ingenii Iulii Cæſaris facũdiã cõmoueat q debellato Põpeio ĩperiũ ro .i ſe trãſtulit:nã ſe plurimũ ualere eloquẽtia ſignificauit in ea dolobellæ cauſa quã cõtra populo habuit eum hũc in modũ concionatus eſt. Doleo iquit qrites me non poſſe ĩceptã accuſationẽ exequi quã mihi Lucius cotta ui quadã eripit tanta.n.cottã ueneratione colebat:ut cũ eũ uidiſſet pro dolobella tutando paratũ nefas duxerit ĩ ꝓpoſito amplius perſiſtẽ ſed tamẽ declarauit hõeſta quærela ſeui eloquẽtiæ facile reꝫ potuiſſe opprimere niſi cauſam cottæ auctoritati condonaſſet. Diuus Iulius:nã poſt mortẽ in deorum numero tranſlatus eſt. Cæleſtis numinis numen cæleſtis in eo apparuit:nã inter deos annũeratus eſt. Columen ſuſtentaculum:nã quantũ ingenio ualuerit etiã docet Cicero dicens:cũ duo ſunt quibus Romãi præſtiterũt

P.Antonius is enim ſolus ĩ ambitu expers antonianæ faũdiæ ſteterat crudele imperiũ truculẽto miniſterio peregit quã deſertum.igitur eũ fuiſſe putemus:quem ne hoſtiũ quidẽ quiſquã occidere ſuſtinuit:qui modo uocem eius ad aures ſuas uoluit admittere.

De Iulio Cæſare.

d Iuus quoq; Iulius quã cæleſtis numinis tã etiam humani ingenii perfectiſſimum columen uim facundiæ:propriæ expreſſit dicendo in accuſatione Cn. Dolobellæ quem reoũ egit extorqueri ſibi cauſam optimã.L.Cottæ patrocinio ſiquidem maxima tunc eloquentia queſta eſt:cuius facta mentione:quoniam domeſticum nullum maius adiecerim exemplũ peregrinandum eſt. De Pyſiſtrato.Externa.

p Yſiſtratus dicendo tantũ ualuiſſet tardius eſt: ut ei athenienſes regiũ imperium oratione captipermitterent:cũ præſertim ex contraria parte amãtiſſimus patriæ ſolon niteret: ſed alterius ſalubriores erãt contiones:alterius diſertiores:quo euenit: ut alioquin prudentiſſima ciuitas libertati ſeruitutẽ præfert.

ſi in utranis ſe Cæſar exercuiſſet cæteris præſtitiſſet:& ſi tantã diligentiã eloquentiæ quantã in re militari induſtriã adhibuit facile palmã dicẽdi optinuiſſet. Accuſatione dolobellæ:dolobellã repetunda ex aſia reũ fecerat. Patrocinio cot.nã cõtta auctoritate plenus rei cãm turbabat:qđ uidens Cæſar in cauſa ſe remouit q̃uis ad exitũ accuſationẽ ꝓducere poſſet. Eloquentia appoſitiue maxia eius laus. Cuius facta:quãdoqdẽ de Cæſare mẽtionẽ fecimus cũ nullũ Romanũ ciuẽ cõmemorare poſſimus:q tãto numini cõparari poſſit ad externa diuertamur. Domeſticũ nullum:qa nullus Romanus cõmemorari põt q Cæſarẽ præſtet. Peregrinandũ eſt.i.ad externa exẽpla tranſeundũ eſt. Pyſiſtratus dicendo Pyſiſtratus & ipſe tm̃ ualuit eloquentia:ut athenienſibus ſuadere non dubitauerit: ut ſibi urbis ĩperiũ demãdarẽt:qđ ꝓuidens Solon in mediam irruit cõtionẽ:cauendũq; eſſe a Pyſiſtrati facũdia quæ regnũ affectaret clara uoce populũ admonebat.Et q̃uis uerus uates eſſet legũ lator tm̃ illecebris eloq̃ntiæ pyſiſtrati captus cõtionis aĩus ei totius rei regimẽ conceſſit:ſed dolo malo.i.pyſiſtratus aſecutus:hic ſe ipſum uerberibus cecidit multũ quoq; uulneribus ſauciauit:deinde in contionẽ ꝓdidit & q̃ſi ab inimicis male mulctatus eẽt ſuppliciter petiuit:ut milites ad ſui tutelã exhiberẽt quo ĩpetrato cõfeſtim arcẽ occupauit omniaq; athenienſiũ iura uſurpauit.Mitiſſimus ãt & clæmẽtiſſimus tyránus extitit. E cõtraria pte ꝓhibebat Solõ regiũ ĩperiũ pyſiſtrato deberi:& cũ ĩterrogaſſet eũ pyſiſtratus cur ſibi id faceret:reſpõdit Solõ id ago ſenectute fretus. Solon:q pñiæ leges dederat:& ꝓtuẽda reipu.libertate excubabat. Salubriores cõ.ſaniores & utiliores erat Solonis cõtẽtiones:q nitebat'ne uoti ſui cõpos pyſiſtratus fieret.Diſertiores eloq̃ntiores erãt pyſiſtrati cõtẽtiones:qbus nitebat'ĩ regni petitione. Quo eu.ex quo cõtigit & ita quẽ effectũ utriuſq; cõtẽtiones habuerint declarat. Alioqn.i.aliis ĩ rebus. Præferret:ꝓponeret:& hac ĩ re rudẽ:atq; ĩſanũ fuiſſe athẽaꝫ ppl'um declarat quæ potius ſeruire q̃ ĩperaꝝ uoluit. Pericles ãt fœliciſſimis:pericles ẽt q Anaxagoræ philoſophi ſciẽtia ĩbutus fuit tm̃ potuit facundia:ut arbitrio ſuo athenienſes ciues uerſaret & eorum animos

quocūq; uellet facile impelleret. Incrementis augumentis philoſophia doctrina: quæ naturæ incrementa dicunt. Anaxagora: anaxagoras præſtantiſſimus philoſophus fuit & periclis ꝓceptor. Liberis athēa: tranſlatio a bobus tracta: nā ſicuti iugū boū ceruices domat: ita tyránus liberis urbibus arbitrium tollit & in ſeruitutē deducit. Aduerſus uo. po. cū ea diceret quæ populo moleſta erant. Popularis uxor: populi fauorē habebat: q; ferme incredibile uidet: ut populo grata eſſet oratio quæ aliud ſuaderet q̄ cuperet populus & tamē id ſuauitas uocis faciebat.

De Pericle.

P Ericles aūt fœliciſſimis naturæ incrementis ſub Anaxagora præceptoꝝ ſummo ſtudio perpolitus inſtrictis liberis Athenaꝝ ceruicibus iugum ſeruitutis impoſuit. egit enim ille urbem: & uerſauit arbitrio ſuo Cūq; aduerſus uoluntatem populi liqueretur iucunda nihilominus & popularis eius uxor erat. Itaq; ueteris comœdiæ maledica lingua quāuis potentiam uiri perſtringere cupiebat: tamē ī labris hominis melle dulciorē leporē fatebatur habitare inq; animis eorum qui illū audierāt: quaſi aculeos quoſdā relinq prædicabat.

De quodam ſene.

F Ertur quidē cū admodū ſenex primæ concioī periclis adoleſcentuli interſſet: idemq; iuuenis pyſiſtratū decrepitum iam concionantem audiſſet nō temperaſſe ſibi quo minus exclamaret eueri illum ciuē oportere: q̄d pyſiſtrati oratioi ſimillima eius foret oratio: nec hominē æſtimatio eloqui aut moꝝ augurium fefellit. Quid. n. inter pyſiſtratū: & periclem interfuit niſi q̄d ille armatus: hic ſine armis tyrannidem geſſit.

De Hegeſia Philoſopho.

Q Vantum eloquētia ualuiſſe Hegeſiam Cyrenaicū philoſophū arbitramur: qui ſic mala uitæ re præſentabat: ut eoꝝ miſeranda imagine audientiū pectoribus inſerta multis uoluntariam mortis appetendæ cupiditatē īgeneraret. Ideoq; a rege Ptolemæo ulterius hac de re diſſerere prohibitus eſt.

Quantū momentū ſit in pronunciatione: & apto motu corporis. Capitulum decimū.

E Loquētiæ aūt ornamēta in pronūciatioē apta & Veteris come. id dicit quia uetus comœdia ſatyrici partes agebat: nam hoīum uitia poetæ ī comœdiis ſectabant. Maledica lingua: quæ uitia carpebat: q; nūc faciūt ſatyricoꝝ ſcripta. Perſtringere lædere capere. Dulciorē lepore ſuauitatē: mellis dulcedinē ſuperantē. Quaſi aculeos quoſdam relinq. pſtat in tranſlatioē: nā dicebāt comici qcūq; periclē audiūt mel quoddā oratiōis ſuæ pcipere uideret: ſed tamen ſi dili gentius iſpexerint aculeos ī melle relinqui cōperiēt: qbus animi eoꝝ uincirent. Prædicabat: dicebat. maledica lingua ueteris comœdiæ. Fert quidē cum admodum: nunc quaſi teſtimoniū iudicit eloquentiæ qua plurimū ualuit picles. Primæ contioni primæ orationi piclis. Iuuenis cū eſſet iuuēis: nā a pyſiſtrato ad piclem multū iterceſſerat tempus.

Pyſiſtratū de. ad ultimā ætatē ꝓuectū. Nō tē. ſe nō continuiſſe. Exclamaret clara uoce & apta diceret. Simillima. in uerborum facūdia picles pyſiſtratum adequauit. Nā hoīum huius ſenis ſententiā laudat Val. q; tā in eloquio q̄ in moribus piclis uerus uates apparuerit. Aeſtimatio clo. quia tm̄ ualebat pericles eloquētia q̄tū ualuerat pyſiſtratus. Moꝝ & moribus & peritia pyſiſtrato ſimillimus fuit & ita libertatē opp̄ſſit qnēadmodū pyſiſtratus oli fecerant. Interfuit: q̄ differētia fuit exigua qbus differētia extitit: nā q; armis fecerat pyſiſtratus. Armatus: nā cū optī uiſſet armatos milites ad ſui tutelā arcē occupauit ciuitatis iura oppreſſit. Tyrannidem geſ. rem. n. publicam pro libidine uerſabat picles tātus eū populi fauore proſequebatur. Cyrenaicū phi. cyrenaici philoſophi a cyrenis ſunt denominati. Mala humanæ uitæ incommoda & miſerias. Repræſentabat: diſpenſatione deſcribebat. Inſerta: inſita pectoribus audientium ipſum. Voluntariæ: nam mortem ſibi ipſi conſcibant: ut illis miſeriis liberarentur. Ideoq; : quia multis ingeneraret cauſam mortis.

E Loquētiæ aūt: nunc de ꝓnunciatioē loquit q̄tā uim habeat & ꝓbe iꝑam in qua omnis eloq̄ntiæ uerſatur uis ſubiungit in ſono. n. uocis atq; corporis motu quæ ꝓnunciatione ſūt ꝓpria eloquētiæ potētia continetur. Ornamenta ſonum uocis & motum corporis decus ſunt eloquentiæ. Apta pronunciatione: hoc ad uocis mollitudinem atque magnitudinē ſpectat.

Conuenienti decenti motu corporis ne mimorum more in gestu se turpiter moueat & gestū hæc pars spectat:nā eloquētiæ uis pit nisi uocis atq; corporis uenustas accōmodetur quæ ꝓnunciationis sunt ꝓpria. Tribus mōis hoies aggredit̄:nā hoīnis animos tribus mōis iuadit.s.eloquētiæ sono uocis:& motu corporis. Horū alteri aures.i.sono:nā sonus aures occupat. Alteri oculos pmulcendos i.motui:motus.n. corporis oculos delectat. Propositi ornamēta eloquētiæ eē aptā ꝓnunciationem & cōuenientē corporis motū:quæ aīos hoīum aggrediunt̄.C.Gracchus. Eloquētiæ q̄ ꝓpositi fœlicioris adolescens:exēplis primū ostēdit de sono uocis quantū in eo uirtutis fuerit quæ īcredibilis est. Eloquētiæ q̄ propositi fœlicioris:hoc dicit qa cū eloquētia sua q̄ multū pollebat reipu. prodest posset trī seditiōibus suis uexare potius illam q̄ tutari uoluit quo euēit:ut a bonis ciuibus trucidaret̄. Eloquētiæ fœlicioris: copiosissimus erat atq; ornatissimus in dicendo. Propositi:sibi ꝓposuit rēpu. agraria lege pturbare. Optime tueri:ui eloquentiæ tutari:nā sedare cōcitatā plebem potuisset. Perturbare:uexare cum fratris leges excitaret.

Post se habuit: iubebat ut seruus ille musicus se subsequeret̄.

Eburnea fistula:tybia eburnea

Modos: modulationes tēperabat Gracchi ꝓnunciantis. Aut nimis remissos excitādo:si remissior qam opus esset modulatio Gracchi extitisset ipsam intendebat:& e contra:nā nimis intēsam illius uocem ipse remittebat.

Quia ipm cām ostēdit cur hoc monitore Gracchus īdigeret.

Impetus actionis: recitationis & seruor. Attentū: diligentem æstimatorem. Huius temperamenti:molitudinis uocis quæ inter intensionem & remissionem temperamentum serua pro rei qualitate. Non patiebatur: nō sustinebat. Quitus autem hortensius plurimū i corpis decoro motu repositū credēs:eloq̄ntiæ atq; ꝓnūciatiōi maxie C.Gracchus īdulsit:sed hortēsius q tēpore Cicerōis orator fuit tm̄ i gestu corporis posuit īdustriæ:ut potius aptus ī ꝓlatione q̄ eloq̄ns uideri laboraret:itaq; incertū reliqt an ppl'us potius ad se audiēdū q̄ quomō se i gestu hīt spectādū cōuolaret:nā quēadmodū uerba aspectu:ita aspectus uerbis erat accōmodatus. Hortēsius:pstātissimus orator:& Cicerōi pœnæ par habitus. Plurimū:ac si diceret maximā uim. Decoro:cōueniēti corporis motu

Positū collocatū. In eo.la.i motu corporis excollēdo & exercēdo. Eloq̄ntia: affectanda optanda eloq̄ntia. Impedit:cōsūpsit. Nescires.i.aliqs diiudicare nō posset. Cup.aui. Audiēdū pp elegātiā sermōis. Spectādū pp decorū corporis motū q oculos hoium ad se alliciebat. Aspectus: nā motus uerbis cōgruebat ut libēter spectari posset. Aspecti:uerba ēt aspectū ornabāt. Cōstat:manifestū est. Aesopū: hi tpe cicerōis minimi pstātissimi fuerūt quorū alter comœdiarū actor fuit:alter.s.æsopus tragœdiarū. Ludicræ:hystrioniæ artis. In scenā & theatrū cū egerēt comœdias:aut tragœdias. Nā. M. Ci. q̄tū.i utaq;.re de q̄ lo.mo.sit:&.M.Ci.nō minorē industriā adhibuit q̄ Demosthenes ut corpis gestū uēustissimū adipiscer̄et:nā pceptores habuit æsopū & rosciū hystriōes q sine itermissiōe ipm ad exp̄mēdos gestus erudiebāt & Ci.roscii ꝺlitias suas appellabat. In u.re.i sono uocis & motu corpis

con uenienti motu corporis consistunt quibus cum se instruxerit tribus modis homines aggreditur animos eorum ipsa inuadendo horum alteri aures:alteri oculos permulcendos tradendo.

De C.Graccho.

s Ed ut propositi fide in personis illustribus exhibeatur.C. Gracchus eloquentiæ quam propositi fœlicioris adolescēs:quoniam flagrantissimo ingenio cum optime rempublicam tueri posset:perturbari impie maluit quotiens apud populum concionatus est seruum post se musicæ artis peritum habuit qui occulte eburnea fistula pronunciationis eius modos formabat.aut nimis remissos excitando:aut plus iusto concitatos reuocando:quia ipsum calor:atq; impetus actionis attentum huiusce temperamēti æstimatorem esse non patiebatur. De Quinto hortensio.

Autem Hortensius plurimum in corporis decoro motu repositum credens pœne plus studii in eodē laborando quam in ipsa eloquentia affectāda impendit. Itaq; nescires utrum cupidius ad audiendum eum an aspectandū concurreretur: sic uerbis oratoris aspectus & rursus aspectui uerba seruiebant:cōstat æsopū Roscium q; ludicræ artis peritissimos illo causas agēte in corona frequenter astitisse.ut foro petitos gestus in scenam referrent De. M.Cicerone:

Am.M.Ci.q̄tū ī utraq; re de qua loqmur momēti sit oratione quā ꝓ gallo habuit significauit.M.

Callidio accuſatori:callidius accuſabat Gallum q; ſibi uenenum præparaſſet. Teſtibus:teſtes inqt habeo:qui huius flagitii noticiam tenẽt. Chyrogrophis:poſſum ſcripta oſtendere quæ cõtinẽt quo modo Gallus id pficere conaret. Quæſtionibus:inquiſitionibus. Remiſſio uultu:ut reũ potius defendere uideret. Languida:fracta uoce:nõ uehementi. Soluto genere orationis non intẽſa oratiõe quẽadmodũ atrocitas rei exigebat. Oratoris uitiũ:uitiũ in quo uerſatus erat Callidius dũ contionaretur:turpiter.n. ſe in ꝓnunciatione geſſerat. Argumenta:ꝓbationes:nã argumentũ erat nõ dediſſe uenenum Gallũ callido:qui nullam animi concitationem oſtendiſſet in actione: quod fieri non poſſe uidebat ſi periculi in quo fuerat memor extitiſſet. Niſi fingeres:cõponeres:dicebat Cicero ſi uera diceres callidi intenſiori uoce utereris: ſed qa fingis nullam animi cõcitationẽ oſtendis. Cõſentaneum huic Demoſthenis iudiciũ:non aliter q̃ Cicero Demoſthenes iudicauit:& ita Val. ad externa tranſitum facit.

Callidio accuſatori exprobãdo quod præparaumt ſibi a reo uenẽum teſtibus chyrographis quæſtiõibus probaturum affirmans:remiſſo uultu & languida uoce & ſoluto genere orationis uſus eſſet:pariterque .& oratoris uitium detexit:& cauſa periclitantis arguméta adiecit totum hunc locum ita claudendo:tu iſtud. M. Callidii niſi fingeres ſic ageres.

De Demoſthene. Externa.

c Onſentaneum huic Demoſthenis iudicium:qui cum interrogaret: quidnam eſſet in dicẽdo efficaciſſi num reſpondit hypocriſis. Iterum deĩde & tertio interpellatus idem dixit pœne totum ſe illi debere confitendo:

De Aeſchine.

r Ecte itaq; Aeſchines cum propter iudicialẽ ignominiam relictis Athenis Phodum petiſſet:atque ibi rogatu ciuitatis ſuam prius ĩ Theſiphõtẽ: deinde Demoſthenis pro eodẽ orationẽ clariſſima & ſuauiſſima uoce recitaſſet:admirantibus cunctis utriuſq; colominis eloquentiã:ſed aliquãto magis Demoſthenis: q̃d ſi inquit ipſum audiſſetis:tantus orator: & modo tam infeſtus aduerſarius:ſic inimici uim ardoremque dicendi ſuſpexit:ut ſe ſcriptorum eius pax idoneum lectorem eſſe:prædicaret: expertus acerrimum uigorẽ oculorum terribile uultus pondus accommodatũ ſingulis uerbis ſonũ efficaciſſimos corporis motus ergo: & ſi operi illius adiici nihil poteſt tñ in Demoſthene

Demoſthẽis:præſtãtiſſimi oratoris:& græci. Efficaciſſimũ:uehementiſſimum ideſt prolationem. Pœne ſetotum:id dixit quaſi confiteret pœne omne q̃d in oratoris uirtute cõſiſteret illi deberi prolationi.

Recte itaq; æſchines cum propter iudicialem ignominiam relictis athenis rhodũ petiſſet. Demoſthenes & æſchines athenis p̃ clariſſimi oratores floruerunt. Sed cum æmuli eſſent forte ita euẽit ut alter Theſiphontẽ accuſaret alter defẽderet. Cũ aũt cauſam Demoſthenes q̃ reũ utebat obtinuiſſet æſchies tanta animi ægritudine affectus eſt ut relicta patria rhodũ contenderet. Rhodii audita æſchinis cauſa qua iductus patria careret ipũm orarũt: ut ſuam atq; Aemuli orationem ageret . Itaque ſuam prius: ut rogantibus morem gereret. Deinde Demoſthenis quã protheſiphonte habuerat iucundiſſima & dillucida uoce oratione ꝓnunciauit:ſed cum auditores utriuſq; oratoris uchementẽ facundiam ita laudarẽt:ut Demoſthenis eloquentiam anteferrent:in hæc uerba æſchines prorupit. Recte uos diiudicaſtis rhodii: ſed quid diceretis ſi bellum audiuiſſetis ſua uerba pronunciantem. Aeſchines. ſcilicet fecit orator fuit clarus. Indicialem ignorantiam:nã in iudicio litem amiſerat cũ Theſiphontem accuſaret:cuius defenſionẽ Demoſthenes ſuſceperat. Suam orationem in qua accuſauerat Theſiphontẽ:hic accuſabat q̃ legatus athenienſium a Philippo macedoniæ rege pecuniam accepiſſet. Demoſthenis orationem in qua liberauerat reum. Columinis elo. columẽ ſuſtentaculũ dicit a ſimilitudine columnæ. Tãtus tã p̃ſtãs orator. ſ. æſchines. Inimici:demoſthenis aduerſarii. Pax idoneum. minime cõuenientẽ lectorẽ ne dũ actorẽ:cũ ꝓnunciãdo uim dicẽdi demoſthenis ſignificare nõ poſſet. Acerrimũ uigorẽ oculox uehemẽtiſſimum oculox uigorem. Terribilẽ uultum:aſperum uultum cũ aduerſarii cãm diluerer. Pondus:grauitatẽ ſentẽtiax. Corporis effi. mo. uehemẽtiſſimos motus corporis:nã motũ corpis cũ uenuſtate orationi accõmodabat:hæc oĩa ſeruabat dẽoſthenes:q̃ admiratiõe digna uidebãt. Opi ſcripto:demoſthẽis. Adici:addi:nã oĩ ex ꝑte illius erat ꝑfecta oõo. In demoſthene:iſcriptis demoſthenis.

Magna pars demosthenis: ornatus in sono uocis & motu corporis: quē oratiōi demosthenes affere bat. Quæ legitur: pars illa legitur: in qua ꝓnunciando plurimū ille ualebat. Auditi: nā auditoribus uocis suauitas quæ in demosthene erat aures maxie demulcebat. Sed hæc uis legēdo nō pcipiebaꝫ.

Effectus etiā artium. Nunc ꝓsecuturus est quantū artes efficiant: qđ ad id ꝓdesse poterit ut uti
e litates ex eis effectibus prouenientes pficere possumus. Excogitatæ: inuentæ ab inuētoribus nam cū uoluptate eaꝝ artium utilitas pcipitur. Memoratu: quantū ad exēpla actuum cōme morandoꝝ. Reponētur. collo cabuntur: nam exēplis dignis ef fectus artium aperit. In his edē dis tradēdis postquā ut & uolup tas & utilitas cōpræhensa fuerit labor non grauabit addiscentes

Labor. n. quē fructus subsequi tur: solet nō esse difficilis. Suo fructu: nā utilitas & uoluptas ca pitur i ediscendis artibus. Sup plicii galli maximum ī omni ge nere litteraꝝ recipiendo studiū.

De effectu ꝑmo loquitur: qui ab astrologia profectus ē. Quo tempore paulus æmilius exerci tum contra Persen Macedoniæ regē duxit: in quo Sulpitius Gal lus eius legatus erat: q plurimū in pcipiendis liberalibus artibus studii adhibuerat. Forte ita acci dit: ut sereno noctis tēpore ecly psim luna pateret. Quæ res pro monstro habita romāos milites ad dimicatione absterrebat. Id ubi itellexit gallus qui optimus erat mathematicus qua ratione id factum esset habita contione in castris disserere cœpit. Et ra tiones siderum ac naturam ī me diū ita attulit ut milites a terrore ad confidentiam dimicādi reuo caret. Frontinus tamen aliter di cit non. n. sentit gallū post lunæ defectū milites admonuisse: sed iminentem lunæ eclypsim: ꝑui dentem exercitui prædixisse: ne cum id accidisset: terror militum animos occuparet. In omni ge nere litterarum: liberalibus arti bus instructus erat. Profuit ma ximum auxilium tulit: nam ma ccdoniæ rex hortatu suo supatus ē:

magna pars Demosthenis abest quod legitur: potius quam auditur.

Quod magni effectus artium sint.
Capitulum undecimum.

Effectus etiam artium recogniti possint aliqđ
e afferre uoluptatis: protinusque & quam uti liter excogitate sunt: patebunt & memoratu dignæ res lucido in loco reponentur: & labor in his edē dis suo fructu non carebit.

De Sulpitio Gallo.

s Vlpitii Galli maximum in omni genere litterarū recipiendo studium plurimum reipublicæ pro fuit. Nam cum L. Pauli bellum aduersum regem Per sen gerentis legatus esset: ac serena nocte subito luna defeciſſet: eoque ueluti diro quodam mōstro perterri tus exercitus noster manus cum hoste conserendi fidu ciam amisisset de cæli ratiōe & siderū natura peritissi me disputando alacrem eum in aciē misit. Itaq; ī incly tæ pauliāæ uictoriæ liberales artes galli aditū dederūt: quia nisi ille mœtum nostrorum militum uicisset: im perator Romanus uincere hostes non potuisset.

s Purinæ quoq; in cōsectādis deoꝝ monitis effica tior scientia apparuit: quā urbs romana uoluit. prædixerat. C. Cæsaris ut ꝓxi mos. xxx. dies quasi fata les caueret quoꝝ ultimus erat idus martiæ: & cū forte mane uterq; ī domū Caluini Comitii ad officiū cōue nisset Cæsar spuriæ & qđ scis idus martias iā uēisse: & is: & qđ scis illas nōdū præteriſſe abiecerat alteri tiorē tanq̄ exacto tēpore suspecto: alter ne extremam quidē

Defeciſſet: passa eclypsim eēt & notandū ꝙ lunæ eclypsis semp noctu fit in plenilunio: sed solis defectus in die fit luna uacua. Diro monstro: arbitrabantur milites sibi malum omen a diis portendi. De cæli ratione: quomodo sphæra sit stellis iferior: & quomodo stellæ aliæ aliis superiores. Siderum natura: quomodo soli oppositа perpendiculariter luna defe ctum pariat: & quo pacto in punctum eundem sidera conueniant ut alteri aliud obstet: ne lumen ef fundere possit. Liberales artes septem sunt: sic nominatæ quia dignæ sint libero homine. Spurinæ quoque in consectandis deorum monitis efficatior scientia apparuit: hic spurina magnus ariolus: at que astrologus fuit: hæ enim artes ita cōnexe sunt: ut aliæ sine aliis percipi uix possint. Et īspectis ho stiæ fibris quam Cæsar immolaret ipsum: ut a proximis triginta diebus quos idus Martii finiebat ca ueret summopere monuit. Quā urbs Romana uolut. Roma enim uoluisset spuriná mendacem

potius fuisse q̃ Cæsare patriæ parentẽ. Quasi fatales: uti qui sibi fatum portenderẽt. Vterq; Cæsar & Spurina. Ad officiũ. s. salutandi Domitii q ægrotus erat. Venisse: neq; mihi mali qcq̃ contigisse. Exacto. i. finito pfecto tẽpore suscepto: nã ultimus ille erat dies sibi fatalis. Vtinã aruspicem: uerba auctoris ita impræcantis. Vtinã auguriũ huius non tm̃ ualuisset: ut uera Cæsari ĩ securitate degẽti præ dixisset. Aruspicẽ spurinã. Auguriũ: diuinatio. Patriæ parẽtẽ. C. Cæsarẽ: q pater patriæ exẽplo Ciceroĩs appellari uoluit. Securitas: nã qa timorẽ deposuerat in cõiuratoꝝ manus pẽit. Fefelisset nam nõ securus euasit Cæsar sicuti sibi psuaserat. Sed ut alieni gena scrutemur cũ obscurato repẽte sole: de alio methamaticæ artis effectu tractans ad externa transgredit exempla. Obscurato sole: nam eclypsim passus fuerat sol qd fit luna uacua. Inusitatis tenebris: nã nox infusa uidebatur adeo tenebre increbuerãt.

eius partem periculo uacuam esse arbitratus ẽ utinam potius augurium quam patriæ parentem securitas fefelisset. De Penele philosopho. Externa.

s Ed ut alienigena scrutemur: quũ obscurato repẽte sole inusitatis perfusæ tenebris Athenæ sollicitudine agerentur interitum sibi cælesti denunciatione portendi credentes pericles processit ĩ medium: & quæ a præceptore suo Anaxagora pertinentia ad solis & lunæ cursum acceperat: differuit: nec ulterius trepidaĩ ciues suos uacuo mœtu passus ẽ. De Alexãdro rege.

q Vantũ porro dignitatis a rege Alexãdro tributũ arti existimamus: q se & pingui ab uno Apelle & fingi a Lysippo tantũmõ uoluit. De Vulcano.

t Enet uisẽtes Athenas Vulcãus Alchimenis manibus fabricatus: præter cætera. n. perfectissimæ artis in eo præcurrentia iudicia etiã illud mirãtur quod stat dissimulatæ claudicatiõis sub ueste leniter uestigium repræsentãs: ut nõ tanq̃ exprobratũ uicium: ita tã quã certã propriamq; dei notam docere significans.

c Vius couiugem Praxiteles in marmore quasi spirantẽ in tẽplo cuidorũ collocauit propter pulchritudinẽ operis & libidinoso cuiusdã cõplexu parum tutam: quo excusabilior ẽ error eq q uisa pictura eq̃ hinnitũ edere coactus ẽ & canũ latratus aspectu picti canis

Ad solis & lunæ cursum: quomodo Hemisperiũ lunæ solari sit inferius & quo pacto semper luna in obliquũ tendit: sed cũ ad perpendiculum fuerit luna soli opposita solis radios ad nos trãsire nõ patitur quo euenit: ut tenebre inducantur. Suos ciues: athenienses. Vano: inani mœtu: qui sine ratiõe illoꝝ animos occupauerat. Porro: deinde

Dignitatis: honoris. Alexandro: q magnus dictus ẽ. Tributum: assignatũ. Pingi coloribus designari. Vno. i. solo appelle: qui omnes pictores supabat. Fingi i simulachrum componi. Alysippo: sculptore: qui palmam iter cæteros optinebat.

Tantũmodo solummodo uoluit: neq; n. passus ẽ se ab aliis fingi neq; pingi. Tenet: uisentes athenis Vulcãus alchimenis manibus fabricatus. Laudat ẽt effectum artis alchimenis qui fictor fuit: dicit. n. eum tanta arte uulcanũ finxisse: ut cũ nihil illi addici posse uideret tm̃ id maxie inspiciẽtes delectabat. Tenet: moraĩ delectat. Vulcãus. Vulcãi simulachꝝ.

Alchimẽis optimi fictoris. Dissimulatæ claudicatiõis dissimulare uidebaĩ ne uulcãus tãq̃ nollet pcipi claudicationẽ: nã p̃moribus digitis pedũ humi nitebãĩ. Vt nõ exprobratũ q̃si uiciũ. Vestigiũ illud nõ iprobari poterat tanq̃ uiciũ: sed tm̃ ppriã dei formã repræsentauerat. Tanq̃ uicium: nã repsentatio illa leuis claudicatiõis non patens erat: ut p uicio deo posset iproperari. Notã dei: signũ & maculã dei: nã dissimulata claudificatio apparebat. Cuius cõiugẽ praxitelis. Dicit nũc praxitelẽ fic rorẽ ueneris imaginẽ tãta arte formasse: ut cũ ĩ cuidoꝝ tẽplo consistere: qdã insano amore correptus ab illius amplexu tẽperare sibi nõ potuerit: adeo uenusta ac ppe spirãs imago uidebaĩ. Cuius cõiugẽ. s. uenerẽ q̃ scdum poetas uulcani dr uxor. Praxiteles: sculptor isignis. Quasi spirantẽ: ferme uiuẽtẽ: nã uiuũ simulachꝝ illud uidebaĩ. Quo e. ẽ er. e. praxiteles: hic ẽt equã tãto artificio finxit: ut cũ equus opi illi appropinq̃ret: credẽs uerã uiuãq; equã eẽ hinnitũ edere cogeret. Sed cũ rationis pticeps homo nõ sibi a simulachro marmoreo moderari potuerit quo minus insano amplexu ĩ illud ferret: dicit errorẽ hũc ĩ brutis nõ eẽ admiratiõe nimia psequẽdũ. Error: nã fictã ĩ marmore equã: equus uiuam credidit. Hinnitũ edere emittere hinnitum: cũ ipsam uerã eẽ arbitraret. Et canis. Canẽ ẽt finxit adeo naturalem: ut cũ alter canis in eum oculos coniecisset: latratus edidit nõ secus ac s. spirans signũ extitisset. Canis latratus. scilicet excusabilior est. Incitatus: commotus aspectu illius picturæ quæ

canem referebat. Tauruſq; ad amorem & concubitum. Syracuſis etiã in ære ipræſſa erat uacca adeo naturalibus liniamẽtis ornata: ut taurus uiſa imagine cõfeſtim eius concubitũ petere nõ dubitauerit. Tauruſq; excuſabilior eſt. Aeneæ uaccæ: imaginis uaccæ æneæ. Syracuſis in ciuitate Syracuſarũ & eſt urbs Siciliæ. Cõpulſus. i. irritatus incitatus: coactus: inſtigatus: cũ ſpirantem illam exiſtimaret. Quid. n. uacua animantia arte decepta. Vere inquã ſunt animantes ratione carentes excuſabiliores: quando hominẽ uidemus rationis participẽ libidinoſo amore incitatũ: marmoreã imaginẽ fuiſſe cõplexum. Arte decepta. i. ſimulachris arte confectis: quæ ſpirãtia uidebant. Sacrilegã cupiditatẽ: ſacrilegam ideo dixit quia ſignũ ueneris cõplexus eſt: quaſi ipam deam uiolare uoluerit. Liniamẽtis forma: in liniamẽtis artificioſis forma dicitur.

Aeterũ natura quẽadmodũ ſæpenumero Aemulam uirium ſuarũ eſſe patitur. Nunc ad capitulum tranſit in quo de his tractat: quæ nulla arte effici potuerunt. Patitur ſuſtinet: nam in marmore ſe ferme exprimi patitur natura. In artem: quẽadmodum diximus de arte: quæ natura cõſecuta eſt: pari ratione uidendum eſt de arte quæ in caſum naturam conſequi peroptauit: cum in ipſo conatu uiribus fuerit deſtituta. Feſſo labore: cogitatiõis uires abſumptæ: feſſe opus inceptũ perficere non ualuerunt. Quod ſummi artificis Euphranoris manus ſenſerunt. Nunc exempla narrat: quibus oſtendit id quod propoſuerat. ſcilicet quaſdam artes æmulari nõ potuiſſet naturam. Et primum exemplum Euphranoris quem conſtat præſtantiſſimũ pictorẽ extitiſſe. Quod. ſ. non poſſe artem plærũq; imitari naturam.

Euphranoris: pictoris nobiliſſimi. Neptuni imaginẽ. Tres ſaturni filii fuere: Pluton: Neptunus: & Iuppiter. Itaq; omnes hoꝝ imagines regias repræſentare in pictura uolebat. Excellentiſſimis maieſtatis coloribus. i. colores in pingẽdo Neptuno adhibuit: q ad exprimendam maieſtatem eſſent idonei. Auguſtiorem aliquãto uenerabiliorem utpote præſtãtiorem: ei. n. ſors cælum obtulerat. Omni impetu: omni ui cogitatiõis. In ſuperiore opere: imagie Neptuni. Poſteriores cõatus eius moliones eius i poſteriore pictura cum pingere uellet Iouem aliis uenerabiliorem. Nequiuerunt: non ualuerunt: neq;. n. auguſtiorẽ louis imaginem repræſentare potuit. Quid de Timãte inſigni pictore loquitur: cuius ars naturam imitari nequit. Quid. ſ. fecit? nõne in opere ſuo irritus apparuit. Immolatæ: cum in Aulide inſula detinerentur græci aduerſa uiuenti: ut nullo pacto iter ad Troiam dirigere poſſent quo intẽdebãt obiterfectũ Dianæ ceruũ iratã deã reſpõdit calcas nõ aliter placari poſſe niſi ſanguine regio ꝑ̃us immolaret. Itaq; Vlyxes ad Clytæmneſtrã miſſus eſt q Vafrãmto ſuo Iphigeniã regis filiã ab ipa ipetraret. Eo cũ pueniſſet Vlyxes ſimulauit ſe ſecũ Iphigeniã ducere: ut Achylli i mrimoniũ traderet: ſed cũ aulidẽ pueniſſet: pr̃ q̃uis igratus filiã imolari ñ ꝛcuſabat ne ſolus ꝓceres græcos moraret. Tãdẽ iuſſu dianæ tẽpli cuſtos Iphigẽia ẽ cõſtituta. Calcantẽ triſtẽ: uates erat: & triſtis erat cũ imolari uideret regiã ſtirpẽ. Mœſtũ Vlyxẽ: q miſſus fuerat: ut ad tã crudele ſacrificiũ Iphigeniã duceret ſub Achyllis cõnubii prætextu. Clamãtẽ aiacem: nã Aiax indignũ putabat ut humano ſanguine dii placarent: & ꝓpterea clamãdo uetabat. Lamentantẽ Menelaũ: lamẽtabat Menelaus qui patruus dolebat ſanguine ſibi cõiunctã ꝓ uictima mactari. Inuoluẽdo: ueſte caput obduxit. Cũ pr̃is dolorẽ exp̃mere nõ poſſet. Acerbitatẽ: amaritudinẽ ſũmi mœroris quẽ ex filia quæ imolaret contraxerat.

c Aeterũ natura quẽadmodũ ſæpenumero æmulum uirium ſuarum artẽ eſſe patitur ita aliquando irritam feſſo labore dimittit: quod ſummi artificis Euphranoris manus ſenſerunt. Nam cũ Athenis. xii. deos pingeret Neptuni imaginẽ quã poterat excellẽtiſſimis maieſtatis coloribus cõplexus eſt: pinde ac Iouis aliquãto auguſtiorẽ repræſentaturus. Sed omni impetu cogitationis in ſupiori opere aſſumpto poſteriores eius conatus aſſurgere quo tenebant: nequiuerũt. De quodam pictore:

q Vid ille alter æque nobilis pictor luctuoſum immortale Iphigeniæ ſacrificium referens cum Calcãtem triſtem mœſtũ Vlyxẽ clamãtẽ Aiacẽ: lamẽtãtem Menelaũ circa arã ſtatuiſſet: caput Agamẽnõis ĩuoluẽdo: nonne ſũmi mœroris acerbitatẽ arte exp̃mi ñ poſſe

Euphranor prãſtantiſſimus pictor

Fratris:Menelai qui frater erat Agamẽnonis. Affectu ſpectantis:conſiderationis picturam intuẽtis. Aeſtimandũ:conſiderandum reliquit:nam ſi quis patrem capite operto uiderit quãtum in animo acerbitatem cõtraxiſſet cogitatione comprehendet. Atq; ut eius ſtudii adiciã exemplũ præcipue artis pictor. De quodam pictore cuius nomen non ponit loquit: ſed tamẽ ipſum appellem fuiſſe exiſtimamus. Eius ſtudii.ſ.picturæ. Adiciã:addã. Præcipue:ſingularis artiſ. Pictor.ſ.appelles. Exercitatione.i.a curſu & labore. Modo:quaſi ferme. Labore induſtriæ. ingenii uires in eo pingendo cum ſummo ſtudio adhibuerat.

confeſſus eſt. Itaque pictura eius aruſpicis & amici & fratris & lachrymis madet: patris flætũ ſpectatis affectu exiſtimandũ reliquit: De Quodãalio pictore:

a Tq; ut eiuſdem ſtudii adiiciam exemplum præcipue artis pictor equum ab exercitatione ueniẽtem modo non uiuũ labore induſtriæ ſuæ cõprehẽderat: Cuius naribus ſpumas adiicere cupienſ tantus artifex ĩ tam paruula materia multum ac diu fruſtra tenebatur: deinde indignatione accenſus ſpongiam oĩbus imbutam coloribus forte iuxta ſe poſitam apprehẽdit & eam ueluti corrupturus opus ſuum tabulæ illiſit: quã fortuna ad ipſos equi nares directam deſiderium pictoris coegit explere. Itaq; q̃ ars adũbrare nõ ualuit: caſus imitatus eſt.

Cõprehenderat: expreſſerat.

Spumas: ut ſignũ Hanelantis & a curſu redeũtis equi repræſẽtaret. Adicere:addere. Tãtus ac ſi diceret præſtantiſſimus artifex. Paruula materia: in additione ſpumæ quod facile uidebat.

Tabulæ:in q̃ erat pictus equuſ

Illiſit:incuſſit. Fortuna:caſu.

Directam:nam equum in naribus pcuſſit. Deſideriũ pictoris quod cupiebat pictor fortũa donauit:nã ſpumã ſpungia repreſẽtauit. Adumbrare: exprimere pingere. Caſus: fortuna.

Suæ quẽq; artis optimum & auctorem eſſe & diſputatore. Capitulum Tertiumdecimum.

ſ Væ autem artis unumquẽq; & auctorẽ & diſputatorem optimum eſſe nõ dubitemus: paucis exemplis admoneamus. De.Qu.Scæuola.

ſ Cæuola clariſſimus legũ uates & certiſſimus quotienſcũq; de iure prætorio cõſulebatur: ad Furiũ & Caſſelium: quia huic ſcientie dediti erãt cõſultores reiiciebat: quoquidem facto moderationem ſuam magis commendabat quam auctoritatem minuebat: ab his negocium aptius explicari poſſe cõfitendo: q quotidiano eius uſu callebant: ſapiẽtiſſimi igitur artis ſuæ pfeſſores ſunt: a quibus & propria ſtudia uerecunde: & aliena tã callide æſtimãt. De Platõe philoſopho:

p Latonis quoque eruditiſſimum pectus hæc cogitatio attigit: qui conductores ſacræ aræ modũ &

Væ autẽ artis unũquẽq; auctorem. Capitulũ hoc eſt tertiumdecimũ. in quo exemplis clarorum uirorũ id oſtendit ſuæ quẽq; artis optimũ eſſe auctorẽ: atq; diſputatorẽ. Suæ artis: ꝓprie cuiuſq; artis. Paucis. i.paucoꝝ exẽplis. Interpres: legum expoſitor. Certiſſimuſ: legum uates: ueriſſimus & iuſtiſſimus iuriſconſultus. De iure ꝓtorio: ius prætorium dicit: ĩ quo agitur de iure apud prætorẽ dicendo.i.cauſidici propriũ. Furium & caſſelium: hii clariſſimi cauſidici erant. Dediti: nam in eo ſe exercebant. Reiciebat: remittebat: ne aliene artis auctor iudicaretur. Moderationẽ: modeſtiam ſuam in hoc exprimebat. Commendabat: cõmẽdabiliorem reddebat. Auctoritatem: amplitudinem & grauitatẽ minuebat. Negocium id.ſ.ꝓtorii iuris. Quotidiano uſu eius: aſſidua prætorii iuriſ excitatõe.

Sapientiſſimi igitur artis ſuæ: nunc laudat Scæuolam cõcludendo Valerius. Propria ſtudia uerecunde. quia tãetſi in aliqua arte ꝓſtantes ſint: tamẽ ꝓprium meritũ uerecundia extenuant. Callide: aſtute: ita ut callidos eos eſſe exiſtimemus: in facultate in qua uerſant. Aeſtimantur: magni putant. Platonis quoq; : Quidã fabri de modo & ſitu ſacræ aræ: quam in arce athenarum palladi fabricare cupiebant: platonem conſulebãt: plato tametſi omniũ artium pitiſſimus eſſet: & in geometria præſtantiſſimus ne alterius ꝓfeſſionem uſurpare uideret: ipſos ad euclidem geometram miſit. Eruditiſſimum pectus: omnium rerum ſcientiam tenebat. Hæc cogitatio: ut uellet cuiq; in ſua profeſſione concedere: aut propria ſtudia uerecunde aliena callide æſtimare. Conductores: nam conduxerant aram illam quã condere i arce uolebant. Sacræ aræ. palladis. Modum; menſurã paruã uel magnã & quãtitatem reſpicit.

Forma.qualitatem.i.rotundam uel quadratã triangularem uel alterius formæ. Euclidẽ:q ſe in geometriã totũ abdiderat. Immo ꝓfeſſioni:utiꝫ correctiõe qa dixerat ſciẽtiæ eius cedẽs:nã ſciẽtia geometriæ artis plato euclidi non erat inferior:ſed ꝓfeſſioni ceſſit:nã philoſophiam plato.Euclides geometriã ꝓfitebaꝫ. Glorianꝫ athenæ Armamẽtario ſuo nec ſine cauſa quãdoqdẽ illoꝝ exempla poſuimus q ſuæ artis optimi fuere auctores:nunc de his exẽpla ſubiiciamus.q præſtantiſſimi ſuæ artis diſputatores apparuerunt. Gloriantur athenæ:ꝓpter operis magnitudinem atq; præſtantiam.

Armamentario: armamentarium locus ubi omnia nauiũ iſtrumenta reponebãt. Nec ſine cã i.iuſta eſt ratio cur athenæ gloriẽnt. Impẽſa:magnificẽtia præſtat ædificiũ. Elegãtia:pulchritudine. Viſendũ:ut uiſu dignũ uideaꝫ:& Valerii ætate opus illud cõſpici poterat athenis: cuius nunc ne minima qdem ueſtigia apparent. Architectũ philonẽ:Philo architectus armamẽtariũ ſtrũxerat. Rationẽ iſtitutiõis ſuæ:cũ ex eo quæreretꝫ cur ita opus illud ſtruxiſſet rationẽ fabricationis expoſuit. Diſertiſſimus populus:atheniẽſis populus:q eloquentiſſimus erat facundiæ uim in philone eſt admiratus.ex quo apparet eũ non inferiorem fuiſſe in eloquẽtia quã in artificio armamẽtarii. Eloquẽtiæ eius facundiæ Philonis: qua uſus erat in operis diſputatione. Mirifice & ille artifex id ẽ pictor ille mirabiliter fecit. In opere ſui muneris:in arte pingẽdi:qd illiuſ erat officiũ. A ſutore:a calceario. Crepida: calcei genus a crepando dicta: nã cum ambulamus ſtrepit:eſt aũt ſoleæ genus. Anſullis:anſa primitiuũ eſt anſulla diminutiuũ. Anſa dicitꝫ id quo uas uel aula utrinq; capitur:nam aures uaſis anſæ dicunt.anſullæ ergo ſunt corii cornua in q; bus pes continetur cum crepidas geſtamus lora utrinq; dicunt. Crure:tibia & ſuperiori parte pictu ræ. Supra plantam:ita ut nihil diceret niſi q; ad pedis calceos attineret:quia id ſui erat muneris proprium. Vetuit:prohibuit caue inquit de crure uerbum illũ facias:qa id tuæ artis non eſt.

formã eius ſecũ ſermonẽ cõferre cõatos ad Euclidem geometrẽ ire iuſſit:ſcientie eius cedens immo ꝓfeſſiõi.

De Athenienſibus & de Philone.

g Loriantur Athenæ armamentario ſuo: nec ſine cauſa eſt enim illud opus & ĩpenſa & elegantia uiſendum: cuius architectum Philonem ita facũde rationẽ inſtitutionis ſuæ in theatro reddidiſſe conſtat:ut diſertiſſimus populus nõ minorem laudẽ eloquentiæ eius quam arti tribueret:

De Quodam Artifice.

Irifice & ille artifex qui in opere ſui muneris ſe a ſutore ſuo decrepida & ãſullis paſſus de cruꝛ etiã diſputare incipientem ſupra plãtam aſcendere uetuit

De Senectute. Cap. quartum decimum.

Enectus quoq; ad ultimum ſui finẽ pro uecta in hoc eodem operꝛ inter exempla induſtriæ in aliquod claris uiris cõſpecta eſt: ſeparatim tamen & proprium titulum habeat:nec cui deorũ immortalium præcipua indulgẽtia affuit:& noſtra ornata mentio defuiſſe exiſtimetur:& ſimul ſpe diuturnioris uitæ quaſi adminicula quædã dẽtur: qbus inſiſtẽs alacriorem ſe reſpectu uetuſtæ fœlicitatis facere poſſit

ſ Enectus quoq; ad ultimum ſui finem prouecta in hoc eodem operẽ. Nunc de ſenectute dicturus prefatur. Ad ultimum ſui finem prouecta:ideſt eo uſq; prouecta quo hominis uita ꝓduci poteſt. In hoc eodem tempore:in hoc libro: Inter exempla induſtriæ:nam in capitulo de induſtria multos commemorat qui ad ultimam ſenectutem peruenerant. Aliquot claris uiris: ut ĩ Catone cenſorio & in Terentio Varrone.in Carneade in Socrate.in Cleante. Cõſpecta:cognita. Seꝓaratum:aꝑ aliis diuiſum capitulis. Proprium:ſui ipſius titulum. Cui.ſ.ſenectuti. Præcipua ĩdulgentia:ſingularis clæmentia benignitas:nam dii indulgentes fuiſſe exiſtimẽtur q; uitam ſenibus ꝓpagarunt. Affuit:fauit. Noſtra ornata mentio.i.commemoratio noſtra ornata:nam niſi labore noſtro eam litteris ornabimus & poſteritati cõmendabimus ſenectuti defuiſſe exiſtimantꝫ q; uitam ſenibus ꝓpagarũt. Noſtra ornata mentio.ideſt commemoratio noſtra ornata: nam niſi labore noſtro eã litteris ornabimus & poſteritati cõmendabimus ſenectuti defuiſſe exiſtimabimur cui deoꝝ imortaliũ benignitas fauit. Et ſimul:cũ hoc:aliã utilitatẽ innuit cur ſeparatũ titulũ ſenectus optinere debet. Spe diuturnioris uitæ:ſi exẽpla ſenectutis narrauerimus dabimus adminicula his q ſe diutius uicturos diffidunt.quod.n.in aliis uidemus:idẽ nos ſperare poſſumus. Adminicula quædã: quædã ſuffragia hominibus dentur ſpe diuturnioris uitæ. Quibus:ſcilicet adminiculis. Inſiſtens.ſ.ſpes aliorum. Alacriorem:ꝓmptiorem. Reſpectu uetuſtæ:reſpectu eorũ qui diu & fœliciter uixerunt

Tranquillitatemq; nostri sæculi.blanditur tyberio more suo Valerius. Trãquillitatem sæculi nostri.ætatis nostræ quietudo. Salutaris principis:tyberii quo imperante salus nulli interdicitur. Ad longissimos humanæ conditionis terminos.ad ultimos senectutis fines.ad quos hominis uita ꝓduci potest. M.Valerius coruinus.C.annum compleuit.primum senectutis exemplum est de.M.coruino.quem etiã Cicero in agro suo centesimum annum uixisse dicit:& inter primum & sextum consulatum sex & quadraginta annos intercessisse Interceſſerunt:interuenerunt:hoc dicit ut robustam illius senectutem declaret. Suffecit: administrationẽ consulatus sustinuit. Integris:ualidis uiribus.nam q̃uis tanta senectute ꝑmeret:potuit tamẽ robore corporis rempu.administrare. Ex actissime:pfectissime:nihil prætermisit quod agrorũ culture cõueniret. Patrissamiliæ:nã studiosiss.me culturã agrorum executus est. Optabile exemplũ:optari possunt ciues & patressamilias:q̃illius exẽplo & urbi & samiliæ utilitatẽ afferant. Cuius uitæ spaciũ. Metellus hic est q pius ẽ cognominatus parer illius metelli cretici: qui deuicta creta ꝑclarum .triũphũ est assecutus.

Metellus qui piusest cognominatus. Aequauit: nã & ipse ad cẽtesimũ annum puenit. Post consularia imperia:cõsulatus aliquot gesserat:& illis functus fuerat. Senex admodũ:nam octoginta octo erat annoꝝ. Cerimoniarum.sub cerimoniarũ appellatione totius religions ritus continent. Duos & uiginti annos:duos & uiginti annos uixit: ex quo pontifex erat creatus.

Ore hesitante:solent senes lingua perditiore non posse plene ea quæ uolunt ꝓnunciare a q̃ incõmoditate Metellus abfuit. In uotis nuncupandis:cũ uota pro repu.ipse susciperet: neq; uacat quod dixit uotis nuncupandis:nam uotorum alia concepta alia nuncupata dicebantur concepta uota erãt:ea q̃ animo tm̃modo cõcipiebant. & nõ enunciabant. Nuncupata uero uota appellabãt: quæ uerbis ipsis altius efferebant. In sacrificiis faciendis:nã tremula manu usus nõ est siue a capite ad caudã uictimæ cultrũ deduceret:siue mola cultrũ aut uictimã aspgeret:siue cultro iugulũ uictimæ apiret Tremula manu:nam effecti senes solẽt tremebũda manu negocia gerere. Gessit:administrauit tutelã sacroꝝ. Qu.aũt Fabius maximus.Ex his quæ Valerius dicit cõiicere possumus: Fabiũ maximũ ad centesimũ annũ pueniss̃e:& ad oia officia publica & priuata suffeciss̃e: Auguratus sacer. nã in numero augurũ est cõstitutus quẽ auguratũ sexaginta duos annos gessiss̃e dicit. Robusta ætate:matura ætate.i.in uirilitate:q̃ anno qnto & quadragesimo incipit:eum.n.robusta:iam ætate creatũ augurẽ cõstat. Id:sacerdotiũ. Adeptus:nactus. Vtraq; tẽpora:& quæ antequã crearet augur interceſſerant:& quæ i administratiõe sacerdotii consũpsit. In unũ cõferant.i.in unã supputationẽ cõtrahãt.

Sæculi mo.exple.i.centũ annoꝝ mensurã pfecerit. Apte .hic cernimus sæculum spaciũ esse centum ãnoꝝ. Iam de.M:ppenna qd loquar q oibus quos cõsul in senatũ conuocauerat. M.ppenna quãtũ ꝓduxerit ætatẽ & in ea ætate quã reipu.utilis fuerit ex eo itelligere possumus ꝙ oibus.P.C.quos ipse cõsul in curiã conuocauerat supstes fuit. Supstes:cũ esset cõsul & senatũ aliquotiẽs hũisset oibus quos i curiam conuocauerat superuixit. Septem tantum̃modo:quos cẽsor fuerat cum. L.Philippo & in ea censura patres conscriptos legerat quos omnes uita superauit septem exceptis quos post se moriens reliquit. Qui non ad septem sed ad omnes referas senatores ab eis censoribus lectos.

De Marco perpenna.

i Am de marco perpenna quid loquar? qui oibus quos in senatu uocauerat supstes fuit:septẽq; tm̃ modo quos cẽsor collega Lucii Philippi legerat e P.C.

tranquillitatemq; sæculi nostri qua nulla unqua beatior fuit:subinde fiducia confirmet salutaris principis i columitatem ad longissimos humanæ conditionis terminos prorogando. De.M.Valerio Coruino

Alerius Coruinus centesimum annum compleuit cuius inter primũ & sextum consulatum quadraginta & sex anni interceſſerunt:suffecitq; itegris uiribus corporis non solum spectosissimis reip.ministeriis.sed ẽt exactissimæ agrorum suorum culture & ciuis & patrissamilie optabile exemplum. De Metello.

Vius uite spacium equauit metellus quartoq; anno post consularia imperia senex admodum pontifex maximus creatus tutelã cerimoniarũ per duos & uigiti ãnos:neq; ore i uotis nũcupãdis hesitãte:neq; i sacrificiis faciẽdis tremula mãu gessit. De.Qu.Fabio maxio

q Vintus autẽ Fabius maximus duobus & sexagin ta ãnis auguratus sacerdotium sustinuit robusta iã ætate id adeptus quæ utraq; tempora si in unum cõ ferantur:facile sæculi modum expleuerint.

Reliquos uidit:nihil aliud ſignificat uidere reliquos niſi eos uidere qui poſt nos relinqũt ex oĩbus ſenatoribus quos legerat cenſor ſeptem dũtaxat moriens perpenna reliquit. Diuturnior: uiuatior q longiore uita uſus eſt quã ois ordo ſenatorius quem ipſe elegerat cẽſure magiſtratũ gerẽs. Appii claudii:qui cæcus eſt cognominatus. Clade:cladem nomiauit illius orbitatẽ oculorũ. Metirer: terminarem diffinirẽ.i.dicerẽ illũ ſolũmodo uixiſſe eo tempore quo lucẽ optinuit: neq; ſpaciũ uitæ qđ in cæcitate pfecit uitam nominarẽ. Infinitum nu.an.multos annos in cæcitate egit. Quattuor filios:mares quattuor & filias qnq; quoad uixit honeſtiſſime curauit:neq; aliter q̃ ſi lumĩa hũiſſet uita ergo illa eſt appellãda cum fuerit utilitate referta. Plurimas clientelas multorũ patrocinia ſumebat quãuiſ cæcuſ. Rei pu.neq; enim a reipu. admiſtratione deſiſtebat. Hoc caſu grauatus.i.preſſus cæcitatis iactura. Fortiſſimet rexiſſe ex quo conicit eum nihilo minora in orbitate geſiſſe quã cæteri luminibus fruentes. Feſſus iam uiuẽdo uiribus corporis diu uitam ꝓducẽdo debilitatus. Lectica cum officio pedũ uti non poſſet lectica ſe in ſenatũ ferri iuſſit. Pyrrho epirotarũ rege qui tarentinorũ patrociniũ ſumpſerat. Deformẽ pacem.i.contra ſenatus populiq; ro.auctoritatem.nam uicti timore pacis conditioneſ accipere uidebant. Prohiberet uetaret.nam diſſuaſor fœderis illius extitit. Aliquis nominet ironica conceſſio cum id concederẽ uidemur quod maxime diſſuademus. Per ſe. nam ipſa patria non uidebat quid honeſtum eſſet niſi eam appius monuiſſet.

Coacta eſt præuidere:ueris rationibus appius coegit patriam præuidere quid ſua auctoritate dignum eſſet.quo facto pacem ſenatus reſpuit. Muliebris etiam uitæ ſpaciũ non minus longũ in cõpluribus apparuit. Quẽadmodum ſuperius dixit uiros lõgius uitam produxiſſe:& tamẽ nihil prætermiſiſſe ad eorũ abeunda munera pertinere & pari ratione dicit ſe poſſe multas nominare mulieres quæ uirorũ uitã æquarunt diuturnitate tẽporis aut etiã ſuperarũt

Non minus longũ:quia non minus uixeŕ quã uiri:imo ſuperiores euaſere. Liuia:liuia rutilii uxor ſeptimũ & nonageſimum expleuit annũ. Terentia:terentia ciceronis uxor fuit quæ facto diuortio criſpo Saluſtio ciceronis inimico nupſit hortenſium etiam habuit maritũ hæc tres & centũ exegit annos. Clodia:Auli filia qndecim peperit liberos & ad qntũdecimum & centeſimũ annum uitam ꝓlongauit. Filiis enixis:paſſiue ponitur.i.generatis:alia littera eſt. Filiis ante.& tũc intelligimus extinctis ita ut liberis ſuis ſuperſtes fuerit claudia. Fuit uti.ſemp.n.uſq; ad extremũ fati diem in populi ro.fide permãſerunt. Siciliæ rec.hiero ſiciliæ rex primo carthaginenſes ſecutus bellum cũ romãis geſſit ſed primo prælio ſupatus ſenſim uires populi ro.& iuſtitiã percipiens relictis pœnis romanorum ſocietatem innuit. Maſiniſſa nu.alium regẽ nunc ſubiũgit Maſiniſſam.ſ. numidiæ rectorẽ q amiciſſimus populi romani extitit:& cum ſcipio africanus ſuperior exercitum in africam traieciſſet ſemper auxilia maſiniſſe ꝓpitia ſenſit eum etiam ſecum habuit militantem in caſtris tandem cum tributariam ſcipio reddidiſſet carthaginẽ ne beneficioꝝ illorũ ſenatus po.q; ro.uideret ingratus: maxime parti numidiæ maſiniſſã p̃fecerũt q̃ ãtea illius ipiũ nõ ſuſtinuerat. Hũc mo.i trãſgreſſus eſt eũ uitæ modum quo uſus fuit hiero.nam hic ſæculum peregit. Emenſus: ſexaginta regnauit annos.

reliquos uidit toto ordine ampliſſimo diuturnior.

De Appio.

Appii uero æuum clade metirer quia infinitũ numerũ annorũ orbatus luminibus exegit niſi quattuor filios quinq; filias plurimas clientelas:rem deniq; publicã hoc caſu grauatus fortiſſime rexiſſet. Quinetiã feſſus iam uiuendo lectica ſe in curiã deferri iuſſit: ut cum pyrrho deformem pacem fieri prohiberet. Hunc cæcum aliquiſ nominet:a quo patria quod honeſtum erat:per ſe parum cernens coacta eſt prouidere:

De Liuia rutilii. De Terentia Ciceronis: & Clodia filia Auli.

Vliebris etiam uitæ ſpacium non minus longum in cõpluribus apparuit quarum aliquas ſtrictĩ retuliſſe me ſatis erit: Nam & liuia rutilii ſeptimũ & nonageſimũ:& Terentia Ciceronis tertium & centeſimũ & Clodia Auli filia quindecim filiis ante amiſſis quintumdecimum & centeſimum expleuit annum.

De Maſiniſſa rege Numidiæ.

Vngam his duos reges. quorum diuturnitas reip. nr̃æ fuit utiliſſima: ſiciliæ hiero rector ad nonageſimũ annũ pueĩt. Maſiniſſa rex Numidiæ hũc modũ exceſſit regni ſpaciũ ſexagĩta annis emẽſus:& ãte oẽs hoĩes

Robore se. quia præ cæteris hominibus in senectute robustissimus fuit. Libro de. nam catonē maiorē cōposuit q de senectute inscribit liber. ubi cicero his ferme uerbis utitur in masinisse collaudatione. Eūdem ferūt. certati cū iuuenibus id faciebat ut expiret qsnā diutius in uestigio pduraret neque prius se mouebat q̄ ea in re iuuenes fatigando uicisset. Fatigasset: fatigando uicisset: in eo. n. labore senex ipse cū iuuenibus certabat. Ac si qd: siue stare siue sedere opus esset id mirabiliter masinissa faciebat. Agi regis ꝓpriū est: ut sedēs ius dicat aut in solio stet si de regni administratione agat. In solio. in regia sede: ubi iura sedens reddebat soliū ideo dictū: quia solidū fiebat uno ex ligno ut in eo tutior rex uersaret. Ille etiā: aliā ipsius tollerantiā: nā cū in castris esset a mane ad sero i equo sedens exercitū ductabat ꝙ non est parui laboris præsertim seni.

robore senectæ admirabilis: constat eum quemadmodum Cicero refert libro quē de senectute scripsit: nullo unquam imbri: nullo frigore: ut caput suum ueste tegeret: adduci potuisse.

e Vndem ferunt aliquot horis in eodē uestigio prestare solitum non ante moto pede. quam continuli labore iuuenes fatigasset: ac si quid agi a sedente oportet toto die sæpenumero nullā i partem conuerso corpore i solio durasset: ille uero etiam exercitus equo insidens noctem diei plærumq; iungendo duxit: nihilq; oīo ex his operibus quæ adolescens sustinere assueuerat: quo minus senectute ageret omisit.

g Eneris etiam usu ita semper uiguit ut post sextū & octogesimum annum filium generaret: cui Michino nomen fuit: teram quoq; quam uastam & desertā acceperat: perpetuo culturæ studio fructiferā reliquit.

De Gorgia leontino Philosopho.

g Orgias etiā leontinus Isocratis & q̄ plurimū magni īgenii uirorū præceptor sua sentētia fœlicissimus. Nā cum centesimum & septimum ageret annū interrogatus quapp tādiu uellet i uita remanere quia nihil īqt habeo ꝙ senectutē meā accusē. Quid isto tractu ætatis aut lōgius aut beatius? Iam alterum sæculū īgressus neq; i hoc querelā ullā inuenit neq; in illo reliquit.

De Xenophilo Chalcidēsi Pythagorico.

Iennio mīor Xēophilus Chalcidēsis pythagoricus sed fœlicitate nō īferior: siquidē ut ait Ar. stogenes musicus: oīs hūani īcōmodi exps i sūmo ꝑfectissimæ splēdore doctrīæ extīctus ē.

De Archatōio Gaditāo.

Nocte diei: nō semel sed sæpius: ab ortu solis ad occasū i equo pseuerauit si quādo opus eēt stationes mutare ut exercitus incolumitati cōsuleret. Nihilq;: & ut sūmatim cōplectar oīa opera qbus in adolescentia fuerat dedītus senex mirū in modū tolerauit. Valerius etiā: i senectute ēt dicit in rebus uenereis adeo ipsū floruisse: ut cū iā sextū & octuagesimū annū emensus esset filiū generauerit cui mechino nomē inditū est. Sextū & octuagesimū annū: nonū & octogesimū annū dicit quintilianus sed id parū refert. Vastā: late fusā quod multo plus laboris exigebat q̄ si exiguū fuisset solū. Acceperat cū imperiū nactus ē: aut cum regni fines romanorū munificētia dilatauit. Perpetuo cultu. iugi agriculture industria semp. n. in colendis agris itētus erat. Gorgias etiā leōtinus Isocratis & cōpluriū. De longissima uita loqtur gorgie leontini qui & ipse senecctute sua nulla ibecillitatis sustinuit incommoda: sed usq; ad extremum fati diem robustus p mansit: de hoc quītilianus dicit ipsum ad octauum & centesimū annum peruenisse. Magni īgenii: nam præstantes euaserunt cū apti natura essent ad præcepta philosophiæ. Sentētia sua fœli. nā ipse se fœlicissimū iudicauit. Interrogatus: a quodā: nam ille dixit nonne tedium uita longa nimis tibi generat. Isto tractu: isto spacio longitudine ætatis: tracta translatio a maris uel regionis lōgitudine. Aut longius: quia. C. & septem annos exegit. Aut beatius: quis cum tāta fœlicitate ad id

Alterum. i. secundum ingressus sæculum: nam septem annos post centum exegit. Inuenit: cū ingrederetur nihil habuit quod quæreretur in senectute quæ sine incommodis ei cōtigerat. Biē nio minor Xenophilo chalcidensi pythagorico: Xenophilus non tantum uixit quātum gorgias: sed tamen non fœlicitate fuit inferior: quintum enim & centesimum annum. Chalcidensis: ex chalcide ciuitate eubœe. Fœlicitate non inferior: si ætate non fœlicitate fuit inferior. Perfectissime doctrinæ splendore; nam ei seni nihil deerat ad perfectam philosophiæ doctrinam.

Dissentit Solꝯ. a Valerio in filij massinisse nomine cuz ille mathinuc appellet Sic aut, nisi cSimum ꝙ

Archatonius aũt gaditanus tamdiu regnauit: Archatonius. hic tamdiu in regno prestitit quantum alii si ad eã peruenirent ætatẽ satis uixisse gauderent. Ad facietatẽ si quis octuaginta ãnos uiueret satis supq; uixisse uideret. Certi ueri auctores qui testant hunc ad tantã senectutẽ pueniſſe. Asinius pollio hiſtorias ſcripſit: ſed hominũ negligentia pierunt. C. & triginta hoc ãplius fuit nõ solũ centesimũ & uigesimũ ut alii tradunt: ſed. c. & trigesimũ pfeciſſe annũ. Huius regis consumationẽ annorum minus admirabilem faciũt ethiopes longiſſime uitæ archatonius extitit: ſed tamẽ si quis ethiopũ ætatem cõsideraverit qui uigesimũ & centesimũ annũ transgrediuntur nõ ita admirabit. Minus admirabilem: minori admiratione dignã: nã cum itellexerint quantũ ethiopes degant ad id ætatis archatoniũ pueniſſe non ita mirabũt. Herodotus: hiſtoriographus græcus. Indi: indi etiã ut etheſias deſcribir ñ minus uiuũt q̃ ethiopes. Indi centesimũ & uigesimũ ãnũ trãsgrediũt. Etheſias: hiſtoriaq; ſcriptor memorie tradidit indos lõgiſſime uiuere.

Epimenides gno. i. cretẽſ. s epimenides. Theopõpus: ſcriptor id teſtat centũ cũ quadragita septẽ ãnos uixisse epimenidẽ. Telamacus ſcriptor Epiporæ: epipori etholiæ populi. *Sub ſcri.* aſſentit. *Damaſches: alius hi*ſtoriographus. *Hoc ãplius: tã*to ãplius aſſerenſ: nã cũ thelamacus dicat eos ducẽtos explere annos: damaſches in cõfirmatione dicit quendã ex eis trecentos cumulaſſe ãnos. Lictoriũ: nomen propriũ unius ex epiporis. Maximarum uiriũ: magnitudo corporis cũ magnitudine uiriũ conueniebat. Alexander: ſcriptor. Illyrico: longitudinẽ maris illyrici litteris tradidit & in eo opeſ dicit dantonã quingentos ãnos expleſſe. Dãtonã: uirũ ita noĩatũ. Nulla ex. neq; corporis neq; ai ſenectutis incõmodũ ſenſit nã & uiribus corporis in ea ætate uiguit ſapiẽtia atq; memoria aimi bona ſunt in eo floruerunt.

Archatonius aũt gaditanus tãdiu regnauit: q̃diu etiã ad ſacietatẽ uixiſſe abunde foret. Octoginta. n. annis patriam ſuam rexit cum ad imperiũ ſexagĩta ãnos natus acceſſiſſet: cuius rei certi ſunt auctores Aſinius etiam Pollio non minima pars ro. ſtili in tertio hiſtoriarũ ſuaq; libro centũ illum & triginta ãnos expleuiſſe cõmemorat: & ipſe numeroſe uiuacitatis haud puum exemplum.

De Ethiopibus & indis.

Vius regis cõfirmationẽ annoq; minus admirabilẽ faciunt Ethiopes quos Herodotus ſcribit centeſimum & trigeſimum annum tranſgredi: & ĩdi de quibus Etheſias idem tradit.

De Epimenide gnoſio.

T Epimenides gnoſius quem Theopompus dicit ſeptem & quinquaginta &. c. annos uixiſſe.

De quibuſdam Epipororum.

Elanicus uero *ait quoſdam ex* gente Epipororum quæ eſt pars ætoliæ: *ducẽtos explere* ãnos: eiq; ſubſcribit damaſches hoc amplius affirmãs. Lictorium quẽdam ex his maximarum uirium ſtatuæq; præcipue triceſimum ãnum cumulaſſe.

De quodã Dandone.

Lexander uero in eo uolumĩe quod de Illyrico tractu cõpoſuit: affirmat Dandonem quendã ad quingẽteſimũ uſq; annũ nulla ex pte ſeneſcentẽ proceſſiſſe.

Ed multo liberalius Xenophon cuius legitur. Is. n. latinorũ regem octingentis rite annis donauit: ac ne pater eius parum benigne acceptus uideretur ei quoq; ſexcentos aſſignauit annos:

De Cupiditate gloriæ. Capitulum quĩtũdecimũ.

g Loria uero unde oriat: aut cuius ſit hĩtus: aut

Sed multo: quaſi minime ſcriptoribus his qui tãtã uim hominibus concedunt: Valerius credat dicit Xenophontem liberiorem in æui aſſignatione extitiſſe quam alexandrum. Multo li. alexander. n. quingentos annos dantonæ aſſignauit: ſed latinorum regni octingentos attribuit annos Xenophon liber in quo de arte equitandi agebat. At ne pa. & ne quis exiſtimaret Xenophontẽ in filium ita liberalem fuiſſe. ut nihil patri erogare poſſet dicit patri etiã ſexcẽtos annos tribuiſſe.

g Loria ue. ſcripturus de gloriæ cupiditate Valerius dicit ſe nolle interpretari gloriæ originem aut uicium ne ſit an uirtus. nã alii eã ab ai magnitudine alii ab ambitiõe eã prouenire putarũt

Vnde oria. an a magnitudie ai originẽ ducat an ab ãbitiõe. Cuius ſit: electiuus ne ſit hitus aut cõtẽptiuus. i. uiciũ ſit ſi ab ãbitiõe aut uirtus ſi ab ai magnitudie oriat. Aut qua. rebus bellicis an domeſticis. nã in reip. admiſtratiõe aut in gerendo bello aut ſtudiis hũanitatis operã dando gloria cõparatus

Velut non neceſſaria ſunt ſcriptores qui ſcripſerunt de contẽnenda gloria: dicunt enim uiros fortes gloriæ cupiditate non teneri. Negligatur. contẽnatur gloria. In contẽplandis eiuſmodi rebus. philoſophi enim origines uirtutũ & uitiorum quærunt & unuſcuiuſq; habitum diligentius cognoſcere ſtudent. Cura ſollicitudo: nam in eiuſmodi inueſtigatione ſolliciti ſunt. Verterunt. i. uiderint hii q quod prudenter cognitione aſſecuti ſunt diſerte illud uerbis tradere poſſunt & ita meritum ſuũ extenuat Valerius cum ſe neq; ſapientẽ neq; eloquentẽ fateatur. Quibus philoſophis. Prudenter animaduerterũt. i. prudẽter cognouerunt mentis cognitione. Facundæ ideſt eloquenter eloqui contigit & eos eloquẽtes ſimul & ſapientes dicit. Ego in hoc opere. Quod meum officium ẽ ut a principio inſtitui & auctores rebus & res auctoribus reddere ſtudebo. In hoc opere: in iſto uolumine. Facta. ſ. propria facta. nam reddimus facta auctoribus & auctores factis cum & uiros & eorum geſta memoria p̃dimus. nã cum de aliquo ſcribimus facta illius tacere nõ poſſumus. Propriis ex. uniuſcuiuſq; exemplis & ad id accõmodatis.

qua ratione debeat comparari: & an melius a uirtute uelut non neceſſaria negligatur. Viderint hi quorum in contẽplandis huiuſmodi rebus cura teritur: quibus etiam quæ prudenter animaduerterunt: facunde contigit eloqui. Ego in hoc opere factis auctores & auctoribus facta ſua reddere contẽtus: quãta cupiditas eius eſſe ſoleat: propriis exemplis demoſtrare conabor.

De ſuperiore Africano.

S Vperior Africanus Ennii poetæ effigiem in monumentis Corneliæ gentis collocari uoluit: quod ingenio eius opera ſua illuſtrata iudicaret: non quidẽ ignarus quãdiu romanum imperium floreret: & africa italiæ pedibus eſſet ſubiecta totiuſq; terrarum orbis ſummũ culmen arx capitolina poſſideret eorum extigui memoriam non poſſe ſi tantum illis litterarum lumẽ aceſſiſſet magni æſtimans uir homerico quam rudi atq; impolito præconio dignior.

Superior africanus: primũ exẽplum eſt ſuperioris africani qui hãc gloriæ cupiditatem affectaſſe traditur. nam paſſus eſt ennii poetæ effigiem inter ſtatuas corneliæ gẽtis collocari: q; illius geſta metro conſcripſiſſet. Superior africanus: qui africa deuicta carthaginẽ tributariam po. ro. reddidit. Ennii po. ennius poeta fuit non ualde probatus. In monumentis: inter ſtatus & titulos gentis ſuæ corneliorum hoc fecit quia tanta gloriæ cupiditate flagrabat ſcipio. Pedibus: nã tributa africa italiæ pendebat cũ fuiſſet a ſcipione ſuperata: quæ res rerum geſtarum africani memoriã ſeruabat. Arx. capitoliũ erat arx romæ urbis quod terrarũ orbẽ poſſidebat ro. n. domini extiterunt. Vir homerico. laudat nunc Valerius ſcipionem. Homerico: homeri præconio. Rudi: quantum ad compoſitionem. Impolito quantum ad elegantiam operis ẽniani. Similiter honoratus: decius etiam brutus præſtantiſſimus ætate ſua imperator non diſſimili honore actum poetã coluit. Similiter ho. nã decius tanto in honore habuit actium quanto ſcipio habuerat enniũ. Familiari: domeſtico cultu actii Prõpta lau. parata laudatione: nã & ipſũ colebant familiariter & illius laudes metro conſcribebat. Templorũ aditus. i. ueſtibula templorũ. Diis conſecra. manubiæ pecuniæ dicunt ex hoſtili præda redacte. nam iperatores in periculoſis bellis aut uictoriæ aut ioui aut alteri numini templa uouebant quæ poſt uictoriam ex hoſtili præda ædificari faciebant. Adornauit: inſigniuit uerſibus enim actii in aditu templorum ponebat titulos decius quibus intelligeretur ædificia illa ab illo fuiſſe diis conſecrata. Ne pompeius qui. hac etiam cupiditate gloriæ pompeium magnum affectum fuiſſe narrat. Ab hoc ef. glo. ab hac gloriæ cupiditate. Theophanem: hic mitylenæus fuit qui acta pompei litteris commiſerat. In contione: cũ milites ſuos congregaſſet. Ciuitate donauit. i. ciuem romanũ fecit.

De Decio Bruto.

S Imiliter honoratus animus erga poetam Actium Decii Bruti ſuis temporibus clari ducis extitit: cuius familiari cultu & prompta laudatione delectatus eius uerſibus templorum adituſq; ex manubiis conſecrauerat. adornauit:

De Pompeio Magno.

n E Põpeius quidẽ magnus ab hoc effectu gloriæ auerſus qui Theoſanem Mityleneum ſcriptorẽ rerum ſuarum in contione militum ciuitate donauit:

Beneficium per se am. satis fuerat ipsum donare ciuitate & si non addidisset collaudationem. Per se: quantum ad se attinet nullius rei additione. Prosecutus beneficium: per se amplum. Referret gra. quia in scriptis suis pompei gesta continebantur ne ingratus uideretur beneficio ipsum affecit ut gratiam referret. Incoharet: inciperet prior ipse beneficium præstare. nam qui primo beneficia cõferunt alios deuinciunt ad referendam gratiam. Lucius scylla & si ad nullum scriptorem animũ direxit. Scylla & si ad nullum præcipuũ delegit scriptorem sicuti superiores qui gesta sua conscribebat: sed tamen in eo significauit quã to ardore glorie detineretur q̃ anulo suo: quo tabellas obsigna re consueuerat Iugurthæ captio nem insculpserat quasi illius bel li gloriam omnem sibi uindicaret. Cũ Marius consul contra iugurtham numidiæ regẽ missus est. successisset enim Metello. coegit illum suis uiribus diffidentẽ ab Boccho maurorũ rege auxilia petere. eodem tempore Marius eo scyllam qui sub se militabat legatum misit scylla habita oratione Bocchũ hortari cœpit ut romanorum amicitiã sequeretur rex qui mos est barbaroꝝ dubia fide aliquandiu permansit. tandem ultro citroq; habitis consiliis auctore scylla romanorum amicitiã secutus iugurthã uiuum consuli romano tradidit hanc itaq; traditi ois laudem occupare gestiens scylla eam anulo obsignatorio cælatam habebat. Ad neminem scriptorem: nam nullum elegit scriptorẽ qui res suas gestas memoriæ prodiret. Boccho: rege maurorũ. Perducti: nam uiuum Iugurthã mario bocchus ꝑdiderat scylla suadẽte. q ad eũ legatus missus fuerat. Quo signatorio: quo obsidebat tabellas. Inscriptã celatã iugurthe traditionẽ. Et q̃tus postea: ꝑclarissimus deinde fuit: nam deuicto mario dictaturã perpetuã iduit neq; minimã gloriæ partẽ unq̃ contempsit. ex quo apparet quam gloriæ cupidus foret. Quantus postea: quam magnus qui imperium romanorum occupauit. Contempsit: spirauit. Imperatoribus africano superiore. O. Bruto Pompeio & scylle. Militis cuiusdam militis. Glorioſum ſpiritum: animum gloria plenum. Subnectam: subiungam. Scipionem africanum inferiorem. Dona militaria: nam imperatoria parta uictoria milites donabant qui se fortiter gessissent. Strenuam operam. operam glorioſam. Ederant nam illis prædam hostilem diuidebat. C. Labienus: scipionis legatus. Forti equiti: nam eques ille præclarissime egerat. Aureas armillas: ornamenta erant sinistrarum: quibus sabini & galli præcipue utebantur. Eo negante id facturũ: scipione negligẽte id facere quod admonebat labienus. Ne castrensis honos: ne ꝑmiũ militare quod honor erat militibus. In eo q pauloãte seruisset. hic e liberto ciuis romanus factus erat q tã fortis apparuerat. Violaret: uilior redderetur. nã aurũ dare tã humili uiro quodãmõ humiliari & uilior fieri castrẽsis honor uidebat. Ipse labiẽus. Aurũ. priuatũ donũ illi dedit. Nec tacite id tulit scipio: nõ tacuit scipio cũ aurũ ei a labieno traditũ esse uideret. Habebis tu o eques. Donum. aurum illud. Viri diuitis. scilicet labieni qui diues est. Quod. s. scipionis uerbum. Ille. eques: Accepit: audiuit. Vultũ demisit. quod pudoris erat signum. Idem. eques q uultum demiserat abiecto auro. Imperator. s. scipio & de se in tertia persona loquitur. Argenteis armillis. ornamentis argenteis. Alacer festiuus lætus. Abiit: nam qui aurum proiecerat uiri diuitis habitis argenteis ab imperatore armillis porrecta fronte discessit ratus id sibi gloriam afferre.

beneficium per se amplum: accurata etiã & testata oratione prosecutus. Quo effectum est: ut ne quis dubitaret quin referret potius gratiam: quam inchoaret.

De Lucio Scylla.

l Vcius autem Scylla & si ad neminem scriptorem animum direxit tum Iugurtha a Boccho rege ad Marium perducto totam sibi laudem cupide asseruit ut in anulo quo signatorio utebatur: sculptam illam traductionem haberet: & quantus postea ne quidem gloriæ uestigium contempsit:

De Scipione & quodam equite.

a Tq; ut imperatoribus glorioſum militis ſpiritũ subnectam Scipionem dona militaria his q̃ strenuam operam ediderant diuidentem. T. Labienus ut forti equiti aureas armillas: tribueret: admonuit: eoq; se negante id facturum ne castrensis honos in eo qui pauloante seruisset: uiolaretur: ipse ex præda gallica aurum equiti largitus est: nec tacite id Scipio tulit: nã equiti: habebit inquit donum uiri diuitis: quod ubi ille accepit: proiecto ante pedes Labieni auro uultum dimisit. Idem ut audiuit Scipionem dicentẽ imperatorte argenteis armillis donat: alacer gaudio abiit.

Nulla:eſt ergo ſententia generalis huic loco accõmodata. Tanta hu. nullus eſt tã humilis hoc dícit quia hic eques ſeruierat. Illa uero etiam a claris uiris:non eſt mirandũ ſi humili loco nati cupidita te gloriæ'moueantur:nã & clariſſimi uiri in rebus uilibus gloriam quærere contẽdunt. Illa.dulcedo gloriæ. Quid.ſ.præter gloriæ dulcedinem. C.Fabius qui pictor ẽ cognominatus. Nobiliſſimus cu.nã.patricius erat. Dedicauerat propter cõſeruatũ exercitum. Id demum ironice Valerius loquit' cũ dicat Fabium præclaris monumentis fabiæ familiæ etiam picturæ decus addidiſſe ne qcq̃ deeſſet ad gloriæ conſumationem. Familiæ:tantæ familiæ quãtæ fuit Fabiorum. Sacerdotibus:nam põtifices flãmines augureſq; extiterunt. Triumphis de gallis de ſamnitibus ſpecioſos adepti fuerant triũphos. Sordido ſtu. omne ſtudiũ qđ quæſtus gratia ſumitur ſordidũ nominat': ergo pictorũ ſtudiũ liberale eſt. Deditum ingen.nã non arte:ſed natura pictor euaſit. Qualemcũque il.la. & ſi labor ille minime probaretur neq; illi multum gloriæ afferetur. Videlicet phidiæ ſe. Tranſitum facit ad peregrina eoq; exempla qui gloriæ cupidi' extiterunt & artificioſe id facit cũ dicit. Fabius nomen ſuum parietibus inſcripſit: ſecutus phidiæ exemplũ:qui cum nomẽ ſuum ſcribere non poſſet in imagine mineruæ quã magna arte i palladis tẽplo finxerat i illius clypeo ſui ipſius imaginem incluſit quæ ex clypeo educi nõ poterat ſine totius operis diſſolutione.

Phidiæ: optimi ſculptoris.

Conuulſa:quæ imago ſi educeretur. Tota colligatio:omnis compoſitio illius:palladis cuius ſimulachrum ipſe cum clypeo finxerat:ſed melius aliquanto: phidiæ inquit ſecutus eſt exemplum fabius:ſed ſi quẽpiã imitari cupiebat themiſtoclẽ ſeq debuerat. Sed aliquanto ſecutus eſt Fabius phidiæ exẽplũ:ſed melius eſſet imitatus themiſtoclis cupiditatẽ. Themiſtoclis Athenienſium ducis calidiſſimi. Ardorem gloriæ cupiditatẽ. Immitatus ſecutus. Stimulus uirtutum:incitationibus uirtutum. Agitatum:incitatum fuiſſe. Ob id qa ſtimulus uirtutum incitatus erat. Inquietas:inſomnes noctes: Exigentem: cõſumantẽ:neq;. n. ſomno indulgebat cogitans quomodo ſe efferre poſſet. Eo tem.in media & in tẽpeſta nocte. In publico in locis publicis:nã per plateã uicos denicq; per totam urbem errabat. Trophæa uictoria marathonia & triumphus milciadis q imperator athenienſiũ darium perſarum regẽ in marathõiis campis cũ undecim milibus militũ deuicit cũ ſexcenta milia uirorum in caſtris darius haberet:in eo tamen prælio themiſtoclis adoleſcẽtis præcipue uirtus enituit:nam fortiſſime ſub milciadæ militans dimicauit. Excitant: commouent:cupiebat ille aliquod præclarum ædere ex quo & ipſe gloriã cõpararet. Marathõ.i.milciadis uictoria in marathõiis agris habita contra Darium. Nimium certe. Artemiſium & ſalamina inſulæ ſunt in attica terra:inter quas mare labitur:ubi deinde xerſis perſarum regis claſſem ipſe themiſtocles deleuit cum Græcia uix Xerſis copias caperet apollinis oraculo relicta urbe athenienſes facultates omnes inſtruendis nauibus diſpenſarunt.armaticq; naues conſcenderunt. Themiſtocles eorũ imperator anguſtias ſalamini maris ne a multitudine hoſtium oprimeretur paucitas occupauit. Xerſes naues decies cẽtum milia numero eo in prælio habuiſſe dicitur:& tamen turpiter ab Græcis uictus in regnum cum ſola nauicula ſe recœpit. Naualis gloriæ nomina:nomina.ſcilicet Atheniẽſii & ſalamine copioſa feracia naualis gloriæ:nam deinde Themiſthocles nauali prælio eſt. Inter illas inſulas: ingentem gloriam conſecutus cũ Xerſes Claſſem innumeroſam pœne deleuiſſet.

Nulla eſt ergo tanta humilitas quæ dulcedinæ gloriæ non tãgatur. Illa uero alacris uirilis ĩterdum ex humilimis rebus petita eſt.

De Quinto Fabio.

n Am quid ſibi uoluit Caius Fabius nobiliſſimus cuius qui cum ĩ æde ſalutis quam Caius Iulius bubulcus dedicauerat. parietes pinxiſſet:nomen his ſuum inſcripſit. Id.n. demæ ornamenti familiæ cõſulatibus & ſacerdotiis & triumphis celeberrimũ deerat:cæterum ſordido ſtudio deditum ingenium qualẽcumq; illum laborem ſuum ſilentio oblitterari noluit:uidelicet phidiæ ſecutus exẽplum:qui clypeo minerue effigiem ſuã inculſit:qua conuulſa tota operis colligatio ſolueret'.

Externa De Themiſtocle.

s Ed melius aliquanto ſi imitatione aliena capiebatur Themiſtoclis ardorẽ eẽt æmulatus : quẽ ferũt ſtimulis uirtutũ agitatũ & ob id noctes inquietas exigentem quærẽtibus quid ita eo tempore ĩ publico uerſaretur:reſpõdiſſe:quia me trophæa Milciadis de ſomno excitant:marathon nimirum animũ eius & Arthemiſium : & ſalamina naualis gloriæ fertilia nomina

illustranda tacitis faucibus incitabant.

i Dem theatrum petens cum interrogaretur cuius uox auditu illi futura esset gratissima: dixit eius: a quo artes meæ optime canētur: dulcedinē gloriæ pœne adiecit glorioſam: De Alexandro rege.

n Am Alexandri pectus insaciabile laudis qui Anaxarcho comiti suo ex auctoritate Democriti præceptoris innumerabiles mundos esse referēti. Heu me inquit miserū: q̄ nec uno quidem adhuc sum potius: angusta homini possessio gloriæ fuit quæ deoꝝ oīum domicilio suffecit.

De Aristotele philosopho.

r Egis & iuuenis flagrantissimæ cupiditati similē Aristotelis incapessenda laude sitim subnectā. Is namq; Theodecti discipulo oratoriæ artis libros quos ederet donauerat: molesteq; postea ferens titulū eorū sic alii cessisse: pprio uolumine q̄busdā rebus insistēs Planius sibi de his in Theodectis libris dictū esse adiecit nisi me tantæ & tam late patentis scientiæ uerecundia teneret dicerē dignū philosophum: cuius stabilien di mores altiores animi philosopho traderentur.

Illustranda: bene futuro usus est: nam nō tunc sed postea labente tempore a se illustrata sunt. Idem themistocles. Theatꝝ petens ad theatrū ꝑficiens ubi poetaꝝ carmina cytharedi recitabant. Artes meæ: uirtutes meæ & laudes. Dulcedinē gloriæ pœne adiecit glorioſam. Ostēdit his uerbis themistocles gloriæ dulcedinē esse iocundissimā neq; n. satis habebat laudes meruisse nisi etiā gloriæ dulcedo aderet. Dulcedinē glorioſam. i. gloriā iocundā esse significauit: nā & si gloriā meruisset tamē ab aliis laudes & uirtutes suas cantari gestiebat. Nā Alexandri pectus insaciabile laudis. Dici nō potest quanta dulcedine gloriæ Alexāder arderet: q̄ se præsēte pati nō poterat gesta philippi patris laudari: nolebat. n. id inuidia faciente quicq̄ audire nisi q̄ gloriā suā contineret. Pectus insaciabile laudis dixi cupidū gloriæ fuisse themistoclē: sed cunctos superauit Alexander magnus: gloria saciari non poterat. Inuidiæ plenum: nolebat aliorꝝ laudes prædicari: dolebatq; nisi gesta sua cō memorarētur & cæteris antepo nerent. Laudes patris: non poterat tolerare philippi patris se præsente laudes commemorari quēquam. n. i illius collaudatione intentū in cōuiuio trucidauit Anaxarcho: philosopho comiti alexandri. Democriti: democritus ꝑceptor fuerat anaxarchi & docuerat infinitos eē mundos cuius dogma sequæbat anaxarchus disputans. Innumerabiles mundos: qui hoc asserunt respōdeant. Quicquid ineſſe deductū est sine loco esse nō potest: si locum habuit inumerabiles mūdi: aut eū locū ostēdant aut illis nō credā. Heu: dolentis ē: dolebat n. q̄ nundū uno orbe esset potius ut alios inuaderet. Angusta hoīni possessio: uere pectus alexandri insaciabile laudis extitit: nam ipsi non sufficiebat mundus qui omnibus diis īmortalibus sufficere potest. Domicilio: sedi omnium deorum qui sunt īmortales. Regis & iuuenis flagrantissimæ cupiditati: hoc loco Valerius perstringit aristotelem quod nimia gloriæ cupiditate accēsus fuerat: nam cum Theodectem discipulum suum oratoriæ facultatis libris a se editis donasset: ut eos sibi uindicaret deinde cum ipsum pœnituisset tāti laboris titulos in alterius laudem fuisse conuersos in alio opere quibusdam de rebus tractans dixit se non ualde in illis exponēdis elaborare quod diffusus in Theodectis libris de ipsis disseruisse: aperte significauit quanta gloriæ cupiditate teneretur. Regis & iuuēis: tātus gloriæ ardor ī aristoteli cōspectus ē q̄tus ī alexādro apparuit: sed philosophus grauis magis culpādus est q̄ ae xāder q̄ & rex erat & iuuenis: iuuenes. n. gloriæ cupidiores eē solent Aristotelis philosophi p̄stātissimi & alexandri p̄ceptori. Theodecte theodectes: hic discipulus erat aristotelis. Donauit. s. ut theodoctes esse affirmaret: q̄ erat dilectionis argumentū. Titulū eoꝝ sibi ititulauerat theodectes libros illos. Proprio uo. ī libro quē sibi ipe inscripserat. Insistēs: cū in illis rebus moreret ut eas exponeret. In theodectis li. ī libris quos ipe theodecti largitus fuerat. Adiecit: addidit: ut nō a theodecte: sed a se illos editos fuisse declararet. Nisi me tan. & tā la. pa. sci. latēs auctoris repræhēsio. Tātæ: īmēsa fuit aristotelis sciētia. Tā la. pa. sci. p uniuersū orbē disseminata ē. Verecundia pudor: scientiæ illius nō ipsi parcit Valerius. Stabiliendi firmandi mores & eos instabiliores & leues fuisse dicit: ille. n. quod semel cōcesserat philosophoꝝ more nō amplius reuocare debuerat: q̄d cū fecerit cupiditate gloriæ adductus uanus apparuit & īstabilis. Altioris: profundioris: & elatioris animi idest grauis & seueri. Philosopho cuipiam alii philosopho constantiori qui mores leues aristotelis stabilire posset. Traderentur; instituendi meliori philosophia committerentur.

Cæterum gloria: philosophos nunc qui de contemnenda gloria scripserunt gloriæ cupidos fuisse ostendit. Ab his phi. conte. opera de cõremnẽda gloria cõponunt. Negligit: contemnitur: nam & ipsi q̃is gloriã insectentur uerbis tamen eius assequendæ studiosi sunt. Vsurpatiõe memoriæ: ideo nomina adiiciunt libris suis quia se posteroꝝ memoriæ datũ iri uolunt: ut hæc usurpatio memoriæ sibi laudẽ ferat. Sed qualiscũque ho. di. q̃is philosophi hi non sint probandi tamen multo tolerabiliores sunt q̃ illi qui ut nomen suum per orbem celebraretur etiam flagitia patrare non dubitarunt.

c Aeterum gloria ne ab his quidem: qui cõtẽptum eius introducere conantur: negligitur: quoniam quidem ipsis uoluminibus nomina sua diligenter adiiciunt: ut quod professiõe eleuant: usurpatiõe memoriæ consequantur. Sed qualiscunq; horum dissimulatio propositio illorum longe tollerabilior est qui dum æternam memoriam assequerentur: etiam sceleribus innotescere non dubitauerunt quorũ e numero nescio an in primis Pausanias debet referri. nam cum hermoclem percunctatus esset quonam modo subito clarus posset euadere: atq; his respondisset. si illustrem uirũ aliquem occidisset: futurum ut gloria eius ad ipsum redũdaret: cõtinuo Philippum interemit: & quidẽ qd petierat assecutus ẽ: tã. n. se parricidio q̃ Philippus uirtute notũ reddidit. De quodã qui propter gloriã incendere uoluit templum Dianæ

i Lla uero gloriæ cupiditas sacrilega inuẽtus est. n. q Dianæ ephesiæ tẽplũ incendere uellet ut opere pulcherrimo consumpto nomen eius per totum terrarum orbẽ diffunderet: quẽ quidẽ mentis furorẽ eculeo ĩpositus detexit at bene cõsuluerãt ephesii decreto memoriam teterrimi hominis abolendo nisi Theopompi magnæ facundiæ ingeniũ in historiis eum suis compræhendisset. Quæ cuiq; magnifica contigeret:

Qualiscũq;: etiam si uituperanda. Illorum de quibus ſtarim dicemus: nam eorum duo exẽpla subsequunt. Quoꝝ: causa hæc fuit cur occideret Philippus: sed aliæ etiã rationes iterceſſerũt. Philippus Macedo cum stupri suspectam haberet olympiadẽ Alexãdri matrem cleopatrã attali soro rẽ supinduxit: & cũ conuiuium celebraret in quo cleopatra attalusq; aderat & pausanias speciosissimus iuris attalus puberẽ pausoniam p iniuriam stuprauit cuius in dignitati hæc etiã fœditas accessit: nam perductũ ĩ cõuiuiũ uinoq; inuitatũ libertore attalus non suæ tm̃ uerumetiã conuiuarum libidini uelut scortum uile subiecerat ludibriumq; oĩum inter equales reddiderat hanc rem cum uinũ despumasset ægre ferens pausanias quærelam philippo sæpe detulerat: cum ãt uariis frustrationibus nõ sine risu differetur & honoratum isup aduersarium uideret irã ipm philippum uertit ultionemq; q̃ aduersario non poterat ab iniquo iudice philippo exegit: illius necis etiam olympiadẽ spretã nõnulli consciã fuisse tradunt. Alexandri quoq; animus in necẽ patris cõspirauit: nam cũ in conuiuio attalus dixisset: ut Phi. cleopatre filum legitimum in regno relinqueret Alexander ingenio promptus respondit & quid attale nos tibi nothi esse uidemur simul his dictis cantarum capiti illius illisit: eoq; factum est ut in conuiuio cũ attale mox cum ipso patre iurgaretur. Adeo ut etiã stricto gladio eũ philippus cõsectatus sit ægreq; a filii cœde amicoꝝ pcibus ihiberet: hãc ob cãm necis pris cõcisum fuisse Alexãdrũ credit. In pri. pcipue. Pausanias nobilis Macedonicus: & adolescẽs. Hermodẽ quẽdã familiarissimũ sibi. Illustrẽ quẽ a se pdicare gesta nobilitarẽt. Philippũ macedõiæ regẽ pstantissimũ. Interemit: occidit in ludis q in nuptiis celebrabant. Parricidio: nã suũ regẽ interemit: & ob id facinus hodie ẽt cõmemorat: Virtute: uirtute pstans fuit & ĩ græcia multa pclara gessit. Illa ue. glo. sed hæc gloriæ cupiditas sacrilegii plena apparauit. Inuẽtus s. philegias. Diãæ quæ ab ephesiis colebat. Ope pul. nã tẽplũ pstantissimũ & nobilissimũ fuit. Per to. ter. or. terraꝝ ignoscerent: fama cõsumpti tẽpli. Furorẽ: isaniã mẽtis qa iductus est ad tẽpli icendiũ. Eculeo im. cũ iterrogaret a cruciatu cur tẽplũ icẽdisset respõdit: ut magnũ mihi nomen cõpararẽ. At bene: laudat ephesioꝝ consiliũ. Decreto: decreuerãt ne qs scriptor nomẽ eius ĩ historia poneret ne ad posteros manaret. Theopõpi: scriptor fuit nõ cõtemnẽdus plurimũ. n. eloquẽtia ualuit. Magnæ. multæ eloquẽtiæ igẽiũ. Cõpræhẽdisset collegisset ipum philegiã fuisse nominatũ cõmemorat. Cãdidis ãt: & ẽt uoluptatẽ speciosissimis ingeniis attulerunt quæ cuiq; magnifica merita contigeret & ita transitum facit ad capitulum ubi de his agit quæ cuiq; magnifica cõtigeret.

Andidis ani.egregiis ingeniis. Cuiq;:unicuiq; quod in exemplis patebit. Merito:nam ſi im
c merito alicui præmia delata forent non uoluptatē ferrēt legētibus. Præmioꝝ:præmia ſunt
quæ munera forti aut alteri uirtute prædito exhibent. Honoꝝ:honores uirtutis dicuntur cū
his q in ea excellit uirtute præficitur magiſtratui:ut idē honorē conſeq poſſit. Iudicāda:nam cū uir
tuti habita eſſe ꝓmia & honores uidemus merito tributa eſſe iudicamus:nā uirtus ꝓter honorē ꝓmiū
etiā meret. Ipſa na. cū præmia & honores traduntur uirtute ꝓditis: naturaliter unuſquiſq; uolupta
tem capit:nā gaudemus q induſtrii ſummo ſtudio appetant honorē q ſibi grate deinde exhibeatur. Induſtrie:ſtudio ſe appeti: nullus eſt. n. induſtrius q nō honorem appetat. Meus:animus meus. Hoc lo.ubi de his dicit quæ cuiq; magnifica contigerūt

Capitulum ſextumdecimum.

Andidis aūt animis uoluptatē præbuerīt ī cō
c ſpicuo poſita quecūq; magnifica merito qa
æque præmioꝝ uirtutis atq; honoꝝ cōtēplatio iudicāda ē ipſa natura nobis alacritatē ſubminiſtrāte cū honorē īduſtriæ appeti & exolui gratiæ uidemus ueꝝ & ſi mēs hoc loco ꝓtinus ad auguſtā domū beneficētiſſimū & honoratiſſimū tēplū omni īpetu ferat: melius cohibebit quoniā cui aſcenſus in cælum patet: quāuis maxima dubito tamen minora ſint quæ in terris tribuuntur. De ſuperiore Africano.

Auguſtā: ad domū auguſti:ut de eo primo dicamus. Beneficē. id ꝓpter auguſti liberalitatē dici q fuit munificentiſſimus erga omnes. Honoratiſſimū maximo in honore habitus fuit apud romanos:adeo ut illi uiuēti aras ſtatuerent & diuinos largirentur honores bene ergo de ipſo mentionē facere deberet cū illius uirtus dignos honores ſit conſecuta. Tēplum:domū auguſtā dico quæ quaſi tēplum erat uel ad auguſti diuinitatē reſpexit ſi Deus auguſtus ē factus merito ipius edes templū appellari poſſint.

Melius cohibebitur:frenabitur nā melius erit ſilere q̄ eū commemorare. Quāuis maxima & ſi ingentia fuerint quæ in terris præſtantur. Dubito minora: tamē minora ſunt eo q̄'ei diuino debetur. Africano conſulatus citerior legiti.tē.da.ē icipit commemorar de his q̄ Scipiōi afri.ſupiori magnifica cōtigerūt q̄.ſ.añ tēpus diſpēſata lege cōſul creatus fuit. Cū ꝓtor ī hiſpania cū exercitu eēt Scipio afri. & nemo eēt q īperatoris officio aduerſus carthaginēſes uti uellet milites q igeniū Scipiōis ac audaciæ ī mixtā prudētiā nouerāt ſenatū ꝓ litteras monuerunt: ut Scipionē īpatorē diligerēt:q̄ uidelicet:ita neceſſitas tpis ac rei exigeret litteris exercitus moti pres motuſq; ppīs cōſulē Scipionē creauerūt añ trigeſimū annū q̄ nemini antea. Citerior legi.tē.citra.i. añ legiptimū tēpus lex erat q̄ ꝓhibebat aliquē cōſulē añ trigeſimū annū creari:ſed pres hāc legē ꝓ Scipiōe diſpēſarūt. Exercitus:q ī hiſpania erat. Auctoritas amplitudo ſenatoꝝ q legē diſpēſarūt:ut cōſulē Scipionē crearēt. Cōſiliū cū milites cōſtituerūt ſenatū ꝓ litteras mouere opus eē:ut īpator contra pœnos eligeret Scipio q̄uis iuuenis. Toga.i.togati pres huius ꝓ pſona poſitus. Ducē:nā cōſul factus cōtra Carthaginenſes miſſus eſt. Arma.i.armati milites inſtrumēta ꝓ militibus poſita. Poposcerūt:petiuerūt ipum ducē cū litteras romā miſerūt. Præcipua ſingularia ꝓmia. Aſſignata: a ſenatu decreta ne ingratus uideret. Multa lōgū eēt narrare ea:qa mlta:nā ī comitiis ī foro ī curiaq; ſtatuas collocar uoluerūt: ꝓterea p oēs uitæ ānos cōſulatū illi ꝓpetuāq; dictaturā tradere ñ dubitauerūt:q̄ oīa neq; plebeſcito:neq; decreto ſenatus ſibi.decerni paſſus ē Scipio:tāta ī eo moderatio uiguit. Relata ſūt.i.fere ſūt cōmemorata ī cap.de modeſtia. Hodie nūero tpe. In cel.lo.op.in tēplo Iouis q̄ ī capitolio ſitū erat.. Poſitā collocatā hēt Liuius ēt de ſcdo punico bel. dicit gl'am hanc ſenſiſſe Scipionē Nam nullo die prius ullā publicā priuaraq; rē egit Scipio q̄ in Capitoliū iret. Munus ali.officiū aliqd nam ſi aut magiſtratum peteret cornelia gens:aut aſſequeretur imago ſupioris africani ad eam celebritatem deferebatur. Inſtar atrii:ad ſimilitudinē atrii quia Capitoliū ſola imago Scipiōis icolit. eſt ei q̄ſi domiciliū. Capitoliū ē:ī tēplo Iouis erat ſimulachꝝ q̄ tēplum ī capitolio fabricatum erat

Tam hercule: capitolium ita imagini Scipionis instar atrii fuit sicuti effigiei superioris catonis istar atrii curia extitit. Quam curia. s. instar est atrii effigiei superioris Catonis: nam ipsius statua in curia erat errecta. Effigie datiui est casus. s. effigiei: nā nolebant antiqui quintæ declinatiōis nomina in genetiuo & datiuo nominatiuos superare: quod apud Virgiliū quoq; sepius legitur: libera die somniq; pares die pro diei dixit. Superioris censori Catonis q iuris peritissimus & sūmus orator apparuit. Cuius generis: ad omnia publica officia. Expromitur ex. Gratū ordi. laudat Valerius hanc patrum conscriptoꝝ gratitudinem. Vtilissimū reip. nam cato reip. amātissimus semper extitit: & i ea administranda non parum uigilauit. Tantum non. i. fere semper Habitare propter imaginē ibi positam. Omnibus nu. omnibus partibus uirtutis copiosum: quattuor sūt uirtutis partes prudentia: iusticia: fortitudo: & modestia has omnes cato cōpræhēdit. Fortunæ be. fortunæ bona non illi honorē attulerunt. Cuius prius cō. Carthago iquit potius cōsilio Catōis q̄ armis atque Scipionis ductu euersa fuit: nam cum Scipio nassica negaret in senatu tollēdam esse Carthaginē: quod Romanos milites: atque illoꝝ uirtutē exerceret neq; pateret eos ocio marcescere aut desidiæ operam dare. Cato primus sententiam de tollenda Carthagine dixit: cuius auctoritati assentiens senatus Scipionem ducem constituit cuius ducatu atque auspiciis Carthago funditus corruit. Scipionis impe. Africani inferioris ductu: nam nisi cato sensisset de tollenda Carthagine nunquam contra pœnos cū exercitu Scipio missus esset. Verum specimen honoris: de Scipionis Nassicæ honore dicit fortasse ita accidit: ut præstantissimum omnium quæ magnifica Romanis contigerunt: ipse nancisceretur: nam Romanorum omnium iuuenis adhuc optimus est iudicatus Romani oraculo apollinis moniti eorum res nō posse aliter procedere: nisi pessinunte deum matrem in urbem referrent in Phrygiam legatos miserunt: q cybelen Romam transferrent deæ ministraret qui cæteris uirtute præstaret. Verum specimen honoris: non fortuna honorem nassicæ tribuit: sed uitæ integritas: & recte uerum specimen dixit: quia a bonis animi prouenit: quæ uere bona appellari consueuerunt. Nundum quæstoris: eius qui nundum quæstor fuerat quem magistratum: deinde meruit. Innuit ipsum adhuc iuuenem extitisse. Pythii apollinis monitu: nam delphos miserant Romani: qui responsa ferrent: quomodo Romana res procedere posset. Pessinunti: mons est phrygiæ: ubi cybele potissimū celebrabatur: cuius simulachrum petiuere Romani. Hæc ministeria: ut hospicium & alias cerimonias a uiro itegerrimo acciperet. A sanctissimo uiro: ab eo qui omniū Romanoꝝ optimus foret. Explica totos fastos: exagerat hoc honoris in Nassica specimen Valerius. Omnes fastos: libros in quibus ea quæ Romanis. contigerant præclara continebantur. Constituæ pone in medium. Omnes currus triumphales. idest omnium actus triumphas. Nihil tamen: quāuis id feceris tamen nihil. Morum principatu princeps morum habitus fuit Nassica: nam mores eius cæteris omnibus sunt antelati senatus populique Romani iudicio. Principatu morum: præstantia morum ipsius Nassicæ. Tradunt subinde nobis ornamenta sua Scipiones commemoranda: exequitur dicere de his quæ magnifica contigere familiæ Scipionum & duo præcipua commemorat quæ Scipioni africano inferiori euenerunt: cum cādidatus in cāpū descēdisset: ut edilitatē peteret populus nō edilē illū. sed cōsulē creauit remq; populus domū consulē Scipionem est assecutus cum in comicia descēdisset non ut ipse magistratum peteret: sed in Quinto Fabio fratri suo quæsturam petebat suffragaretur: nam cum populus Scipionem uidisset illi consulatum demandauit. Tradunt offerūt. Aemilianū Scipionem Pauli Aemilii filium qui in Scipionum familiam adoptione peruenit. Fuit autem Africanus inferior.

t Am hercle quam curia superioris Catōis effigies illius ad eius generis officia expromitur gratū ordinem qui uilissimum reipublicæ senatorem tantum non semper secum habitare uoluit: omnibus numeris uirtutis diuitem magisq; suo merito quā fortunæ beneficio magnū cuius primus consilio q̄ scipionis imperio est delecta Carthago.

De Scipione Nassica.

r Erum specimen honoris a Scipiōe quoq; nassica oboritur: eius namq; māibus & pœnatibus nundum quæstoris senatus pythii apollinis monitu accersitam deam excipi uoluit: quia eodem oraculo præceptum erat: ut hæc ministeria matri deum a sanctissimo uiro præstarentur. explicatos fastos: constitue omnes currus triumphales: nihil tamen morum principatu speciosius reperies.

Candidato ædilitatis:nam candidatus ædilem se fieri petebat:sed consul est creatus. Quæstoris comitiis.comitiis ubi qræstores creabantur. Suffragator:non petebat ipse quæsturam:sed fratri auctoritate sua atq; fauore auxilia præstabat:ut eum acquireret magistratum. Fratris sui: Paulus æmilius quattuor habuit filios. Vnum Qu.Fabius maximus sibi adoptauit:Africanus supior aliū in filiū accepit:duos præterea Paulus amisit: & orbatus filiis extitit Scipionis. Itaq; frater erat hic Fabii filius.

Filii.Qu.Fabii maximi:filii non naturalis:sed adoptiui:nā eum Fabius maximus sibi adoptauerat.

Consulem iterum:secundo cō sulem Aemilianum. Reduxit: populus domū associauit. Sine sorte:bis extra ordinem prouintias demādauit:nulla habita college mentione consules sorte ꝓuintias inter se dispartiebant:sed senatus præstantiam Scipionis intelligens atq; uirtutem sine sorte Africam primo:deinde Hispaniam demandauit. Prius Africam:cum missus ī Africā Carthaginem deleuit. Atq; hic neque ciui:admirandum est:hæc ornamenta cessisse Scipiōi:qui neque ciuis:neque senator ambiciosus extitit. Ergo a populo Aemiliani uirtuti non ambitioni illa tradita sunt. Neque: neque dedit ambitioso senatori:nā ex ordine senatorio erat utpote patricius. Ambitioso:honoris cupido alienis ab ambitione semper fuit quod ita fuisse illius uitæ cursus atque mors significauit. Seueriſſimus quoad uixit summa seueritate ī uita fuit quæ est ambitioni inimica. Clandestinis: quiescenti illi intra parietes suos mors illi illata ē:ex hoc itelligē possumus illum non fuisse ambitiosum. Marcum quoq; Valerium duabus rebus isignibus: duo etiam contigisse Marco Valerio dicit ornamenta:quorum unum dii immortales:alterū populus ro. præstitit:sed quid dii:quid populus ro. concesserit declaremus. Cum singulari certamine Valerius dimicaret cum quodam gallo:immunitate galeæ dii coruum imiserunt qui rostro unguibus ac strepitu alarum in gallū.insultans:adeo eum parte refecit:ut facile fuerit Valerio hostem superare. Ciues præterea romani hominis uirtute cōmoti ante legitimū tēpus eū consulatus magistratu ornarunt. Duabus rebus insignibus:duabus rebus ꝑclarissimis. Cominus pugnāti: singulari certamine dimicāti.

Propugnatorē:q pro Valerio contra gallū pugnabat ī galea sedēs. Ingresso:ipi tertiū & uigesimū annū degēti. Consulatū largiti:lex erat ne quis consul creari posset ante trigesimū anū:& tamē ante tēpus cōsulari dignitate populus coruinū donauit. Quoꝝ alteꝝ decus.i.deoꝝ decus subicientiū coruum. Vetustæ originis:multo ante id adeptus fuerat Val. Gens coruina:familia sua & posteri eius coruini sunt appellati. Amplexa cognomē:nā qa Val.coruinus est nominatur gens illius cognomē hoc amplexa coruiná se nominari uoluit tā celeritate.qa ante trigesimū annū ē cōsul creatus: ꝑuenit n.legitimū tēpus. Quā principio cōsulatus:primus fuit q ex familia sua cōsul a ciuibus crearet. At ne.q.qdē M.Crassus consulatu collegā habuit:hoc quoq; sceuolæ clarissimū accidit q tāta scelinocentia ac integritate in administranda prouintia Asia gessit ut deinde senatutus ꝑfectis ituris in eam prouintiam formulam & scæuolæ exemplum proponeret.hic scæaola est:quem cum in asia ꝓuintia eēt carbo obseruandi gratia adiit.ut obseruaret si in aliquo posset scæuolam accusare:id autem faciebat: quia eius pater a scæuola fuerat damnatus:sed tāti uiri integritas nihil habuit quod damnari posset.

De Scipione Aemiliano.

t Radunt subinde nobis ornamenta sua Scipiones commemoranda. Aemilianum enim populus e candidato ædilitatis consulem fecit:eundemque cum quæstoribus comitiis suffragator. Quītus Fabius. M. fratris filii in campum descendisset:consulem iterum reduxit. Eidem senatus bis sine sorte prius Africam:deinde Hispaniam dedit. Atque hæc neque ciui cupido: neque senatori ambitioso quēadmodum non solum uitæ eius leuissimus cursus:sed etiam mors clandestinis illata insidiis declarauit.

De Marco Valerio.

m Arcum quoque Valerium duabus rebus insigni bus dii pariter atque ciues speciosum reddiderūt illi cum quodam gallo cominus pugnanti coruum pugnatorem subiicientes :hi tertium & uigesimū annum ingresso consulatum largiti : quorum alterum decus uetustæ originis optimi ominis gens coruina amplexa cognomen usurpat:alterum sūmo subiungitur ornamēto tā celeritate quā principio consulatus gloriādo.

De Qu.Scæuola.

a Tne Quīti quidem Scæuolæ quem Lucius crassus in consulatu collegam habuit:gloria par illu

Collegam habuit:hoc dicit discretionis cā:nam multi fuere scæuole. Ituris magistratibus: prefectis ad eā administrandā ituris. Scæuolam:apositiue exemplū ac formam officii.senatus ita præfectis in asiam ituris dicebat. Ite:rem bene gerite:hoc aūt facere poteritis si scæuole administrationem uobis ꝓposueritis:ac si animū induxeritis ab illius inocētia ꝙquā nolle declinare. Decreto suo:ita senatus decreuit fore faciendū. Inhærent illi uoci posterioris africani septē.C.marii consulatus:septies consul fuit Marius is ꝙ ciuilia bella cū Scylla gessit.Sed quāuis hoc ipsi præclarū contigerit; tamē oēs illi cōsulatus a uoce scipiōis posterioris africani pendere uidēt. Inhærent:innituntī: nā ab ea uoce dependēt. Duo āplissimi triūphi:duo speciosissimi triumphi:quorū unū de Iugurtha numidiæ rege:alterū de cymbris senonibus ac theutonibus egit.

Exultauit saltauit gaudio:& recte dicit:nā in septimo cōsulatu extinctus ē. Numantiā:hispāiæ ciuitatē. Equestria stipēdia mereret.i. eques Marius militaret: nā decurio erat. Ille occidisset: si scipio e uita excessisset: alii litterā habēt. Siqd illi accidisset:& tunc sensus idē erit. Respiciens ipsū:Scipio oculos in mariū immittēs. Cubantē supra se: nā a latere suo marius in cœna accubuerat:& alii ab alia parte cōstiterant. Vel hunc:saltē hunc habebit marium.hac uoce ostendit mariū futurū impatorē:ꝙ sibi cōpari: posset.. Quo augurio : illa uoce quæ augurii uim habuit ille.n.maximus fuit imperator.

Perfectissima uirtus:Scipionis uirtus cui nihil addi poterat.

Viderit ne certius .i. uerius ne uiderit in mario uirtutē. Illa nimirū cœna militaris : Certe inqt in ea cœna militari : preuidit Scipio sumptuosas cœnas:quas populus ro.i honore marii celebrauit:postꝙ exploratū habuit senones cymbrosꝙ a mario fuisse deletos. Ominata est:augurio preuidit. Cymbros:cymbros theutonas gallos senones deuicit marius:ꝙ cū uxoribus ac liberis uenerant ut romanū uomen delerēt:& ipsi romanam urbem icolerent:hac nūciata uictoria romani i propatulo cœnas frequētarunt:i qbus mario sicuti diis cōsueuerant primitias dabant. Tanquā d iis imortalibus:romani primitias panis: carniū & aliarum rerū ignem mittebāt:& i honore deorū cremabāt.Sed tunc ꝓpter uictoriæ alacritatē:ois populus eas primitias mario libarūt. Apud sacra mensæ suæ:apud mensam ignis erat sacrorum.

Libauerit:sacrificauerit libando. Illa quæ i Cn.Pompeium & noua & ampla congesta sunt: si qs uidere uoluerit quā clara & iusitata Pompeio contigerint:Pompeianam ciceronis con. ēpletur: iter scriptores uaria est sententia:alii enim asserunt recte factum esse. Alii ccontra sentiūtꝙ præter romanorū consuetudinē ea fuerit.Pompe.cōcessa. Iāꝙ i Cn.Pompeiū notāda est constructio: nā cū dico magnus clamor ē quæ tu i ciuitate gesseris:suplemus ꝓ his ꝙ tu gesseris.Ita hoc loco quæ i Cn.Pompeio.i.obstrepit ꝓpter illā ꝙ in Cn.Pomp.ampla & noua congesta sunt. Asseēsione fauoris:alii recte factū eē dicebant. Fremitu iuidiæ:alii iuidia cōmoti nō iuste factum esse uolebāt ꝙ cōtra maiorū cōsuetudinē pōpeius illa fuisset assecutus. Litteraꝝ monumentis:historiis: nā scriptores historiarū suū de his quæ pompeio contigerant tradunt iudiciū. Eques romanus:cum eques esset in hispaniā proconsul est missus contra sertorium quod nō decebat ut eques roma.consul crearetur. Pari ipērio:nā proconsularis dignitas consulari par erat. Aduersus:ꝙ hostis reip.erat & pstātissimus ipator.

strīs:qui Asiam tā sācte & tā fortiter obtinuit:ut senatus deinceps in eā prouintiā ituris magistratibus exē plū atꝙ formā officii Scæuolā decreto suo ꝓponeret.

De Caio Mario.

Inhærēt illi uoci posterioris africani septē.C.Marii consulatus ac duo amplissimi triumphi:ad rogum enim usꝙ gaudio exultauit:ꝙ cū apud numātiā sub eo duce stipendia equestria mereretur:& forte inter cœnam quidam Scipionem interrogasset: si quid illi accidisset:quē nā resp.eque magnū habitura esset imperatorē:respiciens se supra ipsū cubantē:uel hunc dixit quo augurio pfectissima uirtus maximā oriētem uirtutem uiderit ne certius an efficatius acciderit perpendi uix potest:illa nimirum cœna militaris specio sissimas tanta ī urbe Mario futuras cœnas ominata ē. Postꝙ cymbros ab eo deletos initio noctis nūcius peruenit:nemo fuit qui non illi tanquam diis īmortalibus apud sacra mēsæ sue libauerit. De.C Pōpeio.

Am quæ in.C.Pompeiū & ampla & noua gesta sunt:hinc assensione fauoris:illīc fremitū iuidiæ litterarum monumentis obstrepitur:Eques romanus proconsul in Hispania aduersus sertorium pari imperio cū pio metello principe ciuitatis missus ē: nōdū

Illum honorem auſpicatus:p auſpicia nunq̃ magiſtratum eſt aſſecutus: quod eſt mirandum: nam nihil in auſpicato gerebant romani:ſed hic per populi ſuffragia cũ auſpiciis nullũ honorem habuit.

Bis triumphauit:primo de ſertorio in hiſpania uicto:deinde triumphauit de Cn.Carbone & Domitio in africa ſupatis:cũ ſcylla partes ſequeret. A ſũmo impio cœpit:nõ primo ædilis deinde prætor:ſed ꝓconſul ex equite creatus fuit:cõſulatus enim ſũmus honor nominatur. Decreto ſenatus:ſe natus ita decreuit ut tertio creatus cõſul Põpeius nullũ haberet collegam. Mithridate: rege ponti quẽ fugauit. Tigrane: rege.

Multis:ut de Ariobarzane & pharnace. Pluribus ciuitatibus & gentibus Arabiã & Indiã ſupauit. Vnum triũphũ:ex his omnibuſ ſolũ geſſit triũphũ ſimul eni fere hæc ꝓclara geſſit. Qui tũ ẽt Catulũ popꝰus ro.uoce ſua ad ſidera uſq; euexit.:hoc etiã illuſtre Catulo cõtigit quod i põpeiana cõtinet:nam cũ ei ꝓmulgationi quã Manlius habuit cũ miſſurus eſſe populus cõtra mithridatem.q.Catulus ꝓclriuẽ eſſe populũ uideret:Vos inquit q̃rites quãto clarior ẽ & uobis acceptior Pompeius tãto eum dili gentius ſeruare debetis: nã ſi oĩa in eũ reponere ꝓſeueratis eo fortuito caſu ſublato: in quo ſpem tantã eſtis habituri. Vix oratiõẽ ꝓfecerat Catulus cũ ab omnibus acclamatũ eſt.In te.ſ.ſpem ſumus repoſituri.his paucis uerbis populus gloriæ Põpeii Catulum ſine dubio adæquauit.

Omnia reponere ꝓſeueraſſet: populus uelle uidebat:ut reipu. ſumma pœnes pompeiũ eſſet.

In te.ſ.o Catule ĩ te habituri ſumus ſpem ſi hic extinguit. Honorati.iudicii:iudicii popularis ĩ honore Catuli ab oĩum cõſenſu habiti. Oĩbus ornamẽtis quæ rettuli:pauloante ea cõmemorauit: quæ ãpla & noua Põpeio cõtigerunt. Duaq; ſyllabarũ ſpacio.i.in te:nã quãuis due ſint dictiões:tamen tã celeriter ipſas ꝓferimus quã ſi eſſent due ſyllabe. Incluſũ:cõprehenſũ pompeiũ. Poteſt & M.Catonis ex cypro cũ regia pecunia reuertẽtis appulſus. Cũ ſenatus accepiſſet ptolemæũ regẽ Mithridati cõtra romanos auxilia preſtiſſe decreuit impatorẽ cũ exercitu.mittere q̃ cyprũ cui impabat ptolemæus in ꝓuintiã redigendã curaret atq; pecuniã oẽm regiã romã in ærariũ trãſferret.Id ubi audiuit ptolemæus pecuniã ſuam a romanis expeti:tãta animi ægritudine affectus ẽ:ut ſibi mortẽ conſciuerit.Itaq; extincto rege miſſus ẽ ſine exercitu cato q̃ pecuniã illã colligeret:atq; romã ueheret. Sed ut frontinus ait:hac uſus ẽ calliditate in uehẽda pecunia cato:cũ maximas tẽpeſtates paſſus: timẽs ne naufragio piret auri atq; argenti pondus:loculis longiores funes alligauit:& ſuberes addidit:dit: q̃ in pelago natarent:ſi forte æſtu maris obruerentur loculi.putabat.n.tali artificio pecuniã amiſſam: reperiri poſſe.Callidũ certe uiri conſiliũ:ſed nõ neceſſariũ:nauis.n.incolumẽ eum romam aduexit.

Cæteri magiſtratus:ut ædiles prætores tribuni pl. Officii gratia:ut officiũ hoc uiro bene de repu. merito præſtarent.M.Catonem:tantum talẽq; ciuem:in quo reip.ſalus reponebatur. Lætatus:oĩs populus non auro atq; argento tantum mouebatur quãtum lætabatur: q̃ ſuperſtes cato reuertiſſet.

Sed neſcio an præcipuũ.L.martii iuſitati decoris exemplũ:hoc etiã Liuius cõmemorat: cũ pub.& Cn.Scipiones in hiſpania. Aliquãdiu fœliciter dimicaſſent:atq; ex dignitate populo ro.rem adminiſtraſſent. Opa haſdrubalis & Magonis q̃ pœnorum duces erant:celtiberi qui magna ex parte exercitum romanum ſuſtentabant precio corrupti a Romanis defecerunt:deſtituti Romani in collem

illum honorem auſpicatus bis triũphauit: initia magiſtratuum a ſummo imperio cœpit: tertium cõſulatũm decreto ſenatus ſolus geſſit. De mithridate & Tigrane: de multis præterea regibus & gẽtibus plurimiſq; ciuitatibus & prædonibus unũ duxit triumphum.

De Quinto Catulo.

Vintũ etiã Catulum populus romãus uoce ſua tantũ non ad ſidera uſq; euexit: nam cum ab eo pro roſtris interrogaretur ſi in uno Pompeio magno omĩa reponere perſeueraſſet: abſumpto illo ſubiti caſus in curſu in quo ſpem eſſet habiturus: ſummo conſenſu acclamauit in te uim honorati iudicii admirabilem: ſi quidem magno Pompeio cum omnibus ornamẽtis quæ rettuli duarũ ſyllabarum ſpatio incluſum Catulum æquauit.

De.M.Catone.

Oteſt &. M. Catonis e cypro cum regia pecunia reuertẽtis appulſus ad ripã tyberis mẽorabilis uideri.cui naue egredienti cõſules & cæteri magiſtratus & uniuerſus.S.P.Qu.R.officii gra præſto fuit: non quod magnum pondus auri & argenti: ſed quod.M. Catonem claſſis illã incolumem aduexerat lætatus:

De Lucio Marco.

se receperunt: & cum ingruerent pœni: quia neq; uallum neq; fossam habebant. Clitellis & sarcinulis undiq; se in ualli modum sepserunt. Sed facile fuit illa munimenta dissipare: ergo duo consules cū exercitibus trucidantur. Reliquiæ duorum exercituū exigue amissis iperatoribus equitem romanū. L. Martium ducem elegerunt: qui in tempesta nocte apud milites cōtionem habuit: in q̄ suadebat ut negligentes hostes: neq; qcquam tale timentes inuaderent: contionanti martio flāma illico in uertice emicuit: quo prodigio adeo accensi sūt militū ai: ut se paratos esse ad arma capienda pollicerent. Capta occasione martius cū paucis diuisos pœnorū exercitus inuadit; illosq; sōno: uinoq; sepultos trucidat. Neq; pus destitit q̄ duorum ducum copias ad internetō nē usq; deleret. Ocioſi itaq; pœni dum uictos negligūt: uicti nō minus cladis acceperūt q̄ intulerant. Præcipuum: singulare exemplū. Inusitati decoris. fulgoris noui: neq; enim unq̄ antea factum fuerat: ut eques ro. a militibus dux eligeret. Duo exercitus. i. duorum exercituū reliquiæ Interitu: morte. in prælio periērāt. Victoria hasdrubal: hasdrubal pœnorū dux cū magone superior euaserat. Quo rpe salus eorum: Et hoc maiori decori fuit Martio: q̄ dici non pōt id ambitiōe factum fuisse: neq; enim i tanto discrimine tp̄us ambiendi erat: ḡ ipsius uirtute id sibi conrigisse iudicamus. In ultias angustias deducta: in maxio discrimine salus eoꝝ uersabat: nā & iperatores. & exercitus rōani lacerati erant: uerebāt̄q; reliqæ illæ ne tale exicium ipsos expectaret: neq; salutis suæ nimia trepidatiōe rōnem habere poterant. Nullum locū ambitioni: non tēpus erat. ut in tanto mœtu ambiens milites martius oraret: se ducē crearent neq; eni ambitione: sed sponte milites ipsum elegerūt. Merito uirorū cōmemoratiōi Sulpitia. hoc ēt liuius cōmemorat quod p̄clarum. Sulpitiæ tributum fuit neq; eni mediocre decus est consecuta. Merito uirorū cōmemorationi non absurdū fuerit si sulpitiam inter præstantissimos uiros cōmemorauerimus. Adiicitur: adiungitur. Libris sibyllinis: i q̄bus romanorum fata cōtinebant. Inspectus per decem uiros: decem uiri sacerdotes sibyllinis libris præerant. Veneris uerticordiæ: uerticordia est appellata a uertendis cordibus: ut libidinosarum mulierū a turpitudine corda uertēret. Sanctissima fœmina: ex ea quæ omniū esse pudicissima in urbe roma. Iudicium: iudicare uolebant quæ nā cæteris castitate præstaret. Præclara ē: Sulpicia ex omnibus electa: oēs castitate superasse ē iudicata. Cæterū quia sine diminutione ulla romanæ maiestatis Et quādoquidem externorū uiroꝝ decora sine detractione romanæ āplitudinis cōmemorare possumus: de his dicere icipiamus: & ita ad externa transitū facit Valerius. Romanæ maiestatis: rōanæ dignitatis & amplitudis: nā & si externa cōmemorentur tamē nihil romanorum ornamenta obumbrāt. Pythagoræ tanta ueneratio ab auditoribus tributa ē: Quātus honos quāta auctoritas a discipulis suis hita fuerint inde conici pōt: q̄ qcquid ille dixisset id discipuli i disputationem adducere nefas eē existimabāt. In disputationē deducere: iter se disputare utrū ita eēt. nec ne quēadmodū pythagoras dixisset Ad reddendū cām: illius rei quā afferebāt. si quādo cū aliorū philosophorū auditoribus disputarēt. Dixisse ipsū pythagorā id dixisse. & nō opus eē ut alia cā ad illud cōparādū adduceret. Magnus honos: quē discipuli sui ei p̄stiterūt. Sed schola tenus. i. usq; ad scholam. i. ad id q̄d ad scholæ attinet dignitatē. Vrbiū suffragiis: cōsensu urbiū. nam crotoniatæ ea. p̄stitere suffragiis suis.

s Ed nescio an præcipuum sit. L. martii inusitati decoris exemplum: quē equitem romanum duo exercitus. P. &. Gn. Scipionum interitu uictoriaq; Hānibalis lacerati ducem legerunt: quo tempore salus eorum in ultimas angustias deducta nullum ambitiōis locum relinquebat.

m Erito cōmemorationi uirorum Sulpitia serui pa terculi filia. Qu. Fulnii Flacci uxor adiicitur. quæ cum senatus libris sibyllinis per decem uiros inspectis censuisset: ut Veneris Verticordiæ simulachrum cōsecraretur. quo facilius uirginum mulierumq; mens a libidine ad pudicitiam cōuerteretur: & ex omnibus matronis centum: e centum autē decem sorte ductæ de sanctissima fœmina iudicium facerent: cunctis castitate prælata est. Externa de Pythagora.

c Aeterum quia sine ulla diminutiōe romanæ maiestatis externa quoq; insignia respici possunt ad ea transgrediamur. Pythagoræ tanta ueneratio ab auditoribus tributa est: ut quæ ab eo acceperant in disputationem deducere nefas existimarent: quī etiam interpellati ad reddendam causam hoc solū respondebant ipsū dixisse magnus honos sed schola tenus illa urbium suffragiis tributa. De eodem Pythagora.

Clitelle
p. & Cn. scipiōe/ duo
gulmā belly. cū gecci
nōq. truncūt.
L. Mar. q̄/ religi
bugo offert. q

Libri Sibyllini

Verticordia

Maiestas. vig. Amplō

Enixo crotoniatæ ſtudio ab eo petierunt ut ſenatum ipſorum:hoc maximum ornamentum accidit pythagoræ:quod ab omnibus crotoniatis ei fuit tributum. Pateretur:ſuſtineret ſenatum conſiliorum ſuorum eſſe participem. Opulentiſſima:fertiliſſima & copioſiſſima Crotonæ ciuitas. Tá ſtequẽter uenerati:ciuitas uenerati:nam ciuitas quamuis uoce fœmini ſit generis & ſingularis numeri.ſignificatione tamen & maſculini eſt generis & pluralis numeri. Veuerati: qui ipſum dum uiueret honorarãt Illa urbs uiguit.i.crotonæ ciuitas floruit. In hominis memoria.i.pœnatibus pythagoræ.nam cum in domo pythagore dea coleretur memoria pythagoræ non abolebatur: nam crotoniatis occurrebat illius memoria. In deæ religione eſt cultus:honoratus eſt in regione cæteris.nam quod dea in pœnatibus illius coleretur id factũ fuerat in honore pythagoræ: ne ſe ſepulti memoria euaneſceret.

Gorgiæ uero leõtino ſtudiis litterarum ætatis ſuæ cunctos pſtanti:hoc. Gorgiæ præcipuum contigiſſe dicitur:propter ſummum eis ingenium ſingularem q; doctrinam;:ut ei ab uniuerſa græcia aurea ſtatua i templo delphici apollinis poneretur: cum ad id uſq; tempus nllí aurea ſed aurea ſtatua fuiſſet erecta. Gorgiæ:Gorgias præſtãtiſſimus philoſophus. Leontino:ex leontis ciuitate Siciliæ. Præſtanti cunctos:ideſt doctrĩa ætatis ſuæ homines uincenti.& excellẽti: præſto te:& præſto tibi dicimus.

Poſcere:nam ita omnes inuitabat:petite quicquid libet:& ego ex tẽpore in eo diſputabo. Ausus:quaſi rem difficilem. Ad id tempus:uſq; poſitionem ſtatuæ in honore gorgiæ poſitæ. Auratas:in ſuperficie auro exornatas:non aureas. Eadem gens ſummo conſenſu ad amphiaraum locum:in quo humatus eſt:Et hoc amphiarao uati inſigne contigit:ut quo in loco ad manes deſcenderat.Græcia templum edificaret tantæ uenerationis:ut inde etiam reſponſa peterentur. Eadem gẽs: ſcilicet græcorum natio:quæ etiam gorgiæ ſtatuam auream poſuerat. Summo unanimiter omnes id ſtatuerunt. Amphiaraum locum:ad locum i quo abſortus fuit amphiaraus. Amphiaraus unus ex ſeptem principibus græcis:qui cum adraſto ad thebanum bellum ſunt profecti.hic utpote uates cum exitium ſuum præuidiſſet:latere ſatius eſſe duxit q̃ in prælium proficiſci.quod tamen ei non ꝓceſſit:nam delphiles uxoris indicio coactus:thebas eſt profectus:ibiq; cum fortiter contra hoſtes dimicaret:ſubito terræ hyatu uiuus cum curru equiſq; ac armis ad inferos deſcendit.hoc in loco græci in huius facti memoriam templum erexerunt. Humatus:ſepultus.nã a terra uoratus eſt. Decorandum.ornandum. Incubuit.inuigilauit. Informam.quantum ad qualitatem. Conditionemq; templi.quantum ad dignitatem. Redigendo:recudendo locum i ſimilitudinem templi quæ forma non ab aliis diuerſam templi.conditionem habebat. Oraculum:deorum ſententiam in his quæ futura erant. Capi inſtituendo: ſtatuerant ut inde oracula peterentur.ab illis qui deos conſulebant. Idem honoris:eundem honorem:nam ita ex illius templo oracula cupiebant.quẽ admodum ex aditis aliorum deorum. Phiticæ cortinæ:ideſt adita in templo delphici apollinis:.ſecreta loca ad quæ niſi phebadi intra relicebat ingredior:unde additum. Cortinæ uariæ dicunt.alii enia & tendo:is uolunt eſſe denominatas.q; puellæ cor itendat:cum ad eũ locũ peuenerit: ubi illa numine afflata futuras res ꝓdicit:alii etiam latinam tantũ uolũt eſſe deriuationẽ: ut cortina q̃ſi cor tenens nominetur:q; cor teneat cũ ſpiritus puellari menti inſederit. Athenæ dodonæ:dodona ſilua ẽ in chaonia parte epirri quæ ioui & palladi erat cõſecrata. Ibi autẽ columbæ

e Nixo Crotoniatæ ſtudio ab eo petierant: ut ſenatum ipſorum qui mille hominum numero cõſtabat: conſiliis ſuis uti peteret opulentiſſimaq; ciuitas tam frequẽter uenerati poſt mortem domum eius Cereris ſacrarium fecerunt: quamquam illa urbs uiguit & dea in hominis memoria & domo in deæ religione cultus eſt.

De Gorgia Leontino.

g Orgiæ uero Leontino ſtudiis litterarũ ætatis ſuæ cunctos præſtanti.adeo ut primus in conuentu poſceẽ:qua de re quiſq; audire uellet:auſus ſit:uniuerſa græcia in templo Delphici Apollinis ſtatuam ſolido ex auro poſuit.cum cæterorum ad id tempus auratas collocaſſet.

De Amphiarao.

e Adem genus ſummo conſenſu ad amphiaraum decorandũ incubuit:locum in quo humatus eſt: in formam conditionemq; tẽpli redigendo: atq; inde oracula capi inſtituẽdo eius cineres idem honoris poſſident quod pythicæ cortinæ quod Athenæ Dodonæ

responsa dare consueuerāt. Athenæ.i.pallas cui dodona silua erat consecrata. Hammonis frontis: Ioui hámoni:ī cuius tēplo responsa dabantur. Cum ex india bacchus rediret: & per medios solis ardores transiret: exercitus illius siti adeo laborare cœpit: ut periculū īmineret: nc inedia aquæ absumeretur. suorū exitium liber pater metuens Iouē parentem pronus orare cœpit: uellet hanc a se siccitatis pestem auertere. Vix præce finita ei aries oblatus est: qui pede terram percutiens nitidi liquoris fontem emisit: qui fons exercitui sitim leuauit. Bacchus templū eo in loco ædificauit: in quo statuam in forma arietis ioui consecrauit.

quod Hāmonis fronti datur.

De Beronice.

b Eronices quoq; non uulgaris honos: cui soli omnium fœminarum gymnico spectaculo interesse permissum est: cum ad Olympia filiū Euclea certamē ingressum adduxisset: Olympiaco patre genita fratribus eandem palmā assecutis latera eius cingentibus.

Liber Nonus. De Luxuria: Capitulū. Primū.

b Landum etiam malum luxuria quam accusare aliquanto facilius est quam uitare: operi nostro inseratur: non quidē ut ullum honorem recipiat: sed ut seipsam recognoscens ad pœnitentiam impelli possit: iungatur illi libido quoniam ex eisdem uitiorum principiis oritur: neq; aut a repræhensione aut ab emendatione separentur gemino mētis errore connexe.

De Caio Sergio Orata.

c Aius Sergius Orata pensilia balnea primus facere instituit: quæ impensa leuibus initiis cœpta

sabulum dicitur: inde iuppiter hámō est denominatus quia in percussione arenæ fons eruperat. ex hoc templo oracula petebantur. Datur conceditur. Beronices quoq; non uulgaris honos. cui somnium fœminarum. Mos erat apud græcos. ut nulli mulierum aditus esset in ludis & certaminibus olympiacis. quam cōsuetudinem Statius huius ritus non ignarus innuit cum dicit Exclusæq; expectant præmia matres. Non uulgaris .i. præcipuus honos fuit beronices. Gymnico spectaculo: certamina in honore Iouis olympici celebrabantur: quæ olympia appellabantur. in quibus mulieres non admittebantur. Euclea filium suū: quem cū ad certamē illud duxisset: illi aditus ad spectandū certamen patuit. Olympiōe patre nata: pater nō Olympio dicebatur sed Olympionē ideo nominat Valerius ut ostendat beronicē pugili patre natā: qui in Olympici certaminis pugna plurimas uictorias fuerat consecutus. Eadem palam: idest uictoriam olympici certaminis: nam & ipsi uictores plærumq; euaserant. Latera eius cingentibus: circundata erat geminis fratribus cum spectaculo interesset: non ergo mirum fuit si sola ex omnibus mulieribus olympico certamini interfuit: nam palma pugnæ illius suorum hæreditaria quodammodo uidebatur.

b Landum etiam malum luxuria quam accusare aliquanto facilius est quam uitare operi nostro inseratur. In hoc noni libri capitulo de luxuria atq; libidine tractat. Blandum: malum: illlecebris suis ita homines trahit luxuria ut se explicare non possit. Quam accusare aliquanto facilius: facile omnes luxuriam damnant eandem difficulter uitant. Vllum honorem recipiant: ut a nobis honoris gratia commemoretur. Seipsam recogonoscens: ideo inseratur ut proposito uitio ab eo facilius discedere possimus. cum enī huius uitii turpitudinē cognouerimus omni affectu continentiam amplectemur. Iungatur illi libido: luxuriam una cum libidine commemorat: & probe id facit: nam libido uoluntatis est: luxuria uero in actu consistit. Ex eisdem uitiorum principiis oritur: luxuria ideo ad effectum deducitur quia placet omne autem q̄ libido est: & ita unum ex altero nascitur: uel oritur dixit quia luxuria dicitur uniuscuiusq; rei superfluitas: ex superfluitate autem rerum & intemperantia libido nascitur: nec recte ergo ex principiis luxurie libidinem nasci Valerius dixit. Separentur: nam siue repræhensionem meruerint siue se post cognitionem uitii emendauerint. Inuicem commemorabimus. Gemino errore mentis: nam mens duplici errore oppugnatur cum altera cupiditate eam capiat. altera patret. Caius sergius orata pensilia balnea primus facere constituit: primum exemplum est de luxuria Sergii: qui quemadmodum etiam Macrobius dicit aurata est cognominatus quod aurate pisces ei carissimi fuerint. Præsilia: suspensa balnea. Quæ impensa leuibus: impensa illa incepta ut callidam aquam suspensam haberet. deīde ab hoc leui cepto ad maria penetrauit: neq; enim impense pepercit quo minus ostrearia loca in mari fabricaret.

Ad ſuſpenſæ callide aquæ:aquæ callidæ ſuſpenſæ. Tantū non.i.fermæ. In æquora penetrauit: nam loca ubi oſtrea congregabantur in mari fecit quod baias alluit. Arbitrio neptuni:ideſt poteſtati maris:nam ille habet gulam mari ſubiectā qui piſcibus frui non poteſt niſi cū æquor pactum fuerit ita ut piſcari in eo quis poſſit. Peculania.propria maria:nā loca habebat in mari muro incluſa: q̄ ſibi piſciū uarias ſpecies præbebant. Aeſtuariis.i.lacunis quæ æſtu & maris undatione cōplētur.in illis lacunis piſces ſeruabat nō aliter:q̄ in uiuariis fieri ſolet. Intercipiendo fluctus:in æſtuariis fluctus maris admittebat:ne ſiccitate piſces morerētur. Seperatis molibus a reliquo mari murorum mole aut machinis ligneis æſtuaria ſeparauerat loca. Aedificiis ſpacioſis:quantū ad murorū latitudinē. Excelſis:quantū ad altitudinē. Recentiore cōchilioꝝ uſu frueret: Clauſit hoſtia Lucrini:ne a mari cōchilia romā delata emeret:ſed ut incluſa in lucrino lacu recentiora haberet. Publicæ aquæ cupidius īmerſit:lucrini lacus aqua publica erat: & ex ea piſcatiōe uectigal publicæ pendebatur: Itaq; cū Conſidius publicanus nō exigeret uectigal illū ex lacu illo: neq; enī clauſis hoſtiis lucrini publicæ fiebāt piſcationes:nō tulit oratā hæc uiuaria parā:ſed ipſū i iudiciū adduxit:quia qđ cōmune eē deberet ſolus occuparet. Publicæ aquæ:q̄ publica eſſe debebat:oēs in ea piſcari poterāt. Cupidius īmerſit:nam ſolus piſcationi illi operā dabat. Cōſidio publicano:quia publicanus erat:iō non patiebatur ut ille ſolus piſcationes occuparet:quæ ſi comes extitiſſēt uectigalia adiuuiſſēt. In quo.L.craſſus:eo in iudicio contra oratā orationē craſſus habuit:ī qua urbāe ſatis illius luxuriā notauit.L.craſſus:orator p̄ſtātiſſimus. Errare:arridens:erras inquit conſidi ſi putas oratā oſtreis carere poſſe:etiā ſi uſū lucrini ei eripueris.facete aūt more ſuo id dixerat in oratā ludens.Huic nimirū magis æſopus tragœdius in adoptionē dar filiū ſuū:Aeſopus īquit tragœdius ſatius feciſſet ſi filiū ſuū huic orate ſimillimū adoptādū dediſſet.nā dū illū hæredē cōſcripſit:bona ſua quodāmodo,pfudit. Aeſopus tragœdus: mīmus erat & tragœdiaꝝ actor. Cātu cōmēdabiles auiculas:Solēt hoīes auiculas caueis alere & eas doceī amœniſſimos cātus cœdere:ut multo uendi poſſūt.hic æſopi filius de īduſtria huiuſmōi aues magna pecunia emebat & bene cōditas aſumebat.ut gloriari poſſet ſe cibos ſumptuoſiores uētri tradidiſſe. Im manibus:īmenſis præciis. Pro ficedulis.loco ficedulaꝝ.aues erant apud maiores elegātiores. Ace toq; liquatos magnæ.in aceto etiā liquefactas gēmas hauriebat. Quod etiā de cleopatra legit.q̄ ex īauribus gēmas extraxit.& eas cū unionibus in poculis poſuit & adeo frequēter īmiſcuit. quo ad liq̄ſcerēt.deide potionē illā Antonio ppinauit. Vt ipſū i cōuiuio ſūptuoſius acciperet. Aceto liquatos uniones:aceti natura talis eſt ut gēmas i eo poſitas frāgat:& in nihilū redigat. Quoꝝ alterius ſenis. hii duo libidinis ac luxuriæ principes fuere.& id malo exemplo fecerūt.nam ſecuti ſunt alii qui non modo hos adæquarunt.uerūetiam ſuperarunt. Alterius ſenis:oratæ. Alterius adoleſcentis. filii Aeſopi. Sectam.uiam uiuendi rationem:tranſlatio a philoſophis ſumpta. quorum uiariæ ſunt ſectæ. Plurimi:alii luxurioſi. Longius manus porrexerunt:ideſt luxuriem horum exceſſerunt.

ad ſuſpenſæ calidæ aquæ tamen non æquora penetrauit. Idem uidelicet ne gulā Neptuni arbitrio ſubiectā haberet:peculiaria ſibi maria excogitauit æſtuariis īterципiendo fluctus piſciū q; diuerſos greges ſeparatis molibus includendo:ut nulla tam ſæua tempeſtas incideret:qua nō oneratæ menſæ uarietatæ piſciculorū abūdarent:Aedificiis etiam ſpacioſis & excelſis deſerta ad tempus ora Lucrini lacus præſſit: quo recentiore uſu conchiliorū frueretur:ubi dū ſe publicæ aquæ cupidius īmergit:cum Conſidio publicano iudiciū nactus ē in quo Lucius Craſſus aduerſus illum cauſam agens errare amicū ſuum Conſidiū dixit:quod putaret Oratam remotum a lacu cariturum oſtreis: nanq; ea ſi in de petere non licuiſſet:in tægulis reperturum.

h *Vic nimirum magis* Aeſopus tragœdus ad adoptionem *dare filium ſuum quam bonorum ſuo*rum hæredem relinquere *debuit non ſolum* perditæ. ſed etiam furioſæ luxuriæ iuuenem: *quem* conſtat cantu commendabiles auiculas in manibus emptas præciis in cœna pro ficedulis ponere acetoq; *liquatos* magnæ ſummæ uniones potionibus aſpergere ſolitū: āpliſſimū patrimoniū tāquā amarā aliq̄ ſarcinā quā celerrīe abiicere cupientē:quoꝝ alterius ſenis alterius adoleſcentis ſectam ſecuti longius manum porrexerūt:

Neq; enim ullum uitium finitur: nam ab exiguo profecta initio in maius extenditur libido. Finitur: nam non desinit in primordio: sed augetur. Vbi oritur. nam cum aliqs uitium aliquod incurrit nõ desunt: qui illius scelera imittentur: & maiora etiam perficiant: quod horum exemplo probatur.

Inde: ab eiusmodi documentis: quæ orata & æsopus tradiderũt. Attracti pisces: nam usq; ab oceano romã sunt pisces uecti. Infuse. ut cœnas pararent lautiores arcas pecunia exhauriebant. aliis exẽpla istorum secuti. Vrbi. hanc historiæ partem de luxuria romanarum mulierum etiam Liuius decade de bello macedonico tractat: in qua de pertinatia hac matronarũ abunde agit. Opia lex erat ne mulieribus romanis liceret auro supra semiuntiam uti: neq; uestes uersicolores habere: neq; pilentis uehi mille passus apud urbem: nisi sacra celebrarent.

neq; enim ullum finitur uitium: ubi oritur. Inde ab Oceani littoribus attracti pisces: inde infusæ culinis arcæ censibusq; edendi atq; bibendi uoluptas recepta.

De Mulieribus romanis.

Vbi autem nostræ secundi belli punici finis: & Philippus Rex Macedoniæ uictus licẽtioris uitæ fidutiam dedit: quo tempore matronæ brutorum domũ ausæ sunt obsidere: qui abrogationi legis appiæ intercedere parati erant quam fœminæ tolli cupiebant: quia his nec ueste uarii coloris uti: nec auri plus semi uncia habere nec iuncto uehiculo proprius urbem mille passibus nisi sacrificii gratia uehi permittebat. Eq dem obtinuerunt: ut ius per continuos uiginti annos seruatum aboleretur: nec enim prouiderunt sæculi illius uiri: ad quem cultum tenderent insoliti cœtus pertinax studium: aut quo se usq; effusura esset legum uictrix audatia quod si animos muliebris apparatus intueri potuissent: quibus quottidie aliquid nouitatis sumptuosius adiectum est: in ipso introitu ruenti luxuriæ obstitissent:

Secundi. in quo bello africanus superior carthaginem tributariam reddidit. Philippus L. quintius flamminius Philippum deuicit. Licentioris: nam liberius uiuere cœperunt romani sublato hostiũ mœtu. Abrogationi intercedere: Bruti cum rogatu mulierum nonnulli tollere legem opiam ocuparent: ne ullo pacto abrogaretur. intercedebant. Intercedere: impedimento esse abrogationi. Legis opiæ: opus tribunus plebis. legem tulerat ne ultra semiuntiam auri ferre possent matronæ romanorum. Vestem uarii coloris: uestem uersicolorem ferri prohibebat. Sacrificii gratia uenerandi sacrificii gratia poterat ad sacra uehiculis ferri aliter non. Ad quem ornatum quasi dicat immensum & importunum. Pertinax studium: mentis insania & immoderata cupiditas tollendæ legis.

Animi. feminei animi molitiones. Aliquid. nouos semper excogitant cultus. Sumptuosius: impensius: maioris præcii: Adiectum: additum nam cupiditas alia. aliam in immensum trahit. In ipso introitu: in principio & ipso aditu. Introitum. appellat initium cupiditatis mulierum: quæ legem tolli cupiebant. Obstitissent. nam nisi legem opiam sustulissent aditus luxuriæ negabatur. obstitissent. ergo quia legem non abrogassent. si muliebris animi apparatus infinitos intueri potuissent. Sed hoc loco Valerius quasi mulieres excusat si exquisitiores i cultu corporis sint cũ nõnulli uiri inueniãtur qui nimio luxu laborarũt. De fœminis ulterius loquor: q̃si dicat satis sit actenus de fœmiaꝝ luxuria dixisse. Et grauiorẽ operũ negata affectatio. occupari nõ sinit sexus ibecilitas. Affectatio: quia minus habent spiritus & animũ non res magnas aggredi audent. Curiosiorem: exquisitiorem cultum sui ẽ. Temporũ. uiros priscos & præstantes tẽpora & sexus deterrere debuerãt ne luxu operã darẽt. Tẽporũ. nã supiori tẽpoꝝ in quo frugalitati & tẽperãtie honos hẽbat nati sũt Domitius & Crassus quoꝝ luxuriã carpit. Animi: nã magnanimi erãt & ad magnas res apti-

Ed quid ego de fœminis ulterius loquor? quas ibecilitas mentis & grauiorum operum negata affectatio omne studium ad curiosiorẽ sui cultum hortatur cõuertere: cum temporum superiorum & nominis & animi excellentis uiros in hoc priscæ cõtinentiæ

In hoc diuerticulum: in hunc errorem: & de recta uia declinationem: & transſatio eſt a uiis ſumpta. nam diuerticula dicuntur diuortia uiarum. Ignotum priſcæ continentiæ. priſci illi uiri continentes nunquam talem luxum cognouerant. Idq; iurgio ipſorum patet. q; uiri præſtãtes ad luxuriam declinauerint ipſorum altercatione comprobatur. & incipiat narrare iurgium quo patrũ ipſos a priſca cõtinentia deerraſſe. Cum. n. Cn. domitius. L. craſſo collegæ ſuo: domitius &. L. craſſus cenſores erant & quia de moribus iudicabant. cœperunt inter ſe contendere q; a maiorum temperantia ipſi diſcederent: dum ſplendidius ac lautius uiuere curarent. Altercatione orta: iurgio exſuſcitato inter ſe. uter uiueret luxurioſior. Colũnas hymeticas: præcioſas colũnas & atticas: hymetur mons atticæ regiõis: ubi tymus naſcitur ad conficienda mella accommodatus. Sexagies ſeſtertio. i. ſexaginta ſeſtergia. Minore foro. i. minore præcio: & locus pro p̃cio ponitur. nam ſi dixero Vili foro triticum uenditur: intelligo paruo præcio. Decem arbuſculas: romani illi præſtantes & potentes in culmine domorum patẽres ortos & arbores umbroſas in modum ſiluarũ habebãt.

Tricies ſeſtertio triginta ſeſtertia: dimidiũ præcii detrahebat.

Ego ne? quaſi dicat minime.

Vmbram arbuſcularum: multo maius præcium erat arbuſcularum quam columnarum: quaſ emerat craſſus. Sermonem oblitum pyrrhi: ſermonem habitũ inter domitium & craſſum dicit oblitum fuiſſe parſymõiæ quæ temporibus quibus bellum cũ romanis geſſit pyrrhus in maximo cultu habebatur. Pyrrhi. i. tẽporis illius quo pyrrhus epyrotarum rex a tarentinis accitus romanos uexauit. Tranſmarinorum ſtipendiorum abundantia: nam quia in græcia militauerant & græcos habebant milites: ab eis luxurioſe uiuere didicerant. Et quanto tamen ex noſtris maioribus: quamuis dicam hos oblitos temporum pyrrhi & hannibalis: tamen ex maioribus nonnulli inueniuntur: qui luxuriæ inicium fecerunt: exemplumq; poſteris reliquerunt: quo ſumptuoſiora ædificia & nemora anguſtiora facere poſſent. Tamen: quamuis dicam oblitos eos temporum pyrrhi & hannibalis. Quidam ex noſtris maioribus: nonnulli ex priſcis romanis ut Domitius & Craſſus. Sequentium ſæculorum: ætatis poſterorum. Aedificiis: propter columnas atticas: alii deinde ædificia lautiora comparabant. Nemoribus: quæ in domibus habebant: ut umbram haberent. Anguſtiorem ritum. conſuetudinem uenerabiliorem & maioris impenſæ. Introduxerunt: hoc dicit quia ipſi principes luxuriæ fuerunt: alii deinde ſuo exemplo inducti in ædificiis & nemoribus erant ſumptuoſiores. In hoc magis maiores ſunt repræhendendi q; incontinentiæ & in temperantiæ initium dederunt: cum a priſca continentia declinauerunt quam fortaſſe poſteri inuiolatam ſeruaſſent niſi mala initia ab eis habuiſſent. Atque incohatam a ſe lauticiam: Aliqui etiam maiorum maluerunt luxuriam a ſe inceptam relinquere poſteris quam continentiam ſeruare: a priſcis acceptam: & id ita eſſe exemplo metelli pii probabit. Quid enim ſibi uoluit princeps temporum ſuorum metellus pius: incipit de luxu narrare Metelli pii: qui primus in hiſpãiam contra ſertoriũ miſſus ab illis regionis ĩcolis ſe mollius & effœminatius excipi paſſus ẽ: quã romano ĩperatori cõueniret

diuerticulum conferre ignotum prolapſos uideam: id q; iurgio ipſorum pateat.

De Cn. Domitio &. L. Craſſo.

Cneus Domitius Lutio craſſo collegæ ſuo altercatione orta obiecit: quod colũnas hymeticas in porticu domus haberet: quem cum continuo craſſus quãti ipſe domum ſuam æſtimaret: interrogaret. Atq; ut reſpondit ſexagies ſeſtertio: quo ergo eam inquit minore fœnore æſtimans: ſi cædem arbuſculas inde ſuccidero? ipſe tricies ſeſtertio inquit Domitius: Tunc ait craſſus: uter igitur luxurioſior ẽ. Egone qui decem columnas. C. millibus nummum emi? an tu qui decem arbuſcularum umbram tricies ſeſtertii ſumma compẽſas: ſermonem oblitum Pyrrhi: immemorem Hannibalis: iamq; tranſmarinorum ſtipendiorum abundantia oſcitãtem & quanto tamen in ſequentium ſæculorum ædificiis & nemoribus anguſtiorem quam introduxerunt: atq; inchoatam a ſe lautitiam poſteris relinquere a maioribus acceptam continentiam retinẽ maluerunt.

De metello pio:

Quid ſibi uoluit: nihil aliud ut poſteris inchoatam a ſe lautitiã relinqueret: & a maioribus acceptã continentiam omitteret. Princeps: ætate ſua ſenatus princeps extitit. Metellus pius: Metelli numidici filius: Aris: nam aras ſtruxerant & tus cremabant hiſpani in in aduentu Metelli tanq̃ dei immortalis hoſpicium colerẽt. Attalacis. præterea etiam parietes diuerſorii ſui pictis. Auleis coperuerãt quo ornatu ſumptuoſiore ipſe uoluptatẽ capiebat. Attalacis: auleis quæ primo in aula Attali regis ſunt inuenta. Cum alia luxuria: non ſolum ſumptuoſa celebrabat conuiuia: uerũ etiam inter epulas ludos celebrari patiebatur. Cũ alia lauticia nam conuiuiis triũphali ueſte: utebantur q̃ turpiſſimum erat. Palmata: triumphali ueſte: nam imperatores hac ueſte utebantur: cũ deuictis hoſtibus triumpharent. Dimiſſaſq̃ aliud luxus genus quibuſdã machinamentis illius regionis homines ĩ diuerſorio imperatoris romani a laquearibus aureas coronas dimittebant: quæ tanq̃ cælitus delatæ capiti Metelli inhærebant. Lacunaribus: a culmine hoſpitis lacunaria uel laquearia ſunt trabium iuncture. Et intendit hoc loco Valerius argumentum: q̃ metellus iſta fecerit non in Græcia aut in aſia: quæ deliciis ſuis homines eneruare poſſent ſed in hiſpania quæ prouintia bellicoſiſſima ſemper eſt habita: & præſertim cum ſibi reſ eſſet cũ ſertorio ipatore acerrimo quis armis ſuis poterat a tanto luxu animũ metelli deterrere.

In. ubi hoĩes ſunt molles. In aſia: quæ maxime delitiis abundat. Bellicoſa hiſpani ſẽper bellicoſi extiterũt. Sertorius: hic hoſtis a ſenatu iudicatus luſitaniam prouintiã optinebat: & ipſo ſupſtite nũquã romani duces uictoriã ſũt conſecuti. Luſitanis. luſitanorũ tælis: luſitania pars ẽ Hiſpaniæ. cui præerat ſertorius. Præſtingeret. i. claderet obcæcaret: nã ui tælorum quæ a luſitanis iaculabantur adeo aer replebatur: ut ſolẽ ex romanorum exercituum oculis erriperent hoſtes. Adeo imemor erat militiæ paternæ: Metellus. n. pater Iugurthã numidiæ regẽ deuicerat nulla tali uſus lautitia. Numidica. nam quia numidiam deuicit numidicus eſt appellatus. Patet. ex hoc inquit intelligere poſſumus q̃ uelociter luxuria romanos inuaſerit: q̃ cuius adoleſcentia maiorũ continentiam cognouerat ille in ſenecta luxurioſior apparuit. Cæleri. uelocitranſitu: nã in ætate Metelli pii & priſci mores & corrupti cõſpici potuerunt. Priſcos. maiorũ tẽperantes & modeſtos: nã mores ĩ patriæ uiderat priſcos: q uir cõtinentiſſimus extiterat. Cõſimilis. curio hic metelli pii imitator extitit: nã frugalis arẽ ĩ patriæ uidit: & tñ ipſe ĩtẽperante ſe egit. Foꝝ. i. romani q in foro uerſabãtur. Patris. Curiõis tẽperatiſſimi. Gratiſſimi. grauitatẽ & ſeueritatẽ auctoritate plenã. Filii. curiõis q tribunus fuit tẽpore: belli ciuilis: quod iter Cæſarẽ & Pompeiũ geſtũ eſt. Sexcenties ſexcenta ſextertia. Aſpexit foꝝ noſtrũ uidit hãc iter patrẽ & filiũ morũ diuerſitatẽ. Famoſa: ꝓpter famoſã iniuriã nobiliũ adoleſcẽtũ: domi ſuæ corrũpebat nobiliũ filios: & dum illi obſcenitati operã dat ſuis bonis lotus ab aliis pecunia fuerat mutuatus. Eodẽ tpe: nã uno tpe pr̃ fuit & filius. Frugaliſſimũ: ĩ patre q frugalitatis & temperantiæ exemplum fuit. Nequiſſimũ: turpiſſimũ in eius filio q obſcenitatis miniſter apparuit

q Vid enim ſibi uoluit princeps ſuorũ temporum Metellus pius tunc cum in Hiſpania aduentus ſuos ab hoſpitibus aris & thure excipi patiebatur: quõ attalicis aureis cõtecto parietes læto animo ĩtuebatur: cũ in manibus epulis apparatiſſimos interponi ludos ſinebat cum palmata ueſte conuiuia celebrabat demiſſaſq̃ lacũaribus aureas coronas uelut cæleſti capite recipiebat & ubi iſta: non in græcia neq̃ in Aſia quantũ luxuria ſeueritas ipſa corrumpi poterat: ſed in horrida & bellicoſa prouĩcia: cum præſertim acerrimus hoſtis Sertorius romanorum exercituũ oculos luſitanis tæliſ præſtĩgeret: adeo patris illi ſui numidica caſtra excide rant patet igitur quam celeri tranſitu luxuria affluxerit. Nam cuius adoleſcentia priſcos mores uidit: ſenectus nouos orſa eſt.

De Curionibus.

c Onſimilis mutatio in domo curionum extitit: ſiquidem forum noſtrũ & patris grauiſſimũ ſupercilium: & filii ſexcentes ſeſtertium æris alieni aſpexit contractum famoſa iniuria nobilium iuuenũ: Ita q̃ eodem tempore & in eiſdem pœnatibus diuerſa ſæcula habitarunt frugaliſſimum habitum alterum: Alterum nequiſſimum.

De. P. Clodio.

Publii autem Clodii: Publius clodius sub habitu muliebri domum cæsaris intrauit: ubi sacra bone deæ celebrabantur: quibus homines interesse nō licebat. Id autem fecerat quia pompeiæ cæsaris uxoris amore accensus erat. In sacris ita ab ancillis cognitus est: & uerberibus mulctatus. Deinde cum fama esset illum in hoc sacrilegium incidisse: dies ei ad populum dicitur. Eo in iudicio noua & detestanda ratione inita incolumis euasit. Crimine incesti: q̄ bonæ deæ sacrificia uiolasset. Nocēs: nam re uera interfuerat sacris. Noctes: nocturni concubitus & stupra. Matronarum: mulierum romanaꝝ nobilium. Adolescentium: patricios etiā habuit pueros: quos iudicibus subiicere. Mercedis loco: mercede: nam quēadmodum alii rei pœcunia iudices: ita clodius his obscenitatibus ipsos corrupit. Quo in flagitio in tā obscēa iudicii corruptiōe. An qui pudicitiam suam: An matrone & pueri præcio conducti.

Sequestrem: mediatricem periurii: nam medium quoddam fuere concubitus: quo contra ius iurandum facerent iudices in absoluendo nocente. An qui religionem. Omisso iureiurando quo astricti erant se contra equitatem nihil molituros nocentem clodium liberarunt ut suę libidini obtemperarent. Religionem: iustitiam & iuris æquitatem. Eque flagitiosum illud conuiuium: nō minus se gessit. obscene in conuiuio gemellus quam in iudicii corruptione se gesserat Clodius. Tribunitius uiator: minister tribuni: quia ex agris senatores in curiā acciri solebant: arcessentes ipsos a uia uiatores sunt appellati.

Ingenui: Gemellus i libera domo natus erat. Sed officii inter serui. hoc officium uiatoris deforme erat: & non libero homine dignum. Tribunis plebis: non consulibus solum: sed & tribunis cōuiuium paruit Lupanari: loco meretricio: nam ita in eis meretrices locis se occultunt: sicuti lupe in lustris & antris latent. A patriæ: mutia: Mutii scæuole filia. Pompei magni uxor: cui ille a bello mithridatico uictor repiens repudii libellum misit. q̄ adulterii eam suspectam habuisset. Fuluiæ autem Fuluius flaccus pater fuit: quæ primo clodium maritum habuit deinde etiam Marco Antonio nupsit. Nobilem puerum. L. Apulei filium. In eo: conuiuio domus: ubi lupanar instituerat. Corpora: Mulieres & puerum corpora pro sapiæ: idest antiquæ familiæ. Nam & pro sapere procul spargere significat. Vnde & prosapia antiqua familia a qua nepotes multi descēderunt. Longe enim genus spargitur: posterorum successione: Exclamatione quodammodo utitur auctor indignans: q̄ tam nobilium & generosarum mulierū corpora in conuiuio prostitui uerentur.

Temulentæ libidini: ebriæ libidini: & rectæ temulentæ: dixit: quia in conuiuio fiebat. Vindicandas sed ulciscendas: propter intolerabilem: & ignominiosam libidinem. Verum præcipue catilinæ libido sceleſta. Ignominiosa fuit epularum gemelli libido: sed Catilinæ luxuria: detestanda. Vnum

p Vblii autem Clodii iudicium quanta luxuria & libidine abundauit: in quo ut euidenter incesti crimīe nocens reus absoluerentur: noctes matronarū & adolescentium nobilium magna sūma emptæ mercedis loco iudicibus erogatæ sunt: quo in flagitio tam tetro tanquam multiplici nescia: primum quem detestere: an qui istud corruptælæ genus excogitauit: an q pudicitiam sequestrem periurii fieri passi sunt: an qui religionem stupro permutarunt.

De Gemello tribunitio.

n Eq; flagitiosum illud conuiuium: quod Gemellus Tribunitius uiator ingenui sanguinis sed officii intra seruilem habitum deformis: Metello & Scipioni consulibus ac tribunis plebis magno cum rubore ciuitatis comparauit: lupanarii enim domi suæ instituto Mutiam & Fuluiam tum a patre tum a uiro utrāque inclytam & nobilem puerum saturninum in eo prostituit: probrosa sapientiæ corpora ludibrio temulentæ libidinis futura: epulas cōsulibus & tribunis nō celebrandas: sed uindicandas.

De Catilina:

u Erum præcipue Catilinæ libido sceleſta: nā Vesano amore aureliæ Orestillæ corruptus: cū unum impedimentū uideret. quo minus nuptiis inter se iungerentur filiū suū quem & solum & ætate iā puberem

fæuitiam ſui creditoris in medium exponentia. Nexi uincti ſolutiq; ſe undiq; in publicum prorripiũt. Quiritum fidẽ implorant: fruitur & in patricios q in foro erant fæuitiũ fuiſſet niſi conſules a comprimendam ſeditionẽ interueniſſet. Illis plebs & uincula oſtẽtabat: & indignitatẽ ſuam exponebat: neq; prius quæri ceſſauit q̃ ſenatus cogeretur. Appius acer ingenio imperio conſulari rem agendã cenſebat uno aut altero arrepto quieturos alios. Collegæ ſeruilio aliter uiſum: interim nũciatur uolſcos magno impetu ad oppugnãdã urbẽ Romã irruere: exultabat gaudio plebs ultores ſuperbiæ patrũ adeſſe dicebat deos: alius aliũ cõfirmare ne nomia daret dimicaturo conſuli ſeruilius dixit ſenatum nexorum habiturum rationem ſi arma contra hoſtes ſumerẽt uellent: ſtatimq; omnes dimitti iuſſit ne ipedirent quo minus darẽt. Magnum habuit in caſtris clauſorum: nexorumq; numerũ neq; aliorum magis uolſco bello uirtus atq; opera enituit. Conſul cõtra hoſtes ducit copias breui uolſcos ſuperat aruncos eſſet deuicit dbellatis hoſtibus plebs promiſſa conſulis ſenatuſq; fidẽ expectabat. Tum appius iſita ſuperbia animo ut college uariam redderet fidẽ: ius p creditis pecuniis dixit: & qui ante nexi fuerãt creditoribus traditi: & alii nexi ſunt: concurſus ad ſeruiliũ factus a ciuibus poſtulabant: ut aut referret ad ſenatum aut ut auxilio eſſet conſul ciuibus ſuis imperator militibus: monebãt hæc conſulem: ſed tragiuerſari res cogebat adeo in contrariũ modo collega ſolũ perſtiterat: ſed omnis factio nobilium: ita mediũ ſe gerendo nec plebis uitauit odiũ nec apud patres gratiã iniit breuiq; apparuit apud plebẽ æquaſſe eũ appi odiũ: Age: hortantis eſt: quaſi dicat attende. Primipili cen. q primus erat cẽturio. Appio præterito. Obſtitiſſet: obſtinate reſtitiſſet. Aere alie. alieno ære: q̃d contraxerant. Suſceptã cãm: nã intercedebat ut hoc onere plebs leuaret̃: ne uincula aut carceres pateret̃. Lãguido pa. defenſione tepẽti: neq; n. collogæ & nobilitati reſiſtere auſus eſt. Negas effi. negare nemo poteſt iræ uim maximã fuiſſe quæ facit: ut miles in dedicatiõe tẽpli conſulibus præferretur. Hortatu. cohortatione cuius: nã ita ira plebi ſuaſit. Quæ quidẽ non. certe efficax ẽ ira quæ ſicuti in ſequẽti exẽplo patet non modo imperia ꝓculcat: ſed etiam impotenter gerit. Impia imperarores. Geſſit impo. quia ipſos ipotes mentis reddidit. Nã q. metellus cum q. Metellus conſul primo deinde proconſul citeriorem & ulteriorẽ ꝓuintiã Hiſpaniæ tam fœlicibus auſpiciis geſſerat & ita ſe fortiter i illis debellandis exhibuerat: ut ad gloriæ cumulũ nihil niſi triumphus deeſſe uideretur: quem ſibi mentis conſternatio iracundia detraxit: nam cum intellexiſſet Qu. Põpeiũ: Cum quo inimicitias gerebat ſibi ſucceſſorem fore nimia correptus excandeſcẽtia & exercitum diminuit & uictoriam ſuam corrupit dum auxilia belli ſucceſſori negare contendit. Vtrãq; citeriorem & ulteriorẽ Hiſpaniam. Deinde proconſul: ſequenti anno prouintia illi prorogata eſt: ut proconſul ei præeſſet. Omnes qui modo militiam ſuam: primo quidem hanc difficultatem ſucceſſori ſuo fecit: ut. exercitum minueret: milites etiam dimiſit tametſi debita militiæ tempora non peregiſſent. Dimiſit: exauctorauit. i. militia liberauit. Cõmeatus: patentibus dedit etiam militibus petentibus cõmeatum nõ cõſtituto tẽpore: neq; exq̃ſita cauſa cur id facerent. Cõmeatus: q̃ licentiam appellamus. Canis excuſſis exq̃ſitis cãis: nã niſi legitima inſtaret cauſa cõmeatus nõ dabat̃. Conſtituto: diffinito tẽpore: nã ꝓmiſſio liberatio ẽ militiæ: ſed cõmeatus ad certũ dabat̃ tẽpus: quo pacto ad militiã redibãt milites: hic aũt metellus nõ tempus cõſtituerat. Horrea cuſtodi. illud ẽt adiecit: ut difficilẽ ſucceſſori faceret conmeatus & cibaria horreis. n. ubi ãnona cõtinebat̃ cuſtodes ademit: ut populationẽ rapinãq; pateret̃ uacuaq; illa repiret põpeius. Opportuna apta & habilia rapiæ cuſtodibus remotis nullos ihibere poterat raptores. Arcus ſagittaſque: in caſtris ſuis erunt cretenſes ſagittarii qui pro fœdere auxiliarii uenerant Romanis.

a Ge quam uiolenter ſe in pectore uniuerſi populi Romani geſſit eodẽ tẽpore quo ſuffragiis eius dedicatio ædis Mercurii. M. pletorio primipili cẽturioni data eſt præteritis conſulibus Appio quod obſtitiſſet quo minus ære ſuo alieno ſuccurreretur: & ſeruilio q̃d ſuſceptã cauſam ſuam languido patrocinio ꝓtexiſſet. Negas efficacẽ iram cuius hortatu miles ſummo imperio prælatus eſt: quæquidẽ non procultauit tantũ imperia: ſed etiam geſſit impotenter.

De metello.

n Anque Metellus cum utramq; Hiſpaniam conſul prius deinde proconſul pœne iam ſubegiſſet poſtq̃ cognouit. Qu. Pom. cõſulẽ inimicũ ſuũ ſucceſſorem ſibi mitti: omnes militiã qui modo ſuã uoluerunt: finire dimiſſit: cõmeatus patẽtibus nec cauſis excuſſis: nec conſtituto tempore dedit: horrea cuſtodibus remotis opportũa rapiæ præbuit. Arcus ſagittaſq;

primipilus

Metellus Cõſul ꝓcõſul.

Miſſio commeapul. c. horrea Horrea

Cretenſium:cretẽſium arcus:& ſagittæ in maximo precio erant. Amnẽ.hiberum hiſpaniæ flumen Elephantis cibaria dari:prohibuit etiam ne ſumptus elephantis quos habebat in caſtris darentur ut aut perirent:aut in edia impotentiores redderentur id autem faciebat ne eoꝝ opera in bello Pompeius conſul uti poſſet. Magnifice geſtarum rerum præclaras res geſſerat in ſubiugandis hiſpaniis.

Corrupit:proculcauit:nam res illas magnifice geſtas deturpauit. Quid ſcylla dum huic:ſcylla cæteros omnes ira ſuperaſſe uidetur:nam cum puteolis priuatus degeret:in eam indignationem animi incidit:ut cũ minitari uellet granio quod tardius imperatam pecuniam ad reſtaurationem Capitolii a decurionibus exigeret nimio ſpiritu apertũ pectus ipſius una cum ſangĩe uitam exhalaret

Alieno ſan.ſparſo multoꝝ ciuium romanorum ſanguine ſicuti cum ipſius crudelitatẽ repræſentauimus conſpici potuit. Suum ſanguinem q ex ore oculis atque naribus manauit. Errogauit: emiſſit. Puteolis diſtant decem milia paſſuum a Neapoli puteoli:& ita ponit ſicuti decernimus Venetiis locus aũt ẽ apuliæ ubi abdicatus dictatura ſcylla priuatus degebat. Eius co.puteoli colonia erat Romanorũ eo miſſi fuerant ciues Romani q pulſis incolis loca illa tenerent. Decurionibus:qui decẽ militibus præerant ĩ ea ꝓuintia. Animi cõci. nimio mentis ipulſu & perturbatione. Cruore:nã conuulſo pectore ſanguis undiq; fluxit. Mi ni.nam principi Coloniæ minabatur quod ſibi non obtempera ret. Nec ſenio aliquis fortaſſe diceret ipſum prænimiã ſenectute mortuum eſſe: ſed non ita eſt nam ſexageſimum erat annum ingreſſus. Ingrediens:nam inci piebat ſexageſimum ingredi annum:quæ ætas etiam robuſta eſſe conſueuit. Sed a.alia cauſa fuit cur moreretur ipſum:ideſt impacientia quã miſerie reipu.nutriuerãt iteremit. Impacẽtia ali.imporentia & continentia nutrita. Miſeriis reipublcæ:nam dum ciues Romanos necat propter ciuilia bella iugum reipu.impoſuit. Igitur in dubio eſt:cum tanto iræ ipetu ſit extinctus non facile diiudicari poteſt prior ne Scylla an illius iracundia fuerit extincta. An iracundia ſcyllæ.ſcilicet prior ſit extincta: hoc autem dicit:quia cum ira quam contraxerat uitam emiſerat:itaq; ſimul & uita & ſcyllæ iracũdia extincta eſt: non ergo dici poteſt ante Scyllam quam iracundiam eius periſſe. Neque ab ignotis exẽpla petere iuuat:tranſitum a domeſticis ad externa facit dicit nõ ſe ideo irã atq; odiũ externoꝝ cõmemorare q; gaudeat aliena uicia referre:ſed ut propoſiti ſui fidẽ adipleat:q; ſicuti initio diximus fuit non mõ ꝑſtantiũ uiroꝝ dicta aut facta honeſta uerũẽt turpia repræſentare:itaq; ut conſcientiæ ſatiſſiat uoluntatẽ ꝓpoſiti ratio ſuperabit. Neq; ab ignotis:cum ſuperioribus ita coniungi neceſſe ẽ quẽadmodũ a domeſticis exempla nõ libenter petiui:ita neq; ab ignotis exempla petere iuuat. Propoſiti fides:nã ita in principio promiſit ſe omnia memoratu digna aggreſſurum:ſed ſi nũc cõtra faceret ꝓpoſiti fides tolleretur. Excellentiſſima quæq;:nobiliſſima quæq; tam honeſta quam turpia.

Præclara libenter probando:laudando libenter in ſignia:nã in opere noſtro laudamus libenter ea quæ cum honeſtate facta ſunt. Conſcientia non deſit cõſcii eſſe debemus narraſſe neceſſaria ſi uolũtatem adimplere ſtudemus: itaque ut conſcientiæ ſatiſſiat etiam turpia memoratu digna inſerere opportet: ut cauere poſſimus: quæ minus probabuntur.

cretenſium frangi:atq; ĩ amnẽ abiici iuſſit:elephantis cibaria dari uetuit:qbus factis:ut cupiditati ſuæ indulſit ita magnifice geſtarum rerꝝ gloriam corrupit:meritumq; honorem triumphi hoſtium quam iræ fortior uictor amiſit.

De L.Scylla.

q Vid Scylla?dum huic uicio obtemperat: nonne multo alieno ſanguine profuſo ad ultimum: & ſuũ erogauit.Puteolis enim ardens indignatiõe quod C.Princeps eius Coloniæ pecuniam adecurionibus ad refectionem Capitolii promiſſam cunctatus daret:animi concitatione nimia atque immoderatæ uocis impetu conuulſo pectore ſpiritum cruore ac minis mixtum euomuit:nec ſenio iam prolapſus:utpote ſexageſimũ ingrediens annum:ſed alita miſerius populi Romani iupotentia furens igitur in dubito eſt ſcylla ne prior an iracundia ſcyllæ ſit extincta.

n Eque ab ignotis exẽpla petere iuuat; & maximis uiris exprobare uita ſua uerecundiæ eſt:cæterum cum propoſiti fides excellentiſſima quæq; complecti moueat uoluntas operi cædat: dum præclara libenter probando neceſſaria narrandi conſcientiã non deſit.

Exerna de Alexandro rege.

Alexandrum iracundia sua propemodo cælo dirripuit in hoc uicio maxime laborauit Alexander tantum enim ei dominata est iracundia: ut cum prope deorum numero haberetur propter præclara gesta ipsum de cælo deducere potuerit. Cælo dirripuit: deduxit de cælo. idest de extimatiõe deorũ. Assurgeret: ascenderet: propter gloriam armis comparatam: diuina quodamodo illius opera uidebantur: nisi in suos tantopere seuisset. Nisi Lysimachus leonis obiectus: hoc etiam Iustinus cõmemorat: erat hic Lysimachus illustri quidem macedoniæ loco natus: sed uirtutis experimentis omni nobilitate clarior: quæ tanta in illo fuit ut animi magnitudine philosophiam ipsam uirtumque gloria omnes per quos oriẽs domitus est uicerit quippe cum Alexãder magnus Calisthenem philosophum proter salutationis persicæ interpellatum morem insidiarumque quæ sibi paratæ fuerant conscium fuisse iratus finxisset. eumque truncatus crudeliter omnibus membris absciissisque auribus ac naso labiisque deforme ac miserandum spectaculum reddidisset insuper in cauea cum cane clausum ad mœtũ cæterorum circunferret tũc Lysimachus audire calisthenem & præcepta ab eo accipere uirtutis solitus miseratus tanti uiri non culpæ sed libertatis pœnas pendentis uenenum ei ĩ remedium calamitatum dedit. Quod a deo ægre alexander tulit ut eum obici ferocissimo leoni iuberet: sed cum ad conspectum eius concitatus leo impetum fecisset: manum amiculo inuolutam Lysimachus in os leonis imersit arreptaque lingua feram exanimauit: quod cum nunciatum regi esset admiratio in satisfationem cessit carioremque eam propter constantiam tanta uirtutis habuit Lysimachus quoq; magno animo regis ueluti parentis tulit cõtumeliam. Obiectus: ut asta leonis fieret. Clitus asta traie. post supra amnẽ canaria conditam Alexandriam ĩ bacteranis quoque sogdianisque duodecim urbes condidit ut distribueret quoscunque in exercitu seditiosos habebat his ita gestis solemni die amicos in conuiuium uocat ubi orta inter ebrios rerum a Philippo patre Alexandri gestarum mentiõe præferre se patri ipse rerumque tuarum magnitudinem extollere tænus cælo cœpit assentante maiore conuiuarum parte: itaque cum unus ex senibus clitus fiducia amicitiæ regiæ cuius palmam tenebat memoriam phirippi tueretur: laudaretque eius res gestas adeo regem offendit ut tælo a satelite rapto eundem in conuiuio trucidauerit. Calisthenes philosophus quem Alexandro contra Dariũ proficiscẽti comitem dedit Aristoteles monuitque ipsum ut aut grata daret regiis auribus ut linguæ moderaretur quæ præcepta dũ spernit uitã amisit. Mori mutilatus primo: deinde in cauea clausus.

Quia tres: bene dico iracũdiam suam impedisse quominus in deorum numerum transferretur: nã quanuis ter darium uicerit ter tamen ipse ab ira superatus est. Tres maximas uictorias: ter uicit Darium primo in campis ad rasteis: superauit Darium qui in castris habebeat septem milia militum. secundo apud tarsum in qua pugna persarum fuere quinquaginta milia peditum &. C. equitum: tertio & postremo ipsum cum ingenti cæde superauit cum quadringentis milibus peditum & centum milibus equitum: recte ergo dixit tres maximas uictorias. Quam uehemens deinde aduersus: nimirum magno aduesus populum Romanum odio concitatum fuisse. Amilcarem uerba ipsius significaret quotiẽs enim cũque quattuor suos filios contemplabatur: se in populi Romãi exitium quattuor leoninos catulos nutrire prædicabat: sed melius dii prouidere quos enim ille in ruinã populi ro. nutriebat Carthagini exitiũ peperet. Amilcaris: ducis Carthaginẽsis. Quattuor puerilis ætatis intu. filios tres dũtaxat fuisse iustinus tradit. scilicet Hannibalem Hasdrubalem & Siphonem. Nostri Romani imperii sicuti re uera fuit: nam multas strages Romanis Hannibal deinde intulit. Vt euenit: ita enim exacerbauit Romanos Hannibalis odium ut nunquam nisi prius delata Carthagie quiescere potuerint. E quibus Hannibal mature adeo patria uestigia subsecutus est Hannibal inquit unus e quattuor amilcaris filiis pœne puer odii paterni hæres contra Romanos cõiurauit hoc etiam

Liuius in principio ſecundæ decadis commemorat. Maturæ: tempeſtiue quia in puerili ætate. Patria ueſ. patris ueſtigia: nam quẽadmodũ pater ita Hánibal contra Romanos odiũ contraxit. Sacrificante mos erat anteq̃ hoſtes duceretur exercitus ſacrificia diis exhibere. Tenens: manibus altaria ubi fiebant ſacra tangens: ut iuſiurandũ firmius & efficatius eſſet. Pertinaciſſimus præ. fecit hoc ut exprimeret perſeuerantiſſimis p̃cibus: neq; n. aliter pater ipſum orantẽ in caſtra ſecũ duxiſſet. Cõmilitium: comitatũ militiæ id egit: ut patri duci comes iret. Idem ſigni. Hánibal cum ſignificare uellet quantũ inter Romanos & Carthaginenſes odiũ uerſaretur terram pede percuſſit: ex percuſſione illa puluis exortus eſt tum ille inqt inter utrãq; ciuitatẽ belli finis non prius conſpicieť quã alterutra fuerit in puerilis habitum reſoluta. Inflicto: incuſſo pede in terrã. Pars alte. Roma aut Carthago. In puerili: in pectore pueri Hannibalis tm̃ odii uiolentia ualuit: ut ipſum tã acerrimum Romanis hoſtem redderet: ſed non eſt mirandũ cum in muliebri pectore non mitiores ſtimulos incuſſerit. In puerili: in pectore pueri Hánibalis. Ualuit: potuit: nã in muliere quãtũ potuerit odium iam exemplo ſemiramis apiemus. Semiramis: nini uxor quæ mortuo marito: neq; imaturo filio auſa tradere impium neq; ipſa palã auſa tractare ſe nini filium ſimulat habitumq; uirilẽ induit magnas dein de res geſſit: quarũ amplitudine ubi inuidiã ſuperatã putat quæ ſit fateť qua ue cauſa ſimulaſſet nec hoc illi dignitatẽ regni ademit: ſed admirationem auxit qđ mulier nõ fœminas modo uirtute: ſed etiam uiros anteiret: hæc Babyloniam cõdidit murumq; urbis cocto latere circundedit: multa & alia præclara huius reginæ fuere: ſiquidẽ nõ contenta acquiſitos a uiro regni terminos tueri: & Aethiopiã quoq; imperio adiecit: & indis bellũ intulit quo præter illam & Alexandrũ magnũ nemo intrauit ad poſtremũ cũ concubitũ filii periſſet ab eodẽ iter fecta eſt. Decorẽ capillo; in ordinẽ non prius capillos in ordinẽ red egit. Tantã ciuitatẽ: Babyloniam: nam conſtat oĩum orientalium ciuitatum eã fuiſſe maximã. Quo circa ſtatua: & ne huius rei memoria aboleretur: ſtatua Babyloniæ illi affixa eſt habẽs partem capillorum per humeros paſſam partem capiti circũligatam. Babyloniæ ſicuti diceremus Carthagine.

ſubſecutus eſt: ut eo exercitum in Hiſpaniam traiecturo & ob id ſacrificante octo annorum natus altaria tenens iuraret ſe cum primum per ætatẽ potuiſſet: acerrimum hoſtem populo Romano futurum: ut pertinaciſſimis precibus inſtantis belli cõmilitiũ exprimeret.

De eodem Hannibale.

i Dem ſignificaret quanto inter ſe odío Carthago: & Roma diſſiderent: reflicto in terram pede ſuſcitatoq; puluere: tunc inter eas fore finem belli dixit: cũ alterutra pars in habitum puluerís eſſet redicta: in puerili pectore tantum uis odii potuit: ſed ĩ muliebri quoque æque multum ualuit.

De Semiramí regina Babyloniæ.

n Amq; ſemiraĩs aſſiriorq; regina cũ ei circa cultũ capitis occupate nunciatũ eſſet Babylonẽ defeciſſe: altera parte criniũ adhuc ſoluta protinus ad eam expugnandã cucurrit. nec prius decorem capilloq; in ordinem quam tantã urbem in poteſtatem ſuam redegit. Quo circa ſtatuta eius Babyloniæ poſita é illo habitu quod ad ultionẽ exigendã celeritate præcipiti tetẽdit.

De auaritia Capitulum quartum.

Rotrahatur etiam in medium auaritia latentiũ indagatrix lucrorũ manifeſtæ prædæ auiP diſſima uorago: nec habendi fructu fœlix & cupiditate quærendi miſerrima.

Rotrahatur etiã auari. nunc ſe de auaritia dictuq; præfatur. Latentium inda. diffinit quodãP modo auaritiam Valerius in huius capituli præfatione: nam nihil agit auaritia niſi ut indagetur quomodo lucrum etiam latens cõparare poſſit & in eo totius uires ingenii intendit. Manifeſtæ prædæ auidiſſima profunditas: manifeſtæ præde nemo enim dubita quin auaritia ſit prædæ miniſtra auarus quanto magis lucratur auarior redditur. Itaque per fas & nefas diuitias cumulare nititur. Vorago profunditas auidiſſima nunquam ſaciatur auarus ego recte uoragini comparatur. Neque auaritia proprium eſt: ut inquerendis diuitiis extremo labore conficiatur: & in comparatis omnino laboret inopia. Habendi fructu: habendi fructu fœlix eſt: q ex rebus q patriis fructũ capit: id aũt nõ accidit auaro: ergo nõ fœlix dici poteſt: nã cũ opes cõparauerit ab eis abſtinet.

Cum admodum locupleti.L.Minutius ī græcia ditissimus erat & cum mortuus esset quidam e græcia falsum testamentum Romam attulit q̄ diceret a Minutio se constitutū fuisse hæredē & ut facilius obtiere posset qđ cupiebat. M. Crassum & Qu.Hortēsium magnæ auctoritatis uiros cohæredes scripsit. Falsum testa.aliter iusserat testator & aliter ille scælestus in tabulis conscripserat. Quidā: unus cui ignobilitas nomē ademit. Subiecisset:suppositisset:nā mortuo minutio testamentū non testatoris:sed a se īstructū subiecit:Romanæ urbis:magna illoꝝ erat apud omnes ciues auctoritas. Ignotus flu.cuius minutii notitiam nunq̄ habuerant:neq; illoꝝ minutius: ut facile cōprehendi posset non fuisse uerisimile : ut ab ignoto hæredes statuerent. Euidēs manifesta fraus non ueras:sed falsas esse testamēti illius tabulas. Facinoris ali.officium facinoris qđ inuenerat ille qui falsum testam tum attulerat.Non re minus hæreditatis non spræuit:nā testamē ti illius tabulas tutati sūt. Quā tam cul.q.d. maximam culpam & Crassi & hortensii. Lumina cu.M. Crassus & Qu.Hortēsius lumīa curiæ:ī senatu magna ipōrum erat auctoritas. In ho.quæstus: neq; .n. decet malis artibus opes cōparare q̄ si fiat ihonestū lucrum appellat. Auctoritatibus suis texerunt defenderūt sua amplitudine: nemo. n. inuentus est qui contra tales uiros illud testamentū rescidere auderet.Qu. Cassio exhibuit: dedit in q. Cassio uires auaritia. Cū pugionibus:ueste tectos gestabāt pugiones:ut capta occasione præfectū confoderent. Quinquagies sestertium quinquaginta sestertia.

Ab hoc.s.Calphurnio quia ditior erat. Sexagies: sestertium.

Factus:nā cum ad id se uenisse dicerēt:ut sibi mortem afferrent & orarent:u: uenīā præstatet scæleri Cassius ille pacta pecūia impune eos dimisit. Alterū tantū tm̄dē quantū ambo illi dederant. Daret:exhiberet Cassio oīum auarissimo. Præbiturū:ut illū iugulare possent:q̄ affectabāt. Cæterū aua.an.om.L.Sep.præ.possedit. supiores auaritia septimilius supauit:q cupiditate lucri accēsus amicitiæ iura cōtēpsit.Plutar.ēt cōmemorat septimiliū hūc familiarissimū. C.Gracchi quoad floruit extitisse q̄is postea cū fortūa aīum quoq; mutauerit. Septimili: alii septimiliū noīatū fuisse uolūt:sed nulla ī noīe ē difficultas. Familraris:cliens gracchi fuerat. Caput e.auctoꝝ opimio occisi gracchi caput. Pilo:hastæ infixū q̄ fuit obscenius. Auro id se re.nā dixerat opimius q̄ti pōderis eēt grachi caput tm̄ auri se illud offerēti pstaꝝ:id āt fecerat ut aīaret suos in sedicionissimi cuius necē. Cōcauatā par.ca.sedē ubi crebrū cōtinebat. Pōderosus es.maioris pōderis:ut ēt maius auri pōdus asseq̄ret. Fuerit il.se.cōcedet seditiosū fuisse C.gracchū:id āt dicit:qa dubitat an p̄uataꝝ opū cupiditate an rip .utilitate agrarias leges ferr uoluerit.C.gracchus Ci.ī exhortationibus īdigne cæsū fuisse fatet:alii aliter sentiūt. Seditiosus:ut plebis aīos cōtra nobilitatē icēdere cupiuerit. Bono pe.occisus sit p reip.utilitate:ut a seditiōibus sibi reliq caueant ciues cū exēplo Gracchi moniti sint quæ seditiosis p̄mia decernant. In h.us.usq; ad tātas mortui patrōi cōtumelias. Esurire:cupere non debuit aurum:& in translatione perstitit quia dixerat fames subiunxit nunc esum.

De M.Crasso & Qu.Hortensio.

Vm admodum locupleti L.Minutio Bassilio falsum testamentum quidam in græcia subiecisset: eiusdemq; confirmandi gratia potentissimos ciuitatis nostræ uiros. M.Crassum & Qu.Hortēsium :quibus Minutius ignotus fuerat:tabulis hæredes inseruisset: quanquam euidens fraus erat : tamen uterq; pecuniæ cupidus facinoris alieni munus non repudiauit:quantam culpā quā leuiter rettulit:lumina curiæ ornamenta fori q̄ scelus uēdicare debebāt: īhonesti lucri captura inuitati auctoribus suis texeret.

De Qu:Cassio.

Erum aliquāto maiores uires in Qu.Cassio exhibuit qui in Hispaniā Scyllium & Calphurnium occidēdi sui gratia cum pugionibus deprehēsos quinquagies sestertium ab illo ab hoc sesagies pectus dimisit:atquis dubitet:si alterū tantū daretur iugulū quoque suum æquo animo illis fuisse præbiturum.

De L.Septimilio.

Aeterum auaritia ante omnes.L. Septimilii præcordia possedit qui cū.C.Gracchi familiaris fuisset:caput eius abscidere & per urbem pilo fixum ferre sustinuit quia Opimius consul auro id se repēsurum ediderat : sunt qui tradunt liquato plumbo eum cauati partem capitis : quo ponderosius esset expleſſe: fuerit ille seditiosus:bono pierit exēplo cliētis tn̄ scæleſta fames ī has usq; iacētis iniurias esurire nō debuit.

Odium merita ſepti. q̄ auaritia inductus ſeptimilus mortui familiaris caput abſciderit odium contraxit: ſed auaritia ptolemæi riſum mouet legentibus quēadmodum etiam in ſuperioribus dictū eſt: Romani cū itellexiſſent ptolemæum auxilia mithridati p̄ſtitiſſe in prouintiæ modum cyprum redigere conſtituerunt id ubi rex intellexit opeſq̄ ſuas petit cognouit theſaurum ſuum corripiens: naues conſcendit: & perforata naui ſi inſtarent Romani mortē ſuo arbitrio admitteret & opes ſuæ cauſam necis ſibi ferentes obruerentur: ne in hoſtiū poteſtatem peruenire poſſēt: ſed hoc cōſilium ſalubritate reſertum auaritia puertit. Odium: q̄ caput familiaris gracchi obtruncauerit & ut auro rependeretur capitis pondus plūbum infudit. Anxis: ſollicitis auaritiæ cupiditatibus ſordes ꝓprie auaritiæ dicuntur cupiditates.

Corripuiſſet: cōgregaſſet. Periturum ſe uideret: romani: ut regiam pecuniam haberent exercitum contra ptolemæum mittēr decreuerant. Claſſe per. ut cum uideret ſe perſeq̄ ab hoſtibus naues in fundo perforaret & potius obrueretur q̄ uiuus i poteſtatem eorum peruenireт. Nō ſu. non paſſus eſt nimia detētus auaritia. Præmium: cum ſe interemiſſet eo metello potiti ſunt romani. *Proculdubio manifeſte euidenter. Poſſeſſus eſt: ille diuitiis ſeruit qui necem potius q̄ rerum iacturam elegit.* Titulo rex: nā titulū optinebat regium: dicebatur. n. ptolemæus rex Cypriorum. Pecuniæ mi. miſerabilis ſeruus pecuniæ fuit cupiditas & amor diuitiaꝝ ipſum ſeruum eſſe oſtendebant.

a Tque ut ſuperbia nunc tranſgreditur ad capitulum in quo de ſuperbia atq̄ impotentia continentur.

Superbia quoq̄ ex ſuperbia ſequenti impotentia deinde ex impotentia arrogantia prouenit: ſuperbia uicium eſt quo aliquis uult omnibus autem immerito ſupereſſe impotentia eius eſt qui præ ira & cupiditate cōtineri non poteſt quo minus ſæuiat: arrogantia deinde oboritur: nam ubi aliquis affectu immoderato animi contineri non poteſt a contumelia omnia ſibi arrrogat quibus etiam indignus eſt. Inconſpicuo: in aperto ut cū horum uiciorum deteſtationem *intelleximus* ab his ſicuti ab hoſte fugiamus. Marcus Fuluius conſul erat hic Flaccus cum M. Plantio hipſeo. De ciuitate quæ leges eſſent declarat: legem introducebat: ut omnibus q ro. ciues fieri uellēt id munus capere liceret dare ciuitatē nihil aliud erat q̄ aliquē Romanū ciuē creare. Et de pro. alia lex: ſtatuebat præterea. ut ſi illi q ciuitatē cupiebāt p ſenatū impedirent quo minus ciues ro. fierēt ꝓuocationē habere poſſunt ad populū: ut ſi populus cenſeret ciuitatem oibus dandā eſſe inuito ſenatu crearent. In curiā: ut i ſenatū ueniret ubi de legibus illis agebatur. Nam ſenatus indigne id ferens iuſſerat accerſiri in curiam flaccum tentaturus: nunquid poſſet ulla ratione ipſum a tam pernicioſo propoſito deterrere. Incœpto: ut a propoſito introducendarum legum deſiſteret. Reſpōſum non: ne uerbum ullum emiſit quo arrogātius nihil inueniri potuit. Tyrannici ſpiritus: ſi ſolummodo conſul ſoli ſenatori reſponſum denegaſſet tyrannus eſſe exiſtimaretur: ſed cū nō ſolum: ſed uniuerſos patres cōtempſerit Flaccus illius ſuperbia explicari nō poteſt. Totius ampliſſimi ſenatorii ordinis: qui auctoritate cæteros præſtabat. Contemnenda ma. amplitudinem ſenatorum contempſit cum illis orantibus reſpondere dedignatus eſt.

De Ptolemæo rege Cypriorum:

o Dium merita Septimilii auaritia Ptolemæi autē regis Cypriorum riſu proſequenda: nam cum anxiis ſordibus magnas opes corripuiſſet: propterque ea periturum ſe uideret: & ideo omni pecunia impoſita nauibus in altum proceſſiſſet: ut claſſe perforata ſuo arbitrio periret & ut hoſtes præda carerent. nō ſuſtinuit mergere aurum & argentum: ſed futurum ſuæ necis præmium domum reuexit: proculdubio hic nō poſſedit diuitias: ſed a diuitiis poſſeſſus eſt: titulo rex iſulæ animo autem miſerabile mancipium.

De ſuperbia & impotentia. Capitulum q̄ntum.

De Marco Fuluio Flacco.

Tque ut ſuperbia quoq̄ & impotentia i cō
a ſpicuo ponātur Marcus Fuluius Flaccus cō ſul *Marcii plancii hipſei* collega: cum pernicioſiſſimas reipu. leges *introduceret de* ciuitate danda & de ꝓuocatione ad populum eorum *qui* ciuitatē mutare ualuiſſent: ægre cōpulſus eſt ut in curiam ueniret deinde partim monenti partim oranti ſenatui: ut īcœpto deſiſteret reſponſum non dedit Tyrannici conſul ſpiritus haberetur ſi aduerſus unum ſenatorē hoc modo ſegeſſiſſe: quo Ful. in totius ampliſſimi ordinis cō temnēda maieſtate uerſatus eſt.

Quæ amentia. M. quoq; Druſum tri. ple. per ſummã contumeliam uerſata eſt: de iracundia atq; ſuperbia loquitur Druſi tri. ple. hic ille eſt de quo etiam ſupradictum eſt qui cum ſenatus partes aduerſus equæſtrem ordinem tutaretur populum ſpe agrariæ legis concitauit ſocioſq; ſpe ciuitatis ſanxit: ſed cum cõtionẽ haberet ad populũ hortareturq; ipſum ut ſenatui fauorẽ præſtaret: idq; ſpe agrariæ legis faceret. Lucius philippus conſul uidens huic druſi perſuaſioni propemodũ inclinari & concionantem druſum interpellauit & alio ſibi opus eſſe ſenatu prædicauit: tunc indignatus druſus nõ lictorem ſed clientem ſuum miſit: qui conſulem nonmodo cõprãhenderet: ſed etiã obtorta gula ita ut ſanguis per nares flueret præcipitem eum in carcerem ire impelleret. Ver. eſt: perturbauit: alii litteram habent. Vexauit: & idem ſignificat. Concionantẽ cum contionem haberet ad populum. Non p̃t. ſi per uiatorem cõprãhendi philippũ iuſiſſet res minus indignitatis habuiſſet: ſed tyrannice feciſſe uiſus eſt quia clientẽ ire iperauit. In curiam: quæ i capitolio erat ubi cogebatur ſenatus. In hoſtiliam: hæc roſtris contigua erat. Tribunus: Druſus arrogantiæ princeps. Verbis edicto druſi obediũt: nam ad eum in hoſtiliã curiam iuit urgente tẽporis neceſſitate. Gn. aũt Pompeius q̃ Pompeius etiã aduerſum familiarem ſuum ſupbe ſe geſſit. hipſeus patricius ſicuti i epiſtolis Ciceroĩs patet amiciſſimus Pompei fuit & maxime elaborauit: ut reducẽ di ptolemæi prouitia pompeio demandaretur cum creatus eſſet conſul hipſeus cum M. Flacco & in petitione conſulatus largitionem populo feciſſet exacto magiſtratu ambitus dãnatus eſt: cũ igit pompeius utpote princeps plurimum i ciuitate ualeret ad eũ uadit expectat quoad e balneis exeat pedibuſq; ſuis ꝓuolutus ac genua amplectens rogat ſuppliciter ſibi adeſſe uelit: tunc contẽptim Põpeius trãſiens inqt credo te nihil aliud põcibus impetrare uelle niſi ut cœnã meã corrumpi facias. Gn. Põpeius q magnus ẽ cognominatus. Inſoleter: ſupbe. ſ. fecit. Balneo egreſſus: mos erat romanis: ut ante cœnã ſe luerẽt. Proſtratũ: ꝓuolutũ ſupplicantiũ more. Ambitus reũ: accuſatũ ambitus q̃ in petitione conſulatus largitiõe populũ corrupiſſet. Nobilẽ patriciũ. Iacentẽ: humi ꝓſtratũ. Contumelioſa uo. pro. peſſunda; uoce: nã contumelia reſponſi fuit quaſi ꝓculcatio iacẽtis hipſei. Nihil eũ ali. age. dixit. n. dum me ſupplex regas & genua amplexaris nihil aliud quæris hipſeũ niſi ut cœnã mihi paratã protrahas. Moraretur. i morã faceret conuiuio quoad corrũperetur. Cœnare potuit. q. d. quomodo illi iocũda eſſe potuit cœna ſi i mentem uenerat q̃ inſolenter ſe cũ hipſeo egiſſet. Ille uero ẽt: in foro nõ erubuit P. Scipionẽ: alia ipſius Pompeii arrogantia pompeius ciuitatis ꝓnceps cum legationẽ & corruptionem in petitione magiſtratuũ fieri uideret leges tulit ut contra corruptores iudicia haberent: & cũ ægre ferent nonnulli ut leges ille cõprobarent ſeditionem exſuſcitaſſent niſi armatus ipſe iudiciis præfectus paccata omnia atq; tranqlla reddidiſſet multis nobilibus Romanis leges ille exitiũ tulerãt: ſed cũ P. Scipio cuius filiã uxorẽ duxerat Põpeius ambitus reus eſſet q̃ populũ dũ cõſulatũ peteret largitione corrupiſſet pompeius accitis tricentis & ſexagita iudicibus orauit: ut ſoceri ſui patrocinium ſummerent q̃ ubi accuſator audiuit ab incœpto cõfeſtim deſtitit: in hoc ipudentia pompeii apparuit q̃ contra leges ſuas Scipionem abſolui curauerat. Non eru. nullo perfuſus eſt rubore quod inſolentiæ eui dentiſſimum eſt ſignum. Socerum Publio Scipio Corneliam filiam Pompeio dederat uxorem.

De M. Druſo tribuno.

q Væa M. quoque Druſo tribunus plebis p ſummam cõtumeliam uexata eſt: parum enim habuit. L. Philippum conſulem quia ſe interpellare concionantem auſus fuerat obtorta gula & quidem non per uiatorem reipublicæ. ſed per clientem ſuum adeo uiolenter in carcerem præcipitem egiſſe ut multus e naribus eius cruor perfunderetur. Verumetiam cum ſenatus ad eum miſiſſet: ut in curiam ueniret: quare non potius inquit ipſe in hoſtiliam curiam propinquam roſtris ad me uenitur: piget adiicere quod ſequitur tribunus ſenatus imperium deſpexit: ſenatus tribũi uerbis paruit.

De Gn. Pompeio:

c N. autem põpeius quam inſolenter egit: qui balneo egreſſus ante pedes ſuos proſtratũ hipſeum ambitus reum & nobilem uirum & ſibi amicum iacentem reliquit contumelioſa uoce proculcatum. Nihil enim aliud agere: quam ut conuiuium ſuum moraretur: reſpondit: & huius dicti conſcius ſecuro animo cœnare potuit.

De eodem.

Noxium:reum legibus. Ipſe Pompeius tulerat contra ambitioſos. Illuſtrium nobilium ruina:an tea multi damnati fuerãt propter illas leges:ex quo turpius fuit pompeio cõtra eas Scipionis abſolutionem quærere. Maritalis lecti:rem inquit pub.pro uolũtate uxoris adminiſtrauit põpeius. Temperando:gubernando moderando ſtatum reip.nam reipu.utilitate poſthabita uxoris illectus blandiciis ſocerũ abſolui fecit. Tetrũ facto pariter.Hic M.Antonius cũ Octauio & Lepido triumuiri fuere & ipſi interſe ulciſcendi cupiditate ita conuenerant:ut inuicem inimicos ſibi concederent: inter alios proſcriptos etiam erat caſterius tutus ſẽatorii uir ordinis ad quẽ occidendũ Antoniuſ miſerat in tetfectores ita forte occidit:ut diſcumbenti ei ruffi caput ab occiſoribus offerretur:a tanta ſpectaculi fœditate conuiue omnes oculos auertere ille nõ modo nõ os auertit:ſed occiſi caput manibus ſublatũ diu ac diligenter cõſiderauit. Tetrum :fœdũ conuiuium Antonii. Dicto q; ſe illũ ignorare dixit. Eum tri.ad eum qui unus tribus erat q interſe terrarum orbem diuiſerant. Auerſantibus id renuentibus aliis conuiuantibus:ne admoueretur caput:conuiuio oculos.n.in aliam partem uerterant. Eſſet dicturus:poſt conſiderationẽ tuam diligentem. Notũ non:hunc ego non noui:quaſi uilem & abiectũ eum fuiſſe oſtenderet: qui ſenator illuſtris extiterat. Superba in ſenatorẽ ſuperbus in occiſum impotens fuit Antonius. Impotẽs de:ſed ſi occiſum attendimus impotens fuit profeſſio:nam impotens eſt qui ſe continere non poteſt a contumelia ergo impotens fuit Antonii profeſſio cum ignominio ſe dixit: ſe non eum motum habere quaſi ignobilis: & abiectus extitiſſet. Alexandri regis magna in Alexãdro uirtus nec mior fœlicitas apparuit: ſed alios inſolentiæ crimine ſuperare uidetur: qui tres arrogantiæ gradus de ſe exhibuit:primum cum patrem Philippum faſtidiens Hammõis Iouis ſe filium dixit ſecundum cum mores Macedonicos ac ornatus exoſus perſicos habitus & inſtituta ſumpſit tertium cum caput ſui mortalis tanq̃ diuinum faſtigio ornauit. Alexandri philippi macedõici filii. Virtus in rebus gerẽdis uirtus illius maxime enituit. Fœlicitas ſemp uictor euaſit:neq; aduerſã fortinã ſẽſit.

i Lle etiam in foro non erubuit.P.Scipionem ſocerum ſuum legibus noxium:quas ipſo tulerat: in maxima quoq; reorum & illuſtrium ruina muneris loco a iudicibus depoſcere maritalis lecti blanditiis ſtatũ reipublicæ tẽperãdo. De M.Antonio:

t Etrum facto pariter ac dicto.M.Antonii cõuiium:nam cum ad eum triumuirum Caſetii Ruffi ſenatoris caput illatum eſſet aduerſantibus id cæteris propius admoueri iuſſit:ac diu diligenterq; conſiderauit cunctis deinde expectantibus quid nam eſſet dicturus hunc ego inquit notum non habui:ſuperba de ſenatore:impotens de occiſo confeſſio.

Externa de Alexandro rege.

ſ Atis multa de noſtris aliena nunc adiicientur Alexaudri regis uirtus & fœlicitas tribus inſolentiæ gradibus exultauit.Faſtidio enĩ Philippi leonẽ Hãmonem patrem aſciuit:tedio morum & cultus macedonici ueſtẽ:& iſtituta pſica aſſumpſit ſpreto mortali habitu diuinũ caput emulatus eſt:nec fuit pudori filium Hãmoni ſe hominẽ diſſimulare. De Xerſe rege.

n Am Xerſes cuius in noĩe ſupbia & ĩpotẽtia habitat:ſuo iure tã inſolẽter uſus eſt. qđ græciæ indicturus bellũ adhibitis Aſiæ prĩcipibus ne uideret inq̃t meo tantũmodo uſus conſilio uos cõtraxi.Cæterũ me mẽtote parendũ magis uobis quam ſuadendum:arroganter etiã ſi uictori repetere ei regiam contigiſſet.

Faſtidio:nã qa faſtidiebat philippus pr̃em corrupto ſacerdote ſe Hãmonis filiũ eſſe credidit. Inſtituta:nã more perſarũ ſe adorari paſſus ẽ q apud eos ſalutandi modus erat. Aucupatus ẽ.i.imitatus: nã faſtidium in capite ſumpſit faſtidium corona eſt:qua dii omnes: caput circundatũ habẽt. Diſſimulare:& tamen diſſimulabat ſe nihil horũ eſſe cũ ab diis originem falſo ducere uellet:& p numie coli ſe iuberet. Iã exerſis cuius hoc etiã herodotus tradit. Xerſes:pſaꝛ rex. In cu.nõ in noie:ſed ĩ noie habitat ſuperbia:nã recte diis ipſis minari auſus compedes neptumno minitabat:de hoc Iuuenalis dicit uelificatus athos:nam montem q nauigationẽ eius ĩpediebat dirui fecit ut ea curſum diripere poſſet.

Arrogãter ẽt ſi uictor de græcis triũphũ reportaſſet ĩ pr̃iam dictũ Xerſis arrogãs uiſũ fuiſſet: ſed cũ tã turpiter fuerit ſupatis a remiſthole diſcerni nõ poteſt inſolens magis an ĩpudens ĩ dicto extiterit.

Tam deformiter: themistocles athenienſium dux claſſem xerſis ita deleuit ut in piſcatoria naui patriam repetere regi opus fuerit. Hãnibal autem: ſcitis quomodo ad cãnas ingentem cladem romanis hannibal intulit: ubi quinquaginta milia romanorum cæſa ſunt. infœlici. M. uarrõis ductu qui college paul æmilii conſiliis parere recuſauit. poſt uictoriã elatus hannibal cum ſe ĩ tabernaculum abdidiſſet neminẽ neq; ciuem penum neq; militem ad ſe admiſit. neq; cuiq̃ niſi per internuntium reſpondit. præterea cum Maherbal de tentorio ſuo clamaret: ſi me audire uolueris hannibal inueni uiã qua tertio die ĩ capitolio cœnaꝝ poſſis dicta illius pro nihilo duxit.

tam deformiter uicti neſcias utrum inſolentius dictũ an impudentius.

De Hannibale.

h Annibal autem canenſis pugnæ ſucceſſu elatus: nec admiſit quenq̃ ciuium ſeorum in caſtris: nec reſponſum ulli niſi per interpretem dedit. Aderbalem etiam ante tabernaculum ſuum clara uoce affirmantẽ proſpexiſſet ſe quoniam modo paucis diebus Romæ ĩ capitolio cœnaret: aſpernatus eſt: Adeo fœlicitatis & moderationis diuiduum contubernium eſt.

De Carthaginenſibus & campanis.

i Nſolentiæ uero inter carthaginenſem & campanum ſenatum quaſi emulatio fuit. Ille enim ſeparato a plebe balneo lauabatur hic diuerſo foro utebatur quem morem Capuæ aliquandiu retẽtum. C. quoq; gracchi oratione in Plautium ſcripta patet.

De Perfidia. *Capitulum ſextum.*

Ccultum *iam & inſidioſum malum* perfidia o latebris *ſuis* extrahaꝫ: cuius efficaciſſime uires ſũt mẽtiri ac falleꝝ fructus ĩ aliquo admiſſo ſceleꝝ cõſtitit tũ certus cũ crudelitatẽ nefariis uiculis circũdedit: tm̃ icõmodi hũano generi afferẽs quantũ

Admiſit: ad ſe recepit ueniẽtes ſalutandi & congratulandi cauſa. Niſi per. niſi per internuntium. nam ſi quis forte ueniſſet legatus ad ſe non ipſe ſed iterpres reſponſa dabat maherbalem ex primoribus erat & rei militaris peritiſſimus. Ante tabernaculum ſuũ. nam tẽtoriũ ingredi nõ poterat quia neminem imperator admittebat. Quonãmo. uidelicet romã in tanta trepidatione exercitum duceret. Paucis. Iuius tertio die dicit. In capitolio. uictor hannibal & capitolio potitus ĩ eo cœnare poſſet. Cõtuberium: conſortium ſocieras nam *fœlicitas* adeo mentes hominum *inuoluit* ut nulla ratiõe ſibi moderari poſſint. Inſolentiæ uero: inter carthaginenſem & campanum ſenatum. Tanta fuit inquit ualerius campanorum ſuperbia ut cum carthaginenſibus contendiſſe uideatur. nam quemadmodum hi balnea habebant *in* quibus plebei ſeorſum a nobilibus lauabantur. ita illi forum plebis a nobilitate diuerſorum in ciuitate fundauerãt cui rei gracchi oratio contra plautium habita fidem optimam præſtat. Quaſi contentio. nã campani pænos pœni campanos emulabantur. Ille & carthaginenſium ſenatus. Diſperato. ſeperato balneo a plebe neq; enim patiebatur ut in patriciorum balneo plebei lauarentur quo aliud ſeorſum habebant. Diuerſo. neq; enim iura plebei dabantur illic ubi ius ſenatui reddebatur. Quem ſcilicet diuerſi fori quo utebatur campanus ſenatus. R. etentum. ſeruatum in quo maxima inſolentia continebatur. G. Gra. oratoris. & ſeditioſi ciuis. In plaucium: contra plaucium cum impugnaret plaucium in ea oratione inſeruaret gracchus quomodo aliquandiu intet ſe cãpani diuerſo foro uſi fuiſſẽt.

Pater manifeſtum eſt quem morem capuæ aliquãdiu fuiſſe retentum.

o Cccultum tam. De perfidia dicturus ualerius præfationem quandã facit qua uicium illud uituperat & tum ab effectu tum a ſimilitudine id facit quantum inquit laudanda eſt bona fides tãtũ uituperanda eſt perfidia illi oppoſitum uicium. Occultũ & inſidioſum malum perfidia. diffinitio eſt perfidiæ quæ letenter inſidias aliis inuectit. nam ſi apertus dolus eſſet nemo falli poſſet. Latebris ſuis ex educatur ex latibus ſuis: & in conſpicuo ponatur ut cognitum perfidiæ flagitium uitari poſſit. Efficaciſſime uires: uehementiſſime uires: & qui ſint eius effectus dicit. Fallere magis in rebus eſt. Mentiri: & fal. ideſt uerbis & re decipere. Fructus: qui ſit quæſtus eius iniuuit fructus inquit perfidiæ eſt & finis quæſtum dolo malo & admiſſo ſcelere quærere. Tum cer. & præcipue certus fructus eſt. cum ille in quem perfidia intenditur inuolutus falacijs crudeliter tractatur. Circundedit: ſepſit crudelitatem cum perfidiæ additur crudelitas deteſtabilius nihil eſſe poteſt: primo. n. perfidi fallatijs & dolis aliquos inuoluũt deinde aduerſus eos crudelitatem exercent.

Bona fides:perfidiæ contraria multos bona fides mortales cõseruare perfidia plurimos opprimit.
Romulo regnante:post præfationẽ exemplis more suo utitur:& primũ exemplũ est Titiracii qui dolo malo tarpeiam fefellit huius etiam ab urbe condita hoc cõmemorat perfidiæ scelus post raptas mulieres a romulo nouissimũ a sabinis bellum est ortum multoq; id maximũ fuit nihil enĩ per iram & cupiditatem actum est nec ostenderunt bellum priusq̃ intulerunt:consilio:etiam additus dolus: ut arma sinistrarum gestamina congererent:quibus proditionis pœnas daret. Arci:quæ i tarpeio mõte sita erat:qui postea capitoliũ est appellatus. Filiã tarpeiã nomine. Corrupit:& quo corruperit illico subiungit:nam ornamenta siniſtrarum præciosa illi promisit si arcem sabinis prodere ret. Mercedis nomine præmii cã. Factam ita inter tacium sabinorum ducem & uirginẽ conuenerat. Quæ i siniſtris manibus ideſt ornamenta quæ in siniſtris habebant & quæ fuerint docet.
Armille aurea monilia circum leuum brachium inuoluta. Loco potitum agmẽ sabinorum.i. cum in potestatem habuisset arcem sabinis exercitus. Proinde quasi promissum:perfidia i hoc fuit.nam credidit agmen sabinorum reddi disse mercedem puelle pactã cum scutis quæ i siniſtris portabat eã suffocauit. Promissum soluerit.i.reddiderit quæ promiserat uirgini:& causã reddit.
Absit repræhensio:careat hoc factũ sabinorũ repræhensione.
Impia proditio:tarpeie proditio impia quia contra patriã patremq; admisit. Vindicata: est ulta est:nam tantum scelus ulcisci uoluerẽt sabini. Seruius quoq; galba sũme perfidiæ:hoc exẽplum apud ciceronem de oratore legit: quomodo seruii galbæ

salutis bona fides præstat: habet igitur non minus repræhensionis quam illa laudis consequitur.

De Tacio sabino.

r Omulo regnante spurius Tarpeius arci præerat cuius filiam uirginem aquã sacris petitum extra mœnia egressam: Tacitus ut armatos sabinos in arcẽ secum reciperet: corrupit mercedis nomine pactis q̃ in siniſtris manibus gerebant erant autem his armillæ & anuli magno expondere auri:loco potitum agmẽ sabinorum puellam præmiũ flagitantem:armis obrutam necauit:perĩde quasi promissum quod ea quoq; leuis gestauerant:soluit:Absit repræhẽsio quia impia proditio celeri pœna uindicata est.

De seruio galba.

s Eruius quoq; galba sũme perfidie: Trium enim Lusitanie ciuitatem conuocato populo tãquam de commodis eius acturus nouem milia i quibus flos iuuentutis consistebat:electa armis iuxta partim truci dauit:& partim uendidit:quo facinore maximam clades barbarorum magnitudine criminis anteceſſit.

De Gn.Domitio.

c N.aũt Domitiũ sũmi generis & magni aĩ uiri ni miæ gloriæ cupiditas pfidũ exiſtere coegit:iratus

causam magno omnium concursu magnis utrinq; studiis apud populum acta sit. Cato contra reum multa dixit:& cum in eo esset ut capite condemnaretur q̃ lusitanos in fidem acceptos tam crudeliter necasset.ille nihil pro se orans sed nepotem ac filiolos duos populo in commendationis modum offerens ita cunctos commouit.ut qui periturus omnium consensu fuerat insperato suffragiis multitudinis absolueretur. Electa:nam robustiores elegit galba omnissa in belli multitudine. & octo milia elegit ex iunioribus. Qu.faino.sensus est magna clades hæc fuit lusitanis:sed tamen maius aliquanto crimen in imperatore romano extitit. Maximam cladem:clades ingens fuit Lusitanis cum octomilia partim cæsa partim uendita fuerunt. Anteceſſit superauit galba ignominiam maiorem & crimen ipse contraxit quam fuisset clades perfidia sua barbaris illata. Gneum autem domitium sum.pari perfidia domitius decepit Bituitum arbenorum regem.nam cum in prouintia galliam missus fuisset cum exercitu domitius aduersus Bituitum peracto annuo magistratu successor ei fabius est creatus. Id ubi audiuit Bituitus qui nunquam se in fidem domitii committere uoluerat cum adhuc in prouintia esset domitius non sum suis:sed etiam allobrogibus persuaserat ut secũ una ad fabii fidem confugere uellent simul ac in prouintiam ueniſſet huius consilii particeps a suis factis domitius ne hanc fabius consequeretur gloriam:data fide publica ad colloquium, bituitum accersiuit. cumq; eum hospitio suscepisset uinctum & contra hospitii iura naui impoſitum romã senatui misit. Iratus indignabatur q̃ se tradere uellet Fabie successori cum se antea spræuisset.

Arbenorũ.arbeni populi sunt galliæ. Alobrogum sollicitauerat etiã allobroges galliæ populos. Se etiã.hoc consiliũ cœperat bituitus cum etiã prouinciæ pesset domitius nundũ.n.successor fabiuſ uenerat. Hortatus es.nam persuaserat suis bituitus ne timerent confugare ad fidẽ fabii cuius integritatem nouerat. Per colloquii simulationẽ.simulauit domitius se cum bituito colloquiũ habere uelle. Hospicio exceptũ ipsum ad se uẽisset susceperat hospicio. Probare:laudare potuit quia perfidio sum factũ. Neq; rescindere.repræhendere.quia periculosũ.& quod ımineret periculũ auctor subiũgit. Bellum renouaret iniuriæ tã in signis memor bellũ renouaret romanis. Albã.italiæ ciuitatem quam ascanius condiderat.

namq; Bituito regi arbenorum: quod tum suam tũ etiã allobrogũ gentem se etiam tum in prouincia morantem ad.Qu.Fabii successoris sui dextram confugere hortatus esset per colloquii simulationem accersitũ hospicioq; exceptum uinxit:ac Romam naue deportãdum curauit:cuius factum senatus:neq; probare rescidere uoluit ne remissus in patriam bituitus bellum renouaret:igitur eum Albã custodiæ causa relegauit.

De Quinto seruilio Cœpione.

u Iriathi etiam cædes duplicem perfidiæ accusationem recepit in amicis:quod deorum manibus interemptus est:in.Qu.seruilio cœpione consuleq; his sceleris huius auctor ímpunitate promissa fuit uictori amq; nõ meruit:sed emit. De carthaginensibus.

u Erum ut ipsum fontem perfidiæ cõtemplemur. carthaginenses Xantippum *lacedæmonium*:cuius optima opera *primo pũico* bello usi fuerãt:& quo iuuante Attilium regulum cœperant:simulantes sese domũ reuehere in alto merserunt. Quid tanto facinore petentes:an ne uictoriæ eorum socius superasset:ex tat nihilominus & quidem cum opprobrio quem sine ulla gloriæ iactura inuiolatum reliquissent.

De Hãnibale.

Viriati etiã cædes duplicẽ perfidie.aparet hoc exemplo quã ũ perfidia apud maiores odio aboibus agitata fuerit: quod non solum displiceret aduersus amicos. sed etiam aduersus hostes machinata.uiriatus hic gladiator fuit.qui collecta seruoꝝ multitudine siciliã occupauit.eamq; optinens quattuordecim ãnis ímperatores exerci usq; romanos protriuit: postremo aduersus eũ consul seruilius cœpio missus cũ aliter uiriatũ uincere nõ posset si plinio de uiris illustribus: credimus duos ex satelitibus gladiatoris pecunia corrupit ut eũ uino sepultũ trucidarent ualerius dicit conuenisse inter satelites & cœpionẽ fore eos ab oi sceleꝛ belli solutos si uiriato uim inferrẽt.Ergo & cœpio nescis auctor qui nõ uirtute sed perfidia uictoriã quæsiuit & uiriati familiares qui corrupti ducem suum uita priuarunt grauiter sunt accusandi. Viriati mors uiriati:qui siciliã occupauerat. Duplicem tã cœpio q̃ satelites perfidia notãtur. Huius ꝓditiõis uiriati. Impunitate promissa.pactione salutis.ſ.eos incolumes futuros si eũ occiderẽt.capitale.n.erat arma cõtra patriã & rẽ pu.sumere:qd̃ fecerãt serui qui uiriatum fuerãt secuti.

Nõ meruit:hoc modo non meruit uictoriã quã perfidia nõ uirtute peperit. Verũ ut ipsũ fontẽ pfidiæ contẽplemur carthaginẽses xãtippũ lacedæmoniũ:hãc historiã plene diximus cum d̃ fide reguli tractauimus.In africã missus Regulus cũ exercitu sæpe instructa acie carthaginẽses deuicit & magnas strages illis itulit. Viribus romanis ipares pœni ad lacedæmonioꝝ auxilia cõfugere:a quibus xantippũ oibus bellicis artibus instructũ cũ trecẽtis equitibus acceperũt xãtippus cũ loca atq; hostes diligẽtius cõsideraſſet i aciẽ cũ suis descẽdit romãi uincere assueti pugnã nõ detractauerũt:cũ æquo marte aliquãdiu pugnatũ esset de iduſtria pedẽ rettulere carthaginẽses sic.n.iusserat xãtippus romãi ípræſſiõe facta pſequi cœperũt:neq; ꝑus hostilia cõsilia intellexerũt q̃ i insidias ꝑcipitauere.Itaq; undiq; hostibus septi i manus hostiũ puenerũt & iter captiuos Regulus impator fuit.Sed cũ xãtippus q tã bene d̃ carthaginẽsibus meruerat ut uirtute atq; calliditate sua uictores euaderẽt;domũ se recipet. hoc ꝑmiũ accepit ut ab his q ꝑ aliquod spaciũ sub honoris ꝓtextu,pſecuti essẽt i mari cũ suis obrueret. Ipsũ sõtẽ pfidiæ: originẽ pfidiæ carthaginẽsis:uñ ois pfidia emanauit.cũctos.n.i simili genẽ flagitii facile superãt pœni. Tãto fa.tãto pfidiæ scelere. Cũ op.cũ pœnoꝝ ignominia.extitit ille socius. Quẽ sine ulla gloriæ iactura:nullũ inqt gloriæ suæ detrimentũ passi fuissẽt carthaginẽses si incolumẽ ipsũ dimisissẽt. Sine ulla gloriæ iactura sine dimiutiõe bellicæ laudis:neq;.n.qcquã gloriæ diminuisset xãtippi icolumitas.Sed dũ timẽt gloriæ sociũ superstitem reliquere:perfidiæ opprobrium icurrerunt.

Hannibal porro nucerinos hortatu ſuo cum binis ueſtimentis. Decade ſecundi punici belli a Liuio id latius narratur. Cum Hannibal nucerinos obſideret fide data ipſos ad colloquiū uocauit conuenit ut cum binis ueſtimentis abire poſſent. Sed cum extra mœnia ueniſſent oppidani omnes eos balneo ſicco perfidus pœnus incluſit. fumoq; & uapore crudeliter necauit. eodē dolo Aceranorū ſenatores quibus fidem dederat extra mœnia accitos in profundū puteorum præcipitari curauit. Nucerinos: nucera ciuitas Italiæ quam obſidebat Hānibal. Binis ueſtimentis: cum tunica & toga. In expugnabilibus muris: muros uiribus expugnare non poterat Hannibal & propterea dolo eos ſuperauit

Aceranorū ſenatum: ſenatores aceranos: acerre urbs eſt italiæ.

Mendaciis gaudiens: uerborū nam primo uerbis ipſos decepit cum ſibi fidem dedit. Quaſi p claris artibus: non minus mēdaciis & fallacia gaudebat quam ſi præclarum facinus edidiſſet.

Alioquin: ommiſſa perfidia q̄ plurimū pollebat. Maior: propter uictorias quas conſecutus fuit.

ſ Ed ut uiolentiæ: Ad capitulum tranſit in quo de uiolentia & ſeditione cōtinet: quæ partim domi partim in bello fuiſſe cōmemorantur: nam de ui ſiue ſeditione dicit: q̄ & in caſtris milites & in urbe ciues exercuerūt. primū exemplū ſeditionis eſt quæ per equitum concitata eſt. Lucius apuleius ſaturnius cum plebi romanæ promiſiſſet ſe gracchanas leges exſu ſcitaturum in præmium tribunatus quem illi plebs cōparauerat: cœpit agrarias leges contra ſenatus auctoritatem promulgare: & omnes romanos ciues i leges ſuas iurare coegit. Sed ut eas firmiores redderet: & gratiam maiorem compararet. L. equitum Tyberio graccho ſimillimum in medium protulit: & ipſum tyberii gracchi filium fuiſſe aſſeuerauit. Cornelium etiam in publicum citari iuſſit ut ei tanquam nepoti oſculum daret. Illa uiuidioris ſpiritus ipſum monſtrum ex inferis ſuſcitatum eſſe dicebat: neq; unquam impelli potuit ut ei oſculum traderet. Togatæ: urbanæ quæ domi geſta fuit. Referantur narrentur. nam facta commemorat quæ domi & militiæ per ſeditionem adminiſtrata ſunt. L. equitum: hic capite cenſus erat: & Tyberio gracho ſimillius erat. Aduerſus leges: leges erant: quæ inquilinum hominem. ideſt incenſu ſcriptus nō eſſet tribunum fieri uetabant. & tamen hic opibus ſaturnini nixus tribuniciam poteſtatem quærebat

Quintum conſulatum: ſepties conſul fuit Marius: ſed tunc cum exorta eſt hæc ſeditio in quinto erat conſulatu. Clauſtris carceris conuulſis: diſſipatis clauſtris carceris ubi equitius ſeruabatur. Raptum humeris: in humeris ſublatum q̄ imagine Tyberium gracchum repræſentaret. cuius memoria grata erat populo. Idemq; Quintum Metellum cenſorem q̄ ab eo tanquam gracchi filio cenſum recipere nolebat. Aliam commemorat ſeditionem urbanam quæ eiuſdem equitii cauſa concitata eſt: nam cum Equitius a quinto Metello cenſore peteret ut a ſe tanquam filio Tyberii gracchi cenſum reciperet: Metellus qui tres gracchum filios dumtaxat ſuſcepiſſe ſciebat quos omnes mortuos eſſe conſtabat ab eo nullo pacto cenſum recipere uolebat ne ſordidus homo & abiectus præclariſſimam familiam gracchorum commacularet. Cenſum: cenſeri uolebat equitius: & notari pro Ty. gracchi filio Cenſus romæ in quinq; claſſes diſtributus erat. Recipere cenſum: neq; enim cum ad ſe cenſum detuliſſet equitus uoluit ipſum ſcribere Tyberii filium.

h Annibal porro nucerinos hortatu ſuo cum binis ueſtimentis urbem inexpugnabilibus muris cinctam egreſſos uapore & fumo balneorum ſtrangulando: & aceranorum ſenatum eadem ratione extra mœnia euocatum in profundo puteorum. abiiciendo nomine bellum aduerſus populum romanum & Italiā profeſſus: aduerſus ipſam fidem actius geſſit menda ciis & fallacia q̄ſi præclaris artibus gaudens: Quo euenit ut alioquin inſignem nominis ſui memoriam relicturum in dubio maior ne an peior uir haberi deberet: poneret:

De ui & ſeditione & de populo ro. Cap. Septimū.

Ed ut uiolentiæ ſeditionis tam togatæ quam

ſ etiam amatæ facta referantur. L. equitum q̄ ſe gracchi filium ſimulabat: tribunatūq; aduerſus leges cum. L. Saturnio petebat: a Mario quintum conſulatum gerente in publicam cuſtodiam ductum populus clauſtris carceris conuulſum raptū humeris ſuis per ſūmā animorum alacritatem portauit:

i Déq; Metellū. Qu. Cenſorē q̄ a eo tanq̄ Gracchi filio Cenſū recipere nolebat: lapidibus proſterneꝝ

Affirmantē:metellū asseuerātē rationē adducit cēsoris cur nollet censū ab equitio tanq̄ gracchi filio. Præneste:cū tenerrime esset ætatis præneste diē supræmū obierat. Decessisse:romæ mortuū fuisse.a sufficiēti enumerationū parte ꝓbabat eū gracchi filiū nō esse. Improuida:īcōsiderata & cæca temeritas. Cōcitatæ multitudinis:plebis indignatæ ꝙ Equitius nō cōsequæret̄ q̄ optaret. Audatia:qa eū marius ī uincula conicere ausus fuerat. Aduersus cōsulatū.aduersus īperiū Marii consulis:nā fratris carceris claustris quē Marius cōsul clauserat plebs liberauit. Cēsurā.i.metellū cēsorem.

conatus ē affirmātē tantūmodo tres filios. T.graccho fuisse e quibus unū in Sardinia stipendia merentē. Alterū infantē præneste:tertium post patris mortē natū romæ decesisse:nec oportere clarissimæ familiæ ignotas sordes inseri:cū interī īprouida cōcitatæ multitudinis temeritas pro īprudētia & audacia aduersus cōsulatū & censurā tetēdit:principesq; suos omni petulātiæ genere uexauit.

De eodē populo romano.

u Esana hæc tantūmodo etiā illa cruēta seditio:populus.n.Mumiū cōpetitorē Saturnini nouē iā creatis tribunis unoq; loco cādidatis duobus restante ui ꝑus ī ædes ꝑuatas cōpulit:extractū deīde interemit: ut cæde ītegerrimi ciuis facultas adipiscēdæ ptātis te terrīo ciui daret̄.

De certis creditoribus &.L. Cassio

c Reditorū quoq; consternatio aduersum Sēpronii Assellionis prætoris *urbani caput intollerabili* modo exarsit:*quem quia causam* debitorum susceperat concitati a.L.Cassio tri.ple.æde cōcordiæ sacrificiū facientem *ab* ipsis altaribus fugere extra forum coactum idq; tabernacula latitantē prætextatum discerpserunt:detestandi fori conditio.sed si castra respicias æque magna orietur indignatio.

De militibus.L.Scyllæ & morte Gratidii:

c Vm.C.Mario lege sulpitia ꝓuīcia asia ut aduersus

quē lapidibus sternere uoluerūt dū recipere eqtii censū recusat.

Vesana hæc tm̄modo: temeritas populi de q̄ diximus insana fuit sed uulnere caruit: illa uero q̄ cōseqtur nō sine sāguinis effusiōe extitit. Etiā cruēta:nō mō uexana fuit.sed ēt cū cruore: nā cædē cōmisit. Populus.n.Mumiū cōpetitorē saturnini:Lucius florus ī epitomate historiaꝝ suarū ēt hoc cōmēorat quomodo populi seditō exorta fuerit saturnini fauore. Cū nouē creati fuissēt tr.pl.duoq; cōpetitores Mumius & Saturninus reliqui eēnt populus timēs ne Saturninus q eximiū ꝑ agrariā legē cōparauerat fauorē postponeret̄ Mumio facto īpetu ipsū ī suos pœnates cōfugere coegit extractūq; inde crudeliter opp̄ssit ut soli Saturnino tribunitius locus relinq̄ret̄ ergo cū sāguinis effusiōe seditio hæc cōcitata fuit. Cōpetitorē: simul tribunatū petebat cum Saturnino. Saturnini:tucii apulei saturnini. Vno loco restāte: decē creabāt̄ tribuni nouē itaq; creatis solus locus restabat. s. decimus. Duobus cāditatis. s. Muminio & saturnio: In edes ꝑuatas:ī pœnates ꝓp̄os: nā īpetu facto ipsū ī domū suā fugere coegerāt. Creditoꝝ quoq; cōsternatio aduersus Sēpronii asselliōis caput:nobiles romani ꝑꝑ rei pu.necessitatē īgēs æs alienū cōtraxerāt.nā cū tributa īperata essēt a feneratoribus pecuniā mutuo accepāt: cū īstarēt creditores ut cū fœnore pecuniā acceptā redderēt ciues:neq; illi ꝑꝑ īpotētiā soluere possēt. Sēpronius ꝑtor urbanus cām suscepit ut grauatos usuris ī iudicio tutaret̄. Creditoꝝ quoq; cōsternatio:nō solū plebis:sed ēt creditorū seditio aduersus magistratus romanos nudata ē. Cōsternatio: dr̄ cōcitatio:q̄ subita & repētina cā fit. Prætoris urbani:q ciuibus iura dabat:erat ēt ꝑtor pegrinus:q externis ius dicebat. Cām debitoꝝ suscepat:defendēdā susceperat cām grauatorū usuris. Cōcitari:instigati.nā creditores.L.Cassius aīauerat ī ꝑtorē. Nō litauit:litare ē sacrificia diis accepta dare:nā si litasset cōcordiæ numē a seditiōe fœneratoꝝ sēproniū tutū reddidisset. Extra forū:ī foro ædes erat cōcordiæ. Tabernacula:tabernas artificū q̄ secus fbꝝ erāt. Tabernaculū sedes ē ubi suā qsq; artem opifex exercet dictū ꝙ tabulatis claudi cōsueuit. Prætextatū.ꝑtexta īdutū:ꝑtexta uestis erat:quā honoratus qsq; supra togā sumebat. Detestāda fori cognitio. Abominabilis fuit seditio qua ī foro usi sūt creditores:sed si diligētius īspicere uoluerimus nō mīores seditiōes ī castris fuisse repiemus: & ita trāsit ad castrēsē seditionē. Fori cognitio:seditio ī foro aduersus ꝑtorē cōcitata:q̄ exposuimus. Castra respicias:si castrensē seditionē cōsideres. Cū.C.Mario lege sulpitia ꝓuincia.Asia sulpitius tribunus ple.partes marianas omni ope atq; fauore tuebatur & armatorum iuuenum manum secū habebat:quos .i.contra senatores nominabat.hic cū iam bellum contra Mithridatem con-

ſuli ſcyllæ demãdatũ eſſet prorogationem habuit ad populum qua optinuit ut ea Mario prouincia ponti decerneretur. Quintus Põpeius ſcylle collega. hic prorogatiõi tribunitiæ reſiſtebat. q. ſ. indignũ eſſet & contra romanas leges ut cõſuli ſcyllæ iam cõmiſſus exercitus eriperetur. Sed qđ intendebat tribunus ui potius quã ſenatus auctoritate a populo impetrauit: neq; hoc cõtentus ſeditiõe facta Q. Pompeii filiũ q; ſibi contraxiſſet conſul trucidauit. Cũ igitur decreta eſſet Aſia prouincia cõtra mithridatẽ Mario legatum gratidium marius miſit qui a ſcylla legiões abduceret. Indignatus exercitus q; a ſcylla conſule ad priuatũ marium tranſiturus eſſet. non ſe potuit continere: quin in caſtris gratidiũ undiq; circũuentum dilaniaret. Lege ſulpitia: lege q̃ ſulpitius tribu. ple. tulerat. Legatũ gratidius legatus marii miſſus erat: ut præeſſet legionibus: quæ cũ ſcylla militabant: & eas etiam a ſcylla acciperet. Indignati. indignabantur milites & iuſta cauſa erat quã ſubiungit. A ſũmo imperio: a conſulari dignitate i qua erat ſcylla. Nullo i honore uerſaretur. nã priuatus erat ſine magiſtratu. Scita plebis: quæ tribunus tulerat leges plebeſcita dicebantur. Corrigentem: ut reſcinderet aut corrigeret plebeſcita occiderat legatũ exercitus. Procõſule iſtud romani milites ſeditioſi fuerunt in occidendo legato cã cõſulis: ſed contra conſulẽ ſicuti mox dicemus concitati ſũt. Exercitus: romani milites fecerunt. Illud ſeditionẽ quæ ſequitur. Aduerſus conſulem. contra conſulẽ cõmiſit. Quintum. n. pompeiũ ſcyllæ collegã ſẽatus iuſſu: Oſtẽdit nunc ſeditionem quæ in caſtris gnei pompei contra conſulem romanũ concitata ẽ. Gneus pompeius iuſſu ſcyllæ exercitum in ſicilia habebat: & cũ ibi aliquamdiu cũ iperio fuiſſet: ciuitaſq; ægre ferret q; diutius q̃ mores & leges urbis concederent in ea moraretur: ſenatuſconſultũ factum eſt ut ei ſucceſſor mitteretur. Itaq; Quintus pompeius conſul miſſus eſt: qui exercitum a gneo acciperet. Cum ad caſtra perueniſſet cõſul & de more ante q̃ acciperet legiões ſacrificaret a militibus prioris iperatoris blãditiis cõcitatis tanq̃ uictima cõfoſſus fuit. Scyllæ collegã. Q. põpeius & ſcylla cõſules erant. Inuita ciuitate: indignabantur ciues q; cõtra mores & leges diutius, puintiã obtinere uellet Gneus Põpeius. Ambitioſi ducis. Gnei põpei iperatoris q ábitione beniuolũ ſibi exercitũ reddiderat. Sacrificare incipientem: nihil niſi prius peractis ſacris & captis auſpitiis gerebant romani: de more igitur. Q. pompeius ſacrificabat. In modũ hoſtiæ mactarunt: ipſũ ante aras iugulãrũt: nõ ſecus q̃ ſi uictia extitiſſet. Tãtũq; ſcelus: ſenatũ larẽter mordet. Caſtris cædere: cõfeſſa ſe uici ab armato exercitu: neq; poſſe legiõibus reſiſtẽ. Inultũ: ſine ultiõe. milites. q. Qu. põpeio ui tulerãt ipune abierũt. Ille quoq; exercitus: hoc i africa fuit: nã milites q pp bella ciuilia liberius ac ſolutius habiti fuiſſent indignati: q; Carbo eos ſub diſciplina reſtrictiore & ſeueriore cõtinere uellet. Impatorẽ potius ipetu facto trucidare quã diſſolutos mores relinquere maluerunt. Ille quoq; exercitus: ſicuti exercitus põpei uiolentus fuit ita ẽt carbonis copiæ uiolẽter ſe geſſerũt. Nefariæ: ipie: nefariũ eſſe ueteres uoluerunt eum: qui a ſacris & humano conuictu, phibẽdus & arcẽdus eſſet. Prefractus.

Mithridatẽ bellum gereret: priuato decreta eſſet: miſſum ab eo gratidium legatum ad. L. Scyllam conſulẽ accipiendarum legionum cauſa: milites trucidarũt, p culdubio indignati quod a ſũmo imperio ad eum qui nullo honore uerſaretur tranſire cogerentur: ſed qui ferat militẽ ſcita plebis exitio legati corrigẽtem: procõſule iſtud tam uiolenter exercitus: illud aduerſus cõſules

De militibus Cnei pompei & morte. Qu. põpei.

q Vitum enim pompeiũ Scyllæ collegam: ſẽatus iuſſu ad exercitũ. Cn. pom. quem aliquãdiu in uita ciuitate obtinebat: contemnere auſum: ambitioſi ducis illecebris corrupti milites: ſacrificare incipientẽ adorti imodum uictimæ mactauerunt: tantũq; ſcelus curia caſtris cædere ſe conceſſa multum hoc habuit.

De quodam exercitu: & morte Cai carbonis.

i Lle quoq; exercitus nefarie uiolentus: qui. G. carbonem fratrem carbonis ter cõſulis propter bella ciuilia diſſolutã diſciplinam militarem præfactius & rigidius aſtringere conatũ priuauit uita: ſatiuſq; duxit maximo ſcelere coinquinari. quã prauos ac tetros mores mutare. De temeritate Capitulũ octauũ.

t Emeritatis etiam ſubiti & uehementes ſunt pulſus: quorum ictibus hominum mentes concuſſe nec ſua pericula conſpicere nec alie na facta iuſta æſtimatione proſequi ualent.

De ſuperiore africano.

q Vam enim temeſe Africāus ſuperior ex Hiſpania duabus quīq; remibus ad Siphacē traiecit in uſū Numidiæ infidis præcordiis: ſuā pariter & patriæ ſalutem depoſiturus: itaq; exiguo momento maxime rei caſus fluctuatus eſt: utrum interfector an captiuus Scipio Siphacis fieret.

De Caio Cæſare.

q Am. C. Cæſaris anceps conatus & ſi cæleſtiū cura protectus eſt: tamē uix ſine horrore animi referri pōt. ſiquidem impatiens legionū tardioris a Brundu ſio Appoloniam traiectus per ſimulationem aduerſæ ualitudinis conuiuio egreſſus maieſtate ſua ſeruili ue ſte occultata nauiculam coſcendit e flumine: ac maris adriatici ſæua tempeſtate fauces petiit: protinuſq; in altum diligi iuſſo nauigio: multum ac diu contrariis iactatus fluctibus tandem neceſſitati ceſſit.

De militibus Albini ducis.

a Ge illa quam inexecrabilis militum temeritas: fe cit enī ut Aulus Albinus nobilitate moribus ho norum omnium conſumatione ciuis eximius propter falſas & inanes ſuſpitiones in caſtris ab exercitu lapidi bus obrueretur: quoq; acceſſionem indignationis non recepit oranti atq; obſecranti duci a militibus cauſæ di cendæ poteſtas negata eſt.

De Hannibale Carthaginenſi. Externa.

i Taq; minus miror apud trucē & ſæuū Hānibalis animū defenſionis locū innoxio gubernatori nō fuiſſe: qui a petilia claſſe Africam repetēs freto appul ſus dum tam paruo ſpacio Italiam Siciliamq; inter ſe diuiſas non credit. ueluti ſeditioſum curſus rectorem interemit: poſtea diligentius in expectata ueritate tūc abſoluit cū eius īnocentiæ nihil ultra ſepulchri hono rē dari poſſet. igitur anguſti atq; æſtuoſi maris alto e tumulo ſpectatrix ſtatuam memoriæ pelori quā puni ce temeritatis ultra citraq; nauigantium oculis colloca tum indicium ē.

De Athenienſibus.

n Am atheniēſium ciuitas ad ueſaniam uſq; teme raria quæ uniuerſos īperatores ſuos etquidem a pulcherrima uictoria ueiētes capitali iudicio exceptos necauit q; militum corpora ſæuitia maris interpellan te ſepulture mandare non potuiſſent neceſſitatem pu niens cum honorare uirtutem deberet.

Quantum uelet error. Capitulum nonum.

ſtrictus. Conquinari. fœdari.

Temeritatis etiam: De temeri tate in hoc capite tractaturus. q̄ tum ualeat hoc uicium in menti bus hominum præfatur. Con cuſſæ: commoræ perturbatæ.

Iuſta. i. iuſte conſiderare non poſſunt. Quam. exempio Sci pio ſuperioris primum id quod propoſuit declarat Valeri. hoc autem plene narratura. T. Liuio in. iii. decade de ſecūdo bello pu nico. Ad Numidiæ regem qui primū amicus. deinde hoſtis po pulo ro. fuit. Caſus tranſlatio ab his qui maris tempeſtate agi tantur. Vtrū: utrum interficere tur an caperet a ſiphace Scipio.

Iam de temeritate. C. Cæſaris: Idem narrat Suetonius atq; Plu tarchus anceps: dubius ac teme rarius. neq; enim proficere po tuit id quod uolebat. A Brun duſio: oppidū Calabriæ eſt pul cherrimo portu nobile. Appol loniam: urbs eſt epiri. E flumi ne: aoo qui eas quoq; appellat.

Tandem coactus eſt. n. retroce dere. age: dereſtatur militū Albi nii nobiliſſimi impatoris teme ritatem: qui ducem ſuum in ca ſtris lapidibus obruere ſuſtinue runt. Quodq; incrementū & amplificationem. Cauſæ. ſui defendēdi. Itaq; ad externa trā ſitum facit: Hannibaliſq; primū refert temeritatem qua in occi dendo Pelloro claſſis ſuæ guber natore. a quo ſe proditum credi dit uſus eſt. A petilia Calabriæ urbe. Inſpecta. inueſtigata ue ritate. Alto. ex alto monte qui a Peloro claſſis Hānibalis recto re nomē accepit. Iāq; atheniēſes accuſat q. x. īperatores ſuos qui d̄ leſbiis cōſecuti erāt ſpecioſiſſi mā uctoriam domum reuerſos

uita priuarunt: eo quod militū in prælio occisorum cadauera tempestate impediti sepulturæ non mandauerāt: ut in ultimo narrat thucidides. Interpellante:impediente.

t Emeritati proximus est error. De errore q plurimum ī hoīum pectoribus pōt se tractaturum policetur sed breuibus ne in ipm de quo disputat errorem incidat. Hælius Cina hoc idem in uita cæsaris refert Suetōius. Discertus ē:dilacerat⁹ ac dilaniatus ē. Ne fariæ raptū: ipie ante tps īterfectū. Propulsus est: compulsus est populus. Perinde atq;:tanquam. Circa rogum cæsaris:ubi cæsaris cadauer comburebatur. Iá C. Cassium:Exemplum. C. Cassii qui errore se ipsum negauit dilucide cōmēorat Valerius quod crederet. M. Brutū cum oībus copiis in manus hostium peruenisse. A semetipso:seipsum.n.iteremit Quattuor exercitum:quattuor .n.duces cum totidē exercitibus apud philippos thessaliæ urbem conflixere. Octauius. M. Antonius. M. Brutus &. C. Cassius.

Vt specularetur: ut exploraret Dum crebros uiæ excessus: dū crebro egreditur e uia. Inuicē capta:ex aduersa parte castra hostium capta essēt. Fati tui: mortis tuæ. Iugulo suo: in iugulū suum. Pietatis hæc: Centurionis. Erroris illa. C. Cassii. Cæterum falsa opinio: Error ad modum pernitiosus Lærti Tolumnio ueientum regi refertur. Nāq; ob legatos errore interfectos Romāi post decemnalem obsidionem Veios cœperunt. Per iocū ioco. Impulsi commoti.

t Emeritati proximus est error quēadmodum ad lædēdū par:ita cui facilius quis ignouerit qui nō sua sponte sed uanis concitatus imaginibus culpæ se implicat:qui quam late ī pectoribus hominum uagetur:si complecti coner:uicio de quo loquor:sū obnoxius:paucos igit eius lapsus referemus.

De errore populi Ro. in. C. Aelium.

c Aius ælius Cīna. tr. pl. ex funere. C. Cæsaris domū suā petens populi māibus discerptus est pro cornelio cīna:in quem saeuire se existimabat iratus eiq cū affinis esset Cæsaris aduersus eum nefariæ raptum:impiam pro rostris orationē habuisset:eoq; errōr pro populus est:ut caput Aelii perīde atq; Cornelii circa rogū Cæsaris fixum iaculo ferret officii sui & alienī erroris piaculū miserabile. De. C. Cassio.

i Am. G. cassium error a semetipso pœnas exigere cœpit īter illū. n. pugnæ quattuor exercituū apud philippos uariū ipsisq; ducibus ignotū euentum: missus ab eo Tineus centurio nocturno tempore ut speculare tur: quonā in statu res. M. Bruti essent: dū crebros excessus uiæ petit: quia tenebrarū obscuritas hostes ne an cōmilitones occurrerēt: dignoscere non sinebat tardius ad cassiū redit:quē his exceptum ab hostibus oīa quæ in eoq; potestatē recidisse existimās finire uitā properauit:cū & castra hostiū īuicem capta & Bruti copie magna ex parte īcolumes eēnt. De Tineo centurioe.

t Iinei uero non ob litterāda silentio uirtus:q oculis paulisper hæsit inopinato iacentis ducis spectaculo attonitus. deinde pfusus in lachrymas & si īprudēs inquit inperator cā tibi mortis fuit:tamē ne idipsū in punitum sit:accipe me fati tui comitem: superq; exaie corpus eius iugulo suo gladium capulo tenus dimisit: ac permisto utriusq; sāguine duplex uictima iacuit:pietatis hæc:erroris illa. De Satelitibus Regis ueiētium

c Aeteq; falsa opinio nescio an præcipuā īiuriā lacertis Tolumnii ueiētium regis pœnatibus intulerat. nā cum in tesseraq; pspero iactu piocum colusori dixisset occide: & forte legati romanorum nitur ueniissent: satellites eius errore uocis impulsi interficiēdo legatos lusum ad imperium transtulerunt.

De ultione. Capitulum decimum.

u Ltōis āt quēadmodū acresita iusti aculei sūt:q lacessiti cōcitāt acceptū dolorē pēsāt cupiētes:quos

impedimentum: ſolum impedimentum. ſ. filium neq; enim ei nubere audebat Horeſtilla mœtu illius adoleſcentis. Solum: Catilina nullum habebat alium ex ſe natum. Protinuſq; ex rogo eius poſt ignem rogi tam ſubito nuptias fecit: ut ex igne rogi maritales faces accendiſſe uideretur. & hoc pacto mors filii munus maritale ipſi horreſtillæ extitit. Maritalem: nuptialem facem. nam faces habebant cum domum nuptias ducerent. Accendit: nam accendiſſe uiſus eſt facem nuptialem ex igne rogi quia ſtatim cremato filio uxorem duxit. Loco muneris: pro muneribus nuptialibus munera dabant nouis nuptis. Eodem deinde animo ciuem gerens: impius pater fuit in filium impius in patriam: ſed utriuſq; meritas pœnas delicti exoluit. Attentatæ patriæ: affectatæ patriæ: nam contra patriæ incolumitatem coniurauit.

habuit ueneno ſuſtulit: protinuſq; e rogo eius maritalem facem accendit: ad nouæ maritatæ orbitatem ſuam loco muneris erogauit: eodem deinde animo ciuẽ quo patrem egerat filii pariter manibus & nefarie attentatæ patriæ pœnas dedit. De Hannibale.

a T campana luxuria per quam utilis ciuitati noſtræ fuit: inuictum enim armis Hannibalem illecebris ſuis complexa uincendum romano militi tribuit: illa uigilantiſſimum ducẽ: illa exercitũ acerrimũ dapibus largis abundanti uino unguentorum fragrãtia. ueneris uſu laſciuioꝝ ad ſomnum & delitias euocauit actum demum fracta & contuſa punica feritas. tũ ſeplaſia ei & albana caſtra eſſe cœperunt. Quid ergo his uitiis fœdius? Quid etiam damnoſius? Quibus uirtus atteritur: uictoriæ relangueſcunt: ſopita gloria in infamiam conuertitur: animiq; pariter & corporis uires expugnantur: adeo ut neſcias ab hoſtibus ne an ab aliis capi pernicioſius habendum ſit.

Pœnas dedit. ſuſtinuit ſupplicia: & manibus filii & patriæ in ipſius coniuratione. M. Cicero: & Antonius conſules creati ſunt: quorum alter ex urbe ipſum expulit. Alter in agro piſtorienſi in acie uictum interfecit: Petreus legatus quod pedibus æger eſſet conſul bellum illud confecit. At campana luxuria per quam utilis noſtræ ciuitati fuit: iam tranſit ad externa & oſtendit quanta fuerit campanorum ſuperabundantia: & quantum romanis profuerit. Cum campani de romanorum imperio deſperarent ſe Hannibali dediderunt. aduentante frigore ea in urbe hannibal cum omnibus copiis quã diu hyems fuit hybernauit. Inuictum armis. Hãnibal armis ſuperari nõ poterat ante quam molliciei ſe tradidiſſet. Illa: luxuria campana oſtendit quomodo & ducẽ & pœnorum milites eneruauerit cũ ante robuſtiſſimi eẽnt. Vigilantiſſimũ ducem: Hannibalẽ diligentiſſimum imperatorem. Vnguentorum fragrantia: odore unguentorum: nam fragrare redolere ſignificat: Flagrare autem ardere. Ad ſomnum: quia dixit uigilantiſſimum ducem.

Delitias: ad acerrimum. exercitum referas. delicati enim ſolent eſſe imbeciliores. Punica feritas: barbarica ferocitas: immanes ſemper habiti ſunt pœni. Selapſia: platea quædam in urbe capuæ: ubi unguentarii negociari ſolebant: ſelapſiam plateam illam nominati Cicero oſtendit in oratione quam contra. C. Piſonem habuit: & eo in loco ubi contra legem agrariam diſputat. quamuis ubiq; in Valerio ſeplaſia in littera reperiatur: hunc errorem fortaſſe librariorum fecit. imperitia. Seplaſia: ideſt unguentaria & illecebris unguentorum delinita. Albana: caſtra albanorum more degentia. conſtat enim albanos moliores extitiſſe: & albæ maximus unguẽtorum uſus fuit. Relangueſcunt: torpeſcunt. & hæc omnia Hannibali accommodantur: nam qui uicere conſueuerat nunc mollior factus ſuperabatur. In infamiam: in ignominiam cum illi qui uincere ſolliti erant ſuperantur ſi luxu id factum fuerit maiori infamia notantur. Animi. illa uicia animum uirilem atq; corpus effeminant. Quæ Volſinenſes quoad leges ac iura ſuæ ciuitatis ſeruauerunt principatum in ethruria obtinuerunt. & oĩum rerum abundantiſſimi fuerunt

De Volſcis:

q Væ, uolſinenſium urbem grauibus & erubeſcẽdis cladibus implicauerunt: erat opulenta: erat moribus & legibus ordinata ethruriæ caput habebat: ſed poſtquam luxuria prolapſa eſt in profundũ iniuriaꝝ & turpitudinis decidit: ut ſeruoꝝ ſe ĩſolentiſſime

&

sed ubi luxuriæ aditum non clauserunt ad summam insœlicitarem & erumnæ cumulũ deuenerunt adeo ut in seruorum suorum potestatem laberentur quo fœdius nihil. nihil miserabilius illis accidere potuit. Volsinensium: uolsinum. Opulenta copiosissima omniũ rerum Moribus: non scriptis consuetudinibus secundũ urbis instituta. Legibus scriptis quæ in duodecim tabulis continentur. Ethruriæ caput: tria capita ethruriæ antiqui esse uoluerunt. s. aretium perusium & uolsinũ Luxuria prola. i. luxuria eam inuasit postquã dedita fuit luxuriæ. Seruorum: a dominis datam libertatem in usurpationem ciuitatis conuerterunt. nam in se reipu. libertatem transtulerunt. Insolẽtissime: superbissime dominationi aut in solentissimæ quia non est consuetum ut serui seruitutem dominis imponant. Qui primo: ostendit quomodo sensim principatũ tenuerint & seruitutem dominis imposuerint.

Senatorium ordinẽ pauci primo in senatum sunt admissi: deinde multi quoad in se uniuersãrem pu. traxerunt. Conuiuia cœtusq; nolebant præterea serui ut ingenuorũ familiæ in unũ conuenirent aut inter se conuiuia celebrarent. Ingenuorum: eorum qui liberi nati erant. Filias dominoꝝ. Alia iniuria & clades: nam in matrimoniũ ducebant serui dominorum suorũ gnatas: quo nihil obscenius fieri poterat. Inuiduis: uiro orbatis: uidua dicitur uiro idua. i. priuata. Impunita: ut impune liceret adulterari. Ne qua uirgo nolebant ut ingenuus uirginem ducere posset nisi prius ab aliquo seruorũ turpiter cognita fuisset. Delibasset: degustasset nam primitias capere uolebãt.

Age Xerses: Xerses persarum rex innumerabili militũ turba græciã inuasit. omniaq; quæ inuaserat occupauit. Ostẽtatione nimia: dũ nimiũ res regias ostentar̃ contendit. Edicto: cũ ĩperator publicæ aliquid per præconem efferri iubet edictũ dicitur.

dominationi subiiceret: qui primum admodum pauci senatorum ordinem intrare ausi: & mox uniuersãrem puplicam occuparunt testamenta ad arbitrium suum scribi iubebant: conuiuia cœtusq; ingenuorũ fieri uetabant. filias dominorum in matrimonium ducebant: postremo lege sanxerunt: ut stupra sua ĩ uiduis pariter atq; nuptis impunita essent: ac nequa uirgo ingenuo nuberet: cuius castitatem non ante ex numero ipsorum aliquis delibasset.

De Xerse.

a Ge Xerses opum regiarũ ostentatione eximia eousq; luxuria gaudens: ut edicto præmium ei apponoret: qui nouum uoluptatis genus repperisset: quanta dum delitiis nimis capitur amplissimi imperii ruina euasit.

De Antiocho rege Syriæ.

a Ntiochus quoq; Syriæ rex nihilo contemptioris exempli: cuius cecam & amentem luxuriam exercitus imitatus magna ex parte aureos clauos crepidis subiectos habuit: argenteaque uasa ad usum culinæ comparauit & tabernacula textillibus sigillis adornata statuit. auaro potius hosti præda optabilis quam ulla ad uincendum strenuo mora.

De Ptolemæo rege ægypti.

n Am ptolemæus rex accessione uitiorũ suorum uixit: ideoq; phiton appellatus: cuius nequitia qd nequius? sororem natu maiorem cõi fratri nuptam

Ei quicũq; extitisset: quanta ruina: quasi dicat ingenti: nã & naues & exercitus omnis deletus est qui ĩnumerabilis erat. Antiochus quoq;. Antiochus ẽt dum lixui nimium indulget: cũ florentissimo exercitu deletus ẽ ductu & auspitiis. L. scipionis qui a deuicta asia asiatici cognomen optinuit.

Nihilo contemptioris exempli: exẽpli non minus contemnẽdi: quã Xerses exemplũ. Magna ex parte ex omĩbus copiis magna pars erat quæ his mollibus & effœminatis ornam̃tis ĩstructa erat.

Aureos clauos: cũ alii ferreos gestent. Crepidis. calciamenti genus quod crepitum reddat ĩ incessu denominatum. Ad usũ culinæ. ad coquinæ usum. si ad usum mensæ habuisset tolerabilius fuisset. Tabernacula tentoria. auleis ornata habebant tabernacula. Textillibus sigillis. auleis in qbus imagines intextæ erant. Sigillis. paruis imaginibus: nã signum imaginem significat cuius diminutiuum est sigillum. Auro. habuit exercitus ille hæc omnia libidinũ genera: quæ potius præda optabilior esse potuerant auari hostis quã mora uictoriæ robusto militi. Præda optabilis: nã auarus

hostis hæc ornamenta optasset. Vlla ad strenuo exercitui ornamenta illa nullã moram victoriæ facere potuissent. Nam ptolemæus rex accessio uiciorũ suorũ uixit: Paulus rosius etiã eadẽ de hoc Ptolemæo commemorat: qui adeo imaniter uixit ut phyton dici meruerit. Ptolemæus ægypti rex: Accessio: augmentum. Suorum uitiorum iunxit: uita illius uitiorum propagatio extitit: nam alia atq; alia uicia cumulabat. Phyton: crudelis & imitis: quasi serpens phyton serpens uastissima quam apollo sagittis interemit. Sororem: cleopatram nominatam. Cõi fratri. ptolemæo huius ptolemæi & Cleopatræ fratri. ideo cõi dixit. Filia eius: nata cleopatræ quam ex primo marito susceperat. Nuptiis filiæ præuignæ cõ nubiis. ideo matrem repudiauit ut eius filiam duxeret uxorem.

sibi nubere coegit. Postea inde filia eius per uim stuprata ipsam dimisit: ut uacuum locum nuptiis puellæ faceret. De populo Aegypti.

c Onsentaneus igitur regibus suis gentis ægyptiæ populus qui ductu Archelai aduersus Aulum Gabinium mœnibus urbis ægressus cum castra uallo atq; fossa cingere iubet: uniuersus succlamauit ut id opus publica pecunia faciendum locaretur: quapropter delitiis tam enerues animi spiritum exercitus nostri sustinere non potuerunt.

De Cypris.

s Ed tamen effœminatior multitudo cypriorum qui reginas suas mulierum corporibus uelut gradibus constructis: quo mollius uestigia pedum poneret currus conscẽdere Equo animo sustinebant: uiris enim si modo uiri erant *uita carere* quam tam delicato imperio optemperare satius fuit: hæc est societas uitiorum *lasciui* uultus & noue cupiditati inhærẽtium oculorum ac delicato uultu affluetis perq; uarios illecebrarum motus uolitantis animi.

De Crudelitate. Capitulum secundum.

c Rudelitatis uero horridus habitus: truculẽta specie: uiolenti spiritus: uox terribilis omnia & cruentis imperiis referta: cui silentiũ

Consentaneus. Certe paucis uerbis ostendit Valerius quã ef fœminati atq; enerues eẽnt ægyptii. Consentaneus: conueniẽs cõgruus populus. Aulũ gabinium: consulem romanũ. Vallo. qui mos erat antiquorum.

Publica. ut alicui locaretur publica pecunia ærarii.

Quapropter quia tam delicati & molles erant ægyptii: impetum romanorũ sustinere non potuerunt. *Spiritum*: animosi*tatem romani qui* robusti habẽtur. *Efficatior*: quamquam hæ libidines regum ægyptiorum quas commemorauimus non sint tollerabiles: tamen molliti es reginarum cypri multo sunt i tollerabiliores multitudo: turba cyprorum: ac effœminatũ uulgus hoc est quod multitudinem eos nominet. Mulierum. conpositis ancillarum: nam in ordine collocabant alias minimas alia paruas nonnullas maiores ut quasi per gradus curruum ascendere possent. Veluti tanquã si schalarum gradus extitissent. Sustinebant: patiebantur æquo animo. Si. si hoc nomine digni erant. Vita carere: mori Delicato imperio: imperio delicatarum reginarum: ipsos pudere debuerat habere reginas tam delicatam: quibus optemperarent. Hæc societas. ostendit quid sint luxuria atq; libido. de quibus exempla multa proposuit. Societas uiciorũ: luxuriæ & libidinis: de quibus coniunctim deseruit. Oculorum. oculorum speculantium inusitatas cupiditates. Affluentis: animi abundantis delicato cultu: idest molli apparatu.

c Rudelitatis uero horridus habitus truculenta species. nunc de crudelitate scripturus Valerius præmissa pfatione: in qua ostendit quã sit detestanda sæuitia ad ipsius crudelitatis exempla digreditur: sed aduertendum est q̃ aduersatiuam: coniunctionem uero posuit ut cum superiore littera continuetur hoc modo: Forma luxuriæ mollis est & lasciua: sed crudelitatis est horrida species.

Species truculenta uultus crudelis: nam semper in uultu imanitatem & feritatem declarant. Violenti spiritus animi uiolenti: nam semper aliis uim infert sæuitia. Cruentis imperiis: iubent ut aliorum cruor fundatur dum sæuitiam exercent. & modo hos. modo illos obtruncari permittunt. Cui silentium donare: si de crudelitate tacere uoluerimus. nihil aliud agemus: nisi q̃ eam augebimus. q̃

nullum ſæuiendi finem ſibi faciet niſi uituperationis freno fuerit repreſſa. Iuſtum eſt ergo ut de ea narremus: & narrando uituperemus: & uituperando reprimamus. Adicere. adere: & rationē cur ita ſit ipſe ſubiungit. Suggilationis: notationis reprehenſionis frænis: nam ſi non uituperaueriſ eā: quō conteneri aut refrenari poterit impunitatem ſortita: cum ipſa naturaliter ſit petulans atq; uio lenta. Ad ſummam: deniq;. Lucius ſcylla quem neq; laudare neq; uituperare: primum crudelita / tis exemplum eſt lucii ſcyllæ: qui bellum ciuile cum mario geſſit: cum ponti prouinciam ſibi eripi conſpicaretur cuius ſi uirtutes aſ / pexeris in ſignem laudem: ſi ui / cia īmanem uituperationem me / retur: nam multa inſigna crude / litatis exempla edidit. Satis di / gne laudare: pro dignitate ſua / laudare poterit propter præcla / ra geſta. Vituperare: pro ma / gnitudine ſæuitiæ. Scipionem / Alter fuit ſcipio uincendo: & hā / nibali ſimilis crudelitatē exercē / do. Scipionem: africanum ſu / periorem aut iferiorem. Egre / giæ nobilitatis auctoritate de / fenſa. Marius plebem: ſcylla no / bilitatem tutabatur: & hinc di / uerſis ſtudiis concitati in bellum / ciuile exarſerunt: ī quo ſuperior / ſcylla non ſolum romanam ur / bem: ſed totam italiam crudeli / tate impleuit: nullæ urbes nul / la municipia ſæuitiæ illiuſ exp / tes extitere. Auctoritate: digni / tate defenſa: nam non eſt paſſus / nobilitatem a plebe ſupari. Flu / minibus. cruor fluebat ut flumi / na & in hoc occiſorum ciuium / multitudo denotatur. Quat / tuor legiones: poſt generalitatē / tranſit ad ſpecies & oſtēdit: quoſ / trucidari iuſſerit. Quattuor legiones quæ marii partes fuerant ſecutæ ī campo martio occidi fecit. q̄ / uis eas in fidem ſuam accepiſſet. Contrariæ partis: marianæ partis. In publica uilla: omnis domus / extra urbem uilla appellatur. campus martius extra mœnia erat & propter uillam appellauit. hanc / domum publicæ romani ī cāpo martio ædificari fecerant: ut ſi quando populus initurus comitia in / campo ab imbre deprehenderetur tectum haberet quo ſe reciperet. Quorum lamentabiles quæ / ritatus: tantu eorum qui obtruncabantur clamor fuit: ut omnem urbē impleret quāuis in cāpo mar / tio ederetur. Lamentabiles quæritatus: quærimonias quæſtus lamentabiles. Trepidæ: timidæ ci / uitatis. ¶ Receperunt: audiuerunt. Lacerata ferro corpora: non ſatis habuit perfide eoſ obtruncaſ / ſe: ſed inſuper occiſorum corpora in tyberim deiici imperauit. Tyberis impatiens tanti oneris: / tyberis qui īuitus humanum ſanguinem recipiebat onera illa cadauerum inuitus admittebat. Cru / entatis undis ſanguinolentis aquis. Vehere trahere. Coactus: quaſi inuitus. Quinq; milia p̄ / neſtinorum: alia crudelitatis ſpecies. ſuperiori prope conſentanea. pub. Cethegus dux exercitus erat / a ſcylla præfectus: hic cum prænestinis fidem daret fore ut ſalui eſſent ſi ī fidem ſcyllæ ueniſſent: illi / extra mœnia p̄neſtina uenerunt. & abiectis armis humi prouoluti ueniā a ſcylla ſuppliciter popoſce / runt. hos oēs ſcylla occidi iuſſit: & per agros corpora fruſti lata diſſipari. Prænestinos: ex præneſte / ciuitate quæ municipium romanorum fuit. erat. n. ciuitate donata. Spe ſalutis. cethegus ſpem ui / te & īcolumitatis oībus dederat. Extra mœnia. p̄neſtinæ urbis. Euocata. accerſita. Proſtrauiſſēt: / ſupplicantiū more. Peragros diſpargēda. ut honore ſepulturæ carerēt. Quattuor milia & ſeptin / gentos. hos oēs proſcriptos necari iuſſit. & ne huius deteſtādi ſceleris fama aboleretur in publicis li / bris nominatim inſcribi fecit. Diræ crudelius īfandæ proſcriptionis. Edicto īperio: nam edixerat

donare crementum eſt adiicere: & enim quem modū ſibi ipſa ſtatuet: ſi non ſugillationis quidem frænis fuerit reuocata ad ſummam: cum pœnes illam ſit ti meri: pœnes nos ſit odiſſe.

De Lucio Scylla:

I Vcius Scylla quem neq; laudare neq; uituperare quiſq̄ ſatis digne poteſt: quia dum quærit uicto rias. Scipionem ſe populo romano dum exercet Hāni balem repræſentauit: egregiæ nāq; auctoritate nobili tatis defenſa crudeliter totam urbem atq; omnes ita liæ ptes ciuilis ſanguinis fluminibus īundauit. Quat tuor legiones contrariæ partis fidem ſuam ſecutas in publica uilla quæ in martio campo erat: ne quicquā fallacis dextræ miſericordiam implorantes obtrun cari iuſſit: quarum lamentabiles quæritatus trepidiæ ciuitati aures receperunt: lacerata ferro corpora ty ber impatiens tanti oneris cruentatis aquis uehere coactus eſt. Quinque milia prænestinorum ſpe ſa

ut proscripti iugularentur. In tabulas publicas: in libros publicos tabullaria loca dicebantur ubi libri & tabellæ publicæ seruabantur. Videlicet: ne memoria ironice a Valerio dictum: hoc ideo fecit ne tam egregii facti fama periret. Videlicet: certe rettulit in tabellas. Præclare rei ironice: idest detestandæ. Nec contentus in eos sæuire non solum inimicos suos proscripsit: sed etiam opulentos ciues: illos ut ulciscereturt: hos ut bona eorum militibus diuideret. Ergo recte sensit Cicero: cum dixit scyllam trium nobilissimorum uitiorum: Auaritiæ: Luxuriæ: Crudelitatis ministrum fuisse. Dissenserant: discordes fuerant: & a se discesserant. de quibus disseruit. Ciues: a quibus prædam opimam sperabat. Per nomenculatores: nomenculatoris dicebatur qui principes per urbem ambulantes monebat nominatim quinam essent ciues illi qui sibi obuiam fierent: hoc ideo faciebat ut eos nominatim principes salutarent: qui ambitiosi essent. Proscriptorum numero adiecit: idest cum illis qui contra se senserant hos immerentes ciues proscripsis. In explebilis: insaciabilis feritatis. alii dicunt. Inexpiabilis feritatis: tunc impurgate & intollerabilis feritatis dicemus: inexpiabilis enim dicitur quod nullo sacrificio purgari potest. Miserorum: ciuium qui tam misere necati fuerant. Vultum: oris qualitatem: quia pauloante cessa erant. haud dignosci poterant. ideo dixit ferme uultum tenentia. Tenentia seruantia spirare uidebantur. Oculis nam quia ore non licebat oculis illa corpora uorare cupiebat. Ore nefas: nefas est ut humana quis carne uescatur. Quam porro crudeliter in. M. Mario prætore se gessit: dicit hanc uel maximam fuisse crudelitatem: qua usus est in Marco Mario prætore filio Marii illius superioris. Extincto Mario cum omnia occupasset & Marcum Marium prætorem in potestatem suam redegisset: spectante populo ipsum ad sepulchrum gentis luctatiæ pertrahi iussit: neque prius ipsum uita spoliauit quam omnibus membris mutilaret. quo diutius in tormento uersaretur. Porro: deinde. M. Mario prætore: filio senioris Marii prætore. Per ora uulgi: spectante populo palam ipsum pertraxit. Sepulchrum luctatiæ gentis: luctatia gens erat a qua Catullus nepos scyllæ originem ducebat: quem Marius post exilium i urbem reuersus occidi fecerat. ergo scylla Marii filium eo i sepulchro iacenti Catullo imolauit. Singulas corporis partes confringeret: primo ipsum omnibus membris mutilauit. deinde cum se uidisset mutilatum ei oculos uulsit. postremo ad sepulchrum ipsum quasi victimam mactauit. Vix mihi uerisimilia narrare uideor: cū admiratione legendū ē. Cum de crudelitate scyllæ loqmur uix ipsam rep̄sentare audeo. quasi tanta feritas i humanum animū cadere non potuerit. Verisimilia: non uera: sed nec uerisimilia. At ille ēt. M. pletorium: cū imanitatē scyllæ rep̄sentamus q̄ in Mariū p̄torem exercuit: uix uidemur uerisimilia narrare. Sed nō hoc cōtentus maius ēt scælus cōmisit: nam cū. M. pletorius uideret q̄ crudeliter corpus Marii laceraretur p̄nimia miseri cordia exanguis decidit. Id grauiter ferens scylla q̄ tantopere doluisset pletorius cōfestim ipsum iugulari fecit. Itaq; non ipsum iniuria: sed misericordia interemit. Ad eius supplicium: ad Marii

lutis: per. P. Cethegum data extra mœnia municipii euocatos cum abiectis armis humi corpora prostrauissent: interficienda protinusque per agros dispergenda curauit. Quattuor milia & septingentos diræ proscriptionis edicto iugulatos in tabulas publicas rettulit: uidelicet ne memoria tam præclare rei tam dilueretur. Nec contentus in eos sæuitiæ qui armis a se dissenserant: etiam quieti animi ciues propter pecuniæ magnitudinem per nomen clitorē conquisitos proscriptorum numero adiecit. Aduersus mulieres quoq; gladios distrinxit: quasi parum cædibus uirorum saciatus. Id quoq; inexplebilis feritatis indicium est abscissa miserorum capita modo non uultum ac spiritum retinentia in conspectū suum afferri uoluit: ut oculis illa quia ore nefas erat mandaret. Quam porro *crudeliter se in. M. Mario* prætore gessit? *quem per ora* uulgi ad sepulchrum luctatiæ gentis *pertractum* non prius uita priuauit: quam oculos infœlicis erueret: singulas corporis partes confringeret: Vix mihi uerisimilia narrare uideor. At ille etiā: M. prætoriū quod ad eius supplicii

cruciatum:deteſtabile ſpectaculum intuebatur.. Exanimis:exanimatus decidit cum oculi tantum ſcelus ſuſtinere nequirent. Nouus punitor:inauditus ultor miſericordiæ: nam ipſum ſcylla truci dari iuſſit: quod miſericordia motus exanimis cecidiſſet. Scelus intueri: tam imane ſcelus non potuit intueti pletorius. Scelus admittere fuit.loco ſceleris fuit.nam ſcylla putauit ſcelus eſſe:q̄ iniquo animo ſcelus ſuæ feritatis conſpexiſſet. Sed mortuorum umbris ſaltem pepercit. Re ſpondet tacitæ obiectioni: diceret aliquis: ſi ſæuire tantopere in uiuos uoluit fortaſſe ſepultis pe/ percit.Sed ne hoc quidem fecit.

Minime. ſ. pepercit: & ſibi ipſe reſpondet auctor. Poſtea hoſtis multo poſt tempore ma/ rii hoſtis fuit:cum bellum ciuile exercerent. Quæſtor alquā do fuerat: bello numidico: qđ cum iugurtha Marius geſſit Lu/ cius ſcylla pro ſummo benefi/ cio habuit quod quæſtor Mario daretur. Et quia laſciuioris ui/ tæ ab ineunte ætate fuerat ſcylla grauiter tuliſſe uiſus eſt Marius quod ſenatus tam iſamem tāq̄ mollem ſibi dediſſet quæſtorē.

Anienis alueo:in undas ani enis fluuii. En quibus actis: cum deteſtatione legendum: q bus artibus meruit ſcylla ut fœ/ lix cognominaretur. No/ men fœlicitatis: nam cum ad ſe natum epiſtolas mitteret ita in epigramate poſuit. Lucius ſcyl la fœlix ſenatui populoq̄ roma no ſalutem fœlix uolebat ap/ pellari:cuius temritatē nunc car pit Valerius. Leuat. minuit & leuiores reddit. Et ille: ſicuti ſcylla ita & marius. Diſtrinxit apperuit iram ſuam. Nimia perſequendi hoſtes ſcyllanos cu

exanimis ceciderat: continuo ibi mactauit nouus pu nitor miſericordiæ: apud quem iniquo animo ſcelus intueri ſcelus admittere.Sed mortuorum umbris ſal tem pepercit:minime:nam.C. Marii cuius & ſi poſt ea hoſtis quæſtor tamen aliquando fuerat:erutos ci neres in Anienis alueum ſparſit: en quibus actis fœli citatis nomen aſſerendum putauit.

De Caio mario.

C Vius tamen crudelitatis. C.Marii inuidia le uat: nam & ille nimia cupiditate perſequen di inimicos iram ſuam nephariæ diſtrinxit .C. Cæſaris conſularis & cenſorii nobiliſſimum cor pus ignobili ſæuitia trucidando & quidem apud ſe ditioſum & abiectiſſimi hominis buſtum: id enim malorum miſeriæ: tunc reip.deerat. ut uario Cæſar piaculo caderet: pœne tanti uictoriæ eius non fuerūt quarum oblitus plus criminis domi quam laudis in militia meruit.

piditas marii mentē obcecauit:ne uideret q̄tam incrudelitatem laberetur. C. Cæſaris:Cæſar hic fu it:q cum catulo fratre a cicerone ī ſecundo oratoris libro inducitur ī tuſculanum ueniſſe: ut diuini/ tus de eloquentia diſputantē craſſum audiret. Ignobili ſæuitia:ſæuitiam exercuit marius propter ignobilem Varrum īteremptum. Seditioſiſſimi hominis:ſeditioſus erat Varrus & multos accuſa/ uerat ciues: in quibus etiam ſcaurum ciuitatis romanæ principem. Id malorum miſerrimæ tūc rei pu.hoc etiam ī tantis malis īcommodum additum eſt rei pu. ut tam p̄ſtanti ciue priuaretur:ne pi aculum Varro uiliſſimo deeſſet. Miſerrimæ rei pu.tunc cum tantopere inter ciues ſæuirent ſcylla & Marius magna miſeria laborabat res pu. Varro ueronenſi. Piaculo:purgationi: ad piacu/ lum .nam ipſum marius tanquam īferias umbris uari mactari fecerat. Cederetur: mactaretur.

Pœne tanti uictoriæ eius non fuerunt:non tanti fuerunt uictoriæ marii.ut propter eas ei concede retur cæſarem p̄ſtantiſſimum ciuem ad buſtum ignobilis homis mactatam crudeliter lacerari. Tā ti: ut licitum fuerit talem uirum necare. Victoriæ:quibus uicit cymbros ſenonas gallos:& iugur tham. Quarum oblitus.dum uictoriarum ſuarum memoria illi excidit:plus ī pace uituperationis q̄ gloriæ in bello conſecutus eſt. Criminis.uituperationis. Domi.in pace dum ſcyllæ par tes inſequitur. Laudis. gloriæ. In militia. ī bello contra hoſtes populi romani. Idem caput .M. Antonii abſciſſum:non īferior fuit ſuperiori.crudelitas de qua dicturi ſumus. Marci antonii: oratoris.quē cū craſſo diſputantē ī oratore ſuo cicero facit. Abſciſſū abtruncatū. Lætis manibus. ipſe lætus. Animi ac uerborum.uerba q̄ ferebat de nece Antonii declarabant animi inſolentiam. Aliquandiu.bono temporis ſpacio. Ciuis.nam patricius erat & ornatiſſimus. Oratoris eloquē

ria plurimum ualuit. Mensæ sacra sacrata mensa ideo dicitur quia in ea ponitur panis unum & aliæ epulæ: quorum primitiæ diis offerebantur: primitias igni cremabant antiqui. Passus est: sustinuit: quasi nefas. Pub. Annium hic ipsum Antonium trucidauit cum cæteri ui eloquentiæ essent a tanto scelere auersi. Alii dicunt hunc Pub. Antonium fuisse qui cum occidit sicuti in capitulo eloquentiæ uidere licuit. Aspersum. annii uestes. M. Antonii cruore fedatæ erant. Damasippus nihil laudis habuit quod corrumperet: De crudelitate loquitur damasippi hiisdem forme uerbis: quibus & Lucius florus. Damasippus nihil laudis habuit: quod corrumperetur: cum superiore coniungitur hoc modo si Marius sæuus & immitis fuit. attamen pro re pub. multa præclara fecit: sed Damasippus nihil habuit uirtutis cui detrahere posset: Itaq; cum nulla in eo crudelitatis ministro uirtus omnino extiterit liberius a nobis accusari potest. Hostiarum capitibus mixta sunt: In imolatione dum sacerdores uictimas occiderent damasippus etiam primo res urbis mactari fecit: & hoc modo hostiarum capita: cum patriciorum capitibus permiscebantur. Carbonis aruinæ: *hic tribunus plebis Mario infensus extiterat patibulo*: cruci affixum patibulum a pariendo dictum quod in eo mortē noxii patiantur. Gestatum est: nam per compita urbis in obprobrium ipsius illud deferri iussit. Flagitiosissimi hominis prætura: Marii teterrimi præfectura: nam tunc præerat urbi: quam hostiliter oppressérat. Præturam marii accusat. quia hic Damasippus crudelitatis minister erat ipso iubente mario aut non prohibente. Rei pu. maiestas hoc dicit quia tribunus ple. aruina facet uiolatus fuit & tam ignominiose habitus. Numatius flaccus ēt pompeiani nominis acrior q̄ probabilior defensor: hic est flaccus qui in omni uita Catonem imitari uolebat: & quáuis longe a ſeueritate illius abesset. licentius tamen nonnunq̄ loquebatur. cum consules monerent ut Pompeius uideret quorsum euaderent opes Cæsaris: quæ rei pu. periculosæ uidebantur. Ille ociosos eos esse iussit. nihil est enim cur metuatis: nam uno plausu pedum totum terrarum orbem commouebo. Deinde cum occupatis gallis adeo potens esset Cæsar ut non facile possent romani illius uiribus resistere: interrogatus pompeius quidnam faciundum esset subdubitare cœpit. Tunc flaccus animaduertens ipsum nihil consilii habere quidnam faceret. satis urbane his usus est uerbis. O pompei pulsa pede terram significauit opus esse ut partes orbis aduersus Cæsarem concitaret. Sed quod ad ipsius crudelitatem attinet differamus. Pompei partes secutus est Flaccus in lusitania fuerat a Cæsare ī oppido quodam munitissimo obsessus iam gneo & sexto pompeis in Hispania deletis: Et cum ex oppidanis nonnulli ad Cæsarem confugissent illorum coniuges & liberos. Flaccus in conspectu eorum per præconem accitorum trucidari & de mœnibus deiici iussit. ꝓterea alios infantes collidi humi & in altum missos aerem hastis excipi facit. quo imanitatis genere nihil fœdius truculentius nihil audiri potuit. Pompeiani nominis. i partis pompei: sicuti damasippus Marii: ita Flaccus põpei nominis defensor fuit. Acrior: crudelior. Quã probabilior: nam non laudē. sed infamiã ex illa tutela meruit. Inclusus: obsessus deuictis Gn. & sexto Pompei magni filiis qui periculosum

i Dem caput Marci Antonii abscissum suis manibus inter epulas per summam animi ac uerborum insolentiam aliquandiu tenuit: clarissimique & ciuis & oratoris sanguine contaminari mensæ sacra passus. Atque etiam. P. Annium qui id attulerat: in sinum suum recentis cædis uestigiis aspersum recepit.

De Damasippo:

d Amasippus nihil laudis habuit: quod corrumperet: itaq; memoria eius licentiore accusatione perstringitur: cuius iussu principum ciuitatis capita hostiarum capitibus permixta sunt carboniscq; aruinæ truncum corpus patibulo affixum *gestatum ē*: adeo aut flagitiosissimi *hominis prætura multum* aut rei publicæ maiestas *nihil potuit*.

De Numantio flacco romano.

n Vmantius: n. flaccus Pompeiani nominis acriorquam probabilior defensor: cum ab imperatore cæsare in hispania inclusus mœnibus abtingēsiū obsi

bellum in hiſpania renouauerant contra cæſarem. Abrigenſium mœnibus: in oppido abrigeno: quod erat in luſitania huſpaniæ parte. Omnes ciues illius oppidi: abrigenſes ciues qui cæſari fuerant omnes trucidatos de muris præcipitauit. Fœminas quoq; citatis nominibus uirorum. alia teterrima feritas. cum nonnulli ex oppidanis ad cæſarem confugiſſent in caſtra. Flaccus uxores: & liberos eorum ad muros duci. deinde per præconem citatis nominatim uiris in ipſorum conſpectu iugulari iuſſit. Citatis uirorum nominibus: iubebat de mœnibus ciues nominatim per præconem citari: & cura urbi appropi quaſſent ita ut uidere poſſent q̃ in muris gerebãtur Flaccus uxores eorum obtruncabat. In contrariis caſtris. in caſtris Cæſaris qui pompeianos inſectabatur.

Alios: non eos qui in gremiis matrum fuerant extincti. Alios ſuperiactos: alios infantes in altum miſſos. Pilis romanorũ tælis. Excipi: ut ruentes tranſfigerentur. Auditu intollerabilia: non factu: ſed auditu intollerabilia ſunt: aures enim talia flagitia uix audire poſſunt. Romano iuſſu iubente Flacco: qui romanus erat ciuis. Luſitanis manibus: luſitanorum manibus qui populi ſunt hiſpaniæ. Administrata: peracta ſunt: nam luſitani imperante flacco ſuperius commemoratas feritates administrarunt. Cuius gentis præſidio uallatus: Flaccus. Dementiã notat Flacci: qui exiſtimabat ſe poſſe diuinis operibus cæſaris reſiſtere ſalinatorum auxilio nixus. Ab ingenio non diſcedit Valerius. aperte enim adulatur tyberio qui ab auguſto cæſaris filio imperium ſumpſerat. Diuinis operibus. operibus cæſaris qui in numero deorum poſtea eſt habitus. tunc. n. non humanũ ſed diuinũ habebat ingeniũ. Reſiſtebat. neq;. n. pati poterat ut cæſar rerum potiretur: itaq; diuinis illius operibus reſiſtebat. Tranſgrediemur nunc ad illa quibus ut par dolor. de externis dicturus Valerius: ad crudelitatem tranſit carthaginenſium: qua uſi ſunt aduerſus ciues romanos: & primo aduerſus attilium regulum imperatorem romanum. Quibus ut par dolor ita nullus noſtræ ciuitatis rubor: q; a carthaginenſibus ſæuitium ſit in romanos ciues dolor quidem ad romanos pertinet: ſed infamia immanitatis nullum ciuitati noſtræ ruborem immittit. Par dolor: ita ſæuitium eſt in romanos a carthaginenſibus quemadmodum etiam alli qui belli ciuilibus romanam nobilitatẽ crudeliter lacerarunt. Rubor ineſt. pudor horum externorum fuit non romanorum: ſed quæ ſuperius a romanis immaniter geſta ſunt & dolorem & ruborem noſtræ urbi afferebant. At in externis & præſertim carthaginenſium exemplis: dolor urbem romanam tangit: ſed rubor eſt a romanis auerſus. Attilium regulum: imperatorem romanum inſidiis circũuentum. Palpebris reſectis: amputatis palpebris ne ſomnum capere poſſet: aut oculos in cruciatu reſignare. Machina: uaſe. omnis enim compoſitio machina dicitur. Præcuti ſtimuli: claui præcutæ cuſpidis: ut ipſum tranſfigerent. Eminebant. extabant. a parte interiori intelligendum eſt. Vigilantia uigiliis. quia reſectas habebat palpebras oculos claudere non poterat. Continuo tractu: aſſiduo tenere doloris ſine itermiſſione uas huc atq; illud agitabant. Tormenti genus indignum paſſo. Feritatis miniſtris tale tormentum exercere conceditur: ſe tamen indignus erat attilius qui tam crudeliter necaretur.

deretur efferatam crudelitatem ſuam truculentiſſimo genere ueſaniæ exercuit: omnes enim eius oppidi ciues quos ſtudioſiores Cæſaris ſenſerat: iugulatos muris præcipitauit fœminas quoq; citatis nominibus uirorum qui ĩ contrariis caſtris erant: ut cædes coniugum ſuarum cernerent: & maternis gremiis ſuperpoſitos liberos trucidauit. Infantes alios in conſpectu parentum humo infigi alios ſuperiactos pilis excipi iuſſit: quæ auditu etiam intollerabilia romano iuſſu luſitanis manibus adminiſtrata ſunt: cuius gentis præſidio Flaccus uallatus diuis operibus uecordi pertinacia reſiſtebat.

Externa de carthaginenſibus.

Tranſgrediamur nunc ad illa quibus ut par dolor ita nullus noſtræ ciuitatis rubor ineſt Carthaginenſes Attilium regulum palpebris reſectis machina in qua undiq; præacuti ſtimuli eminebant inclu ſum uigilantia pariter & continuo tractu doloris ne cauerunt: tormenti genus indignum paſſo auctoribus digniſſimum.

Indignum passo: scilicet attilio omni uirtute & præcipue singulari fide præd ito. fidem enim car thaginensibus datam cruciatibus istis præposuit. Auctotibus dignissimum: pœnis : qui huius tor menti auctores fuerant dignissimum fuit tormenti genus. semper enim efferati habiti sunt carthagi nenses: & ab omni humanitate alieni. Eadem usi crudelitate in milites nostros: de eiusdem popu li crudelitate loquitur : qua usi sunt primo punico bello : cum senatusconsultum factum fuisset de non redimendis captiuis carthaginenses Attilium regulum crudeliter lacerarunt: deinde reliquos ca ptiuos: quos nauali prælio cœ perãt fundo nauium substratos necauerunt. Maritimo certa mine: nauali pugna nonnullos cœperant ex romanis militibus Substrauerunt: fundus nauiũ suppositerunt. Barbaram fe ritatem: barbari omnes sæui ha biti sunt. sed cunctos pœni supe rarunt. Pollutis nauibus: hu mano sanguine sparsis nauibus: & propterea tetrum facinus ap pellat. Ipsum mare uiolaturi cum in portum subduxissent de latas naues & elisione militum romanorum eas sanguine pol lutas in mare deducturi esset uio lare quodammodo equor uide bãtur cum ipsum humano cruo re respergerent. Eorum autẽ dux Hannibal cuius maiore ex parte uirtus sæuitia constabat: Violarunt quidem mare cartha gineuses sed Hannibal eorum imperator ex cadauerum acer uo põtem fabricauit. Gela flu uius ẽ a quo ciuitas gela nomen traxit. Vt æque terestrium copiarum: hoc fecit ut quemad modum mare sceleratum egres sum sensserat carthaginẽsium ita terra tetrum digressum terrestris exercitus experiretur. Scele stum egressum: discessum teterri mum: nam id egit cum ex Italia

e Adem crudelitate usi ĩ milites nostros Martis cer tamine in suam potestatem redactos nauibus substra uerunt : ut earum carinis ac pondere elisi inusitata ra tione mortis barbaram feritatem saciarent : tetro faci nore pollutis classibus ipsum mare uiolaturi.

De Hannibale.

h Orum dux Hannibal cuius maiõr ex parte uirtu tis sæuicia constabat : in flumine gelo corporibus romanis ponte facto exercitum transduxit ut æque ter restrium scelestum carthaginensium copiarum egres sum terra q̃ maritimarum Neptunus experiretur.

Dem captiuos nostros oneribus & itinere fessos iam prima pedũ parte succisa relinquebat. Quos uero ut in castra perduxerat patria fratrum & propin quorum iungens ferro decernere cogebat: neq; ante sã guine explebatur quam ad unum uictorem omnes re degissent. iusto ergo illum odio uerumtamẽ tardo sup plicio senatus Prusiæ regis factum supplicem ad uolũ tariam mortem contulit.

De rege Mithridate.

decederet: ut patriæ laboranti auxilia præstaret. Neptunus mare. Experiretur: cũ pollutas clas ses romanorum erueret a pœnis hausto dum elidunt captiuorum membra Neptunus sensit. One ribus: impedimenta eos cum iter faceret ferre cogebat. Prima pedum parte succisa: præcisis digitis qui prima pars pedum sunt. Reliquebat: in itinere ita mutilatos eos dimittebat. Paria fratrum duos fratres: fratrem fratri & propinquum propinquo in gladiatura iungebat. Ad unũ uictorem omnes redegisset .i. reduxisset captiuos omnes ad solum uictorem necesse erat ut omnibus occisis unus superstes foret. Prusiæ regi factum supplicẽ : ad prusiam se receperat: a quo salurem cõsequi posse superabat. Ad uoluntariam mortem. Cum consilio Hãnibalis Eumenes rex ponti a prusia bithyniæ fge nauali bello fuisset superatus: romanorum senatus timens ne nouũ bellum exsuscitaret Hãnibal. T. quintiũ flãminium cum legatis misit: qui utrunq; regem in pacẽ cogeret: Hãnibalẽq; de posceret. eos legatos ubi sensit uenisse Hãnibal ut calidissimns erat aduentus sui cãm illico cognouit Itaq; in subteranea diuersorii sui loca: quæ ad fugam parauerat se imisit. Eos exitus iam milites cin xerant romani nequa euadere posset. Timens ergo ne uiuus in romanorum potestatem uẽiret. Ve nenum quod sub gemma anuli gestabat. sic exorsus hausit. Liberemus tandẽ assiduo mœtu rõanos.

Compulit: coegit Iustinus tamen dicit Hannibalem re cognita sũpto ueneno legationẽ pueniſſe.

Tam hercle quam mithridatem regem. Tam iusto odio sed tardo supplicio senatus ad uoluntariam mortem compulit. quam etiam Mithridatem regem sponte mori coegit. cuius efferata crudelitas romano nomini infensa apparuit. Octagita enim romanorum milia. q in asiæ diuersis partibus negociabantur. uno edicto trucidari iussit. sed id impune non facit. nam Romani primo Scyllam & luculum aduersus illum miserunt. Deinde cum luculi milites contumatiores facti imperatori ut parerat non obtemperarent promulgante lege manlio asia prouintia magno pompeio demãdatur. cuius ductu atq; auspitiis uictus mithridates per deserta asiæ aliquã diu uagari coactus est. Tandem cum a persecutione regis pompeiani milites non desisterent timens: rex ne uiuus in romanor potestatem cederet. Veneno supto mortem optauit quã u tro accersitam remedia ante sumpta negauerunt. puer mithridates tutorum insidias passus ferrum æquum supra ætatem rexit: & periculum ad quod fuerat expositus euasit. Indignati tutores q ea arte regem suum non sustulisset: ueneno eum appetiuere: quod metuens rex Antidota sæpius hausit & ita se aduersus ueneni insidias exquisitis tutioribus remediis præparauit: ut ne uolẽs quidem senex mori potuerit. Itaq; cum sæpius uenenum sumpsisset & longo doloris tractu afficeretur loco beneficii duxit: ut a ministro sibi caput amputaret: ne quod ueneno assequi nõ potuerat ferro sibi negaretur. Vna epistola. epistolam scripsit: in qua iubebat ut romani omnes in asia uersantes tollerentur. Tantæ prouinciæ: quanta est asia: illa enim dimidium terrarum orbis occupat. Hospitales deos: iura hospitii læsit. cum noluit ut unusquisq; asiaticus hospites romanos necaret. Iniusto: quia eos occidit a quibus nullã acceperit iniuriam. Cum maximo cruciatu: doloribus afficiebatur: quos cum ueneno repugnans spiritus concitauerat. Succumbere coegit: post longum doloris tractum extinctus est a ministro ipsius ita imperantis. Simulq; piacula crucibus illis dedit: non solum crudelitatis pœnas dedit: quam in romanos ciues exercuerat: sed etiam pœnas sustinuit feritatis illius: qua in prorios ipius amicos usus fucrat. Piacula: purgationes & debita supplicia. Gauro auctore: nam gaurus regem induxerat ad familiares necandos. Spadone: spado dicitur a :ideſt a trahendo quia debilitatos habent testes & extractos. Libidinosus obsequio. ministro enim libidinis gratificatus est scilicet scauro. Scelestus imperio. sceleratus imperio. nihil enim truculentius est. quam imperare amicos suos tolli. Affecerat. afflixerat. in crucem erigi iusserat sui studiosos quo scelestius nihil excogitari aut imperari potuit. Nunc mulsenis diogeridis thraciæ regis: crudelitatem mulsenis regis thraciæ filiæ hoc loco narrat: & quamuis gẽs illa naturaliter feritati studeat: ob insignem tamen immanitatis rabiem commemorari illa debuit Mulsenis: quæ medios secari uiros iussit. & natorum corpora parentibus æpulanda apponere non dubitauit. Mulsenis. mulieris nomen. Minus admirabilem: minori admiratione dignam. Gẽtis ipsius feritas. thraca gens naturaliter crudelis est: quapropter non tantopere mirandum est si inuenta est mulier. quæ feritatem exerceret. Narrandam: commemorandam. Sæuitiæ rabies. non fera uisa est. sed quodammodo rabida. Cui: mulseni. Secare. quem morem etiam turcæ seruant: qui humanitatis & religionis expertes sunt. Vesci: nam filios parentibus ponebat æpulandos.

t Am hercle quam mithridatem regẽ qui una epistola: octoginta milia ciuium romanorũ in Asia per urbes negociandi gratia dispersa interemit: tantæ prouintiæ hospitales deos iniusto sed non inulto cruore respersit: quoniam cum maximo cruciatu ueneno repugnantem spiritum suum tandem succumbeꝝ coegit. Simulq; piacula crucibus illis dedit: quibus illos amicos suos actore Gauro spadone libidinosus obsequio scelestus imperio affecerat.

De gente Thraciæ.

Vmulisintis Diogidis filia Thraciæ regis & si minus admirabilem crudelitatẽ gentis ipsius feritas narrandam tamẽ rabies sæuitiæ facit: cui nec uiuos homines medio secare: nec parentes liberorum uesci corporibus nephas fuit.

Nephas non fuit.i.nefandum non duxit. Ptolomæus:rex ægypti:non homini ſed belluæ comparandus. Emergit:ſeſe oſtendit. Libidinoſæ amentiæ:in ſuperiori capitulo diximus de illius libidine.ſororem enim uxorem duxit.deinde ſpreta ea præuignam ſuperinduxit. Inter præcipua crudelitatis indicia:inter ſingularia imanitatis documenta. Suſtulerat:ſuſceperat nutriuerat. In conſpectu ſuo:ſe ipſo ſpectante:quod etiam ſeuius fuit. Pedes præcioſos.extremas membrorum partes miſit & manuum extremitates & aliorum membrorum. Clamide opertos ueſte tectos.

Pro munere natalicio:loco muneris quod die ſuo natali mittere cõſueuerat. Matri ſuæ: Cleopatræ ſorori: ex qua filiũ illum optime indolis ſuſceperat a Cyro rege perſarum cõſuetudo ducendarum ſororum in connubium ioleuit.nam cũ ſororis amore ureretur ex magis tentauit nũ quid ſibi aſſociare ſorotem liceret regis libidibem intelligentes illi nõ auſi ſunt id facinuſ deteſtari: ſed temporis ſpacium ad reſpondendum ſumentes rationẽ inuenerunt:qua nec leges tollerent.nec ſaluti ſuæ nocerent. Itaq; reſponderũt hunc immodum ocyre legem nullam inuenimus qua ſororem liceat ducere uxorem:ſed lex eſt.regibus omnia licere.habito cõſilio ille uxorem duxit quam ardebat.a quo poſtea ægyptii exemplum ſumpſere. Ac non infœlicior:& quaſi non ipſe ex ea crudelitate non plus infœlicitatis conſequeretur

Adeo cæco furore ſumma quæq; efferueſcit crudelitas:hoc ideo accidit Ptolomæo q̃ immẽſa crudelitas furori immixta ex ſe ipſa uires & augmentum accipit ad explenda ſcelera. Ex ſe ipſa repperit: crudelitas incrementum furoris ex ſe ipſa ſortitur.quod ita eſſe probãt ſequẽtia. Plebe trucidata:quam ſuſpectam habebat:nam multitudinem timebat. Frequens iuuentute gimnaſium:die ludorum iuuenes in gimnaſium frequentes conuenerant ut de more corpus exercerent. Frequentes iuuentute:ubi multi.erant iuuenes. Armis:militibus armatis. Ochus autem qui poſtea Darius eſt appellatus:Cambyſes perſarum rex in ſomnis uiderat.Smergim fratrẽ regnaturum:qui timens ne ita foret:quendam ex familiaribus ſuis miſit:qui fratrem occideret. Interim Cambyſes caſu uulneratus interiit. Regio fratri magus ſimillimus oropaſtes nomine dolo rex creatur.Cognita fraude Darius cum reliquis principibus factione Oropaſtem cum magis trucidat. ipſe equiſonis ſui aſtu cum ſortes miſſent potentia & nobilitate pares inter ſe patriæ liberatores perfidis imperium optinuit.populo perſarum iuriſiurandum dat fore ne ui ulla ſex illi principes æmuli appeterentur.haud multo poſt mutato conſilio cum timeret ne ſibi regnum a collegis cõiurationis eriperetur q̃ eos in omni perfide potẽtiſſimos eſſe ſciebat imanem quandam necis rationem excogitauit:q̃ ſine religionis ſuæ uiolatione ipſos ſuffocaret.locum quendam parietibus muniuit:eũq; cinere impleuit. deinde tigillum tantum latitudinis habentem: quantum uix menſam & conuiuas capere poſſet deſup fabricauit.his itaq; inſidiis paratis hos ſingulos ad cõuiuiũ uocauit:& cũ uino & epulis eos oppipare accepiſſet illi i ſõnũ reſoluti e tigillo i locũ cinere munitũ decidẽtes ſuffocabãt.

De Ptolomæo rege Aegypti & de Cleopatra.

ITerum Ptolomæus phiton emergit pauloante libidinoſæ amẽtiæ teterrimum exemplum idem eſt inter præcipua crudelitatis indicia referẽdus. Quid enim hoc facto truculẽtius? filium ſuum nomine Menephitem quem ex Cleopatra eadem ſorore & uxore ſuſtulerat:liberalis formæ optimæ ſpei puerum ĩ conſpectu ſuo occidi iuſſit: pedes eius ſpecioſos & caput eius & manus ĩ ciſtam chlamyde opertos pro munere natalicio matri miſit:perĩde quaſi ipſe cladis quam illi inferebat expers:ac non infœlicior quod in communi orbitate Cleopatram miſerabilem cunctis ſe inuiſũ redderet. Adeo cæco furore ſumma quæq; efferuſcit crudelitas cui munimentum ex ſeipſa reperit: nam cũ animaduerteret:quanto ſibi odio patria teneretur: timori remedium ſcelere petiuit quoq; tutius plebe trucidata regnaret:frequens iuuentute gimnaſium armis & igni circũdedit:omneſq; qui in eo erant:partim ferro, partim flamma necauit.

De Ocho dicto Dario:

Ochus: deinde clarius nominatus perſarum rex fuit. Ex coniuratione: qui contra oropaſtē & magos coniurauerant. Vi. magos. ipſi ſeptem totidem magos oppreſſerant. Crudeliorem ratio nem: genus mortis immaniorem: q̄ ſi aut ueneno aut ferro illis uitam abſtuliſſet. Hos iunctos ſibi coniuratos cum eo adminiſtrantes & federe iunctos: nam auctoritas eorum magna erat. apud dari/ um regem ita iubente populo. Perrupto uinculo religionis: non fracto uinculo ſanctiſſimi iuriſ/ iurandi quod perſis dederat. Septum: munitum & uallatum. Suppoſito tigno: trabe ſupra lo cum illum collocato. Promi nente: procul eminente: ideſt al tiore. altior erat parietibus tigil lus ut maiore ictu labentes in ci nere obruti necarentur. In eo: tigillo collocabat: nam cū cibo & uino repleti: eſſent ipſos dein de collocabat in tigno illo ꝓmi nente ut ſopore circunuenti ex eo præcipites laberentur. In ſidioſam congeriē: in locum ci/ nere plenum: quem inſidioſe pa rauerat. Decidebāt: & quia nul lo urgente decidebant illi religi onis uinculum ſeruare ſibi per/ ſuadebat darius: cum nullā uim illis inferret. Apertior & tetri or alteriuſ ochi: de crudelitate al terius ochi hoc exemplo narrat Valerius: qui etiam pro auum ſu um feritate ſuperauit. Alterius ochi. ſupior ochus darius huius pro auus fuerat. Eandem ſocrū ſororis filiam duxerat uxorem. Cum. C. & amplius filiis ac ne potibus: filios patrui ac nepotes omnes occidi fecit non eſt mirā dum: q̄ tot filios ac nepotes ha buerit. nam tot uxores habebāt quot alere poterant. Area ua cua. in loco aperto ac lato ſibi ip ſum ligari fecerat. Nulla iniu ria laſſitus: exageratio crudelita tis ochi: qui inſontes necauerit ſanguine ſibi iunctos. In his pa truo filiis & nepotibus. Laudē eorum auctoritatem apud̄ per/ ſas atq; exiſtimationem ſibi peri culoſam fore arbitrabatur. time bat enim ne a ſe perſæ ad eos uir tute præſtantiores r̄gnum tranſ ferrent.

o Chus autem qui poſteà Darius appellatus eſt ſā ctiſſimo perſis iureiurando obſtrictus: ne quē ex coniuratione quæ ſeptem magos cum eo oppreſſerat: aut ueneno aut ferro aut ulla ui aut inopia alimento rū necaret: crudeliorem mortis rationem excogitauit: quæ hos iunctos ſibi non perrupto uinculo religionis tolleret: ſeptum enim altis parietibus locum cinere cō pleuit. ſuppoſitoq; tigno prominente benigno cibo & potione exceptos in eo collocabat: e quo ſomno ſopiti in illam inſidioſam congeriem decidebant.

De Ocho Artaxerſe.

a Ptior & tetrior alterius Ochi cognomine Artaxer ſis crudelitas qui ocioſam ſororem atq; eandem ſocrum uiuam capite defodit: & patruum cum centū & amplius filiis ac nepotibus uacua area deſtitutum iaculis cōfixit: nulla iniuria laceſſitus: ſed quod in his maximam apd̄ perſas probitatis & fortitudinis laudē conſiſtere uidebat.

De Athenienſibus.

c Onſimili genere emulationis inſtincta ciuitas Athenienſium indigno gloriæ ſuæ decreto eginē ſium iuuentuti pollices abſcidit. Vt claſſe potens po pulus in certamen maritimarum uirium ſecum deſcē dere nequiret Non agnoſco Athenas timori remedi um a crudelitate mutuantes.

De inuentore Aenei Tauri.

Consimili genere emulationis inſtincta athenienſium ciuitas. Cicero etiam de officiis hoc commemorat crudelitatis genus quo uſi ſunt athenienſes aduerſus eginenſes. Emulationis imitationis: imitari ſunt in crudelitate ochum. Indigno decreto: decretum fecerunt quod mini me ſuæ gloriæ conueniebat. Pollices in quibus manuum uires pœnæ totæ cōſiſtunt. Illis enim ablatis remigere non poterant: neq; dmicare. Claſſe potens populus: plurimum pollebat in mari eginenſiū populus. Deſcendere: nauali certamine congredi: nam propinq erant pyreo. ideo uires eorum athenæ formidabant. Non agnoſco athenas: q̄ſi aliæ factæ ſint hoc crudelitatis docu/ mento: eas non cognoſco. Timori: timebant ne pyreū inuaderet gens claſſe potens. & ppea polli ces āputarunt. Remediū. p̄ciſis pollicibus nō remos ducere poterāt. Mutuātes. mutuū accipiētes

Sæuus ẽt ille ænei tauri inuentor:a crudelitate timori remedium athenienſes mutuati ſunt: ſed neq; ænei tauri inuentor a crudelitate fuit alenus. phalaris agrigentinorum tyrannus fuit ſeuiſſimus & cum perilus ingenioſiſſimus uideret ipſum amare crudelitatis miniſtros æneũ taurum fabricauit. in quo homines uiui incluſi ſuppoſitis flammis dum urerẽtur uocem edere cogebantur:ſed dum clamarent per quaſdam fiſtulas clamor erumpens nõ humanæ uocis ſonum ſed mugitum imitabatur. hoc autem ideo fecarat ne humana uox tyranni animum ad miſericordiam flectere poſſet. In hoc uno æquiſimus tyrannus appa/ruit: q; tam tetræ crudelitatis in nentor eſt primum incluſit:ne q̃ miſeris negabat miſericordiam ipſe mereretur. Ille Inuentor tauri Perilus fuit igenioſiſſimus artifex. Mugitus reſonantem ſpititum: ædere emitteꝝ cogebã tur clamorem qui p fiſtulas erũ/pens mugitum imitabatur. Humanæ uocis ſono expreſſo. hoc fecit ne cum clamarent in tormẽ tis intelligi poſſent eorũ uerba: quæ fortaſſe tyrannum ad miſe ricordiam flexiſſent. Quam quia calamitoſis deeſſe uoluit: Et quia miſericordiã miſeris ne/gare cupiebat. merito artis ſuæ auſpicia ſuo ipſius ſupplicio de dit:nam in eo incluſus crematus eſt. Ac ne:nouum ſupplicii ge nus perilus inuenit: ſed ethruſci nõ minus crudeles pœnas exco gitarunt:hoc ipſum qđ de ethru ſcis narrat Valerius. mezẽtio eo rum regi in his uerſibus attribu it Virgilius mortua quinetiam iũgebat corpora uiuis: Compo nens manibuſq; manus:atq; ori bus ora. Tormenti gẽus & ſaniæ taboq; fluentes. Complexu im/miſero lõga ſic morte necabat.

Cadaueribus:mortuis a-caden do dictis. Tabeſcere. marceſce re uiuos cum mortuis. Amari. nam uiuos ita cruciabãt ne mor tuis parerent. Sicut. Ita amari uitæ & mortis tortores fuere ethruſci:ſicut illi barbari: qui in fando mortis genere homines necant. Illi barbari:ſcythæ po/puli ſunt. Egeſtis eductis inteſtinis. Viſceribus:uiſcera dicunt ẽt carnes:ideſt qcqd latet ſub pelle. Virgilius & uiſcera torrent. itelligens de carnibus. Emineant:ad guttur uſq; eos includũt. Pœnæ. in pœna & cruciatu pſiſtant. Tabidis in corporibus:ĩ corporibus putrefactis naſci ſolẽt. corruptio enĩ unius animalis generatio ẽ aliorũ. Aſinus putrefactus ueſpas: Equus:cabrones taurus apes homo uermes generant. Quæramur:nunc cũ indignatione legendũ: quaſi dicat nulla cauſa eſt cur quæra mur. Incommodis:ut febribus doloribuſq; uariis a morbis quodãmodo ſupantur medicinæ. Ha bitum cæleſtis roboris. cæleſtis roboris habitus eſt impaſſibilitas & doloris carẽtia: neq; enĩ dii pati poſſunt: quod humanæ cõditioni non ẽ conceſſũ. Moleſtæ feramus: idignemur. Tot curciatus: tot ſupplicia quot ſupra memorauit. Ipſa. ipſi mortales. Impulſu: iſtigatõe & cõcitatõe crudelitatis.

s Aeuus etiam ille Aenei Tauri inuentor quo inclu ſi ſubditis ignibus longo & abdito cruciatu mugi tu reſonante ſpiritũ ædere cogebantur: ne ululatus eo rum humano ſono uocis expreſſi phalaridis tyranni miſericordiam implorare poſſẽt: quam quia calamito ſis deeſſe uoluit teterr imum artis ſuæ opus p̃mus ar tifex incluſus merito auſpicatus eſt.

De Ethruſcis.

a C ne ethruſci quidem parum feroces ĩ pœna exco gitãda: qui uirorum corpora cadaueribus aduerſa aduerſis alligata atq; conſtricta: ita ut ſingulæ mẽbro rum partes ſingulis eſſent accomodatæ tabeſceꝝ ſimul patiebantur amari uitæ pariter ac mortis tortores.

De Barbaris.

s Icut illi Barbari quos ferunt mactatarum pecudũ inteſtinis & uiſceribus egeſtis homines inſerere ita ut capitibus tantũmodo emineant: quoq; diucius pœ næ ſufficiant cibo & potione infœlicem ſpiritum pro rogãt donec ĩtus putrefacti laniati ſint ab animalibus quæ tabidis in corpibus naſci ſolent. Quæramur nũc cum natura rerum: quod nos multis & aſperis aduer ſæ ualitudinis incomodis obnoxios eſſe uoluerit. habi tumq; cæleſtis roboris humanæ conditioni denegatũ moleſtæ feramus: cum tot cruciatus ſibimet ipſa mor talitas impulſu crudelitatis excogitauerit.

De Ira & Odio.

Ira quoq; aut odium. Nunc transgredit ad capitulum ubi de ira & odio tractat: & cum superiori recte coniungitur. nam odii affectus similes crudelitatis sunt. Pro cursu. quandam quasi differentiã inter iram & odium facit. Nocendi cupidne. sed non ita facit odium. nam qui oderit inimicum nõ facile obliuiscitur: sed tempus & occasionem expectat. quo grauius nocere possit. Vterq; affectus. odii atq; iræ affectus. Consternationis. perturbatiõis in opprimenda ratione. Sui ipsius. nam in hoc ipso q; ira aut odio quis concitatur: pœna prius afficit. Patitur. sustinet ipse passiones illas ai. ergo cũ aliis nocere uult sibi no cet. Amara sollicitudine: tristi cura & cuius rei sit sollicitudo ip se subiungit. Ne non: ideſt ne ulcisci possit. Ira & odium sunt animi affectus: ideſt passionesq cũ ulciscẽdi cogitatione. Proprie tatis eorum: horum affectuum proprietatis. Certissime: certa indicia & signa: quamuis enim aliquis dissimulare uelit: tamen facere non potest: quin in dictis aut factis hos affectus aperiat.

Dii ipsi: dii noluerunt ut affec tus pernicioſi laterent. ut homi nes sibi cauere possent. Dicto aut facto. nam aliquit aut dicunt aut faciũt perturbatius: ita ut ira aut odium nudetur. Cum ad uersus: Quod necesse sit dicto aut facto aliquo uehementiore hos affectus in homnibus depre hendi: salinatoris exemplo ꝓba tur. Hasdrubalem: qui in italiã uenerat ut se hannibali associa ret. Salinator: sextus salinator claudii Neronis collega in cõsu latu. Fabio maximo: Fabius ip sum monebat: quia hannibalis punicasq; fraudes & caliditates expertus fuerat. Hostium ui res: potentiam carthaginensium quibus Hasdrubal hãnibalis fra ter præerat. Gloriam hosti bus uictis. laudem ex superatis hostibus: triumphum consequi cupiebat si uictor euasisset. Ex ciuibus: ex romanis ciuibus bello occisis si uictoria pœnes hostes ex titisset. Gaudium. leticiam. nam cum iniq; ipsum damnassent ciues romani cẽsoria nota: opera claudii Neronis: q aduersus eum testificatus fuerat. ardeñ. profectus est in exilium: reuocatus deinde in patriam consul est creatus. memor ergo damnationis ulcisci cupiebat. Ira tunc sermonem. Valerius nunc dicit Liuium salinatorem cum Fabio responderet uirtute simul & ira impulsum fuisse ira in populum romanum uirtute dum triumphum uehementer exoptaret. Sermonem oratio nem salinatoris. Virtus. præstantissimus erat imperator. Diuiserunt: quia pars illa sermonis quæ ad gloriam uictorum hostium spectat. Virtutis fuit: pars autem ea quæ ad gaudium prostratorum ciuium attinet iræ conuenit. Hæc uirtus eius. Triumphi: gloriæ intenta. quia uictoriam ex hostibus reportare gestiebat ut triumphi laudem meretur. Sed nescio an eiusdem fuerit. sed ne scio an ad eundẽ pertinuerit: ut tanta perturbatione animi uinci & tanta uirtute hostes superare po tuerit. Eiusdem fuerit. ad eundem attinuerit. Hoc dicere: ita respondere signũ erat imbecillita tis: qa ira & odio uincebatur. Sic uincere. eximiæ uirtutis fuit: raliter hostes opprimere. Præclaro eni strategemate & uirtute nõ mediocri usus est in supando Hasdrubale. Ardentis spũs uirum acer rimi ingenii fuit salinator: & iracundi. Bellicis operibus assuetũ. in re militari ꝑstantissimus extitit.

i Ra quoq; aut odium in pectoribus humanis ma gnos fluctus excitant: pro cursu celeriorilla nocen di cupidine hoc pertinacius uterq; consternationis ple nus affectus ac nũquam sine tormento sui uiolentus quia dolorem cum inferr uult: patitur amara sollicitu dine: ne non cõtingat ultio anxius: sed proptietatis eo rum certissimæ sunt imagines: quas dii ipsi in claris p sonis aut dicto aliquo: aut facto uehementiore conspi ci uoluerunt.

D Liuio Salinatore.

c Vm aduersus hasdrubalẽ Liuius salinator bellũ gesturus urbem egredetetur: monẽtem Fabio Ma ximo ne ante descenderet in aciem quam hostium ui res aĩumq; cognosceret: primam occasionem pugnan di non omissurum se respondit: interrogatusq; ab eo dem quid ita tam festinanter manum conserere uellet ut quam celerrime inquit aut gloriam egregiam ex ho stibus uictis aut ciuibus prostratis gaudium capiam: ira tunc atq; uirtus sermonẽ eius inter se diuiserunt: il la iniustæ damnationis memor hæc triumphi gloriæ i tenta: sed nescio an eiusdem fuerit hoc dicere & sic uin cere.

De certis romanis.

Stimuli aculei iracundiæ. Figulum: iure peritus erat. Manſuetiſſimum: humaniſſimum qui remiſſioris ſpiritus erat. Pacato iuris ciuilis iudicio celeberrimum: non optimus erat bellum gereſ ſed de iure ciuili diſceptare. Pacato iudicio: conſuetudine pacato: qui enim de iure ciuili iudicant pacati ſunt & a perturbationibus alieni. Celeberrimum: ad ipſum optimi iudicii uirum ciues concurrebant & ipſius pœnates frequentabant. Conſulatus enim repulſæ dolore accenſus: Nunc dicit quomodo dicto perturbatiore iram nudauerit Figulus. Conſulatum in comiciis petiuerat. nec indigne quidem: nam illius pater bis conſulatum geſſerat: Sed tamen omnibus poſtpoſitus triſtis ac pturbatus domum reuerſus eſt. Bis patri ſuo datum meminerat. pater bis conſul fuerat: quo circa & iſte dignus uidebat qui conſulatum aſſequi deberet

Redentis ſpiritus uirum & bellicis operibus aſſuetum huc iracundiæ ſtimuli egerunt: C. autem Figulum mãſuetiſſimum pacato uiris ciuilis iudicio celeberrimum prudentiæ moderationiſq; immemorem reddiderunt: conſul enim repulſæ dolore accenſus eo quidem magis quod illum bis patri ſuo datum memi nerat: cum ad eum poſtero comitiorum die multi conſulendi cauſa ueniſſent omnes dimiſit præfatus: omnes conſulere ſcitis: conſulem facere neſcitis: dictum grauiter & merito: ſed tamen aliquãto melior melius non dictum.

n Am quis populo romano iraſci ſapienter poteſt itaq; ne illi quidem probandi quamuis factum eorum nobilitatis ſplendore protectum ſit: qui quod Cn. Flauius humillimæ quondam ſortis præturam adeptus erat: offenſi anulos aureos *ſibimetipſis*: & phaleras equis ſuis detractas *abiecerunt*: doloris impotentia tantum non *luctum* profecto teſtari: talis iræ motus aut ſingulorum aut paucorum aduerſus populum uniuerſum: & multitudinis erga principes ac duces eiuſmodi.

De Iuuenibus Romæ & Manlio Torquato.

Poſtero. die poſt comicia: id eſt ſequenti die. Conſulere: id eſt petere a me conſilium. Sed: dictum grauiter & merito: ſed tamen ipſi honeſtius aliquanto fuiſſet nõ dixiſſe: nam nemo poteſt digne populo romano iraſci. Itaq;. Cum nemo ſapienter populo romano ſuccenſere poſſit: Illi qui nimiæ in eum iracundiæ ſtimulis concitati ſunt. notã merentur: quamuis ſplendore nobilitatis hoc factum occultari potuerit. Itaq;: quia nemo iuſte iraſci poteſt. Nobilitatis. quamuis fulgor nobilitatis ipſorum iram occultauerit patricii erant. meritoq; idignari uidebãtur ꝙ ſibi infimæ cõditionis homo præponeretur. Cn. Flauius: hic primus fuit qui de libertina gente ædilis curulis creatus eſt. Humillimæ. ſuperiori tempore infimæ conditionis: nam libertio patre natus fuerat. Anulos. cum humillimæ ſortis homines populus magiſtratibus decoraret ipſi ingenuii & clari idignati nobilitatis inſignia abiciebant: ne quid auctoritatis optinerent. Phaleras: ornamenta equorum. Abiecerunt: ꝙ mœroris ſignum erat: & id in funere ſuorum fieri conſueuerat. Impotentia: impatientia doloris. Talis: iracundium motus tales quales ſuperius narrauimus aduerſus populum romanum aut ſingulorum fuere aut paucorum: ſed nunc e contra de ira populi romani contra ſingulos imperatores dicemus. Singulorum. ut liuii ſalinatoris ut Figuli ira. Aut: ut nobilium illorum qui ægre tulerunt ꝙ popl'us romanus præturam. Cn. Flauio demandaſſet. Aduerſus. hi quos commemorauimus populo romano irati fuerunt. Multitudinis: nunc de ira totius populi aduerſus ſingulos pricipes dicturus eſt ſicut in exemplis declarabitur. Manlio. De ira iuuentutis romanæ loquitur: quæ incitata fuit aduerſus Torquatum: ꝙ egregiæ indolis filium ſuum occidi in latino bello iuſſiſſet. Torquatus & pub. Decius conſules contra latinos qui bellum contra romanos concitauerant cum duobus conſularibus exercitibus miſſi ſunt. Bellum periculoſum erat: nam & robuſtiſſimi & militaris diſciplinæ romanorum peritiſſimi erant: Itaq; edictum fecere imperatores ne quiſpiam in iuſſu ſuo auderet cum hoſtibus dimicaſquod qui feciſſet pœna capitis damnabatur. Torquati filius cum extra ſpeculatum iuiſſet a milite latino ad ſingulare certamen laceſſitus edicti immemor in pugnam deſcẽdit occiſoq; hoſte cum ſpoliis ad patrem ouans reuerſus eſt. Torquatus ne gnati ſui exemplo militatis diſciplina detrimẽtum pati poſſet ipſum ad palũ ligari & uirgis cædi: deniq; ſecuri percuti iuſſit.

Bellum illud diu ſollicitauit romanos. Tandem cum labefactato cornu cui præeat pro patria ſe diu cius deuouiſſet. Torquatus potitus eſt uictoria. & latinorum ſimul & campanorum uires labefacta uit. Redeunti romam torquato cum uictore exercitu obuiam facti ſunt in gratificationis ſignum ſe niores omnes. Ex iunioribus autem nullus ei obuiam prodiit q̄ indigne ferrent tantæ indolis filium a patre tam crudeliter fuiſſe occiſum. Præliatum. qui dimicauerat fortiſſime. nam uictor euaſerat. ſed contra patris imperium id fecerat. Miſerti ſunt æqualis. cur id fecerint declarat Valerius. neq; enim occurrere uictori patri: qa ſeue nimium ſe in filium geſſiſſet. Vnius ciuitatis: romanæ urbis. Aetates: ſenes a iuniori bus. iuuenes noluerunt ire obui am uictori: ſicuti fecerant ſenio res. Eademq; tantum potuit ut uniuerſum populi romani equitatum: aliam iræ uim oſten dit: quod etiam Liuius ab urbe condita commemorat. Fabio cō ſuli equitatui romanorum im peranti: ut contra hoſtes quos fa cile ſuperare poterat impetum faceret: parere recuſauit. memi nerat enim agrariam legem ab eo fuiſſe impeditam. Hoſtium copias: copias ueiētium: quibus cum bellum gerebat. Delere opprimere hoſtium copias.

Agrariæ legis: quæ uiritim agros bello ptos diuidebat pu. Laciniuſ tribunuſ plebis lator fu it legis illius. Illa uero etiam appio duci cuius pater dum pro ſenatus amplitudine nititur. hoc etiam liuius commemorat: quo pacto appius imperator conſti tutus exercitum habuerit contu macem: neq; ſibi i ullo negocio obtemperantem: quin etiam ſi ipſe exercitus ſponte aliquid ag greſſus eſſet ſuperueniēte impe ratore deſiſtebat. poſtremo cum pugna inita eſſet: ne de uictis hoſtibus triumpharet appius: nullo inſtante pedem rettulere romani malueruntq; cum cede & obprobrio ſuo cedere hoſti: q̄ inuiſo duci uictoriam comparare. Id autem euenit quia Appius Claudius huius pater & deinceps omnis appia familia dum commoda patricio rum tuetur: ſemper plebi fuerat inimica. Cuius pater: Appius Claudius. Pro ampli. dum nobilita tem tuetur. Cōmoda plebis: nihil optinere poterant plebei q̄d contra ſenatus auctoritatem eſſet.

Hoſti: cum quo in aciem deſcenderat. Quotiens. Tanta inquit eſt huius irracūdiæ uis ut ſæpius uictorias ipſa ſuperare potuerit. Victrix: quotiens uictrix fuit ira uictoriæ: quaſi dicat multotiens.

In torquato: ubiq; reddidit intelligimus nā eſt zeuma ab inferiori. In torquato: qa irati iuuenes ſi bi q̄ filium occidiſſet torquato congratulari ſpreuerunt q̄ ſpecioſiſſimam fuiſſet partus uictoriam.

In Fabio: uictoriæ glorioſam partē. p̄termittendam reddidit in fabio: nam equites romani irati fa bio uictoriā equæſtris certaminis cōmiſerunt cū facile ſuperiores eē poſſent. In appio: oēm uictori am exercitus appii fuge poſtpoſuit: nā fugere maluit quā uincere ne ſibi triumphū cōpararet. Age quam ui. Hanc etiam totius populi ro. aduerſus conſules iracundiam narrat. Cum uolſcum bellū inſtaret & ciuitas ipſa ſecum diſcors inteſtino inter patres plebemque flagrabat odio maxime pro pter nexos ob æs alienum. Fremebāt plebei ſe foris pro libertate & imperio dimicantes domi a ciui bus captos & oppreſſos eſſe: tutioremque in bello quam in pace: inter hoſtes quam inter ciues libertatem plebis eſſe: tumultū non modo in foro ſed in tota urbe accenderunt ſenis cuiuſdā uerba:

m Anlio torquato ampliſſimam & glorioſiſſimam ex latinis & campanis uictoriam in urbem referē ti cū ſeniores omnes leticia ouantes occurrerent: iunio rum nemo obuiam proceſſit: quod filium adoleſcen tem fortiſſime aduerſus imperium ſuum præliatum ſecuri percuſſum occidiſſet: miſerti ſūt æquales nimis aſpere puniti: nec factum eorum defendo: ſed iræ uim indico: quæ unius ciuitatis & ætates: & affectus diuide re ualuit. Eademq; tantum potuit ut uniuerſum po puli romani equitatum a Fabio cōſule ad hoſtium co pias perſequendas miſſum: cum & tuto & facile eas li ceret delere: legis agrariæ ab eo impediatæ memorem immobilem retineret.

i Lla uero etiam Appio duci cuius pater dū pro ſe natus amplitudine nititur commoda plebis acer rime impugnauerat: infenſum exercitum faciendo uo luntaria fuga terga hoſti: ne triumphum imperatori quæreret dare coegit. Quotiens uictoriæ uictrix cōgra tulationē eius in Torquato ſpernendam: in Fabio pul cherrimam partem ōmittendam. In Appio totam fu gæ proponendam reddidit.

De eodem populo romano:

latius conplecti non attinet. De tribu Popilia

t Ri.pl.M.Fuluis ad populū de tuſculanis rettulit qđ eorū conſilio ueliternos priuernateſq; rbellaturos diceret q cum coniugibus ac liberis ſqualore obſiti cū ſupplices Romā ueniſſent accidit ut reliqs tribubus ſalutarē ſniam ſicuti: ſola Popilia iudicaret oportere publicæ eos uerberatos ſecuri pcuti imbellē multitudinē ſub corona uenire: quā ob cauſā Popilia tribus in qua plurimū poſtea tuſculani in ciuitatē recepti potuerūt neminē unquā cādidatū popiliæ tribus fecit magiſtratum: ne ad eā ullus honor ſuffragiis pēiret: quæ illis uitā ac libertatē quantū in ipſa fuit: ademerat: illā uero ultionē & ſenatus & cōſenſus omnium approbauit

De ultione romanorum in Hadrianum.

t Vm enī Hadrianus ciues romanos q Vticæ conſiſtebāt: ſordido īpio uexaſſet: iccircoq; ab his unus eēt exuſtus: nec q̄ſtio ulla in urbe hac de re habita nec quærela uerſata ē. De regina Thomyri. Externa.

c Lare ultiōis utraq; regīa Thomyris quæ caput Cyri abſciſſum in utrē humano ſanguine repletū dimitti iuſſit exprobrās illi inſaciabilē cruoris ſitī ſimulq; pœnas occiſi ab eo filii ſui exigēs: & Beronicæ laodicis inſidiis interceptū ſibi filiū grauiter ferens armata currū cōſcēdit: perſecutaq; ſatellitē regiū crudelis opis miniſtrū noīe ceneum qm̄ haſta ne qcquā petierat: ſaxo ictū proſtrauit: ac ſup eius corpus actis eqs inter infeſta cōtrariæ ptis agmina ad domū ī q̄ īterfecti pueri corpus occultari arbitrabat: prexit. De morte Iaſonis.

i Aſonē Teſſalum Perſarū regi bellū inferre parātē an ſatis iuſta ultio aſſumpſerit. ābiguæ exiſtimatiōis ē: Taxillo enī Gymnaſiarcho a qbuſdā iuuēibus pulſatū ſe cōq̄ſtio ꝓmiſit: ut aut trigenas ab his dragmas exigeret. aut denas plagas ſingulis īponeret: quo poſteriore uindicta uſo q uapulauerant Iaſonē īterfecerunt animi nō corporis dolore pœnæ modum exiſtimantes: cæterum paruo irritamento ingenui pudoris maxīe rei expectatio ſubruta eſt: qm̄ opinione græciæ tantū in ſpe Iaſonis quātū in effectu Alexandri repōbatur. Dicta īproba aut facta ſcelerata. Cap. xi.

Vnc quatenus uitæ hūanæ tū bona tū ēt mala

n ſubſtitutis exēploꝝ imaginibus ꝓſeq̄mur: dicta īproba & facta ſcelerata referant: unde aūt potius quā a Tullia ordiar? qa tpe uetuſtiſſimū cōſciē

Vltionis autem iuſti aculei: iuſti appetitus. Tri.plebis: tuſculanorum iuſtam ultiōem aduerſus Popiliam tribū narrat: quæ nimium aſperam ac crudelē contra eos tulerat ſententiam. Imbellem multitudinem: puerorū ac femellarum. Sub corona uenire: ſub haſta uendi. Illam uero ultionem: iuſtam fuiſſe eam ultionem qua in Hadrianum ꝓconſulem uſi ſunt romani ciues uticæ commorantes approbat Valerius. Qui uticæ: utica urbs africæ morte Catonis minoris clariſſima. Clare ultiōis: quam acres fuerint in ulciſcendis filiorum mortibus Thomyris ac Beronice rginæ: hinc facile percipi poteſt. Thomira: Scytarum regina: de qua plene apud Iuſtinū lege. Beronicæ: ægypti regina

Actis equis: impulſis. Perrexit: profecta eſt. Iaſonem Theſſalum. an iuſta ultione interemptus fuerit Iaſon in ambiguo dicit eſſe poſitum. Iaſon Aeſinis filius. Gymnaſiarche principi ac præfecto gymnaſii in quo ſe iuuenes antiquitus exercebant.

Tricenas dragmas: dragma & ponderis & numiſmatis nomen eſt. Pœnæ modum: magnitudinem pœnæ. Eſtimantes: ꝑputantes. Paruo irritamento: parua prouocatione. Subrupta ē: euerſa eſt.

n Vnc quatenus: relaturus īproba facta ac dicta a ſcelere Tulliæ Seruii tulli filiæ initium ſumit de qua in primo ab urbe cōdita plena hētur hiſtoria

Quatenus:quoniam. Cum carpento:currus est genus carpẽtum. Succussis frenis: cohibitis frenis. Tarquinii Superbi:cuius erat uxor. Cognomine sceleris:nam uicus ille sceleratus fuit appellatus. Non tã atrox .C. Fimbriæ factũ simul ac dictum improbum refert.

Iugularetur:more uictimæ immolaretur:quod ad facti improbitatem refertur. Quod partius:minus q ipse uolebat.hoc autem dicto nihil improbius excogitari potest. L.uero catilina: catilinæ audacis dictum quo usus est in senatu narratur

Conscientiæ stimulis: conscientiæ morsibus. Consternatum: Magichilonis nefarium factum detestatur Valerius: ꝙ .M.Marcellum cui cæsar pepcerat uita priuarit. Indignatus:causa hæc cur interfecerit Marcellum chilo. Amitylenes:mitylenæ urbs lesbi est. Ad irritamenta:idest ad seipsũ trucidandum. Hanc crudelitatẽ C.Turanii parricidium nefandũ execratur. Trium uirorũ partes. Octauii.M.Antonii Lepidi.hi enim tres simul rempu.occuparũt. Notasq; corporis:signa quæ habebat i corpore. Auctore cædis: qui filius erat. Cuius facti: impietatem filii in Tullium annalem summa prosequitur indignatione. Ad quæstoria comitia filii: nã filius uolebat q̃stor designari. Nefarii iuuenis hoc ẽ filii. Illud aũt facinus ad externa transitũ facit. Supiore

tia nefariũ uoce monstri simile exẽplũ ẽ:cũ carpẽto ueheret:& his q iumẽta agebat succussis frenis constitisset:repentinæ more causã reqsiuit:& ut cõperit corpus pris Seruii Tulli occisi iacere:supra id duci uehiculũ iussit:quo celerius ī ꝯplexu īterfectoris eius tarqnii uẽiret: qua tã īpia tãq; ꝓbrosa festinatiõe nõ solũ se eterna īfamia sed ipsũ ẽt uicũ cognomĩe sceleris ꝯmaculauit. De

n On tã atrox.C.Fimbriæ ẽ fcm̃ & dictũ:sed (Fibria si ꝓ se estimet utq; audacissimũ id egerat ut sceuola ī funere.C.Marii iugularet: quẽ postq̃ ex uulnere recreatũ cõperit: accusare apud populũ instituit iterrogatus deĩde qd de eo secus dicturus eẽt:cui ꝓ sanctitate mor̃ satis digna laudatio r̃ddi ñ posset:rñdit se obiectu rũ illi:qd parcius corpore tælũ recepisset: licentiã furoris egre reip.gemitu prosequẽda. De.L.Catilina:

l Vcius uero Catilina ī senatu.M.Cicerone incẽdiũ ab ipso excitatũ dicẽte sentio īqt & qdẽ illud si quanõ potuero:ruina extinguã:quẽ qd aliud existimemus quã cõscientiæ stimulis actum simulacrũ a se inchoati parricidii peregisse. De magichilone.

c Onsternatũ ẽt machilonis amẽtia pectus q.M.marcello datũ a cæsare spiritũ sua manu eripuit:uetus ẽt põpeiane militie comes ĩdignatus aliquos sibi amico rũ ꝓferri:urbẽ.n.a mityleneis quo se ꝯtulerat repetẽtẽ ī athenĩẽsiũ portu cũ pugiõe ꝯfodit: ꝓtinusq; ad irritamẽta uesaniæ suæ trucidãda tetẽdit:amicitiæ hostis.diuini bñficii īterceptor:publicæ religiõis qd ad salutẽ clarissimi ciuis recupãdã attinuit acerba labes.De.C.Turãio.

h Anc crudelitatẽ cui nihil adiici posse uidet .C. Turanius atrocitate patricii supauit. nãq; triũ uirorũ ptes secutus ꝓscripti pris sui prætorii & ornati uiri:latebras ætatẽ:notasq; corpis qbus agnosci posset:cẽturiõibus edidit:q eũ ꝓsecuti sũt.Senex de filii magis uita & incremẽtis:q̃ de reliquo spũ suo sollicitus an ĩcolumis eẽt:& an ĩperatoribus satisfaceret:interrogaĩ eos cœpit e qbus unus ab illo inqt quẽ tantopeĩ diligis demõstratus nr̃o mĩsterio filii iudicio occideris: ꝓtinusq; pectus eius gladio traiecit:collapsus itaq; ẽ infœlix auctore cædis quã ipsa cæde miserior. De filio Tulii Annalis.

c Vius facti acerbitatẽ.L.Tulius annalis sortitus:cũ in cãpum ad q̃storia comitia filii descendẽs proscriptum se cognosceret.ad clientẽ suũ confugit. sed ne fide eius tutos esse posset. scelere nefarii iuuenis effectũ

est: si quidē p ipsa uestigia patris militibus ductis occi dendū eū in cōspectu suo obiecit. bis parricida cōsilio prius iterū spectaculo. De uxore uicii Falassi.

n Euitius quidē Fallassus proscriptus parū amari exitus: quē latentē uxori interficiendū qd dicam tradidit: an ipsa iugulauit. Quanto enim leuius est sce lus: cui tantūmodo manus abest: illud aūt facinus qa externum tranquiliori affectu narrabitur.

De duobus fratribus filiis regis. Externa

s Cipiōe Africano pris & patrui memoriā gladiato rio munere ī tarthagīe noua celebrāte duo regis fi lii nup pte mortuo ī arenā ꝓcesserūt: pollicitiq; sūt ibi se de regno preliaturus: quo spectaculū illud illustrius pugna sua facerēt. eos cū Scipio mouisset uerbis q̄ fer ro diiudicare mallēt: uter regnare deberet: ac maior na tu cōsilio eius obtēperaret iunior corpis uiribus frætus in amētia pstitit: initoq; certamīe ptinacior īpietas for tunæ iudicio morte mulctata ē. De Mithridate.

m Ithridates aūt multo sceleratius q̄ non cū fratre de paterno regno: sed cum ipso patre bellum de dominatiōe gessit: in quo quis aut homīes ullos adiu tores īuenerit: aut deos inuocare ausus sit pro admira tione habetur. De Sariastre filio Tigranis regis

q Vāq̄ qd hoc casu īusitatū ullis gētibus miremur cū Sariaster aduersus prem suū Tigranē armēiæ regē ita cū amicis cōsenserit: ut oēs dextris māibus san guinē emitterēt: atq; eū inuicē soluerēt: uix ferrēt ꝓ sa lute parētis tā cruēta cōspiratione fœdus facientem.

De quodā q̄ interficere uoluit Octauū Augustū.

Ed qd ego ista cōsector: aut his īmoror cū uniuſ pri cidii cogitatiōe cūcta scelera supata cernā: oī igit īpe tu mētis oībus īdignatiōis uiribus ad id lacerādū pio magis quā ualido affectu rapior. Quis. n. amicitiæ fid extīcta hūanū cruētis ī tenebris sepelire cōatū ꝓfūdo exercitatiōis debitæ satis efficacibꝫ uerbis adegerit. Tu uidelicet efferatæ barbariæ īmanitate truculētior habe nas ro. īpii q̄s ꝓnceps parēsq; nī salutari ꝺxtra cōtinet cape potuisti: haud te ꝯpote furoris ī suo statu mūdus māsisset: urbē a gallis captā & trecētoꝝ īclytæ gētis ui roꝝ stragæ fœdatū alliēsē diē & oppssos ī hispaniā Sci piōes: & trāsimenū lacū & cānas: bellorūq; ciuiliū do mestico sanguine manantes furores amētibus ꝓposī tis furoris tui repræsētare & uīcere uoluisti sed uigilarī oculi deoꝝ: sidera suū uigorē obtīueret. aræ pluuīaria

Africano patris ac patrui: Scipio num qui īsidiis punicis in Hispa nia pro re publica perierant Car thagine noua quæ est in Hispa nia urbs a pœnis condita. Mul ctata est: namq; iunior qui perti nax in amentia fuit a maiore na tu interfectus est. Mithridates: hic regis Mithridatis fuit filius q̄ Pompeium secutus est: ut patrē regno priuaret. Quanquam qd hoc. Sariastris filii Tigranis Armeniæ regis: q̄ ī patrem cum multis cōiurauit: impietatē dam nat auctor. Illis gētibus: barba ris: atque ab omni humanitate alienis. Sed quid ego: moī suo Valerius hoc quoq; loco Tybe rio adulter detestans barbarum quēdam: qui de inferenda ui Au gusto Cæsari in transitu alpium cogitauit. Te compote fu..si effecisses id quod cupiebas. Vr bem a gal. maximas quasq; īpe rii ro. calamitates enumerat Va lerius quo ostendat nihil ꝓnicio sius oppressiōe augusti populo romano contingere potuisse.

Præſenti nu. propicio numĩe.
Vallata: munita ſunt. Torpo rem: pigritiã. Sincerus: iteger.

h Vmanæ autem uitæ do moribus nõ uulgaribus uerba facturus nõnulla premittit de fragili humanæ ui tæ conditione. Quibus auſpi ciis: quibus initis. Votis extendi tur ꝓtenditur. ꝓrogatur. Quã approbas: ideſt approbatã red dis uitam. Tullus hoſtilius: cũ Tullus hoſtilius: ut refert Liuius ex libris Nũmæ pompilii nõ ſa/ tis rite Ioui ſacrificaret fulmine cum tota regia abſumptus fuit.

Vix ueriſimile nimio gaudio duas mulieres Romæ periſſe cõmemorat. Apud lacũ trãſime nũ: trãſimẽus lacus ẽ umbriæ: iu xta quẽ Hannibal copias Rom norum cecidit ac profligauit.

Sed minus miror q̃ mulieres ſcilicet fueunt: quæ q̃dem affecti bus magis tanguntur. Corſi/ ca: inſula in lyguſtico mari.

tẽpla præſenti numine uallata ſunt. Nihil q̃ ꝑ capite Auguſti ac pr̃iam excubare debuit: torporẽ ſibi pmſit & in primis auctor & tutela noſtræ ĩcolumitatis ſuppi ter ne excellẽtiſſima merita ſua totius orbis ruĩa colla berentur diuino conſilio prouidit. Itaque ſtat pax: ua lent leges ſincerus priuati ac publici officii tenor ſerua tur. Qui aũt hæc uiolatis amicitiæ fœderibus tẽptauit ſubuertere: omni cũ ſtirpe ſua po. ro. uiribus obtritus etiam apud inferos: ſi tamẽ illuc receptus eſt quæ mere tur ſupplicia pependit.

De mõtibus non uulgaribus. Cap. XII.

h Vmanæ aũt uitæ cõditionẽ præcipue ꝑmus: & ultimus dies cõtinet: qa plurimũ ĩtereſt q̃ bus auſpiciis ĩcohet & quo fine claudat: ideo que eũ demũ fœlicẽ iudicamus cui & accipe lucẽ ꝓſpe & reddere placide cõtigit. Medii temporis curſus ꝓut fortũa gubernaculũ rexit mõ aſpo mõ trãq̃llo motu ꝑ agit: ſpe ſemꝑ mĩor dũ & cupide uocis extendit & fere ſine ratiõe cõſumit: nãq; ſi eo bene uti uelis ẽt paꝝ am pliſimũ efficies nũerũ annoꝝ multitudĩe opum ſupã do. Alioqn q̃d attinet inerti mora gaudere ſi magis ui tam quã approbas: ſed ne longe euager eorũ mẽtionẽ faciam: quí nõ uulgari genere mortis abſumpti ſunt.

De Tullo Hoſtilio.

n Vllus hoſtilius fulmĩe ictus cũ tota domo cõfla grauit ſingularẽ fati ſortẽ qua accidit: ut columen urbis ĩ ipa urbe raptũ: ne ſupremo q̃dẽ funeris honore a ciuibus decorari poſſet: cæleſti flãma ĩ eadẽ cõditione redactum: ut eoſdem pœnates & regis & regum ſepul chrumhaberet.

De duabus mulieribus.

u Ix ueriſimile ẽ in eripiẽdo ſpiritu idẽ gaudiũ po tuiſſe q̃ fulmẽ & tñ idẽ maluit: Nũtiata. n. clade quæ ad lacũ trãſimenũ inciderat mulierũ duarũ altera ſoſ piti filio ad ipſam portã facta obuia complexu eius ex pirauit altera cũ falſo mortis filii nuncio mœſta domi ſederet & primũ cõſpectũ redeũtis exanimata ẽ genus caſus inuſitatũ: quas dolor non extinxerat lætitia con ſumpſit.

De Marco Iuuenio Talua cõſule.

s Ed minus miror q̃ mulieres: Marcus iuuẽius Tal ua cõſul collega Tyberii gracchi cõſul iterũ cũ in corſica quã nuper ſubegerat ſacrificaret receptis litte ris decretas ei a ſenatu ſupplicationes nunciantibus in tento illas animo legens caligine orta ante foculum

collapſus mortuus humi iacuit: quē quid illud quam nimio gaudio euectum putemus. En cui numantia & carthago excidenda traderetur.

De Quinto Catulo.

m Maioris aliquanto ſpiritus dux Qu. Catulus Cymbrici triūphi cū Mario pticeps a ſenatu datus ſed exitus uiolentioris nāq; ab hoc eodē Mario poſtea propter ciuiles diſſenſiones mori iuſſus recenti calce illito multoq; igni ꝑcalefacto cubiculo ſe incluſum pemit: cuius tā dira neceſſitas maximus mariāæ gloriæ rubor extitit.

De L. Cornelio Merula.

q Va tēpeſtate tr.pl. L. quoq; Cor. Merula cōſularis & flamē dialis ne ludibrio inſolētiſſimis uictoribus eſſet in Ioui ſacrario uenis inciſis cōtumelioſæ mortis denūciationē effugit: ſacerdotiſque ſui ſanguīe uetuſtiſſimi fori maduerūt.

De Herēnio Siculo.

a Cer & animoſus uitæ exitus Herennii Siculi quo C. Gracchus & atuſpice & amico uſus fuerat: nā cum eo nomine in carcerem duceretur in poſte eius illi ſo capite in ipſo ignominiæ aditu concidit ac ſpiritum depoſuit uno gradu a Pu. Sulpicio manuq; carnificis citerior.

De C. Lucinio.

c Onſimili impetu mortis. C. Lucinius Macer uir prætorius *Calui* pater repetundarū reus dū ſentētiæ dicerentur: in Menianū cōſcēdit: ſiquidē cū M. Ciceronē q id iudiciū cogebat: prætextā ponētē uidiſſet: miſit ad eū qui diceret ſe nō damnatū: ſed reū piiſſet: nec ſua bona haſtæ poſſe ſubiici. Ac ꝑtinus ſudario q forte in manu tenebat ore: & faucibus ſuis coarctatis īcluſo ſpiritu pœnā mortē ꝑcurrit: qua cognita re Cicero de eo nihil ꝑnūciauit. Igit illuſtris īgenii orator ab īopia rei familiaris & a crīe domeſticæ dānatiōis īuſita to pīni fati genere uindicatus ē fortis huius: i llos per ridicula.

De Cornelio gallo & Tyto Ethereo.

c Ornelius igitur gallus prætorius & Tytus Ethereus eques ro. īter uſū puerilis Veneris aſſumpti ſunt: quāquā quorſū attinet eos cauillari fata: quos nō libido ſua: ſed fragilitatis humāæ ratio abſtulit: fine nāq; uitæ noſtræ uariis & occultis cauſis expoſito interdū īmerētia ſupræmi fati titulū occupāt: cū magis ī tēpus incidant: quā ipſam mortem accerſant.

De Coma fratre diogenis externa.

s Vnt & externæ mortes dignæ annotatu qualis in primis Comæ quē fuerūt maximi latronū ducis

Supplicationes: qui honor ducibus qui bene rempu. geſſiſſent ante triumphum decernebatur.

Caligine orta: uertigine correptus. En cui indignat: quod cō ſul gaudio iperare nō poterat.

Maioris aliquanto: inuſitatum gēus mortis a Qu. Catulo excogitatum refertur. Cymbrici triumphi: quem de cymbris ac theutonibus conſecutus eſt Marius eos ad unū cædendo. Particeps a ſenatu datus iuito ac repugnāte Mario rubor: dedecus. Qua tempeſtate. L. Cornelii Merulæ mortem narrat quā ſibi ipſe conſciuit: ut triumuiroꝝ manus effugeret. In ſacrario: locus eſt ubi ſacra reponūtur quem nomine ſacraſtiam uocāt. Vetuſtiſſimi fori: tabulata antiqſſima. Acer & animoſus: conſtantiam i uita contemnēda Herēnii ſiculi commemorat. Eo nomine: ea cauſa qđ amicus erat. C. Gracchi ſeditioſi ciuis. Citerior: nam ſi i carcerē ingreſſus fuiſſet facile de eo ſumptum fuiſſet ſupplicium.

Conſimili impetu mortis quā fortiter perierit. Caius Licinius Macerclaui oratoris pater aperte narratur. Calui pater: caluus ꝑſtans orator. In mœnianum. Locus romæ iuxta foꝝ editior. M. Ciceronē: q tunc erat prætor Prætextam ponentem: moris enim erat: ut prætores aliquem cōdemnaturi prætextā deponerent. Illuſtris ingenii orator caluus ſupple. Paterni fati: mortis paternæ. Cornelius igitur gallus & T. Ethereus eques: hoc idē Plinius quoq; de his in ſeptimo cōmemorat. Quanq̄: quorſū hoc excuſat aifragilitate humanæ uitæ. Cauillari: calumniari irridere. Sunt & externe mortes: ad externa trāſitū faciēs cuiuſ dā comæ inuſitatā mortē refert.

Diogenis: latro hic fuit maxi/mus ac fugitiuorum dux in Sici/lia. Aehtnā:urbs Siciliæ & mōs eiuſdem nominis. Fugitiuorū: qui collecti non ſolum dominis ſed etiam imperio ro. bellum in tullerunt. Ad ſe colligendum: ad cogitandum. Summi imperii:hoc eſt cōſulis qui ſummum obtinebat imperium. Acquie/uit mortuus eſt. Torqueant: crucient. Eſchyli uero poetæ.

Eſchylus tragœdiarum auctor fuit ātiqſſimus. Aprico ī loco : ī loco ſoli expoſito. Eluſa:ꝺcepta

Dapillus uacuū:erat.n.caluum

Origo & principium.i. Eſchy/lus ipſe qui auctor fuit fortioris tragœdiæ extinctus fuit. Non uulgaris etiam Homeri: Home/rus poetaꝝ omniū eminentiſſi/mus fuit. Quæſtionem:quæ ta lis fuiſſe dicitur: cū.n.ab Home ro piſcatores eſſent interrogati an aliquid cœpiſſēt reſpōderūt: q̄ cœpimus perdidimus quod non cœpimus habemus: cum ſi gnificare uellent ſe pedunculos quos cœpiſſent perdidiſſe q au/tem capti nō fuiſſent apud ſe eē

Sed atrocius aliq̄to Eurypides poeta tragicus præſtantiſſimus.

Sophocles:tragicoꝝ princeps ac omnium grauiſſimus habet.

Philomenes poeta immodera to riſu periiſſe narratur. Sale/briis:exaſperatis uiis. Vuæ enim aſpere ac ieq̄les ſalebræ uocant.

Diogēis frem fuiſſe:his.n.ad rutiliū cōſulē ethna quā prædōes tēuerāt ī poteſtatē noſtrā redacta ꝓductus cū de uiribus & cōatibus fugitiuoꝝ iterogaret:ſūpto tem pore ad ſe coligēdū caput operuit :inixuſq; gēibus cō præſo ſpū iter ipſas cuſtodū māus:īq; cōſpectu ſūmi īperii exoptata ſecuritate acq̄euit. Torpeāt ſe miſeri: q̄ bus extīgui quā ſupereſſe utilius eſt: trepido & anxio cōſilio:qua nā ratiōe uita exeat.q̄rētes ferrū acuāt:ue nena tēperēt:laqueos appræhendāt uaſtas altitudines circūſpiciāt tāquā magno apparatu :aut exq̄ſita moli tione opus ſit:ut corpis: atq; animi infirmo uīculo co herens ſocietas dirimat:nihil hoꝝ Coma:ſed intra pe ctus īcluſa anīa finē ſui reppit.Enīuero minio ſtudio retinendū bonū:cuius caduca poſſeſſio tā leui afflatu uiolētiæ cōcuſſa dilabi potuit. De Eſchylo poeta.

e Scyli uero poetæ exceſſus quēadmodū nō uolun tarius ſic ꝓp nouitatē caſus referendus : in Sicilia mœnibus urbis ī qua morabat egreſſus :aprico ī loco reſedit ſuper quem aq̄la teſtudinē ferēs eluſa ſplēdore capitis:erat.n.capillis uacuū pīnd:atq; lapidi eā illiſit ut fractæ teſtudīs carne ueſceret eoq; ictu origo & ꝓnci piū fortioris tragœdiæ extictū ē. De homero poeta

n On uulgaris etiam *Homeri* mortis cauſa fertur: qui ī inſula quia quæſtionē a piſcatoribus poſit ſoluere non potuiſſet dolore aſſumptus creditur.

De Euripide poeta:

s Ed attrocius aliquāto Euripides finitus eſt: Ab ar cheali enim regis cœna in macedoniam domum hoſpitalem repetens:canum morſibus laniatus obiit: Crudelitas fati tāto ingenio non debita fuit:ſicut illi ex ceſſus illuſtrium poetarum moribus & operibus indi gniſſimi: De Sophocle.

s Ophocles ultimæ iā ſenectutis cū ī certamine tra gœdiā iā dimiſiſſet:ancipiti ſententiaꝝ euētu diu ſolicitus:aliquando tamē una ſentētia uictor cauſam mortis gaudiū habuit. De Philomenæ:

p Hilomenē uis tiſus immoderati abſtulit : para tas ei ficus:atq; in conſpectu poſitas aſello cōſumente pueꝝ ut illū abigeret:inclamauit:q cū iā comeſtis om nibus ſuperueniſſet:qm̄ inquit tā tardus fuiſti da nūc merum aſello.Ac protinus urbanitatē dicti crebro an helitu cachinoꝝ proſecutus ſenile gutur ſalebriis ſpri ritus anguſtia prægrauauit: De Pyndaro.

a Tpyndarus cū in gymnaſio ſuper gremiū pueri quo unico delectabatur capite poſito quieti ſe dediſſet: non prius deceſſiſſe cognitus eſt: quam gynaſi archo claudere eum iā locum ualente nequaquam excitaretur. Cui quidem crediderim eadem benignitate deorum & tantum poeticæ facūdiæ & tam placidum uitæ finem attributū De Anachreonte.

f Icut Anachreonti quoq; quē bis tantum humanæ uitæ modum ſupergreſſum dum paſſæ uuæ ſuco tenues & exiles uirium reliquas foueret: unius grani pertinacior in arridis faucibus humor aſſumpſit. Iūgam illos quos & propoſitum & exitus pares fecit.

De Milone Crotoniate.

m Ilo Crotoniates cum iter faciens quercum ī agro cuneis adactis fiſſam uidiſſet: fretus uiribus acceſſit ad eam: inſertiſq; manibus diuellere conatus eſt. quas arbor excuſſis cuneis in ſuam naturam reuocata compreſſit: eumq; cum tot gymnicis palmis laceran dum feris præbuit. De Polidamo.

i Tē Polidamus athleta tēpeſtate ſpelūcā ſubiī coactus nimio & ſubito īcurſu aquæ: labefacta ea ac ruēte cæteris comitibus fuga piculū egreſſis ſolus reſtitit tanq̄ humeris ſuis totius ruinæ molē ſuſtētaturus: ſed pōdere oī corpore humano potētiore preſſus: imbribus petitā latebrā demētis fati ſepulchrū habuit.

p Oſſunt hi prebere documētū nimio tobore mēbroꝝ uigorē mētis hebeſcere: quaſi abnuēte natura utriuſq; boni ſapiētiæ & fortitudīs largitionē: ne ſupra mortalē ſit fœlicitatē eūdē & ualētiſſimū eē & ſapientiſſimū. De cupiditate uitæ. Cap. tertiū decimū

u Erū qa exceſſus e uita & fortuitos & uiriles quoſdā ēt temerarios oratiōe attigimus. Subiiciamus nūc exiſtimatiōi enerues & effœminatos ut ī ipſa cōpatione pateat: quanto nō ſolum fortior ſed etiā ſapiētior mortis interdum quam uitæ ſit cupiditas. De Marco Aquilio.

m Arcus aquilius cum ſibi glorioſæ mortē cōſciſcer poſſet. Mithridati maluit turpit ſeruir: quē quis non merito dixerit pontico ſupplicio quā romano īperio dignioré: quoniā cōmiſit: ut priuatū obprobrium publicus rubor exiſteret. De Cneo Carbone.

c N. quoq; carbo magnæ uerecūdiæ ē latinis annalibus tertio ī cōſulatu ſuo iuſſu Pōpei ī Siciliā ad

At Pyndarus. viiii. Lyricorum princeps placidum admodum uitæ finem ſortitus eſt. Sicut Anachreonti: Anachreon & ipe poeta Lyricus patria. Teius cū ad ultimā ſenectutem peruenisſet acino uue ſtrangulatus eſt ut Plinius quoq; teſtis eſt. Milo Crotōiates: athleta nobiliſſimus Gymnicis. palmis: ideſt uictoriis in gymnaſiis adeptis. Idem Polydamus: polydami athlete mortem nimium temerarie peti tam cōmemorat Valerius. Polydamus: nomen athletæ conueniens quaſi multos domās.

bus:ideſt Rõanis hiſtoriis. Alu
um leuare:egereſ cacare. Secũ
luctanter:contendunt. Quid
Brutus: in brutum ut Tyberio
aduletur inuehitur ꝙ nimium
uitæ cupidus fuerit. Erumnoſã
calamitoſam. Sed hos tu furo/
res: ad dulcedinem cupiditatis
uitæ ſermonem conuertit. Ea/
dem xerſem. Cum enim inuaſu/
rus eſſet græciã xerſes omneſq;
copias ſuas quæ uix dinumerari
poterant unum in locum cœgiſ/
ſet lachrymas emiſiſſe fertur: ꝙ
ex ea multitudine poſt centum
annos nemo eſſet ſuperfuturus.
Quis enim fleuerit: quaſi dicat
nemo.

r Eferam nunc eos: In hoc
capite polluatur ſe de iis
commemoraturum qui in ſuſpi
cionibus diligentiore circa ſe uſi
ſunt cuſtodia. Exquiſitiore: di/
ligentiore. Maſiniſſa. rex fuit.
Numidiæ populo romano ami
ciſſimus. Quo tam late petẽs.
deteſtatur tantam maſiniſſæ ſol
licitudinem Valerius. Duxit:
putauit Maſiniſſa. Hoc rege in
fœlicior Alexander: non de Ale
xandro magno hoc eſt intelligẽ
dum: ſed de alio Alexandro re/
ge qui uxorem quam ardentiſſi
mo proſequebatur amore adeo
ſuſpectam habuit ut ad eam nũ/
quam ſolus auſus fuerit perueni
re. Torſerunt. cruciarunt. com
poſitum. conſtitutum. Pælli/
catus: a pellice nomen crimi/

ſupplicium petiit a militibus demiſſe & flebiliter. ut ſi
bi aluũ leuare priuſquã expiraret: liceret quo miſetri
me lucis uſu diutius frueretur: eoq; moram trahẽs do
nec caput eius ſordido in loco fedentis abſcideret ipſa
uerba tale flagitium narrantis ſecum luctantur: nec ſi
lentio amica quia occultari non merentur: neq; relatio
ni familiaria: qa dictu faſtidienda ſũt. De Bruto.

q Vid Brutus exiguũ & ĩfœlix momẽtũ uitæ quã
to dedecore emit: qui a Furio quẽ ad eum occidẽ
dũ antonius miſerat: compræhenſus non ſolum cerui
cem gladio ſubtraxit: ſed etiam conſtantius eã præbeſ
admonitus ipſis his uerbis iurauit: ita uiuam dabo cũ
ctationẽ fati erũnoſã. o iurandi ſtolidã fidẽ: ſed hos tu
furores ĩmoderata retinẽdi ſpũs dulcedo ſubiicis ſane
rationis modũ expugnando quæ uitã diligere mortẽ
non timere præcipit. De Xerſe rege.

e Adem Xerſẽ regẽ pro totius Aſia armata iuuẽtu
te quod intra centũ ãnos eſſet obitura profũdere
lachrymas coegiſti: q mihi ſpẽ alienã re uera ſuã cõdi
tionem deploraſſe uidetur: opum magnitudine quã
altiore animi ſenſu fœlicior. Quis enim etiam medio
criter prudens mortalem ſenatum fleuerit.

Quã exquiſita cuſtodia uſi ſint: qbus ſuſpecti do
meſtici fuerũt. Capitulum Quartũdecimũ.

r Eferã nunc eos qbus aliquos ſuſpectos habẽ
tibus exqſitior ſui cuſtodia quæſita ẽ. Nec a
miſerrimo: ſed ab eo: q inter paucos fœliciſſi
mus fuiſſe credit incipiã. De Maſiniſſa rege.

m Aſiniſſa rex parũ fidei ĩ pectoribus hominũ repo
nens ſalutẽ ſuam cuſtodia canum uallauit: quo
tam late patens ĩperiũ: quo tantus librorũ numerus:
quo deniq; tã arcta beniuolẽtia cõſtricta romana ami
citia: ſi ad hæc tuenda níhil caníno latratu ac morſu
ualentius duxit. De rege Alexandro.

h Oc rege ĩfœlicior Alexãder: cuius præcordia hinc
amor: hĩc mœtus torſerũt: nã cũ infinito ardore
cõiugis Thebes teneretur ad eandẽ ex epulis in cubicu
lũ ueniens: barbarũ conuictum notis threiciis ſtricto
gladío iubebat anteire: nec priuſ ſe eidẽ lecto cõmitte
bat. quã a ſtipatoríbus diligenter eſſet ſcrutatus. ſup
pliciũ irato deoꝝ numine cõpoſitũ nec líbidini nec ti
mori poſſe ĩperaſ. Cuius timori eadem & cauſa nec fi
nis fuit. Alexãdrũ Thebe pellicatus ira mota ĩteremit.

De Dionysio rege syracusanorum.

a Ge Dionysius syracusanorũ tyrānus huiusce tor
mẽti quã lõga fabula qui duo de q̃draginta ãno
rum dominationẽ in hũc modũ peregit: sũmotis ami
cis in eorũ locũ ferociſſimarum gentium homines &
a famulis locupletũ electos prævalidos seruos quibus
latera sua commiteret: sustinuit. tõsorũ quoq; mœtu
tondere filias suas edocuit: quarum ipsarũ postquam
adultæ ætati appropinquabãt mãibus ferrũ nõ ausus
cõmittere ĩstituit: ut cadẽtium gladiũ aut nucũ puta
minibus nõ captã mãibus barbã sibi & capillos adure
rẽt: nec securiorẽ se maritũ egit q̃ patra. duaꝝ .n. eodẽ
tpe Aristomaches syracusãæ & locrẽsis doridis mrimo
niis alligatus neutrius unquã nisi excussæ complexum
petiit. Atq; cubicularem lectum perinde quasi castra
lata fossa cinxit: in quem ligneo pũte recipiebat: cum
forem cubiculi extrinsecus a custodibus opertam inte
riorem claustro ipse diligenter obseraſſet.

De similitudine forme. Cap. quintũdecimum.

d E similitudĩe ãt oris & totius corporis altior
doctrĩa prædĩti subtilius disputãt eorũq; alii
in ea sũt opinioe: ut existimẽt illã origini &
cõtextui sãguinis respõdere. Nec paruũ argumẽtũ ex
cæteris aĩalibus trahũt: quæ fere gignẽtibus similia na
scunt. Alii negãt certã hãc esse natura legẽ: sed species
mortaliũ prout fortuita sors conceptiõis obtulit attri
bui: atq; ideo plærũq; ex speciosis deformis: & ex robu
stis inualidus partus edit. uez; quoniã ista quæstio in
ambiguo uersatur: pauca inter alienos conspeciæ simi
litudinis exempla feremus. De Iunio & Pu
blicio Libertino similibus pompeio magno:

m Agno Põpeio Iunius ĩgenuæ stirpis & publicius
libertinus ita similes fuerũr: ut pmutato statu &
põpeius ĩ illis & illi ĩ põpeio salutari possẽt. Certe quo
cũq; aut Iunius aut publicius accesserãt: ora hominũ
in se obuertebãt. Vnoquoq; speciẽ amplissimi ciuis in
personis mediocribus annotante. Quod quidem for
tuitũ ludibrium quasi hæreditatem ad eũ penetrauit.

De Menogene coco simili patri põpeii magni.

n Am pater quoq; eius eo usq; Menogẽie coci sui
similis esse uisus ẽ: ut uir & armis prepotẽs: & fe
roxaĩo sordidũ eius nomẽ repellere a se non ualuerit.

nis sumptum. Ab uxoribus enĩ
pellices semper odio habentur.

Age Dionysius syracusanorũ: de miore Dionysio. hoc accipe
re debemus. De superiore enim
nihil tale apud auctores legitur.

Duo de quadraginta: ideſt tri
ginta octo annorum. Tonso
rum quoq; mœtu: hoc idem &
M. Tullius ĩ officiis commemo
rat. Nisi excusse: ideſt diligẽter
contrectatæ ne ferrum sub ueſti
bus haberent. Perinde: quasi
tãquam. Obseraſſet: clausiſſet.

d E similitudine autem oris
Tractaturus de faciei simi
litudine: causas ipsius similitudi
nis se naturæ peritioribus dispu
tandas relicturũ præfatur. Duas
autem de similitudine corporũ
recitat philosophorum opinio
nes. Altiore doctrina prædĩti:
ideſt philosophi. Ex speciosis
pulchris. Magno pompeio:
eos commemorat qui pompe
ium sua forma repræsentabant.

Obuertebant: conuertebant
pp similitudinẽ. Quasi hæredi
tariũ: quod p sequentia declara
tur. Repellere a se non ua

luerit:ab omnibus.n.magni põ peii pater Menogenes appella batur. Familiæ ſuæ cognomi nibus:alias namq; africani:alias Numãtini:alias Aſiatici Scipio nes nominabantur. Impa ctus eſt:impulſus ẽ. Victimario a uictimis mactandis Victimari us dicitur. Collegio: colle ga.n.in magiſtratu ꝓprie dicũt.

Spectati ſunt:bene quia in ſcæ na ſpectãtur ludi. Sed alter Lẽ tulus. Spinther enim eſt cogno minatus.Spinther autem græce dicitur ſcinthilla. Alter:Metel lus qui nepos a nimia ingluuie ẽ cognominatus. Retiarii: alter nãq; ex gladiatoribus Retiariuſ appellabatur. At.M.Meſſala conſularis:qui & conſul & cẽſor fuerat. Menogenes:nomen hi ſtrionis. Buburleius:hiſtrio al ter. Et perſonis:magne ſunt eo rum perſonæ:qui hactenus rela ti fuerunt. Regi antiocho : ad externa tranſitum facit : ac mirã Antiochi & Artenionis ſimilitu dinem commemorat. Peride: tanquam Hibronata aũt Mile ſium ex mileto Ionice urbe.

Stragmenta:purgamenta a ſtri gendo corpore dicta. Stragmẽ ta dicuntur corporis purgamen ta qualia in balneis ex gymnaſiuſ relinquuntur. Germanum fra trem:ex eodem germine natum fratrem. Compares: æquales ac ſimiles erant. Ille uero : hoc a Suetonio Auguſto Cæſari at tribuitur:qui quẽdam ex ꝓuin cia ſibi ſimillimum interrogans an ipſius mater unquam romæ fuiſſet:tale ab eo accepit reſpon ſum meus quidem pater ſæpe numero mater autem nunquã ſe Romam contulit. Inuicem: e cõtrario. Virgis & ſecuribus. Proconſulem enim ſex lictores cum uirgis & ſecuribus antece debant.

De Cornelio Scipione cognominato Serapion.

e Ximiæ uero nobilitatis adoleſcẽs : Cornelius Sci pio cũ plurimis & clariſſimis familiæ ſuæ cogno minibus abundaret in ſeruile ſerapionis appellationẽ uulgi ſermõe ipactus ẽ:quod huiuſce noĩs uictimario q̃ ſimilis erat:nec illi aut moꝝ,pbitas aut reſpectus tot imaginũ quo mĩus hac cõtumelia aſpgert opitulata ẽ

De Lentulo & Metello ſimilibus ſeu hiſtrionibus.

g Eneroſiſſimus conſulatus collegio Lẽtuli & me telli fuit.qui ambo in ſcænã ꝓpter ſimilitudinẽ hiſtrionũ ꝓpemodũ ſpectati ſũt:ſed alter ex quodam a ſe claꝝ cognomẽ ſpĩtheris traxit.Alter niſi nepotis a moribus accepiſſet.Pãphili retiarii cui ſimillimus eſſe ferebat:habuiſſet. De.M.meſſala ſimili Menogeni & curiõe ſimili burbulei.

a T.M.Meſſala cõſularis & cenſorius Memogẽis Curioq; oĩbus honoribus abundãs Burbulei:ille ꝓpter oris aſpectũ:hic ꝓpter parẽ corporis motũ uter q; ſcænici nomẽ coactus ẽ recipe.Abunde ſint hæc do meſticis:q̃m & pſonis ſũt excellẽtia: & nõ obſcura no ticia celebrant. De rege Antiocho ſimili Artenio.

r Egi Antiocho unus ex æqualibus & ipe regiæ ſtir pis noĩe Artenio ꝓ quã ſimilis fuiſſe tradit: quẽ laodice uxor Antiochi interfecto uiro diſſimulãdi ſce leris gratia in lectulo perinde quaſi ipſum regem ægrũ collocauit.admiſſumq; uniuerſum populũ & ſermõe eius & uultu cõſimili fefellit:crediderũtq; homĩes ab Antiocho moriẽte Laodicẽ & natos eius ſibi cõmẽdari

De Hibronata Milaſeo ſimili cuidã ſeruo cimeoꝝ.

h Ibronata autem Milaſeũ copioſæ atq; cõcitatæ facundiæ oratorem cimeorum ſeruo ſtragmẽta gymnaſii colligẽti tam ſimilem ferunt:ut tanquã ger manũ fratrẽ totius Aſiæ oculi aſſignauerint : ita linia mentis oris & omnium membrorũ compares erant.

De quodam prætore romano ſimili cuidã Siculo.

i Lle uero quem in Sicilia prætoris admodũ ſimi lẽ fuiſſe cõſtat petulantis animi: ꝓ conſule.n.di cẽte mirari ſe quapropter ſui tã ſimilis eſſet : cũ pater ſuus in eã ꝓuinciã nunquã acceſſiſſet.At meus inquit romã frequẽter acceſſit:loco nãq; laceſſitã matris ſuæ pudicitiã inuicẽ ſuſpitiõe in matrẽ eius reiecta audaci us q̃ uirgis & ſecuribus ſubiecto cõueniebat:ultus eſt.

De his qui in infimo loco nati mendacioſe clariſ ſimis familiis iſerere conati ſunt. Cap. Sextũdecimũ.

Ed tolerabilis hæc & uni tantūmodo ăceps temeritas
s ꝙ ſequtur ipudentie genus nec ferendū ullo modo: pi-
culiq; tū priuatim tū etiā publicæ late patētis: nā ut eq
tium firmo piceno mōſtrū ueniēs relatū iam i huiuſce
libri ſupiore pte præter eā: cuius in ăplectendo Tito graccho pa-
tre euidens mendaciū turbulēto uulgi. errore ampliſſima tribu-
natus poteſtate uallatū eſt. De Helophilo equario.

h Elophilus equarius medicus. C. Marium ſepties conſulē
auū ſibi uēdicādo ita ſe excudit: ut & colonie ſe ueterano
rum cōplures & municipia ſplēdida collegiaq; fere oīa patronū
adoptarent. Quinetiā cū. C. Cæſar. C. Pompeio adoleſcēte in hi-
ſpania oppreſſo populū in hortis ſuis admiſiſſet: ꝓxio inter colū
nio pœne pari ſtudio frequētie ſalutatus: quod niſi diuinæ Cæſa-
ris uires huic erubeſcendæ ꝓcelle obſtitiſſent: ſimile uulnus reſp.
excepiſſet: atq; in equitio cœperat. Cæterū decreto eius extra Ita-
liam relegatus poſtq̄ ille cælo receptus eſt: in urbem rediit: & con
ſiliū interficiendi ſenatus capere ſuſtinuit: quo nomine iuſſu pa-
trum necatus in carcere ſeras ꝓmpti animi ad omne moliēdum
ſcelus pœnas pependit.

De quodam qui fecit filiū Octauiæ ſororis Auguſti.

s Ed diui qdem Auguſti etiam nūc terras ragentis excellen-
tiſſimū numē intēptatum ab hoc iniuriæ genere extitit q
clariſſime ac ſanctiſſime ſororis eius Octauiæ utero ſe genitū fin
gere auderet: ꝓpter ſummā aūt ibecillitatē corporis ab eo cui da
tus erat perinde atq; ipſius filiū retentū ſubiecto i locū ſuū ꝓprio
filio diceret: uidelicet ut eodē tēpore ſanctiſſimi pœnates & ueri
ſanguinis memoria ſpoliarent: & falſi ſordida contagione inqui-
narentur: ſed cū impletis ipudentiæ uelis ad ſummū audaciæ gra
dum fertur imperio Auguſti remo publicæ *triremis affixus* eſt.

De quodam qui ſe *dicebat filiū Quinti Sertorii.*

r Epertus eſt etiā *qui ſe diceret eſſe* Quinti ſertorii filium:
quem ut *agnoſceret uxor* eius nulla ui cōpelli potuit.

q Vid *Trebellius* calca quā aſſeuerāter ſe Clodiū tulit? & qdē
dum de bonis *eius* cōtendit in centū uirale iudiciū adeo fauorabi
lis deſcendit: ut uix iuſtis & equis ſentētiis cōſternatio populi nul
lum relinqueret locū: in illa tamē queſtiōe neq; calūniæ petitoris
nec uiolentiæ plebis iudicantium religio ceſſit.

m Vlto fortius ille qui cornelio Scylla rep. potiēte in domū
C. Aſſidionis erupit filiūq; eius patris pœnatibus expulit
uociferando nō illum ſed ſe aſſidione eſſe ꝓcreatū. Verū poſtq̄ a
Scyllana uiolentia cæſariana eqtas reduxit gubernacula Romāi
imperii iuſtiore principe obtinente remp. in publica cuſtodia ſpi
ritum poſuit.

e Odem præſide reip. in conſimili mendatio muliebris te-
meritas Mediolani repreſſa: Siquidē cum ſe ꝓbrubria quæ
dam perinde ac falſo credita eſſet incēdio periiſſe nihil ad ſe per-
tinentibus bonis inſereret: nec ei aut tractus eius ſplendidi teſtes
aut cohortis Auguſti fauor deeſſet propter inexpugnabilem Cæ
ſatis conſtantiam irrita nefarii propoſiti abiit.

i Dem barbarum quendam ob eximiam ſimilitudinē Cap-
padociæ regnum affectantem tanquam Ariates eſſet: quē
a. M. Antonio interemptum luce clarius erat: quāquam ꝓene to
tius orientis ciuitatum & gentium credula ſuffragatione ſuffultū:
caput imperio dementis iminēs iuſto ipendere ſupplicio coegit.

Opus Valerii Maximi cū Omniboni Leoniceni uiri p̄ſtātiſſimi
examinata interpretatiōe fœliciter explicit. Impreſſum Venetiis.

Ed tolerabilis hæc. Cō
s iungit more ſuo caput
capti Valerius. Equi
tium. humillime cōditionis Ho
muncio qui uoluit ſe gracchorū
familiæ inſerere. Helophilus
equarius medicus: eq̄rius ꝙ eqs
mederetur. Excudit: extulit.
Cn. Pompeio adoleſcente: ad
differentiam magni Pompei.

Quo nomine: qua cauſa. Ad
omne moliēdum. ſcelus: ad om
ne perpetrandum facinus. Ne
diui quidē Auguſti: hoc quoq;
loco aperte auguſto adulatur.

Perinde atq;: tāquam. Inqui
narentur. deturparentur. Quā
aſſeueranter: quanta cum aſſeue
rantia & uehementia. Iudican
tium fligio ceſſit: Contra trebel
liam enim ſententiam tulerunt.

Multo fortius: Magna temeri-
tas commemoratur. A Scylla
na uiolentia: ideſt poſt ſcyllanā
uiolentiam. Publica cuſtodia
ſpiritum poſuit. in carcere extin
ctus eſt. Eodem præſidie: eodē
Cæſare præfecto reip. Aut tra
ctus eius: ideſt eius regionis. Ir
rita nefarii propoſiti abiit: neq;
enim optinere potuit. Idem:
Cæſar. Iuſto impendere ſuppli
cio: ideſt iuſtum ſubire ſupplici-
um coegit.

a
Vrbis romæ
Auelia :ab oppi
ſub ſilentio
Penſarentur
b
docuit poſſe
Diue iu.hic
ex una parte
brorum reſtitutus
c
Dirum:crudele
altero la.i.alia
Publi.quod
d
primũ a Romulo
Cuius exemplum
Idem.i.eandem
A con.ur.i.a princi-
e
uiciſſet. Vſurpatio
tor domum
Tam ex.h.i. hono-
Terenderunt
f
uenerant. Iterum
hibiti. Romanos
Venerabiles.i.
ſuam dignitatem
g
Eſt & il.ue.
ſe arbitrati
M.perpenna
dã mõ repulſam
h
pruſias exta id
nunc ad ſenatum
diceretur. Totum
Socratis:atheniẽſes
i
Syracuſanus Dion
Adiudicari: aſſigna
Clarum etiam
Obſides .ſ. celtibe-
k
Illi etiam dicit
Perſæ rege macedõ
A qua tempeſtiuus
Quã præcipuam
l
inter ſe fore
M.Agrippa:
Victoriis:quem
canuſinum
m
Oblitus hoſtis
Non tam robuſti
caſtigauit uelumq;
Gratas ſignificatio-
n
Talia paſſo
Liberiore:copioſio
Attingam:ut
inſol.Etheocles
o
Caſuſque antiqui
Doctrina proficit
& africani
ſubiungit. Nam
p
Probatum. &
Ambitus reum
gum teneretur
Virginius plebei
q
Inter has &
Nepotibus
conditione
Iam cambyſes
r
Perſeuerátiſſimum
A leteſino.nam
creto a poſteriori
Per omnes. ideſt
ſ
ſentit cum dicit
ſilio. Quæ
Viritim: per
Admoto appropin
t
Vſurpatione: nam
nam perſæ
bellum ꝓtraheret
uidetur inſtructis
u
Auitos lares
Quid.ſ. dicimus
Aeque fœlicis
riatis uulnere
x
Atque ut omnes
admirationem
Ad cumulum
ne quid inuenuſte
y
ingenium propter
quocũque uellet
Callidio accuſatori
potius fuiſſe
z
Nulla: eſt
Cæterum
Tam hercule
Collegam
&
impedimentum
hoſtis hæc
ut proſcripti
tia plurimum
ɔ
ſæuitiam ſui
Alexandrum
Cum admodum
Quæ amentia
ꝫ
latius complecti
eſt: ſi quidem
collapſus

FINIS.

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY

ꝫ nichil pfectũ inuole
Tranſun ab complandã ſapien
tiã. errorꝫ ꝙ ſtultitiã. Quo
ẽ in quam homo ut ſequi pos

t Vsurpatione tñ
iam pfẽs
bellum ptrahi
uidetur infinite

u Auitos late
Quid dicimus
Acquefacias
riatis nubes

x Arqueejmos
admiratiõem
Ad carnalia
ne quid inuet

y ingenium pro
quocunq; uelit
Callidi acutiq;
potius hiſſe

z Nulla eſt
Cazeram
Tam heroi
Collegan
&
impedimenta
hoſtis ter
ut proſpice
tia plurimu

a ſapientiam ſi
Alexandri
Cum admiti
Quæ amicis

b Latinis complet
eſt: ſi quidem
collapſus

FINIS

entiam ãq dixi et laborem. Dixi
ergo in corde meo. Vadam et
affluam diuitijs et fruar bonis.
Et uidi quoꝺ hoc quoq; eẽt
uanitas. Risum reputaui errorẽ
et gaudio dixi quoꝺ frustra de
caperis. Cogitaui in corde meo
abstrahere uino carnẽ meã et
animũ meũ transferrẽ ad sapi
entiã deuitarẽ que stultitia ad
donec uiderẽ quid eẽt utile filijs
hominũ. Quoꝺ facto opus ẽ
sub sole numerũ dierũ uite sue.
Magnificaui opa mea. Ædifi
michi domos plantaui uineas.
feci ortos et pomeria et conseꝛ
ui ea. et cuncta generis arborib;
et exstruxi michi piscinas aqua
rũ ut irrigarẽ siluam lignorũ

t Vsurpatione tñ
iam pfẽs
bellum ptrahi
uidetur infinite

u Auitos late
Quid dicimus
Acquefacias
riatis nubes

x Arqueejmos
admiratiõem
Ad carnalia
ne quid inuet

y ingenium pro
quocunq; uelit
Callidi acutiq;
potius hiſſe

z Nulla eſt
Cazeram
Tam heroi
Collegan
&
impedimenta
hoſtis ter
ut proſpice
tia plurimu

a ſapientiam ſi
Alexandri
Cum admiti
Quæ amicis

b Latinis complet
eſt: ſi quidem
collapſus

FINIS

q̃ multũ pfuere labori.
Transiui ad contẽplandã sapien
tiã. erroresq; et stultitiã. Quid
ẽ in quam homo ut sequi pos
sit regem factorẽ suũ. Et uidi
quia tantum pcederet sapien
tia stultitiã quantũ differt lux
a tenebris. Sapientis oculi in
capite eius stultus in tenebris
ambulat. Et didici quoꝺ un9
utriusq; eẽt interitus. et dixi
in corde meo. Si unus et stulti
et sapientis occasus erit. Quid
michi prodest quoꝺ maiorẽ
sapientię dedi operã? Locutꝰq;
cum anima mea animaduerti
qꝺ hoc quoq; eẽt uanitas. Non
enĩ erit memoria sapientis. si
militer et stulti in ꝑpetuũ. et
futura tpr obliuiõe cuncta parit

Ecclesiastes Hymnus ad Christum

Imo

que sub sole cruciatus ē. Cun
cti dies eius doloribus et crūni
requiescet. Et hoc nonne ua
nitas ē? nonne melius ē com
medere et bibere. et ostendere
anime sue bona de laboribus
suis? et hoc de manu dī ē. Qui
ita uorabit et delitiis affluet
ut ego? Homini bono in con
spectu suo dedit ds sapientiā
et scientiā et letitiā. Peccatori
autē dedit affluctionē et curā
sup affluam ut addat et con
greget. et tradat ei qui pla
cuit dō. Sed et hoc uanitas
et cassa sollicitudo mentis. Oīa
tēpus habent et suis spatiis
transeunt uniuersa sub celo.
Tempus nascendi et tēpus mo
riendi. Tempus plantandi et
tp̄s euellendi. quod plantatū
ē. Tempus occidendi. et tempus

ad finem. Et ego cognoui quod
non eēt melius. nisi letari et fa
cere bene in uita sua. Omīs enī
et uidebit bonum de labore
suo. hoc donum ē dī. Didici
quod omīa opa que fecit ds
pseuerēt in eternum. Non pos L.v.
sumus eis quicquā addere. nec
auferre que fecit ds ut time
atur. Quod factū ē ipsa pma
neat que futura sunt iam fuer.
et ds instaurat quod abiit. Cl
di sub sole in loco iustitie ini
quitatē et dixi in corde meo.
Iustum et impiū iudicabit
dn̄s. et tēpus omīs rei tunc erit.
Dixi in corde meo de filiis hoī
num ut pbaret eos ds. et osten
deret similes eē bestiis. Idcirco
unus interitus ē hominis. et
iumētorū. et equa utriusq; ē
ditio. Sicut moritur homo. sic
et illi moriunt similit spirant

Al monte de Sco Iorn

omīa et

operient. Moritur doctus simi
liter et indoctus. et ideo odio ha
bui me uitæ meæ uidentē ma
la cūctā uniuersa sub sole. et ecce
cuncta uanitatē atq; afflictionē
spūs. Rursus detestatus sum om
nem industriā meā. et quæ sub
sole studiosissime laboraui.
Habiturus hæreditatē post me
quē ignoro utrū sapiens an
stultus. futurus sit. et dñabitur
in laboribus meis quibus defuda
ui. et sollicitus fui. et ē quicquā
tam uanū undecessaui. renun
tiauitq; cor meū ultra labora
re sub sole. Nam cū alius labo
raret in sapientia et doctrina
et sollicitudine homī otioso
tūmque sita dimittat. Et hoc ergo
uanitas et magnū malum. Quo
cūi pderit homini de uniuer
so labore suo. et afflictione spūs
quā sub sole cruciatus ē. Cun
ctis diebus eius dolorib; et cūmi
mine eius bona delaboriō
suis et hoc demum dī ē. Qui
ta uorabit et delitijs afflue
ut ego? Homini bono in con
spectu suo dedit dē sapientiā
et scientiā et lætitiā. Peccatori
uerō dedit afflictionē et cu-

sinandi. Tempus destruendi
tēpus ædificandi. Tempus
di et tēpus ridendi. Tempus
plangendi et tēpus saltandi.
Tempus spargendi lapides. et
tēpus colligendi. Tempus am
plexandi. et tēpus longe fieri
a complexib; Tempus adquirē
di et tēpus pdendi. Tempus cu
stodiendi et tēpus abiciendi. Tē
pus consuendi. Tempus tacendi
et tēpus loquendi. Tempus di
lectionis et tempus odii. Tēpus
belli et tēpus pacis. Quid habet
amplius homo de labore suo.
Vidi afflictionē quā dedit dē
filijs hominū ut distendantur
in ea. Cuncta fecit bona in tēpo
re suo. et mundū tradidit dis
positioni eorū. ut inueniat hō
quod operatus ē dē a principio usq;
ad finem. Et ego cognoui quod
non esset melius. nisi lætari et fa
cere bene in uita sua. Omnis enī
homo qui comederit et bibe
rit et uiderit bonum de cuncto
labore suo. donum dei est. Scio
quod omnia opera quæ fecerit
deus perseuerent in perpetuū.
non possumus eis quicquā addere. nec
auferre a quibus fecit deus ut time
atur. Quod factum ē ipse præ
cognouit quæ futura sunt iam fuer.
et deus instaurat quod abiit. Ty
di sub sole in loco iustitiæ in